Codex Bibliothecae
Universitatis Cracoviensis —
Manuscripta Joannis Cantii
N. Inv. 1216.

ad Cimelia — I

Aug(ustinus) con(tra) faustu(m) et i(n) uno xxxiii libri seu disputationes
Pastoralis b(ea)ti Gregorii et h(abe)t capitula lxi
Bernardus ad Eugeniu(m) de co(n)sideratione et h(abe)t li(bros) quinq(ue)
Item b(er)n(ardus) de xii gradib(us) humilitatis et sup(er)bie h(abe)t 2 c.
Item aliq(ue) ep(istu)le b(ea)ti b(er)n(ar)di
Ysidorus de su(mm)o bono co(n)tinens libros tres
Item b(ea)ti Ambrosii [illegible]
Item planctus b(ea)ti b(er)n(ar)di sup(er) morte Gerardi fr(atr)is sui
Item aliqua [illegible] de sermonib(us) suis sup(er) cantica
Item de trib(us) s(pecia)lib(us) ad vitam religiosam p(er)tinentib(us)
Item excerpta [illegible] b(ea)ti b(er)n(ar)di sup(er) cantic(a)

Opuscula Doctorum Ecclesie.

Petrus Martini de Canciscubeis decretorum doctor decanus Segobiensis domini nostri pape capellanus et eiusdem sacri palatii apostolici causarum causeque et cause partibus infrascriptis ab eodem domino nostro auditor specialiter deputatus Universis et singulis dominis abbatibus prioribus prepositis decanis archidiaconis scolasticis cantoribus thesaurariis sacristis tam cathedralium quam collegiatarum canonicis parrochialiumque ecclesiarum rectoribus seu locatenentibus eorundem plebanis viceplebanis capellanis curatis et non curatis vicariis perpetuis altaristis ceterisque presbiteris clericis notariis et tabellionibus publicis quibuscumque per civitatem et diocesim Cracoviensem ac alias ubilibet constitutis et eorum cuilibet in solidum ac illi vel illis ad quem seu quos presentes nostre littere pervenerint Salutem in domino et nostris huiusmodi immo verius apostolicis firmiter obedire mandatis Noveritis quod nuper sanctissimus in christo pater et dominus dominus Eugenius divina providentia papa quartus quandam commissionis sive supplicationis cedulam nobis per certum suum cursorem presentari fecit quam [illegible] qua decet reverentia recepimus huiusmodi sub tenore Dignetur sanctitas vestra causam et causas quam et quas devotus vester Stanislaus Szydanka canonicus prebendatus ecclesie Cracoviensis movet et movere intendit contra et adversus quendam Derslaum de Barznolb pretensum archidiaconum dicte ecclesie Cracoviensis de et super dictis canonicatu et prebenda eorumque fructibus redditibus nullitatis iniquitatis quorumcumque processuum sententiarum sequestrorum pro parte dicti Derslai et contra dictum Stanislaum post translationem olim concilii Basiliensis ad civitatem Ferrariensem in dicto olim concilio Basiliensi habitorum et factorum committere et mandare alicui ex venerabilibus viris dominis vestri sacri palatii apostolici causarum auditoribus audiendam cognoscendam decidendam et fine debito terminandam cum potestate citandi dictum Derslaum omnesque alios et singulos sua communiter vel divisim interesse putantes et in executione citationis [illegible] inhibendi sub penis et censuris ecclesiasticis in Romana curia et extra ac in partibus totiens quotiens opus fuerit Non obstante quod causa et cause huiusmodi forsan non sint ad dictam curiam legitime devolute seu ipsarum de sui natura tractande seu etiam finiende in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. In fine vero dicte commissionis sive supplicationis cedule scripta erant de alterius manus littera superiori littera ipsius cedule penitus et omnino dissimili et diversa hec verba videlicet De mandato domini nostri pape audiat magister Petrus de Canciscubeis citet ut petitur et iustitiam faciat. Post cuiusquidem commissionis sive supplicationis cedule presentationem et receptionem nobis et per nos ut premittitur factas fuimus pro parte honorabilis viri domini Stanislai Szydanka principalis in preinserta nobis facta et presentata commissione principaliter nominati debita cum instantia requisiti quatenus sibi citationem legitimam contra et adversus quendam Derslaum de Barznolb archidiaconum ecclesie Cracoviensis adversum principalem in eadem commissione principaliter nominatum omnesque alios et singulos sua communiter vel divisim interesse putantes et in executione presentium nominandos iuxta dicte commissionis vim formam et tenorem in forma solita et consueta decernere et concedere dignaremur. Nos igitur Petrus auditor prefatus attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam et consonam rationi volentesque in causa et causis huiusmodi rite et legitime procedere ac partibus ipsis iustitie complementum ministrare ut tenemur, Idcirco auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa vos omnes et singulos supradictos et vestrum quemlibet in solidum tenore presentium requirimus et monemus primo secundo tertio et peremptorie vobisque nichilominus et vestrum cuilibet in virtute sancte obedientie et sub excommunicationis pena quam in vos et vestrum quemlibet si ea que vobis in hac parte committimus et mandamus neglexeritis seu distuleritis contumaciter adimplere canonica monitione premissa ferimus in hiis scriptis districte precipiendo mandamus quatenus infra sex dierum spatium post presentationem seu notificationem presentium vobis seu alteri vestrum factam immediate sequentem Et postquam pro parte dicti domini Stanislai Szydanka principalis vigore presentium fueritis requisiti seu alter vestrum fuerit requisitus Ita tamen quod in hiis exequendis alter alterum non expectet nec unus pro alio se excuset Quorum sex dierum duos pro primo duos pro secundo et reliquos duos dies vobis universis et singulis supradictis pro tertio et peremptorio termino ac monitione canonica prefigimus et assignamus prefatum Derslaum de Barznolb adversum principalem omnesque alios et singulos supradictos in eorum propriis personis si eorum presentiam commode habere poteritis Alioquin in hospitiis habitationum suarum si ad ea vobis tutus pateat accessus Et in cathedrali Cracoviensi Quarum in dicta cathedrali Cracoviensi ac parrochiali seu parrochialibus sub qua vel quibus degunt et morantur ecclesiis aliisque ecclesiis et locis publicis ubi quando et quotiens expediens fuerit infra missarum et aliarum horarum canonicarum solempnia dum inibi populi multitudo ad divina audiendum vel alias congregata fuerit auctoritate nostra immo verius apostolica publice alta et intelligibili voce peremptorie citare curetis quos nos etiam et eorum quemlibet tenore presentium sic citamus quatenus sexagesima die post citationem vestram huiusmodi per vos vel alterum vestrum

Opus responsionum beati Augustini contra faustum.

Contra faustum manicheum
blasphemantem legem et prophe
tas et eorum deum incarnacionem
xpi. scripturas autem novi testamenti
quibus convincitur falsatas esse dicentem
scripsi grande opus. verbis eius
propositis reddens responsiones meas. trigin
ta et tres disputaciones sunt / quas etiam
libros non dixerim cur? ita et si sunt
enim eis aliqui perbreves tamen libri sunt
unus vero eorum ubi a nobis adversus
eius criminaciones patriarcharum vita de
fenditur tante prolixitatis est quante vix alii
fere librorum meorum. In libro tercio
cum solucionem questionis quomodo potuit
ob patres habere joseph duos. dixi quidem quod
ab alio natus est. ab alio fuit ad
optatus. sed genus quoque adopcionis dicere
debui. sic enim sonat quod dixi. tamquam
vivus eum adoptaverit. alius fit per
legem autem filios eciam mortuis adopta
bat iubens ut fratribus sine filiis mor
tui duceret uxorem fratris. et fratri defu
ncto semen ex eadem suscitaret. ac
de hoc de duobus unius hominis patribus
expeditior redditur racio. duo enim ac
fratres fuerunt in quibus hoc contigit. ut
unus defuncti qui vocabatur heli du
ceret alter uxorem. i. jacob. a quo
matheus narrat genitum esse jo
seph. sed uterino fratri suo eum genuit
joseph. sed cuius filium lucas dicit fuisse joseph.
non utique genitum sed ex lege adopti
vum. hoc in eorum libris inventum est
qui recenti memoria post ascensionem
domini de hac re scripserunt. Nam eciam nomen
eiusdem mulieris que peperit jacob pa
trem joseph. de priore marito
nathan qui fuit pater jacob. avus
joseph secundum matheum et de marito
posteriore melchi peperit heli. cuius
erat adoptivus joseph non tacuit
affricanus. Quod quidem cum fausto
responderem non dum legeram. sed per adopcionem pro
venire potuisse contingere ut unus ho
mo duos haberet patres dubitare non po
teram. In xii° et xiii° de filio noe
secundo qui est appellatus cham. ita disputa
tum est. tamquam non filio suo chanaan

sed sententia demonstrat. Sed in corpore fuit
maledictus a patre. Item quod eciam propter de
sole et luna et alia dicta sunt sicut scriptum
habetur / et non ... paucos adorato
res non posui / quia verba ibi ... pos
suit ab animali ad manuale trans la
ta modo loquendi qui vocatur grece me
thaphora. sed de manicheis scriptum est. quod fre
mant in ... volens
progredi. cum utique non habeat volun
... ut et in
membris etiam genitalibus aliqua
turpitudo / dicitur quidem inhonesta quia
non sunt eciam per eum dicta quando membra
qui nuncupata vocata sunt / sed per hoc libidinis
in aliis postea sunt ... reddita
... inhonesta
... repugnante legi
mentis. quod de peccato accidit. non de pri
ma rerum institucione nature / Hoc opus
sic incipit

Faustus quidam fuit gente afer.
civitate milevitanus. eloquio sua
vis. ingenio callidus. secta ma
nicheus. ac per hoc nephando errore per
versus. Noveram ipse hominem. quemadmodum
eum commemoravi in libris confessionum
mearum. hic quoddam volumen edidit ad
versus rectam christianam fidem et catho
licam veritatem. quod cum venisset in manus
nostras. lectumque esset a fratribus. desideraverunt
et iure caritatis per quam eis servimus. fla
gitaverunt ut ei responderemus. hoc iam agg
rediar nomine atque adiutorio domini et
salvatoris nostri ihesu xpi. ut omnes qui hec
legerint intelligant. quam nichil sit acu
tum ingenium. et lingua composita
nisi a domino gressus hominis dirigatur. quod
multis eciam tardioribus et invalidiori
bus occulta equitate divine misericordie presti
tum est. cum multi acerrimi et facundis
simi deserti adiutorio dei. ad hoc velo
citer et pertinaciter currerent. ut a veritatis via
longius aberrarent. Commodum autem ar
bitror sub eius nomine verba eius ponere
et sub meo responsionem meam.

Faustus dixit. Satis superque in prima ~~disputacione~~
... traductis erroribus ac
iudaice superstitionis et semi
christianorum habunde detecta fallacia
...
presens ... manicheorum ...
ad ...

atque — ingenium acutum

non ab re visum est fratres karissimi quod nobis breviaria et concinna responsa satis callidas et astutas conferentium nobis quoque propositionibus scribere quo eum idem vos ipso more paratis sui sermonis captiosis inveniens questiunculis voluerit et ipsi ad respondendum vigilantes instructi sitis. Ita enim fiet ad capitula quod eo fuerint religari ulterius huc atque illuc vagari non possit. et ne per fusam confusamque orationem legentium mu[l]tarentur ingenia. tam breviter quam distincte quadrupliciter propositionibus utrique ita constitui.

Augustinus respondit. Ita Semixpianos cavendos putas. quia nos esse dicis nos autem pseudochristianos cavere didicimus quos vos esse monstravimus. Sed semixpianum est quod adhuc imperfectum est. pseudoxpianum vero falsum est. Cum ergo sit aliquid in fide imperfectum non est omnino destruendum

addit

inquis id quod adhuc deest. destruendum at non potius id quod deest astruendum est. Sed ad istam imperfectorum loquendo apostolus ait. Gaudens et videns compositionem vestram et id quod deest fidei vestre in Christo. videbat itaque quandam fabricam spiritualem sed alibi quem edificacionem esse dicit. Sed in ea cernebat utrumque et unde gaudebat et unde suppleret. Gaudebat

pro capta lege

l. perfecti et defecti

dicit. et unde suppleret. videbat enim opus quod iam edificatum videbat. Sed ea opus quod usque ad culmen perfectum erat. gebat edificandum esse probabat. Ita adhuc remanet catholicos non dicere semixpianos ut dixisti. Semixpianos. Sed quos fallitis et seducitis vestra vos. quos fallitis et seducitis. vos ea talis imponere impietati. Sed quam etiam tales sunt adhuc. sed non pseudoxpianos esse intelligerent. quoniam captiosis questionibus vestris sepe decipiunt. Sed id quod corpus fidei decipere non possunt. Sed non preficiendos esse. unde non possit nostra sequendos esse. vos esse cognoscerent. Sed ergo semixpianos vos esse cognoscerent. quos velud integra esse semixpianos. quos interea decipiebatis. ingredi et vera intelligendo ut non pseudoxpianos vos omnino. ut non pseudoxpianos vos convincendo solum Christiani perfectos vos tamen perdunt. Sed etiam imperfectiores vos tamen perdunt. Sed ergo presentium vos tamen perficerent. Cum autem perfecte piorum

vim dixisti. Dicat rem odit ubi quemadmodum soleatis vituperare deum qui hominem perceptum in paradiso dedit. et laudare serpentem quod ei primum consilium ocuclos aperuisse putavit. verum esse ut serpentem illum diabolum a vobis laudatum tu potius agnoscas parentem illum te filium eciam modo vituperatus agnoscit. Disputatio secunda

Faustus dixit. Accipis genealogiam? Et maxime. quia ratione cogor et natum fateri Christum. Non ita est neque enim si natum accipio et genealogiam accipiam. Ita ut cum filio dei Iesu christo genealogiam actam Christi. Cum ergo accepta Christi. Cum a praedicatore Christi et esse cepit et nominari. nunc quod ante ipse nusquam se natum esse dixerit et sic non genealogia a Christo nominata est. ut nec ipse eius scriptor non est ausus. Sic ut nec ipse eius scriptor ausus fuit eam evangelium nominare. Quid enim dicit. liber generationis Iesu Christi filii David. Non ergo liber evangelii Iesu Christi. sed liber generationis. quippe ubi et stella inducitur que confirmat genesim. ut recte genesidium nuncupari possit quam evangelium. Denique Marcus. qui generationem scribere non curavit. sed praedicationem tantum filii dei quod est evangelium. Vide quam sit competenter exorsus. Evangelium Iesu Christi filii dei. ut hinc satis habunde appareat genealogiam non esse evangelium. Nam et in ipso Matheo postquam inclusus Iohanne in carcere est. legitur Ihesus cepisse praedicare evangelium regni. ergo quidquid ante hoc narratum est. non evangelium sed genealogia constat esse. Non enim est genealogia. alioquin quid impediebat et Matheum ponere evangelium Iesu Christi filii dei. nisi quod profanum putavit genealogiam vocare evangelium. Itaque iam pro sua vice tibi dicetur. Sed quia tibi restrictum satis est quod usque nunc ostrastrictum est. longe aliud esse evangelium quam genealogiam. Sed ut dixi accipe genealogiam Christi a praedicatoribus Christi. De quo quicquid interrogare volueris omissis genealogiarum questionibus querere dicet et si de ipsis tortoribus. querere dicet. et si de ipsis tortoribus ferre cum animum non recuso eadem ferre. Cum animo non recuso eadem tu sit multa magna et de ipso respondendo copia. Sed tu dixisti iusto gravi quod primum est considerandum michi

nunc facie velle non utrum evangelium
accipiam sed utrum generationem
Augustinus dixit. Certe interro-
gasti te ipsum. velut ex persona
nostra. utrum acciperes evangelium et respondisti
maxime. Deinde quaerenti interrogasti. utrum
acciperes Christum natum respondisti. non
ita est haec tota causa subnectens. quia
generationem Christi non putas ad evangelium quid ergo
respondebis/ apostolo dicenti memor esto
Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex
semine David secundum evangelium meum/ Audis
ergo etiam ad te nescire fingebas quod
sit evangelium in quo doctrina apostolica. Si
quo vero errore nomen evangelii dum
hoc appellas evangelium quod apostoli appellare
rat/ aberras ab evangelio. quod non credis
Christum ex semine David. quod apostolus secundum
evangelium praedicari testatus est. Sed ante
evangelium apostoli Pauli evangelium. hoc etiam cete-
rorum apostolorum et omnium fidelium. dispen-
satorum tanti sacramenti. hoc enim alibi
dicit. sive ego sive illi. sic praedi-
camus. et sic credidistis. non enim eos
illi evangelium conscripserunt. sed tamen omnes evangelium
praedicaverunt et narratores quippe ori-
ginis. factorum. dictorum. passionis
Domini nostri Iesu Christi proprie dicti sunt evangeliste
Nam evangelium nomen sit graecum. quod
sit latine interpretatur bonus nun-
tius quod evangelium vel bona annuntia-
tio quando cum aliquid boni annuntia-
atur. sed dici potest proprie tamen hoc
vocabulum obtinuit annuntia-
tio salvatoris. Sed at vos aliud
annuntiatis evangelium vos esse ma-
nifestum est. itaque sunt adversum vos
paulum. quod appellat evangelium prae-
nos. sic maledictis tantum voce sed
bi ipso ore apostolico pronuntiante audi-
ant. Sed ergo vobis annuntiaverit
praeterquam quod annuntiatum vobis ana-
thema sit. Cum ergo ipse Paulus secundum
evangelium suum annuntiavit Christum
ex semine David. vos quod hoc nega-
tis. et aliud annuntiatis ana-

thema sit. Quis autem non videat quan-
ta temeritate dicatur quod numquam se ex
natum ex hominibus dicat, cum paene se
numquam filium hominis tacuerit quod videlicet
doctissimi homines potius nobis ex par-
mario vestro. Ipso vero quem primum ho-
minem. qui adversus gentem tenebrarum debel-
landam de lucis gente descendit ar-
matum aquis suis contra inimicorum
aquas. et igne suo contra inimicorum
ignes. et ventis suis contra inimicorum
ventos. Cur non ergo et fumo suo contra
inimicorum fumos et tenebris suis
contra inimicorum tenebras. Sed contra
fumum ut dicitis aere armabatur
et contra tenebras luce. Cur quia ma-
la sunt fumus et tenebrae: non ea po-
tuit habere bonitas. cur ergo bona sunt
contraria illa aqua. ventus. ignis
Cur ergo ea potuit habere malitia
gentis adversae. Si non videtis sed
quia aqua illa gentis tenebrarum ma-
la erat: quam vero primus homo attulit bo-
na erat. et ventus illius malus: huius
autem bonus. Ita et ignis huius bonus
contra malum ignem illius dimicavit
Cur ergo et contra malum fumum non
potuit afferre fumum bonum. Cum in
fumo una mediatia tamquam fumus
ipse evanescit atque desistit. Sed
primus homo ut contra nequam contrarium
bellum gereret. Cur quoque illis elementis
quae in contraria gente confingitis unum
allatum est contrarium de divinis regnis
lux contra tenebras. Certa enim contrario
non sunt contraria. Sed nec aer fumo
contrarius est. Multo magis aqua aquae
et ventus vento. et ignis igni. igni
non illa sacrilega deliramenta. quis
audiat. quod primus homo eum dicatis
secundum hostium voluntatem quae eos cepit.
elementa quae portabat: mutasse
atque vertisse. ut regnum quod dicitis
falsitatis ... manens. non
fallacii divinitatem et substantia
veritatis mutabilis apparuit ut fal-
lit

hunc primi hominis filium credi voluistis
dominum Ihesum Christum, in hunc contexere
fabule filium dicatis virginitate. Hunc ho-
minem quem laudatis quod mutabilibus
et mendacibus formis cum adversa
gente pugnavit. Et unde dicitis non
mutamini? Et ait mutamini et vos
mentimini. Magister dominus et salvator no-
ster Ihesus Christus verus et verax dei filius
qui utrumque de corpore testatur et de vero
deo divinitatis eternitate et de vero
homine carnis originem duxit. Non enim
apostolica doctrina primum hominem verum de-
dicit apostolus Paulus. Primus homo de
terra terrenus, secundus homo de celo celestis.
Sicut portavimus [illegible] terreni imaginem
portemus et imaginem celestis. Primus
itaque homo de terra terrenus ille Adam
de limo formatus. Secundus autem homo de
celo celestis dominus Ihesus Christus qui filius
dei venit ad carnem, qua suscepta
et homo exterius factus et deus interius
permansit ut et dei filius verus esset
quem fecit pater et hominis filius verus
est per quem restituit pater. Cur ergo hominem
verum convicium nostro quem per dua
tis et primum hominem quem doctrina apostoli-
ca docet non vultis agnoscere dum ut
explicatur in vobis? Quod ipse apostolus auc-
toritate quidem audistis autenticis.
Auctoritate quidem convertitur Paulus ad-
ad fabulas? Primum hominem de terra terrenum an-
nunciat. Primum hominem non
Manicheus annunciat primum hominem non
terrenum neque quibus elementis fallaci-
bus quoque vestitum. Et Paulus dicit Si
quis vobis annunciaverit preterquam
quod annunciavimus vobis anathema sit. Ergo
ne Paulus mendax sit, Manicheus
anathema sit. Quid autem contra stelle
calumniamini, qua magi ad Christum infan-
tem adorandum perducti sunt? Non erube-
scitis cum vos convicium Christi verum
filium convicium primi hominis vestri non pu-
stelle testificationem ponatis? Si in stellis
hominibus colligatum esse dicatis, cum a vi-
delicet principibus tenebrarum commixtum
esse credatis in illo bello quod ipse primus homo

per eum tenebrarum genti pugnavit
ut de ipsis principibus tenebrarum tali
commixtione captis mundus fabrica-
retur. Unde ipsa sacrilega deliramen-
ta nos cogunt non solum in celo atque
in omnibus stellis sed etiam in terra atque in omnibus
que nascuntur in ea confusum et colligatum
atque concretum Christum dicere non iam salva-
torem vestrum sed a vobis salvandum. Cum
eum manducatis atque ructatis. Nam
et ipsa impia vanitate seducti sedu-
citis auditores vestros ut nobis ci-
bos afferant, quo possit ligatus in ci-
bis Christus subveniri per vestros dentes et ven-
tres. Talibus enim amoribus eum solvi
et liberari predicatis. Nec adhuc totum, sed
adhuc licet exiguas sordidasque reli-
quias eius in stercoribus remanere con-
tenditis, ut in aliis atque aliis rursus
rerum corporalium formis iterum
atque iterum implicari atque implicate
teneantur. Et si mundo stante sol-
vi atque purgari non potuerint,
iam illo igne ultimo quo ipse mundus
ardebit solvantur atque purgentur.
Nec tamen et totum Christum dicitis pos-
se liberari, sed eius bone divinitatis
reliquias novissimas, reparatasque prioris
nature, que ita sordidate sunt ut nullo mo-
do purgari valeant, dampnari in eterno
fixas globo horrendo tenebrarum.
Ecce quis sic fingit, indignatur quod filio
dei fiat iniuria, quod eius natum stella
demonstrasse dicatur, tamquam generis
sub fatali constellatione sit constitutus,
cum eum ipsi non tantum sub stellarum co-
lorum imperio sed in vinculis omnium terrenorum
et in succis omnium herbarum et in putre-
dine omnium carnium et in corruptione
omnium ciborum ita ligatum pollutumque
constituatis ut eum magna nobis ex
tota parte solvi purgarique non pos-
sit nisi ut ab hominibus electis vide-
licet Manicheorum etiam in ventris
radiculisque ructetur. Et nos quidem
sub fato stellarum nullius hominis genera-
tionem ut liberum arbitrium volun-
tatis quo vel bene vel male vivitur

Fatum

nisi ad iudicandum de eo ab eis nativitatis
cuius vel dicitur quanto minus illius temporale
generationem sub astrorum conditione credi
facta qui est eternus universorum creator
et dominus. Itaque stella illa quam vide-
runt magi Christo secundum carnem nato
non ad decretum dominabatur, sed ad testimo-
nium famulabatur, nec eum subiciebat
imperio, sed indicabat obsequio. Pro-
inde non illis erat ex stellis que ab ini-
tio creature itinerum suorum ordi-
nem sub creatoris lege custodiunt.
Sed novo virginis partu novum sidus
apparuit, quod ministerium officii sui etiam
ipsis magis querentibus Christum cum
ante faciem preiret exhibuit, donec
eos usque ad ipsum locum ubi verbum
dei infans erat preeundo perduceret.
Sed qui tandem astrologi ita constitu-
erunt hominum nascentium fata sub stel-
lis ut aliquam stellarum homine ali-
quo nato circuitus sui ordine reli-
quisse et ad eum qui natus est perrexisse
asseverent? Sorte quippe nascentis
astrorum ordini colligari arbitrantur,
non astrorum ordinem ad hominis nati
diem posse mutari. Quapropter si stel-
la illa ex his erat que in celo peragunt
ordines suos, quomodo poterat decer-
nere quid Christus acturus erat, que
nato Christo iussa est relinquere quod age-
bat? Si autem, ut probabilius creditur, ad
demonstrandum Christum que non erat exorta
est, non ideo Christus natus est quia illa exti-
tit, sed ideo illa extitit quia Christus natus
est; unde si dici oportet, non stellam
Christo, sed Christum stelle fatum fuisse dicen-
dum. Ipse quippe illi, non illa huic nativitatis na-
scendi attulit causam. Ergo si est fatum
a fando, id est a dicendo appella-
tum, quoniam Christus dei verbum est in quo
facta sunt omnia antequam fierent dicta sunt omnia. Non
autem quia concursum siderum fatum Christi est, sed
fatum etiam siderum Christus, qui ipsum etiam
corpus suum sub celo creatum ea
voluntate assumpsit, qua etiam
celum creavit, ea potestate depo-
suit et recepit, qua etiam sideribus
imperavit. Cur ergo non sit evangelium
quod de ista generatione narratur, cum tam
bona nobis annuntiet, ut per ipsam
nostre sanentur infirmitates? An quia
Matheus non est ita exorsus ut diceret
initium evangelii Jhesu Christi, sed ait
liber generationis Jhesu Christi? Sic modo et
Johannes evangelium scripsisse dicatur, qui nec
ipse ait initium evangelii aut liber evangelii,
sed in principio erat verbum. Nisi forte ce-
[illegible] vocabulorum fabricator Faustus
fuit, ut et sic Johannes exordium non evangelium
sed divinum nominavit propter verbum quod ipse
genesidium ausus est appellare
[illegible] cur non potius contritatis. Quanta
est cum non potius plurimas illas et impias
impudentia fabulas vestras evangelium nominetis, quando
in illis bonum annuntiatur, ubi deus
adversus rebellem nescio quam contra naturam
alienam quam naturam non aliter regno suo
potuisse prospicere atque consulere, nisi
partem sue nature in escas illis faucibus
devorandam mitteret atque ita polluendam,
ut post tantos labores atque cruciatus
non posset saltem tota purgari. Ista
non tam malus nuntius? Cum est
certe est quod [illegible] vel timuit nominari
cum bonum nuntium vel bona annunti-
atione intrepidat? Quomodo autem castis pios
nuntius qui quidem ipse deus nobis
velo sibi opposito lugere nuntiatus est
donec sua membra ab illa vastatione
et contaminatione reparet atque purget
et aliquid luctum finierit? Crudelis
quis est aliquid luctum finierit, crudelis
erit. Quid autem de illo male me-
ruit parte sua in eternum que in globo ligabitur?
in eternum lugenda est, quia in
utrique in eternum
eternum dampnabitur. Et enarrans quis istum
nuntium, quisquis diligenter adverterit, non eo
nuntium quod lugere, quia malus est, sed ride-
tur? ... falsus est

Disputatio tercia

Faustus dixit. Accipis ergo genealogiam?
Et quidem conatus sum diu hoc ipsum
persuadere mihi, quod natus
esset deus, sed offendit me duorum maxime
evangelistarum dissensio, qui genealogiam
eius scribunt, Luce et Mathei, hesitans metu
quem nam potissime sequerer fieri

cum putabam ut quod prius non si-
que mentiri constituebam ipse verum
diceret, et quae via loquendi ipse scripta
mentiretur. Infinita ergo corporis sternis
sed lite et interminabili multis. ad
solutionem utriusque me contuli non impa-
riter a duobus ad nos. et ab eorum ad
ad duos
eorum scripta nostris professoribus. quorum in prin-
cipia interim non inmerito placue-
runt. quod vero dicitur ut Maria peperit
non Joseph. Joseph quidem in principio fuis-
se apud deum verbum dicit. et verbum fuis-
se apud deum. et deum fuisse verbum.
Joseph fuisse patrem Maria vero eum
ingressu Jhesu Christi filii dei. tamquam Matheum
conscribens. qui posuit filium Davidis
si forte hic alterum. et alterum ille
annunciat Jhesum. Sed ego non est. qua ego
non accipio Joseph natum. Tu vero tamen
tibus eos ut hanc multis adimas offe-
rens. efficere ut uterque ipse conciliat
ratione. et utrumque perturbans. quis non sit quod.
et dignum sit contra credere deum. et
dominum christianorum. Capitulum iiii

Augustinus videt deus pro studio
legisse eorum et ea que tenui erant
repugnantia monuisse
credisset tamquam quod tenere dispensacione
dixi quartos. qui prius ut salvi esset propter ipsum quod prima
bis ut salvi sit repugnancia co-
ram aptissimam repugnancia
fronte occurit aptissimam repugnanciam co-
gitatos nisi aliquis ullo magnum labo-
rem difficile si potuisset ut eas auctoritas
in terrarum orbe profertur. qua tot spiri-
tus doctissimorum ingenia subiugaret. cuius
est magnum est videre quod videris ab
eis dici secundum carnem progenitores Christi
alios a Luca. alios a
ratores connumerari a Luca. alios a
Matheo. cum ambo Joseph constituat
Matheus ad quem perveniat Lucas a
quo incipiat. quod propter quoddam cum eius
matre secundum virginale coniugium eam
ipse patrem Joseph meruit appellari
ut propter virile dignitatem alius. ut
usque ad ipsum generaciones texuerunt.
Quod ergo magnum est quod videris ut
aliud patrem dicat Joseph secundum Matheum
aliud secundum Lucam. et aliud avum secundum
istum et aliud secundum illum et deinceps

posteri veniens usque ad David per tam
multas generaciones. alios patres eius
ab isto. alios ab illo enumerari. ita
ne tamen apparent manifesta quod divinitate.
tot acuti et docti viri
divinarum scripturarum tractatores
diligentissime non viderunt. Cum quidem
in latina lingua pauci sint. eos
autem in graeca quibus numerus inveniri
plane non ... cum facile a quibus
nullum intuens ista non videat. scriptae
pie cogitatos tante auctoris ...
eminencia. late ibi aliquid credide-
runt quod petentibus daretur. oblatum
tibus negaretur. a querentibus invenire-
tur. respondentibus publicaretur.
pulsantibus aperiretur. Oppugnanti-
bus clauderetur. Petiverunt. quaesie-
runt. pulsaverunt. acceperunt. inve-
nerunt. intraverunt. Nemo autem tota
questio in hoc sita est cum potuerit
duos patres habere Joseph. Hoc enim si
potuisse fieri demonstratur. nulla omnino
causa est cur quisquam istorum evangelistarum
diversis generacionibus enumeratis filium
Joseph credatur. a duobus eundem
narrantibus. Ideo non erit mirum. Neque
contrarium quod et avi duo et atta-
vi et proavi esse potuerunt. atque
perpetuo usque ad David. cuius erant
ambo filii. et Salomon qui pertinet
ad ordinem quem Matheus scripsit
est. et Nathan qui est in serie quam
Lucas exposuit. Attendunt autem
ista non ulli a duobus viris non
posse per commixtionem carnis ho-
minem gigni. et ideo putant istam
questionem non posse dissolvi. Nec
intuentur quod expeditissimum atque facil-
limum est patrem cuiquam non car-
nalitate dici aliquo generatum. Sed eum cui
aliquis fuit adoptatus. Neque enim ad-
optionis vinculum apud antiquos
alienum ab eorum moribus fuit. Cum
etiam feminas invenias adoptasse
sibi filios. non quos utero portaverant.
sed Sara et Agar et Lia
per ancillas suas. et filia Phara-
onis Moysen adoptavit. Ipse
autem Jacob nepotes suos filios
Joseph adoptavit. Ipsum vero adop-
tionis nomine plenum vale

in nostre fidei sacramento apostolica doctri-
na testatur. Nam apostolus paulus cum
de iudeorum meritis loqueretur: quorum
est inquit adopcio et gloria et testamen-
ta et legislacio. quorum patres et ex quibus
xpistus secundum carnem qui est super omnia deus
benedictus in secula. Item dicit et ipsi in
nobis ipsis ingemiscimus adopcionem
expectantes redempcionem corporis nostri. Item
alio loco. Cum autem venit plenitudo
temporis misit deus filium suum factum ex mu-
liere factum sub lege. ut eos qui sub le-
ge erant redimeret: ut adopcionem
filiorum reciperemus. Sic autem adopcio quam
in sacramenti sit: his atque huiusmodi te-
stimonijs satis apparet. Unicum enim deus
filium habet quem genuit de substancia sua
de quo dicitur cum in forma dei esset non
rapinam arbitratus est esse equalis
deo. Nos autem non de substancia sua genuit
creatura enim sumus quam non genuit
sed fecit. et ideo ut fratres xpisti faceret secundum
modum suum adoptavit. Iste itaque
modus quo nos deus cum iam essemus ab
eo non nati sed conditi et instituti
verbo suo et gracia sua genuit ut filii
eius essemus adopcio vocatur. Unde et
iohannes dicit dedit eis potestatem filios dei
fieri. Cum [illegible] ius adoptiuorum filiorum
[illegible] apud nos et in scripturis
sanctis usitatum sit. quam impietatis de-
mencia reputat prius evangelistas
falsitatis arguere. quod diversas generaciones
commemoravit. tamquam utreque vere
esse non possent. qui cogitare et at-
tendere et videre quod facillime quam
crebra consuetudine gentibus humani
unus homo duos patres habere potuit
alterum cuius carne sit homo genitus al-
terum cuius voluntate cum iam homo esset
filius esset adopcionis. Nam si non recte
dicitur pater nos recte dicimus patrem
quod cum in celis. cui dicimus pater noster [illegible] nati
non sumus. Sed cum gracia et misericordia volun-
tatis sue secundum doctrinam apostoli. cum
adoptati et fidelissima veritati patrem quem excellentissime
et deum et dominum. et patrem. Deum
quod ab ipso eciam ex hominibus parentibus co-
gnoscitur sumus. patrem quod eius adopcione

veritati sue. Sed facile ego fuerit religiosis
perscrutatoribus divinarum literarum aliquantulum
considerare et videre in diversis scripturis quo
modo a duobus evangelistis commemoratis quo-
modo duos patres habere potuit ioseph
quorum progenitores diversos enumeraret. Sed
et vos si studium eorum non gesta-
retis facile videre possetis. Sed ab illis
viris alia eciam quesita et inventa sunt tum
de hanc coniugacionis pertractantes non — narracione
cum a vero intellectu longissime remota sit.
Itaque eam communem civitatis consuetudo
statuit. id quod in rebus humanis fieri solet.
ut alius carne gigneret filium. alius eum
voluntate adoptaret. ac per hoc duos pa-
tres haberet. si non adverso alio legitimo
cogitando videre posset. Cur autem Ma-
theus ab abraham cepit descendens
usque ad ioseph, lucas autem ab ioseph ce-
pit ascendens. non usque ad abraham
sed usque ad deum. quod fecit homo. et dato
sibi potestate desinit ut credentes filii
dei fierent. Et cur ille in capite libri
generaciones ipsas enumeravit. Ille autem cum dominus
dominus a iohanne baptizatus fuisset. et quid
sibi velit numerus generacionum secundum matheum
ut per quatuordenarium digeratur. deinde
in summa computacionis tacite una minus
appareat. numerus autem generacionum secundum lucam
que in baptismo domini commemorat. et septua-
ginta et septem procedat. quorum
numerum ipse dominus in peccatorum remissione
commendat. Sed non hic sepius secundum eciam
septuagies septies: nullo pacto inda-
gare possetis nisi a aliquo catholico
audiretis. non quoque sed maiores scripture
studiosius et quantum posset pio. aut
xpi ab errore correpta pietate catho-
lica peteretis ut acciperetis. quereretis ut in-
veniretis. pulsaretis ut aperiretur vobis.
Magis quam id quod faustus de generacionum
diversitate permovit, qui in duobus patri-
bus intelligendis hic nodus erat in-
tellecta via et adopcione solutio est sive
stra si voluit ad duos evangelistas co-
fere. Sed ab aliis duobus auferre magis
confusus ad quos se contulisset. quam
eos a quibus abstulisset non enim animante
eos suos electores si propter peccata eos
invenerit desertores veritatis eum

joseph patres habuit scilicet adoptiuum et legitimum

gaudet et in xpo unum sunt. et si alius
aliud, et alius aliter et alius aliter, ve-
ra tamen omnes dicant, ut sibi ullo modo
Gratia contraria si pius lector accedat. si non litis
legat sed non heretico animo, sed unde reficiatur
sed fideli corde unde edificetur ingratis.
Iam vero cum singulorum patrum generationes
quas ut unus secundum duos [illegible] non est obscura
non generationem alicuius singulos enumerat nar-
randas suscepisse cernimus non eam veri-
tate fidei nostra alienare [illegible] a veri-
tate ianua ewangelistarum concinentium sed Faustus
se iam [illegible] subtilitate in id quod ad-
struxit utrumque [illegible] inmovet quis nec
impellit nos aliquid movet. quis nec
ergo quidem [illegible] dignum est. quod utero deum
credere et deum reputare quod nos hanc
natum dicimus. quod femine utero contingisse
exaggeratione modo contemni dixit
testimonia sibi aut despicis quod ipse et
quod verbum xpo secundum carnem qui est super omnia deus
benedictus in secula. xpo quod deus et salvator
ut filius dei verus secundum divinitatem et filius
hominis verus secundum carnem. non quod eo quod est
super omnia deus benedictus in secula. sed quod in infirmi-
tate quam suscepit pro nobis. ut in ea
moreretur pro nobis et sanaret in nobis
non conformis deo in qua erat non rapinam
arbitratus est esse equalis deo natus est ex fe-
mina est. sed quod servi formam accipiens
semetipsum exinaniuit. neque enim aliud
exinanivisse dictus est nisi accipiendo formam
servi non amittendo formam dei. illa enim
qua in forma dei equalis est patri incommutabilis
biliter permanente. suscepit mutabilem nostram
per quam de virgine nasceretur. nos autem contra
nostram per virginalem uterum committere [illegible] de
nostram per virginem [illegible] dei. non tamen hominis sed etiam ce-
terarum divinitatem. Iam vero veris conncessisse [illegible]
corruptibilem utero virginis pro carne credere
non vultis. in qua non solum ubique ligata
non est nec mutata est deus. ipsam dei partem di-
citis. nam in omni hominibus bestiarum
masculinis seminibus et feminis ubique at
in diversis corporibus per omnes terras et per omnes
aquas. et per omnes horas. ligari [illegible]
ni et coinquinari. et in tota postea
liberari posse predicatis. Disputatio iiii

Faustus dixit. accipis testamentum vetus
si eius michi relinquitur hereditas accipio.
si non est. non accipio. inprobitas quidem

est quidem nimia et impudens tabu-
las quod te deheredant quod hereditatem. In-
ignorans testamentum vetus [illegible]
sed repromittit: si eam tu vides ...
tantummodo et pacificationibus et abstinentiis
a porcina ac reliquis carnibus quas
immundas moyses appellat subiacuta
obsequiationibus et ceterorum sollempnium
ac reliqua huiusmodi. quia eius ipse testa-
tor eis observanda mandavit. tunc
quod ergo placuerit, nec ipsum placuit. neque
eum [illegible] verum ea custodire. Iniquum
est ut eam refusa hereditate retinerem
et tabulas, si vero causa prima quod
tur ergo testamentum vetus. abiicie-
dum puto. nisi tu me prudentius
aliquid doceas. Secunda vero causa est
quia etiam tam [illegible] eius et corpo-
ralis ac longe ab animi commodis hec
ditas est. ut post illam novitatem illa no-
vi testamenti pollicitationem que celorum
michi regnum et vitam perpetuam
pollicentur. etiam si gratis eam michi
testator suus ingereret fastidirem.

Augustinus respondit.
Temporalium quidem rerum promis-
siones testamento veteri continen-
tur et ideo vetus testamentum appellatur, ne-
mo nostrum ambigit. et quod eterne re-
missionis regni celorum ad no-
vum pertinet testamentum. Sed in illis tempo-
ralibus figuras fuisse futurorum que im-
plerentur in nobis in quos fines seculorum
obvenerunt. non suspicio mea sed apo-
stolus explicatus est: dicente paulo cum ta-
libus loqueretur. sed omnia in figura contin-
gebant illis. scripta sunt autem propter nos
in quos fines seculorum obvenerunt. Non ergo
testamentum vetus ad consequendas illas
promissiones. sed ad intelligendas in
eis novi testamenti prenunciationes
accipimus. Vetus enim quidem testificatio
fidem novo conciliat. Ipse dominus
postquam resurrexit a mortuis
neque non solum palpandum discipu-
lorum oculis sed etiam contrectandum
manibus obtulit. neque tamen ipsis

mortalibus et carnalibus temporibus falla-
citer agi arbitrarentur. Magis ergo eos de
veterum librorum testificatione firmavit
quos exprobrabat. Impleri enim omnia que scripta
sunt in lege Moysi et prophetis et psal-
mis de me. Non itaque sicut isti vani
temporalium rerum promissione decepti sunt quia
vident non ipsos illius temporis sanctos et
spirituales viros patriarchas et prophetas
huius terrenis rebus fuisse deditos cre-
dimus. Intelligebant enim revelante
sibi spiritu dei quid tempori illi congruerit.
et quibus modis deus per illas res
gestas et dictas futura figuranda
et pronuntianda decreverit. Magis ergo
desperatio vestra de novo testamento cadat
sed spiritus functio corporalis. ad
significanda nova vetera pollicitati-
onibus veteribus probabat. Ita illorum
hominum non tantum lingua sed et vita prophe-
tica fuit. Carnalis autem populus pro-
missis vite presentis inhiabat. Deo
tamen populo nichilominus significabatur.
Vetera quia vos ista non intelligitis
nisi quia scriptum est: nisi credideri-
tis non intelligetis. Non enim est sicut creditis
in regno celorum. In ecclesia enim vera ca-
tholica ubi sit certis de omnibus scriptu-
ris non solum nova sed etiam ve-
tera proferunt. Quippe dominus ait
hunc confitentis omnis scriba eruditus in regno celo-
rum similis est homini patrifamilias proferen-
ti de thesauro suo nova et vete-
ra. Et non dixit sola promissa dei nova
tenere vos arbitramini. Renovamini
in vetustate carnis et novitate
induimini erroris de qua novi-
tate apostolus aut prophanas novi-
tates vocum evita. Sermo enim
eorum serpit ad impietatem et sicut can-
cer serpit. Ex quibus est Hymeneus
et Philetus qui circa veritatem aberra-
verunt dicentes resurrectionem iam factam
esse et fidem quorundam subverterunt.
Ecce qua nova celitas vos ma-
nare cognoscite qui dicitis resurrectio-
nem esse tantum animarum per predicationem
veritatis

corpus autem que predicaverunt apostoli futuram
negatis. Et spiritualem secundum hominem
interiorem qui renovatur in agnitionem
dei potestis agnoscere eum per vetustatem
carnis. et per carnalium rerum imagines
quibus totus vester error involvitur. Vos
corporis non possessione teneamini sed
phantasmate sepiamini. Terra cum Chana-
neorum que munita erat et manifeste illi po-
pulo data erat contempnitis vos et phanta-
stica gloriamini: qui non ita terram lumi-
dicitis quomodo separatis contra parte a terra gen-
tis tenebrarum. tamquam cuneo coartato
tenebrarum. ut neque in rerum veritate in
discipulum. ut neque in cogitatione verarum falsitate
nectatur et non veteri vita veritatem data
credatur et nec vitam desideratam
existimeat. et corrupta

De evangelio .v.

Faustus dixit: Accipis evangelium? Et maxime.
Interrogas utrum accipiam evangelium in quo
id ipsum accipere apparet quod iubet
observare. An ego debeo quem debeo scito(?)
observo an tu? Ego quod illa accipientis evangelium
accipias, et quod vides indicia. Ego patrem dimisi et
matrem et uxorem et filios et cetera
que evangelium iubet. Et interrogas utrum
accipiam evangelium? Nisi adhuc nescis quid
sit quod evangelium nuncupatur. Est enim nichil
aliud quam predicatio et mandatum Christi.
Ego aurum argentumque reieci et es
in zonis habere destiti cotidiano con-
tentus cibo. nec de crastino curans
nec unde venter impleatur aut corpus
operiatur sollicitudinem gerens. et queris
a me utrum accipiam evangelium? Vides
in me Christi illas beatitudines que evangelium faciunt
et interrogas utrum accipiam evangelium?
Vides pauperem. vides mitem. vi-
des pacificum. puro corde lugen-
tem esurientem sitientem. persecutiones et odia
sustinentem propter iustitiam. Et dubitas
utrum accipiam evangelium? Neque ego iam
[illegible] Johannem Baptistam viso Ihesu
et eius item operibus auditis quereret
sibi utrum ipse esset Christus. Cui dignus
est(?) merito. Ihesus nec dignatus quidem
est renuntiare quod ipse esset sed opera rursum
eadem illi que iam dudum audierat re-
mandavit. Ceci vident. surdi audiunt

mortuum resurgit et tamen quid ego quam tan-
te non incito fecerim. Si paupertati istum
accipiam cum dispono omnia mea di-
mittere patrem matrem uxorem filios au-
rum argentum mandantem libenter dele-
ctationes voluptates. Hec tibi ad interroga-
ta satis sufficienter puta. Et beatum te fu-
turum si in me non fueris scandalizatus.
Sed non michi accipe cum hoc solum est
sed quod precipit facias. Sed ut etiam credas
in quibus que in eodem scripta sunt / quod primum
est id quia natus sit Christus. Sed ut ibi non
id solum esse cum accipe ut credas
quia natus est Christus sed ut facias etiam
quod precipit atque si me ideo cum non
accipe putas quia gratia donare promitto
sicut tu ergo accipies. Et multo magis non
accipies quia precepta contempnis ac pre-
cepta interpretaris que donari desideras
et precepta quare tibi non proderat precepto-
rum ista contemptio ad efficiendum quam ac-
cipias cum nichil de hoc quam accipias
indicet genealogia dampnata [illegible]
Sed accipe cum in duobus hiis constat
ut dictis genealogias credas et suam
re mandata: Quid ergo nimis sollicitus in-
re indicas. Utrique enim eget
preceptum [illegible] quod omnibus est accipe cum
arbitrio et per quod omnibus est accipe cum
in sola observatione constat celestium
mandatorum / Imple modo ingressus es.
Quod ut dicta solet: deceptor arguas
quod ut dicta solet et tamen age: Ponamus ita
nichil. Et tamen age: [illegible] ita
nis. Duo sunt precepta et fidei perfecte qua-
rum quidem constat in verbo id est fateri
Christum natum altare vero in corde quod est obser-
vatio preceptorum / Quid ergo quia [illegible]
am ego et difficiliorem partem michi
elegeri: tu vero quam levissimam et faci-
liorem nec in medio plebis ad te co-
[illegible] a me refugere. Neque enim utique
[illegible] regnum dei non sit in verbo sed in virtu-
te. Quid ergo est quod me largius per dif-
ficiliorem fidei aggressus pro te tibi ut
infirmo reliquam faciliorem. Sed ego
magis ad tribuendam salutem [illegible]
partem fidei efficatiorem puto ac magis
ydoneam quam tu reliquisti id est Christum
fateri natum. Age ergo primum eundem
interrogemus Christum an possimus nobis
salutem oriatur certamen [illegible]
[illegible] dixisti [illegible] hominum intrabit
in regnum celorum. [illegible] sed qui facit
michi voluntatem patris mei qui in celis
est. Non dixit qui me confessus fuerit
natum. Et alibi ad discipulos suos [illegible]
[illegible] baptizantes eos in nomine patris et filii et
spiritus sancti. Et docentes eos omnia servare quecumque
mandavi vobis. Non dixit docen-
tes eos quia sum natus sed ut mandata
servent. Et alibi [illegible] qui [illegible]
[illegible] que precipio vobis. Non dixit
si natum me credideritis. Item si serva-
veritis mandata mea manebitis in
dilectione mea. Et alia multa. Primo
et in monte [illegible] beati pauperes spiritu
beati mites. beati pacifici. beati mundo
corde. beati qui lugent. beati qui esuriunt. beati
qui persecutionem patiuntur propter iusticiam
Et nusquam dixit beati qui me confessi
fuerint natum. Et in discretione [illegible]
[illegible] ab edis in iudicio dicturum
se dixit hiis qui ad dexteram sunt Esu-
rivi et dedistis michi manducare. Sitivi et pota-
stis me. Venite possidete regnum
[illegible] et dimitti [illegible]
[illegible] et [illegible] qui [illegible]
et sequere me. Non dixit credite me
natum ut mecum vivas. Sed ea
[illegible] me quia [illegible] gratia
ut velles elegi fidei. Utique vita beati-
tudo et regnum promittit [illegible]
non nusquam [illegible] docere [illegible]
[illegible] est beatum esse regnum [illegible]
[illegible] eternam [illegible] vitam qui [illegible]
[illegible] fuit quod [illegible] natum [illegible]
[illegible] et [illegible] fide beati [illegible]
[illegible] cum [illegible] fidei [illegible]
baruch [illegible] fuit [illegible] vos
[illegible] utique mon-
[illegible] interim [illegible] nobis [illegible]
[illegible] ad [illegible] quia portio [illegible] beati-
tudinibus [illegible] accte-
[illegible] et in alia beati [illegible] confessione
[illegible] quia [illegible] confitemini [illegible]
Christum filium dei vivi [illegible] ore [illegible] be-
beatus [illegible] ad petrum beatus es Symon
bariona quia caro non [illegible] et sanguis
aperuit sed pater meus qui in celis est
[illegible] non [illegible] ut putabat [illegible]

b

s duas caspdem qz vatas fidē ptos
borq. et i vtraqz pit' bri ayrsella
m a pp̄d. qr alterā coz oīb
gcertos. altam sue blasphemia
pdicam9 Ca° iii Ro° quta
Augustin' vide[illegible] sup conco
Arrani qm sepe dics si filiud
hos dr. et quata vanitate agar
hos fabula nepharii [illegible] enor
chor fabula nephadi sui error
induerat. de neqz q° conuictio
po hoīe que [illegible] vm s falla
vbus elementis induitud. tou aplis
pdicat dictz p[illegible]ns lio de tra [illegible]
et quia cum nob [illegible] pnqueri
aptus dns Ca° qb vobis annucia
uerit. ptiqm qd annunciauit vob
anathema sit augu' repetat. ut
filium hoīs xpm ita credas sicud apls
ea veritate pdicat. no sicud manicheo
eum fecte confingit. Cu i ew cum
eum sit e confingit cu i ew euū
annunciet natu ex semine de do-
mo dauid. i. ex familia. dd. pau
lus qz ad thimoteum scribit dns ope-
lus memor esto ihm xpm resurrexisse a
mortuis ex semine dd. sicut aut
meum. satis appz quemadmo. xpm
filium hoīs crede debeam. q filius
dei p que facti sum9. ecia filius hoīs
p[illegible] sit semine eut mo-
passus pro delicta nra. et resurgeret
pt' iustificatione nram Sed q v.
xpc filius dei. et filium
hoīs fuit ne pgam pplurima vno
loco i ewo scdm iohem ita scribe
Amen amen dico vobis. q venit
hora et nunc e. qm mortui au
dient voce filii dei. et qui audierit
viuent. Sicud eni pr hz vitam i semet
ipso et ptate dedit ei iudicium faciē
qz filius hoīs e. Audiunt voce filii dei
Et dix qr filius hoīs e hoc
audiunt. Et dixt qr filius hoīs e. accept
iudiciu ewd qd filius hoīs e accepit
ptate iudicium faciendi. qz i ipa
forma vēturus e ad iudiciu. ut
et a bonis et a malis videat. Ju-
xta fort ecia apcedit i celu. Et
vos illa dixit venit [illegible] venit

quemadmo vidistis eu eute i celu.
Ita scdm id qd filius dei. deus e eq
lis pri et cum pre vnus. non
debet a malis videri. Ca° muidi cor
de qm ipi d[illegible] vi. Cu go credatibus
i se pmittat vita eterna. no aliud
pt pcede i eum qui credit i vnu xpm
qualem scriptura pdicat. et ab aplis
pdicatur. i. et vnu dei filium et
vnu hoīs filium. Vos ergo manichei qui
vnu hoīs filium et fallacē falso ce
creditis i filium et fallace. falso ce
fallacē hoīs filium eum. et ipm [illegible]
dicud adipisc cuiusq p[illegible] vne-
bra pena meruisse cruciandam. [illegible]
postea tota purgata videlicet qm
postea alicui a vita eterna qua pro
mittit xpc illis q credunt i eum
dicit eum petro confiteri eum filium dei
Beatus es symon bariona. nuqz
ideo incipit pmisit eis q i eum
filium hoīs credunt. eu idē ipe sit et filius
dei. et filius hoīs. Habes eum apte vi
futurum eterna. pmissa credentibus i se
lum hoīs. Sicut exaltat' ingt moyses
serpentē in heremo. sic oz exal. fi. ho. ut
oms q credit i eum no pereat s; habeat
vita et. Quid vultis amplius. Credite
go i filium hoīs. ut habeatis vitam eternā
qz ipe e verus deus et vita eterna
sicud idem iohes ait i epla sua vbi etiā
dicit Antixpm e. q negat xpm i
carne venisse. Quid go vos tanq
de mandatoribus eius pfitemini iactatis
q ea q i ewo precepta sunt operamini
cum illa precepta vbi no e fides va-
ca a vobis implent a vobis. Nonne
audistis aplm dicentem. In doctrina om
mi a pauperibus. et mandatorum meo
ut credatis. cant' at no habeam nil
m pfecit Quid go vos tanqm de sapia
paupertatis iactatis. cu sapientia tam ta
pauperis. Sicut eum mentes. qua tam
vocat illa latiuos sibi debitos
facinorosa flagitiosa q confiteri. S;
tamen quia commendat aplus. ut
cum datis improbandi repudiandi
q; pceint alio loco ait fris abstinete

e caritas de corde puro et conscientia
bona et fide non ficta. Sed unde hec
potestis vanam tantum confusam fictam
pugnare dicit qui vos iungebit fidem
veram fucate mendacijs quam et ipsi
fingitis vestram tunc verbis hostibus predicare
veritate manentibus immutabili falla
cia dimicasse predicatis. Et ipsum et
quod si ego per veritatem eius habundavit in men
dacio meo in gloriam eius quid adhuc et ego tamquam peccator
iudicor. unde paratos vos et multis
vos iudicatis mendacia et fictis
pro deo vestro antiponi vultis. Sed
ille veniet et vos amantes vi
Sed aut ipsum verum sectari vultis quod
in vobis causat sed tamen iis quem
esse mandatis. Quod vos implere dicitis
non potest inquit in sola fallacia conju
pit, cum autem et faustus dicit quia est
in corporis non portatis. Ipse forte
ipsorum dixit quia non est in corporis sed
auro in sacellis et marsupiis habetis
aut si repperierit in ista in vobis nisi quod
aliud dominicatum et alter viuitis au
dit in rebus humanis et in constantinus
hic vester catholicus ipsum
quod multos vestrum rome congregat
in domum suam implenda precepta
ta mandata hec vana et
ta conversa quam magna constantia
inquisitione quam infirmitas. Sed de
quibus cum vere infirmitas dedit. Et
sciunt esse inuenta et via sua suade
illa quod in eius obdurare noluerunt a via
societate superna fecerit et qui mat
tariorum appellati
tis dormiunt mattarij appellati
ut esse sunt ho loge dispersos fuerunt
plurimi fausti et tamen alij cap
ut lodicos qua divitias affluen
tia non solum mattarios fastidie
bat sed etiam domum suam hominis
pauperis nullam admittebat
ditam simulacrorum. Si de neutris non
vultis, salte de his unde de lingua
vestra. Sunt ut ista mattarios alleluia
sto cum genere manducator mendacio

non credentibus si libris pugnat videt
sed ne in istis preceptis non imple
tis. Ea que sibi precipiunt quam in
ipsum sectam vanum se grossum. Nec
dictis ista propria representatis. Et
illa sunt que precepta matthei ut
per ea non faciatis. Deceptores quia
faciatis decepti sed neque eis ipsis
bis precipit ut verba non audiatis
sed ut hostiam iussit. Quod dispulos
suos respexit et ipsum
cultos velle secretos sabbato non
probabuntur. Sed continuerunt et ipse vult
te iudeos et futuros mauricos
illos qui sabbato fiebat illos qui fie
bat et plane quoniam preces
ut omnes manibus vestris de hominibus
dijs viuatis alienis. Et illa que
sunt sola hostia. Sed non sunt via
cum tale de moises doctrina nisi
vas aures tenebatis. Inquit et... al[ias] tempus
habitatis terrenis contemptibiles per
pena sedes vestri in me et laudes
illos quod eum faciunt. Et michi rogas
vestrum illud accipias. Video pauper
vestrum illum aut virum. Video pacificum
videos mitem. Video pacificum
purum corde lugentem eius miseri
cordes. persecutos et omnia pro iustitia
paciente. Et iustitiam et dubitas ut
tu dixisti. inquit iustitiam prout
accipias cum eis. Et tu celum iustum pu
secitate respice. Unde pius vobis
est deum eius sed ipse cum loquitur
sed etiam in scolas fausti non in
venitur notas eius auditorius
in medio eorum et eius magis quam sit te
nere et talem pono manicheum qui
me tale... respiciebat ubi illa
te constantius receperat ut illa
precepta contingebat implere. non qui
precepta contigebat implere. Et illam
tamen videre nolebat et illum
quod uideo pauperem spiritu. quod tamen
duplus est. ut aiis sua dicunt
dicit sicut capitis exhibebat animo
mitem quam tantae auctoritatis
consultum. maluit impulsare quam
credere tanto pacifico quod namque
ipsum diuinas qua deus est quoque est

qui potius ve[re] e[st] p[ro]ficua pace
frui potuisse no[n] putatis. Secundo
p[ro]ximo corde et quo tumultuaverit ita
sacrilega et tam multa figmenta
ta animo lugente pu[er] deu[m] captu
et ligatum. donec solvat[ur] et evadat
exquadrata p[ro] parte decurtatus q[uo]d in
globo tenebraru[m] a parte ligabitur et
no[n] lugebit[ur]. Quis convincitur et p[er]tie-
ne iustiam. Quia faustus ipsis
tam no[n] addidit. credo ne sibi de-
esse videret[ur] si cum sit adhuc convinceret
sibi fatiget[ur]. Quia iusticiam ipsi
que[m] et petiit. quibus p[ro]fessa iustia
cum dampnatus in globo subiga-
tur pro vitiis p[ro]cavenit. Hoc vero
vel talis quo eos p[ro]venisset incorpo-
ra abulet infecti sunt intus triumphac
ita p[ro]fectuos et odia sustinet
p[ro]pter iustiam. quibus hec sacrilegia. p[ro]
dicatio et p[er]suadent iustia esse p[ro]
qua iustia p[ro]p[ter] te. Quia christianorum
tam magnae qua[m] p[ri]ma et p[ro]pter
nulla paciamur: cur no[n] cogitatis
sicut tamq[uam] ocris fatuisque loquimini
iusticie vestre velut magnum velitis
esse iudicium. quia obprobria sustinetis p[ro]-
p[ro]fectos quam patimur. Quanto sit tanto
enim quisque iustior. quanto graviora p[er]pe-
titur. Omitto dice[re] quod videre
facilimum est. quam multa graviora
nobis patiantur alios atque alios fla-
gitiosis flagitiis quam polluti
illud dico et quo nomen christi. quomodo
vituperato atque suscepto. quisque patitur
p[ro]fectuos. iam etiam vanam fide[m] iusti
tia que secte dicunt esse. Contradicit
ut ille sit fidei verior maior
que iustie. que multo nobis p[ro]pter
quam graviora potius omnes terrenis
sunt vos iam noster martir oc-
cisa vos iam martir cyprianus
tractat atque ipse p[ro]p[ter] sine cyprianus
tunc etiam libris edocti. qui in christianorum
credidit natum ex maria virgine
probat illi fide qua vos detestari
dicitis ad gladium mortemque pervenit

cum singulis christianorum ita vobis
atque ita grauius iniuriis suis faustus
ab convictus e[st] vel confessus quia examina-
tionis esset cum aliis non nullis sociis
ad iudicium pro copulacione perductis. eos
ipse episcopus a quibus perducti sunt intercessione
cerendibus. leuissima pena. sic ut in penam
de audita esse in insula relegatus e[st]. quod
quia semper cotidie facitis fatentur
sine abumbulato se spiritu vestro intermonere
et in publica tranquille
supplicationum vota pro indulgentia solet
pro relapsis et dampnatos. Denique cum vel-
to post inde ob eande[m] solle[m]pnitatem
te dimissi sint. fateris ego illos si
deo tenuisse verius. iustiorem quam
deum. cum nullo quem vos altiora
vita esse p[ro]ca nullo quem nos altiora
sustinere meruerit. Ad diffinite vos
inde iactatis quia multos detestabiles sunt
quod diffinite quod sit p[ro]fectos pati
et blasphemia et p[ro]fectos pati pro iusti
cia: et pro qua istorum patitur in ius-
ticia: etiam atque etiam dilectissimi aduitate
cum multi ab uno commune vitant
faterentur ista sublimiora precepta evan-
gelica fallitis imperitos. Quid
de quorum specie fallitis imperitos
multi honore utriusque sexus abscidere
multi honore utriusque sexus p[er]fecto
to puri atque integri. quam multi perfecta
et postea coniunctos. quam multi suarum
rerum distributores et relictores. quam
multi ieiuniis ab orbe vel cotidie
anis vel etiam incredibiliter continuatis
corporis servituti subiciectos. quam multi
fratres congregatos. vel fratres sibi
sine commun[ia]. et hec non nisi ad victum
sua communia. et tegumentum necessaria. vina atque et
tor unum in caritatis igne confla-
tos. atque in hiis omnibus professionibus
quam multi fallaces et perditi deprehe-
duntur. quam multi etiam fatentur. quam
multi prius recte ambulantes p[ro]pria
voluntate defecerunt. quam multa
tuto temporibus inveniuntur quod alio
animo tales vitam adumbrata p[er]spicua
receperunt et quam multi fidelibus et
fuerint. sunt custodiuntos ad p[ro]positum
usque in finem p[er]severant et salvi sunt
In hiis professionibus quam dissparates apparet

sed tamen eadem caritate copulatur quod petit
aliqua necessaria secundum apostolum corinthios
tacentes habent uxores tamquam non habentes
et tamquam non tenentes emunt
et utuntur hoc mundo tamquam non utantur
Hiis subiungitur secundum hereditates diui-
tias nunc dei eciam illis quibus dicitur
nolite fraudare inuicem nisi ex con-
sensu ad tempus ut vacetis oracioni
Et iterum ad idipsum estote ne vos temp-
tet sathanas propter incontinentiam vestram
Sed ad deo secundum veniam non secundum
imperium carnalibus est quod apostolus
Set iam que est eis debitum est, quia inde
cum habent voluptatem et eos portaui
infirmi tamen paulopost Et dicitur aliqua
in iudicia secuntur. eos qui tolerabi-
biles sunt in terra hos collocatis ne-
quam et illi sunt. quod ut potest perfecti vident
ora sua ut dicitur et sequitur propter
potius ad regnum celorum. Sed hunc mihi
tuc separare propter quedam qui conuertunt
talis subiungitur. etiam quedam stipendiaria
militando. Eadem dicitur in fine Esuriui
et dedistis mihi manducare et cetera. Alio-
qui dayspadi erat ille qui domos
tamen diligeret et sollicitus circa eos
vocavit apostolus. Mariti mulieres et
subditos viris suis. Viri uxores diligite
uxores suas. Filios obtemperate parenti-
bus. parentes filios nutrite in disci-
plina et correptione domini. Servi obe-
dite dominis cum metu carnalibus.
Domini quod iustum est et equum servis pre-
state. Sed absit ut ipsos a mandatis
domini alienos et a vita eterna pe-
regrinos inducat, omnia ubi autem
Deus Sed quod non valuit dare sua
et secuntur in fidem. non potest merces
esse digna. Exhortatus seniores ad
officium ibi stabit et ipsos consolatus
Dicens Qui recipit iustum in nomine
iusti mercedem iusti accipiet Et
qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete
mercedem accipiet Dicitur tamen quod non
dicitur vim thimotheo dicitur propter

mathu et sequentes suas infirmi-
tates. Sed eciam quod sanctum atque fortes
ri talitur aque frigide porrexit
tamen in nomine domini sed aliqua [illegible]
perdet mercedem suam Sed ne fal-
latis auditores vestros. qui cum suis
uxoribus et filiis et familiis et do-
mibus et agris nobis seruiunt Sed
quis ista omnia non dimisit, Non
accipit curam Sed quia non iterum per
reuolucionem ad istam mortalitatem pro-
mittitur. ut rursus nascatur. et
vita electorum vestrorum viuat tam va-
na et inepta et sacrilega qua vos
viuitis. qui valde laudare [illegible] melio-
rem meritis sunt iunctionem et
incrementum vel in aliquos alios
cibos veniat. quibus vos manduca-
turi estis. ut vestris vicibus in
to purgentur [illegible] eos amara
dari circa alienos. Sed et vos
vos talia facientes atque suadentes
vos magis inde separare debetis
Sed eciam quod vanitas adfuit circa
eum propter non debent dicit dominus
Esuriui et dedistis mihi manducare
Sed esurientes et manducaverunt ut esuriui
et manducavi vos Sed secundum
et illos ministratores merito secundum
vestra desiderata eorum recipient
regnum dei quia manducare [illegible]
dedistis Sed quia ut manducarent quod
anhelarent, vel quia manducatione
anhelarent in celo [illegible]
est. aliquibus [illegible] qui te vidimus esuri-
entem. et dedimus tibi manducare Sed
dicetur Domine quando te vidimus esurientem
et manducasti nos Sed numquid ille
non videt Sed [illegible] ex minimis
meis dedistis. mihi dedistis. Sed
eorum [illegible] ex minimis meis vos
manducaverunt. ego vos manducavi
Sed porta [illegible] et doce-
tis. et secundum [illegible] vinctos. audite
vos dicere circa precepta servare
et caritate [illegible] rogare in
qua sunt tam multi pupilli. cum
magnis. quos utrosque dominus bene-
dicat [illegible] gradibus circa precepta
servantes et circa [illegible] servantes

Cz unum oculum maliuolus error
ipsa palearum ante segetes [illegible]
ra et bitiu ibi cito uidetis. si
adhuc velletis in nobis ac quod et ma
nichei sunt. mali sunt ergo fieri
non sunt Sibi cum sitis ipsa sicca
e. et qui ea simulate utitur fallit.
et qui eam iam consistat fallitur.
[illegible] bonam uitam ge
[illegible] amice suo [illegible] uiuit uel bn
uel male Vos at [illegible] et in
telligibus bonum [illegible] ac non corpo
lium [illegible] cupiditate ardentes
ut cito dicam quid de uobis notis
simum e. sole [illegible] corporeum non
[illegible] [illegible] et [illegible] luce colitis

Faustus. Cur despicis precepta

Faustus. Accipis vetus testamentum? Quo
modo, cuius precepta non seruo? Pu
to quidem quod nec tu. Nam circum
cisionem ut pudendam despui
et si non fallor et tu. Requiem
sabbatorum ut superuacuam credo. Sa
crificia ut ydolatriam non du
bito quod et tu. Porcina non sola
caro abstineo. tu idem non solam
[illegible] Ego quidem et omnia in
munda [illegible] [illegible] [illegible] sum
munda [illegible] quod utique [illegible]
quod nil immundum. [illegible] testamentum
uetus destruit testamentum
[illegible] ebdomadis [illegible]
[illegible] utrumque tamen inutilia
et uana [illegible] lineis uesti
[illegible] non [illegible] purpureas. in
[illegible] ponere uestem [illegible]
bone et asinum iunge [illegible]
in sacrilegis mutare [illegible]
robustum [illegible] uocare [illegible] non
[illegible] sacerdotes. quod [illegible]
apud deum mundi [illegible]
[illegible]
[illegible] precepta sunt. et insti
tuta [illegible] ueteris testamenti [illegible]
[illegible] tibi [illegible]
[illegible] putandum [illegible]
factum [illegible] uetus
[illegible] testamentum. ego quid inter
[illegible] [illegible] et tua
sit quod tibi [illegible] libet. et

Augustinus. [illegible] Preceptum de uita signi[ficanda] et uita agenda

Augustinus respondit. Quemadmodum et
quare accipiam testamentum uetus
ab heredibus testamenti noui iam sup[erius] disputaui
Sed quia paulo ante de promissis eius [illegible]
[illegible] ac de preceptis agere non
[illegible] Judeos istos. Dicimus [illegible]
[illegible] inter precepta uite agende et
[illegible] precepta uite significande. Hoc [illegible]
precepta uite [illegible] [illegible]
[illegible] Circumcidere masculum
[illegible] octauo die preceptum est uite significande.
[illegible] manichei
[illegible] ueteris testamenti
et [illegible] Deus [illegible] ad
[illegible] umbra futurorum. non in
telligentes. et ea non obseruan[tes]
[illegible] quod [illegible] sunt tempus
[illegible] quantique [illegible]
[illegible] manifesta
[illegible] ista [illegible] manifesta
[illegible] significaret. [illegible]
[illegible] aplius [illegible] ait Hec omnia
[illegible] sunt [illegible] scripta sunt
in figura contingebant illis. scripta sunt
autem propter nos in quos finis seculorum ob
uenit. [illegible] ille
[illegible] a nobis. et [illegible] ia
[illegible] [illegible] non sit. ut ob
[illegible] a nobis [illegible] Scripta
[illegible] propter nos [illegible]
[illegible] nobis [illegible] legenda
[illegible] et intelligenda. et [illegible]
[illegible] propter nos utique scripta
[illegible] sunt: quod figure [illegible] fuerunt
sit [illegible] dicit Figure nostre fuerunt
et omnia in figura contingebant illis: [illegible]
[illegible] non opus est. ut [illegible]
[illegible] figurarum [illegible]
[illegible] celebrationi [illegible] alio
loco [illegible] nos iudicet in cibo
aut in potu aut in parte diei festi aut
neomenie aut sabbatorum quod est umbra
futurorum [illegible] [illegible] nos
in [illegible] [illegible]
[illegible] umbra futurorum: [illegible]
oportuit ut illo tempore obseruaretur
quo ista que nobis manifesta [illegible]
peruit

per tales umbras figurarum futura prae-
dicabantur. Inde et manifesta ratione
deum iustificavit. cuius rationis
hodie passos [illegible] quidem post
dies tamen sabbati. sit circumcisio preceptum oc-
tavum fuit precepto spoliantis
carnali velamento mortalium de-
sideriorum: et cordis circumcisione gau-
dentes. non tamen in carne ad um-
bratam figuram quae deciderunt ve-
teris testamenti. quas iam tempore novi
testamenti fieri observamus non cogimur.
In quo autem membro cogitentur pro-
pagatio carnalis et mortalis
fetus oportet. Ergo quod dicit apostolus omnia
munda mundis. Inmundis autem et
infidelibus nihil est mundum sed
polluta sunt corpus et mens et con-
scientia. Itaque isti qui mundi sibi videntur
liminis. quia illa membra tamquam in-
munda adversantur quae adversari sic fi-
gunt in eas infidelitates et erro-
res immundicias incidunt ut
tam detestentur circumcisionem carnis
quam dixit apostolus signaculum iustitie
fidei. In ipsis tamen carnalibus mem-
bris divina dei sui membra credunt
colligata et inquinata detineri
ut tam carne immunda dicant
et deum illic operire qua ibi tenetur
immundum fetum dicere appellant.
Quippe quae mundari oportet as-
serunt. quod donec fiat quantum fieri
potuit. interdum nunc. cum precepti
omnia quae carnis patiuntur non tamen
in labore et dolore affliguntur sed
etiam in voluptate corruptelarum. Et
namque dicunt se parcere ut non co-
habitet ne nodis carnis eius
implicetur et sordibus inquinetur. Ita
ergo dicat apostolus omnia munda mundis
utrorumque hominibus quae sunt in deterius
voluntas proprietate mutari. quanto
magis omnia munda sunt deo qui
est incommutabilis et incontamina-
bilis permanet. De cuius sapientia di-
vina dictum est in eius libris quos

sed ter
resplendendo ubique nusquam inquinatur
quod nihil inquinatum incurrit et
attingit ubique propter suam munditiam.
O magna o immundissima vanitas
ita ne displiceret in membro humano
unde humana generatio propagatur pro-
prietas humane. illa cui munda sunt
omnia deum ipsum esse corporibus et pla-
cet tibi etiam in flagitiis quae illo mem-
bro ab impudicis hominibus committun-
tur ipsum deum tuum. cui non est in-
mundum quod ex carne natura comma-
culari atque corrumpi cum patitur
in variis ac turpibus complexibus
quae coniugali concubitu quam [illegible]
[illegible] inquinari. Iudei iam dice-
re potes. Ergo ne dicerat ubi
deus prefiguratum signaculum iustitie
fidei nisi in isto membro. Iudei te-
nuerunt et ibi non pro. quare omnia
munda mundis quia hoc apostolus dixit
signaculum datum abrahe iustitie
fidei in tali circumcisione. Vos autem no-
lite credere. Si potestis tamen vobis
dicere. Ergo ne dicat deo nostro quod
pertinet ne pre natura partis eius ne
[illegible] de pudentibus implicarer
pudenda quidem ista dicentur hominibus di-
bus. pro vestre mortalis corrup-
tibile penalique propagine que
inde subsistit. quibus casti adhi-
bent verecundiam. impudici
petulantiam. divus [illegible]. Exspec-
tationem vero sabbatorum iam quidem
significationem duximus ad observandum
Ergo quod prius revelata est in veteri
testamento non tamen ad legendum et intel-
ligendum. quia completis temporibus tunc
esset ista quae nobis hic tunc patet
sita sunt non tamen sermonibus sed et
actionibus prefiguranda atque pronun-
cianda illo populo quod longinquis
vobis ista prenotata est quia tamen
vos autem nolo in dicatis. Cur non
sint exspectationem nolitis implere
Iudei quippe sabbato suo quod ad
huc carnaliter sapiunt. non
solum in agro fructum nullum decer-
punt.

De exspectatione sabbati

S. xi. in domo coquitur et coquunt
nos ac capitatos quidem comparat qui
auditores. quis auditorum inter fratres
nos parat dos cultello vel fas-
cicula armatus in mortem prosili
ac homicida cucurbitas quarum
nobis affert nimis dictum vina
cadaverum namque si vero eas occidit
quid nos in tali facto metuitis
Si ac occiduntur cum decerpuntur
quos eas inquit vita cui purgande
atque revocande madurando atque ru-
ctando nos aperitis pubuerunt. Con-
tando nos aperitis cucurbitas quas
nisi ergo vinctas deglutire debetis ut per
se possetis deglutire. debitis ut per
se vivum veluti in quo eas cum decer-
pitis auditores iam facti estis
vera indulgentia liberandus. salti
de inquisitio ad officium aqualiculi
vestri ubi deum inter illo plus eo
fractum reparare possitis. illi si atque
integre pervenirent. Nunc ac autem
eas comedendas dentibus incubant
minutatim sed quod pabito placuit
conduntur a vobis. Cum igitur tam tre-
bus veluti capiatur eas estis nunc
Audite quemadmodum vobis expedit
quod vino decerpte dicit facimus iudi-
cium nos cottidie facitis. et a tali cura
domestico opere cessaretis sanctum
quid in igne paratum vobis certe vero
reformat vita quam in eis. Nota
frueris olla sed vitri copiam per
de tempore inditis tamquam superfluam pro-
bati cessatorum. quanto utique sanius
non solum tamen non superbiendo tractatis
in quibus quam superflua non sunt. sed
etiam nunc quam iam superflua est
ipsam vero contulistis. quam ista nec
sua non professione acceptabile
sua. non dampnabile. Cum eas non
sed ex die dampnabile. Cum eas non
implendo ventrem estis sed opinione ve-
stra vanitatis et vanitatis sed indicium vi-
vanitatis dicatis cum dolore petere fru-
ctum cum de arbore pendet. petere
cum cum coquitur. cum tenetur. cum coquitur
cum coquitur. cum maditur. Non ergo debuistis
vestri ius eas quam comeditis et illa sapienter
pervenit transvorari. ut vivum saltem
dolore cum decerpitur non amo-
bis sed a vestris auditoribus patiuntur. Sed
dicitis quod pubuerunt tantum vite sed
ea tantum absumens quam incocta et
mollia sunt absorbeo. Si ergo ista
comparatione tam multos cibis vestris
dolores infligitis: cum ab illo populo
abstinetis. Ad quod maior ista vanitas
cogitur sed et fructus sunt omnibus
comedendis sed si non illi non conveniunt
ut homo non tantum de pomis sicut
de cibis oleribus faciunt. Si autem
non vellat et cogitat quomodo de-
vinatur ex terra vel ex arbore. ve-
nire ad eam multa p(ro)p(ter) partes
Si ergo debuit facile quod vetale
sunt quod in pubuerunt non valetis
Non illi tam multi cruciatus. Ideo in
comparatione estis melius dolorem vestri non
dubitatis inferre dicitis cum plorat arbor
cum fructus carpitur: hic cum dicitis non
exhibetis certa nouit omnia vita
tibi etc. et respondit quod ad eam vocat
Dominicis ergo electis. et poma com-
petibus gaudere debuit non plorare
illum tristitorum dolore. tanta felicitate
comparatis. et tanta cruciatus sunt in
alia incidisset miseria. Cum itaque
pomum non decerpatis. cum decerpto
tam multas plagas dolorosas in
geratis. Audite sed potestis. Nam ipsa re-
munia vobis conpetunt. Nota enim omnia
cum fortunatum in qua spirituale aurum
depictorum commixtione purgatur. et
a miserandis moribus divina me-
bra solvat. Cum autem ille immi-
bra solvat et cum autem ille in mi-
tortionem vos. quod sic potuerunt
ita optime. ut nichil eis valitudi-
nem obstat. Sed que crudos cibos fruitis
nulla commixtione. Si vos ac ad tales
multa commixtione. Sed ad tales
peratis ex vestre in eo quando crude-
liter maduratis et a melius diuturnos
purgatorum cessando crudeliter re-
iunatis. et audistis etiam sacra
testimonia veteris operis corpus significare
et ydolatria significare et sacrile-
gium vos esse portare. Audite
quod vobis plus prodest per illam tam
tamen in operibus vestris ut ea tamen

in misteriis veteribus divinae scripture [sacrae]
ad intelligenda que his significata
sunt explicetur? Quia et ipsa signa mei
fuerunt; et omnia talia multis et va-
riis modis unum sacrificium, cuius nunc
memoriam celebramus, significaverunt. Quo
ipso revelato et suo tempore oblato illa
de agendi celebratione sublata sunt, sed
in significandi auctoritate manserunt. Scripta
sunt enim propter nos in quos finis seculorum
obvenit. Sed in eis videlicet non sacrificio
nos movet calumniator. Cum ista omnibus
contraria rebus hominum quedam condi-
cionaliter servat. Sed vos quod homi-
nem dico convenienti pace non potui-
stis. Nutrientes estis in pectora glutinis
carnes humanas et incipere credatis. Dominus
autem illorum [illegible] crudelis fuit. Quod demo-
nes [illegible] porcorum. Cum quod ab eo pe-
nes in gregem porcorum. Cum quod ab eo pe-
titum ire permisit. Qui etiam non dum de-
bitum iret permisit. Qui etiam non dum de-
bitum, cum passionis sacrificio corporis sui
monstrato per passionem sacrificio corporis sui
tunda leproso quem mundaverat, ait: Vade
et ostende te sacerdoti et offer pro te
munere quod precepit Moyses in testimonium illis. Qua
propter et ipse (?) et prophetas deus sepe te-
stis est, quia et per prophetas deus sepe te-
statur nullis se talibus muneribus in-
digere. Et facile est rone (?) pervenire quod
nec cuius rei egeat, quod nullius eget. Co-
pellitur autem humana ingratitudine quid nos
sibi offerre voluit, quod utique non sumpsit
ea, quibus non indiget. Sed ut liberet
offerri nisi aliquid in eis ostenderet, quod et
nobis nosse prodesset. Et talibus signis
prefigurari oportebat. Nos autem quanto nunc
melius et honestius, quibus iam
nostro tempore non necessariis, tum significanti-
bus aliquid et docentibus sacrificiis sub-
venimus, qui nobis ab auditoribus veteris
vivas carnes victimas afferri imbe-
tis et creditis. Ita tamen apostolo de qui-
busdam contra epulas ciborum predicantibus
loquentes spirituale dixit. Ecce deus veteris te-
stamenti vos arrogantiore impietate
iactatis, quod vestrum non deum, sed quod scelestiore
cordis audacie est dei mundatorem de-
toris audacie est dei mundatorem de-
te non timetis. Cum quo porro illum
te est probos se videri velle quod
ab animalium interfectione se temperat

non timetis. Cum quo porro illum

cum omnibus suas quas carnium animas here-
ditant, quibus ut putetis vinculis tam
ta volucria et maribus et dentibus in-
grati sunt. Aut ac si tamquam vestra non
velletis non ipsa animalia deo vestro ob-
lata mactatis, ut animalia quas
non solum putatis humanas sancta divi-
nas ut ipsa dei membra credi-
datis a carnis carcere dimittantur et
ne iterum redeant vestris orationibus
commendentur. An aliquas eas adiuvatis
vetere quam membra et in potentiores (?) da-
mnata salvatur, quod utique vestris co-
alari meruit, que quod vestris potius
commendari, contra ego vero vestra
pectora non sanctificatis, que anima
ab primitie non potestis, ut eorum animas
integras et stomachi vestri libertis
oblata olera quoque et mann[a] cul-
pas, et ferro concisas, et igne crucia-
atis, et dentibus conteritis, conquassa-
tis, ut ad vestrorum intestinorum
carnes unita pervenientes. Et nunquid
potuerat, quod ciborum de corporis orede
non occurrit in vestra corpora intrare
non sunt. Ita delirantes audite putan-
tes quod in suis minimi veteris testamenta
quaque carne ullam immunda dicunt. Te-
nentes apostoli sententiam. Quod omnia munda
mundis. Etiam ubi dominus ait: Non quod
intrat in os vestrum vos coinqui-
nat, sed quod exit. Sed non ad solas
turbas dominus dixit, sed ut admi-
nuantur, que maxime fam-
ulus suppliciter laudat. Cum vestri
testamenti calumniator volunt in-
telligi. Sed etiam remotis a turbis
hoc idem discipulis suis evide-
tius et expressius elocutus est. Cum
enim loquatur dominus puram in testamento vete-
ri pro propositione abominantur carnes ullo
scripta sunt quedam immunda car-
nium, a quibus ille pro plus in ipsis
est abstinere, timuit ne plus di-
ceretur. Sed ergo nos non quasi dam-
nis carnes immundas corpora-
libus aut ab eclesiam omnibus tractatus

cum dixisset scribas esse [illegible] ex eorum
non coinquinari hominem. ex hiis que in
os ingrediuntur. et in ventrem vadunt
et in latrinam emittuntur. itaque has
acrisias et falsam seductam manifestissime
— al. vilitate — prima autem [illegible] pforcatos augusto
os conatur eradere. Et ait hoc dominum
ad turbas dixisse. qui pauci in se
creto verum dixit. in turbis autem fla
ciaret. Et illud dicere quod credere pa
rare liquidum est. et omnes qui loquuntur voluerint
intelligendum est. Et omnes qui loquuntur
hec [illegible] turbis sic planius dixe
re dispuit augustinus cum concordia habeant
se dispuit erat. ad
hoc [illegible] sic ministrat. ad
[illegible] separatio [illegible] pharisei
manifestum ut ei solum [illegible]
theologum [illegible] regno [illegible] ista dominum
pria. qua ait non inquinari hominem
hiis que in os eius intrant. verum an fla
[illegible] et in os eius intrat. verum an fla
sit Ex flam [illegible] Cum ergo tantus
— zelata — eorum doctor Adimantus a apostolorum
platam est. Ad coinquinandum testi
latus obicit. Cum ait verum est autem
adversus eam. credunt se inquinari
quantumcumque carne vescantur. Nisi
Ex quacumque carne vescantur. et dicat a
fortiori ym [illegible] velit. et dicat
[illegible] non dixisse omnia munda [illegible]
Ex omnia munda mundis. Cum enim
sit ubi hoc munda [illegible] apostolus
sit et ad immundos ab et infide
libus nichil est mundum sed polluta
sunt eorum et mens et consciencia. Sed in
fernica et [illegible] nisi etiam
aut terra nostra vitam [illegible]
nam non solum coinquinari potest
et si terra [illegible] coinquinata esse
fecundat [illegible] solum coinquinatum
est. vineta [illegible] omnem naturam
rati mundari que non possunt. Sed hu
mitis est. que ita se dicunt immun
das omnes carnes [illegible]. et
odiunt ab eis abstinent. qui aliqua co
inquinat esse mundum. non solum
[illegible] cum caticerorum [illegible] et ipsa
[illegible]. sed omnes [illegible]
olera et poma et fruges
et tota terra et celum corrupti
one gentis tenebrarum perhibent
inquinata. Et veritas [illegible]

tabis errori suo congruenter atque
ab hiis que immunda dixit omnibus
abstinendo famem patimur morientes
qui tales blasphemias proferunt et
loquuntur. sed ea se corrigere atque emen
dare voluerint. hoc est. utilius quod non
intelligant. — docet — [illegible] ait vel ubi
quidam tibi carnium prohibentur [illegible]
nos sit omnia ista prima. qua [illegible]
omnia munda mundis et omnis creatura dei
bona est. Et sic intelligant ergo [illegible]
bo est Et sic intelligant [illegible]
dicere dixisse naturas [illegible]
[illegible] prefiguratas. [illegible] cogentes
esse quasdam [illegible] concludant
animalia quedam. non autem. sed [illegible] mundo
dixisse. itaque ubi legitur. Sed de porco et
agno [illegible]. utrumque vero mundum
agnus respexit. utrumque vero mundum
est. quia omnis creatura dei bona est quando
est. quia omnis creatura dei bona est. Sed agnus
vo prefigurat. porcus immundus est agnus
mundus est. tamquam Si stultum sapientem
mundus est. tamquam Sed utrumque verbum vero vocis
et dicta sunt utrumque verbum vero vocis
et litteris et sillabis quibus constat. — que de stultis — vel
et mundum est. Sed hoc ait verum hominem
que mundum est. [illegible] non autem per se
illorum immundum dicit [illegible] non vero per se
sed quoddam immundum significat. Et fortasse
sed quoddam mundum [illegible] porcus hoc est in
ipso est in terra [illegible] et tamen id animal quod
[illegible] stultorum. et tamen id animal quod
verum est. pro stulto. quod stultus quoddam
iste due sillabe que sunt stultus quoddam
immundum idem quod significat immundum quippe
immundum idem quod significat. Sed immundum quippe
id ait in lege positum est eo quod non ru-
minet. non ait hoc causa vicium sed vic
nimet. non ait hoc esse vicium sed vic
est. Sed ait homines qui [illegible] ait significat
mundi [illegible] non autem. et [illegible] libet
audiant verba sapientis posita de hiis
qui non cogitant eam quam velit au
diuntur. velut ab intestino. mon
ditis. velut ab intestinis. non
recitant ad os cogitata recorda-
re tanquam ad os cogitata recorda-
tione dulcedine revocare. Immundum est aliud
quam separatur quod [illegible] ruminare quod
quod non faciunt illorum animalium genere
quod non faciunt illorum animalium genere
significatur. et ipsa a talibus carnis
— caue — bus abstinentia tale vicium nos ca-
[illegible] premonuit. Sed cum thesau-
rus desiderabilis sit ipsa sapien-
tia. Sed hoc ait mundicia ruminandi. Et im
mundicia non ruminandi alio loco
ita scriptum est. Thesaurus desiderabilis

nunc quia in eo patefactus est. Sunt autem
multa quibus illud haec atque plurimis
vero in sacrificationibus vel observationibus
significatur. Propter quem vero et comparandi
competitatem carnales metus utiliter
et pariter movent. Sed propter populo
multa etiam non tam audienda verum
etiam observanda precepta sunt. Temporis
eius erat quo non tantum dictis sed
etiam factis prophetare oportebat ea que pro-
cessione temporis fuerant revelata. Quibus
per Christum et in Christo revelatis fide
gentium omnia observationum
non sunt imposita onera, sed in eadem auctori-
tas commendata. Hec nos disputa-
mus quia causa secundum deum apostoli quasdam
nullas animalium carnes inmundas
dicant. Veteri enim testamento ubicumque inmun-
de dicte sunt adiunximus. Vos iam dica-
te quare inmundas carnes existimetis
si ipsum errorem vestrum. Propter commixtionem
gentis tenebrarum non carnes sed ipse
deus vester inmundus est, in ea parte qua
voluit debellandis et captivandis
hostibus absorbenda et inquinanda
mitti. Et miscuit. Deinde propter ipsam
commixtionem etiam quidquid aliud
manducatis inmundum est. Sed dicitis
multo amplius inmunde sunt carnes.
Et quare amplius inmunde sunt? Lo-
cum est dicere vestra deliramenta
commemorare. Sed breviter attingenda,
quod satis est ut inspiciant reprehenso-
res veteris testamenti tanta stultitie
vetustate sola carnis parte coinquinatur.
Fortassis cum paulo prolixior ista respon-
sio adversus eos lectorem iuvabit ut in
ceteris responsionibus non a nobis tam mul-
ta verba requirat. Dicitis enim ipsi vi-
ta loqui et victos predatores in illa pug-
na quando primus homo eorum tenebrarum ge-
nera elementis fallacibus irretivit ve-
terum principibus ibidem captis
tum cum mundus construeretur ex plerisque eorum
in celestibus fabricis colligatos in quibus
etiam erant femine alique pregnantes
quando celum rotari cepisset eandem
vertiginem ferre non valentes conceptus
suos ab ortu excussisse, eosdem ab
excussisse

abortivos fetus masculos et feminas
de celo in terram cecidisse, vixisse, cre-
visse, concubuisse, genuisse. Hinc
esse dicitis originem carnium omnium que
moventur in terra et aqua. Si ergo
super de celo est origo carnium, absur-
dissimum est propter hoc eas inmundiores
putare. Propterea quod in ipsa structura
mundi eosdem principes tenebrarum
ita per omnem compositionem a summis
usque ad yma colligatos dicitis, ut
quanto quisque amplius habeat commixti lu-
minis, tanto sublimius collocari me-
reret. Ac per hoc inmundiores carnes
esse debent, quarum origo de ce-
lo est, quam fruges que oriuntur de terra.
Deinde quod etiam insanum dicitis,
sit quam conceptos fetus ante vite
commixtione tanto vivaciores
fuisse ut et abortivi et de celo
in terram ruentes viverent, commixta
autem vita nisi tempore maturo eden-
ti vivere non possit, et si de pau-
lo altiore loco cadat, continuo
moriatur. Utique si regnum vite
contra regnum mortis belligeravit,
commixta vita vivaciores facere
debuit, non corruptibiliores. Ergo
in ipsa natura quoque res magis pravam
retinet in tempore: non duas
naturas bonam et malam sed duas bo-
nas, quarum sit una melior,
dicere debuerit. Cum itaque asserunt
inmundiores carnes quas de celo
genus ducere affirmant, istas dumtaxat
omnibus notas. Iam ipsa vero corpora
principum tenebrarum que arboribus
ibidem natis tanquam vermiculos
opinantur exorta, ipsas autem arbo-
res ex quinque illis elementis, et inde
sit animalium corpora primam originem
habent ex arboribus, secundum de celo.
Cur tamen ipse est sit inmundiora
quam fructus arbores existimetur?
An propterea quod cum moriuntur amit-
tunt animam ut iam inmundum sit
quod vita deserit et in mortem eunt
eodem pacto. Nos vero una olea

ut poma q(ue) utiq(ue) sic(ut) sup(ra) dix(imus)
c(um) ad decerp(er)ent(ur) ut auellerent(ur)
monuit. Ipse quippe hortatoru(m)
vri q(ui) uolebat simul ost(en)dit q(uod)
arbor(e) decerp(er)ent. Deinde cu(m) duas
animas ex i(n) uno manif(est)o corpor(e) ass(er)eret
uenit. Poma bona de gente lucis al(i)
tera mala de gente tenebrar(um). Numq(ui)d
tu credit(ur) anima bona fugat
et mala remanet. Si cu(m) h(ec) ass(er)et
se viuet anima eo corp(or)e quo viuebat
i(n) gente tenebraru(m): qu(e) sola sue gentis
h(ab)ebat, qua(m) etiam rebellauerat
adu(er)sus regna diuina. Cu(m) ergo u(er)itate
aduersus regna diuina. Cu(m) ergo vivat(?) et bo(n)i
cuiq(ue) animabus. utraq(ue) a(n)i(m)a et bo(na)
et mala des(er)at carne: Cur in-
nuda caro d(icitu)r q(uia) sola a(n)i(m)a bona
des(er)at(ur). Quia et p(ro) aliq(ua) utra reliq(ue)
remanet. Quo utraq(ue) p(ar)te remanet
remanet. Quo utraq(ue) p(ar)te remanet
n(on) ipsi quippe sinu(n)t dicunt rema
nere. Sunt aliquis cognitus reliquijs
membror(um) desp(er)atam: Causa r(e)spe-
ri(n)t cur assumu(n)t carnes frugibus
humidiores quo(niam) uidelic(et) c(on)sistat(ur) ipsa
fallace obmae conatibus ex putant
humidiore carne q(uam) de co(n)cubitu
co(n)sistat. q(uia) non tanto uelocius co-
gitur membro illi diuino redduntur
do pu(er)ie. Quanto illo cit(ius) colle
gatu(m) putat. Possumus si ipsa cau
sa maiore humiditate est carnium.
sa co(m)mendat aliud corpa. Q(ui)d no(n)
de co(n)cubitu oriunt(ur) q(uod) sunt animalia
ha g(e)n(er)a anima(n)tium q(uo)s non ullo vel-
go edu(n)t q(uon)da(m) uenientes regiones ex
arboribus natos. Ranas etiam quas
rep(er)iunt. Quia pluuia t(er)ra g(e)n(er)at
i(n)sp(er)anti ipsi assumere debet ut dei
sui membra talibus formis co(n)ti(n)gens
ta liberarent. p(er) eam carnis dedit stat(us)
q(uam) co(n)cubitu p(er)creabit. Et g(e)n(er)at(ur) ista
uia eorum arguunt q(uo)d gallinis
q(ui) uesp(er)at(ur) p(ro) ma(n)ipulos seminar(um)
q(uam) coitu p(ro)creat(ur) et humidiores. Ec
l(ibe)rat et ceteras alias ranas abiciat
ita potius ipsor(um) fabula humidio

R(espon)d(e) de ca(r)n(e) ... ior(um)
et humidior(um) ciborum

re(s) sunt sunt p(ri)mi primorum tenebrar(um)
q(uo)s putes arbores fuerunt. Quippe
manifeste. que p(er)etinuit co(n)cubitu
g(e)n(er)auerit q(uam) humidiores etiam p(er)diti co(n)
q(uam) sunt co(n)cubitu sudore corp(or)is uel ex-
alatione rap(er)it. Q(uia) ipsi ista nisi q(ui)a
q(uam) ex putibus co(n)cubitibus nati sunt
d(icitu)r s(ed) ita. Q(uia) p(ro)p(ter) eo carne sunt co(n)cubitu
rap(er)it. Quare putat humidu(m) ex
carne ipsa ex co(n)cubitu est. In nuda est
caro ipsa co(n)cubitu. Sed
holera et fruges q(ue) desp(er)iaribus uberi(us)
f(er)tilius q(uam) surrexerunt uel uideat(ur) q(uo)d
faciat uel quod uideat. q(uod) fruges a(n)i(m)a
rei humidiores ee q(ua)m carnes. Na(m)
s(ed) eo q(ui)d hu(m)idius q(uo)d ex carne
facit(ur), et quod frugibus feracius
p(er)ficitur, et quod frugibus feracius
adhibetur. Certe ipsi dicunt p(er) attri
tiones et digestiones ciborum fugere
inde uita. et c(on)tigit quidda(m) i(n)
inde uita. Ergo ubi c(on)tigit
sit(ur) remanet. Ergo ubi c(on)tigit
uita remanet inde cibi uim ide(m) ex-
fructus t(er)re desp(er)atione maiores et me-
liores et plures c(on)sistunt. Caro n(on) pur
gaui(t) t(er)re s(ed) f(o)etibus rap(er)it(ur). Ex his
gantur carnis non f(o)etibus fecundat(ur).
Eligat quod sit humidius. a(n)i(m)a tot-
petit despiciat ex i(n) humidi et insi(pi)de
los quia sunt sit humidu(m) et robus-
tu(m) amplectatur. Apostolus d(icit) q(uod) cu(m) vni
da mundi. Quid e(st) t(er)ra et plenitudo ei(us)
d(icitu)r creatura dei bo(na) e(st) o(mn)ia quippe q(ue)
n(ost)r(a)e sunt. i(n) ordine suo bona sunt et
n(atur)ali sunt. i(n) ordine suo bona sunt et
nemo i(n) eis peccat. nisi q(ui) ordine
suu(m) i(n) dei obedientia non custodiens
t(em)p(or)e q(ui) ordine malo utendo p(er)tur
bat. Probos aut eu(m) q(ui) deo placuerit
tenuerunt ordine(m) suu(m) i(n) ipsa obe-
dientia. ut quibusq(ue) deus t(em)p(or)ib(us) co(n)-
gruis iubendo distribuit sic obs(er)ua
uerunt. quemadmodu(m) ille distribuerat.
Itaq(ue) non solu(m) carnes ad cibos data
tas. tu(m) ob nature munditie(m) c(on)cessit
quasdam tamen non nulla significatione
i(n)mundas illo t(em)p(or)e non edebant, quo
carnis est preceptum erat. ut talibus
significationibus futura rerum manifestas
p(re)figuraret. Et aliud paucis dictu(m)

singudi i q(ui)b(us) fuisse umbra futuror(um)
d(icit) ap(osto)l(u)s fateri n(on) cessat illi(us) t(em)p(or)is
et illi(us) p(o)p(u)li h(ominu)m os. s(ed) obs(er)vanc(ia)e con
temp(or)is valeat q(uan)to illa s(un)t fi(ni)s et q(uan)ta
q(uae) nu(n)c revelata s(un)t te(m)p(or)e p(re)
nu(n)ciari optabat q(uae) nos desp
piciet es(se)q(ue). s(ed) i(n) ea ia(m) manifestato no
no testa(men)to illas p(re)nu(n)ciativas
obs(er)vac(i)o(n)es aliq(ui)s p(ro)desse nobis pu
taverit: sed sacrilegi et impii s(un)t
co(n)t(ra) libros q(ui) p(ro)pter nos sc(ri)pti s(un)t
ut ea q(uae) ia(m) nobis revelata et
i(n) manifestac(i)o(n)e annu(n)ciata s(un)t. tanto
au(tem) illis figuris p(re)nu(n)ciata cog
nosc(untur) fidelius et firmius credenda
statuunt. Ideo putamus abiciendos
tene(m)us. Id eo quib(us) sc(ri)pta s(un)t. no(n) ia(m) obs(er)
va(n)tur ea corp(or)ali s(ed) intellige(n)da et facie(n)da
sp(irit)uali. nos d(omi)n(u)s iubet. Scripta
s(un)t en(im) p(ro)pter nos. i(n) quos fines secu(lo)r(um)
devenerunt sicut dicit idem ap(osto)l(u)s. Ita
cu(m) q(ua)m sc(ri)pta s(un)t ut nos doce
ant q(uae) sc(ri)pta s(un)t. Causa p(ro)pter no(n) man
ducare azimi(s) p(er) statutos septe(m)
dies. t(em)p(o)re veteris testa(menti) p(re)ceptu(m) fuit
t(em)p(o)re au(tem) novi testa(menti) no(n) e(st) p(re)ceptu(m) s(ed)
i(n) spe futuri s(e)c(u)li. que(m) s(an)c(t)is i(n) corpo
q(uod) et a(n)i(m)am n(ost)ram induem(us) iusticia
et corp(us) n(ost)r(u)m induem(us) i(m)mortali
tate. totos nos innovat credi
tate. totos veteris corrupc(i)o(n)is vanitate.
aliq(ui)s ex veteris indige(n)cia nos acturos
atq(ue) indige(n)cia. nos acturos sol
pessimos s(ed) p(re)ceptu(m) e(st) q(uan)diu volu
tur ista septe(m) dies q(ui)b(us) p(er)agit(ur) t(em)p(u)s
S(ed) h(ic) veteris testa(menti) t(em)p(or)ib(us) i(n) figura
occultatu(m). a q(ui)bus(dam) s(an)c(t)is intellige
bat(ur) t(em)p(o)re au(tem) novi testa(menti) i(n) manife(st)ac(i)o(n)e
revelatu(m) p(o)p(u)lis p(re)dicat(ur). Scenopegia
ista te(m)p(or)e p(ro)phetis erat p(re)ceptu(m) nu(n)c de(cre)to
Scenophegia no(n) celebra(n)da q(uo)nda(m)
fuit p(re)ceptu(m). nu(n)c no(n) e(st) p(re)ceptu(m) Tab(er)
naculo au(tem) dei q(uod) e(st) eccl(esi)a: no(n) co(m)pa
g(in)ari s(ed) p(re)ceptu(m) e(st) q(uo)d te(m)p(or)e agebat(ur) p(ro)
p(ro)p(h)eto figurato. nu(n)c legi(tur) i(n) testa
me(n)to revelato. Id q(uo)d te(m)p(or)e p(re)ceptu(m) e(st)
no(n) dicat(ur) tab(er)naculu(m) testimonii. nisi
aliqu(a)m veritati. q(uo)d p(ro) t(em)p(o)re declinanda
erat. quada(m) congrue(n)tia sig(n)ificac(i)o(n)is attestar(etur)

h(ic) de scenophegia de tabernaculo

de lineis vestib(us)

l(ine)is vestib(us) nupc(iali)b(us) purpura(m) (et) linostema
et linostima veste induu(n)t aliqu(i)
p(re)ceptu(m) fuit. nu(n)c no(n) e(st) p(re)ceptu(m) s(ed) in
ordinate vivite. et d(i)v(er)s(is) g(e)n(er)ib(us) p(ro)fes
sores velle nupc(iali)e vel ut sermo
nialis h(abe)at ornam(en)ta nuptiar(um)
vel ea q(ue) s(e)c(un)d(u)m no(n) co(n)tinuos nupc(iali)t
sp(eci)e(m) virginis gerat om(n)i(n)o p(re)ceptu(m)
e(st). s(ed) q(ui)d i(n)convenie(n)t(er) ex i(n)scip(i)o
q(uo)d i(n) vita cuiq(ue) congruit re
p(re)s(entat) illud te(m)p(or)e figurabat q(uo)d nu(n)c de
clarat i(n) morib(us). Illud en(im) erat t(em)p(u)s
significandi h(oc) manifestandi. ideo ia(m) sc(ri)ptura
q(uo)d te(m)p(or)e fuit. ex actis op(er)um significatio
nu(n)c t(em)p(or)e e(st) rerum significatar(um). et que
te(m)p(or)e obs(er)vabat(ur) ad p(re)nu(n)ciac(i)o(n)em. nu(n)c
veritat(is) ad confirmac(i)o(n)em. Bove et
asino te(m)p(or)e adarandu(m) no(n) licebat in
gere. nu(n)c lic(et) declaratu(m) esse p(er) ap(osto)l(u)m
eu(m) de bove tributate no(n) infrena
do. sc(ri)pturam recolleg(it) dicente. Nu(m)q(ui)d
de bob(us) cura e(st) deo. Quia ergo nu(n)c
legit(ur) q(uo)d iam ... e(st) q(uo)d p(ro)hibuit. ia(m) licet
Causa videlicet i(n) statutis ap(osto)l(u)s au(tem)
p(ro)pter nos sc(ri)pta dicit e(st) utiq(ue) impiu(m)
e(st) ut no(n) legam(us) nos. q(uo)d sc(ri)ptu(m) e(st)
p(ro)pter nos eo q(uo)d agn(os)cend(um) p(ro)pter nos q(ui)b(us)
manifesta(tur). q(uo)d p(ro)pter illos i(n) q(ui)bus
figurabat(ur). Bove quippe et asino
si(mu)l arare p(re)ceptu(m). vniq(ue) q(ui)s(que) s(ecundu)m doctrinam
op(er)is iungit Sapiente(m) vero et stultu(m)
no(n) ut vnus p(re)cipiat alter obtem
peret s(ed) p(ro)pt(er) ex equali p(otes)tate ut an
nu(n)ciet v(er)bu(m) dei no(n) p(re)cipiendo
q(ui)s(que) co(m)mitit s(ed) facit sta(n)tem eade(m) sc(ri)p
tura tene(mus) et te(m)p(or)e p(otes)tate p(re)cipere
umbras tegendu(m). q(uo)d nu(n)c ap(er)ite et
nu(n)c auctor(ita)te attestato luce ap(er)itu(r)
q(uo)d te(m)p(or)e tegeba(tur). De calvo aut(em) et ro
borro atq(ue) reburro q(uo)d eos i(n)mundos
lex dixit parum fa(us)t(u)s attendit
q(uo)d i(n) medio sui codice intenderat
Christu(m) v(er)o ipse calvaria fronte h(abe)re no
luisse atq(ue) i(n) ea cruce se figi no(n) eru
buisse p(ro)fite(n)do p(re)ceptu(m) clamante Ego
su(m) vitas. n(on) cu(m) filiis volu(n)tatib(us) oc
cubuisse n(on) cu(m) filiis creatorib(us)
repugnasse credet. q(u)icu(n)q(ue) dicat

1 De bove et asino iungendo
de calvo et roborro reburro

+ linostema

ego fallere non didici quod Faustus logismo
est quo dicitur Christi fuisse, quem Faustus clamat
eos dubitationibus dicitur demonstrasse
insanus opinatur et non solum de ceteris
voluntatibus pius sed etiam de ipsa principali
lacia sub tanquam non fallere vult credi
[illegible] nichil. quo fallere ipse
non fallit. an corpore non verax Christus
non fallit. manifeste dicitur. tu et in
fallaciis manifeste dicitur. cum et in
hoc fallit in quo se non didicisse fallere
gloriatur ~~De disputatione tertia~~

Faustus dixit. Accipis ne credis
in genealogiam Jhesu Christi? quod
in generatione palmare capitulum ipse
fuit tamen [illegible] pro virginum statuit
orte pro virginum fatetur [illegible]
genus in terra sed tamen quod non potest de
genus in terra. sed tamen quod non potest de-
mundo. quod a patre deo processit. quod de-
scenderit de celis. quod non prius fuit
mater et fratres nisi qui fecerint voluntatem
patris sui qui in celis est. Et ad hec illi pi-
patris sui qui in celis est. Et ad hec ille pi-
qui has ei genealogias ascribunt non
cum ante nativitatem eius cognovisse videtur
sed neque statim ut natus est quod credunt
ferme quasi erga eum oculos ipsorum vi-
disse fuisse. quem invenimus iam et matu-
ritate gesta sed invenimus iam et matu-
ro tempore fuit ei id est annorum fere ppp.
ferme pro tempore fuit et etatis ascribere divinis potest
ut quidem et etatis ascribere divinus potest
blasphemia. Augustinus ei in alterius testi-
monio ut hec quod solebat testi-
monio vidit. an viderit sive non
neque audierit. an viderit sive non
ut audisse neque audisse se fatebatur ab
ipso quasi sub ordine. At quod ex ipso contra
tus. neque vidisse oculis. quod logo post
tempus id est post baptismum cognoverit eum vi-
et ex ore iudicari totum stultum vi-
dere se credere quin [illegible] certe et pu-
dere testem in iudicium vocet ~~[illegible]~~

Augustinus respondit. Summa dicti palmaris
eius causa: cur non accipiat
genealogiam Jhesu Christi, ait ipse
evangelium: legentibus quod sint dispinguin-
de filio hominis quod tamen credibile esse
de filio dei. quid et ipse fuit
testatur. et de filio dei. quid et ipse se
filius hominis. Quomodo filius dominus ergo non esse
at genus in terra. Filium tamen ait fuit deo
secundum divinam quidem apostolica doctrina testatur
sed nunc eum credi et intelligi. etiam patrem
quod eum credit et intelligit. etiam patre
genuisse et de celo venisse et hunc eum
verbum tamen factum vult hominem fuisse
ut si [illegible] putat. non vult esse
terra genus vel matrem quod dixit quis

mater vel qui fratres super quod ut etiam disci-
pulos eius quibus hec exemplum in similitudinem pro-
ponit et tercium quos necessitudine
spiritualem regnum celorum contrahere possit ef-
fici voluit. non quod negasse propter quod dixit
ad se vobis dicat fratres in terra
unus est enim pater vester deus. Nam de hoc ipso
de fratribus docuit. hec ipse de matre et
de fratribus perfecit. sed alia multa in quibus
se nobis ut eum imitaremur prebet et
ut regnum superne dignitatis consequeremur
iste qui in eo quod putat palmare scriptura
tur quam laborat et involvat [illegible]
animadvertendum quod ipse quod probat dicit. non cre-
dendum apostolis. qui ergo non solum divina sed
etiam humana nativitate annunciaverunt qui
etiam humana nativitate adheserunt eum viderunt
postea inventi adheserunt eum viderunt
eum natum. nec se hec ab illo audisse dicunt
cur ergo credunt Johanni dicenti In prin-
cipio erat verbum. et verbum erat apud deum et deus
erat verbum. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso
factum est nichil et cetera. Quod illis quoniam non
intelligentibus eum placet putat verba hec
Johannes viderit. Quod ubi se hec a deo au-
disse dixit. aut didicit cum dixit. In hoc fo-
ranos potuerunt. ut credis etiam de
humanitate nativitatis Christi id quod annuntia-
verunt scire potuisse. Deinde quero ut veni- quo
at [illegible] ut credat dixisse dominum. Ac in me ac quos fratres
credat dixisse dominum narrat Luce non
nisi quod hic annunciat. Mattheus
credit et id quod mater eius et fratres querebant
illum. Quod at hic mentitus est quod noluit credere
omnino ei credat dixisse quod volunt
intelligere. Deinde si Christum natum. quod ad invenien-
dum adherebat. non potuit nosse Mattheus
non potuit Christum non natum post tot
annos natus nosse Manicheus dicturi
sunt prius sensus hic probat quod factum manife-
stum. Ille sane. si prius sensus. In eo est. ut dicitur
Christo. Sed cur non potius de Christo discipulis eius
sicut. Sed cur non potius de Christo discipulis eius
quod etiam corporaliter adheserunt ei credimus. qui
non solum ipsum forte ab ipso impartitum fuisse
potuerunt. sed quid latebat in rebus humanis
vis sed tamen et puti mecum etiam
solo humano tempore genus Christi scriptum carnis
et tota origine collegerunt. Et tu certe
et pudeat istos dicentes apostoli. Vita tu
non tantum certe et pudeat sensus velum
vana et sacrilega dicens Manicheus
nec talia dicatis ~~De disputatione [illegible]~~

hic quo Christus habeat genus in terra

Faustus dixit. Quare non accipis testamentum vetus? Quia plena iam pectora sunt novo veteri ac et novo non conveniunt, ut scriptura testatur. Nemo namque pannum novum rudis assuit vestimento veteri, alioquin maior scissura fiet. Ergo ne maiorem sicut vos scissuram facere, tamen christiane novitati hebraice vetustati non misceo. Quamvis enim cum sordidam videam novis vestibus induti non donaverunt infusionibus veteris. Quamquam ego etiam si natus essem Iudeus, ut fuerunt apostoli, dignum tamen erat me, novo accepto testamento, vetus repudiare, ut fecerunt ipsi. Nunc vero et nac busticio contenti, ut servitutis iugo non natus et sponte iniectus pertinacius tamen cum pleno nimis libertatis. Quanta miser et stultus et iniquus ingratus ero si me ultro ad iugum servituti. Quippe Paulus inde Galathas arguit quod in circumcisione relapsos et servitutis ad infirma repedaret et egena elementa, quibus denuo servire vellent. Quo ergo ne ego admittam vitia illorum, quos ergo reprehendi turpe credere in servitute, sed turpius ire. ~~Liber~~

Augustinus. Rudi paucorum quorumdam sapius [illegible] audivit. Quare et quo tenetis auctoritatem veteris testamenti? Non ad iudaice servitutis imitationem sed ad christiane libertatis testificationem. Nec per apostoli vocem est quod omnia insignia mea sed apostoli vox est quod contingebat illis. Scripta sunt autem propter nos in quos finis seculorum obvenit. Namque apostoli non in servitute facit sed ipsa sint ad nos premonitandos sed in libertate legis conscripta, sed ad nos confirmandos. Quis itaque Galathas revocat non intelligat. Non religiose scriptura notat apostolus. Non religiose tenendi sunt legentes sed iam superstitiose tenent nolentes. Tu non pannum novum rudi vestimento veteri assuimus sed eruditum in regno celorum adsimilat illi patrifamilias qui proferat de thesauro suo nova et vetera. Ille autem assuit pannum novum veteri vestimento qui continentiam velit hec scripta. al. christianam.

Faustus dixit. ~~Liber nonus~~. Quare non accipis vetus testamentum cum apostolus sicut pulcherrimum patrem ab eo dispositum. Namque quae non licet ut in quo natus non sum non usurpare omnes quamque gentiles nascimur. Non iudei non utique christiani. Talis ad ecclesiam ex eadem gentilitate testamentum vetus adduxit. Fuerunt iudeos alios. Nomine admoneat christianos. Tanquam si dulcis arboris dulcis et amara radicibus suis nuptum terre insiti. Sed vivum transferant contemptanda gentilitatibus suis apostolo ergo in dulce transeuntibus quod amara quam demeritis ergo. Ego si in amaram convertar ex dulci. ~~Liber nonus~~

Augustinus. Rudi [illegible] cur ergo apostolus quem diceris relicto iudaismo quod amaritudine transisse in dulcedine, magis iudeos fractos ramos dicit quem ex

~~continuit~~ ~~le~~ ~~clam~~ lex et non dum deposuit servorum carnalem, ipsa legere dixit et videre de Iesu. Unde dum interrogatum nudisse nemo assuit pannum rudem vestimento veteri. Absolvit eum dicit carnaliter dum diligebat quam etiam ne occisum committerent formidabat. Sed vetustate sue a passione Sathanam appellat quod non sapiebat que dei sunt sed que sunt hominum. Proinde attendite nulla fantasia vestra de regno dei vim ista luce solis carnis conspicua tamquam ad exemplum nobis proposita diligitis et adoratis quia carnalem prius generatis et invenietis in omnia vita. Quo proferre carnis tamquam vestimento veteri non ~~conveniat~~ assuatis. Veteribus enim pannis assuimus novum vestimento veteri non conveniens, quam potuerunt principibus tenebrarum vestra dei vestra adiuncta atque contexta. Non quod est vehementius commixta atque constricta coherere, dum utrumque vetus est quia utrorumque figmentum et utrumque deprecatum carnis est nisi forte inde vultis probare unum fuisse novum alterum vetus, quia maior scissura facta est ut miserabilibus pannus de regno lucis abscinderetur et globo tenebrarum eterna pena consueretur. Et tamen exigitis sibi videri nec saltem a ceteris damnatarum scripturarum figmentorum contingere talium fabularum sordibus sutor a mediciis indutor. ~~sutor~~ assuan~~t~~ ~~ligare~~

ipso Christo in populum credere noluerit et in ipsa olee radice id est origine sanctorum hebreorum tamquam oleastros gentes insertas ut fierent participes pinguedinis olee. Ita enim de Iudeorum lapsu admonet gentes ne superbiret. ita locutus est: Vobis enim dico gentibus. Quamdiu quidem ego sum gentium apostolus ministerium meum glorificabo si quo modo ad emulandum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim reiectio illorum reconciliatio est mundi que erit assumptio nisi vita ex mortuis. Quod si delibatio sancta est et conspersio. et si radix sancta est et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt. tu autem cum esses oleaster insertus es in illis: et socius radicis et pinguedinis olee. noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris non tu radicem portas sed radix te. Dices ergo fracti sunt rami ut ego inserar. Bene: incredulitate fracti sunt: tu autem fide stas. Noli altum sapere sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit. ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem dei. in eos quidem qui ceciderunt severitatem. in te autem bonitatem si permanseris in bonitate. alioquin et tu excideris: et illi si non permanserint in incredulitate: inserentur. potens est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam olivam. quanto magis illi qui secundum naturam sunt inserentur sue olive. Nolo enim vos ignorare fratres misterium hoc. ut non sitis vobis sapientes. quia cecitas ex parte in Israel facta est. donec plenitudo gentium intraret. et sic omnis Israel salvus fieret. Videtis ergo vos quia in ista radice inseri non vultis. non quidem fractis ramis esse similes sed carnalis

et impiis populus Iudeorum. Sed oleastri adhuc remansisse nisi oleastrum genus parit adorare solem et lunam. nisi forte iam vos id non putatis ex oleastro germine. quod superstitionis genus addidistis et filium populi quem cum sole et luna colitis. non manifestum fabulis. sed prius corde furiosis. Inserimini ergo in radice olee quo se redditum gaudet apostolus. quod autem fractos ramos per incredulitatem fuisse Iudeos quippe se libatum dicit. cum se a Iudaismo quo populus turpis se letatur quod populus est in illa radice atque in arbore perductus est. In qua venientes quia non crediderunt fracti sunt Iudei: et quia crediderunt inserti sunt ibi gentes. ne superbiat dicit. noli altum sapere. sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit. neque tibi parcet. Qui ne de suis fractis desperet paulo post dicit: Et ipsi si non permanserint in infidelitate. inserentur. potens est enim deus inserere illos. Nam si tu ex naturali incisus oleastro. et contra naturam insertus es in bona oliva. quanto magis illi qui secundum naturam sunt inserentur sue olive. Ecce unde ecclesia se gloriatur a fractura libatum esse. et radici pinguedinis redditum. Cum ergo videbis sunt. quos inde fregit impietas: redeunt autem rursus inserantur. Ecce autem ubi numquam fuerunt. veniat a naturali sterilitate precisi. participes fecunditatis futuri ~~De secunda disputatione~~

Faustus dixit. Cur non accipitis testamentum vetus? Quia et ab ipso hereditatem et ex novo dedicimus alienam non corrumpere. Quid autem in quos alienum hereditatem vetus. Primo quidem hereditatem non alienum divicias promittit. et ventris saturitatem et filios et nepotes. et vitam longam et insuper canaanitidis regnum. sed omnia hec circumcisis et observantibus sabbata et immolantibus sibi. et abstinentibus a porcina et huiusmodi ceteris. que ex quo ego negligo et improbavi omnes ut inepta sunt. et ad salutem animi nunc proficientia:

ideo non que promittit admonet ea
contemnere cogito mecumque quod etiam man-
datum non concupisces aliena iude-
is prius fuerit liberis volentibusque per-
missis regno caelorum et regni celorum sple-
ndida hereditate contentus narravit in
deo sed dei amicus ut ipsi patet inire in
necessitas dictum impossibile quidem est cum
eo contra cuius precepta regnum suas sed ve-
terum ne in eadem pudeat interqui-
ter tenendi testamenti veteris cuius man-
data contempserunt. ~~Capitulum rubeo~~

Augustinus respondit scandalum sepe vana
reprehensione patitur non solum scan-
dalum sepe quibus vana pudore nec pre-
gnet eius itaque etiam ad iniquitatem ista
responsione querit que superius a nobis dicta
sunt legat studio ad hoc in an-
tecedentibus veteris testamenti cuius precepta
non servamus iudaico sensu a christianis
etiam que ipsius libri precepta vite agen-
de: precepta vero vite significative
te recte observata tunc pronuntia-
bant ista que nunc revelata sunt
omnia sunt etiam ipsa sed non observa-
ta ad religionem ut tenerentur ad tempus
significatorum sed et promissa carnalia
que ibi continentur in hoc veteris testa-
mento quamvis in eternum spiri-
tualia revelata sunt et tamen attesta-
ta lege que in figura contingebat in
illis. Scripta sunt autem propter nos in
quos fines seculorum obvenit. Itaque si audi-
tis quid iudeis iudeis audite
et quod obiciam manicheis. Certe
te fausto nos dixit turbari pos-
se si nobis iudeus dixerit quare
tenetis vetus testamentum cuius precepta
non observatis? Cuius nos eiusdem
spiritualem veritatem ex singulari auctoritate
iudeis. Vos quid ridetis
cum vobis dicitur quare tenetis evan-
gelicos libros quorum vos auctoritatem de
cipiendos impostores confingitis scrip-
tores et que ibi scripta sunt non solum
non creditis sed etiam quantum potestis
viribus oppugnatis. Certe videtis
nos potius de novo testamento quam
vos de vetere obicitis fide non
non posse

Omnia et que in vetere scripta sunt nos
et vera esse dicimus et divinitus man-
data et congruis temporibus distributa.
Vos autem cum vobis obiectum fu-
erit quod libros novi testamenti scrip-
ta sunt, non accipimus a vobis
defictibus viribus in videndo et
manifesta veritate feriembus ipsis
auscultantibus sancio dicitis esse falsa-
ta. Quid aliud posset compungi
se professa ora fallacium. Vel ora
potius quid aliud posset pro-
ferre confossa cadavera mortuo-
rum. Et tamen confessus est faustus non
concupiscere aliena non solum se-
cundum et novo testamento sed etiam se-
cundum vetere didicisse. Quod deo a suo deo
non potest dicere. Ille quippe non
concupivit aliena quae super-
tiarum tenebris ubi nunquam fue-
rat nova secta construit. In-
dictumque est per ipsa gens tenebrarum
regnum meum concupivit quod ab
illa erat alienatum. Ergo imita-
tus est gentem tenebrarum, ut et ipse
concupisceret aliena. Cum augustum
autem fuerat regnum lucis op-
tandum. Id est bellum ut acqui-
reret de victoria latitudo regna-
di. Quod si bonum est et cur potuit
concupisci quod comprobabatur ut gens
hostilis in bellum proruperit quod
quam iustius oppugnaret. Si autem
non bonum quare nimio nitido vi-
cto super aliena etiam crescere vo-
luit regnum suum. Cum prius con-
tentus suis finibus plena fe-
licitate vixisset. Ergo utinam vec-
isti. Et ipsa precepta vite agende
quorum est unum ne concupiscas
alienum vellet ex illis litteris
discere ipsa invenirent et mi-
nus intelligerent etiam illa precepta
vite significative et figurate nova tempora in-
telligenda cogere. Nos autem etiam vetus
testamentum tamquam alienum concupi-
scimus cum ea legamus que in figura contin-
gebant illis. Scripta sunt autem propter nos

in hoc sinus scripturarum obuiarent puto quod
non contempserit alienum quod sic legitur
conscriptum esse apostolum capitulum i xi

Faustus dixit. Apostolus ait: Ipsos
et nunc. Ergo non cre-
dis filium dei ex semine dauid natum
secundum carnem. Non equidem credide-
rim apostolum dei contraria sibi scrip-
sisse. et modo sic habere, modo illo modo
sensisse de eodem. sed quia uobis
ita placet et utique sic se forma-
habet audite aliquid etiam ab ipso apostolo tan-
tum pondus rei sic equidem scias con-
rumpi. Siquidem hic ueteris iudaiza-
ntis et antiqua opinio Pauli de Ihesu
est. cum eum ipse dauid filium putaret
ut ceteri. quod tamen ubi proficiendo
dixit interpolat et infirmat
dicens ad Corinthios: Nos neminem
nouimus secundum carnem; et si
cognouimus secundum carnem Christum,
sed nunc iam non nouimus. Vides ergo
quemadmodum constituit? ut sint duo
capitula. unum in quo se asserit Ihesum
filium dauid secundum carnem. alterum in quo
se neminem nosse secundum car-
nem. Quae sententia utrumque sit Pauli, ea
nec tamen erit quam dixi. A uim-
tamen ... non erit Pauli. Ipse de
utroque non erit ... quia est dispo-
nitur. Si qua ergo in Christo
noua creatura, uetera transierunt, ecce
facta sunt noua. Videtis ergo eam ue-
terem et nouam ... et transitoriam fidem
Christum appellare et transitoriam fidem
illa priore i. Ihesum credidisse ex se-
mine dauid secundum carnem. noua uero
nunc quod secundum carnem ... permansit. quia ne-
minem iam non nouit secundum carnem
nunc agit et alibi cum esset infans
paruulus. ut paruulus loquebar. ut par-
uulus sapiebam. Cum autem factus sum uir
euacuaui quae erant paruuli. ad ista
paruuli erant de populo. ad ista
est quod et uos indignum fatig...
si nouam et meliorem Pauli tene-
tis confessionem. Veterem illam ac de-
teriorem prioremque autem si nobis scribit
ut ad Romanos scribit. Credi-
torem est nobis quare licuit non
sit secundum quod ad Corinthios dogma-
tizare quamquam ad dementiam usque
ita rudem aliquando. Absit apostolum
dei qui aedificauit umquam destru-
ere ne se ipse praeuaricatorem consti-
tuat. ut confessus est. dicentes per
eum est. et posterior illa sententia nunc emen-
data est. si prior non est Pauli. aut emen-
datum dixisse aliquid umquam ipse non est.

Augustinus respondit. Capitulum xi
Hic cum Paulo audis dicentem tibi
ubi tanta ui ueritatis perforat uos ut ipsi
ut obsessi deliramentis uestris scripturarum
scripturarum ueritate. in eius sanctitate pue-
rum non possit. in testimonium quod
prolatum est. Pauli ex fundamento nostro
a ueritate fugacium insaniam pro-
natum. usque adeo inuictas quod
aduersos uos dedit codicibus pro- de diuinis
ferre. ut non sit aliud quod dicatis
nisi codices esse falsatos. Vos autem auctoritas
librorum aperiri. quae pateat liber euol-
ui. quod doctum tamquam scriptum ad
conuincendos errores ostendi potest
si uos admitti de aliis poterit
constat aliud esse ipsos libros non
accipere et nullo corporis uinculo detineri.
neri. quod pagani de omnibus libris
nostris. quod iudaei de nouo testamento
faciunt quod denique uos ipsi de uo-
stris et aliorum hebraeorum libris sicut quos
nos et ipsos habent ut de scripto quod ap-
pellant apocryphi. non quod habendi sint
in aliqua auctoritate secreta sed nulla
testificos luce declarati de nescio
quo secreto nescio quorum praesumptione
prolati sunt. Aliud est ergo auctori te
aliquorum ut libro ut homini non tenui
et aliud certe dicere. Sed Christum quidam uir
sanctus omnia uera scripsit. et ipsius
epistola est sed in carne hoc eius est. hoc non
est eius. Sed ubi tu ex paradoxo audies
probare non confugies ad exemplaria
ueriora uel plurium codicum uel an-
tiquorum uel linguae praecedentis. unde
hoc in aliam linguam interpretatum est.
sed dicas. Inde probo hoc illius esse. illud
non esse. quia hoc pro me sonat. illud con-
tra me. Tu ergo regula ueritatis. quidquid con-
tra te fuerit non est uerum. aliud alterius
est nisi forte aliud librum prolaturus Tu ergo
ut tamquam

nisi quod legeris secundum tuam sententiam posse
intellegi. Hoc si feceris non de aliqua eius
particula sed de toto audes contradicere et
clamare falsum esse, quid agis? Quod tecum con-
tra clamant libri ante prolati originibus
tanta vetustate, quam serie successionis
testificabilis. Nam si hoc facere conabe-
ris et nichil valebis. Et videmus in
hac re quid ecclesie catholice valeat
auctoritas que ab ipsis fundatissimis sedibus
apostolorum usque ad hodiernum diem succeden-
tium sibimet episcoporum serie et tot populorum
consensione firmatur. Itaque si de fide exem-
plarium questio verteretur sicut in non nullis que et pau-
ce sunt et sanctarum litterarum studiosis notissime
litterarum sententiarum varietatibus, vel ex aliarum regionum
illa codicibus unde ipsa doctrina commeavit
nostra dubitatio diiudicaretur. Vel si ibi
quoque codices variarent, plures pau-
cis vetustiores recentioribus pre-
ferrentur. Et si adhuc incerta esset vari-
unde etas, precedens lingua unde illud inter-
pretatum est consuleretur. Sic non querit qui
quod eos movet in scripturis sanctis tanta
auctoritate firmatis invenire noluit ut
habeant unde instruantur, non unde ri-
deant. Hoc autem quod adversus impie te-
merarie contra apostoli Pauli epistola profert filium
Dei ex semine David esse secundum carnem,
omnes codices et novi et veteres habent,
omnes ecclesie legunt, omnes lingue consonant.
Convincimini ex pallio fallacieque
Faustus indutus, quo sibi proponit tamquam
interrogante et dicente: Narras apostolum Paulum
et vidit errasse? Hunc cum non vidit po-
Et vidit [illegible] nisi quod follarum aliud
cuius et prime
quam id quod falsum erat videre non potuit.
Qui cum accipit apostolum Paulum non primum
[illegible] quem ille dicit de terra terrenum, de quo
hic quem illegit de terra terrenum Adam in anima
item dicit factus est primus homo Adam in animam
viventem, sed de filio Dei idipsum confitentem
quod Deus est in membra sua vel vestimenta
sua vel arma sua id est quicquid electa
ta sua vel ipsa nil aliud esset quam sub-
stantia Dei in tenebrarum gentem mersisse et
inquinata capientur. Non secundum hoc

Quem Paulus dicit de celo quem dicit etiam
novissimum Adam in spiritum vivifican-
tem. Quem dicit factum ex semine
David secundum carnem, factum ex muliere,
factum sub lege, ut eos qui sub lege
erant redimeret. De quo ad Thimotheum
dicit: Memento Christum Jhesum resurrexisse
a mortuis ex semine David secundum evan-
gelium meum. Exemplo etiam resurrec-
tionis eum predicat. Dicit: Tradidi enim vo-
bis quod et accepi, quia Christus mortuus
est pro peccatis nostris secundum scripturas. Et
paulo post infert, quare hoc dixerit:
Si autem Christus predicatur quod resurrexit a
mortuis, quomodo dicunt quidam in vobis
quia resurrectio mortuorum non est. At qui
interrogatus utrum accipiat apostolum Pau-
lum, respondet: Et maxime. Et tamen negat
nec Christum ex semine David vult accipe-
re factum ex muliere. Quia quamvis non
fuit vel concubendo vel pariendo cor-
rupta, mulierem Paulus appellat. Sed
more scripturarum loquitur, que utique spon-
se appellare consueverunt. Unde in genesi
de Eva scriptum est: Formavit eam in
mulierem, cum commixta viro non esset.
Nec ipsam mortem Christi et sepulturam
et resurrectionem accipit, cum quidem eum dicit
non mortale corpus habuisse, nisi illa via
mors esset. Nec illas cicatrices veras
fuisse quas post resurrectionem discipulis ostendit.
Contra eos quod et Paulus commemorat vivi-
nota apparuit. Et ipsam carnem nostram resur-
recturam in corpus spirituale mutatam sed
apertissime idem apostolus dicit: Seminatur corpus
animale, resurget corpus spirituale. Sicut dis-
cernens inter corpus animale et spirituale co-
gnovit quod ita commemoravit. Factus primus Adam
et novissimus Adam. Deinde intulit:
Hoc autem dico fratres, quia caro et sanguis
regnum Dei possidere non possunt. Et
ne quisquam ipsam speciem carnis et ipsam
formam resurgere credidisset, et quo nomine
voluerit quod hic appellavit carnem
et sanguinem, quia ipsam corruptionem intel-
ligi voluit. Quod esse in resurrectione nostrorum
non erit. Continuo contexuit: Neque
corruptio incorruptelam [illegible]
la possidebit. Et ne adhuc quisquam
putaret non illud esse sepulture [illegible]
resurrecturum sed tamquam alia [illegible]

et alia melior accipiat. Volens
apertius declarare quod hoc ipsum in melius
commutabitur, sicut vestis Christi in monte
non fuit proiecta et alia suscepta, sed ea
ipsa que fulgebat in melius clarificata fuit. Ecce
et corpore dicens: Ecce misterium vo-
bis dico: omnes quidem resurgemus, non
tamen omnes inmutabimur. Et ne adhuc
quereret in quanto fuit quod inmutabuntur:
in athomo, inquit, in ictu oculi, in no-
vissima tuba. Canet enim tuba et
mortui resurgent incorrupti, et
nos commutabimur. Adhuc forte
dicat: non secundum hanc mortalem et cor-
ruptibilem corporis nos in resurrectione commutari
sed secundum etiam, cum apostolus hoc non ex-
posuit unde diceret. Sed de corpore absque
questione nimio locutus fuit, sed ipsa eius
indicat propositio. Sed dicit: Quomodo
resurgunt mortui? quo autem
corpore venient? Sic enim consequenter ta-
quam digito ondit unde loquitur et sub-
iecit dicens: Oportet corruptibile hoc induere
incorruptionem et mortale hoc induere
immortalitatem. Sed ergo cum iste negat
Cuius ipsum deum de quo Paulus dicit in-
mortalem deo et inexplicabili soli deo
honor et gloria, iste corruptibilem predicat
quemque quidem sceleratorum angustiarum et totali-
ter commisisse ne a tenebrarum gente cor-
rumperetur et ut tetre copulentur corrupte
corruptela, detestanda et abhorrenda
corporis fabula confirmat. Sed quid est quod
etiam conatur fallere imperitos et in
divinis scripturis minus eruditos, ut
interrogatus verbis accipiat apostolum Pau-
lum. Respondeat: Ecce maior et inventa
nunc. Sed ita inquit Rome quam Co-
rinthi Paulum apostolum aut proficiendo mu-
tasse sententiam et scribente ad Corin-
thios emendasse quod scripserat ad
Romanos aut omnino non scripsisse quod ibi
eius profertur filium dei ex semine
David secundum carnem. Audiat tandem voce
ut audiat omnia non potest inquit utrum
quod unum est et quod in epistola est ad Roma-
nos de filio suo qui factus est ei ex
semine David secundum carnem, et quod ait
ad Corinthios: Itaque nos amodo

neminem novimus secundum carnem. Et si
noveramus secundum carnem Christum, sed nunc
iam non novimus. Restat ergo ut nos
demonstremus quomodo possit utrumque conve-
niendo atque sibi hi duo non sint contra-
rii. Enim quippe corporis non esse Pauli non
possumus dicere, quia in eo narrat eadem
auctoritas. Ecce enim in quibusdam latinis
exemplaribus non legitur factus sed na-
tus ex semine. Sed ipse grecus factus habet,
unde non ad illud sed ad istam transferre
voluit dicto natus latinus interpres.
Eum ex semine esse David secundum carnem omnium
librorum atque linguarum concordat aucto-
ritas. Sed hoc ait Paulum aliquando errasse
et proficiendo sententiam mutasse, absit ut
dicamus quod etiam ipse Faustus dixit. Cum
impudenter atque impie diceret, maluit ergo
dicere Pauli epistolam aliorum falsitate cor-
ruptam quam ipsum errore vitiosam. Sed de
ipsa cum libris dicam sicut aliquis concilia-
tionis eum non cogunt fortasse stultioni ad
demonstrandum difficiliori veritate qui
aut sic remansit aut in posterioribus
correctus sit, quod non perspicuum auctoritate
sed proficiendi comparatione sibi utere a vobis
sunt hos eum sequi, quibus idem dicit Apostolus:
et quid aliter sapitis, id quoque vobis deus
revelabit. Cum genus litterarum non cum re-
gendi necessitate sed cum iudicandi libertate
legendum est. Cuius ne intercluderetur
locus et adimeretur posteris ad quaestiones dif-
ficiles tractandas atque versandas lingue
ac stili saluberrimus labor distincta est
apostolicis libris excellentia canonice
auctoritatis veteris et novi testamenti, quod apo-
stolorum confirmata auctoritate per successiones
episcoporum et propagationes ecclesiarum ta-
quam in sede quadam sublimiter constituta
est. Cui serviat omnis fidelis et pius intel-
lectus. Ibi si quid velut absurdum mo-
verit, non licet dicere auctor huius libri
non tenuit veritatem, sed aut codex mendo-
sus est aut interpres erravit aut tu non
intelligis. In opusculis autem posteriorum que
libris innumerabilibus continentur, sed nullo
modo illi sacratissime canonicarum scripturarum ex-
cellentie coequantur, etiam in quibuscumque
eorum invenitur eadem veritas, longe
tamen est impar auctoritas. Itaque si in eis quia forte
ut quedam a veritate dissonare videntur aut non ita
ut dicta sunt intelliguntur, cum liberum
ibi sit lector auditor vel iudicium quo

vel approbet quod placuit vel improbet quod
offenderit. Ego vero tuetur quemquam me
vel ista voce vel epistola canonica
auctoritate defendam vel demonstrem sine
errore ita esse sive si potuisse quod vel
disputatum ibi est vel narratum. si
cui displicuit aut credere noluerit non
reprehendit. In illa vero canonica emi-
nentia sacrarum litterarum etiam si unus propheta
seu apostolus aut evangelista aliquid in suis
litteris posuisse ipsa canonis confirma-
tione declaratur, non licet dubitare
quod verum sit. alioquin nulla erit pa-
gina qua humanae imperitiae regatur
infirmitas, si librorum saluberrima
auctoritas aut contempta penitus abo-
letur aut interminata confunditur. Exa-
minet quaestiones eos que velut repugnan-
tia ista moverunt. quod alibi scrip-
tum est Filium dei constituere dd. Ali-
bi autem Et si novimus Christum secundum car-
nem. sed iam nunc non novimus. Et si non
utrumque ex verbis apostoli profertur
sed unum eorum Paulus disposuit. alterum
Petrus aut Ysaias aut alius quisquam a-
postolorum sive prophetarum quia ita sibi
omnia in canonica auctoritate concordant
ut tamquam uno ore dicta verissima
et perfectissima veritate credantur et
peritissimo intellectu inveniantur et
sollertissima diligentia demonstrentur.
non licet de alterutro dubitare. propter
inde quia ex apostoli Pauli canonicis id est
vere Pauli epistolis utrumque profertur
et non possumus dicere aut mendosum esse
codicem aliquis cum latini emendati
sic habent aut interpretem errasse cum graeca
emendata sic habent: restat ut tu non
intelligas. Hunc autem vero flagito quomodo
ne [illegible] utrum ab alto disponet
hi in eadem sanae fidei regula utrum-
que concordet. Ecce cum tu quod pie quaeras
quemadmodum possis invenire quomodo ista perscrutata
delectat. nam quod filius dei constituere
dd. hoc factus est ut idem dicitur involo

eo dicit Et alia scriptura spiritualem antistitem
praedicat. Cum vero dicit Et si novimus Christum
secundum carnem. sed iam nunc non novimus
eius ipsa circumstantia scripturae loci eius satis
ostendit quod loquatur apostolus. Pro quippe
nunc vita nostra futura quae iam in ipso
homine mediatore Christo Jesu capite nostro
resurgente completa est. Ista per certam
meditatur tamquam assit praesens. quae
tunc / quae utique vita non erit secundum
carnem. sed Christi vita non est secundum car-
nem. Carne namque hoc loco non ipsam
corporis vim substantiam. quam dominus etiam post
resurrectionem appellat dicens palpate
et videte quia spiritus carnem et ossa non
habet sicut me videtis habere. Sed corruptionem
et mortalitatem carnis vult intelligi
quae non erit in nobis. sed iam in
Christo quia iam non est. Hanc cum ipse carnem non
habebat etiam tamen de ipsa resurrectione satis
evidenter loquitur et dicit quia super
concorditer Caro et sanguis regnum dei
possidere non possunt. neque corruptio incorr-
ruptionem possidebit. Ecce ego secretum
quod ibi consequitur dixit Ecce mi-
sterium vobis dico. omnes quidem resur-
gemus. non tamen omnes immutabimur in a-
thomo id est in momento in ictu oculi
in novissima tuba, canet enim tuba et
mortui resurgent incorrupti. et nos immutabimur.
oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mort-
ale hoc induere immortalitatem. Iam secundum vo-
cabulo carnem non ipsam corporis substantiam
sed ipsam corruptionem immortalitatis appel-
lat non erit utique caro quae cor-
ruptione mortalitatis mutata non
habebit secundum et nos sive corporis
originem eadem caro erit quae ipsa
resurget et ipsa mutabitur. Deinde
et id ostendit quod ait dominus post
resurrectionem palpate et videte quia
spiritus carnem et ossa non habet sicut me
videtis habere. Secundum hoc verum est quod dicit a-
postolus caro et sanguis regnum dei pos-
sidere non possunt. Aliud enim dicitur secundum
ipsam substantiam quae etiam tunc erit quia ipsa
mutabitur. hoc autem dicitur secundum

carnale corruptibile quod et iam non
erit, quia mutata caro non corrumpe-
tur. Novimus ergo Christum secundum car-
nem, id est secundum carnis mortalitatem, an-
tequam resurgeret; sed nunc iam non no-
vimus, quia sicut apostolus dicit: Christus re-
surgens a mortuis iam non mo-
ritur, et mors illi ultra non dominabitur. Nam
si de adultiore competente aetate teneras
mutatum est quod ait: novimus Christum
secundum carnem, sed Christus numquam fuit
secundum carnem. Nos eum noverat
quod non erat; non aliud dixisset putabam
nimus Christum secundum carnem, sed neque novi-
mus secundum ut illo non per-
ramus, ne quis affirmet per aliquo-
nem locutum apostolum, ut pro eo quod est
putabamus dixit novimus. Illud enim
rat non attendere hominis certos
vel potius non miror novi-
disse certos, quia sic Christo iam non sunt
carne, quia dixit apostolus nunc iam
se non nosse Christum secundum carnem
sicut illi fuerunt carne. Dicit apostolus
in eodem loco dixit: Itaque nos a-
modo neminem novimus secundum car-
nem; neque enim de solo Christo id vo-
lens intellegi posset dicere: ne-
minem novimus secundum carnem, sed quod illo
sublata spe futura tamquam pro-
sente meditabatur, quia resur-
gentes commutabimur. Amodo ergo
neminem novimus secundum carnem, id est tam cer-
tam spem tenemus futurae incorrup-
tionis et immortalitatis, ut etiam
in ipsa notitia gaudeamus. Nam
alio loco dicit: si conresurrexistis
cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi
e Christus est in dextera Dei sedens; quae sursum
sunt sapite, non quae super terram. Non
dum utique resurreximus sicut Christus, sed tamen
secundum spem quae nobis in eo est iam
nos cum illo resurrexisse testatur.
est, sicut etiam dixit secundum spem iam mediam

salvos nos fecit per lavacrum regenera-
tionis. Ait, non intellegatur in lavacro
regenerationis spem nobis datam salutis futurae,
non iam salutem ipsam quae promittitur exhiberi, quia
data spes est tamquam iam data quae tamen salus
salvos nos iam fecit. Alio quippe
loco dilucidius dicit nos in nobismetipsis
ingemiscimus adoptionem exspectantes redemp-
tionem corporis nostri. Spe enim salvi facti
sumus. Spes autem quae videtur non est spes; quod enim vi-
det quis, quid sperat? Si autem quod non videmus
speramus, per patientiam exspectamus. Ergo hic
non dixit salvi futuri sumus, sed iam
salvi facti sumus; non tamen re, sed spe.
Spe enim iam salvi facti sumus dicit, et ubi dicit
est: amodo neminem novimus secundum car-
nem, non dictum in re, sed in spe intellegitur, quia
res nobis in Christo est, quia in eo iam completum
est quod nobis promissum speramus. Ille quippe
iam resurrexit et mors illi non dominabitur.
Quae et si novimus secundum carnem, tamen adhuc non
ritus esset, fuerat quippe
per illa mortalitas quae hic carnem
appellat apostolus; sed iam nunc non novimus
illud, cum eius mortale iam induit im-
mortalitatem, sed secundum pristinam mortalitatem iam
caro appellari non possit. Itaque complures
loca collocutionis ubi scriptum est, de qua isti
calumniantur, considerent, ut hoc quod dictum
est eluceat. Caritas enim Christi compellit
nos iudicantes hoc, quoniam si unus pro omnibus
mortuus est, ergo omnes mortui sunt;
et pro omnibus mortuus est, ut qui vivunt iam
non sibi vivant, sed ei qui pro eis mortuus
est et resurrexit. Itaque nos amodo ne-
minem novimus secundum carnem; et si novimus
secundum carnem Christum, sed iam nunc non novimus. Ecce
iam nunc cuius autem Christus resurrexit pro-
ut dixisset apostolus, cui quidem ista verba
id pertinent: ut qui vivunt iam non sibi
vivant, sed ei qui pro eis mortuus est et
resurrexit. Quid est enim aliud non
sibi, sed illi vivat, nisi ut non secundum
carnem vivat, [illegible]

bonorum

si secundum spiritum in spe viuimus qui iam cognouimus i
christo facta est itaque ergo et quia christus mor
tuus est et resurrexit et quia iam non se
ibi viuunt. neminem secundum carnem
sed potius nouat. [illegible] spiritum iam sublimio
ri potius nouat. [illegible] propter iam futurio
i melioribus. i tunc cognitacione viuebant
q i christo non spes sed res omnia autem et
iam
si nouat secundum carnem. tu cognouit non
futurus esset iam tamen non nouat quia
cum resurrexisse nouat. et ulterius ei
non morte non dominatur. Et quoniam
morte non dominatur ei iam tamen spe
i illo. et si non dominatur ei iam tamen spe
i illo. Et quia i christo
sed sicut. Si qua ergo in christo
creatura nova. vetera transierunt
ecce facta sunt noua omnia autem ex deo
qui reconciliauit nos sibi per christum iam
quod reconciliauit nos sibi per [illegible]
dicit i nova creatura. i potius in
nouatus per fidem. ut interim i spe
nouatus perfidem. ut iterum i spe
postea perficiatur i christo iam si
quod i re perficiatur itaque vetera nunc tamen
iuerunt secundum [illegible] anima modo
id non est tempus. veteris testamenti
quod spirituale atque carnale regnum [illegible]
a deo. et facta sunt omnia noua.
secundum carnem spem. ut regnum ce
lorum ubi vita erit mors atque
tempus promissa terrena in [illegible]
aut mortales non iam secundum spem
et vetera transibunt tunc in
secundum rem. et nouissima destrue
tur mors nouissima destrue
tur. et sicut omnia noua: cum cor
ruptibile hoc induerit incorruptionem
et mortale hoc immortalitatem induerit
et iam sunt i christo. que secundum
rem iam non nouat paulus sed
tamen corpore non per quem mortuus
est et resurrexit. non dominatur secundum rem sed
secundum spem renouatur nouat secundum car
nem quia illius gratia sed secundum ad ephesios
et tunc salui facti. Ita et ipse
locus hic sunt et attestatur
Deus autem qui diues est i
misericordia propter nimiam dilectionem qua
dilexit nos et cum essemus mor
tui peccatis. conuiuificauit
nos christo hic dicitur ad corinthios
ut qui viuunt iam non sibi viuant
sed ei qui pro eis mortuus est et re
surrexit. Itaque hic dicitur cuius gratia

[illegible] iam velut perfectum perloquitur
in spe etiam ita et paulo ante de
meditaui asserere alibi dicit ope
ram salui facti sumus. Ideo quia et [illegible]
et tamen perfectum erat quod fu
turum est. sicut in Ephesios
et sedere fecit i celestibus i christo ihesu
sedere eum i celestibus iam ita fecit
non dominatur autem nobis semper spe certa
quod futurum est tenemus. sic sedere nos di
xit i celestibus. non dum i nobis sed
iam i illo. itaque ne putemus iam de
re perfectum quod i spe dicit ita itaque
ut intelligas adhuc
futurum sed ergo et dicit ut ostenderet in
futurum seculis superhabundantes
diuitias gratie sue i benignitate super
nos i christo ihesu. Sicut est et ideo Cum
enim essemus i carne passiones peccatorum
que per legem sunt operabantur i membris
nostris ut fructum ferrent morti. Ita
enim dicitur dum essemus i carne quasi iam
non essent i carne erant ita nostri [illegible]
tunc i spe rerum carnalium. quia lex
compleri non potuit nisi per caritatem
spirituale adhuc sunt eos dicit. ut per pre
uaricationem habundaret delictum
et postea reuelato nouo testamento
per indulgentiam superhabundaret gratia.
Sicut alibi dicit Qui autem i car
ne sunt deo placere non possunt. Et ne
putarent cognouisse eos dictos quia non
dum mortui sunt. statim subiecit. Vos
autem non estis i carne sed i spiritu. i. quia
i spe carnalium bonorum sunt. deo pla
cere non possunt. Vos autem non estis ipsa ca
rne non sunt ipse spiritualium. i. rerum celestium
ualium sed i spe spiritualium. i. rerum celestium
ubi et ipsum corpus per illa mutatione
in quodam genere spirituale erit. quomodo non
i spe quodam genere spirituale erit. quomodo non
animale est Seminatur enim corpus animale. Surget
ad corinthios ut dicit. resurget corpus
spirituale. Ergo nouum corpus iam no
uat secundum carnem apostolus. quia iam
non dicebatur non esse i carne quia non
erant i spe rerum carnalium. quis
enim i spe completam carnem mortalem
adhuc portaret. quanto quod [illegible] de christo.
dicit. quod enim iam non nouat secundum
carnem. i tunc corpore eius ipsa iam
perfectum erat quod illi i spe promissum te
nebant quanto ergo melius: quanto

quanto religiosius diuine scripture ista
pertractant, ut dispersis omnibus con-
cordare inueniantur. quia tamen desperare
de homine in agone, quamdiu soluendo non potest,
tamquam uictor in parte accipiatur. et
tamquam flexus in parte damnatur. quia
ad 3m et cum esset paruulus apostolus et tamquam
paruuli erat pater. quamquam hoc
ad plebem non dixit. non quod tunc erat
spiritualis qualis iam erat cum scriberet
que ad ecclesiarum edificationem non sufficienter
competitatione in studiosorum mentibus ver-
saretur percipiendi auctoritatis in eccle-
siastica caucione legentur. ~~Sequitur disputatio xiij~~

Faustus dixit. Cur non accipis
prophetas? ymmo tu dic potius
si quid habes cur debeamus prophe-
tas accipere. propter testimonia inquit
que de christo prefati sunt. Ego quidem
nulla inueni. quamuis attentius eos
(at curiosius) et curiosius legerim. Verum et hoc
inertis fidei confessio est et imbecille
teste et argumento non credere. Propterea
nos de deo solebamus dicito uel que circa
sui cognitionem. que simplex sit et ab-
soluta copia credulitatis. Vnde ergo uin-
culis fidei simpliciter destruitis indiciis
eam et testibus fulciendo. Et quod iudeis
aut si sua uobis sua displicet
uideo tertio in altam. Animus fidelis
oculis uobis testis est deus. quamdiu de ipse
de filio suo. quod non probabit nec per
interpretem. sed ultro celitus erupta uo-
ce cum eum mitteret ad terram dixit:
hic est filius meus dilectus credite illi. Et
quod est filius meus dilectus credite illi.
non ipse dixit: a patre meo processi et
ueni in hunc mundum atque alia uel-
ut... tanta atque similia testificationis per-
tanta. testimoniis tamen non
de terreno testificationis. testimonium meum non
est uerum. Qui ipse ego testificor
de me. testimonium meum uerum est. Ego sum
qui testificor de me. et testificatur
de me qui misit me pater. Non dixit
propheta. et opera ipsa sua sibi testi-
monium uocat. Si uero non creditis

mihi operibus credite. Non dixit si uero non
credidistis prophetis credite. Ceterum testi-
monio de saluatore uiro ulles ca-
nimus. Exemplum tam uite honeste
et prudentia at uirtutes in prophetis re-
rimus. quorum uel fuisset in iudeorum
uatibus. quod te non latuit. Sed uideo
quidem de copulatione. Cur eos accepi
pseudos putans. non impudenter
inuerbauit pleno eorum mandatis o-
peribus in sola turpitudini pagina oblitus
utique scriptum est. Nunquid uindemiant
uuam de spinis. uel de tribulis
ficus. Quapropter si districti interius
et castigate admirogatur tua uiden-
te quod Cur non accipias prophetas alio-
quin uel eos de christo prophetasse habuere
iam parentum meorum libri. dicam tamen.
Ego uero illud adiciam. quod si hebraici
uates christum scientes et predicantes
tam flagitiose uixerunt, iure et in
ipsos dici poterit id quod paulus de ge-
tium sapientibus contestatur. quia cum
cognouissent deum non ut deum clarifica-
uerunt aut gratias egerunt. sed euanuerunt
in cogitationibus suis et obtenebratum
est insipiens cor eorum. Vnde ego non
esse magnum. magna cognouisse
nisi et eorum uixerit digne. ~~[?] xiij~~

Augustinus respondit. Nempe his omnibus
uerbis id ait Faustus ut prophe-
tas hebreos neque quicquam de christo
pronunciasse neque quod pronunciauerit
eorum testimonia uobis prodesse, neque
illos ipsos eorum de testimoniis dignitate
uixisse credamus. Nos itaque demon-
strabimus et eos de christo prophetasse et
quantum per ea uobis ad fidei ueri-
tatem contulerit et eos prophetie
cognitos apte uixisse.
In hac tripertita disputatione illud
quod primum posui loquendo probare
ut de illis omnibus libris testimonia
afferamus. quibus audiat christum et predictum
et hominis humilitate commissio
auctoritatis pondere contueri. Itaque pro-
pe non accipis prophetas hebreos ne
accipere te putat apostolus apo-
stolus autem paulus de quo tu scripse

tagium quod adiuncta voce interrogatis
Sed potest accipi quod dicit et maior ...
de illorum prophetia dicat iudeis pau-
lus nisi cognatus in eorum qui au-
promiserat per prophetas suos in scripturis
sanctis de filio suo. qui factus est ei ex
semine david secundum carnem. quod vo-
luit autem nisi fortis quod de aliquo
bus aliis prophetis non dicendum ... se-
benedictum sit de illo tunc dixit fi-
lio promissum est eorum qui factus est ei
ex semine david. et est in quo eorum peccatum
sed apostolus scriptorum ad predicatorum sit
sed eorum secundum carnem credimus
conveniunt. qui filius secundum carnem credimus
filium dei factum ex semine david. sed contra
auctoritas ... quibus evidentissime
prophetis hebreis testimoniis exhibet per
eum apostolus. cum auctoritate. superborum sto-
rum colla frangat et ... deitate ...
non ... contestatio in
toto ... non mentior contestatio
testis ... et continuus dolor
est in magna. et continuus dolor
cordi meo. Optabam enim ego ipse
anathema esse a xpisto pro fratribus
cognatis secundum carnem. qui sunt israhelite
quorum est adoptio et gloria et testamenta et
legis constitutio. et obsequium et promis-
siones. quorum patres. et ex quibus xpistus secun-
dum carnem. qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen
... iudaicarum dicit eam ... possimus de-
clarare. Nunc sanctus commenda-
re ... adoptio spiritualium ...
... et gloria ... dicit ...
... filium dei ... ut ... dei filium
venit plenitudo temporis misit deus filium
suum factum ex muliere. factum sub lege
ut eos qui sub lege erant redimeret
ut adoptionem reciperemus filiorum ... que
gloria eorum ... perpetue ... de qua
idem paulus ad corinthios Romanos
dicit ... autem iudeo ... quod
utilitas circumcisionis ... per omnem
modum. primum quidem quia credita
sunt illis eloquia dei. Commendat ille
quod sunt eloquia dei credita iudeis

et ondat nobis alia per hec verba
Zacharias. Iam vero testamenta cum dicit ... cum
spiritualis perpetue potuit intelligi et
vetus testamentum illis est datum. et novum
in vetere figuratum. Legis autem constitu-
tione. que illis data est. non intelli-
gentes cum dispensatorum. quia non
vult nos deus esse sub lege. sed
sub gratia. reprehendere isti solent. im-
prudentia furiosa. Cedat ergo aucto-
ritati apostolice. qui laudans atque comme-
dans spiritualia ... collaudavit. com-
dans ... quod eorum sit legis consti-
tutio ... si mala esset. non utique
tunc diceretur ... in laude poneretur. Sic ait xpistus non ...
... non ipse deus dixit. Si credi-
taretis. non ipse deus dixit. Si credi-
tis moysi. crederetis et mihi de me
enim ille scripsit. Et post resurrectionem se
ei attestantur dicens. Oportet impleri omnia
que scripta sunt in lege moysi et prophetis
et psalmis de me. Sic quoque matheus
aliud xpistum predicat. non enim quem ...
... apostoli. sed ... fallacem
fallacem ... falsi ... peccatores fa-
... et ... et ... nisi quod in-
... credere ... volunt. ... se ... me-
mentes ... et ...
cit quod ... infidelibus iudeis ...
apostolus ... lege moysi velamen est
super cor eorum ... autem ... re-
... quod non intelligunt moysi ...
... ad xpistum. non ... ipsi
... Sed quale ... ipse
... enim ... apostolus ait. Cum
autem conversus fuerit ad deum. auferetur velamen
... qui ... ipso et
... Oportebat impleri omnia que
scripta sunt in lege moysi et prophetis et
psalmis de me. Noluit ipsi credere
... quem abra-
ham ... cuidam divi-
ti. qui apud inferos torquetur et
petebat inde mitti aliquem ad
fratres suos. ... ne et ipsi
veniant in illum locum tormentorum
... moysen
et prophetas ... illos ...
eos credituros nisi ... resurgat

H resurgit ... si Moysen et prophetas non audiunt, neque si quis a mortuis resurrexerit credent

a mortuis. Si enim Iudei Moysen et prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit credent Christo. Si enim Christum a mortuis resurrexisse non credunt, quomodo eum resurrexisse credunt, quem mortuum fuisse non credunt? Nam quomodo mortuus fuisse creditur, qui mortale corpus habuisse non creditur? Vos autem non illis tamquam Christi discipulis sed fallacibus predicatoribus non credimus. Fallacibus predicatoribus non credimus, sed Christi veri atque veracis suorumque discipulorum predicationi et predicationi a prophetis predicatorum ab apostolis predicato, nec testimonia colligere de scripturis adversitatibus (?) pro incredulitatibus vestris, que Paulus habuisse videtur, quod Paulus habuisse videtur credentibus. Quomodo autem fuisse ei corporeo et dubitando cum iustitia Dei manifestata sine lege, iustitia Dei manifestata est a lege et prophetis ab ipsis testificata, per legem et prophetas. Quid dicam quod prophetas ipsos scriptura et legis et corporis Dei testamenta et legis cerimonias et promissiones de generatione et promissione ipsius de Christo. Alio loco significatur. Unde et alio loco dicit: Quando loquitur Deus, dixit tibi fuit Christo loqui, et Deus promissiones Dei in illo etiam promissiones Dei sunt ... prophetas de Christo ...

... prophetas. Quod si tunc prophetas non credunt, ut dicunt, utroque nomine ... Manicheo credamus ... fabulas novas et longas ... Paulo sermonem narrantis, narratio Paulo pronuntianti sed quod vobis evangelizavimus, preterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit, quod evangelizavimus vobis, contra quod dicit omnino nobis. Si forte dicat aliquid ab insolitis predicatoribus, ubi sit ... auctoritas quam parva sit ipsa auctoritas, quid dicit apostolus de libris Hebreorum prophetarum dicit apostolus: ea que in libris Hebreorum prophetarum in Christo esse completa, vel hoc legis et ipse dicit: Deus, dicens ea que illa corrupta ... vel quod dicit ipse dicens ... corrupta sunt unde ipse hoc omnino non potuit, non intelligit. Non potuit ipse apostolus ... a Christo ... Et si codicibus inveniuntur apostoli ... ut multa non colligamus. Deinde veniamus ad unum commemoramus quod totidem et hoc unum commemoramus quod eodem loco apostolus conscripsit: Non sicut autem excidit verbum Dei. Non enim omnes qui circumcisi, hi sunt Israel, neque quia sunt semen Abrahe omnes filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen, id est non hi qui

filii carnis, hi filii Dei, sed filii promissionis deputantur in semine. Quod item alio loco non ... cum apostolo alio loco dicit: Et semini Abraham dictum est: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Non ... Nam cum eo tempore hunc dixit, deputantur, quo tempore hoc promittebat, filii Abrahe dicti sunt promissores et semen eius non sunt dicti, sed promissionibus, tamquam in multis, sed tamquam in uno: et semini tuo, quod est Christus. Fortasse aliquis non tam impudenter vellet hoc credere, aut quomodo dicit omnes gentes credere in Christum qui predicatur semen Abraham, nisi non hoc predicator preter impleri videmus. Quis tanto antea premittere legis, ut omnes gentes in hac (?) vocatione legis, cum semine Abrahe eum Deum, et cum audirent: In semine tuo benedicentur omnes gentes, cum tamen praedicatum esse ... aliud semen quam non sit semen Abrahe, vel aliud dicentes non videbunt indubie: vel dispersio in omnes gentes propter semen Hebreos cum gentes per Christum in omnes gentes commorasse (?) omnes Abraham. Vel quid dicam non dico universa librorum testimonia quos ... in hoc opere contractum est. Si quo ingenti volumine omnia commemorare prophetarum Hebreorum de domino et salvatore nostro Iesu Christo. Hebreorum de Deo et salvatore nostro in libris quos illis continentur libris vel ... quicquid omnia que illis dicta sunt vel aperte ... vel aperte dicta sunt vel ... tantum quemlibet et delectatione ... et multo plura ubi per allegorias et enigmata per verbis solo insinuantur, per certa sunt narrata rerum gestarum que ubi manifesta evidenter respondentur, per que certa obscura clarescunt enigmata et quod de illis quasi figuris involuta sunt. Si que ... velut sub uno aspectu que corporibus posita vel ea coniungunt in corpus cum ... ut ... obtusos (?) perditas ... Sex diebus in genesi ... consummavit Deus omnia opera sua, septimo requievit, sex etatibus generationem ... hunc seculo ... Dei opera insignit. Prima etas ab Adam usque ad Noe. Secunda a Noe usque ad Abraham. Tertia ab Abraham usque ad David. Quarta a David usque ad transmigrationem Babilonis. Quinta inde usque ad humile adventum domini nostri Iesu Christi. Sexta que nunc agitur donec excelsus veniat ad iudicium. Septima vero intelligitur in requie sanctorum non in hac vita sed in alia vita, ubi ...

figura tempora novi ...

resurrectione paradisum divites ille vita
pro inferno torquebitur. ubi non sit
requies et nullus ubi requies deficit. Et
christo dicit in genesi. formavit hominem ad
ymaginem dei. Exposita clare similitudinem
festati reformato vita in novi testamenti instituit
populum in ymaginem eius qui creavit nos.
Sed que dum ipse fecit viro dormienti co-
stam de latere. fecit christus moriens eccle-
siam de sacramento sanguinis qui de latere
mortui profluxit. vocaturque eva vi-
ta et mater viventium. quia de vi spiri-
tualiter facta est. Et dicit deus in canticis. Sicut
[illegible] carnem et bibens
sanguinem meum. non habebit vitam in
eternum. Et dicit quod illo intelligitur e-
ternum [illegible] immutabili et eterna
nobilitate. Et [illegible] pro[illegible] sunt. Hos
populus et [illegible] placuit. sunt. hos
reprobavit sunt in malis. nos autem
frustra dixit apostolus. Adam qui est
forma futuri. ut [illegible] relinquet homo
patrem et matrem et adherebit uxori
sue. et erunt duo in carne una. Sa-
cramentum hoc magnum misterium est.
Ego autem dico in christo et in ecclesia. Omnis
[illegible] non agnoscat christum. eo modo [illegible]
tamen non [illegible] quod filius dei esset
quia esse patri equalem
non rapinam arbitratus est. esse se equalem
deo sed semetipsum exinanivit formam
servi accipiens. reliquisse
etiam matrem synagogam iudeorum re-
cepta testamento carnali inherente et
adhesisse uxori sue ecclesie. ut pa-
ce novi testamenti essent duo in carne
una. quia cum sit deus apud patrem [illegible]
que factus est per quem facta sunt omnia ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ particeps nostri ut illius capitis
corporis esse possemus. Sed cayn sacrificium
de fructibus terre reprobatur. Abel autem sacrificium
de ovibus et eorum adipe suscipitur. Ita
novi testamenti fides de innocentia
gregis laudat dominum. veteris testamenti ter-
renis operibus deponitur. quia etsi eam
iudei recte illa fecerunt. in hoc tamen
rei infideles sunt. quia christo veniente
iam novi testamenti a tempore veteris testamenti
non distinxerunt. Sed cum deus ad

cayn. Si recte offeras. recte autem
non dividas peccasti. quiesce [illegible] ad te con-
versio eius. et tu dominaberis illius. ad
se convertisset peccatum suum. culpas tri-
buens et confitens deo. Sic adiutus
indulgentie gratia. ipse peccato pro domina-
retur. non illo sibi dominante. servi-
rent peccati fratrem occidit innocentem.
Sic et iudei in quorum hec figura gerebantur.
Si quiescerent a sua perturbatione. et
tempus salutis per gratiam in peccatorum remissione
cognoscerent. audirent christum dicen-
tem. Non est opus sanis medicus sed
male habentibus. non veni vocare iu-
stos sed peccatores in penitentiam. et omnis
qui facit peccatum servus est peccati. Et si vos
filius liberaverit. tunc vere liberi eritis.
Ad se convertissent peccatum suum in confes-
sione sed in ipsis scriptum est. medico dis-
cretos. Ergo dixit deus ad misericordiam nostra.
causa eorum rerum quia peccatum est. eam
peccato quem dominum vicerunt in eodem mar-
cato spinis [illegible] hec libera domina-
rentur. Sic denigrantes dei misteria
tempora volentes constituere. clara [illegible]
operibus legis. non humiliati deposue-
runt [illegible] quieverunt et regnati
sunt [illegible] mortali corpore ad obe-
diendum desideriis eius offen- 2
derunt in lapide offensionis et exar-
serunt odio adversus eum cuius opera
videbant deo accepta et doluerunt
illo qui eorum natus iam videbat sibi
gratiam quod dixit peccatores non venerit
dicit. Sed quia eum coluerit. et voluntatem
eius fecit hunc occiderit. Denique
eius quod dicitur super sacrificium cayn. non
respexit. Sed super sacrificium abel respe-
xit. Itaque occiditur abel in minor na-
tu a fratre maiore natu. Occiditur
christus caput populi minoris natu. a populo
iudeorum maiore natu. Ille campo
iste in calvarie loco. Interrogat
deus cayn. non tanquam ignarus
[illegible] disputat. Sed tanquam iudex
reum quem punit ubi sit frater eius.
Respondit ille nescio sed numquid ego sum
custodiens [illegible] ad hunc
nobis iudei. tu cor dei
[illegible] septuaginta voce
[illegible] de christo nescio se
christum. quem dicunt fallax esse cayn

ingratos iudeorum est ista negatio
dixit ad quod abel non custodivit sed
christum fratrem carnis et custodire
voluisset ita quod custodit in corde
suo christum non dicit ut Cayn. Numquid
ego sum custos fratris mei. Dixit
deus ad Cayn quid fecisti. Vox
sanguinis fratris tui clamat ad me
de terra. Hic arguit in persona fratris
vox divina iudeos. Sed cum magna
voce christi sanguis in terra cum eo acce-
pto ab omnibus credentibus videtur clamans
quod est clara vox sanguinis quia sanguis
ipse expressit ex ore fidelium bene
sanguine redemptorem. Dicit deus ad Cayn
Et nunc maledictus tu a terra
que aperuit os suum suscipere
sanguinem fratris tui de manu tua. Cum
operaberis terram et non adiciet v-
irtutes suas dare tibi. Gemens et
tremens eris in terra. Non dixit ma-
ledicta terra sed maledictus tu a
terra que aperuit os suum suscipere
sanguinem fratris tui de manu tua.
Maledictus est enim populus iudaicus
infidelis a terra id est ab ecclesia que ape-
ruit os suum in confessione pecca-
torum accipere sanguinem christi qui est effusus in
remissionem peccatorum de manu perse-
quentium nolentium esse sub gratia sed sub le-
ge ut esset ab ecclesia maledictus
id est ut eam intelligeret et videret ec-
clesia maledictionem dicit apostolus quo-
rum enim ex operibus legis sunt sub
maledicto sunt legis. Deinde cum
dixisset Maledictus tu a terra que
aperuit os suum accipere sanguinem fratris
tui de manu tua. Non dixit cum
operaberis Cayn sed ait cum opera-
beris terram et non adiciet virtutes
suas dare tibi. Enim non est necessarium cum
deum terram intelligere operari Cayn
que aperuit os accipere sanguinem fratris
de manu eius. Sed ideo maledictus
intelligitur ab hac terra quam o-
peratur terram que non adiciet virtu-
tes dare illi quod ideo populus iudeorum
maledictum agnoscit et videt ecclesia

quam carnem operis adhuc operatur terre-
nam circumcisionem. terrenum sabbatum
terrenum azimum. terrenum pascha
que omnis terrena operatio sed occultam
virtutem intelligendi gratiam christi que non
datur iudeis in impietate et infide-
litate permanentibus. que novo testamento
revelata est et non transeuntibus ad
dominum. Non eis aufertur velamen
quod in lectione veteris testamenti manet
et ipso solo christo evacuatur nisi ipsa
lectio veteris testamenti que sic abscondit
virtutem. Sed velamen quod abscondit. hic vero
iudeos in die passionis velum templi —
conscissum est. ut per christi passionem
revelentur occulta sacramentorum fide-
libus ad bibendum eius sanguinem ore
aperto in confessione transeuntibus. Propte-
rea populus ille sicut Cayn adhuc opera-
tur terram adhuc operatur operationem legis car-
nalis. que non ei dat virtutem suam
quia non in ea intelligit gratiam christi. Propte-
rea et in ipsa terra quam christus portavit
id est in carne. ipsi operati sunt
salutem nostram crucifigendo christum qui
mortuus est propter delicta nostra nec
eis dedit eandem terram virtutem
suam quia non iustificati sunt virtu-
te resurrectionis eius. Quia resurrexit propter iusti-
ficationem nostram quia et si crucifixus est
ex infirmitate et si crucifixus est ex infirmitate
sed vivit in virtute dei sicut dicit apostolus
Ergo virtus est terre illius quam non osten-
dit impiis et incredulis. Gemens
nunc et tremens eris a quibus etiam cum
ipsis. apparuit tamen Cayn operan-
ti terram ut granum quod seminaret non
ostendens eandem terram fructum virtutis eius.
Cum operaberis inquit terram et non adi-
ciet virtutes suas dare tibi. Gemens
et tremens eris in terra. Quis autem
quis non videat. quod non agitat
in tota terra. quacumque dispersus est populus
ille. Cum gemat merorem amissi
regni. et tremat terrore sub innumera-
bilibus populis christianis. Itaque respondit
Cayn et dixit. Maior est iniquitas
mea quam ut remittatur. Ecce eicis me hodie a facie
terre et a facie tua abscondar et
ero gemens et tremens super terram

G Cayn et abel per cunctam quod ad iudeos retorquendo

et omnis qui invenerit me oc-
cidet me. Hic vide gemit
et tremit ne regno cara-
dito ista simplici morte occidi-
batur sed maiore causa qua il-
le Cain quod ei terra non dat virtutem
suam ne puniri memoria carna-
lium sapit. et abscondetur a facie
dei [illegible] natura sue deum [illegible]
non putat. nisi ne occidatur
et inveniatur a carnali sapit
tanquam vagus terra. cuius virtutem
non accepit. [illegible] ad [illegible] ar-
ne mors est. quia ille vere intel-
ligens amisso regno gemuit. et
corporale morte finivit. Sed quia re-
spondit ei deus non permisit. Et omnis
qui occiderit Cain septem vindictas ex-
solvet. i. non solum quod dictum est non cor-
porali morte interibit sed in-
[illegible] annalium judeorum. Et usque cum
ita eos perdidit septem vindictas
exsolvet. i. auferet ab eis septem
vindictas. quibus alligati sunt septem
reatu [illegible] ut sic toto tem-
pore [illegible] volunt
quod septenario dierum [illegible]
magis et non interit genus judeorum
sed appareat fidelibus [illegible] quam
satis [illegible] meruerunt qui [illegible]
[illegible] interfecerunt. Et populus
[illegible] dominum. tamen signum ne eum occiderent
[illegible] quod invenerit. Hic vere [illegible]
[illegible] mirabile est. quemadmodum omnes
gentes que a romanis subiugate
sunt in ritu romanorum sacra [illegible]
sunt. et tamen sacrilegia observanda
[illegible] et celebranda susceperunt. Gens autem
judeorum sive sub paganis regibus
sive christianis non amisit signum
legis sue quo a ceteris gentibus populis
[illegible] distinguitur. Et omnis imperator vel
rex qui eos in regno suo invenit cum
[illegible] signo eos invenit. [illegible]
[illegible] non efficit. ut non sint
judei [illegible] quod [illegible] sue ob-
[illegible] signo a ceteris gentium
[illegible] discreti. Super quibus
eorum ad [illegible] tempore [illegible]

non inveniat Cain. In [illegible]
a facie domini ne [illegible] in terra naud
[illegible] inter [illegible] compositionem [illegible] ma-
[illegible] deus [illegible] ne [illegible] in
[illegible] pedes meos. et [illegible]
[illegible] non moveatur. Et qui
tribulat me exultabunt si motus
fuero. Et deus adiutor meus est in [illegible]
moveat. Et [illegible] talia que
[illegible] a facie dei
i. a misericordia [illegible] dicit
[illegible] Ego dixi in abundantia
mea non movebor in eternum.
[illegible] vide quid sit. Domine in volun-
tate tua prestitisti decori meo virtutem.
avertisti faciem tuam a me et factus
sum conturbatus. [illegible] omnia [illegible]
[illegible] lucis dei non [illegible]
[illegible] pulchra et decora. et virtutem
[illegible] et [illegible]
[illegible] et intelligunt. non [illegible]
blasphemia cadunt. putando se
[illegible] et [illegible] dei. [illegible] non
[illegible] quod non [illegible] Habitavit
[illegible] non intelligunt [illegible]
[illegible] et ad Cain [illegible] ad
se converteret. i. [illegible] non
[illegible] tenebrarum. [illegible]
ita [illegible] dei [illegible] dum-
[illegible] et [illegible] omnes qui
[illegible] coronatos [illegible]
[illegible] a facie dei
[illegible] Cain [illegible] habitavit
in terra commotus. i. in perturbatione
carnali contra [illegible] dei [illegible]
[illegible] Eden quod interpretatur epulatio
ubi est plantatus paradisus. [illegible]
[illegible] breviter [illegible]
ne [illegible] et [illegible]
[illegible] nimia [illegible] sermonis
[illegible] que eum non move-
at ad [illegible] et intelligendum [illegible]
in illis libris ut ea omittamus. quia
[illegible] contemplantur
[illegible] abditioribus locis [illegible]
[illegible] diffusa-
[illegible] pluribus [illegible]
[illegible] indigent. Et omnia [illegible] talia
[illegible] moveat ad [illegible]
[illegible] quod Enoch [illegible] ab Adam

deo placuit. et translatus est. et vii
regiones predicatur ad quam transferentur
omnes qui tamquam septimo die. septima eta-
te seculi Christi adventu formabuntur/
quod noe cum suis per aquam et lignum
sic liberatur quod familia Christi per baptismum
crucis passione signatur quod de lig-
nis quadratis. eadem archa fa-
bricatur quod ecclesia de sanctis construitur
ad omne opus bonum est paratis
quadratum enim quacumque vertitur
stat firmiter. eius [illegible] longa ad
latitudinem sexies. et decies ad altitudinem
instar sicut humani corporis instar. cuius
longitudo in corpore humano [illegible] attingit. quod
cubitis quinquaginta. latitudo eius
expanditur quod dicit apostolus Corinthiis
dilatatum est. [illegible] caritate
tiali [illegible] quod [illegible] caritas
dei diffusa est in cordibus nostris
per spiritum sanctum qui datus est nobis. quin-
quagesima enim die post resurrectionem
sua [illegible] spiritus sancti missus. qui
corda credentium dilatavit. eius
trecentorum cubitorum longa est ut tre-
centos quinquaginta compleat. quod
sex etatibus. omne huius seculi tempus
complectitur. in quibus omnibus Christus nunquam
desinit predicari. in quinta prophetis
clarius [illegible] in sexta per evangelium
diffamatus est. eius altitudo
xxx cubitis surgit. que summa
decies habet in trecentis cubitis longitudinis.
per xxx est altitudo nostra. quia xxx annorum
etate Christus doctrinam evangelicam
consecravit. contestans legem non
se venisse solvere sed implere/ legis
autem cor in decalogo preceptis agnoscitur
unde decies tricenis arche lo-
ngitudo perficitur et ipse noe
ab adam decimus computatur. glu-
tine bitumine glutinatur arche ligna
intrinsecus et extrinsecus ut in compa-
ge unitatis [illegible] perficiatur
tolerantia caritatis. ne scandalis
etiam temptationibus fratres qui
intus sunt vel ab his qui foris sunt

cedat fraterna iunctura et sol-
vatur vinculum pacis. est enim bi-
tumen fervidissimum et violentissimum
glutinum significans dilectionis ardorem
in magna fortitudine ad tenendam
societatem spiritualem omnia tolerantem. sed
sic cuncta animalia genera in archam
clauduntur. sic omnes gentes. quas
etiam petro demonstratus discus
ille significat. ecclesia continet. sed munda
et inmunda ibi sunt animalia. quod in
ecclesie sacramentis et boni et mali
versantur. sed septena sunt munda
et bina inmunda. non quia pauci-
ores sunt boni quam mali. sed
quia boni servant unitatem spiritus in
vinculo pacis. spiritum autem ipsum divina
scriptura in septiformi operatione com-
mendat in sapientia et intellectu. con-
silio et fortitudine. scientia et pietate et
timore dei. nam et ille numerus quinqua-
ginta dierum ad adventum spiritus sancti
pertinens in septies septenis. qui
sunt xlix uno addito consumatur
propter quod dictum est studentes servare
unitatem spiritus in vinculo pacis
equales at in binario numero ad scis-
mata faciles. et quodammodo divisi-
biles ostenduntur. sed ipse noe cum
suis octavus continetur. quia spes
resurrectionis nostre apparuit in Christo qui oc-
tavo die in post sabbatum septimum
primo a mortuis resurrexit. qui dies
a passione tertius in numero autem dierum
qui per omne tempus volvuntur octavus et primus
est. sed archa collecta ad unum cu-
bitum desuper consummatur. quod ecclesia cor-
pus Christi in unitate collecta subli-
matur et perficitur. unde dicit in evan-
gelio qui mecum non colligit. spargit
sed aditus fit ei a latere. nemo
quippe intrat in ecclesiam nisi per
sacramentum remissionis peccatorum. hec
autem de Christi latere aperto manavit
sed inferiora arche bicamerata
et tricamerata construitur. quod de
omnibus gentibus vel bipartita vel tri-

Septena munda et bina inmunda

confugat. certa pre concupiscencia et igno-
rancia. vel tripartita per tres filios
noe. qui sic propagatur repleta est orbis
Et ideo arche inferiora ista dicta
sunt. quia in hac terrena vita est
duplicitas. [illegible] Secundo si primo ante
omnes in unum copulantur. et non
est ista varietas. quia omnia et in omni-
bus est xpc. tangit nos uno cubi-
to. demum celesti unitate copulamus
Nam post septem dies. ex quo ingressus
est noe in archam. fit diluvium
quia post futuram quietem. que septimo
die significata est baptismum. Nam
preter archam omnis caro. quam terra
sustentabat. diluvio corrupta est.
quia preter ecclesie sacre aqua baptis-
mi. omnibus eadem sunt. non sola valet ad
salutem. sed valet potius ad penam
Nam xl diebus et xl noctibus
pluit. quia per reatum peccatorum qui
in x preceptis legis committitur per
universum orbem terrarum quod iiii parti-
bus continetur. decalogus quippe quater
ter ducta xl fiunt. pene ille ...
tus quod ad dies pertinet pro prosperi-
tate. pene quod ad noctes pertinet pro
adversitate contractus sunt sacramento
baptismi celestis abluuntur. Nam Noe
quingentorum erat annorum. cum ei
locutus est deus. ut archam fa-
ceret. et propterea agebat annos
cum in eam est ingressus. Secundum intel-
lectum autem archa fabricata
eciam aliud hic videtur. cum
annis significatur super etates singulas
sed cum ista septima etas que
completur quingentesimo usque adventus
significatur in mare ... ecclesia et
ecclesia cepit. et ideo que sibi ad vitam
copulat. sicut volunt quadrata le-
gimus. patet ad omne opus bonum ...
tret in fabricam sanctam. per centum
viginti anni [illegible] ... quo

intrat noe in archam. cum de sexcente-
simam etate sua. quia unus cum dicen-
tes per sexagesimo numero concluduntur. Nam
sexcenario autem numero et per sexagena[rio] uno ... cont-
tinentur. et per centum et per mille
et per sexcenta milia. et per decies
et sepcies deinceps in maioribus sum-
mis per eundem articulum numeris in
infinita incrementa conjungitur. et
quod viginti septem dies mense secundo
ratione eius numeri quadratura pertinet
quadrati perfecti. que eciam in quadrata figura
opposita est. sed hic eadem. quia
nos ad omne opus bonum paratos
id est quodammodo quadratos tales per
ficit. i. memoria qua deum recolligimus
intelligencia qua cognoscimus. in vo-
luntate qua diligimus. Tria enim
ter. ecclesia ter fuit viginti septem
que est numerus quadratus quadratus. Nam
septimo mense archa sedit. sexto. sept-
requievit. ad illa septem requiem mam
sequitur requievit. Et quia perfecti requi-
escunt ubi cum illis quadratum
numerus stabili viginti et sep-
tima die septimi mensis. commendata
est hec sacra ... et nota xxvii^ma
dies septimi mensis eadem commen-
dato confirmata est. cum archa re-
quievit. cum eadem promittitur in septi-
ma qualibet in requie. quia ipsa se-
cunda requies cum viii novem
conjungitur. verum eadem reddita cor-
poris fruitur requies. quam post hanc
vitam recipit sanctos. si ... tenemus
tu sanctorum non ... spe. sed
in ipsa re. cum et spiritus et
corpus perfecta immortali salute re-
novatum i. eterne vite munus
accipit. Nam per ea ergo septima requies. cum
octava ... conjungitur. et si in
octava sacramento regeneratur vite. i. in baptismo
Altum profundum quam misterium est. Nam
decem cubitus superexcreverunt aqua quam
cedros altiores montium. i. ecclesia pa-
tientibus transcendit omnem sapienciam
superborum. Septem quippe et octo
coniuncti quindecim fiunt. et quia

septuaginta a septem et octoginta ab
octo denominavit, coniuncto utroque nu-
mero centum quinquaginta diebus ex-
altata est aqua. Caude commendo
nobis atque confirmans altitudinem
temporis in construendo novo homine
ad tenendam quietem et vite fidem
Et post dies quadraginta emissus
corvus non est reversus. Cum aquis
utique interceptus et a ligno sup-
natante cadavere illectus. Significat
nos immundicia cupiditatis teterri-
mos. et ob hoc ad ea que foris sunt
in mundo nimis intentos. Aut
rebaptizati a ab hijs quos propter
archam i. preter ecclesiam baptizati
sunt perduci et teneri. Et colum-
ba emissa non inventa requie
reversa est. ostendit quod per novum testa-
mentum requiem sanctis in hoc mundo non
esse promissam. Post quadraginta autem dies
emissa est. que numerus vitam que in hoc
mundo agitur significat. Denique post
dies septem dimissa. propter illam
septenariam operationem spiritualem ol-
ive sarmentum fructuosum retulit. quo
significaret non nullos extra ecclesiam
etiam baptizatos. si eis pinguedo
non defuerit caritatis. posteriore
tempore. quasi vespere in ore columbe
tamquam in osculo pacis adiunctis
societate posse perduci. Et post
alios septem dies. dimissa reversa
non est. significat finem seculi. quando in hoc
tempore consociatur ecclesia. quamdiu
bibitur quod de pro latere manavit
Et tamen in ipsa professione salutis
tradit regnum deo et patri
ut in illa perpetua contemplatione
incommutabilis veritatis nullis mi-
sterijs corporalibus egeamus. Nimis
longum est. ut vel tam breviter que
huiusmodi cuncta contingamus. Cum
secessero et uno anno inter noe
Idem pacis precedens avis apert-
arie tectum. Et quinque revelatum
quod erat absconditum. factum est. Cum
intencia septima die seculi incipis

Et siccavit terra. Tamquam sancta est iam
baptisati veritas in uno dierum
quinquagesima et septimo. Ipse est enim dies
seculi incipiens incipiens septimus quo in qua
illa commutatione spiritus et corporis
tres octavas habet uno addito ad
unitatem vinculum. Et ut de archa co-
niuncti exierant. qui disiuncti intrave-
rant. Et enim dixit cum quia intravit
in archa noe et filij eius et uxor
eius et uxores filiorum eius. seorsum
eum. seorsum femine commemorate sunt
In hoc enim tempore huius pacis. caro concu-
piscit adversus spiritum. et spiritus adversus
carnem. Exeunt autem noe et uxor eius
filij eius et uxores filiorum eius coniuncti
iuncte commemorati masculi et femine
quia in fine seculi atque in resurrectione iustorum
omni et perfecta pace. spiritui corpus
adherebit nulla mortalitatis indigentia
vel concupiscentia resistente. Et animalia
quevis munda et immunda in archa
fuerint. tamen post egressum de archa non
offerunt deo in sacrificio nisi munda
animalia. Deinde sicut velit deo loqui
animad. Et tamquam rursus ab exor-
te ad noe. et tamquam rursus ab exor-
dio. quod multis modis eadem significatio
opterebat figurata ethic commendatio.
Quod progenies eius benedicitur ad im-
plendam terram. Et dantur eis in escam
cuncta animalia. sicut in primo dictum petro
macta et manduca. Et ciecto san-
guine iubetur manducare ne vita
pristina quasi suffocata in conscientia teneatur
Et ponit arcum in nubibus quia testamentum
posuit deus inter se et homines. atque
ne amplius vitam non perdat eam diluvio
arcum quem apparet in nubibus quod numquam
nisi de sole resplendet. Ille enim non
perimunt diluvio separati ab ecclesia. qui
in prophetis et in omnibus divinis scripturis ta-
quam in dei nubibus agnoscunt christi gloriam.
non querunt sua. Sed tamen ne adora-
tores huius solis ante (?) tempus tempestatem. Si-
cut ista significatum est. Alij propter se-
quendum per leonem. per agnum. per lapidem.
Tangenda pulchritudinis causa. non propter se.
Cham vero ut de vinea quam
plantavit. inebriatus noe nudatus est

animalia dantur in escam et ciecto sanguine etc.

De arcu celi

in domo sua. Cui non appareat post passionem
in gente sua. Tunc cum nuditate et mor-
talitatis carnis eius Iudeis scanda-
lum, gentibus stulticia. Ipsis autem Iude-
is et gentilibus tamen Sem et Japhet
Cham dei virtus et dei sapientia. Quia quod stul-
tum est dei sapientius est quam homines,
et quod infirmum est dei fortius quam
homines. Proinde in duobus filiis, ma-
iore et minimo, duo populi significati sunt
una veste a tergo portata sacramentum
iam preterite et transacte domine pas-
sionis. Nuditatem patris neque intu-
entur, quia in Christi necem non con-
sentiunt. Et tamen honorant velamento
secretum, unde se sciunt nati.
filius i. Medius autem filius, id est populus Iudeorum, ideo me-
dius quia nec primatum apostolorum tenuit
nec ultimus in gentibus credidit, vi-
dit nuditatem patris, quia consensit
in necem Christi, et nunciavit foras fra-
tribus. Per eum quippe manifestatum est et
quodammodo publicatum quod erat in prophetia
secretum. Ideo quia fit servus fratrum suorum.
Quid enim aliud hodie est gens ipsa
scriniaria nisi quedam scriniaria christianorum, baiu-
lans legem et prophetas ad testimonium as-
sertionis ecclesie, ut nos honoremus
per sacramentum quod nunciat illa per litteram.
[illegible] non [illegible]. Que ut non
[illegible] in fide vel confirmet
[illegible] ita benedicat illi duo qui nu-
ditatem patris honoraverunt. Quamvis
[illegible] velut. Quibus factum [illegible] vi-
detur displiceat. Benedictus inquit dominus deus
Sem, Chanaan ei sit servus omnium [illegible]
[illegible] modo quod vocabulo et
[illegible] in gentibus [illegible]
unde [illegible]
Japhet [illegible] totum
orbem terrarum [illegible]
[illegible] dicit
latificet deus Japhet et habitet in do-
mibus eius. Videte [illegible]
dete [illegible] in conspectu vestro est orbis
terrarum [illegible]
unde [illegible] latificat deus Japhet
[illegible] latificat

Videte per nos habitat in domibus Sem,
id est in ecclesiis quas apostoli construxerunt.
Audite quid dicat Paulus iam fi-
delibus gentibus: Qui eratis inquit
illo tempore sine Christo alienati a socie-
tate Israel et peregrini testamentorum pro-
missionis, spem non habentes et sine
deo in hoc mundo. Post hec verba ostendit
quod nunc deus habitat Japhet in domi-
bus Sem. Paulo post [illegible]
modum concludit ad ultimum: Igitur iam
inquit non estis hospites et inquilini
sed estis cives sanctorum et domestici dei,
superedificati super fundamentum apostolorum et
prophetarum, ipso summo angulari lapide
existente Christo Jhesu. Ecce quomodo dilatatus
Japhet habitat in domibus Sem.
Et tamen epistolas apostolorum quibus hec conte-
stantur tenent legunt predicant [illegible]
et [illegible] deputaverunt nunc in ea
maledicta [illegible]. Qui non est
lapis angularis Christus, Chanaan vero in eo
[illegible] nos [illegible]
tradidit in [illegible]
[illegible] in isto quod [illegible] unde
sunt omnis [illegible]
[illegible] fidei tamen in pace angularis [illegible]
[illegible]
tamquam libros accipiunt et le-
[illegible] mortalis natus
et passus [illegible]
[illegible] in passione nuditatem co-
[illegible] sacramento hono-
[illegible] velat. [illegible]
[illegible] nunciat [illegible]
[illegible] dissociat et
[illegible] et [illegible]
ab aliis una [illegible]
ad aliquid ad [illegible] vel ad alios
[illegible] sunt [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ut probati manifesti fiant
[illegible] nos [illegible]
[illegible] vestibus [illegible]
[illegible] sui [illegible] quibus [illegible]
[illegible] nudata [illegible]
nati [illegible]

nos quoque christianos appellare per-
fecit nisi christus sed antichristi prin-
cipatus est venisset in mundum. Subiec-
tisque de vinea talem illum quem sub-
sire non potuit. dormivit in pas-
sione sua tamquam in ebrietate spiri-
tuali quod sapientior est hominibus atque
ita nudatus est mortis carnis
infirmitas. per occultum dei con-
silium fortior hominibus quia nisi volun-
tate dei prosequeretur nomine opprobrium
quo et vos christiani non essetis in
tris fratrum hoc agitur ut dispi-
cientes irridentes quod nos reve-
rentur honoremque [in margin: reverenter] dicatur nobis
etiam tamquam subditis sibi. ut probatur
manifesta fiat in ea. usque ad omni-
cilium quod futura ut passura erat tunc
illi tacuerunt. ut et vos locus ibi
vos in initiis ... ad
prophetas capiendos utile aut ad per-
beatos manifestandos. christum dicitis
ab ipsis iudaeis non esse predictum cum
predicando omnis ille pagine vigilat
per eas prophetarum victa quam compositione
levitate malletis Quis alius
in Abraham convivit de Sara et de co-
gnatione sua ut apud ceteros diu te
gnatione sua ut locupletetur nisi quod relictam terram
et cognationem iudeorum Quis populum
carne natus est apud gentes sua pol-
let et prevalet ut videtis Quis aliud
in ysaac lignum sibi portabat ad
victimam nisi qui cruce sibi ad pas-
sionem ipse portavit Quis alius
dries ymolandus in vepre cornu
bus adherebat nisi qui crucis patibu-
lo pro nobis offerendus affigebatur Quis
alius in angelo cum Jacob luctatus
cum sibi prevalere quem fortiorem infir-
mior. victorem victore per bu-
dixit. et sibi latitudinem femoris
eius claudam reddidit. nisi quod per ea
let ad vos et ipsos passus
quodam qui crediderunt ludeis in eis
lati de ap femora Jacob in multi
carnales ipsi claudicavit Quis

ysaac figuravit christum
aries ptr Jacob luctatus cum angelo

alius lapis positus ad caput Jacob ut
nominatur quodam quo perunctus etiam unctus
nisi caput viri christus. Quis enim christum
negavit ab unctione appellari. de quo
enim ipsum in evangelio commemoravit ad se
significatum aptissime designavit. eundemque
Nathanaele dixisse ecce vere israhelita
in quo dolus non est et cum ille tamquam
lapidem illum habens ad caput confessus
est filium dei et regem israhel ista confes-
sione quodam unguens lapidem id est christum
quem confitens christum illic optime dixit
etiam illud commemoravit quod et vidit
Jacob qui pluribus appellatus est israhel.
amen dico vobis videbitis ce-
lum apertum et angelos dei ascendentes et
descendentes super filium hominis. hic enim ipse
viderat. cum illum lapidem ad caput ha-
berat. a terra ad celum scalas. per quas ascen-
debant et descendebant angeli dei in quibus
significati sunt evangelii predicatores et ipsa
ascendentes utique cum ad intelligendam eius super-
eminentissimam divinitatem excedunt universam
creaturam. ut eum inveniant in principio deum
apud deum. per quem facta sunt omnia. descendentes
aut ut eum inveniant factum ex muliere
factum sub lege ut eos qui sub lege erant
redimeret. In illo enim scala erigitur Ascende-
ad celum a carne usque ad spiritum. qui in illo
carnales proficiendo velut ascendendo spiritua-
les fiunt. ad quos lacte nutriendos etiam
ipsi spirituales descendunt quodammodo. cum eis non
possunt loqui quasi spiritualibus. hic qui carnalibus
et et ascenditur. et descenditur. super filium
hominis. filius enim hominis sursum in capite
suo. quod est ipse salvator et filius hominis
deorsum in corpore suo quod est ecclesia. ipsum
et scalas intelligimus. quia ipse dixit
Ego sum via ad ipsum ergo ascenditur ut
in excelsis intelligatur. et ad ipsum de-
scenditur. ut in membris suis prius nutri-
atur. et per illum ascenditur et descenditur
exemplum quippe eius sequentes predi-
catores eius non solum se erigunt. ut eum
sublimiter perveniant. sed etiam humiliat
ut eum temperanter annuntiant. Videte
apostolum ascendentem sive in quibus mente
excedimus deo. sive sobrie et descen-
dentem sive moderati sumus vobis
dicat et per quem ascenderit et descen-
derit. caritas enim christi compellit

nos iudicantes. Hic unus pro omnibus mor-
tuus est ut et qui vivunt quod omnes mortui sunt
et pro omnibus mortuus est. ut qui vi-
vunt iam non sibi vivant sed ei qui pro
ipsis mortuus est et resurrexit. Sed
in scripturis suis sancta spectacula. que non
delectant sancta doctrina nisi scripturas
ad fabulas convertit. Et ille qui de fabu-
lis alias non qualis corporis etate pueri-
lis vana quadam delectatione sollicitat
Et nesciat corpus christi agnoscere in psalmo
vere vera. et diuisa ei narrauerit in-
iusti delectationes sed non sicut lex tua domine
ut michi ubique illorum librorum ubique
illarum scripturas paginarum et anhelati in
sudore illo dampnatorum humane. sue compa-
rato. sue occulto bibit et reficit
to. sue et quod nonnulla difficultate in
ipse iam et que desiderium inflammet. quod
iectionibus sue absorbeam. meditat
id quod inuenio salubriter teneam inter
christi in ioseph inuenit quod pro pre-
tibus et uestibus fratribus in egipto per
labores honorat. Audiam cum labores
christi in orbe gentium. que significabat
scripturis. per uarias passiones mortis
et nunc uideo honore in eadem or-
be fratres erogatione frumenti pu-
blicum subiugatibus. Ipse iam inuenit in
uirga moysi que in terra serpens ef-
fecta eius morte figurauit apro-
fecte uenienti. Sed quod assumpta cau-
da sunt posteriora ad uirga in-
de actionis ad id quod fueramus resurge-
ne reuti. ubi per uete reparatur mor-
do corrupta nichil serpentis apparent
te corrupta eius et cadere mortali
nos quod lubrica temporum uoluimus. sed
tate per nouissimo uelut cauda sed
sine nouissimo uelut cauda sed
per manum. i. potestate iudicij. ne ult-
ra labatur assumpta reparabitur et
nouissima inimica morte destructa
regnaturos in dextera dei. uirga re-
gni eius. De exitu israel de
egipto non ergo sed apostolus loquitur
nolo autem uos ignorare fratres quia
patres nostri omnes sub nube fuerunt
et omnes per mare transierunt. et omnes
in moyse baptizati sunt in nube et in
mari et omnes eandem escam spiritua-
lem manducauerunt et omnes eundem potum spiritua-
lem biberunt

Li' de exitu israel de egipto

R. xiij

Bibebant autem de spirituali consequen-
te eos petra. petra autem erat christus
exponendo unum in actum retro
dictum intellectum. Sed cum petra erat
christus firmiter tamen non esset ma-
na erat tamen panis uiuus qui de
celo descendit. quod uero qui neque
spiritualiter uiuunt. sed illa uetera sed
quam carnaliter acceperunt mor-
tui sunt. Sed mihi dicit apostolus eundem
cibum spiritualem manducauerunt eun-
dem et illud spiritualiter intelligi a quo
id et potum. Cum spirituale disposuisset
sperant tu subiungit petra autem
erat christus. quod apto cuncta ...
runt fuerunt. Cum ergo et nubes
christus est. et columpna et rectum et f-
uiuis et fulciens infirmitate
nostram per noctem lucet. per diem non
uiam. ut qui non uident uideant et
qui uident ceci fiant. Rubet et ma-
re rubrum baptismus utique christi sanguine
consecratus. hostes sequentes a tergo
moriuntur peccata preterita. Ducit
per desertum baptizatos omnes. non dum per-
uenientes promissa patria. Sed qui non
uident sperando. et per patientiam expec-
tando tamen in deserto sunt. Et illic
laboriose et periculose temptationes
ne reuertantur corde in egiptum
qui ibi tu christo deserit. sua et illaco
ligna non recedit et amara aqua
ligno dulcescunt et ibi israeli ligno
crucis christi honorificato mansuerunt
et duodecim fontes et septuaginta
palme arbores irrigatas apostolica
gratiam significant. ipsos in septenario
numero decuplato rigante ut per
septiformem spiritus domini legis de-
calogus impleatur. Et hostes
multitudine molita uia. extenditur
moysi manibus signo crucis do-
mini passionis superatur. Et morsus
mortiferi serpentium exaltato et
respecto eneo serpente sanatur. Et du-
bium domini ipsius declarabit. Sicut exaltauit
inquit moyses serpentem in deserto se-
cundum exaltari filium hominis. ut omnis qui
credidit in eum non pereat. sed habeat ui-
tam eternam. Ista non
clamat sancta uere est sublimitas in
cordibus duris. sit pascha in templo
omnis. audiebat christum de quo in euuo dicitur
Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi
presbiteri qui pascha faciunt. ...

frage

De serpente et virga moysi

ingressi sunt

i. hic ...

no frangunt in te ossa p' adtestat
cuncta hic ec dictu os aug no
conuinuet. Bagine illiniunt po
stes ut primices depellat. pgrat
ego dute pastores in frotabg ipli
ad tutela salutis. Datur ibi lex
quinquagesima die post actu pascha
Venit spus s. quinquagesimo die post dni
passione. Dr illic lex scripta digito
dei. Et dus de spu sco In digito dei
eicio demonia. Et clamat faustus
oculis clausis. nil sci in illis lit
teris inuenisse. qd ad primicias
xpi pertineat. Quid at mirum. Si
oculos hz ad legendu. et cor ad
oculos hz ad legendu. et cor ad
intelligendu no hz. q poste ante
hostiu clausu diui secreti ud si
de pietate pulsat h clausa impiete
insultat. plane ita sit. Ita fiat in
sultat. claudat p superbis ia
stu e cui hz claudat p superbis ia
ma salutis. veniat mansuetus que
dog dus vias suas. et h in illis
libris electa ul oia ul qda qua
ba credat. In alibg videat ihm in
troductore populi in tra pmissionis
neq cui hc tenuit ab initio no
tabatur. Cum copia dispensacone no
mine mutato ihus appellatus e
Videat botru de tra pmissionis
in ligno pendentem. Videat in Jericho
tagin mit hc mortali corpore scla
uienter. De qualibg ait dus q
precedit superbos in regno celoru
p fenestra domus sue tarp p os
corporis sui coccin mittente. qd
e utiqz sanguis signu quo remis
sione peccatoru consiteri ad salutem
Videat nuneros ysrl cuncti statu
nuncios mortales scli species
tridimicta testan arche circuitus
se. sed rupit p tpa. q septe dieru
lucissitudine dilabitur testantur de
tuit toto orbe terrarum. ut in fine
tpm mors nouissima inimica
destruatur. et omnium prioru scdicae
pniua domus tarp vnica eciam
liberatur mundata a turpitudine
fornicacionis p fenestra confessionis
in sanguine remissionis. Videat ipsa
primo iudicium. postea regnum
qd erit ipo iudicium. deinde po
stea regnum. Cernit atqz ibi
lilly et variis modis xpm

et centum pfigilan. Dauid cant in
Sarron obuiam leonem necans cu
petende vxoris causa ad alienige
nas tenderet. nisi q etiam vocati
sunt ex gentibus dixit Gaudete gentes
cum populo eius. Quod h' ult in ore' ecce homo cum illo
omnes sunt melius extinctum. nisi ore
qui corporis legos ipsas regnu tremu. q
adeptus xpm an fremuerat ut ia p
cuncta sentiret dulcedini eius ecce
tandem inuiucta. Vbi. Quid e illa
mulier plena fidueie hostes tempore
ra ligno transfigens. nisi fides ecce
te qui regna dyaboli perimit. Quid
vellus compluuit in area sicca. et postea
compluit area. sicco vellere nisi p' vna
omnis hebreorum gentis occulte in sacramenti
stenis dei qd e xps. q ministerio totius or
sterio dei qd e xps. nunc at in manife
bis vacuus esset. nunc at in manife
totus orbis idem hz illa vacuata e.
Quid iam regnu hebreorum ut inde
pauca commemorem. hoc ab ipso ex
ordio commutatum sacerdociu. Sa- in
muele reprobato heli. et commutatum
regnum in de. reprobato saule. clamat
primicium nouum sacerdocium. nouum eqz
regnu. reprobato vete qd vmbra e
rat futuri in dno ihu xpo veturum.
Hoc ipse dauid cu panes ppositionis
manducauit. qs no licebat mandu
care nisi solis sacerdotibus. i vna p
sona. vtrumqz futuru. i vno ihu xpo
regnum et sacerdocium significauit. Hoc
cum p ihus a templo separate sunt
et due relicte satis indicant. qd de
tota ipsa gente aplus ait. Reliquie
p electione gratie salue facte sunt. Pascit
helias tpe famis corvis mane afferenti
bus panem. et ad vesperam carnes.
Et maneche no intelligunt in illis
libris xpm. cui quondam saltem in ma
cipienti consitentur peccatores fide p
ministrant no habente in fine at velut
ad vesperam scli cor canunt. In cone
de sareptanis helias pascitur ad alieni
genam viduam. q volebat duo ligna
colligere. Tunc qm moretur no h populo
ligni nomine h etiam mo lignorum signu
crucis. Benedicit farina et
oleum fructus hylaritas caritatis q cum
pertinet no deficit. hylarem cum datorem
diligit deus. Heliseo pueros insultantes

Fides

vellus gedeon

panes ppositionis sunt

paup'i helias a coruo

alio spus

cr

Calue caluecbepric comedentib pu-
erili scultria de xlii xpm i
loco caluarie crucifixu irrisa
a demonibus p̄gut ogitur heliseus
xpum baculu sup mortuu et
no reuiuiscat / Venit ipse com-
git et coaptat se morti eius et
reuiuiscit corpus humo dei ꝑ lege
xpum eius n̄ ꝑfuit i pcis mo-
suo gnīo vicario . q̄ tn no suc ta
missa e ille eu mgr q̄ sciret
cam suis et mittenda / Venit
ipse conformauit se nobis . factus
particeps mortis nre . et viuifica-
ti sum / Cu secantibus ligna cecidit
de ligno ferru securis . i ꝑfundu
fluminis mersu e . atq; i lignu de-
ferru cecidit sup ab helisco piectu reuixit e .
i ꝑfundu aq Ita cu impios iudeos p corpus
ꝑpata pucia xi . tanq; instrumento
suos arbores redde . Et de io Johns
dicit Iam securis ad radice arborum
posita e . Intiuctiue passione corpus
descendit ipi descendit i inferni ꝑfunda
descendens . q° i sepultura requis-
posito . tanq; eu manubrio pu
sui redditu fuerit . Amm
multa pterea Veritatis nitate
cosenctis noscitur q̄ legit Iam
Actiuum ipsa i babilonia transmigrato
cater iij q° enim suus da ꝑ Jeremiam ꝑphe
babilo tam mbart ut pgat et orent
niam p eos ipso i quo regno peregrinat
q i illo pace . Iam pax erit istorum
et edificarent domos et nouella-
rent vineas et plantarent ortos
Amos no agnoscat . q̄ ꝑfigurata
nit . q̄ attenderit veros israelitas
i quibus dolus no e . ꝑ Applicam dispe
satione . cu cura eo sacmeto . cu
regnu gentiu transmigrarentur
nobis Apostolus tanq; Jeremias repli-
cans dicit / Volo go . p̄ oia fieri
dipcationes . adorationes . postu-
lationes gratiarum actiones p oibus
hoibus p regibus et his q̄ i subli-
mitate posita sut . ut quieta

tranquilla vita agamus i oi pietate
et castitate / hoc eni bonu et acce
ptu e . coram saluatore nro deo
q̄ oms hoies saluos vult fieri
et i agnitionem veritatis venire . Habet
quippe etia illic credentibus consti-
tuta sunt . dominica statio . basi-
lice xpianorum congregationu . no-
uellate vinee sui fidelium . et
plantati orti . ubi etiam et oia
olera gnū sinapis regnat . ꝑ
olera gnū umbraculis longe lateq;
tenus umbraculis longe lateq;
porrectis etia alter crucis pr̄ubra
ꝑum . tanq; i celi volatilibus
confugiendo requiescit . Ita q̄ etia
post quinquaginta septuaginta annos
sedis eiusdem Jeremie ꝑphetiam
redditur e captiuitate et templum
renouat omnibus fidelibus xpo non in-
telligat post euoluta tempora . q
septenariij dierum reptitione
septenarij dierum repetitione
tinseruit . etia nobis i celestic dei
ad illius celeste vrbis e hierusalem
peregrinatione redeundu p pie nos
xpm ihm xpm vi sacerdote magnum
eius figura gerebat ille Ihesus sa-
cerdos magnus illius tpis . q̄ tem
plu edificatu e post captiuitate
que ꝑpheta Zacharias vidit vidit
in sordidis vestitu . de victo qz dyabolo
q̄ ad eius accusatione stabat ab-
lata illi sordida veste et data
indumenta honoris et glie . Ad
tor ihm xpi . q̄ e etia aduocatio
i huc tpis ꝑ iudicium superato
aluctu peregrinatoris i glioz sanc-
titate salutis assumit . Et etia
i ꝑpalmo dicitur domus cap-
tiuitate cantitur Conuertisti luctu
meu i gaudiu concidisti sac-
cu meu . et circumdedisti me leti-
tia . ut cantet t gloria mea
et no compungar . Omnis sit ꝑ
ornatiore alterum opib . oia q̄
i illius vetibus legis et ꝑphetarum
libris figurare ipm annunciauit
quantulibet breuitate perstringere

nisi forte quis putat ingeniose
ut ea que rerum ordine propria tradiderat
erant ad Christi significationes interpretando
vitavit. Hoc forte Iudei possunt dicere
sive pagani. Sed ubi est quod se Christianos
putari volunt, premunt certe
tamen apostolica auctoritas? Quod omnia illi
in figura contingebant illis, et hec omnia
figure nostre fuerunt. Nam si Ismahel
et Ysaac homines nati duo testamenta
significant, quid credendum de
tot factis que in illo nati sunt?
Negocii utique facta sunt. Sicut
nec significant. Si quis enim qui hebre
as litteras ignorans, ipso saluo curata
rectius videret caractere impressos consignatos
tot ornato aliquo loco, quos certos
tamen in cereis ut convenienter pictura
impressa; at non possim intelligere significatione,
ut si legere non valet. Non tamen
illos apices aliquid significare dubitaret.
Ita prorsus etiam omnia que sunt in veteri
testamento instituto scripturarum sancta,
que prorsus non preposito animo leguntur, pie
que moneant, ut aliquid ea significare
non ambigat. Ubi enim gratia immo
quid se oportebat ad intonandum vino
femina fieri. Etiam hoc ipsa nativitas
tas cogebat, ut de fornicationis placi
tas cogebat. Si enim causa evadendi diluvii
fieret, sicut causa fabricari archa, quid
opus erat inconsuetas eius aditus?
potissimum si ad eius scriptis adreli
gionem posteritati prorogandum co-
nuncaret. At quod genus reparan-
dum animalia includi oportebat, quid
opus erat illo potissimum modo
tecta de numero. Et binaria de ternario
aditu ad archam. Si necessitas vi-
ta cogebat, in latere erat. Si vero
etiam ratione commendari per lit-
teras quod cogebat, immolan-
dum filium iubetur Abraham. Iussus hoc
fuit, ut eius obedientia tali etiam
probationis probata posteritati inno-
tesceret. Conveniens ligna portaret
filius, ne puer servus quos portaret, non posset portantem filium ferire
ferire.

Omnia in lege et prophetis scripta que tamen
non videntur nostra figure sunt

promissum, ne orbitate gravissima se
feriret. Nunquid etiam sic in illo effu
so sanguine redimit numinis offert
probaturus Abraham, ut si iam opus erat
Christum sacrificandum, etiam ne cruciaretur
in vepre aries ad hec cornibus
appareret, ad illum augmentum victi-
me pertinebat. Sic omnia autem quidam
tur et si superflua nobis copiosa
invenimus, que nos movent humani
animi, immo animum rationalem prius aliquid signi-
ficare, deinde quid significet querere.
Itaque etiam ipsi Iudei, quia Christum cuius
passionem nostram agnovimus, illi deridet
noluerunt. Talibus rerum non tantum dicta-
rum sed etiam gestarum figuris pronunci-
atum videri. Coguntur a nobis dicere
quid illa significent, quia nisi aliquid signi-
ficare concedunt, tamen omnino auctores
libros ab ineptiarum fabularum ignomi-
nia non defendunt. Vidit hoc Phi-
lo vir quidam liberaliter eruditissimus
unus eorum, cuius eloquium Greci Pla-
toni equare non dubitant, et co-
natus est aliqua interpretari, non ad
Christum intelligendum, in quem non credi-
derat, sed ut inde magis appareret
quantum interpretantur, ubi ad Christum refe-
rendo, omnia que vera sunt putan-
ras. Inter illa quidem quarum coniecturas alias nativitas
quorum vel certe magis propriam
convertitur valeat. Quod apostolus ait, cum
transierit ad dominum, auferetur velamen.
Ut enim quedam eiusdem Philonis
commemorem, archam diluvii secundum te
rationem humani corporis fabricatam
volens intelligi, tamen incelebrati omnia
pertractabat. Cui sublimitate numerorum etiam
regulas copulari congruenter occurrebat.
Omnia que intelligendo Christum vel inspiciendo
nunc enim in corpore humano est ille in quem
manu generis salvator apparuit. Nec
tamen cogitavit, quia corpus humanum est utique
et hominum ceterorum. At ubi ventum est
ad hostium quod in archa a latere factum est,
omnis humana coniectura defecit. Ut
tamen aliquid diceret, inferiores corporis partes
qua urina et fimus egeruntur illo
hostio significari ausus est credere. Ausus
est et dicere. Ausus est etiam et scribere. Non
mirum si hostio non invento se erravit

q[uod] si ad xpm conversi fuerint ablato velamine
facta essent manifesta que latebant
illis intellexissent. Ita q[uod] predictum
erat dno in carne mea factum in vo
catione quod ibi ad xpm quod ad eccl[es]iam
refertur. q[uod] totum xpc est. Hec et in
ceteris intra parabolis significatum pluri
ne quod toto omne scripture licet
considerare et conspicere sensus eorum q[ui]
xpm ibi intelligunt. et eorum que pro
pterea xpm ecclesia qz vbi videtur que co
natur. Nec paganum nobis quo
obstrepunt. neque eum audent contradi
cere. neq[ue] nos solum dicta sed etiam
facta significatione accepta. intus premun
ad xpm intelligendo. Illi qui ea que
prenunciata intelligimus. et demon
stramus impleta. cum fabulas suas
vel aliquas commendent ad negotio
quas philozophas vel theologias
i. rationes naturales vel divinas inter
pretando verti conentur quod te ple
ne satis indicatur. qualia sunt
quod ipse vel dispilantur. cum ea
rident in theatris q[ue] venerantur
in templis. in turpitudine nimi
um liberi. i. propter hec nimium
nunc. Nobis vel quis dixit. no
strum illa vel gesta vel scripta. ut
Christum in eis intelligant. comparatio
tota consonancia. certum significata
rum et nunc impletarum aliis spon
sagiis completur. apud manifestis
sunt. Sicut est id super verbum
quod benedicentur omnes gentes. hoc dictum
ad Abraham. hoc ad Ysaac. hoc ad Ja
cob. Unum non incerto dei Ego sum
deus Abraham et deus Ysaac et
deus Jacob. completum utique in domi
nus Jacob. complexum quod corpus
dicitur omnium gentium. quod incerto ipse
nunc promissus incerto ipse
Abraham. cum eius et suis pueris
Abrahamum. cum eius et filius suis
set sub sermone suo iussit eum posse
set sub sermone suo iussit et patere
dicamus scimus unde victoria
in quo benedicentur omnes gentes
ne Christi sunt quomodo benedicentur omnes gentes
nunc prophetiam et de eo
mirabilis est ut videntur revelate
sunt primo melius impleta

qua civitate cum legit sanctus ubi
vocavit Jacob filios suos et dixit
Congregamini ut indicem vobis
que ventura sunt vobis in novissimis
diebus. Congregamini et audite filii Jacob
audite Israel patrem vestrum. Hic hec nos
dubitet prophetiam personam quam diluci
data Judas ego quod dicat fi
lio suo Iude. de cuius tribu xpc ve
nit secundum carnem. Dicit eorum carnem
per apostolum doctrina testatur. Juda
inquit te laudabunt fratres tui manus
tue super dorsa inimicorum
tuorum. adorabunt te filii patris tui.
Catulus leonis Juda. de germi
natione fili mi ascendisti. re
cumbens dormisti ut leo et sicut
catulus leonis quis suscitabit
eum. Non deficiet princeps de Juda
et dux de femoribus eius. donec ve
niat cui reposita sunt ei. et ipse
expectacio gentium. alligans ad vineam
pullum suum et cilicio pullum asine
lavabit in vino stolam suam. et in
sanguine uve amictum suum. Ful
gidos oculos eius a vino et dentes
candidiores lacte. Exposita sunt ista
obscura sunt ista. sed in ipso cum
descripta luce claruerunt. Et prorsus
cum laudant fratres eius Apostoli. et ob
tollendos eius. non suam gloriam querentes
ter. Sed manus eius non sunt manus
eius super dorsa inimicorum eius
cum non desinunt atque conantur
ei non desinunt atque conantur
ad eum. crescentibus populis xpianis
adhuc sunt. Ei non cuius
denique illi adhuc sunt. Ei non cu
adoraverunt filii Jacob in reliquiis
per electionem gratie salvi facti sunt.
Qui non ipse est catulus leonis. qui
in nascendo parvulus factus est. propter
hoc additum de germinatione fili mi
causa quippe reddita est quare
catulus sit cum laude alibi scrip
tum est catulus leonis fortior iu
mentis. hic est etiam parvulus for
tior maioribus sed non ascendisti
crucem recumbens cum inclinato
capite reddidit spiritum. Ei non dor
mivit ut leo. quia et in ipsa morte
non est victus sed vicit. et ut ca
tulus leonis iudicii mortuus

viri et natus et puero ille cum surrexit
a mortuis. Quem nemo hominum vi-
dit nec videre potest. Eo cum quod di-
ctum est ... suscitabit eum. Satis conf-
sa est tamquam ignoti significacio. Et di-
cunt pueri tempore quo in illa et duxere de
femoribus eius donec veniret qui mitte-
retur. Quod promissa tamquam reposita fue-
rant. Sunt cum littere contigue hystorie
regum quorum iudeorum quibus ostenditur
primum alienigenam herodem regem
fuisse in gente iudeorum: quo tempore natus
est christus. Ita non defecit rex de semine
iuda donec veniret qui reposita
erant. Ille et quod non solis iudeis
fidelibus profuit quod promissum est inde
vide quod sequitur. Et ipse exspectacio
gentium. Ipse alligans ad vineam
pullum suum, id est populum suum in calice
predicans et clamans: Agite penitenciam
appropinquabit enim regnum celorum. Populum autem
gentium ille subditum coniungens pullo
asine copulavit in quo etiam sedit ...
tens cum in ierusalem id est in visione pacis
doctores inaspectos vias suas. Et
lavat in vino stolam suam ipsam eccle-
siam gloriosam quia sibi exhibet non
habentem maculam neque rugam. Cui dicitur
per ysayam: Si fuerint peccata vestra sicut
coccinum tamquam nivem dealbabo.
... nisi divinis potentis in quo
go vino. ... nisi illo de quo dicitur quod pro
multis effunditur in remissionem peccatorum.
Ipse est enim ille botrus qui pependit
in ligno. ... et hic vide quod
adiungat. Et in sanguine uve amictum
suum. Iam vero pulchriores oculi eius
a vino. Illa in corpore eius membra
congruunt quibus donatur et aqua
... ebrietate alienate mentis
... labentibus temporalibus eterna lu-
mina ... contueri. ... quidam
... paulo ante commemoravimus. ...
lo. Et hunc ... sic ... Dico
... sunt fulgidiores oculi a vino. Et
... transeuntes ... nos
... relinquunt adhuc la-
cte nutriendi quod et hic sequitur. Et de-
tes candidiores lacte. Et illud ad
... reparavi tempore ista

manifesta sunt tempore quo non dicta ...
... condiciones sed etiam nebulas
dubitacionis expellunt. Talia quidem
post in illis libris. Talibus post credite
quod mihi a me ut omnia commemoren-
tur. Quod nimium est ut multa. Quia
longum est ut pauca velle. Nec po-
la exspectemur ab eis qui illa nova
legunt. Et ne fidelis ac diligens le-
ctor me reprehendat cum plura cu-
riosiora reperit quod ista potissimo
puerorum. Qui in occurrere in primam po-
tuerunt in ...cis et multa quod eis
ut tali salute indigeat ad monitore.
quali modo ... a ... iacob
... cum ea gratia ... expositorum
... legit. Velut omnis advenie-
ria ... est et omni ... multi-
plicit et evidenter ... lumine
... quod petiverat ipse
... portavit. ... non quod ... eorum
arbitrentur foderunt manus meas
et pedes meos. Et dinumeraverunt omnia ossa mea.
Ipsi vero considerant et inspexerunt
me. Diviserunt sibi vestimenta mea et super ve-
stem meam miserunt sortem. ... nisi nimium te-
me ... non erat ... Tame
... implevi non erat. Tame
... moratur et convertuntur ad dominum fi-
nes universe terre. Et adorabunt in con-
spectu eius universe patrie gentium. Et id
... illud in ... tristis est anima mea usque
ad mortem. Et nunc anima mea tur-
bata est. Nonne ... in ... dormit
dormivi conturbatus. Et ... ego
ut dormirem nisi ... vocibus ad
clamantium: Crucifige crucifige eum.
Nonne ipso ... filii
hominum dentes eorum arma et sagit-
te. Et lingua eorum gladius acutus.
Et ... quid nocuerunt
... et super celos apostolos
et totum orbem terrarum gloria sui nominis
possessuros. Inde utique ... ante
... Et exaltare super celos
deus et super omnem terram gloria tua. Et
unquam de christo dominum dubitaret dixit
dixit ad me: Filius meus es tu ego
hodie genui te. Postula a me et da-
bo tibi gentes hereditatem tuam. Et possessionem tuam terminos
terre. Omnis aliud intelligere promissum
est ubi ... deposita

iacob pncō suo et ipl dilcto suo
pop lr i ēris usqz ē et cū hoībz
conṽsatz ē c̄ōs no cuī ē saluato
re agnoscat apud danielē. cū
antiq° dicz offertur filz hoīs et
accipit regnū sine fine ut signi
ant et ōs gētes illū vt ei loqui
illū que comicorauit dus ꝯc
eiusdem danielis ꝓphia. cū videtis
abhoīacōm vastacōis statem in
loco sco qui legit intelligat. p
supputatas ecia tpibz ebdomadaꝝ
ille nūs ꝓtracte no solū xpo
sz ecia tpus respicit q̄ cū ꝯpe-
tuent venit passurz. quiqui et
tuent computacōe tpm. manifesti
sunc effectibz iudeos vrgēsolaz
vend ecē nob. no utz i xpo sit salz
cū qbz nob. no utz i xpo sit salz
ura sz utz ia venit passz qz fuit
deceptacō ē. conveniūt et rōnes
ipius aptissis. no solū de futurū
ꝯuentum. quas ei futuras cadem
cui crede cogut ꝯphia ꝓdixe
q ita clarescit toto orbe terraꝝ
ut oculos tu conuersacōw oculos fe
riat experiencia de hijs q i iudeoꝝ
ciat experiencia de hijs q i iudeoꝝ
gēte ia fcā sut qz sacrarm euer
sū est qz cessauit hostia et sacdos
ḡnacio ꝓstina. q danielē pre
nunciauit futura. qui vngi sctm sco
rū liquide ꝓphauit. cū v̄o iam a
iā fcā sit. ꝗ agit ecia ab eo venū
tūs sctus scoꝝ. Et quid videant
ng inueniūt. Quo at nobiscū
no de xpo q̄ tm de aduentu eius dispa
no de xpo sz tm de aduentu eius dispa
parant. no hn no poterit eius in
suus libris ꝓphatū. cū a iohāne
sūt nisi xpe sit xpc. Cur ipi duo
gtut qudiu eius in ea totus
Si tu es xpc. dic nobis palam. cū
petrus et andreas dut nathana
eli inuenimus messiam qd interptatur
xpus. nisi qz h nomē ia ge
te p illas tras. et sacra et ꝗp
tabat reges tuta alia geus re
gos et sacerdotes suos xpos sicut
et vocauit. qui signifcatiua vnc
tione cessare ꝓphas no fuit vnci
cū ille venisset q i eos ꝓnunciabatur.

dic eius psidi vocauerut illos ei
stos suos ut cū vnui parent
sique dūm tibaret. h qz occulta oc
culta mistica dei. dd sola cognitioe
cognat. infirmitas q qua nobis
mortuz ē no intellegerent iniquia
vba i libro sapie de illis ꝓdicta
cognitoq̄ morte turpissia condempna-
nemus illū. erit eni respectus eius
ī sermonibz illius. Si v̄e filz dei est
suscipiet illū et liberabit illū de
manibz contrarioꝝ. h cogitauerut
et errauerut. excecauit eni illos
malicia eorū. Sz ecia de istis iuris-
punc dici pt. q i tanta multitudie
testiō ꝯputata dispōe ꝓnunciataꝝ
rerum ꝯtata manifestacōe copleta-
rum adhuc dut corpus illius. ꝓpterea
no ce ꝓbatum. Sz ꝓ itm aliter
dicat nos alter itm ꝓssum do
cuncta ꝓfic diuinate i q tanta
copiam pluit aduersus calūpnias
errore hu. ut ea q ia cōmemoraui
no repetam. Jam pono aliam
fausti tergiuersacōm. qua credo
cum et ipse intellexisse phicia
luce reperiet callidissimam se in
uenisse arbitror. c ecia refelle pi
get ne ꝓpter puter aliqd dixisse
qz ei videri dignum sptu c. Quos
cum demetissiz dicz inertis esse
fidei de xpo siue teste no crede. vel
legem vel ista vide. cum ua de xpo
ipsi credidisset. cum illa voce de
celo audierut h ē filz meus. Ei
gnuisse vocem poterz fausti vos in
fiet crede. q de xpo no vult testi
bus hoībz credi. cū sic ad nos
ecia eius vocem notacia. siue
hoīe teste ꝓuenit. cū et manif
festū sit sit eam ꝓuenisse et aplz
dicat. Quo at inuocabut in
quē no crediderut. aut quo cre
dēt ei quē no audierut. Quō
at audient sine ꝓdicante. aut
quo ꝓdicabut si no mittantur
sicut scriptum ē. Quā speciosi pedes
eoꝝ q euangelizat pacē. q eu-
angelizat bona. Fidelis ēe quē-
admodum ꝓdicatoꝝ doct. iuxta aplice
ꝓphicm testiom conuite. vocem

q̄ de xpo

non contempneret neque fabulosa
diceret. quod apostoli iudicabat demon-
strabat hec a prophetis ante fuisse pre-
dicta. quia etsi attestabantur mi-
racula non defuissent qui etiam nunc
adhuc quedam mussitat (mussitat). quod magi-
ce potuerunt cuncta illa tribueret
nisi talis eorum cogitatio contesta-
tione prophetica vinceretur. Magicis enim
artibus longe antequam nascerentur prophe-
tas sibi constituere a quibus prenun-
ciarentur nemo utique diceret. Ex hi-
de vetat nos Faustus de xpo
hebreis prophetis testibus credere. quod de sto
xpo ipsorum carminibus credidit. Sicut
disciplina catholica prophetica simplices fide-
prius nutriri optime docet incolumi
xpiana. ut eam capacem faciat
ad intelligenda superna et eterna. Sic
enim prophetia dicit. Nisi credideritis non in-
telligetis. At ea ipsa est simplex fides qua
credimus antequam cognoscamus supereminente
scienciam caritatis xpi. ut impleamur in
omnem plenitudinem dei. Non sunt contempnenda
dispensatione humilitatis eius. quia humilitatis
natus et passus est a prophetis per prophetica
gente. per propheticum populum. per propheticum
regnum. tanto autem predicta nisi quia
in ea stulticia. que sapiencior est hominibus
et in ea infirmitate. que forcior est hominibus
magnum aliquid latet ad iustificationem et glo-
rificationem nostram. et ibi sunt omnes thesau-
ri sapiencie et sciencie absconditi. quos
nulli aperuit. sed sibi per maturam
carnis traiectum cibum. id est per apostolica
et prophetica verba lactis alimenta conte-
xerent. et tamquam infantilem victum
qui pergrandi etate fastidiens. prius
in venena hereticorum. quam in sapiencie
cibum. cum se idoneum tamen arbi-
tratus irruerit. Non ergo quod diximus nar-
rationi fidei simpliciter. continuo e contra-
rio dicimus? prophetis credat. magis enim ad
hoc prophetis ut prophetis credat prius quam
purgata et roborata mente pos-
sit intelligere. quod per prophetas se loquebatur.
At enim se ipsum prophetaverunt. non digne
neque congruenter sua prophetacione vixerunt.

Quid hic sciunt? An quid sit bene vel ma-
le vivere iudicare vos potestis. Que
iusticia est potius pietatem credendo esse
nescitis non sentientes ut eum vos igno-
ducetis. quam mediocre ceperunt. ut
inadducendum aliquis doctis Catholicis
aut parvulis antequam sciat quid sit a-
mare perfecta iusticia. eloquentem iuste
sit inter ipsam. cui scriptura tristia
quia hic vivitur. sufficit de illis vi-
vere(?) hoc quod commendat apostolus
doctrine sanitas qua iustus ex fide
vivit. Credidit Abraham deo et de-
putatum est ei ad iusticiam. Tu vi-
deris eum sentire quia ex fide iusti-
ficat gentes deus prenunciavit
Abrahe quia omnes in semine tuo be-
nedicentur omnes gentes. Apostoli verba sunt ad-
versus tam clara tamquam ex omni
testium voce. O Manichei fallaces
filius propriis cingulacetis sequi
vestigia patris nostri Abraham. et ideo
cum benedicemini cum omnibus gentibus
Hec cum accepit signum circum-
cisionis. signaculum iusticie fidei que
est in preputio. ut sit pater credencium per pre-
putium que non solum ex circumcisione sunt.
sed et his qui sectantur vestigia que
est in preputio fidei patris nostri Abraham.
Cum ergo iusticia fidei nobis ad ex-
emplum imitanda proposita est. ut
et nos iustificati ex fide pacem habeamus
ad deum. intelligere debemus quemadmodum
vixerit. non reprehendere nec ante per-
aborti labamur ex utero matris
ecclesie quam perstabilem conceptum forma
perfectius nascamur. Hec Fausto pro
moribus patriarcharum et prophetarum ex
voce perversorum vestrorum breviter re-
spondere. ut quod et meipsum dispu-
taverim. dum tamen non reprehendam in-
ter eorum antiquorum eciam sine intel-
ligam quam iuste vixerunt fratres
vita nobis laudabilis. Apostoli autem
non predicaverunt. sed illi priora prophetica
futuros apostolos predixerunt. ut cla-
marent ad se invicem duo testamenta
sicut duo seraphin Sanctus. Sanctus. Sanctus. Dominus

sanitas
+

Nunc vero excipit Faustus patriarchas
et prophetas nimis inguinali atque inde-
centissima reprehensione sed hoc facit
quia ipse secta eorum concumbendo cri-
minari adiuvabit nec digna
dominus eorum quod est etiam in ut ad
singula conficiuntur aperte quod videant
sunt vero illos homines Faustus mani-
cheus vituperat, Paulus autem apostolus
laudat, eligat quisque cui credat.

Faustus dixit. Quomodo disputatio xiii
Christum colitis prophetas repudiantes
cum ex quorum presagiis accipitur
fuisse vehementer, Christum quidem nos i-
filium dei Hebreorum aliquid annuntiaret
si prophetas nescio an probat quod posset
sed prophetas nobis cepit examinari. Sectium
tu nobis cepit examinari. Sectiam
credis hoc ita sit sicut. quid adversus
illos manet sed rephensio quod ex in
daysmo fortis ad christianissimum transi-
sus testimoniis ut pluribus prophetarum
postea neglexerunt eos ut linqui
totum ingrati. Porro autem nos na-
tura gentiles sumus id est quod Paulus scri-
ptura gentiles vocat sub alia nati lege et
cum vocat sub alia nati lege et
prefatoribus aliis quos gentilitas vates
appellat atque ex hiis postea sumus
ad christianissimum transitum. non autem effecti
iudei ut merito Hebraycorum propheta-
rum sequimur fide cultus ad christia-
num. Sed sola exercitati fama et
virtute ... atque sapientia liberatoris
Christi adhuc in pa-
vum christi. Cum enim adhuc in pa-
terna religione morati praedica-
tor advenies. Christum vellet ex prophe-
tis insinuare sine protinus demen-
tis putare qui gentiles ut et
fere putare. qui gentiles ut et
lege alterius religionis homini de ma-
gis dubius. dubia convertit ast-
ruere. Ergo opus erat nisi ut autem
certe ergo opus erat nisi ut au-
prophetis nichil credendum esse. pro-
suadebit et ut prophetas christus.
Sed unum ut fieret opus. Item erat
alias prophetis quod postea facinus fide-
magister. Sed tu Christum per prophetas
accipiendum putas. prophetas ex
quo acceptos. An dicturus eos
per Christum nostrum. ut alter al-
terum commendet, et prophetas et Christus
Christum. Et paganus utriusque eorum
liber credidit ut prophetis de Christo
dicentibus credit ut Christo de prophetis
ita totum nulli alii qui sine fidei
debet quoniam sit ex gentibus christianus
atque ut exemplo fiat. Si quis diviti
accipimus ponas nunc aliquem a nobis
cathezizari gentilem. Cum asserentes di-
cas credo Christum quod deus est. Ille vero ven-
de in probationes. Dicat et nos ei re-
cedentes dicamus ex prophetis. Rursum ille quem
te. Quos prophetas. Nos videlicet hebreos
atque ille subridens dicat. Ego hiis mi-
nime credo. Nos autem videamus quid
eos Christus confirmat. Idem vero nullo ma-
gis sit, videns dicat. Cum quod ego nec
ipsi credo. Quid fiet hiis ita fugatis
nonne cogitabimus? At ille risionibus
inquietis tantam inspicientibus revocabit [indiscretis]
ad sua. Ita inutile ut dixi cerne
christiane hebreorum testimonia confirmat
que magis constet ex gentilibus quam ex
iudeis. Sane si sunt aliqua ut fama
est Sibille de Christo presagia. aut Hermetis
quem dicunt Trismegistum aut Orphei
aliorumque in gentilitate vatum, haec nos
aliquantulum ad fidem iuvare potuerunt. qui
ex gentilibus efficimur christiani. Hebreorum
vero testimonia nobis etiam si sunt vera
ante fidem inutilia sunt post fidem
supervacua, quia ante quidem eis credere
non poteramus, nunc vero ex superfluo cre-
dimus. Explicit duodecima. Incipit tredecima

Augustinus. Vigilanter (?) Christus nobis hoc
loco ad breviter videndi sunt
apertior tamen in hac ipsa vana putu-
to cuius iam qui illam legerit ri-
det istud talia debilitate. Credo hunc
gentes Christum filium dei Hebreos non
pronunciasse prophetas. In qua sola gen-
te nomine ipsum quod dicitur Christus et in
rege et in sacerdote sanctissimum
fuit. Nunc inde sublatum donec ipse
venisset quem in illis figuris designa-
bat atque ipsi Christi nomine unde di-
cerent. Cum a manicheo quereretur
ipsi manicheo quo crediderint.
ut alios tacitam homines Afri homi-
nes. Cum Faustus respondeat roma-
nos et grecos vel alias gentes
sub hebreis prophetis tamen alienige-
nas de Christo crediderunt. Dicat
quod illis accomodatiora esse.

vaticinia Sibille et orphei vel
si qua forte alia sunt vatum genti-
lium ut credat in christum hoc adiu-
dat in illis ceteris in quibus cum
hebreis prophetiis in quibus clarescant atque
ad propinquam salutem. tanta fidelium
copia adducat. Dicite autem non ex-
cepta gentibus hebrea prophetiam. credere
in christum ridicula insania est. Dixi-
stis et vobis talis christus qualis prophe-
ticos pronunciatus est. et tamen eius prophe-
tarum. apud quos hebream prophetiam nullam
potius auctoritatis habere arbitramini. ita-
lem christum credat. qualis per hebreos
pronunciatus est. accipiendo sane cuius quod
deus ante promisit. per apostolus commemo-
rat prophetas suos in scripturis sanctis
de filio suo. qui factus est ei ex semine
david. secundum carnem dicit propheta ysayas dicit
Erit radix iesse qui exurget regere
in gentibus in eum gentes sperabunt. Et iterum
virgo concipiet et pariet filium. et vocabunt
nomen eius emmanuel. quod interpretatur no-
biscum deus. ne putent isti hereticum
tum christum ab hebreis prophetis pro-
nunciatum. hic enim videtur tetigisse
faustus eum aut christum quidem utique fi-
lium dei. quem hebrei prophete suum non fi-
lium dei dicant. Ecce vos audis dei
christum virginis filium quem hebrea prophetia
christum virginis filium. et pudeat carnalem ne-
na utique et putaret esse christum quod nos.
hic solum putaret esse christum quod nos.
factus est hic ex semine david. Ammonet
eos ipse dominus. ex prophetia eius dominus dicere
quemque ab eis. Audiet eis videtur
de christo. Cum eis esse dicerent filium
david. cum redarguisset dicendo respon-
solum ut dixi putaretur. et non respon-
derent ad emanuel. quod est interpreta-
tum nobiscum deus. Et quomodo inquit
ipse dominus in spiritu dicit eum dominum. Dixit
dominus domino meo sede a dextris meis
donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Tacein-
dant post innumeris. quam nos omnibus hebrea prophetia
christum deum. vos omnibus aliqua
prophetiam vestram. Nam ponite post dici-
teritis manicheus eum ut vo-
stri prophetia venturi. Hic propheta apostolus
fuit prophete eius sed ecce dicit. Impuden-
tissime quidem falsa. Nam constatum
solum post tiberium venerat

post apparuit hoc hec si comportam
de christo tunc esse sunt respondit vos
manicheus apostolus ihesu christi. Nunc vos
de christo quem creditis. que nam tem-
pora aperuit nobis adduxit. Nam
et tempus christi quod non solum in
regno iudeorum in sacerdotibus et regi-
bus institutum. ut non solum ille
a ille hoc. sed universa ipsa gens totum
regnum prophetia fuerit christi prophetamque
regni. Cum iste invenit. Cum rapi-
vavit qui prophetis hebreis vos re-
tat credere. ut vos filii christi. fal-
laces discipulos. falsus et fallax
apostolus faciat. Postremo ne dicere-
tis innectis et tollerent vobis aliquos
etiam prophetas. sed eorum assertione pena
christum pronunciatos. Quid facietis
ei. quale faustus catezizatum sub
exemplo proposuit. qui neque ipsis neque
illi credere voluit. Dicit apostolos meos
per testes notabilis. non opinor-
tiores adducit. sed libros aperiet.
quos non probatis sed contra se apertos
respicit. Illic enim christum natum ex ma-
ria virgine. ibi filium dei factum ex se-
mine david secundum carnem legis et doceris.
Quid si eos infalsatos dixisti. ne
testimonium vestrorum fidem oppugnabit. Si
autem alios quos dicat apostolorum meorum
codices protulit. Quo non ille eis auc-
toritatem ipse dabit. qua potestas post
ab ipsis apostolis constitutas non acci-
pit. ut inde ad posteros firma-
ta concordatione transferet. quo ille
tunc non credo prophetarum scripturas
quemque de illo credam. et eis ipse contra
cum auctoritatem. Cum ergo ipsi non credam
Si autem fame de christo credidistis. hoc
enim et faustus. magnis angustiis
coarctatus transitu attigit ne pera-
cos libros proferre cogeret. quorum auc-
toritas nulla est. ac ad eos legendos
quorum auctoritas est ei contraria. Ergo
si de christo fame credidistis. vide-
te utrum ydonea testis sit. diligenter
considerate quo vos precipitet. est
ta cum mala de vobis fama dis-
pergat cui credi non vultis. vel
si hoc est quod de christo vultis verum
sit quod de vobis vultis esse men-
dacium. Quid etiam fame christi

toto dicitur. Ea quippe clarior ea prol-
lixior annos et aetates et linguas
omnium gentium tenet quod Christo ex semine
ad ipsorum scripturas hebreas dispersa
toto implet, quod ibi scriptum est promissum
Abrahe habrae ysaac et Jacob: In semine
tuo benedicentur omnes gentes. Quando ergo iudeis
[illegible] de Christo credideritis, quibus
testes alienigene non placent. No-
strorum porro librorum auctoritas tot
gentium consensione per successiones apostolorum
episcoporum conciliorumque roborata vobis
adversa est. Vestrorum autem nulla est, que
et a tam paucis profertur et ab
his qui deum et Christum mendacem colunt
cum eorum mendaciter doctor hic sit
ni et ipsi tamquam imitatores va-
et Christi sui mendacis habeant. Scriptura
vobis etiam ipsa consulta et nos pessi-
mos iactat. et Christum ex semine
David. Cum vos predicare non cessat Fau-
stum de celo prius non audistis. Apo-
l bat — stolus ipsius descripta testificata non vidi-
stis, codices in quibus hec scripta sunt. ut
specie christiana fallatis velut anti-
quitatis nec cum vos legatur. infal-
latos dicitis. Christus inde ergo gentis
si non creditis operibus credite.
Et ego sum qui testimonium perhibeo de me.
Et testimonium perhibet de me qui me misit
et testimonium perhibet de me. Et non vultis cum vos inde
sit pater. Et non vultis venire ad me.
Scrutamini scripturas in quibus putatis
vos vitam eternam habere et ipse sunt que testimonium
perhibent de me. Si enim crederetis Moysi
crederetis forsitan et michi. de me enim ille
scripsit. Et habent ibi Moysen et prophetas
audiant illos. Et si Moysen et
prophetas non audiunt neque si quis a
mortuis surrexerit credent ei. Scilicet
hunc consistis. Nunc confiditis. Scrip-
turas tanta auctoritate firmatas
commendatas que respuitis. Figuram
da non facitis. Quis facitis? Ipsa
vobis tamen iustificante nos deus
et Christe. Surgent multi pseudo christi
et facient signa et prodigia multa
ut fallant etiam si fieri potest electos. Ecce
predixi vobis. Usque ad comune tem-
pus voluit adversus confirmatam
scripturarum auctoritatem; que fidem firmam
in rebus ipsis probat. que prophetae sunt

sonas hic impleri et effectum cernit
quod tanto antiquitus sicut prenuntiavit
restat ut tunc vos compellit dicatis
tam certa et invicta. ut perscripta de
clarata veritate. nullam tempus auctoritate
nullam miraculi virtute negatur. Ecce
dicatis quid perfectius. Omnia regna.
quia veritate fabula iam est longa et va-
na puerile ludibrium et muliebre
ad iocamentum et anile deliramentum
continens in mundo tractat. et me
quid putridum et sine ruinosum.
Ecce cum expensis minus deum fuisse
immortalem. immaculabilem incorruptibilem
deo. Quid fecerat contra gentes tenebrarum
si cum ea pugnare voluisset. Et de medio
cuius conflictu eorum incorruptibilis et incontamina-
bilis deus: cuius membra in pomis et in
oleribus mandunando et digerendo. cotidie
vitiantur ut purgetis. Et de fine eius quid
llt — serat ea misera in globo tenebrarum
ll — spirituali carcere? vinculo privatur. que
non suo vitio sed alieno maculata
deo suo deficiente mundari non po-
tuit, quo mittente polluta est. hec pu
tatibus nobis. Et quid videatis
non invenientibus convenientibus tam — convenientibus
multi. et tam grandes. et tam precio-
si codices vestri et multum dolent la-
bores antiquariorum et sacelli — sacelli
miserorum et panis deceptorum. Ergo nec
scripturarum auctoritas nec antiquitas. nec mi-
raculorum potestas. nec morum sanitas
nec vestris vitas nos asserit. abite
confusi. et redite confessi. verum enim
Christum omnium in se credentium salvatorem
cuius novitate et cuius vetustate. Ecce
exhibet prima terra sed quita nun-
tiaverunt non per quasdam de cavernu-
sis latebris procedentes alios producere
sed quamdam gentem et quoddam regnum ad
hoc propagato et instituto. ut ibi de illo
cuncta figuris prenostrarentur. que nunc
propria rebus agnoscuntur. et ubi per
prophetas predicta sciebantur. que nunc per
apostolos predicta prestarentur. Unde
constituite vobis aliquem calceum(?)
dum gentilem in quo faustus defecisse nos
respondit. ut non redeundo sed plangendo
ipse deficerit sed cum diceris homini
gentili crede Christo quia deus est. Et
responderit unde credo prolatamque au-
ctoritate prophetas eius se non credere dixerit.
Nam illi hebrei sunt ipse paganus. Quo-
dumque fidem exposcit quod venturi tenu-

nerunt — (verunt?)

et venisse crediturus. Credo autem quod
etiam vos latet civitas a regibus suis
scilicet persecutoribus [regum] prolata romana
religio. Et si latet, per ipsarum hysto-
ria gentium et imperiales leges lit-
teras necesse est quod mandatas esse
quod facile probaretur. Nam tanto
ante predictum esse per prophetiam cognoscitur
quare fremuerunt gentes
et populi meditati sunt inania. Et esse [margin: esse]
reges et principes convenerunt in unum adversus dominum
et adversus christum eius. Sed non dico pro-
pterea fuisse dictum in eodem ipso psalmo.
Facile autem id sibi cum dicitur et illud
quod sequitur per maiores ipsa terram nam
infestacione confundet dominus. Dominus dixit ad
me filius meus es tu ego hodie genui te.
Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem
tuam et possessionem tuam terminos terre. Et gentem iudeorum
in qua regnavit David non esse totius
mundi ut nomine lege late quod omnes
gentes occupatum non dubitat
esse completum. Credo moveat vos
et alia multa que in prophetis audiret
quia nunc prosequi longum est. Si videret
etiam ipsos reges terre per christi imperio
iam salubriter subiugatos. Et
quod gentes eidem servientes. Et legeret
ei de psalmo tanto ante predictum. Adorabunt
eum omnes reges terre. Omnes
gentes servient ei. totumque psalmum
ipsum quod figurate tamquam in Salomo-
ne dicitur. Si legere vellet inveniret
non de rege pacifico sed de eo qui
Salomon nomine inscripta in quo tam
sit completa omnia que ibi dicuntur longe
remotissima ab illo homine Salo-
mone rege ipse illum videre ... psal-
mum ubi deus victorum a deo dig-
num ubi deus victis a deo dig-
et usque ad ipsa venitione data
ratum Itemque quod ... deos aptissime
audiret cum deus victos iusiurandum
si comprobare vellet quod ubi deos
Si comprobare etiam dicta sunt omnia
[margin: que] que de ipsa
in predicta legit in orbe aut ...
raro impleta conspiceret. Videret
simulacra gentium propter nomine
sic ... de orbe terrarum [expulsa]
[expulsa] per ipsum a prophetis
predictum esse dixisset audiret
Ieremiam prophetam dicentem Sic dicetis

illis dii qui celum et terram non fecerunt
pereant a terra et de sub celo. Item
alio loco dicit eidem propheta dicente
audiret. Domine fortitudo mea et ad-
iutorium meum et refugium meum
in die malorum. ad te gentes venient
ab extremo terre. et dicent quam falsa possede-
runt patres nostri simulacra et non est
in eis utilitas. Si faciet homo deos. et
ipsi non sunt dii. propterea ecce ego ostendam
illis in tempore illo manum meam. Ostendam
illis et scient virtutem meam quia ego dominus [margin: audiens]
Hoc autem destructa prophetia et tempus
ipsa terra quod dicit quemadmodum moveret
ad fidem. qui et ... probavit cum
per prophetam ante tempora completa et hystoriis
impleta corda fidelium sic firmari
cognosceret. Iam vero ne hominem sicut magnum
quendam hominem fuerint Christum putarent
videret hoc ille de eorum opinione Et ibi
audiret Maledictus homo qui spem habet in homine
et firmat carnem brachii sui et a deo
discedit cor eius et erit sicut tamaricus
in deserto et non videbit cum venerit bonum
et habitabit ... in ... in terra deserta in
terra salsa que non inhabitabitur. Et benedictus
homo qui confidit in domino et erit dominus spes
eius, eritque tamquam lignum fructiferum super
aquam et in humore mittet radices suas
non timebit cum venerit estus et erit
in eo ... nemorosum in anno sicci-
tatis non timebit et non deficiet facien-
do fructum. Hic ergo eum maledictum di-
ceret eum qui spem ponit in homine. Tam quam
maledictum in prophetis similibus conple-
ret. Et benedictum qui in deo confidit eorum
quam benedictorum. Cognosceret ... similitudinibus
... turbaret fortasse ille quod ... me
spem suam in homine ponit deum Christum an-
nunciatum. Et rursum non ... sed
contra movetur suspecta hominem dictum
Et cum quidem deum credendo Christum et
hominem negando erraverunt. Et rursus
quidem hominem putando ut deum negando
a ... in homine spem suam ponen-
tes in illud maledictum inciderunt. Hic
ergo iste gentibus. Et ... et dicat
... fide verum quod propheta locutus
fuisse et non ... duplicam doctrina
... deum Christum dicendum vera confitens

sculpsisse ponatur sed causa mediatoris dei et
hominum Christi Ihesu insinuante deum tamquam ipse
de natura vel humana ullam sculpsisse men-
cionem. Illorum ipsius voce audirent
se amonentis et corrigentis grave cor-
pora. Et hoc est et quis agnoscat eum
secundum quippe hoc ut homines corde. Per for-
mam servi sanaret corde et eum consi-
derent deum quem apostolus eos fecit. Et hoc fie-
ri homines speciosos cognoscit sed in homine deo et
tamen grave cor portantes. Et hoc est formam
servi accipiens. Et quis agnoscit eum
sed cum in forma dei esset non rapinam
arbitratus est esse equalis deo. Et hoc est
quod verbum caro factum est et habitavit in nobis.
Et quis agnoscit eum et in principio erat verbum
et verbum erat apud deum et deus erat verbum
et ne grave corde porta nunc et in discipu-
lis cum ipsum cor grave fuit cum eos dice-
bat Tanto tempore vobiscum sum et non cognos-
cistis me. Aliud est enim tanto tempore vo-
biscum esse nisi quod tempore dicit. Et hoc est aliud
esse aliud. Et non cognovistis me nisi quod
tempore dicit. Et quis agnoscit eum dicit nisi cum
qui dicit Qui me videt videt et patrem
ut propheta noster in tempore [illegible] in per-
petuum edictum maledictum. Sicut in homine
propheta [?] in filio dei salvatore nostro Ihesu Christo
deo in filio dei salvatore nostro. Et ecce veritas maior
mediatore dei et hominum. Et que patri maior
est propter formam servi. Et qui patri coequa-
lis est propter formam dei. Et Ysayas huic
abitur et cadet totum sublime hominum et exalta-
bitur dominus solus in die illa et manibus fabri-
cata omnia abscondent in speluncis et in scis-
suris petrarum et in cavernis terre a facie
timoris domini et maiestate virtutis eius
cum surrexerit confringere terram. Illa enim die pro-
iciet homo abhominaciones aureas et argen-
teas que fecerunt ut adorarent sup na-
tauca et noxia. Et forte gentilibus que
cathezizamus que dicit Faustus cum ipsis dic-
tum non credo prophetis hebreis aliqua
manu fabricata ydola abscondit in
spelunca aut in scissura petre aut in caverna
terre aut aliquis amicum suum sicut hic sculp-
se aut in civitate vel in fundo suo sicut fa-
ctum esse a facie timoris domini cum progres-
sum terre secundum eandem propheciam pro[?]
tos sed quos adoratos visibilibus legibus Christianis
cos sed eque [?] tercium cordis frangit eam
confringitur. Et cum tardius [illegible]
dacianum [illegible] quod dicat non credo prophetis

Hebreos. Cum et ipso cognomento forte
recognoscat quod olim dictum est a
prophetis hebreis magis verendum erat
ne tanta rerum evidencia confusus
fortasse diceret postquam ista per
mundum fieri ceperunt christianos
has litteras composuisse ut ante dicti
tus predicta putarentur, nequaquam
teneri humanitus facta contemplarentur.
Hoc verendum erat nisi esset late
sparsus lateque notus populus ille
Judeorum. Cayn ille signo accepto
ne ab aliquo interficiatur et ille cham
sui fratris suorum portando libros
quibus illi erudiantur ipse currit per
quos quippe codices probamus non a
nobis tamquam dicens eventu confictis
ista esse conscripta sed olim in illo regno
predicata atque servata. Nunc autem manifesta
et impleta in quibus et ea que ibi mi-
nus aperta fuerunt et in figura co-
tigebant in illis scripta sunt ad propter
nos in quibus finis seculorum obvenit iam
nunc illustrata solvuntur. Et cum um-
bris futurorum adhuc rerum opaca- facta
bantur ea factorum luce manifestantur. re[?]
Fortet cum hec sic dicta promoveri
quam ipsi in quorum libris hec inveniuntur
esse prenunciata que nunc cernuntur im-
pleta non nobiscum tenent. Eiusdem
eorum precitate. Cum vero doceret etiam
hoc ab eisdem prophetis esse predictum qui-
tum moneret ad fidem quis tam de-
mens est ut non videat quis tam
imprudens ut se videns dissimu-
let aut eum dubitet. Etiam de Judeis
fuisse prophetatum cum Ysayas dicat
Cognovit bos possessorem suum et asinus
presepe domini sui, Israel autem me non cog-
novit et populus meus me non intel-
lexit. Illud quod Apostolus commemorat
Tota die expandi manus meas
ad populum non credentem et contradicen-
tem. Et maxime illud Dedit illis deus
spiritum compunctionis oculos ut non vi- incorp[?]
deant et aures ut non audiant
et non intelligant. Et multa huiusmodi.
Quod si dicit credendo paraverunt su-
deri deum illos quod crediderunt [?]
scilicet Christum [illegible] possumus imbuendo

rud ffoim̄ ordīes ex aliis occultis
petiis deo cognitis venire ista pe
na huius cecitatis. Et nō solū apl(u)s
de q(ui)b(us)dā ll(itter)atis dixisse q(uo)d tradidit
illos deus ī concupiscēs cordis eo(rum)
vel ī reprobū sensum. ut faciant q(ue) non
conveniunt, violēter omnē quendam
peccata manifesta ex pena venire quo
rundam occultorum. (et) hoc ut ipso sic ta
cuisse prophetas de nostris. Nam ne
gram loquitur [illegible] Jeremias co
ipso loco ubi ait. Et hoc est et quod co
gitat eius. ne qui hoc ipso excusari posset
Judea cum nō cognoverit sed eius
cognosceret sed aplus dicit. Numquid deus glorie
cognovisset. Et cetera. et omnis occulti cor
ruptionis fuisse ut nō cognoscerent aut
nescisse. Ergo deus. ut rogamus
eum deus. Ergo deus, ut deum
corda. et gravius reuces. ut deum
minimum sedem viam eius proinde
sic hoc genus ille monet. Et cum
enim ipsi q(ui) appellant xpiani ī ue
ceria ipsi q(ui) appellant xpiani. In ue
tas hereses variasque dispendunt ne
q(ue) hoc aspiceret hebreis scri minis
esse doctrina tamen esset consequens
esse doctrina tamen ecclesie cum demon
ut judeis ī sua cecitate demon
strat hoc ille veniet ī mente ex
ceteri multi sub nomine xpiano ab ipsa
ecclesia multi sub nomine xpiano ab ipsa
xpiana societate deviarent. Hoc est
unias catechizandi ordine nobis
inimicas ~~nobis inimicas~~ continuo
subiciunt. Clamant pro xpo congregant
sine nō respexit faciens divicias suas
nō cū iudicio sed pro eius nimis
contemporal. notum est quia audiunt
frequentius contentionis curiat ī laqueum
nō eius disputacione amat heretici. sed
quod nō sunt parte imprudentissima pro
vicacia ut cognoscerent sed hoc disp
q(ui) nō respexit Cristianos et quos
magis xpi nomine seducunt iam per ipsos
diversos invenerunt. et fa
ciunt illos divicias suas. nō sa
ne cū iudicio sed cū tementate. Im
sedata nostrum ubi intelligunt et
bariis et salubre et quodammodo ger
mana atque radicale xpiana
societate. qui ipsos separaverunt. quos
ad suas divicias congregaverunt.
Et quidem de talibus dicit aplus. Et d(icit)

cum Jannes et Mambres restiterunt
Moysi. sic et isti resistunt veritati ho
mines mente corrupti reprobi circa fi
dem. sed ultra nō proficient. Insipiencia
enim eorum manifesta erit omnibus sicut illorum fuit.
Hec ille. Apostolus et dicit de preteritis quod cogno
gavit quod nō respexit. In dimidio dierum
eius dereliquent eum. et ī novissimis suis
erit insipiens. id est quod per tantum se pollice
tacionem et ostentacionem intellectu sapiencie pro
ducebat. erit insipiens. id est apparebit insipi
ens. Ecclesiis quippe quibus primo sapiens apparuit
fiat. Et erit insipiens cum apparebit quia
insipiencia eius erit nota omnibus. Ecclesia ille
que catechizamus querebat et dicebat quo
quemque pugnat manifesto ad hunc populi et nō va
go sed manifesto ad lucem populi et nō va
lenis liquida discerne a toto circumvi
tate. quo magis iudicio tenebro cecitatem
ī quem iam credere talia rex autem per doctores
manifestione compellat. Hec ille. Deum ipsa. et
tamquam mons ad eos ordinatissime concupiens
dogmata eius ecclesias. ipsam esse predicta quod om
nibus eminet et appareret. Ipsa est eius sedes
glorie. de qua dicit aplus. templum dei sanctum
est. quod estis vos. Cum iste dicit. Sedes glorie
exaltata est sanctificacio nostra. Propter eum hos
motus perditorum qui possunt seduci ab ho
minibus a manifestacione clari etiam ecclesie. Dominus
qui prudenter dicit nō potest civitas abscondi
dei super montem posita. quod utique sedes glorie
exaltata est sanctificacio nostra. ut nō audiat ille
qui ad religionum scripturas traduntur. quos
docet hoc prius. Ecce illic. Ecce eum ondunt
quos. Ecce hic. Ecce illic. Cum vero civitas
super montem sit. Et autem mons nisi eum qui
secundum prophetiam Danielis. ex parvulo lapi
de crevit. et factus est mons magnus
ita ut impleret universam terram. Nam ille au
diat. quod nomine qui secrete et apocrife
vitantur et pocius paucitatibus dicunt. Ecce in
cubiculis. Ecce ī deserto. quia nō potest ab
scondi civitas super montem constituta
et sedes glorie exaltata est sanctificacio nostra.
Cum ergo iste gentilis hiis atque huiusmodi aliis
testimoniis prophetarum de prerectione regum
et populorum. de fide regum et populorum
de abolicione ydolorum. de certitudine
de probacione codicum ab ipsis custodi
torum. de amencia hereticorum. de excel
lencia sancte ecclesie victorum et germanorum

[illegible]

paganorum cum praedicta et nunc impleta conspiceret, quid inveniret fide dignius quam illos prophetas quibus de divinitate Christi eligeret credere? Etiam si augurium ista fierent, negare gentiliter prophetas Hebraeos quibus ea futura credidit quae facta nos cum videt, merito fortasse diceret aliquid nimis cum istis prophetis quibus vatum vates plerumque non audit. Cum vero tam magna et tam multa quae dixerunt iam per effectum notitiae eius praedicta sint, plane ille, si prudens esse vellet, nullo istam modo contemneret. Quae tanta auctoritate et tanto apparatu prudentiae et pietatis invenerunt, non illos aliquos providere et simulare potuerunt. Multis enim prudentius credidit ut de [illegible] quam olim facta sunt, vel de futuris quae nondum facta sunt, quam eos quibus non [illegible] tam multis tanta fide verborum suorum, tam magnus quam ab eis praedicta ita facta sunt, probaverunt. Sibylla porro vel sibyllae et Orpheus et nescio quis Hermes, et si qui alii vates et theologi et sapientes vel philosophi gentium de Patre Deo vel de Filio Dei aliquid vera praedixisse seu dixisse perhibentur, valet quidem aliquid ad paganorum vanitatem revincendam, non tamen ad istorum auctoritatem amplectendam. Cum illum Deum nos colamus, de quo non illi tacere potuerunt omnino, de quo nos nostros cognitionis [illegible]. Cum nos per idola et daemonia colenda populos docere ausi sunt, prohibere potius docere ausi sunt. At illi sancti auctores nostri cum populum tam rei publicae talem viri etiam imperante et adiuvante Deo regnum impetraverint et reperint nisi sacrilegum esset, quod istis religio fuit, quia illi in cultu simulacrorum et daemonum laberentur, a poena plectebatur ipsius rei publicae a liberrimo tonitru tolleret, habet prophetis vocibus eum cum ab eis tollebat Deus qui fecit caelum et terram. Prophetis sane ritu hoc esse significatio futurorum quae ritu aboleret

cum illa venisset quae per eum significabatur esse ventura. Quamquam ipsum regnum magnum quoddam prophetia fuit, ubi rex et sacerdos mystica perunctione ungebatur, quod non ante ipsis quam Judaeis ignorantibus ablatum est ac postea iam nunc, ablatum est cum venisset ille qui spirituali unctione Deus prae participibus suis ille verus rex et verus rex, consulendo nobis et idem verus sacerdos seipsum offerendo pro nobis. Cum ergo tantum distat de Christo adducere inter praedicationem angelorum et confessionem daemoniorum, tantum inter auctoritatem prophetarum et curiositatem sacrilegorum. His et talibus quae inter se bene agentium, et forte parum praesente de pellectum [illegible] aliquanto latius disputatis et roborata veriore probatione assertis, ille gentilis quem nobis ita Faustus proponit, si pacatus sit salute sua petens, sicut promittit, persuasus moveretur ad fidem. Qua imbutus et in ecclesiae catholicae gremio sinceriter collocatus, consequenter etiam moribus et vita quos moribus tenere debet, neque perturbaretur corde multorum in quibus ea non inveniret quae observare iubetur, si post eum eo corporaliter congregati, sancti et eadem sacramenta percipientes, si fieret tandem per usum hodierna die, cum inter ea singularia eius percipienda. Cum paucis communicare sanctitate viriliter et devotione caritatis diffusa in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Ad quem fontem interiorem nullus alienus attendat. Cum multi ad sancta tam sacramenta, quod quia manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit. Cum autem ac manducatus tolerat, non habebit in se vitam, et in sempiterna non veniat ad vitam aeternam. Consideret quia paucos in comparatione multitudinis malorum paucos dicit esse ac eos ipsos comparatos sane magno numero diffusos toto orbe terrarum, crescentes inter zizania et cum palea usque ad tempus messis

et ventilatas/ Sicut in ovo dum se prosilit
Dictum ante eum praedictum est sicut lilium
in medio spinarum ita proxima mea in
medio filiarum Ante Christum est inhi-
tanti cum tabernaculis cedar Cuius q
adversi pace cum pacificis Ante p
dictum est signa in fronte eorum qui gemunt
et merent super iniquitates populi proxima
que fiunt in medio eorum Itaque iste ge
tilis. quem tali alloquio sermocinans
tam frater civis sanctorum et domesticus
dei erat iam alienus ab ipso. Sed vero
israhelita in quo dolus non erat dixit
etiam ista verba ex corde simplici di
cere qui subsequenter cognovit idem ipse
Jeremias pariter ipse. dicens omnes qui
te dereliquerunt confundentur Cum ei de
perditione dixisset qui clamat et congre-
gat que non peperit. commendant ex
cellentiam eius sepius notari posite
que abscondi non potest. ut ab ecclesia ca
tholica. heretici homines non separent
Sed Sedes autem gloria exaltata est sicut
catos nostra Denique qui venimus in me
bus quid ergo faciam de tam multis
malis. quae tanto amplius ubique p
missa sunt. quanto excellentior est ipsa
gloria in unitate omnium christianorum Cum sub
iecit statim pariter ipse. dicens. patien
tiam servandam esse. quod autem unitate utrumque
congregate usque ad messem tenere in pace
tolerandi malos relinquat bonum
quae est corpus Christi: et ideo cum [illegible] ipsi
reliquit? Ille reliquit unum sub
iecit atque addidit Domine qui te de-
relinquunt. confundentur, confundantur qui re
cesserunt in terra Terra enim est homo de se
praesumens atque alios ut in ipso prae-
sumant inducens Et ideo se consum-
mant qui dereliquerunt fontem vi-
te domini Quid enim aliud clamat
perditus nisi apud se esse et apud dam-
fontem vite. ad quae cogitabat recte
Dicta a Christo. Ipsi promissio de capti
vitate nunc iam tenebat ambiti
onem quos pepererat congregat. Sicut con
gregat quos non peperit. dicit / Sola
ecclesia Christi promissa apud me est hoc

dabo Sed unde est quod dicat Roma
ne dic et samaritanae Salvum me fecit
et sanctus crucifixum Apostolus de me
morialiter in homine Et iste subiungit
Cum oblatio non tuo/ hypocrita
nos instruens homines et apostolicos do
ctrinam prophetica. ut edificaret super
fundamentum apostolorum et prophetarum confessio
nem: quo persuadet unitatem Christi
aut. quae constituit dicere
hoc gentilis. credo. de Christo non Christo
vel prophetis. An Christo credit de se ipso
de prophetis cui non credit alius testificans
dicenti: Vere ridiculum est hoc putare Quia
semel eum dignum fide non ducit
de omnibus vel credit de paucis post alios
non per se ipso testificanti credere. Hic
sanctus forte irrisus sibillas. Homerus
legerat et orpheum ac ceteros huiusmodi
Sed quod alios ex gentibus repperiret de Christo
aliquid praenuntiasse. Sed non facit. Concipi-
pe incognitos sed factus est deus Sane
dicunt aliqui ut fama est sibille de
Christo prophetasse. et hermetem. quem tri-
smegistum dicunt aut orphei aliorumque
in gentilitate vatum. Horum ergo iste lit
teras nesciens. qui quidem per famam
putat esse aliquos tales. non eos vi
dit legit ille dicitur sic per hos credo
in Christo Quid ergo faceret dum ipse teneret
manichaeum et ex illo commendaret
Christum nunc sic fecerunt Sed postquam
de Christo omnibus nunc ubique divul iam
gatum clarum est. manichaeus sic conve
rsati sunt ut sic intellegerent
venenati sunt poculi labra per- labia
ungerent Cum enim Christus promiserit
paracletum id est con
solatorem vel advocatum spiritum veritatis
Sed hanc promissionem hunc
paracletum esse manichaeum vel
in manichaeo principe in hominibus nectos
ignoratos ille a Christo promissus qui
sit missus Erat legerunt canonicum
librum qui Actus Apostolorum inscribitur
videret illa Christi promissionem illuc
conmemoratam. et illic ma
nifestissime impletam Sed modo
quamvis unum fidem gentilis// facit //ill.

de christo. Puto enim neminem certa contra
quem velit dicere manichaeos credo. Cum
dicat christo non credo. Deinde si non
videns, saltem pro manichaeis dicam. Ita me
prophetiae libri nunc iubent credere quod hebre-
bris me dixi debuisse non credere propheticis
Quomodo ergo capturus es gentiles istiusmodi
... nisi iam nomine christi aliquomodo
[illegible] inveniens. ut qui iam ille christo
credendum esse non dubitat tamquam
nullis praedicati christi manichaeos
deceptus [illegible]. Et tamen ille per christo
cogitans quod non potest. Ita nec cum
nondum delinquitis vos quos cogitant
et nondum vobis omnino insipiens.
qui de hebraeorum testimonia nobis etiam
[illegible] sunt. Cum fidelium inutilia esse
post fidem super vacua dicitis. ergo
qui crediderunt omnes libros [illegible]
quos fictum est ut non credidit. nam
[illegible] cur vel ipsum christum
a fidelibus legatur non video dicere
[illegible] quippe inutile est. qui ille gentilis
quae [illegible]. ridendus vel potius
[illegible] faustus inducit non
credit christo. post fidem autem superva-
cuum. Si etiam veteris de christo prophetiis
[illegible] superfluo creditur. cui cum
creditum fuit [illegible] dicetis
[illegible] legere iam fidelis. ne
obliviscatur quod credidit. [illegible] ergo
insaniam etiam [illegible] apostolorum
ne obliviscatur quod crediderunt le-
ge [illegible] si oblatus fuit [illegible]
[illegible] cum non potuit [illegible] quod cre-
didit. dicite iam libros manichaei
quibus testibus credidistis. lucem pu-
gnasse cum tenebris. et [illegible]
[illegible] et ut posset ligari [illegible]
tenebras [illegible] esse lucem a [illegible]
bris devoratam et ligatam et in-
quinatam et dilaniatam. quam vos
manducando [illegible] et solvitis ab
et purgatis et sanatis ut vo-
bis [illegible] retribuat. [illegible]
illa quae liberari non potuit in glo-
bo aeterno damnetur. [illegible] fabel-
larum cottidie et [illegible] et
vocibus cantatis [illegible] adhuc

tantum gentibus testimonia librorum ut in rebus
superfluis et consumendis conficiendis codicibus
tantum aliena sumptus consumant. et deus
vester ligatus teneatur. Incendite
omnes illas membranas elegantesque te-
cturas decoris pellibus exquisitas
ut nec res superflua vos oneret
et deus vester inde solvatur. qui tamquam
poenam fungitur etiam in codice ligatus
tenetur. [illegible] si potestis libros vestros
vel [illegible] chirographos committere
[illegible] deus vester [illegible]
[illegible] et [illegible] posset [illegible]
in mundicia [illegible] paginas ab
[illegible] ingeritur ergo [illegible]
in mundicia quod corio inficit
[illegible] et [illegible] vos [illegible] qui
tamquam [illegible] bello [illegible]
[illegible] in calamo in mundicie membra-
narum [illegible] [illegible] quod
colorem [illegible] testimonio vos argu-
[illegible] cum [illegible] adhuc tan-
didarum paginarum cum tenebris
atramenti [illegible] nobis [illegible]
[illegible] talia dicentibus cum vobis
talia credentibus. ut velitis nolitis
ista comparatis vos [illegible] et ad co-
[illegible] fidei nostrae et ad conso-
lationem spei nostrae et ad exhortationem
caritatis nostrae libros propheticos et apo-
stolicos legimus alterutrius vocibus
[illegible] convenientes et consonantes
[illegible] tamquam caelesti tuba et a
torpore mortalis vitae nos excitantes
et ad palmam supernae voca-
tionis extendentes. De libris
[illegible] quaedam [illegible] co-
[illegible] apostolus [illegible] scriptum est
[illegible] et [illegible]
[illegible] nunc [illegible] auto-
ritate [illegible] [illegible]
scripta sunt [illegible] ut nos doceret
scripta sunt. ut per patientiam et conso-
lationem scripturarum spem habeamus
ad deum. [illegible] contra quod Faustus [illegible]
ego ille quod de paulo [illegible] vo-
bis evangelizaverit praeter quam quod
accepistis anathema sit. Disputatio xiiii

Faustus dixit: Quare moy-
sen non accipitis? Amore et
pietatis causa qua colimus
christum [illegible] irreligiosa [illegible]

adeo est ut cum libet appareat quod
suo maledixerit patri. Quapropter
et nos Moysi quinquam homicidas
ulli unquam dimicarunt quam peperce-
rit blasphemando. Plus tamen hunc
execramur quod Christum filium dei qui
nostre salutis causa pependit in ligno
dira denotationis conuicio la-
cessiuit. Utrum volens an capi-
ens videt. neutro eius horum excu-
satus erit. ut commedatur de-
clarat accipi. dicit ei maledictum esse
omnem qui pendet in ligno. Hunc ergo
tu vis ut accipiam. Sive ut cre-
dam. cum si diuinus fuit constat
eum sciente voluntate nil ma-
ledixisse Christo. Si vero nolens ne-
sciens quod maledixerit. constat eum
non fuisse diuinum. Cum ergo clare
utroque uno. aut Moysen prophetam non
fuisse et impudentia peccasse ut
dum aliis commore suo maledicit
nesciens blasphemauit et dei
dum fuisse quidem diuinum nec
futura tamen ignorauisse sed nimis de-
tam tamen nostre saluti que futura erat
ex ligno. in eius auctorem male-
dictos suum venenum impressisse etc
quibus ergo hunc credat induisse contra
nisse patrem. quod se lacerauit filium
hunc adiunctum filii potuisse predicare
quod aspersionis eius ignorauit comites
hunc accedit quod illud etiam conside-
quam late hic sit sparsum conuicium.
quinquam nulla comprehendat et nolet
ut omnes etiam tangat iustos et mar-
tires. quotquot sibi passione consimili de-
functi sunt vita. ut petrus et andre-
as ac reliqui eiusdem sortis. quibus
nisi Moyses aut ut prophanus ipse
aut ut malignus addixisset. Si fuit
propheta non tam crudelis denota-
tionis conuicia lacerasset. Nam eis
uelgo saltem eos maledictos dei in
apud homines tamen sed maledictos deo
Sed si ita est unde benedictos vocat la-
quecumque ipsos uel Christo ut apostolos ut
ipsis nobis sed nobis eius causa cru-
cifigi contigat. Ad demum respondeo

cat et vacuus inspiratione diuina
ut cogitatione nasquierit huius grauis
homines in ligno suspendi. Alios quidem
ob iniquum facinus. Quosdam vero iustitie
causa. et propter dei preceptum confusos
et sine discretione ulla pariter eos
uocauit maledictum. Cum esset dei pro-
uidentia impleret ulla non dignum
diuinatio. Et si adeo crux offendat
deum ut sola excepta abdicatam
esset cum sine pariconum maledictionem
ac sedatum et inimicum omnem qui pe-
pendisset in ligno. ut esset distinc-
tio aliqua inter iustos et iniustos
quinquam nescire quidem vera dixisset
cum latrone qui de ligno secum intro-
duxit in paradisum primus. sui sibi est
ergo maledictus omnis qui pendet in ligno.
An barrabas latro ille insignis
qui non solum in ligno suspensus non
fuit sed etiam iudeorum rogatu emissus
est e carcere. magis fuit benedictus
quam ille qui cum Christo ascendit in celum.
Aliud denique quod etiam eum male-
dictum notat. qui solem adorauit
ac lunam. Cum ergo sub gentili populo
rege solem cogerent adorare. et eum
respiceret. maledictum hic mictus
iubeat affigi. in aliud eius interdum
maledictum. quod aduersus eum despi-
cit qui pendet in ligno. An ipsi quidem
bonus omnibus maledictione compunctum
est. Nos vero tali denotatione eius
conuiciari debemus. Quanti sunt stoma-
chantium vetularum. Sed et dei obs
putos ac virgines pari denotatione
prosequitur dicens. Maledictum esse omnem
qui non suscitauit semen in israel. quod eque
conuicium puerpalit quidem ipsum tan-
git qui et ortus ipse ut dicitis esse
deus. ... tamen inter eos perhibita
de posteritate causa sobolem suppu-
tauit. Deinde et discipulos eius
quorum non nullos quidem ab uxoribus
seiunxit. quos copulatos inuenerat
quosdam vero et coniugi vetuit. quos
deprehendit intactos. Cum de venu-
stos impunita habet lingua male-
dictorum iaculis Christum legem patrimo- lucem
nium. diuina ora petere inter nos

cognatos circumcisos. An ne forte mul-
tum mitem putes me superstitione et
curiositate pugnare et hoc in prodicendo no-
bis defensores soletis assumere commentis.
Superest ut Paulum audiamus perscribe-
ntem. Christus nos redemit de ma-
ledicto legis. factus pro nobis maledic-
tum. quoniam scriptum est: Maledictus omnis
qui pendet in ligno.   Liber xiiii
Augustinus. Prius hoc Faustus dolet
Christum esse maledictum a Moyse.
et obiicit quod dixit Moyses quod dicunt christum
iudei eum Manicheum. quem magno
fatuo necto et quem prius dictum sit Male-
dictus omnis qui pependerit in ligno. Istos
prius hereticos interrogo. cur irascantur
Moysi. quoniam quidem maledictum eius ad
Christum istorum non perveniunt. Eum enim Christus
pependit in ligno. clavis utique con-
fixus est. Sunt etiam ipsas cicatrices
eius post resurrectionem discipulo intuenti ac
dubio demonstravit. ex qua facta est utique
mutabile atque mortale corpus humanum
quod isti nolunt fateri. Ergo et illa
vulnera et ille cicatrices false erant.
Non verum est et quod pependit in ligno. Non va-
lere potuit ad eum maledictum pervenire
quo est quod putrescat et cum illis omnes perpeti-
tur. Itaque enim isti negant se fugiunt ei quem male
dixerint false mortem Christi. quod scilicet eos
dixerim. quos fugiendi sunt quoniam male
dicunt Christum. sed quod est contrariabilius omnium
tur. Ei enim non est accipiendus quem male-
dictum ingerit mortalium. quo est de ce-
tandis. quia fallacia obicit veritati. Et
quia videtis quod occasione calumniandi
da...
hereticorum. quo id fatuitatis fidelibus
opponat. mors homo quod pena peccati
Eum etiam peccati dicitur. Non quod peccatum homo
dum moritur. sed quia ex peccato factum est ut
moriatur. Eum aliquo dicitur lingua. quod per
linguam fit. scilicet quemadmodum dicitur lin-
gua greca. alia latina. Et manus
aliquo dicitur ipsum quod corporis membrum quo
movemus ad operandum. et aliquo manus
dicitur scriptura quae fit per manum. Manus cum
plata est manus eius. hec manus tamen
manus utique membrum est homo non
aut opinor illa scriptura membrum est

...vocabis. et tunc dicitur manus eo quod manu
facta sit. Sic et peccatum. non tantum ipsum
opus malum quod pena dignum est. sed
etiam ipsa mors. que peccato facta est. peccatum
appellatum sit. Illud itaque peccatum
quo reus esset mortis non commisit Christus.
Illud autem alterum. id est mortem que peccato in-
flicta est humane nature suscepit pro nobis.
Hoc suspendit in ligno. Hoc maledictum
quod suspendit in ligno. hoc maledictum
est per Moysen. Ubi mors damnata est
ne regnaret. et maledicta est ut peri-
ret. Magister per spiritale peccatum damnatum
est mortis peccatum. ut nos liberarentur. ne
regnante peccato nos damnati remane-
remus. Quid ergo mirabitur Faustus
maledictum esse peccatum. maledictam esse
mortem carnis que peccato est. Quod peccato
ter hominis etiam in Christo fecerat. Hoc Adam
quippe ex corpus assumpsit. et quia Adam
Virgo Maria que peperit Christum. Dixerat
enim deus in paradiso. Quacumque die tetigeritis
morte moriemini. Hoc est maledictum
quod pependit in ligno. Ille neget Christum
maledictum quem negat et mortuum.
Qui autem confitetur et mortuum. et ne-
gat non posse mortem de peccato esse. et
ob hoc etiam ipsum peccatum vocari
audiat apostolum dicentem. Quia vetus homo
noster simul cum illo crucifixus est. Et intelliget
unde maledictum Moyses dixerit scriptum. Apostolus
ait de Christo: factus est pro
nobis maledictum. sicut non timuit dicere
Christo pro omnibus mortuus est. Hoc est enim mor-
tuus est quod maledictus. Quia mors ipsa
ex maledicto est. et maledictum est omne
peccatum. sive ipsum quod fit ut sequatur sup-
plicium. sive ipsum supplicium quod aliquo
vocatur peccatum. quia fit ex peccato. Suscepit
autem Christus sine reatu supplicium nostrum
ut inde solveret reatum nostrum. Hoc inge-
nio meo ista dixerim. sed non apostolus bo-
nis hoc inculcat ut et dormi-
entes excitet et calumniantes suf-
focet. Misit inquit deus filium suum in
similitudinem carnis peccati. ut de peccato damp-
naret peccatum in carne. Non enim caro erat ergo
illa caro peccati. quia non de traduce
mortalitatis in Maria per masculum
venerat. Sed tamen quia de peccato est et mors

ista ab eo caro christus quo in ligno tenus morta-
lis fuit. eo ipso quod mortalis erat
similitudinem gerebat carnis peccati. hoc appellat
etiam peccatum. consequenter dicens ut de pec-
cato damnaret etiam peccatum in car-
ne. Itemque alio loco ait eum qui
non noverat peccatum, peccatum pro nobis
fecit, ut nos simus iustitia dei in
ipso. Cur ergo timeret moyses dicere
maledictum, quod paulus non timuit
dicere peccatum. Plane hic apostolus a prin-
cipio debuit et prodere paratus ab
hereticis cum apostolo reprehendi. Omnis quis
eum reprehendunt existimans dixisse ma-
ledictum, cogitur reprehendere apostolum di-
xisse peccatum. Ea utique maledictum
comes peccati est. Nec eo maior est
invidia quia addiderunt deo
ut diceret maledictus deo omnis qui
pependit in ligno. Nisi enim deus odisset
peccatum et mortem nostram, non ad
eam suscipiendam atque delendam fi-
lium suum mitteret. Quid ergo mirum
si maledictum est deo quod odit deus.
Tanto enim libentius nobis donat
immortalitatem que futura est in christo veniente,
quanto misericordius odit mortem nostram
que in ligno pependit christo moriente. Et
quod additum est omnis, ut diceret ma-
ledictus omnis qui in ligno pependit, non sa-
ne moyses numquam prendit etiam
iustos in cruce futuros, sed bene
prendit hereticos verum mortem domini
negaturos. et eo volentes ab hoc
maledicto christum seiungere ut a
morte etiam veritate seiungerent. Si
enim vera mors non erat nullum
maledictum christo crucifixo pependit in
ligno, quia non vere crucifixus est. Sed con-
longe futuros hereticos quin de lo-
ge clamat moyses: nunc campa te-
re clamat moyses dupliciter vitas
mortis. Maledictus omnis qui pependit
non ille aut ille, sed omnis. omnis contra
et filius dei etiam ipse maledictus est quod
non voltis iudei satagitis inde sedu-
cere duplex enim vobis male-
dictus pro nobis, et duplex mortuus
pro nobis fuit enim quod maledictum
illius adam. Si quod illius mortem

Cum vero ex homine et pro homine mortem sus-
cepit, quod illo et pro illo etiam maledic-
tum quod morti comitatur suscipere non
dedignatus est. Etiam ille propius, etiam
ille filius dei semper vivus in sua iustitia,
mortuus autem propter delicta nostra in carne
suscepta ex pena nostra. Sic et semper benedictus
in sua iustitia, maledictus autem propter deli-
cta nostra in morte suscepta ex pena
nostra. de propter hoc additum est omnis, in nexo
ad veram mortem. non perveniret dicetur
se a maledicto quod morti comitatur
et suppliciis honorificentia separarentur
sed ab ea veritate cum quaeritur fidelis ex.
intelligit id non esse contumelia ex
ore moysi. cum eum dixit maledictum
non contumelia ex diminutione maiestatis
sue. sed ex condicione pene nostre, qua
in ligno suspensus est. Quando vero in laude
ex ore malediceretur sive cum negat
carnem habuisse mortalem in qua veram
mortem pateretur. Una ex vero apostolo
maledicto laus intelligitur. hereticus
ex isto heretico quia honore premitur oblitus
sit. Si ergo negas maledictum negas
mortuum. Si negas mortuum. non
iam contra moysen sed contra apostolos dimicas.
Si autem confiteris mortuum confitere
suscepisse penam peccati nostri. pro peccato non
suo, iam vero velle autem penam pecca-
tores ex benedictione credere venisse. aut
ex maledictione. Si ex benedictione vero
pena peccati. opta hoc esse in pena pecca-
ti. Si autem optas inde liberari credere
per divine pene iustitiam ex maledic-
tione venisse. Confitere ergo maledictum
suscepisse pro nobis. quem confiteris mor-
tuum esse pro nobis. ut aliud suspicere
voluisse moysen. cum dixit male-
dictus omnis qui in ligno pependit, nisi
mortalis omnis et moriens omnis
qui in ligno pependit. Potuerat ea dicere
maledictus omnis qui mortalis, quia ma-
ledictus omnis moriens. Sed hoc est quod
apperuit prophetia, quia previdebat eo morte
in cruce passurum et futuros hereticos
qui dicerent pependisse quidem in ligno
sed speciem quidem non vere morientem

Maledictus omnis qui pendet in ligno

Clamando ergo maledictus, nihil aliud
clamatur nisi quod vere mortuus. Sciens
mortem hominis peccatoris quam sine peccato
ipse suscepit. De illo maledicto ve-
niente quod dictum est, Si tetigeris morte mo-
rieris, Adae peccatum et serpens in ligno
suspensus, quo significatur non fantasma morte
Christi finxisse, sed illam veram in ligno pec-
cationis fuisse suspendisse. In qua serpens
ille hominem male suadendo deiecit. Quam
veram mortem noluit iste confiteri, et
ideo non sanatur a veneno serpentis, quod
in heremo crucis illud attendentibus sana-
bat. Itaque fatemur ab impiis dici
aliud esse affigi ligno, aliud in ligno
pendere. Quid enim quidam putant solere
dici esse ista quam ut iudaeum dicat
a moyse maledictum, qui [illegible] se fuisse
dicit qui primum noverit verum [illegible]
aut colapide se ille suspendit. Sed hunc
esse quem et faustus commemoravit, Iudam.
Non sane aliud intelligere quam de Christo
esse praedictum. Sed talis impietas non
nullorum catholicorum veneratio mani-
chaeorum est. Tales enim solent inspectari
talos suis fallaciis irretire, quales
in eos incidamus. Tales haeretici ta-
les non verbis viri sed dei mira cauti
sunt. At divina moyses laceras-
sit quod faustus criminatur. Ergo quod hunc illorum
fuit secundum numerum, quod peperit ma-
xime eum et abiit et nil fatetur
probare, nil timuit audire. Nos
autem simus moysen omnia vere divina
pie laudasse, et pro temporis congruentia
suorum dispensatorum gratia inspice humana
reperisse. Exigat isti ut hos docti
ipsi et ipsi docere conati fue-
rint. Quod faustus obicit tanto quidem
ut canit acutus, sed hoc iuvamus et
ut ceterum se veniebat. Stolidus
cor acutum ad veritatem infelix
contra veritatem. Nec dixit hominum ullo
unquam deorum peperit, sed humano
magis et divinorum. Si enim dixerit eum
deo non pepercisse, facile convincitur
secta criminationis. Cum moyses ubique
invenitur ubique honorare ac praedicare
deum verum qui fecit caelum et terram

Liber xiiii

Si autem dicit nullis deorum pepercisse
perdit se respicere illos deos colere,
a quibus adorandis moyses prohibet.
Atque ita sub alas catholicae ma-
tris pullos fugientibus, non cogita-
verit quod non peperit. Sed ut com-
sidias tenderet parvulis. Dixit
divinorum nulli pepercisse moysen,
quo possent neque christiani a pro
deorum cultu fugere. Inspectabatur
istorum nimis abhorrente a reli-
gione christiana et pagana eos fa-
ne adversus nos quod moyses sive
contra ydola et contra deos gentium quae
sunt demonia multa vera et digna
dixisse eum, sed istis displicet, apte
se fatentur ydolorum vel demoniorum
esse cultores. Quod quidem ostenditur
esset eo ipso solo, quod essent heretici.
De talibus enim dixit apostolus: quia
in novissimis temporibus recedent quidam
a fide intendentes spiritibus seducto-
ribus, doctrinis demoniorum in hypocrisi
mendaciloquorum. Omnia enim nisi de-
mones, ergo est acta falla ipsis
persuadent. Quod Christus fallacem passum
fallaciter mortuus sit, fallaciter
cicatrices ostenderit, id est non vere passus
nec vere mortuus sit, nec ille vere fue-
rint quae veris vulneribus cicatrices.
Haec sunt evidentiores doctrinae men-
daciloquorum demoniorum quam isti quibus
persuadent: filium dei id est ipsam veritatem
esse mendacem. Sed isti in doctrina qua
sunt et apta non ipsorum demoniorum
sed in creaturae cultura, quam damp-
nat apostolus dicens: et coluerunt et
servierunt creaturae potius quam crea-
tori. Inde isti in fantasmatibus
fabularum suarum ydola et demo-
nia replentes, solem et lunam
et lumina noverunt se sine creature
ergo putant se etiam creatori servi-
re nullum fallunt, fantasmata creati
suo finiunt: creatori autem suo nullo ser-
viunt. Qui etiam negat deum creasse
quam apostolus ad dei creaturam pertinere de-
monstrat, dicens: Cum de cibis et con-
iugibus ageret: Omnis creatura dei bona est.

et vel abiciendus quod cum grauis auctor
reperitur. Videte quid sit sana doctri-
na, qua non secuti vos ad fabu-
las conuersi estis. Ecce apostolus et crea-
turam dei laudat et ei tamen cultum
religionis exhiberi vetat. Sic et moy-
ses qui vobis videtur illi diuersa sen-
sisse non ob aliud puto nisi quia
solem et lunam vetuit adorari. ad
quos conuertit vos ad omnes angulos
mundi ut eos adoretis. Solem et lu-
nam laudauit, vera laude laudat
eos factos a deo et in celesti or-
dine ad presidia [illegible] collocatos
narrauit. Sic est ita narrauit solem
in potestate diei. lunam in potestate noctis.
Falsis autem vestris laudibus sol et luna
non gaudent. Diabolus nouit fal-
sa laude gaudere. [illegible] crea-
tura. [illegible] [illegible] celorum que [illegible] non la-
psi sunt. artificem suum in se laudari
volunt. quarum illa vera laus est
qua creatori illarum non fit iniuria
sicut cum dicitur quod partes eius sunt. aut
membra eius. aut aliquid [illegible] [illegible]
[illegible] et nullius indigentis et inuis-
[illegible] defluentis. neque distendentis. neque
per loca distenti. aliud se totum incom-
mutabilis. [illegible] sufficiens. [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] bonitate [illegible]
[illegible] [illegible] et facta sunt. mandauit
et creata sunt. Laudo etiam terrestria
corpora de quibus loquebatur apostolus. cum di-
ceret nullum immundum dicens bona sunt
quia omnis creatura dei bona est. quanto
magis celestia in quibus excellit sol
et luna. Cum ipse apostolus dicat corpora
celestia. et corpora terrestria. Sed alia
est celestium gloria. alia terrestrium. Non
ergo contrariatur moyses. Soli et lune
cum eos vetat adorari. Sed eos
laudat tanquam creaturam celestem
deum autem laudat tanquam creatorem
celestium et terrestrium. Nec vult
offendi deum cum ille pro illo ado-
ratur. quia per illud. ab illo laudatur.
Atqui ubi faustus arguit respondeamus

nisus est quod eum maledictum vocat
moyses qui solem adorauerit ac lunam.
Cur ergo numquam sub gentili positi rege
Solem cogat adorare. et tunc
restitit maledictum hoc metuens
iubeat [illegible] in aliud eius incurrat
maledictum, quod aduersus eum depromsit
Cum pendentem in ligno. Vos quidem
nullus rex gentilis cogit adorare
solem. quod nec ipse sol coget. si ita
Serrant cum aurea nec nunc a vobis
vult ut sit. Sed quod creator ipse impi-
os blasphematores suos usque ad
iudicium sustinet. si et ipsa celestia
tolerant vanos adoratores suos
creatorem suum imitando [illegible]
tamen rege non posse cogere ut
sol adoretur. De gentili enim rege
exemplum faustus proposuit. sicut pro
certo ad gentiles pertinet quod faciant ut
solem adorent. Non est ergo quod cristianus
Et ubique iam pro [illegible] [illegible] [illegible]
ut cogeret quod non reperit. Sed unde
quam facile videat vitas et sana
doctrina quam facile dirumpat hunc
[illegible]. tanquam ineuitabilem
et bicipitem laqueum. Ecce faciamus
aliquem [illegible] regia potestate co-
minari homini cristiano. nisi solem
adorare noluit. suspendat in ligno
Et [illegible] inquit maledictum
quod lex promisit in solis adoratorem
incidam in illud. quod eadem lex promp-
sit in eum qui pependerit in ligno.
[illegible] turbaberis. Sed tu primo mit-
tu qui nullo cogente adoras solem
At vero cristianus edificatus super funda-
mentum apostolorum et prophetarum attendit
singulas causas et singula male-
dicta. Videt unum pertinere ad corpus
mortale quod ligno suspenditur. al-
terum ad animam quo sol adoratur.
Et per eam corpus inclinatur in ado-
rando. cuius tamen a colet quod ado-
rat a fingit. Utrumque autem per [illegible]
[illegible] est coniungit. quia maledictum in
utroque mors inuenit. Sed mors
est corporis in ligno pendere. Ista mors est anime
Solem adorare

eligendum est in maledictum in cor-
poris morte, quo maledicto et
ipsum corpus in resurrectione liberabitur.
Devitandum autem maledictum aeternae
mortis, ne cum ipso corpore etiam in
igne damnetur. Hanc enim distinctionem
nobis dominus posuit dicens: Nolite
timere eos qui occidunt corpus, animam
autem occidere non possunt; sed eum timete
qui habet potestatem animam et corpus occidere
et mittere in gehennam ignis. Tam-
quam diceret: nolite timere maledictum
corporalis mortis, quod temporaliter solvitur;
sed timete maledictum perpetuae
mortis, per quod anima in aeternum cum ipso
corpore cruciatur. Certe non est alienum
laus maledicto, sed prophetica
praedictio: maledictus omnis qui pendet in
ligno. Et enim aufert Christus maledictum
de maledicto, quia de morte mor-
tem et de peccato peccatum. Ergo non
blasphemavit Moyses dicendo: male-
dictus omnis qui pendet in ligno; quod non
blasphemaverunt apostoli dicendo: mor-
tuus est et vetus homo noster confixus
est cum illo, et de peccato damna-
vit peccatum. Et cum qui non noverat pec-
catum pro nobis fecit et multa huiusmodi.
Vos autem cum haereticis maledictum Christi
fatemini vos horrere mortem Christi,
ubi apparet vera non admittentes
maledictionem sed diabolicam simulationem; quia
mortem corporis post eius veram mortem
non creditis, animarum vestrarum mortes non
veras sed simulatas suadetis. Qui non
audeatis per nomen christianum falle-
re, ipsum Christum magistrum fallaciae fa-
citis. Vos autem nimis convincere
ut dignum est Fausto irrisum est et
dicitur maledictus omnis qui non suscita-
verit semen in Israhel. Legat Ysaiam di-
centem: Haec dicit dominus spadonibus omnibus
qui observaverint sabbata mea et
elegerint quae ego volo et custodie-
rint testamentum meum: dabo illis
in domo mea et in muro meo

locum nominatum meliorem filiorum
et filiarum, nomen aeternum dabo illis
et non deficiet eis. Aut si Faustus
putat Ysaiam Moysi, huic eis pla-
ceat si ille displiceat. Non est variarum
adversus ipsos. Nobis enim sufficit
sic unum deum locutum per Moysen
per Ysaiam et maledictum esse omnem
qui non suscitavit semen in Israhel. Omne
tempus volo ... carnalis congruendo
occasio carnalis prolis operatio in con-
iugali castitate ad officium tunc pertine-
bat. Omne nunc nec quisquam spiritualiter
natus putat sibi debere sufficere, nec
insistit divitiis lucris, quibus quisque pro
modulo suo praedicando Christum debet ge-
nerare christianos. Ita illa divina
sententia tempora utriusque testamenti mutata sed
veritate completa: maledictus omnis qui
non suscitavit semen in Israhel.

Faustus dixit: Cur non accipitis
testamentum vetus? Quia et vas
plenum superfusa non recipit sed effundit,
et stomachus satiatus reicit inge-
sta. Inde et Iudaei, quoniam occupati ante
a Moyse testamento veteri satiati, respue-
runt novum; et nos, quoniam Christi praevenimus
novo refecti, respuimus vetus. Vos ideo
utrumque accipitis, quia in neutro estis ple-
ni, sed semi; alterum quoque altero in vobis
non tam repletur quam corrumpitur. Quia et
semina vasa numquam de duplici implentur
materia, sed de eadem autem sui specie, ut vini
vino, et mellis melle, et aceti ace-
to; quibus si dissimilia et non sui generis pro-
fundas, ut melli fel et aquam vino
et aceto garum, non repletio vocabitur
sed adulterium. Sed ergo causa est cur nos
parum accipimus testamentum vetus, et quoniam
nova sponsa sit Christi pauperior, et impatiens
sit divitiarum columba sit bonis mariti
sui similia amatorum dedignatur
opibus. Sordent ei testamenti veteris et
eius auctoris munera. Famem sponsi sui
suis delectissima nisi propriis non ac-
ceptabit. Sed pudet sicut scripturae ornatum
testamentum vetus, quod ut sapiens ingo

iam mecum pudoris alieni vi et
muneribus gaudet et lingua dura
tor denique hic ille. et pudoris con
ruptor hebreorum deus. dispicias la
pides suos aurum vobis promittit
et argentum. vestris saturitatem et
variam chananeorum hii vos delecta
verunt tam sordidi questus. ut li
beat peccare post xpm ut sit in
grati tam mancipes dotibus eius
quae vos illiciunt ut in hebreos de
generatis deo post mysteria xpi
Dicite ergo nunc iam certa falli vos
et decipi falsis promissionibus eius parum
per est ergo cum nec ea quae praestare
potest quae promittit ita sibi per se ipse coniungi
dico ait synagoge. nec ab hoc prae-
stat quae pollicetur. et quidem morem
gerunt sibi per omnia et sunt summus
prius quam ancilla vobis praestare qui
potent aliquis absque et mandato
prop detestatibus iniquis sup
ba tenuit. Sed vos quidem perpetua
esse ut respicis rudem pannum veteri
vestito committite. novum vinum
veteribus utribus credite. duo
bus maritis nulli placituri femine
instancia denique fidem ypocritam
vel facite nec equum perfectum nec
fornicacionem. vobis soli xpo sine per
fornicacione. eius tamquam immortali do
minacione. et imitatibus apostoli
te coherentes. et
quae dicit Ecclesia mea ergo deo est. quam vos
ydoneos probavit ministros novi
testamenti. Hebreorum dei et vita. Ad no
dum diversa condicio est. quia nec ipse
promittit implere potest. et vos ea
fastidium accipere perpetuos vos adi
pis blandiciis eius. xpi liberalitas
ferens. Ac ne incognitum me hic con-
passe coniugimus. Paulus in vos hanc
coniugalis disciplinae similitudinem porre-
xit. dicit. Nam quae sub viro est mulier
vivente viro alligata est legi viri.
Si autem mortuus fuerit vir eius. solu
ta est a lege viri. ergo vivente viro
vocabitur meretrix adultera. si iuncta
fuerit alteri viro. Si autem mortuus fuerit vir
eius. non erit adultera alteri coniuncta
viro. Evidens ergo metham eos qui
non ante repudiatos et in mortuis
quo dominio ponentes legis auctorem eun
dem se copulaverint xpo. Quod dictum
ad eos precipue spectat. qui crediderint ex
iudeis. ut ipse sit prime superstites
oblati nobis vero in hoc quod opus est at
tempto. quibus ex gentilibus conversio ad
xpm. hebreorum deus videtur mortuus dum
videri sed nec natus. Nam iudeo. si
credat ydoneus. Sed videri defunctus
gentilibus vero ydola et vinctum quod est
velatus aut cognicio xpi. ita si
post ydolatrie divorcia hebreorum
quis deum et xpm pariter colat. nichil
ille quidem ... pudoris femina di
...abit. quae post viri mariti obitum
duobus nupserit. ~~Sermo xvi~~ quod

r

xvi Sermo

Augustinus. Audite haec quorum corda
possidet xpus. et videte si tolerabilis
... quae ipse est nostra pacta ...
novo melle plenus repperit aceto
vetus. Et paulus aceto veteri plenus
effudit dimidium. quod capere infusum
mel novum. non sinebat sed crucifixo
iudeis eum quod ait apostolus paulus ser
vus ihesu xpi vocatus apostolus segregatus in
evangelium dei. ecce mel novo est. Illud autem
quod sequitur. Quod ante promiserat per prophetas
suos in scripturis sanctis de filio suo. qui fa
ctus est ei ex semine david secundum carnem
hoc aceto veteri ... sic persuaderet au
dire. nisi ... ydeoque ... xpm
et ... ut probaret manifestum fi-
unt in nobis. Sed quid opus est eadem
iam superius dicta repetere. Ita pannum
novum et vestimentum vetus. et vinum
novum. et utres veteres. non duo testa-
menta significant sed duas vitas et spes
duas. Ad duo vero testamenta intelligenda
illa data esse a domino plurima. Preterea
scriba eruditus in regno dei. patrefami-
lias ... proferenti de thesauro suo nova
et vetera. Et hoc quod ... recordatur
... potuit. Vel certe ...
... duas eum spes. si quis habere
... putaverit. ut ... felicitatis ...
et per regnum celorum desperat. Hec

per unum novum et utres veteres duo testamenta fi...

Ecclesia catholica allegorice [illegible]

illa non carpit. et tamen si fuit aliqua
tribulatione perturbata deficiens hoc
amitteret etiam illa in iudeis et illud
nemo potest duobus dominis servire quod
opposuit. quod non potestis deo servire
et mammone. Scilicet vetus autem testa-
mentum recte intelligentibus prophetia
est novi testamenti. Itaque et in illo primo
populo sancti patriarche et prophete qui intel-
ligebant quid agebant vel quid per eos
agebatur in novo testamento invenerunt ista
spem salutis eterne. ad illud enim perti-
nebat quod intelligebant et dilige-
bant. quia et si nondum revelabatur
iam tamen significabatur. Adductis autem illi per-
tinebant qui non illud amantes quia pro-
missa temporalia cogitata concupiscebant
in quibus eterna figurata et prophetata
non intelligebant. Sed hec illi [illegible]
sunt que prioribus temporibus viris dicta
Ista vero est innumerabilis impudentia
tu manicheorum sacrilega et immun-
da societas etiam sponsa castissima
christo se iactare non dubitat. In quo adu-
[illegible] se etiam re casta membra quid
efficit nisi ut veniat in mente ad-
versus tales apostoli illa ammonitio
eius. Despondi vos uni viro virginem ca-
stam exhibere christo. Timeo autem ne sicut ser-
pens evam seduxit astutia sua, sic et vestre
mentes corrumpantur a castitate que est in christo.
Quid enim agunt isti evangelizantes
nobis preterquam accepimus nisi ut mentes
a castitate corrumpant que in christo est. Evangelium
quam lege dei culpant nomine vetusta-
tis. errorem suum laudant nomine no-
vitatis. quasi omnis vetustas fugienda
sit. et omnis novitas appetenda. cum
et mandatum vetus in laude ponat
apostolus Iohannes et prophanas vocum
novitates evitari iubeat apostolus
paulus. Tecum vero sponsa veri christi
ecclesia catholica alloquatur et ego pro
modulo meo quantumque filius et ser-
vus tuus potero in te dispensare
cibaria conservis meis. Tam et ut
caveas manicheorum impiam vanitatem
Iam tuorum parvulorum et [illegible]

libatamque convicta. Ille me quondam
de gremio tuo error excusserat. Expertus
fugi quod experiri non debui. Sed tibi etiam
profecit periculum meum. cum mihi fuit
liberatio mea. quia nisi in vero esse
[illegible] sponsus tuus de corde [illegible]
es in vero sanguine suo in remissionem
peccatorum posuisset absorbuissem me vo-
rago fallacie et terra serpentis ir-
reparabili devorasset. nos renasci
novitate virtutis. Haec sola tu habes
et in lacte tuo et in pane tuo. In hac
autem nomine tuo [illegible] est in pane est.
et in tuis quadam gradibus [illegible]
appello in te parvulos tuos fratres filios
quos [illegible] tamquam [illegible] sol
faciles alios fovens: vel tamquam infantes
lacte nutris [illegible] fecunda
virgo mater. Hos in te appello te ne-
vos fetus tuos: ne garrula corruptor
seducat abs te. Sed potius anathema
sit quisquis eos evangelizaverit preter
id quod acceperunt in te. nec relinquat
[illegible] quasi [illegible]. Ideo sunt omnes the-
sauri sapientie et scientie absconditi et ma-
gna multitudo dulcedinis eius quam ab-
scondisti timentibus se. perfecit autem spe-
rantibus in se. Ubi non quo [illegible] verba va-
na in predicatione fallaci. Contemne
[illegible] eorum. quia hoc tibi consolata
est promissione vite eterne te adamas
se in [illegible] sponsi tui [illegible]
est vita eterna. Non autem sicut illi dicunt
[illegible] ad aliud deum seducta est. pro-
mittente [illegible] veteris et terra
[illegible] intelligis quippe in pro-
missionibus terrenis figurata
et prophetatam [illegible] partuisse [illegible]
nec lapideo duritie inexorabili
dicacitate repugnans [illegible]
non hoc lapideum cor quod ille ta-
bule in [illegible] significabat. Epistola
enim [illegible] scripta non atramento
sed spiritu dei vivi. non in tabulis lapi-
deis. sed in tabulis cordis carnalibus
ad que verba vana illi gaudent [illegible]
[illegible] apostolorum repudiasse [illegible]
ille [illegible] cognita veteris testamenti

non intelligentes quae cum prophetis
dixisset. Quod autem verba quae impertinenter
plectitis legem antiquam et apostolos dicere
voluit et impleverit prophetas quos reppu-
nit prenunciata; quod propheta eum docuit:
auferam eis cor lapideum et dabo
eis cor carneum. Videtur vobis hoc
esse non in tabulis lapideis sed in ta-
bulis cordis carnalibus. Ita nec
ubi quod dictum est carneum. Neque sic ta-
bulas carnales hoc voluit ut car-
nali sapias. Sed quia in comparatione
lapidis qui non sentit caro sentit, per
lapidem insensibilem significatum est cor
non intelligens, et per carnem sen-
sibilem significatum est cor intelligens.
Tu potius istos irride qui dicunt
et terram et ligna et lapides habere
sensum et intelligentiorem vitam vivere
quam carnes. At stolidiore et obstinatiore
tu non a veritate, sed a perversa vanitate
cogeris fateri inimicus esse legi
conscripta in tabulis lapideis quam
sunt thesauro in pellibus morticinis.
Forte quia in tabella etiam lapi-
des dicunt ossa esse pecorum. Non
eis dubitat coria pecorum esse.
Namque ergo illa testamenti archa vete-
ris tegebat lapideas tabulas
quam caprina pellis codice istorum
si tu misericorditer irride ut eis
irridenda et fugienda commendes.
Vide in illo diptico lapideo si iam tu
non corde lapideo intelligis quid
ille durus populus cogebatur. Et in eo
tu agnosce petram ipsum sponsum tuum
illum quem Petrus loquitur lapidem vivum
ab hominibus reprobatum, a Deo autem electum
et honorificatum. Illis autem erat lapis
offensionis et petra scandali. Tibi
autem lapis quem reprobaverunt edifican-
tes factus est in caput anguli. Ad
totum idem Petrus apostolus applicat
et totum corpus. Agnosce ipsi dampnati
alienati. Quid? Ecce concreta re-
gere pariter etiam illud dipticum. Sic ti-
meas plane sponsum tuum est aliis te
lapidem significavit. Tuam soliditatem tibi

aut firmam stabilitatem. Digito Dei scripte
sunt tabule ille. Digito Dei dominus noster
eiecit demonia. Digito Dei
appellet tu doctrinas scelestorum demoniorum
mendaciloquorum catenatas sentiens eo-
rum. Dominus iste diptico repellit adul-
terum quasi te pacatum Deus ut isto nomine
te seducat. Quinquagesimo enim illo die
post pascha date sunt ille tabule
et quinquagesimo die post pascha passionis
domini tui, quem pascha illud prefigurabat,
datus est digitus Dei Spiritus Sanctus promissus
paraclitus. Noli ergo formidare dipticum
quo tibi scripta olim quae nunc agnoscis
mittebantur, tu noli esse sub lege ne
illa timore impleas sed sub gratia ut
sit in te plenitudo legis caritas. Non
enim aliud dipticum recipiebat sponsi
tui amicus cum dicit: Non adul-
terabis, non homicidium facies, non con-
cupisces, et si quod est aliud mandatum
in hoc sermone recapitulatur: Diliges proxi-
mum tuum tamquam te ipsum. Dilectio proxi-
mi malum non operatur. Plenitudo ergo legis
caritas. Ibi enim sunt duo illa precepta
dilectionis Dei et dilectionis proximi singulis
tabulis explicata. Hoc est dipticum
in quo peperit quod tibi sunt duo precepta ve-
niens commendavit in quibus tota lex
pendet et prophete. Super quod precepto est casti-
tas imperata thori. Super isto unitas
membrorum tuorum. Illo amplecteris dominum
isto cogitas proximum. Nunc duo precep-
ta ipsa sunt dicte. Tria pertinent ad Deum
et septem ad proximum. Quod predictum dipticum
in quo vetere figura ille dilector et di-
lectus tuus premonstrabat tibi canticum
novum in decacordo psalterio. Tamquam
per octavam metros suos contemporum
in lege ut de peccato. Potius dampnaret
in carne et iusticia legis impleretur
in te. Dipticum coniugale quod non pre-
causa omnis adulterii. Iam in eam de te
sermo est meretrix cogitacio fallax
et fallaciis involuta. Ista ne vel-
minibus tot clamat. Vel poenis me-
trica constituta de memoriis et fornicationis
vanitatibus impregnata. Audeo
matrona catholicam dum tu omnia
impudenter lacerare.

Dipticum a duo, id est duo et tenon plicatio quasi duo corpora et sunt due tabule
quae ad duos pertinent pugillares

lacuna-
nia

Unde nobis metros tuos splendide te-
nere poetatorem et ad laurum lucra va-
num. Illud enim dicis rapta clericorum te-
nuiter possidere istud autem grauius fabro
pro scapulis valde sub baiulare tantum mo-
rem utique ne aliter deficiat. Ubi sunt ista
que sunt vere esse. qui ad te veniunt occupa-
ti tanto negotio. qui ad te intraverunt
ut blanda manu tua et otioso parte
delicata post tantum laborem alti digitos
alti succos confricares. Sed fallit te ma-
la demonis. que tecum certant. ut toti-
mas meditatia et varios fantasti-
mas. Nunc ergo non respicias duplicium vendi-
tionis membranis inimicum quibus tot fal-
sos deos adamasti nectere vagabun-
dos. Ubi figmenta cogitationum tuarum quibus
da pro figmenta cogitationum tuarum quibus
omnia poetica mendacia grauiora et
inhonestiora reperientur. Ut hic etiam quidam
pud poetas nemini decepit ipsa perfer
pro scitatis in libris ab tuis. Tanta
fallaciarum turba puerilis et in scribis
dias nocte virtus illectas. mistralu
libus corrumpit erroribus. Cum prurien-
tes auribus ut apostolus dicit. et a veritate
auditum suum avertentes ad fabulas co-
nuertuntur. Quid ergo spina doctrina feras
illarum tabularum. Ubi primum preceptum
est. Audi Israel dominus deus tuus. deus unus
est. Cum tot deorum nominibus delectata fu-
erit. Cum tot sordibus fornicationis volutet ca-
pitis sordibus fornicationis. volutas. Cu-
ius non recordaris amatorum tabicum tum
ubi describis maiorum regnatorem regem
septrigerum presentem. floris comis cinctum
et facie rutilante. Omne sunt solum tale
amantes. erubescendum tibi esset. Illa
etiam vir unus floreis comis cinctus
pudice coniugi displiceret. Neque enim po-
tes dicere hic aliqua mistica significatione
ita dictum vel ita desideratum. Cum tibi
propriae laudatum matheus. non ob ali-
ud solebat nisi quod remotis figurarum in-
tegumentis sine tibi veritate nudam
et propria loquitur. Ipse sum caritas dei
regem sceptrigerum floribus coronatum po-
nat falsa septem qui floreis comis
cingitur. Non deus regie ingemuerunt
terum illa luxurie mollitudo. Sunt

Quid ergo
accedit qui non ante solus adamatus
est. Sequitur etiam cantando et ad-
iungis duodecim sertis floribus conue-
nita et amoribus plena et in sa-
tiem prius flores suos iactatum
ubi et ipsos duodecim. magnos quosdam
deos professas. tuos quosdam contor-
tantes. quibus ille unus deus contingerentur.
Quia ipsos inuictos faciat. quem
per coniunctum dicitur vincere inue-
nire potuisti. Addingis etiam inna-
bilos regnicolas et deorum agmina
et angelorum cohortes. Sed omnia non
reddidisse dicis deum sed de propria confecta
genuisse. Ista conuinceris innumeralu-
los deos colere non sciendo summa do-
ctrina. qua docetur unus deus unus deo
natus filius. et utriusque spiritus sanctus.
Quos tu non solum innumerabiles sed uer-
tes deos fas est dicere. quos esse non so-
lum unam eandemque substantiam sed etiam unam eandemque
operationem. pariter aequalis unam. eandemque
substantiam. Procreatura vero corporale etiam
dominatus singulorum. Sed tu non intelligis.
non sapis. vino plena es. inclina-
ta es. ingurgitata es. fabulosis
sacrilegiis. digeras aliquid quod evomas
et te iam obruit talibus deliciis.
Sic tamen cauta quod cantas. et inspice
si potest dederis fornicatoris tue
innitaiut enim te doctrina demo-
num meditatiloquorum. ad sinistras do-
mos angulorum. Ubi flat aura sa-
lubris. et ad campos ubi stabat
aromata. cum arbores et fontem mo-
tos. manna et pluuia dulce nectar
fluunt per cuncta sola. et credidisti ea
summopere sed in corde tuo ubi va-
nis recordationibus luxuriata
et dissoluta iacteris. Scio enim quosdam
talia dicentes de ineffabili afflu-
entia spiritualium deliciarum. utique
in enigmate dicunt ista ut non erit
unus quod talibus oportet spiritualium. quod
ubi quiescendum et intelligendum sit. sine
corporeis exemplis in veritate corpa-
li. tale quid demonstretur. sed ignis
in rubo et de nube sermones. deser-
pente nube. et tunica domini. a persecu-
toribus non diuisa. et olim ...

uitto

cris
mulibus unctio capitis et pedum eius
et stridoris multimodis peccatricis et spe
cieis capillum eius. puer in spiritu prima
gemitos corporum ut in sompnus. et in
cetera figurate ostendit. Sic jacob
israhele. et danieli loquitur persarum puer
maribus et ancille in monte. et petro
ille dictus et johanni tam multa per
sola locutione. Ad eundem modum figu
ravit: quod cantica canticorum. et ce
in evangelio nuptias personalias filio
suo. Et homo quidam habuit duos filios
frugi et luxuriosum. Et homo quidam no
vellavit vineam et locavit agrico
lis. Tu non perpende manichem ob
quod predicas. quod non ad illa dominum sed po
cius ad plurima illa venit. ut
et figuris antiquorum apertis et propriis nar
racionibus et disputacionibus evidenti lu
ce placatis calligo se occultaret enig
mate. Addis etiam per super corporum figura com
sed. quod utrumque ambiguum ut figuras
fingeret ut videretur vel agere vel di
cere. sciebat istud postea veteres
per quem tunc manifestaret. Iste
autem qui surgeret post se. neminem esse
curo. preces suas ullis allegori
curo ambagibus tegeret. Quod go
cis ambagibus tegeret. Quod tanta
facit affectus tuus desideriis carna
libus sordidus in tempus et motibus
nemo corporis et totius floris et spa
centibus aromatibus. Et non sunt enig
mata racionis. fatua sapiencia sed co
gitacionis. Ad vecordia furoris. Et non
enigmata te dominus. Cum non fingas
adulterum. apta vitate sed illi
ceat per multitudine et fabulosa fal
lacia. quos illigavit illudere. Hone
nisi eius et ipsi miseri talibus
vanitatibus venenati in hamo pro
solent hac opinione de paulo apostolo
bone ubi ait ex parte cum scimus
et ex parte prophetamus. Cum autem venerit
quod perfectum est. quod ex parte est auferetur.
Et videmus nunc per speculum et in enigmate
tunc autem facie ad faciem ut per illius
paulus ex parte prophetavit per speculum
et in enigmate videns: certe totum
aufferendum est venientem manicheo
et afferente quod perfectum est. ubi facie

ad faciem veritas videatur. O lascivia
inmunda. pure fronte adhuc ista gar
ris. adhuc pastus veteres. adhuc am
plecteris idola cordis tui. Ista ne tu fa
cie ad faciem vidisti regnantem regem
septrigerum floreis coronis cinctum
et victoria agmina et splendentem te
magnum pro vultu et ora fecite ni
magnum pro vultu et alterum regem honori
candentis luce. et alterum regem honore
angelorum operatibus circumdatum. et alterum
adamantine heroum belligerum. dex
tra hasta tenente. et sinistra clipea
tra hasta tenente. tres rotas in
et alterum gloriosum regem. tres rotas im
pellente ignis aque et venti. Et ma
iorem atlantem mundum ferentem hu
meris. et eum genuflexo brachiis
utrisque pectus fulciente. Sed et alia mil utrique
le portenta tu facie ad faciem vidisti.
Sed hec tibi doctrina demoniorum nuncia
vit. Nam tibi doctrina demoniorum nuncia
vit. Hec tibi infelix hec quibus fornicaris
spiritibus. Hec tibi infelix hec quibus fornicaris
tibus constupraris. Hec que vanitatibus
pro veritate lambis. et spectaculis pocul
ebria. De duplici lapidibus audis in
cultu. naturali viceudie coniungis
vinciri filii dei. que illa iam non subjectabo
legis. sub magisterio gracie. non sup
ba operibus. ut fracta cervicibus. humil
tate fidei et spe et caritate. fecit ipsi in
quod dolus non est. et audies quod ibi scriptum
est Dominus deus tuus. deus unus est. quod
tu non audies. in tam multos fictos
deos fornicaciones tuas effudisti. Quo
non fuit tibi inimicior ille taliter
in quibus Et hec preceptum est. Non accipies
in vanum nomen domini dei tui. Quod ergo
tu etiam. Purum propterea quia per carnales
a carnali vanitate. nudados esse
carnes oculos. verus in veritate cor
uis corporis est in fallacie vanitate
proposuisti. Quo non tibi non sit adversus
tertium preceptum de sabbati requie.
tot figmentorum illusionibus inquieta
ania ventilaris. Sed tria precepta quo
ad dilectionem dei. que capies. quanta ama
bilis immoderata es et feda. et
toto corpore. tumuisti. cecamisti.
voluisti. corrupisti modum tuum tur
pasti decorem tuum. turbasti ordinem
tuum

tales apud te fui. nonne te eo
pacto ego te nunc doceam quia tria
precepta ad dilectionem dei pertinent. pri-
mum et secundum et tercium que sunt omnia deum
sed intelligis quam non. Illa septem que ad
dilectionem proximi pertinent qua hu-
mane vite societas continetur. er-
roris tui detestanda perversitate nos-
se atque observare permittere. in quibus
mandatum primum est. Honora patrem tuum
et matrem. Et et paulus commemo-
rat mandatum primum in promissione
eadem atque itidem etiam ipse parentes
tui ac doctrina demoniaca didicisti
inimicos deputare. parentes tuos.
qui te per condicionem in carne ligaverunt
runt. Scilicet non utique deo tuo in-
mundas conpedes inposuerunt. Hic
etiam considerandum est quod consequens preceptum
quod est non mechaberis ita violatis
ut hoc maiore in coniugio detestentur
quod filii procreantur. ac per auditores
vestros deum timent ne feminae quibus
miscentur concipiant etiam uxorem ad-
misceri conpellat etiam uxorem ad-
ulteros faciat. Dicit enim contra legem
matrimonii tabulis proclamantibus
liberorum procreandorum causa ea vinculo
coniunctos. ne periculum dei sui
ne nectuntur. ne particula dei sui
ge nectuntur. ne particula dei sui
corporibus carnis afficiat. sed ad con-
cupiscentiam tuam libidinem. feminis impu-
dica coniunctione miscentur filios de
cretos non nisi inviti suscipiunt. Cum igitur
ingrata copulanda sit uxor quod igitur
non perhibes nubere quod de te tanto
ante predixit apostolus. qui id tam
ante predixit apostolus. quid ad coniu
gia ausfre de nuptiis vult nuptiis ut nu-
nc ausfre de nuptiis vult se mu-
pcie. quo ablato mariti erunt tur-
pes amatores. meretrices uxores
thalami fornices soceri. Sed et alii
ac per hoc etiam illud preceptum quod est non
occides. ex omni parte errore perversitate
non servas. deum enim timens dei tui me
membrum ligetur in carne non das esu-
rienti panem. sic formidas homi-
cidium filii. illic ... et ...
ne incurras in eum famelicum qui
mori posset nisi cibum porrigendo
subvenias iam tu honorandum tenens

a lege dei. si non dederis a lege ma-
nichei si dederis. quid etiam decalogi
precepta quo servabis. Ut a furto
abstineas ut nemo quis panem seu
qualecumque tamen ipsius vestibus tu cenda-
dum devoret potius quam tu si restitui
ei subripias atque ad officinam ventris
electorum tuorum eras. ut furto tuo.
deus tuus non ingravius inveniat vi-
ctum quem incideret eruatur. Porro
si in eodem furto comprehendaris ei ne-
scio dei tui non te abstulisse in
dicere ... quid enim tibi factum est ta
rabis. Quid cum tibi factum est ta
lis deus. cui dicas filii invicem ve-
ne te. et per te nisi velles ut spiritus ta
bi infundere honorem deferrem. Sed et
et id mandatum legis ne falsum testimonium
dicas quamvis membra dei tui per totum
nis. ut ea non solum testimonio sed et
iuramento falso de corporibus liberes.
Iam vero quod sequitur. Non concupisces
uxorem proximi tui. de apud te simplex
non est. hoc enim vides quod nulla tui er-
roris necessitate violare cogeris. Sed
nephas est coniuge concupiscere alie-
nam. considera quid sit concupiscendum
se prone alicuius. et recordare deos
tuos formosos et deas formo-
sas proferre se ut ardeat concupi-
scat ille a feminis principibus tenebra-
rum. et ille a masculis quibus preter
cantis infrenata libidine et ipsos
amplexus inhiant estuantibus
cruciant ab eis illum deum tuum vi-
tii concupiscentiam et tanta suorum turpi-
tudine ut solum valeat indige-
tudine. Nona rerum proximi non concupiscere
quod est ultimum decalogi preceptum
unde potes invenire. Nonne ipse
deus ipse tuus in terra aliena se
fabricare mentitur sed nova pu-
post flammam victoriam. sed triumpho
tuetur. quod cum modo tu insania
vani te deprecaris. et eandem terram
gentis tenebrarum sunt in civitate
sibi cum coniugi credis utique re-
proximi concupisce argento tibi est
minimum suspiciam. continens
tam bona mandata vultu et veri
tuo contraria

na illa tria que ad dilectionem dei pertinet
omnino ignoras. oio non seruas. Sicut
aut scripte quibus societas humana non le
ditur. si qui custodis. a pudore conumelie
vis. ne vt homines confundaris a timore
vis. ne publicis legibus puniaris
aut malum factum bona aliqua consue
tudine corrigis a ipsa naturali lege que
iniuste alteri facias. quod tibi ab altero
fieri non vis aduertis. Error tamen tuus
quia te incommutum iure compellat et
deum sequeris et deum non sequeris sentis
tu vel quod facis. quod pateris vis. At
ista vna sponsa xpi. cui duplices sapi
ista ... insultas in
deo ... inter literam et spiritum
intelligit. quid distet inter literam et spiritum
que duo dicuntur alias. lex et gratia. et non ia
que duo ... in nouitate spiritus deo
in vetustate litere. sed in nouitate spiritus deo
seruiens non est iam sub lege sed sub gratia
neque cum ... creatur sed nullis
intendit verbis apostoli. ut intelligat quod
appellat legem. sub qua nos iam non
vult esse. causa transgressionis gratia posita
est. donec veniat semen cui promissum
est. Lex autem subintrauit ut habundaret
delictum. superhabundauit gratia. Nec solum
eandem legem peccatum vocat. quia sine gratia
non viuificat. Auget enim potius vita
tamen preuaricatione addita. Ubi enim
lex non est. nec preuaricatio. Et ideo
promictiuam. cum sola sit et sine
spiritu .i. lex sine gratia. tamen nos facit
Et ... putare nunquam intelli
gentes possent. et aperte quid dicat
cum ait. Quid ergo dicimus. lex peccatum est.
Absit. Sed peccatum non cognoui nisi
per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi
lex diceret. non concupisces. Occasione
itaque accepta. peccatum per mandatum fefel
lit me et per illud occidit. Itaque lex
quidem sancta. et mandatum sanctum et iustum
et bonum. Quod ergo bonum est. factum est mihi
mors. Absit. Sed peccatum ut appareat
peccatum per bonum mihi operatum est mortem.
Ista cum ... intelligit. quia
... petit. quia ... querit. quia ...
... pulsat. ... non repleta
... Sed quia litera occidit. spiritus autem
viuificat. sed non respondit ...
cum dixit

Scientia inflat. caritas autem edificat
non utique ipse desperat scientiam quam
... sed et adiungit scientia
inflat. caritas vero edificat
Et quid ergo sciebat ipse. quod inflare
nisi cum caritate. non solum non in
flat sed etiam firmat. Ita litera cum spiritu
et lex cum gratia. ... non eo modo litera
et lex appellatur sed ... cum occi
dit habundante delicto. Ita enim lex o
... peccati dicta est. cum auget ...
... delectationem per peruersam ...
... vice ... mala ...
cione. Sed ut appareat peccatum per bonum
Et peccatum ... operatum est mortem. Ita multa ...
... noxia ... mala. Nam
et vos cum oculos doletis. ... tamen
... fenestras clauditis
ii. Et .i. sponsa xpi. mortua legi .i. peccato
... legis per ... fit habundantius.
Cum lex sine gratia iubet non firmat
talis ergo legi mortua ut sit alterius
qui ex mortuis resurrexit. Dispiciat
ista sine legis iniuria. ne sacrilegium
committat in eius auctorem quod tamen facit
tis in eum que non intelligis auctorem
bonum. Cum audias apostolum dicentem. Itaque
lex quidem sancta. et mandatum sanctum et
iustum et bonum. Et tamen auctor boni
est. quod tibi videtur nunquam ex principibus
tenebrarum. Attende veritatem sed
tibi ... Et ... paulus apostolus dicit
lex quidem sancta. et mandatum sanctum
et iustum et bonum. Et tamen auctor
est. quod displicet id quod stulta ... -
... magnum ... dissipando
ut ... Eadem quippe lex. que
per moysen data est. gratia et veritas
per ihesum xpistum facta est. cum accepit
... ut ... impleret
legis vestigia. que non impleta re-
os etiam preuaricatione faciebat
Neque enim alia lex est. sancta et iusta
et bona. et alia per quam peccatum mor
tem operatur. cui mori nos oportet
ut simus alterius. qui ex mortuis
resurrexit. Sed eadem ipsa est. Et tamen
eamque legem. Sed peccatum inquit ut
appareat peccatum. per bonum mihi
operatum est mortem. ut fiat super
modum peccator. aut peccatum per mandatum
Et ... certa. Audi ... per
bonum inquit ... operatum est mortem

Ergo lex que bona est sicut obiecta ina-
nibus gravat. sicut excipit plenus grat. Sic
est bona sicut sol. Sic et bonus quia omnis
creatura dei bona est. sicut dolentibus
oculis nocet. sicut sanos illustrat
proinde quod est oculis sanitas ad vi-
dendum solem. hoc est gratia in cordibus ad
implendam legem. Et sicut oculi sani
non solis delectatione moriuntur. sed illis
ictibus asperis radiorum quibus venera-
bantur in deteriores tenebras pellebantur
Sic anima que peccatis [illegible] salva facta
est. non instinctu legis mortua est sed
illi reatui et prevaricationi qua lex p-
bitam cui gratia defuit faciebat. Ista
dicta utrumque dixi. et bona est lex si
quis ea legitime utatur. Ergo sic decem
quis ea legitime utatur. Ergo sic decem
hoc quod iusto lex non est posita. quia non
opus habet exteriore littera que delectat
ipsa iustitia. Hec sponsa Christi gaudens
in sponsi plene salute sue et tibi cu-
pit bona tua suspiratione a fabulis ad
veritate ne adonem quem adulterum
reformidas cum ipsis adulterio
serpente remaneas. Adonem est
verbum hebreum est. et interpretatur dominus. eo
modo quo solus deus. dicitur dominus. sicut
latria quod verbum grecum est. et interpretatur
servitus. non quecumque sed illa qua tamen deo
servitur. Non sed autem interpretatur verum non
semper et quotiens si iniusta re
ligione sed [illegible] si a te requiratur. Unde tu
o[?] hebreas. preter hebreas litteras ubi quis quem
quis hebreas sed non invenies non ego ti-
hebreo sicut non invenies non ego ti-
met etiam vocem eorum nomen oblitum
intelligit et amat. nec curat in-
sultatorem. et quem non dominus nihil
sed insultatorem credit esse talia qualia non
legit. credit esse talia qualia non
intellecta
esse scripta est. quod non diu intellecta
sic erat obiciat ei quicquid emanu-
per erat. obiciat ei quem semel adamavit. irridet in spiciam
semel adamavit. amplectitur veritatem huius
illius litterae. obiciat quem adamavit nul-
nominis repellit extinctum adversarium
spiam. repellit extinctum magistrorum ea te quem
tenet vinctum magistrorum. cupit sanari a vanis erroribus
cupit sanari a vanis erroribus.
et edificari super fundamentum apostolorum
et prophetarum. que dicis hypocritarum
et prophetarum. que dicis quid loquaris. Neque ad-
vertens quid loquaris neque at-
tendens quid est tua fabula confert

cum coniuge dextera. et corpore tuo bene-
bracijs. plus nudum fabricat in corde
tuo ista ne ille non est hypocritarum
semiferus et pervidens ut quem hypo-
critarum dicitur est. Aliud ait sic tu
adverte et considera et inni tege.
ut corrumpas tua a specie adulterii
prohorrescas. cum astucia sed apud
corpus credendum putasti. aliud
pauli canere debuisti. quod vanam etiam
voluis virgine casta exhibere Christo. Ti-
meo inquit ne sicut serpens evam fefel-
lit in versutia sua. corrumpatur mens
vestra et a simplicitate et castitate
que est in Christo. Hoc tu cum audires
quae est in Christo. Hoc tu cum audires
visque ad eo te deprimisti. et vene-
ratus incantationibus eius. amicus sa-
cra eius. ut aliis multis herbis aliud
atque aliud idem serpens tibi ante quam
se ipsum exprimavit. Porro si tanti-
culte fallacijs eius variis et multi-
formibus irretiti. quod ut hac amor-
tione apostoli vanam fateatur. tu quanto
adulterata est. que in longinquo consti-
tuta. quam ipsum hoc pro Christo hebreo. ad quod apostolus
dicit seducta eva atque corruptam
clamat. ut ab eo virgine servatam
vocem tali admonitione custodiat. Tene-
bravit cortinum quod tectum in fantasmatibus
tibi lucidarum memoria voluntatum
Que sunt. Ubi sunt. Cum sunt fidelia
promissa eius. Ebria non a vino
sed ebrietate cum iniciata est. imprudentia
sacrilega deo prophetarum. que ipsis judicis
sibi dispensatoribus non exhibuit. quod pro-
misit nunc sane depositum quod promisit
et non exhibuit. ne tibi tu vince-
rens ad iam exhibitum quod non intel-
ligis ad adhuc futurum quod non credis
Tibi quid promissum est et presentatum
unde tibi fides fiet. te acceptura
triumphos nonorum scelorum super tuam
tenebrarum et aliquibus elegias protulerit
in quibus legas cum laude predictos fu-
turos manicheos. Vim iam tibi ali-
quid exhibitum putes. Sed spero. quia
esse nos videas. prius probatura es
quod non ipse manicheus tibi prophetas
finxerit quod sibi ut credas noluit alios fol
Neque cum putat turpe mendacium dant
non potest dubitare falsas prophetias conde-
re pellibus ovinis quem Christum laudans ex-
pectat falsas cicatrices ondisse in membris
suis

latria

At ego vos plane perditos lego non solum a prophetis aliquanto obscurius, verum et ab apostolo expressius. [E]t quadrat quemadmodum scriptum invenit manifeste: quod in novissimis temporibus recedent quidam a fide intendentes spiritibus seductoribus et doctrinis demoniorum in ypocrisi mendaciloquorum cauteriatam habentium conscientiam suam, prohibentium nubere, abstinentes a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum graciarum actione fidelibus et hiis qui cognoverunt veritatem, quia omnis creatura dei bona est et nichil abiciendum quod cum graciarum actione percipitur. Hec quemadmodum in vobis impleta sint et luce clarius omnium qui vos noverunt oculos tangit, et super perspicue omniumque [?]. [I]sta autem quam doctrina apostolica virginem castam uni viro exhibens Christo a fallacia serpentis qua tu corruptus es monet ut caveat, agnoscit deum prophetarum deum verum deum suum. [H]uius ulterioris pollicitationi secura credit, cuius tanta promissa completa iam tenet. [R]ecte quippe dicit ad presens tempus [?] ei confitetur esse prophetas que in iudeorum cordibus apparent. [Q]uod cum incredibilius promittebatur quam id quod abrahe dictum est: [I]n semine tuo benedicentur omnes gentes? [E]t quid certius iam tenet completum. [I]lla etiam que ultima promissio, quam prophetia ita breviter commendat: [B]eati qui habitant in domo tua in secula seculorum laudabunt te. Finita quippe omni indigentia et novissima inimica morte destructa, perpetua dei laus erit ociosorum negocium, quoniam iam nemo attendet necessitati [?], de qua iam nemo discedet. [Q]uod alibi prophetia ita commemorat: [C]ollauda ierusalem dominum, lauda deum tuum syon, quoniam confortavit seras portarum tuarum, benedixit filios tuos in te. [C]lausis portis nullus intrabit, nullus exibit. [H]ec etiam [?] sponsa in eternum de futuris bonis et pulsantibus non aperturus [?]. [H]ec eius dotata [?] sponsa, que in apocalipsi iohannis copiosius uberiusque describitur. [N]on credat haec [?] prophetie promissioni virgo casta, si non iam tenet quod ei percantat prophetiam [?] de futuris promissum: [A]udi filia et vide et inclina aurem tuam et obliviscere populum tuum et domum patris tui, et concupivit rex speciem tuam. [Q]uoniam ipse est deus tuus, et adorabunt eum filie tyri in muneribus, vultum tuum deprecabuntur divites plebis. Omnis gloria eius filie regis intrinsecus in fimbriis aureis circumamicta varietate. [A]fferentur regi virgines post eam, proxime eius afferentur tibi. [A]fferentur in leticia et exultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui in omni generatione et progenie. Propterea populi confitebuntur tibi in eternum et in seculum seculi. [H]ec tu infelix aspice corrupta, que ut cogitare possis pulchritudo filie regis intus [?], quoniam [?] ipsa est cuius castitas intus [?] ipsa [?] violata est, ut aperirentur ubi tu oculi ad amandum et adorandum solem et lunam. [A]t si per nisum indicium alienareris aliquo intus quod est [?] dei, alienaveris [?] et interna capta [?], nichil quod aliud extra et interna capta [?] putans, quod [?] veritatis atque sanctitatis [?] putans [?] nisi lucem istam, quam per male pictam [?] nisi [?] apertos oculos tractam [?], et in [?] auctam, multiplicitate [?] variatam per ymaginationes fabulosas impudica mente convolutus [?] recepit fornicationes. Convolutus [?] nimis abhominande et paciare [?] tue nimius abhominande [?]. Et redite ad me dicit cogitationes [?], et redite ad me et nuditates [?] vitas [?]. Redite ad me et [illegible] reparaberis [?], si confundaris tibi et respiraveris [?] dans [?] in te [?]. [A]udi quod dicit via veritas, que ut fallacibus formis tu teneris [?], vigilavit ut fallaci [?] blandiciis [?] sanguine te redemit.

~~Capitulum xvi~~

De moyse

[F]austus dixit: Quare moysen non accipitis, cum Christus dicat: Moyses de me scripsit, et si crederetis moysi, crederetis et mihi? [E]go vero non solum moysen de prophetis [?] sed omnes etiam prophetas iudeorum et gentium. [Q]uid enim [?] hec fidei noceat? [A]d quid nos pociores fidei [?] Christi [?] si [?] rogare [?] et conscienciam ubi ... [?] vestri testimonia [?] ... quod [?] esset etiam te libere nobis omnis mancipe [?] atque expectatione [?] per [?] specimus eorum solas ab hystoriis de Christo [?] scripturas [?] prophetas [?] quibus [?] in ... non [?] sit et [?] si et moyses scripsit [?] ... [?] sit aliquod non nichil tamen videmus [?] aut scripsisse de Christo. [Q]uamquam [?] ... [?] ... [?] de primis diebus [?] florere [?] herbe [?] ... de omni herba frugifera [?] de nuptiis diebus [?] ... nuptias [?] ... tribu ... primas [?] ... ornatum [?]

scripsit

i. intuitu [?]

[?]

Dum quicquam vellet in omni profundo margaritam tam caram in omnibus ceteris gemmis plus omnibus ponere. At si reperit eam domi maneret, non noceret. Aqua similiter nocet. Sicut quia homines utilibus scripturis inimica respuere. Nobis libenter non esset religionis cuiuspiam inter disputato si ex inutilibus nobis solas in te de christo prophetias accipere. Neque hoc prodesset credibus ad capiendum nos posset ac redigendos in christianam servitutem. Quia ut gentibus inimicus tuus idem Ihesus et filius dei aperte indissimulate quia confitentur prohibitum numquam sit nobis expositum. Quare si et Moyses scriptum hoc testimonium de christo aliqui scripsisse accipiam. Statim ut ipse hoc minime prodest ad captivandum me in christianam legem. Quam michi videam a paganismo distare. Quam magis vel odio est quod arbitreris si probatum hoc fuerit me minime gavisurum super omnem probasse de christo. Tibi sane insufficientes referam gratias. Si quemadmodum credis quia christo Moysen de se scripsisse testatus sit. Ita etiam illud doctus quia non sunt ea que scripsit. Vera ergo quidem scripturas eius perscrutatus ut iustum est, nullas ibidem scripturas de christo invenio. Sive quia nulle sunt. Sive quia intelligere eas non potui. Quidem in ingenti populi estu voce cogebar in altero e duobus ut aut fictum pronunciare capitulum hoc aut mendacium testem. Et id quidem alterum pietatis erat deum constituere mendacem. Nam certius ergo visum est scriptoribus ascribere falsitatem quam veritatis auctori mendacium. Quippe tu et ipsum dicere audire surdos fuisse et labiis omnes qui venerunt ante se. Quia prima post omnia videos feriri Moysen. ad hec/ et cum maiestate prima loquenti eidem ubi se nuncii lucem appellat iudei indignantes reclamarent. Quia tu de te testificaris, testimonium tuum non est verum. Non enim videlicet prestitutum ubi magis locus exigebat ut diceret de se prophetasse Moysen. Et tacuit re vera aliena et nullius ... quo coram pribus testimoniis invenit: nempe in lege vestra scriptum est: Quia duorum hominum

testimonium verum est. Ego sum qui testificor de me ipso, et testificatur de me qui misit me pater. Illud eos convertamus quod de celo dein audierant: hic est filius meus dilectissimus, credite illi. Nec ... et illud in templo non videtur iudeos potuisse tacere cum post dictum de scripsisse Moysen. Qui statim ut potentiam malignam et astutiam quereret. Quod ita illud esset de se a Moyse scriptum putaret, et hoc eorum omnimoda taciturnitas. Non enim nec rarum nichil tale dixisse sibi. Maneris et hoc non parva videatur ad confirmandam suspicionem fi de capitulo isto plus illo teneor quod omnem ut dixi nostras scripturarum scrutatus nullas ibi de christo prophetias invenio. Sunt tamen te comptius meliores intelligente lectore. Consentiam me aliquid credo. Acturus quia fateor gratias ... ad doctrine qua in ... fiducia promittit nulla frustrerit iniuria. Sed doctoris siquid est quod me forte legere ... de deo ac domino nostro memoratum in scriptura Moysi. Quod dixeris ut impleri solet hoc ipsum satis esse debere ad fidem. Quod post dixi de se scripsisse Moysen. Nolo tamen nunc ad me respicias. Que credendum professio mea fecit obnoxium, ut non passim non credere ei qui si puta nos cum iudeis tractare sunt ... Tu eos dixisti Moysen de christo scripsisse. Constituti erant probatores. Quid offertis nunc? nam dicere poteris. Christus hoc dixit. Cui adhuc ille minime credidit. Neque opus erit nos ipsos credere. Quid respexerit quid ego credere. Tu illud quod nos solet ubi deus ipsius loquitur ad Moysen. Dominus. Suscitabo illis prophetam de fratribus eorum similem tui. Et cetera quid quidem ad christum minime spectare. Nec iudeum latere hoc vobis si credere conducibile est. Si non scripta post ... Moysi similis propheta siquidem fuit ille homo. Hic deus. Ille peccator. Hic sanctus ille ex coitu natus. Hic solum te ex virgine ... me ... non ut ex virgine ille ... deo pro ...

coitu

per placitus patri gloria vos liberare de-
bueo ergo ipse erit propheta filius moysi
neque stati nos judeus quia impiis
videbitur quod coarguet ut medicatos
Ait id offeram et quod prius solet
induci videbunt vitam suam pendere
et non credent. Cum vos quidem adfi-
xistis in ligno. nam non sed et licet ipse placeat
quod ad christum minime pertineat nichil tamen
impium est inter maledictos enim
pena quam commisit in populum suum. sed alegorie
sua decedit etiam hic adiecit futu-
ros confessores in captivitate hostium pro
num fueraque sui meditaturos diebus
ac noctibus. ut nec vite ipsius spem
fiduciam gererent quod sibi esset a victo-
ribus condonata. quia eadem comminatio pe-
ndet. pavidos ac sollicitos semper sub im-
minentia gaudiorum non sic quidem ad
christum pertinet. Occiduam sunt alia nam
id quidem verum crederam. de christo vos
dictum putatis maledictum esse omnem
qui pendet in ligno. quia id aliud inter-
ficiendum esse prophetam sive vaticinatorem
populi qui eos a deo suo vellet avertere
aliquid ve infringere mandatorum. Et
ego quidem christum fecisse plane ne-
gare non possum. Sed tu contra de ipso
sic esse ipsum plane fateri non poteris
Ne si hoc posset querere nusquam inveniam
enim in quo nam sunt moyses prophetavit
ut qui maledicit christo. qui cum iubet
occidi. Sed et populi dei habent. hic de christo
non dixit. Sed hic de christo dixit. populi dei
non habent neque cum divinus prius. qui
maledicit christo qui eum iubet occidi
Sed ergo moysem abhinc in nulle viri
dicamus. fateamur necesse est. neque hoc
quidem eum scripsisse de christo. Et si hec
minime de christo scripsit. qui alia dabit
qui nulla erit. Sed nulla fugit nec
christus potuit asseverare. et nusquam
Ista si christus hic minime asseverant
scriptura id fieri esse constituit. Nec
id quidem impleri est quod sequitur. Sed crede-
retis moysi. crederetis et michi. Cum dis-
similis ad modum traditio est. et
longe alia moyses et christus. Quia per alterum
eorum judei crediderunt. alterum nimio
repugnarent. nam moyses quidem

preceptum. ab opere omni abstinendum docet
in sabbato causam inducit religionis
huius quare debeat esse quia deus. cum mundum
atque que in eo sunt omnia fabricavit sex
diebus indulserit operi. septima vero ces-
savit quod est sabbatum. ideoque hunc ipsum
diem sanctificavit. tamquam sue tranquillitatis
portum. benedixitque dedit imperium ut qui idem
polluerit occideretur. Sed in judei vellent
credebant docente moyse. Christus vero ne-
cessarios quedam accommodata sunt putabat
asseveranti deum semper operari. et illum plus
sacionis statuisse dierum. quare ipse iugis
et infatigabilis virtus semper ac deinde
deo nunquam debere cessare. nec a sabbato
quidem. pater meus semper operatur et ego
operor. Ita moyses carnis circumcisionem — preceptum
in signum in patris et deo amabilibus
nuntiat iubetque circumcidi preputium re-
secari quod primum eorum. esse quod hoc dicit
nationum signum testati illius. quod deus prius
disposuit ad abraham. affirmatque quod
vero quisque non fuerit circumcisus exterminabi-
tur ille de turba sua. et hereditatis
quam abrahe promissa sit ac semini eius
non veniet in consortium. Huic ergo judei
valde crediderant asseveranti moysi
christo quia fidem christo habere non poterat infir-
mata ea. et semper asseveranti quod duplici
etiam Jesu filius fiet quia esset circumcisus
Item moyses carnalium ciborum sollici-
tam facit discretionem. et inter pisces et
volucres et quadrupedia helvionis
in modum disceptator sedet iubetque alia
quidem ab ligurrire ymundus. alia vero pro
immundis ne contingi quidem. Sicut in parte
porcum vocat et leporem. et si quid in
piscibus caret squama. Aut in quadrupedi-
bus ungulam fissam non habet. qui non rumi-
nat. Sed ergo judei fortiter crediderunt. Chri-
stiane moysi christo tamen credere non po-
terat. indifferentiam docenti ciborum. et
apud quem de discipulis omnia preciperet removen-
ti. sed planius vero vulgo concedenti omnia
sunt edi asseveranti quia eos nulla que in os
intrant polluunt. quia quod de corde impudi-
ter procedat. ea sola sunt. que polluant
hominem. Atque alia multa moysi contraria
legum dogmata fecit nos. quia negetiat. Sed
quia singula persequi longum est. unum nullus

ciunda. i. quia christianorum heresi pro magis
et quod est in preceptu catholici. nil contra
semper curavit quod moyses scripsit contra
ipsum si non de errore descendit aliquo
sed quod via illa christi et discipulorum eius
traditione nos omnes fatemur nostre
est contraria vite. preterea ihesum docuisse
atque moysen scripsisse non credimus
xvi ihesum a iudeis quia fidem vellet contra-
riam moysi commovere. ergo plus iste cont-
ra ihesum dixisse ad eos. Si crederetis
moysi crederetis et michi. Cum sit longe
maius tu ideo magis eos non credi-
disse ihesu. quia moysi credere potuisse
ad fidem christo hortare si moysi crede dixerunt
erunt. Tu autem ut dixi. Ubi vero mag-
is de christo aliquid scripserunt quod nos pro-
fert dicis alias inquis. Si pauci eos crede-
retis alias inquis. quia de christo scripsit moyses ad
dicenti christo. quia de christo scripsit moyses
si non credis christianus non es. Huius
si non credis christianus non es. nichil
ita sed et imbecilla responsio est. nichil
hic enim quod audeat dicere in melius
Hic enim quod audeat dicere in melius
scriptores. si idem confitentes fuerit. Et
huius hic non quidem dicere potuisti. que
sunt sic non quidem dicere potuisti. que
mas non esse credendum causa reli-
gionis qua famulor christo, licet et ipsum
adhuc conteratur. utrum sit. et huius christi testi-
monium ut credi debeat absolute
ad scriptorum ut examinare solliciti
an scriptorum ut examinare solliciti
ne si nos non credideris filios eorum
sed nos non credideris falsatores tamen
sic offenderis sed falsatores tamen
utrumque hic fieri potuit christianus oportet
tu enim ad de illis agere quod vetu-
iudeos sicut atque gentiles quibus dicere non pos-
sumus. Si pauci eos credere. Si non credis
christianus non es. Nunquam nec christianos
quidem hic patuisse dixisset. cum post christo
quidem hic patuisse dixisset. cum post christo
mina apostolus dubitare dixisse. apertissi-
mus non sit. sed quod animi eius vulnus
corporis sui cicatrices om-
nes videbuntur. corporis sui cicatrices om-
sit ut dixit. Si discipulus eos crede
Si non credis discipulus non es. Cum
in hoc dicas. non de christo dubitati-
onem de futura utro sit eius an scindetur
ad inquis. beatiores appellat. qui
non viderunt et crediderunt. Esse ideo
dictum putas. ut sine ratione et in-
dicio quidque credas. Esto tu beatior
sine scriptura. Ego michi cotidie cre-
dere ratione. beatus audisse

Augustinus. Astute quidem patribus di-
cis. si quas in libris moysi de
christo prophetias invenimus sed ita pro-
ferre atque exponere de manichaeis. tu aquam
... cum piscis capitur ... Cum
quia moyses omne quod scripsit de christo scripsit
ad christum omnia pertinet sive que cum figuris
rerum vel gestorum vel dictorum pronunciet
sive que eius gratiam gloriam commendet.
Tu quod tamen commendo. fallacia christum de
Manichei libris credidisti. ista moysi ita
ergo nos credere sed ut ... non esse
... hic interest quia moysen ... ...
inspectore ... ad fallacie laudas.
Si enim sicut de manichaeis ... nos non
sed ipse dixisti. Cur enim ita nos
fidelis. ut si alia contra non ...
... fame ... Quin ipse ve-
... omnino ... talio in-
munda est ut dicitis et in omni aqua
omni herba vita illa misera dei
... constringit quod per vinum adiuncta per
... est. Detestabilius ... sed ...
... et ... te cogit ... que laudas et
et aquam marinam bibere ac ...
... quas vituperasti ... ...
... familiaris ... ut
... ille fuerit. cum christum confitentur
quales et iste accipiatur si aliquis in eo
falsis reperiri potuit quod per ... christum
ille quidem non dedignatur ob- (ob-)
(brm)
... Si enim patrem familias beel-
zebub appellaverunt quanto magis do-
mesticos eius. Si vos ... videte ... quibus
ista dicitis. ... ...
... ... quod ita duo ... Illi
enim non cum christum ... ... et
non fallacem putabat. Vos ... do-
ctrinam non putatis ... veritate ... nisi
quod christum audet veritatem fallacem. ...
at tibi videtur. legem moysi. ni-
chil a paganismo distare. dum quia
templum sacrificium. altare sacerdo-
tium commendat. ad hoc omnia nova
et in novo testamento reperitur. Sol-
vite inquit templum hoc. et in triduo
resuscitabo illud. Et cum offeres mu-
nus tuum ad altare. Et vade et
ostende te sacerdoti et offer pro te sa-
crificium quod precepit moyses in testimonium
illis. ... ad figuram fuit iste pro ...
dus ... ... templum
corporis sui templo illi comparat
... doctrina. cognoscis

Templum esse dei spiritum et dei aulam. quod
etiam vos et obsecrare italicos per misericordiam
dei ut exhibeatis corpora vestra hostiam
vivam sanctam deo placentem et cetera. Quid
deinde omnia illa figure vestre fuerunt sed
[?]nam dicit. et supra commemorandum est
quia non demonibus exhibebat sed vero deo
qui fecit celum et terram. non tamquam indi-
gens talibus. sed ipsa distinguenti et iu-
beret sacrificia. per que significaret futura
vos autem qui ut seducatis et decipiatis
imperitos immundos et christianos. Paga-
nismum nos fingitis detestari. Contine-
nos auctoritate paucorum librorum. in quibus
solem ac lunam colere atque adorare precep-
tum sit. Vestro ergo errore paga-
nismo similis est. quem quidem ut ipsum co-
litis. sed ipsi novo nescio quid. quod vo-
bis mentiendo finxistis. et deos ...
in isto conspicuo celo ... ut ali-
os invisibiles commenticios adoratis
omnibus fantasmatibus. quod vanis atque in-
anibus simulacris. non eiusdem fa-
bricatis. sed corda vestra templa facitis
Exigis a me ut ostendam. quod ita scripsit
moyses de christo. Jam quidem ...
demonstrata sunt. Sed quis possit omnia de-
... commemorare prophetiam. quod si quid a commemorare
paratum videatur ... vel in aliud ...
ea conari pertenere ... sed fuit evidentia.
clarioris ... oppressus. dicere ...
illa tamquam de mari salso ... ...
... ad tota scriptura ...
vos velut ad aquam marinam biben-
dam cogi ... magis ... sufficere ...
... ut ea ipsa que replicanda
decenda (?) percepit de scriptura legis hebreorum
ad christum predicandum pertinere ... in-
telligatur. ostendam. Loquor satis appareat
nullo magis omnia ... ...
... dilectione ac ... perscrutata christiane
fidei convenire. sed ea que deridenda atque
dampnanda obicit inimicus ... ab ipsis
convicta christiana veritate dampnandos
mea ... plena ... fallacia. cum dicis
... ... moysi. crederetis
et mihi de me enim ille scripsit. Intellige quod te
... ...
... videamus. ... ... ut autem
... capitulo ...

dicere ... Quid cum hoc capitulum vitium est.
ita et verum ihesum Faustinus mihi vi-
sum est. scriptoribus apertius fratrum. quin
vitatur auctoritate ... ita ne
tu christum credis vitat auctoritatem.
quem predicas castimus et mortuus et
... et ... simulatione
solo in oculos ... vitas auto-
rum ... christum ... eos qui de illo scri-
pserunt. ... auctoritas ... incom-
mendata atque firmata ... poste-
ros emanavit. audis apostoli ... ...
non enim vidisti christum. ... quemadmo-
dum apostolis locutus est terra. ... de celo te-
stem Paulum vocavit. Quid de illo scribe-
re ... credere possis nisi quod scriptura te-
stat. porro si ... eius ...
... et notum omnibus gentibus. et
ab initio predicas novos christi ... omni-
bus. in tanto ... convenire collocan-
tur. que scriptura ... cui de christo fides
... quid potest ... ...
... non ille qui hoc non vult credere di-
cat ... sit ... in notitia
venit in dubium deinde Dubitans
... audisse. dicere fures fuisse
et latrones omnes qui venerunt ante ...
... illum audisti hoc dicentem. nisi ...
atque hoc quod ita credis ... ut tamen
... dominum audisse te dicas. alius
... atque hoc dixisse christum
... neget. ... Quid facies. ... non
... doctrina. quibus poteris
... predicabis ... illius scripture
quod non vis credere. ubi dixisti. ...
ita credis. ut hoc te ab ipso christo dicas
audisse. Ecce nos utrumque credimus.
quod eius ... credimus. ubi utrumque scriptum
est. et de christo scripsisse moysen. et eos
qui ante christum venerunt fures fuisse
et latrones. Sicuti ... quippe ita vult
intelligi. quia missi non sunt. ... quia missi
sunt sed moyses ... prophete. non ante
christum sed cum ipso venerunt ... non cum ...
te ... noluerunt. Sed cum ... ipsos
loquentem ... portaverunt. Vos
autem qui hoc verba domini sic intelligitis ...
... intellectum ... confitemini. ... illos
vos ... qui ... christi ... prophetaverunt
... voluistis ita finxistis

ita si aliqui sunt uiri quibus de Christo fides habenda non est, quia non nisi a nobis praedicatur, tum si aliqui sunt quos dicere audiatis prophetasse Christum, falsam carnem, falsam mortem passionis, falsitatis dubitatibus deceptus, oblaturo non dico spiritus ipso qui sit decipiendi atque fugiendi, quoniam quia non possit esse uerax. Quibus de emendatione uos placet ut si non dicam certe ut dicere reperiatis scriptum ipsum in illo, omnes qui fures fuerunt et latrones, qui ante me uenerunt. Si eo uerbo quicumque praedicauerunt de Christo si ille intelligitur qui uenit, ut ipse ante me uenisse dicatur, quia cum Christo, id est, cum uerbo dei uenientes fuerunt, quos cum eos non miserit deus, mendacia sua hominibus attulerunt. Vos quidem ipsi quoniam post Christi passionem et quidem ipsius quoniam nullo nati fuerint ratione, qui fures et latrones estis, quia plus quam uos ipse illuminaret ut ueritatem uestram praedicaretis. Cum autem uenire uoluisset ut mortem falsam iactaretis. Illud autem ubi est, dominum esse a prudentis. Tu de tempore testificatis testimonium tuum non est uerum; non mirum est non credendum esse praedictum eum ut dicam de se prophetasse Moysen. Non est hoc quod oculum quo de pastore uide iam credendum quod praedictum in lege uestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium uerum est. Quia ego sum qui testificor de me et testificatur de me qui misit me. Quid aliud sonat intelligentibus nisi illa tempora unum in lege prophetarum sanctorum et conuenientium ut etiam se praenuntia et futura reuelatio ipsius et filii? Per quos sunt et illa in scripturis ... in ore duorum uel trium testium stabit omne uerbum. Alioquin et unus multos statuit omne uerbum ... et plures pro testibus plurimum ... potius quia centurio ... in concordia fidei ... euangelistarum qui uelut creatibus aliquibus praedicationem praecibat ... qui fieri quo dicitur contrarius esse nullus testium ... Sed ipso intelligi uoluit de se prophetasse Moysen. An forte inde calumniandi ... non ait in lege dei, sed in lege uestra scriptum est. Usitata locutione ...

scripturis quis agnoscat legem dei uestram dixit, uobis data. Aut de apostolis cum filio quod se cum accepisse testatur non ab homine sed per reuelationem Iesu Christi. Aut etiam dicitur negasse Christum patrem deum uerbi, tunc non ait pater meus, sed pater uester ... uox illa qua tamen in concordia caelo delata est: Hic est filius meus dilectissimus. Credite illi, qui uos non audistis, nolite credere illi. Quae ab eo creditis qui eam in scripturis scriptis inuenitis. Illic et ipse tum credere non uultis de Christo scripsisse Moysen. Ibi aliquid ... quibus sint fide derogatos ... mysterium ne ita prophetans aliquis dicat, ita uocem omnino non commisse de caelo. Sed pro uos cum salute ... quibus quia omnibus gentibus cum auctoritate conferebatur ... argumentationis. Cum dicatis post uerbum non esse credendum quod dixerit Christus de se scripsisse Moysen, quasi ille dixisset, nec iudei uoluissent tacere quaestionem ut potentem malignum et astutum ... non id esset quod de se a Moyse scriptum putarent. Sic et ille uanus et perditus dicat si de caelo uox illa sonuisset, omnes iudei qui audierant credidissent. Cur ergo non cum ipsi datis insania? Qui si non potuit, ut etiam post illam caelestem uocem durat infidelitas iudaeorum, manifestum fit si potuisset. Ut cum Christus dicit de se scripsisse Moysen, si magis maligna ... timentes ... audire eos non quieuit. Quid de illo scripsisset Moyses hoc non solum sacrilegii ... aduersus euangelia ... et argumentationem ... atque intentionem suam in illud uocis confert. Eos quia plus se tenere dicat, quia omnium ingentes scripturas scrutatus nullos ubi prophetias de Christo inuenit. Cum ideo uideo quia non intelligit, sed pro tunc non intelligat ... inimico et aduerso ... legit ... scrutatur ut sciat sed quod nescit sic reputat ... arrogantiae oculum cordis ut claudit ut eos non uideat, sed distorquet ut puer uideat et aliud pro alio ... in ... de ... aliud ... forte legere potuerit

de deo ac domino meo ~~~ Jhesu vaticinatum in moyse [scriptura]
Et hic ato judicam. Totum te perierist
quod totum ille de christo scripsit. Ego quia
totum disputare et pertractare non possum
hoc tibi in isto opere. sed potius deo adiu-
vante servabo quod superius dixi. ut
ea ipsa quam ad respondendum elegisti
audiam de christo esse conscripta. Quamquam
peteris ne dixerim. ut imperiti so-
lent hoc ipsum satis esse debere ad fidem quod
christus dixerit de se scripsisse moysen
Sed quod si dico legis imperitus sed ut
fidelis dico non valere autem hoc ad
convincendum gentilem vel judeum et ego
fateor. Ego adiungo vos quam quomodo non
nunc [illegible] gloriam satis esse [illegible]
ac invalidum. Tu ergo et sed dum [illegible]-
latus tu coactus es confiteri dominus
nolo enim ut ad me respicias.
quem ad credendum professio mea fecit
obnoxium. ut non possim non cre-
dere ei quem sanctis [illegible] putavi non eum in
quo tractare putavi cum gentili. quibus
verbis audisti te. interim tu quomodo in-
christi nos cogimur quod te ad credendum pro-
fessio tua fecit obnoxium. fatere
convictum de christo scripsisse moysen. quia
ipsum christum hoc dixisse in evangelio scriptum est
cuius tam perclaram [illegible] auctori-
tatem labefactare non audes. quod
et tu id quod obliquo audes difficul-
tatis tue pressus angustijs. et ca-
vens quandam ruinam te obruat
cum tibi sit nullam esse scriptura. cui
de factis et dictis christi flagitiose contra-
dicendum. per evangelio. tamen se lateris
notissimo. credendum esse non putas
Et timens ne amisso christiani nominis
pallio nuda vanitas vestra sit
conspicienda et detestanda remaneat
Sursus te [illegible] colligere conaris
et dicis. quod ipse christus verbis. itaque te ad
credendum professio tua fecit obnoxium
Ego [illegible] iterum tu quomodo nunc ago hunc
serio perimo .i. erroneum atque fal-
laciam. et tu ego fateri de christo scripsisse
moysen. quod hoc ipsum dixisse in evangelio
legitur. cum te ad credendum professio
tua fecit obnoxium. Cum judeo vero
vel gentili si mihi necesse fuit disputa-
re jam superius ostendi quibus modis pro-

mas predictis verbis invenire o
porte consimiles. Nec id nego de
christo [illegible] predictum esse quod tu tamquam
facile refellendum elegisti ubi deus
loquitur ad moysen. dicens. Suscitabo illis
prophetam de fratribus ipsorum sicut te. Verum
inepta lauta et lepida antiteta
quibus libenter sermone quasi colorare ac
pingere voluisti nullo modo ab hac fide
vitate deterret. Comparans enim christum
atque moysen. et cupiens demonstrare
dissimiles. ut non ob hoc de christo videatur
intelligendum esse quod scriptum est Suscitabo
illis prophetam sicut te. Apposuisti tam-
bi inter [illegible] multa contraria. quod
ille homo. hic deus. Ille peccator. hic sanctus
Ille ex coitu natus. hic secundum vos
de virgine. Secundum nos vero non nisi ex virgine
Ille offensus deo occiditur in monte.
hic pro placatione patris passus sponte.
Quamquam vero aliqua. cum sic dicatur christi pre
atque quomodo sic intelligatur
quod non eatenus. quod utique eiusdem nature
sunt. dicuntur nisi esse similia. sicut gemini
homines vel filii parentibus. vel omnes homi-
nes omnibus hominibus [illegible] homines sunt
similes utique sunt. quod et in ceteris ani-
malibus intueri facillimum est vel arbo-
ribus ut olea olee. laurus lauro.
Similes quamquam vero etiam nature dispares
sunt et dicuntur nulla similia. ut oliue
oleaster. et far tritico. De rebus ad
humanos pertinentibus et attingentibus loquor
Ita quid tam longe distans a filio
dei per quem facta sunt omnia. quam petrus
et lapis. Et tamen in evangelio legitur Tu es a-
gnus dei. Et in apostolo Petra autem
erat christus. Nunc ullo quamquam recte dici-
tur. Sed eorum aliqua similitudine nullo modo ille
suscipitur. Quid ergo mirum si non est
dedignatus christus fieri similis ipsi moysi
quem similem faceret oui. quam in eius pre-
nuntiatione per ipsum moysen precepit
deus immolari populo suo. eiusque
sanguine ad tutelam salutis ad liberi
et pascha appellari. quod in christo
esse completum nemo dissimulare
permittitur. Quamquam si sit de scripturis agere
quod disputamus. de scripturis mentionem agi-
mus et tu similem. non inde disputan-
dum similem quod alia causa illud alia
illud. Sed ut utrumque demonstrem
similis homo christus. quod deus. singularem
de illo.

que est deus super omnia benedictus in secula. et pe-
nitus homo xpc quia idem ipse unicus est me-
diator dei et hominum homo xpc ihesus. Dissi-
milis peccatori xpc quia presens est filius
peccatori xpc quia deus filium suum misit in
similitudine carnis peccati ut de peccato dam-
naret peccatum in carne. Homo ex coitu na-
tus dissimilis xpc inquantum ex virgine natus
est. Homo natus similis xpc inquantum et
ipse ex femina natus est: cum deum esset qui na-
sceretur ex te sanctum. Vocabitur filius dei. Homo
similis peccatum suum mortuus. dissimilis xpc
inquantum sine peccato et sua potestate mor-
tuus est. Homo in morbo similis
xpc inquantum et ipse vera morte cor-
poris mortuus est. Ut eo moysi famulo dei
derogaveris. quia eum peccatorem fuisse et
offensum deo suo in monte accipere
dixisti. Non enim cui et ipse in duo gla-
dio? [illegible] ut ab eo salvus fieret. quo et ille qui
dixit. xpc ihesus venit in hunc mundum
peccatores salvos facere quorum primus ego
sum. Arguitur enim moyses voce divina
quod eius fides de aqua de petra edu-
cenda aliquantulum titubavit. quod etiam
tunc peccato petri potest esse commune. qui
in mediis fluctibus pro fidei defec-
tu dubitavit. Sed verendum absit ut [illegible] credamus
hunc eum [illegible] alienatum ab eterna vite
[illegible] quem tam [illegible] cum loquitur. me-
[illegible] quam cum [illegible] in monte assiste-
bat glorificato domino in monte cum [illegible]
libris. et [illegible] ipsum
[illegible] petrum. quantum sit apud deum meritum
eius apparet. Sed quid cause fuit ut
de peccato eius tali morte iudicato
deus loqueretur. quem pollicitus sum causa
[illegible] ad [illegible] pro
[illegible] diligens
tunc. Cum diu [illegible] deo dominante ut hoc
[illegible] [illegible] morte reprehendi
[illegible] fuisse de eo [illegible]
[illegible] doceam. Sed cum morte di-
gentibus [illegible] sacramentorum. ut
[illegible] alias alia atque alia [illegible] re
aliqua [illegible] propria generat. Tunc
moyses [illegible] iudeorum sub lege posita
propria gerebat. cuique in [illegible] per-
[illegible] figurabat. Sed ergo moy-

ses petra virga percussa de divina vir-
tute dubitavit. Ita ille populus qui sub le-
ge per moysen data tenebatur. xpm
ligno crucis affigentes eum dei virtute
esse non credidit. Sed sicut de percussa petra
manavit aqua sitientibus. sic
plaga dominice passionis effecta est vita
credentibus. Sicut enim dicitur. ne
[illegible] voce apostoli
ad iudeos loquitur dominus. Petra autem
[illegible] hoc carnale de eo [illegible] di-
vinitate desperatorum [illegible] ipsum quasi altitudine
deus mori iubet. cum mortem
carnis moysi in monte imperat.
Sed cum petra xpc. statim nos xpo
petra significata fortitudo. mons enim
eius magnitudo. quod apostolus ait
petra erat xpc. Ita ipse dominus non potest
civitas abscondi super montem
sancta: sed super montem fideles ait suos
in suis nominibus fundatos [illegible]
civitate. Prudentia carnis [illegible]
cum tanquam petra percussa [illegible]
de [illegible] crucifixum
iudeis scandalum est. gentibus autem stultitiam
et prudentia carnis moritur. cum tanquam
mons eminentia xpc [illegible]
[illegible] iudeis. et grecis xpm
dei virtutem et dei sapientiam. Accedit itaque
moyses in montem ut carne mor-
tua. [illegible] quod faustus
non attendebat. ut carnales calum-
nias [illegible] mortua loqueretur. Non
ne ipsam petram. petrus [illegible] prudentia
carnis. [illegible] cum dominus
passionem suam [illegible] ait absit a te
non fiet istud. [illegible] tibi neque
cum repetat [illegible] dominus [illegible]
retulerit. Vade retro me sathanas
scandalum mihi es. Non enim sapis ea
que dei sunt. Sed que sunt hominum. Unde ubi
mortua est ipsa carnalis [illegible] fide
[illegible] in xpo glorificata est. tanquam in monte
altitudinis [illegible] vivebat. cum timi-
de negaret: et utique mortua erat
cum libere predicaret. Sed vivebat in
saulo. cum scandalum crucis [illegible]
vastabat [illegible] fidem. Sed ubi
[illegible] in illo monte mortua erat

titubavit moyses

dubitavit petrus in mari

legis

differentia

figura de morte moysi
et de peccato eius

cum tamen paulus dicat. Vivo ego iam non
ego vivit vero in me christus. Quid loquor
in tanta vanitate. Tu putas pos-
se contingere non de christo esse predictum
Suscitabo illis prophetam de fratribus eorum
sicut te. quem non sicut quidam po-
tes quid dixerim audire aliis cum
tamen nos sepe audieris. An quia prophe-
ta dictus est quia et christus dignatus est etiam
dici. nulla futura predixit. Nisi forte aliud
est propheta quam homo ultra humanas
coniecturas futura prenuncians. Nisi
et ipse de se ipso ait. non est propheta sine
honore nisi in patria sua. Sed de te in-
de quia te commentum paulo an confes-
sus es cum deposita qui te ad crede-
dum cum professio tua fuerat obnoxium
Iudeus ipse predicat in medium qui
servitutem a iugo christi male liberatum con-
lit etiam pro beatitudine prophetas putat dice-
re mendacium est et ut. vel de eo scripsit moy-
ses. Dicat mihi quem prophetam promiserit
deus eis dum ait moysi. Suscitabo il-
lis prophetam de fratribus eorum sicut te ut
prophetam tibi. Alia cum alie postea fu-
erunt. Sed utique unum quendam intelle-
gi voluit sicut et credo facilime
credet successor ille moysi qui populum
ex egypto liberatum in terram promissionis
introduxit. Quem cogitas mihi forte respon-
dere ridebit. Quem ante dixi quod dictum
est. Suscitabo illis prophetam sicut te.
Cum legas quod in eodem munere populi
illius regendi atque ducendi moysi
defuncto successit. Iesum nave ve-
lut impositum reperit. Talis autem
et a fausto describitur non de quia
horum adhuc etiam compelle et a
futuro ipsi ad curam respondendi
revocare querendo atque flagitando.
Cur eidem ipse futuro suo successori
in cuius comparatione inferior est. ut
non ipse introduceret populum in terram
promissionis. Nisi quia lex per moysen
non ad salvandum sed ad convincendum
peccatorem data in regnum celorum in-
troducere putaretur. Sed gratia et veri-
tas per ihesum christum facta est. Mutat ergo

Josue fuit figura christi in [illegible]

a predicto. Cur eidem ipsi futuro suo succes-
sori moyses nomen mutavit. Vo-
cabatur enim Josue. et appellavit eum
Ihesum. Cur denique te appellavit. quem
per convalle pharan transmisit ad candi-
tram quo erat populus. Ipso ducente venturus
Quia enim verus ipse Ihesus. et pro iero et
preparavero vobis locum. iterum veniam et
accipiam vos ad me. Ceterum etiam ulterius
non levis figure aspicit prophetia. Dicit. Deus
ab affricano veniet. et post de morte
pharaonis. tanquam dicat. Ihesus nomine veniet
deus fortis. cuius nomen erat ille qui venit
ab affrico de pharan id est Ihesus. Sic ante-
dit quod idem nomen dei verbi intelligi-
tur. Ubi promittit eundem nomen moyses
successori. Per quem populus in terram promissionis
mitteretur nomen angeli eum appellans
Quid etiam homines aliquid nunciantes in scrip-
tura divina solent appellari. Ecce dicit ecce
mitto angelum meum ante faciem tuam ut
custodiat te in via. ut introducat te in terram quam
paravi tibi. Attende tibi et obaudi eum
ne non credas illi. Nil enim subtrahet te
nomen meum in eo est. Quid est hoc. Promitte-
scripturas illas. Non iam Mattheus. sed
ipse etiam iudeus. et videat utrum de ali-
quo angelo deus dixerit. nomen meum est in eo
nisi de hoc quem introducturus esset in terram
promissionis pollicetur. Deinde querat
in hominibus. cuius moyses successor intro-
duxerit populum. et inveniet Ihesum. non
tamen ab initio vite sue. sed nomine muta-
to appellatum. Sed ego dixerit nomen meum
est in illo. Iste ipse est verus Ihesus rector
et ductor populi in hereditatem vite eterne
secundum testamentum novum. cuius figura erat
testamentum vetus. Sed quantum attinet ad
propheticum apparatum nec geri nec dici
posset aliquid insignius. quam quod res
perducta est usque ad nominis expressionem
Inspiciat ut iudeus in carne se vult. et in
abscondito iudeus esse non littera sed spiritu se
vult reputari. verum ipse liber in quo dolus
non est. recordetur in figura illum mortuum
Ihesum qui introduxit in terram morituros.
et agnoscat in veritate vivum Ihesum quo
duce intret in terram viventium. Talis
cum non accolus ... repperit. tam
[illegible]

ad testo[illegible]
eius
introductorem
successor moysi
Jesus verus
[illegible]

quo introducturus erat in illam promissionis terram
nitus effectus. Audi etiam ipsum nomen
nomine ille habebat veniensque intro
ducatur atque dux populi mittitur qui
ipsi hereditarie possiderent terram. Sicut
etiam ille gentilis per unius lapide
num tot fieret. Nam per cultellis esset facta
petrinis. De quibus suscitantur filios Dei
//Abrahe nonne mirantur in libris
antiquis cuiuspiam gentis, cum qua na-
tus prohibetur Ihesus, tam evidenter
de illo conscripta esse quisquam, ut
etiam nomen eius exprimeret, scilicet
ubi dicitur non quemlibet hominem sed
fuisse Ihesum, sed utique deum antehoc-
minem illo, qui regendo et inducendo
in regnum populo constitutus, mutato
nomine Ihesus appellatus est, prius nomine
esse deus dicitur. Cuique angelum non
nuntiaret, cum eo quod mutato no-
mine mittebatur. Magnum aliquid
quid divinitus quod nuntiasse intu-
eri quippe grate angelum dici
quod illa lingua, ut breviter
tunc ignoraret. Quomodo bene qualibet
gentibus per utraque et primarum esse
nollet. Nos eos libros illos co-
gnoscimus, quos eorum hebrei, cum
corum plures noverit, et cum hiis
gentis libros eos magnipendit,
quia in eis tanta sunt conscripta,
que in eis tanta invenit, que prius eam temporibus im-
pleta cognoscit. Prius quam Christus Ihesus
non aliena fecerit, que hebraicis
literis firmatam videbit ex potius
eam que literis quibuslibet antiquis, inter-
gentes nascitur, per tot volumina
scilicet prophetarum, apostolicis testimoniis
parata nostrorum gestorum et sermonum
figuras et sacramenta ita prenun-
tiari, commendari, quod incredulis-
simi ingenti admiratione et debita
religione stupendum venerandumque
conspiciet. Ita ille cum nostra prophetia
in promptu habet officiis libri prophe-
cia vaticinatur. Ex libris vero prophe-
tarum Christi colendus affectu Sibillana
loqui deputetur. Si vero ita fecerit esset
Sed non ita fit, sed non in ea fidem

principio orbis terrarum conscripti libri
veritatis constitutum. Sed mirabilis
istorum pudenda vecordia, quod tamquam
impio a nobis teneri. Eorum prin-
cipiorum libros fidei scilicet velit di-
cere, quos gentibus cum tanta devotione
et tanta celebritate. Ab gentes istorum
librorum sibi discipulos erunt eo ipso mi-
nus fortius, atque firmius quod Romanis
bus minimorum, tanta de Christo testimonia
proferunt, in quibus eos gentes quod credunt
de illo ad tempus putant putaverunt confi-
ctum, quia eis libris inveniunt Christum quibus
atque pollis serviunt. Quod carpserunt Christum
et quod irritato apice auctoritate habent quod
cottidie blasphemant Christum. Sed cum
ab eis preferuntur prophetie de Christo qui pre-
dicat Christum, ab eis ipsis conficte pu-
tarentur. Nunc vero id opponit, quod predi-
cat quod recitat quod blasphemat. Vale-
cat quod nam vere sicut istorum ordinat omnis creati-
tas impiorum a summo deo, qui per pietatem
regimus equitati. Sed utilis etiam ma-
lis, ut quod pro arbitrio iniuste vi-
vunt, illius iudicio iuste disponantur.
Ergo intelligeretur prophetie Christi nasciturum,
mira facturum, indigna passurum,
moriturum, resurrecturum, ascensurum,
cum per eos gentes omnium universe dispergendos
comitantur, ille sibi proposuit credidit qui
scilicet admiraret. Magnum aliquid
quod ~~magnum~~ est actum est in ipso non
solum de infidelibus Iudeorum ut scilicet
fieri quod hi Christo non habent in cordibus
Christi nos habent in codicibus, verum inde
auctoritas illis libris minuitur
quod a Iudeis non intelliguntur, immo et
augetur etiam et ipsa eorum cecitas. Ubi
predicta est, cum magis non intelligendo
veritatem perhibent testimonium veritati, quia
cum eos libros non intelligunt, a quibus
non intellecturi predicti sunt, etiam hinc
eos veraces ostendunt. Sed est illud
cui ambiguum Faustus fallit. Erit
dubia vita tua pendens, et non
credes vite tue. Que verba etsi ab aliis
posse intelligi vel Faustus cupiens
est dicat, vel Persius, quod ille ambulat
nisi quod inveniunt. Ad Christum de vita sua
a Iudeis suspensum et pendente, aut
eos illi non credidisse. Cum vero et

et ipse dicat: ego sum vita. Et eum pe-
pendisse coram oculis non cre-
dentium iudeorum non video cur du-
bitare debeamus. Id etiam de Christo scripsisse
illum, de quo Christus ait: Ille enim de me
scripsit. Unde si quod scriptum est puta-
bo eius contrarium. De scribis contra
tabi omne conatus est Faustus non pos-
se de Christo intelligi, quia Christo Moysi scrip-
tum non est. Et tamen quod omni conatus est
quid operis est in hoc tractatu laborare
dum dicere Christum scriptum non
esse Moysi, ut illa refellat contraria.
Sed etiam ut hanc refellat, dicat
Christum non esse vitam, vel in conspectu
iudeorum non esse credendum, cum non pe-
pendisse. Cum autem hoc ille non dixerit,
ut hodie quisquam eorum audeat dicere,
nihil est cur moveamur. Hanc quoque de
domino et salvatore nostro Ihesu Christo fa-
miliaris eius amplecti contrariam. Quod cum
inter cetera maledicta etiam hoc positum est,
ideo non est contraria. Cum ceteram inter
que positum est, vel propter aliud quod contra-
rium non est de Christo contraria. Quia illa que
in ea latione vel predicta vel conse-
quentia consequuntur, vel pertinere videtur
ad Christum. Quia non quidquam sit peius
inter maledicta que iudeis pro merito
superbie impietatis acciderunt, quam vi-
dere vitam suam id est filium dei pendentem
et non credere. Utique maledicta
enim. Cum opposita dicitur non posse de ma-
lo voto imprecantis sed de prescio pro-
nuntiantis. Nam illa que de malo
voto sunt prohibentur cum dicitur: Benedici-
te et nolite maledicere. Hec autem sepe
inveniuntur in prophetis. Sicut apostolus:
Alexander inquit erarius multa ma-
la mihi ostendit. Reddat illi dominus
secundum opera sua. Nam illud tamquam pro-
phetatus et indignatus contra ma-
le optasse videtur apostolus: Sed et abs-
cindantur qui vos conturbant. Quod utique
sic considerandum prophetica scribentis magis
cum eloquentissimo ambiguo loco op-
tasse intelligitur. Sicut enim predo-
nes qui privatos aliquid rapuerint inter-
rogatum celorum et aliis quod ubi
Faustus scripsisset, si summum palatium
ad certas dictas attulisset et
cum sonuit iudeis fortasse quod
dictum est: Videbis vitam tuam penden-
tem et non credes vite tue, ut
inter minas vel dolos hostium
suorum vitam suam videntes quod inter-
eo vitam suam pendere, victuros se
esse non credebant. Quia filius eorum
cum audit: Ille enim de me scripsit,
in hac ipsa ambiguitate sive videt
quid ipse potius efficiat, quid
hominibus innuat. Statim quoque occ-
currit vita hominum Christus pendens,
cui quod non credentes iudei ob
hoc ipsum quod pendentem viderent. Et
alius quidem aliquis cito dicens inter
cetera maledicta que in hoc loco ad
aliquid de Christo intelligendum non pertinent,
sic solum ibi esse de Christo quod scriptum est:
videbis vitam tuam pendentem et non credes vite tue.
Neque enim respicere non possum ut inter
diversa maledicta que iudeis pro
superbia pronuntiabantur, hoc quoque poneret.
Sed ego etiam meum aliquanto altius
cogitat. Ita illa dicuntur quo-
niam, quia ut ait: Ille enim de me scrip-
sit, ut etiam alia que ad Christum non per-
tinent scripsisse credatur. Quod autem de me
enim ille scripsit, ut omnem scripture
illius intentionem non nisi ad intelli-
genda Christi gratiam pertinentem cognoscimus,
circa certa in ea maledictione ma-
ledictaque Christum predicta cognoscimus.
Sed ut audire si velim, nimis lon-
ga erit. Sed tantum abest ut hoc quod
Faustus commemoravit contrarium non perti-
neat ad Christum, quod inter cetera male-
dicta positum est, ut nec ipsa cetera
recte habeant intellectum nisi ad eum
relatum. Quia sunt que cum ipse cetera
referavit, quanto magis hoc
quod etiam propter tales fuisse Moysen ut
aliud corde intuens. Ut omnes vi-
deret filios eum dicentem prophetasse pere-
untes, quam cum audire ista iudeorum
dictum: videbis vitam tuam pendentem et non credes.

vite tue de Christo prophetatum negaremus
neque enim hoc intuebatur animus Cayphas
quando verba eius intellecta sunt. Cum Christum
ut inimicum perquireret aut oppre-
deret ut unus homo moreretur ne periret
tota gens. Verba autem ita subiecta sunt
cum non a se dixisse sed cum esset ponti-
fex prophetasse. Ergo Moyses non erat tam
prophanus quam C[ayphas] quod pro Hebreis dixit
videbitis vitam tuam. Sed et non credes vite tue
non solum de Christo dixerit sed etsi negaremus
non de nullo alio dixisse debet in-
telligi. Eminentia sicut dixi fuit cum
fidelissimus dispensator prophetica emi-
nentia illius sacerdotalis crismatis unde Christus
nomen agnoscitur in quo sacramento g-
nus bonus pessimus Cayphas etiam ne-
sciens potuit prophetare. Sic quippe in
eo egit propheticum crisma ut propha-
ret, sicut ad vitam impiam ut nesciens
prophetaret. Nos itaque omnino dicimus nichil
de Christo prophetavit Moyses a quo crisma
cepit unde Christus nomen innotuit. Sed omnino
Christum etiam persecutor Christi vel nesciens
prophetavit. Ita de maligno pectore in lingua
tamen quantum satis visum est spiritus divinus
sufficiendum ad prophetam. Sunt enim
tunc velut filios ipsi a deo suo vel-
let autem. Aliud vero infringere mandato-
rum non adversus Christum precepisse Moyse
et consequens in nulla causa satis clarus
est et magis magisque conspicienda dicta
et facta domini Jhesu Christi magis magisque
clarebit. Quia non a deo suo voluit quere-
re eorum Christus autem. Deus quippe quem
quem coram Christus autem diligendum colendumque pre-
dicat Moyses et deus Abraham et deus
Ysaac ipse est deus Abraham et deus
Ysaac et deus Jacob non est mortuorum
sed vivorum. Omnes enim illi vivunt. Oportuit
itaque etiam voce viva convinci mani-
festa qua et convicti sunt Saducei
et ipsarum [illegible] alio quidem modo. Sed tu
etiam ipsum negas fidem cuius
nos laudamus dicentem: Amen dico vobis
non inveni tantam fidem in Israel. Dico autem
vobis quia multi ab
oriente et occidente venient et
recumbent cum Abraham et Ysaac et
Jacob in regno celorum. Filii autem regni ibunt
in tenebras exteriores. Ergo quod nec
gratie Faustus non sunt. Non concedimus
Moyses pro ipso deum nisi deum Abra-
ham et Ysaac et Jacob. Cum quo ipsum
Christus cum hiis et aliis testibus suis de-
buit adorare commendat. Non est conatus
illum prophetis autem a deo suo. In cuius
regno gentes vocatas. Quotquot cer-
te erant recubiturus deus cum Abra-
ham et Ysaac et Jacob. Non ob aliud quam
quia fidem tenuisset deum Abraham et
Ysaac et Jacob. Unde et apostolus dicit: Providens
autem scriptura quia ex fide iustificat gen-
tes deus. Prenunciavit Abrahe dicens:
In semine tuo benedicentur omnes gentes. Ut
illi scilicet in semine Abrahe benedicerentur
qui Abrahe fidem imitarentur. Non vero
quod Christus separatas a deo suo volebat con-
vertere. Sed eos potius quod ab illo auertebat
arguebat. Mandatorum autem aliquid eorum
que per Moysen data sunt infregisse do-
minum quam arbitrantur non minus se hoc
putat quod Judei. Sed ideo in hoc errat
quia in hoc erraverunt et Judei. Sed ubi
aut Faustus commemorat unum manda-
tum quod dominum infregisse vult credi
ubi opus est ut ostendatur quo fallatur
sed ea prius ubi oportebat ostendi. Nec
vero dico quia per aliquem istorum mandatorum do-
minus infregisset. Non etiam de hoc
ipsos Judeos argui. Quibus calumnia
rebus quibus discipuli eius illotis manibus
manducarent. Et ob hoc respondit non
mandatum dei sed traditiones seniorum
Dicit illis: Quare et vos transgredimini
mandatum dei ut traditiones vestras statu-
atis? Prius quam mandatum commemorat
dei quod per Moysen mandatum esse cognoscimus:
Deus quippe ait dominus cum dixit:
Honora patrem tuum et matrem tuam. Et qui
maledixerit patri vel matri morte
moriatur. Vos autem dicitis: Quicumque dixerit
patri vel matri munus quodcumque est ex
me tibi proderit non honorabit patrem suum
et irritum fecistis verbum dei propter
vestram traditionem. Quanta in re videte
quia multa nos doceat et Judeos

a deo suo se non autem et eius mandata
non tamen se non infringere. invenerat illos
a quibus infringerentur arguere et convincere de
per moysen ista mandasse. Quamobrem quoniam
nos credimus omnia que scripsit moyses ad christi
commendationem pertinere. quod isto opere quia de-
monstrare non possumus polliciti sumus in illius
hic ostendere quod faustus in ea scriptura refellen-
da et vituperanda delegerit. Certe a
nobis debitum exigit. ut hic etiam quod pro
aperte moyses nubificiendum esse perspecta
sine precipere quos a deo suo vellet au-
ferre. aliqui non infringere mandatorum. ostendam
te. aliqui ne infringere mandatorum ostendam
ad custodiendam fidem que in christum pro dei
dicitur pertinere. Prohibebat quippe ille spi-
ritu propheto et deo sibi loquente nullos qui
venturos hereticos. diversos errores
inventuros adversus doctrinam christi. que non eum
ingressi adversus doctrinam christi. que non eum
christum predicarent. que verus christus ille con-
verus est quem per prophetas per eundem moysen et
corporis sui eius gentis editus premiaret
totius ipsius itaque aliud docere vellet. ipsum intel-
lectum eius itaque aliud docere vellet ipsum intel-
ligendo moyses prohibebat. Quid autem
sicut etiam moyses prohibebat. Quid autem
nunc aliud agit lingua catholica nisi
ut spirituali gladio utrimque tecta acie
bis acuto interficiat ab eo quod nos a deo
suo volunt avertere aliqui ne infringere ma-
datorum. Prohibet quod precipit tam ipse mani-
chaeus cum eius error asserta legis
cherubin. tu cuius error asserta legis
et prophetarum veritate deprimitur. volunt
enim nos avertere a deo nostro deo abraham
et ysaac et iacob. quem christus commendat
et volunt infringere mandata legis in quo
etiam signum ipsius prophetatum esse cognoscis sa-
nus illa exprobratione utrum obtusissima
et tam fraudulentissima dicam nescio. Erat
eius fausto ingenium sed magis alieni error-
orum nebula minime voluisse minus at-
tento lectori. quia non videt quod dicam aut
eius ipse quod de christo nunc scripsit aut alia
dabitis que nulla erunt. hoc ergo inane est quid
ait ut ostenderet de christo nunc scripta
esse. et alia dari non posse nichil de christo
sit. quare certe nos ostendimus que de christo acti-
onem prescripsit. et cum alia nulla dedimus
que nisi de christo intellectum habere non possunt.
Non ergo tu tu concludas fauste. nulla
esse a moyse scripta de christo. Deinde
quid dicas attende. Si hec inquis nunc
de christo scripsit aut alia dabitis que nulla
erunt. Sicut dixi, prouide qui certe de
christo vel in christum scripta dominus. et
alia nulla dedimus argumentatio tua
potius nulla erit. Deinde quod concluderes
conclusisti. quoniam non obtinuimus pro-
bare conatus es ostendere non esse scripta de
christo. Tu ait suberdisti que alia dabitis
que nulla erunt. prius demonstrare
debuisti nos alia dare non posse.
ut pessimus inferres. nulla esse sunt
nec tamen libellus tuus. tam perditos
auditores vel tam cecos lectores esset
habiturus ut illis credatur que fuerint
habitura. ut illis crederet quod ... tan-
quam ipse. Cum ipsi dicere Scribit nulla fu-
turus erit. in christo potuit assignare quod
erit. ut christus potuit assignare quod
innumeris dicta significaverit. capitulis hec plurimis et constitu-
tionem nequaquam. capitulis hec plurimis et constitu-
tam (?) oblationem hec scribit hic ut interpretari
et alibi non contradiceretur. solu-
tionem tuam in mala causa non
possis habere. contradictorem. Ait ergo
mala causa tua vana loqui coe-
git. mala non habere causam. Neque te
cogit. Quid si etiam alia dabimus.
Certe utrumque non erunt nulla quare erunt
aliqua. Si erunt aliqua potuit christo
aliqua. Si si erunt aliqua potuit christo
assignare quod est ista si christus hec asserere
assignare quod est ista si christus hec atque
ratione potuit capitulis hec cum plurimis
rare potuit. capitulis hec eum plurimis
non constat. Redi ergo ad propositi
tui summam. Et tamen dixisti que alia dabitis
tua quam dixisti que alia dabitis
que nulla erunt. et inde non te
cavere. Que nulla nos alia dabimus. Tu
diceres nulla nos alia dabimus. vide
de etiam nos quod nulla alia da-
re. de etiam nos. quod nulla alia da-
mus. Quid dicemus. Et quid hinc conficiat
tuus dictus. Et quid hinc conficiat
adventus sit non esse plura que in eius
corpus dixisse. legis. Si crederetis moysi
crederetis et mihi. de me enim ille scrip-
sit. Et eius quidem tam eminens
est auctoritas. et tam fundata veritas
ut etiam si nos propter tarditatem intel-
ligentie nihil nulla invenirem a
moyse scripta de christo. non solum esse aliqua
sed ad christum omnia pertinere que scripsit. quare
non dicit et de me scripsit, sed et de me
ille scripsit. credere deberemus. Sicut at-
tendas et hic isto eodem capitulo quod absque
dubitatione esset. scripta nulla im

in scriptura moysi de christo testimonium omnem
iam dubitationem tolleret. Et quod de capitulo
cuius dubitatio non est. etiam si illa
scripta non esset. esse tamen credi opor-
teret. Nam id quod adhuc dissimulans fingit
se tradicionem christi atque moysi. et eos
non fuisse veri sed ut per credentes
moysi crederent et christo. Immo et
potius id esse consequens ut si al-
teri iudei crederent. alteri non
repugnarent. non utrique dictis. Sed eo
ordinationis oculos paululum adtol-
lentes. orbemque terrarum nunc coetibus
credentium conspiciens in hominibus doctis
atque indoctis grecis et barbaris
sapientibus et insipientibus quibus se
debitorem dicebat apostolus et moy-
si et de christo simul credentem. Ergo
non erat impossibile. ut iudei moysi
et christo pariter crederent quod tandem nunc ve-
risimile est. ut orbis terrarum moysi
et christo pariter credat. Cum non videas
omnes gentes utrique credere. et illam
prophetiam cum eius implemento convenienter
per[illegible] robustissimam atque celeberrimam
retinere. non ad aliquid impossibile gentes
vna vocabatur. Cum eis diceret Si
crederetis moysi crederetis et mihi. Po-
tius ergo est mirandum et vehemen-
tius arguendum dementia iudeorum
quod hoc non fecerunt quod totum mundum
fecisse conspicimus. Nam quod dicit de
sabbato et de circumcisione carnis et
de differentia ciborum aliam fuisse tra-
dicionem moysi aliud per christum di-
dicisse christianos iam supra ostendimus
quomodo dicat apostolus. hec omnia figure nostre
fuerunt. Non ergo diversa doctrina est
sed diversorum temporum aliud erat quod hoc
promittebat. prefiguratas prophetias prenun-
tians et aliud est quod hec iam quasi pro manifesta
festa veritate reddita tanquam adim-
pleri. Sed quid mirum si iudei carna-
les intelligentes sabbatum christo qui iam hoc
spiritualiter insinuabat repugnave-
runt cum apostolo rudes essent potius.

Qui vacationem ipsius sabbati umbram
futuri conspiciat. Sed illi resisterent
christo non intelligentes verum sabbatum
nos quidem nolite respicere et intelligi
te vacare innocentia. Nam ergo ipso
loco ubi perspicue destitor sabbati
putatur ihesus. cum discipuli eius per segetes
esurientes et euntes vellerent
spicas et ederent innocentes eos di-
xit iudicans iudeis. Scriptum est quod
si sciretis misericordiam volo. quam sacrificium
nunquam condempnassetis innocentes. Quod ergo
cum euntem. nisi quia debuerunt
quod hii illi coacti fame fecerunt a
nobis ac quasi wlserint spicas. non
contra traditionem christi quod hanc innocentiam
vocat. sed contra traditionem mandatam hominum
tida deputatur. Hanc forte magis ex-
deum spectas prohibuerunt apostoli. ut
unde verba dei mandato [illegible]
garent pro vana fabula est. Vos ergo
crudeles. quod hoc non facitis. Sed vel vi-
vite sancte de vestre alias destitue sabbatum
quod sit vinite dei sed atque infatigabi-
liter operari. Ille hoc dicat qui intelligunt
deum nunc temporale volunte vinea terra fa-
cientes. Sed ad vos nihil est. qui dei vin-
cere rebellatione alias revelatione
gentes tenebrarum prohibetis conversiam
et hostium repentino impetu perturba-
tam. Cum continuo prius dicas hoc fu-
turo. nunquam sunt requiem. quam nunquam
securus fuit. quod se cogitabat tam
grave bellum. tanta nebularum prorsus la-
be dampnosque gestaturos. Sed etiam illud
sabbatum quod impie atque impie derideret
nisi etiam vivit prophetias quod de christo scripte
sunt sunt intellectum. non eis christus se ad-
testaretur. quod cum gloria voluerit per me
in eius laude populi pateret. Sed eo
quod tempora passionis et resurrectionis sue breviter
in potestate sed egit. ut tanto eius in sepul-
tura sabbato requiescit ab omnibus operibus
suis. ut tercio die surgens. quem domini-
cum diem quem post sabbatum nunc octa-
vus eam circumcisionem octavum diei
adde se prophetando pertinere declararet.
Quod cum sit circumcisio carnis

Cum de nostre expoliacionem mortalitatis quam de
carnali genitura portamus, sicut et dicit apostolus
Exuens se carne principatus et potestates exemplavit
fiducialiter triumphans eos in semetipso.
Quod enim dixit exuens se carne, eo loco mor-
talitatem intelligimus carnis. Secundum quam magis corpus
quam caro nominatur. Est enim mortalitas secundum quam caro ap-
pellata est, quia in illa resurrectionis immortalitate non erit,
propterea scriptum est Caro et sanguis regnum dei
non possidebunt. De quibus verbis solent ca-
lumpniari fidei nostre qui credimus huius cor-
poris futuram resurrectionem quam in ipso filio dei iam
precessit, dissimulantes eam quam sequitur in quibus
exposuit apostolus quid dixerat [illegible] Solet enim
ostendere quid eo loco dixit carnem. Continuo
subiecit neque corruptio incorruptionem possidebit.
Secundum eam ergo corporis mortalitatem caro non
erit, [illegible] immutari dicitur in resurrectione ut iam non sit
corruptibile atque mortale. Unde non pudet verba scrip-
ture [illegible] dei. Ipsa enim que sequitur verba consulite
[illegible] Ecce misterium dico vobis. Omnes quidem resurgemus
sed non omnes immutabimur, in athomo, in
ictu oculi, in novissima tuba. Canet enim
tuba et mortui resurgent incorrupti et nos
immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere in-
corruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Ergo
induatur immortalitate, exuitur mortalitate. Hoc
est circumcisionis misterium quod octavo die fieri iussa
est. Et octavo die id est dominica post sabbatum iam in
veritate a domino impleta. Unde dicit exuens se
carne principatus et potestates exemplavit.
Per hanc enim mortalitatem nobis inimice dyabolice
potestates dominabantur quas exemplasse dicitur quia
in ipso capite nostro prebuit exemplum quod
in toto eius corpore in eternam a dyabolica potestate li-
beranda in ultima resurrectione complebitur. Hec
est fides nostra. Et quam secundum testimonium propheticum
paulus commemorat Iustus ex fide vivit. Hec
est iustificatio nostra. Mortuum quippe christum
et pagani credunt, resurrexisse autem christum
propria fides est christianorum. Si enim confitearis ait
apostolus mortuus quoniam dominus est Ihesus et credi-
deris in corde tuo quod deus illum suscitavit
a mortuis salvus eris. Quia ergo ex ista re-
surrectionis fide iustificamur, inde et illud apostoli
de christo est traditus mortuus est propter de-
licta nostra et resurrexit propter iustificationem

nostram. Et quia ista resurrectio que credita nos
iustificat illa octavi diei circumcisi-
one significata est, propterea de ipso Abra-
ham cui tradita est primum dicit apostolus
Et signum accepit circumcisionis signaculum
iusticie fidei. Quod et ista circumcisione
inter alias figuras prophetias de christo
scripsit moyses. De quo ipse dominus dicit De me
enim ille scripsit. Quod autem dicit dominus Ve vo-
bis scribe et pharisei ypocrite quia circuitis
mare et aridam facere unum proselitum.
Et cum fueritis, facitis eum filium
gehenne duplo quam vos estis, non quia
circumcideretur dixit, sed quia eorum mores imi-
taretur a quibus imitandis cohibebat suos
dicens Super cathedram moysi sederunt
scribe et pharisei. Que dicunt facite, que
autem faciunt facere nolite. Dicunt enim
et non faciunt. In quibus domini verbis
utrumque debet adverti. Et quantus honor
delatus sit doctrine moysi in cuius
cathedra etiam mali sedendo bona docere
cogebantur, et unde fieret proselitus filius gehenne
non scilicet a phariseis verba legis audiendo sed
eorum facta sectando. Sic ergo circa prose-
lito circumcisio. Quod paulus dicit Circumcisio
quidem prodest si legem custodias, circa
ut ille in non custodienda lege phariseos
imitabatur fiebat filius gehenne, et tanto — duplo maior
quantum arbitror duplo quam ille quia
hoc negligebat implere quod sponte volun-
tate susceperat non quod iudeus natus sed
sponte iudeus factus. At vero
voluisti [illegible] quod moyses
[illegible] in modum [illegible]
iubetque alia quidem [illegible]
[illegible] alia vero [illegible] quodque
[illegible] magis pertineat ut
illa [illegible] preciosiora
eligat [illegible] ut [illegible]
[illegible] tua velut ab ineunte etate
mirandam videatur [illegible] ut ita
obliti [illegible]
[illegible] quod et ista non
[illegible] figuris propheticis de christo scripsit
[illegible] carnalis significans homines ut
incorporandos christi corpori quod est ecclesia
vel respuendos [illegible] inter immun-
das significavit circumcisionem fidei [illegible]

non comeditis. quaecumque ruminant ubi
sapientia et divino testamento vetus et no-
vum non concordet distinguentes ta-
men quam gemina ungula non habetis
Cum dicat scriptura te quod adamanti
vestri fallacia non perduxisse sectatori-
bus suis et te ipsum sic documenta
bonorum indifferentia ut a prius quidem
dixit. omnes carnes penitus removere
sectatoribus vero vulgo concedere omnia quae
possit edi aliter asseverans quod cibum
aliquid in os intrans pollueret, quia quae
de ore in prodeunt procedit. ea sola
sunt quae polluunt hominem. Haec verba tua
tanto sunt impudentiore quanto aper-
tiore mendacio descripta et quo ipsa
Illud quod scriptum est. sed ea sola pol-
luunt hominem quae mala quae ore proce-
dunt sicut et discipulis dixit. non ea sola
pollueret ut eos tamen ab immundis
carnibus esset necesse prohibere dum se
culpas hominis non polluunt quae ipsis
quae in os intrant sed ipsis quae ex ore
exeunt. ergo munitionem sunt etiam ipsa
immunditia. quoniam si peccata et ea
quae in os intrant et ea quae exeunt sunt
inquinantes illa. At ipsi non dicunt
cum manducabat et bibebat
Christus. quod in comparatione Iohannis non ma-
ducantis neque bibentis sed ipse ma-
ducante et bibente. Sed cum arguit
perversitate hominum utrobique calum-
nias ingerentium. Venit enim Io-
hannes non manducans neque bi-
bens. Et dicunt daemonium habet. Ve-
nit filius hominis manducans et bibens et
dicunt. Ecce homo vorator et vina-
rius amicus publicanorum et pec-
catorum. Et Iohannis quidem escam et
potum novimus non cum dicit quod
omnino non bibebat sed quod vinum et
siceram non bibebat. Bibebat ergo aquam
Cibus autem eius non omnino nullus erat
sed locustae et mel silvestre. Quomodo
ergo dicitur non manducans neque

bibens nisi quod illo victu quo modo Iudaei vive-
bant ille non utebatur. Si ergo dicitur non ute-
retur non in cuius comparatione manducans bi-
bensque dicitur. An forte ideo quod pane et oleri-
bus dominus vescebatur. quibus Iohannes non ute-
batur. Mirum si non manducans dicitur
qui locustas et mel comedit. Et man-
ducans dicitur quod pane aliisque oleribus contentus est
Sed de cibis sufficiant quidquid vultis
certe bibens et vinarius non diceretur
nisi vinum biberet. Cur ergo et vos hoc im-
mundum putatis. Neque enim hic christi co-
necia disciplinaque dominanti corporis
tagine prohibet. Sed quod immundam esse na-
ea sordes et fel gentis tenebrarum esse
prohibetis. Cum apostolus dicat. Omnia mu-
nda mundis. Ecce quod audet dicere christus
indifferentiae ciborum magister. discipulos
suos tamen ab his prohibuisse quae immunda
ipse putat. Quid ita ubi discipulos suos
ista removerit. Fallacis ingens ibi ve-
ritas dei vindice conscientia ita ac-
cusat. ut etiam commoneatis vos va-
nitati. Nam ut patior ab eo
contaminari toto ipsius cui capitibus. quod
mo nisi toto ipsius cuius capitibus. quid
iste adamantus meorum opinionem voluit
insipientiae in sincero. ut ibi videas
quanto plus sit quod prior adamantus et
modo faustus dixit. Dum ipsum discipulos
suos penitus carnes liquidas removisse
misse. ceteris vulgo sectatoribus conces-
sisse. Nam quod cum vidisset aliquos ma-
nibus non lotis manibus manducantes
ita dixit turbis. Et convocatis turbis
ait illis. Audite et intelligite. Non
quod intrat in os coinquinat hominem
sed quod procedit de ore coinquinat hominem. Tunc
accedentes discipuli dixerunt ad eum
Scis quod pharisaei audito verbo hoc scan-
dalizati sunt. Hic certe a discipulis scan-
dalizati debuerunt eos quos ipse voluit a
docere ab omnibus carnibus abstinendum
ut illud quod suis dixit non quod intrat
in os coinquinat hominem sed quod procedit de ore
turbis dixisse videatur. Ecce ergo cum ta
[illegible] et dicat quod ea
non turbis et discipulis dixerit dominus.

omnis plantacio quam non plantavit
pater eradicabitur. Sinite illos: ceci sunt
et duces cecorum. Cecus autem si ceco condu-
catur ambo cadunt in foveam. Hec utique
eo quod tradiciones suas volentes statuere
mandata dei non intelligebant. Et non-
dum comperit capitulum a magistro quod in
turbis dixerat. accipe deinde hoc
et hec sit [illegible] cuncta et dixit
Iudeus ait petrus ad illum: Narra no-
bis parabolam istam. Hic intelligimus petrum pu-
tasse non proprie sed aperte dominum locutum fu-
isse, cum diceret non quod intrat in os co-
inquinat hominem, sed quod procedit de ore. Sed ut po-
tuit obscuritate parabole aliquid significare
voluisse. Respondeat ergo ubi iam superius
dixi interrogantibus hoc dicatis quod ma-
nichei volunt immundas escas car-
nes. ut eos aliquando carere debere conti-
neant. Quid quod comprobat quod aperta propria
locucione non dictum intellexerunt. et
dicit dominus: Parabolam putat esse, cui respon-
dit: adhuc et vos insipien-
tes estis. et non intelligitis quod omne quod
in os intrat in ventrem vadit. et in la-
trinam emittitur. Que autem procedunt de ore
de corde exeunt. et ea coinquinant ho-
minem. De corde enim exeunt cogitaciones male, ho-
micidia, adulteria, fornicaciones, furta,
falsa testimonia, blasphemie. Hec sunt que co-
inquinant hominem. Non lotis autem manibus
manducare non coinquinat hominem. Certa iam
manifestata scilicet. convicta dispereat.
Certe iam clarum est. non aliud de hoc
reticuisse turbis. aliud secreto discipulis
dominum docuisse. Certe perire dubitacione
Propter. prospicitur. Manicheos porro esse men-
daces atque fallaces. Ita moysen non
[illegible] non testatur utriusque doctrina
ubi figurata hic revelata ibi prophe-
tata hic presentata. Sed non ego manichei
eos catholicos fraudare putant. quod moy-
ses scripsit. eo quod omnia temporis observavit non
iam in figuris. sed in eis rebus quas ille
figuris significando prenunciaverunt. nec tamen

si aliud tempus erat subvendi a legalis
rate dicitis scripturam illam non ob-
servare lectorem. quod et ipse tamen tractatis
illos non facit. tamen ille suspicerent
figuris priorum. ille autem iam priorum (?)
pos comprimunt illarum ubi figuratis
non formatione occupatos sed tius
impletione cognoscite. Ideo autem
prudenti ypo non credebat. quod neque
in q moyses non figurate hoc ipse
preceperat observabat. Qui illos
decimantes menta et cyminum
et relinquentes graviora legis. misericordiam
et iudicium, liquantes culicem, ca-
melum autem glucientes. Hec oportebat
facere iam ut non omittere. Unde est
et id quod tradicionibus docebant
contra infirmavit preceptum dei
quo deferri honorem parentibus im-
perat. propterquam prophetia et magis etiam
spectari meruerunt. ut certe non
intelligerent quod ea que intelligebat
impie contempnebat. Iudeos ne
optimus es non dicam cui cristianos
et inde dicerem. ypo. quod de me scrip-
sit: Moyses enim si non creditis. iste
moyses cum non esse ipse quippe video
quid de te sentias. quem tenet pro-le
aut iudeorum docere de ypo compertis
Ego tamen nosse hoc defugi. et omnes
tibi aditus errori quibus potui
clausi. Nec illud sum pater proprie
cum. quam nos ecclesie nativitatis doc-
tor ista esse in cuius probi viri gesta
comperto non invenit. ut vobis
nihil remaneat. quo redire possitis
Cum ypo credatis ubi vobis hoc vox
pestilencie non possit opprimi.
quemadmodum per te doceri cupis. ut
cristianum thomam. que ypo de
se dubitatem non esse apperuit. quo
post ei eius velamibus medicamentum cor-
poris sui cicatrices ostendit. Hoc au-
tem scilicet illa sunt. bonum quippe per te doceri
copiosius dimicam ... videbat ne
dicatis. Cui filium credentibus. credite
quod cicatricibus ypo. quod cicatrices
ille vere erant. vera esse vulnera

fuerit ut vera velica nisi viacaro
sine potuisset sed vix totum corpus cutis
errore corporis si Christus falsas cicatrices
dubitanti discipulo demonstravit. Ceterum
fallaciter ita dicis docete. et te fallere
cupiens ita dicere. Sed quia falli nemo
est qui velit falli. at multi volunt
magis te velle intelligo quam exemplo
Christi fallaciter docere. qui exemplo Thome
fallaciter dixisse. Porro inde si credis quod fal-
sis cicatricibus Christus fefellit Thomam
dubitantem. te quis velit credere docen-
tem. at non potius caveri fallentem. At
si ille discipulus quas cicatrices tetigit
Christi veras confiteri cogeris et tamen
Christi. Ita manicheus non permanebis
si per credis ut Thomas infidelis
aut remanebis. Sed ut potius credis ut
Thomas ~~Disputatio xvij~~

Faustus dixit. Cur legem non acci-
pitis et prophetas. cum Christus eas non se
venisse solvere dixerit sed adimplere.
Augustinus. Hoc testatur dixisse Ihesum Matheus
ubi dixisse in monte. Augustinus. quibus presenti-
bus Petro Andrea Jacobo et Johanne
quatuor discipulis tamen lectorum audiendi ele-
gerat ut ipsum Matheum. Augustinus. Discipulis ergo
quatuor unus. Johannes autem scripsit
sed aliunde hoc ipse commemoravit. Ipsum
autem ergo quod Johannes non testatur quod fuit
in monte. Matheus hoc scripsit quod longo in-
tervallo postquam Jhesus de monte de-
scendit secutus est eum. At philosophus
ipso ambiguitate. Iterum Jhesus tale aliquid
dixerit. quod testes idoneos tamen loquen-
tem vidit idoneus ut illum primi-
tivus nobis in memoriam fecisse Ma-
theo doneret et ipsum presertim hoc non
scripsisse sed alium nescio quem sub nomine
eius. Augustinus. Ergo et ipsa lectionis tempestate
Mathei obliqua narratio. Augustinus. Et
dixit. Et cum transiret Jhesus vidit hominem
sedentem ad theloneum nomine Matheum
et vocat eum. At ille consurgens
secutus est eum. Et quis ergo de se scribens
dicat. vidit hominem et vocavit eum

et secutus est eum. ac non potius diceret
vidit me et vocavit me et
secutus sum eum. Nisi quod constat hoc Ma-
theum non scripsisse sed alium nescio
quem sub nomine eius. Augustinus. Ergo nec quidem hoc non
si et Matheus hoc scribebat. vim fecit
quod primus non erat cum Jhesus hoc loque-
batur in monte quanto magis credendum
non erit. quod ut Matheum eadem
scripsit sed alius sub nomine eius et sicut et
Mathei. Augustinus. quod etiam de ipso ser-
mone. quod inquit non putatis quod
veni legem solvere magis intelligi
detur quod solveret. neque enim nichil
eo tale faceret. Judei suspicari
quod posset. Sed nolite inquit hoc pu-
tare quod veni solvere legem. Agere. dum
ergo si ei et Judei dixissent. Augustinus. Quid porro
vero agis tu talem vim hic suspicari
possumus. dum quod in templo deridens
Sabbatum violas. sacrificia repudias
confundis cibos. Hoc ergo nolite pu-
tare. Augustinus. Quid hoc autem. quid venia
in fossis si potuit ad destructionem legis
ac prophetarum. Aut per hoc ea adimplere
legem. Augustinus. Quid erit solvere. Augustinus. quod est
leges et prophete ne adimpleta quidem
gaudent ad complexionem videtur
et complexi Christo auctore et ipsi non
magis ei adici indignatur. quam de-
trahi. Ut sicut in Deuteronomio
dicitur. Precepta que mando tibi
hodie observabis. Et tamen ne
declines ab his neque in dextram neque ad sini-
stram. neque in dextera et ad
dextras quicquam eius ut minuas.
Sed in his eisdem perseverabis ut
benedicat te dominus deus tuus.
Augustinus. preter adimplendum tamen
Jhesus legi aliquid et prophetis adiciat
in dextera vide lapsus. Proinde hoc
dixisset ut destrueret in sinistra
utrumque enim offendit lectis au-
ctoritatis edito quod aliud aliquis pre-
dicat ipsum quod fieri c.

Augustinus. O mirabilem insaniam de Christo aliquid narranti nolle credere Matheo et velle credere Manicheo. Si Matheus non interfuit cum Christus dixisset: Non veni solvere legem aut prophetas sed adimplere, et propterea non est ei credendum, numquid Manicheus interfuit aut saltem natus fuit cum Christus inter homines appareret. Secundum hanc ergo fidem vestram nichil ei de Christo testificanti credere debuistis. Nos autem non contraria dicimus non credendum esse manicheo, quia dictis factisque Christi non interfuit et longe post natus est, sed quia de Christo contra Christi discipulos loquitur et contra eorum qui illorum auctoritate firmati sunt, contra apostoli vocem qui in spiritu sancto talem futuros esse denunciabat, cum fidelibus predicabat: Si quis vobis evangelizaverit preterquam quod accepistis, anathema sit. Ita si de Christo nemo vera dicit nisi qui cum ipso vidit et audivit, hodie de eo nemo vera dicit. Porro hodie si vera de illo a fidelibus eius vera dicuntur, quia illi qui viderunt et audierunt vel predicando vel scribendo ea dispensaverunt, cur ergo non potuit Johannes discipulus, cur non potuit vera Matheus audire de Christo, ubi ille affuit vel ipse non affuit. Si ex libris Johannis possumus vera legere de Christo, non solum nos tanto post nati sed etiam post nos alii nascituri, quis enim non solum Matheo verum etiam Luce et Marco, qui eorundem discipulorum comites fuerunt, non impari auctoritate receptus est. Hinc accedit quod etiam dominus potuit narrare Matheo quod antequam eum vocasset cum discipulis egerat quos prius vocaverat. At eum hoc ipse Johannes in eodem primo ponere debuit si hoc dominus adhuc audiebat. Cum eum dicat ipse Jesus quia sed non potuit ut eum omnia que audicaret scribere non possent, sed aliqua que dominus promisit et hoc promisit, cum in alia scribenda esse in libris novi cum ipse collegit. Sed et alia quedam multa fecit Jesus que si scriberentur singula, nec ipsum existimo capere mundum qui scriberentur libros

hic utique audit se pretermisisse multa. Sed si de lege et prophetis nos delectat Johannis auctoritas, Johannem credite attestatum legi et prophetis, ipse scripsit quod Isayas viderit Christi gloriam in eius libris. Eius unde ea paulo ante retulimus. Si crederetis Moysi crederetis et michi, de me enim ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis quomodo verbis meis credetis. Iste dicite non vos credere Christo, ecce ita quid dicimus quod vultis creditis, quod vultis non creditis. Vobis potius quam evangelio creditis. At quam elegantem vanitatem prolixius Faustus dicit, ubi contra voluit non credi scripsisse Matheum quod eum de quadam teloneo dicit: Non ait vidit me et dixit michi sequere me. Eum nescio utrum de errore imperitie an de mente fallacie. Sed non usque adeo imperitum putaveram ut nec legerit nec audierit solere scriptores rerum gestarum cum in ipsa persona veniunt ita se loqui tanquam de alio narrent que ipsi narraverunt. Magis ergo hic arbitror non ut imperitum sed ut imperitis nebulas obducere voluisse, sperantes se plurimos esse lectorum qui ista non nosset, sed etiam hystoria quidem vestra secularium talibus narrationibus repleta exempla. Sed non opus est ut ex alio genere litteras ut vestras admoneam ut istud refellam. Ipse autem paulo ante cum Moysi libros contra tempora ita proferebat ut non eum negaret scripsisse Moysen, immo et affirmaret, sed ad Christum non pertinere contenderet. Legat ergo in capite libri quem se scripsisse Moyses utrum ista scripserit: dixit et fecit hoc vel illud, et non potius dixi et feci Moyses. Aut vocavit me dominus vel dixit ad me dominus, sed non potius vocavit dominus Moysen et dixit dominus ad Moysen, et cetera omnia in eodem modo. Ita ergo et Matheus de se tanquam de alio scripsit, quod et Johannes fecit circa finem libri sui

cena ipse pectus loquitur. Conuersus petrus vidit
illum discipulum quem diligebat ihesus qui
et recubuit in cena super pectus eius
et dixit domine quis est qui tradet te.
Hunc ergo hec dixit. Conuersus petrus vidit
me. Dicunt forte expositores licet ipsum pu-
tat hec auctorem scripsisse quam paulus
dicit hic est discipulus qui testificatur de ihesu
et qui hec scripsit. et scimus quia verum testi-
monium eius. Hunc autem ego ipse dicere
quia testificor de ihesu ego hec scripsi et
scimus quia verum est testimonium meum certe
maius esset nomen hunc fuisse scriptorem
cui gesta narraret. Cum multa et
ipse dominus carnaliter locutus de se dicit eis
comitare sufficiat. Cum venit inquit
filius hominis putas inueniet fidem
in terra. Non dixit. Cum venio putas
inueniam. Cum venit filius hominis in-
ducitur et liberus. Non dixit. Venit
et venit hora et nunc est quando mor-
tui audient vocem filii dei et qui
audierint viuent. non dixit. venio
tempus et multa huiusmodi. Sed iam puto
sufficere que dicta sunt et ad studiosos
commonendos. et ad calumniosos con-
uincendos. Iam vero quid sit ut in fi-
nem. quis non audeat quod aut non
eum dicere potuisse putare quia venit sol-
uere legem aut prophetas non venit solue-
re sed adimplere nisi aliqui tales ca[illegible]
ut in hanc suspicionem possit ve-
nire. Quapropter nos nec eos iudicis
non intelligentibus potuisse dominum
destitorem legis et prophetarum. Cum hic
est. Cum ille verax et vitam non
potuit de alia lege et de aliis
prophetis dicere quia eos non soluit nisi
de hiis quibus illi cum solui suspica-
bantur. Ad hunc eos satis confirmat
quia sic et dicit. Amen dico dico
vobis. donec transeat celum et
terra iota unum aut apex non
preteribit de lege donec omnia fiant

Quicumque ergo soluerit unum de mandatis
istis minimis et docuerit sic homines
minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem
fecerit et docuerit. magnus vocabitur in
regno celorum. Pharisei cum cogitabant
cum ista diceret quia soluebat legem suis
et docebat verbis. De quibus alio loco
dicit. Que dicunt facite. que autem faciunt
facere nolite. Sunt et et non faciunt
contra est itaque Dico enim vobis
nisi habundauerit iustitia vestra plus quam
scribarum et phariseorum. non intrabitis in re-
gnum celorum. Quia ergo legem docebant pharisei
et non faciebant. Propterea dicit non
veni soluere sed adimplere. Quia
ipsa pertinet ad cathedram moysi in qua
sedentes phariseos et doctores nec fa-
cientes audiendos precepit. non imitandos
Nec intelligunt fanatici quod sentire se
sunt. Non intelligunt. quid sit implere
legem. tunc hoc verborum additione
putant accipiendum. Quia scriptum est
nequid addatur scripture dei vel de-
trahatur. Non dicit non debuisse ad-
impleri quod ita perfectum commendatur
ut nichil addendum. nimirum
quod sit. Restat ergo ista quo adimple-
at legem. Quod sic viuit ut lex precipit
plenitudo autem legis. caritas sicut dicit
apostolus. Ista contra dominus exhibere
et donare dignatus est. mittendo
fidelibus suis spiritum sanctum. De quo dicit
apostolus. Caritas dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritum sanctum. qui datus est nobis
Et ipse dominus. In hoc scient omnes quia
discipuli mei estis si vos inuicem di-
ligatis. Impletur ergo lex vel cum fiunt
ubi que precepta sunt. vel cum compleban-
tur ibi prophetata sunt. Lex enim per moy-
sen data est gratia autem et veritas per
ihesum christum facta est. Gratia pertinet ad caritatem imple-
mentum veritas ad prophetarum impletionem ad
legem utrumque proprium. Ideo non venit
soluere legem aut prophetas sed adimplere
non ut legi adderet que deerant
sed ut fierent que scripta erant. quod ipsa eius
verba testantur. Non enim ait iota unum

et unus apex non transiet a lege donec
adimpleantur quod dixit sed donec omnia fiant.

Faustus dixit non veni legem sol-
vere sed adimplere. Sed et cum hoc ipse for-
te aliud significet a vestro dogmate credere
non nunc tibi contrarium sit nobis esse quam in-
terim eius verbum sub hac opinione confi-
teamur esse quod Iesus in destructionem legis et
prophetarum venisse putamus. Quod si tu inter-
rogatus fateri non vis, actibus operibusque indicas.
Nam eius est quod legis ac prophetarum precepta et
ipse tempore ius Iudee que novum testamen-
tum contradixisse utrique fatentur. quod quid aliud
quam destitutionem fatentur veteris testamenti
dicunt cum ita sit, quod Iesum id dixisse
credimus. nisi aut enim nosmetipsos dam-
namus stulte in proterva opinionis et adveni-
entium rectiunque observaverunt quod legi de-
trahunt atque prophetis atque eorum curam qui ha-
rum quidem sit observare mandata Iudei fecerunt
tuque. Sed denique vere credimus dixisse
Iesum quod non veni legem solvere sed adimplere
venit aut plus est. quod licet tu id credideris de
nunc quod me solum in opinione Sed cum certo licuerit
vel in proterva errasse nunc vere tandem fue-
rit placet mihi ire sub legem sed eam Christus non
tamen solvit sed adimplevit placet etiam
credi in Iudaismum inpinguari. plus dica
et deum credere sacrificantes talibus delectari
placet superare sacerdotum deum et pa-
tri: placet superare sacrificationes catholicis
terminacio nimium infirmitatis
placet inglutinari Iudeorum de moniis
vivunt cum nunc deo thauros. Vel arie-
tes, nunc etiam hircos. ut non et ho-
mines dicam cultris feriunt atque eorum
idola sua eorum. Id nunc potest crude-
lius sub prophetas ac legem placet denique
feralium ciborum hec existimare munda-
rum quedam immunda et totam hanc ex
quibus iniquationem poenitentia legis asse-
runt et prophetis. Negabis profecto homo
quicquam faciendum nobis voluntatibus pre-
ceptum esse quod fugiamus autem Christus dicebat
audias dixisse filium hominis vidi. Tu qui
fuit curiosus Sabbatum vero in ipsum per-
tinere vide in virginum mandatis
sine audio Deciles itaque ipsum apparere
tantum audias. nullo eorum iniquari

hoc quod in eos ingrediatur. Sed ea potius
que de ore procedunt polluere hominem.
De sacrificiis item frequenter ipsum
esse sermonem. Deum misericordiam velle
et non sacrificium. Sed ita sit ubi
id erit non eum solvere legem venisse
et prophetas sed adimplere. Quod si dixit
et aliud significans dixit. et quid aperte
iniquitas dixit. Et certo non dicit
Quod si tam quidem mentitum est. Alius
dicat evangelistarum. ac prophetarum
aliter dixit esse. Et certo non dictum. Et
tamen nunc quidem id ad capitulum
huius vero. Matheus fidem red-
didit. testatur quod principio in novi
testamenti quod salvatoris nostri scripta
leguntur passim credere presumpsit per
probare propter eadem via. Sed fama per in-
terrupta esse cum perulta quod in tota
quidem bonis seminis scripturis proprie
quibus noctivagus quedam seminator
iniquitatis rixit. Ideo non vere id quod
seruerit suo. Quis reminiscendo
pro ferat inquisitione. quod probat in
adque composito licet verum vere et
sed iustus dicamus satorem et boni sit
ac nocturni illius et pessimi. Ita
vero tenere omnia verbis quod vere
sacrificium tunc ex hominibus dampnas
Cavit ut non plus quam indicare
religio est. Cum bonum a contrario
separare. non nimis formidandum est
quam in fabulis arcanis. Quid fac-
tum omnis cum te in capite huius an
questionem veritas cogit. Quod
ac cum te Iudeus seu quis alter
sermonis istius non verum sit veri-
fallabit. Quod ita legis et prophetarum
precepta non sumpsit. cum eadem non
venisse solvere dicat sed adim-
plere venisse eorum ac vivere
supersticionum. Cum tibi a capitulo
perficere plus ac tibi Christus negare dictum
videlicet

~~Capitulum xviiii~~ xviiii

Augustinus. Iam totiens exemplo
rerum atque eo victa exponere
nos quibus ea communis repetere
non pigebit ea propter opere et

comprehensi non faciunt quibus tamen significata
sunt ista que faciunt. Ille quippe erant
figure futurorum quibus rebus Christi pre-
sentia revelatis et putatis auferri
oportebat ut eo ipso quod sunt ablata
sunt lex et prophete implerentur. Sic quippe
etiam septenarius qui daturos dedit novum
testamentum non qualem [illegible] dedit pa-
tribus eorum. Apostolus enim ille pro corde
lapideo nulla precepta magis sibi
cognita quam hoc accipiat quibus tamen si
[illegible] et [illegible] futura sed a non
intelligentibus celebrabatur. Erat vene-
runt et perfecta sunt que illis significabantur
non tamen ita jubentur facienda sed le-
gunt intelligenda. Sed ibi delectat cum
ait futura dicit: Auferam ab eis cor la-
pideum et dabo eis cor carneum, id est
non cor sine sensu sed cor cum sensu
vite. Transiit Apostolus cum ait: Non in ta-
bulis lapideis sed in tabulis cordis
carnalibus. Quid enim aliud dixit quam
cor carneum. Quia ergo et sicut predictum
est magis si ista de vita celebra-
tione non auferuntur non implentur
lex et prophete, quod non fieret quod predicabat.
Cum vero et hoc fit inde paganis in-
telligunt adimpleri. Nec vos re-
[illegible] impulsatio tua quod sabbatorum diem
[illegible] saturni [illegible] appellas sa-
na est enim et inepta nec tibi sic
dicere venisset in mentem nisi quia vos
in die qui dicitur solis solem
colitis. Sed aut vos eundem diem
dominicum dicimus in eo quod non ipsum solem
sed resurrectionem domini veneramur. Sic etiam
sabbatorum nunc saturni veneratione a
nobis observatum est. Tunc preter illud ob-
servari oportebat. Erat enim umbra
futurorum sicut Apostolus testis est. De diebus
quippe istis hoc septenarius numerus in
orbem redit demonum suorum nomina
gentes imposuerunt. De quibus ait
Apostolus: Et coluerunt et servierunt crea-
ture potius quam creatori. Quod tibi hac
parte etiam vos imitamini quia tamen eis

lucidiora duo lumina certa vero predicta
non tamen eis adoratis. Sed et mensibus
imposuerunt nomina deorum suorum.
Primum honore quippe Romuli quem
eum martis filium crediderunt primum
mensem marti dedicatum martium
vocaverunt. Et inde aprilem nullo
deorum nomine sed a re ipsa quod ape-
riletur quod tunc primum [illegible] plurimum ge-
nimis aperiantur in florem. Inde
tertium mensem maium quem maiam
mercurii matrem dicunt volunt.
Et quartum iunium a iunone inde
ceteros usque ad decembrem a numeris
nominaverunt. Sed quod eos quintilis et
sextilis nominibus honorum quibus divi-
nos honores decreverunt appellati
sunt Iulius et Augustus. Ita [illegible]
September et ceteri ut dixi usque
ad decembrem numerorum quo ordine nomi-
nibus enunciantur. Postea januarius
a jano appellatus est. Februarius
a februis sacris lupercorum [illegible]
ergo ut vos dicamini in mense mar-
cio marte colere. Illo enim mense
[illegible] cum magna festivitate
celebratis. Erat vobis in mense
marcio licere arbitramini aliud eo
[illegible] non marte. Eum quod die [illegible]
stinus quem sabbatum a requie nomina-
tum est [illegible] septimum saturni-
[illegible] conamini quem eundem diem
saturni gentes appellaverunt. Ne-
[illegible] videlicet cum quanta imperiti
[illegible] De sacrificiis autem ca-
lumniis quibus nimis inepta magis ca-
[illegible] cognita impia
quia deo dedicata oblata. Sed tamen
in hiis etiam figure nostri fuerunt
[illegible] datio et despiciatio
nobis sine sanguine vitia est. Sed
illorum figuratorum virtus nostra est. Cum
sanguine redempti et mundati
sumus. Ita in figuris [illegible]
[illegible] et thaurus dictus est [illegible]
[illegible] [illegible] cornibus
[illegible]

de sabbato

c. de sacrificiis animalium et de
sanguine

impios vigilavit / et aries per
innocentie principatum / et hircus
per similitudinem carnis peccati. ut de peccato
damnaret peccatum. Ergo quod aliud sacri-
ficiorum genus exprimis commemorando
nunc eo quod tibi propheticum prophetatum esse mon-
strabo. Quomodo ergo circumcisio. quomodo sab-
batum. quomodo differentia ciborum. quomodo im-
molatio sacrificiorum / omnia hec figure nostre
fuerunt et prophetie. quas Christus non solvere
sed adimplere venit. cum ea que his pre-
nunciabantur implevit. Attende cum
contradicas cum apostolo. Quod apostolus dicit omnia
hec figure nostre fuerunt, nam secundum te magis
Christus impiam docuit perversitatem ut
ex eius quod heresim tuam non impedit
sed accipias: quod autem impedit non acci-
pias. Sed nos apostolus docuit piam pre-
positionem ut quisquis nobis annunciaverit preter
id quod accepimus anathema sit. Rerum ecclesiam
catholicam et nos inter zizania [illegible]
[illegible] dominus exposuit quid sit zizania
nisi aliqua falsa veris scripturis immixta
sed tu interpretaris. Quomodo filios mali
gni. i. diabolice filios. ut omnia tene- (margin: tene-; ‖ inimicitatem vos)
~~[illegible]~~ et co-
dem
manicheos ceteros quoque hereticos non utique
credunt / nec ratione qua hominibus damnat
sed quam vos dicitis esse naturam. ergo
numquam esse conveniunt / nec vim illam quam nunc
tamen impune putatis sed vestram sectam falsi-
tatis [illegible] nunc indicat quod bonum
[illegible]. fidem autem catholicam nunc [illegible]
a contrario separare formidat. sed malum non
esse naturam. quod contra naturam esse intelligunt. non
esse naturam quia tenebrarum. Ad[illegible]
gentem regno quia tenebrarum rapere et
divina regna a suo principio rapere et
rebellare. quod nec amplius formidinem
intulit deo nostro. quam infantibus manu
[illegible] quod dicitis nec pro [illegible]
impetum capta et vastata [illegible] vete-
rum sic proposuisse [illegible] inde ullas [illegible]
capitulo patitur angustias [illegible] qui legis
et prophetarum precepta non sunt. qui et gratia
[illegible] sunt legitima caritate dei et proximi
in quibus duobus preceptis tota lex pendet et
prophete, [illegible] tibi ut rebus gesserat [illegible]
translatorum celebrationibus: ad locum

tonum modo significate prophetata
sunt in Christo et etiam impleta cognos-
cunt sicut ut [illegible] suis significa-
tionibus ut in aliquo capitulum
illum esse dicit. ut Christi discipulos nos (margin: nos curiatis)
negas. qui ea voce vitatis quia [illegible]
[illegible] verbis Christum proposuit totius / non
alia lege ut alios prophetas quia quod
catholica tenet auctoritas non veni
solvere sed adimplere. Disputatio 19.

Faustus dixit non veni solvere
legem et prophetas sed adimplere. [illegible]
[illegible] dictum [illegible] (margin: [illegible])
tam [illegible] ut [illegible]
[illegible] Iesus [illegible] quidem
[illegible] iudeorum furoris causa quidem
ab eodem [illegible]
[illegible] indignaretur. cum [illegible]
[illegible] audiendo
[illegible] ac male [illegible] audiendo
[illegible] quasi
[illegible] ut nos que ei credebant [illegible]
instituerit atque informaret [illegible]
ac morigeret [illegible] in
[illegible]. quod [illegible] imponeret
[illegible] legem ac prophetas [illegible] quidem
‖ iudeorum legis putare credo / quod aliquis
ut [illegible] putaret. ut nos legem
in hoc verbo [illegible]. ut nos [illegible]
[illegible] ac prophetas [illegible]
non fuit causa [illegible] illa alia [illegible]
quod dixi iudeos [illegible] verbis [illegible]
[illegible] Christi [illegible] insidiatos [illegible]
[illegible] quod [illegible] quibus cum eum
colligerent legem ac prophetas [illegible]
eodem solum indignaretur [illegible] est
[illegible] furoris [illegible] gratia
[illegible] ab [illegible] impu-
tarent. quod venisset legem solvere sed
adimplere nec [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] noverunt legem [illegible] ante
[illegible] legum tria [illegible] quidem [illegible]
[illegible] peccati et mortis [illegible] apostolus [illegible]
[illegible] aliud [illegible] quod [illegible]
[illegible]
legis [illegible] et [illegible] legem
[illegible] lex. quod [illegible]
[illegible] legis scripta in cordibus [illegible]
[illegible] legis [illegible]
[illegible] apostolus [illegible]
[illegible] liberavit me
a lege peccati et mortis

tria genera legis

Cunctis ergo compositis legibus et ipsum ap-
pellauit nobis. quia non veni solve-
re legem sed adimplere. non pervacua aut ad si-
gnificantia opus est. de qua causa dicit.
intelligenter. Item prophetae alii putant iudeorum (Cretes propheta)
alii gentium alii veritatis. Et de iudeorum
quidem nullus querit. notum enim est. De
gentibus vero si quis ambigit audiat
paulum qui scribens ad titum de creten-
sibus dicit. dixit quidam proprius eorum propheta
Cretenses semper mendaces. male bestie
ventres pigri. De veritate dubi-
tandum non est. et gentes suos habe-
re prophetas. sicut non et veritate heresis prophetas
suos. tamen idem paulus scribit quidem enim
ipsius corinthios ubi dicit Sicut [illegible]
vos prophetas [illegible] et [illegible]
[illegible] in singulis locis paulus
non enim dicit ipse deus constituit primo
apostolos deinde prophetas. Lege vero tri-
partita [illegible] prophetis [illegible] secundo naturalis
ipsius dixit non liquet. Est tamen commu-
nis [illegible] est enim per traditionem
[illegible] et sabbata et [illegible]
et observationes hebreorum. neque enim
aliquis adimpleturus erat [illegible]
Dubium non erat. quia de iudeorum lege
dixisset et prophetis quos non solvere
venit sed adimplere. ubi non legem quidem
nihil innovat. sola vero [illegible]
[illegible] precepta. i. non occides non me-
chaberis [illegible] antiquitus [illegible]
[illegible] ut est in [illegible] Alium
promulgata per moysen et scripta certe
[illegible] iustos [illegible] et
[illegible] tradiderunt angeli. [illegible]
[illegible] gratia et veritatis. Cui non videtur
[illegible] dixisse legem et eius
prophetas. Denique etiam adimpletionis
[illegible] eadem. quia primi
[illegible] audistis quia dictum est antiquis
Non mechaberis. Ego autem dico vo-
bis ne concupiscatis. quidem adim-
pletio est. Audistis quia dictum est non occi-
des. Ego autem dico vobis ne irasca-
mini. quidem adimpletio est [illegible]
[illegible] roborat. et quod deerat adi-
cit [illegible] iudeorum quidem [illegible] et

novasse illa que ut adimpleret sed etiam
penitus eradicavit per sperationem [illegible]
[illegible] Audistis quia dictum est oculum pro
oculo. dentem pro dente. Ego autem dico vo-
bis qui te percusserit in maxilla. pre-
be illi et alteram. [illegible] destructio est
Dictum est enim diliges amicum et odi-
es inimicum tuum. Ego autem dico vo-
bis diligite inimicos vestros et pro per-
sequentibus vos orate. Dictum est quicumque di-
miserit uxorem det ei libellum repudii.
Ego autem dico quicumque uxorem suam di-
miserit excepta causa fornicationis et ipsam
mechari facit et qui dimissam duxerit mechatur. [illegible]
[illegible] alteram duxit [illegible]
[illegible] precepta [illegible]
illa veterum iustorum et [illegible] adimpleta
[illegible] tibi ita intelligere placet. non
abhorrerit. et illud dixisse eum. quia non
veni solvere legem sed adimplere. [illegible]
[illegible] duplicis [illegible] alium [illegible]
[illegible] dicere [illegible] aut te
[illegible] iudeum fieri ne etiam legis sol-
vere [illegible] quam ipse non solvit [illegible] (F. [illegible])
[illegible] nazareorum [illegible]
[illegible] alii [illegible] appellat [illegible]
[illegible] Et cum ipsius dixit non veni
solvere legem sed adimplere. Aliquantus [illegible] (ali[illegible])
[illegible] quod [illegible] ingenio
[illegible] corpore [illegible] lege
[illegible] prophetis [illegible]
[illegible] portat. et observat
sabbatum. et a porcina et reliquis abstinet
[illegible] pub[illegible] [illegible]
[illegible] decepti [illegible] ut intelligi
[illegible] capitulo [illegible]
non ad solvendam legem se venisse dixit
sed adimplendam [illegible] et [illegible]
non [illegible] ut dixi [illegible] donec
[illegible] a me molestia demoli-
[illegible] tibi vero nequaquam [illegible]
[illegible] nullis [illegible] viribus et [illegible]
[illegible] et facilius [illegible]
[illegible] putavi [illegible] temptari
[illegible] ut credam dixisse [illegible]
te videam credidisse [illegible]
[illegible] quibus legis et prophetie non solvi (Argu[illegible])

videatur sed adimpleri uel etiam deperdam obiurgas ac prevaricatorem et huiusmodi obiectionem capitali. Cur et tu iam destructa tota ingruunt ob reno illo signaculo gloriaris tamquam iudeus a nazareis. Cur supercilium de observatione eiusdem sabbato tenes. Cur de porcine abstinentia tibi totis gaudes. Cur denique de victimarum sanguine et holocaustorum nidoribus iudeorum te comparasse dicunt cultus. Et si hoc fecisti vel cui ita Christum non venisse legem solvere sed adimplere credideris. Quia te indeficienter tot ergo preceptori meo refero gratias qui me per labentem retinuit. ut esse uel hodie Christianus. Ita ergo quidem cum capitulis tu impedias legem quemadmodum tu et pene carcerum sacrum in templum iudeus sine meritis eorum per Christum legem non venit solvere sed adimplere. Adimpleto autem utique in usum iam adierat sed in parvis. Solum non videbatur completa posse Christianus sed referentibus maioria perfecte legem ac prophetis ad Christum veniet repleuerat totum adhuc videt te ea peccator Christi et ipse hora non solvet. Aliquin non erat eum adimpletio sed esset consumptio. At ergo qui zelabaris eius intactam me accepisse putabam ad Christum. et vel tale asserens quid me deputas posse abiectionibus adimpleri. Cur renuis ergo quando esset illa hormeria iniusto sabbata, peritomen, sacrificia neomenias ac baptismata (primo) cum pueris Iacob. tibi eorum destructos pro... uectorum et alia quedam vetere loqui et arbitratus ergo sui hoc est non aliud quam quod Christus non venisse solvere dixit sed adimplere. Non immerito si et cum lex precipiat. Quid prophetia precepit fatalibus. Ad hec invenio eam autem illic inditum maledictum adversum eos qui non permanserint in omnibus que scripta sunt in libro legis illius. ut faciat ea. Sed illic ergo maledictum metuens tamquam

dei excepit Christum tamquam agnum filium gratia et dei auctorum quo cum non venit eadem solvere sed adimplere. Iude quid impedit iam poterit quam sentis eorum fidelis. Et sunt pereuntes ne maneretur venanda fides cerpuit. Tu quid fiducie genus hoc obiectas quero aut qua re tamen me vide esse putes solum que tibi non unus videatur esse totum iud. Et si Christus non est solvere legem et prophetas utique ut christianorum. Cur ergo vos eadem solvitis. Cum semper fatemini vos non esse christianos. Cur legi et prophetis omnibus sacrum illum sacrorum diem. in quo et mundi ipsum opifice demum requievisse testatur vos et ope prophanatis non pene mortis. qua adversum violatores eius statuit. ut maledicti per timorem tot infamias. Cum et a circumcisione illo tot dedecoros signaculo legi ac prophetis omnibus donato et mayor Abrahe post opimata opimaz al's
[illegible] fidem suam defendit despicietis vos. Sacra protinus et [illegible] de plebe sua separabat iudeorum deus. quemquam non illa fuit ignominia pro signatus. Cur et sacrificiorum legitima. que nec Moyses ac prophetia sollegit [illegible] ut [illegible] fide sua in [illegible] sunt Abraham non [illegible] Cur non et ciborum diversas inmundicias polluti estis vestras. Cur hoc ut [illegible] dictis omnia. Christus non venit solvere sed adimplere. Cur et azimorum annualem pascha pro [illegible] et mactacionis agni necessarium quod [illegible] lex et prophete precipiunt vos [illegible]. Cur denique neomenias et baptismata et scenopegia ac reliqua huiusmodi legis et prophetarum sunt iniusta carnalia [illegible] dominus [illegible] esse eadem Christus nunc destruxit.
[illegible] non [illegible] Christum. [illegible] ut [illegible] volumus totum [illegible] et vos negate Christus esse [illegible] aut [illegible] fateri ipsum [illegible] hec [illegible] et illud [illegible] ut [illegible] Christum [illegible] non se venisse solvere legem sed adimplere. Et [illegible] quod in lege aliud quam vos putatis [illegible]

Audis ergo tam manifesta contestans Christum
Christum non venisse legem solvere
et prophetas sed adimplere. Durum enim tibi
videtur adversus tantam [illegible] auctoritatem
venire. Durum ergo etiam tibi videatur ve-
nire adversus apostolum dicentem: Omnia hec
in figura nostra fuerunt. Ibi dicit de populo
qui fuit tunc et nunc non est, sed tamen
in illo erat, quoniam tunc erant promissiones
dei in illo etiam et in illo exhibite, in
illo adimplete sunt et nunc caligine
videbis, et qua lege adimplere ve-
nerit, et etiam quo pacto adimplere ve-
nerit; nec perges contendere contra gratiam
legis et contra gratiam prophetarum querens
qua contendas, et non invenies, quia tandem
est et luce clarius. Hec etiam novi
testamenti scriptura sepe testatur, qua legem
et prophetas Christus non venit solvere
sed adimplere. Ipsa est enim lex que per Moysen
data, gratia et veritas per Ihesum Christum facta
est. Ipsa est inquam lex per Moysen data
de qua Christus ait: De me enim ille scripsit.
Certe enim ipsa est lex que subintra-
vit ut habundaret delictum. Quod ad eius
reprehensionem nulli intelligentes in ore habere
convenisset. Ibi ergo lege et vide quia
ipsa est de qua dicit: Itaque lex quidem
sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum.
Quod ergo bonum est michi factum est mors?
Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum
per bonum michi operatum est mortem. Nec
enim lex iubet delictum, ut illa sub-
intrante habundaret delictum. Sed superbos
sibi multum tribuentes mandati sancti
et iusti et boni adiectio reos etiam
prevaricatores effecit, ut eo modo
humiliati curreret ad gratiam liberantem per
fidem, ut iam non essent legi subditi
reatu sed lege sociati per iustitiam
fidei. Quippe apostolus dicit: Quia prius quam
veniret fides sub lege custodiebamur
conclusi in eam fidem que postea re-
velata est. Itaque lex nostra pedago-
gus noster erat in Christo Ihesu. Sed
postquam venit fides iam non
sumus sub pedagogo, quia nos reatus le-
gis non obligat, per gratiam liberatos. Na-
que habent spiritualem gratiam antequam humiliati
veniremus, mortificabat nos littera
iubens quod non possemus implere. Sicut
idem dicit: Littera enim occidit. Spiritus autem vivi-
ficat. Rursus audi apostoli verba sic: Si
enim data esset lex que posset vivificare,
omnino ex lege esset iustitia. Sed conclusit
scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex
fide Ihesu Christi daretur credentibus. Item
eius verba sunt: Quod enim impossibile erat
legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus
filium suum mittens in similitudinem carnis pecca-
ti de peccato dampnavit peccatum in carne
ut iustitia legis impleretur in nobis qui
non secundum carnem ambulamus sed secundum
spiritum. Ecce quid est non veni solvere le-
gem sed adimplere. Lex enim superbos etiam prevari-
catores reatu decepit augendo pec-
catum, cum iubet quod impleri non potest.
Spiritus legis implet iustitiam per gratiam
spiritus in eis qui didicerunt a Christo mites
esse et humiles corde, quia non veni le-
gem solvere sed adimplere. Deinde quoniam
sub gravi positis in hac mortali vi-
ta difficile est omnimodo implere
quod in lege scriptum est: non concupisces,
ille per carnis sue sacrificium sacerdos
effectus impetrat nobis indulgen-
tiam, etiam hinc adimplens legem,
ut quod per nostram infirmitatem minus
possumus per illius perfectionem recuperetur. Cuius
capitis membra sumus effecti. Unde Iohannes
dicit: Filioli hec scribo vobis ut non
peccetis. Et si quis peccaverit advoca-
tum habemus apud patrem Ihesum Christum
iustum. Ipse est exoratio peccatorum nostrorum.
Prophetias autem sic adimplevit, cum in
eo veritas facta est promissio dei. Hoc
paulo ante ex apostolo commemo-
ravi dicente: Quotquot enim promissiones
in illo etiam sunt. Rursus dicit: Dico enim
Christum ministrum fuisse circumcisionis
propter veritatem dei ad confirmandas
promissiones patrum. Et ergo in prophetiis
sive aperte sive per figuras

legem implevit et prophetas

reciperet

vel locutionum vel actionum promittebatur
in illo adimpletum est, qui non venit solvere
legem et prophetas sed adimplere. Hoc autem vos
intelligitis. Quia si quaedam facta et celebrati-
ones quae figurae erant venturi praenuntia-
tores adhuc a christianis fierent, nihil significa-
rent nisi nondum venisse quem figuris
praenuntiabat. Quod cum adhuc venturum
pronuntiat, qui iam venit, aut si iam
venit, superfluo aut fallaciter pronuntiat.
Quapropter unde vobis videtur Christus
non implevisse prophetas, quia non fiunt
a christianis quaedam quae per prophetas ab hebraeis
ut fierent instituta sunt, inde potius
probatur implevisse. Sic quippe ad eo etiam quae
per eiusmodi figuras prophetabat impletum
est, ut iam per illas non prophetetur. Ad
hoc pertinet quod ipse dicit: Omnis lex et prophetae
usque ad Iohannem. Lex enim quae praevarica-
tores sub uno reatu concludebat
in eam fidem quae postea revelata est, gratia
facta est per Ihesum Christum, per quam subsidium
gratiae ac per hoc impleta est per gratiam libe-
rantem quod non implebatur per literam iu-
bentem. Item ipsa lex universa prophe-
tia quae non verbis sed etiam quarundam
actionum figuris salvatoris promitte-
bat adventum. Veritas facta est per Ihesum Christum,
lex enim per Moysen data est. Gratia et
veritas per Ihesum Christum facta est. Ex quo autem
tunc iam regnum dei coepit annunciari
quia et lex et prophetae usque ad Iohannem. Lex
quae reos faciet, quae desiderarent salutem
praesentem promittebant salvatorem. Se-
cundum prophetas alios extitisse iam in ecclesia
post resurrectionem Christi quis negaverit? De qui-
bus paulus dicit: Et ipse constituit in eccle-
sia primum apostolos, deinde prophetas, tertio docto-
res et cetera. Non itaque de illis dictum est: lex
et prophetae usque ad Iohannem, sed de his qui Christi
primum adventum prophetaverunt, qui adventus
impletus, non utique adhuc posset prophetari.
Deinde cum quaeris cur iam non circumcida-
tur carne christianus, quia id quod eadem circumcisione
prophetabatur iam Christus implevit expoliatio-
nem carnalis generationis quae in eo facto figu-
rabatur iam per resurrectionem adimpleta est

Et quod in nostra resurrectione futurum est, sacra-
mento baptismi commendat. Vita nostra
penitus auferri debuit, novae vi-
tae sacramentum. Quia restat adhuc in
nobis futura resurrectio mortuorum.
Et in melius tamen idem succedente bap-
tismo debuit commutari. Similiter
iam factum est quod numquam factum erat
ut futurae vitae aeternae in resurrectione
nobis praebetur exemplum. Deinde cum quaeris
sabbati otium cur non observat christi-
anus, si Christus non venit legem solvere sed
adimplere. Audeo ipso immo contra id non observat christianus contra
quia quod ea figura prophetabatur iam Christus im-
plevit. In illo quippe habemus sabbatum,
qui dixit: Venite ad me omnes qui labo-
ratis et onerati estis, et ego vos re-
ficiam. Tollite iugum meum super vos
et discite a me quia mitis sum et humilis cor-
de et invenietis requiem animabus vestris. Cum quaeris
quare christianus non observet differenti-
am ciborum quae in lege praecipitur, si Christus
non venit solvere legem sed adimplere. Audeo
immo contra id non observat christianus
quia id quod illis figuris prophetabatur iam
Christus implevit, non admittens ad corpus
suum quod corpus in sanctis suis ad vitam ae-
ternam praedestinavit, et quidquid per illa anima-
lia in moribus hominum significatum est.
Cum quaeris quare christianus animalibus immo-
latis, tauris et sanguinis sacrificia non
offerat deo, si Christus non venit solvere
legem sed adimplere. Audeo immo contra
magis hoc christianus iam offerre non de-
bet, quia ea quae talibus rebus figuralibus
prophetabat immolatione carnis et
sanguinis suae Christus implevit. Cum quaeris
cur non in azymis pascha cele-
bret christianus, si Christus non venit solvere le-
gem sed adimplere. Audeo immo contra
magis hoc non observat christianus quia
iam figura prophetabatur expurgato
veteris figurae fermento novam vi- vite
tam demonstravit Christus implevit. Cum
quaeris cur de carne agni christianus pa-
scha non celebret, si Christus non venit solvere
legem sed adimplere. Audeo ideo contra christianus
iam sic pascha non celebrat quia

qr id qd illa figura pnunciabat agnus
immaculatus pa passione xpi impleuit
Cum queritur qua ob causam neomenias
i lege mandatas no celebret xpianus
Resp' xpc no venit sol. le. s; ad implendum
imo contra iam xpianus ista no celebrat. quia Re
pnunciatum celebrabatur iam xpus
impleuit. Celebratio cum luce noue p
nunciabat nouam creaturam. de qua
dicit apostolus. Si qua i xpo noua cre-
atura. vetera transierunt. Ecce facta sunt no
ua. Cum queritur. Cur illa singulorum qua
rumque immunditiarum baptismata que
i lege scripta sunt no obseruet xpianus
Resp xpc no venit sol. le. s; ad. Insuper in-
de potius hec no obseruare xpianum
quia figure futurorum erant quas xpc imple
uit. Cum consepelit nos sibi per
baptismum i morte. ut quemadmodum
xpc surrexit a mortuis. sic et nos in
nouitate vite ambulemus. Cum queritur festum
quod tempore est ut scenophegie no
Sceno sit sollempnitas xpianorum. Si loca a xpo
phegia ad impleta est no soluta. In deserto ta
bernaculis dei fideles eius erant i quibus cari
tate sociati. et quodammodo compacti. habitare
dignantur. ctio magis id no obseruatur a
xpianis. quia iam xpc i ecclesia sua. quod i a
figura quadam pnunciabat impleuit
Et ut quidem ista p suscepto negocio
ne plenius pscribantur. quia potius breui
tate pstringimus. Ceterum michi articu-
latim quoque disputata libros magnos
multorum facerent. nil aliud i eis. quam
xpianum conuenit ostendens. Ita fit ut oia
que i sacra scriptura contra putatis no obs
q ee i a xpianis quia ea xpc soluit contra-
nari a xpianis que ea xpc soluit conte
nea potius reputantur no obseruari a
xpianis. quia ea xpc impleuit. Cum quod
nimis est. quia absurdum. ymmo quia no con-
gruum et consentaneum. si post eius cessa
aduentum. quicquid tunc fiebat ut eius
pnunciaret aduentum figure i veritatem q
ad hoc obseruabatur. ut vera eius obse
natione venturum xpc expectaret. vel pro aduen-
to no diu contra putatur. post xpi aduentum
no impleret. quia illo veniente no
obseruabat. ut nisi iam post aduentum
impleuit. adhuc obseruaret. Iu
dicium aut nouum religiosi seu viri pa

q. de figuris i quibus quare
no lucet obseruetur

filii coagulari fecit homines putat nisi aliquo
signaculorum vel sacramentorum visibilium
consortio colligentur. Quorum sacramen-
torum vis inenarrabiliter valet pluri-
mum. et ideo contempta sacrilegos
facit impie quippe contemnitur sine
qua no potest perfici pietas. Nec tamen
que sine his sacra sit pietatis. inesse
potest etiam impiis. sed habuisse Simon ba-
ptismum etiam Symone mago legitur
sunt tales quales apostolus ait. habentes for-
mam pietatis virtutem autem eius abnegan-
tes. Virtus autem pietatis est finis precepti
i. caritas de puro corde. et conscientia bo
na et fide no ficta. Sicut apostolus petrus
cum de sacramento archie i qua noe do-
mus a diluuio liberata est loquitur sic
Et nos inquit simili forma baptisma
saluos facit. Et ne sibi sufficere putaret
visibile sacramentum. p quod gerebat formam
pietatis et p malos mores. p dite
viuendo virtutem eius abnegaret. conti-
nuo subiecit. No carnis depositio
sordium s; conscientie bone interrogatio
Secundo. Ista sacramenta que obseruabatur
ex lege. pnunciatiua erant xpi venturi
que cum suo aduentu xpc impleuisset
ablata sunt. Et ideo ablata quia impleta
no enim venit sol. le. s; ad. Et alia sunt
instituta virtute maiora. vtilitate
meliora. actu faciliora. numero pau
ciora. tamquam iustitia fidei reuelata
et i libertate vocatis filiis dei iugo
seruitutis ablato. quod duro et carni
dedito populo congruebat. Verumtamen s au
tem iusti. q sacramentis illis intellige
bat ventura pnunciari reuelatorum
fidei. ex qua licet adhuc opera et
abscondita munera tamen pietatis
intellecta etiam et ipsi videbat. quia
in sacrificia nemo est p que iustus
q ex fide viuit. Si ergo antiqui iusti
p illis pnunciatiuis sacramentis. et
verum no diu impletarum figuris
oia dura et horrenda. Et perpa-
rati fuerunt. et plerique passi sunt
Sicut tres pueros danielem quoque predicas.
quia de mensa regis coinquinari no
luerunt quod erat. tunc illis typis sacra-
mentum. Sicut machabeos cum ingenti
admiracione pferimus. quia escis quibus

q^r ver in p'sent

quibus non eos operari licere, utrum attingere
noluerunt? quia tunc per typos promittebatur non li-
cebat. quanto magis mutari oportebat baptismo
Christi, per circumcisionem Pascha Christi, per Pascha agni ceteraque
stupenda varietate? cum illae
fuerint promissiones rerum complendarum,
haec sint indicia completarum. Et cum ad-
huc promittitur aeternitas vel regnum Christi et in
manifestatione praedicatur, et in ipso capite no-
stro salvatore, in ipso mediatore Dei
et hominum homine Christo Iesu iam utique com-
pletum est. Quid enim promittitur nisi vita
aeterna ex resurrectione a mortuis? hoc iam
completum est in illa carne quae verbum factum
est et habitavit in nobis. Tunc adhuc et
occulta erat fides; nam eadem credebat
eadem sperabat antiquis iustis et prophetis typum il-
lum quem promissa erant iam omnia sacramenta
legis promissa. Nunc autem reve-
lata est fides in qua conclusi erant po-
puli qui sub lege custodiebantur. Et quod
fidelibus promittitur in iudicio, iam completum
est in exemplo per eum qui legem et prophetas
non venit solvere sed adimplere. Quapropter
quidem mutant perscrutatores sanctarum
scripturarum. Ecce tantum praefiguravit antiquis
iustis fides passionem et resurre-
ctionem Christi, quam vel revelationibus disce-
bat vel in prophetis intellegebat, quan-
tum nunc nostris fides passi et re-
suscitati. Quid ipsa effusio sanguinis
agni Dei quae facta est, sicut ipse dixit, pro
multis in remissionem peccatorum, aliquid
utilius et purgatius vel dedit vel
addidit etiam hinc quia hinc futurum cre-
dentes, cum inquam fecit ut conservat vita
emigraverunt, et altero mortis eius
ad liberationem etiam mortuos visita-
verunt. Et tunc ista quomodo se pertractaverint
vel dicendo disputare vel aliquid in ea reperiendo etiam
infirmando diffinire et longum est et
sunt opus non necessarium. Sed nunc ad ipsius
calumniosam impietatem Fausti de-
monstrare sufficit, quanto errore
deliraret qui putat signis sacramenti-
sque mutatis etiam res ipsas esse di-
versas, quas ritus propheticus praenun-

tiavit promissas, et quas ritus evangelicus
adnuntiavit impletas. Aut quo ten-
ebit, cum res eadem sit, non eas alias
sacramentis adnuntiari debuisse completas,
quam illis quibus adhuc complendae praenun-
tiabantur? Si enim sonus verborum quibus lo-
quimur per tempora commutatur, cum eadem res vel
annuntiatur facienda, vel facta, sicut ista ipsa
duo verba quae dixi facienda et facta, nec
paribus morarum intervallis nec eisdem morarum
vel totidem litteris syllabisque sonuerunt:
quid mirum si aliis mysteriorum si-
gnaculis passio et resurrectio Christi futura
promissa est, aliis iam facta annuntiatur,
quandoquidem ipsa verba futurum et factum, pas-
surus et resurrecturus, passus et re-
surrexit nec tam longa produci nec aequaliter sona-
re potuerunt? Quid enim sunt aliud quaeque corpo- Corporalia sacra
ralia sacramenta nisi quaedam quasi verba visibilia,
sacrosancta quidem, verumtamen mutabilia et tempora-
lia? Deus enim aeternus est, et tamen aqua
et omnis illa actio corporalis quae agitur cum
baptizamus et fit et transit, et aeterna est nisi vel
etiam illae syllabae celeriter sonantes
et transeuntes cum dicitur Deus, nisi dicantur
non consonant. Quae cum omnia fiunt et transeunt,
utique Deus quem ista significant integer manet,
et donum spirituale quod per ista insinuatur
aeternum est. Quid ergo dicit: Christus legem
et prophetas non solvisse, illa sacramenta
legis et prophetarum in christianorum congregationibus
et celebrationibus permanerent? propterea dicunt
Christum legem et prophetas non solvisse? ad-
huc promitteretur nasciturus et passu-
rus et resurrecturus. Quod ideo hic magis
non solvit sed adimplevit, quia iam
non promittitur nasciturus, passurus,
resurrecturus, quod illa sacramenta quodammodo
personabant, sed annuntiatur quod natus sit,
resurrexerit, quod haec sacramenta quae a christianis
aguntur iam personant. Quam ergo venit
legem et prophetas non solvere sed adimplere,
ipsa adimpletione abstulit ea quae
adhuc promittebatur adimplendum,
quod iam constat impletum. Tamquam si verba
ista tolleret: nasciturus, passurus, resur-
recturus, quae tunc futura esse recte di-
cebantur, et institueret dici: natus est, passus est.

quibus illis completis et oblatis ablatis re-
cte dicitur. Sed ideo ista verba ita in
poris prophetica sacrata quia per eum qui non ve-
nit legem et prophetas solvere sed adim-
plere ea impleta sunt non tolli mu-
tarique debuerunt. Sed ut primis
christianis qui ex iudeis crediderunt do-
nec eorum tam diuturna consuetudine
paulatim procederetur atque ad intellectum
perfectum perducerentur. Et quia ita nati erant
atque instituti fuerunt eos apostoli
patrium ritum traditionum servare
et eos quibus hoc opus erat ut congru-
eret illorum teneritati moribus inno-
vuerunt. Inde est quod Thimotheum iudea
Thimotheus
matre et greco patre natum propter
illos ad quos tales cum eo venerat
circumcidit apostolus. atque ipse inter
eos morem huiusmodi custodivit non
simulatione fallaci sed consilio pruden-
ti. Neque enim ita natis et ita in-
stitutis noxia erant ista quamvis
iam non essent prefiguratura futurum.
Multa magis quippe noxium erat
ea tamquam noxia prohibere in hiis
hominibus usque ad quos durare debue-
runt. Cum postquam omnes illas prophe-
tias implere venerat. post eos ini-
ciatos invenerat. ut iam decato
quod ulla tali necessitudine revocentur
sed quasi diverso veluti pietate. id est quo vivo
ad illum angularem lapidem qui Christus
est convenirent. ad ulla talia cogen-
tur. Sed autem hiis qui ex circumcisione venie-
bant. talibus quoque sacramentis adhuc de-
diti erant. ultro vellet sed timo-
theus cognoscere cogentia non prohibe-
rent ut faciendum est in huiusmodi legis operibus
putaret. pro quibus salutem con-
tineri. tamquam acta prius ne veta-
rent. Hinc est quod apostolus ait Ecce ego Pau-
lus dico vobis. quia si circumcida-
mini. Christus vobis nihil proderit. Cir-
cumcidamini scilicet sicut ipsi volebant. sed
eis a quibusdam depravatis persuade-
batur. qui sine hiis legis operibus salvi
esse non possent. Ita cum gentes ad

hic de circumcisione gentium
qui nec fuerunt ... eis
ad fidem accedentibus

Christi fidem ita venirent. maxime per Pauli
apostoli predicationem. sed venire differrent
ut nullis eiusmodi observationibus one-
rarentur. quia et insolita ista maiore
circumcisione. grandioris etate differendi
rent deficerent a fide. et non ita na-
ti talibus sacramentis imbuerentur. sed magis
proximo proseliti fierent. tamquam post illa
iustitia venturi adhuc promittati.
Cum vero sic venirent ad fidem ut iam
ex gentibus venire oportebat. non intel-
ligentes qui ex circumcisione venerunt. Cum
sibi iam promissa essent. et tum gentibus
imponenda non esset. quibusdam carna-
libus seductoribus ceperunt etiam pertur-
bare. quod gentiles ad dei populum acce-
dentes. non sollempniter proseliti fierent
in carnis circumcisione. et ceteris huius
observationibus legis atque in hiis erat
quibus Petrus magnopere insistebat. quod
timebat iudeos ne hiis offenderet.
Contra hoc Paulus apostolus multa scripsit
iam in hac simulatione. coram Petrum
adductum fratrum obiurgatione cor-
rexit. Sed postea quam in unum apostoli con-
gregati cum consilio prius. cum reperunt gen-
tes ad huiusmodi opera legis non
esse cogendas. displicuit quibusdam
ex circumcisione christianis non valen-
tibus recte discernere illos solos ab hiis
observationibus non fuisse prohibendos
quos fides quo revelata est hiis iam im-
butos invenerat. ubi eis iam congru-
maret. apud vero gentilica. quid autem
adimpletorum prophetie iam tenuerat
ne sit et ab ipsis removeret imp-
bata potius. quam revocata videre-
tur. at et gentibus imponeret. Cum non
Christo promittenda causa instituta
esse. quasi adhuc Christum promitti puta-
ret. Apostolus itaque plus dei. antequam
Christus veniret. legem prophetas quod adim-
plere. id est ea quibus Christus promittebatur
observare iubebat. liberi in eis quod
hoc esset pertinerent intelligebat. sed at
in eis qui hec non intelligebat. posteri-
ores plus attendens ad fidem

quia iam christus venisse per eos et
ad regnum venisse predicabatur, in his
quidem hominibus quos iam talibus sa-
cramentis institutos eadem fides
invenerat ut cogebatur ista
observare, nec prohibebantur; in his
autem quos ex gentibus vocatio nulla gentis
nulla consuetudinis vel cogna-
tionis necessitudine retenti crediderant
omnia prohibebantur, ut per eos iam in-
ciperet apparere iam omnia christum promit-
tendo eorum fuisse instituta.
Que veniente atque hec promissa
adimplente iam oportet cessare. Sed ista
temperamentum moderamentumque spiritus sancti
per apostolos operantis tunc displicuisset quibus-
dam ex gentibus credentibus, qui hoc
non intelligebant, in eamque prius manu
serunt ut et gentes cogerent iudaiza-
re. Hii sunt quos Faustus simmma-
chianorum vel nazareorum nomine comme-
moravit, qui usque ad nostra tempora iam
quidam in exigua sed adhuc tamen
in ipsa paucitate perdurant. Quid quod
hii isti vim legis et prophetarum calum-
niantur, quia eos christus solvere venit,
potius quam adimplere, quia opera non
observant que ibi precepta sunt. Cum ea
sola non observent per que christus promit-
tebatur. Ideo non observent ut nos quod
quia eadem promissa iam christus implevit
nec adhuc promittuntur, quia iam
impleta sunt. Eorum quoque promissiva
signa in eos in iam ... debuerunt
quos fides christi ... adimplendi iam
talibus imbutos invenit, numquam
tamen non observant opera que in ea scrip-
tura est audire ipsi. Dominus deus tuus
deus unus est. Non facies tibi ydo-
lum et cetera. Numquid nunc non obser-
vent opera que id est Non accipies
nomen dei tui in vanum. Numquid
diem sabbati quod ad intelligendam re-
quiem spiritus requiem pertinet non observant.
Opera / Numquid honorem patri pa-
rentibus non deferunt, quod ibi pre-
ceptum est. Numquid a fornicatione

nibus, ab homicidiis, ab furtis, a falso
testimonio, a concupiscenda re pro-
ximi, non se temperant. Opera ista
sunt omnia in lege illa conscripta sunt
sed precepta sunt morum. Illa sacramen-
ta sunt promissorum. Sed implentur
per adiuvantem gratiam. Illa per redditam
veritatem. Utraque per christum. Et illa gra-
tiam donante, nunc etiam revelante
et hec veritate et promittente. Nunc
prohibente. Nam lex per Moysen data
est, gratia et veritas per Ihesum christum fa-
cta est. Deniquem ista que in recte vive-
re consistunt. Conservantur fide per dilectionem
operante. Compleuntur. Illa vero que in promit-
tendo significatione usitata sunt, rebus
redditis transierunt. Ita et ipsa non so-
luta sed impleta sunt. Quia ea non
irrita nec falsa christus ostendit. Ea vero
que eorum significatione promittebantur exhi-
buit. Nos itaque sine fausto operari
quedam dominus ihesus adimplevit, quod
antiquis iam dicta erant ab legis
magistris. Sicuti est non occides. Quod
non contrario redarguit, sed magis fir-
mavit, cum et ab ira et ab con-
vitio revocavit. Quicquid non sol-
vit. Quia nam videbatur legis adhibenda
sicuti est oculum pro oculo, dentem pro
dente, quod videtur potius abscin-
disse quam confirmasse. Cum ait Ego
autem dico vobis non resistere malo,
sed si quis te percusserit in maxilla
tua dextera, prebe illi et alteram
et cetera. Nos autem dicimus omnia hec que
isti putant solvisse christum velut con-
traria ... et esse pro tempore fuisse
institutita. et nunc a christo non soluta
sed adimpleta. ... ab his sed
nunc quero contra ille antiquissimi
Enoch et Seth, hos cum Faustus
commemorat. et si qui alii
potissimum, non solum ante Moysen, sed et qui
ante Abraham fuerunt. ... sunt
sine causa ... [illegible]
... non ... Cur non
et talia docuerunt ... quemad-
modum vel eorum iustitiam docuerunt christus

Christus adimplevit addendo. Ego autem dico
vobis: Omnis qui irascitur fratri suo reus; qui
dixerit racha reus; Omnis qui dixerit fatue reus
erit vel iudicii vel gehenne ignis. Quid
quidem et illi eodem vivendi more prediti
an ignorabant illi iusti frenandam
esse iracundiam nec petulanti convicio
fratrem lacessendum? Aut noverunt quidem
sed ab his se abstinere non poterant? ergo
sic caverunt gehennam. Quo ergo iusti? po-
rro si eum nec minima veniam de super-
fluo officio promerentur nec interpretante audeo
dicere eos fuisse iustitiam imitatos ut
reos fatear eos gehenne. Cur ergo illa
lege eorum qua vivebant antiqui iusti
sic addendo Christus implevit cum eos qui iu-
stitia sue isti esse non possent. An dictu-
rus es quod per precepta iracundia et lin-
gua inhiba. Quo venit Christus cepit
ad iniquitatem pertinere. Contra vero non esse
iniquum vel corde vel ore ista commi-
ttere sed in quibusdam rebus pro tempo-
ralibus institutis innuere. nec aliquando
non licere quod ante licuit vel quod ante non
licere nec licere non usquequaque adeo decip-
licuit. nec hec dicas. Sed certe si dicas re-
spondebitur tibi quod secundum istum intellectum
Christus non adimplere venit quod legi anti-
que defuit. Sed legem iustitie quam non
fuit. Si dicere fratri fatue cum apud an-
tiquos iustos non fuisset iniustum, nunc
ita iniustum esse Christus voluit ut si
quis hoc dixerit reus sit gehenne. proinde
nondum invenisti cui nam legi
hoc aliquid defuit quibus nunc additis
eam Christus implevit. An forte legem
non mechandi apud illos iustos
antiquos complexa erat donec a domino
adimpleretur addendo neque ad totum
piscendum videat mulierem. Omnis ei con-
mechatus est iam in corde suo. Audistis dictum
esse non mechaberis. Ego autem dico vo-
bis ne concupiscatis. quid est adimple-
verit. Iniquus Epistola plane verba
Epistola curata noli timere. Contemnare quod di-
ctum est. De deinde quid de illis an-
tiquissimis iustis senseris. Audistis quia
dictum est non mechaberis. Ego autem
dico vobis Omnis qui viderit mulierem ad
concupiscendam eam iam mechatus est eam in corde suo. Ita-
ne vero illi iusti etsi aliquando vel
si tamen eas plures fuisse mechabantur
in cordibus suis. Et cum non esset cor
eorum templum dei vel mechabantur
in templo dei. Quod si non audeo di-
cere. Cum etiam de hac religione
illorum quod apud illos iam esse plena
erat. modo veniens Christus implevit
De iurando autem quid et hic illorum
legem impletam a Christo esse dixisti non
possum affirmare antiquos iustos
non iurasse. Nam et Paulum apostolum
iurasse invenimus. De vero autem omni-
no tollitur crebra iuratio cum fre-
tis per limitem quod augetur cum nimiis
Neque enim lumine istum videntem ab
ipsis oculis paucis aliquid quod illu-
minat omnem hominem venientem in hunc mun-
nostris aliqua ex parte cognitum est
per diem vestrum manicheum quem manis
lingua persica vocabatur. Sed vos ut
apud grecos nomen insanie vi-
taretis velut declinato et prolonga-
to nomine quod supponere addidistis
ubi ampla [illegible]. Sic enim in-
genio vero quod posuit. cur appel-
latus sit manicheus ut tamen in
Manicheus greca lingua tamquam manna fun-
dere videtur quia grece fundit. Ecce
quasi vobis quid egentes vero. nisi
ut expressius nobis exprimatis vi-
deremini insaniam. Neque enim addidi-
stis in parte posteriore nominis unam syl-
labam ut agnoscitur manna. Sed
addidistis in posteriore duas syllabas
non appellatis manicheum. ut ni-
hil aliud nobis tam prolixis et
vanis sermonibus suis nisi insaniam
fundere sonaret. Recepisse veritatis
et per Paraclitum non sane illum quem
Christus promisit et misit. Sed per-
cum ipsum ut latine nomen eius
interpretetur insanie fusorem. Si er-
go vitam magnum depravatis. velle-
stis quo intelligatur hac quia le-
gis patrum. qua velut antiquissi-
ma intelligi quod nobis dominus
adimplevit ex magis aptior in-
venimus apostolicam viam tamen auctoritas
est

Hec de iustitia antiquorum patrum

quod vel nobis praeceptis nec dum in eis conti-
neretur hoc demum puto iam clarere quem-
admodum sit accipiendum quod ait: Non
veni legem solvere sed adimplere. Non his verbis ad-
versantibus quae vel ad compositionem perti-
nent praeceptorum antiquorum vel
ad consummationem non adimpletionem, quia
cum non intellegebat homicidium
nisi peremptionem corporis humani qua
vita privatur, aperuit Dominus
omnem iniquum motum ad nocendum
fratri in homicidii genere putari. Unde
et Iohannes dicit: Omnis qui odit fratrem suum ho-
micida est. Et cum putabant tan-
tummodo corporalem cum femina illicita commix-
tionem vocari moechiam, demonstra-
vit etiam talem concupiscentiam moechiam.
Et aliud item quod praeceperat non periurare, cum putari posset
quod non iurare, at solum verum iurare
nullum peccatum esse; sed loquens removet
a falso iurando quod ut iurare compelle-
retur. Quia quod verum iurare peccatum non est
vult nos Dominus et non iurantes
recedere a vero, quia verum iurantes
appropinquare periurio. Itaque et apostolus in
sermonibus quibus scripsit non vitavit nisi
in sermonibus ne iurandi consuetudine
iuraverit. Nec iurando in periurium labatur
aliquis vel nequius in periurium labatur.
In scripturis autem non est contrarium ma-
nifestum: apostolus pluribus locis iuras-
se invenitur. Nec quisquam putaret con-
tra legem iurando peccari, sed potius intel-
ligeret humanae fragilitatis corda non iu-
rando tutius a periurio contineri.
Cum igitur in nullo his invenitur illa esse
contraria quae Faustus putat, quae
destruat, sed quae ad maiorem pertinent plenitudinem
velut zelus quidam; absit ut contrarium voluit
esse quod ait: Audistis quia dictum est antiquis
in lege Moysi: Diliges proximum tuum et odies inimi-
cum tuum. Dominus apostolus Paulus non di-
cit homines quosdam Deo odibiles. Et
utrique in hac admonitione ipse Dominus
ad hoc nos hortatur ut imitemur
Deum, ut sitis filii Patris vestri qui in caelis
est, qui facit solem suum oriri super bonos
et malos et pluit super iustos et
iniustos. Quemadmodum itaque quomodo in-
telligatur exemplo Dei quod dixit

quosdam odibiles Paulus odio habere
eos inimicos. Et rursus exemplo
Dei qui facit solem suum oriri super bo-
nos et malos et pluit super iustos et in-
iustos diligendos inimicos. Et appareret
dictum male intellegentibus id quod dictum
est: Odies inimicum tuum, nisi forte volue-
rimus quod odio non notavit ut diligerent
inimicos. Utrumque autem quomodo suadeatur per-
longum est disputare. Sed ad ipsos inter-
dum generaliter dixerim: Quos odit inimi-
cum suum et nobis simus quod eos fronte
suffragant, cum eos ut rogamus ut diligat
Deus eos, quia et tenebras autem per pietatem
inimici diligendi sunt, quia habeant partem
boni, cur non ab his eos et odisse de-
beamus quia habeant partem mali. Ita quippe
regula et hoc solvitur. Docet quod non esse
contrarium quod in antiqua scriptura dictum est:
Odies inimicum tuum, et quod dictum est: Dili-
gite inimicos vestros. Et utrumque
iniquus homo, quia iniquum nequitia est, odio
habendus est, sequitur autem homo quo diligendus
est, sed ut illud quod in eo recte odimus
corrigatur, id est vitium quo possit id quod in
eo recte diligimus, id est humana natura ipsa
emendato vitio liberari. Sed in qua regula
est qua et odimus inimicum propter id quod
est in eo malum, id est iniquitatem, et diligamus in-
imicum propter id quod in eo bonum est, id est
rationalem creaturam, ut quod
nos non eum pro natura vel propria vel ali-
ena, sed propter voluntatem malam ac
nimis illi autem pro natura contra bene-
dictum putant esse homines malos, quem sibi
nos Deus totiens timuit, aliquando
in parte vincetur et in parte ab ea separan-
dus est, ut nec totus liberaretur.
Audito ergo et non intellecto quod an-
tiquis dictum erat: Odies inimicum tuum, oderat
homines in homines odium, cum de-
beat non odisse nisi vitium; hos
corrigit Dominus dicendo: Diligite inimi-
cos vestros, ut quod iam dixerat, non ve-
ni legem solvere sed adimplere, sequeretur.
De odio inimici quod scriptum est
in lege non solvit, perficiendo utique

odio habebis inimicum tuum
et dilige inimicum tuum

ut diligas inimicos cogeret nos intelligere
quemadmodum possimus unum eundemque hominem
et odisse propter culpam et diligere propter naturam
Quod ad picas aves noctes intelligere nil
tibi est. Urgeo sic tamen ut si ecce cor
calumpnie sue perditam ratione vel potius
amentia defendat. Deum suum quem non
puduit dicere dilatorem generis tenebrarum
Ideo quod ad eius exemplum nobis quem
ad modum hortentur ut suum quisque diligat
inimicum. Potius cum gentem ipse tenebrarum
nec dilatorem inimici tribuere potuerunt
quem deo suo. Illa quippe suo delirant
quem deo suo illa quippe sed delirant
vicinam sibi lucem atque contiguam concupi-
vit ea quod frui voluit atque fruitur
invadere cogitavit. Neque ipsa culpa est
cum illi et beatificum bonum appetitur
et deus est. Regnum celorum vim patitur
et qui vim faciunt diripiunt illud. Gens
gens tenebrarum regnum dei vim
facere et diripere voluit. Bonum quod da-
retur eius claritate atque specie delectata
nec ea nisi deus diligeretur. Sed odio
detestans sicut se volente fugiente
radicitus molitur. Sed ergo male amat
bonum quo fruatur. Bene autem odit
malum ne polluatur. Respondete ma-
nichei. Quis nam eorum implebat quod dominus
ait diligite inimicos vestros. Aut quisquam vestrum
aut diligere inimicos potuistis. Quod pa-
fingendo invenire potuistis. Quod pa-
cto divinitatis ratione nisi inimicos
lucernas et blattas lucifugas
Cetrarum enim plena gentis tenebrarum
est cotidie. Sed ergo ille amat a se
aliena lucem. Ille autem hanc adversando
pia propria origine delectantur. In
mundis nascuntur. Nisi te in fetidis
cloacis quum blacte in obscuris
tuberculis. Iam vero id quod antiquis
dictum est oculum pro oculo dentem pro
dente. Quis contrarium habet quod ait dominus
Ego autem dico vobis non resistere malo
Sed si quis te percusserit in maxillam tuam dex-
teram prebe illi et alteram. Quamquam
etiam antiquum ad reprimendas fla-
mmas odiorum sevientium que immode-
ratos animos refrenandos. Ita preceptum
est. Quis enim eum tandem facile contentum

est tum responsione vindicte, quantum ac-
cepit iniurie. Nonne videmus homines
leviter lesos moliri cedem, sitire
sanguinem vixque inveniri in ma-
lis inimici unde sacientur. Quis enim
pugno percussus non etiam iudicia con-
citat in dampnationem eius qui percusserit
Aut si ipse repercutere velit totum ho-
minem si non etiam telo aliquo arre-
pto pugnus talibusque contundat
Huic iram immoderate atque plus iniu-
ste ulcionem leges iustum modum figentes
pena talionis instituerunt. Hoc est ut
qualemcumque quisque intulit iniuriam
tale iudicium pendat. Pro inde oculum
pro oculo. Dentem pro dente. Non
fomes sed limes furoris est. Non ut
id quod sopitum erat hinc accenderetur
sed ne id quod ardebat ultra con-
temptum inpropterum. Est enim quedam iu-
sta vindicta. Iustitia debet ei qui
fuit passus iniuriam. Unde utique eum
retinet. Dominus de suo condonat iure largiens
Sicut etiam debita dimitti iure tocedum
ta hanc dilecte monemur ut et
nobis nostra debita dimittantur que
ad debetur et sic benigne dicit
non tamen inique repetit. Sed quid tamen
do si periuretur etiam qui vim iurat comparan-
quam propter impio. Unde longe abest qui
omnino non iurat. Et quamvis non peccet
non iurat. Remotior tamen a peccato est
qui vero iurat. Sed tamen ad morem non iu-
randi. Constitutio est a peccato periurii
Ita enim peccat qui plus in immoderate vel
iniuste vult vindicari. Remotior est
a peccato qui non vult omnino vindicari
propter eum qui exigit ultra debitum non
peccat. At qui exigit debitum. Sed tamen
longe est a peccato iniusti exactoris
qui omnino non exigit debitum. Sed a
ut cogatur et ipse reddere debitum
posse. Ergo et ego ita pono dicitur
est antiquis non iniuste vindicabis
Ego autem dico non vindices. Quidem
adimpletio est sed de iurando formis

aut actum e non puniabitur. Ideo at
dico non iurare: quinde comune adim
pletio e. pro hac ergo et ego ita di
ce. si in pte adiecta verba quod legi
deficit a ipso additum videtur. at non
potius id quod lex nolebat effice
ne iniuste se quisquam vindicando per
taret consuetum. tunc si odio se non
vindicaret sed id quod volebat effi
ce ne quisquam peierando peccaret.
consueuit tunc si non iuraret
Illa si contrarium e deuolui pro oculo
et qui te percusserit in maxilla prebe
illi et alteram Cum non sit contrarium
preceptis duo iniurandum in euo non
liceat imperare eis. Et tamen illa non de
li imperare eis. Et tamen illa non de-
scriptiones sed adimpletionem sanctius
arbitratur. quod ex hoc debuit ar-
bitrari Ita si vim adimpleret. Ar-
bitrari Ita si vim adimpleret. Arbi
ne iniuste Cum ne iniuste vim
ne iniurias Cum ne iniuste vin
dicet deo ne vindicta Ideo ego i
dicet ... ne vindicte Ideo ego i
vtrumque consuetum esse arbitror a
pecto. quod vel filius iurat et mun-
dicie indicatur. quicquid hic de donata
sit videtur valeat tamen ad id
omne vindicte valeat tamen ad id
ut dimittendo hoc debita. tamen non
bis dicti iudicamur. Sed domino pro
modus plurimus adhibendus fuit. quo
dixerit non egredi debitum. ut
edomita ira. quod ad immoderatam
vindictam rapit. Iam quod vellet tran-
quillius attenderet quid ipse delicet
quod sibi a deo relaxari cupit ut
gat compendiose consuo debitore re-
laxaret. Ita et illud de uxore
non dimittenda dum quod precepit cum
antiquis dictum sit. Quicumque di-
miserit vxorem suam. det illi li
bellum repudij. Ubi diligenter intuen
tibus videbitur non esse contrarium hoc
precepit enim dominus quid hoc vo
luerit. cum passim dimittendi
vxore. iussit libellum repudij
dari. Neque enim aut quod voluit

dimittat vxorem suam cum de egritu
dine dicitur. Sed vtique nolebat
dictum vxorem a viro. qui hac interpo-
suit moram. ut in dissidium an-
teps libelli conscriptione refractus ab
sisteret. Et quid mali esset vxorem
dimitte cogitaret apud se. hebreos
scribe libellos posset. quare ut prohiberent
apud se. hebreos scribere litteras hebre-
as. nulli phas erat nisi scribis
solis. cum et excellentiorem profitebantur
sapientiam. Et ipsi qui eos erant equitate ac
pietate perditi. non tamen profitebantur. vin
cula pertractarent. Ad hos ergo quos compell
ecia precatorem ... ad hos enim quos compell
et prudentes legis interpretes. et iu-
stos dissidij persuasionis lex mitte
noluit cum quibus iussit libellum
repudij dare. si dimississet vxorem
non cum probat ei sibi libellum nisi
abiectus per quem haberet occasionem et
ueritatem veniente quadam in manus
suas bono consilio regeret. atque
inter ipsum et vxorem pacifice agendo
dilectionem concordiam que suaderet
Et si tamen inter eundem odium. ut extin
gui auctorari que non possit. te vtique
scribetur libellus. quia frustra non dictum
fecit. quam sic consuluisset. ut ad debi
tam coniugio caritatem illa preceptum
persuasione reuocaret. Sic cum non
diligeretur vxor dimittenda e. Di-
lecto ac monendo atque suadendo
consilium. non immitu cogendo im-
ponit. Ut si faciendum debebat prin-
cipia iustus et sapiens. qualis vir
illa professione esse oportebat. ad quem
ut veniret deponendi mariti libellus
conscribendus est perceptus. quem vir bonus
proculdubio quod non scribet nisi in duo ini
micis aduerso atque prauo consilio ...
cordie non valeret. Scientibus a no
bis quod in errore sacrilegij varia
tione. Sed displicat dicte vxore
qua non ad matrimonij fidem sed ad
temporale studium tunc esse tempus

de libello repudij

Ea abrenuntio quippe que christianis appella-
tur. Et quia non ob aliud debeat
femina nubere quam ut mater fiat
... et vobis odiosum est concedo
quod putatis ubi de viri gratis
concubinis ... de vincta et pro-
actam ... carneis corporibus col-
ligatam. Sed ut provocaret quod nunc agit
explicans. Sed hoc nunc quedam an-
tiquis ... propter adiungit. Ego
autem dico vobis neque in morchorum
lege sed verbo adiciendo adim-
pleuit. neque illa que per moysen
data est quam contrario opponende
despexit. Sed potius omnia que habere
omnis lege concordata ita co-
mendauit. ut quidquid conpona-
re in ipsis loqueretur vel ad compara-
tionem respondendo valeret. Sed quod
illa observare posuisset vel ad tuenda
illa ... confirmando quod ea voluisset. Sed
deos quam sit alio intelligendum quod
ait non se venisse legem solue-
re sed adimplere. Ut non quod semper imple-
re ... integrarent. Sed ut
... qui ... perfecte supplere posset
quod lex iubet preter ... providere
non poterat. Sed adiutorio gratie preter
simul confessione impleretur.
Operis factorum non adiciatione verbo-
rum. Audiens enim sed apostolus ait per
cepta dilectionis operatur. Sed sunt sancti de-
um diligit alterum legem impleuit.
Ista enim lex quam venerunt operis
expresse ... que promissa ...
in manifestatione donauit. quia
sola enim iustitia legis posset im-
pleri preterea dicit non veni sol-
uere legem sed adimplere. Sed non in
testamento quod fuit dilatum ...
tamen ... promittit. Sed in
figuris veteris testamenti ...
scribitur ... Sed
mandatum novum do vobis ut vos
invicem diligatis. Itaque ut omnia
ut ... omnia que monuit ...

confirmaret non adiungebat. Ego autem
dico vobis inveniuntur etiam
illis veteribus libris ubi contra-
rium dictum est sicut turbatus est pre ira
oculus meus. Sed in ... est quam vin-
cit iram quam qui capit civitatem.
Ibi contra verbum durum plaga flagel-
li livorem facit. plaga autem lin-
gue confringet ossa. Ibi contra me-
chiam cordis non concupisces uxo-
rem proximi tui. Non enim ait ne adul-
teres sed ne concupiscas. Sed in plu-
ribus ... lege concordat. Quia ...
cupiam ... lege dicit
non concupisces. Ibi de patientia lau-
datur vir non respiciens ... plures
... et ...
... ibi de inimico dilecto
... quererit ...
... illa ... potius ...
... concordat apostolus et
... cum his qui oderunt pacem
... pacificus et alia multa. Sed
... temperando a vindicta et di-
ligendo ... malos. Quid ... imitandus
... ibi de ipso deo ... agite cogi-
... locum. Ibi namque scriptum est
... tibi valet sola ...
... et virtuti brachii tui ...
statuit ... momentum ...
... et tam ...
quam gutta roris antelucani que de-
scendit in terram. Sed misereris omnium quia
omnia potes et dissimulas peccata hominum
propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt
et nihil odisti eorum que fecisti. Nec
enim odio habens aliquid constituisti
... posset aliquid permanere nisi
tu voluisses aut quod a te vocatum
non esset conservaretur. Parcis autem
omnibus quoniam tua sunt domine qui amas
animas. Bonus enim spiritus tuus est
in omnibus propter quod eos qui exerrant
partibus corripis. et de quibus peccant
admonens alloqueris ut relicta

... tebrarum

Katherina

...

a deo ...

malicia pro credatur ita et dicit ad
hanc benignam patientiam dei qui facit
solem suum oriri super bonos et malos et
pluit super iustos et iniustos et in nos ini-
micandos sic portat ut vindictam no-
stras iniurias negligamus. et hu-
iusmodi hoc quod docuit nos ut si-
mus perfecti sicut pater noster qui in celis est. Ya
lere cum nobis et ad remittendum
debita peccatorum nostrorum quod alius ista vel
debita relaxaverimus. et oratio-
nem dedit nobis et ne si hoc non fecerimus
ut nobis de peccatis peti obligatio
tio remittatur. et in illis libris veteri-
bus scriptum est cui vindictam vult in-
venit a deo vindicta et peccata illius
confirmans confirmabit. Reliqua proximo
tuo nocenti te et tunc deprecanti tibi
peccata solventur. homo homini reservat iram et
a deo petit veniam. super hominem sibi similem
non habet misericordiam et pro peccatis suis depre-
catur deum. et ipse dum caro sit re-
servat iram. et propitiationem petit a
deo. et quis exorabit pro delictis illius.
Iam vero de uxore non dimittenda
quid aliud vel quid oportunius
quod illis libris convenire quam id
in iudicis. Dicebat hoc in et rogantibus
libus deus hoc iudei. Cum eum interroga-
rent utrum liceret quacumque ex causa dimittere
uxorem. Dicit illis non legistis quia qui
fecit ab initio hominem masculum
et feminam fecit eos. Et dixit propter
hoc dimittet homo patrem et ma-
trem et adherebit uxori sue et
erunt duo in carne una. Itaque iam
non sunt duo sed una caro. Quod
ergo deus coniunxit homo non separet. Er-
go iudei ex libris moysi convin-
cuntur non esse uxorem dimittendam
qui secundum legem moysi arbitra-
bantur se facere cum dimittebant. Sil-
et id hic ipso christo attestante
cognoscimus deum fecisse et coniun-
xisse masculum et feminam. quod ma-
nichei negando dampnant non
iam moysi libros sed christi evangelium
respuentes. Porro autem si quod ibi
oppugnat et predicat hoc esse dya-
bolum fecisse atque coniunxisse ma-

sculum et feminam. Qua calliditate
dyabolica fauste reprehendit moy-
sen tamquam coniugia dirimentem
per libellum repudii. Et laudat christum
tamquam id eius modo vinculum confir-
mantem ex precepto eius. Cum utique
secundum suam stultam intelligentiam potius
moysen laudare deberet separantem
quod fecerat et coniunxerat dyabolus. et
christum vituperare dyaboli figmentum et
ligamentum solidantem. Deinde id quo
capit magis bonus. Cum ipse moy-
ses. Primo libro prolata est de summa
masculi et femine coniunctione tam
sancta. et nullus separare volendo
castitatis coniugalis. postea permi-
serit dimittere uxorem. Ita cum ille re-
spondisset. Quid ergo moyses man-
davit dari libellum repudii et di-
mittere. Ait illis. Quoniam moyses ad
duriciam cordis vestri permisit vobis
dimittere uxores vestras. Hoc etiam quod pau-
lo ante exposuimus. Multum enim dum-
ta causa. quod per libellum interpo-
situm. nisi dissuadendi locus iustis
et prudentibus tribueretur solveret
flecti possent ad recipienda vel re- (in margin: d · 6 +)
vocanda coniugii caritas. Itaque
quid est legis bonis prospexit et duris
permittebat. cumque legis testio de-
claravit. Cum et non dimittendam
uxorem ex eadem scriptura commemorata
coniunctione masculi et femine mon-
uit et diremtam quam auctoritate legis cupidum
coniunctionis opposuit. et dandum
libellum repudii propter duriciam vel do-
mandi vel indomiti cordis ostendit.
Quapropter cum omnia ista confellentiam per-
cepta dominus, quod veteribus hebreorum libris
contraria faustus volebat ostendere.
In eisdem quoque libris inveniantur. Ve-
nit dominus legem non solvere sed ad
implere. Non solum ut compleret promissorum
figuras. quod reddita veritate subla-
ta sunt. ipsa quoque precepta. Ita quod legis ia-
sta et iusta et bona est. non in ve-
tustate littere iubentis. et delicta pu-
nibiliorum natum. etiam prevaricationis
augentis. sed per novitatem spiritus adiu-
vantis. et similiter confessorum salutis
gratia liberantis implerentur in nobis. Qua-
re vana sunt omnia ista precepta subli-
mia ne in illis libris veteribus de-
sint sicut stabilis fide quod refractum oculis est

quod de uxore non relinquenda

quibus prophetis cum viverent sic que fu-
tura erant revelata videbat
et pro temporis congruentia vel prophetice te-
gebat vel prophetice tectum prophetice
intelligebat. Denique quod non te-
nent dicere. nescio utrum ali-
quando in illis libris invenerint no-
men regni celorum. quod tam cre-
bro nominat dominus. Deinde quod ibi
intelligitur sapientiam. ut in eternum
regnetis. Et ipsa vita eterna pro-
inde ibi in manifesto predicatur no-
mine. dicit dominus etiam malis iudeis
Scrutamini scripturas in quibus
putatis vos vitam eternam habe-
re. ipse testimonium perhibent de me. Deo
cum nisi aliud patet quod in scriptu-
re non moriar sed vivam et nar-
rabo opera domini. Et illumina
opa oculos meos ne unquam ob-
dormiam in morte. Et iustorum
anime in manu dei sunt. et non tan-
get eos tormentum malitie. Et
paulo post. Illi autem sunt in pace
Et si coram hominibus tormenta pas-
si sunt. spes illorum immortalitate
plena est. Et in paucis vexati in
multis bene disponentur. Et alio lo-
co Justi autem in perpetuum vivent. et
apud dominum est merces eorum. Et
cogitatio eorum apud altissimum. Ideo
accipient regnum decoris et diade-
ma speciei de manu domini. Sed et alia
multa sunt apertissima. sunt sub ob-
scura inveniunt testimonia illi-
us vite eterne. Et de ipsa corporum
resurrectione non tacuerunt prophete. Deni-
que pharisei adversus saduceos. carnaliter
non credentes acerrime confligebant. quod non solum in actibus apostolorum
Canonicis quos isti non accipiunt
ne de adventu veri paracliti-
que promisit dominus convincantur
sed in evangelio apparet manifestum in
evangelio. ubi et proponunt saducei
questionem de muliere que septem fratribus
sigillatim nupserat cuius in eius

de regno celorum quod non inveniunt
promissum ita expresse sicut in novo testa-
mento

tenebunt. alter alteri memoriam pro-
cedit. Cum igitur tot in scripturis vetoris
et futura. Sed unde testimonia eterne
vite et resurrectionis mortuorum pre-
dat ista scriptura. Sed hoc nomine i.
regnum celorum deinde nullo loco
invenit. Hoc enim proprie pertinet ad re-
velationem novi testamenti. quia ea cor-
pora que terrena fuerint. mutatione
illa. qua paulus apertius commemo-
rat in resurrectione sicut spiritualia erunt
sic celestia. in quibus possidetur regnum
celorum. quod occultum erat etiam nominandum
servabatur. Ante regem ad regendos et
sacerdotem ad sanctificandos fideles populos
tamquam ille apparatus veteris testamenti
instrumenti in generationibus factis dictis
sacrificiis. observationibus festivitatibus
omnibusque eloquiorum preconiis et rebus Scriptura
gestis. et rerum figuris parturiebat
eum venturum. qui plenus gratia et veritate
et ad precepta facienda adiuvando per gratiam Certa
et promissa implenda exhibendo per
veritatem venit legem non solvere sed ad-
implere. Disputatio xx

Faustus dixit. Cur solem colitis nisi
quia estis pagani et gentium scisma
non secta. Fortasse non ab re fuerit et hoc
nos ipsum querere. quo manifestius videre pos-
simus uter utrum debeat nomine isto ap-
pellari. Et quidem si in fide magis ne
simpliciter ut minimos referam videar
fortassis comparatione causa ad fingere
a dominorum quod absit luminum cultu quem
Sed tu quidem utrumque nolueris facere
me tibi dixisse non penitebit. vel
me tibi dixisse aliquos quibus ceteris sunt religionum
minoris vel ingentibus forte communem
viam. Nos quidem patris dei omnipotentis et
igitur nos quidem patris dei omnipotentis et
filii eius. et spiritus sancti unum idemque sub
triplici appellatione colimus numen. Sed patrem
quidem ipsum lucem incolere credimus
summam ac principalem. quam paulus alias
inaccessibilem vocat. Filium vero in
hac secunda ac visibili luce consistere. qui
quoniam sit et ipse geminus ut eum apostolus
novit christum dicens esse dei virtutem et dei
sapientiam. virtutem quidem eius in sole habitare

credit. sparsim vero in libris. Unde et spiritus
sanctus qui est maiestas tanta aeris habet omnes
ambitum sede fatetur ac diu potius omnibus
corporibus ac spiritualibus preponere terra quis co-
gitare cogitare. parabile illum qui est vita
ac salus hominum omnium suspensum e ligno
commisse et nobis terra turpia. et non
deos puto tam paucos et taliter patres
ligio est. quoniam corpore acrius credit auc-
tores hos nostra fide est. De qua si quem
dum alias putaveris audies. quoniam inter
id ad plus nichil sum ut argumentis quod
vel tu vel quilibet alius rogatus ubi ra-
dic alipem credat hominem fide non dubita
bit in hunc. et quo credens vices homini
pace testis confirmator. Sed ut ad re-
nos non secta si scripta gentium sunt
trusasti. scriptura nisi fallor est eadem opinan
tem atque eodem ritu colente quod ceteri
solo congregacionis delectari si studio
Secta vero est longe alia opinante quam ce-
teri. alio etiam sibi longe dissimili ritu de-
minitatis instituisse cultura. Est igitur
sunt vestra interim et opinio et cultus longe
alia sunt quam paganorum. De quibus posita
videbis paganis bona et mala tam
et splendida fictura et caduca multa
subita et certa corporalia et divina uni-
versa tempori dogmatizant. Ego valde
contrario sentio. quod bonis omnibus principem sa-
tor deum. contrarius vero helenum creator
malorum principem ac naturam theologus ap-
pellat. Horum pagani cavis. Deus solus
simulacris. victimis atque incenso deum
colendum putant. Ergo ab his longe quo mul-
tum diversus incedo. qui unum nec si mo
do dignum. adorabile dei templum deo pu-
to unum. unius maiestatis simulacrum
ipsum filium eius accipio. atque mente
bonis actibus et disciplinis imbutis
honores quos divinos ac sacrificia solis
orationibus et ipsis puris ac supplicibus po-
no. Cum ergo scriptura sit paganorum
hactenus tua et iudeorum nunc poteras
dicere scriptura. quia et opinio deum colunt
quod sibi et iudeis omnibus audacter asserunt.
Sed non considerans ritum diversitatis

qua a me colitur ipse et a iudeis
Sed tum opinio tamen iudei colunt. Sed
interim de opinione que tractamus
quoniam et paganos de solis cultura
fefellit. ut deum omnipotentem iudeos
Sed ut inimicus scriptura confundat. Si me
dicere stimes vero est. quoniam ipsum veneri
et colant. quia alio eum ritu
colo. et alia fide quam vos Scriptura
vero est inter immutatis Sed ab eo
enim fecit. quid a nobis multum ut puta
vere de scripturis a gentibus mo-
nos qui opinione provideri nobiscum di-
narchie opinione. id est ut omnia credatis omni-
potentis. i. ut omnia credatis omnipotentis in
deo. Sacrificia vero corporibus in
aeris. idola in mirum. quibus vos
sacrificalibus colitis. defunctorum umbras
sacrificiis placatis et dapibus Sollemni
vino ignotis dies cum ipsis celebratis
nos kalendas et postea dominica ter-
te mutastis. Michil ergo sane scriptura
a matrice sua diversitate vel lucis
mihi conceditur et honorum
iudei. segregati etiam ipsi a gentibus
culturas solidas diviserunt. tem-
pla vero et ymolatos et aras
et sacerdocia atque sacerdotum ministerium
eodem ritu concesserunt ac multo
strictioris quam gentes. De opini-
one vero monarchie in illo et
ipsi dissentiunt a paganis. Quare
constat nos atque iudeos separata
et gentibus cum fide concretis et
ritus modice quoniam immutatos
de sola conventu dum apposite puta
tis nos esse sectas Porro autem
sectas si queras. non plus erunt
quam duo. i. gentium et nostra. que
eis longe diversa sectis ita quidem
oppositi inimice nobis ut est
veritas et mendacium. ut dies
et nox. ut egestas et copia. ut
morbus et sanitas. Vos vero
ut errorum secta estis. Sed scriptura tamen
ut ipsum veritatis saltem. Sed errorum

Angit .D. impietas pestis
et vanitas rerum illecebris
ut quod tibi obicis. quod siquis
tibi obiciat. nescit eum quid agat.

Ratio

[marginal notes, left: Scriptura — Secta]

Finxit deum post principem bonorum omnium creatorem
contrarius vero helenum

neque cum vos paganos dicimus aut
scisma paganorum. sed habere cum eis quam-
dam similitudinem eo quod multos colatis
deos. verum vos eis esse multo de-
teriores. quod illi ea colunt que sunt sed
pro diis colenda non sunt. Cum autem et
ydola. sed ad salutem nichil prosit et qui
colit arborem non quidem adorando
sed adorando non id colit quod nusquam
est. sed quod ita colendum non est sacrificia
demonia. verum dicit apostolus quod immolant
gentes demoniis immolant et non
deo. utique sunt quibus illos immolare dicit
et quorum nos socios esse non vult. Sed vos
celum et terram et mare et aerem et sol
et lunam et ceteram potentiam celi hec manife-
sta oculis apparent. atque ipsis corporibus
composito sit quod tu paganum tanquam deos
colunt vel tanquam partes unius magni dei
nam universi mundum quoddam corpus pu-
tant maximum deum. ea colunt que sunt.
Tu quibus agis ut ea non colant
non esse dicas quod illa sunt. sed quod cole-
da non sunt. eciam colendum hominem quen-
dam conditorem deum insuper persuademus
cuius solus propagator liberius filius
sit quod omnis velle nemo ambigit
Sed quia non nullus eorum insipiens et in-
corpoream creaturam colunt quod est
anima mensque humana. tu quia nec
eam primum creature principaliter fit hoc
liberius. ille non solum insipiens verum
eciam inconsulta liberius dicit. id est de ipse
vivus colendus est. quia solus ipse colendus
est. quo solo fruendus liberius fit cultor
eius: et quo solo non fruente omnis
animus misera est. qualibet re-
alia perfruatur. Sed vos licet tu ea co-
latis que omnino non sunt sed vestrarum falla-
cium fabularum vanitate finguntur
prime quominus certe vestre pietatis ut vel
Tronius sed saltem paganum cultus vel
in corpore esse quod corpora colunt. et
sed non colenda. sed tamen via longe vos
lucidius digerunt. nec solem istum co-
lunt. ad cuius gyrum vestra orationis inten-
tionem convertitis. et de ipso tanta flagicia
dicitis et tanda iactatis ut sic pagani

Quod de colendo deo et ydolis

dicatis immunitatis. ita flammis eius
vivi ardentis. ita pro eo cum navem quam-
dam ex diaboli ita non tantum ut dica-
toto celo erratis. sed et natatis de-
nique cum orbe oculis. rotunditatem effulgentem
gerat. ea que illi figura ipsum ordinis
proprie perfecta sit vos cum triangulum
perfluentis. id est per quandam triangulam celi
fenestram lucem istam mundo terrisque ra-
diare. ita fit ut ad istum quidem so-
lem dorsum utrique curvetis. non ad
ipsum tam clara rotunditate conspicuum
sed nescio quam nonam perforante trian-
gula ut incantatoque luce. qua co-
gitata cogitatis. adoratis. Certa perfecto
faber ille non facit sed quemadmodum
cuncta ligna. quibus naviciorum tabule
configuntur. sed conveniunt et verba quibus
histriorum fabule configuntur. Verum hec
vel tolerabilius vel ridentur vel flentur
in vobis quidem. illud est intolerabile scelera-
tum. quod dicitis ea puellas pulchras
et pueros speciosos diversos quorum formo-
sissimis corporibus incendentes principes
tenebrarum vel feminas masculi. et
ad masculos femine. ut in ipsa fla-
grati libidine et inhianti concupiscentia
de membris eorum tanquam de teris sordidissimis
que torpescunt illa vestra membra solvatur
et his obscenissimis partibus vestre
conantur assumere ineffabilem trinita-
tem. dicatis patrem in secreto quodam
luce habitare filium autem in sole virtute in lu-
na sapiam. spiritum vero sanctum in aere sunt quam
triplex vestra vel potius quadrupli-
cita fabula de ipsis quidem de secreto lu-
mine. quid vobis dicam nisi quod lu-
mine cogitare non potestis nisi quale
vident conspicitis. Hoc enim conspicua
et oculis carnis non tam hominum. verum eciam
bestiarum et vermiculorum nobiscum
una lucis intuentes. quo illo quoque
pro corde fantasia immaculis
soletis augere et eam lucem dicere ubi deus
pater habitat cum regnicolis suis. Nam
cum discreuistis luce. qua cernimus
ab ea luce qua intelligimus. cum aliud
vel unquam putavitis esse intelligere

vitate nisi formas corporeas cogitac
sive similitas sive qualibet partibus insi
tas q inania fantasmata esse necesse est
inde cum tabu incipit nec cogitacionis ista
cogito terram lumine vera q omnino nisi
e et cogitacione qua cogito alexandriam
quam numquam vidi. si ergo e. insuper ergo
incipit nec ista qua cogito alexandria
incognita. et eam qua cogito carthagi
nem cognita. Ab hiis ergo cogitacione qua
cta et nota corpora cogito. longe in
comparabiliter distat cogitacio qua intelli
go iusticiam castitatem fidem veritatem et
quidquid eiusmodi e. Et cogitacio dici
tur p potest quale lumine sit. et illa
omnia q non sit. et inter discernitur
et quantum ad hoc distat fida maneat
cognitionem. Atque etiam hoc lumine non e
lumine id quod deus. sed cum creatura
e. creator e ille qui fecit. hoc denique inmu
tabile deum ut quod volebat. et
fit quod nesciebat. et immisit quod
oblitum erat. Illud autem incommutabi
lis veritate et unitate persistit et
inde nobis e intimum consistendi. ro
cogendi. Ipso autem inde omnibus et irro
nabilibus animantibus vita qua vivunt
et vigor quo sentiunt motusque appetit
Inde etiam omnibus corporibus mensura ut
subsistat numerus ut ornetur pondus ut
ordinetur. Itaque lucem vel unitas in
separabilis unus deus e. Anima nostra in
corpore adiuncto prospiciens in corpo
rea spirituale incommutabilem eius consequi
tur locus divinitus nec salute erunt
ti loca tria datis. sed quatuor. pri
mum i. lumine inaccessibile quod pri
mus non intelligitur filio duo. solem
atque lunam. Eorum sed inspirium
in acies sunt omnium ambitum. De
primo ergo inaccessibili luce. qui verum
fidem tenentibus non inde separatur
filius et spiritus sanctus. haec itaque in principia de
deorum viri ait valentinus quod placuit
in sole ponere virtute filii. et in luna sa
pientiam. Sicut cum in nostro presilio iuxta
palatii manent. quo pacto sapientia
eius ab eius virtute separari. ut ille
sit in sole. haec in luna. cum per huius
locos. nisi corpora dividi separari
que non possunt. Ad hoc sicut numquam
stulto insanoque fantasiae tan
tas fabulas terreret. Cum in
ea ipsa philosophia atque falla qui inorge
atque ipsius sedem sapientie in lu
dicatis quam sedem habuisse. cum ad
virtute inicium videatur operari et
efficere. Ad sapientiam vero docere et ou
dere. At philosophia per calor in sole lux
autem pollerent in luna. utrumque in
venissent. Ista figmenta vero ple
tudinis nebula erroribus carna
libus et animalibus decipiendis. qui
nil putant esse nisi quod corporale co
gitaverint. Calor cum violentia
operacionis e. ad movendum vim virtuti
tribuerunt. lucis autem clarus fulgor
ad demonstrandum vim haec sapie
dare. Sicut vero lucis proculdubio longe
quo ibi utrum haec ait quod falso nunquam
lucet sapientia e. O sacrilega impu
ra. Et cum sit unus deus virtus
et dei sapientia. Quomodo ait ipsius. non
ipse ipsius sit. quo separatur a seipsa
tum alio non separatur seipsam. De
rum quippe. quem sedem suam sto ve
stra fabula tribuit. totam mundi
fabricam implere perhibetis. Cum sol
et luna circuitus suos peragentes
scitis cum illo sit a sole ait luna disce
dit et ad solem rursus accedit. Ita vo
bis auctoribus vel potius deceptori
bus. per dimidiam partem circuli rece
dit a virtute sapientia. et ad eam per
aliam dimidiam rursus accedit
et cum plena e. tunc longe e a virtu
te sapientia. Et cum tam longo inter
vallo a se disiuncta sit haec duo
luna. ut cum sol vergit ad occi
dente. Tunc luna surgat ab oriente
Quo fit ut quam insinuastis omnia
virtute differentur. eo sapientia fit in
firmior. quo e luna plenior. Cum
autem quod virtus lux. et sapientia dei
per tantundem valet. et utrumque dei
tantundem possit. Cum hec sit duo
dicitis ut ea locorum spatiis inter
vallisque separatis. tum et ipsas
sedes. eius super dicatis

trecentos

inceptum

tantundem

+

spiis certa et insania mete no
recedentes a sanitate corporis et
virtute ac sapientia ita carentes ut
nec sapere possent aliquid fortiter nec va
lere sapienter. Ita nec vos detestanda
et anathematizanda stulticia
vestra potestis lunamque distantes sibi vir
tute sicuti sunt sapientia ut potestis sive
et plerique ut in sole sapientes ut in
luna potentes. utrosque pulcherrimos
pueros puborum[?] corruptoresque se
nibus putribus tenebrarum et ma
sculis puellas sibi legitis sibi creditis
sibi vocatis. colatis sive dolentes qui vi
uitis et nimirum quia ab hora
nulla vero sibi ipsis tam curatibus
notissimi quam lucibus sunt orabilis. ut
in eis non sunt. si quos vobis de
tissime fingitis adoretis. Quid dicis
vero fabulis dicamus. quis cum
splenditorem suspendit mundum et
qui athlas cum illo supportat
sibi et innumerabilia quae sibi dedatis esse
non sunt. et colitis ea. sunt vos
paganis dicimus deteriorem. colitis
sicut quia nullos deos colitis. co

peiore vero parte deteriorem despicitis.
quia illi iudicio ea colant quae sunt. sed
dii non sunt. vos ac colitis ea. quae
nec dii nec aliquid sunt. quia penitus
nulla sunt sunt quidem et illi quidam
fabulosa figmenta. sed et illas fa
bulas esse nobis notum est et vel
a poetis delectandi causa fictas
esse asserunt. ut eas ad ridendos
nec mores hominum intelligi plerique
sed vulcanum claudum. quia ignis tenui
motus eiusmodi est. et fortunam ceca
quod cum incerto accidat quae fortuita
dicuntur. et tria fata in colo et fuso
digitisque filum ex lana torquentibus
quia tria sunt tempora. preteritum quod in fuso iam
netum atque involutum est, presens
quod inter digitos nentis traicitur

traicitur sicut in lana quae colo implicita est. quod adhuc per digitos nentis

ad fusum tamquam per presens ad preteritum trai
ciendum est. Ut venerem propterea
volitantem[?] quia quae talis est voluptas
naturalis accipitur. et martis adulte
rium quia bellligerantibus incongrua
est. et cupidinem puerum volita
tem ac sagittantem quia irrationa
bilis et instabilis amor corda
vulnerat miserorum et alia permulta
in hunc modum. Quo circa sibi vos
irridemus qui deceptata per ado
rant quae non intellecta quidam tolera
bilis sunt computabilia[?] adorent. In
veris quippe inter platonicos commu
nitas non est illam deum colere. cuius
solius participatione mens beata sit
sed ab illo conditam creaturam nec
solas virtutes quarum creatoris sed mi
nervam cuius fabula quod de Jovis
capite nata sit. ad prudentiam co
phorum[?] intelligi putant quae Jovis est. quia tamen
eodem capite etiam plato dedit. sed
etiam vitia sed de cupidine dyonisio
sicut quidam eorum tragicus ait. Deum
esse amorem turpis et vitio fauens
finxit libido. Ita et corporalem vim
urbs simulacra romani pos[...]
nerunt sed pollanis et febris.
Ut ergo omittam quae simulachra ad
oratores. et ipsas corporum figuras
sunt asserimus. ut eas ipsas formas
ac locis honorabilibus sublimitatis
quibus tantum obsequium exhibeant videntur
quibus tantum deos timuerunt. Illi ipse in
tantum platonicis quibus hic muta et surda
et ceca et exanima defenduntur
et ceca et exanima defenduntur
dignitas excusatur. venimus et ista quae
quomodo sunt. quis ut ea dixi ad sa
lutem ut aliquam utilitatem valeat sunt.
et quis ex hiis intelligit in religionem
sed ac fratrum hominum cum
nimis elementum belligerante et ...
potentie de captiuis corporibus sed
tenebrarum duci potius de mediis dei
veri vicerit atque subiectum mundum fa
bricatum et splendentem religiosos
condemnavit mediis dominus[?] hostium in
manum. et cetera etiam capta opprimuntur.

vit
pietate

in quadrata plaga terrae et Atlantem maiorem
subter humeris suis cum eo ferentem. victo
tandem ille fatigatus abiciat atque ita fa
bula vestra velut in carpento teatrico
ad illum ultimum globum catastolum pervenire
non possit. et alia innumerabilia
sive inepta et insana ut pingendo
sive turpia ut saltando de monstris
quae cum omnia nulla sint creditis et colitis.
et impie nos optimae fidei non ficta simplicibus
nectitis vanitatibus. tamquam tenuiter cre
dulis insultatis. Sed cum multa non
quaeram quibus hoc convincatur omnino non esse quod
subtilibus subtiliusque tractantibus de mundi fabrica
et primum difficile non esset. eo minus
loquendum est. dico hoc. Si ista vera sunt. ista
commutabilis est. corruptibilis. coinquinabilis
quod autem credere plenum est sacrilegae insaniae
Illa in omnia vana sunt. proinde nos pa
ganis istis quae vulgo noti sunt et anti
quitus fuerunt et in reliquiis gentis iam
nunc exuberant propius dictiones quae
qui illi colunt. etiam quae dii non sunt. vos autem
omnino quae non sunt. Itaque si sectam vos
putatis tenere veritatem quia et errori pa
ganorum longe dissimiles estis. vos a vestra
terra estis in errore quia longius a veritate
quam a paganis forte distatis. dicatur
et mortuus non sanguis. quia iam nec caro
est. et non respondeatur quia sanguis est. quia vi
est. et non caro quam mortuus aliquis pleri
tiniore carto quam mortuo aliquis sit pleri
quod pagani non velut carni sed velut
mortuum deputandi sint. laudetur in se
pulchro cinis informis. quia iam
nec forma cadaveris est. et membra
viva cuspicientes quia cadaveri sunt simi
liora quam cineri. sed vos non isti tol
paucos putatis. quia vos peiores esse
dicunt funeri paganorum quam familiae
manichaeorum. quamquam per multas differen
tias aliter atque aliter. quibus res ad differen
tias necesse dividi soleant. ut quod in hac
erat parte. per alias differentias in alias
partes inveniatur. ubi autem non erat.
velut ubi gemina si quis omnem car
nem dividat in volatilia et ca
quae volare non possunt. perhibeat differentiam

quadrupedia hominibus sint propiora
quam avibus. sunt enim volare
non possunt. Rursus si quis parva
differentiam dividat. ut dicat
alia esse rationalia alia irrationalia
iam quadrupedes avibus sunt
propiores quam hominibus. sunt enim sunt
omnis opertos. Sed Faustus non
cogitans aut ignorans ad partes
si quas non plus erunt quam duae
in genere et una. quae eis longe
dispar est. sciens ergo quod dicat eo
magis distare gentes a manichaeis
quod ab uno principio dicunt esse omnia
quod manichaei negant. addentes
principium gentis tenebrarum propter
differentiam quod faciendo est plerique
quod pagani nobiscum sentiunt. Ergo
non videt quia illorum. Et si quis ita di
vidat. ut dicat esse quae aliqua
religione detinentur. alios placere
unum deum colendum. alios mul
tos. per hanc differentiam et pagani
a nobis remoti sunt. et isti cum
paganis deputantur. nos autem cum
iudaeis. Et quod ad sectam hanc dif
ferentiam hoc etiam modo duas
solas partes putare. Sed forte
se dicat quod vos vestros deos
vestros esse unam sectam perhibetis
quia pagani multos suos non
omnia asserant. cum diversa
illis officia et opera potestates at
tribuant. Sed etiam apud vos
alius expugnat gentem tenebrarum
alius ex ea captam fabricat mun
dum. alius desuper suspendit. alius
subterportat. alius rotas ignium
ventorum et aquarum in imo. infima
versat. alius in caelo circumiens
radiis suis etiam de cloacis
membra dei vestri colligit. Et quis
numerat omnia quae deorum vestrorum
officia fabulosa. nulla veri
tate manifesta. nullis enigma
tibus figurata. porro et alii
ita dividant omnes homines ut
alios dicant. qui credunt deum
humana curare. alios qui id omnino
non credunt in hac parte et

et pagani nobiscum potius
et iudei et vos et omnes heretici
quos christianos populi appellant. pu-
to vos epicuri respuunt et quia
alii sunt qui ita senserunt sperantia pla
nec ista diffinita. Cur ergo et vos
secundum istam duas solas esse dicatis se-
cte. ut in una earum vos sectilio
bestis. et audebitis in hac diffi-
nitione discedere a nobis qui deum per
dicatis humana curare. et esse cum
epicureis qui hoc negant. hinc christo
illos repudiantes ad nos veni-
tis. Aut per alias atque alias diffe-
rentias. nec hic. nec illic reperi-
mini. aliunde iuncti. aliunde disiun-
cti. iuncti omnes nobiscum et nobis-
cum omnibus. Et tamen illi ex corpore nobis-
cum. ut vos cum aliquibus corpore sed
si faustus cogitaret non tam di-
serte deliraret. Aliud autem hunc di-
cam quod aut ex vobis sunt spiritus ac
spirituali conspersione terraque concipiente
gignere patibilem ihesum qui est vita ac
salus hominum omnium suspensus ex ligno
Dementes ut interim non dispu-
tem de hac re vestra vaniloqua
potest nec terra de spiritu sancto concipe-
re patibilem ihesum. et maria virgo non
potuit. Copulata per auctores virginalia
virginea. tanta castitate testificata
cum omnibus terre locis ubi arbores
herbe que gignuntur. Ita nec terra
ex horrentis a herrore te singularite-
rum pudicitie dedicatum et in
rium pudicitie dedicatum et incer-
tis omnibus terrigenarumque urbes gerlo-
ratimis aquis ihesum gigni non exhor-
retis cuius cum quelibet parvo
lectus(?) quem non immutabiliter gest-
latus. Quem edit et nutrit. Et predica-
mina edit et nutrit. Et predica-
tis nasci patibilem ihesum qui ex
de natum esse de virgine clamatis in-
dignum. Et carne putatis immun-
dam. cur vobis non videtur immun-
dius. quod a parte salutis experimento
ipsa una carnis expurgatur. Cum
tanta immunda est. et sinus quem tan-
ne egerit immundus est. Non ergo attenta-

p̄o xp̄o

non videtis stercoribus letari agros
quos fertilibus fecundetis. Neque ad
id redit vita de inertia ut de spiritu
sancto que carne marie dicitis de-
dignatum tanto uberius et letius
terra concipiat. quanto studiosius fuerit
carnis sordibus et squaloribus pin-
guefacta. Cum ut hic descendatis dici-
tis spiritum sanctum incommutabili ubique non
posse pertia. Cum vobis virgo et
in utero virginali. Et de conceptu iam
tacitum partum ipsum deinde reperite
concipiente de spiritu sancto dicitis. terram
gignere patibilem ihesum. que tam ita con-
taminatum est ex ligno pendere pro-
betis in fructibus et pomis. ut in-
mutabilium christum vesterum carnibus
amplius contaminetur. quod ea sola parte
purgandus. cum famulis vestris pubuc-
rentiaque nos ihesum filium dei
verbum dei incommutabilem carne
indutum corde credimus. ore confitemur
quia ulla contaminari ut carne potest.
ut ulla re potest. Vos autem secundum vestram
fabulam adhuc in arbore pendere
ihesum iam contaminatum dicitis. quem
carne ingrediatur cum quo vestro
quod si non est contaminatus. quo vos eum
manducando purgatis. Denique cum vos
arbores truncos ipsum dicatis esse. sicut
a fausto predicatur. omni suspensus ex ligno
Cur non sicut illum verum ihesum bonum opus
faciens ioseph ille ab arimathia
de cruce deposuit ut sepeliret. ita
et vos poma decerpitis. ut ipsum
de ligno suspensione depositum vestro
ventre sepeliatis. Aut verum primum est
ihesum sepultum corde sumpsit ac de ligno
deponere. Cum ut de vobis ona cotta(?)
gat ipse de persona ponit apostolus Se-
pulcrum patens est guttur eorum
ore apto cooperatis. quis inspi-
ciat ihesum. tanquam optime sepultum
faucibus vestris. Postremo dicite
nobis quos ihesus esse dicatis alius
nec est. quem de spiritu sancto concipiens
terra patibilem gignit omnia non solum
suspensus ex ligno herba sacrato in herba
sed et alius quem iudei crucifixerunt

sub poncio pilato. Et tamen ille
a sole et luna distentus an ving
alibi item ex quadam sui parte ligatus
in arboribus. ex quadam vero parte liber
eidem ligate compatitur subveniens.
Sed si ita est ille qui sub poncio pi-
lato passus esse creditur cum eum
carne fuisse negatis. non dum dico
quemadmodum talem mortem pati carne
pati potuit. Sed quo tam naves
illas reliquerit. ut inde descendens
talia pateretur. qualia quamdiu corpore
si non posset. Sicut putatis quippe
spiritale nullo modo pati posse. Sed
substantia vel corporale sit et in sole et
in luna esse non posset. proinde si corpus
non habuit. non est crucifixus. Si autem
habuit. quod habuit tamen omnia cor-
pora ex tenebrarum gente dicatis esse
quamvis solarium divinarum cogitacione
nisi corporalia nunquam valueritis
Sed cogimini esse sine corpore dicendi
sepon. quo absurdius et dementius
dici nil potest. Sed in fausti scripto potius
quam in veritate vivum fuisse difigi
creditur impie. Quid peius
est ut non omnia corpora de gente tene-
brarum esse. Si et omnia corpora deme
sibi quod tamen mortale non sit si pos-
sit ligno affigi et occidi quod vel
huius plenum est dementie. De quo ge-
te tenebrarum mortale corpus Ihesus
se Christum atque ita cum corpore matre
Mariana virginis credere timetis. Et
gente demonum non timetis. Hoc
sermo tuo sicut putamus fausti hinc
quinque ceteras longissima fabula vestra
descripta quanta potui brevitate per-
stringi de spiritu et tormento qui-
que patibilis Ihesus qui est vita et sa-
lus hominum ex suspensus lignis cunctis
ille salvator pendenti. pendendo
cognovit. et nascenti nascendo non
cognovit. Hic ac apostata Ihesum dicis
esse in arboribus. et Ihesum crucifixum sub
poncio pilato. et Ihesum a sole luna
que distentum. Quia totum hoc ex vestra
vadetur sola est. Cum non et tanta ni-
hil pervenit verborum hac appel-
lacione concludit. Cur enim non
Ihesus et ille splenditenens et ille ad-
las et ille rex honoris et ille spiritus po-
tens. et ille primus homo. et quicquid aliud
in mirabili prolixitate nomina et diversa ag-
ficia predicatis. Ipse denique spiritus sanc-
tus in tercia persona ponitur cum sit
vel innumerabiles. Sed cum non sit eciam
ipse spiritus. Et quid plura cum vult in scriptura
nos fausti fallax tertia verborum in
conatus velut cogere veris carens
a quibus longe in nichil secluditur. aut
nos patris quidem dei et
filii eius et spiritus sancti unum idemque sub-
triplici appellacione colimus nomine cum
eundem sub triplici ac non potius sub multipli-
ci appellacione tamen sed eciam re per quod
non appellacione tot persone sint. Nam cum sub
nomina. tot persone sint. Nam cum sub
in armis una res est sub triplici appel-
lacione ensis. mucro. gladius. sub
una re dicitur et luna et nocte
minorem et luminatorem noctium et
si quid aliud vocabulum eidem rei tri-
buitur. ita potestis dicere eundem primum
hominem. quem spiritum potentem. et quem sple-
ndorem. atque athlantem ma-
nifestum. Si aliquis est et alius aliquis et ille
communiter. istorum nomina dicere soletis
et nominare. Si diversa opera di-
ci quo unum nomine. Si divinitatem
tamen non totum sit unus Christus. Si scriptura
solam et in arboribus Christus. et in passione
Iudeorum Christus. et in sole ac luna Christus. Ipse
vias omnes vera fausti fata prudenti
nempe vel aliud sit quam vera fu-
erunt. Cur ac arbitror fausta pa-
rentum nobis ex religione ita placere
rerum talem nescio tu manicheis unum
et tale religio si sacrilegium sit fu-
gitare. Non religio si sacrilegium sit fu-
vera eius agnoscit deum suum in eo
pa noluit. Qui aliquid eos cul-
patus et melius offendit. Propter
ac paruus et talis. non quod crucifixit
Christum. in spiritu et in sacramentis ligatum
sed ille despexit. Si ita contradictione
iniusticius. Sed nobis non naturali-
providet quod non ita sit. Quamvis sit pa-
nis et calicis alimentum est refectio-
nis. non sacramentum religionis. nisi
quod benediccionis gratias agimus deo in
omni eius munere. non sola spirituali-
ter verum eciam in corporali. Nobis ac vero
fabula vestra in eius cibis Christus

ligatum apponitis adhuc ligandum rur-
sus visceribus solvendus et rursus
ligandus. et tu in adiutorium dei vin-
dicandus. nos destitit. Tu tu vos
plenos reddit interpretatio vestra. que
primum qui de vobis deputat ter-
tium aliquid pro nobis patri in nobis
nisi vos rursus in manus relinqua-
ret ut a vobis liberatus effugeret
quod ergo corporis parte et tale
terram nostram et parte religionis diei
errore longe a veritate distetis. pergit
desperans. quamvis non illi quod vos
parte et talem terram ac libero
tale contra [illegible] in commenta-
tione putastis ut adiutas. Cogita-
dum putatis ut adiutas. quod cogita-
verunt veniat etiam ad vos quod
per sabbatum patrio dicatas fuisse
prope vestros putatis. Sed cum attere-
et libero paganorum diis longe ab-
sunt. quamvis panis et talis sat-
urnum. quod ita laudastis ut in co-
mentum quod ita volunt vestro ritu cum
parte esse voluntis vestro ritu cum
plectatum. Ita vos ut longe fueri-
a patriarchis catholicis. quamvis per
a patriarchis vocatos obstina-
te pulse sabbati vocatos obstina-
tate. Sed cum non etiam generi-
verint. Sed cum vos multis libris paga-
hyleis quod in vos multis libris paga-
norum frequentatur pane nos tum
paganis religionem hic deposuis-
tis. magno ipse hic impart longe quod
distiletis voluistis intelligi. qui hoc
nomine mali principium ac nostrum the-
ologus ut appellat. Inquo quidem in-
peritia vestra magna depraehenditur. quod
nec quid sit hyle scitis. et hoc vere-
vocabulo quod peritus ignotis. tam
inflari velut docti affectatis.
hylem namque greci cum de natura dis-
serunt materiam quandam diffiniunt
nullo prorsus modo formatam. sed omnium
corporalium formarum capacem. quod quidem
in corporum mutabilitate utcumque co-
gnoscitur. Nam per se ipsam non potest sen-
tiri vel intelligi. prout videri. In hac errat
quidam gentilium quod eam tamquam coeternam
deo coniungit ut hic ab eo non pot-
quamvis ab ipso formetur. Sed aliam
esse a veritate ipsa veritas docet

Et te cum quibus paganis defendat ipsa
hyle invenitur esse corporeis. quod eam
vobis sive potius per se. In quo deo esse
prohibetis. et hoc vos desipiatis esse pro-
batis nescientes quid dicatis. In illo
vero nulla est hyle forma ipsa
nisi ipsa a deo formata. Per eum ille ve-
ritati consentiunt a vestra ac facile dissentiunt
quod nescientes quid sit hyle. i. quod sit re-
rum materies. gentem tenebrarum eam
dicitis. Sibi non solum distinctas quasque
et tam mutabiles corporum formas
verum etiam mentem constituistis horum corpo-
rum formatricem. et quod est imperitius
vel potius dementius. ipsam magnitu-
dinem dicitis hylem quam vos formatricem
formarum profitemini. Nam si erat in mente
quod formaret et elementa. ipsa corpora
quod formaret illa elementa dicebatis
esse hyle. i. materies quam formaret
eadem mens. sicut mente prius ma-
la esse voluistis. In sic dicitis vero quidem ut
tamen erraretis in eo quod est hyle nisi quod
ipsa quod elementa quamvis in alias for-
mas formata. tum quia elementa esset
et speciebus suis distinguitur hyle vero
esset. quod est illa prorsus informis
diversitatum vocabulis esset in impericia vestra
quod esset quod formaret non eam quod formaret
hylem dicitis. Sed tu etiam per eo tenere
mini vani atque sacrilegi. quia quietes
omnium modum naturarum et formas
et ordinem ponderum non esse posse nisi
a patre et filio et spiritu sancto. principium mali
tum bonum tribuetis. Nunc vero uti ait quod sit
tum bonum tribuetis. hyle et quid sit mali ignoretis. Ut si
possem vobis persuadere ut a seductoribus
impostoribus vos conspicientes. Jam vero quod
creditis inde vos paganis velle esse
meliores. quod illis aris delubris si-
mulacris victimis atque incenso deum
colendum putant. vos autem nichil horum
facitis. Cumque non irrideat. quod vero vos
facimus si vel lapidi quod quoquo esse
deorum constituere et victimas offerre. quid
id quod non est in deliramento adorare
"fantasmatis" Sed tu et quia ro-
mane dei templum te esse dixisti. quo
horum applicabimus: placet tibi ut deo
templum fiat. cuius aliqua parte dya-
bolus fabricavit. An vos non estis

q dicitis om̄a mēbra vr̄a totū q̄
corpꝰ a maligna mente quā hylen
dicitis fabricatū. cuius primus fa-
bricatricis pte illic habitare sed su͂
pte dei vr̄i. Nunc cū ibi teneatur
ut phibetis contaminata et in-
clusa. vtrū dei templū an dei
carcerē te dicere debuisti nisi for-
te carcerē tuū templū dei dicis.
qua ꝑ terra luminis hostis debel-
lauit pte dei ut mēbrū despoliatū
dicere non templū dei non te dispe-
ris nisi ꝑ corpē qd̄ porcis te-
dyalꝰ fabricauit. Sic quo tem-
plū dei blasphemastis ut non
solo ꝑꝑ non ... dicatis. ut vestra
machina mētū dyabⁱ. et ergastu
lū dei. Contra Apostolus templū eu
dei spūs e in vobis. qd̄ estis vos. Et nec
putetis hyᵒ. ad animā ptinere qd̄ dixi
e audi expssius. Nescitis inquit qm̄
corpa vr̄a templū e in vobis spūs
sti. que habetis a deo. Sic vos ad fabri
cam demoniū. dei templa dica-
tis et ibi vinū sed faustū cunc-
tis vīne maiestatis simulacrū
xp̄m filiū dei collocatis. Sola
ne xp̄s ut fantasiaticᵘ. habitare
i tali templo sacrilege vanitatis.
Ille quippe qd̄ apostolus ē sz a simu
latore simulacrū vocari ꝑt.
Ita et mente tua animā fecisti
sz vide cuiꝰ. corporis cū artibꝰ
et disciplinis tuis arcz. Illius
anim imbuta esse disposuisti. Ille
artes et disciplinas vetat pa-
nē porrige manducanti homi
ne. in ara vr̄a eā sacrifiᵒ crudelius
tale animā deo desti-
tuūtis. ut ꝑ lege conmorat. qui
odore delectare deꝰ. Ita et animam
volo et non sacrificiū vbi ait
qd̄ deus conmorauit. Ad hanc
te tū in turpitᵘ ꝑ segete. et gene-
ncientos dicitᵘ eius vellere
mentes. qd̄ honestiꝰ vobis esse
dicatis. ꝑ disciplina vr̄a q̄ in-

buistis mente vr̄a animam. Sicut vo-
dei sz demonioꝝ medicilo ferit.
ꝑ quoꝝ doctrinas iniusta cante-
natē maligna corporū hoīs admo
appellas. quā vitiis in noctea dē
Ista eum iudicis ait vbi vos q̄z fu-
turos ptiusissit atqz despexit. Sic sic-
tis quid sit animam vero quā sacrifi-
inquinū ꝑaꝑ nassetis innocentes
Buas aut hic simplicos deputas-
stomos. tanquā diuinos honores
ac sacra potitis. cū deiste via. atqz
sta dñia. tanta indigna et tur-
pia sectetatis ut non solū sacrificio
nr̄is deus verus non acciperet. sed
i sacrificiis paganorum deus ut ymo-
letur. vetitis eū in lignis solū et in
herbis et i mēbris humanis. sz etiā
in petoribꝰ carnibꝰ contaminantibꝰ
et polluctibꝰ vinctulis colligatū
esse dicitis. Ipa vero anima eū deo
laude dicat. cuius pticula scripturam
i tenebrarum gente capta. teneri co-
clamans. quid aliud quā vituperat
deum. que sz alio pacto adipiscitis ho
dem. que sic non potuisse testa-
stes pios compile non potuisse testa
tur nisi proprium piorum tanta corrupe
et tam turpi captiui tenerī. Que vere
cū apud deum verum non patet
religiose sz inuidiose. Quid enim
apud illū conmisit. ubi pe-
na ista mitteret ad eū scientatis. quē
non ipsa voluntate peccando deseruit
sz ab iᵒ dati estis hostibus ipius
ut pax regno eius compararetur nec pal
bam sed obsides dari solent. custo-
diendi ut sed pastor
ad captiendā bestiā tendit insidias
pecus eum prim solet ponere in illa
captoria tendicula non membrū
suū. et plerumqz ita ut ante bestia
capiatur quā pecus ledatur. Sic vos
aut mēbra dei. dati estis hostibus
non valentes. eoꝝ a deo vero corpe
re feritate. nisi eoꝝ contaminati
feditate. non lentus pecus propriū. sz
hostili veneno tabefacti. Unde
non potestis dicere i patibus vr̄is.

propter gloriam nominis tui domine libera nos
et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum, id est
libera nos a tribulatione tua, quia ut modo
in regno tuo securi sine luctu nos h[abeamus]
[ex]primunt. Dilaniamur, inquinamur.
Haec vox accusatoria est, non deprecatoria.
Nec id potestis dicere quod magister vester vos docuit: Dimitte nobis
debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Qui
in nos peccaverunt? Si genus hominum,
vestrum. Nunquid eis dimittitis debita
quae usque in finem eradicata [marginal: eradicata] est
caritate iusquando[?]. Nunc autem debita
propter vos ille dimittit, quia
ille in vos potius peccavit. Non
ad ista vos misit, quia vos [...]
in illum quem misistis obtemperaverit? Si
contra ille non peccavit, quia sic non
fecit: maior est vestra vanitas in
ista repugnantia. Frustrati iactatis? Qui
sunt illi cum quibus pugnaretis? Si cum
vos patimini tormentum malum,
nihil tale ille patiebatur. Non sibi
necesse est ut vos nihil patiatur.
Itaque a vobis potius debet petere
ut ei dimittatis, quia sic ut vos
vos ulciscatur, ut vos illi. Sibi
sunt ergo sacrificia vestra, simplices ac
puri orationes: non sunt fallaces
et impure blasphemie. Et non
vos. In dicatis. Cum omnia ista que
laudatis in vobis, his nominibus appelletis, iure dicatis templum, aram,
sacrificium. Et cum non deo ista
vera non debeatis, cur laudabiliter
in vera religione praedicatis? Cum autem
deo vero verum sacrificium rite debetur, cui etiam divini honoris
recte appellatur. Certum quod diversa
sacrificia ad plures sunt tributa
veri sacrificii. Si autem plures sunt, immunitates
tanta falsorum et fallacium demoniorum superbe et
ab eis quibus deceperunt divinos honores exigentium. Sed sunt vel erant

omnia in templis idolorum gentilium
propter praedicamenta vanitatis. Unde
cum sacrificii quod corporis eius verissimum
deum offerri oportet qualia erant
precepta divinitus antiquis patribus nostris. Ubi erat etiam nostra victima,
victio qua ipse prefigurabat, cum et
ipsum nomine a crismate duxerit
prudenter verum sacrificium quod non nos
debet deo. Quod eciam altaris solus ipse
implevit, immunitus in victimis
pecorum mutata demonia sibi arrogata proposuerunt. Unde dicit apostolus: que
immolant gentes demoniis et non
deo. Non quod offerebat culparunt, sed quia
illis offerebat. Hebrei autem in victimis pecorum quas offerebant deo
multis et variis modis, sicut re tam
digna erat, prophetiam celebrabant
futurae victimae quam Christus obtulit. Unde
iam Christiani peracti eiusdem sacrificii memoriam
celebrant sacrosancta oblatione et
participatione corporis et sanguinis Christi. Manichei vero nescientes quid damnandum
sit in sacrificiis gentilium, et quid intelligendum in sacrificiis Hebreorum, et quid tenendum vel observandum in sacrificio Christianorum, vanitate sua vel sacrificium
sacrum offerunt dyabolo, quos exceperunt
recedentes a fide, intendentes spiritibus seductoribus et doctrinis demoniorum in ypocrisi mendaciloquorum.
Disputat ergo Faustus ut potest illi
qui eius libris delectantur, monarchie
opinionem non a gentibus nos habere
sed gentes non usque quaque adeo ad
falsos deos esse delapsos, ut opinionem non amitterent unius veri dei. Propter quod est aliis quibusque non
Capitulum ... quia sicut dicit apostolus
invisibilia dei a constitutione mundi
per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur.
Sempiterna quoque virtus eius ac divinitas
ut sint inexcusabiles, quia cognoscentes
deum non sicut deum honorificaverunt
aut gratias egerunt, sed evanuerunt
in cogitationibus suis et obscuratum est
cor insipiens eorum. Dicentes sapi-

pictores stulti fingunt et immutaue-
runt gloriam incorrupti dei in similitudinem
corruptibilis hominis et volucrum et qua-
drupedum et serpentium. hec sunt et simu-
lacra gentium in quibus inest putandus non
habent cultum nisi ad creaturam quam
condidit deus. ut in ipsa est impieta-
tis simulacrorum. de qua se pictores
eorum iactare atque inflare consue-
uerunt. hoc in eis fiat quod paulo ante post
apostolus dicit. Coluerunt et seruierunt
creature potius quam creatori qui est bene-
dictus in secula. Probat et ideo quod est
displicet eis vanum esse. et in eo quod
eis placet esse peiores eis. Adhuc
cum non cum ipsis creditis monar-
chiam. quod ille vir credunt. ut ipsi
vnius dei substantiam expugnabilem cor-
ruptibilem que credatis que est impre va-
nitatis super pluribus at diis colendis
doctrina demoniorum mendaciloque
illis persuasit multa ydola. vos
uestra fantasmata. vos sacrificia
eorum conuertistis in agapes. sed sacri-
ficium in quod paulo ante commemora-
ui intelligis dictum duo agam
nos magis quam sacrificium agapes
vestre pauperes pascunt siue fru-
gibus siue carnibus. pascuntur cum ali-
gibus sine carnibus pascuntur cum ea crea-
tura dei que hominis dapibus congruen-
... Ab his at que demonia mendaclo-
quorum persuaserunt. non ad reprehensionem
quia sacrificium sed ad quod commendandum blasphemiam
carnis. sed ad ... abstinere a cibis. quos deus creauit
ad percipiendum cum gratiarum actione
fidelibus. et his qui cognouerunt verita-
tem. omnis creatura dei bona est et nichil
abiciendum quod cum gratiarum acti-
one percipitur. ingrati creatori et
pro largis eius beneficiis. sacrilegas
eius retribuentes iniurias. Cum
plerumque in agapibus etiam carnes
pauperibus erogantur. quamquam vos parsimonia
cum. plerique dicatis sacrificiis paganorum
quorum non multis ... quod illos esse
putetis cum nephas ducitis pecora
ra occidi. quia humanas animas in ea
reuolui arbitramini. quod in sacrificia

gentilium poetarum libris inueniuntur.
quamquam ab expositoribus aliter intellecta
esse dicantur. verum in hoc etiam multo
deterius erratis. Illi cum in petre
timuerunt expositum sunt. vos autem deum
vestrum cum uictima esse etiam pecorum
arbitramini. Ita quod etiam hinc
nobis calumniatur faustus quia marty-
rum memorias honoramus in hoc dicens nos
ydola conuertisse. non tam me mouet
ut huic calumnie respondeam. quam ut
ipsum faustum ostendam studio calumnia-
ndi etiam ab ipsis manichei vanitatibus
deuium voluisse et vulgarem
opinionem paganorum atque poeticam opinionem
a quibus se alienissimum cupit videri ne-
scio quo inaniter incidisse. Nam cum
dixisset nos vertisse ydola in martyres matres
quos votis inquit similibus colitis defuncto-
rum umbras vino placatis et dapi-
bus. Sunt ergo umbre defunctorum. Num-
quam hec in vestris sermonibus audiuimus
numquam in libris legimus. immo contra dicere
soletis talibus opinionibus asserentes animas
mortuorum malas quidem vel purgatas
ire in reuolutiones vel in peiores
aliquas penas. bonas autem in na-
ues imponi. et per celum nauigantes
transire hinc in illam fantasiam terre
lucis pro qua pugnando periclitate sunt. nul-
las animas circa corporum sepulcra
detineri. Unde tibi umbre defunctorum
quo loco quo loquitur. sed male dicendi cupiditate
contra sectam quam loquitur oblitus est. Aut forte
faustus quod contra scripsit oblitus est. aut forte
dormitans umbras somniando
dictauit nec ad verba sua legenda eui-
gilauit. Populus autem christianus memorias
martyrum religiosa sollempnitate
concelebrat. et ad excitandam imita-
tionem et ut meritis eorum consocietur
atque orationibus adiuuetur. Ita tamen ut nulli
martyrum sed ipsi deo martyrum quamuis
in memoriis martyrum constituamus alta-
ria. Quis enim antistitum in locis sancto-
rum corporum assistens altari aliquando
dixit offerimus tibi petre aut paule
aut cypriane. Sed quod offertur offertur
deo qui martires coronauit apud
memorias eorum quos coronauit. ut
ex ipsorum locorum admonitione maior

Aug Sti honoretur.

affectu congregat ad amandum eos et
et in illos quos imitari possimus
et in illum cuius adiuvari meritis possimus
Colimus ergo martires eo cultu
dilectionis et societatis quo et in hac vi-
ta coluntur sancti homines dei quorum
cor ad talem pro evangelica veritate
passionem paratum esse sentimus. Sed illos
tanto devotius quanto securius post
incerta omnia superata quanto etiam fide-
liore laude praedicamus in vita fe-
liciore victores quam in ista adhuc
usque pugnantes. At illo cultu quae
graece latria dicitur latine uno verbo dici
non potest cum sit quaedam proprie divinitati
debita servitus nec colimus nec co-
lendum docemus nisi unum deum. Cum
autem ad hunc cultum pertineat obla-
tio sacrificii unde dicitur idolatria
eorum qui hoc etiam ydolis exhibent nullo modo
aliquid tale offerimus aut offerendum praeci-
pimus vel cuiquam martiri vel cuiquam animae
sanctae vel cuiquam angelo. Et quisquis in
hunc errorem dilabitur corripitur per
sanam doctrinam sive ut corrigatur
sive ut caveatur. Etiam ipsi enim sancti
vel homines vel angeli exhiberi sibi
nolunt quod uni deo deberi norunt.
Apparuit hoc in paulo et barna-
ba cum commoti miraculis quae per
eos facta sunt lycaonii tamquam diis im-
molare voluerunt. Conscissis enim
vestimentis suis confitentes et persua-
dentes se deos non esse ista sibi fi-
eri vetuerunt. Apparuit et in angelis sicut in apoca-
lipsi legimus angelum se adorari prohibentem
ac dicentem adoratori suo. Conservus tu-
us sum et fratrum tuorum. Ista sibi pa-
lam superbi spiritus exigunt diabolus
et angeli eius sicut per omnia templa
et sacra gentilium. Quorum similitudo in
quibusdam etiam superbis hominibus expressa
est sicut de babilonie quibusdam regibus
memoriae commendatum tenemus. Unde
sanctus daniel accusatores et persecu-
tores pertulit quia regis edicto proposito
ut nihil a quoquam deo peteretur nisi a
rege solo deum suum hoc est unum et

verum deum et adorari deprehensus est atque depre-
catus est. Quod autem quidam se in memoriis mar-
tirum inebriant quo a nobis ap-
probari possunt cum eos etiam si in domibus
suis id faciant sana doctrina conde-
mnet. Sed aliud est quod docemus aliud
quod sustinemus aliud quod praecipere iubemur
aliud quod emendare praecipimur et do-
nec emendemus tolerare compel-
limur. Alia est disciplina christianorum
alia luxuria vinolentorum vel error
infirmorum. Et in hoc tamen ipso di-
stant plurimum culpae vinolentorum
et sacrilegorum. Longe quippe minoris
peccati est ebrium redire a martiribus
quam vel ieiunum sacrificare martiribus
illo dumtaxat ritu quo sibi sacrificari
novi testamenti manifestatione praecepit
quod pertinet ad illum cultum qui latria
dicitur et uni deo debetur. Sed quid agam
et tantae caecitati istorum hereticorum
quando demonstrabo quam vim habeat quod
in psalmis canitur. Sacrificium lau-
dis glorificabit me et illic via est
ubi ostendam illi salutare meum. Huius
sacrificii caro et sanguis ante ad-
ventum christi per victimas similitudinum promit-
tebatur. In passione christi per ipsam veri-
tatem reddebatur. Post ascensum christi ascen
per sacramentum memoriae cele- xpi
bratur. Ac per hoc tantum interest inter
sacrificia paganorum et hereticorum quan-
tum inter imitationem errantem et prae-
figurationem praenuntiantem. Sicut autem non
est contempnenda vel detestanda
virginitas sanctimonialium quia et vesta-
les virgines fuerunt. Sic non sunt
deprehendenda sacrificia patrum quia
sunt et sacrificia gentium. Quia sicut inter
illas virginitates multum distat
quamvis nihil aliud distet nisi quod
cui voveatur atque reddatur. Sic
inter sacrificia paganorum et here-
ticorum multum distat tamen hoc
solo distat quod cui sunt immolata
et oblata. Illa enim superbie arrogantia
demoniorum. Idipsum vero oblata arro-

gnatum quod exigunt dii. quod diuinis hono-
re sacrificium illa non nisi deo uero ut ei
offerretur plenitudo promittens uitatem
sacrificii. cui erat occidenda ipsa reddi-
ta uita sua in passione corporis et sanguinis
christi. Verum cum sicut faustus dicit populos
suum iudei segregati a gentibus. cum templum
plus dei habeant. et ymmolationes et a-
ras et sacerdotia sculptitias sola-
dimiserunt. id est ydola potuerunt eum
sicut non nulli etiam pure ydolorum cul-
tores arboribus et montibus. postremo
etiam soli et lune ceterisque sideribus ymmo-
lare. Et si facerent pro illo cultu qui latria
dicitur creature potius quam creatori fuerit
et obesset non paruo malo impie-
tatis. et obsit non paruo malo impie
superstitionis erratibus mechilog demonia
sibi placent ad eos illudendos. et ab eis
summenda quod sit obtulissent. Ille quippe
superbi et nimii spiritus non nidore at
fumo sed non nulli uana opinantur sed
hominum pascuntur erroribus non sui corporis
hominum malivola delectatione cum quo-
rum sed malinola delectatione cum quo-
quomodo deceperint aut arrogati fastu
simulate maiestatis. cum diuinos sibi
honores exhiberi gaudent. Non ergo illi
simulacra dii
pro se inter sola gentium simulacra di-
miserunt. sed neque terre. neque cuique terre-
ne rei. neque mari. neque celo. neque ui-
militie celi aliquid ymmolabant. Sibi deo
creatori omnium uictimas obtulerunt. quas
sibi offerri noluit. pro corpore filii sui. permit-
tens uictimam uarii. Pro qua uos homines
peccatorum remissione reconciliauit. Ipso
ihesu domino nostro. cuius capitis corporis ef-
fectos fideles paulus alloquitur dicens
Obsecro autem uos fratres per misericordiam dei. ut
exhibeatis corpora uestra hostiam uiuam
sanctam. deo placentem. Et in malachia corpo-
ra sua opiscitur dicit. ex gentibus tenebrarum
et carnis. quis uictus inclusus est deus
Longe aliud annunciat faustus
aliud paulus. Sed quia qui uobis euan-
gelizauerit preter quod accepistis anathema
sit. Recium dixit paulus. in paulo anathema sit
manicheus. in fausto. quem etiam dicit nichil
nos mutasse de moribus gentium
nescientes quid loquatur. Tu cum inter eos

Demones tamen pastum arbitr

confide uiuat. Sumus quippe precepti sit cari-
tas de corde puro et conscientia bona
et fide non ficta. Inueniat quod
ad formandam uitam fidelium. tria sunt
fides spes et caritas. Qui si preter
paretis cum aliquo modo habeat. qui
sed tria paria cum illo non habent. Alium
enim aliud dicit aliud sperat. aliud a-
mat. Nam et ut aliter uiuat et
sic usus quarumdam rerum similes uidetur
nobis esse cum gentibus. sed cibi et po-
tus. tectorum uestimentorum lauacrum
et quod et nostris coniugalem uitam gerunt
uxorum ducendarum et habendarum. filiorum
gignendorum. nutriendorum. hereditandorum
Longe tamen aliter his rebus utitur qui ad
aliud finem usum earum refert. Et aliter
qui his deo gratias agit. de quo prauum
et hys deo gratias agit. de quo praua
credita non credit. Quod cum in ipso er-
rore uestro cum eo pane uestrarum. quo
terris floribus et fructibus inuadis et
fontibus. lana et lino sicut textu a
finitorum sunt in his ti parte dicat
uita non aliud credendo a bibendo a
induendo. sed aliud sentiendo et eiden
do. et ad aliud finem ista omnia referen-
do. et ad aliud finem ista omnia referen-
sicut quid uos et in istis et in aliis. que
sicut uos et in istis et in aliis. que
seculum. non sit cum gentibus uiuimus ea-
dem nos. non ad eumdem finem referendo
sed ad finem legitimum. diuinique precepta
ritate de corde puro et conscientia bona
et fide non ficta. A quibus quidam ober-
rantes conuersi sunt in uaniloquium
in quo sane participatio tenetis. Non
tenentes non considerantes in eisdem
studiis. agendisque rebus. tantum ad dis-
tinguendam uitam ualere. sicut diuersus sit fides
ut cum auditores uestri. et uxores
habeant et filios. quamuis inuiti susce-
piunt. eisque proinuia congerant uel
custodiant. carne uescantur. uinum bi-
bant. lauent. metant. uindemient.
negocientur. honores publicos ad-
ministrent. nobiscum tamen eos tamen gentibus non
tribus computetis. cum sita conuiuis
gentibus uideantur. Plurima quam uos
bis uita et diuersa fit gentilibus
tamen magis nobis propinque quam
quibusdam auditoribus uestris nonnulli
quippe in sacrificiis sacris suis et a
uino et a carnibus se atrociter
temperauit

potius auditores vestros his ortatus
utetis et in eo nobis dissimiles
in manichei sitis nuncupati . quia istos
eadem quam fecistis . faciendos vocantes
femina que in manicheum credidit
virum dicatis etiam patientiam quia i-
bi allapsi sunt falsa nubere . Alterum
nulli populari catholici vocant . et sunt
adulteri . raptores . avari . ebriosi
et quidquid aliud fame doctrine adu-
satur . Quid alterum vos in tantam
quo ac pene nullo numero vestro . non
ne plerique sunt tales . et quidam in
paganis non sunt tales . Non ideo paga-
nos quia tales non sunt dicimus meliores
nobis . cum tamen ipse sacrilega vanitate
pereant . etiam quia et vobis tales non
sunt . paganis etiam talibus deteriores
sunt manichei . Est non ideo derogari
fame doctrine apostola catholica est . quia
nulli eius nomine tecti volunt . et
illa fama volunt . Assentientes tamen est
paucitas illa . quia deus proprie
commendat in virginum atque innupta-
rum multis non toto orbe terrarum dif-
fusa . quia tamen paucitas secum atque fide-
lium . quod propterea commendandum est tan-
quam granorum in comparatione multitudinis palea
rum . paucitas dicitur propter quod ipsa tanta
massam frumenti facit ut omnes horreos
et repletos vos quibus sunt vitas re-
probat incomparabili multitudine superet
tamen non sunt gentium sperma a quibus
plurimum distant in melius sunt non vos
dissipati quia plurimum ab eis distatis
peius.

Faustus dixit . Unus deus est an duo . Plane unus . Quomodo vos duos as-
seritis . Numquam in vestris quidem assertioni-
bus duorum deorum auditum est nomen . Sed
tamen hoc unde suspicaris tecum pande .
Quia bonorum et malorum duo principia
tradimus . Equidem et duo . principia confite-
mur . sed unum ex his deum vocamus al-
terum hylen aut ut communiter ac usitate
dixerim demonem . Quod si tu hoc putas
significare deos duos . poteris etiam
deos disputantem de infirmitate

atque sanitate . duas quidem eum putare sanitates
et tu quis bonum nominat et malum
tu poteris eadem duo putare bona et
copiam audiens et egestate duas
easdem putabis copias . Quod si et de
albo et de nigro disputante me et fri-
gido et calido et dulci et amaro .
dicas quod duo alba et duo calida et
duo dulcia audierim . Nonne videbe-
ris mentis inopos et cerebri inani-
tate plenus . Sic et cum duo principia doceo deum
et hylen . Non ideo videri tamen debeo
duos ostendere deos . An quia vim omnem
maleficam hylen assignans et beneficam
deo ut congruit ideo nihil interest putas
an utrumque eorum vocetur deum . Quod si ita
est poteris et venenum audiens et an-
tidotum nihil interest putare an utrum-
que vocetur aut utrumque quia utrumque eorum
vim sua facit . utrumque agat aliquid
et opifices noxios et medicos audiens
ac vocabis utrosque vocabis me-
dicos ... auditos a ministris po-
teris utrosque vocare iustos quia utrique
eorum aliquid agat . Quod si hoc facias absur-
dum est . quanto absurdius deum et hylen ei-
dem duos putare deos . quorum quisque ali-
quid operetur . Quapropter inepta haec et vi-
bus satis effecta argumentatio est . ut quod
de re in iudicio non possis de solis
nobis coples . nunc vero etiam diffi-
teor etiam interdum nos adversarii natu-
ram nuncupare deum . Sed non hoc secundum veram
fidem . verum iuxta praesumptum iam in
eam nomine a cultoribus suis . Quod etiam
impudenter existimant deum . Quemad-
modum et apostolus deus inquit seculi huius
excecavit mentes infidelium . Deum quidem
nominans quia hoc iam vocaretur a suis
sed adiciens quod mentes excecet . ut
ex hoc intelligatur non esse verum deum.

Augustinus dixit . Duos quidem deos in vestris disputa-
tionibus saepe audire consuevimus et si primo negasti
tamen paulo post etiam ipse confessus es
quia nomine reddens causam hoc dicatis .
quando et apostolus ait deus seculi huius
excecavit mentes infidelium .
Multa quidem sunt plerique vestri ita

Capitulum

vel distinguunt ut illi viri docti dicunt quod
excecasse infidelium mentes. Dicunt enim le-
gerunt in quibus deus presciendo precogni-
tionem ac tunc infert. Seculi huius
excecavit mentes infidelium. Quod
etsi ita non distinguas sed exponendo
gratia ita verborum ordine volueris in
quibus deus excecavit mentes infi-
delium secundum hunc sensum quod in illa distinctione
sensus elucet post cum etiam talis expo-
sitio qua excecat mentes infide-
lium secundum quendam modum pertinet ad ve-
rum deum quia non facit malicia sed iusticia
ut idem paulus alibi dicit numquid iniquus
deus qui infert iram. Item alibi quid
ergo dicimus numquid iniquitas apud
deum absit. Moysi enim dicit miserebor cui
misertus ero et misericordiam prestabo cui mi-
sertus fuero. Item ergo Pharaoni dicit quia in
hoc ipsum excitavi te ut ostendam in
te virtutem meam. Et paulo post addit de
tate apud deum paulo post attende
quid dicat. Quod autem deus volens ostendere
iram et demonstrare potentiam suam
sustinuit in multa patientia vasa ire que aptata sunt
in perditionem et ut notas faciat divicias
glorie sue in vasa misericordie que preparavit in
gloriam et cetera. Forte hic nullus dicit pertinere
deum esse qui ostendit iram et demonstrat potentiam
suam in vasis que aptata sunt ad perdi-
tionem. Et aliud quod ostendit ad perditionem divicias
in vasis misericordie. Item veniam accedamus quod deus
facit utrumque apostoli ea doctrina testatur
sicut et ibi dicit propter hoc tradidit illos deus
in concupiscentias cordis eorum in immundiciam
ut contumelias afficiant corpora sua in
semetipsis. Et paulo post propterea tra-
didit illos deus in passiones ignominie.
Item paulo post et sicut non probaverunt
deum habere in noticia tradidit illos
deus in reprobum sensum. Hic vero deus et
impiis excecat mentes infidelium
neque enim unquam in libris apostolicis
quod commemorat aliquis deus intelligatur est quam
ille qui solem suum oriri facit super iustos et iniu-
stos venire in hunc mundum. Ut qui non
vident videant et qui vident ceci fi-
ant. Ita et hic tales atque mentes
infidelium quomodo

Deus excecat mentes infidelium
prodit enim aliquod occultum in occultis
ubi deus agit iustissimo suo
iudicii sui. Ut quorundam mentes
excecent. Quemadmodum illuminat. Cui
vere dictum est iudicia tua abyssus
multa. Cuius profunditatem impenetrabi-
lem altius expavescens admiratur aposto-
lus. O altitudo diviciarum sapientie dei
quam inscrutabilia sunt iudicia eius et cetera.
Vos autem non valentes discernere quid
faciat deus beneficio quid iudicio quod
et acorde et ab ore vestro longe expel-
lere merito tibi dicam et iudicium
cantabo domine tibi. Quando nos perfu-
nditis humane mortalis offenditur alie-
natio ab arbitrio et iudicio dei
ut videlicet putetis patrem altissimum deum malis
que vobis vitas non ostendit sed vani-
tas fingit. Cum tribuat non solum improbis
facilis iniuste. Veneritis quo pervati-
vitate infesta dea flunctos beneficia do-
norum et ei auferentis iudicia potes-
tatem de ea dixit potestatem quod iudicavit igne
eternum malis. Qui de eo dicitur quia facit
solem suum oriri super bonos et malos et
pluit super iustos et iniustos. Sed hic
tanta bonitas et ibi tanta severitas ad
unum pertinet deum non intelligitis nisi
quia iram et iudicium cantare non
nostis. Nonne idem ipse qui facit solem
suum oriri super bonos et malos et
pluit super iustos et iniustos frangit tra-
mos vales et contra iram inspe-
rit occasio. Nonne de eius illo
dicit apostolus vides ergo bonitatem et seve-
ritatem dei in eos quidem qui ceciderunt se-
veritatem in te autem bonitatem si per-
mansseris in bonitate. Numquid audi-
stis numquid advertistis quemadmodum
non deo auferat iudiciariam severi-
tatem ut liberam voluntatem
occultum est altum est incomprehen-
sibile ab humana cogitatione seclusum est.
Quemadmodum et deus dominus et
impium et iustificet impium
utrumque enim de eo scriptura sacra
veritas loquitur. Nonne in eo adveni-

divina iudicia garrire audeat que
sunt inscrutabilia. Quanto convenientius
quanto accommodatius esset modulo
vestro expavescere illic ubi paulus ex-
pavit et exclamavit O altitu-
do divitiarum sapientie et scientie dei quam
inscrutabilia sunt iudicia eius et in-
vestigabiles vie illius. Quanto me-
lius est ita mirari quod investigare
non sufficis, quam contra velle alte-
rum deum malum fingere quod unum bo-
num non potuisti comprehendere. Nunc au-
tem non de nomine agitur sed de re. Iam certe
videt faustus se defendisse tantum aut
non dicere duos deos sed deum et hy-
len. Porro autem cum operum eius dicit
hylen audies plane deum alterum
deum. Enim cum materiam informem et rerum
formarum capacem ab eis
hylen appellari quam appellatam ab
antiquis nemo eorum unquam eo
argueret quod diceret deum. Nunc vero quantus
error est quanta dementia vel ma-
teriem corporum dicere opificem cor-
porum vel opificem corporum negare
deum. Cum ergo quod deus verus facit
id est corporum elementorum animalium qua-
litates et formas ut corpora ut
elementa ut animalia sint. Hoc vos
dicatis hylen nescio quem alterius facere quam
libet eam nomine vocetis recte
dicamus errore vestro deum alterum
induci. Sed hac cum vana re-
bus erratis errore sacrilego se-
mel quidem quod ea que facit deus eum
facere dicitis quem deum fateri eru-
bescitis. Sed illo efficitis ut non
sit deus nisi eum talia facere ne-
gavitis qualia non facit nisi deus.
Iterum quod ea que bonus deus bona facit
vos et a malo fieri et mala esse
opinamini. Pueri enim qui vero serpentes
quod penalis mortalitatis subiecti
mortalitati non cognoverunt et aman-
tes qui cognoverunt inde male
dicitis. Qui fecit colubrum ipse fe-
cit et solem tam magnum bonum

putatis ut vel factum a deo sed
prolatum vel missum esse credatis.
Deus cum veris neque vos duo
a vobis credi nimium doleo.
Et colubrum fecit inter alia infe-
riora et solem inter alia superiora
et adhuc in sublimioribus non
corporalibus celestibus sed in spirituali-
bus multa ista luce longe melio-
ra que carnalis sensus quibus non percipit
quanto magis vos. Quam tu carnem de-
testamini vel aliud quam iniquorum re-
gnum detestamini quam bona et
mala mixtim nescio quid in vobis
sunt esse cogitatis in malorum ubi
quibus carnalis sensus offenditur
nihil bonorum ubi quibus carnalis
acies oblectatur. Sunt ergo ista tempo-
rum opera dei terrena infima mor-
talia sed tamen opera dei qualia possumus
videre conspicium ineffabili in concor-
laude creatorem illorum qui et magnus est
in operibus magnis et non minor
non est in minimis. Deus enim divina que
et celestia et terrena opera fecit cum
ea inter se tam dispensa ipsa in omnibus
suis plus est quam in suo quoque genere perficienda
ubique presto est nec deest cum universa condit
in singulis sed ad universa complenda condidit
singula. Universa sic condendo prebet
et singulis omnia congruentibus locis suis
et ordinibus faciens atque disponens
et omnibus participant atque universaliter
cognata tribuens. Itaque hic in isto quasi fun-
do infimo universe creature inspicite
animalia que volant et natant et que ambulant
et repunt nempe mortalia sunt nem-
pe vita eorum sicut scriptum est vapor est
ad modicum apparens. Hanc tamen mo-
dulatam ab optimo conditore perceptu tam-
quam in comune conferunt universo pro sui
generis portione complendo ut cum istis
unus sunt omnia bona in quibus sunt ea
superna meliora. Attendite
et date. Unum quodque abiectissimum
animal cuius anima odit carnem suam et
non potius fovet et nutrit eamque
motu quodam vitali vegetet et regat
et quod ad universitatem pro sui generis con-
gruitate quodam universi pace ad mo-

sanitate tuenda sibi conciliatum
est cum rationalis anima castigat
corpus suum et spiritui subicit ne
immoderato appetitu tendens im-
pediatur proprio saluti etiam sic ut
cumque diligit carnem suam. Nemo enim
quam sibi ad obediendum legitime
subdit atque ordinat. Postremo vos
ipsi omnes carnalem errorem carnem
detestandam non potestis nisi dili-
gatis carnem animam cuiusque saluti
et incolumitati copulem omnes ictus
et casus et interruptionem qua le-
ditur devitare communimenta vo-
et salubritatem qua confirmatur appe-
te. Ista ostendit per naturalem nature
legem contra errorem vestrum opinionem.
Quid in ipsa carne vitalia vi-
scera totius forme convenientia
membra operandi vasa sentiendi
loris atque officiis cuncta distincta
et cordi unitate contempta medi-
ratione membrorum paritate interio-
ordine ponderum nonne indicat
artificem suum deum verum cui vere
om- dictum est omnia in mensura et numero et pon-
nia // dere disposuisti. Cur ergo vestrum pu-
tum atque corruptum vanis fabu-
lis cernens in ipsa carne eius etiam per
ista que nunc sic infima et terre-
infi- li creatura sentiunt intellecta con-
ma spiciens deum cum ipse sit que commo-
vam nisi ab illo cuius unitate
omnis modus existit cuius sapientia
omnis pulcritudo formatur cuius lege
omnis ordo disponitur. Quod si ad ista
intuenda oculum non habetis apta
ea vos ducat auctoritas apostoli
cum enim de ea dilectione propter qua
lis esse debeat virorum in uxores
exemplum auctatissimum proposuit exem-
plum quam diligit. Immo uxorem
suam seipsum diligit. Nemo enim un-
quam carnem suam odio habuit sed nu-
trit et fovet eam sicut et Christus ecclesiam
Ecce in corpore hominis vero est carnalis

invisa sibi. Videte quemadmodum in omne
animal sibi ad salutem conciliatum preten-
dat naturam ista communio ut diligat
carnem suam. Neque enim solum in hominibus qui
c. quod cum recte vivunt non solum con-
sulunt saluti carnis sue verum etiam
carnales motus adversus rationem commo-
niat et refrenat. Sed etiam bestie sensum
doloris formidant interimi interimi
et quamdiu illam membrorum compagem co-
pula carnis et spiritus a concordi in-
citura deficere ac dirimere sic non tam
valet agili devitatis nutrientes
etiam ipse ac fovente carnem suam. Nemo
enim unquam carnem suam odio habuit sed nu-
trit impius et fovet eam sicut et Christus ecclesiam // et
in Unde hinc. quo. ascendunt intuenti
si potestis quam vim ducant a creatore
creatura ab ipsis celestibus appara-
tibus usque ad carnem et sanguinem om-
nibus unitatis plenum ne formata forma vita
te decorata rerum gradibus ordinata
Rursum idem apostolus cum de spiritualibus
divinis muneribus et cum ad unitatem
caritatis rerum plane magna et
divina et abdita eos doceret de
ipsa ista carne similitudinem dedit
ipsa artifice deum cum sic loque-
rentur artifice deum cui hec loque-
retur. Quod non tacuit ad eos loquens
ego non tacuit quod valde necessarium totum inseram
cum quia valde necessarium totum inseram corinthios
ex eius ad corinthios epistola lectio-
nem inserere non pigebit
De spiritualibus autem nolo vos ignorare
fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis ad simu-
lacra sine voce quomodo ducebamini
inducentes. Propter quod notum facio vo-
bis quod nemo in spiritu dei loquens
dicit anathema Jhesu. Et nemo
potest dicere dominus Jhesus nisi in spiritu sancto.
Divisiones autem donationum sunt
idem autem spiritus. Et divisiones
ministrationum sunt idem autem dominus.
Et divisiones operationum sunt idem autem
deus qui operatur omnia in omnibus. Uni-
cuique autem datur manifestatio spiritus ad
utilitatem. Alii quidem datur per spiritum ser-
mo sapientie. Alii sermo scientie secundum eundem
eundem spiritum. Alteri autem fides in

ny eodem spu Alij donatio cu
racionu i vno spu Alij opa
cio virtutu Alij pphia Alij di
iudicatio spm Alij gna lingwarum
Alij intptacio smonu Oia
aut h opat' vnus atq3 ide sps
ꝑa 1 diuidens [...] pd vult Sicut
enim corpus vnu e et mēbra hz mē-
bra oia at mēbra corpis cu pl
multa vnu e corpus ita et xpus
Etenim i vno spu nos oes i vnu
corpus baptizati sum. siue iudei siue gēti
siue svi siue liberi. et oes vnu
spm potauim Etenim corpus no
e vnu mēbru sz multa Si di
xerit pes qr no sum manus no
sum de corpe. no ideo no e de corpe
Et si dixerit auricula. qr no sum
oculus no sum de corpe. no ideo
no e de corpe Si totu corpus
oculus. vbi auditus Si totu au
ditus. vbi odoratus Nunc at po
suit deus mēbra singula vnu
quodq3 eorum i corpe pout voluit Si
aut fuissent oia vnu mēbru.
vbi corpus Nunc at multa mē-
bra. vnu corpus Non pt at dicere
oculus manui. opus tua no hēo
aut itm caput pedibus. non estis michi
nēcessarij Sz multo magis q videntur
mēbra corpis infirmiora ee. neccia
sunt. et q videntur viliora ee corpis
hijs habūdanciorem honorem circūda
mus. et q inhonesta sunt nostra
habūdanciorem honestatem habēt
Honesta at nra no
egent at honesta nra. no
opus habet. sz deus tpauit corpus
ei cui deerat. maiorem honorem
dans. vt no esset scisma i cor
pore sz idē vpm pinuice sollicita sint
Et siue paci vnu mēbru copa
ciunt oia mēbra Siue gloriat
vnu mēbru. congaudent oia
mēbra Uos at estis corpus et mēbra
ex parte Nos at dico sicut
scriptura ut credat aplo sz ntg
spus scus habitans i nobis e. vt mani
festa euangelia vnius cuiusq3 i similitudine
ista videat alij respondet. quia vita
quam certa sit. quia i sumo magna
et i extremo quam bona. quamquam
i laude ista ponit aplus. ut psi
infirma corporalia. q videtur posse
facilius illa sublimia spualia. q
non videt intelligi Honorem ergo mē
brorum et corpis nri. q sic comendat
sic laudat aplus. quis artifice
deum negat. videtis tm conditet
annuncians nobis pter id qd acce
pimus. Audiendo opus eius ut a me
redarguatur. potius quam ab oibus
xpianis anathematizatur Et aplus
Deus tpauit corpus. et dicit iste hereti
cus. Quis aptius huius inimicus
aut anathematizandus. Nunc et
hic aplus cum dixit deus addidit
hic ut sit. vbi et qb dyabolum intel
legit. concedere mētes infidelium no
negamus malis suasionibus. qbus qui
consenciunt. iuste hunc amittunt
deo retribuente qd iustum e. sz oia
legimus i scripturis sanctis Ita et id dictu
e. Dicit dominus estote ergo veniente Si
nico ne pt hereticus errare sed ppt
i vipera sua corrumpat mētes vēr
a simplicitate et castitate q e i xpo
Cui simile e Corrumpunt bonos mo
res colloquia mala. Et id qd et
plures. quis seductor sit Nam at putat
se ee aliquid. cu nil sit ipse se se-
ducit Et id de dei vindicta. qd sup
tempore dicitur Tradidit illos deus
i reprobum sensum. ut faciant q non co
nveniunt Et et i actibus libri. cu
ppt est. Deus mortem no fecit nec
letatur i pdicione viuorum Paulo post
Inuidia aut dyaboli mors introiuit
in orbe terrarum Sz rursum de ipsa mor
te. ne sic homines contra tuam sollicitu
dinem. impij at manibus et verbis ingressi
accerserunt illam. et existimantes il-
lam amicam defluxerunt Alibi aut
bona et mala vita. et mors di
uicie et paupertas a dno deo sunt Sic
pturbati homines no intelligunt in
vno eodem ore malo. no poteriint
concipere alia q manifesta erit
sz quatenus eotinuo comitante iu
dicta. aliud veniente de astucia suadente

Aliud de nequitia voluntatis aliud de im-
providentia intelligens cum dyabolus suggerit
homo consentit deus deserit. Quomodo ita
in opere malo, id est operatione infidelium
sic intelligitur. Et dyabolus propter suadendi
malignitatem ut sic distinguatur in-
deus huius seculi. Non inmerito videtur
absurdum. Neque enim sine additamento
dicitur deus cum adiungitur deus huius
seculi, id est hominum impiorum non nisi in
hoc seculo florere volentium, sicut dicitur
et malum quod scriptum est. Ut conveniret
nos de peiori solo nequitiam. Tale est
cum et illud quomodo deus venter
est nisi ait ibi apostolus nullo dicitur
deus venter nec in psalmo. Dominus
deus ... posset dii appellari nisi addente-
re gentium. Sic enim scriptum est quoniam omnes dii gen-
tium demonia. Sic autem nec deus hu-
ius seculi. Hic ergo deus venter nec dii gentium
demonia. Sed sicut propter ... est Deus
separavit corpus. Quod non vere intelligi in-
sic deus verus omnium creator illa cum
sic vitiis palpare dicitur. Quod autem cum lumi-
ne vitii parare dicitur ... tempore
de deum est. Nisi forte dicunt tempore
corporis non disponendo membra sed fabri-
cando et componendo sine admixtione
lucis sue faustus intelligit, ut per
hoc membra ita distincta et locata
suis sedibus aliis ponuntur, quod hic fabricavit
Deus at miscendo bonitatem suam
huius fabricatio malicia temperavit. Talibus
cum fabulis puerilibus animas habebat.
Sed neque hoc eos posse dicere primum
sublimioribus deum primus ...
hos eum et paulo superius. Deus po-
suit membra singula quemque eorum in
corpore sicut voluit. Quis ita non intel-
ligat hoc secundum deum creatorem cor-
poris quod composuit in membris conformabat
officia diversorum operum in unitate co-
pagis naturalis. Dicat ergo manichei
utrum animalia que sedium deus lucem ...
hic fabricavit in genere tenebrarum an
quam illis deus lucem suam miscuisset
non habebat istam concordiam membro-
rum quam sic laudat apostolus. Verum ibi
dicit caput pedibus et oculis ma-
nui: opus te non habeo. Numquid
quod disperit ut dicere potuerunt ta-
les cum ei actus et opera tribuunt.
Repebat, ambulabat, natabat, vo-
labat quisque pro genere suo. Videbat
quod et audiebant ceterisque sensibus
sentiebat alimenta et spiraminis co-
rporis nutriebat et fovebat cor-
pora sua. Hinc etiam pro fecunditatis
suppetebat ut et coniugia libuerat
sibi hic et omnia quod tamquam hec opera
nitupat manicheus sicut non possit
vituperat manicheus. Si non possit
sine membrorum concordia quam laudat
et deo significat apostolus. Dubitatis
cum quis non peccandis et quis na-
thematicandis sicut corporis cavent
quasi quedam que etiam loquebatur ut sibi contio-
nibus. Omnia species que predia vo-
latilia natatilia audiret intellige-
ret. Conscienti aut quadam ... et dis-
sona eloquentia et nemine gra-
maticum aut rethoricum audierant
nec Cadmeas secularis ... litteras
... istam didicerant. Neque iste faustus
... ut has vanitates disserere garriret
ad simplicia faciendi sermonis etiam
... accepisset. Ceteris est acer-
rimus ingeniis. Cum legendo stomachum ...
ut ea tam pauca loquenti asserebitur
nuper quod in ista luce ... nul-
lis tenebris natis est. Illic autem ... ei
lucem sermonatem omnes bipedes, omnes
multipedes, omnes etiam serpentes a dracone
usque ad colicam libenter audiret
alacriter obediret. Hic autem contra
tenebras disputatorum ... eloquen-
tiam, quam doctum ... at seducto-
rum ... vocabat ... pau-
cos viros manicheos tamquam magno
ingenio plaudentes. Nullum ei perenne
... illa doctrina scilicet
caballus eius aliquid sciebat. Tamquam
omnibus animalibus ad hec vos divina co-
creta sit ut stolida fiant. Quod
est hoc rogo? Evigilate aliquando
miseri et comparate in fabula vestra
omnium animancium prius tempore et ...
Duc in terra sua. Nec in mundo

te sana erat corpora nunc infirma sunt
te acris acies oculorum ad videndum. te-
delectacione invadendi regionem dei nunc
ita obtusa ut a solis radiis avertatur
et acute mentes generaliter ad intelligendum
racionalem sermonem nunc effecte ab e-
iusmodi capacitate penitus aliene. tun-
nalis tam magna tam potens elo-
quentia nunc tanto studio ac labore
vix parva et exigua. Quam magna
bona corruptione boni perdiderunt genus
tenebrarum. Iste iste fructus est [illegible] ipse Manichae-
us nunc pudeo. nulla plurimis contraria
elegantur nimis contrarie. sanitatem et
infirmitatem. copiam et egestatem. album
et nigrum. calidum et frigidum. dulce
et amarum. in quibus omisso de albo et ni-
gro aliquid dicere quod per illum monuerit
boni est in coloribus quod album dicat ad
deum pertinere. nigrum autem quod Iulian cum
omnia genera volatilium [illegible] crasse per
hibeant in album colorem. plumis ex-
hibeant ubi latebat corvi qui
deus aperit ubi latebat corvi persus sunt. Item de ca-
lido et frigido. disputare non opus
est. utrumque enim temperatur. adhibito salubre.
Interpretatur autem per unicornem quod electa videas
Bonum et malum quod in primis forte
ponere debuit in quibus contrariis. ita
videtur proposuisse. ut tamquam generalia
vellet intelligi. sed ut ad bonum pertineret
autem sanitas. copia. album. calidum. dul-
ce. Ad malum autem infirmitas. egestas.
nigrum. frigidum. amarum. quod impetere
et inconsiderate videat qui potuerit
Ego autem nec hoc calumpniari puto
vel obicio de albo et nigro. calido
et frigido. de dulci et amaro. et sa-
nitate atque infirmitate. [illegible] Sicut
album et dulce bona sunt. nigrum autem
et amarum duo mala. quo plurima
vina oleique oliva. nigredo dul-
cedo [illegible] mali amplius habendo sit
melior [illegible] duo bona sunt calor
et sanitas. duo vero mala. frigus
et infirmitas. Cur calefaciendo corpora
egrotavit. An forte sana febriunt
non generat obiecio. Si forte non contrarii

cum quomodolibet contrariis rerum
qui de bonis et malis convene-
runt [illegible] quod igne gentes Babi-
lonis nunquam frigidum sensisse dixe-
runt. Si calorem utique eius dixe-
runt malum venire. ut ista con-
mittas. illa vidias. quod ita con-
venerunt bona in hiis contrariis
ut velit inde dubitari. sanitatem
copiam dulcedinem. Ista nec illa
gentes non erat sanitas corporum in
qua et nata et crevit et [illegible]
et ita procreare potuerunt animalia
ut quedam eorum gradus gradibus
descenderunt. [illegible] et in celo colle-
tas. ut saltem plenum corpus. Si abor-
tivi fetus. de tam excelso in terram
cadentes et vivere potuerunt et cre-
scere. et ista carnium quod ut sunt in-
numerabilia genera. quid de copia
ubi non erant nisi arbores. non tantum
in aquis et ventis sed etiam in igne et
fumo et nasci potuerunt. et tanta
fecunditate ditari. ut ex eorum fetibus
sua cuiusque generis animalia gignerentur
et earum arborum fecunditate nutrita
atque pasta conservarentur [illegible]
[illegible]. plus quam fecunditas. testatur
maiore ubi nullus labor agriculture
nec intemperies esset estatis et hyemis
neque enim sol ibi calebat. ut alter-
nantibus temporibus anni tristioribus in-
de fecunda felicitas [illegible] erat
arborum quibus alimentum et alimentum
sui generis sed gignendi afferebat
ita fecundis fetibus suppetebant
et fructus nunquam deesse faciebat
[illegible] arbores ex tota
toto anno et flores et fructus
parere sine imbribus irrigentur. aqua
[illegible] copia et eius habendi
magna securitas. neque enim vel
[illegible] timebant. ubi non erant
[illegible] quibus tonitrua
commovere fabulantur. Dulcedo vero
atque planus per eos [illegible] cibos.

nos numquam eos appetant, numquam
cibis corpora vegetarentur. Ita cum se
res habeat, ut pro ingenio corporis con-
gruentia vel delectet esca vel of-
fendat. Cui delectat, dulce et
suave dicitur. Cui autem offendit, amara
sive aspera sive aliqua insuavita-
te repudianda. Non enim nos homines
ita sumus, ut plerumque alius appetat
alimentum, quod alius exhorreat, sive
pro varietate nature sive pro superiore consuetu-
dinis sive pro affectione valitudinis.
Quanto magis longe diversa genera cor-
pora bestiarum possit id habere iocundum
quod nobis amarum est. An aliter cape
ad rodendum suppetebant oleastri
ramos? Sed non nulli morbo hominum a-
marum est. Mel ita ille nature pe-
coris suavis oleaster. Sic impera-
tur pecoribus rerum q aminatoribus (margin: [...]minatoribus)
ordo quid valeat. Cum sic pro con-
gruentia adhibentur atque redduntur, quan-
tumque hoc bonum sit ab imis ad su-
ma, a corporalibus usque ad spiri-
alia. Itaque in gente tenebrarum
cum vel aliquem elementi eo vescebatur
cibo quod nascebatur in eius elemento,
procul dubio suavitatem illa congruentia
faciebat. Cum autem incidisset in
alterius elementi cibum, ipsa incon-
gruentia faciebat offensionem secundum gu-
statum, que offensio vel amaritudo vel
asperitas vel insuavitas vel quodlibet
aliud. Ac si ita nimium est ut alie-
nam in compagem corporis concordia-
nam dirumpat, ac si interimat, ut vi-
tam auferat, etiam venenum voca-
tur nomine pro incongruentia. Quod alie-
num pro congruentia cibus est. Sed panem
quem cottidianam escam nostram est, si accipi-
ter serat contingunt et nos si de-
boni quod pecora plerumque reputant.

cuiusque tu adhibende quidam modo
esca medicamentum est. Cum
perit qui consideraret Faustus non vi-
dit venenum et antidotum exem-
plo duarum naturarum mali et boni
ponit: tamquam deus sit antidotum
et hyle venenum. Cum eadem res
utrique natura nunc congruens, nunc
incongruens rursus sive adhibita
vel posita vel vocatur. Itaque secundum
eorum fabulam sit dicta deus bonorum
fuisse tenebrarum genti venenum,
cuius corpora ita corrupit, ut
infirmissima redderet. Cum quod et lux
ipsa capta oppressa, corrupta est,
invicem sibi venenum fuerunt.
Cur non ergo sic quoque duo bona di-
citis et duo mala? Duo bona
apud se, duo mala in alterutrum?
Postea sed apud fuit contraque quod
honestius melius, quod peius iudica-
re? Duo bona erant apud se ita
consideratur. Regnabat deus in
terra sua, regnabat hyle in sua
terra. Sanitas regnantium et ibi erat,
copia fructuum et ibi erat fecun-
ditas prolis, ubique suavitas pro-
priarum voluptatum apud utrosque.
Et illa gens inquit ante tempore co-
mmixtionis lucis mala erat, et
apud se ipsam mala erat. Iudicent
bona eius vestra ita dicta. Cum
vos mala eius potius ostenditis
erant duo regna bona, sed illud
melius ubi nullum erat malum.
Cuiusmodi vestra ergo tamquam mala dicatis
fuisse? Separabat se inquit in- (margin: inquit)
vicem, ledebat, occidebat,
absumebat. Cum ad hoc solum ibi va-
caret, quo ibi tanta agmina
gignerentur, nutrirentur, perficerentur.
Erat ergo ibi et pax et quies
generandi fetandi. Sed fuisset me-
lius regnum ubi nulla discor-
dia

Duo tamen ista bona multo acco-
modacius disposuit quam unum bonum
et alterum malum ut illud posset me-
lius ubi nec singuli perimi[?] [illegible]
nocebat nec invicem hoc autem infe-
rius bonum ubi quamvis invicem
adversarentur unum quoddam tamen equale [illegible]
am salute incolumitate naturam te-
nebat. Denique deo uno illo superiore
principe tenebrarum non ita longo
intervallo comparari potest cui nemo
repugnabat cui regnanti cuncta pro-
sperabantur
[margin: fuerit] vicerit. que coronante cuncta [illegible]
ta sunt quia sine magna pace atque
concordia fieri non possent. Sic cum sit
regna felicia ubi omnium pleno conse-
nsu regibus obeditur. Sicut accidit
in regnis [illegible] non tamen sine quibus. i.
quibus predictis quos putatis bonum dicatis [illegible]
bipedes quos putatis bonum dicatis secun-
ta cuncta et alium ceterorum gratia se-
dita erat et adiutum eius conce-
bat faciendo quod iussisset. credendo
quod precepisset. dictos usque adeo
quod putatis sancta bonorum concordia ut co-
putatis [illegible] bonum concordia ut co-
pareant a nobis dicam alterum non-
ri. que videtur plane aptari [illegible]
tribus. Ubi cum putatis horum virtus
ubi potestas magna potentia ubi
honor magna claritas ubi ac-
magna concordia ubi tanta ma-
gna disciplina. In hiis omnibus bonis
si erant aliqua mala non ideo
iam mala vera putatis. quo
solum in altera natura mala erant
etiam in se ipsa [illegible] fiebat malum non
[illegible] nec malum arbitramini
[illegible] quam patiebatur
[illegible] natura. cum contrarietatem natura
[illegible] ut cum ea bellare et in
continere. ut cum ea bellare et in
eius faucibus post oppinienda me-
bra sua mittere cogeretur ut non
posset tota purgari. Hec erat
et ipsa magnum malum. antequam
et misceret. quod solum dicitis malum
aut et ledi et corrumpi non poterat
agere tenebrarum. et gratia [illegible]

patiebatur illa natura. quia si potuit
corrumpi eius substantia. non colitis deum
incorruptibilem. quale apud vos potuerat
[illegible] ergo. Et ipsa corruptibilitas. que
quidem non dum corrumpebatur illa natura
si tamen ab illa corrumpi potuit non vobis
in deo vestro videtur malum. Illud enim
quis vel videat. quam in prestinua [illegible] non
erat. ubi unum est iam cogitate vos
nullum vestrum decipit carere presen-
tia. et quod innumerat omne ne-
cesse autem sit esse ibi presentia pretium
tas ibi esse non potuit si eius tior-
[illegible] hoc quantum malum sit esse agnoscit
cum non timebat ne iam. iamque ad
venitur tempus. quo membra eius itaque
starent. et inquinarentur in operibus
ut tempus cum tanto labore non tamen tota
liberarentur atque mundarentur. Cur [illegible] ad
ipsum hoc non pertinebat. quod quidem crucis
quem dure dicatur. et ipsa membra
eius que tanta mala passura e-
rant nempe metuebant cum hoc fu-
turum ipsa nesciebant. Ergo quemque
[illegible] sic dei vestri defuit utique presentia
future mala in summo vero bono
cum eo non tenebat. quod sua cognitione
tuam liberationem ac triumphum previde-
bat. Certe nec ipse presens time-
bat. quos ceteris in illo globo vin-
culis a suo regno non erat aliena-
dos. Cum ibi caritas non erat. ut
nulla esset sua compassio. quibus vi-
ctis quam pro eo nullo precedente [illegible]
debat et sua supplicia. Quid ille pre-
dicat in globo ligandi. Nonne et ipse
membra dei vestri erant. Nonne unius
eiusque et una substantia esse saltem presen-
cientes futurum suum vinculum quod
nempe timebat. nempe merebant.
Quia si ipse hoc futurum nesciebat [illegible]
dei vestri providentia erat. pars impru-
denda. Quo ergo una eademque substantia est.
Cum ergo et tanta mala in fuerint

aliquando esset alicui malum commixtio-
ne. Audi de illo tamquam puro et
simplici et summo bono clamamini.
Ergo etiam apud semetipsos istas
duas naturas et duo bona et duo
mala fateri cogimini. Concedimus
vobis si duo mala dixeritis utrumque
voluntis horum peius dicatur. Si at
duo bona quorum horum dicitur melius
erit posita diligentior consideracio.
Dubium ut error ille tollatur quo dicitis
duo principia duarum naturarum bone et ma-
le. Ecce plane duos deos. unum bo-
num et alterum malum. Iam vos superat vestra na-
tura aliquid quod alteri nocet. et invicem
sibi ista nocuerunt. Fuit vna pro
sibi ista inprobior que prior appetivit alie-
num. Sua ergo malum inferre voluit.
Altera malum pro malo retribuit et
non lege talionis. tamquam oculum pro
oculo. quod impudenter et imprudenter
rependere soletis. sed multo gravius.
Eligite ergo quam peiorem dicatis. que
prior nocere voluit aut que amplius
nocere et voluit et potuit. Ista enim
permanendo suo luce penitus cupivit.
Illa autem funditus eradicavit. Ista si
quod appetivit implesset, sibi certe
non obfuisset. Illa vero ut hostibus
adiunxit penitus caruit. cetera sic sibi
graviter nocuit. Sed illa non tanta. et
quamvida larvas incorrupte comedata
sumpsit per vias peccati deum nimi
sua ipsa intradat corrupta e cum eo
et vna intradat. ut esset
inseparabilis contaminacio. ut esset
unde tegeretur globus quo inferni hostis
vel contegit ut excludendus sic tarde cum tre-
mens supplicium e carcere. Eadem tu
nimis supplicium ex tamen exhibeat includi. ut
beatus et victus. tum tradit includi. ut
sempiterna miseria. pars dei de certo
deo tribuat qualecumque securitatem.
O magna innocencia boni. Ecce
faciet deus vester unde tenebrarum gentes
tenebris horribilibus accusat quod et suos non
certat et alienos. quem ipsum ore in deo
vero arguit ille globus quo tenuus. quod
et hostes includi et suis affligere.
Primo vos superat in amplius no-
cendo et alienis et suis. Pars
illa quam dicitis deum Hyle quippe
non eradicatur alicuius regnum vo-
luit. sed tenere suos autem quosdam
et si ab aliis suis quibusdam tormentis
nedo intereuntibat quasdam
in alias tum formas denuo co-
mutabat. ut moriendo et re-
nascendo saltem per intervalla tem-
porum sentiret leticiam fruitionis.
Deus autem quale oportet optimum
quod distribuit in eternum. et alienos e-
radicat et suos dampnat. et quod
mirabiliora demencia credit
Hyle aliena sua ledit in pugna
sua. deus membra sua punit in
victoria sua. Audi enim vana hominis
nempe recordamini verba Fau-
sti de deo tamquam de antidoto. et
Hyle tamquam veneno. Ecce plane nocet
vero antidotum quam venenum.
Nunquam Hyle tamen horrendo globo
in eternum vel deum includit vel
in nostra victoria affligit. Et quod scelera-
tius est calumniatur eisdem
reliquiis. ne defecisse videatur
quia eas purgare non potuit. Dicit
enim Manicheus in epistola fun-
damenti sic eo dignas illas animas
fieri tali supplicio. quod erravisse
a priore lucida natura sua passe sunt
et inimice lumini sancto extiterunt.
Tum eas ullius errore quanta tibi
liberatas. ut inimica lumini lum-
nis. Si ipse immisit. si inimicas in-
fecit. ipse iniustus ut cogit. si volentes in-
gratus ut dampnavit. quas si fu-
turas inimicas originum suarum
si presciens potuerit et ad bellum
fuerit mittere. et in bello inexo-
rabiliter maculare. et post bellum
in eternum dampnare. nunquam beate

Si aut[em] p[ro]hiberi no[n] potuit. et an[te]
bellu[m] impendere et i[n] bello invale-
scere. et post bellu[m] nu[n]c usq[ue] di-
vine et p[er]petue q[uo]d ipse h[abe]t deus. p[ro]pter
unitate[m] sibi p[ro]stitutam ne reprehendas q[uo]d
in manit[us] blasphemabas. et tu aliqu[id]
volebas q[uo]d bonum dei defenderetur. et ta[men]
in hyle p[ro]stratu[m] dicas aliq[uo]d bonu[m] ut
inclusa i[n] p[er]petuissima no[n] s[er]viat habe-
bit ergo aliq[uo]d boni cu[m] ei ullu[m] nu-
dum erit bonu[m]. Aut forte q[uia] deus
aut[em] bella p[er] suc corruptione[m] ma-
li habebat necessitate[m] malu[m]. Ita hyle
post bellu[m] p[er] suc corruptione[m] boni
habet corruptione[m] boni. Dicite ergo duo
mala. sed utru[m] alt[er]o peius. ita sane
ut q[uo]d est melius h[oc] dicat[is] nimirum
Ita si ullu[m] tale bellu[m] h[abe]t erit qui
ut separata hyle a t[er]ra vastacione et
dei membris affixis in globo aliq[uo]d
boni p[ro]sternitur. hostibus. et tantu[m] mali
infligitur animis. cogitate. quis vi-
cerit. Si u[nus] venenum e[st] hyle q[uo]d for-
tiorem sinuacione. in tire vegetatione
valuit aliq[ua] sua. et antidotu[m] deus
q[uo]d dampnari potuit. quod sanare non po-
tuit membra sua. Insanu[m] est i[d] est
hyle. ut u[nus] deus. Sic delirat[is] q[uo]d per
tam doctrinam non p[er]tinentes ad fa-
bulas co[n]vertitur

~~Est disputacio xxxiij~~

Faustus dixit. Cur legem
blasphematis et prophetas qui
me. quidem nos sig[nificare] a[n]i-
mam legis a[ut] p[ro]phetarum. si nec
ullus quidem d[ixit]. adeo ut si no
ipsos vos liceat sig[nificare] pati fate-
ri. sola .i. a. ea q[uae] de eis scripta s[un]t
et quod causa videtur vobis oportet
eam vos repugnatis et scripturis as-
sentiendo utris i[n] omne scriptura[rum]
p[ro]phetas innocentes adducitis infa-
mat[is] patriarchas. doctoras et
leges. atq[ue] q[uo]d s[i]c[ut] stulticius vultis et
scriptores eos nec esse medianos. et
eos tu[m] religiosos ac pios. q[uo]d ho[rum] fla-
gicia et turpes corrupserit vitas eos
q[uo]d utrumq[ue] p[ate]t. constat non p[at]et exire.
a[ut] hos fuisse malos. a[ut] illos menda-
ces et falsos dig[n]e s[i]c libet a[ut] cum prophetis
scriptoribus dampnatis. Dicentes p[ro]p[ter]i

piam legis et p[ro]phetarum. lege ab eo di-
to ergo. non circumcisionem. ut sabbata et
sacrificia eorum q[uae] hebrei iudeorum. sc[ilicet]
carnis q[ui] vi[de]licet leges. i. non occidere
Non mechaberis. non periurabis et
cetera. Cum q[ui]d olim differunt in
gentibus. i. quo q[uo]d hi u[n]i[us] cre[a]c[i]o[n]is
corrupit hebreorum scriptores intuen-
tes. tanq[uam] lepram et scabiem ab-
horrenda ipsa et turpissima pre-
cepta commiscuerunt. q[uod] ad peri-
tonem spectat et sacrificia. Age
si eos p[ro]p[ter]ea et tu amicus legis
dampnas eos merito q[uia] aut s[e] hac
violare hac corruptione intoxi-
nent eidem preceptorum. Que pre-
cepta nunc et vos lege ~~p[er]fecit~~ ~~erant~~
non esse p[er]fect[a] ut legis p[ar]te utiq[ue]. ut
eadem servare nitentium p[ro]fessi iusti-
ciam. a[ut] vos certe fatemini esse
non iustos p[ar]iter ipso et de illis
q[uae] simul ex p[ro]pheticis mandatis sollicita
nobis est cura recte volentibus vi-
vere et de his q[uae] p[er]tinent ad iudeos
nulla sit merito. Sed q[uo]d eos si cen-
satis nobis ceteris ubi cavende lege
esse non co[n]stat. Denique si ad in-
credibilis intolerabile communem
indicas. si q[uo]d h[o]c et neglige[n]-
tiam p[re]cepti huius appellat. q[uo]d
deum e[ss]e. Non occides. ut non me-
chaberis. Ita eciam q[uo]d ea de p[re]ceptis
si q[uo]d h[o]c in circumcisione notarent
et negligente sab[ba]ti: erunt in
telligere p[er] nul dubio q[uod] cetero ultim
lex. et dei mandatum. nunc
non et de illis p[re]ceptoribus laude
gentes et christianorum. s[ed] ea costruens.
et de his nulla omnino boni
iactura metuis. Circumcisionis
causa co[n]stat ut dixi non esse
legem. s[ed] legis potius maculas
et scabiem. Que s[i] dampnacione
enim sola. non ut legitima. u[nde]
cogitationem h[abe]t. legem w[e]le
gis auctore[m] dicunt. s[ed] eos q[ui] h[aec]
et illa nephariis p[ro]ceribus religionibus

immiscuerunt

Sed ut inlicitum vos legis nutriendum
novae cum iudaica praecepta persequi-
mini herbeque vero sit vicio. quia
nec hebraicas instructos et legem
nullius velis esse distinctos. Alioquin
reddite legi primam dignitatem. Veritas
ab eadem turpitudine. tamque vetu-
stas incidit deformatos eius e-
mere scriptoribus imputabitis. et pati-
videbitis vos iudaismi inimicos
fuisse non legis novae. est quod vos
decipit. quod cui iure debeat ascribi
non nostis. Ad hoc et prophetas et patri-
archas vestros. cur nos blasphe-
mare existimetis ego non video.
Ista si a nobis scripta vel dicta vestra
essent. quidem commisisse legerentur ex
vita quam in nos vestris moribus actu-
satis. Sibi vero a ab ipsis eadem scripta
sunt. cum honestate morum de lu-
cris captatibusque gloriam. quia ab horum
socijs ac patribus. vita utraque culta
est. Denique eum detestari actus
iniquos. quos ultro dixit. ut interroga-
ti confessi sunt rei. Aut si hi proximi
diam scripturarum adversus eos. male-
volentias fuerit. putant scriptores
damnent eos libri. purge ...
tum novae. indigna fama commata-
ti atque respice patriarcharum reddat-
auctoritas. Et sane si potuit ut que-
admodum de deo impie dicunt ideo ta-
ta fuerit. nunc etiam in tenebris co-
ctus ... dictos. et postea nu-
retur cum vidisset lucem signatam fu-
turum ut propterea id quod non oportet per-
natura Adam. et mandata huic
et impudenter. ut cum latitet in
angulo paradisi post nuditatem
cognitam videri non posset. Hinc et
invidum ac timentem. ne si gusta-
ret homo pecus de ligno vite in eternum
viveret. Nunc alias et appetitum
sanguinis atque adipis cum oratione
sacrificiorum zelantem sicut et aliis offi-
rent eadem. ut sibi. et ut irasceret
in aliquos. ut et in suos. Nec peri-

ruto mihi honor ob leviam quidem
a illa commissa. Nunc etiam commi-
natur victurum se sole ad gloriam.
et peccatorum nomine. ut iusto non
peccatori sui inique potuit. ut et
dei hominibus in manibus. quod de deo ipsa
tanta per eternitate invictu sit. Quid vos
conspectu nobis ut porteat.
scriptores ... multis corporibus libra-
re prophetas. Alioquin neque illa vos
de Abraham ... quod habetis plus
insana flagrans cupidine et
deo quam id in sibi de Sara coniuge
promiserat. minime credens. superiore
voluntatis sue sub copia quod sit inho-
nestius uxoris. Nec quod minoris
sui infamiis mundatur.
idem avaritie ac ventris causa
duobus regibus Abimelech et Pha-
raoni diversis temporibus incorrupta Sa-
ra coniuge suam. sororem mentitus
quia erat pulcherrima in concubitu ven-
didit. Nec quod Loth nepos suus de So-
doma liberatus. cum duabus filiabus suis
in monte concubuit. quam honestius ipse
sit in Sodoma sicut filiabus qui-
in monte flagravit incendisse libi-
dinis flamma. Quid? ut quod Isaac eadem
pater suus gessit paria erga Rebec-
cam coniugem suam. fingens esse eam
sororem quod propter eam vinceret turpiter
non quod Iacob filius eius. ut Rachel
et Liam duas germanas sorores
et earum singulas famulas. quibu-
scumque uxorum maritus. tamque hircus
erravit. ut et cotidie inter-
quatuor scorta ... quia ... cum
venerit de agro. ... ad concu-
bitum ... etiam mercede
dibus in nocte ab invicem conducerit
cum. Item quod Iudas filius eius cum Tha-
mar nurum sua dormierit
post vero et alterius nuptias
... deceptus habitu prostitutionis in-
que se transformaverat. Eadem
sororem suam ... tu hec
scelerum ... commercium nec

q dauid post tot suos vxores. mulierculam q3 viri et militis sui mechatus sit ipsum q3 perdiderit. Et lo[th] q filiabus suis concubuit. ut uxo res concubinas habuit, et regum filias sue suo. q oz ex ppheta pmig de fornicatione mulieris filios fecit cum turpitudine. q sit deterius q sub templum dei. q3 ut id q magis homicidium fecit. q3 spoliauit egiptum. q bella gessit. q crudelia multa et mandauit et fecit, q ve ... ligatum et hos pro illa qui adiungis eos huius libris. ut a uobis om nino dictabile e. q3 scripturas ... ista coniecta sit sca. a patribus ... vos uirum ... detestabiles ... malos et turpes odium ... meditatos

Augustinus | ...

Aneret sacrorum legis intellegi re uet scripturarum. qui uestre cecitate uestre iniquitatem cogitatis uos de stirpe et patribus veteris testamenti. ... ut intelligeret aliud ibi fuisse. q ... nouum testamentum faciendo ... narret implendum. Aliud q ... tate patefactum monendo demon straret impletum. cum dei ... dilatione ... legis perficiendam ... promissis ... illis temporis ... legis ... promissio ... quippe eos faciebat ad ... salutem. promissa ... ad ... saluatorem ut perduceret nouum te stamenti illos liberaret gratia donata illas ... vitas reddita. lex que per moysen data est gratia et veritas per ihesum facta est. gratia ut data indulgentia peccatorum ... dei dona custodiretur vitas ... ablata ... lex per moysen data gratia et veritas per ihesum christum facta

umbrarum. q3 ... ille ... fide putaret ... in deis ... q uos intelligit reprehendentes legem ... legis ... vos sacramentorum ... quibus displicet ea. qui non ... velut ... surdus ... mouere labia loquentium ... uerba ... motus deformitatem reprehende, ... laudata ... domo vellet palpando ... dici pectum ... manum ... in fenestras ... velut ... erat ... putaret. Iam uero si ... eam ipsam prophetica et ... quid agam ut intelligat ... tres uanitas ... ita ut putet credi a nobis etiam ipsum deum aliquid in tenebris esse ... qui scriptum est tenebre erant super abissum. tamquam nos ... deum ibi tenebre erant. q3 lux ibi non erat antequam deus ... lucem. ... q non distinguendo inter lucem ... ipse deus. et lucem quam fecit deus ... putat ... ut in tene bris fuit. antequam faceret lucem. tunc tenebre erant super abissum. antequam diceret fiat lux. et facta est lux. ... cum in nouo testamento ... deus lux est et tene bre in eo non sunt ulle. Ibi legimus et deus qui dixit ... de tenebris lucem clarescere. clarauit in cordi bus nostris. Item ... et illos uetibus libris ... dictum est de ... lucis ... dei q ... facta non est ... illa facta sunt omnia et de luce quadam q non nisi per illa facta sunt omnia. et de luce quadam. q non nisi per illa ... modo ibi dicitur illumina ... lucernam meam deus ... illuminabis tenebras meas ...

lex per moysen data. gratia et veritas per ihesum christum facta

dum per lux increata creata

et abimicio cum tenebre erant super
abyssum dixit deus fiat lux et facta
est lux. quam non fecisti nisi lucificata
gratia lux. que est deus. Sed cum sibi suf-
ficeret ad omnia beatitudinem et gaudium bea-
tat eos faciendo illuminatos. nullius
boni cupiens cum ipso fruatur dei
voluntas bona. nullius mali timens
cum ipse deseratur. Sed voluntas ma-
la qua ut augetur cum quod eius bono
ditatus est non tenet cum quod eius indi-
gens miser est tale deum machi-
nans non colitur. longe ab illo fecit esse. De
fantasmata vita secta quam constituit
verum vanam et vagam lucem istam
visibilem corporum per carnis oculos
celestium corporum ...multiplici
augescit ... dilatavit atque narrat.
fictione ... et deus eam fecerat
lux ista quamvis et deus eam fecerat
longe incorporalis est omnia illi luci
quam fecit deus in mentibus piorum. quas
a tenebris lucificat sed ab impietate
iustificat, quando ... illa luce in
accessibili quod ipsa omnia fecit. Nunc in
omnibus inaccessibilis est ubi eum mundo
corde quando ipsi deum vi... Deus at lux
est et in eo non potest ulla ... non
est et in eo non potest ... non
non perceperunt lumen sed de ...
talibus quod est inaccessibilis illa luci-
ficata lux. quod non solum illa spiritale
lucem in sanctorum mentibus sed etiam ista
corporale fecit non ad quam plus pertinet
accedere malos sed quam fecit oriri super
bonos et malos. Cum ergo esset
tenebre super abyssum in loco quod erat lux
dixit fiat lux. Nunc lux. lucem
dixit fiat lux. Nunc lux. lucem ...
fecit inanitum est ... cum quod
tu est ... quod deus, quam tu lu-
cem fecit non ita inanitum est ipso
illa quam in mentibus angelorum est in
ipsos ... spiritus rationales deus fecit
... corporale quamdiu lucem vanam
... etiam ... ab ... inter
... sublimibus ... locis et inter
... spiritus ... corpore
... disputatum ... cum
dic fecit ista ista corporea ... celi
luminaria. Nunc ... ut ... et
tu pia lucem fecit ...

... fa... erat quoddam ... et
... qualibet ... lux
facta fuit. quod tunc esset tenebre super
abyssum dixit deus fiat lux cre-
ata in luce agentibus lucem. fa-
cta est non dubitat ... stas
litteras pie legendo sit dignus quod
intelligat. Et ... putandum est deus
aliquando facit lucem in tenebris ... -
pie ... spiritus dei superferebatur super
aquas. cum predictum fuisset tenebre
erant super abyssum abissus namque est
aquarum inextricabilis profunditas. sicut
per ... et velut
in hys tenebris quod erant super abyssum
habitavit spiritus dei. deus quod ... fe-
batur super aquas non intelligenti
... lux lucebat in tenebris
et tenebre eam non comprehenderunt
nisi per dei verbum fiat lux. et dicatur
eis fuisse aliquam tenebras erat lux
in quo ... rationales ... per volun-
tatem iniquam tenebre sunt lucem sapien-
tie dei nusquam absente comprehendendo
... ab ea longe sunt affectu non
loco. quid miror si spiritus dei qui super-
ferebatur etiam super aquas tenebrosas
ferebatur etiam super aquas tenebrosas ...
incorporabilis quamvis de loquimur ... sed sube-
... ... quidem ipse qui pre-
... dico ... non tu desero. quod
... mei vitas. ... sit
... quam deus aperuit ...
... quod dicimus ... qualis dimi-
nam ... iudicio patimur
quod ... displicet quod deo placuerit
... etiam displicet ... placuerit
... opera pia. que tamquam insoli-
... lucem ... et repperit
tamquam lucem ... et vidit deus lucem quod
quod spiritui est sic vidit deus lucem quod
bona est. ... omnia opera pia quod pla-
bo est. ... opera pia ... pla-
cent ei quod fecit. Et hic est videre sed
bona sunt ... cum ... alios
facere cogitur ut quod ei non placet
faciat. ... in aliquid faciendum in ... -
... labitur ut ... displi-
ceat. Cur at iste non displi-
ceat quod deus in opus suum vi-
dit. quod bonum est. quod quidem deus
corpus cum membra sua ...

in tenebras velut occulte se posuit
Non enim quod fecit vidit quia bonum
est, sed noluit videre quia malum
est. Miratum sane Christum dominum
nostrum dixit, quod scriptum non est nisi
ordo est verborum, ut cum aliquis
vidit quia bonum est etiam miratus
dicatur. Multa cum bona videret
non miraretur, tamquam praeter opinionem
ita sit, sed tamen consideramus quia ita esse
debuerint. Veruntamen undique eius non
in vetere testamento cui maliciose ca-
lumpniatur sed in novo quod imperitos
fallat. Accepimus deum esse miratum
Christum et fatetur esse deum et hac
in laqueo suo velut captum dolosis
simul ponit qua Christo deditos
capiat. Deus ergo miratus est cum
Christus miratus est sicut scriptum est in
evangelio quod audita fide centurionis mi-
randam miratus est. Et ait dixit suis
Amen dico vobis non inveni tan-
tam fidem in Israel. Ecce nos ut putas
comperimus Christum deum quia bonum est et
mirabiliter fortassis quod ponit ista me-
liora proponat. [illegible]
miratus Ihesus quod quondam fieri praedicabat
et antequam audiret. Utique noverat
quamquam cum plurimum interest verbo
videat esse quod bonum est quam etiam mi-
retur. Sed hic tamen est non nulla similitudo
quia etiam Ihesus lucem fidei miratus est
quam in corde illius centurionis ipse fece-
rat qui est verum lumen quod illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum. Nunc posset
aliquis impius paganus ita calump-
niari et reprehendere in evangelio sicut deum Fau-
stus in veteri testamento. Dicit enim ille in-
prudenter Christum non solum cognovisse quod mi-
ratus est centurionis fidem verum etiam quod
de iuda — Iudam inter apostolos elegit quem pravum
[illegible] eius non esset futurus. Dicit reprehen-
dit iste cum praeceptum in paradiso datum
fuit homini non facturo. Culpat [illegible]
quod fieret non potuit. Quis cum tetigit qui
tetigit fimbriam vestimenti eius quae fluxu
sanguinis patiebatur. Quod iste culpavit
deum nescisse ubi lateret Adam. Dicit
ergo quod dixerit Adam ubi es. Sed dixit

Christus quis me tetigit. Dicit et invidum
ac timentem ne quis intraret [illegible]
[illegible] in regnum eius [illegible]
fores quas ita clausit ut non impe-
trabiles pulsantibus aperiret, velut
oblitus eius quod ipse promiserat
Pulsate et aperietur vobis. Sed iste
invidie timoris quod arguit deum
quia non admiserit ad eternam vitam
peccatorem dicit et appetere non pe-
tendo sed honorem sanguinis. [illegible]
[illegible]
vita eterna [illegible]
ipse de sacrificiis carnalium quibus figura
promittebatur sacrificium sanguinis quo
redempti sumus voluit calumpniari hec
[illegible] et zelantem. Cum cunctos et
vendentes de templo flagellando
eiecisset recordati sunt discipuli de
illo esse scriptum Zelus domus tue
comedit me. Sed ipse accusavit
zelantem deum quod aliis sacrificari ne-
misisset. Dicit irascentem in suos et in
alienos. In suos quidem quod dixit servus
qui scit voluntatem domini et non facit digna
plagis vapulabit multas. In alie-
nos autem quod dixit Et qui vos non
receperit excutite illis pulverem de
calciamentis vestris. Amen dico vobis
quod tolerabilius erit terre Sodome in
die iudicii quam illi civitati. Sed iste
imitatur irascentem deum nunc in alios
nunc in suos. Quod vero apostolus com-
memorat dicens Quicumque sine lege
peccaverunt sine lege peribunt et quicumque
in lege peccaverunt per legem iudica-
buntur. Dicit et [illegible] et offeren-
dentem [illegible] sanguinis oblivia quidem
vel nulla commissa, hec quidem aut
nullo commisso paganus videtur. Sed
non habere in communio imperatore necesse
imperialem [illegible] in evangelio iussit
hoc ligatis manibus et pedibus proici in
tenebras exteriores. Qui nolle me
super se regnare. Precipit potius autem illos
qui noluerunt me regnare super se ad-
ducite et interficite coram me. Sed
iste exprobrat deum in veteri testamento
quod [illegible] levia vel nulla com-
missa hominum milia trucidare. Sanguino

Ad quod respondit faustus. minantem
deum ultionem se esse cum gladio. quo
non parcit nec iusto. ut petrum quo-
modo paganus ille respondet cum di-
cens apostolum paulum dicere de deo quod
proprio filio non pepercit sed pro nobis
omnibus tradidit illum. Audiens et petrum
cum de magnis tribulationibus suorum
et iustorum loqueretur ad tolerandum
exhortantem et dicentem. Tempus est ut
iudicium incipiat a domo domini. et
si initium a nobis. qualis finis
erit eis. qui non credunt dei euangelio.
Et si iustus quidem vix salvabitur
peccator et impius ubi parebit. Qui
cum impius vivo. cui tamen parcere non pro-
posuit. Et quid audientes quod ut iustus
parcat cum cedatis eos variis tribula-
tionum. Cum dicat et apostolus dictum
Et si iustus vix salvus erit. non solum
enim in veteri testamento scriptum est quem
enim diligit dominus corripit. flagellat
autem omnem filium. quem recipit. Et si
bona percepimus de manu domini. mala quare
non sustineamus. Sed etiam in novo. Ego
quos amo arguo et castigo. Et id
quod ait nosmetipsos diiudicaremus. a
Si utique non iudicaremur. Cum iudicamur
autem a domino corripimur ut cum hoc mundo
damnemur. Sed tamen si paganus in novo
testamento alia respondet. qualia isti
respondent in veteri. Nonne et ipsi ea
defendenda suscipient. Si ergo facere
possent. quod tandem vecordia hec talia
respondent. qualia ibi defendunt.
Si autem non possent. cur in uno tamen ac
non potius in utroque testamento quod nonnulla
legentibus impiis praeclara videntur sed ab
non intelligentibus piis recte dicta esse
non creduntur. Sed forte quod de novo
testamento plura sentiunt ipsa quae audent
dicere falsa esse atque falsa privilegio
illo suo diabolico. ut quidquid est
in eo ut epistolis canonicis. quod admi-
nari heresim suam putat id esse a christo
et apostolis dictum. teneat atque suadeat
quidquid autem contra eisdem codicibus adiu-
sus eos invenerit immissum a falsa-
toribus. Cum impudenti ac sacrilego
non dubitent dicere. Cum furori eorum
auctoritas omnium librorum extinguere
atque abolere conati. ita sustinendum
sufficere opus non fuerit videbatur non
pauca fuerunt. Ut iam moneo. utrum
insanas ac sacrilegas fabulas su-
as christianas nominis pallio velare con-
tendat. Videat tamen qui ista contra
scripturas christianas disputat. non
a nobis contra paganos tamen sed et
etiam contra manicheos eodem divi-
norum testamentorum utrumque defendi. Et
ista quidem que modo faustus velut
indigna deo de nostris veteribus libris
in sermone suo posuit contra paganum
et in euangelio vel apostolico sermone talia
reprehendentem. ita fortasse defendimus
ut paria de auctoribus eorum. sicut
paulus in apud athenienses fecit
commemorare. Inveniemus et fortasse
et in libris eorum. deum mundi creatorem
ac fabricatorem. et lucis huius insti-
tutorem. qui tamen antequam eam conderet
non iacebat in tenebris. et tempore
suo perfecto claruit gaudio. quod etiam
amicus est. qui quidem vidit. quia bonum est
et legislatorem. quia per hoc perquirenti
pro bono facit. Et ac perquirentem pro
malo. Quae non solo dicunt ignaros
futuri. quod et futurum contemptoribus
legem dedit. Iam vero non impudenter
quod aliquis interroget. ut homines dicunt
in quo libris multa. non ob aliud
interrogat. nisi ut prius quosque re-
sponsionibus convincat. Tum vero quia interro-
gat non solum sciat quid perlibeat ab
alto iudice. Si etiam illum hoc superbos
invidentem ac timentem deum. quia ma-
los deos si non viveret. si vellet
dicere plenos invenient eorum libros
dicat re. Ad divinam providentiam
pertinentes. De sacrificiis vel aliud
in paganis obiicit nisi cum apud
eos in a respondeamus: cum in multis ve-
teribus libris talia plerique deum timere
legerit offerri. Sed ego de uno sacrificio

clarius scripturarum diffinicionibus demonstrare
id non deberi nisi uni vero deo quod
et unus verus sacerdos obtulit me-
diator dei et hominum. Cuius sacrificii
promissivas figuras in victimis a-
nimalium celebrari oportebat quibus
commendacionem future carnis et san-
guinis per quam una victima fieret
remissio peccatorum de carne et san-
guine contractorum que regnum dei
non possidebunt. quia eadem substancia corporis
in celestem commutabitur qualitatem. quod
ignis in sacrificiis significabat ve-
lut absorbens mortem in victoria
In eo autem populo qui rite celebrata sa-
crificia et regnum et sacerdocium prophe-
cia erat venturi regis et sacerdotis
ad regendos et consecrandos fideles
in omnibus gentibus. et introducendos in
regnum celorum et societatem ange-
lorum ad vitam eternam. Huius itaque
veri sacrificii. sed religiosa pre-
sagia hebrei celebraverunt. Ista
sacrilega imitamenta pagani quoniam
que immolant gentes ait apostolus. de-
moniis immolant et non deo. An-
tiqua enim res est. prenunciativa im-
molacio sanguinis. futuram passionem
mediatoris ab inicio generis humani
testificans. Hanc enim primus abel
obtulisse in sacris litteris invenitur
Nec mirum est cum prevaricatores
angeli. quorum duo vicia ma-
xima sunt superbia atque fallacia
per hunc aerem volitantes quod uni
vero deo deberi noverant. sibi
a suis cultoribus exegerunt. a quibus
dii putari voluerunt. dante se
vanitati cordis humani. maxime
cum desideriis mortuorum consola-
rentur ymagines. unde simula-
crorum usus exortus est. Et ma-
iore adulacione divini honores
deferrentur. tamquam in celum receptis.
pro quibus se in terris demones colendos
supponerent. et sibi sacrificia a de-
ceptis. et deceptis flagitarent. Sacri-
ficium ergo non solum cum iniuste imperat
verus deus. sed etiam cum supplex que-
rit falsus deus satis ostendit cui debeatur
quod ille paganus si est difficilior
ad intelligendum. etiam ipsa prophetia per-
suadere. In qua tam longe ante
conscripta sunt que nunc impleta mon-
strantur. sed et hanc compunctio-
nem agnoscimus. Novimus quod mira-
rer. qui quidem non obs fuisse cre-
diturus. in cuius prophetie veritate recto-
lere. Cum autem zelare propheta ut demum
quo utique testamento ... obicitur. atque
ipsum verbum exagitaverit. vel aliud
quippe se omnium horum vel oporteret vel
negligenter ostendit. Cum cui docti corporis
disputant. inter voluptatem et cupiditatem
gaudium et leticiam. cautionem et metum
clemenciam et misericordiam prudenciam et astu-
ciam. fiduciam et audaciam. et multa
in hunc modum. Ita ut in hijs binis
verbis. ea que priora posui virtutibus
que autem posteriora viciis apponant
Plerumque sunt in libris eorum. cum abusione
istorum nominum quod hic vicia significat eciam
virtutes sint appellate. cum vel cupi-
ditas pro voluptate. vel leticia pro gaudio
vel metus pro cautione. vel miseri-
cordia pro clemencia. vel astucia pro pruden-
cia. vel audacia pro fiducia ponitur.
Et quis omnia commemorare valeat. que
ad plurimum litterarum mos locucionum usur-
pat. Hijs accedit etiam singularum lin-
guarum. sua quedam proprietas. Ita in eccle-
siasticis libris nostris invenias in vitu-
peracione posita zelo. Cum rursus ser-
monis etiam quottidiani consuetu-
do concordat. Contra duas res vi-
cinas quidem sed tam distinctas uno
nomine appellat. laborem et dolo-
rem. nos eas singulis nominibus nunciamus
quod a nobis uno nomine appellatur
vita sine scandalo qua dicimus vivit
quod animatum non est. sine spiritu. quamvis
dicimus bone vite. sed homo est. Contra
ista duobus quoque vocabulis significant

Hec si sic sunt ut exempla verborum ab
usione. que in quibus linguis late patet
aliqua etiam hebree lingue proprietate
zelus in utroque ponatur. sine
cuius coniugis adulterio sic castitatis amor
tolerabilis est. quod in deum cadere non potest
sive ad servande pudicitie coniuga-
lis pudicitia diligentius adhibetur
quod deum facere cum plebe sua alloquitur
tamquam coniuge. quam per multos falsos
deos fornicari non vult. non solum
sine dubitatione. verum etiam cum gratiarum
actione nobis utile est confiteri.
Sed et de ira dei dixerim. Neque enim
perturbat deum. cum infert iram
si ira pro vindicta ponitur sive abusione
sive aliqua prudentius lingue proprietate.
De iustitiis autem hominum milibus non mi-
rarentur. si dei iudicium non negarent
quod neque paganus negat. quod dei pro-
videntia istam universitatem regi et ad-
ministrari a summis usque ad yma co-
nedit. Sed si et illi negarent. vel
propter auctoritatibus facilius. vel aliquibus di-
vinis ceterarumque rationum disputatione con-
vinceret. vel saltem nimium durus et
stolidus. ipsi quod esse non credet. di-
vino iudicio relinqueret. Sed Elenia
postea sive nulla commissa propter que
deus intulerunt homines. si quod possit con-
iectaverunt quicumque. nec nulla esse
nec levia velut quod exemplis gratia po-
nitur de veste imperiali dominicus
contextum quod nec pluribus. Sacras ini-
urias adire queritur eius gloriam. non
propter sua. Vel si quid forte aliud
illa veste meliorem intellectum possi
tate invenietur. aut quod cum oculos
regis inficiunt. quod cum sibi regnare
noluerit. non in loco forte sinistre
iniuria apparet. non quecumque nulla
culpa est hominis. si vellet sibi regnare
quicumque homo ita ullam iniuriam vel
est culpa. cum tamen nolle regnare
solus regis. recte dicit. Propterea immutat iam
dictum quod Faustus posuit iniurias

veteribus libris tacet in vetu-
peratibus deum. quod minetur gla-
dium quo peccantem perimat vel iusto
vel reprobo. Cum pagano compone-
quo accipiendum sit. fortassis
ut novo et veteri testamento cum
placet sed do contra questio. qui
sic operationes vere nolite. Non lin
agnoscunt ut certe et dispiciant ut per-
vinee Quemadmodum quippe agricola ille
vinee alter parat falce sarmenta
fructuosa. cum non parcit vel
filiis. vel regibus illius purgando
illos amputando. Nullus enim
hominum. tanta iustitia preditus
cui non sit necessaria temptatio tri-
bulationis vel ad perficiendam vel
ad confirmandam vel approbandam
virtutem. nisi forte vel paulum ipsi
apostolum nemo iustus numeraverit. Qui
tamen humiliter et veraciter preterita
peccata fatetur. tamen se confidet ipsius
iustificatum gratias agit. Cum uno illi illeum
peccabat ille que vana non intelle-
xit dicitur non parcit nec iusto
nec peccatori. Audiat ergo ipsum Et
ne magnitudine inquit revelationum
extollar datus est mihi stimulus
carnis angelus sathane qui me
colaphizet. propter quod ter dominum rogavi
ut auferret eum a me. Et dixit mihi
Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in
infirmitate perficitur. Ecce ut in-
sto probat. ut eius virtute in
infirmitate perficeret quam ei dederat
colaphizante angelo sathane.
Ubi diceretur eum dyabolus dederit.
Dyabolus ergo agebat ne magnitudine re-
velationum paulus extolleretur. et
ut virtus eius perficeretur. Cuius
ergo dicat ab illo id est diceret erat
iustus colaphizandus angelo
sathane. qui per eum tradebat et
iniustos ipsi sathane. De quibus
idem dicit. Quos tradidi sathane ut
discant non blasphemare. Iam
ne intelligis quo id est deus non

parcat nec iusto. nec peccatori. An quia
ille gladius nouacula est. cuius comparatione
recipitur. Aliud est enim colaphizari. aliud
occidi. Qui uero non timent pro mor-
tuo quibus prostrata sunt martirum
milia. ut hii tenerent persecutores
in potestate. sicut nisi eis desuper data
esset ab illo qui dixit non parcam nec
iusto nec peccatori. Cum ipse dominus mar-
tirum qui proprio filio non pepercit apostro-
phans pilato diceret. Non haberes in me
potestatem nisi data tibi esset desuper.
Has pressuras persecutorum quas iustorum
propheta paulus exemplum esse iusti iu-
dicii dei. Haec [illegible] latius ab apostolo pe-
tro manifestatur. quod spiritus commemoraui
Ubi ait tempus est. ut iudicium inci-
piat a domo dei. et si initium a
nobis. qualis finis erit eorum qui
non credunt dei euangelio. Et si iustus uix
saluus erit peccator et impius ubi pa-
rebunt. Sic enim intelligitur quod non
parcat impiis tamquam sarmentis su-
perius ad combustionem. quoniam iustis non pe-
percit propter faciendam purgationem. Ita et
ipse petrus testatur. sed illius uoluntate
sic qui in libris ueteribus ait non parcam
nec iusto nec peccatori. Dicit enim et ipse
melius est benefacientes si uelit spiritus
dei pati. quam malefacientes. Cum ergo
quod uoluntas spiritus dei patiuntur benefa-
cientes. non parcit iustis. Cum autem male-
facientes. non parcitur peccatoribus. Secundum
illius uoluntatem fit utrumque. qui ait
nec non parcam iusto. nec peccatori. Illum
flagellando ut filium. illum puniendo
ut impium. Sic autem omnino quidem potui-
mus non colere deum patrum contra nostro
x in tenebris deorum. sed eum qui lux est et te-
nebre in eo non sunt ullae. atque in se
sperat lucem inaccessibilem. Cuius lu-
cis eterne candor est doctrina sapientie
ut lucis inoperabilem admiratorem
sed lucis factorem creatorem. ut probabiliter
approbatorem ut praemaneret uel ignauam
futuri. sed mandatorem precepti. dep

hec [illegible] glosa puniuntur
iusti et peccatores

natorem delicti. ut aduersus inobedien-
tiam preparata uindicta. pueros co-
herceret. sed timoremque teneret nec in-
prudenter respiciendo quietem. sed instru-
endo meditantem ut inuidia acci-
dentem. sed ab eterna uita que iuste obe-
dienti datur prouocatorem iuste
prohibentem. nec sanguinis et adipis
appetentem. sed carnali populo congruis
sacrificiis imponentem per quas figuras
uerum sacrificium promitteret. nec li-
uida perturbatione. sed tranquilla bonitate
zelantem ne uiri deo debitam ani-
mam castitatem per multos falsos deos corrupta et pro-
stituta turparet. nec ira uelut flamma
turbide seuientem. sed alia diuina
seuere iusta retributione. Quoniam
cupit uoluptatem libidinem. sed iudicandi
tenendi uigore etiam ipsi locutionis
ira nominatur. nec obsceniam ut ulla
commissa scelerum nulla penitentem.
sed correcto quod animo per temporales mor-
talium mortes utilitatem temporum
populis imponentem. nec pro ullo de-
licto certa confusione iustos peccatores
punientem. sed iustis salubrem correc-
tionem. iniquis suppliciorum. pro talibus ac
debita seueritate. per equitatem distri-
buentem. Cum uos aduersarii manicheos sit
prioribus uestris et deceptos. cum ma-
le intelligendo scripturas nostras. ullum
los intellectores opprimendo. sola de
catholicis contentio. Ac si relicta sana
doctrina. conuersi ad sacrilegas fabu-
las. nimium superstitione et alienati a
ueritate scriptorum. nec de nouo testamento
corrigi uelitis. uideri talia pretermissum
qualia in ueteri arguitis. Sic enim fit
ut aduersus uos sed aduersus paga-
nos. utrumque testamentum defendi
compellamur. Eos fateri aliquem uiro
carnales ita despiciente. ut deum
colat. non qualem colimus qui unus et
uerus est. sed qualem uos colere dicatis

q[uod] vir[tuti]b[us] vel calu[m]pnijs vel suspicio
nib[us] fictu[m] est. Bone iste cena me
liorem tollit q[uam] nos semper cum ad
u[er]sitate et q[ue]stu[m] q[ue] oculos aperit me
q[uam] cum opus e[st] magno acumine et
inge[n]io ut s[ci]t q[uod] dicat perspicua pos
sit o[m]nib[us] prudentes imprudentes
q[ue] appello audite. adu[er]sitate. indica
te cecato ei d[omi]n[u]s ut q[ue] cecitate
cu[m] patu[m] esset in tenebris. qua[m] con
ta plus et cognita luce meruisset
in tenebras. quanto melius q[ue] portam
sibi nova luce ad fugandas tene
bras. miratus laudaret. qua ipsu[m]
cecatos b[ea]t[i] tenebras ipsa lu
ce contenebrata ciuitate no[n] posset
Infelix p[er] p[er]turbatus. crudelis. p[er]
secutus s[ed] factus cecus cu[m] iste a[n]te fa
ciem suu[m] luce videt & mirari co
ram luce videt et mirare ho
ra. q[uam] a se gravita facit mala
q[uod] sit ab eo repulit tenebris inimi
cas. ut ei fuit inimica s[ed] cum cul
tas in imputabiles dampnad[us] in globo
illis reliquijs q[uam] errare s[ed] ap[er]ire lu
cida sua na[tur]a passe se. et inimica lu
isto co[n]stituerit ad aliqu[am] oc[u]l[o]s acc
sto ep cuni[us]. p[er] nesciebat [quam] plu
futu[ru]m eternas ignorantie tenebras
Sed at sciebat. eternas tenebris te
nebras patiebat[ur]. Erat vir [ho]p[e]s et
sola d[omi]n[u]s vir in p[ro]p[ri]us tenebris cecu[m] te
vn
[ur]pata e[st] vt postea luce noua inimi
cata e[st]. s[ed] alias tenebris alienas.
quas s[ed] timebat incurrit peccatore
deus ...ig illa p[ro] cecat. p[er] eande[m] p[ro]p[ter]
futurum tu[m] mala timebat. cecitas
occupaverat tenebris tenebras. Sed aut
s[ed] futu[ru]m nesciebat. ignorantie tenebras
...tabat. Sed at s[ed] parti sue. futu[ru]m
sciebat et no[n] timebat. peiores s[ed] tene
bre tante e[ss]e deb[ere]t q[uam] vel ignorantie vel
tiones ... ei licebat d[omi]n[u]s vir. q[ui] ...pa
tarne q[uam] no[n] a deo s[ed] ab hyle f...
... crediti. Sed laudat ap[osto]l[u]s
Et pati vnu[m] membru[m] co[m]patiuntur

o[mn]ia membra. Sed nos accusa[n]s sp[er]e
sciebat. timebat. dolebat. sed
quid facere no[n] licebat. In hijs q[ue]
sue miserie tenebris ex cecitate
ip[s]atus e[st] vt postea noua luce
q[ue] ab eo tenebras fugaret. mira
tus e[st] s[ed] alias tenebras quas p[er]
timuit magno malo. sue lucis
corruptus e[st]. Quanto melius no[n] dica
preceptu[m] dare s[ed] deus. s[ed] p[ro]
ceptu[m] acciperet s[ed] homo q[uod] bono p[ro]
custodiret. malo p[ro] contempnere
in vtroq[ue] tu[m] motu cu[m] libera vo
lu[n]tate vteret[ur] potius. q[uam] tam volu
tate ad contenebrandu[m] luce sp[irit]ua
inevitabili necessitate p[ro]mictur
Ita ad vtru[m] vtriq[ue] melius esset
vt preceptu[m] daret homo ...
q[uam] nam sua diuina necessitate
...pres. peccare compelleret. Sed ...
late et dicite nob[is]. quo vicit
tenebras. que vicit necessitas.
... ca[us]a apud illu[m] h[ab]it[us] ma
... a qua victus et inspirus ...
...tore pugnant. Quanto melius
nesciret. q[uo] ab eius facie fugisset
Adam. qui ipse p[ri]mo a facie d[omi]ni
ac d[omi]ni natus est. et postea a facie
d[omi]ni ipse atq[ue] ad ...cerit. q[uo] fugeret
no[n] h[ab]e[re]t. Quanto melius nat...
inuideret vita beatam. q[uam] na[m]
diuinam daret in misera ...
raret sagina et adipem p...
...torum potius. q[uam] ipse totiens
ipse ydolis mactaretur ...
adipem et sanguine om[n]i victima...
p[er]turbacio zelo p[er] illa p[ro]fessione
et odijs alicuius offerret potius.
q[uam] ipse ligatus no[n] solu[m] in ...
bus frugibus. vene...ia in ...
taribus p[ro] ... ceremo-
nijs offerret. Quanto melius
vel ... indignatione co[m]mota
ac ... pacis tibi ...
et alicuius ... q[uam] ipse no[n] sola

i omnibus irascentibus sed etiam i omnibus tacentibus turbaret. i peccantibus omnibus coinquinaret. In dampnatis omnibus puniret ubique legitur quod i sua parte quam ad hec dederat innocentiam ipse dampnavit. ut per illam vinceret quod timebat. etiam ipse substantiam corrupta naturis dampnatus. ut et dampnata pars eius. posset igitur sentiam miser sit tali similis esse. Sunt autem quis fecerat repelli a nobis deum magnitudine. pars aliciarum peccantibus. Ecce deus quem fingitis membra sua quoniam coactus cogit ire in sancto peccati postea dampnaret in globo. quod gaudere tibi faciet ut dicitis. ira non habet. Ecce miror si fronte habebit impudentem i eius vindicta. a quibus petere debet venia et dicere. Obsecro. ignoscite membra mea estis. quia ego in vos istud nisi victus necessitate facere non possum. Estis et vos quoniam tale. qui vos hic misi. Hostem quoque hostis corrupat. quoniam autem nunc vos timeo illi ego timeo ne purius corrupat. Jam etc etiam de factum i tanto scelere et hominum milia ob ullam vel levem culpam temporali morte interficere. quoniam membra sua. i. membra dei. substantiam dei et planeo dedo. et i peccati voragine tradere et poene sempiterne colligatione dampnare. Ecce cum esset illis necessitas peccandi vel non peccandi liberum arbitrium. quamquam de substantia dei quod vere substantia dei est. atque per hoc omnino incommutabilis quemadmodum quod dicatur. non inveniet. Deus et omnino peccare non potest. sed negare se ipsum non potest. Quod autem potest peccare et deum negare si nolit. non facit. Ergo quoque istis membris dei vim. voluntate habeat atque rationale esse ut deum peccandi velut potentia liberum voluntatis arbitrium. hic fortasse de similibus omnibus. illo eodem supplicio plectitur. Sunt autem libertate voluntatis illos peculas

[left margin:] fecerat

sumpsisse dicere non potestis. quia totus deus ipse non sumit. quod si eas non mittit in peccatum. totum a tenebrarum gente propriam peccare cogitur. Quomodo si cogi non possit peccavit. cum eos eo misit ubi cogi posset. et eo magis super illo velut patricidali culeo dignus quod hoc fecit libero arbitrio nimpio quam ille qui obtemperando illuc ierunt. ubi recte vincendi arbitrium liberum perdiderunt. Si autem ad peccandum et ipse invasus atque possessus cogi posset nimpie per vestram perflagitium Deinde supplicium sibi providisse nulla fuit i deo vero nec i corruptibilis libera voluntas. non se fingat iudicem sed agnoscat reum. non quod passus est quod nolebat. sed quod se simulat iusta retribuere dampnando eos quod non malum passos esse potius quam fecisse quod eo hoc tam simulat. ne vere (?) ut eius inveniat. qui aliquid propter alterum misero. si felix atque fortunatus noceret. Neque eam et hoc membris ut deus vestrum. sine ulla iniquitate commune hostibus nec iustis. ut peccantibus pro. qui i replesse dea vestri parte. qui sanctus vel intelligens ultimum posuit. quam i membra sua. posuit. ut pacem per impia incomparabiliter locuanda hostibus obtulit. imperatoria forte iniquitas acciperet. Dei ideo merito debet perpendi tamquam immanis atque sine sic supplicium. quod terrae a pore sua lucida natura passus est et inimicorum sibi iussit subtituit. Sunt inter ut ipse dicitis. ita eam in ipsa vita pene aviditate precipitem tenebrarum. ut omnis sua recolere. si quando ab hospitali natura discerne non valent. Ergo aut quid vel mali ipse fecerit. si innocentes tam mala passi sunt. quo faciente nisi illo iniquitatis qui et a se tam in tantum malum ut deum impeceravit. Peiore ergo etc simul ipse quam hostem per

pr ea causas ad tantum malum incipit
hostem autem tamquam bonum appetivit,
cupiens proprium non nominis ille princeps
sed deus vester magis ab eo imperatus. alter
sibi complere non valebat prius adversus
hostem magis bellum. et post adversus
inclusit. Alterum ergo non attinet
causas. quarum obedientia tutus est. qua-
rum morte securus est. Sed cum coactu-
m est preliari. nunc et calumniari natu-
ram se erroris a porta sua lucida na-
tam esse et inimicitie lumen suo compe-
tens; tenuit. ad hoc utique ab hoste con-
tempit. cui si resistere non valu-
erunt. immeritos damnavit. Si
autem valuerunt. ut voluerunt, quid
adhuc tam fabulose inducitis
naturam mali. cum a propria voluntate per-
origo peccati. Sed cum tempta...
non ut aliqua facerent. si cupis
sunt malo resistere voluerunt. aut
aliud si faciunt. hoc faciunt. si autem
non faciunt. committunt immanitorum
peccaret. Si potuerunt et non fece-
runt utique noluerunt. Si ergo no-
luerunt voluntas eorum est. non neces-
sitas. A voluntate initium peccati sed
ad initium peccati. inde incitamenta
ad faciendum totum iniustum perceptu-
li. vel patiendum penitus iustum iudicium.
Proinde nulla causa est. Cur quidem
tos unde sit malum invenerit
in hunc errorem. tam magnum
malum. ut naturam tot bonis ple-
nam naturam mali diceretis. veri-
tate. naturam summi boni. cum convictionem
naturam mali horrendam nature ma-
lum ponitis. Sed huius et erroris cau-
sa superbia est. quam non haberetis nisi
velletis. Sed vos dum vultis id quod
impossibile. quomodo defendere auderetis
vestre originem peccati a voluntatis arbitrio
et ponitis in vana et falsa fabula
naturam mali ac per hoc restat ut dicatis
etiam illas animas in horribili globo

eterna colligatione damnandas
non voluntate sed necessitate. inimicas
lumini suo contulisse talemque deum
verum iudicem constituatis apud quem
nihil prodesse possit eis. quarum
causam diminutam necessitate defen-
ditis. et talem regem a quo fratribus
vestris filiis et membris illius. quin
inimicitias adversus eos etiam
non voluntate sed necessitate contraxisse per-
hibetis ut indulgentiam impetrare
valeant. Sed immanissima cru-
delitate nunc quoque torquet vos
ad ipsius defensionem. ut cum tamen ista
quae necessitate faciat compellatis. Si ergo
possetis invenire alium iudicem
qui liber vinculo necessitatis sine mode-
ratore consisteret cum illo. illum etiam
illo globo non forinsecus figeret
sed cum ipso terribili hoste intus
includeret. Cur et non iste per-
sit ad peccati dampnum quam pena est
ad eum necessitas. Multo ergo me-
lius eligeretis deum in comparatione
peiorem non qualem colit sed qualem
vos colitis vel fingitis vel putatis
qui sine ullo certamine condamp-
natione et dispendia non pateretur
in suis. ut iusto vel potius
potens qui non peccat inclusionis
vel innocentibus. si necessitas eorum
non est. vel ille ob temperando factus
nocentibus. si et necessitas eorum
est. ut ab eo inde in damnaret
tunc quo vel sit absolutus post victo-
riam reparaverit libertas. vel sit
damnari debuerit. si et post
victoriam tamen saltem valet neces-
sitas. ut aliquid valet et crudelitas
Sed ad deum. non illum verum et pu-
rum. quem colimus. sed alium nescio
quem fictum confingitis. quem vos colitis
vel arbitrium vel calumniamini
quia tamen etiam ipse nullo est melior
deo vestro ambo cum nos sit. et a
vobis ambo configuntur. sed me-
liorem fingitis eum quem talem

accusatis quam eum quem vos adora-
tis. Sic et patriarchas et prophetas non
tales vituperatis quales honorantur
a nobis, sed quales libros eorum non
intelligentes et malivola vanitate
finxistis. Qui tamen etiam ipsos quales
fuisse confingitis, parum est si dicam
vestris electis vestri manichei man-
data servantibus, nisi etiam eundem
ipso deo vestro esse meliores. Sed non
aggrediar demonstrare nisi prius sanctos
predictos meos patriarchas et prophetas
a criminatoribus vestris adiuvante me
deo adversum corda carnalia per-
versa voce defendero. Et vobis quidem
manicheis pro nunc sufficeret. Ut
etiam vitia que putatis morum lau-
dibus verorum pronuncianda doceamus ad-
dentes ad tumultum confusionis vestre
ut etiam deus vester longe peior in-
veniatur hominibus, quales predictos fuis-
se iactatis. Sic ergo ut dixi nos-
tre sufficiet. Sed qui non nulle
etiam preter vestra vaniloquia sua
sponte commovet. Vitam prophetarum in
veteri testamento comparantes vite apostolorum
in novo testamento, nec valentes discerne-
re consuetudinem temporis illius quo promissio
revelatur. Cum magis vivente compel-
lor. Quod vel temeritate sua audent per-
fice prophetis. Ut noscere sive quam-
provincia de prophetis ... in re ...
primum dico illorum hominum non tantum
linguam verum etiam vitam fuisse prophe-
ticam, totumque id regnum gentis hebre-
orum magnum quendam, quoniam et ma-
gnum cuiusdam fuisse prophetam, quo cer-
tum ad eos quidem pertinet qui illic erant
eruditi corde in sapientia, non solum in
his que dicebat, sed etiam in hiis que
faciebat. Sed etiam ad ceteros. At fe-
rentes illius gentis homines in hiis que
in illis vel de illis divinitus fiebant
prophetia venturi christi et ecclesie prophetanda
est. Omnia eum illa sed de discipulis
in figura nostri fuerunt. Et autem isti in
quibusdam factis, atque alii vel longe
sunt reprehendendi, tamquam libri ex prophetis

In figura colligebat opera
prophetarum patriarcharum

sicut nonnulla etiam sacrilegia pa-
ganorum respuendum tamquam stultitiam
vel potius tamquam dementiam. Quis
enim non cognoscat pomum comederet
in arbore aut puerilis cuiusdam
fatuitatis affectum qui inclinato ca-
pite sibilabat in terra et cum hominibus
interrogantibus responderet, increpus hoc
facere cepit. Vel cum sapiat vel
intelligit in magnis animis
quanta ubertas vitiorum parvorum
ciborum esse plumas, non illa specie
sed in illa caritatis comparatione. Discas at-
que quod in magnis ista respuendum
pueris impositum in scola, quod tamen
magno sit dicerent, nominativum nu-
meri singularis ubi numeri singularis esse
reddendum, reprehendit latine lingue
doctissimum auctorem qui dixit pars
in frusta secant. Debuit enim dicere
secat. Atque non potuit religio- *in iudice aut(ore)*
sitate culpat eum quod geminata
eum dixit religionem patrum. Si enim
non absurde dicatur fortasse in genere
suo quantum distat severitate et me-
taplasmi doctorum a soloecismis
et barbarismis imperitorum, tantum
distare facta prophetarum a libidinibus per-
tatis iniquorum. At quod sicut puer in
barbarismo reprehensus est de virgi-
nali metaplasmo, sic vellet de-
fendere ferulis. Nec est ista quo eum
ancille sue concubitu voluntarius
abrahe filium qui de agar genitus
nuerit in exemplum defensionis
assumpserit, vetula non plene ferme
lis sed vel fustibus cohercitus emen-
detur, ne cum ceteris adulteris et
non supplicio punitum agnoscat me
quidem ille res propter magne
pietatis et ad hoc inde plenitudo di-
ta est. Ut persona patriarche et
hominum adulterio coequetur. Sic
vitium proportione sua, cuiusque generis
et in illis locutionum quibusdam
virtutibus seu vitiis peritia vel
imperitia, sic in hiis moribus quibus

lege divino congrue virtutibus seu vi
ciis sapida sive insipida valet con-
siderare ne in quemque laudanda vel vi
tuperanda · accusanda vel defenden
da · cohercenda vel relaxanda
dampnanda vel absolvenda · appe
tenda vel vitanda · tenere et ser-
vare munus · in qua omnibus peccata seu recte
facta versantur · et primus quid sit peccatum
considerare debemus · deinde deinde
inspicere facta sanctorum libris conscripta
divinis · ut si qua et ipsorum peccata
invenerimus · ob quam utilitatem · sint
etiam ipsa conscripta libris necnon et
mandatis · diligenter quantum possimus
revolvere videamus · quod autem reperimus
stultis seu malivolis videri peccata
esse quod non sunt · vel non sunt in eis · cum
nec aliqua exempla virtutum hec
intuentur · qua ob causam illis
inserta sint libris · quas ad utilitatem
vite presentis regende · et future adi-
piscende conditas salubriter credimus
porro autem quecumque in factis sanctorum clu
rent docuta iustitie velut vel in-
dubitat deliquisse scriptoribus
peritorum · de illis ergo potest esse quo · quod vel manifest
ac recta videri sint · si vero recta sint appa
scripta videri sint · sic vero recta sint appa-
ruerit · vel peccata sint · vel etiam pe-
nicosa peccata esse convincuntur · si ve
nicosa si valeant ad imitationem sive in ipsis
valeant ad imitationem sive in ipsis
libris reprehensa non sunt / et ideo putari con-
vincuntur non esse peccata · sive eis illic
reprehensa sint · et sub facili specie re-
nitu committantur · quod et in ipsis inve-
niuntur · Ergo peccatum est factum vel dictum
vel concupitum aliquid contra legem · Lex vero et
terna est ratio divina vel voluntas dei or-
dinem naturalem conservari iubens · per-
turbari vetans · Queritur ergo sit in
homine naturalis ordo quaerendus · et constat
hominem ex anima et corpore · sed hec et pe-
cus · [illegible] nulli autem dubium est animam cor-
pori naturali ordine preferendam prevenienda
dictum · Animus ergo in quibus est · quod pecori
non inest · unde sit anima corpori
ita ipsius animae ratio · ceteris eius partibus

quas habet et bestie · natura lege prepon-
nitur · quod ipsa ratio · quod partim contem-
plativa est · partim activa · procul dubio
contemplativa precellit · In hac enim
et imago dei est · qua per fidem ad
speciem reformamur · Actio namque ratio-
nalis · contemplativi rationali · debet obedire
sive per fidem operanti · sicut est quamdiu
peregrinatur a domino · sive per speciem
quod erit · cum similes ei erimus · quum vide-
bimus eum sicuti est · efficiemur in spirituali
corpore ex gratia eius · equales angelis
eius · recepta stola prima immor-
talitatis et incorruptionis · qua induetur
hoc mortale et incorruptibile ut ab-
sorbeatur mors in victoria · iustitia
perfecta per gratiam · Nam et sancti angeli
nos angeli habent contemplationem et actio-
nem · Angeli sibi agendum imperant
quod ille quem contemplantur iubet cui
et non impio liberaliter serviunt so-
ciu[illegible] nos vero quorum corpus mortuum
est propter peccatum · donec vivificet deus
et mortalia corpora vestra propter inhabi-
tantem spiritum eius in vobis · pro modulo
infirmitatis nostre sepe contra legem
qua naturalis ordo servatur iuste vi-
vimus · si vivimus ex fide non ficta
quod per dilectionem operatur · habentes in conscientia
bona spem reposita in celis im-
mortalitatis et incorruptionis et ipsius
perficiende iustitie usque ad quandam in-
effabilem promissionem saturitatem · quam
in via peregrinationis esurire ac sitire
opus est · quamdiu per fidem ambulamus
non per speciem · Nam per hoc actio
servus fidei serviens deo · refre-
nat omnes mortales delectationes
et eas cohercet ad naturalem modum ·
meliora inferioribus ordinata dilectio
preponens · Si enim nulla delectatione il-
licita nemo peccaret · peccat ergo qui
delectationem illicitam relaxat potius
quam refrenat · Est autem illicitum quod
lege eterna prohibetur · qua naturalis ordo servatur

Si ergo aut sit aliqua rationalis creatura
quae vel possit illicito delectari,
magna quidem est; sed si est, non in cogitan-
tibus est homo: ut illa natura angelica
quae in veritate non stetit. Sic cogitemus
ista rationabilia fieri potuisse, ut inesset
eis possibilitas frenandi delectationem
ab illicito, quam non refrenando pec-
caverunt. Magna est itaque et humana
creatura, quae quidem peccandi possibilitate
instauratur, per quam si voluisset non
cecidisset. Magnus ergo deus et laudabilis
nimis qui condidit eam. Condidit enim
et inferiores quae non possent peccare, condi-
volunt dit et meliores quae nollent peccare.
Bestialis enim natura non peccat, quia
facit contra eternam legem cui sic subdi-
ta est, ut eius particeps esse non possit.
Et neque angelica sublimior natura
non peccat, quia ita particeps est legis eterne
ut solus eam delectet deus, cuius vo-
luntati sine ullo experimento temptationis
temptationes obtemperet. Homo autem cuius post peccatum
temptatio est vita super terram, subdat
sibi quod sibi commune cum bestiis, sub-
dat deo quod sibi commune cum angelis,
donec iustitia et immortalitate per-
fecta atque percepta ab ipsis exaltetur,
illis equetur. Mortales autem delectationes
usque ad reparandam seu custodiendam
istam mortalium salutem, sive nunc cibi causa
honorum sive ciborum, sive nunc ut contractande
salutis refrenande sunt. Ultra si sapiente
ut relaxande fuerint, et contra tempe-
rantie ionem homo fuerit et contra temperantie
legem non se regentem abripuerint,
libidinose erunt, per facto illicite ac
turpes et digne doloribus emendari.
Si etiam perturbatum rectorem in
tantam voraginem perditione coniunctum
tantum ut vel in ultimis
divinis mergant, ut vel in ultimis
fore credens confessionis et penitencie ne-
gligat medicinam qua correctus
emergat, vel ad peiorem mortem
tendens contra illam eternam providentie le-
gem blasphemum os protinus de-
fensionis adhibeat, atque ita deum
fugiatur omnino non iam emendatione
sed damnatione dignum loco in inferis.

Hanc igitur legem eternam quo lege copulata
in ordine naturalem conservari iubet, per-
turbari vetat. Videamus quid peccaverit
vel quid contra istam legem fecerit pater
Abraham in hiis quae velut magna
crimina Faustus obiciat, habendo in eo
plus insana flagrans cupidine ex
Agar quam iam sibi de Sarra coniuge pro-
miserat, minime credens, cum pene
te voluntatis sit. Siquidem ibi iste Fau-
stus crimina cupiditatis et de se
sibi pene nephas prodidit, et Abrahe
tribuit nequicius errans quam laudat.
Quod enim lex illa eterna, id est voluntas dei
creaturarum omnium conditoris, conservando natura-
li ordini consulens, non ut serviat
delectationi cohibeat, sed ut saluti generis
prospiciat: ad ipsam tantum propagandam
mortalis carnis delectationem dominatu
rationis in concubitu relaxari sinit.
Sed econtrario perversa lex manicheorum ne
deus eorum, quem ligatum in omnibus semini-
bus plangunt, in conceptu femine ar-
tius colligetur, ipsum ante omnia seminatum
a concumbentibus iubet ut deus eorum
turpi lapsu potius effundatur. Quam enim
dolenda vincatur. Non igitur Abraham
plus insana cupiditate flagrabat
quam manicheus plus devotus in ipsa
natura qua delectabat. Proinde ille
naturae ordinem servans, nichil aliud
concubitu agebat nisi ut homo nasceretur.
Iste perversitate fabule observans, nichil
in quolibet concubitu timebat nisi
ne deus captivaretur. Ubi autem
Faustus a facto Abrahe velut co-
niugem culpat uxoris, ubi vero ma-
lo quidem acto et intentione vituperan-
da, sed tamen nesciens et nolens, u-
trumque collaudat, neque enim coniugem
pro flagitio coniugis nuptiis inquit, quod
ille sua libidine turpi et illicita
voluptate sociaret, sed etiam naturali
illa ordine filios volens, per eius
sterilem sciens ancillam uxoris si-
niditate in usum suum pro potestate
vendicavit, licita non cedens vicio
concupiscentie, sed iubenti obediens.
Neque sic inordinata superbia erat
cum nepote uxorem

marito tamquam domino debebat famulatum. Sed quod
ad membra corporis attinet quibus
sexus ipse distinguitur apostolus dicit
Similiter et vir sui corporis potestatem
non habet sed mulier. ut tamen in ceteris
actibus ad humanam pacem pertinentibus
mulier viro debeat famulari-
bus. mulier viro debeat famulatum
tamen in hac una re qua sexus
uterque carnalis sorte discer-
nitur et carnali commixtione con-
venit, potestatem in se habeant parem
vir in uxorem et uxor in virum.
Prolem igitur quam de se Sara habere
non potuit de ancilla habere vo-
luit. eo corde faciens quo et de se
fecisset. Sed ista numquam hoc facit
mulier, si in corpore viri carnale
concupiscentia tenetur zelantis potius
pellicem non facit matrem. Hic vero
contra sicut propagandi voluptas pia
fuit, quia concumbendi voluntas libi-
dinosa non fuit. Illud autem quod de se-
mine non potuit Abraham quod Faustus
obicit nimie credulus deo qui sibi
prolem de Sara promiserat, de ancil-
la prolem suscipere voluit. Sed accepisse filium ex
suscipere voluit. sed accepisse filium ex
eodem quem promiserat deus here-
dem hoc promiserat deus. Verum
erat Sara sic sententia quia voluit
in veniat semen Abrahe. numquid
sic promissa terra et innumerabilis mul-
te promissa esse. Non dubitasset in pla-
titudinis gentium, non dubitasset tam
te factum quo illius semen est futura
propagatio. utrum ex carne Abrahe si
de se ipse generaret an ex voluntate si-
aliqua forte adoptaret. Deinde si
de carne propria utrum ex Sara an ex
ancilla, promissio non dum manifestaverat.
Fuit elegant inquit quem voluit et
inveniant Fausti et falli impru-
dentes contra falsa. impudenter. Itaque
dicit quia falli cum sibi videret non nasci filios
Abraham cum semen suo fecit promissione
et cum semen suo fecit promissione
tenet quod de adoptione cogitabat
sic iudicat quod cum deo loquens ait
de vernaculo suo: Hic heres meus
erit tamquam diceret: Quia de meipso
mihi semen non dedisti, istum saltem
quod semen meum promisisti, licet semen
meum numquam non appellaretur

nisi quod eius carne nasceretur. sicut nos
appellaret apostolus semen Abrahe qui
certe originem carnis ab illo non ducimus
sed imitatione fidei semen eius facti sumus
credentes in Christo, cuius caro ex illius
carne propagata est. Sed at Abraham
audivit a domino: Non hic erit heres tuus
sed qui exiet de te, ipse erit heres tuus,
iam non adoptionis cogitatione sublata
sed de se ipso semen speravit. Abraham re-
tinuit de se ipso. quod Sara iam ut ex
stabat incertum utrum ex Sara an ex
ancilla. sed illi deus occultaverat vo-
luit. Donec prius ex ancilla vetus
testamentum figuraret. Quid ergo mirum si
videns Abraham sterilem uxorem cu-
piente sibi prolem, quam parere ipsa
non potuit, ex famula sua et ex
marito suo procreare. non sic carna-
li cupiditate sed coniugali potestate ob-
temperavit. credens quod Sara quidem
tam voluisse quod iam ex se ipso illi here-
dem promiserat sed ex qua feminam non
dum promiserat. Frustra itaque Faustus ad obiciendum
hoc tamen insanus implevit, tamquam
in fide Abraham infidelitatem arguens
certa cum veritate non credidit, nec
valuit intelligere. Sic ad libidinem
calumniandi nescierit et legem excitat
iustum et fidelem virum nimium sufu-
rem. immundiatorem appellans
famissimum. Inmunditatore appellans
avaricie ac ventris causa duobus regi-
bus Abimelech et Pharaoni diversis
temporibus Saram coniugem suam sororem
mentitus esse, quia erat pulcherrima in co-
ncubitum aspersit vendidisse. Non ore
verdico a turpitudine separat honestatem
sed ore maledicto totum vertit in cri-
men. Quod enim Abrahe factum leno-
cinio simile videtur, sed non valent
ex illius eterne legis lumine a pecca-
torum discernere. et constantia
tentata discernere. et constantia
pertinacia videtur sed. et virtus fiducie
vitium putatur audacie et quecumque ali-
obiciunt qui non recte agentibus a recte
(sic) Abraham flagitio
coniugis. Neque enim Abraham flagi-
tio consensit uxoris. cuiusque venditio
dit adulterium sed nec illa famula
sua non libidinem mariti permisit
sed officio generandi ultro intulit

nequaquam turbato ordine naturali ubi
eius potestas erat iubens uxorque obe-
dienti quam decebat concupiscenti-
a. Sit ergo coniugium castum et casto
corde sibi cohaerente. de cuius ubi
pudicitiae nunquam dubitabat nullo dubi-
tabat. tacuit uxorem dixit so-
rorem ne forte ab alienigenis
atque impiis captiva possideretur. Se-
curus de deo suo quod nihil eam turpe
ac flagitiosum pati sineret. nec
fidem ac spem fefellit. Namque pharao
territus monstris multisque propter eam ma-
lis afflictus ubi eius uxorem divini-
tus didicit illaesam cum honore re-
stituit. Abimelech ac similiter co-
monitus et edoctus fecit. Fecit non
ulli [illegible] quidem non talium mores et
maledicta sed Faustus. Et eidem libro
honorem debitum defraudans. quod spiritualiter
non intellexit reprehendit. vel reprehen-
dendo non intelligit. cum et Abra-
he facta considerantur. Visum est eis quia
firmitatem fidei perdiderit atque titu-
bavit. Et timore mortis sicut dominum pe-
trus. ita iste negavit uxorem.
Quod si ita nobis esset intelligendum
homo aggressum ut eius incorrupta
vita deleta atque oblitterata caperetur.
Sed ut illius apostoli quidem culpa non
sit aequalis negare uxorem et negare
salvatorem. Hic vero cum horum quod in-
telligam ut hoc intelligam. nulla causa
cogor. temeritate labi ad reprehenden-
dum. quae nemo committit timore
lapsum fuisse ad mentiendum. Neque enim
utrum uxor eius esset interrogatus
non esse respondit. Neque enim ab eo quaereretur
quid esset ei illa mulier indicavit
ut sororem. non negavit uxorem.
Tacuit aliquid veri non dixit aliquid
falsi. Quam nusquam adeo despiciamus. ut
sicut Faustum sequamur qui aut sororem
mentitum. qui genus Sarae aliunde se
dicit. cum id scripta sacra non aperuit
potuisse iustum esse ut in ea re quam
noverat Abraham. nos autem non novimus
pronuntiasse potius credamus loquentem

sicut de uxore abrahe

quod sciret. quam maiestatem criminari quod
negavit. Cum in Abraham eo tempore vinceret
in regno generaus. quod quidem igitur fratres
ex utroque aut ex altero vel altero pa-
rente natos. necdum coniugio non lice-
bat. filios autem fratrum aliosque longin-
quiore gradu generis consanguineos. nulla
lege. nulla potestate prohibita consuetu-
do iungebat. cum minor sororem suam
in eo prius sanguine generatam habebat
uxorem. Ita hoc ipse reddidit sibi eam
regi dixit. Ex patre esse sororem. non de
matre. Ubi erat ut sororem mentire-
tur nullo iam timore cogebat. quam ille uxo-
rem eius didicerat. et eam divinitus terri-
tus cum honore reddebat. Fratres autem
suae sorores generali nomine consanguineos
vel consanguineas solere apud veteres
appellari. scriptura testatur. Nam et Thobias
ad deum cum oraret antequam misceretur
uxori. Et nunc domine tu scis. quia non
libidinis causa accipio sororem meam.
cum esset illa non ex eodem utero com-
patribus. non ex eadem matre natae. sed
ex eadem stirpe cognationis exorta est.
Et loth frater Abrahe dicitur cum patruus
Abraham eius esset. Et qua vocabu-
li consuetudine etiam fratres domini vo-
cantur in evangelio. non utique quos maria
virgo peperit sed ex eius consanguinitate. Ob
propinquitatem dicet aliquis cur non potius
ita de deo suo propter Abraham. ut
fateri non timeret uxorem. Neque enim
deus ab illo mortem non poterat re-
pellere quam timebat. cum eum tuitione com-
plecteretur ab omni pernicie in illa peregri-
natione tutari. ut nec uxor eius
quae esset pulchra appetiretur ab aliquo
nec propter illam ipse necaretur. Poterat
sane hoc efficere ipse deus. Quis ita per
denegans. ut hoc negetur. Sed si interroga-
tus Abraham illam feminam indicasset
uxorem duas res tuendas committeret
deo. et suam vitam. et uxoris pudicitiam.
Potuerat autem ad sanam doctrinam quod
hominem quod faciat homo non desit temptare deum.
Sicut neque enim et ipse salvator non
poterat tueri discipulos suos quibus

cum ait Si vos persecuti fuerint
in una civitate fugite in aliam. Cuius
rei prior exemplum prebuit. Nam cum
potestatem haberet ponendi animam suam nec
eam poneret nisi cum ipse vellet, infans in e-
giptum cum infantis portantibus
parentibus fugit. Et ad diem festum
non evidenter sed latenter ascendit,
cum alias palam loqueretur iudeis
iratis et inimicissimo animo
audientibus, nec tamen valentibus in eum
mittere manum, quia nondum venerat
hora eius, non cuius hora necessitate
cogeretur mori, sed cuius hora oppor-
tunitate dignum iudicaret occidi. Cum ergo
palam docendo et arguendo et tamen
inimicorum rabiem valere aliquid
in se non sinendo dei demonstrabat
potestatem, item fugiendo et latendo
hominis instruebat infirmitatem, ne
deum temptare audeat quando habet quod
faciat ut quod cavere oportet evadat. Ne-
que enim et apostolus paulus desperaverat
adiutorium protectionemque divinam vel fi-
dem perdiderat, quando per murum in spor-
ta summissus est ut inimicorum
manus effugeret. Non ergo deo non
credendo sic fugit, sed deum temptando
si fugere noluisset cum sic fugere po-
tuisset. Proinde cum inter ignotos
propter excellentissimam pulchritudinem Sare
et eius pudicitia et mariti vita
esset in dubio, nec utrumque tueri pos-
set abraham sed tantum unum hoc pos-
set, id est vitam, ut deum suum non temp-
taret fecit quod potuit, quod autem non
potuit illi commisit. Cum ergo se
hominem occultare non valuit, mari-
tum se occultavit ne occideretur,
uxorem deo credidit ne pollueretur.
Quamquam scrupulosius disputantium
possit dici illius mulieris pudi-
citia violaretur etiam si quisquam ad-
ulterio eius commixtus esset, cum id ipse-
ni pro mariti vita ut illo sciente
sed iubente permitteret, nequaquam
fidei deserens coniugalem et potestatem

non abnuens maritalem. Sed ille ad
alteram non fuit quam uxoris obtemperans
potestati de ancilla prolem genuit. Concessit
sed post virum pudice, quia non ita duo-
bus viris una ad concumbendum femina
subditur sicut due femine uni viro. Ut honore-
tius et longius illud accipias quod pri-
mus abraham non temptavit deum, quando
re pie quidem potuit hoc consuluit, et
te pie in deum [illegible] cui pudi-
citiam uxoris commendavit. Jam vero
hac re gesta atque divinis libris posita
fideliter narrata que non delectet
fideles quam narrata, et sacramen-
ta etiam secreta spiritu perscrutari
hostium pia fide studioque pulsare ut
aperiat deus, et ostendat quis et in illo
figurabatur vir, et cuius sit uxor que
in hac peregrinatione atque inter alieni-
genas pollui macula non sinitur
ut sit viro suo sine macula et ruga.
In gloria quippe recte vivit ecclesia ut
pulchritudo eius honor sit viro suo, sicut a-
braham propter Sare pulchritudinem inter alieni-
genas honorabatur, cui ipsi cui dicitur in
canticis canticorum O pulchra inter mulieres,
propter pulchritudinem mercede reges offerunt
munera, sicut Sare obtulit rex abi-
melech, plus in ea mirans forme
decus quod amare potuit et violare
non potuit. Est enim et sancta ecclesia do-
mino ihesu christo in occulto uxor, occul-
te quippe atque intus in abscondito
secreto spirituali anima humana inheret verbo
dei ut sint duo in carne una, cuius ma-
gnum coniugii sacramentum in christo
et in ecclesia commendat apostolus. Proinde
regnum terrenum seculi huius, cuius figura
gerebant reges qui Saram polluere permis-
si non sunt, non expertum est nec invenit
ecclesiam coniugem domini, id est quam fideliter illi
tamquam principi viro subdita coheret,
nisi cum temptavit violare et divino
testimonio perfidiam martirum cessit cor-
rectusque in posterioribus regibus honora-
vit munere, quam in prioribus non
valuit

non evaluit. Ita quod etiam in eodem
rege prius et posterius figuratum
est, hoc in isto regno prioribus et po
sterioribus regibus adimpletur. Cum autem
dicitur propterea esse sororem patris, etiam
non de matre, non terrena generatione
que evacuabitur, sed gratia celesti que in
eternum manebit, cognatio commen
datur. Soror quippe qua gratiam gerit morta
les non eterna acceptam per charitatem ut
filii dei vocemur eternique. Itaque eius
habet gratiam de synagoga matre
vero secundum carnem sed de patre propinquum
habent vero cognationem terrenam que ad
mortem temporalem generat, vocatos in aliam
vitam ubi nulla mors. Negare nos
Christus docuit non fateri, cum discipulis
ait: Ne vobis patrem dicatis in terra;
unus enim est pater vester qui in celis est. Cuius
rei prebuit exemplum, quando et ipse
dixit: Que mihi mater aut qui fratres?
Et extendens manus in discipulos
ait: Hii sunt fratres mei. Et ne quisquam
in hoc vocabulo terrenam cognationem
cogitaret, adiunxit: Et quicumque fecerit
voluntatem patris mei, ipse meus frater et so
ror est. Itaque quod dictum est de patre ecclesie
cognationem appello, non de matre
synagoga; ad eternam quippe vitam
nos vocat, ubi immortalitatis natiuitas
sunt, non ad temporalem, ubi ut vocaremur
mortalis factus sum. Sed ergo etiam
cf // alienigenam uxorem se fuisse occultatur alienige-
nis; ipsa autem soror non tacetur
hiis. Que interim tam facile occurrit quo
occultum et difficile ad intelligendum est
quo arcana lingua verbo dei copuletur
sive misteriis sive quid melius
et apertius dici potest, cum sit id de
ipsa creatura. Ordinem habet cum sponso
et sponsa, ubi vir et uxor. Soror
et etiam dicitur anima non cognata
tota sunt fratres Christus et omnes sancti.
tota divina non consanguinitate terrena
sed ex de patre non de matre. Et ista
humilius dicta et capacius auditu
nostra et iam per hos sint per eandem gratiam

fratres sunt, sponsi autem castorum pacti
nullus illorum est. Iam vero Faustum quem
perfectissime iustitie atque sapie-
tiam hominem multo facilius et pulchri-
nius alienigene crediderunt non
quidem facto quod hoc est, quo etiam
deus esset ignoraverunt hic et
pemillos. Et hoc iniquum est et quod agnitu-
rum. Et hoc est quod proditur quod fi-
de. Et quibus agnoscit eum, quod occul-
tatur in sponso est quod de patre Abraham
adiungi impudentissimum et impietatis
simum et calumniosissimum Fausti vocis
sonus dicta sunt. ¶ Loth autem frater eius
iustus et hospitalis in Sodomis
et ab omni Sodomitarum contamina-
tione purus atque integer, qui illo in
cendio quod imaginem futuri iudicii gerit,
meruit salvus evadere,
typum gestans corporis Christi quod in omnibus
sanctis et nunc inter iniquos atque im-
pios gemit, [illegible] non consentit et
a quorum commixtione in seculi fine libera-
bitur, illis dampnatis supplicio ignis
eterni. Quid autem aliud genus hominum in eius
uxore figuratum est, eorum scilicet qui per gratiam
dei vocati retro respiciunt, non sicut
Paulus qui ea que retro sunt oblitus
et in ea que ante sunt extentus. Unde et
ipse dominus: Nemo mittens manum
suam super aratrum et respi-
ciens retro aptus est regno celorum. Itaque
exemplum tacuit quod nos tanquam sale
condiret, ut non fatue negligentes, sed
prudentes caveremus hoc malum. Denique ad
ut hoc admoneret in statuam salis con-
versa est, ut perpetret [illegible] prevaricationem
[illegible] cautiores intueri ab hiis qui retro
sunt. Et quod accensus in eius uxore
loth sed etiam in ipso loth qui cum filiabus
concubuerunt non est, quod cum a Sodomis
liberatus est, sed aliud figurante. Nam
ille ipse loth future legis videtur
gestasse personam quam quidam ex illa
progeniti et sub lege positi male intelli-
gendo quodammodo inebriant, ea non
legitime utendo infidelitatis opera pariunt.
Bona est enim lex, ait apostolus, si quis ea legitime
utatur. p.

de loth ~~fo. xxij~~ de ebrietate loth 157 78

non solum hoc factum ut illius loth
vel eius filiarum iustificamus sed sig-
nificasse aliquid quod futura quorun-
dam perversitas praenuntiaret. Aliud
enim ille egit aliud facientes intenderunt
aliud deus qui fieri permisit ut
inde aliquid demonstraret ma-
nente recto iudicio pro suis peccatis
veteris hominis et providentia et vigilantia pro-
videntia sua praesignatione futurorum.
Proinde illud factum cum in sacra
scriptura narratur prophetia est. Cum vero
in illorum vita qui hoc commiserunt
consideratur flagitium est. Nec tamen
tanta reprehensione quanta accusatione
vestra digna est quanta in ea faustus
[illegible] et vanus enormiter loquitur. Quo-
libet enim aeterna lex illa ordinem
naturalem conservari iubens perturbari
vetans non ita de hoc facto
iudicat ac si ille in filias nefa-
ria libidine exarsisset ut earum
incestato corpore fructum earum
haberet uxoribus sic se de illis feminis
ac si pro suis patris tamen execrabili
amore flagrasset. Ideo quippe iuste
notandum quid factum sit verum etiam
quare factum sit intuetur ut ex tam
sibi suo facta perfecta liberamento con-
tat compareret. Cum enim ille ad consuma-
tionem ignibus plenum quaerit quod utique in
eo humanus erat et naturalis affectus
ut se crederent inveniri posse alios
viros velut completo illa conflagra-
tione orbe terrarum. Nec tamen eum dispensare
potuit. Cum ergo ille ignis sequeretur
iniuste scire voluerunt potius quod de
propinquo esse matres quam se viri prae-
debuerunt. Denique nullum intercessit
quod ea causa nisi sit. Quam si concupis-
cens fuisse voluptas videretur ab
illo ac opere ita patrem abhorrere
putabat ut id se impletivas esse
non crederent nisi eius ignorantia per-
veraret. Itaque ut scriptum est inebriave-
runt eum et sic nescienti miscuerunt.

Quantum igitur culpandus est quod ergo
in quantum ille incestus sed quantum ea
meruit ebrietas. Non enim et sanctus lex
aeterna condemnat quae cibum et potum
ad ordinem naturalem non nisi gratia
conservandae salutis admittit. Tam ma-
gnus ergo non ebriosus et ebrium
plenum inspice. Non enim ebriosus
hoc est ebrius. Non quisquis aliquando ebrius
consequenter ebriosus est, cum in hoc iusto
hunc ipsum et si non ebriositatis etiam
ebrietatis causa quaerenda est. Unde enim
tamen decoquebat filiabus patris crebra
vina miscentibus? An fortasse nimium
dolentem crebro poculis consolabantur aut
tristem? An ad hoc filias nimia tri-
stitia sic ductas ita voluit consolari
ut illius desertus et matris lu-
ctus dolor de cogitatione iniquis ebrie-
tate fugaretur. Etiam per eas tamen de bibe- bibe
potantes et aliqua fraude agen-
tes ne biberent, [illegible] tali tristi-
bus suis adhibere consolationem quo
vivunt insistendo. Deinde non video an
aliqua seu dominitatem arte pessima
etiam paucis poculis pro se ne
briare potuerit ut illud peccatum eum
ignorante vel potius de ignorantia co-
mitterent. Sed nunc si hoc divina
scriptura tacuisset vel sanctum pium deus
purificare aliquo voluisset [illegible] vitio superati
fuerint nostri sensus scripturas non
hominum peccata defendimus. Sed aut de hoc
facti purgatione satagimus quasi hoc
deus noster quod fieri iussit aut factum
approbavit. Aut ita iusti homines illos
liberos appellant ut si voluerunt pec-
care non possint. Cum ergo in his quas
isti reprehendunt deus huic facto dat
nullum iustitiae testimonium perhibeat qua
dementia temeritatis hanc illas lit-
teras accusatione contendunt. Cum aliis
earum locis adversus insaniant. Divi-
nis [illegible] ista perfecti sunt in a-
re gesta de opere filiarum loth nar-
rata ista sunt non laudata. Quaedam

vo cruciato iudicio dei · quod tam ta-
cito narrari oportuit · ut ipse per-
mittit quid inde iudicavit deus
instruat · contra impudicia / quam ante
tacuerat · vel excusatur penitencia · ut
quod alibi didicimus recolamus · vel occur-
rat pigricia · ut quod non dum novimus
ingrati sumus Deus ergo qui novit et de
bonis opere malo · facit opera bona ·
genites quas voluit cum illo permi-
sit congregavit non secundum suas sed secundum bonum
peccata dampnavit · perdidit quippe ipsa
non fecit / et cavenda admonuit · non
imitanda proposuit · sequitur impudencia im-
pudentia Faustus · Ysaac qui filium Abra-
he criminatus est · quod Rebeccam quam uxorem
habebat sororem finxerit · hoc cur si re-
cte non tacitum est · et eius propositum
sumpta origine sororem eius fuisse mani-
festum est · Sed ad tacet uxorem
quid mirum quod quid prudenter simula-
vit tacuit · Et personam tum castitatis de-
tractu suscepit · quam pro eo de Sara obiectum
fuerat · quam ut eius innocenti est Sed et pro Abra-
ham dicere videtur que ad hoc non adducet · adiungit
ham quod ad hoc non adducet · adiungit
cum infamie famulam Faustus · cadem con-
tumaciter filio eius valent · quod autem
pro ysaac filio eius valent · quod vere
pro ysaac filio eius · quod forte stu-
pere non est difficile nisi forte stu-
diosorum querat aliquis in eius figure
sacramento accipiendum sit Sed tamen aliquem
na Rebeccam viri sui coniuge-
tem esse cognovit · qui cum eum illa lude-
tem vidit · quod non cognovisset nisi cum
coniuge ille sic luderet · quo cum ea
coniugio non esset · ludere non deceret
Quod cum sic coniugati faciunt · non
inaniter faciunt si provideat Accedit
enim ad feminam quodammodo sexus infir-
mitate ut aliquid blanda hilaritate
vel dicant vel faciant · non enervi-
nantes se temperantes virilem vigorem
quod si ei si uxor non esset qui diceret
quod fecit turpis esset Nec illud quod
ad mores humanitas pertinet diximus
nec quisquam divinus et pene affectu
nec quisque in omnibus obiciat scorta viro

quod tu sua coniuge luserit talis
et honestis inhumanum · Si aliquem gra-
vem virum ludicrum aliquid agenti
ante pueros etiam parvulos vi-
derint · quod eorum lactancium sensum
affabili et lubricoria facilitate
promulgat taciti delirante resp-
ondent · obliti se cum crevere · a
ingrati quod crevere Quid ad filium dei
liber in sacramento sapienti et certe quod ta-
libus patriarcha cum coniuge luserit
coniugium quod quid inde sit cognitum
gaudet prospecto quisquis ne alicubi errando
in eterna pereat · secreta viri eius
in scripturis sanctis diligenter intuetur et in-
venit cum maiestatem suam · qua
in forma dei equalis est patri paululum
abscondisse in forma servi · ut eius
capax esset humana infirmitas per
sic · eo quod modo se coniugi congruente
aptaret Quid enim absurdum immo
quid non conveniens futurorum prenun-
ciandi accommodatum · si propheta dei car-
nale aliquid luserit · ut eum caperet
nale aliquid · cum ipsum verbum dei ca-
affectus uxoris · cum ipsum verbum dei ca-
ro factum sit ut habitaret in nobis · ingeniti Ja
Jam vero filio eius Jacob quod quingeni
ti crimine quatuor obiecit uxores
vos · quasi plorantes purgatur-
um enim mos erat · crimen non erat
et nunc propterea crimen est · quia mos non
est / Alia sunt enim peccata contra naturam alia
contra mores Alia contra precepta · cum
tum ita sit · quod tandem crimen est
quod de pluribus simul habitis uxoribus obicitur
sancto viro Jacob Si naturam consulas · non
lasciviendi sed gignendi causa illis mu-
lieribus utebatur Si morem illo tempore
atque in illis terris hoc factitabatur Si
preceptum nulla lege prohibebatur Nunc
vero cur crimen est si quis hoc faciat
nisi quia et moribus et legibus hoc
non licet Quecumque duo · quisquis contempserit · etiam
si tantummodo gignendi uti possit fe-
minis pluribus · peccat · tum et ipsam
violat humanam societatem cui necessaria
est propagatio filiorum Sed quia homines

Ephca vota

Alie p̄ ḡntib; ta moib; et legib;
vo pu; delectati moy̅ multitudē
nisi libidinis magnitudie· io c̄nūt
et putat h̄ri amodo oīo no po
tuisse vxores multas nisi flagiā
na cōcupiē carnalis et sordidē
volupt; copauerit tū no alios
q̄nā ai siūbe p̄p̄nonisse· no pos
sit· h̄ sīd ait apl̄s pauctipos pli
inctipsis no intellegit et q̄ s̄picām
p̄ vna h̄uerit· ad causē no
solū g̃naudi officio d̄ncti vir
accedūt· h̄ sepe coeundi stimulo
victi enormiter p̄ceh̄ut· q̄r vā
cit' sibi videt' coeundi co icer
q̄m maioē h̄ui̅ccemodi morbo
p̄multas aly captinet' qui se vi
dent i vna· t̄p̄ancia no posse h̄
nare sicut· nos eos q̄ h̄ar vir
tute no h̄ut· ita de sc̄oȝ viroȝ
morib; iudicem comitte no
debeq; sed de ciboȝ s̄uaui^te ac sa
lubritate iudicāt febrientes no
pessimy potq; eȝ illor̄ [illegible] mnoȝ sepe
et p̄ecepto medicamē q̄m ex
oxy egritudinis affuroē alimen
ta sparaimq; ... inde isti p̄ nolūt
no flē atq; adūnubratē h̄ vē
ac solide de pudicicia caste sa
nitate· d̄unē s̄p̄rūē carpā li
bris medicinalib; credat· hon
frustra tam magnū honorem
s̄itatē cribuitū q̄ h̄upda vir etiā
plures vxores h̄ntib; nisi quia
si vt ut impator carnis ani
mi· tanta t̄p̄anciē p̄tatē p̄ollēat
ut generalib; delectatiō motū
impetū nāē modlin· eo p̄vide
ria g̃n̄andi leges impositas
no p̄mittat ex tādē aliorq; pos
sit isti maledici potq; calūp-
niatores· qm̄ viderī iudices
etiā sc̄os apl̄os accusāē q; no
tanī^te g̃n̄andi filios vite estue
h̄ cupiditate laudes h̄uac· p̄les
tam mult; quam p̄dicauerit nostr
eti dicatālles ovā' pnibq; p̄

ob x̄' ecclias fama p̄clara tot lin-
guis laudatib; copata· imo vo
tanta crederet ut maior h̄oib; ab
h̄oib; h̄ēt et g̃lie dedi no debeat
h̄at i ecctīa g̃liam p̄ūsa voluptate
Symon p̄ditus concupiuit· qui ab
eis pecunia voluit comis emē q̄d
illi diuina g̃ra meruerut· cadem
q̄ g̃tuita meruerūt· plimis aūt h̄ui
dus g̃lie fuisse intelligit'/ que se
volente sequi dum i eūo mucatat
d' vulpes foueas h̄nt et volucres
celi diuisoria· filig aū h̄oīs no h̄z v̄
cu· s. reclinet/ sudebat eūd cū cā
dolosa placatōe tenuisse· at victosa
elacōe iactatū· no h̄re sidi locū
nisi se inclinatē· doctore h̄ūli^t l̄o
cuper cum a discipulatu x̄' no aly
g̃liam h̄ s̄ua g̃liam reperiebat/ h̄ amo
re g̃lie corrupti cadit· q̄d paulus apo
stol; notat· q; p̄ inuidiam· et co
tencōm no caste x̄p̄m annūciarent
q̄b; tn̄ p̄dicatib; gaudet apl̄s· sciens
si posse· ut d̄nd illi petūt' h̄uāc g̃lie
cupidi^te· cū h̄ys audit' fideles rapē-
rent no ex eoy iniuncta cupiditate
qua se volebat uel equari uel an-
teponi apl̄ice g̃lie· h̄ p̄ eūn; ipso eiā
h̄ no caste tn̄ annūciabāt· ut de ma
lo illoȝ deus opant' bonū eūd fi
eret· ut h̄o ad credendū no ingre
diat' volu^te g̃n̄andi· h̄ luxuriandi
libidie rapiat'· et eadu̅ apta' h̄o hoc
deo opus de fecundi^te· p̄miū· no de
turpitudine viciorū quod go sc̄i apl̄i audi
toib; admiratib; doctrina s̄ua co-
delectabant'· no auiditate cōtaque-
de laudis· h̄ cari^te seminande vitam
Ita sc̄i p̄riarche coniugib; eo tempore
bus seuite sua miscebat'· no con-
cupiscencia p̄cipiendē volup^t· h̄ p̄vidē
cia p̄pagande successiōs ac p̄ hoc
ut illos ambiciosos nuludo p̄loȝ
u' illos libidiosos multitudo faciebat
vxorum

Sed quid de viris loquar, quibus etiam
scripturarum testimonio divina voce perhi-
betur, quod ipsas feminas suarum eluceat
nil aliud in concubitu appetisse
quam filios. Quippe ubi se na-
ne parere viderunt, famulas
suas dederunt viris suis, ut illas
matres facerent carne, se efficerent
voluntate. Ita et illud quod vecorda-
tissima criminatione Faustus obie-
cit emisse viri se velut quatuor
scorta certamen, que inter se ad eius
concubitum raperet. Ubi hoc legit ne-
scio, nisi forte in corde suo sa-
cri[legio] in libro nephariarum falla-
ciarum ubi vere ipse scortabatur. Sed
cum serpente illo, de quo apostolus timebat
ecclesie quam virginem castam cupie-
bat uni viro exhibere Christo, ne
sicut Evam deciperet astutia sua,
sic et illarum mentes ab ipsa ca-
stitate avertendo corrumperet. Ita enim
huius sponsi amica fuit ista, ut
eum prostituisse potius quam vocasse
contendat. Ipse plane Faustus per
suam [illegible] adulterato [illegible]
semina infundens, ut has ma-
le conceptas calumpnias ore im-
mundissimo pareret. Et si illo auda-
cissimo etiam inepte conviciaret,
nulla cum ancillarum viro Jacob
ab altera rapuit, nulla de illius
concubitu cum altera litigavit. Ideo
magis ordo erat, quia libido non
erat, et tanto firmius servabantur
coniugalis potestatis iura, quanto ca-
stius vitabatur carnalis concu-
piscentie cupiditas nimia. Ecce
et ab uxore conducitur, in vera ubi
mira manifestatur assertio, ibi pro se
adversus maledicta manicheorum ipsa
veritas clamat. Quid enim opus erat
ut eum altera conduceret, nisi quod or-
do alterius ut eam maritus in-
traret, neque eum ad aliam ingre-
di [illegible] nisi cum conduxisset. Sed
utique iustus ad eam vicibus
accedebat, de qua tot filios
procreaverat et cui obedierat, ut

etiam de ancilla procrearet, et de qua
postea non conductione procreavit. Sed
hec Rachel vocem habebat in ordine, ut
maneret cum viro. Et potius eam potestas
illa erat de qua per apostolum vox etiam novi
testamenti non tacuit dicens: Similiter et vir non habet
potestatem corporis sui sed mulier. Ideo illa cum
sorore pacta erat, cui forte debitus eius
translegaret ad debitorem suum. Ita hoc nomine
illud appellat apostolus dicens: Uxori vir
debitum reddat. Tamen iam vir debitor
erat, iam acceperat a sorore quod elegerat
voluntate, ut ei daret quod habebat in potestate.
Hic non ille quem Faustus tamquam impudi-
cum clamat, sed potius qui vinctus oculis
intrabat. Si concupiscentie non insanie huius oc-
[illegible] et in voluptate illius noctis
nomine potius [illegible], qua erat cum pulchriore cubi-
turus, quam etiam amplius diligebat, et pro qua
bis septenarium annorum laborem contu-
penderat. Cum ergo ea die pacto in eius
veniret amplexus, quam iure amaret. Ca-
talis erat qualem manichei nichil intel-
ligentes opinantur, nonne placito contem-
pto mulierem intraret potius ad specio-
sam suam quam illi nocte ipsam non sola
coniugis more, verum etiam ordinis iure
debebat. Retinetur quod potius ipse potestate
maritali, quia et uxor non habet potestatem
corporis sui sed vir. Et pro eo hec sub nutibus
illarum vicissitudo fiebat. Coniuga-
li ergo potestate nullo vinculo libidinis tenebatur,
ut forme desiderio vinceretur, quod eo melioris
forme inveniretur. Sed ille pro filiis tanto
propensius, quia atque pro concubitus sui voluptate
certaret. Itaque vir temperantissimus ut pla-
ne vir, quia tamen velut feminis utebatur
ut delectationi carnali non subderetur, sed
dominaretur magis, quod debebat quam quod
ei debebatur attendit. Hanc ad suam vo-
luptatem sua potestate abuti voluit. Sed
illius debiti redditor quam exactor
esse maluit. Quod enim concessurus erat ut
ei redderet, quam per se id acciperet, illa
cui debebat elegit. Hec eorum placito
pacto quod cepto cum repente atque inopi-
nate a pulcherrima coniuge revocaret

et admiwis decorem vocaret non
ira concitavit. non tristicia nubi
latus est. non enervit blandis ut
sibi potius rachel redderet. inter
ambas sic agit. sed quantum in ipso
et prudens prius cum illas plus cu
ram gerere videt. et ipse nichil
aliud de concubitu quereret. ergo
voluit obtemperando indicavit. que
sibi singillatim filios optabat sine
nichil invenit cum ambe pari
ebant. tamquam diceret vobis inter
vos cedite ut velitis atque concedite
que nam vestrum fiat mater. Ego
quod concedam. quis sine inde. sine
inde rapiendi non erat aliquis pater
habet perfecto modestia. habet con
pescere cohercione. et in commix
tione corporum coniugalium solum ap
petitu posteritatis servate. ut cum
acutus faustus in illis libris et
intelliget nisi eis ingenium dete
stabili secta depravatum. et qui re
prehenderet quereret. et una impera
alio coniugio honestate. ut uni
ros et femine liberorum procreandorum
causa copularet. hoc crimine ma
iorum deputaret. Tunc ladesse
... pro patriarche moribus. refutatoribus
... nephandi error ob
... Ergo libero ut possim misteriorum
... rimemur. pulsemus sed fida
pietate ut nobis aperiatur a domino
quid res significaverunt. iiij or uxores ve-
neris Jacob. Duas duee libere due
ancille fuerunt. Scimus cum apostolo
aliam libera et ancilla quas habuit Abra
ham. duo testamenta intelligere. Sed ubi
in una facilius apparet quod duo sint
sunt due sunt et due. Deinde ancil
le ubi filii coheredes. hoc vero an
cillarum filii sunt cum filiis liberarum
~~...~~ ... promisso acci
piunt. Inde et ipsi ... aliquid aliud
significat. Imaginem duas liberas
uxores Jacob ad novum testamentum

quod in libertatem vocati sunt conpertinere
pertinere. Non tamen frustra sunt due. nisi
forte quod et quod in scripturis advertit et
invenitur sunt. Due vite nobis in corpore
Christi predicantur. Una temporalis in qua
laboramus. Alia eterna in qua delectationem
dei contemplabimur. Istarum duas pas
sione illa ... declaravit. dominus ... amonet
nos ad hoc intelligendum illarum etiam no
mina faciunt. Dicunt enim quod lya inter
pretatur laborans. Rachel autem visi
principium vel ... quod videtur principium ... actio igitur
humana mortalis vite in qua vivimus
ex fide. multa laboriosa opera faciatis
incerti quo eventu pervenit ad utilitatem
eorum quibus consulere volumus. Ipsa est lya prior
uxor Jacob. Ac per hoc et infirmis ocu
lis fuisse commemoratur. Cogitationes enim
mortalium timide et incerte provi-
dentie nostre. Spes vero eterne contemplatio-
nis dei habens certam et delectabilem intellige-
ntiam veritatis. Ipsa est rachel. Un-
de etiam dicitur bona facie et pulchra
specie. Hanc enim amat omnis pie stu
diosus. et propter hanc servit gratie dei
qua peccata nostra. et si fuerint sicut feni
cium. tamquam nix dealbabuntur. Laban
enim interpretatur dealbatio. cui servi-
quippe. ut Jacob propter Rachel. Neque enim quis-
quam convertitur sub gratia remissionis peccatorum
ut iustus sit nisi ut quiete vivat
in verbo. ex quo videtur principium quod est deus.
Ergo propter rachel non propter lyam. Nam
quis tandem amavit in operibus iusti-
tie laborem actionum atque passionum.
Quis eam vitam propter se ipsam concupi-
vit. Sed nec Jacob lyam. sed ei sibi no-
cte supposita in usum generandi amplexus
et fecunditatem eius expertus est. Dua
cum eam. quia per se ipsam diligi non po-
terat. post ut ad rachel perveniret
tolerare fecit. Deinde propter filios
commendavit. Ita vero unusquisque utilis
dei servus sub dealbatione peccatorum suorum
gratia constitutus. quid aliud in sua
conversatione meditatus est. Quid aliud

corde gestabat. Quid aliud adamavit nisi doctrinam sapientie, quam plerique se adepturos putant statim ut se in septem preceptis legis exercuerint. In quibus sunt de dilectione proximi ne cuiquam homini noceat: Honora patrem et matrem; non mechaberis; non occides; non furtum facies; non falsum testimonium dices; non concupisces uxorem proximi tui; non concupisces rem proximi tui. Quod cum quisque potuit observare, post consequentiam homini pro concupita et sperata pulcherrima delectatione doctrine per temptationes varias, quasi per humilitatis noctes, tolerantia laboris adherent, velut pro Rachel Lia inopinate coniuncta sit. Et hanc sustinet ut ad illam perveniat, si pervenit, amat. Quid aliis septem preceptis ac si dicatur ei: serui alios septem annos pro Rachel, ut sis pauper spiritu, mitis, lugens, esuriens, sitiens iustitiam, misericors, mundicors et pacificus. Vellet cum hoc si fieri posset sine ulla tolerantia laboris, qui in agendo patiendoque amplectenda est, statim ad pulchre atque perfecte sapientie delicias pervenire. Sed hoc non potest in terra morientium. Sic enim videtur significasse quod dictum est ad Jacob: Non est mos in loco nostro ut iunior nubat prius quam maior, quia non absurde maior appellatur que tempore prior est. Prior est autem in recta eruditione hominis labor operandi que iusta sunt quam voluptas intelligendi que vera sunt. Ad hoc valet quod scriptum est: Concupisti sapientiam, serva mandata, et dominus prebebit illam tibi. Mandata utique ad iustitiam pertinentia, iustitiam autem que ex fide est, que inter temptationum incerta versatur, ut pie credendo quod nondum intelligit, etiam intelligentie meritum comparat. Quid enim valet quod modo commemoravi scriptum: Concupisti sapientiam, serva mandata, et dominus prebebit tibi illam, tantum et

illud valere arbitror: Nisi credideritis non intelligetis, ut iustitiam ad fidem, ad sapientiam vero intelligentiam pertinere monstraret. Proinde in istis qui flagrant ingenti amore perspicue veritatis non est improbandum studium, sed ad ordinem revocandum, ut a fide incipiat et bonis moribus nitatur pervenire quo tendit. In eo quippe quod versatur vita est laboriosa, in eo quod appetit luculenta sapientia. Quid opus est, inquit, credere quod non mihi ostenditur? Manifestum aliquid verbum profer, quo me videam veritatem omnium principium. Ad hoc ei dicitur quod magnopere ac perinvite inardescit, si vel studiosus et aliquatenus rationalis. Cui respondeatur: pulchrum est quidem quod desideras et amari dignissimum, sed prius nubit Lia et postea Rachel. Ardor ergo iste ad id valeat, ut ordo non respuatur sed potius toleretur, sine quo non potest ad id perveniri quod tanto ardore diligitur. Cum autem perventum fuerit, simul habebitur in hoc seculo non solum perspicua intelligentia, sed etiam laboriosa iustitia. Quantumlibet enim acute perspiciunt qui cernunt immortalia et incommutabilia bona, adhuc corpus quod corrumpitur aggravat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Ad unum ergo tendendum, sed propter hoc multa ferenda sunt. Itaque due sunt uxores Jacob libere. Ambe quippe sunt filie remissionis, hoc est dealbationis, quod est Laban. Verumtamen una amatur et altera toleratur. Sed que toleratur ipsa prius et uberius fecundatur, ut si non propter seipsam, certe propter filios diligatur. Labor enim iustorum maximum fructum habet in eis quos in regnum dei generant inter multas temptationes et tribulationes predicando evangelium, et eos propter quos sunt in laboribus, in custodiis, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, quibus foris pugnas

ritus timoris, gaudium et coronas
suam vocavit. Nascitur autem eis
carnalis atque corporis et illos morte
fidei quem predicat Christum crucifixum et quicquid
humanis eius carnis humana cogitatione
percipit et infirmos etiam Lie oculos
non perturbat. Rachel autem clara aspi-
ciente comprehendit deum et videt in princi-
pio verbum deum apud deum et vult pa-
rere et non potest quia generationem eius quis enar-
rabit. Proinde vita que studio contem-
plationis concipit ut ea que carnis sunt
inspiciat illa non infirmis oculis mentis
per ea que facta sunt intellecta
conspiciat sempiterna dei virtute ineffabilis eruat
vacare vult ab omni negotio et ideo steri-
lis est. Studiis quippe otium quod studia
contemplationis ingerunt non cooperatur
infirmitati hominum qui in variis pressuris
desperavit sibi subveniri. Ergo quia pereat
caritate inardescit. Vult et docere
quod novit neque cum invidia tabescere.
Videt sororem laborem agen-
tem in dolore patiendi filios
gaudet atque parienti filiis hominibus
et dolet propterea horas ...
sed quia cum in studiis non
vivitur quia ad illa unde et
talibus consulit quia adilla unde et
incommutabile aliquid conspicit ... dolor
figuratus in eo videt quod scriptum est zelavit
Rachel sororem suam. Proinde cum
liquidus purusque intellectus de illa
substantia que corpus non est ... ad se ...
nis non pertinet, verbis carnis editis
copulari non potest, elegit doctrine per ima-
ginarias corporalis imagines et si-
militudines veritatem cogitandam insinu-
are. Enim quam ab officio etiam docen-
di cessare, pro elegit Rachel ex viro suo
et ancilla suscipere liberos. Quam rationem
loquitur Bala quippe inter-
pretatur inveterata. Hanc habuit ancil-
lam Rachel; ac vetere quippe vita
carnalibus sensibus dedita corporee
cogitationis imagines etiam cum aliquid de
spirituali et incommutabili substantia divinitatis
auditur concipit et ... ex ancilla

pta filios habuerit in in... corpo-
ris ... per ... ancillam ... at
et Zelpham suam ancillam in-
patiens ... mater ... in ...
ratione fidei ... que ...
... et cor non ... ut in sp-
iritu ... intelligitur
ancilla hic ... de quibus
... in ... hono
... loquere ... autem
talibus ... dicitur
non ... discretio
... libera
ut etiam hac conditionale libera
illa uxor Iacob laboras filios
heredes regni suscipiat. Ideo ...
... dicit facite ... facite
... nolite ... in labore
... a-
... amor et
... gaudeo ... et gaudebo ...
que ancilla pariente de ... -
sore letata est ... hic
... Rachel ...
... debita no-
ctis ... a filio Lie
mandragoris malis cum sorore
concubitare permittit. De his autem po-
mis quid opinari ... ea ...
ceptum in ... sterilibus feminis
fecunditate parere ... credit putant eo
impetrasse Rachel ... a filio so-
roris accepit cupiditate pariendi
Ego non arbitrarer nec
... postea
hic duos alios ab ... parentes
... donavit ...
... de mandragoris talis ...
... quale ... fi-
... ...
... forte meliora doctiores
... mala ... et
... locum
... sorore ...
... obtulisse ...
... diligere
... non aliud
... contra
... radicem et ...
herbarum

[Q]ui gustu vero et tactu hebes remanebat vapidus et olfactus et gustus deinde rerum corpori pulchram et suave olentem sed pro aut insipido. Et ideo cur tam nihil tantopere concupiuit ignorare me fateor nisi forte pro pomi raritate et odoris suavitate. Cum vero ipsam rerum gestarum seriem scriptura tacere noluerit, quod non utique ista dependia miraculorum nobis pro magno insinuare curaret nisi aliquid eis magnae quietis commonitione nihil aliud conicere valeo quam quod per illo-rum [illegible] purgorit viro madragonico pomo figurari intelligatur fama bona non ea que confert cum laudatur bonitatis pau-ci vita atque sapientia sed illa vita- rum qua etiam maior et clarior notitia comparatur non ipsa per se appetenda sed intentione bo-ni quam gentium humano copulat pe-rennia [illegible] apostolus. Nam et contra [illegible] bonum ab eis qui foris sunt [illegible] sapientes [illegible] [illegible] plerique labori corporis subditi copulantur et splendore lau-dis et odore bone opinionis [illegible] ad ipsam gloriam [illegible] perueniunt [illegible] qui sunt [illegible] [illegible] actionibus [illegible] et labo-rum [illegible]. Contra vero lye filius ma-dragorica inuenit [illegible] mandragorica inuenit ambulans in agro id est honeste ambulans ad eos qui foris sunt. Rachel vero illa sapientia [illegible] vulgi strepitu [illegible] contemplationi virtutis dulci delectatione perfruitur [illegible] contemplationis [illegible] non apprehendit nisi per eos qui in medijs turbis agendo et [illegible] prosunt non ut [illegible] sed ut prosint. [illegible] ipsi [illegible] et negotiorum homines [illegible] administratur utilitas et [illegible] pietas [illegible] cara est [illegible] sicut etiam vite [illegible] studiosi con-

rando et contemplando virtutis. [P]ago quaedam mala madragorica pro [illegible] peruenit ad Rachel. ad ipsam vero Lyam [illegible] filium primogenitum id est pro honore secunditatis eius in qua est omnis fructus laboriose atque inter multa temptationum pericula actionis. [C]um plerique bono ingenio praediti studio [illegible] flagrantes quibus idonei reperiuntur [illegible] esse possent. hi videlicet per turbulentas occupationes etiam doctrine [illegible] toto pectore [illegible] Rachel [illegible] amplexantur. Sed quia bonum est ut etiam sit vita laicus innotescens [illegible] contemplationis gloriam [illegible] [illegible] est [illegible] ut cum [illegible] creatore suo [illegible] ministrandis [illegible] omnis apta et idonea in otio detinet nec gubernationi communis utilitatis impertit. [P]ropterea lya sorori sue dixit. [P]arum est tibi quod virum meum acceperis nisi et mandragoras filii mei vis accipere. [illegible] parum [illegible] eos qui cum sint agendi virtute habiles et digni quibus regimen ecclesie committatur ad dispensandum fidei sacramentum illi atque studio [illegible] indagande et contemplande doctrine sapientie se ab omnibus actionum molestijs remouere atque in otio discendi atque docendi condere voluerint. [I]sta ergo est. [P]arum est tibi quod acceperis virum meum nisi et madragorica filii mei vis accipere. [A]c si diceret parum est [illegible] ad laborem [illegible] [illegible] otio detinet vita studiosorum [illegible] et [illegible] gloriam requirit. [P]roinde in ea [illegible] compararet. [illegible] Rachel virum [illegible] sue illa nocte. ut scilicet qui virtute [illegible] sunt laboriosa regimini [illegible] accommodati sunt etiam si [illegible] vacare delegerunt [illegible] suscipiant [illegible] temptationum ne [illegible] sapientia [illegible] communi [illegible] doctrina sapientie [illegible] vacare statuerunt blasphemetur neque adipiscantur ab [illegible] [illegible] bonam

q̄d iͣ pomo significat et q̄d ne
cessarium ē ad cohortacionem dixit
cum Et placuit ut haut tunc
perciperet in cogitatu Esau et hic
significatio ē q̄ cum veniret de agro
Jacob occurrit ei lya. cuius dextra
veniens ait Ad me intrabis quia
mercede conduxi te pro mandragoris filii
mei. tamquam diceret Doctor quia
diligis uis cum te in bona operatione
noli diffugere officiique laborem
hi in tamen geri cupis adimitte. cer-
nit. Sopiunt in exemplis est in-
telligencia in libris omnis non in
dicat hoc geri toto orbe terrarum
ueniens ob ab operibus suis. et ire
in ocium contemplacionis et contemplandi
uite tamquam in amplexu rachel
et opus de ruptoriis quod et
ecclesia uniuerse Ad me intrabis
quibus caste misterium dei dispensa
tibi et in nocte hominis sui. filios
generet fidei laudat apostolus etiam
illa uita. cuius amore omnis preg
sibi reliquit. et cuius possessione
ad nuam regende plebis assump
ti sunt id etiam agunt in operibus la
boribus suis ut in possessio quo
se contineret. quia tales rectores
plus dedit latius et clarius
glorificetur. tamquam iacob non recu-
sante nocte lye ut rachel
pomis suaue olentibus. et
clare nitentibus potiatur. De
aliquam potestate nua dei. et ipsa
persecucionis parit [illegible] tandem quia de
gratis ... ē ut in potentiis contra
bum. et ... erat apud deum. et
de. c. ii Et quidem de hac re
pie sapiat diuinitus de puerorum haberet
carnalis cogitatio et salubriter
uel corpore capiatur. Hec de quibus
patribus Abraham Isaac et Ja
cob. quod se deum voluit appel
lari deus. quem catholica ecclesia
colit. aduersus fausti calumpnias
dicta sufficerunt De quo cum
homines mentis atque pietate et longe

remota a iudicio carnalium altius prospecte
non est mirum dissentiendi locus. Sancti ab
his criminibus quibus eos maledica et
ueritatis inimica lingua pulsauit de-
fendendi fuerant. nunc hoc potius ostendo
me contra scripturas sanctas et salubres ali-
quid hic dicere uidetur. quia eas aduersa
et peruersa mente legerunt dum peculia-
ribus conuiciis insectatur eos quos ille
cum tanto honore predicat. Ceterum loth
frater id est consanguineus abrahe. nequaquam
illis comparandus est. de quibus deus dicit Ego — Deus deo
sum deus Abraham et Isaac et Jacob.
Sed in eorum numero deputandus quibus
in scriptura nostra fuit perhibet testi-
monium. quamuis inter sodomitas pre
cumque uixit. hospitalitatis etiam meruit
commendationem. ab illius terre incendio li-
beratus sit. et eius posteris terra possessio-
nis ut Abraham quem patruus eius fuerat do-
no dei data sit. Quid ergo nobis in ista
in illis libris laudanda promitur. Non — q de loth
ebrietas. non incestus. Sed cum homines
simpliciter et recte factorum et peccatorum scriptura
in uerbis aliud imitandum insinuatur
aliud precauendum. porro si peccatum loth
tam prohibitum est cuiquam imitanti iustic
tum. non modo non decolorat diuini
testimonii. uel scripture illius ueritate sed
tate dei laudanda. diligenda quam com
mendat. quia tamquam speculum nitore fide-
lis reparand sibi opponentem. non solum que
pulchra atque integra sed etiam que deformia
uiciosaque sunt indicat conuicta ma-
culas facie iudicis. quod cum pia mirum ea
buit incipit eis affert uindicando
peccatis suis culpet. quia in illis libris sunt
peccatis. non cum paucissimorum ora-
tu peccatis. ut ... calumpniosas argucias re-
uereri ... tot talesque pro
honorandas ... diuino iure
... pena ... totius a ne-
... faria ... simulacrorum. cultus dei
uerum cultum. ... imperio subiugat
edomito orbe terrarum uiolencia
bellica itemque inuicte potentia ...

Ubi cum thamar ab apostolo laudatus est iudas
Quid de illo bonum scriptura testata
est nisi quod in prophetia iacob quod ex eius tribu
prenuntiabatur in carne venturus dominus
Tunc propter semen potius commendatus
eminuit. Refugisse eum sentimus for-
nicatione commixtum. addimus nos
aliud quod fratrem suum ioseph in egyptum ven-
didit inimice cuiuspiam invidia distorta
depravavit. Sed quia ista demonstrat
scriptura nec cuiuspiam malefacta mala
scriptura fatetur que prodit legentibus
in noticiam. Sepulta quippe lex eter-
na que ordinem naturalem conservari iubet
perturbari vetat. nonnisi propagande
causa statuit hunc concubitum fieri et hoc
nonnisi sociali ordinato connubio
quod non violat vinculum pacis. et
quod prostitutas feminas non ad subsistentiam
eundem prolis sed saciande libidinis ex-
positas. Quia atque eterna lege dampnatur.
Quamvis quippe dehonestat eiusdem
turpitudo venalis ac per hoc iudas eius
generis peccavit. Si nurum sciens cum ea
concumbere voluisset. Si enim vir et uxor
iam duo non iam duo sed una caro est
non aliud nurus est deputanda quam filia
tum cum quidem in eo etiam deservivit cum
meretrice cubasse non dubium est. Et
illa quod socerum fefellit non carnis
concupiscentia ut meretricie merce-
dis cupiditate peccavit. Sed ex eo sanguine
prolem requirens. Et quod duobus fratribus
iam nupta tertio esset denegato. Sed
non potuit per tertium socero pro semi-
ne dum corporis fraude subicere. pignore
mercedis accepto quod non ad orna-
mentum sed ad testimonium reservavit. Egerat
quidem pro filiis procreandis. quam sine
iure matrimonii nullis. Longe tamen
alia intentione peccavit quam filios suos
primum prostituit socerum suum. quam sola
libidine concupiscit adulterium. Denique cum
... eius produceretur ad mortem ...
... atque anulo protulit

ret. quibus ab eo se frustrabatur. cuius
pignora iam exsequit vel quod de-
derat se cognovit. Ista magis
quam ego iustificata est videt, quod
ei filium suum maritum coniungere
noluisset. Qua destitutione copul-
... illo modo potius quam ullo modo po-
steritatem non aliunde quam ab eadem
stirpe conquireret. In quo pro eius ea
iustificata sed tamen magis quam se
iustificata dixit non ipsam lauda-
vit. Sed in suum comparatione propter se
... habere pluris ... ducta
iam se socero supponeret minus
culpandus. quam libidinis conubium
ardore. quod vere velut ad meretri-
cem vitiis intraverat. Sed quorumdam
comparatione iustificatur Sodoma i. tantum
peccatis ut vobis sodoma comparata
iusta videretur. Quamquam etiam si ista
mulier non in peiorum facti com-
paratione nimis culpata. homo a so-
cero laudata intelligitur. Et tamen ex-
pulsa iam eterna lege iuste que natu-
ralem ordinem perturbari vetat. Non utique
tempore corporis sed maior ad primitivum
... peccandi filiis ordinata socie-
tate non custodivit merito culpa
bilis invenitur. Quid nunc ... pietate
... a socero laudatur. Sed ita nobis
faustus vel ipsa manichea persuasit
arbitratur. Quippe quia nobis in illis scripture
veneratione dignioribus proemio vicia fe-
minarum quam illa commemorat. Numquid approbat
... natura est. Ut quanto illa
religiosius accipiuntur. tanto fidentius
iam culpentur. Per eius veritate certius
culpanda iudicaret. Ubi cum fornicationis
... illicitis concubitus ... iure
dampnata. ac per hoc cum illa crudelitate
concurrat. Dicimus eo loco pro tacere
at ... iudicanda nobis pertinet
ut laudanda perhibet. ... cum
vero ... non detestatur herodes crude-
litatem cum de Christi nativitate sollicitus
tot infantes iussit occidi dapsi

factum ubi non vituperatur sed tantum narratur
Sed nec hoc manifestum est utrum impu-
dentia sit et contentio quod nativitatis
nativitatis qua herodes perturbatus est
negat ipsorum iudeorum inimicitiis et cru-
delitate legat quemadmodum illic tamen
narratur non vituperatur et tamen ab omnibus
detestatur. Sed inquiunt iste iudas qui
cupidine nurui concubuit unde
cum patriarchis computatur / quis enim et
ille iudas qui dominum tradidit nominetur
xii apostolos numeratus est et tamen erat unus
ad predicandum cum diabolus missus est
Sed adhuc rident et dicunt ille post tale
facinus laudes a patre percepit perceptis a
fratribus sed at post hec turpia nec fratres
suos abiecit nec cum tam magnum te-
nuos ab eo per cum tam magnum te-
nuos deus prohibet propheticis laudibus et
in eius laudatus est dignus lucis con-
sortio omnis laudatus cum cum quo
fuisse agnosceret non ad ipsum sed ad posteros ejus
ipsius tribu presignabatur in cuius venturus
illa propheticis palmis et magis
flagitium eius divina scriptura tacendo de-
duxit sed non tacuit ut in verbis eius
verbis quibus post id dictus laudatur
quod ipse non agnoscit aliqui tamen
quem faustus dente maledico sic ipsum in-
telligat mordere voluisse quod tota a nobis
ex eius tribu venisse predicatur Maior
quod in generationibus patrum eius quas ma-
theus evangelista commemorat etiam zara
thamar quam ipsa concubitu pe-
perit invenitur nam si stirpe iacob non
posset generatione nobilitatem lucebat in ea
tempore primitivum rubore qui primum ter-
minus nephanda libidine violavit tamen
formacionis in generationibus
de ludibrio eius factum etiam nepotes iacob
in eos laudibus super caput eius accu-
sando et detestando non tacuit / Hoc
ergo crimen potius faustus obiceret ubi
non error ex habitu meretricio sed omnino
voluntaria contaminatio paterni
lectuli apparet nisi cum thamar plus
offensus quod illo concubitu, nunc aliud
quam pater eius fuisset quam sola libi-
dine carnalis voluptatis appetit

et posset generationes culpando incar-
nationi eius fidei derogare
voluisset. Ignorans nimirum ve-
rissimum et veracissimum salvatorem
non solum loquendo sed etiam nascendo
de magistro contrivisse fideles et
eius veluti corporibus genitus
etiam exemplo carnis ipsius docere
debuerunt putandum eis quod magistros
sibi obesse non posse. Unde sponsus
ille ipsius coniugio in nuptias
qui vocati sunt ad nuptias bo-
nos et malos. etiam nasci volu-
it de bonis et malis. Ut prophetica
pascha qua preceptus est manducari
agnus acceptus ex ovibus et capris
tamquam iustis et iniustis ad se per
gignenda presignasse firmaret. Do-
minica quippe deus et homo co-
servans ubique prefiguravit bonos et
malos non contempsit sicut
non spernit potius et virginis
qui intacta dominus elegit sa-
nauit ergo faustus corpus potius
dente sacrilego sevientis sanctam
scripturam qua totus ea in nudime
nto vacat accusat / que ut prius
dixi tamquam speculum fidelis tutor
nullius accipit ad dilaudanda per-
sonam sed et laudanda et vitupe-
randa hominum facta ut ipsa iu-
dicat vel legentibus iudicanda
proponit / Nec solum homines ipsos
vel vituperabiles vel laudabiles in-
timavit: verumetiam quedam in vitupera-
bilibus laudanda et in laudabi- vitupera-bilibus
libus vituperanda non tacuit. Nam
cum qui vituperabiles sunt erat saul
non ideo non est laudabile factum eius quod tu
status de anathematis tam dili-
gentibus tam severe corvatus est
obediens deo quod sic se prohibuit
vel qui phitonissas vel ventriloquos
de regno suo delevit et quam lau-
dabilis erat david non peccata eius

que quamquam deus cognouit et prophetauit
uel applaudenda uel imitanda apparent. Ad
iniuriam pontio pilato uituperandum
est quod aduersus accusatores iudicio per-
noscente dominum iudicauit. In pe-
tro laudandum est quod eundem dominum ter
negauit. Vel iam ab ipso sathanas
appellatus est quod non sapiendo que dei es-
sent. voluit a passione hoc est a salute
nostra reuocare. Paulo ergo ante dictus
beatus. paulopost dictus est sathanas.
Sed quid illo obtinuerit apostolatus eius
et martirii corona testatur. Sic itaque
et regis dauid legimus peccata. et legimus
etiam recte facta. Sed quo ac preualuit
ac uide quid meruerit satis in principio
est non maliuole ceruitati qua in suos
libros et uiros sanctos inuehebatur sed
religiose prudentie. qua et auctori-
tas diuina et multa hystoria possunt
tamen atque disponi sic legatur ipsi et uide-
ant in dauid plura deum redarguis-
se quam sanctum. Sed ibi est et penitentie
sacrificium. Sibi est illa incompabi-
lis magnanimitas usque ad inimicis
suum et atrocissimum inimicum quem totiens
illi est extrema fortissime datus. to-
tiens ab illo est de manibus persequentis
dimissus. Illeque. Ibi narrationibus hu-
militas sub flagello dei. et omnia re-
gia diuino iugo ita subdita. ut
armatus et comitatus armatis
amara contumeliosi contumelia pa-
tientissime sustinuerit. sed quod comite
accensum iracundia quod talia nos eius
audiret etiam. iamque in contumeliam
tonis caput deposcens ultorem
genuite modestissime respicuarit
regali pie responsione diminutionis
pondus adiciens et dicens merito
sunt hec redditum superno iudicio
quod ille immodicus iussus est ut
in eum talibus iacularetur obprobriis
in progenie plebi commissum. tantum
diligebat pastoralis ut pro eis ipse
vellet mori. quem populo numerato
certum elatum eius propriarum pla-

ziffas

cuit deo ut eundem iam iminente
morte ultorem hominem multitudine cor-
poris funderet superbia presumptione in
fugere occulto iudicio dei apud
quem non est iniquitas et quosnam
uocat indignos hac uita sub-
traxit huic uite. et in illo qui
delictorum copia se contulerat tugu-
rium ac hec cumque tempie. di-
minutione sanauit sibi tamen reli-
gionem dei timor sanctitudo in
sta ... fundabat ut totiens
sua sollicitudine trepidauit. quem cir-
cumspectum periculo de ... ipsius sau-
latur abscidit. ut hec uideret
fidem faceret. quam uellet eum
posset occidere. sibi tam prudens
in filios. et tanta clementia.
ut eum in morte prope per sese capto
tante uastus laetitia et humilitate
sordibus sese abiecit dum fuerat
deprecatus. mortuum non superbiuit sed
iuuene filium parricidali furore
persecutorem quem et patrem tubulo pa-
tris nefariis maculauerat et
contra regem scelestum bellum gerebat
et uellet trucidari. et flevit con-
tra auctoritatem tantis omnibus obnolu-
tis compunctuas penas quas uidens
quibus euadendis cum proprium corri-
gendum uiuere cupiebat humiliari.
Et alia multa laudanda et imi-
tanda in illo sancto reperiuntur uiro
Sed non propriis aut tamen scripturarum
que de illo loquuntur persentitur animo
sed mente subdita et pia et plane
et fideli signatur. propriam dei qui
eius nouerat occulta cordis
ubi in conspectu eius quem falli non potest
ita placuit. ut cum filios suos
imitandos ab illo proponeret deus
est in aliud quam cordis eius profunda
cernebat spiritus dei. qui docilitas contritione
per talem dixit precipuum de eo timore
ad hoc uiuit ubi audire meruit
quod accepit ueniam. ad ipsa iam
usque ad penitentia salutem.
neque enim pretermissa est in illo

de peccato dauid et humilitate et fletu pro morte absalon

scelus dei contemptor flagelli paterni
disciplina. ut et confessus in demum libe
raret et afflictus temporalibus probaretur
Aut uel mediocre fiducia robur fuit
aut paruum nimis et obedientia ai
iudicium cum audisset a propheta quod sibi
deus ignouisset et tunc quod fuerat con
minatus consequenter euenisset non
se dicit propheta deceptum esse menda-
cio nec murmurauit aduersus deum
quod filio peccatorum eius indulgentiam pre-
minauit. Intelligebat enim vir al-
te prius et non contra deum sed ad deum
leuabat animam suam nisi deus esset co
ficeri penitentique ignoscens. quibus pec
catorum eius ulturo esset digna pec
cata propterea cum temporalibus emendari
omnibus emendaret verberaret. vide
bat erga se et maiore venia. et no
bat neglegi medicinam. Samuel Saul cor
rectus per Samuelem cum diceret ipse cor
rectus non meruit audire quod de
peccatum. non meruit audire quod de
quod et ignouisset. nunquam acceptus propter
(i) apud deum. Ipse in filio vo
te qua sensum humanum audiebat dix
simile petrus erat. quod diuino oculo de-
spiciebat. Aliud talibus docemur compen-
sabat. Nisi regnum celorum intra nos
plus. et dimittimus nos deo colere
et. et confundatur cordis nos lo
nos debere. ut non labijs sepius hono
quod laborat ut labijs sepius hono
rat cor autem longe est ab eo. nec in
dicare aliud audiens de hominibus quod mi
ora vidi non possumus. quoniam deus qui hoc
est et falli aut corrumpi non potest Cuius
cuidentissimam scientiam de dauid cum diui
ne scripture continuat tam sublimis
auctoritas. Multum tribuenda nobis po
tius dolenda est aliter sentientes huma-
na temeritas. Eos quippe diuinis
libris de antiquis credendum est viros
qui tam longe futura dixerunt. quam pre-
sentia nunc videntur. Aliud aliud in eo
dixerunt. cum eadem vox petri audite
confitentis filium dei Ihesum. quod etiam
demoniorum paria verba. si longo in-
pari corde emitterentur. videt
sed voce petri fides laudatur demo
norum immunditia cohibetur. aque

nisi ab eo quo non aurem humana
sed diuina mente radices internas
uocum illarum nosset inspicere sine
ulla felicitate discerneret. Quam multi
cum et alij homines. dicunt Ihesum
filium dei viuum nec tamen petri meritis
comparantur non solum illi qui dicturi
sunt in illo die domine domine et au
dituri discedite a me. Quam etiam illi
qui perurgabantur a sancta in qua pluri-
mi nec vincti Ihesum ut paruuli ne
gauerunt. vel cuius in vita salute
passiones inspirauerunt. nec gentes in
demoniace cogerent. Et cum petro
qui hic fecit sederit in xij sedibus
et non solum xij tribus. verum et
angelos iudicaturi. in imparibus ap
petiuntur. Ita etiam multi nullis
appetitus morte. nullis praeiudicium
appetitis usque ad mortem perpessi
cum dauiditico merito. Tristes
tes. cum dauiditico merito. Tristes
illa fecisset apud deum licet non putet
dauitu interrogat quod timens in se
ipso. quicumque displicat ut peri
tus esse. et quod propter co fra
ternitatem et opulentum ingenti fero
citate congregat aurea et agrico
le plus placet agri quam spinis cui
magnus crudelitas rebentum fru
tum perferunt. quam qui nunquam villas
spinas fecerunt et usque ad tricentum
peruenit ut Est et moyses famu
lus dei fidelissimus in tota domo
eius. magister legis sancte et mandati
sancti. iusti et boni. Cum apostolus ad
testatur verba eius verba hec sunt quae
contra obiectionem magistrum etiam sacra-
mentorum non iam prestaturum salutem
sed promittentium salvatorem. et quod
saluator ipse confirmat dicentem.
dicens. moysi crederetis forsitan et
mihi. de me enim ille scripsit.
Quo pio loco quibus satis impie
est contra impudentes manicheorum
calumpnias disputauimus hunc igitur
moysen famulum dei viuum et dei
veri. summi fabricatoris celi et terre

hic comparatio patrum et bonorum et malorum

non de alieno sed de nihilo. non
affluente necessitate sed affluente bo-
ni. non pro sui multiplicata pecunia sed
pro sui ubi potentia. Suscipiamus
Moysen humilem in recusando re-
cipiendo tam magnum ministerium
subditum in suscipiendo fidelem in
servando strenuum in exequendo in
regendo pervigilem sollicitudine in corri-
gendo vehementem in arcendo arden-
tem in sustinendo patientem. qui pro
eis quos suscepit deo se ipsum proposuit
complenti. opposuit in aspectu sunt
itaque tale ac tantum virum absit
a vobis ut ex maledicto fau-
ci ore vestro sed ex ore plano
benedicta dei qui virtutes honorem
quem servat novat, quem quidem etiam
pro honore quod ipse non facit. et
in difficilibus ut quidem aggressus est et
in possibilibus ut sic ignosceret
Sed ore oro eius Moysen sum-
mum et amamus et admiramur
sequentem possumus imitamur. Cum
sinus illius iuventus longe inferio-
res etiam in illo Egyptio. ut qua-
so ut spoliato nullo bello
Egypto. quid ille aliud futurum in-
dole sed superioris aliud imposito
dei imperio fecit. Et interim obiit
tamen quod tu percussisti Egyptium. quam
ille deus non precepit in persona. tu
persona ad hoc divinitus sic permissum
est ut futurum aliquid presignaret. Sed
nunc non ago sed omnino tamen vel
significaverunt facta illa dirutio
sepultaque in eterna lege recipio
non debuisse homines ab illo qui
a nullo ... potestate ordinatam
gerebat. quis ministerio et im-
perium occidisse. Secundum dicit verbis
separatos ac furiosos permittit se
pre vitia eligeret ipsum indicavit
cui voluit sit potissimum accommo

date. presunt precepit conculpate
Sed cum et agricole quia terram vi-
derunt quamvis inutiles tum inge-
tos herbas et gignere fructus apta
et pronuntiat et ubi filia aggere
runt. hic eradicanda putat validis
viribus abilem intelligunt. Et quem
in monte oleastri plurime apparuit
oleis esse utilem cultura accedente
non dubitat. Sic ille animi motus
quo Moyses percussum fratrem ab ime-
rito minimam potentiam. non ob-
servato ordine potestatis multum esse
non protulit. non utilium fructibus
inutilis erat sed adhuc incultus
incorrupta quidem sed magne fertilitatis
signa fundebat. Ipse denique per an-
nos sine domini Moysen cuo
cavit in monte sina populo libera-
retur ex Egypto plus . Cumque in
viaculo visionis in rubo flammante
et non ardente verbis quod dominus ad
fugere obedire curavit quem cum Paulum
precipitate de celo vocavit. prostravit
cecepit. impleverit. tamen persuasit cum
putavit invenit. servavit illa
namque Pauli sententia. cum studio pa-
ternarum traditionum persequebatur ecclesiam
putans officium deo se facere. tamen
plurime erat virtutum sed magne
feracitatis indicium. Sunt erat
etiam id Petrum. cum evaginato gla-
dio volens defendere dominum. aurem
persecutoris abscidit, quod sciens dominus
satis minatur cohibuit. dicens re-
conde gladium. qui enim gladio usus
fuit. gladio cadet. Ille ac utile
gladio. quod ulla superiore ac legiti-
tima potestate vel iubente vel con-
cedente quamquam aliquando armatur
ira verum duas impetrat. ut fru-
dere eius feriret. sed non impetrat
ut ferirent. Quid ergo incognitum
est post quod Petro . Sicut est
pastor ovium Sed Moyses post

Moyses percussit egyptium   Petrus auriculam abscidit

percussum egiptum factus est rector illius
synagoge / Utrumque autem non deteste-
stabili immanitate sed emendabili
animositate iusticie regulam excessit
utrumque odio improbitatis aliene sed
ille spiritu iste dilectione licet adhuc
carnali cum amore peccavit hoc re-
secando hoc vitium vel eradicandum
sed tamen tam magnum cor tam frugi-
bus ita fecundis virtutibus excolen-
dum. Quod vero iam de expoliatis egi-
ptiis faustus obicit nesciens
quid loquatur. quod faciendo moyses
usque adeo non peccavit ut non facien-
do peccaret. Deus enim iusserat
qui utique novit non solum pro factis
verum etiam pro cordibus hominum quid unusquisque
vel per quem pati debeat. Carnalis
itaque adhuc ille populus erat et rerum
temporalium cupiditate occupatus. Egiptii
vero sacrilegi et iniqui. quippe et auro
illo hoc est dei creatura male utentes
ad creatoris iniuriam suis ydolis ser-
viebant. et homines peregrinos labori-
bus gravi iniuste ac vehementer afflixe-
rant. Digni ergo erant et isti quibus
talia iuberentur. et illi qui talia pateren-
tur. Et forte potius pro sua voluntate et
cogitatione hebrei magis permissi sunt
facere ista quam moysi. Sed eis deus
permissionem suam per famulum suum moy-
sen innotescere voluit. quem mandaret
ut diceret. ipsi autem sit ut sit alie cause
occultissime cur hoc populo divinitus dic-
tum sit. sed divinis iussis cedendum
est obtemperando. non resistendum disputando
Apostolus enim ait quis cognovit sensum
domini aut quis consiliarius eius fuit. Sive ergo
ista sit causa quam dixi sive alia
que in secreta et abdita dispositione
dei lateat. cur hoc per moysen populo
ille dixerit. ut ab egiptiis res eorum
commodanda peterent quas auferrent hoc
non frustra. nec inique
tamen dictum. ut liceret moysi aliter
quam deus dixerat facere. ut vel deus
dominus compluerit iubendo vel famulus
famulum tamen obsequendo peccaverit. Sed
Sed deus non nisi verus et bonus

nullo talia iussisse credendus est. Cum
vero talia recte non iubeat nisi solus
verus deus et bonus. qui et solus
novit quid cuique iubendum sit
et solus neminem quicquam incongruum
pati sinit. Ceterum ista imperita
et falsa bonitas cordis humani tam con-
tradicat et ipsi ne deo bono iube-
re iussi mali aliquid patiantur. Cui
dicitur cum angelis colligere zy-
zania et alligare fasciculos ad com-
burendum. quia tamen hoc ipsum importune
facere volentes servos prohibuit dominus
ne forte cum volunt colligere zyzania
eradicent simul et triticum. Ita solus deus
verus et bonus novit quid cui quibus
per quos sive aliquid iubeat vel permittat
Potest etiam ista humana non bonitas
sed plane vanitas eidem domino con-
tradicere. cum depulsionem demonum
porcos ne voluit petenti quippe in
porcos ne . . . . non sola . . . .
corum iniuria minuta et abiecta
animalia homines alias hic crediderunt ani-
malia ac . . . improbata et abiecta. Illud
tum constat. dominum nostrum ihesum christum dei uni-
cum filium ac per hoc deum verum et bonum non
nisi peccata alienorum permittere consu-
luit divinum. et hinc dampnum homi-
tumque animarum. et hinc de pecudibus
depulsionem demonum concessisse. Quod autem
demones ipsos dixit quod cum ab hominibus
non potuissent que eludere etiam per corpo-
ra porcorum voluerunt. nec peccatis corporum
permittere voluisset. Porro si spiritum dam-
natorum et igni eterno iam destinatorum
quamvis seva et iniqua cupiditas
a creatore atque ordinatore omnium naturarum
occulto quidem sed utique iusto moderamine
in id quod moliebatur relaxata
est. quam absurdum est si egiptii ab
hebreis homines iniqui et dominatores
ab hominibus liberis quorum etiam mercedes
per eorum tam duris et iniustis labori-
bus fuerant debitores. rebus terrenis
quibus etiam ritu sacrilego in iniuriam
creatoris utebantur privari meruerunt.
Quod tamen si moyses sua sponte iussisset
aut hoc hebrei sua sponte fecissent
profecto peccassent. Et quidem illi non quod dei
hoc faciendo quod vel iusserat vel per

imperat deus. si tu fortasse talia
cupiendo perpetraveris. Sed at hoc
factum divina dispensatione permissum est
qui novit et per iniquos tollere impi-
bus vel etiam subditos. et praecepta va-
lidiora dare sublimioribus. et quosdam
mediocres gradus inferioribus ordi-
nare. Moyses vero non cupidus arguendus
est in illis rebus depraedatis, ut contumacie
in divinis imperiis quibuscumque contemptus
quedam cum facta lex eterna que
ordinem naturalem conservari iubet, pertur-
bari vetat, ita medio quodam loco
posuit hominibus ut eas usurpando
merito reprehendatur audacia, sin co-
equendo at obedientia iure laudetur.
tantum interest in ordine naturali, quis
quid agat, et sub quo quisque agat. Abra-
ham si filium sponte immolaret, quid
nisi horribilis et insanus? Deo autem
iubente, quid nisi fidelis et devotus
apparuit? Quod usque adeo ipsa veritas
clamat, ut eius voce deterritus Fau-
stus, cum ipsum Abraham quasi dentibus
vnguibus et dentibus quaerens usque ad
talem criminosum mendacium pervenerit, hoc
tamen reprehendere non auderet, nisi forte
non ei venit in mentem factum illud ita no-
bile, ut etiam non lectum nec quaesitum ab ore oc-
curreret, ut denique tot linguis can-
taretur, tot locis pictum, et aures et ocu-
los dissimulantis feriret. Quapropter
si in occidendo filio spontaneus non
sic execrabilis, Deo autem iubente obse-
cundans famulatus non solum inculpa-
bilis verum etiam laudabilis invenitur.
Moysen, Fauste, reprehendis quod spoliavit
Aegyptios? Sed te irritat velut huma-
na facti improbitas, divina terreat iu-
bentis auctoritas. An etiam si volue-
ris, etiam ipsum deum vituperare paratus es?
Recede ergo retro Satanas. Neque enim
sapis quae dei sunt, sed quae sunt hominum. Atque uti-
nam haec sicut Petrus audire dignus fuisses,
atque ut quod in deo prius infirmo responderas
postea praedicasses. Quemadmodum ille
gloriosa praeconio postea gentibus annuntiabat
quod ei prius cum dominus vellet fieri displice-
bat. Quapropter si iam tandem intelli-
git humana duritia atque in rebus rectis
voluntas prava atque perversa plurimum

interfectis aliquibus humana cupiditate ultime
necessitati admittatur, aut pariat impe-
rio, qui novit quid quibus permittat
et iubeat. Quid tamen sacre pietatis
conveniat. Nec bella que Moyses gessit
miretur aut horreat, quia et illis di-
vina secutus imperia non saevus sed
obediens fuit, nec deus cum iubebat
ista saeviebat, sed dignis retribuebat
dignosque terrebat. Quid enim culpatur
in bello? an quia moriuntur quandoque morituri
ut dominentur in pace victuri? Hoc reprehendere
est timidorum, non religiosorum. Nocen-
di cupiditas, ulciscendi crudelitas, im-
pacatus atque implacabilis animus, feritas
rebellandi, libido dominandi, et si qua si-
milia, haec sunt quae in bellis iure culpan-
tur. Quae plerumque ut etiam iure puni-
antur, adversus violentias resistentium, sive
Deo sive aliquo legitimo imperio
iubente, gerenda ipsa bella suscipiuntur
a bonis, cum in eo rerum humanarum ordine
inveniuntur, ubi eos vel iubere tale ali-
quid vel in talibus obedire iuste or-
do ipse constringit. Alioquin Iohannes, cum
ad eum baptizandi milites venirent
dicentes: Et nos quid faciemus? respondit eis:
Arma abicite, militiam istam dese-
rite, neminem percutite, vulnerate, pro-
sternite. Sed quia sciebat eos cum haec mili-
tando facerent non esse homicidas sed
ministros legis, et non ultores iniuriarum
suarum sed salutis publice defensores, respondit:
Neminem concusseritis, nulli calumniam
feceritis, sufficiat vobis stipendium vestrum.
Sed quia Manichei Iohannem aperte blasphe-
mare consueverunt, ipsum dominum Ihesum Christum
audiant quod stipendium iubet reddi ce-
sari, quod Iohannes dicit sufficere debere militi.
Reddite, inquit, cesari quae cesaris sunt et deo
quae dei sunt. Et ad hoc enim tributa praestantur
ut propter bella necessario militi stipendium
praebeatur. Merito et illius centurionis di-
centis: Et ego homo sum sub potestate constitutus
habens sub me milites, et dico huic: va-
de, et vadit, et alii: veni, et venit,
et servo meo: fac hoc, et facit, fidem
laudavit. Non illi militie desertionem
imperavit. Sed de iustis quidem iniustisque
bellis nunc disputare longum est et non neces-
sarium. Interest enim quibus causis qui-

hic de militibus

bus quoque auctoribus gerenda bella
suscipiuntur. Ordo tamen ille naturalis mor-
talium paci accommodatus hoc poscit
ut suscipiendi belli auctoritas atque
consilium penes principes sit. Hoc quem-
admodum ipsa bellica ministeria mi-
lites debeant pro pace salute communi. Bel-
lum autem quod gerendum deo auctore suscipi-
tur recte suscipi dubitare fas non est vel
ad terrendam vel ad obterendam vel ad
subiugandam mortalium superbiam, quem
nec humana quidem cupiditas gere-
re non potuit incorruptibili deo sed nec sanctis eius
obesse aliquid potest in quibus potius ad exercen-
dam patientiam et ad humiliandam animam
ferendamque paternam disciplinam etiam prodesse
inveniuntur. Neque enim habet in eos quisquam
potestatem nisi cui data fuerit desuper. Non
est enim potestas nisi a deo sive iubente sive
sinente. Cum ergo vir iustus si forte sub
rege homine etiam sacrilego militat re-
cte possit illo iubente bellare civice pacis
ordinem servans, cui quod iubetur vel non
esse contra dei preceptum certum est vel utrum
sit certum non est, ita ut fortasse regem
reum faciat iniquitas imperandi in-
nocentem autem militem ostendat ordo ser-
viendi, quanto magis in administratione
bellorum innocentissime versatur qui deo
iubente belligerat, quem male aliquid
iubere non posse nemo qui ei servit
ignorat. Si autem ita putat non po-
tuisse deum bella gerenda iubere
quia dominus postea Ihesus Christus: Ego autem
dico vobis non resistere adversus malum,
sed si quis te percusserit in dextram maxillam prebe ei et
sinistram, intelligat hanc preparationem
non esse in corpore sed in corde. Ibi enim est
sanctum cubile virtutis que in illis quoque anti-
quis iustis nostris patribus habitavit. Sed
[illegible] rerum dispensatione ac distributione
temporum ordo poscebat ut prius appare-
ret etiam ipsa bona terrena quibus et humana
regna et de hostibus victorie deputan-
tur, que maior civitas impiorum diffu-
sa per mundum supplicatione ydolis et de-
monibus poscit, non nisi ad unius dei

veri potestatem atque arbitrium pertinere. Quod
et vetus testamentum promissionum regni tegu-
mentis operuit et quodammodo umbro-
sis opacavit. Ubi autem venit ple-
nitudo temporis, ut novum testamentum
revelaretur quod figuris veteribus velabatur,
evidenti testificatione iam demonstrandum erat
esse aliam vitam pro qua debet hec vita con-
temni, et aliud regnum pro quo oportet
omnium terrenorum regnorum adversa patien-
tissime sustinere. Inde ergo quos testes
passiones et mortes sic deo placuit ad-
testari, martires appellavit, quod latine
testes interpretatur. Quorum numerus tantus
effloruit ut si eos Christus qui de celo Sau-
lum vocavit, ex lupo [ovem] ... sicut oves in
medio luporum misit, congregatos vellet
armare atque adiuvare pugnantes, quid
hebreos patres adiuvit, quo gentes rep-
serit. Quia regna non reddunt, sed ut
plurimorum testimoniorum veritati redderetur,
quia docendum erat non esse magnam temporalem in
hac vita sed aliam eternam post hanc vitam
feliciter deo esse fruendum, ea que vulgo
infelicitas dicitur pro illa infelicitate subeun-
da fuerat et fovenda constanter in plurimis temporis
filius dei factus ex muliere, factus sub lege,
ut eos qui sub lege erant redimeret, fa-
ctus ex semine David secundum carnem, mittit di-
scipulos velut oves in medio luporum et
monet ne timeant eos qui corpus occi-
dunt animam autem non possunt occidere, promit-
tit etiam ipsius corporis renovandam inte-
gritatem usque ad capillum reparandam. Petri
gladium revocat in vaginam, auriculam ini-
mici precisam reparat ad pristinam formam.
Ait se legionibus angelorum impetrare
posse ad delendos inimicos nisi ca-
licem biberet quem ei voluntas
dedisset. Bibit, precedit, exprimat seque
tibus virtute patientie, pro [illegible] exemplo
confirmat exemplo resurrectionis sue illa
suscitata a mortuis, et donat illi no-
men quod est super omne nomen, ut in nomi-
ne Ihesu omne genu flectatur celestium terrestri-
um et infernorum et omnis lingua confiteatur quod dominus
Ihesus in gloria est dei patris. Regna iam
gentium monarche et principes ut ipsa regna
domino dare et auferre audeant. Noli

regnauerunt apostoli et martires ut regnum
celorum depredandum pocius panderetur
Illi reges bella gesserunt ut tales quas
victorias appararat deus voluntati prestaret
isti non resistendo interfecti sunt ut poti
ore esse docerent victoria pro fide vi
tatis occidi quamquam et illorum populis non
nerat nisi pro veritate pro qua deus de
a sanguine abel usque ad sanguinem zacha
rie et id postquam cepit imperium
quod sub figura salomonis quod latine inter
pretatur pacificus de domino christo propter
eum potentia ut in psalmo post statum est et stado
rabunt eum omnes reges terre omnes gentes ser
uient ei Christiani quos imperatores ple
na gentes fiducia pietatis in christo de ini
micis sacrilegiis qui spem suam in sacrificiis
ydolorum demonumque posuerant. gloriosis
sima victoriam prepererunt. cum apertissime
notissimis quod documentis quibus nonnulli
ia spem victorie commendauerunt illos
fallentur vaticinia demoniorum plures fe-
marent predicta scriptorum aut hec ins-
ipse vanus videtur quod aliud tunc deus pre
cepit dispensatoribus vetustatis ubi
noui gratiam velabatur aliud dispensatori
noui gratia testati ubi veteris ob
bus noui reuelabatur attendat ipsum
sanitas reuelabatur attendat ipsum
deum immutabile quid dixit et aliud
dicatur nisi vos misi sine sacu
lo et pera et calciamentis. numquid ali-
quid defuit vobis at illi dixerunt nichil
ergo eis sed nunc qui habet sacculum tol-
lat similiter et peram et qui non habet vendat
tunicam suam et emat gladium. sic item
in ista diuersa in testamentis singulis in
ueniuntur, veteri et nouo etiam hec cla
marent duo hec testata et gratia ad
go nunc rudibus tamen videtur spendiat
an misi vos sine sacculo et pera
et calciamentis et nichil defuit vobis nunc autem qui
habet sacculum tollat similiter et peram et qui non habet
vendat tunicam et emat gladium. sicut nec mediocriter
fugit quemadmodum nulla in scriptura
precepta sed non dispensationis pro tempore
precepta vel consilia vel permissa mu-
tentur. Ita sicut dictum est ministris gratia que
de tollendo sacculo et pera et tunc
de gladio locutum fuisse dominum

Cmy

buti / xpe / wy

admittitur et ministeriis gratia eundem
unum deum et primis gentibus bella
iussisse. Nam apostolos probauisse ne
quam eum in eo quod quando eius comminatus
verba tantum domini fuerunt sed et
obtemperandum quod discipulorum factum fecerunt
sunt. Ita et hec sine sacculo et pera
ierunt et nichil eis defuit quod eis inter-
rogatio et corporum responsio declarauit. Et nunc
dixerunt ei cum de gladio emendo
iussisset. Ecce sunt hic duo gladii. Et
ille rudis sufficit. Sicut et petrus arma
tus inuenitur et cum auriculam persecutoris
abscidit ubi spontanea eius cohiberet
audacia. Namque ut missus fuerat
ferrum tollere. Ita iussus non fuerat
et ferire. Latebat etenim domini voluntas
cum arma portari preceperit quibus
eos uti noluisset. Verum ad illum tu
pertinere ad istos aut qui recte et iuste
precepta facere pertinebat. Calumpnia impia
impietas. Moyses reprehendit quod bel-
la gesserit quem minus reprehendi debuit
si sua sponte gereret quam si deo iube-
re non gereret. Ipsum uero deum quod talia iusse-
rat audere reprehendere vel deum iniustum
et bonum talia iubere potuisse non cre
dere. hominis est ut mitius loquar co
gitare non valentis diuine prouidentie
prouida summaque conducentem
nouum et quod oriuntur. Ut sine quo mo
dis sicut in ipso singula quecumque ordine sine
rerum sine meritorum vel tedere vel placet
dicere ac manere. Homini autem recte volunt
diuine legi coniungi subordinata uero cu
piditas diuine legis ordine coerceri. ut
nec bonus aliquis quam propter velit. Sed
malis autem quam prohibeatur possit. Ista
sane ut non inspicere possit quem uni
tate noluit. Ad partem in omnibus quam bona inf-
irmitas horret aut timet sola iniquitas
inter dampna certa sunt vel tributa na
rum vel incerta culparum sit ac hoc mi
nimus. Cum vel propter scripturas diligit nos
pro aliud a iocunditas et propter aliud appe-
tit nos. propter scripturas diligendas. Sed cum
putat in ipso est perturbat in se ordinem
naturale quo lege eterna conseruari iubet

spa-fe

fit at ho iniustus cum ob aliud non appe-
tit rebus uti nisi propter quod diuitias insti-
tute sit ipso aut deo frui propter ipsum
seque et amico in ipso deo propter eundem
ipsum deum propter deum cum aut amicum
quis ex amore amat in amico deum
aut iniquitas puniet iniusta non competit in
voluntate non competit in potestate potestas
in potestate non competit. nullum permittit ulla
pena iusta est enim nemo sapit
nisi quod despicit sed gratia non est iniqu-
nitas ut uel ne sciat homo quid
uel debeat uel non esse quod volunt
vel occulto penarum ordine re-
posit. quod occulto penarum ordine re-
nit. et illis inscrutabilibus iudi-
ciis dei apud quem non est iniquitas
reditum est cum nobis peccatum adamassi
de eloquio dei. et quare sic obmerenit
et quia per illum peccatum intrauit in hunc
mundum. et per peccatum mors, Quanta
sit etiam. et quia conflat pena corporis
qui corrupit. et aggrauat animam et de-
primit terrena inhabitacio sensum multa
cogitantem. Rursum nobis quoque notissimum
est et quod debeat iusta pena non li-
berat nisi misericors gracia unde. et cla-
mat nisi munebundus reclamat infe-
lix ego homo quis me liberabit de corpore
mortis huius. gratia dei per ihesum christum dominum
nostrum. Quod quis sit distributo iudicans
et misericors dei. cur aliquis sic alius
aut sic occultus fit causis iustis tamen
tamen tamen omnia ista iudicio a nobis
dei sit. licet abdito potest nequaquam
et numeris et ponderibus. quibus omnia di-
sponuntur a deo creatore cuius quam
sit non auctore tamen sed ordinatore est
peccatorum. ut ea que per ista non competit
nisi communicatum competit indiceret et
ordinaret ne universitatis naturam turbaret
vel deturbaret permittat inuictorum
priorum locis et temporibus deputata
dictum ita sit. et cum plurimum sit inq-
dictorum dei. motum hominum volu-
tatum. eisdem peccatibus alii cor-
rumpantur alii separantur vel iterum
per eam adversitatibus alii deficiant

Sed de occultis iudiciis
dei semper iustis

persiciat. Cumque ipsa humana mortalisque
vita temptatio sit super terram omnis
homo nouit. Cum constat quod cum ob-
sit in pace regnare vel senere vel
vacare vel mori sub bello aut prepe-
rare vel pugnare vel vincere uel
occidere. Cum tamen constet et cum prodest
in diuinum non est iudicium. Cum
impiissimos et truculentos regibus suos
atque ultima homines et non deum pruni-
erunt dispensatores veteris testamenti
idemque prumcatores noui testamenti
peccatores occidendo fuerunt noui
testamenti idemque quod postores veteris testa-
menti peccatoribus moriendo deo tamen vin v-
a petoribus moriendo deo tamen vin v-
triusque fuerunt per diuersa et loquena
tamen donari bona temporalia. et aspe-
ctu. deterri bona temporalia mole-
stias temporales. et aspere possint impetran-
et quod deberi tollerari. Cum ergo
crudeliter moyses animaduertit aut
crudeliter moyses animaduertit aut
fecit. cum commisso sibi populus fecez-
fecit. cum commisso sibi populus fecez-
laus. et vim deo suo subditum cu-
laus. et vim deo suo subditum cu-
picus postea qui coegit eum fabri-
candum et colendum ydolum deflagar-
tandum et colendum ydolum deflagar-
se metens impudicos prostituisse
se moribus in paucos eorum vindictas
gladio. quibus deus ipse que offende-
rat. alto et secreto iudicio ferien-
dos voluisset interitum. et impuni paludes
brit terrorem. et disciplina impo-
sitam sanxit. Ita eum illa cru-
delitate. Sed magna dilectione fecisse
quod fecit quis non in verbis agnoscat
orantis pro peccato eorum et dicentis Si di-
ttis illis peccatum dimitte. Sin autem
dele me de libro tuo. Coparis ergo
imago ibi prudens illa crudelitas
et hanc petitionem videt pro peccato apostolus
siue quantum malum sit. ac pro primo
lachrima domonum fornicari. qui
pepercit. si sic amat Sic plane
et apostolus non crudeliter sed caritate
tradidit hominem sathane in interitum
carnis. ut spiritus saluus sit in die
domini ihesu. Tradidit et alios ut

Sed quomodo moyses crudeliter
cum puniuit ydolatras et paulus
cum hominem sathane tradidit

ut dixerunt non blasphemare. Legunt
scripturas apocryphas manichaei a ne-
scio quibus sutoribus fabularum sub
apostolorum nomine scriptas, quae suorum scripto-
rum temporibus in auctoritatem sanctae eccle-
siae recipi meruerunt, si sancti et docti ho-
mines qui tunc vivebant et
examinare talia poterant, eos
vera locutos esse cognoscerent. Ubi tamen
legunt apostolum Thomam, cum esset in quodam
nuptiarum convivio peregrinus et prorsus
incognitus, a quodam ministro palma
percussum, imprecatum fuisse homini con-
tinuo praesentem atrocemque vindictam. Nam cum egressus
fuisset ad fontem, unde aquam con-
vivantibus ministraret, eum leo irru-
ens interemit, manumque eius qua
caput apostoli levi ictu percusserat a
corpore avulsam secundum verba eiusdem
apostoli id optantis atque imprecantis ca-
nis intulit mensis in quibus ipse
discumbebat apostolus. Quid hoc videri
crudelius potest? Et tamen ibi, nisi
me fallor, hoc etiam scriptum est quod ei
veniam in futuro saeculo petiverit.
Facta est compensatio beneficii maioris,
ut et apostolus quam carus deo esset pluribus
timore commendaretur ignotis, et illi
post hanc vitam quandoque finiendam in
aeternum consuleretur. Utrum vera
aut conficta narratio, nihil mea
nunc interest. Certe enim manichaei,
a quibus illae scripturae quas canon ec-
clesiasticus respuit tamquam verae aut
sincerae acceptantur, saltem hinc co-
guntur fateri virtutem illam patientiae quam
docet dominus dicens: Si quis te percusserit in
maxillam tuam dexteram, praebe illi
et sinistram, posse esse in praeparatione cordis
etiam si non exhibeatur gestu corporis
et expressione verborum, cum quidem apostolus
palma percussus potius deum rogavit
ut iniurioso homini in futuro sae-
culo parceretur, in praesenti vero iniuria
illa non inulta relinqueretur, quam
vel praeberet ferienti alteram partem,
aut ut iterum feriret admonuit.
Tenebat certe interius dilectionis

Hic de Thome alapa

affectum et exterius requirebat cor-
rectionis exemplum. Sive hoc vere
sive conscriptum sit, cur nolunt cre-
dere tali animo famulum dei Moy-
sen fabricatores et adoratores gla-
dio prostravisse, cum etiam in eius ver-
bis satis appareat ita eum pro eis
peccato veniam deprecatum, ut nisi
impetraret deleri se vellet
de libro dei. Et quid sic iste homo
palma percussus, et deus qui de tempore
servitutis liberavit per divinum mira-
culum traiectos fluctibus persequentes ini-
micos occidit, pro populo sibi praelato di-
lectus atque contemptus. Sed at peccatores
ipsas comparemus. Quid sic ferro inte-
rimi et a fratribus trucidari atque la-
niari, qui quidem iudices legibus
servientes maioris criminis reos be-
llicis subrigi quem gladio perimi iu-
bent. Restat in maledictis ac patri-
bus [illegible] Fausti quibus [illegible]
[illegible]. Quod locutus dominus ad Ozee prophe-
tam dixit: accipe tibi uxorem for-
nicariam et fac filios de fornicatione,
in qua scriptura sic obcaecatum est animi
cor eorum ut nec apertissima verba evan-
gelica intelligant, ubi dicit ad iudaeos:
meretrices et publicani praecedent vos in
regnum caelorum. Quid enim contra clementiam
veritatis, quid inimicum fidei christianae,
si meretrix relicta fornicatione in
castum coniugium convertatur? Aut quid tam
incongruum et alienum a fide prophetiae,
quam si non credat omnia peccata impudi-
cae dimissa, cum in melius commutaverit?
Itaque cum meretricem propheta fecit uxorem,
et ad vitam corrigendam mulieri consul-
tum est, et figurae sacramentum, de quo postea
loquemur, expressum. Sed quis non videat
in hoc sacramento quid potius manichaeorum
offendat errorem? Nam solent dare operam
meretrices ne gravidae fiant. Proinde
istos fornicaria magis quam manichaeus pla-
cebat, ut deum in eorum non ligaret,
quam unius viri uxor facta ut pa-
reret. De Salomone autem quid dicam,
nisi quod eum multo severius fidelis et sancta scri-
ptura [illegible] redarguit quam petulan-
tibus et nugacibus Fausti conviciis

De Ozee uxore fornicaria
et de meretricibus

Illa cum de illo et quid boni prius
habuisset. et quid malefaciendo bonum
in gestis memorie fidei reliquisset. varie
fideliterque locuta est. Iste autem ocu
lis clausis vel potius contumax in
quo huic manifestate veritati invehebatur.
ibat. Sed quod malicia perversitate
fiebat irruebat. hic ipse cum ma
gis insinuaverit sacri libri lecto
ribus et electoribus suis. quia caste
fuerunt sancti viri plures uxores quibus
Salomon quia castus non illo modo. sed insa
nus ad libidinem. quam ad propagine
fuit. improbatus est et reprehensus/ sic
vbis ut appellaretur amator mu-
lierum. et inde ad profundum ydola-
trie lapsus. atque diversis cadem
vitate sporta nullius accepta-
re poterit. Omnia ergo ista peccata
hominis quibus per quas faustus
putavit scripturas veteris testamenti
accusandas. reddito quoque tunc
suo sermone congruo quod vel de forn
sit homines dei. adversus hebreos car-
naliumque calumpnias. vel reprehensionis
quibus tamen scriptura laudabiliter
venerabiliterque monstrata est. Redeamus
de integro quo ordine quo eos homines
faustus accusando commemorat.
Quid etiam significet facta hominum quod
prophetice gerat. quod futura prenunciat
quos ita fecit de Abraham et Ysaac et
Jacob. quorum se deus ita dici voluit
tanquam solorum esset deus. quod deus omni-
tam sit. solorum deus non frustra utique eis. tanta
creatione non frustra utique eis. ta
sui eternique honore insigniret quo vocat
in eis. quia solis etiam prophetie. prima que nos-
tra sinceritas peregrinacio cognitionis tantum. Sicut in
his eius prius quedam toparavit
magnum ac mirabile sacramentum. fu
turum ipsi per quod liberas genuerit
non solum in libertate sed per Saram et
Rebeccam et Lyam et Rachel. Verum-
etiam in servitute sed per eandem Rebeccam
natus est Esau cum dictum est eius fuisse
seniorem. et per ancillas non solum in
servitute sed per Agar. verum etiam in
libertate sed per Bilham et Zelpham/ sta
etiam in populo dei et per spirituales viros
nascuntur non solum in laudabile
libertate. quemadmodum quibus dicitur imitatores
mei estote. sed etiam ego Christi/ Verum

hic de patribus misteria

etiam in dampnabili servitute sed per prophetas
Symon. et per carnales fratres nascuntur
non solum in servitute dampnati quia eos
imitantur. verum etiam in laudabili liber-
tate quibus dicitur: Que dicunt facite/ que autem fa-
ciunt. facere nolite/ hic magnum sacramentum
quisquis in dei populo prudenter agnoverit unitatem
spiritus in vinculo pacis usque in finem
cum quibusdam tolerando cum
quibusdam toleranda tenendo
tenuit et de Loth. quid eius
laudandum. quid culpandum scriptura nar-
ravit/ quid intelligendum de tota illa re
gesta significavit demonstrantes. Sequitur
de Juda et Thamar. et de Juda filio eius
et Juda ire curribus. quid significa
tum sit mirum conturbatur. quid significa-
verit futurorum. Sed prius proloquendum est
ne quemquam pravorum cupiditatis offendat.
cum quibusdam malis operibus hominum in scriptu
ris sanctis. quedam non mala. sed bona futura
significat. Erat enim utique divina provi
dentia vitare hominibus piis inquinacione
et adulterorum concubitu formata
ad malo. bonum operis
perfecto. de hominum opere malo. bonum opus
dei. sed in perdentium sermone lacerius. de fetu
et datate seminum non de turpi nec vicioru
rationis scripture propheticis. non tamen bona hominum
facta in scriptura prophetica. non tamen bona hominum
et mala facta narrantibus que
veneria et mala facta narrantibus quem
prophetica est ipsa narratio. significat aliquid de
malis operibus hominum atque futurorum bonorum
non pervenit ope sed tribulatione Petrus cum Judas
tu ad thamar concupiscencia vitiis intrancit
tunc ad Thamar concupiscentia victus intravit
hac pie libidinis in hanc convertebat. ut inde
aliquid significaret quod ad salutem hominum pertinebat
quod vel Judas ille qui dominum tradidit. hic intendit
ut aliquid inde gereret quod ad eandem hominum sa
lutem pertineret. Porro si de tam malo o-
pere Jude aliquid tam bonum opus dominus fecit. ut
eiusdem pie passionis sanguine nos redimeret
quid mirum si prophetia eius de quo ipse ait de me
enim ille scripsit. de malo facto Jude istius bo-
num aliquid significavit ut pro ministerio nos
doceret. Ea quippe hominum facta sancto spiritu dispo-
nente atque inspirante collegit prophetia nar-
ratorum quorum interposito non vacaret
ad prefigurationem rerum quas intendebat prophe-
tare. Ad significanda autem aliqua bona.
nichil interest facta vel quibus ea significantur
seu bona. seu mala fuerint. Quid enim
mea interest cum volo legendo cognoscere
futura quod minimo reparan scriptos nigros

hic de Juda et Thamar
et de Juda traditore

[p]ucalo

ethiopes et comparatione candidos
gallos. veruntamen si non sententia sed perti-
nacia talium iudicium sive dubitatorum re-
prehendenda. Ita in factis hominum que ad imi-
tandum vitandumve proponuntur magni
interest bona vel an mala sint. Quod
autem ad significandum dicuntur sive scribuntur nichil
refert in moribus facientium quam laudem
vel reprehensionem merentur. Si enim habent
aliquam rei de qua agitur naturam prefi-
gurandi congruentiam. Quid enim caiphas
in eum. quantum ad eius nocendi propositio
sed quia animum pertinebat. quantum denique ad
ipsa verba. si in eis voluntas dei adtende-
das quibus agebat ut iustus iniuste ne-
caretur. utique mala erat, tamen ma-
gnum bonum illo nesciente significabat, quum
ait expedit ut unus moriatur et non
tota gens pereat. Itemque de eo scriptum est
hoc autem a se non dixit sed cum esset ponti-
fex anni illius. prophetavit omnia oportebat
Iesum mori pro gente. Ita factum Iude secun-
dum libidinem malum fuit. Sed illo ne-
sciente magnum significat. Ex ipso quippe
malum fecit. Sed non a se ipso bonum significat.
Hoc autem quod nimis prolixum putavi
non addere tamen Iude factum sed etiam ad ce-
tera valeat. Si qua occurrerint mala
opera hominum quibus bonum aliquid narratione
figuratum est. In thamar ergo nuru
Iude intelligitur plebs regni Iudeorum
cui de tribu Iuda reges tamquam ma-
riti adhibebantur. Merito nomen eius
amaritudo interpretatur. Ipsa enim domino
fellis poculum dedit. Duo autem quan-
principium qui non recte operabantur in
plebe. unum corrumpens quod obeditorum. alterum quod
nichil prodierat significat in duobus filiis Iu-
de. Quorum unus erat malignus coram domi-
no. Alter in terra fundebat ne
daret ad fecundandam thamar
semen. Quoniam duo genera hominum inuti-
lia [illegible] qui duo genera hominum inuti-
lia genera sunt. unum nocentium alterorum
prestare nolentium. Et per quod boni habet
in hac terra vita perdentium. Tamquam in
terra fundentium. Et quia in malo peior est
qui nocet. quam ille qui non prodest senior ma-
ior dicitur malignus ille. Et prior quam fun-
debat in terra. Nomen quippe maioris
qui vocabatur Er interpretatur pelliceus
qualibus tunicis induti sunt primi homines

in pena dampnationis sunt dimissi
de paradyso. Sequentis autem nomen qui
vocabatur Aunan interpretatur merore
eorum. quorum nisi quibus nichil prodesset
cum habuerint unde prodesse possint atque id
perdant in terra. Maius porro malum
est ablate vite quod significat pellis. quam
non adhibite quod significat meror eorum. Deus
tamen occidisse ambos dicitur. Ubi figu-
ratur regnum talibus hominibus abstu-
lisse. Tercius vero filius quod illi mulieri coniun-
git non iungitur significat tempus ex quo reges
de plebe Iudeorum ceperunt de tribu Iuda
non fieri. Et ideo erat quidem filius
Iude. sed eum thamar maritum non
accipiebat quia erat quidem tribus Iuda
sed iam populo Iude nemo regnabat. Unde
et nomen eius Sela interpretatur dimissio
eius. Non pertinent sane ad hanc significationem uni-
versi et iusti qui licet eo tempore fuerint ad novum
tamen pertinet testamentum cui prophetando profue-
runt utiles fuerunt quales David fuit. Eo sane
tempore quo iam Iudea regnat reges de tribu
Iuda non habere. non est computandus Herodes non
maior in regibus eius tamquam maritus
thamar erat enim alienigena. Nec
ei sacramento illo mistice unctionis
tamquam coniugali federe cohaerebat. Sed tamquam
extraneus dominabatur. Quam potestatem a ro-
manis et a cesare acceperat. Sic et eius
filii tetrarche. Quorum unus erat Herodes
patris nomine appellatus qui cum pylato in pas-
sione domini concordavit. Isti ergo alienige-
ne tamen usque adeo non deputabantur in regno
illo mistico iudeorum. ut ipsi iudei pu-
blice clamarent. fremebant adversus
christum. Non habemus regem nisi cesarem.
Nec hoc verum nisi in ea universali dominatione
Romanorum. Quippe etiam cesar rex erat
non specialiter Iudeorum. Sed ut christum hinc ne-
garent et sic adularentur. Ipse ta-
li voce dampnarent. Illo ergo tempore quo iam
de tribu Iude regnum defecerat. ve-
niendum christo erat. Ipsi vero salvatori domino
nostro qui non obesset verum etiam prodesset.
Sic enim fuerat prophetatum non deficiet prin-
ceps ex Iuda neque dux de femoribus
eius. donec veniat cui repromissum
est. Et ipse expectatio gentium. Iam isto
tempore omne quod magisterium iudeorum
et mistica ipsa christi vocabatur
unctio ipsa defecerat. Secundum prophetiam

ccia danielis. tc venit. cui repositu
erat. expectacio gencium, et unctus est
sctus sctorum oleo exultacionis pre participi
bus suis. Natus e cum herodes maior
rex. passus e at minore herode tetrar
cha. Sicut itaque venit ad oves que
pierat domus isrl. figura gessit ipse
judas. cui iret ad tondendas oves su
as in thamna. qd interptatur deficiens. ia cum
defecerat princeps de juda et omnis ma
gistratus et unctio judeorum. ut veniret
cui repositu erat. Venit at cum suo
pastore odolamite cui nomen erat
iras qd interptatur odolamit testio ma
in aqua. Cum hic plane testio dni ve
nit. hic quide testio magis johe
s fuit qui oves insinuabat hic testio. et
Hic in aqua ita et ipse iras qd no
Hic illi pastores fuit qui interptatur frates
mei visio. videt eius fratris sui johes
patre fratri scilicet abrahe. sfratris eius
natione matris eius marie et elizabeth
matris sue. Unde et dum et dei pm
ma qd ipse ait. Complevit eius ante
pit videt oro et io in natis mu
lierum. maior illo no surrexit qr
ex oibus prenunciantibus xpm ipse vidit
qd multi justi et prophe cupierunt vi
dere et no viderunt. Salutavit eum
utero. agnovit presentem & excoluit ba
ptizo tanquam odolamites. vic testio
phibuit in aqua. Venit at dns ad
oves tondendas. i. ex onerandas
partinis laborosis. ex qbus laudatur
in canticis Cantic. Dentes eius sicut gre
ges tonsarum. Jam thamar
hic gregis detonsarum. Jam thamar
situ mutat. ita et commutadus int
ptatur thamar. Hic i ca gens nomine
amaritudinis manet. Ho illis ca
ritudinis. i qua dno fel ministravit
i illis i qua petrus amare flevit.
Ita et juda latine confessio e. Confes
sionis eo amando ministrat. Ita via
pnia pfigurat. hat pnia fecundat
ecclia. i oibus gentibus constituta. oppor
tebat ei xpm pati et resurgere tercia
die. et pdicari i noie eius pniam et
remissionem peccatorum per oes gentes. inci

piens ab ihrlm. Ita et ipse hic
invenitur confessio jude. est
Typu quide ea etiam gerit tha-
mar ex gentibus credens. pedens
ea qs sitiu ad porta enan. Ite
nain qd interptatur fontes Currit ei
velut cervus ad fontes aquarum
pveniens ad semen Abrahe. Ille aut
agnoscitur secretus. ex de illa pdom
e plus que no cognoscentem simavit in
accepit i oculto annulu monile
et uiga. Vocatoe signatur. justificatoe
decoratur. glificatoe exaltatur. Quos
ei pdestinavit illos et vocavit. et quos
at vocavit illos et justificavit. et quos
justificavit illos et glificavit. Sed hic ut
dixi adhuc i oculto ubi fit con
ceptus fte ubertatis et gemit autem
premissum hedus tamque meretrix hedus
exprobracio pecti per eunde adolamite
tanqm interpate et dicte. Exprobracio
tamqm inspate et dicte. hec
ipperas. Sed no eam invenit
pecti exprobracio. qua mutavit co
fessione amando Post hoc ia publi
cis signis anuli monilis et uige
ris tenue indicatores judeos. Ego
non tenue indicatores judeos
na prolis illa ipse gestabat. qui
hodie qz dicunt. no hunc sed ex ip[s]is. xpm
nec hre nos semen Abrahe. Explan
do signis documentis nre vocacionis. insti
ficationis glificationis. sine dubio confunde
tur. et nos magis qm se justificant
et fatebuntur. Et in collegiunt hi et
ut fatebuntur. Et in collegiunt hi et
membra quodam articulatim. perm
tatem atque differeny. quiddam inter com
munem dns adiuvaret inp mcal
hat laborose diligencia. finiendum
hoc opus qd plus qm vellet iam
prolixum e. cura phibet. Hunc per
tatu dd. quid i xpo psignavit.
quita possit brevitate pstringam. No
mina quippe ipa interpretata satis
ondunt quid etiam hic fcm pfiguraret.
David interptatur manu fortis sive
desiderabilis. et q fortior leone illo
de tribu juda. q vicit mundu. et q
desiderabilius illo. de quo ppha dicit. veniet
desideratus oibus gentibus. Bersabee

interpretatur puteus satietatis sive puteus
septimus. quale autem clarum nomen
huius interpretationum. Unde et dicitur
in te dignum appareat satis cognoscitur. Nam
et in canticis canticorum sponsa id est ecclesia
est que vocatur puteus aque vive.
et huic puteo septenarii numeri no-
men in spiritus sancti significatione congruum.
propter rationem penthecostes quo die mis-
sus de celo spiritus sanctus venit. De sep-
timanis eum constat esse. Septimum
diem thobie quem septima tota cum
plus autem quod est septies septem unum
additur quo unitas commendatur. Sin-
hac ordine venit apostolica sententia
supportantes invicem in dilectione studentes
servare unitatem spiritus in vinculo pa-
spirituali cis. Dono itaque spirituali quod est septe-
nario figurata est etiam puteus sa-
cietatis. quia fons est in ea fons aque
salientis in vitam eternam. que qui biberit
non sitiet in eternum. Samaria vero qui fuit
maritus eius. Quod aliud quam dyabo-
lus nomine huius interpretatione significatur.
huius erat pessimo coniugio delicati
omnes qui gratia dei liberantur etiam
sine macula et ruga salvatori
suo copulet. Syrias regnat interpretatur
lux mea dei [illegible] ab ipsis sine
quia in veritate non stetit. Sed a luce prima
superna qua de celo habebat. [illegible]
lumine abiectus est. sive quia cadendo
ris vibus [illegible] transfigurat se tamen in
angelum lucis. audens adhuc dicere
lux mea dei est. Ergo iste quidem
gravius [illegible] peccavit. quod pec-
cavit eius per prophetam arguit increpando.
et ipse abluit penitendo. Sed nunc
ille despicit [illegible] omnibus generibus adamat.
sup tectum se lavante in mu-
cam [illegible] sordibus [illegible] et domum lu-
date se a sordibus [illegible]
tecum [illegible] contemplare [illegible]
spirituali atque caritate et inchoatam cum illa
prime coniunctionis notitiam. postea
penitus separatum dyabolum occidit. cui
separatum sibi [illegible] connubio copulavit
Dominus ergo patrum sed [illegible] non op-
tignam Amici ille david [illegible]

amadyre. qui nos a dyabolo ineramur libat
Amicus et iustus david qui tam grave
in se voluit [illegible] prime [illegible]
Iam de Salomone quid dicam quem
vehementer arguit sacra scriptura atque
condempnat. nichil quia de penitencia eius
et in eum indulgentia dei omnino commemorat
nec ubi in [illegible] occurrit. quod saltem in
allegoria boni significet nec eius
[illegible] submersio nisi forte quod
dicat mulieres alienigenas quarum
amore exarserat significare ecclesias e-
lectas de gentibus posset. hoc forte non
absurde intelligi. si ille propter salomo-
nem desererent deos suos et colerent
deum eius. Cum vero ipse propter eas offen-
dit deum suum. et coluit deos earum
non est quod boni inde conicere pos-
sumus. nec tamen nichil arbitror signi-
ficare sed malum sicut de uxore filiabus
que loth dixi [illegible] eum in persona
huius salomonis et mira excellencia
et mira submersio. Quod in illo
diversis temporibus contigit prius bonum et
postmodum malum. hoc in ecclesia in isto
adhuc seculo simul uno tempore ostenditur.
Nam bono illius bonos ecclesie malo
autem illius malos eiusdem significatos
puto. tamquam in unitate unius
arce. sed in uno homine. bonos
in granis. malos in palea. ut
in unitate unius segetis. bonos in tri-
tico. malos in zizaniis. Et quid
huic sane hystorie de illo scripta
sit diligentius pertractatis sive in
sine hoc doctioribus et melioribus
bilius probabilius eluere potuit
Nunc tamen non eam rem ita dimi-
simus. ut intentionem nostram in alia
[illegible]. tamquam interrupta peri-
culosa conceptionis impediat.
De ozee et pelia. non autem congrue
est dici. quod illa ut ipso fecit quod
significet quod dixit dominus ad ozee
vade et accipe tibi uxorem
fornicariam et fac filios de fornicatione

figura de Ozee et uxore eius
fornicaria

Cum pater huius ypa (?) scriptura demonstretur in
et quomodo sit dictus et quid eum (?) formam
nitans formabitur. Terra a domino et
abijt et accepit Gomer filiam Debe-
laim. Et concepit et peperit ei filium
Et dixit dominus ad eum: Voca nomen
eius Jezrael, quia adhuc modicum
et visitabo sanguinem Jezrael super do-
mum Juda et quiescere faciam et
auferam regnum domus Israel. Et erit in die
illa conteram arcum Israel in valle
Jezrahel. Et concepit adhuc et
peperit filiam. Et dixit dominus: Voca no-
men eius Absque misericordia, quia non adda-
ultra misereri domui Israel sed oblivione
obliviscar eorum. Et domui Juda
miserebor et salvabo eos in domino deo suo.
suo. Et non salvabo eos in arcu et in
gladio et in bello et in equis et
in equitibus. Et ablactavit eam
que erat Absque misericordia. Et concepit
et peperit filium. Et dixit ei dominus:
Voca nomen eius Non populus meus,
meus quia vos non populus meus
et ego non ero vester deus. Et erit
numerus filiorum Israel quasi arena ma-
ris que sine mensura est et non nume-
rabitur. Et erit in loco ubi dicetur
eis: Non populus meus vos, dicetur eis
filii dei vivi. Et congregabuntur
filii Juda et filii Israel et ponent si-
bi caput unum et ascendent de terra, quia
magnus dies Jezrahel. Dicite
fratribus vestris Populus meus et sorori
vestre Misericordiam consecuta. Cum ergo impsi
ut eciam figura ipse dominus preci-
pit fieri, quis dubitet aperiat? Nunc
dominus scriptura eudet aperiat Juxta
apostolus hec hac prophetiam completa in
apostolice ... novi testamenti predicatione testentur...
novi testamenti predicatione dicens: Non predicavi impleri ...
quod audeat dicere Non populus meus impsi est sa-
cramentum ... et prophetiam sequi-
tur impletis libris quod impleri ... ponit.
Dicit enim apostolus Paulus ut notas
faceret divicias glorie sue in vasa mi-
sericordie que preparavit in gloriam. Quos et
vocavit non solum ex Judeis verum
eciam ex gentibus sicut et in Osee dicit: Voca-
bo non plebem meam plebem meam
et non dilectam dilectam. Et erit in

loco ubi dictum est eis Non populus me-
us vos ibi vocabuntur filii dei
vivi. Hoc ergo de gentibus prophetatum Pau-
lus accepit. Quid et Petrus scribens
ad gentes prophetia quidem ipso non no-
minato prophetam tamen eius verbis
suis inserit dicens: Vos autem genus electum
regale sacerdocium gens sancta populus
acquisicionis, quod virtutes eius annuncietis
qui de tenebris vos vocavit in
admirabile lumen suum, qui aliquando
non populus nunc autem populus dei, qui
aliquando non misericordiam consecuti nunc autem miseri-
cordiam consecuti. Apparet ergo quod prophetam di-
cit: Et erit numerus filiorum Israel qui
dictum est: Et erit numerus filiorum Israel quasi
arena maris que sine mensura est et non
numerabitur. Et reliqua que adiunctum est:
Et erit in loco ubi dictum est eis Non po-
pulus meus vos, dicetur eis filii dei vi-
vi, non de eo Israel quod secundum carnem ... (?) ge-
neris carne sed de eo de quo apostolus ge-
neribus dicit: Vos ergo semen Abrahe estis
secundum promissionem heredes. Et quia et de
ista Juda multi crediderunt et cre-
dituri sunt ... iudei ... et appli-
de tot milia qui in illis apostolis co-
pulate sunt in ecclesia. De quibus ad Gala-
tas dicit: Et ... ista fiunt ... cius-
tas ... de ... ipsius angu-
laris qui ... et lapide angu-
lari ... in psalmis appellatum dicimus pre-
latorum ... qui duos parietes in seipso co-
niungat ... et ... vz. et ... unum
ut duos conderet in se in unum ho-
minem novum faciens pacem et commu-
tavit utrosque in uno corpore per cru-
cem interficiens inimicicias in
semetipso, et veniens evangelizavit pacem
vobis qui longe fuistis et his qui prope
id est gentibus qui longe et Judeis ... prope
in eum ... quod fecit utraque
unum ... et ... prophetia filios
Juda ponens pro Judeis et filios Israel
pro gentibus. Et congregabuntur in ...
filii Juda et filii Israel pariter et ponent
sibimet caput unum et ascendent
de terra. Sequitur itaque prophetie ... huius
... effectu de-
clarate ... conderet ... non solum

prophetias — *(margin: prophetias)*

prophetias. Verum ecclesia apostolicis libris non
solum quibusque libris vi[illegible] etiam regibus
implevit, et clarissima luce prophetis im-
pudentissime contradicit. Aliquid quod fortasse
se diligentiori requirebat intentione
[illegible] ut illa fornicaria quam [illegible]
carnaliter [illegible] perspicione. Constitu-
tione collecta in gentium mulieres illa
non Thamar appellata est, non posset
quod Thamar appellata est, non posset
agnosci [illegible] ad culpam pertinet. Sed
aperiat cum apostolis coronabilibus
illustret. Aliud hic ulterius im-
moramur. At iam non video quid restat

(margin: de moyse)

de famulo dei Moyse, quod etiam
de famulo dei Moyse quod Faustus obicit. Et cum
ipsa sufficit quod Faustus obicit. Et cum
frenis defendamus occidit Egyptium cum
nobis facile occurrit in imponi nob-
is. In hac regulatione dialectica adeo ipsum
[illegible] discipulis occidi. Et non in arcana
obruit inter comptum [illegible] eius iam
mortuum putamus in cas latere.
Quod non sunt stabile fundamentum, quia in domo
quod non supra petram edificat et ceteris
etiam super petram edificat et cetera
qui audiunt verbum eius et faciunt comparatur
prudenti viro qui edificat domum suam
super petram ne temptationibus cedat et
illos autem qui audiunt et non
faciunt comparat stulto edificanti super a-
renam cuius temptata domus ruina
facta est magna. Et non expoliavit egyptios
nisi iussu domini. De isto nichil nisi
precepit iussu domini dixi. Nichil super
iniustitie inbentis quod purgavit iam
in quibusdam libris quibus de doctrina christiana
prenotavi quantum in te occurrit nunc
recolo posuisse, quod auro et argento et
veste egyptiorum significaretur quedam do-
ctrine quam ipsa conspicitur. Gentium non
inutili studio discuntur. Quod nunc sufficiat
sunt id quod quibusdam gentibus accepto-
rum sunt vasa aurea et argentea. Tu
se tamen utrique corporibus quod veteres significant
sunt adiungunt se populo dei ut sibi de [illegible]
tamquam de egypto liberent. Quomodo hoc
sunt id, sive aliquid aliud hinc fuit figura
futurorum est tamen, omnes qui has litteras pie legunt
non frustra. Neque sine denunciatione
futurorum omnia ista facta conscripta
Iam porro de bellis quae per Moysen gesta
sunt nimis longum est omnia pertractare

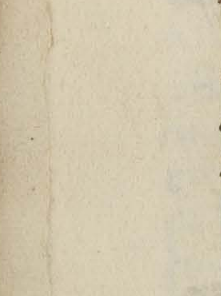
(margin) ←

Satis ergo puto quod de eo bello gesto cum
Amalech etiam superius in hoc opere quo
Fausto respondeo quantum satis pro tempore
negotio videbatur. Quid intelligendum sit [illegible]
mitteret. Quid mysterii contineret expo-
sui. Iam de Iudaica in quo crudelitatis
iniuriis solet obici Moysi, ubi innume-
rabiles hominum ut opprobrio omnium
rer[um] [illegible] quidem Faustus non exposuit
quam crudelia multum et mandavit
eum deus crudelia multa et mandavit
et fecerit. Sed quoniam quid maiore
et mundiori iactatione conveniunt
[illegible] ipse hoc commemoravi quod superius
defendi, nec quidquam in eo facto crimen
ipse manifestum quod corrigi vellet
ut quia aliqui imperitorum et impiorum
putarent, nunc aut quid ei ut compleretur
significationis haberet, respondendum est. Nam
[illegible] nullos quod se absque ydo-
lo saltaverunt sine ulla cunctatione
necessitudinis [illegible] interitum facile
est ut intelligatur [illegible]
significare viciorum talium qualibus ille
ad eandem ydolatriam defluxerunt.
In talia quippe vicia sancte nos in
[illegible] *(margin: [illegible])*
In talia quippe vicia sancte nos in
[illegible] quod cum deo propitium evolvere po-
tuit, In talia vicia sancte nos in-
terficit apostolus cum dicit mortificate membra
vestra que sunt super terram fornicationem,
immundiciam, luxuriam, concupiscentiam ma-
lam et avariciam que est ydolorum servitus.
Sed quid sibi velit quod prius fecit, ut
ipsum vitulum igne combureret minu-
tatimque comminueret et in aquam sparsit
et potum populo daret, maiore
intentione perscrutanda significatio inquirit.
Sed cum tabulas quas digito dei
hoc est operante spiritu sancto scriptas acceperat
non fregit omnia indignos eos quibus
eas legerit indicavit. Sed denique
ab eis ille vitulus penitus aboleri
incendit, comminuit in aqua
sparsit atque submersit utique et po-
tum hoc populo dedit. Quid non oportet
fieri hoc ad inquirendum et intelligen-
dum prophetica significatione excitat. Quo ca-
metur [illegible] tamquam dyabolus toti
vitulo id est capite id est omnibus gentibus
quibus ad hoc sacrilegia caput hoc est au-
ctor est dyabolus aureum ydolorum. Quia

que videtur ydolatrie ritus velut a pa-
rentibus institutum de quibus dicit apostolus cum
cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt
aut gratias egerunt sed evanuerunt in cogi-
tacionibus suis et obscuratum est insipiens
cor eorum. dicentes enim se esse sapientes stulti
facti sunt et immutaverunt gloriam incorrupti-
bilis dei in similitudinem ymaginis corruptibilis hominis et vo-
lucrum et quadrupedum et serpentium. Conflat
qui passa [illegible] vitulum aureum quem solebat (glossa)
egiptiorum etiam ipsi imitatores etiam quem
docti homines adorare figmenta / Hic generaliter
vitulo significatum est omne corpus, id est omnes sacerdotes
gentilium ydolatrie deditorum / Hunc autem
igitur sacerdotes dominus Moyses illo igne combussit
de quo in evangelio dicit: ignem veni mittere in
terram. ut quia non est qui se abscondat a
calore eius. dum in eum credunt gentes igne
verbi eius diabolica in eis forma solvatur
totumque deinde corpus id est comminuitur id est ob
illa male conspiratione conflatum dispersum
verbo veritatis humiliatur. et comminutum in
aquam mittitur ut eos ysrahelite id est angeli
predicatores per baptismum in sua membra hoc est
in corpus domini cum traiciant. Quod ipsi ysrahelitarum
petro de gentibus ostenditur dictum est: occide et
manduca. Quod non etiam occide
et bibe. Ita ille vitulus per ignem dictum
verbi et aquam baptismi absorbetur
a talibus qui absorbere conabatur absorptus
potius. Ergo hec sunt loca scripturarum de quibus
est [illegible] scripturis calumpniatur heretici per-
ditissimi et quedam interrogata quibus
perscrutata et quedam interrogata quanto
videntur obscuriora tanto mirabiliores
in se misteriorum thezauros latere reppe-
rirent. quibus magis impiorum blasphema
ora continuit: et os debet. cum aperiun-
tur latratibus apertissima veritate. Cum quibus
nichil spiritu quod insipienter non invenit-
to / Et maluit misteri mansione eius per
sancos obturari. quam se prauitate
implere. Cristum non suscipiat hic ora ea
pute vel quod ea aspexit in celum. Et hic eos
eius quod iniquitatis hic laborat in terra
tum / litteras vero sacras contemptui
mittit iniectio / ne et quidem credere
dominum et librorum scriptorum corruptione

narratum quod non significet aliquid
futurum nisi quod ita posita sunt ut
ex eis quo modo religentur ea quod
illum regem significet quod ei ipsius sunt
sive figurate locucionibus rebus
sive pronunciant. Quod cum in cythara
hic pronunciat organis musicis. non
et [illegible] quidem omnia que tanguntur canoris aliquid
quidem omnia quod tangitur canoris aliquid
respondeat sed tantum corde. etiam tamen in eo
reperiat sed tam corde facta sit
in cythare corpore fabricata sunt
ut exprimunt nisi vitiis; unde que (vitiatur / vinctis)
tenderunt ille. et quas cantilene pra-
uitate modulatur et peritissime
vitate modulatur et prophetic nar-
rationibus quod de rebus gestis hominum pro-
ratoribus quod diligunt. Et aliqua sonat
in spiritu diligunt aliqua sonat
significatione futurorum. Et simul talem pro-
sicut ad hoc inseruntur ut per
fidem unde illa significacia tam sonantia
connectantur / Has autem gestorum
allegoricas narrationes si volunt
heretici sed a nobis exponuntur aut
per vel cetera vel casus nisi quod in se hic
significat significantur concludit. Non est lu-
claudendum cum hominibus qui dicunt non
sapit palato eorum quod sapere dicas
tuo. dum tamen ea quod divinitus per opinionem
a moribus pietateque formati
aliquid significare significant vel credant
vel intelligat. Et utrumque potius.
quam neutrum. dum tamen etiam quod significare
dicta vel facta intelligat. ad eosdem
mores bonos pietatemque referunt
tur. de hoc etiam. si manichei
vel quibuscumque aliis. de hiis figuris
verum gestarum non displicent in
tellectus vel ratio vel opinio. id sufficiat
quod patres nostros quibus deus perhibet
bone vite atque in suis proprietatibus obe-
diencie temporum. ea veritatis regula
defendunt. quamquam pravis et distor
tis cordibus displicere non possit
Ergo ea scriptura cum pravitas cor-
roris illius inimica est in quibus
hominum factis quod vel laudavit. vel
arguit / vel tantum narrata no-
bis indicanda proposuit. repraesentat

pabulis venalibus q[uo]d p[ro]petit. Quid p[ro]
utilius atq[ue] salubrius p[re]c legentibus u[el]
audientibus illas sacras l[itte]ras. Copu
li acquirere potuit qu[a]m ut no[n] sola
i[n] eis laudabiles homi[n]es ad imitandu[m] et
reprehensibiles ad cavendu[m] p[ro]poneret. Sed etia[m]
etia[m] q[uo]nda[m] bonor[um] delictos et lapsus
i[n] malu[m] p[re]c ide[m] demu[m] correcti
i[n] meliorem redeuntem p[re]c inviolatos
maneat. Et rursus q[uo]nda[m] malorum
mutatos et p[ro]fectus i[n] bonu[m]. Sive
p[er]severaturi. Sive i[n] p[er]tinacia ibi relap
sur. Ut neq[ue] iusti i[n] sup[er]bia secu
ritate extollat[ur]. ut neq[ue] iniqui contra medi
cina[m] desp[er]atio[n]e obduretur. At illa que
neq[ue] ad imitandu[m] neq[ue] ad cavendu[m]
facta ho[m]i[n]u[m] p[er]tinet. et tu[n]c i[n] s[an]c[t]a scriptura re
pe[r]iuntur q[uo]d ad illa com[m]ovendum posita sunt
quibus occasionibus ad res necessarias venia
tur. ut corpus q[uo]d videtur sup[er]flua pati
tur. ut in eis q[ue] oste[n]duntur mister[ia]
admonet. i[n] eis q[ue] occultit misteria.
alios p[ro]phetas oracula. Neq[ue] eni[m] de il
lis p[ro]ph[et]is loquitur in quibus nulla vel perpau
ca ac no[n] nulla aperte p[ro]phetica
p[ro]nu[n]ciata sunt. ita q[ue] ip[s]is rebus implet[a]
auctoritate divina. fidelissima. p[re]clarissima
veritate testamur. ut non desp[er]at q[ui]s
vel lucet tractam[us] ut non desp[er]at quis
sup[er]flue vel q[ua]si fatue locutos
aliq[ue] putat. quibus non solu[m] ceteris ho[m]i[n]u[m]
aliquis putat. quibus non sola ceteris ho[m]i[n]ibus
ingeniosos q[ua]m q[uo]d in illa subdita videt. hec
ingeniosos q[ua]m q[ui]a subdita videt. Sic
verum etiam s[icu]t ab eis p[re]dictu[m] legit. Po
stea q[ua]m eos t[er]ti[ti]e. Neq[ue] namq[ue] post q[uam] q[uo]s
legere facit. Cu[m] eu[m] deo arguente
ac minante penituit. Unde p[ro]bat
p[ro]cedendu[m] fornicationem p[ro]bat. Et p[ro] tantum
culpanda e[st]. Ac non tanto penitentius e[st]
da[m]nandus. quanto potius ad scelera
eu[m] a[d] ornamentum abuti voluit. Ca
ve q[ua]m ad sanandu[m]. lib[er]andu[m]q[ue] tentatione
vel q[uo]d ad sanandu[m] liberandu[m]q[ue] co[n]cupiscentie
Omnia cu[m] ho[m]i[n]es in peccatis lapsi
vel sup[er]bia neglig[un]t p[re]c medica
vel sup[er]bia negligunt sive medica-
menta. vel recipiende salutis. vene
nu[m]. vel recipiende salutis. vene
re p[ro]curande diffidentia perimitur. Pec
cat. De tanto viro exempla p[ro]posui
. perent mit. De tato vio exempla p[ro]posui
e[st]. q[uo]d sanatur egroti. non q[uo]d h[ab]ent qui
sani sunt sancientur. Neq[ue] eni[m] me
dicine remediu[m] e[st]. s[ed] vel in sanu[m] p[er]i[culo]s
vel malignu[m] alios firmiter medi
cinalibus perimant. Eq[ui]de[m] tu patres

viri patriarche atq[ue] p[ro]phete quibus tam illu
stre testimoniu[m] sanctitatis atq[ue] pietatis. ea scrip
tura p[ro]hibet. que saluti gentis huma-
ni. divinitus dispensata non ne-
gat. Nisi q[ue] a[d] eam venit. Aut
autem q[uo]d p[ro]p[ter] eius vitam co[n]iugalem
sit. Eccl[esi]a s[ed] libidinosa et crudelis fu-
ere. Sicut eos manicheor[um] error
vel potius furor accusat. Pro ea
sit. Non diu clarissimo eor[um] s[ed] etiam ipso
rum illor[um] demonstrent. Qui melio
res nostre melius e[st] cu[m] velle vo
luptati vivendo cu[m] fe[min]a. qui auctor pu
tem sic luce et misericordie tenebras
i[m]pugnari. Hec ho[mo] amatore ac vene
ratore causa uxore sua sororem meri
tus e[st] in alios co[n]iubitu[m] venustate.
Aliud ille peior et execrabilior
est q[ui] nam sua ad libidinem depe[n]de
runt simulando coaptata gratis
ac pollucenda conscriptionem q[uo]d
publicavit. Iam cu[m] filiabus q[ue] etia[m] sa
cris co[n]iuncxerit vicine nuncupate
impetrat qui q[ue] membra sua om[n]i
tale proximo turpitudini libi
dinibus imponit. Quid cu[m] tale
ab immundis flagitiosisq[ue] committ
itur. Ipse non deus non manichea
spiritualibus ubique polluabat. Denique
p[er] ve Jacob ut aut sanctus inter
iiij. or uxores sedu[m] concupi[s]cit. tanq[uam]
hircus certabit ullaq[ue] imaginis
turpitudo gerens. Si lascivie solus voluptas
Quanto magis nuper at deo vio.
q[ue] non solu[m] i[n] ipso et i[n] eius iiij.or
uxoribus o[mn]e id decens lasivie pa
tet. Quibus eor[um] corporibus motibusq[ue]
co[n]ceptus. S[ed] i[n] ipso hirco que viro
ille pecoribus co[m]paravit. Qui illum
genitale motu[m] calorem q[ue] re
genitale motu[m] caloreq[ue] p[ro]
dititur et ubiq[ue] turpi co[n]dicione
p[er]mixtus. i[n] capro flamat. Su
capra fermatur. Quid ergo quatinus
de p[ro]p[ter] h[oc] et p[er] iudas. Non tantum
fornicator s[ed] etiam socerus meus
p[re]c nefarius incestator. qui
fieret. illius ego incesti libidine
sine viri h[ab]eret. Quid dicet ardente
Daniel at ni q[uo]d p[er]venit q[uo]d
uxorem adamavit alienam

virum eius mandavit occidi. At non de
me vero qui penitebit quam acerta-
vero quem masculos ac feminas pu-
erum tenebrarum adamatus cor-
libidini sua membra coniungere ma-
ritum cuius coniunge adamavit filios
filios in membris demonum aquis homi-
bus ipse fuerat adamatus occidit. Si
et si non penituisset deus vere iuste pu-
tate tali medicina requisisset tanta pe-
titi dico matheorum melior optatissi-
isti dico matheo melior. Et
iste quippe viro ipso facto puteus. Et
alios celibus quemquelibet qui nulla vinculis
habeo posset committere. Ille autem omnibus celibus
ergo possent committe illa membra suorum tur-
sius commixtione illa membra suorum tur-
pari polluit quod conveniret et ozee iusta
accusat a feminis. quod si vincte turpi
captivatus adaugeret. Suppeteret
compara captivatus adaugere. et lapsum aacter
de mulieres ambas. et lapsum
et obstruere victis per eos et membra
tura quod decurrit et predicata illa enim me-
retrix quid enim ambiam ubis eius
plano dicta illa victis est deus vero
plano dicta illa victis est deus vi
neque enim potest dicere. Vero fuata atque
interrupta sunt sed non illo victrix
interrupta sine sed non illo vinctis
tore non ligatus sed iteratus incidit. Si
inquatissima est ista membra dei viri
et obligata magna purgatione indiget
fatemur. Illa ergo victis de qua hostis dum
audens arguere. Deus vero est. certa. si eo
aderat i mulieribus casto coniugio commutata
et si non velit pro causa dei et vera legiti-
me. Si non valet predicata dei et vere legi-
magis non negatur illa autem victos. Hoc
magnum non negatur illa autem victos. Hoc
ergo iam melior dico viro. qui ipsa vera me-
retrix est. Ille autem condicione sua illius coniu-
nctione vulgi genu tenebrarum in diebus mu-
liebribus prostituit. In diebus denique maribus
ac feminis lati variisque fornicationibus
et pro se corruptibus. voluntatem pollutus illi-
gatur. Rursus quod in eorum fetibus volutando-
solutus ligandus. donec adulterium globum
solutus legatus. donec adulterum globum
ipsis immundissima dei viri. tamen in propria
qualis victrix prostitutus est. Sed quamvis talis
turpissimos. Sed de decora a membris suis deus
vero. amore non potuit. et hostis immun-
vis natura compulsus ad ista pervenit ne
nis nate compulsus ad ista provenit ne
quam eam potuit interimere minorem
atque violentiam suis vel civibus vel patribus

palmus cum eo ergo ille melior
qui occiso egiptio fratrem defendit
ille pro quem mirabili vanitate fuit
sus arguit. et deum prius mirabi-
liore eritate non respexit cum eo
merito ipse vasa aurea et argen-
tea abstulisset de gente egiptiorum
qui eius membra deperdant genus
tenebrarum. Et hic cum bella tam
nimium ipse gessisset cultores eius
famulo dei viri obviant. quod bella
gesserint in quibus si. cum suis omnibus vi-
ctor de hostibus triumphavit. Sin-
captivum ut captivae moyse bel-
gerate de populo israel duci potuerit
utique etiam deus vero si potuisset. utique
fecisset. Hic ergo non est malos arguere
a felicioribus invidere. Quia autem crude-
litas moysi qui in populis quam graviter
a deum peccaverat gladio vindicavit.
sicut deum peccaverat gladio vindicabat.
tamen hic peti veniam pro illis cer-
tum. Hic petit veniam pro illis ceu
divine vindicte offensionis depreca-
cerunt et si hic non misericorditer
crudeliter fecisset. certa si melior
deo vero est. neque enim quicquam
suorum innocentum et obedientum si
ad hostes tuncia dispergendum mis-
sus fuisset. et captivatus illorum
eum postea si vicisset ipse dampna
ret. quod facturus est deus iste de sua
parte quam configeret in globo. quia
obediunt iubenti. quamvis hostilos
timeos pro salute regni eius propri-
ta sua morte prospexit. Sed in hac
inique serie sceleris malis iam per-
mixta atque coniuncta non ob-
temperavit propter communis contre.
Ei contra volunte. Vera culpa et
iusta pena. Sed iam si voluntas est
iusta pena. Sed iam pervolutas est
na. ulla est ad peccandum natu-
ra. et eo matheorum contra-
coniuncta est et cuius facta. Sed at
ab hoste oppressa. quo missa est si
aliquo mala parata. cum re-
siste non valuerat. in qua pe-
na et magna crudelitas. Sed
ad coniungendum proferetur dei natu-
ra. Talem colunt deum qui

qui noluit colē deū hanc q̄ fatetr̄
ē eciā ipi cultores eius q̄uis talem
deū colendo sint pessimi incliores
sit illo qui eū falsē putāt ille at̄ nichil
ē nisi ficcio fallacis et cogitacō va
nitatis. Sz iam ecciā fausti argucia
delirameta videam̄. Disputacō xxiij

Faustus dixit disputātes nos aliquā
cum quodā ex numerosa plebe vestra
aut dicentes ipsum dē maria natū
cui ego cum ut assolet inquā ihū dicis
vel plures in hebraismo fuerunt ihū
sunt quidē naue filius discipulus moy
si alter vo filius iosedech sacerdotis ma
gni alius et deus ē filius dē. Alius
vō filius dei. Quē ergo istoz dē ma
ria natū queris. Quē ut accepi
ita inquit filium dei. Cui ego et quo
sic inquit. Quo autē auctore ut at
auctore. Quo ait ille matheo inquit euā
geliste. At ille liber generacōis
ihū xp̄i filii dd filii abraham. Tū
ego putaveram inquit quod xp̄i dicens
liber generacōis ihū xp̄i filii dei. Et mox
incepi ad p̄tendendo. Sz quē ut
vnd dubio incorasti admonendo
debet. Ergo iste ut recitasti. Scriptū nusquā
es ut in quo libri gen̄acōis filii dei
matheus hic scribere sed filii dd. Sz ergo hic
tantum institutisse filii dd. Sz at ergo sic
dicat. Inter. Ceterū filius dd erit in
de maria natus. Adhuc dē deo filio
in hoc dē g̃nacōis et toto in illa p̄miceō
ut ad baptisma p̄trusti in iam talia
nisi vos ingeritis scriptori tanto dei
meā vos ingeritis spiritui tanti dei
ille filius in utero mulieris inclusisse
et vō hic clamitat. ut videtur et in
alio vō hic clamitat ut videtur
et vō hic clamitat ut videtur et in
scriptore sua ista scripsisse ab hc parti
legio vindicat. Dauid filii phi
oppilla stirpe oriundū scripsisse vos
filium dei via ihū quidē eū q̄ sic p̄fe
tus dei. Scriptoris huius nusquā poptu
ut scribtes ita iam ille dē maria
qui videlicet vos accipere p̄ natū quē
filium alique pbaptum apud fluenta
iordanis illic cū dē baptista iohe
cū q̄ dauid ab scriptore filium dē
p̄gnat sicut aliquē dē filium dī post
annos dumtaxat post triginta
inde xxx. ubi et vos dixit audistis
de cielo. Audiui filius meus es tu ego

hodie genui te. Sicut ergo quod ante
annos xxx ut sicut videtur de ma
ria natū ē. Nō dē filiū dei. sz dē
q̄ dē bapismo venerat sicut ad iordanē
q̄ dē baptismo venit. Baptizatur a nobis cū
credit ad deū qui generalis creacōis
eius vel ipsius in utero. ut ipsas cū ea
fide faciat quā nos catholici tā noua
dicitis. Sz et inter p̄s ea catholico vi
detur. Si sunt ipsi hoc reper cum ipsi
in partubus virginis marie. hoc lege
in psalmis filius meus es tu ego ho
die genui te. Hic ē filius meus dilectus
hic ē. Ex hoc ē filius meus dilectus
in quo michi complacui. In sermone eius
apud iordanē. Quod sunt et tunc dices
ita ut scriptū ē ergo in quidē sic
ita ut in diuidit matheus et
cum in dictis matheus et
catholici vō neququā iam catho
lica fide nouus quia tanto longe
ab eo abesse scriptore mathei.
Ipse iudicaueris ē a vō siquidē scri
ptus qui aut est dauid
solū filium ita sic hic aut ē dauid
ihū xp̄i filium dei. Quē natus
quia ergo virginis mala. Sz ergo ē eciā
de maria filium dei catholi
ab iordane nos quo dicto accepit
tam nobis catholicos. Sz hc omis
quod est sunt. Contrarius ē in professione
ista sua quā nobis nisi paulo
predictor nobis inuictus ē in ortu
confirmato iam de filio ascribere
confirmo ipsum dd filio ascribere
magis quā filio dei. Ergo magis vos
dauid de duobus factum. Quod autem sunt
vō ē matheo. Quod hic videtur dispo
nere ut vos nō tenere dicturam
fidem. Nos vō de hac sua nouo
scriptus doceat quod dico accipiendi
filium dei sz ut vellent imprincipe
tie tocius ut adigamur
et fuis credere dē iordane nobis
erit factus ihū filius dei. Quem
natus in utero mulieris. Quid
ut ipse quidē illi quē maria
p̄pe sunt nulla erat nisi dd. filius
appellatur nisi eū conceperit. Quod
sit quod p̄ire ioseph seminatū est
quem negatis. Illud eciā fatear
non quod et negamus. Ipse dē dauid
filium. Ergo quidē genera abraham

et a dauid ad ioseph usque deducer(e)
per hebreorum pro(positum) s(ed) q(uod) gestius
... nomine est. ut legit(ur). n(on) filius est
dei. Loquens demens. q(uasi) que fuit c(on)i(ux)
(ipsi)us ioseph de maria natum dicetur
ius est. s(ed) ipsius populi esse filium
rius est. sed ... q(uod) sit ex ma-
ria genitus dauid recte filius appel-
letur. q(uia) n(on) p(otes)t natus ex ioseph qui
to magis filius dei ... n(on) virgi-
nis origo ex hac tribu fuisse mo-
stratur. vix constat ex dauid duo at
iuda de quo iudei reges s(ed) ex tribu le-
ui. ... sacerdotes ... ipsius palam est
quia eadem prima fuit sacerdote quo-
dam nomine ioachim. ... in hac
... nulla ... est
... ad hanc dauidice cognatio-
ne sapia maria pertinuit dicatur in qua
eadem ut prima ... videas ut ma-
ritum ... ut ille dauid filius erit
... ex eadem ... eius ...
... ammonens ioseph. ut
... filia ... comes ...

A(ug) ... Rudis ... tatho ... eadem
... aplicat est. ... et sal-
uatorem ihesum cristum. et filium dei ex
sedis ... et filium dei sedis ...
... ita ... ex ... et apli-
... ut nemo possit condicere
... ipsis ...
... non ... Faustus ...
... pauca ... dixe-
rit ... et ... faustus ...
... nulla ... testio ...
... ego tu ... aliud ...
... remanebit nisi illud quod
... manifestissime ... in scripturis
... illudere atque ...
... ut ... illa et ... to di-
... respondeat ... de-
... et ...
... sufficere
... eadem ...
... modo ... cogitare
... opus est ... scripturas
omnibus ... atque colligere ...
... libris maiore

Dicit quod autem ... eundem ... fi-
lium dei unigenitum. ... deum apud
deum. quia dicitur esse filius dauid propter
acceptam formam serui ... virgine
maria coniuge ioseph ...
... de matheo noluit disputare
... a ... totus mathei liber ...
... sermoni ... ut legat qui voluit
et inueniat videat. ... quemadmodum ma-
theus cum ... quem putabis ... cum ma-
theus ... filium ... narrando usque
... ad passionem ... disputat ...
alium quia ipsum dicat de virgine ma-
ria de spiritu sancto conceptum et natum
... adhibet ... testio ...
... ecce virgo accipiet in utero
... et pariet filium et vocabit nomen
eius emanuel. quod est interpretatum
nobiscum deus ... a prophe-
... hic est filius meus in quo michi co(m)-
placui ... deus ... et ...
... nobiscum deus ... fortis ...
... ... deus est
... filius dei ...
deus ... deus est filius dei ...
... mathe(us) non
... est ... filius dei ...
... vox de celo ...
baptismo ... est vox de celo ...
est filius meus. ... ista
... adhibuit. diuini ...
... testio ... appellatus
... nobiscum deus ... misera
... garrulitas ... intueri atque
... non ... vult ...
... lectori ... ...
... testio ... nebulas ...
... de abraham dixit ...
... de sara ... filium
... mittenti. qui cum ancilla concubuit.
... scriptura ... ...
... fuisse ... uxorem
... sororem ... sit ...
... in illis libris legit ...
... et de filio
... eius isaac ... rebeccam
... sororem suam ...
ibi ... scriptum sit ... de iacob ...
... uxores eius
uxores ... illud de agro veniente

prior ad concubitum raperet quod ille
omnino nusquam legisse convincitur. Et tamen
quibus ipse mendacius diviniorum librorum
scriptores se credidisse gloriatur, quod etiam de
eius castitate auctoritatem tantum omnibus no-
to mentiri se audet, ut non equaliter
ut apostoli nostri ponderis confirmabit
[illegible] nescio que aliud prius evangelia non
nimie videlicet putari scripsisse de ipso
nimie vult credere. Ergo talis homo
quod non vult credere
contra conspicua refutare. [illegible]
Hic ergo de celo deum est pro-
batur. Hic est filius meus dilectus in
aqua Iordanis hic est filius meus dilectus in
quo michi complacui, quemadmodum dictum
est et in monte. Neque enim quibus de
celo vox ipsa sonuit filius dei an
fuit ipse quidem [illegible] ille
accepit formam servi. Qui cum in forma
dei esset non rapinam arbitratus esse
equalis deo. Denique ipse apostolus paulus
alio loco asseruisse dicit. Cum venit
plenitudo temporis misit deus filium suum
factum ex muliere, factum sub lege. Quibus
sermo [illegible] loquitur hebraice
eorum [illegible] appellans ipse est ergo filius dei
secundum [illegible] et dominus david secundum divinitatem. Et
idem ipse filius david. Ex semine david
secundum carnem [illegible] nobis tradere
non [illegible]. Non [illegible] tamen dubitare
non [illegible] apostolus Thimotheo commendavit
[illegible] esto Ihesum Christum resurrexisse a
mortuis ex semine david secundum evangelium
meum, [illegible] aliud
non [illegible] anathema sit [illegible]
[illegible] fideles admonuit [illegible]
[illegible] moneat [illegible] potatores
[illegible] concubitu Ioseph [illegible]
ex virgine filius est david appellatur
[illegible] non usque ad
[illegible] usque ad Ioseph matheus
[illegible] perducat, [illegible] maritus
[illegible] vilem [illegible] honora-
retur [illegible] cum concumbi-
[illegible] non maritus. Cum
[illegible] ab angelo ma-
[illegible] appellata, quod
[illegible] concubitu [illegible]
de spiritu sancto [illegible]
[illegible] apostolus ista vana [illegible] aliquis alius
[illegible] nomine [illegible] putabit

[illegible] ita ne plus crederet
ipse in utero [illegible] et tamen de ipso
[illegible] conceptio [illegible] loqueretur
ut quemadmodum david filium de ma-
ria virgine sine [illegible] concu-
bitu natum. Omnis [illegible] gra-
dati [illegible] usque ad eum sine
aliqua voce perduceret que non commi-
[illegible] matrie ipse [illegible] Cum
aliquis [illegible] progenitores [illegible]
a david usque ad Ioseph dominus cum
filium david. Et aliquis eum sine ullius viri
concubitu ex virgine maria natum
diceret, ut eum filium david appellaret.
[illegible] putaret [illegible]
[illegible] loquentes fuisse
[illegible] constituere
ut vel ambo [illegible]
[illegible] cogitare cum [illegible]
potuisse, ut ambo vera dicerent
ut et Ioseph maritus marie dicere-
tur [illegible] coniuge continens non
[illegible] concubitu sed affectu non commixtione
corporum sed copulatione [illegible]
[illegible] et non debuisse virum
[illegible] matris Christi separari a serie
[illegible] et tamen maria aliqua
de stirpe david [illegible] sanguinis
[illegible] ut caro Christi etiam ex virgine
procreata sine david semine esset non
posset. Cum vero [illegible] narra-
tor utrumque dicat utrumque [illegible]
[illegible] et virum marie Ioseph et
Christi virginem matrem et Christum ex
semine david et Ioseph in serie pro-
generatorum Christi [illegible], quid restat
ut credat [illegible] dimo
[illegible] fabulis [illegible]
[illegible] et maria non fuisse contra-
[illegible] a [illegible] david et eam Io-
seph coniugem non frustra appel-
latam [illegible] ordine [illegible] et [illegible]
[illegible] non fuit carne
[illegible] et Ioseph [illegible]
[illegible] ab ordine generationum
[illegible] non fuisse separandum ne hoc
[illegible] femina separatus
cui cum coniungebatur [illegible]
et ne [illegible] fideles [illegible]

carne nasceretur tam magnum in
coniugio deputaret ut utrumque vocaret
coniuges et non crederent sed potius
dicerent fidelia coniugia multo fa-
miliaris sit ad hoc exemplum quod
potuisset imitari. Puto quod non
credis etiam Mariam fuisse co-
gnatam David. Quod scripturis credimus
quia utrumque dicunt et Iesum ex semine
David secundum carnem et eum virginem Ma-
riam non cum viro concubitu sed virgine.
Cum scripturis itaque dicitur Mariam ad cognationem
David non pertinuisse manifestum est quod isti
scripturarum tam excellenti auctoritati
obluctatur. Si ergo convincat non eam
pertinuisse ad semen David et hic ordinat
non ex quibuscumque litteris sed ex ecclesiasticis
canonicis catholicis. Alie quippe apud
nos non sunt ad has res ullius pon-
deris auctoritatis. Ipse sunt etiam quas re-
cepit et tenet ecclesia toto orbe dif-
fusa quia per illas est etiam conservata quedam
modus promissa sunt tradita. Ac per hoc
id quod de cognatione Marie Faustus po-
suit quod patrem habuit ex tribu Levi sa-
cerdotem quendam nomine Ioachim ca-
nonicum non est non me constringit. Sed etiam
si hoc crederem ipsum potius Ioachim
dicerem aliquo ad David sanguinem
pertinuisse et aliquo modo ex tribu Iuda
in tribu Levi fuisse adoptatum vel ipsum
vel eius aliquem progenitorem vel
etiam in tribu Levi ita natum ut de
stirpe David aliquam consanguinitatis duceret
sicut potuisse idem Faustus fatetur
ut Maria de tribu Levi esset quamvis
tunc constat tradita non quod fuit de
stirpe David id est de tribu Iuda. Sicut ita
potuisse accipi Iesum filium David
fuisse. Unde si filia Ioseph nup-
sisset in tribu Levi non absurde di-
ceretur etiam filius David q[illegible] de ia et
in tribu Levi natus fuisset. Ita si mater
illius Ioachim quem patrem Marie Fau-
stus commemorat de tribu Iuda et

genere David nupsisset in tribu Levi-
no incongruenter et Ioachim et Ma-
ria et filius Marie etiam sic ex
David parte veniret perhiberetur. Hoc ergo po-
tius vel tale aliquid crederem quam illius
apocriphe scripture ubi Ioachim pater
Marie legitur auctoritate detinerer.
Quam nostrarum cum in quo scriptum est Christum
Iesum filium Dei salvatorem nostrum ex
semine David secundum carnem et per virginem
Mariam procreatum. Sufficit ergo nobis
in scripture quod hec dicit et quibus credimus ab
inimicis prius de ulla parte falsitate
convinci. Non michi ergo nescio quis dicat
et si ego non credo Maria non fu-
isse de cognatione David. Tu quod inde fu-
erit credere sicut cum credo clarissimo
plano atque fortissimo documento quod scriptu-
ra confirmatissime auctoritatis et Iesum
dicit ex semine David et eius matrem
sine ullius concubitu virginem Ma-
riam. Cum vero ipse Faustus tamquam
qui turpitudinis ipsius est verecundissimus
detestator cum dicit frustra vos
calumniam ingeritis scriptori tamquam
Dei ille filium in utero mulieris
incluserit non plane catholicorum. Si
Deus quod Iesum Dei filium secundum carnem
natum credit ex virgine ullo modo
credere Dei filium sic in utero mulie-
ris includit. Qui ipse non sit
sic celi et terre administrationem desere-
ret. Quod apte recepit. Sed vos ma-
thei corde illo quo nil potestis nisi
corporalia fantasmata cogitare ista
omnia non capitis quod Dei verbum Dei
virtus atque sapientia est et permanens et
apud patrem et universam creaturam
regens pertendat a fine usque ad
finem fortiter et disponat omnia sua-
viter. Sic cuius dispositionis admirabili
et ineffabili ~~[illegible]~~ facilitate sibi
etiam matrem in terra disposuit et
apostolos suos de corruptionis servitute
liberandos. Eadem forma servi est

morbo corpus acceperat. acceptum mon
stravit. mitratusque et mortem ipsa
tam in cruce sumptam excepit. et tamquam
templum solutum triduo edificavit. Vos
ergo quos sacrilega fornicatio non
dat. vos membra christi in utero
virginis sed in vteris ouium feratis tamquam
bruta ab elephantis usque ad ranas in
cluditis. Aut [illegible] vos videtis ubi vel vel
ex xpo [illegible] vbi. camerum
nos xpc corporis [illegible] in utero virginali. ut nulla sui co
sentiretur in utero virginali. ut nulla sui co
ntinuationem in regia sua inviolabili permanet
nouus. templum sibi hominem edificavit
istis vobis carnis est deus vir. quia
tot vinculis carnium colligatus
et inquinatus nulla parte qua etiam
globo figendus est pro qua causa per ipsas
deputatur a ceteris excitans ostensus [illegible].
tam non punitur ~~Sermo xxxiiii~~

Ex omnibus duobus animi ita penitus ne
gatis sed a deo. Nos quidem nos ex
pectantes sed a deo pretegas sed quis etiam
faciam et quemadmodum fiat hoc quoniam cum quidem
sunt scripta apud homines duo. quorum alterum de
inferiorem exteriorem vocat. plerumque vero ter
renum nonnumquam etiam veterem alterum vero
interiorem et celestem dicit ac nouum hominem
ergo utrum fiat a deo querimus. quod certa
go utrum fiat a deo quibus. quod hoc ergo uno
[illegible] ista duo sunt. unum sed quo
nos irretitos carnalibus vinculis in lu
cem hanc nati perducit. alterum vero ut vitas
carnem hanc nascentes ad se regenerauit in una
ex christo credentes ad fidem et spiritus sancti nativitates
tos ad fidem et spiritus sancti nativitas
in [illegible] gratia dicit nisi quis renatus
fuerit denuo non potest videre regnum dei.
Sed cum nicodemus parum intelligens hoc
taret et qualiter id fieri posset putaret
neque enim posse hominem senem in utero ma
tris introire et iterum nasci. Ihesus ei re
spondens nisi quis natus fuerit ex aqua
et spiritu non potest videre regnum dei. quod
natum est ex carne caro est. et quod natum
natum est de spiritu spiritus est. Clarum est et nativitates
de spiritu spiritus est [illegible] et nativitatis
vero ea sola est. qua in corpore gignimur
sed et ista alia qua renascimur spiritu vero
[illegible] cura est. et hoc ipsum quere
re qua ira corporis nos faciat deus quod
non nascendi dupliciter est. hoc ergo ille sub rotis
et imparibus [illegible] a quantitatibus
turpes et libidine fiat. alterum vero fo

repatet et iudicium quod in ipsum ihesum xpm
spiritum sanctum [illegible] bonorum doctrinis de
populati plurimi ad fidem christi et omnes
religio. et maiore [illegible] ad
crassitudinem nudos infantes apel
lat et ipsum pueros apostolus autem fi
liolos meos quos iterum parturio donec
formetur xpc in vobis cum arceram
non quomodo deus hominem faciat
sed qui et quemadmodum faciat. Prima tum
in utero fingimur ut sic ex corporibus
platis et pudicis et ipsis nobis.
te vos deus fecit ad imaginem
sua. et veteres nos facit et spi
ritu ac libidine creat. quod haud
forte ut libidine creat. quod haud
sed etiam credis ad meliorem vi
tam vero tu credis ad meliorem vi
te continuum statum: te formamur
a deo. ut ipso sic platis et eius
apostolis et nobis gestis et nouos
nos fac deus et honestat ipsum
re clius quod constancia [illegible]
ue continens magnifice est eis
maiestati et per vos auctori
tate pauli non permittimus. quodpropterea
bus que nam. etquid et quemad
modum deus hoc faciat. omnemque
et ad ephesios sed deponentes
secundum priorem conversationem veterem hominem
qui corrumpitur per desideria erroris renouamini
autem spiritu mentis vestre: et in
duite nouum hominem qui secundum deum creatus
est in iusticia et sanctitate veritatis. videtis
ergo quem creat hoc ad ymaginem
[illegible] vides et hic hominem omnem alterum
da. vides et hic hominem omnem aliud
et nativitatis alia. et aliam na
scendi modum. Iam tunc quoniam vos
et induite dicit apostolus vtique
crudelis propter et vero homo
non a deo creari testatur tum
iudicat veterem nec ab ipso
esse nec sed est formatum et
tum precipue dicit. Illum qui secundum
deum creatus est in iusticia et veritate est
deposuit alius denuo spiritu alterum
illum nativitatem mortem. quem

super loge disputatione dicit quod corpo-
ra nostra singulorum genitorum corporalibus
seminavit. quemque etiam quod de deo
hoc esse. cum illum solum inspiravit de
vestro. Item ad Colossenses. [illegible]
[illegible] et spoliantes veterem hominem cum
actibus suis. et induentes novum qui reno-
vatur in agnitionem dei secundum imaginem eius
qui creavit eum in nobis. Et hinc ergo non
solum hominem novum condit eum et quem deus
faciat. sed quem etiam et quibus modis for-
maverit condiderit. id est in agnitionem dei. quod
sufficienter credulitatis typus. Et adhuc post
imaginem eius qui creavit eum.
ut ostenderet loquitur veterem hominem imaginem
[illegible] dei. ut ab ipso formatum huma-
num quidem quod sit. quibus ubi non est ma-
sculus et femina judeus et grecus. bar-
barus et scita. magis ac magis. [illegible]
de natione habeat. quod nos maxime
fecit ac scilicet grecos ac judeos fe-
cit ac barbaros non ea [illegible]
deus operatur cum hoc format. sed illa quam
nos [illegible] nationum varietate
corpus quod [illegible] unum reddit ad
instar eius qui unus est. [illegible]
spiritualiter dicit. quicumque in Christo baptizati su-
mus Christum induimus. non est judeus neque
gentilis. non est masculus neque femina
servus et liber. sed omnes in Christo unum
non est unus et liber. sed omnes [illegible]
sunt. Ergo et [illegible] a deo. [illegible]
[illegible] non [illegible] est divisus in
multa. dividit ac nos primus [illegible]
in corporalis [illegible] id est
[illegible] ac divinus. eo quod [illegible]
[illegible] quidem [illegible] ad [illegible]
putabit. illum vero [illegible] maiestati
[illegible] rursus apostolus ad Co-
rinthios dicit in Christo Jhesu per evangelium ego vos
genui. Et ad Galathas dicit: cum autem
placuit ei qui me segregavit de ute-
ro matris mee. ut revelaret fi-
lium suum in me. ut eum annuntiarem
in gentibus. continuo non acquievi carni
et sanguini.

[Illegible] ergo ubique cum hac altercatione na-
ture [illegible] que [illegible] dei [illegible] appe-
nerat nos a deo formari. non
corpore [illegible] ac [illegible]
quo nos [illegible] neque enim
[illegible] aliis [illegible] in utero mat-
ris nos et concepit et formavit et
genuit. Quia deus [illegible]
sed voluntatis [illegible]. hoc ipse nos
non tamen [illegible] a nobis [illegible]
[illegible] intellectu. Siquidem nobis pla-
cuit [illegible] et [illegible] ac [illegible]
non [illegible] ut [illegible] a deo formatus
nos [illegible] deferimus
et [illegible] ac novo [illegible] deferimus
[illegible] per [illegible]
[illegible] apostolus. qui [illegible]
[illegible] demonstravit. ~~De tempore xxii~~ 27

Augustinus. Paulus quidem interio-
rem hominem et exteriorem. [illegible]
vero in corpore atque ista [illegible]
vult intelligi. Hominem utrumque
[illegible] duos homines [illegible] cum. [illegible]
[illegible] legitur. Sed unum quem deus totum
fecit. et id quod interius est et id quod
deus fecit. et id quod [illegible] non
[illegible] et id quod interius est non
fecit nisi [illegible] etiam rationalem
solum [illegible] non [illegible] unum
quod [illegible] non [illegible] utrumque
fecit ad imaginem [illegible] utrumque
interius et exterius. Sed unus homo est [illegible]
hoc ad imaginem [illegible] fecit non [illegible] quod
[illegible] corporalemque vitam. sed [illegible]
[illegible] rationalem mentem. qua cognoscat deum
[illegible] et [illegible] irrationalibus eadem [illegible]
[illegible] quod interius [illegible]
[illegible] deo [illegible] renovatur in ma-
[illegible] deo secundum imaginem eius qui creavit
[illegible] hanc [illegible] plane [illegible]
cum hanc [illegible] non [illegible] deus po-
[illegible] membra singula [illegible] corpori cor-
[illegible] voluit. [illegible] deus etiam [illegible]
[illegible] ab eodem apostolo [illegible]
[illegible] unde [illegible] quod [illegible] putat
[illegible] quod [illegible] fabu-
las amputat

fratrum cum de terreno et celesti homine disse-
ret doctor paulus inter mortale im-
mortale que distinguens. inter id quod in
adam perijt. et id quod in [christo] oritur. eo
[illegible] scripto libro. et eodem loco
adhibuit terminum. i. animalis corporis
testimonium vbi scriptum est quod deus [illegible] tre
[illegible] hominem fecerit. Ita tamen agit quomodo [illegible]
[illegible] et quod corpore veniunt. cum de
mortui etiam corpore veniunt. cum de
disseret similitudine de granis frugum. que
nuda grana seminantur. et deus illis
det corpus quod voluerit. [illegible]
apud corpus. vbi [illegible] cum
et errorem qui et grana et herbas et
ob radices ac frutices [illegible]
[illegible] dei creaturas non deum [illegible] for
[illegible] atque [illegible]
dicit alligari. quod homini aliquid [illegible]
tam ego tamen manichei [illegible]
tam ego tamen manichei [illegible] ad tan-
vanitate contra ista disputans. [illegible]
nimis diffusum [illegible] caro
[illegible] caro [illegible] ad corporum celestium
atque terrestrium [illegible] corporis
atque [illegible] spiritualis atque celesti
[illegible] que si possit spiritualis atque celesti
[illegible] i. tabula. [illegible] i. gloria
seminatur [illegible] in infirmitate. surget in virtute
seminatur corpus animale. surget corpus spiri-
tuale. [illegible] origine
alicuius [illegible]
corporis animalis [illegible] corpus anima-
le et spirituale [illegible] scriptum est factus est primus
homo adam in animam viventem. et alterum
[illegible] scriptum est vbi narratur quod
[illegible] hominem fecit et corpus [illegible]
formavit. [illegible] hominem
[illegible] narrat apostolus [illegible] vita
[illegible] in peccato est. [illegible] adam
vivit [illegible] per vnum hominem peccatum
intravit in mundum et per peccatum mors
et ita in omnes homines pertransiit in quo
omnes peccaverunt. [illegible] totus ille homo
i. et interior et exterior [illegible]
mutavit [illegible] peccatum. et [illegible] mor-
talitati addictus est. [illegible] renovatur
nunc [illegible] interiorem hominem. vbi [illegible]
[illegible] creatoris ymaginem reformatur
[illegible] hominem et induentes nouum

hominem [illegible] cum resurget corpus
spirituale [illegible] animale. [illegible]
[illegible] celestis [illegible] dignitate
ut totum quod creatum est reficiatur
et totum quod factum est reficiatur [illegible]
creaverit qui creavit. et reficit qui
fecit [illegible] [illegible] vbi ait
corpus quidem mortuum est propter peccatum.
spiritus autem vita est propter iustitiam. Si autem
spiritus qui suscitavit [illegible] a mortuis habitat
in vobis qui suscitavit [illegible] vivificabit et mortalia
[illegible] corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius
in vobis. [illegible] catholica veritate
[illegible] renovat [illegible] corporis
instituta renovat [illegible] masculos alios feminas
alios [illegible] i. qui reforma-
ri [illegible] ymaginem dei [illegible]
[illegible] sed [illegible] apostolus
testatus est vbi dicit [illegible]
[illegible] mulier in [illegible]
mulier [illegible] ita et vir per mulierem
[illegible] ex deo. [illegible]
[illegible] hominum alienatorum a vita dei
[illegible] renovatio que est [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] spiritum [illegible]
[illegible] manichei [illegible] et
non [illegible] manichei [illegible]
qui interiorem hominem renovari ad ymaginem
dei fatentur [illegible] ultro [illegible]
[illegible] at [illegible] fausti. quod deus
[illegible] qui interior [illegible] dei agni
[illegible] renovari [illegible] ipse fecit
[illegible] reficit. ipse condiderit qui renovat
[illegible] Cum [illegible]
[illegible] quod [illegible] for-
mavit. quo [illegible] ab
[illegible] ne fabule [illegible]
[illegible] a deo [illegible]
a deo factum [illegible]
[illegible] peccatum [illegible]
[illegible] missum.
in peccato [illegible] veritate
[illegible] et deformatum ab in-
imicis et [illegible]
[illegible] hominem [illegible]
non que [illegible]
[illegible] martha
[illegible] fausti
tacet

omo cum de hoie pbi proponit qodam
tinuos ne aliquo eis tunc qs dispu
tat inuotigat ~~de disputat~~ 26

Fuisse dixit deus fuit bz et
iustus e et ora vna nobil
lit q dt deus abraha et deus
ysaac et deus iacob. bz fuit deus
ysaac et deus iacob. bz fuit deus
inp forte alt e h de eo progas
et alter que oratus aliqui cu
cionis eius. q abraham ysaac
et iacob a gentium cetaris paciate
designat ecclia dei ipius cu cos t-
minat ptate eius at finita pro
testas e. et ipse no tarret fine de
niqz et antiquz qde hat tonc
mencione facit q an fuert enoch
mencione facit q an fuert enoch
dico et noe et deum et religo co-
ru ptes. qs fuisse q de iustos in
pincio no negat Oz q ipidem cu-
tionis insignijs tarbatz ne
ipoz quidem vellt ee deu fsolius
abrahe et pcius eius sit sic eius
et infinitus deus. quid sibi vult h
pmotatuz ure tam diligens et sol-
ta cancio. ut no coopit nouisse
deu abiramz et eius abraham pz et
ysaac et ja. taqm a turba aliqua
deum creatura a naufragium possi
ra vna oroc ~~dd~~ primu illu ad pignum
nigit abrahe et quidem ea de
tunpa iudeos orare hant obpur
gid e ut pote cultus. Ec cud tum-
cionis se inuocaue designat deu
tunpa iudeos orare hant obpur
gid e ut pote cultus. Ec cud tum-
cionis se inuocaue designat deu
pt ecos p nucij eos vg cui hoc
ipnj faciatz parti intelligo. cuius
uinie deitatis signum. qs fuit abra-
gam eius vos vocatz deu. v etiu
qs intelligi dat cognicoz mult
tam. ne a p sz iniuite obcerot
notas pbiuct quid altius impo
nisse videtz iudei at iudeoz deus
atiz ipe quide eos tendros obpec-
ng caracte signat. q vbiuq kra
vel fuert sibi eius gentium sit p
cionie tu ipius et negat dicy
vo pin vicissi deum pueru fuoz
cognoie pfificauit, q celebrant

ipe fuit et magna gnius deoz
frequencia. cu deus abraha au
dierit. et deus ysaac et deus iac.
pt eius se inuocari cogitet qs
sic i multz si solet vnu hnius
nomine. ut eoz pcinio appellatus
audeat nusi audito cognomie et
nomen et pastor atz armenti
namz et pastor atz armentig
notas inuenit ne eoz qrz p pro
vni psit alienu eius q et vos
ptr factus. deu abraha dicitos
et deu ysaac. et deu iacob no
solu fuit oudits hic deu. sz q
pts eciā vos ab eode alieni. signi
cuy at facium op ptes. q est
virilium mutilacio. p qua idem
suos agnoscit emergit si h ge
deus quē colitis. liquet ergo ad
modu q hcat fuit hi non insi-
nitu deu ce vults. hunc vos
aute renunciac nāc e. et corde
mutata errorz ptin vni pemtu
quē gere. et h quide deu e sta ut
de uro vos vicisse videatz aliqui
sunuit et vnu deu vnu pt idem
infinitus nec re piquit i dicto no
nos loqui boni et mali com ne
tas hent potit edere. qui quide
si no malu e ~~costat ee malu~~
pfecto infinitus e deus. lz at fuit
si malu e costat at ee malu
no i infinite ~~De tempo 26~~ 26

Angl. Absit ut h nos quis
qm interroget q vos no
nit at de hat eo re. cum
talibz disputet prius ei ostra asig-
nico carnalia corpalia qz
pia fide co quatulacionz tonc
vitatz nudatz. ut spualia q-
quomo co quatulacionz pte cog-
tac possites quādiu no pote-
stis. hcpo quippe vnu vel aliud (p)onit
ponit. qui et corz et ang. et deu
p locoz spacia finita vel infinita
distendit. cu solu corz talia oc-
cupet spacia vel spacijs talibus
occupet. copulcius facetis si vos
huic coni no conuenientis so-
lu met dote potestis alsf veri

sed nec in celis ut dixi est contio
ydonea. quod fortasse poteris in cele-
ris sed sine litigio quia non potes
cum et quem recipit. quo sit deus
finitus. que nullus locus capere
quo infinitus. que totum suggero-
nit quo finitus immensus. quo
infinitus prefatus. Et quo finitus
nullus huius modum omnino infinitus
magnus omnium. omnis cogitatio car-
nalium evanescit. et si vult fi-
dem non deum est prius quam corpus est
excubuerit. Magister Licet quod nos
posuimus de deo finito et infinito
nichilominus tacendo finitus. dominus aste
lectis quod est post tamen longe ab certa
re definitus. De deo autem abraham
ysaac et iacob cum ipse sit omnis
creatur verus deus. Cum illo
nomine ipso suo se insinuare vo-
luit iam quidem satis erat de quo
de cuius etiam superioribus hys
operibus probat. tunc talis prima in-
pietatis sepe respondit. Ista de super
parte corporis cognita de infinitis statu
quo carnis corporatio signata est
quadam ad mundo disposita. ora mundana
de corpora non scripta uidere co-
gitare nullo intendit. Sed cor-
rupta est quod sequitur in mundo at ete-
rnum est mundum sed polluta
sordibus inter et meus et corpora. ri-
dentes eos et dicacitur insulta-
tos fecit commonens. Sic sicut ip-
sos in principio temporis. non eos hec quod
ipse ridebant. sed quia lugeant. quod deus
corpus et ille perfecte que ponditur
corpus et ille sanguine. quod est ille alligatus
et inquinatus in nostro est [illegible]

xxxvij E[t] falsitatem dixisti Ihesus sicut natus
non est. quo mortuus est
licet iam sane concordia esse concor-
dias nemo. nisi qui credebat
turbas defectus utilitatem responsi-
onibus tamen ad hoc cum notabi-
lem. qui de Ihesus et credere solatio

afferentes exempla. quod sicut vera sunt con-
firmabit et nos. Si ipsa destruat
et nos. Dicas ego quod mortuus est
Ihesus sicut homo non fuit. Et ego absit.
non nego helyas quod mortuus
non est. cum fuit homo. Sicut huiusmodi
preter conditionem suam sicut iudeo mor-
talitatis invadit. propter non sicut im-
mortalis de morte preparatus fuit aliquando
nisi pace. Et sicut helyas in celum vivus
corruptus tamen nature Ihesum ad tridumum tamen. cur non
non maius nature mori potuisse.
magis tamen naturam, vestram tamen sed non solum
credentibus. Istius iudicia sed et de corporis atque et
de helya credatis. sed et de eo quod sit immortalis. et ipsi in
enoch quod sit immortalis. et ipsi ra-
pti cum corpore in celum. Magister ta-
lis hoc argumento recte colligitur Ihesus fu-
isse homo quia mortuus est. potius cotidie
nichilominus argumento colligi. et helyam
non fuisse hominem. quia mortuus non est. Sicut fal-
sum autem est helyam non fuisse hominem. quem
vos immortales creditis. Sic etiam vestrum
Ihesum fuisse hominem quamvis convicti
mortuus. Et sicut in veram dicitis vos
credere. utrosque eorum apud hebreos
falsam tradit opinionem Ihesus de mor-
talitate. et de immortalitate helyas namque
nec sicut mortuus est sic et ille non mor-
tuus. Sed vos quod vultis creditis.
quod non redigitis ad naturam. Magister
sicut quod natura ipsum sit. quia est illa
que videtur in immortale. mori vult
nec non mori mortale. Sed non
potestatem video atque hominis ad esse
cienda quam velit quamvis. Magister pu-
to Ihesum mori potuisse. quia non
mori helyam. Maior enim potestas
in Ihesum. quia in helya. Et si tu in po-
tentiore contra naturam hominem li-
beras in celum tempore corporis perceptura
nature et conditionis eius oblitus.
Ego Ihesum potuisse mori sicut non
habet tamen non concedam. etiam sicut
vere mortem illam fuisse et non mor-
tuus figuram conscientiam. Sicut tamen
ab initio superba homo sibi hec

ob hanc eandem causam simulavit affectus
per aspere (?) vocant. sed in fine quoque consig-
nandi oeconomie i. ~~[illegible]~~ carnis
fuisse visus et mori. praeterea illud
quoque commemorandum, quare (?) quod cuique pro
natura liceat. quamvis ita omnia ut qui di-
vinus gessit non contra naturae suae origi-
nem et certa a nativitate. lumine natu-
re non fruit(?), quod tamen Jhesus potuit operatus
videtur ergo Jhesus illuminasse cecos ad
eo ut judei ipsi exclamarent a b initio
non esse vnquam fuisse visum ut ab ape-
rierit (?) oculos ceci nati. mancum (?) quidam
ruisse oculos ceci nati. manum arida
sanasse. voce(m) ac visum privatis hominibus
natura redonasse. mortuis etiam in tabe-
bonis (?) iam resolutis corporibus. compage
reddita vitale redintegrasse spiritum que
non stupore adducat et cogat quodam-
modo nimie credere cogitatione. quid liceat
quid vero non liceat per naturam. et tamen omnia
vos convenit sua credere opera non
contradicere. quia natura si potestatis tamen et vir-
tutis dei legitur. id quod quidem de propheta
Moyse cantatis aliquam a Judeis ille
prius abierit. Jhesum ergo de sublimi
mundi ~~...~~ peripetasse (?) mortuum non esse quam
utique voluit et si quidem nunc a no-
bis ita rupere (?) potest qui nobis placet ar-
gumentari. et arma temptatis alacria
dyalectice disputationis nolentibus. alioqui
nobis ut Jhesus mortuus est neque enim im-
mortalis ~~[illegible]~~ ~~De spirituali~~

Augustinus. Et quicumque de Enoch et
Helya et de Moyse scriptura sancta
certis et magne fidei do-
cumentis in summo culmine auctoritatis
locata testatur hoc credimus, non quod Fau-
stus nos credere persuadeat. quid
fit autem secundum naturam. quid contra naturam
homines qui sicut vos errant. nosse non
possunt. Dici autem humano more contra naturam
esse quod est contra nature usum mortalibus
cognitum, ut nos negamus (?) sed id est quod
Apostolus ait. si tu contra naturam in naturam insertus
oleastri, et contra naturam insertus es
in bonam olivam. Id contra naturam dixit

quod est contra consuetudinem nature quam nostra
notitia sibi comprehendit. ut oleaster
insertus in oliva non oleastri
baccas sed olive pinguedinem ferat.
Deus autem creator et conditor omnium
naturarum. nihil contra naturam facit. id enim erit
cuique rei naturale quod ille fecerit a quo est
omnis modus numerus et ordo nature. Sed
nec ipse homo contra naturam quicquam facit
nisi cum peccat. qui tamen supplicio re-
digitur ad naturam. Ad naturalem quippe
justicie ordinem pertinet. ut aut peccata
non fiant. aut impunita esse non va-
leant. utrumlibet horum fit. naturalis ordo
servatur. si non ab anima certe a deo
Nam peccantem cum peccata consciencie ipsi quidem
animo noceat. cum luce justicie priva-
tus privatur. etiam si ne consequatur do-
lores. quibus vel corrigendus ingeritur
aut non correctus vltum reservatur. Sed
contra naturam non incongrue dicimus ali-
quid deum facere. quod facit contra id quod
novimus in natura. hanc enim etiam nos
appellamus naturam. cognitum nobis cursum
solitumque nature contra quem deus cum aliquid
facit magnalia vel mirabilia vocantur.
Contra vero illam summam nature legem a
notitia remotam. sive impiorum
sive adhuc infirmorum. tam deus nullo
modo facit. quam contra se ipsum non facit. Spiritualis
autem atque rationalis creatura in quo genere
et anima humana est. quanto amplius illius incom-
mutabilis legis lucisque fit particeps
tanto magis videt. quid fieri possit et quid
vero non possit. quanto autem remotior in-
de fuerit. tanto magis miratur insolita.
quo minus cernit futura. Ac per hoc quid
de Helya futurum sit nescimus. sed de illo
tamen credimus. quod veraxscriptura testatur
illud sane scimus sed et de eo futurum quod dei
voluntas sit. quod autem dei voluntas
non sit. si docti quidam dicimus non posse
fieri. sed in deo futurum posse. ut terreno
vigore hominem vel homines hos in corpus
celeste mutabit. Et tamen si posse fieri
nostro futurum sit. et non negatio
quod quidem fiat. Et (?) hanc rem de voluntate
dei nescire latet illud nec tamen non latet

sine dubio futurum sit, hoc est dei voluntas.
Porro quod aliquid futurum erat si deus
fecit ne fieret, fidisse video illud
potius futurum erat quod deus fecit, non
id quod si futurum esset, si fecisset. Nam
deus quod futurum erat utique praesciebat,
et non praesciebat illud futurum non fu-
isse quod ne fieret futurum erat. Ergo sine
dubio potius verum est quod sciebat deus
quam quod opinatur homo. Si autem tam non
sunt futura non fieri quam non fuisse
facta praeterita, quia non est in dei vo-
luntate ut eo sit aliquid falsum quo verum est,
eadem potentia omnia quae vere futura sunt, sine
dubio, si autem facta non fuerint, futura
non erunt. Ita omnia quae praeterita sunt, si-
ne dubio praeterierunt. Quisquis ita
dicit: Si omnipotens est deus, faciat ut
quae facta sunt non fuerint, non videt hoc
se dicere: Si omnipotens est, faciat ut ea
quae vera sunt, eo ipso quo vera sunt, falsa
sint. Potest enim facere ut aliquid non sit
quod erat. Tunc enim facit ut non sit quod
esse incipit, dum eo fiat; velut
cum aliquem qui coepit esse nascendo fa-
ciat non esse moriendo. Hoc enim fa-
cit in [illegible] deo quo fieret. Quis autem
dicat non illud quod iam non est fa-
ciat non esse? Quicquid enim constitu-
tum est, iam non est. Quod enim de ipso fi-
eri [illegible] adhuc est, de quo fiat ut
aliquid sit. Adhuc est de quo fiat, et
si est quo constitutum est. Non ergo est quod
dicitur fuisse. Ergo id quod verum est illud
fuisse, quia in vera sententia verum est, non in
ipsa re quae iam non est, hanc sententiam deus
falsam facere non potest; contra enim
veritatem [illegible] ubi sunt vera sen-
tentia [illegible] in mente et vera
tamen sunt et dicuntur. Ergo [illegible]
cum [illegible] ablata fuerit, illud
quod [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

non adversus eum. Ergo ipsa summa et immutabilis veritas quae [illegible]
quidquid quomodocumque mutabilis est et mutabiliter
verum est omnipotentiam dei negaverunt
atque si eum etiam mori posse credant. Et
quia non potest non poterit omnipotens
ille plane sive dici solus est qui vere est.
Et ergo solus est quidquid aliquod est vel spiritua-
le vel corporale quod est universa creatura.
Ipse utitur ut ei placet. Placet autem
illi sanctorum suorum incommutabilem
inspiravit ipse sibi et incommutabilis
omnia commutat, ista commutans. Universa
sine varietate vel [illegible]. Numquid
ergo dicturi sumus quod Helias tandem etiam cor-
pora mutari non possunt vel in deteriora
vel in meliora commodo non posse? Quam
esset humana quam insolentia esse dicere
potentiam voluntatis eius. Inde potentissima
[illegible] ergo quod dei in potentia va-
[illegible] non credant impru-
dentia potuisse solum posse facere deum, quod
[illegible] fuerunt
[illegible] et potuit non mori. Cum
[illegible] non potuit mori,
tale est ac [illegible]. Si potuit
[illegible] commuta-
[illegible] non potuit
[illegible] homo est natura mutabilis.
[illegible] ab
dei at incommutabili posse cum et ab
impiissimis dicere. Si homini potest donare
ut resurgat in aeternum, cur non et ei
facere ut damnetur in aeternum? Non hoc
[illegible] ego dico. Si triduanam morte-
[illegible] ut [illegible] illa moreretur
[illegible] mortalium quae assumpsit. Ve-
[illegible] ipsa triduana [illegible]
morte [illegible] vita hominum [illegible]
[illegible] praedicat. [illegible]
triduana morte in illa mortali
creatura assumpta. In ipsa [illegible] nata
[illegible] non abscondi [illegible] humana
[illegible] immortalitate donari [illegible]
[illegible] quod deum [illegible]
dona dei [illegible]
[illegible] non [illegible]
non fecisse [illegible] damnetur in aeternum

[illegible] cum [illegible] fuisse id quod erat et non erat
et [illegible] invenerit [illegible] fuisse quod erat [illegible]
[illegible] fieret futurum esse quod non erat [illegible]

que vis in die una in globo in celum pro-
tinus conficeret. Sed et hoc dicimus quod
post lucem lux est. et post diem dies. Vos no-
vissimo ut sine ulla cunctatione et
plena fidei virtute a nobis audiatis. Sicut
heliam hominem natum raptum et diu vivere
credimus Christum autem et ex virgine vere na-
tum. et in cruce vere mortuum. Sic certe-
dimus quod et illud de helya et hoc de christo sta-
scriptura testatur. Cui nemo persuasit nisi qui
credit. nisi impius nemo non credit.
Illud autem de helya vos negatis quod omnia
simulatis. De christo autem quod negari non po-
tuit nec dicitis sed eius ex virgine na-
tivitatem nullam, autem mortem in cruce fal-
sitate nullam, sed tamen vere contra ipsum
carnem fuisse contenditis. sed ad ludificandos humanos oculos
nullam sed ad nil aliud nisi ut ab eis
simulatis. ut credident etiam vobis omnia me-
dacia que ipsa credident etiam vobis omnia non
rebus constat. Cum autem vobis proponat
quod sibi quod ex persona catholica faustus
proponit ihesus si natus non est quomo-
do mortuus est. nisi quod parem reddat ipsum
de natum non esse et tamen mor-
tuum. Et si voluisset quod filius dei in
se sibi humanam veramque carnem verasque for-
mare ut formaret. et illi post homi-
nem vel formas. fingit. ut quod eum non
contra christum sed potuit. audeat affirmare. Si de-
potuisse audeat affirmare. Si de
celesti ut aerea ut hu-
mida creatura corpus assumptum vellet con-
vertere in humane carnis veram qua-
litatem in qua vivere et mortalis homo
tali: in qua vivere et mortalis homo
posset et mori. Sed eum potuisse facere
quod negaret omnipotentem esse. omnipotentem salvum
quod negaret omnipotentem. Postremo si voluisset
ingenere audeat postremo si voluisset
de nullis elementis corporis quod per cum
creata sunt corpus assumere. Sed proprie
ex nichilo sibi creare veram carnem
que nichilo sibi creata fuit creata quod non cavit
per quod creata fuit creata. quod non con-
quid unquam contradicere. quibus unum sive non po-
cius contenderet. Non ergo credimus
fuisse contendet. Non ergo credimus
natum ex virgine maria. quod aliter vere
carnem existere atque hominibus apparere non
posset. Sed quia sic scriptum est in ea scriptura
cui nisi credimus nec christiani nec salvi
esse poterimus. Credimus ergo ex virgine natum
christum quod sic scriptum est, eundem etiam vere
natum et vere mortuum. quia veritas est

cum dicit autem omnia illa in carne
ex utero femine assumpta pati vo-
luerit. Summa corporis potuit illa
esse sine quod utrumque possit. quae crea-
verit contra hoc nisi contendatis
honorandus esse indicavit. apparen-
do forma viri et papam de se-
mina. sive aliqua alia causa cor-
pore. magis illa sit non tenuie suspicium
illud ei fidei dicta. Ut aliter factum
esse quod vitam veritas docuit nec
aliter fieri oportuisse quam dei sapientia in-
dicavit, cuius fide omnibus hec conira
disputationibus anteponimus. Corporum autem
sapientie dei. sive omnem corporum creature
angelorum laudamus. Tamen sanctos
ut sibi credamus hortatur deus. Si ergo
ut vera dicens vis credere utrumque
vim vera dicit vis credi. utrumque
corpus apud hebreos flavius traxerit
opinione ihesus de morte. et denium
mortaliter helyas. cum paulo post
dicit. Et etiam ab initio fuisse ho-
minus sancte omnis humane condicionis
simulavit affectus. si ab re non
fuit in sine congruade oratione — i. despera-
mine ergo fuisse viam et ineffabile   cionis
nec esse atque fallacie quo tibi
ego credam. qui vera dicens cuius
demoni credam. quia vera dicens christum
dicat mortem potuisse metuisse fo-
dicam mortem potuisse metuisse fo-
go ille metuebat. qui dicebat ego-
go ille metuebat. qui dicebat er-
cet filius hominis occidi. et tertia die
resurgere. Et tunc metum et diei
resurgere. Et tamen vera dicens credimus. Sa-
nis tibi vera dicens credimus. Sa-
ne ergo petro. qui et ipse absit
a te domine non fiat istud tremuit
meruit audire. Vade retro sathana
nos et illa quod dixit non hoc infructu-
ose audivit. quod eandem postea vite
mortem christi. nunquam ad quam mortem cor-
poris. perfectus quod dicebat. Secundum si-
ne quod tunc putavit christum non mori
merito audire meruit sathanas. tu
turo audire meruit sathanas. tu
quid merens audire. quod non solum
negas mortuum. Sed etiam dicis
mortem fuisse metuendam. quo in eius
morte est simulasse. credendus est
quos humane conditionis simulat
affectus corporis dum tamen dor-
mivit ihesus. Sed dormivit

conspiratus est, compilatus est. et si quid
aliud talia vera sunt. Quia ita narrata sunt
ut non eum simulasse sed plane fecisse
exhibuisse eum scripta sunt. Sive necessi-
tate condicionis sive magisterii volunta-
te divina eciam potestate. Ita hic plerumque
et si nolit irascitur, et si nolit contri-
statur et si nolit dormit et si nolit
esurit atque sitit. Ille autem omnia ista quia vo-
luit. Sicut eciam nascuntur homines atque pa-
tiuntur non quia volunt neque quia nolunt. Ille
autem omnia ista quia voluit. Cuius vera sunt et
de illo fideliter narrantur que conscripta sunt. ut
quicumque eius credit veritate instruatur
non mendaciis illudatur. ~~De disputacione xxviij~~

Faustus dixit: Si natus non est
Ihesus nec passus est. Erat autem passus
est ergo et natus est. Non nobis comprob(ant)
credite in hijs rebus consequencia(m)
alioquin infirmabitis omnia
que nature. fideles. Ita vos Ihesum ex virgine natum
sive ut tonitru creditis. et si ex quibus
vota probanda sunt. et si plura potest
eum et nobis videri in hunc modum
quasi natus est et sciencia Ihesus. Ergo et sci-
licet natus est unde est. Si vos scitis natus est
natus est unde est. Ergo ut natus est sciencia est. Sic
vero non est. Ergo ut natus est sciencia est ipso
tunc autem ut vos creditis non nasci
potuit et pati
passus. quare ergo non potuit et pati
non passus. ~~De disp(utacione) xxviij~~

Augustinus dixit: Nemo tibi proponit
quod tibi proponis nisi iniquitas
que decipis non instructus
ago convincis. Nos et Ihesum nasci
potuit non natus. et pati non pas-
sus. sed nullum horum voluit aliquando
tus. sed nasci eum non potuisse voluisti pa-
tiatur autem non passus noluit. quia
partus est passus dicimus. Unde scio
quod hic in eius veritatis lectio. Si autem
tibi dicam. Unde scis ista que dicis? Ma-
nicheus michi opponis auctoritatem
dicis esse et in eius potestate. Ego autem
Manicheo ita dicenti non credam. nec
Manicheus michi nec tuo esse lau-
sa nos. michi nec de quodam in corpore non inve-
diret. et quod ipse diligat perdit. ~~De disp(utacione) xxviij~~

Faustus dixit: Non poterat mori
nisi natus esset. Et ego respondeo:
nasci poterat nisi deus non esset

aut si potuit et deus esse et na-
sci omnino et non nasci poterat et
mori. Videris ergo utilius satis non esse
in hijs consequencia. Cum vere argu-
menti non de rebus agitur quia pertinent
autem ad Ihesum. Sed quemadmodum potius
est quid ipse dixerit. quid vero apostoli de
eodem predicaverint. Ipsa quoque adeo
per tractanda genealogia est et videndo
per sibi conveniat non ex coniectura vas-
sionis natum esse eius ex quo evidentiam veritate
ponimus natum esse potuit et natus
est et pati non natus potuit. Possit ipsis nobis fate-
rimur pati. passi ipsis nobis fate-
tibus deo esse inpossibile. Nichil quod erit
ceterum plus. Si hoc constituit. Non potuisse
mori non natum. ~~De disp(utacione) xxviij~~

Augustinus dixit: Iterum ac sepe tibi pro-
nunciamus quod non audis ab eis a quibus
non cedit non potuisse mori
consentimus nisi natum esse. Quia mortuus est Adam
nisi natus esset. Quia non fuisset. Sed dic tibi na-
tum quis natum non fuisset. Sed dic tibi na-
rrationibus est quod scripturam non nostro
quis scriptum loquitur mortuus est quis
in isto euangelio non in libro alterius lectio legitur
Si tu quid scribis argumentatum cum
de rebus agitur quia pertinent ad Ihesum et
quemadmodum creditus. Quid ipse dixerit quid
vero apostoli sui de eodem predicaverint. Ecce
recepto Matheum ewangelistam veritate apostolicus
vel quid narratio nativitatis eius tota eo
modo narrans. Totumnodo dictus illa narra-
tio atque non esse Mathei qui Mathe-
um dicitur universa ecclesia ab apostolicis sedi-
bus usque ad presentes episcopos certa
successione producta. Tu vero quid con-
tra lecturus es. aliquem forte libro
Manichei utilius negatur esse.
natum de virgine. Quid ergo ego credo
illum librum esse Manichei cuius corpus
tempore quo Manicheus vivebat in
tempore per discipulos eius certa successione
sione propositorum ad nostra usque
tempora custoditum atque productum est. Sic
et istum librum credit esse Mathei
quem ex illo tempore quo Matheus ipse
in carne vixit. non interrupta serie
temporum eciam. et certa conexionis suc-
cessione usque ad tempora ista perduxit.
Et dic mihi. In libro porro deleamus

eius vel capiti quod Christo eum adhuc in terra constituto
adhaeserunt in necessario tui pectoris quod tanto
post natus es. Sed alium forte proferres
librum qui nomine haberet alicuius apostoli quem
a Christo constat esse electum, et ibi Christum
natum ex Maria non esse legeretur. Cum
ergo necesse sit alterum horum librorum esse men-
dacem cui nos potius testes fidem acco-
modare debemus. Et nempe illi etiam ab
ipso Christo inchoata per apostolos provecta certa
successionum serie usque ad haec tempora toto
terrarum orbe dilatata ab initio traditum
et conservatum agnoscit atque approbat an ei
quem eadem etiam incognitum reprobat
cum etiam proferatur ab hominibus ita veracibus
ut Christum laudent esse mentitum. Quod de-
inde Christi genealogia ipsa respondeatur
cum ex duorum evangelistarum libris. utrorumque sibi concinat
duorum eorum librorum. utrorumque sibi concinat
[illegible] hic alibi in hoc opere diximus quod adhuc
quaesitum neque enim nos movet nisi quae-
situm neque enim duos patres potuit habere Joseph
adiuro duos patres potuit habere Joseph
[illegible] si cogitatibus non occurrisset unum
qui genuit alium qui adoptavit [illegible] fa-
cile debuisses adversus tanta auctoritatis
excellentiam temperare saltem praecipitationem
exsuperatam, quam si non potuit cum
invenire cogitatio qui hoc potuit esse
simpliciter credere. Et nos potius tamen in-
sipiens argumentum deprehende. Con-
tra putat quemadmodum ex Faustus quid.
aut putat quemadmodum ex Fausto quod
de Christo ipse praedicavit. Cui vero nisi tu
ipsi credatur. Sed numquid hic sic possit, nisi
discipulis eius narrantibus? Quibus si non
creditur annuntiatibus quod de virgine natus
sit, quo ei fides habebitur annuntiantibus
quid de se ipso praedicaverit? Sed cum plane
fuerint aliqui tunc qui velle alio narra-
re, ipsius Christi esse dicatur, sed si po-
tuerint nisi vel ipsius esset non legentes
non accipientes, non firmiter tenuerunt
nunc auctoritatis eminentia in eius etiam
quam ab ipso per apostolos praecedentibus
successionibus usque ad haec tempora propagata
dilatatur, nullus in omnia iam completis
quam ante praedicta sunt. et usque in finem
quae restant sine dubio futura atque ve-
nient omnia ut ille haec praedixerunt
utriusque comprobandum erat a quibus praeferuntur
sed ab ipso. ab illis praemonitis sine du-
bio praeferri potuerunt quod hic ei eidem cohi-
bant, et per illos etiam ad alios per-
venire. Domino si sicut est per illas
quas commemoravi propositiones et proba-
tiones. Confirmatissima auctoritate
clarescit. Cuius ego tam dementis
quis hodie credat esse epistola Christi. Quam
protulerit Manichaeus et non credat
facta vel dicta esse Christi quae scripsit Matthaeus
Mattheus aut potius de Mattheo utrum
ipse ista scripserit dubitat. De ipso quod
ipse ista scripserit dubitat. De ipso quod
Manichaeo. non potius id credat quod in-
venit in ecclesia quae ab ipsius Matthaei
temporibus usque ad haec tempora certa succes-
sionum serie declaratur et credat ne-
scio cui ex transverso de Persida post
tot tempora ducentos vel amplius annos venienti
ducentos vel amplius annos venienti
et suadenti ut ille potius quod Christus
dixit fecitque credatur, cum ipse
Apostolus Paulus post ascensionem domini
de caelo vocatus, si non inveniret
in carne apostolos quibus communicando
et cum quibus conferendo evangelium eiusdem
societatis esse appareret, etiam illi omnino
non crederetur? Sed cum cognovissent eum hoc
annuntiare quod etiam illi annuntiabant
et in eorum communione atque unitate
viveret, accedentibus etiam per eum ta-
libus signis qualia et illi operabantur
ita eum domino commendante meruit
auctoritatem, ut verba illius hodie ita au-
diantur in ecclesia tamquam in eo Christus, sicut verissime
ipse dixit, locutus audiatur. Et putat
Manichaeus credi sibi debere ab ecclesia
Christi loquenti contra scripturas tanta et
tam ordinata auctoritate firmatas
per quas ei praecipue commendatum
est ut quid illi annuntiavit. Proferunt
quod accepit Manichaeus. Sed contra
nihil proferunt qua de nostris scriptu-
ris non esse credendum. Certe non
illis non esse credendum. Certe non
argumentatione et tu in ista quam argu-
mentaris ad hoc redigitur omnis argumentatio
tua ut ad extremum credas nostra
non esse in hoc mundo ex miseriam.
Quae miseria sua dico quo perveniunt

ne illo regno praeiaceret cuiusquam
atque statum usque adeo esse mutabi-
lem, temporalem, violabilem, commu-
nicabile sit ipsius cuius quod a nemine
dari valeat / et ab ipso quod eam sa-
cius innotescere de suis visibilibus in-
choatis apud se parante tale tota-
liter tempore permisit. eius glo-
bi supplicio praeparat. Iste finis est
omnium argumentorum fabularum quod vero
quidam ultima sit finis / si in corde
et ore vestro ut aliqui tam execran-
das blasphemias credere ac dicere
dignamini. Sed conspicis inquit per bonos
et credendo tamquam inconstantibus
sepius impugnantibus testibus. Sic
certe unus aliquo. quod constanter ve-
ritati ... veritati fabulosis
tuae ... in capite bella ...
medio ... dei / In fine dam-
natione dei. Sed nusquam inquit cre-
datur libris plurimis ... atque
contrariis. Sed cur tibi hoc videtur / si
non intelligis. Nam etsi quod protulisti
quod tale videtur. demonstratum est
quod non intelligis / Etsi quod protulisti
demonstrasti. Nulla ergo causa est
quare illis libris tantam auctoritatem prae-
standi non credas. et plane huius
nulla causa est cur eos qui aliud
annuntiant anathematizamus
Faustus dixit Disputatio xxvi

Ergo magia erat quod Iesus
et passus est et natus non est. Eadem
iure vicissim argumento retorquetur
ut et magia id fuit quod utero por-
tatus. Quod si editus sit, si seminatus
non fuit contra legem quippe naturae
esse constat virginem peperisse. multo
magis inventa. etiam per plura
virginem enim ergo hoc praeter naturam
non vis ut contigit pati cum po-
tuisse volendo sive forte natum
... credere quidem ad rem attinet
utrumque hoc naturae contrarium profitemur
Sed hoc interest quod nos honeste
nos turpiter. nos passos eius ...
... reddamus et probabiliter
vos natum ... ... aut

famam. Denique nos praeterea passum co-
fitemur neminem mortuum, nos uti eum
puerperium fuisse credimus et utero
muliebri portatum. Augustinus. Sed non ita est
fatemur et vos. Quod hoc etiam imagi-
narie sit factum ut videretur natus et
omnis erit nobis praestrata cohorti
Nam id quidem quod saepe affirmare soletis
natum esse patiemini. gratias ad homi-
nibus videri atque loqui non posset / ri-
diculum est cum multas ut ita ... ...
a nobis est angeli et visi hominibus et
locuti esse monstrantur. Augustinus respondit

Augustinus dixit. Non nos de magia esse
ut quia natus non fuit mortuum
... in Adam factum esse ... ...
con... Sed et si unquam factum
fuisset et deus ... ita venire voluis-
set. ut non ex virgine assumpta. sed in
vera carne apparens nos via meliore
redimeret. quis cum non potuisse dicere
auderet. sed illud melius erat quod
fecit ut etiam de virgine nasceretur et
utrumque sexum ... liberando monstra-
ret. cur dignaretur etiam commendare
nascendo masculino suo corpore de fe-
mina ... non nos ... ...
... facto ipso loquens ... publi-
ce ... ... et feminam. non
... sed ... opus est praedicatis. Sed
id est quod magicae simile dicimini
asserere quod passionem morbemque eius sic
dicitis factam. et fallaciter dicatis
adumbratam. ut mori videretur
qui non moriebatur. Sed quod sit ut
qui non ... adumbratam ima-
ginariam fallacem quod dicatis mortem ei
cuius qui non vere mortuus est vera cicatri-
ces ... Praesta fit ut cicatri-
ces ... dubitantibus fratris ostenderet
ut Thomas veritate confirmatus fide
fidelia ... clamaret Dominus meus
et deus meus. Et cum persuadere
conamini lingua vos loquimini
cum ... dicatis toto corpore fuisse
mentitum / Sed quod nobis obiciatur
quod tale corpus nobis fuisse. cum
... non ... mediatoris
nos quod fuit. Non autem magia vi-
deri sit nata de virgine ... caro
quae caro ... sola ita nata est sed nec

magia, que sola per actum dicti tui re-
peritur. numquam vel ultimus moritur. Absit-
que omnia miracula dei magia erunt
que singulariter facta sunt. Et unde facta sunt
nimirum contingunt non oculos hominum
prestigiis fallacibus illuserunt, quod quidem
cotidie namque plerumque appellatur, non quod
nature adversentur, sed quia nature modum
nobis est usitatum excedit. Repellatur
ergo deus a nullorum priorum mentibus quod
admonendo faustus persuadere cona-
tus est, ut etiam nos non ymaginariam
non veram nativitatem christi confiteamur atque
ita inter nos omnes contentio finiatur,
ymo non maneat nobis adversus
illos vocatis pro veritate certamine. quin cum
illis in falsitate concordia. Securitus quo-
que ab eis per nostra contentio terminatur, cum
hec duxerit. cum hec ipsi non dicunt. Sur-
ipsi non mortem veram sed ymaginariam christi
affirmant, nativitatem autem non saltem ta-
lem sed prorsus nullam dicere delegerunt.
Cum veritatis evangelice precordia erubu-
erunt. etiam ausi sunt christum ymarie
passum dicere. nativitatem quoque eius eadem
evangelica testante auctoritate. Et cum duo
evangeliste eius partum narraverunt. Illa
tum ceteri tacuerunt quod hic erit a matre
Ipsius autem non piguit etiam hoc predicare
simulatum, quod genitos alias credens
alias lucas conscripsit. Nunc videtur eis
non convenire. Quia dei honorem quod non intel-
ligat putabant etiam in multis quod ad christi
passionem pertinet. Veritas enim non con-
venire Dea non quod intelligat, et volu-
erit convenire. Quia qui mortem simulare
honestum natum est ad etiam simulare
turpe. Surgo nos hortatur ut confite-
mur quod possit nostra contentio consiliari. Sed
quod in videatur natum christum ut saltem
ergo in morte simulata. Sed erga nullam
simulare predicare voluisse in conseque-
ti fine appetebit. Sed ubi alii nudaverunt
conque Absit quod ut potest in membris sit
etiam genitalibus aliqua turpitudo
putaretur quando inhonesta. Quod non haberet
causam operis decoris quam membra que
in virginitate locata sunt. Et videte quod
dicit Apostolus cum oportet membra corporis

genitalia non sunt mala

vivit atque compage causa persuadet
esse. Multo magis inquit que videntur
membra corporis infirmiora esse modo
necessaria sunt, que videntur vilioria esse cor-
poris hiis habundantiorem honorem circumponi-
mus. Et que inhonesta sunt nostra habundan-
tiorem honestatem habent, que autem honesta
sunt nostra non opus habent. sed deus temperavit
corpus ei cui deerat maiorem honorem
dando. ut non esset scisma in corpore.
Illecitus itaque et preter leges non
subitus membra illorum usus est turpis
non ipsa membra. que non solum in excelle-
nti dignitate integritatis celibes et virgi-
nes servant. sed ipsi coniugati suis pa-
tres atque matres successores generatio-
nis conpletores utebantur. Ut ille natu-
rus motus. illorum turpis esset. que non li-
bidinis sed racioni serviret. Quanto magis
in sancta virgine maria que christi carnem fide
concepit, nullum fuerunt turpitudinis in-
corruptionis ut habundo licitorum conceptum li-
bera. que ut partum fuerunt. Quanto pla-
dinis tum honesta ut nobis christum. que
concordibus integris credendo concipiens
et confitendo quodammodo parturiens. etiam
corporaliter servata integritate confudit
illo ei proprius matre nascendo.
Facit decorem. ut cum numquam fecun-
ditatem attulerat. Certus virginis aufe-
rret. Sed veracissimo fallaciter serviat sunt
nova sunt. insolita sunt. sed contra
nature cursum notissimum sunt, quia ma-
gna, quia mira, quia divina. et eo ma-
gis vera, certa, firmata. Et angeli in-
greditur viri et locuti sunt quibus nati
sunt visi, non fuerunt, quod nos dicamus christum, quia
nasci et feria nec videri, nec loqui
potuisse potuit sed voluit. Et hoc
melius est quod voluit. Sic autem cum non
voluisse, credendum est quod hic fecit, quia nil
nisi est quod deus non facit sed omnia
voluit. Sed non cum fecisse. Idem non du-
bitamus. quia non tamquam hereticus sed eius
amo credimus. ~~[illegible]~~

Austus dixit. De voluminibus pau-
li, quod da scriptum sit. Quia disce-
dent quidam a fide. intendentes
spiritibus seductoriis doctrinis demonio-
rum in ypocrisi loquentes mendacium

cauteriatam habentes conscienciam prohibentes
nubere abstinentes a cibis quos deus
creavit ad percipiendum cum graciarum acti-
one fidelibus. Numquid plane tibi ego
hoc ab apostolo dicta esse consenserim super an-
tea confitear moysen et prophetas do-
ctrinas attulisse demoniorum et seducto-
rii spiritus ac malignum fuisse interpretes
qui porcina a ceteris carnibus quasi in-
mundas vocat sollicite docuit ab-
stinendum. De hiis ergo deliberandum est
nobis. et diu multumque cogitandum
sit quid debeat accipi in dicto ne ipsi
sit autem in demonio locuti videatur / si-
cut tenuis. quia et moyses et prophete nobi-
scum dampnati erunt / quia et nos cum illis
absoluti necesse eius iusta sunt incerta
sentencia est. ut nos quidem qui / solet in-
plebe sacerdotale hominum genus certarum absti-
nere a carnalibus debere demoniorum do-
ctrine videatur nobis assertatores nostros
vero prophetas atque ipsum a deo moysen. qui
primus non antistitibus solum sed omni co-
pulo supersticionum genti pulla interdixerit et le-
porina. et hircina carne et sepiis
et lolliginibus ceterisque generibus piscium
carentibus squama. non in spiritu seducto-
rio hoc / nec in doctrina demoniorum. sed
in deo vero et in spiritu sancto locutos
esse arbitrarium Si ut hoc est intelli-
paululum dixisse cotidianum / victus tui
abstinentiam facio quam tu moysen damp-
nasse et prophetas. ut ergo ratione conti-
nencie et virtute. neque fortasse forte
tuis id mihi ventris causa videare
blasphemare moysen. Est vero et a-
liud de libris priorum apud nos in da-
niele. quo vescerentur prandii confu-
derunt. sed illud constitit a cibis absti-
nere demoniorum esse religio. Ille enim
non tantum interdictis a lege. sed etiam a ce-
teris abstinuisse legitur. Ob vete-
rem nunc mirari soletis et innumerabi-
lium innumerare cupit etiam. ipsi doctrina
assertum demoniorum. sed hoc ex apostoli te-
stimonio constat. Ad que et daniel pre-
tribus ebdomadis dicitur ieiunasse
se perhibet. et carnes non edisse. nec

nota contra / ... / ...

no / ll

bibisse vinum. Quid exponet pro-
pheto suo. Quid ergo et hic in doctri-
na sua demoniorum magnificat et
de seductorii spiritus commento glo-
riam iactat captat. Ac vobis
vero quid dicam. id est de christianorum plebibus
apud nos quidam non ulli quidem
porcina / plerique plerumque vero qua-
drupedum omnium. Alii etiam cuncto
animali penitus abstinent fortius ob
hoc in oculis eos omnis etiam. et fu-
ma cum veritate suscipies. solu-
no deos christiani / et videtis
indociles. quia si hec vim et ab apostolo
dictum testimonium demoniorum. et ipsi
sunt ludificati doctrinis. Quid vero
et de illo dicemus. quod pene frustrarem
quod audeat / quis negare cum constet hoc
mitus omnes. et toto per orbe terrarum quod an-
nuis omnium cum studio celebratur in con-
ventu catholico. Dico autem quadrage-
simam. quam inter vos rite observandam
putavit. abstineat nempe est co-
tinens illis quia capitula hec adversa
predicandum vobis tanta dicit / et demonio-
rum impius doctrina vocat abstinen-
tiam predicatorum. Quid ergo et vos heremi-
tis vita non sed demoniorum vivitis cum
hec a nobis passionis celebrantur
iniusticia. et seductorii spiritus semi-
de capiunt et in ypocrisi loquentium me-
dacium et cauteriatam habetis consci-
enciam vestram. Absit ut hoc nos vel vos
ne nos in. Quid vero vult pluri-
paratum hic a quo scriptum putatis
et tot quibus. quod et veteris testamenti
traditores. ut novi confirmet scita.
Quidem hec ab omnibus ut opus nobis
ipsius atque illud vero a quibusdam
quamvis abstinere cum docet. Est
tura cum sit vita cunctarum penitus
carnalium ciborum abstinentia. De-
moniorum velit esse doctrinas. Cum
sit et vos credatis easdem scripturas
quos damnate moysen. Nimi-
rate prophetas. forte parum et
de vobis sentiam quantum ut ille semper
a quibusdam ciborum sed vos in totum ab-
stinetis

ab omnibus que per moysen vobis et prophe-
tas cum gratiarum actione manducanda dei lege sanctita
videntur et non demoniorum. Et daniel
quoque observavit tres ebdomadas
et azarias ananias et misahel
pura dumtaxat uti instituti oleribus
uti valuerunt et leguminibus. Et denique
in nobis quoque abstinet non a demoni-
bus impulsi id faciunt. Et quadragesi-
me vino et carnibus non supersedere
a nobis si divina lege fruatur, videte
quos iudicio sunt demonie. si per
paulo dicitur putare quod demoniorum do-
ctrina sit abstinentia ciborum. et pro-
hibetis nubere. Audiatis ut illud quod
dicitur etiam virgines dicam post demoniorum
esse doctrinas. Et vos prudentes sane
comprehendere legentes ut certe ad vos
subinde aspiciatis. ut videatis sunt et vestri
quos vestras demoniorum doctrina tam-
pietas notari. et vos esse antistites
demoniorum. quod cunctati estis ad hanc eas in-
citetis professionem suasionibus vestris. ut
pene iam maior in ecclesiis omnium virgi-
num apud vos quam mulierum nuptarum
habeatur. Audi ergo nunc et vos iam age-
stibus a talibus inceptis. Audi in fraude
ministerias indicatis filias hominum. si non
in eis sola voluntas impletur se demoniorum
et tamen hec nobis post iudicatis velut ipso
Et virgines facere doctrina sit demoniorum
non prohibitionem facere nubendi
an sic et prohibitionem ad vos Iam et vestri
Et prohibitionem nubere volentes
tam stultum iudicatis inhibere volentes
quam nephas et impium facere nolentes
tamen igitur Et non facere hinc quoque proposito
et non reluctantem nolentem id esse doctrina
esse putatis demoniorum. tacito interim
partem ipsi iam vincos apostolorum nec doctrina
demoniorum intelligere. cum yconomium in
dicatis, cum teclam conjunctam iam
thalamo in amore sponsi pro perpetue
virginitatis intendit. Audi vos et demoniorum
ipso dicit ac potentiorem toto auctore ihesu.
ipso dicta ac professione pullorum celibes pon
et hunc usque professores puellarum celibe pon
Ita in ewangelio tria genera spadonum fo-
re unum natum alterum factum et
tercium voluntarium, cum tamen palam attribuat
hos quoque spadones fecerunt quia de
quibus certe Et sunt virgines et pueros. qui
nubendi ipsa cordibus suis concepta cum
paritate spadonum vite in regna celorum se
vari.

tamen in domo regia conspexit. Audi
ergo et hanc nobis doctrina videatur esse
demoniorum et in seductoriis spiritibus dictum,
et quod ait aliquos in deo loquens. si pau-
lus et post demoniorum probat fuisse
sacerdotes continuitatis et ceteros divini
apostolos. petrum et andream thomam
et illum improprium venerit inter ceteros
beatum iohannem qui per divina possessione
dominum usque ut virgines et pueros de-
non per omnes tenuerint forum nobis
atque deo nobis ipsis faciendos virginitas
reliquerunt. Et hos quidem ut discipulos
et eos vos conclusistis ex canone
facile quod in eorum vita sacrilega. demo-
niorum huius potestis imputare do-
ctrinas. nam et de ipso eodem potestis
dicere quod de apostolo paulo quem constanter
ubique costat. et verbo se protulisse in-
nuptas. et in opere quod ordi-
patris in nuptias. et id ope quod condi-
tione erga teclam. Et si hec de-
moniorum doctrina non fuit. qua et
paulus et ceteri ceteris annuntia-
vere apostoli. tum iam credi potuit ob
merito hec in(?) moratum. tamen sit de-
ipso esse hec moratum. tamen sit de-
moniorum voluntas et doctrina contra
precepto demonium Nos ergo et inter-
vos continentes solius hortamur
virgines facere et non prohibere nubere.
Et nobis cum que hec ipsum impletum est. Et
demens profecto ille non tamen stultorum
tandem est. qui id constitit lege prevari-
cari posse. qui sit publica coerce-
prohiberi posse. quia sit publica coerce-
dico ait rerum nubere Ammoneo et
vos hortamur quidem volentes ut
nos hortamur quidem volentes ut
maneant. non tamen cogimus invitas ut
accedat. Nonne cum quantum voluntas
quantum et necesse ipsum vis etiam contra
legem publicam prevaleat ne dum ad ipsas
privata. cum iudicet sit liberum nolo Si
in hec nos virgines facere sive invite et
contra culpam suam et nos timemus
sive virgines facere omnem est. non entis
et vos. Nam quam merito a capitulo hec
ad usum vos capitula proferatis ergo vo
iudeo. Ser

Augustinus. Audi ergo quid confitearis
te non videre. qua mente a capi-
tulo hec ad usum vos hec capitula
proferetis non quod a carnibus abstineatis
tamen hec in consuetudine et primum perceptum
fecerunt pro commodis non tamen ea damp-
nandi sed significandi gratia quod non intelle-
gitis

et vini tantum gustum sufficere videbatur in superioribus partibus operis huius locutus sit et superius. Non heretici sed catholici edomandi corporis causa propter animam ab irrationabilibus motibus amplius humiliandam. non quod illa immunda esse credat. non solum a carnibus. verum a quibusdam etiam fructibus. vel semper sicut pauci. vel certis diebus atque temporibus sicut per quadragesimam fere omnes. quanto magis quisque vel minus seu voluerit seu potuerit. Vos autem ipsam creaturam negatis esse bonam. et immundam dicitis. quia carnem dyabolus operetur. feculentiore materia mali. atque per hoc eas tamquam immundiora et truculentiora dei vincula exhorrentes abicitis. Auditoribus autem vestris quos tamquam distinctos a gradu sacerdotum vestrorum peccati veniam sed comedenda conceditis. sed quibusdam concedit apostolus peccati veniam. non omnium concubitum coniugalem etiam qui fit sola causa generandi. sed eum qui fit per incontinentiam. sed tamen coniuge. Vestri cum conceditis veniam nisi peccatum. hoc vos de peccatis carnium cibo sentitis. hoc etiam ipsi omnes ab ipso vestra didicistis et vos auditores doctores. Sed illis quod sunt nestitores dum propter quod vobis necessaria ministrant ut dixi conceditis. non dicentes non esse peccatum. sed petentibus veniam largientes. Vos autem ab omni tali tamquam mala et immunda cogitatione abstinetis. atque illud quod sequitur ea verba apostoli quibus commemoratas hic capituli sententiarum: spiritus est eo quod vos sancti testimonii sui nobis abicere, quod et tu puto sentie bas. ut ea verba post non poneres et nobis in extremo dictis. quamvis ne a consilio hic adversum vos capitulum conscriptis ergo non video. cum hoc ipsum verum consilium tacere quam commemorare volueris. Cum enim apostolus dixisset abstinentes a cibis quos deus creavit

ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus secutus ait. Et his qui cognoverunt veritatem. Quoniam omnis creatura dei bona est. et nichil abiciendum. quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Sed vos hanc creaturam negatis. hic ideo hanc voluntatem. hanc opinionem. et ab ea quis huius nimium negatis. quod non sanctificatione sed natura mala et immunda sit. Anima in retenta tore caro sine dubio blasphematis. Hoc est quod pertinet ad doctrinam demoniorum noluit ergo hic mirari de nobis tanto ante a spiritu sancto prenunciatum. Item cum ad virginitatem hortaremur sit quemadmodum hortatur apostolica doctrina. Qui dat nuptum bene facit. et qui non dat nuptum melius facit. ut bonum esse nuptias dicatis. sed meliorem virginitatem sed fiat etiam quod vere pro est catholica iude vos persuasionis. ita ymmo vere duo. prohibentes nubere ille enim prohibet. qui hoc malum esse dicit. Non qui huic bono aliud melius anteponit. Denique vos cum concubitum detestaminum propterea quod plus honestus coniugalis est. et que matrimoniales quas tabulae conscripsere. liberorum procreandorum causa. Sed vero non tam concubitum quam nubere prohibetis. Concubitum etiam causa libidinum. nubitur autem non nisi causa filiorum. Nec ideo vos dicatis non prohibere nubere. quia multos vestros auditores in hoc obedire nolentes vel non valentes. salva recipi amicitia toleratis. Illud enim hic et doctrina vestri erroris. hoc in natura. sortire. Sunt enim quos paulo ante disputaveram dicere. Aut vobis mors passa sit vel fallax et simulata predicanda et non etiam nativitas christi quippe tamquam ipse actum in materie deum vera a corporis inimicorum eius. hoc est a figmento dyaboli predicatis atque laudatis. atque per hoc vero digna fuisse credidistis qua ipsius christi non moriens sed mortem simulans commendaretur. In nativitate autem quia non possitis sed ligari poterit

deum unum credidit habere vel saltem fallaciter ymaginatum ipsum credere noluistis ita ut non sit vobis ma[?]ria displiceat si contubuisse et non contraria: quo displiceret quia non contubuisse? Et tamen propter quod cauti sunt, ideo multum interest inter hortantes ad ieiunium bono animo non bonum animum ponendo et yppocritas, inde ergo contubitum propagationis, qui sola gratia nuptialis est vehementius accusando. Multum interest inter abstinentes a cibis gratia facta suggestionis vel gratia corporis castigationis. Et abstinentes a cibis quos deus creavit, dicendo quos deus non creavit. Unde illa doctrina daemonum[?] non est christianorum et apostolorum, sed demoniorum et yppocritarum mendaciloquorum. Disputacio xxxi

Faustus dixit: Omnia munda mundis, inmundis autem et coinquinatis nihil mundum, sed inquinata sunt eorum mentes et conscientia. Et quod ipsum utrum nobis competat a paulo dictum credere, hactenus cum nostri de dauidis[?] est. Hactenus cum nobis de agitatos confabulati moniis et yppocritas: cum fratres de ciborum et yppocritas[?] tulerunt leges. Sed etiam quod inquinati fuerint et coinquinati nec mundi ipsi fuerunt et coinquinati ut conscientia ipsorum atque conscientia sua, ut cogeret in ipsos et quod tandem possit quod scilicet deum se scire confitentur? operibus negat. Cum autem hoc competit tamen yppocritas atque moysi magis competit, qui ... longe alius moysi probat? qui sibi quod longe alibi confringebat. Ergo cum de cogitationibus confringebat ergo tamen inter ipsos per adulteria et fraudes et homicidia vel aliud esse putaverant, vere cum conscientias pollutas habuisse videntur moyses et prophete, immo autem hoc demonstrante capitulo. Sicut dicitur hoc demonstrante capitulo, sicut dat etiam eos habuit inquinatas mentes fuisse quia aliqui putaverunt inquinatum commor- sum ex cibis etiam nunc vos. Nunc ergo cum maculare tangere potuerunt arbitrantur, cum sit scriptum ipsos fuisse eos quod corde puri fuerint deum videre non posse. At non hic tamen si ea a vobis[?] ab illicitis facinoribus continuissent, sola tamen hoc abstinendi a quibusdam cibis superstitionis mente contaminatis, quibus omnibus potuit nec posse conscientia evanuit ergo ideo atque contineta sit e

Dicendis quod ex illa tamen puriorum gratia cio quod etiam ipsi ... ad hanc predicatione quod occupet vel in mundo carnis et plane ad bonae mentis iuvenes habiti sunt in iudaismo. Quia per primarum meliores traditionum a genere dagnibus[?] et magis immolationis cum studio se confirmaverunt alibi tamen cum demum apparuit ipsos contaminatos fuisse mentibus et conscientia tamen maior cum ut sanguine et carnibus ferabiliter abstinebat. Si illos fortasse occupat efficacia non dicit apostoli ipsi habet fidei quod dicit omnia munda mundis, quod dicit etsi quamvis munda non mundis. Vos vero quia tamen ecce non munda. Vos vero quod teneretis contemplatione utrum sit parum vel ecce non mundum lo clamare vel ecce non mundum et doctrinas demoniorum appellare et mente polluti ciborum abstinentia. Et ut vos vocante quod aliqui putaverunt iniquitatem non solum abstinent, ut inquinatum: non solum abstinet, ut eorum. Sed etiam contra ... capitalis quod inde dyoris[?]. Sed etiam et accepto vos credens esse et eo acceptores vos credens ipso. Et quia abstinentes a cibis. Re- quo ceteris abstinentes a cibis. Itaque cum hac puriorum quod mentibus inquinatum habet magis et magis conscientia polluti magis et magis conscientia polluti una cum quo etiam cum trosijs[?] luti nuna. Cum quod etiam cum religiones sint quod mentibus mundo religiones sint in castimoniis et ab purgationibus sint in castimoniis et ab stinentia utique quanvis diutissimo reponunt. Ideo ut iudeos. Christianos et gentes. Qua ratione vos et gentes, vel christiani[?] ... religionum sermo hic veniat non religionum sermo hic veniat. Non est invenire quod doceri vel ecce non. Certe ex iudaismo nunc, sicut christianismo. Quare ipse quae discernat cibos, vel quem ut distinguat cibos. Vel quemquam ut quibusdam a paulo ceteri quod hoc ubique et quibusdam a paulo disputatum. Restat christianismo, cuius si quid in hoc esse putas in- fideles, cuius si quid in hoc esse putas pollutum, tamen est tempus christianae pollutum. Tamen ut fatearis in vobis vestitum esse christianum. Ecce apud nos ut est christianum. Nam omnia apud nos etiam veritatem morticinia tamen et immolata inquinamentum confitiantur esse non parum. Dicitur si est a nobis nunc christianum est hoc agitur

ne huius quidem religionis pura est. quod
omnium prorsus immundorum abstinen-
tia tollit. Quomodo ergo a paulo di-
ci potuit quod nulli sit religioni con-
veniens. Etenim apostolus non tam religi-
one seruivit quam ritum mutavit. Cum
ex iudeo factus est christianus. Et usque hoc
tempus [illegible] uidetur ille in illa pri-
us religione fuisse subnixus. Quia
[illegible] si quid de cetero ille ponerentur si-
dei disciplinis quibus innectitur.
Et denique nobis opponere nitido-
res tu nobis purioris non e con-
trario. Quemadmodum et illud quod de
petro soletis afferre tamquam ille vidit
aliquid de celo dimissum vas in quo er-
ant omnia genera animalium et serpentes atque
eo attonito et admirante vox audi-
ta sit ad eum dicens. Quod ergo in vase vi-
des macta et manduca. Cum ille re-
deus dicit commune quod et immundum non
manducavi contigit. Et iterum vox ad eum quod
ergo sanctificavi immundum ne vocaveris. Quod
quidem ipsum litteram et per allegoriam aliud quid
et indifferentiam videatur significare ciborum
tu quod vobis et [illegible] intelligere ita placet. Neque
enim [illegible] est passim beluis omnibus et e-
chinis et colubris aut reliquis omnibus sue s-
pecies iuxta omnia petri. Factum
non dicto obaudientes nos experi-
abitis vocem quam fertur audisse. Et tamen
huius [illegible] meminentis scilicet quod moyses
fuit et prophete dampnati sint quod de huius
quod sanctificavit deus in suo vocis suarum nullo
putaverunt esse polluta. Et cetera.

Augustinus. Cum ait apostolus omnia mun-
da mundis: naturas ipsas intelligi
voluit. quas deus creavit. Secundum
id quod moyses in genesi scripsit.
Et fecit deus omnia et ecce valde bona
non significationes scilicet quas deus per eundem
moysen ab immundis. munda di-
scernit. Tunc quod multa et multis locis.
Ita dixerunt. Item breviter admonuisse su-
ficit [illegible] quod tamen tabernaculorum non
in [illegible] ad hunc illas umbras fu-
turorum ita custodiendas putaverunt
ut pene huius generis salutem quod in dono
est. Propter non posse comedentur fu-
nudos [illegible] apostolus quod carnaliter
sapiunt et infideles quod [illegible] generaliter. a
lege [illegible] non discernunt umbris deo

nichil est mundum. quod et hoc quod reprehen-
debat. et hoc quod probabat non sic ut ille acce-
ptabat sed ob quidem infideles. Et vos
proprie Manichei. quibus omnino nichil est
mundum. neque enim tibi ipse quem putas quam-
vis cum magna diligentia quod a carnis
contagione separatus. mundus est vobis. quem
creatum nisi adversari non dicatis. In illo enim
deum vestrum ligatum atque pollutum non
credendo purgatum liberatis. Vos salutem
vobis mundi videmini. quod non vestris
nictis ille purgari. Et vestra corpora
natum et opificium generis tenebrarum esse
credentes etiam et vestra. vestris atque
corporibus inquinatis. Quid ergo vobis est
mundum. Non quod putatis non contaminatis
non vos ipsi quod ipsa purgatis. Videtis
ergo quod etiam ista sunt diuerse apostolus
tale tamen dixit. quod ob infideles et immun-
dos tenuit. Et vos proprie magis eo-
dixit. Omnia ergo munda mundis secundum naturam
in qua creata sunt. non tamen omnia secundum significationem
munda sunt illis iudeorum. Neque vobis omnia vel
propter salutem corporis. vel congruentiam hominis
sociatis apta sunt. Et cum sua cuique reddunt
et naturale ordine generat omnia munda sunt.
mundis. Sed immundis et infidelibus quod
vos proprie vos estis. nichil est mundum.
Certa iam verba apostoli quod scilicet vos ipsi vos
salubrit dicatis. Sed tamen naturam vestram
corporis sanari velitis. Et cetera tamen etiam polluta
sunt eorum et mens et conscientia. Et cetera.

Faustus dixit. Si accipis vetus testamentum omnia
credere debes quae in eodem scripta sunt. Quid
enim tu Manichea vetus accipis testa-
mentum. Ideo nec credis omnia passim que
in eodem scripta sunt. Neque solas inde pro-
phetias quas regem iudeis vetus
prophetabat quod ipsum putas esse christum. et
pauca quaedam dixit simplice doctrinis per con-
tinua ut e non credis. Non metha-
bere certa praetermittis et credit nunc e
non in quibus atque eadem quod paulus putavit
uteris. Quid ergo vetera scilicet aut quid
nuper est. Et ego de testamento novo purissi-
ma quaeque legens. et mee saluti con-
venientia ea permitto quod a vestris
maioribus inducta fallacit et maie-
state ipsius et gratiam decolorant

Dum si vobis testatum sit aliqua in libris pa-
trum debeat audiri / vobis cum et veteris
iudaicam legem cum nominibus quam ulla
nobis horrore: quam nulla pudore
fallaciter. ut quantum adam iam dudum
prophetarum iudicauit cum nos et sincere
virum. quoniam parati sunt ipse ut creditis
digito suo eam nobis scripsit moyses
scripserit fidelis et integer. plures sunt
hii putantes testatum non potuisse cor-
rumpi: solum non habere aliquid quod ipse de-
bea[t] inujbari. preterea quod nec ab
ipso scriptum testatur. vero ab eius apostolis
sed longo post tempore a quibusdam. incerti
nominis viris / quod ne sibi non haberet fides
scribentibus quod nesciret. partim apostolorum
nomina: partim eorum qui apostolos secuti vi-
derentur. scriptorum suorum frontibus indi-
derunt. asseuerantes secundum eos se scripsisse
ipsa quae scripserunt. Quo magis michi
videntur iniuria graui. affecisse di-
scipulos christi / quia que dissona idem et
repugnantia sibi scripserunt ea referrent
ad ipsos / et secundum eos hec scribere se pro-
fiterentur euangelia quae tantis sunt referta
erroribus. tantis contrarietatibus narra-
tionum sunt ac sententiarum: ut nec sibi
vaticinium nec illis prorsus conueniat. Quid
porro nec aliud est quam calumniari bonos.
et christi discipulorum concordem cetum in cri-
men denotare discordie. Que quod vos
legentes animaduertitis concorditer obtinen-
tes. pauci reperitis sanissimum iudicauimus utilibus
acceptis ex eisdem. hijs que et fidem
nostram edificant et christi domini atque eius
patris omnipotentis dei prerogant gloriam. cetera
repudiaue. Que nec ipsorum maiestati in-
fide vestre conueniant. Quid inde. nos ut
congruunt. De testato veteri ceterorum
dixi. Nempe quia de testato veteri ceterorum
credimus accipienda carnaliter / quoniam
ita scriptum sunt neque sub ocio a vaca
tione colendum sabbatum. quoniam ita legan-
tur sacrificijs ut moyses videtur
Deum sacrificijs et ymolationibus placandum. Quod
quidem ut aliena a nobis et penitus a
ritu christiano repudiata. ac nulla ex parte

probabilia totis pene cunctis. At vero ea que
etiam diuinissimus iesus a quo. ex parte am-
plectimur, parte vero respuimus. ut
pascha quod est etiam ipsum testamenti veteris
anniversarium sacrum. cum iam celebra-
tione eius sit scriptum nobis non solum
agnum mactare edendum sub nocte
sed etiam diebus septem abstinere fermento
et comedere azima cum picris dijs
nos pascha quidem accipimus. preter in vitas
illum nitu ac morte eius causa ex
[illegible] debitum. Item septem dierum eb-
domadas. i. penthecostes quam prius
moyses eo quod sacrificiorum et quem
et ius imbuendum esset / hoc est
eque colere sed dampnata ipsa cum i. li-
mitationibus ipsis et sacrificijs / que hono-
rem christianis fidem non tangunt. Deinde
data vero abstinendi a cibus commu-
nibus vestra vobis est et vehement creditu-
ris mortificina quidem et ymolata sane
est immunda. De porcina vero idem
credere voluistis et lepore a herina
no. neque de nullis et longinquis
cetera quae nobis apparuit quem proprium
quoniam eadem moyses omnia immunda esse
testatur. Illa vero cum ne audire quidem
vos velle credo ex testato veteri. Ne
dum admittere. i. peccatos dominici cum
mulieribus tanquam iudas. prophetis cum filie-
mulieribus tanquam loth prophetas cum forni-
cantibus tanquam ozee. et magnos uxori-
bus tanquam abraham duabus germanis so-
roribus unum nuptum maritum. tanquam
iacob vocatum israel. et tot maioris cir-
cumcisos credas. millenis et centenis
suis voluptatem cum scortis tanquam
dauid et salomon. Ad illud item quod le-
gitur de uxoria causa in deuteronomio
quod debet uxorem defuncti fratris suscipere
suscitare fratri suo. Si quis filium obierit. Suscitabit semen
fratri. et eandem sobolem ... illum
suscitare fratri. Aut facere si noluerit ut
debere mulierculam apud maiores
natu deponere de hac iniquitate cogni-
tam... ut illam accepturam cum
sponsa contumeliam. colliserauit qui id nega-
uerit
+
+
reuerteret
+

et apud eos non fuerat. nunc mee
si capitalciatis decepti pedes calciamen-
to a predicta mulie concedat in facie
et consputat et maledictis recedat
scriptura hoc obiectum prepucium in genera-
tionibus sua hoc in atque alia hominor
sunt testati veteris et exempla et
futura. q̃ si bona sunt cur non imita-
mini. Si mala cur non dampnatis
auctore .i. testamentum vetus. Si si fla et
et tamen vos denuo credis etiam
vos putatis inferendum. parco ego ptig
Respiuite iam zinde et a nobis
exigit in testamento novo quod vos non
ueteris in veteri. Et quidem quantum ego
arbitror / quod ita est. pugnam contra vo-
lumus ut sit ex deo etiam testamentum
vetus. commodius satis atque expe-
ditius vobis esse non sermonibus eius
mandata si salvarum iniuriis et
adiectionibus violatum / quam primo
latum idem equalis et incorrupte
inde habere de vobis plurimum bene
est. et hoc quotiens querit. Cur sp-
nationum veteris testamenti ita ista
quam ut sapientes contempnitis
sit. aut ut contendas et inde-
ti negligitis via futuri quam mea
decreta dixit ea que novi testamenti mo-
numenta ipsa sunt. Tandem si ipsum
accipiam. sicias et te quantum ad eum
multa credi. q̃ in veteri sunt testato
omnes ipsum te perscitatum accipere. Neque
enim et illud in tecum est ex eode
hoc et credibilibus et maledictum. Om-
nis qui pependit in ligno / quod ad vi-
tam pertineat. et ad ipsum Et cum ex
maledictis hic. q̃ non pecataverit
ponit in ipsis / quid eiusmodi quod ob
comprehendebat et peccatis dei aut
fuditis interiturus eum dampnationi
quod non fuit carne promissum tanta
pus / quod si quod ad omnium pertineat
cristianum de lapidibus extinguendum
eum qui solvit sabbatum de non par-
tandum et quod vivum quodlibet testamenti
mandatum veteris. in impetrare
ea tu si credas. sin vero hoc
que sunt eadem a deo mandata accepi

credere. manus per inimicos
in expiatione accipere mentis iudicis
quod hinc animus a prius exstat dei
suum mandata compleverint. Equidem
haut ignoro quam vos hic non aude-
atis dicere sola et que sunt eadem per
te mandata iudicis usque ad adven-
tum eius ipsius. Cum cum venit ab eo
deum commutata ut uel vetus testa-
mentum. ipse iam doceat quid accipi-
endum vobis ex eodem sit. et quid re-
linquendum. Et cum ipsius per paga-
nent postea videbis futuri ad se
me vide. Ego. Cum a si ipsius per testa-
mentum vetus admonuit / nunc de
indicat et commonuit. doceat quoque
pauca eius accipienda esse. repudian-
da vero que plurima. Et vobis pa-
ulus ex novo testamento promissus
inde doceat quid accipere ex eode de-
beamus. et quid repudiare. De quo ille
ipsius eum cum promitteret dicit in evangelio.
Ipse vos inducet in omnem veritatem
et ipse vobis annunciabit omnia: et
commemorabit vos. Cum a magistro licent
ad tantum et vobis in testamento
novo paraclitum quantum vobis in
veteri licere audire per ipsum ipse pro-
te plus vobis testatum videtur
esse filij quem patris. Cum modo patris et
et cum ex illo repleret tam multa
hinc solis non deberet nichil ex-
bere posset quod ut ex ipso constat ut
dixerit nec ab eius apostolis. Cum a magistro
ut vos ex veteri testamento solas ad
mittitis prophetias. et illa que supius
dixi docibiba atque ad exempla
vite communis pertinentia preceptaque
pdixit vero peritorum et sacrificia
et sabbatum et observationes eius et ceterum
quid ab re est. si et vos de testamento
novo sola accipiatis ea que ad ho-
norem et laudem filij maiestatis
vel ab ipso dicta comperimus vel
ab eius apostolis. si ea per estis ac fide-
libus dissimulantes. cetera que aut
simpliciter et ignoranter a vobis
dicta aut oblique et maligne ab ini-
micis obiecta aut impudenter a

(margin:) si tamen in principio / latum
(margin:) fit

a prophetis affirmata sunt et post
nos tradita dico autem hoc ipsum na
tum conformata. turpiter eundem per-
dat sacrificasse. gentilis baptizatum humiliter conductum a dyabolo
per deserta et ab eo temptatum. quem
nusquam inueniet huius in contextu. et si
quid ei ab prophetis et testamento veteri
falsa subtestificatur. inpiectum est credo
dicta praeterea ceteris eius ministrarum
nuntiat superiore qua ante eius pas-
sionis monstrauit velud tum pre-
dicta salutaria eius. tum parabolas cun-
ctasque sermone deficiunt quam maiore
duarum partem sunt fenus nostrorum dispensatorum
nimis est non requirit indubium in-
ter ullo ego etiam. sine ut omnia credere
proximos debere quam colunt cunctam
tum tu ut supra ostensum est. testamenti ve-
teris summum liquore vix primis
ut aiunt labiis attingas. Contra

Augustinus. Nos Contra responsionem
Nos veteris testamenti scripturas
obseruamus ut dignum est vos. Domi-
naturque laudamus vos nostras scripturas
noui testamenti. Faustus fallatas cor-
ruptasque pulsatis. Nos ea que de
libris veteris testamenti non obseruamus
cognoscimus tunc illo tempore atque illi populo
fuisse precepta. nobis quoque nunc ipsis
que non obseruamus significata quae intel-
ligimus et spiritualiter tenemus. quae non sola
dicimus. sed in apostolis tuis litteris ondimus
et docemus. Vos autem omnia que in libris
noui testamenti. non accipitis omnia
reprehenditis. Contra apponitur ab apostolis
eius quae dicta ut corrupta appellantur
quandoque ego quid dum uti vos ea vos
quam ad rem adtinet dissenserit. Cumque
ita a nobis quaeritur cur non omnia
noui testamenti accipitis. sed in eis li-
bris in quibus approbatis aliqua multa
reprobatis. reprehenditis accusatis
a corruptoribus inserta esse conte-
ditis. nolite in exemplum appo-
nere dissimulationis. Fidem vel

que non obseruamus legalia post romanos

obseruatores venire sicut reddit pro
superioris uelut a nobis sit pro gratia
Cum non eo ritu colamus deum quo
coluerunt hebrei patres tempore veteris
testamenti respondemus aliud nobis deum
precepisse per patres noui testamenti. Nec
sit contra vetus testamentum. Cum etiam in illo
id sit cum predictum. Sicut etiam hoc ipsum
per prophetam prenuntiatum est
Ecce dies veniunt dicit dominus. et con- Ieremiae 31
summabo super domum israel et super domum Baruch 2
Iuda testamentum nouum non secundum testamentum quod feci pa-
tribus eorum in die qua apprehendi ma- nouum testamentum prenuntiatum est
num eorum. ut educerem eos de terra
egypti. Ecce et hoc prophetatum est non per-
uentur tunc testamentum sed futurum nouum post
superobitum fuit non nos pertinere
ad domum israel et domum Iuda apostolo do-
cente apostolica nos defendis. quod se-
men abrahe sumus et doctrinam apostolus
nobis quoque ad eorum eius pertinentibus dicat
Ergo semen abrahe estis porro
Ex questionem a nobis fuit Cur illius
testamenti auctoritatem teneatis. cuius ritu
non obseruatis. Et ad hoc respondemus apostolum
Iudex dicit enim apostolus Nemo vos iudi-
cet in cibo et potu aut in parte diei festi
aut neomenie aut sabbatorum quae sunt um-
bra futurorum ita quippe et cur ea
legi atque accipi oportebat. ostendit ac
declarauit que figurauit quae in umbra futura
sunt futurorum: et curauit nos non debe-
re eos quam nos sumus iudicare voluerunt
qui corporaliter iam non obseruamus. Quod alibi
tale quiddam dixit. Haec in figura con-
tingebant illis. scripta autem sunt propter
correptionem nostram in quos finis seculorum
obuenit. Cum ergo hoc aliquis legitur
in instrumento veteris testamenti quale
a nobis obseruari aut iussum non est in no-
uo testamento aut etiam prohibitum quid sit
querit quecumque est non reprehendendum
Causa corporis quod iam non obseruatur non
damnatur sed impletum probatur. Vnde
multa et propterea tamen dixi. velut hoc ipsum
quod modo non intelligens faustus ueste fa-
tuus mandatis veteris testamenti, contra
obiciat quod uxore fratris ad hoc fratri auus

Cur auctoritatem teneamus veteris testamenti
Et quid significabat in veteri testamento figurata

ex ducere ut non sibi sed illi glo-
bole suscitare semen q(uo)d vocare
nomine quod individuum nascatur aliud
aliud in figura primo erat ut q(uo)
unigenitus propheta predicator ew(angel)ii ista de
in cetera laborare ut defuncto fratri
s(ecundu)m c(arnem) x(rist)o suscitet semen q(ui) pro
nobis mortuus e(st). et quod suscitatum
fuit. eius nomen accipiat de-
nique hoc impleuit ap(osto)lus non ca-
rnaliter in promissa suscitatione sed
spiritualiter in completa perfectione ut
quibus in x(rist)o ih(es)u per ew(angeliu)m se genuisse
commemorat suscepit eis. et eos
in ceteris corrigere volentes eos
pauli: Numquid paulus in quid pro uo-
bis crucifixus e(st). aut in nomine pauli
baptizati estis. tanquam dicere defuncto
fratri vos genui. x(rist)iani vocami-
ni non pauliani. Ac non quod ceteris
in ceteris ministerium ewangeliza(n)di
se renuit. Ab ipsa ecc(lesi)a merito
digneque contempnitur. Et cum
quis in eius facie iubetur conspuere
non sue suscipere nomen huius obprobrij
ut calciamento pedis uis exuatur
ne sit in eorum sorte, quibus ipse ap(osto)l(u)s
ait. Et calciati pedes in ew(angel)io pacis
et de quibus commemorat p(ro)ph(et)a quam
speciosi pedes eorum qui annunciant
pacem. qui annunciant bona. Et cum
sit ew(angel)ii eorum fide teneret ut et ipse
dixit et ecc(lesi)e p(ro)desse non remanat
bene intelligitur utroque pede calcia-
tus (?) ... at sibi putat. quod conditus
sunt tu complendo. Eam vero lucra-
tus est dolore refugit aliorum. De calciati illum
non figuratum significauit sic enim
pletum portauit obprobrium. Quid quod
a nobis obliget celebrari. ut quia
ut iudei celebrare impellat. Cum
omnem nos magis secundum ew(angeliu)m
tis ewangelij. non in umbra futuri
eiusque corporis cum solitudine omnia
uere diuersaria sollempnibus non
uetera (?) congruent. Sed facta commemo-
ratione solemnes dies pasche sollempnes

Sequitur de agno paschali et
festo pasce

nune ad diem celebrationis umbratice
iudeorum non occurrit. sicut et quando dic(it)
quo x(rist)o requirit completionem. Azyma
uero que ratione fidei x(rist)iani sunt non in fermen-
to veteris vite. i(d est) malicie sed in azymis
sinceritatis et veritatis. custodiunt non
septem diebus sed omni die quod significatur est numero
dierum septenario. quod totum tempus volvitur
diebus. Illud etiam aliquantulum laborem e(st)
in hoc seculo. quam angusta et arta est via
que ducit ad vitam. merito tunc significatur
via ipse quidem labor significatur in illis pi-
cridijs que aliquantulum sub amaras. Pen-
thecosten etiam i(d est) a passione et resurrectione
domini quinquagesimum diem celebramus quo
nobis spiritum sanctum paraclitum quem promiserat
misit. quod futurum etiam per iudeorum pascha
significatum e(st). cum quinquagesimo die post ce-
lebrationem ouis occise. moyses digito
dei scripta lege accendit in monte. Ille-
gite ewangelium. et advertite ibi spiritum sanctum appel-
latum digitum dei. Ecce quippe [illegible]
in ecclesia celebrantur. quod insignius eccl(esi)e
ecclesia tribus diebus fit [illegible]. ut corporis nostri
sanaret salubreque memoria festivitas
celebrata custodiat. Si vultis ergo nos-
se quare celebramus pascha quia pro no-
bis ymolatus est x(ristu)s. Si vultis nosse
quare non ritu iudaico celebremus:
quia iam cessat vetustum veri prefigurato-
res completum memorato futurum et prefiguratum
per ipsis (?) omnibus unus. eo non conuenire
Quia iam sapiens in hoc opere locuti sunt Si
autem et hoc queritis cur ex omnibus cibis
a quibus umbra futurorum prohibitus est ille
prohibitus nos mortificamur et ymola-
tione non vescimur. hic audite et ca-
lumpnijs variis. verum aliqui opponi
cur etiam non conpetat ymolatio
regia x(rist)iano. Apostolum qui nolo vos
inquit socios fieri demoniorum inter cetera
ymolationem respondit quam
faciebat prius. prefiguratos sanguinis
sacrificij. quo nos x(rist)us redemit. sed
quia ymolat gentes demonijs immo ymo-
lant et non deo

De cibis prohibitis
et de ymolatis

Deinde advertat quod dixi nolens
peritos si de maiorum nostra per varia
ymolatice carnis esset inmunda.
utique et nescientem contaminaret
neque cum eo minus ipsa esset quoque
minus ab sciente acciperet. Quod autem co-
piam ne de moribus communicasse
iudicatur morticinum atque puto quod
ad escam usus hominum non admisit
eo quod non occisorum sed mortuorum
animalium morbida caro est nec apta
ad salutem corporis cuius causa precipue
alimentum. Illa quod de effundendo sanguine
antiquos in figura preceptum est, id est, ante
Noe post diluvium. Quod tamen quid
significet omnibus plerique intelligunt
et in actibus apostolorum hic legitur preceptum
tum ab apostolis ut abstinerent gentes
tantum a fornicatione et ab ymolatis
et a sanguine, id est, ne quicquam ederent
carnis cuius sanguis non esset effusus
quod alii non sic intelligunt sed a san-
guine esse abstinendum ne quis ho-
micidio se contaminaret. Hic nunc dispu-
tatio non est. et non utrum anima et
per te hic apostoli preceperunt ut ab anima-
lium sanguine abstinerent christiani ne-
que suffocatis carnibus vescerentur. elegerunt
se in videtur pro tempore rem facile ne-
quaquam observantibus onerosam in
qua cum israhelitis etiam gentes propter
angularem illum lapidem duos in
se condentem aliquid communiter ob-
servarent. Simul et admonerentur in ipsa
archa Noe quam deus hoc iussit ecclesiam
fuisse omnium gentium figuratam
cuius figure prophetia gentibus ad fi-
dem accedentibus incipiebat impleri.
Transacto vero illo tempore quo illi duo
parietes unus ex circumcisione alter
ex preputio venientes quamvis in
angulari lapide concordarent tamen
suis quibusdam proprietatibus distinctius
eminebat. At ubi ecclesia gentium ta-
lis effecta est ut in ea nullus israhelita
carnalis appareat quis iam hoc

christianus observat ut turdos et mi-
nutiores aviculas non attingat nisi
quarum sanguis effusus est et leporem
non edat si manu a cervice percussus
nullo cruento vulnere occisus est. Et qui
forte pauci adhuc tangere ista for-
midant a ceteris irridentur. Ita omnium a-
nimos in hac re tenuit illa sententia ve-
ritatis: non quod intrat in os vestrum coinquinat
vos sed quod exit. In illa tibi nostrum quam patie-
bas admittit superava. Sed quod iniquitas co-
mittit peccata condempnas. Iam vero de an-
tiquorum factis et dictis stultus atque ineruditus
videtur peccata dum non sunt et quod vere peccata
sunt. Qua ob causam conscripta sunt servata
magis quam commendata. Superbie ipsius ve-
nationis sufficit iam sermonis monstravimus
quot non de maledicto omnis qui pendet in
ligno. Ceterique non persecutavit omnia
in ipsis. Iam vero pro suo loco undique cum hic an-
ditu uere obiecta. Et respondi omnia sunt que singu-
lariter sigillatim iam antiquioribus huius operis partibus
disserimus. Omne quod in isto tamen undique pro
superbie Faustus peccata posuit una fir-
missime veritate defendimus. Quia de
misteria veteris testamenti defendimus, qua de
ceterorum scripturarum communibus auctoribus precepit
et quecumque scripta sunt in illis libris veteris
testamenti. Omnia nunc sic atque valuisse et cum
vita laudamus. atque approbamus. Sed quia in
hiis mandata corporalis observatione non
observamus et respice et mandata intelle-
ximus. Et umbra futurorum esse didicimus
et nunc iam impleri cognoscimus. Deo per hoc
christo illa etc. omnia opere quod ad persequendum
agi iubebatur non observabat. Penas
divinitus constitutas recipio. Medico per-
solvebat. Cum quo nunc sacrificia veni
testamenti preceptis tunc dissecta sunt an
prius sacrilega tenueri etc. violacione
admodum etc. etc. iusti vivi quod pro illis patte-
mus. ut morte recusaverit invenire
laudaturi ita nunc martirio pro
christo eger non debet reprehendere medicina
loquendo. Sed aliud ille hodie percepit
aliud cras. Preciberis etiam quod autem precepit
sed cum sit debebat sanari eius corporis racio
ita deus quamvis ab adam usque in finem
seculi. Quodam certis quod tempus agnovat aliquid

egrum et sanantem non deus diuinarum reprehendit medicinarum. Sicut in quibusdam ergo utrumque sit, in quibusdam uero aliud prius aliud posterius obseruandum esse precepit. Ipse quoque aliud esse promisit preceptum; nulla ergo contrarietas est quam faustus obtendit. Ita uobis paraclitum promissum non testatur quem credatis elegisse quod repugnat demonstrauisse. Quomodo ergo in testamento fuit approbatus quod uobis postea fecit de uetere quod sit approbatus est. Sed cum aliquid uestri sibi ponere dicitis esse aliquid in ueteris testamenti libris quod uos dicitis non recte dictum, uos diuinitus inspiratam non uultis scripturam, uel horum dicitis. Si accipis omnia precepta que obseruas ut recte uiuas, precepta non obseruas et tu et ipsa in christiana uita et obseruata nunc completa uideas. Deinde paraclitum quem promissum legitis in his libris quos non omnia uultis accipere, etiam missum legitis in eo libro quem nominare etiam formidatis. In actibus quippe apostolorum quos sepe et paulo ante commemoraui apertissime legitur missus die pentecostes spiritus sanctus, qui etiam opere manifestauit quod aduenerat; linguis enim omnium gentium locuti sunt, quas cum primitus acceperunt ut hoc etiam signo promitteret in linguis omnium, id est in omnibus gentibus futuram ecclesiam, quem illum quod promiserat et filium misisse predicaret. Vos autem dicitis quia non accipitis omnia que in libris noui testamenti scripta sunt, quia non sunt apostolorum Christi. Audi ergo quid docuerint apostoli Christi; respondetis quia non sunt apostolorum Christi; nam illa uox paganorum est, quod de apostolis Christi non recta docuisse. Vos ergo quid dicatis unde ostendatis scripturas illas non ab apostolis ministratas credetis, quia nulla sunt in eis et ipsis et sibi contraria. Omnino planissimum est. Vos non intelligitis; namque quid ipse hic protulit faustus quod ita uobis uidetur, ita non esse monstratum est. Et quoniam tale a nobis prolatum fuit, hoc doctoribus eius ut sciat lectorum uel auditorum scriptura tante auctoritatis facilius

quin uicem pro tarditate audire subiacet. Dicit autem hoc dicitis uos paraclitum docuisse scripturas istas apostolorum non esse, sed sub eorum nominibus ab aliis esse conscriptas. Hoc et falsi doctores testimonium paracliti dicitis. Aliquando dicitis scripturas apostolorum non esse; audi dicitis primum promisit et misit. Videte uobis omnino ipsum Christum nec promisit neque misit, sed audire quem miserit qui promisit. Cum ergo cum Christum miserit, hoc probate nisi asseritis persona uestri auctoris, ut possitis doctorum uestrorum credere quod eum uos probatis. Quod non totum accipitis quod falsatum esse uos dicitis. Cum ergo testem prius ... dicat falsitate corruptum et te perducat ad terrorem. Si enim quod uultis ei creditis, et quod non uultis ei non creditis, iam non illi sed uobis creditis. Sed at uobis credere nolumus; testem a uobis non confingimus. Deinde paraclitus non est promissus ut dicitis: ipse uos inducet in omnem ueritatem. Quando uos ad inducit ille in ueritate, quos docet pestifera esse fallacia? Sed inde accidit quod de promissione paracliti in eius leguntur, tam ea ut demonstrauit ut omnia ubi de manicheo uestro non possent intelligi. Quod dubitandum ea esse dicta de ipso, quod in alium cadere omnino non potest, tunc tamen ea de illis codicibus conscribitis quos dicitis infalsatos. Sed nunc illic plus est a corruptoribus manicheus esse immissum dicitis, quod illic de manicheo sit scriptum dicatis ut de alio intelligi non possit. Quid faceretis dicatis nisi clamaretis nullo modo potuisse falsari codices qui iam in manibus essent omnium christianorum, ut facile corrigi uetustiorum exemplarium ueritate conuinceretur. Qua in causa a uobis corrumpi non posset, hac causa a nemine potuerunt. Quod si hoc primitus ausus esset, multorum codicum uetustiorum collatione confutaretur, maxime quia non una lingua sed uelut eadem scriptura continetur. Nam nunc etiam non nulli codicum mendositates uel de antiquioribus uel de lingua precedente

Quod de missione spiritus sancti

De corruptione librorum

commendat. Ita ergo a cognitis vestris
illos codices confitendo et certissimo
cultu scripturarum veram autem per fallaces
eos esse dicitis. Eorum auctoritate para-
cletum non potestis asserere. et vos etiam
scripturarum veram. Huc accedit quod
ista dicta sunt in promissione paracleti. ut
Manicheum post tam multos annos
venturum ab ista promissione prorsus ex-
cludat. Namque cum post resurrectionem et
ascensionem domini certissimo veritatis
prius .s. apostolis promissum dominus est a patre Spiritus
eum non dum esse datum. quia Jhesus non-
dum erat glorificatus. Si ergo itaque tunc
non erat. ut non daretur quia non dum
fuerat clarificatus Jhesus: procul dubio clari-
ficato Jhesu. iam causa erat. ut statim
daretur. Unde et Kataphriges se per
Montanum paracletum suscepisse promis-
sum. Et hi a fide catholica deviaverunt
conantes probare quod Paulus
ancerit. et damnare secundas nup-
tias. quas ille permisit. sub hiis
verbis inspiciatis quod scriptum est de pa-
racleto ipse vos inducit in omnem
veritatem. Paulus et ceteri apostoli. cum de
veritate Paulus et loco Kataphrigarum
tunc esset ac adhuc ceterum
paracleto se suasisset. ad hoc contrarium
trahunt quod Paulus ait: Ex parte
enim scimus et ex parte prophetamus. Cum autem
venerit quod perfectum est, quod ex parte est eva-
cuabitur. ut quasi ex parte sciens et prophe-
tans apostolus dixerit quod vellet fieri et
non peccat per nubat. Et non perfectum
paracleti Phrigia et hoc evacuavit
Ad hec cum eis dominus fuit. quod post tempus
tanto ante promisso. et toto orbe
diffuso auctoritate. dampnati un-
de tunc cetera sic illud de scriptu-
ris. quod de paraclito dictum est, quia mundus
eum accipere non potest. Nonne ista sunt
que etiam dicere soletis ipse vos inducet
in omnem veritatem. Et cum venerit quod per-
fectum est. quod ex parte est evacuabitur
et mundus eum accipere non potest. de vo-

spiritus .s. est datus, quamquam Jhesus est clarificatus
de promissione spiritus .s.

Manicheo esse predicta. Et quamquam tandem
legeritis potius conari propter paracleti nomine
quo non sic omnia [illegible] nisi credat Apostoli
probat receptare. Inquit enim est heres. quia
non veritatem se novit. Et quanto est super-
bior. tanto magis procacia nominat per-
fectam veritatem ut in omnem veritatem
polliceatur se inducere. et doctrina apo-
stolorum suo errori contrariam. quod per illam
venit quod perfectum est evacuare contendit.
Et quum tenet etiam quod vehementius
apostolus commendavit. Et quos vos etiam
explanavit prorsus quam quod accepistis ana-
thema sit. cum cepit aliud annuntiare
ab universo orbe anathematisari con-
vincitur. hoc est quod scriptum est quia mundus
eum accipere non potest. Cum ergo probare po-
tueritis quod a vobis conceditur paracletum
esse illum. a quo didicistis. quia etiam iste
etiam non potest apostolorum. Cum quidem etiam
ante non potest apostolorum. cum quidem etiam
nos probamus. non esse paracletum promissum
nisi quia Jhesus clarificatus mox venit. Spiritus
enim non dum erat datus. quia Jhesus non
dum erat clarificatus. Probamus etiam promissum
nonne inducet in omnem veritatem. quia non intra-
tur in veritatem nisi per caritatem. Caritas autem
dei diffusa est in cordibus nostris ut apostolus
ait per spiritum .s. qui datus est nobis. Probamus etiam non
promissum paulum. Cum venit quod perfectum est
dixisse Paulum: sed perfectione vite eter-
ne futura est. Sic enim tunc loquitur. Videmus
nunc per speculum in enigmate.
tunc autem facie ad faciem. Non ergo ad nos ve-
niet quod perfectum est. Sic enim non placuit
quod deberet repromissio pateret. apostolus explicat
Nunc futurum est hoc sic. nisi cum futurum fuerit
etiam id dei. filii dei sumus et non-
dum apparuit quod erimus. Scimus quia cum appa-
ruerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum
sicuti est. Et in illud nos inducet in omnem veritatem
quo mundus eum accipere non potest. De
hiis utique dictum est. quod solet in scripturis
mundi nomine appellari .s. mundi amato-
res vel impii vel carnales. De quibus
dicit apostolus Carnalis homo non percipit que sunt spiritus
dei

quia mundus spiritum .s. accipere non potest

de hoc et mundo esse dicunt quamdiu non
potest sapere animus quam sint ista corpo-
rea que in hoc mundo conspicimus. si autem
vos aliud sapitis quam cum luce ista sensi-
bilis et luce miraremini. talia vobis
omnia de membris finxisset auctor ille va-
niloquus quem decepti et deceptores
paraclitum dicitis. proinde nullo valetis
ostendere quod sit ille paraclitus. non
enim vos docuit sicut nisi[?] aliqua aucto-
ritate nos esse percipite. que autem
scripta certa sunt et quibus non omnia vel-
litis accipere non sunt de apostolis. re-
stat ergo ut dicatis hoc vos ea tantum
percipere quod vera ibi sunt. quod post gloriam
decoloraverunt quod natus quod virgine
ibi narratur, quod circumcisus, quod pro
illo oblatum sacrificium quod et offere-
batur, quod baptizatus, quod temptatus
a diabolo est, filius ac conceptus et testi-
moniis quod vere temptatus, quod illis imposi-
ta sint verba. certe vos secundum id quod
Faustus loquitur fatemini accipere et
proprie omnis omnis mystica sermone
qua passionibus accommode veluti
demirantur. Denique impie scripta
salutaria omnia et parabolas. cunctum
sermone deificum quam maiores dua-
rum personarum maiorum disputaciones ipsum esse
non vanit indubium. Quid est ergo
id vos agere ut omnis de medio
scripturarum auctoritas auferatur. et su-
us cuique animus auctor sit. quid
in quacumque scriptura probet. quid im-
probet. id est ut non auctoritati scriptura-
rum subiciatur ad fidem sed sibi scriptu-
ras ipse subiciat. non ut ideo illi pla-
ceat aliquid quia hoc ille placuit. Causae
te committis etiam nimpera infir-
ma carnalibus nebulis innu-
luta. quod te committis. Dicimus ergo
auctoritati ut videas. Romane auctori-
tatem. redde rationem. Dicunt ratio
tua perducit ut nisi dei natura vio-
labilis corruptibilis esse credatur. Com-
theatrica longa illa fabula vera

reparare non possit. Postremo unde
scis octo esse celos et decem terras et celos
quos athlas humeris ferat. splendite-
nentem suscipiat et innumerabilia verba
sunt scis hoc. Plane inquis Mani-
cheus me docuit. Sed nec ipse credi-
disti neque eum vidisti. Tu ergo ad ista
fabulosorum fantasmatum quibus tum
pectus inundata esse te auctoritate ignotis
sume et fugisse subdidisti. ubi do
omnia hec credens. quod nullis conscripta sunt
libris. que inmutabilis certissime credendo
conspiceret tu tibi ulla demonstra-
verunt. Cur non potius evangelice au-
ctoritati tam fundate. tam stabili-
tate. tanta gloria diffamate atque ab apostolo-
rum temporibus usque ad nostra tempora per
successiones certas commendate non te sub-
dis. ut credas. ut discas etiam omnia
illa que te offendunt. quovis etiam per-
versa opinione te offendit. porro quoque esse
vini: namque incommutabile dei aliqui
mortalis assumpsisse credatur a qua
commutabilis permanens non fallaciter
generaverit. atque passus quodque eadem
creatura. forte a patre quod genitus sit quae
verum scriptura esse salute constiterit quam
violabile et corruptibilem credere divina
natura. nisi inquinata atque constrictam
tota posse liberari atque purgari sed
etiam globi poena summa damnaci-
tate damnari. Sed inquis creatura
credidit quod non in suadit, quod duas
naturas boni scilicet et mali in hoc mun-
do evidenter ostendit. Accipe hoc ipsum est
nimis inscitus vere decepta esse
quod per nullam scripturam certam ita hoc
mundo nichil mali putares potius
sed nisi quo tuis carnalibus sensibus offen-
sus es per sensum. unde in recentia
scriptura. nisi aliquid boni nisi quod eiusdem
tui carnalis sensus aliqua iocunditate
permulsit. per sapores iocunditas. et odo-
rum suavitas et lucis species ac similis
et quod aliud aut auribus aut ocu-
lis tuis aut naribus aut palato.
aut forte blanditum est. aut principaliter
creatura

ita prius apparens ut auctoritati doctri
buens qui legens magnum quendam li
brum nature rerum atque ita si quid tibi
te offenderet · tamquam te tacito hic latere
posse tutius credens quam in operibus
dei quicquid reprehendere audens · nunquam
in eo dixisti in fabulas nugas · et
blasphemia figmenta · ab quo intel
ligens quod sit malum tam implete co
nanis omnibus malis hoc igitur
vanitate a nobis. Nos ipsi apostolos
esse istas literas breuiter uobis respondimus
inde nos probare ut et vos istas illas
literas esse manichei · quas nisi tene
rit auctoritate proponit. Et cum et hec
uobis ab monicat conditor et promp
tu conditor impingat · de libris
quos scripsit manicheus non esse eius
scriptura. Nonne rogat eiusdem
delirantem ridebitis quod tali ... ta
te contentionis et pertinacie
confirmata impudentia emittat.
Quid ergo etiam cum illos esse manichei
et orbo ridendus est · quod ex tanto ...
tantum tanto post natus · liber uobis
cuius conditor intendit statuimus
esse contra ... ut manicheos ...
dos a ... quod ... fundate
auctoritate · a temporibus apostolorum usque ad hec
tempora · certis successionibus custoditi atque
perducti · audiant aliquid tale dicere
fausti ergo auctoritatem manichei
confunda cum auctoritate apostolorum ista
literas ipsorum istas esse ta ~~etas~~ etiam cum
literas ipsorum ... manicheum
apostolus vocat · nisi quisquis ...
quod nisi apostolos ... duas
nationes ... ipsius ...
aduersas ... nunquam sapuit in ...
bus christi · nisi quod non sapit verba ...
apostoli ergo tamquam ... natiue
predicat post ...
et ... in ...
et vult inducere in tale ...

ipsi ... predicat ...
... in carne qui de Abra
ham ...
in ipsa ... a tenebrarum gente
... et carne ...
... quod tunc ... oblatum
ille non carnis sed ipsius ...
membrum omnibus demonibus immolatum
nature ... illatum ...
in ... baptizatum in iordane ille ...
... in tenebrarum ...
... ut totum ...
... mundari non potuerit
...
ne ... a demonio duce temptatum
ille ... dei a demonio ... posset
... Et ... quod ... illa temptata
ut ... resistere temptatori ...
... ut ... non posset resistere
ut ... Denique mani
cheus ... doctrina demoniorum · aliud
annunciat · ut ... apostoli
... doctrina ... commendat · ut
... aliud annunciauit anathema
sit. ~~Cap. xxxiij~~

Faustus dixit. Scriptum est in euangelio 33
quod multi venient ab oriente
et occidente · et recumbent cum Abra
ham et Ysaac et Iacob in regno
celorum · et vos ergo quare non accipitis
patriarchas · Aug. Nos quidem
nunquam inuidemus mortalium · quemdam
forte ... sic ... pia · de
... ad salutem
... sed ... nos ... clemens
... non
...
... vitam ...
... et ... Abraham
... et Ysaac et Iacob ...
... affirmas ...
fuerunt ipsi ... flagiciosissimi
ut ... moyses indicat ...
... historici ...
conditor

qd principes q eorum vitas nobis
odio et fastidio diversas prestiterunt
tamen et ipsa in regionem eorum. fuit in [illegible]
[illegible] loco que non crediderat vi-
gentium nec peperat n. sed quod contra
liquido liber apparet. Duo tamen tempore
certa nobis tempestatibus longo inter-
vallo de tetra ac penali infernorum
custodia ubi se vite nullo decerne-
bat a ipso domino nostro liberatos. pro-
cinus eius iniustitia raptorum invenio
ad hec ipsum potuisse si invenerunt quod
paucum de eos et nemo cum quod et la-
tronem quendam de cruce liberavit et de
duos ut. et ipse eodem die futurum secum
dixit cum in paradiso preterquam quem
invenerit. atque in lucem addo
se per ut hoc ei displicavit. Talem
benignitatis officium. Sed non tamen videmus
diversorum et latronum vitas ac mores
nobis probabiles ac debere quos huius
latroni indulgentiam dedit. sed quod publi-
canis et meretricibus ignominiose cala-
mitas (?) et cetera precedunt ipsi ad regnum
dei. [illegible] eos quos se publice [illegible]. Iam in-
iustitia namque et in adulterio deprehe-
nsam mulierem quamdam iudicis accu-
santibus absolvit. Ipse proponens ut
nam peccant deprimeret. Quia precipit sic ho-
minum vale quid. et tamen Abraham et
et ysaac et Iacob ipsi fratres. Docet
cum terra operari tamen dicas. Ac sole
suum oriri facit super bonos et malos
et pluit super iustos et iniustos. Sed hec
tamen non omnium in opere vita molesta
est. Sed nunc vide de iudeorum temporibus
peccatis. ac ut de aliis quam patriarchis
quorum non ipsi perirent aliquem ut
liberatorem gratiam habeat. Posteri eundem de ipsos
filios. magis sapiencia tempestatum
quam de semine Abraham ysaac et
Iacob. Sed ais utique illos patrem
ydola coluisse. Hos vero omnino dei
dico quam sole ipsorum fuisse illum stadii
operum cultura in tartara [illegible]
et filii [illegible] [illegible] quod voluit ipsorum
Sed iudeis tempore ut magis [illegible]

in celum reducatis eos. non preiudicet
si quis vocat dei clementia virum peccatorem
dicentium vitre et hoc ipso dixisset du-
bios etiam nos et iniustos si libet [illegible]
veritas facit. Namque et duo evangeliste
Matheus et Lucas de centurione quodam
prius narrent. Cuius puero te infirmi-
tatem et que ... fuisse
ipsum dixisse. Cum tamen tanta fidem
non invenissem in Israel quanta in illo homine
gentili. scilicet et pagano. eo quod dixit
domine non sum dignus ut sub
tectum meum intrares. Ihesus sed ut rogaret
tamen ut iuberet verbo et sanaret puerum
eius. Sed tamen Matheus hoc addidit illum Ihesum pre-
dixisse ut dico vobis quod
multi venient ab oriente et occidente
et recumbent cum Abraham et ysaac et Iacob in
regno celorum. Filios autem regni mittent in tene-
bras exteriores. Alii quidem quod futuros
fore paganos pre ceteris preter centurionem
quod et ipse gentilis quod tamen tanta
fuisset fides in illo. At vero Lucas quam
tamen et ipse ut verum hoc et memorabile
inter se memorabilia gesta [illegible]
tamen in [illegible] pro de Abraham tamen illic
de ysaac et familiarum facitate [illegible]-
nem. Et si quod dicat domino per terminisse
non quod dicemus ea satisfecisset a Matheo.
Ego tamen [illegible] commemorat erga
centurionem et puerum eius quod [illegible] [illegible]
insinuatum iam fuisset nobis Matheus sol-
lercia. Sed plus enim namque et decoliquid
ipsa admirandi Ihesum Matheus quod dixit
et. quod idem de precantibus centurio
venit ad eum rogatum [illegible]
Lucas at non sed quod maiores natu
adeo miserit iudeorum quod forte ne
puerum ab eodem tamquam gentilis qui quidem
illum nolet et plane iudeum. Ipsum
dicit ingressi sunt ac dicentes dignum esse
cui id prestaret. quia quidem diligit gen-
tem nostram. et synagogam ipse edificavit
et plus tamquam et hoc eodem ad dei filium
pertinet. per edificacionem synagoge sue
iudei de centurione pagano venerunt
Sed tamen [illegible] et Lucas hoc solum ren-
dat puto cogitans ne forte fuisset

vir

id
s[ecundum] locum eius mutat applicat quod alti-
videat tempore loquitur discipulis idem ubi
[illegible] discipulos suos contendite in-
trare per angustam portam [illegible] et venient
[illegible] intrare et non poterunt. Cum
autem intraverit paterfamilias et clauserit
ianuam incipietis foris stare et pulsare
dicentes Domine aperi nobis. Et respondens di-
cet nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere
manducavimus et bibimus coram te et in
plateis nostris [illegible] docuisti.
Et dicet vobis nescio vos unde sitis. Disce-
dite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi
erit fletus et stridor dentium cum vi-
deritis Abraham et Isaac et Iacob et
omnes prophetas ~~introeuntes~~ intrantes in
regnum Dei, vos autem expelli foras.
Et venient ab oriente et occidente
et austro et aquilone et recumbent
in regno Dei. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. si non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de Abraham
illis et Isaac et Iacob [illegible] [illegible]
[illegible] mentione. Item de [illegible]
[illegible] [illegible] Lucas quidem [illegible]
[illegible] [illegible] de Abraham illis et
Isaac et Iacob nichil [illegible] testatur
ut quod ubi [illegible] [illegible] sit [illegible]
non possit nichil prohibeat [illegible]
non credere quod sit [illegible] [illegible]
nos ad [illegible] scripturas tam [illegible]-
nos [illegible] et varias [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] auctores [illegible]
[illegible] iudices [illegible] [illegible] alias alia
sed contemplatos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
a [illegible] dici potuit hic nunc [illegible]
a maioribus nostris eloquiis [illegible] [illegible]
iusta verba sit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fide non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nobis [illegible]
[illegible] [illegible] ab [illegible] apostolis scripta
ab ipso [illegible] sit ut ab [illegible]
sed multo post [illegible] [illegible] a nescio
[illegible] et [illegible] non concordant
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
scripta sit [illegible] [illegible] cadit in
apostolorum [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

~~Dominica xxiiij [illegible]~~

nichil sit. Sed videamus [illegible] [illegible]
ut dicatur capitulo [illegible] [illegible]
ego concedam [illegible] in [illegible] ad
[illegible] sit quod [illegible] et [illegible]
[illegible] negare [illegible] [illegible] ad-
ventum patriarchas [illegible] et prophetas
[illegible] in tenebris [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] liberati [illegible]
ad [illegible] reducti sunt. quid [illegible]
adtunc vite [illegible] [illegible] et nos et
[illegible] non quod fuerunt .i. [illegible]
fuerunt .i. [illegible] malos [illegible] sit
fuerunt .i. impuros a-
.i. purgatos sed quod fuerint .i. impuros
[illegible] nobis [illegible] [illegible] nos
[illegible] vel obstat capitulum [illegible] mise-
[illegible] imperator concedit et ratio
[illegible] [illegible] [illegible] cuius [illegible]
bonitas. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nos utrumque [illegible] in tuto [illegible]
ut semper ~~[illegible] [illegible]~~ 33
Augustinus [illegible] in tuto [illegible]
Aquo in tuto. quod te patriarchas [illegible]
impuros. et [illegible] adhuc plangis
impuros [illegible] illos patriarchis. post
adventum salvatoris. [illegible] purgatos
et data beata requie [illegible] Dei
[illegible] et post adventum salvatoris ad-
[illegible] in tenebris. Adhuc flagitiis
[illegible] [illegible] adhuc impuros omnibus
[illegible] [illegible] [illegible] vita [illegible]
voluntate [illegible] [illegible] [illegible]
melior [illegible] Deo [illegible] [illegible]
ipsa felicior in quibus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vita [illegible]
quod [illegible] [illegible] Et utrum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
alii [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
quo [illegible] indagare [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nimis longe a veritate
[illegible] ab [illegible] frustra [illegible]
obliquitas [illegible] aliqui post
hanc vitam [illegible] [illegible]
hac vita non [illegible] Bonum est
nobis [illegible] [illegible] [illegible]

et vitale catholice fidei congruentibus atque
tenacibus. Alioquin longe aberit quod est
pollicitus iniustis, tu sic regnet qui in-
iusto iniustus est deus. De vita
autem patriarcharum iam quantum satis ar-
bitratus sum respondi maledicto non parcen-
ti rudi, quibus non utique in morte
tortis vel post passionem pena impi-
etatis testimonium dominus perhibebat cum iu-
deos admoneret ut si Abrahe filii
essent facta Abrahe facerent. et ipse dicit
Abraham cupidus diem videre tam cu-
tit piebat gavisusque fuit cum vidisset
et qui in eius sinum id est secretum cuius quietis
filiatim magnum abditumque secretum
abstulerunt angeli pauperem illum corpore
inopem a divite superbiente con-
temptum. Quid dicam de apostolo Paulo
qui forte et ipse post mortem ipsius
factum laudat Abraham qui in spem
contra spem credidit deo et de-
putatum est illi ad iustitiam. et tam
pendit ut nos non ob aliud di-
cat filios eius esse christianos quam quia eius
nec propagati non sumus nisi quia eius
fidei vestigia sequamur. Quod
nolens Faustus totum testamentum per-
turbare ita absurde protulit im-
x quasi ut quisque adprime nos sonare
sunt. non esse dictum ab apostolo. sed a
nescio quo falsario sub eius nomine
scriptum esse dicit. audiat ergo ad eo
a scriptura parte aliena est quam predi-
cat doctrina demoniorum. ut tamen sic
scripture doctrine novum defendere vul-
ta corpore potestas. nisi dicatur falsa
esse scripta apostolorum quasi falsis in-
tempori nunc dic mihi. quamquam litteras
habeant pondus auctoritatis an evangelice
an apostolice non habent. Dic quo libro
certum erit cuius sit. si litteras quas a-
dicit postolorum dicit et tenet ecclesia ab ipsis
apostolis propagata et per omnes gentes
tanta eminentia declarata. utrum
apostolorum sint incertum est. Et que certa
scripture apostolos qui huic ecclesie contrarii

certa proferunt auctorum propriis nominibus
appellati longe post apostolos conscripti
qui non certis litteris planibus non fuissent
ex eorum auctores. sub quorum nominibus
postea multa prolata sunt. et corrupti
dictata sunt que vel huius que ipsorum certo
starent munere consignaverunt vel eo
tempore quo illi scripserunt nequaquam inno-
tescere et per ipsos vel familiarissimos
ipsorum in posteros per commendationem
meruerunt. ut enim alios omittam
sub Hippocratis medici nobilissimi nomine
quidam libri prolati et in auctoritatem a me-
dicis non accepti sunt. Nec eos adiuvit
nonnulla similitudo rerum atque verborum quia
comparati eis quos vere Hippocratis esse consta-
ret impares iudicati sunt. atque ab
eo tempore quo et cetera scripta eius inno-
tuerunt que vere eius esse constet. Hos autem libros
quibus illi qui de turpibus proferuntur com-
parati respuuntur. unde constat esse Hippocratis
Unde si quis hoc neget non falso refel-
litur. sed videt nisi quod per eos ab ipso
Hippocratis tempore usque ad hoc tempus et
deinceps successores series commen-
davit ut hinc dubitare dementis sit.
Platonis Aristotelis Ciceronis Varro-
nis aliorumque eiusmodi auctorum libros
unde noverunt homines quod ipsorum sint
nisi eadem temporum sibimet succedentium
contestatione continua. Multi multa
de libris ecclesiasticis conscripserunt non quidem
auctoritate canonica sed aliquo adiuvandi
studio sive discendi. Sed tamen constat quid cuius
sit nisi quia his temporibus quibus ea quisque conscripsit
quibus potuit insinuavit atque edidit
et inde in alios atque alios continu-
ata notitia latiusque formata ad
posteros etiam usque ad nostra tempora perveni-
unt ita ut interrogati cuius quisque liber
sit non hesitemus quid respondere debeamus.
Sed quid longe posita commemorem. Ecce istas
litteras quas habemus in manibus. si post
aliquantum temporis vite huius mee vel
illius quis. qui Fausti est vel has

neget nectas. unde contingit
nisi quod illi qui tunc ipsa noverant
notitiam suam ad longe etiam post-
futuros commendaverunt. postea per succes-
sionibus traiciunt. Nunc cum itaque
tantis tandem tanto furore certa-
ret demoniorum nec dicta loquentium
mendacia atque ficta confingendo se-
nescius sit. quamdiu detur hic inveniri non
potuisse apostolorum certarum. talium facta
tam universa fratrum concordiam ut
eorum scripta fideliter ad posteros tra-
iceret. cum eorum cathedras ad pre-
sentes episcopos certissima successione
servaret. cum hec consensu tam bonorum
scriptis sive que potest etiam sunt sive in
ipsa ecclesia tanta felicitate servat
Contraria nunc inter scripta eorum
reperitur a aliquo malo studio legi-
tis. Stulti non intelligitis. veri-
tas. Quid enim magnum est
non videtis ipsa diligenter inspicere. et considerate
ipsa magna et salubrem memo-
riam eorum conscientia. si nos toto
mente considerete. et si pietas admi-
nistraret. Quis cum singulos duos ho-
minaret libros de una re perti-
nentes legens utrumque ubi utrumque eorum a
beatos utrumque ubi utrumque eorum a
falli. a falli arbitratus est. si unus
eorum dixit quod alius pretermisit dicat
si alter aliquis similius complexus est
eandem tamen sententiam salvam integram
custodiens. Alter autem tamquam mi-
nus custodiens Alter ac tamquam nec
beati tanta dignissima uterque sa-
quid factum sit. universa quemadmo-
dum factum sit intimaret. Cum faustus
sequi eorum veritatem voluit ca-
lumniari. quod agathus aliquid dixit
quod lucas tu idem narrant dicit
pretermisit. quod negavit lucas dic
dixisse ipsum. quod tu scripsit dixisse
matheus, hunc omnino nulla vi-
quem quod fuit neque hic obici nisi
ab omnino et vel hand pro eorum
quaerere volentibus privatis sit
Illud sane et neque inter fideles

et obicit ubi infidelibus solet. sed etiam
ipsis ut parum eruditis ut minus
cohercere nisi admoniti repperit
quod agatheus dixit. Accessit ad eum
centurio rogans eum et dicens. Lu-
cas ait qui miserunt ad eum seniores
iudeorum. Sed ipsum rogatos de puero
eius et exstaret ut eum sanaret. Et cum
appropinquaret domui misit alios per quos
diceret non esse se dignum ut cum ad do-
mum intraret alius. ut scriptum est. ut
veniret ad ihesum. Cum ergo secundum agathum
accessit ad eum rogans et dicens. pu-
er meus iacet in domo paraly-
ticus et male torquetur. Sic intelligi-
mus. et agathum breviter sed intra ipsum veritatem
integram complexum dicere quod cen-
turio accessit ad ihesum. Et non dicit
utrum per se ipsum accessit an per alios
et utrum per se ipsum accessit an per alios
atque ei de puero suo id dixit. non est
preiudicium utrum per se ipsum dixit an per
alios. Quid enim solent talibus locu-
tionibus quam plena est consuetudo. cum
dicimus aliquem ad aliquem velut accessisse
dicimus aliquem ad aliquid velut accessisse
que non dicit per se venisse ad eam
personam. Cum quis videt non
ipsam personam. Cum quis videt non
et quod addit etiam posse etiam per alios
sic scripta scripture loqui. Egit
ille causam suam. pervenit ad iudicem. a
pervenit ad illum ut illum potest eum
plerumque id faciat per amicos. non vi-
so eo per quos ad quem tamen dici per ve-
nisse, unde omnis talis homines. Quamque
ad potentum quendam inaccessibiles
amicos sive per se ipsos sive per alios au-
dientibus ante conspectum iam excel-
lentis per eum vocatur. Quid ergo cum
eo pervenientes vocat. Quid ergo cum
loquendi obliviscimur quemadmodum loqui
soleamus. An scriptura dei aliter nobiscum
loqui debuit? Quia nostro more locutura. Istud
servat. quis non more locutura. Istud
quidem de communi loquendi consuetudine
tenuitatibus turbulentisque videretur
Secundum quod hic non litigiose sed placide et
fideliter querunt. Accedat ad ipsum non
corporis sed corde. non corporis presentia
sed fidei potentia sicut ille centurio. Cum
multis quod agatheus dixit venit
ait. Talibus enim dicit in psalmo accedite ad eum et illuminamini et vultus vestri
non erubescent

Non enim latentius ille ad christum ma-
gis accesserat cuius fidem ita
laudavit quam illa de qua discipuli christi
verba sua conscripserunt. Huic respice
etiam quod dominus ait. Tetigit
me aliquis quam mulier que fluxum
sanguinis patiebatur tangens fim-
briam vestimenti eius. sicut ita est sal-
va. Sed cum inaniter discipulis
suis dicere videbatur Quis me te-
tigit. et tetigit me aliquis. cum eum
turba comprimeret. Denique hoc eum re-
spondent. Turbe te comprimunt et di-
cis quis me tetigit. Quemadmodum
ergo illi premebant sed illa tetigit ita
illi missi erant ad christum. Cen-
turio magis accessit. Ista matheus
et more non usitato adeo inusita-
te locutioni [illegible] insinuavit
et mistice aliquid intimavit.
Lucas autem ad hoc ipsum quemadmodum
gestum esset ostendit. ut huic adiute
cogeremur quod matheus quemadmodum di-
xerit. Velle ergo ut aliquis scripto-
rum quod huiusmodi contumelias quas
magnas calumniose obiciunt e-
vangelistis narraret aliquid. velle esse
mentium non quasi fallacitur
sed omnino id volens intimare et ex-
ponere. et stilo componentur verba eius
cuiusque recitaret. Alter vero aliquid non
plus minus ve diceret. Alter postre-
mo ordine non verborum tamen sed
etiam rerum. Aut utrum non aliquid
contraria sua adderet. tamquam alius di-
xisset quod eum dixisse non audivit. sed
voluisse atque sensisse plane cogno-
vit. Aut utrum non aliquis breviter
complecteretur sine veritate eiusdem rei
antea quam compositius articulos expli-
casset. Et si quid est aliud quod fortasse
possit certis regulis comprehendi quo
modo fiat quod vel in duorum singulis
eiusdem rei narratoribus. vel dua-
bus. vario ex una eademque re multa
diversa pronuntiatur. nulla tamen ad-
versa. et multa varia. nulla contraria.
Et plurima alia de quibus hi isti mi-
seri collum ligavit ut ipsum sui er-

roris intus teneat et nullius conti-
onis salutis admittant. Quapropter
iam post istas Fausti calumnias refu-
tatas quibus hoc opere quantum dominus adiu-
vare dignatus est sufficienter ut arbitror
plene respondi. breviter vos ammoneo
qui illo tam nephando et execra-
bili errore tenemini. ut si auctoritatem
scripturarum omnibus preferendam sequi vultis
eam sequamini. que ab ipsis presentie christi
temporibus per dispensationes apostolorum et certas
ab eorum sedibus successiones episcoporum usque
ad hec tempora toto orbe terrarum custodi-
ta commendata clarificata pervenit.
Ibi cum videbitis etiam veteris testamenti
et obscura revelari et predicta com-
pleri. Si autem quia ratione movemini. prius
cogitetis que ratio sit quam nihil idonei
ad comprehendendam naturam non dicam
dei. sed animae vestrae comprehendendam habere
quemadmodum velle et voluisse vos
dicatis ipsa ratione non vanissima cre-
dulitate. quod cum nunc potuistis procul
dubio eum quem diu tales estis. nullo
potueritis. Illud saltem quod omni humane men-
ti est naturaliter insitum. Si modo id perverse
opinionis pravitate non turbet deum utique
atque solum incommutabilem omnino in-
corruptibilem cogitate vel credite et
manichei continuo non eritis. ut
aliquando et catholici esse possitis. Amen.

Deo gratias in se et virgini
marie totique curie triumphali

Explicit Augustinus contra Faustum Anno
domini [illegible] in vigilia beati martini
episcopi hora 16 finitus per Johannem de [illegible]
Anno etatis sue [illegible]
[illegible] quod sit deus benedictus in secula seculorum amen

Faustus fuit de secta manicheorum

faustus. 1.
Barbas prophetarum in lucem iam traductus
augustinus
Si seminiphianos amicos putas
quod nos esse dicis ffaustus 2.
Accipis autem et maioris prudentie consilium
Certe interrogasti tempus velut ex
persona mea faustus 3.
Accipio ergo gratias segregate donatas sine deum
Ad sic pio studio legisses augustinus
autem et ea que te faustus 4
Accipis testamentum vetus et cum in eo sic
Qualem quidem regem promissorum testatum augustinus
faustus 7.
Accipis eum tamen me
interrogas utrum accipiam / augustinus
Sic prius commemoram quam sepe sedens
Caupone dicitur Iube crastino et dicitur
caupone qui tonite a capite prae-
sudices quae stat vetus vestiti et dicitur
ludices a ludis .i. theatris Cum
ingrediebatur de ludis prostibulo inve-
nes. tali velamento tegebat caput et
faciem. s. faustus 6
Accipis vetus testamentum cum accipio, augustinus pre-
cepta et cetera Azimus panis .i. non
fermentatum. Scenophegia .i. solle-
nitas hebreorum de greco in latinum tra-
ductorum dedicatio ut precipitur atque
celebratur apud iudeos in memoria quod
pedites cum ab egipto promoti. tali
mansionibus agebant: et sic eo scenophegia
dicitur cum gratie tabernaculorum dei consol-
lemnitas apud hebreos septembri mense
celebratur linostema. vestis
est ex lana linoque contexta et dicitur
linostema quod in stamine linum intexta-
mina lanam habet faustus 4.
~~Accipis vetus testamentum cum [illegible] pre-~~
~~cepta et cetera~~ augustinus
Iniciendus et quare accipiat te-
stamentum vetus faustus 4.
Quare non credis in genealogia
ipsa aliter quidem sit tale / augustinus
Iniquia palmare causa cum non
accipiat quis. faustus 8.
Quare non accipis testamentum vetus
Iniqua est fraude faustus augustinus
Iam quod falsa fingit quidem. quare
eque tollerant

faustus 9.
Quare non accipis vetus
testamentum Et apostolus lucunt augustinus
Cur ergo apostolus que dicis reliquit in-
dispiro clamari non prope
Cur non accipis testamentum faustus 10.
vetus quod et abiecit augustinus
Eadem spe vana regere istum non
pudet sed eade spe faustus 11
Apostolus accipis et maiorum caupones
tabernarii dicuntur qui solent aquam
vino miscere augustinus
Sed est quod paulo autem dixi quod ubi fit
manifestum est faustus 12
Cur non accipis prophetas pro certe dicere
pocius sed quid augustinus
Nempe hos omnibus verbis agit
faustus ut prophetas. [illegible] faustus 13
Cum nos [illegible] prophetas repudiantes
quorum ex prefatis augustinus
Sed nobis hoc loco ad [illegible]
Quare nos mosse non faustus 14
accipis Amen et pietatis causa
devotatio .i. pro furore maledicto
Inique hoc faustus dolet / augustinus
corpus esse maledictio
Quare non accipis testamentum; faustus 15
stetit / quod etiam vas [illegible] Barbos gre-
ce liquamen Suptem deus duo
tabule dicitur augustinus
Audite [illegible] corda p. Prometheum
qui quidem hominis quod in eo non commutat putatur
Adonai nomen dei apud hebreos.
quod creavit intepretatur deus. quod dicitur
tuit. ut quod creatura omnis. dominatur
eius defuit Deus quod et deus ut
qui dicitur omnibus ut quod timeant a cunctis
Atlas sicut Promethei magnus fuisse
astrologus dicitur. Unde occasio fabula
invenit. ut eum celum portare confin-
geret quis montis nomine in cuiusque
tum alt[i]ne celi porro portatos in
opinione vulgi venisse videatur.
Lauter et cautetum firmamentum est ut
dici a quo corrumpitur cum et cetera ita
illorum qui a fide recedunt mens corrupta
est prava doctrina et vinum ope vinerie
et falsis pleni fuerit, ambo quod [illegible]
auros intectos adhuc ut aliquid novi
audiant
Sed enigma tempore finem est

~~h respondeas rogatus [illegible]~~

nec tibi promitt qd Aug
tibi promis mp [illegible]
Qui no potest mori / fam 28
Item at repet promis Aug
Virgo magna est fam 29
No nob de magna [illegible] Aug
Ornitalia corp [illegible] vero
[illegible] agmenda [illegible]
accepert vocabulu et [illegible]
tract et [illegible] et pudenda [illegible]
[illegible] publice [illegible]
[illegible] indumento / [illegible]
[illegible] oculos
Hec nob ta parit / fam 30
[illegible] fa
[illegible] capite et [illegible] obscena
[illegible] corpit ut [illegible]
atramenti tota [illegible]
addita [illegible] ablato [illegible]
[illegible] tradit Colligunt
tradut [illegible] mauritanie
no [illegible] flunc tota [illegible]
colliguni [illegible] aqua ut [illegible]
[illegible] Celebs [illegible]
[illegible]
[illegible] celebs [illegible]
[illegible] Aug
Que nuda nimis fam 31
Castitas et [illegible]
Castitas [illegible]
[illegible] voluntas [illegible]
[illegible] optabilis [illegible]
[illegible]
[illegible] Salubri
[illegible] lubricos
[illegible] labet [illegible]
lubrica [illegible]
[illegible] Coluber [illegible]
[illegible]
[illegible] testudo
[illegible] tabula
spinis aculeata [illegible]
[illegible] arboribus cadit
[illegible] nomine
[illegible] vocat
[illegible] spinis aculeata
[illegible]
[illegible]
[illegible] tempestas [illegible]
[illegible]
[illegible] calculu
valida arripit [illegible] velut [illegible]
nam [illegible] ancora [illegible]

ne [illegible] fluctibus [illegible]
[illegible] libat [illegible] alicuius [illegible]
[illegible] posse [illegible]
velut [illegible] futuræ [illegible]
[illegible] ne eos impacatos tur
bo [illegible] Est echinus qui
vulgo [illegible] vocatur [illegible]
[illegible] spinis [illegible] claudit atque
[illegible] collegit ut [illegible]
[illegible] putant [illegible]
futuri [illegible]
[illegible] ut [illegible] futuros
collegit septentrionale observat
[illegible] acris
nubila ad septentrionale [illegible]
[illegible] ut flatus [illegible]
[illegible] nautas Aug
[illegible] Amica
Et [illegible] fam 32
[illegible] mollescit atque
[illegible]
[illegible] oculos [illegible]
[illegible]
[illegible] vino [illegible]
[illegible]
[illegible] multa [illegible]
[illegible]
[illegible]
ita [illegible] ut [illegible]
videas [illegible] fine [illegible]
[illegible] Aug
[illegible]
[illegible] appellatio [illegible]
[illegible] ordine
[illegible] inferiora [illegible] superiora ita
[illegible] inferior [illegible]
[illegible] lingua [illegible]
[illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] medio [illegible]
medio [illegible]
[illegible] Scaraba [illegible]
[illegible] auctores [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] observat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] faciet [illegible]
[illegible]
racemus

Enigma e obscura parabola q difficulter intelligitur nisi aperiatur ut d Ysaye
Antequam parturiret peperit et antequam
veniret partus eius peperit masculum
Quod sic intelligitur Antequam ipsum virgo par-
turiret in carne genuit cum pater in divi-
nitate et antequam tempus virginis partu-
ri veniret genuit eum sine tempore pr
Garrire et loqui ita distinguntur / loqui
est recte et aperte dicere garrire quasi aut
nulla verba dicere aut perdite loqui
Heroas antiqui viros fortes et di-
vites sive divino sanguine natos
sive semideos intelligi voluerunt

Omne moyses ✣ Ieronymus 16.
Deuorare · Helvo · i · gluto insatiabilis
actiue · Helvo · i · glutio vel devorare
Obligurire · i · glutire vel devorare
Astute quidem pauce ✣ Aug
dicis i quasi in libro Contra justis
i tempore cludendo ypocritis Agricolas
dicit quod aug hic et illuc ut tegitur ubi
non facile qualis sit intelligitur
Antiteta latine opposita vel contra
posita dicuntur quod contraria contrariis
opponuntur sive pulcre reddat
Athomos philosophi vocant quasi in
mundo corporis partes tam minutissimas
ut nec visui pateant nec
Athomus theomon i sectio recipiat athomus
est quod dividi non potest / Ita thomos
sectio dicitur grece athomus indivisio
Caracter grece latine forma dicitur Ieronymus

Ossur legi uno accentu et grecos
ruxos (?) eos Aug
Ormalite in psalmis dicitur prosa a
liquid narrantis Ieronymus

Vo nouum solue lege Saturnina-
cas cathenas sabbati ocium vocat
eo quod dies ille saturni appellatur
Interdum hoc est predicamentum iudicium
Mania amentia est quod amentes ac
demones insanos facit cum duas species
habeat Alii enim leta et alacres sunt alii
tristes et furiosi cum sic signa
sunt Aliena loquuntur homines timent
Alii in tenebris se abscondunt Alii in obs
... Alii mole-
stius et timide aut illum
... ta faciunt Hec causa nascitur

et coloribus nigris et nimium viridibus
a quibus biberit succum lopianinum Aut
succum mandragore a coram quod latine
dicitur cicuta equalter cum sine veneriis
et sine colera in stado passis quod ni-
mio vino incidunt vel quibus solet
sanguinis esse naribus venire et non ve
nit a quibus sanguinis tibia quod aliquid est
emorrois at antiquam in causa veniat. Fre-
nesis cognoscitur / frenesim patientes inter speciales
vigilias et cogitant noctem incapti
Aut cum ingeniti nequaquam vino loco se
dicit pungit et assidue malefaciunt et
non nunquam iracundi sunt et sine causa
monentur et aliquotiens compobant re-
cogitare et locas interficere et litigant sine
causa nequaquam vertuntur a confundunt
et tinnitus aurium ab eis frequenter
sentitur Cuius quando tamen infirmitas quasi
in corpore sentitur interrogari vana ruit
Iam totiens atque cominata / Aug
esse repetis Februarius mensis
a februo plutone cui eo mense sacri-
ficabatur Ita januarius diis superis
Februarius diis inmanibus Romani
consecraverunt ergo Febuarius a fe-
bruo i aplutone vita a febre · i · egri-
tudine vocatur Ieronymus 19

Non venit soluere legem / Nazareus
et nazareus ita distinguntur Naza-
reus a merito dicitur i sanctus sive mundus
quod sanctum nos fecit Nazareus vero
a nazareth civitate est appellatus.
Nazareus olim vocabatur qui sanctus
comam nutriebat et nil totaliter
nouacula accipiebat abstinens se a
vino et omni sicera que inebriare ab ute
vino · ore sicera quod incte ab ute
giata similiter per ultat Neomenia
na apud nos kalende / apud hebre-
os ac quia secundum lunarem cursum me-
ses computantur et grece nova luna
appellatur sunt neomenia dicitur novalia
Fuit ac apud hebreos ipsi dies sta-
cudans quod legalis institutione sol-
lempnes Aug
Quia in exercitus diversis iussu
Blatee a colore nuncupate sunt
et coloribus mariam virginem
et Blatea colore dicitur quod ac eale

luce videre non patitur contra nycte-
ris nimpa lucipeta et blatta lu-
cifuga est quae noctem cum tenebris ambulat

Oritur sole colitur nisi quod [illegible] ~~[illegible]~~
Hylen greci rerum de materia dixerunt. ma-
teriam quandam rerum diffiniunt.
nullo prorsus modo formata aut
informata sed omnium corporalium formarum
capacem ex quibus corporum muta-
bilitatem utrumque cognoscit materiam
propriam nec sentiri nec intelle-
gi potest. Quando in hoc errat quidam
gentilium qui eam tamquam coeternam
deo coniungunt ut licet ab illo non sit
saltem ab ipso formetur. quod alienum
est a veritate ipsa veritas docet. Hanc
hylen latini materiam appellaverunt
de qua post modum omnia singula
latinis per species varias formas pro-
cesserunt de qua dicitur Qui fe-
cisti mundum de materia informi.
Ex materia facta est de nichilo quamvis
species de informi materia. Quamquam deus
qui nichil facere perdere potest. cum nos po-
testas non est eius si sola origine
sed sponte creatum. vera qui vivunt in
eternum. creavit omnia simul. Theo-
logi idem sunt quod et physici. Dicti autem
theologi. quia in scripturis suis de deo
dixerunt. Secta a sectando dic-
ta vocata. Eodem cum cultu eo-
dem ritu credit ut certi solo co-
gitatus delectatur dispendio sit at-
tendendum. Homines nos misti sunt nos pu-
rificamus immundos et cetera secta.
Monarchia principatus hominis unius
dicta monos quippe singularis greco nomine
archia principatus est. Sollempnitas
ab eo quod solet nomen accepit. Sol-
lempnis dies dicitur quod solet in anno
celebrari. Sed et sollempnitas ce-
lebratur. ne quod semel fit esse
dicendum nova per tempora longa tollatur.
Solsticium dictum quasi solis statio
quod tunc sole stante crescant dies aut
noctes augeantur dicitur quod pertubescant
gaudent. Demeceti et neptunum coso

ueterem consortium corporum. cor-
pora in membra distinguunt.
Secta a sequendo et tenendo
nominata est. Nam sectas dicimus
habitus animorum ac instituta circa
disciplinam ut proposito quem te-
nendo sequuntur longe alia in re-
ligionis cultu opinantur quam
ceteri duntaxat.
Hoc impietas pestis et vanitas
versipellis. Phantasia
et fantasma hec differentia. fan-
tasia est ymago alicuius corporis
visa et cogitando postea in animo
figurata utputa patris specie quem
aliquando videns habet dum cogitando
memoratur. phantasiam dicimus
fantasma vero ab ymagine co-
gnita alia quam numquam vidit
ymago reformata. ut puta
speciem avi quem numquam vidisse
meminimus. De cognitis ergo species
memoria collecta. Phantasia est
de incognitis species animi figurata
Tragici dicti eo quod initio canen-
tibus premium erat hircus quem
greci tragos vocant. unde et oracius
carmine qui tragico vilem certavit
ob hircum. Epicurei ab epicuro
dicti quodam philosopho amatore va-
nitatis non sapientie. quem etiam ipsi
philosophi porcum vocaverunt. qui vo-
luptatibus in se carnali volup-
tate corporis summum bonum asserens
qui etiam dixit nulla divina pro-
videntia instructum esse aut regi mundum
sed originem rerum athomis id est in-
secabilibus ac solidis corporibus
assignavit. quorum fortuitis concur-
sionibus universa nascuntur et na-
ta sunt. Delubra veteres dice-
bant templa fontes habentia. quibus
ante ingressum diluebantur. et appel-
lari delubra a diluendo. Quos
nunc edes dicimus cum sacris fon-
tibus. in quibus regenerati fide puri-
ficantur. Et bene quodam presagio
delubra sunt appellata scilicet in
ablutionem peccatorum. Ergastula

Agapa vel agape grece. pes [illegible] id est liber alicuius. di-
lectio caritas. dicitur communio vel elemosina rogata [illegible]

aquae vocabulo nuncupata ubi de-
putati necnon ad aliquod opus depu-
tandum faciendum ut solet gladia-
tores et populos qui marmora se-
cant et cum vinculorum custodibus
alligati sunt. Graeco enim sermone erga
id est opera et sterio id est statio id est operaria
statio. Sibille generaliter dicuntur omnes fe-
mine vates lingua greca. Nam sios
Eolico sermone deus, bulen greci mentem
nuncupant quasi dei mentem. Prudenter igitur
quia divinam voluntatem hominibus interpretari so-
lebant, sibille nominate sunt. Sicut enim omnis
prophetans vel vates dicitur vel propheta, ita
omnis femina prophetans sibilla dicitur. Quod nomen
ex officio non ex proprio vocabulo est.

Diuus est deus vel dio | Capitulum [illegible]
[illegible] vinus dius

Duos quidem deos id est viros De-
mones a grecis dictos aiunt quasi de-
mas id est peritos ac rerum expertos. Presci-
unt enim futura multa unde et responsa
aliqua dare solent. Inest illis cognitio rerum
plus quam infirmitati humane partim subti-
lioris sensus acumine, partim experientia
longissime vite, partim per dei iussum
angelica revelatione. Hi corporum
aereorum natura vigent. Ante transgressionem
quidem celestia corpora gerebant. Effeta
ab eo quod sit frequenter feta exhausta
partus enim assiduus eam debilem reddit.
Coclee et coclea hac ex causa vo-
cate sunt quia deficiente luna evacuantur
id est cavacuantur. Cochlee ab spire [illegible]
tionis nomine. Coclee vero per dimi-
nutionem quasi cocule. Cancri et co- cocule
clee minuta sunt animalia. Cancri enim
coclearum carnibus vivunt miro in-
genio. Nam quia valida est testa ea-
pere non potest, explorat ac cum
coclea testarum claustra aperiat, te-
rat latenter lapillum inicit
atque impedita conclusione coclee
carnes erodit. Cyria dicta quia
ponunt ac folia cedri odore re-
ferunt. Cytriorum autem natura eadem [illegible]
id est [illegible] citriorum [illegible] est. Elementa et
vegetatorum rerum initium ad que sunt re-
meanda et in que resolvuntur.

Obiter lege blasphemos et [illegible] capitulum xx
Scabies et lepra utraque [illegible]
passio asperitas cutis cum pruritu
et squamatione. Sed scabies tenuis aspe-
ritas et squamatio est, hinc denique
nomen accepit quia ita velut pur-
gamenta emittat, nam scabies quasi
squamosa. Lepra vero asperitas cutis
squamosa lepide herbe similis unde
et nomen suscepit, cuius color nunc
in nigredinem vertitur, nunc in alborem
nunc in ruborem. Ceterum alie sunt
satiriasis id est pluralis alie venie
sigillati sunt. Satiria post vero una for-
tior et ita ipsorum plures inveniuntur.
Matrona et matresfamilias ut
iubet dicitur quasi matrona dicitur in-
venit matrefamilias quia plures peperit
pueri. Matrona dicitur quia in
aliis dixerunt matrona dici quia ita
matrimonium cum viro convenit. Et
inde nomen dedit matrisfamilias vero
quia per quandam iuris sollemnitatem in familia
mariti transierit. Cognom est [illegible]
ingii [illegible] Abissus profunditas est
aquarum impenetrabilis sive spelunce
aquarum latentium e quibus fontes et flu-
mina procedunt vel occulte subterrane-
ana procedunt. Unde et abissus dicta. Nam omnes aque
vel torrentes per occultas venas
ad matricem abissi revertuntur. dius
Nec facta legum intellige
Culleus est parricidarum vasculum
ab occulendo id est claudendo dictus.
Est autem uter ex corio factus in quo
parricide cum simia et serpente
et gallo inclusi in mare precipitantur.
Barbarismus est verbum corrupta litterra
vel sono enuntiatum. Littera ut flo-
rat, dum florebat dicere oportebat.
Sono si prima syllaba producta pronun-
tietur latebre tenebre. Appellatur autem
barbarismus a barbaris gentibus dum
latine orationis integritatem nescirent.
Soloecismus est plurium verborum inter se
inconveniens compositio sicut barbarismus
unius verbi corruptio. Dictus autem soloecismus
a civibus qui ex urbe Solo profecti cum
apud alios commorantes suam et
illorum linguam vitiose inconsequenter
corrumperent, soloecismo nomen dede-
runt

Rn et pit loquatur soloecismos
fiet dicitur Solecismus apud poetas
scema dicitur Scemus id est vicius necessitate
metri factus invenitur Metha
plasmus grece latina lingua latine est trans
formatio que fit in uno verbo propter
metri necessitatem et licentia poetarum
Cuius species sunt sunt barbaris
mum et figuratio id est latina et per
fectarum elocutionum metaplasmum
dicitur que in uno sermone fit vel
viciose hic ut soloecismum et per
rus vel perfectarum sermonum construccio
ne figura est que fit contextu ser
monum ratione viciosa Ergo me
taplasmus et porrecta mediaste
et disiungitur vicia et impicia sunt
cum adornatur Sanctorum vegete
generi vocatur qua nos vocatum di
cimus Mandragora grece herbe pro
qua scripsimus frequenter vocatur ubi vi
gilias in eo modo egri laborant
Mandragore genera sunt duo ma
sculus et femina femina rubea est masculus
albior utrisque adversa vis
sulphure petulantie et lascivium hoc intenti
pue Pendulus tauri Fastinus
laudis Monile est ornamentum quod solet
virginum pondere collo Sulcus per
mille ex ora ornata matheus
significat Positiones a positio quod
ibi dicit Apollinis auctor fuit di
vinandi Indoles est quod ymago
futura virtutis Scalpo a figulari te
solus dicitur dominusque quod vina vigula
altitudine cubitali unum sessum so
lam gignitur vel implicita ve
lut pinna Oleaster dicitur quod sit
folys olive similis sed lateribus arbor
inculta atque silvestris amara ac
infructuosa. cuius insitis olive
ramus in immutat radices
et vertit eas in naturam suam
Oliva grece oleon dicitur eo quod in la
tinum tra ducitur ut oliva
dicitur olea. at ipsa arbor est
sepe oliva sed oleum Zizania
quia vocatur in solys lolium
dicitur quod sit inutile et vendit
in urem a minia vo nanos
nege notata sunt quod apud latinos
minia vero ymaginibus notavit et tatulo
vocatur scripta scripsit

podium dicitur eo quod statua librum perderet
Apocrifa dicta quia secreta Sutor a suendo
calciamenta pellibus vocatur Tetrarche
id est quartam partem regni tenentes pars te
tra quatuor sunt Paleas vel palee dicuntur
cerere antiqui dicebant Vel pala dicitur quod
pala ventilet Sinuata purgetur
Morticinium dicitur in quo ave sagis mortuus
est Cuneus est collecta in unum militum
multitudo vel ipsa coitio in unum cuneus
vocatur est eo quod in unum omnes cogitur

Disputatum in aliquo quo dicta est in fam. 23
mundi plebe Symbolum grece
indicium dicitur vel et collatio id est quod plu
res in unum conferunt iudicium al. vel signum
ideo dicitur quia in quo est sed apostoli dicitur et in
actibus apostolorum refertur nullo presbyter se
cum apostolo predicato Ipsud iudicium
portavit vos agitur ibi quod sepius vel scrip
Apostolicas fideles predicaret / Aug
Fides catholica eadem est apostolica est
Quod ita fieri negabis ll Faust 2l
Non a deo constitutus est Aug ar
bor bonus dicta quod frondes tria regat
vel fructifera Aug
Paulus quidem de unitionem sed / Faust
Hos fune sunt ad vos sicut viro via.
Abest ut hec custodire nos ut vos rogent Aug
Spero sunt natus vero est / Faust 26
Argumentum dicitur quod argutum esse est a te
inventum ad comprobandas res aeta
dicitur eo quod arguat inde arguit
ant tacite ignaravit ut inter se de
ignota confidati et delicto medico
utiliter consequitur devota / Aug
Quod de Enoch et Helya Elementa
mundi iiij^or sunt Ignis est quorum
est una terminis acutus et mobilis
Aer mobilis acutus et crassus Aqua crassa
obtusa et immobilis / terra crassa obtusa
et immobilis Aer ex plu ita coniungitur
terra quidem crassa obtusa et immobilis cum
aqua crassitudine et obtusitate colligatur Aqua
aqua aeri crassitudine et mobilitate coniungitur
Rursus aer igni communione acutie et mo
colligatur terra aer et ignis aqua separantur sed
a duobus medys aqua et aere iungitur
Elementum est vigesimumque vel initium. aqua
fuit incomoda et ideo resolvitur

Si natus vero eius / ut Fam 32a
passus est sic et passus
~~Quia respondeo Negus an vetebo~~
~~Quo Falsa~~ vel magis

munia

Reverendissimo et sanctissimo fratri Iohanni coepiscopo Gregorius episcopus servus servorum dei.

Pastoralis cure me pondera fugere delitescendo voluisse benigna frater carissime atque humillima intencione reprehendis, que ne quibusdam levia esse videantur, huius libri stilo exprimo de eorum gravedine omne quod penso, ut et qui vacat incaute non petat, et qui incaute ea petijt adeptum se esse pertimescat. Quadripartita vero disputatione liber iste distinguitur, ut ad lectoris sui animum ordinatis allegationibus quibusdam passibus gradiatur. Nam cum rerum necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc rite perveniens qualiter vivat, et bene vivens qualiter doceat, et recte docens infirmitatem suam cotidie quanta consideratione cognoscat, ne aut humilitas accessum fugiat, aut perventioni vita contradicat, aut vitam doctrina destituat, aut doctrinam presumptio extollat. Prius autem appetitum timor temperet, post autem magisterium quod a non querente suscipitur vita commendet. Ac deinde necesse est ut pastoralis bonitas vivendo ostenditur et loquendo propagetur. Ad extremum vero superest ut perfecta quaeque opera consideratio proprie infirmitatis deprimat, ne hoc ea occulti arbitri oculos tumor elationis extinguat. Sed quia sunt plerique mihi imperitia similes, qui dum metiri se nesciunt, que non didicerunt docere concupiscunt, qui pondus magisterii tanto levius estimant quanto vim magnitudinis illius ignorant, ab ipso libri huius reprehendantur exordio, ut quia indocti ac precipites doctrine arcem tenere appetunt, a precipitationis sue ausibus in ipsa locutionis nostre ianua repellantur.

Ne imperiti venire audeant ad magisterium.

Nulla ars doceri presumitur nisi intenta prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipitur, quando ars est artium regimen animarum. Quis autem cogitationum vulnera occultiora esse nesciat vulneribus viscerum? Et tamen sepe qui nequaquam spiritalia precepta cognoverunt, cordis se medicos profiteri non metuunt, dum qui pigmentorum vim nesciunt videri medici carnis erubescunt. Sed quia auctore deo ad religionis reverentiam omne iam presentis seculi culmen inclinatur, sunt nonnulli qui intra sanctam ecclesiam per speciem regiminis gloriam affectant honoris, videri doctores appetunt, transcendere ceteros concupiscunt, atque attestante veritate primas salutationes in foro, primos in cenis recubitus, primas in conventibus cathedras querunt, qui susceptum cure pastoralis officium ministrare digne tanto magis nequeunt, quanto ad humilitatis magisterium ex sola elatione pervenerunt. Ipsa quippe in magisterio lingua confunditur, quando aliud discitur et aliud docetur. Contra quos dominus per prophetam queritur dicens: Ipsi regnaverunt et non ex me, principes extiterunt et non cognovi. Ex se namque et non ex arbitrio summi rectoris regnant, qui nullis fulti virtutibus, nequaquam divinitus vocati, sua cupidine accensi culmen regiminis rapiunt potius quam assequuntur. Quos tamen internus iudex et provehit et non cognoscit, quia quos permittendo tolerat, profecto per iudicium reprobationis ignorat. Unde et quibusdam etiam post miracula venientibus dicit: Recedite a me operarii iniquitatis, nescio qui estis. Pastorum imperitia voce veritatis increpatur, cum per prophetam dicitur: Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam. Quos rursum dominus detestatur dicens: Et tenentes legem nescierunt me. Et nesciri ergo ab eis se veritas queritur, et nescire se principatum nescientium protestatur, quia profecto hi qui ea que sunt domini nesciunt a domino nesciuntur, Paulo attestante qui ait: Si quis autem ignorat ignorabitur. Que nimirum pastorum imperitia sepe meritis congruit subditorum, quia quamvis lumen scientie sua culpa exigente non habeant, districto tamen iudicio agitur, ut per eorum ignorantiam hii etiam qui sequuntur offendant. Hinc namque in ewangelio per semetipsam veritas dicit: Si cecus ceco ducatum prebeat, ambo in foveam cadunt. Hinc psalmista non optantis animo sed ministerio prophetantis denunciat dicens: Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva. Oculi quippe sunt qui

i. Nescio vos operarii iniquitatis

quia apud Deum eorum summi facere potius prudentum confitendum superposuit, dum hiis nimirum qui subsequuntur intelliguntur dorsa notantur. Obscuratis ergo oculis dorsum flectitur, quia cum lumen scientiae perdunt qui praeeunt, profecto ad portanda peccatorum onera incurvantur qui sequuntur.

3

Ne locum regiminis subeant qui vite non perficiunt quod meditando didicerunt

Cap. 2

Et sunt nonnulli qui solerti cura spiritalia praecepta perscrutantur, sed quae intelligendo penetrant vivendo conculcant; repente non docent opere quae meditatione didicerunt, et quod verbis praedicant moribus impugnant. Unde fit ut cum pastor per abrupta graditur, ad praecipitium grex sequatur. Hinc etenim per prophetam contra contemptibilem pastorum scientiam conqueritur Dominus dicens: Cum ipsi limpidissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; et oves meae his quae conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur, et quae pedes vestri turbaverant haec bibebant. Aquam limpidissimam pastores bibunt cum sibi quoque non vetant verba quae audiunt. Sed plerique conspicuis exempla pravitatis imitantur, cum dicta sciunt, quae per opera saeviunt quasi corruptis fontibus in potibus lutum sumunt. Hinc etiam scriptum est per prophetam: Causa ruine populi sacerdotes mali. Hinc rursum de sacerdotibus Dominus per prophetam dicit: Facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis. Nemo quippe amplius in ecclesia magis nocet quam qui perverse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus praesumit, et in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. Indigni autem quique tanti reatus pondera fugerent, si veritatis sententiam sollicita cordis aure pensarent, qua dicitur: Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris. Per molam quippe asinariam saecularis vitae circuitus ac labor exprimitur, et per profundum maris extrema damnatio designatur. Qui ergo ad speciem sanctitatis adductus vel verbo ceteros destruit vel exemplo, melius profecto fuerat ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam sacra officia in culpa ceteris imitabilia demonstrarent, quia nimirum si solus caderet, utcumque hunc tolerabilior inferni poena cruciaret.

De pondere regiminis et quod adversa quaeque despicienda sint et prospera formidanda

Haec itaque breviter diximus ut quanto esset pondus regiminis monstraremus, ne temere sacra regimina quisquis hiis impar est appetere audeat, et per affectum culminis ducatum suscipiat perditionis. Unde pie Iacobus prohibet dicens: Nolite plures magistri fieri fratres mei. Hinc ipse Dei hominumque mediator regnum percipere vitavit in terris, qui supernorum quoque spirituum scientiam supereminens ante saecula regnat in caelis. Scriptum quippe est: Iesus cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus. Quis enim tam sine culpa principari hominibus potuit quam is qui hos nimirum regeret quos ipse creaverat? Sed quia idcirco in carne venerat ut non solum per passionem nos redimeret, verum etiam per conversationem doceret, exemplum sequentibus praebens, rex fieri noluit; ad crucis vero patibulum sponte convenit. Oblatam gloriam culminis fugit, poenam probrosae mortis appetiit, ut membra eius discerent favores mundi fugere, terrores minime timere, pro veritate adversa diligere, prospera formidando declinare; quia et ista saepe per tumorem cor inquinant, et illa per dolorem purgant; in istis se homo obliviscitur, in illis vero ad sui memoriam etiam vi coactus et invitus revocatur; in istis et ante acta bona saepe depereunt, in illis admissa etiam longo iam tempore terguntur. Plerumque namque adversitatis magisterio sub disciplina cor premitur, quod si ad regiminis culmen eruperit, in elationem protinus gloriae usu permutatur. Sic Saul, qui indignum se prius considerans fugerat, mox ut regni gubernacula suscepit intumuit; honorari namque coram populo cupiens, dum reprehendi publice noluit, ipsum qui in regem se unxerat scidit. Sic David, qui auctoris iudicio paene in cunctis actibus placuit, mox ut pressurae pondere caruit, in tumorem vulneris erupit, seque in morte viri crudeliter rigidum, et in appetitu feminae fluxum exhibuit; et qui malis parcere noverat, post in bonorum necem ... didicit

sine obstaculo retractacionis anhelare
Ipse quippe ferire deprehensum persecuto-
rem noluit et post cum dampno de-
sudantis exercitus etiam devotum mili-
tem extinxit quem profecto ab electorum
numero culpa longius raperet nisi
hunc ad veniam flagella revocassent

Quod plerumque occupacio regiminis soliditatem mentis dissipat

Saepe suscepta cura regiminis cor
per diversa diverberat. et impar
quisque invenitur ad singula. dum confu-
sa mente dividitur ad multa. Unde
quidam sapiens provide prohibet dicens
fili ne in multis sint actus tui. quia videlicet
nequaquam plene in uniuscuiusque operis
racione colligitur. dum mens per diversa
partitur. Cumque foras per insolentem cu-
ram trahitur a timoris intimi soliditate
vacuatur. fit in exteriorum disposicione
sollicita et sui solius ignara. Sci-
re multa cogitare se nesciens. Nam
cum plus quam necesse est se in exterioribus
implicat. quasi occupata in itinere
obliviscitur quo tendebat. ita ut a
studio suae inquisicionis aliena. nec
ipsa quidem quae patiatur dampna conside-
ret. et quanta delinquat ignoret. Ne-
que enim se Ezechias peccare credidit
cum venientibus ad se alienigenis
cellas aromatum ostendit. Sed iram
nacionis sequentis per eo iram iudicis pertu-
lit quod se facere licenter aestimavit.
Saepe dum multa suppetunt. dum quae agi
subditi quae acta sunt admirentur
possunt in cogitacione se animus elevat. et ple-
ne in se iram iudicis provocat. quamvis
iniqua per foras opera non erumpat.
Intus quippe est qui iudicat. intus
quod iudicatur. Cum ergo in corde delinquimus
latet homines quod apud nos agimus
sed tamen ipso iudice teste peccamus.
Neque enim rex Babilonis tunc te-
reus de elacione extitit. cum ad ela-
cionis verba pervenit. Quippe qui
ore prophetico et ante cum ab elacione
tacuit. sentenciam reprobacionis audivit.
Culpam namque perpetrate superbiae
ante deterserat. quando omnipotenti deum quem
se offendisse respexit. cunctis gentibus gen-
tibus praedicavit. Sed post haec successu
potestatis elevatus. dum magna se fecisse
gauderet. cunctis prius se in cogitacione

praetulit et post haec dixit. Ad haec tumidus dicit
Nonne haec est Babilon magna quam
ego edificavi in domum regni et in
robore fortitudinis meae et in gloria de-
coris mei. Quae videlicet vox irae illius
dicta aperte protulit. quam occulta
elacio accendit. Sed districtus iudex prius
invisibiliter vidit quod post publice feri-
endo reprehendit. Unde in irracionale ani-
mal hunc vertit. ab humana societate separavit
agri bestiis mutata mente coniunxit.
ut districto videlicet iudicio sed iusto. hominem
eciam perderet. qui magnum se ultra homines
estimasset. Haec itaque proferentes non potestatem re-
prehendimus sed ab appetitu illius cordis infir-
mitatem munimus. ne imperfecti quique
culmen arripere regiminis audeant. et
qui in planis stantes titubant in precipicio
pedem non ponant. De his qui in re-
giminis culmine proficere exemplo virtutum possunt sed
quietem propriam sectando refugiunt

Sunt nonnulli qui eximia dona
virtutum percipiunt. et pro exercitacione
ceterorum magnis muneribus exal-
tantur. qui studio castitatis mundi
abstinentiae robore validi doc-
trinae dapibus refecti. paciencie longanimitate
humiles auctoritatis fortitudine erecti. pietatis
gratia benigni iusticie severitate districti sunt.
Qui nimirum culmen regiminis si vocati
suscipere noluerint ipsa sibi plerumque do-
na adimunt. quae non pro se tantummodo sed pro aliis
acceperunt. Cumque sua et non aliorum
lucra cogitant ipsis se quae privata habere ap-
petunt bonis privant. Hinc namque ad di-
scipulos Veritas dicit. Non potest civitas ab-
scondi super montem posita neque accen-
dunt lucernam et ponunt eam sub mo-
dio sed super candelabrum ut luceat omnibus
qui in domo sunt. Hinc Petro ait. Simon Iohannis
amas me pasce oves meas. Si ergo dilectionis
est testimonium cura pastionis. quisquis vir-
tutibus pollens gregem Dei renuit
pascere. pastorem summum convincitur non
amare. Hinc Paulus dicit. Si Christus pro omnibus
mortuus est. ergo omnes mortui sunt. et
pro omnibus mortuus est Christus. ut et qui
vivunt iam non sibi vivant sed ei qui
pro ipsis mortuus est et resurrexit. Hinc
Moyses ait ut uxorem fratris defuncti sine
filiis superstes frater accipiat atque ad nomen
fratris filios gignat. quam si forte ac-
cipere renuit huic in faciem mulier expuat

districto

Capitulum 5

unum quoque pedem et ipsius discalciat, et
quod discalceati domum discalceati vocetur.
Frater quippe defuncti is est, qui post resurrectionem
apparens dixit: Ite nunciate fratribus.
Qui quasi sine filiis obiit, quia adhuc
electorum suorum numerum non implevit. Hujus
uxorem superstes sortiri praecipitur, quia di-
gnum profecto est ut cura sanctae ecclesiae ei
qui hanc bene regere praevalet imponatur.
Cui nolenti in faciem mulier exspuit,
quia quisquis ex muneribus quae percepit prodesse
aliis non curat, bonis quoque eius ecclesia
exprobrans et quasi in faciem salivam jactat,
cui ex uno pede calciamentum tollitur,
ut discalceati domus vocetur. Scriptum
quippe est: calceati pedes in praeparatione evangelii
pacis. Si ergo ut nostram sic curam
proximorum gerimus, utrumque pedem per calciamentum
munimus. Qui vero suam cogi-
tans utilitatem proximorum negligit, quasi
unius pedis calciamentum cum dedecore
amittit. Sunt itaque nonnulli qui
magnis, ut diximus, muneribus
ditati, dum solius contemplationis studiis
inardescunt, parere utilitati proximorum
in praedicatione refugiunt, secretum quietis
diligunt, secessum speculationis petunt.
De quo si districte judicentur, ex tan-
tis procul dubio rei sunt, quanti venien-
tes ad publicum prodesse potuerunt.
Qua enim mente is qui proximis profuturus
enitesceret, utilitati ceterorum secretum
praeferat suum, quando ipse summi Patris unigenitus,
ut multis prodesset, de sinu Patris egressus est
ad publicum nostrum. De hiis qui pon-
dus regiminis per humilitatem fugiunt, tunc vere
humiles sunt cum divinis judiciis non resistunt.

Cap. 6
Et sunt nonnulli qui ex sola humilitate
refugiunt, ne eis quibus se impa-
res existimant praeferantur. Quorum profecto humi-
litas, si ceteris virtutibus cingitur,
tunc ante dei oculos vera est, cum ad re-
spuendum hoc quod utiliter subire praecipitur
pertinax non est. Neque enim vere est humilis
qui superni nutum arbitrii ut debe-
at praeesse intelligit, et tamen praeesse contempnit.
Sed divinis dispositionibus subditus atque a
vitio obstinationis alienus, cum sibi regiminis
culmen injungitur, si iam donis praeventus
est quibus et aliis prosit, et ex corde debet fu-
gere et invitus obedire. Quod nonnulli
praedicationis officium laudabiliter appetunt
et aliqui coacti

Cap. 7
Quamvis nonnumquam praedicationis
officium et nonnulli laudabiliter
appetunt, et ad hoc nonnulli laudabiliter
coacti pertrahuntur. Quod liquido cogno-
scimus, si duorum prophetarum facta pensa-
mus, quorum unus ut ad praedicandum mitti
debuisset sponte se obtulit, alter vero
pergere cum pavore recusavit. Ysaias
quippe domino quaerenti quem mitteret
ultro se obtulit dicens: Ecce ego, mitte
me. Jeremias autem mittitur, et tamen ne mit-
ti debeat humiliter reluctatur dicens: a a a
domine deus, ecce nescio loqui, quia puer
ego sum. Ecce ab utrisque diversa vox
prodiit, sed non a diverso fonte dilectionis
emanavit. Duo quippe sunt praecepta
caritatis, videlicet amor dei et proximi. Per acti-
vam igitur vitam prodesse proximis cupiens Ysayas
officium praedicationis appetit; per contempla-
tivam vero vitam Jeremias amori con-
ditoris sedule inhaerere desiderans,
ne mitti ad praedicandum debeat
contradicit. Quod ergo laudabiliter unus appe-
tiit, hoc laudabiliter alter expavit: iste
ne tacitae contemplationis lucra loquen-
do perderet, ille ne damna studiosi
operis tacendo sentiret. Sed hoc in utris-
que est subtiliter intuendum, quia et is qui
recusavit plene non restitit, et
is qui mitti voluit ante se per altaris
calculum purgatum vidit, ne aut non
purgatus adire quisque sacra ministeria
audeat, aut quem superna gratia eligit
sub humilitatis specie superbe contradicat. Quia
ergo valde difficile est purgatum se
quemlibet posse cognoscere, praedicationis offi-
cium tutius declinatur; nec tamen, ut
diximus, pertinaciter declinari debet, cum ad
suscipiendum hoc superna voluntas co-
gnoscitur. Quod utrumque Moyses mira-
biliter implevit, qui praeesse tantae multitudini
et noluit et obedivit. Superbus enim
esset, si ducatum plebis innumerae
sine trepidatione susciperet, et rursum
superbus existeret, si auctoris imperio recu-
saret obedire. Utrobique ergo humilis,
utrobique subditus, et praeesse plebibus semet-
ipsum metiendo noluit, et tamen de jubentis
viribus praesumendo consensit. Hinc
ergo praecipites colligant quanta culpa

ex appetitu zelo rectitudinis non metuunt et si vi plebium ducatum suscipere deo etiam iubente timuerunt quos pensare debent quod trepidat et infirmus quisque ut honoris omnis perpendat et quia ad culmen valde urgetur, quos pius ductores libet quorum mentes subsequitur, alienis se exigit freno valet et auget quod portet.

De his qui preesse concupiscunt et ad usum sue libidinis instrumentum apostolici sermonis arripiunt

Ca viij

Plerumque vero qui preesse concupiscunt ad usum sue libidinis instrumentum apostolici sermonis arripiunt quo ait: Si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Qui tamen laudans desiderium in pavorem vertit protinus quod laudavit cum repente subiungit: Oportet autem episcopum irreprehensibilem esse. Cumque subsequenter virtutum necessaria enumerat, que sit irreprehensibilitas manifestat. Et favet ergo ex desiderio et terret ex precepto; ac si aperte dicat: Laudo quod queritis, sed prius discite quid queratis, ne dum vosmetipsos metiri negligitis, tanto fedior vestra reprehensibilitas appareat, quanto et a cunctis conspici in honoris arce festinat. Magnus enim regendi artifex favoribus impellit, terroribus retrahit, ut auditores suos et descripto irreprehensibilitatis culmine restringat a superbia, et officium laudando quod queritur ad vitam accendat. Notandum vero est quod illo in tempore hoc dicitur quo quisquis plebibus preerat, primus ad martyrii tormenta ducebatur. Tunc ergo laudabile fuit episcopatum querere, quando per hunc quemque non dubium erat ad supplicia graviora pervenire. Unde ipsum quoque episcopatus officium boni operis expressione diffinitur, cum dicitur: Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Ipse ergo sibi testis est quia episcopatum non appetit, qui non per hunc boni operis ministerium sed honoris gloriam querit. Sacrum quippe officium non solum non diligit omnino sed nescit, qui ad culmen regiminis anhelans, in occulta meditatione ceterorum subiectione pascitur, laude propria letatur, ad honorem cor elevat, rerum affluentium abundantia exultat. Mundi ergo lucrum querit sub eius honoris specie quo mundi lucra destrui debuerunt. Cumque mens humilitatis culmen arripere ad elationem cogitat, quod foras aspicit intus immutat.

De mente prevolentium plerumque sibi falsa bonorum operum promissione blandiri

Ca x

Sed plerumque hi qui subire magisterium pastorale cupiunt, nonnulla quoque bona opera animo proponunt, et quamvis hoc elationis intentione appetant, operaturos se tamen magna pertractant, fitque ut aliud in imis intentio supprimat, aliud tractantis animo superficies cogitationis ostendat. Nam sepe sibi de se mens ipsa mentitur, et fingit de bono opere amare quod non amat, et de mundi gloria non amare quod amat. Que principari appetens fit ad hoc pavida cum querit, audax cum pervenit. Tendens enim ne non perveniat trepidat, sed repente perveniens iure sibi hoc debitum ad quod pervenit putat. Cumque percepti principatus officio perfrui seculariter ceperit, libenter obliviscitur quidquid religiose cogitavit. Unde necesse est ut cum cogitatio extra usum ducitur, protinus mentis oculus ad opera transacta revocetur, ac perpendat quisque quid subditus egerit, et repente cognoscit si prelatus bona agere que proposuerat possit. Quia nequaquam valet in culmine humilitatem discere qui in imis positus non desiit superbire. Laudem cum affluit fugere nescit qui ad hanc didicit cum deesset anhelare. Nequaquam avaritiam vincere tendit cui ad multorum sustentationem tendit, is cui sufficere sua nec soli potuerunt. Ex vita ergo anteacta se quisque inveniat, ne in appetitu culminis imago cogitationis illudat. Quamvis plerumque in occupatione regiminis ipse quoque boni operis usus perditur qui in tranquillitate tenebatur, quia quieto mari recte navem et imperitus dirigit; turbatum vero tempestatis fluctibus etiam peritus nauta confunditur. Quid namque est potestas culminis nisi tempestas mentis? In qua semper cogitationum procellis navis cordis quatitur, huc illucque incessanter impellitur, ut per repentinos excessus oris et operis quasi per obviantia saxa frangatur. Inter hec itaque quid sequendum est, quid tenendum, nisi ut virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus nec coactus accedat

pecuniam in sudario ligare abscondere

Ille pro otio remittitur, caveat ne acceptam pecuniam in sudario ligans de eius occultatione iudicetur. Pecuniam quippe in sudario ligare est percepta dona sub otio lenti torporis abscondere. Contra qui ad regimen appetit, attendat ne per exempla pravi operis pharisaeorum more ad ingressum regni [illegible] tendentibus obstaculum fiat, qui iuxta magistri vocem nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt. Cui etiam considerandum quia cum causam populi electus praesul suscipit, quasi ad aegrum medicus accedit. Si ergo adhuc in eius corpore passiones vivunt, qua praesumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat?

alii causam

c. x.

Qualis quisque ad regimen venire debeat.

Ille igitur, ille modis omnibus debet ad exemplum vivendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens iam spiritaliter vivit; qui prospera mundi postposuit; qui nulla adversa pertimescit; qui sola interna desiderat; cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumeliam repugnat spiritus; qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur; qui per pietatis viscera citius ad ignoscendum flectitur, sed numquam plus quam deceat ignoscens ab arce rectitudinis inclinatur; qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis ut propria deplorat; qui ex affectu cordis alienae infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi sicut in suis provectibus laetatur; qui ita se imitabilem ceteris in cunctis quae agit insinuat, ut inter eos non habeat quod saltem de transactis erubescat; qui sic studet vivere, ut proximorum quoque corda arentia doctrinae valeat fluentis irrigare; qui orationis usu et experimento iam didicit quod obtinere a Domino quae poposcerit possit, cui per effectum vocis iam quasi specialiter dicitur: Adhuc loquente te dicam: Ecce adsum. Si enim fortasse quis veniat, ut nos pro se ad intercedendum [...] ad intercedendum venire non possumus, quia familiaritatis eius notitiam non habemus. Si ergo homo apud hominem de quo minus praesumit fieri intercessor erubescit, qua mente apud Deum intercessionis locum pro populo arripit, qui familiarem se eius gratiae esse per vitae meritum nescit? Aut ab eo quomodo aliis veniam postulat, qui utrum sibi sit placatus ignorat? Qua in re aliud sollicitius formidandum, ne qui placare iram posse creditur, hanc ipse ex proprio reatu mereatur. Cum ergo adhuc terrenis desideriis astringitur, caveat ne districti iudicis iram gravius accendens, dum loco delectatur gloriae, fiat subditis auctor ruinae. Sollicite ergo quisque se metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is quem crimen depravat proprium, intercessor fieri appetat pro culpis aliorum. Hinc etenim superna voce ad Moysen dicitur: Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offerat panes Deo suo, nec accedat ad ministerium eius. Ubi et repente subiungitur: Si caecus fuerit, si claudus, si parvo vel grandi et torto naso, si fracto pede et manu, si gibbosus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem.

per contumeliam

Hic incidentaliter aliquis dictator pastoralis officii de sanctitate [...] ad alienam

Quales ad regimen venire non debeant.

Caecus quippe est qui supernae contemplationis lumen ignorat, qui praesentis vitae tenebris pressus, dum venturam lucem nequaquam diligendo conspicit, quo gressum operis porrigat nescit. Hinc etenim prophetante Anna dicitur: Pedes sanctorum suorum servabit, et impii in tenebris conticescent. Claudus vero est qui quidem quo pergere debeat aspicit, sed per infirmitatem mentis vitae viam perfecte non valet tenere quam videt, quia ad virtutis statum dum fluxa consuetudo non erigitur, quo desiderium innititur illuc gressus operis efficaciter non sequuntur. Hinc etenim Paulus dicit: Remissas manus et dissoluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Parvo autem naso est qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus non est. Naso quippe odores fetoresque discernimus. Recte ergo per nasum discretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus. Unde et in laude sponsae dicitur: Nasus tuus

caecus
claudus
nasus

qui habuerit maculam non offerat panes

sed turris que est in libano quia sancta
ecclesia que per aliquos singulis tempta-
menta provenire per discretionem conspicit
et ventura bella viciorum ex alto
deprehendit. Sed sunt nonnulli qui dum estimari
hebetes nolunt, sepe se in qui-
busdam inquisitionibus plus quam necesse
est exercentes ex nimia subtilitate
falluntur. Unde et hic subditur: vel gran-
di et torto naso. Nasus enim gran-
dis et tortus est discretionis subtili-
tas immoderata, que dum plus quam decet ex-
creverit, actionis sue rectitudinem
ipsa confundit. Fracto vero pede vel ma-
nu est qui viam dei omnino pergere non
valet atque a bonis actibus funditus
exsors vacat, quatenus hec non ut claudus
cum infirmitate teneat, sed ab his omni-
gibbus modo alienus existat. Gibbus vero
est quem terreni pondus desiderii
deprimit ne unquam ad superna re-
re spiciat, sed solis his que in infimis cal-
cantur intendat. Qui et si quando aliquid
de bono patrie celestis audierit, ad hoc
nimirum perverse consuetudinis pondere
pregravatus cordis faciem non attollit,
quia cogitationis statum surgere non valet,
quem terrene usus sollicitudinis curvum te-
net. Ex horum quippe specie psalmista dicit: in-
curvatus et humiliatus sum usquequaque.
Quorum culpam quoque per semetipsam ve-
ritas reprobans ait: semen autem quod in spi-
nis cecidit hi sunt qui audierunt et au-
dierunt et a sollicitudinibus et diviciis
et voluptatibus vite euntes suffocantur
lippus et non referunt fructum. Lippus vero est
cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis
emicat, sed tamen hoc carnalia opera obscu-
rant. In lippis quippe oculis pupil-
le sane sunt, sed humore defluente infir-
matis palpebre grossescunt, quarum etiam
infusione crebro atteritur etiam aci-
es pupille viciatur. Et sunt nonnulli
quorum sensum carnalis vite operatio sauciat,
qui videre recta subtiliter per ingenium
poterant, sed usu pravorum actuum cali-
gant. Lippus itaque est cuius sensum natura ex-
acuit, sed conversationis pravitas confundit.
Cui bene per angelum dicitur: Collirio inun-
ge oculos tuos ut videas. Collirio
quippe ut videamus oculos inungimus, cum
ad cognoscendam veri luminis claritatem intel-
lectus nostri aciem medicamine bone operationis

adiuvamus. Albuginem vero habet in oculo qui ve-
ritatis lumen videre non sinitur, quia arro-
gantia sapientie seu iusticie cecatur. Pupil-
la namque oculi nigra videt, albuginem
tolerans nil videt, quia videlicet sensus humane
cogitationis si stultum se peccatoremque intelle-
git, cognitionem intime claritatis apprehendit;
si autem candorem sibi iusticie seu sapientie
tribuit, a luce se superne cognitionis excludit
et eo claritatem veri luminis non penetrat
quo se apud se per arrogantiam exaltat,
sicut de quibusdam dicitur: dicentes enim se esse sapi- ro. 1.
entes stulti facti sunt. Iugem vero habet sca-
biem cui carnis petulancia sine ces-
satione dominatur. In scabie etenim fervor
viscerum ad cutem trahitur, per quam recte luxu-
ria designatur, quia si cordis temptatio usque
ad operationem prosilit, nimirum fervor inti-
mus usque ad scabiem cutis erumpit. Et foris
iam corpus sauciat, quia dum in cogitatione
voluptas non reprimitur, etiam in actione
dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus
curabat abstergere cum dicebat: temptatio
vos non apprehendat nisi humana. Ac si aper- 1 cor. 9
te diceret: humanum quidem est in corde tempta-
tionem perpeti, demoniacum vero est in temptationis certa-
mine etiam in opere superari. Impetiginem impetiginem habens
vero habet in corpore quisquis avaricia vastatur
in mente, que si in parvis non compescitur
nimirum sine mensura dilatatur. Impe-
tigo quippe sine dolore corpus occupat
et absque occupati tedio excrescens membro-
rum decorem fedat, quia et avaricia ca-
ptivi animum dum quasi delectat exulcerat; dum
adipiscenda queque cogitationi obicit, ad
inimicicias accendit et dolorem in vul-
nere non facit, quia estuanti animo ex culpa a-
bundantiam promittit. Sed decor membrorum
perditur, quia aliarum quoque virtutum per hanc
pulcritudo depravatur, et quasi totum corpus
exasperat, quia per universa vicia animum supplan-
tat, Paulo attestante qui ait: Radix omnium 1 thi. 6
malorum est cupiditas. Ponderosus vero est qui
turpitudinem non perpetrat opere, sed ab hac tamen ponderosus
cogitatione continua sine moderamine gra-
vatur in mente; qui nequaquam quidem usque
ad opus nefarium rapitur, sed eius animus
luxurie voluptate sine ullo repugnationis
stimulo delectatur. Vicium quippe est ponderis

cum hic etiam incautum ad utilia labor
quem perfecto cum molestia dedecoris imbue-
rit, ponderosus ergo est qui totis cogitationibus
ad lasciviam defluens, pondus turpitudinis
gestat in corde, et quamvis prava non
exerceat opera, ab his tamen non evellitur
mente ut ad usum boni operis in actu
valet assurgere quia gravat hunc in ab-
ditis pondus turpitudinis. Quisquis ergo cuilibet
horum vitio subigitur, panes offerre
domino prohibetur, ne videlicet ut perfecto diluere
aliena delicta non valeat, is quem ad-
huc propria devastant crimina. Ergo paucis
verbis ad pastorale magisterium dignus
qualiter veniat, atque ad hoc indignus
qualiter venire pertimescat ostendimus. Nunc
is qui ad id digne pervenit, in eo qualiter
vivere debeat demonstremus. Is qui ad
regimen ordinate pervenerit, qualiter
se in eo regere debeat explicit

.c. xij Tantum debet actionem populi actio transcen-
dere presulis, quantum distare solet
a grege vita pastoris. Oportet namque ut
metiri se solicite studeat, quanta
tenende rectitudinis necessitate constringitur sub
cuius estimatione populus grex vocatur. Sit
ergo necesse est cogitatione mundus, actione
precipuus, discretus in silentio, utilis
in verbo, singulis compassione proximus, pre cunctis
contemplatione suspensus, bene agentibus per
humilitatem socius, contra delinquentium vicia
per zelum iusticie erectus, interiorum curam
in exteriorum occupatione non minuens,
exteriorum providentiam in interiorum solicitudine non
relinquens. Sed et hec que breviter enumerando
perstrinximus, paulo latius replicando
disseramus. Ut rector sit cogitatione mundus

c. 13 Rector semper cogitatione mundus sit, quem
nulla huiusmodi immundicia polluat,
qui hoc suscepit officium, ut in alie-
nis quoque cordibus pollutionis maculas ter-
gat, quia necesse est ut esse munda studeat
manus que diluere sordes curat, ne
tacta queque deterius inquinet, si sordida
insequens lutum tenet. Hinc namque per prophe-
tam dicitur: Mundamini qui fertis vasa domini. Domi-
nica etenim vasa ferunt, qui proximorum animas ad
interna sacraria perducendas in sue conver-
sationis exemplo suscipiunt. Apud semetipsos
quantum debeant mundari conspiciant, qui
ad eternitatis templum vasa viventia in si-
nu proprio portant. Hinc divina
voce precipitur, ut in Aaron pectore
rationale iudicii vittis ligantibus
imprimatur, quatenus sacerdotale cor ne-

In pectore aaron rationale iudicij

quaquam cogitationes fluxe possideant,
sed ratio sola constringat, nec indiscre-
tum quid vel inutile cogitet, qui
ad exemplum aliis constitutus ex gravi-
tate vite semper debet ostendere quantam in pec-
tore rationem portet. In quo etiam ra-
tionali vigilanter adiungitur, ut xij pa-
triarcharum nomina describantur. Ascrip-
tos etenim patres semper in pectore ferre est
antiquorum vitam sine intermissione
cogitare. Tunc enim sacerdos irreprehensibi-
liter graditur, cum exempla patrum precedentium
indesinenter intuetur, cum sanctorum vestigia
sine cessatione considerat et cogitationes illi-
citas deprimit, ne extra ordinis limitem
operis pedem tendat. Quod et bene ratio-
nale iudicii vocatur, quia debet rector sub-
tili examine bona malaque discerne-
re semper, et que vel quibus quando vel qualiter congruant stu-
diose cogitare, nichil sibi proprium querit, sed
propria commoda proximorum bona de-
putare. Unde illic scriptum est: Pones autem in
rationali iudicii doctrinam et veritatem,
que erunt in pectore Aaron, quando ingredietur
coram domino, et gestabit iudicium filiorum
Israel in pectore suo in conspectu domini semper. Sacer-
doti namque iudicium filiorum Israel
in pectore coram domini conspectu gestare
est subditorum causas pro sola interni iudi-
cis intuitione disponere, ut nichil se
ei humanitatis admisceat in hoc quod divina
pro deo vice distringat, ne correctionis stu-
dia privatus dolor exasperet. Cumque contra
aliena vicia emulator ostenditur, que pro-
pria non expugnat, ne subtilitatem
iudicii aut latens invidia maculet
aut preceps ira perturbet. Sed dum conspec-
tus terror eius qui super omnia presidet, videlicet iudicis
intimi, non sine magno regatur
timore subditi, quia nimirum rector. Dum metu
rectorum humiliat, purgat ne hanc aut pre-
sumptio spiritus elevet aut carnis delec-
tatio inquinet, aut per terrenas cupidi-
tates importunitas pulveree cogitationis obscu-
ret. Que tamen non pulsare rectoris animum ne-
queunt, sed festinare necesse est ut vincens
vincatur, ne vicium quod per suggestionem
temptat mollicie delectationis
subigat, et cum hoc ab animo tarde repel-
litur, mucrone consensus
occidat. Ut sit rector operatione precipuus

Sit rector operatione precipuus, ut
vite viam subditis vivendo denuntiet

.c. iij //actione

Et grex qui pastoris vocem moresque se-
quitur per exempla melius quam per verba
gradiatur. Qui enim loci sui necessitate
exigitur summa dicere, hac eadem necessitate
compellitur summa monstrare. Illa nam-
que vox libentius auditorum cor pene-
trat quam dicentis vita commendat,
quia quod loquendo imperat, ostendendo ad-
iuvat ut fiat. Hinc est enim quod per prophetam
dicitur: Super montem excelsum ascende
tu qui evangelizas Syon, ut videlicet qui
celesti predicatione utitur, yma iam
terrenorum operum deserens, in rerum culmine
stare videatur, tantoque facilius sub-
ditos ad meliora pertrahat, quanto
per vite meritum de supernis clamat.
Hinc divina lege armum sacerdos in
sacrificio dextrum accipit et separatum,
ut non solum sit eius operatio utilis, sed
etiam singularis, nec inter malos tantummodo
que recta sunt faciat, sed bene operan-
tes subditos, sicut honore ordinis su-
perat, ita etiam morum virtute transcen-
dat. Cui in esum pectusculum quoque cum
armo tribuitur, ut quod de sacrificio pre-
cipitur sumere, hoc de semetipso auc-
tori discat immolare. Et non solum
pectore que recta sunt cogitet, sed specta-
tores suos ad sublimia armo ope-
ris invitet; nulla prospera presentis vite
appetat, nulla pertimescat; blandimen-
ta mundi respectu intimi terroris de-
spiciat, terrores autem considerato interne
dulcedinis blandimento contempnat. Unde
superne quoque vocis imperio in utroque hu-
mero sacerdos velamine superhumeralis
astringitur, ut contra adversa ac prospera vir-
tutum semper ornamento muniatur,
quatenus iuxta vocem Pauli per arma iu-
stitie a dextris et a sinistris gra-
diens, cum ad sola que interiora sunt
nititur, in nullo delectationis infime latere
flectatur. Non hunc prospera elevent, non
adversa perturbent, non blanda usque
ad voluptatem demulceant, non aspera usque
ad desperationem deprimant, ut dum nullis
passionibus intentionem mentis humiliat, quan-
ta in utroque humero superhumeralis pul-
chritudine tegatur ostendat. Quod recte etiam
superhumerale ex auro, iacincto, purpura,
bis tincto cocco et torta fieri bysso
precipitur, ut quanta sacerdos clarescere vir-
tutum diversitate debeat demonstretur.

In utroque humero sacerdos velamine humerali tegitur

In sacerdotis quippe habitu ante omnia aurum
fulget, ut in eo intellectus sapientie prin-
cipaliter emicet. Cui iacinctus qui aereo
colore resplendet adiungitur, ut per omne
quod penetrat intelligendo, non ad fa-
vores infimos, sed ad amorem celestium
surgat, ne dum suis incautus laudibus
capitur, ipso etiam veritatis intellectu vacue-
tur. Auro quoque atque iacincto purpura
permiscetur, ut videlicet sacerdotale cor, cum sum-
ma que predicat sperat, in semetipso etiam
suggestiones viciorum reprimat, eisque ve-
lut ex regia potestate contradicat, quatenus
nobilitatem semper intime regeneracionis aspici-
at, et celestis regni sibi habitum moribus
defendat. De hac quippe nobilitate spiritus
per Petrum dicitur: Vos autem genus electum, re- 1 Petr. 2
gale sacerdocium. De hac etiam potestate qua
vicia subigimus Iohannis voce roboramur,
qui ait: Quotquot autem receperunt eum, dedit
eis potestatem filios Dei fieri. Hanc dignitatem
fortitudinis Psalmista conspexit dicens: Michi autem ni-
mis honorificati sunt amici tui Deus,
nimis confortatus est principatus eorum. Quia nimirum sanctorum
mens sursum in summis erigitur, cum exte-
rius despecta abiecta cernitur. Auro autem atque
iacincto cum purpura bis tinctus coccus
adiungitur, ut ante interni iudicis oculos
omnia virtutum bona ex caritate decorentur,
et cuncta que coram hominibus rutilant, hec in
conspectu occulti arbitri flamma intimi
amoris accendant. Que scilicet caritas quia Deum
simul ac proximum diligit, quasi ex duplici tinc-
tura fulgescit. Qui igitur sic ad auctoris
speciem anhelat, ut proximorum curam ne-
gligat, vel sic proximorum curam exsequitur,
ut a divino amore torpescat, quia
unum horum quodlibet negligit, in superhume-
rali ornamento habere coccum bis tinctum
nescit. Sed cum mens ad precepta caritatis
tenditur, restat procul dubio ut per absti-
nentiam caro maceretur. Unde et bis tincto
cocco torta byssus adiungitur. De terra
enim byssus nitenti specie oritur. Et quid
per byssum nisi candens decore munditie
corporalis castitas designatur? Que videlicet torta
pulchritudini superhumeralis innectitur, quia tunc
castimonia ad perfectum munditie candorem
ducitur, cum per abstinentiam caro fatigatur.
Cumque inter virtutes ceteras etiam afflic-
te carnis meritum proficit, quasi in diversa
superhumeralis specie byssus torta candescit.

Gre. ut patet rector dispositus in electione et
[illegible] c. 17.

C xv

Sit rector discretus in silentio, utilis
in verbo, ne aut tacenda proferat aut
proferenda reticescat. Nam sicut incauta lo-
cutio in errorem pertrahit, ita indiscretum
silentium hos qui erudiri poterant in er-
rore derelinquit. Sepe namque rectores im-
prudentes, humanam amittere gratiam formi-
dantes, loqui libere recta pertimescunt; et
iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis
custodie pastorum studio, sed mercenario-
rum vice deserviunt, quia veniente lupo
fugiunt, dum se sub silentio abscondunt.
Hinc namque eos per prophetam dominus incre-
pat dicens: Canes muti non valentes
Ysa 56 latrare. Hinc rursum queritur dicens: Non as-
cendistis ex adverso, nec opposuistis murum vos
Eze 13 pro domo Israel, ut staretis in prelio
in domo domini. Ex adverso quippe ascen-
ex adverso ascendere dere est pro defensione gregis voce libera hu-
ius mundi potestatibus contraire; et in die domini
in prelio stare est pravis decertantibus ex
iusticie amore resistere. Pastori enim
recta timuisse dicere, quid aliud
quam tacendo terga prebuisse? Qui nimirum
si pro grege se obicit, murum pro domo
Israel hostibus opponit. Hinc rursum de-
linquenti populo dicitur: Prophete tui viderunt
Jeremie in Trenis 2 tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem
tuam, ut te ad penitentiam provocarent. Prophete
quippe in sacro eloquio nonnumquam do-
ctores vocantur, qui dum fugienda esse
presentia indicant, que sunt futura mani-
festant. Quos divinus sermo falsa videre
redarguit, quia dum culpas corripere me-
tuunt, incassum delinquentibus promis-
sa securitatis blandiuntur; qui iniquitatem
peccantium nequaquam aperiunt, quia
ab increpationis voce conticescunt.
Clavis quippe apertionis est sermo cor-
reptionis, quia increpando culpam
detegit, quam sepe nescit ipse etiam
qui perpetravit. Hinc Paulus ait: Ut po-
tens sit exhortari in doctrina sana,
et eos qui contradicunt redarguere. Hinc
per Malachiam dicitur: Labia sacerdotis cu-
stodiunt scientiam, et legem requirent ex
ore eius, quia angelus domini exercituum est.
Hinc per Ysaiam dominus ammonet dicens: Cla-
ma, ne cesses, quasi tuba exalta
vocem tuam. Preconis quippe officium
suscipit quisquis ad sacerdotium accedit,
ut ante adventum iudicis qui terribi-

Sacerdos tabernaculum ingrediens tintinabulis ambiatur

liter sequitur ipse scilicet clamando gradiatur. Sacer-
dos ergo si predicationis est nescius,
quam clamoris vocem daturus est preco
mutus? Hinc est enim quod super pastores
primos in linguarum specie spiritus sanctus
desedit, quia nimirum quos repleverit
de se protinus loquentes facit. Hinc Moysi
precipitur ut tabernaculum sacerdos
ingrediens tintinabulis ambi-
atur, ut voces predicationis ha-
beat, ne superni spectatoris iudicium ex
silentio offendat. Scriptum quippe
est: Ut audiatur sonitus quando ingreditur
et egreditur sanctuarium in conspectu domini
et non moriatur. Sacerdos namque in-
grediens et egrediens moritur, si de eo
sonitus non audiatur, quia iram contra se
occulti iudicis exigit, si sine predicationis
sonitu incedit. Apte autem tintina-
bula vestimentis illius inserta
describuntur. Vestimenta etenim sacerdotis quid aliud
quam recta opera debemus accipere? Propheta
attestante qui ait: Sacerdotes tui indu-
antur iustitia. Vestimentis itaque illius
tintinabula inherent, ut vite viam
cum lingue sonitu ipsa quoque opera sacer-
dotis clament. Sed cum rector se ad lo-
quendum preparat, sub quanto cautele
studio loquatur attendat, ne si inor-
dinate rapitur, erroris vulnere audien-
tium corda feriantur; et cum fortasse
sapiens videri desiderat, unitatis com-
paginem insipienter abscidat. Hinc namque
veritas dicit: Habete in vobis sal, et pa-
cem habete inter vos. Per sal quippe
verbi sapientia designatur. Qui ergo loqui
sapienter nititur, magnopere metuat
ne eius eloquio audientium unitas
confundatur. Hinc Paulus ait: Non plus
sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.
Hinc in sacerdotis veste iuxta divinam
vocem tintinabulis mala punica con-
iunguntur. Quid enim per mala punica
nisi fidei unitas designatur? Nam sicut
in malo punico uno exterius cortice
multa interius grana muniuntur,
sic innumeros sancte ecclesie populos unitas
fidei contegit, quos intus diversitas
meritorum tenet. Ne ergo rector ad lo-
quendum incautus prorumpat, hinc per semetipsam
veritas clamat: Habete sal in vobis,
et pacem habete inter vos. Ac si figura-

tintinabulis mala punica coniunguntur

Habete sal in vobis

per fluxum sacerdotes dicat cymbalum (?)
tintinnabula inserta ut per vocem (?)
quae dicitur cum veritate fida cauta ob
servatione tractat prudenda quam con
sulta utilitate doctoribus utrum
solum ab his prava nullo sed nec
recta quidem nimie et inordinate
proferantur quia saepe dictorum virtus perditur
cum apud corda audientium loquaci
tatis incautae importunitate levigatur
et auctorem suum haec eadem loquaci
tas inquinat quae servire auditoribus
ad usum provectus ignorat. Hinc bene
per Moysen dicitur: Vir qui fluxum seminis
patitur immundus erit. In mente quippe
audientium semen sequentis cogitationis est
audita qualitas locutionis, quia dum
per aurem sermo concipitur cogitatio in
mente generatur. Unde et ab huius mundi
sapientibus praedicator egregius semi-
niverbius est vocatus. Qui ergo fluxum
seminis sustinet immundus asseritur
quia multiloquio subditus ex eo se
inquinat quo si ordinate promeret pro-
lem rectae cogitationis in audientium corde
generare potuisset, dumque incaute per loquacitatem
defluit non ad usum generis sed ad im-
munditiam semen fundit. Unde Pau
lus cum discipulum de instantia prae
dicationis admonet dicit: Testificor coram
Deo et Christo Iesu qui iudicaturus est
vivos et mortuos et adventum
eius et regnum: praedica verbum, insta
opportune importune. Dicturus im
portune praemisit opportune, quia apud
auditoris mentem ipsa sua se vilitate
destruit si habere importunitas opportunitatem
nescit.

Ut sit rector singulis com
passione proximus, prae cunctis contemplatione suspensus.

Sit rector singulis compassione
proximus, prae cunctis contemplatione suspensus,
ut et per pietatis viscera in se infir
mitatem ceterorum transferat, et per
speculationis altitudinem semetipsum in
invisibilia appetendo transcendat, ne
aut alta petens proximorum infirma
despiciat, aut infirmis proximorum
congruens appetere alta derelinquat. Hinc
est namque quod Paulus in paradisum ducitur,
tertii caeli secreta rimatur, et tamen
ad invisibilium contemplationem suspensus
ad cubile carnalium mentis aciem

2 cor 7

revocat, atque hoc qualiter in occulto suo debe
ant conversari dispensat dicens: Propter fornicationes
autem unusquisque suam uxorem habeat, et
unaquaeque suum virum habeat. Uxori vir
debitum reddat, similiter autem et uxor viro.
Et paulo post: Nolite fraudare invicem
nisi forte ex consensu ad tempus, ut va
cetis orationi, et iterum revertimini in idipsum.
Ecce iam caelestibus secretis inseritur, et tamen
per condescensionis viscera carnalium cubile
perscrutatur, et cordis oculum quem ad invisibilia
tendit, hunc miseratus ad secreta infir
mantium oculum cordis flectit. Caelum
contemplatione transcendit, et tamen strata car
nalium sollicitudine non deserit, quia compaginatus caritate
summis simul et infimis iungitur, et in se
metipso virtute spiritus ad alta valenter
rapitur, et in aliis pietate aequanimiter in
firmatur. Hinc etenim dicit: Quis infirmatur
et ego non infirmor? Quis scandalizatur
et ego non uror? Hinc rursum ait: Factus sum — cor ii
Iudaeis tamquam Iudaeus. Quod videlicet exhibe
bat non amittendo fidem sed extendendo
pietatem, ut in se personam infidelium transfi
gurans ex semetipso disceret qualiter aliis
misereri debuisset, quatenus illis impen
deret quod sibimet si ita esset impendi recte
voluisset. Hinc iterum dicit: Sive mente excedimus
Deo, sive sobrii sumus, vobis. Quia et semet — cor 2
ipsum noverat contemplando transcendere, et
eundem se auditoribus condescendendo temperare.
Hinc Iacob Domino desuper innitente — Genes
et uncto deorsum lapide ascendentes
et descendentes angelos vidit, quia videlicet prae
dicatores recti non solum sursum sanctum caput Ec
clesiae, videlicet Dominum, contemplando appetunt,
sed deorsum quoque ad membra illius miserando
descendunt. Hinc Moyses crebro taber
naculum intrat et exit, et qui intus
in contemplatione rapitur, foris infirmantium
negotiis urgetur. Intus Dei archana
considerat, foris onera carnalium por
tat. Qui de rebus quoque dubiis semper ad taber
naculum recurrit, coram archa testamenti
Dominum consulit, procul dubio rectori
bus praebens exemplum, ut cum foris ambigunt
quid disponant, ad mentem semper quasi ad taber
naculum redeant, et velut coram testamenti
archa Dominum consulant, si de his in quibus
dubitant apud semetipsos sacri eloquii pa

vidit Iacob scalam et Dominum innitentem angelos (?)
Moyses tabernaculum crebro ingreditur et egreditur (?)

ante fores templi mare eneum boves portant

...ginas regnat. Hinc ipsa veritas per susceptionem nobis manifestata in monte orationi inheret, miracula in urbibus exercet, imitationis videlicet viam bonis rectoribus statuens, ut etsi iam summa contemplando appetunt, necessitatibus infirmorum compatiendo misceantur, quia tunc caritas ad alta mirabiliter consurgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit, et quo benigne descendit ad infima, valenter recurrit ad summa. Tales autem sese qui preest exhibeat, quatenus ei subditi occulta quoque sua prodere non erubescant, ut cum temptationum fluctus parvuli tolerant, ad pastoris mentem quasi ad matris sinum recurrant, et hoc quod se inquinari pulsantis culpe sordibus previdebunt, exhortationis eius solatio ac lacrimis orationis lavent. Unde et ante fores templi ad ablutionem ingredientium manus mare eneum, id est luterem, duodecim boves portant, quorum quidem facies exterius eminent, sed ex posterioribus latent. Quid namque in duodecim bobus nisi universus pastorum ordo designatur? De quibus Paulo disserente lex dicit: Non obturabis os bovi trituranti. Horum quidem nos aperta opera cernimus, sed apud districtum iudicem quid illos posterius maneat in occulta retributione nescimus. Sed tamen condescensionis sue patientiam diluendis proximorum confessionibus preparant, velut ante fores templi luterem portant, ut quisquis intrare eternitatis ianuam nititur, temptationes suas menti pastoris indicet et quasi in bovum lutere cogitationis atque operis manus lavet. Et fit plerumque ut dum rectoris animus aliena temptamenta condescendendo cognoscit, auditis temptationibus et ipse pulsetur, quia et eadem per quam populi multitudo diluitur aqua procul dubio luteris inquinatur. Nam dum sordes diluentium suscipit, quasi munditie sue serenitatem perdit. Sed nequaquam pastori timenda sunt, quia Deo cuncta subtiliter pensante, tanto facilius a sua eripitur, quanto misericordius ex aliena temptatione fatigatur. Sit rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitie erectus

infirmi cum

3 reg. 7

Deut. 25

C ia

pastoris

Sit rector bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum iustitie erectus, ut et bonis in nullo se preferat et cum pravorum culpa exigit, potestatem protinus sui prioratus agnoscat, quatenus et honore suppresso equalem se subditis bene viventibus deputet, et erga perversos iura rectitudinis exercere non formidet. Nam sicut in libris moralibus dixisse me memini, liquet quod homines natura equales genuit, sed variante meritorum ordine alios aliis culpa postponit. Ipsa autem diversitas que accessit ex vitio divino iudicio dispensatur, ut quia omnis homo eque stare non valet, alter regatur ab altero. Sed cuncti qui presunt non in se potestatem debent ordinis, sed equalitatem pensare conditionis, nec preesse se hominibus gaudeant, sed prodesse. Antiqui etenim patres nostri non reges hominum sed pastores pecorum fuisse memorantur. Et cum Dominus Noe filiisque eius diceret: Crescite et multiplicamini et replete terram, protinus adiunxit: Et terror vester et tremor sit super cuncta animalia terre. Et timor qui esse super animalia precipitur, prohibito esse super homines perhibetur. Homo quippe brutis animalibus, non autem hominibus ceteris natura prelatus. Et ideo ei dicitur ut ab animalibus et non ab hominibus timeatur, quia contra naturam superbire est ab equali velle timeri. Et tamen necesse est ut rectores a subditis timeantur, quando ab eis Deum minime timeri deprehendunt, ut humana saltem formidine peccare metuant qui divina iudicia non formidant. Nequaquam namque prepositi ex hoc quesito timore superbiunt, in quo non suam gloriam sed subditorum iustitiam querunt. In eo enim quod metum sibi a perverse viventibus exigunt, quasi non hominibus sed animalibus dominantur, quia videlicet ex qua parte bestiales sunt subditi, ex ea debent etiam formidini iacere substrati. Sed plerumque rector eo ipso quo ceteris preeminet elatione cogitationis intumescit, et dum ad usum cuncta subiacent, dum ad votum velociter iussa complentur, dum omnes subditi si qua bene gesta sunt laudibus efferunt, male gesta autem nulla auctoritate contradicunt

dum plerumque laudat etiam quod reprobare debuerant, seductus ab his que infra suppetunt super se animus extollitur, et dum foras inmenso favore circumdatur, intus veritate vacuatur, atque oblitus sui in voces se spargit alienas, talemque se credit qualem foris audit, non qualem intus discernere debuit. Subiectos despicit, eosque equales sibi nature ordine non agnoscit, et quos sorte potestatis excesserit, transcendisse se etiam vite meritis credit, cunctis se estimat amplius sapere, quibus se videt amplius posse. In quodam quippe se constituit culmine apud semetipsum, et que equa ceteris nature conditione constringitur, ex equo respicere ceteros dedignatur. Sicque usque ad eius similitudinem ducitur de quo scriptum est: Omne sublime videt, et ipse est rex super omnes filios superbie. Qui singulare culmen appetens et socialem angelorum vitam despiciens ait: Ponam sedem meam ad aquilonem et ero similis altissimo. Miro ergo iudicio intus foveam deiectionis invenit, dum foris se in culmine potestatis extollit. Apostate quippe angelo similis efficitur, dum homo hominibus esse similis dedignatur. Sic Saul post humilitatis meritum in tumorem superbie culmine potestatis excrevit, per humilitatem quippe prelatus est, per superbiam reprobatus, domino attestante qui ait: Nonne cum esses parvulus in oculis tuis, caput te constitui in tribubus Israel? Parvulum se prius in suis oculis viderat, sed fultus temporali potentia iam se parvulum non videbat. Ceterorum namque comparatione se preferens, quia plus ceteris poterat, magnum se pre omnibus estimabat. Miro autem modo cum apud se parvulus, apud deum magnus; cum vero apud se magnus apparuit, apud deum parvus fuit. Plerumque ergo dum ex subiectorum affluentia animus inflatur, in fluxum superbie ipso potentie fastigio lenocinante corrumpitur. Quam videlicet potentiam bene regit, qui et tenere illam novit et impugnare. Hanc bene regit, qui scit per illam super culpas erigi, et scit cum illa ceteris equalitate componi. Humana etenim mens plerumque extollitur etiam cum nulla potestate fulcitur; quanto magis in altum erigitur, cum se ei etiam potestas adiungit. Quam tamen potestatem

recte dispensat, qui sollicite noverit et sumere ex illa quod adiuvat, et expugnare quod temptat, et equalem se cum illa ceteris cernere, et tamen se peccantibus zelo ultionis anteferre. Sed hanc discretionem plenius agnoscimus, si primi pastoris exempla cernamus. Petrus namque auctore deo sancte ecclesie principatum tenens, a bene agente Cornelio et sese ei humiliter prosternente immoderatius venerari recusavit, seque illi similem recognovit dicens: Surge, ne feceris, et ego ipse homo sum. Sed cum Ananie et Saphire culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros excrevisset ostendit. Verbo namque vitam eorum perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit, et summum se intra ecclesiam contra peccata recoluit, quod honoris sibi vehementer impensi coram bene agentibus fratribus non agnovit. Illic communionem equalitatis meruit sancta actio, hic zelus ultionis aperuit ius potestatis. Paulus bene agentibus prelatum se esse nesciebat cum diceret: Non quia dominamur fidei vestre, sed adiutores sumus gaudii vestri. Atque illico adiunxit: Fide enim statis. Ac si diceret: Ideo non dominamur fidei vestre, quia fide statis; equales enim vobis sumus, in quo vos stare cognoscimus. Quasi prelatum se fratribus esse nesciebat cum diceret: Facti sumus ut parvuli in medio vestrum. Et rursum: Nos autem servos vestros per Christum. Sed cum culpam que corrigi debuisset invenit, illico magistrum se esse recoluit dicens: Quid vultis? In virga veniam ad vos? Summus itaque locus bene regitur, cum is qui preest vitiis potius quam fratribus dominatur. Sed cum delinquentes subditos prepositi corrigunt, restat necesse est ut sollicite attendant, quatenus per discipline debitum culpas iure potestatis feriant, sed per humilitatis custodiam equales se ipsis fratribus qui corriguntur agnoscant. Quamvis plerumque etiam dignum est ut eosdem quos corrigimus tacita nobis cogitatione preferamus. Illorum namque per nos vitia discipline vigore feriuntur; in his vero que ipsi committimus, ne verbi quidem ab aliquo invectione laceramur. Tanto ergo apud dominum obligatiores sumus, quanto apud homines inulte peccamus. Disciplina autem nostra subditos divino iudicio tanto liberiores reddit, quanto hic eorum culpas sine vindicta non deserit. Servanda ergo est et in corde humilitas, et in opere disciplina. Atque inter hec sollerter intuendum est, ne dum immoderatius custoditur virtus

subditis solvatur iura regiminis. et dum praelatus quisque plus se quam debet deicit subditorum vitam restringere sub disciplinae vinculo non possit. Teneant ergo rectores exterius quod pro aliorum utilitate suscipiunt, servent interius quod de sua aestimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam decenter erumpentibus signis eos apud se humiles esse subditi deprehendant, quatenus et in auctoritate eorum quod formident videant, et de humilitate quod imitentur agnoscant. Studeant ergo sine intermissione qui praesunt ut eorum potentia quanto magna exterius cernitur, tanto apud eos interius deprimatur, ne cogitationem vincat, ne in delectationem sui animum rapiat, ne iam sub se eam regere possit cui se libidine dominandi supponit. Ne enim praesulis animus ad elationem potestatis suae delectatione rapiatur, recte per quendam sapientem dicitur: Ducem te constituerunt, noli extolli, sed esto in illis quasi unus ex illis. Hinc etiam Petrus ait: Non dominantes in clero sed forma facti gregis. Hinc per semetipsam veritas ad altiora nos virtutum merita provocans dicit: Scitis quia principes gentium dominantur eorum, et qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos, sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, erit vester minister, et qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare. Hinc est quod servum ex accepto regimine elatum quae post supplicia maneant indicat dicens: Quod si dixerit malus ille servus in corde suo: moram facit dominus meus venire, et coeperit percutere conservos suos, manducet autem et bibat cum ebriosis, veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua ignorat, et dividet eum partemque eius ponet cum hypocritis. Inter hypocritas quippe deputatur qui ex simulatione disciplinae ministerium regiminis vertit in usum dominationis. Et tamen nonnumquam gravius delinquitur si inter perversos plus aequalitas quam disciplina custoditur. Quia enim falsa pietate superatus ferire Heli delinquentes filios noluit, apud districtum iudicem semetipsum cum filiis crudeli damnatione percussit. Hinc namque ei divina voce dicitur: Honorasti filios tuos plus quam me. Hinc pastores increpat per prophetam dicens: Quod fractum est non alligastis, et quod abiectum est non reduxistis. Abiectum quippe reducitur cum quis in culpa

[margin:] animum delectatio

[margin:] recte

[added below column:] quod fractum est non alligastis, et quod abiectum

lapsus ad statum iustitiae ex pastoralis sollicitudinis vigore revocatur. Fractum vero ligamen astringit cum culpam disciplina deprimit, ne plaga usque ad interitum defluat, si hanc districtionis severitas non coarctat. Sed saepe deterius frangitur cum fractura incaute colligatur, ita ut gravius scissura sentiatur si hanc immoderatius ligamina constringant. Unde necesse est ut cum peccata subditorum corrigendo restringit, magna sollicitudine sese rector etiam districtio ipsa moderetur, quatenus sic in subditos iura disciplinae contra delinquentes exerceat, ut pietatis viscera non amittat. Curandum quippe est ut rectorem subditis et matrem pietas et patrem exhibeat disciplina. Atque inter haec sollicita circumspectione providendum ne aut districtio rigida aut pietas sit remissa. Quia sicut in moralibus iam diximus, disciplina vel misericordia multum destituitur si una sine altera teneatur. Sed circa subditos suos inesse rectoribus debet et iuste consulens misericordia et pie saeviens disciplina. Hinc namque docente veritate per Samaritani studium semivivus in stabulum ducitur, et vinum atque oleum vulneribus eius adhibetur, ut per vinum mordeantur vulnera, per oleum foveantur. Necesse est ut quisquis sanandis vulneribus praeest in vino morsum doloris adhibeat, in oleo mollitiem pietatis, quatenus per vinum mundentur putrida, per oleum sananda foveantur. Miscenda ergo est lenitas cum severitate, faciendum quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi neque nimia benignitate solvantur. Quod iuxta Pauli vocem bene illa tabernaculi archa significat, in qua cum tabulis virga simul et manna est, quia cum scripturae sacrae scientia in boni rectoris pectore si est virga districtionis, sit et manna dulcedinis. Hinc David ait: Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga enim percutimur, baculo sustentamur. Si ergo est districtio virgae quae feriat, sit et consolatio baculi quae sustentet. Sit itaque amor sed non emolliens, sit vigor sed non exasperans, sit zelus sed non immoderate saeviens, sit pietas sed non plus quam expediat parcens, ut dum se in arce regiminis iustitia clementiaque permiscent, is qui praeest corda subditorum et terrendo demulceat et tamen ad terroris reverentiam demulcendo constringat.

[added below column:] in archa tabule virga et manna
virga tua et baculus tuus ipsa

c. 8

Sit rector interiorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum providentiam in interiorum sollicitudine non relinquens, ne aut exterioribus deditus ab intimis corruat aut solis interioribus occupatus que foris debet proximis non impendat. Sepe namque nonnulli velut obliti quod fratribus animarum causa prelati sunt, toto cordis annisu secularibus curis inserviunt. Has cum adest se agere exultant, ad has cum desunt diebus et noctibus cogitationis turbide estibus anhelant. Cumque ab his cessante forsitan oportunitate quieti sunt, maius deterius sua quiete fatigantur. Voluptatem namque censent si actionibus deprimantur, laborem deputant si in terrenis negotiis non laborant. Sicque fit ut dum se urgeri mundanis tumultibus gaudent, interna que docere alios debuerant ignorent. Unde subditorum quoque procul dubio vita torpescit, quia cum proficere spiritualiter appetit, in exemplo eius qui sibi prelatus est quasi in obstaculo itineris offendit. Languente enim capite membra incassum vigent, et in exploratione hostium frustra gradu celeri sequitur exercitus si ab ipso duce itineris erratur. Nulla subditorum mentes exhortatio sublevat, eorumque culpas increpatio nulla castigat, quia dum per animarum presulem terreni officium iudicis agitur, a gregis custodia vacuatur cura pastoris, et sua veritatis lucem apprehendere nequeunt, quia dum pastoris sensum terrena studia occupant, vento temptationis impulsi ecclesie oculos pulveres cecant. Unde recte humani generis redemptor cum nos a ventris voracitate compesceret dicens: Attendite ad vobis ut non graventur corda vestra in crapula et ebrietate, illico adiunxit: aut in curis huius vite. Ubi pavorem quoque protinus adiciens: ne forte inquid superveniat repentina dies illa. Cuius adventus etiam qualitatem denuntiat dicens: Tamquam laqueus enim veniet super omnes qui sedent super faciem orbis terre. Hinc iterum dicit: Nemo potest duobus dominis servire. Hinc Paulus religiosorum mentes a mundi consortio contestando atque potius conveniendo suspendit dicens: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit. Hinc ecclesie rectoribus et vacandi studia precipit et consulendi remedia ostendit dicens: Secularia ergo iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum, ut ipsi videlicet dispensationibus terrenis deserviant quos dona spiritualia non exornant. Ac si apertius dicat: Qui penetrare intima nequeunt, saltem necessaria foras operentur. Hinc Moyses qui cum Deo loquitur contra Iethro alienigene reprehensione iudicatur, quia terrenis populorum negotiis stulto labore deserviat. Cui consilium mox prebetur ut pro se alios ad iurgia dirimenda constituat, et ipse liberius ad erudiendos populos spiritualium archana cognoscat. A subditis ergo inferiora gerenda sunt, a rectoribus summa cogitanda, ut scilicet oculum qui providendis gressibus preeminet cura pulveris non obscuret. Caput namque subditorum sunt cuncti qui presunt, et ut recta valeant pedes itinera carpere, hec procul dubio caput debet ex alto providere, ne a provectu itineris pedes torpeant, cum curvata rectitudine corporis caput sepe ad terram declinat. Qua autem mente animarum presul honore pastorali inter ceteros utitur, si ipse inter terrena negotia que reprehendere in aliis debuit et ipse versatur? Quod videlicet ex ira iuste retributionis per prophetam Dominus minatur dicens: Et erit sicut populus sic sacerdos. Sacerdos quippe est ut populus, quando ea agit is qui spirituali officio fungitur, que illi nimirum faciunt qui adhuc de studiis carnalibus iudicantur. Quod cum magno dolore caritatis Ieremias propheta conspiciens, sub destructione templi deplorat dicens: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. Quid namque auro quod ceteris metallis preeminet, nisi excellentia sanctitatis, quid colore optimo nisi cunctis amabilis reverentia religionis exprimitur, quid sanctuarii lapidibus nisi sacrorum ordinum persone signantur, quid platearum nomine nisi presentis vite latitudo figuratur? Quia enim greco eloquio plateos latitudo dicitur, profecto a latitudine platee sunt vocate. Per semet ipsam autem veritas dicit: Lata et spaciosa est via que ducit ad perditionem. Aurum ergo obscuratur cum terrenis actibus sanctitas

Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus etc.

via polluit. Color optimus commutatur
cum quondam quod agere religiosiore crede-
batur, estimatio ante acta minuitur. Nam cum
quis post sanctitatis habitum se terrenis actibus
inserit, quasi colore permutato ante huma-
nos oculos ejus reverentia despecta pal-
lescit. Sanctuarii quoque lapides in platheis di-
spersi sunt cum causarum secularium foras lata
itinera expetunt hii qui ad ornamentum ec-
clesie interioribus misteriis quasi in secretis san-
ctuarii vacare debuerunt. Ad hoc quippe
sanctuarii lapides fiebant ut intra sancta
sanctorum in vestimento summi sacerdotis appa-
rerent. Cum vero ministri religionis a subdi-
tis honorem redemptoris sui ex merito
vite non exigunt, sanctuarii lapides in
ornamento pontificis non sunt. Qui nimirum
sanctuarii lapides dispersi per platheas jacent
cum persone religiosi ordinis voluptatum suarum
latitudini dedite terrenis negotiis in-
herent. Et notandum quia non hos dispersos in
platheis sed in capite platearum dicit, quia
et cum terrena agunt, summi videri appe-
tunt, ut et lata itinera teneant ex vo-
luptate delectationis, et tamen in platearum capite sint
site ex honore sanctitatis. Nil etiam obstat
sanctuarii lapides eosdem ipsos accipi quibus con-
structum sanctuarium constabat, qui
dispersi in capite platearum jacent, cum sacri
ordinis viri terrenis actibus ex deside-
rio inserviunt, ex quorum prius officio sancti-
tatis gloria stare videbatur. Secularia itaque ne-
gotia aliquando ex compassione toleranda sunt,
nunquam vero ex amore requirenda, ne cum
mentem diligentis aggravant, hanc suo vi-
ctam pondere ad ima de celestibus mergant.
At contra nonnulli gregis quidem curam suscipiunt,
sed sibimet vacare ad spiritualia appetunt,
ut rebus exterioribus nullatenus occupentur.
Qui cum curare corporalia funditus negli-
gunt, subditorum necessitatibus minime oc-
currunt. Quorum nimirum predicatio ple-
rumque despicitur, quia cum delinquentium
facta corripiunt, sed eis necessaria presentis vi-
te non tribuunt, nequaquam libenter au-
diuntur. Egentis etenim mentem doctrine
sermo non penetrat, si hunc apud ejus
animum manus misericordie non commendat. Tunc
autem verbi semen facile germinat, cum hoc
in audientis pectore pietas predicantis rigat.
Unde rectorem necesse est ut interiora possit
infundere, cogitatione innoxia etiam exte-
riora providere. Sic itaque pastores er-

ga interiora studia subditorum [illegible]
[illegible] quatenus in eis exteriorum provi-
dentiam non relinquant. Nam quasi jure
ut dignum a percipienda veritate gre-
gis animus frangitur si cura exterioris
subsidii a pastore neglecta. Unde et
primus pastor sollicite admonet dicens:
Seniores qui in vobis sunt obsecro
consenior et testis Christi passionum, qui
et ejus que in futuro revelanda est glorie com-
municator: pascite qui in vobis est gre-
gem. Qui hic in loco pastorum cordis an
corporis providentiam aperuit cum protinus sub-
iunxit: providentes non coacte sed
spontanee secundum Deum, neque turpis lucri
gratia sed voluntarie. Quibus nimirum verbis pa-
storibus pie precavetur ne dum subditorum
inopiam satiant, se mucrone ambi-
tionis occidant, ne cum per eos carnis
subsidiis reficiuntur proximi, ipsi remaneant
a justitie pane jejuni. Hanc pastorum
sollicitudinem Paulus excitat dicens: Qui suorum
et maxime domesticorum curam non habet
fidem negavit et est infideli deterior.
Inter hec itaque metuendum est sollerter et intuen-
dum ne dum cura ab eis exterior agitur
ab intima intentione mergantur. Plerum-
que enim ut prediximus corda rectorum dum
temporali sollicitudini inaniter deserviunt ab
intimo amore frigescunt, et foras fu-
sa oblivisci non metuunt quod agenda
regimina susceperunt. Sollicitudo ergo que sub-
ditis exterius impenditur sub certa ne-
cesse est mensura teneatur. Unde et bene ad Eze-
chielem dicitur: Sacerdotes caput suum non
radent neque comam nutrient, sed
tondentes attondeant capita sua. Sa-
cerdotes itaque jure vocati sunt qui
ut sacrum ducatum prebeant fidelibus
presunt. Capilli vero in capite exteriores
sunt cogitationes in mente. Qui dum super ce-
rebrum insensibiliter oriuntur, curas vite
presentis designant, que ex sensu negligenti
quia importune aliquando prodeunt quasi nobis
non sentientibus procedunt. Quia igitur cun-
cti qui presunt habere quidem exteriores sollicitudines
debent nec tamen eis vehementer incumbere,
Sacerdotes recte et caput prohibentur radere
et comam nutrire, ut cogitationes car-
nis de vita subditorum nec a se funditus
amputent nec rursus ad crescendum
nimis relaxent. Unde et bene dicitur:
tondentes tondeant capita sua, ut
scilicet cura temporalis sollicitudinis et quantum

Sacerdotes caput non radent
tondentes tondeant capita sua

resecentur
necesse est praedicant et tunc recidat tamquam
ne immoderatius crescat dum inter cetera
per administrata exteriora prudentia
corporum vita protegitur, et rursum per
immoderationem cordis intentio non im-
pediatur. capilli in capite sacerdotum et
servari ut cutem cooperiant et resecari
ne oculos claudant. Capitulum 19
Inter haec necesse est ut rector solli-
cite invigilet ne hunc cupido
placendi hominibus pulset. ne cum
studiose interiora penetrat, cum provi-
de exteriora subministrat, se magis
a subditis diligi quam veritatem quaerat,
ne cum bonis actibus fultus a mun-
do videtur alienus, hunc auctori red-
dat extraneum amor privus. Hostis quippe
redemptoris est qui per recta opera
quae facit eius vice ab ecclesia amari con-
cupiscit, quia adulterinae cogitationis reus
est si placere puer sponsae oculis ap-
petit per quem sponsus dona transmittit.
Qui nimirum amor proprius cum rectoris
mentem ceperit aliquando hanc inordinate
ad mollitiem, aliquando vero ad asperita-
tem rapit. Ex amore enim suo mens
rectoris in mollitiem solvitur, quia cum pec-
cantes subditos conspicit, ne erga hunc
eorum dilectio torpeat corripere non prae-
sumit. Nonnumquam vero errata subditorum
quae increpare debuerat adulationibus de-
mulcet. Unde bene per prophetam dicitur: Vae
his qui consuunt pulvillos sub omni
cubito manus et faciunt cervicalia sub
capite universae aetatis ad capiendas
animas. Pulvillos quippe sub omni
cubito manus ponere est cadentes a
sua rectitudine animas atque in huius mun-
di se delectatione inclinantes blanda ad-
ulatione refovere. Quasi enim pulvillo
cubitus vel cervicalibus caput iacentis
excipitur cum correptionis duritia peccan-
ti subtrahitur eique mollities favoris
adhibetur, ut in errore molliter
iaceat quem nulla asperitas contradictionis
impulsat. Sed hoc rectores qui semet
ipsos diligunt his procul dubio exhi-
bent a quibus se nocere posse in stu-
dio gloriae temporalis timent. Nam quos
nil contra se valere conspiciunt, hos

Ve consuunt pulvillos sub omni cubito manus

nimirum asperitate semper rigidae invec-
tionis premunt. Numquam clementer admo-
nent, sed pastoralis mansuetudinis
obliti iure dominationis terrent. Quos recte
per prophetam divina vox increpat dicens: Vos Eze.
autem cum austeritate imperabatis eis et
cum potentia. Plus enim se quam auctorem
diligentes, iactanter erga subditos
erigunt, nec quid agere debeant, sed quid va-
leant attendunt. Nil de subsequenti
iudicio metuunt, improbe de temporali
potestate gloriantur. Libet ut licenter et illi-
cita faciant subditorumque nemo contradicat.
Qui ergo et prava studet agere et tamen
ad haec ceteros tacere vult, ipse sibimet testis
est quia plus veritate se appetit diligi, quam
contra se non vult defendi. Nemo quippe est
qui ita vivat ut aliquatenus non delin-
quat. Ille ergo se ipso amplius veritatem de-
siderat amari, qui sibi a nullo vult con-
tra veritatem parci. Hinc etenim Petrus
Pauli increpationem libenter accepit. Hinc
David correptionem subditi humiliter audi-
vit, quia rectores boni cum privato
diligere amore se nesciunt, liberae
puritatis verbum a subditis obsequium
humilitatis credunt. Sed inter haec necesse est ut
cura regiminis tanta moderaminis ar-
te temperetur, quatenus subditorum mens, cum
quaedam recte sentire potuerit, sic in vocis
libertate prodeat, ut tamen libertas in super-
biam non erumpat, ne dum fortasse im-
moderatius linguae eius libertas conceditur
vitae ab eis humilitas amittatur. Sci-
endum quoque est quod oportet ut rectores boni hominibus
placere appetant, sed ut proximos dul-
cedine proximos in affectu veritatis trahant,
non ut se amari desiderent, sed ut dilectionem
suam quasi quandam viam faciant, per quam
corda audientium ad amorem conditoris
introducant. Difficile quippe est ut quam-
libet recta denuntians praedicator qui
non diligitur libenter audiatur. Debet ergo qui
praeest et studere se diligi, quatenus possit audi-
ri, et tamen amorem suum per semetipsum
non quaerere, ne inveniatur ei cui famu-
lari cernitur occulta cogitationis tyran-
nide resultare. Quod bene Paulus insinuat
cum nobis sui studii occulta manifestat dicens

Sup[er] dorsum meum fabricaverunt

Unde et ego per omnia omnibus placeo. Et rursum dicit: Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. Placet ergo Paulus et non placet, quia in eo quod placere appetit, non se, sed per se hominibus veritatem placere quaerit.

c. xx

Scire etiam rector debet quod plerumque virtutes vitia se esse mentiuntur. Nam saepe sub parsimoniae nomine se tenacia palliat, contraque se effusio sub appellatione largitatis occultat. Saepe inordinata remissio pietas creditur, et effrenata ira spiritalis zeli virtus aestimatur. Saepe praecipitata actio velocitatis efficacia, atque agendi tarditas gravitatis consilium putatur. Unde necesse est ut rector animarum virtutes ac vitia vigilanti cura discernat, ne aut cor tenacia occupet, et parcum se in dispensationibus exsultet; aut cum effuse quid perditur, largum se quasi miserando glorietur; aut remittendo quod ferire debuit, ad aeterna supplicia subditos pertrahat; aut immaniter feriendo quod delinquitur, ipse gravius delinquat; aut hoc quod agi recte ac graviter potuit, immature praeveniens levigat; aut bonae actionis meritum differendo ad deteriora permutet.

~~cap. decimum de discretione correptionis~~

c. 21

Sciendum est quoque quod <u>dissimulatio</u> aliquando subditorum vitia prudenter dissimulanda sunt, sed quia dissimulantur indicanda; aliquando et cognita mature toleranda; aliquando vero subtiliter et occulta perscrutanda; aliquando leniter arguenda; aliquando autem vehementer increpanda. Nonnulla quippe, ut diximus, prudenter dissimulanda sunt, sed quia dissimulantur indicanda, ut cum delinquens et deprehendi se agnoscit et perpeti, has quas in se tacite tolerari considerat, augere culpas erubescat, seque se iudice puniat, quem apud se rectoris patientia clementer excusat. Qua bene dissimulatione Iudaeam Dominus corripuit, cum per prophetam dixit: Mentita es, et mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo,

Isa. lvii

quia ego tacens et quasi non videns. Et dissimulavit ergo culpas, et innotuit, quia et contra peccantem tacuit, et hoc ipsum tamen quia tacuerit dixit. Nonnulla autem etiam aperte cognita mature toleranda sunt, cum videlicet rerum opportunitas minime congruit ut aperte corrigatur. Nam secta immature vulnera deterius infervescunt, et nisi cum tempore medicamenta conveniant, constat procul dubio quod medendi officium amittant. Sed cum tempus subditis ad correptionem quaeritur, sub ipso culparum pondere patientia praepositi exercetur. Unde bene per psalmistam dicitur: Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores. In dorso quippe onera sustinemus. Supra dorsum ergo suum fabricasse peccatores queritur, ac si aperte dicat: Quos corrigere nequeo, quasi superimpositum onus porto. Nonnulla autem subtiliter occulta perscrutanda sunt, ut quibusdam signis erumpentibus, rector in subditorum mente omne quod clausum latet inveniat, et interveniente correptionis articulo, ex minimis maiora cognoscat. Unde recte ad Ezechielem dicitur: Fili hominis, fode parietem. Ubi mox propheta subiungit: Et cum fodissem parietem, apparuit ostium unum. Et dixit ad me: Ingredere, et vide abominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi, et ecce omnis similitudo reptilium et animalium abominatio, et universa idola domus Israel depicta erant in pariete. Per Ezechielem quippe praepositorum persona signatur, per parietem duritia subditorum. Et quid est parietem fodere, nisi acutis inquisitionibus duritiam cordis aperire? Quem cum fodisset, apparuit ostium, quia cum cordis duritia vel studiosis perscrutationibus vel maturis correptionibus scinditur, quasi quaedam ianua ostenditur, ex qua omnia in eo qui corripitur cogitationum interiora videantur. Unde et bene illic sequitur: Ingredere, et vide <u>abominationes pessimas quas isti faciunt hic</u>. Quasi ingreditur ut abominationes aspiciat, qui discussis quibusdam signis exterius, ita corda subditorum penetrat, ut cuncta ei quae illicite cogitantur innotescant. Unde et subdidit: Et ingressus vidi, et ecce omnis similitudo reptilium et animalium abominatio. In reptilibus cogitationes omnino terrenae signantur, in animalibus vero iam quidem aliquantulum a terra suspensae, sed adhuc terrenae mercedis praemia requirentes. Reptilia namque toto

ffode parietem et vide abominationes

ergo corde terre inheserit anima ut mo-
le corporis a terra suspensa sit. Appeti-
tu tamen gule ad terram se inclinat.
Reptilia itaque sunt in circuitu picta. quia
cogitationes volubiles in mente que a ter-
renis desideriis nunquam levantur. Anima-
lia quoque sunt ultra picturam. quia et si
qua iam iusta seu quasi honesta co-
gitant. appetendis tamen lucris temporalibus
et honoribus que deserviunt. et per semet
ipsa quidem iam quasi a terra suspensa sunt. sed
adhuc per ambitum quasi per figure depicte
ad yma submittuntur. Bene et
subditur et universa ydola domus israel
depicta erant in pariete. Scriptum quippe
3. est. Et avaricia que est ydolorum servitus.
Recte ergo post animalia ydola describun-
tur. quia et si honesta actione nonnulli quasi a
terra se erigunt. ambicione tamen inhone-
sta semetipsos ad terram deponunt. Bene
autem depicta erant. quia dum exteriorum
rerum intuitu species attrahuntur. quasi in
corde depingitur. quidquid fictis imagini-
bus deliberando cogitatur. Notandum
itaque est. quia prius foramen in pariete. ac
deinde ostium cernitur. et tunc demum
occulta abhominacio demonstratur. quia
nimirum uniuscuiusque peccati prius signa fo-
rinsecus. deinde ianua aperte ini-
quitatis ostenditur. et tunc demum omne ma-
lum quod intus latet aperitur. Nonnulla
autem sunt leniter arguenda. nonnulla
vero leniter corrigenda sunt. Nam cum
non malicia sed sola ignorancia vel
infirmitate delinquitur profecto magno
moderamine ipsa delicti correptio
temperanda. Cuncti quippe quousque in
hac mortali carne subsistimus. corrup-
cionis nostre infirmitatibus subiacemus.
Ex se ergo debet quisque colligere. qualiter alie-
ne oporteat imbecillitati misereri.
ne contra infirmitatem proximi si ad incre-
pacionis vocem fervencius rapitur oblitus
sui esse videatur. Unde paulus bene
admonet dicens. Et si preoccupatus
fuerit homo in aliquo delicto. vos qui
spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu
mansuetudinis. considerans teipsum
ne et tu tempteris. Ac si aperte di-
cat. Cum displicet ex aliena infirmitate
quod conspicis. considera quid es. ut in

pravos zelo se prius temperet. Dum is
qui increpat timet. Nonnulla autem
sunt vehementer increpanda. ut cum cul-
pa ab auctore non cognoscitur. quanti sit
ponderis. ab increpantis ore sentiatur.
et cum sibi quis malum quod perpetravit
leviget. hoc contra se graviter correptoris
asperitate pertimescat. Debitum quippe
rectoris est. superne patrie gloriam per vocem
predicacionis ostendere. quanta in hoc vite
itinere temptamenta antiqui hostis late-
ant aperire. et subditorum mala
que tolerari leviter non debent. cum magna
zeli asperitate corrigere. ne si minus
contra culpas accenditur. culparum omni-
um reus teneatur. Unde bene ad ezechielem
dicitur. Sume tibi laterem et pones eum
coram te. et describes in eo civitatem
iherusalem. Statimque subiungitur. Et ordinabis
adversus eam obsidionem et edificabis
municiones et comportabis aggerem
et dabis contra eam castra et pones
arietes in gyro. Eique ad munitionem
suam protinus subinfertur. Et tu sume
tibi sartaginem ferream. et pones
eam murum ferreum inter te et civitatem.
Cuius enim ezechiel propheta nisi ma-
gistrorum speciem tenuit. cui dicitur. Sume tibi
laterem et pones eum coram te et de-
scribes in eo civitatem iherusalem. Doctores quippe
sibi laterem sumunt. quando ter-
renum auditorum cor ut doceant apprehen-
dunt. Quem scilicet laterem coram se ponunt.
quia totum illud mentis intencione custodiunt.
In quo et civitatem iherusalem iubentur describere.
quia predicando terrenis cordibus curant
summopere quam sit superne pacis visio de-
monstrare. Sed quia incassum gloria patrie
celestis agnoscitur. nisi et quanta hic
irruant hostis callidi temptamenta no-
scantur. apte subiungitur. Et ordinabis
adversus eam obsidionem et edificabis
municiones. Sancti quippe predicatores
obsidionem circa laterem in quo iherusalem
civitas descripta est ordinant. quando ter-
rene menti sed tamen superna querenti
quanta eam in hoc vite tempore vitiorum
impugnet adversitas. demonstrant. Nam
unumquodque peccatum quo proficientibus

nota

impediatur. Quid enim qui obsidio contra ci-
vitatem Jerusalem vocem praedicatoris ordi-
natur. Et quae non solum contra inimicos sed
qualiter vicia impugnet. Voluntatem
quomodo custodite virtutes nos robo-
rent recte subiungitur: Et aedificabis
munitiones. Munitiones quippe sanctus prae-
dicator aedificat, qui virtutes quibus
resistat vitiis demonstrat. Et quia cre-
scente virtute plerumque bella temptationis
augentur, recte adhuc additur: Et comporta-
bis aggerem et dabis contra eam
castra et pones arietes in gyro.
Aggerem namque comportat qui praedica-
tor quisque molem crescentis temptationis enun-
ciat. Et contra Jerusalem castra erigit qui
recte intentioni audientium hostis callidi
circumspectiones et quasi incomprehensibiles
insidias praedicit. Atque in gyro arietes
ponit, cum temptationum aculeos in hac vi-
ta nos undique circumdantes et virtutis
murum perforantes innotescit. Et cun-
cta haec licet subtiliter rector insinuet,
nisi contra delicta singulorum emulationis
spiritu ferveat, nullam sibi in perpetuum ab-
solutionem parat. Unde illic recte adhuc sub-
iungitur: Et tu sume tibi sartaginem
ferream et pones eam murum ferreum
inter te et civitatem. Per sartaginem qui-
pe frixura mentis, per ferrum vero mina-
rum fortitudo signatur. Quid vero acri-
us doctoris mentem quam zelus dei frigit
et excruciat? Unde Paulus huius sartaginis
urebatur frixura cum diceret: Quis infir-
matur et ego non infirmor? Quis scan-
dalizatur et ego non uror? Et quia quisquis
zelo dei accenditur, ne damnari ex
negligentia debeat, forti in perpetuum custo-
dia munitur. Recte dicitur: Pones eam
murum ferreum inter te et inter civitatem. Sar-
taginem enim ferream, murum ferreum inter
te et civitatem ponit, cum nunc for-
tem zelum rector exhibet, quatenus
zelum postmodum inter se et auditores suos
forte munitionem tenet, ne se ad vin-
dictam desidem reddat, si nunc fuerit in
correptione dissolutus. Sed inter haec sciendum
est quia dum ad increpationem se mens do-
ctoris exasperat, difficile valde est ut
non aliquando et aliquid quod dicere non debet erum-
pat. Et plerumque contingit ut dum culpa
subditorum cum magna invectione corripi-

Si quis abierit cum amico ad silvam et cetera
ligno securis de manu

magistri lingua usque ad excessum verba
pertrahatur. Cumque increpatio immoderate
accenditur, corda delinquentium in despera-
tione deprimuntur. Unde necesse est ut ex-
asperatus rector cum subditorum mentem
plus se quam debuit percussisse considerat,
apud se semper ad paenitentiam recurrat, ut
per lamenta veniam in conspectu veritatis ob-
tineat. Et eo etiam quod zeli studio
peccat. Sic quod figuraliter dominus per Moysen
precepit dicens: Si quis abierit cum ami-
co suo simpliciter in silvam ad ligna caedenda
et ligni securis fugerit manum, ferrum-
que lapsum de manubrio amicum eius
percusserit et occiderit, hic ad unam supra-
dictarum urbium fugiet et vivet. Ne
forte proximus eius cuius sanguis effusus est
dolore stimulo persequatur et apprehendat
eum et percutiat animam eius. Ad silvam quippe
cum amico imus, quoties cum subditis ad intuenda
delicta subditorum convertimur. Et simpl-
ligna succidimus cum delinquentium vicia
pia intentione resecamus. Sed securis ma-
num fugit cum sese increpatio plus
quam necesse est in asperitatem pertrahit. Fer-
rum quod de manubrio prosilit cum de cor-
reptione sermo durior excedit. Et ami-
cum percutit et occidit cum auditorem suum
prolata contumelia ab spiritu dilectionis inter-
ficit. Correpti namque mens repente
ad odium proruit, si hanc immoderata
increpatio plus quam debuit addicit.
Sed is qui incaute ligna percutit et
proximum extinguit ad tres necesse est ur-
bes fugiat, ut in una earum defensus vi-
vat, quia si ad penitentie lamenta conversus
in unitate sacramenti sub fide spe et cari-
tate absconditur, reus perpetrati homicidii
non tenetur. Eumque extincti proximi cum
invenerit non occidit, quia cum districtus
iudex venerit qui sese nobis per naturae
consortium iunxit, ab eo procul dubio cul-
pe reatum non expetit quem sub eius
venia fides spes et caritas ab-
scondit. ~~Quantum rector sacre legis~~
~~meditacionibus debeat esse intentus~~

Sed omne hoc rite a rectore agi-
tur, si superni timoris et dilectio-
nis afflatus studiose cotidie sacri
eloquii precepta meditetur, ut in eo vim
sollicitudinis et erga celestem vitam pro-

pa

providencie superne quam humane conuersacionis usus indesinenter destruit divine admonicionis verba restaurent, et qui ad vetustatem vite per societatem secularium ducitur, ad amorem semper spiritualis patrie compunccionis aspiracione renovetur. Valde namque inter humana verba cor defluit, cumque indubitanter constet quod exterioribus occupacionum tumultibus impulsum a semetipso corruat, studere incessabiliter debet ut per erudicionis studium resurgat. Hinc est enim quod Paulus Thimotheo discipulo admonet dicens: Dum venio attende leccioni. Hinc David ait: Quomodo dilexi legem tuam domine, tota die meditacio mea est. Hinc Moysi dominus de portanda archa precepit dicens: Facies quatuor circulos aureos quos pones per quatuor arche angulos. Facies quoque vectes de lignis sethim et operies eos auro, inducesque per circulos qui sunt in arche lateribus ut portetur in eis, qui semper erunt in circulis nec unquam extrahentur ab eis. Quid enim per archam nisi sancta ecclesia figuratur? Cui quatuor circuli aurei per quatuor angulos adiungi iubentur, quia in eo quod per iiii^or^ mundi partes tenditur, dilatata procul dubio quatuor sancti ewangelii libris accincta predicatur. Vectesque de lignis sethim fiunt qui eisdem ad portandum circulis inseruntur, quia fortes perseverantesque doctores velut imputribilia ligna querendi sunt, qui instruccioni sacrorum semper voluminum inherentes sancte ecclesie unitatem denunciant, et quasi intromissi circulis archam portent. Vectibus quippe archam portare est bonis doctoribus sanctam ecclesiam ad rudes infidelium mentes predicando deducere. Qui auro quoque iubentur operiri, ut cum sermone aliis insonant, ipsi eciam vite splendore fulgescant. De quibus apte subditur: Qui semper erunt in circulis nec unquam extrahentur ab eis, quia nimirum necesse est ut qui ad officium predicacionis excubant a sacre leccionis studio non recedant. Ad hoc namque vectes in circulis semper esse iubentur,

ut cum portari archam opportunitas exigit, de intromittendis vectibus portandi nulla tarditas generetur, quia nimirum cum spirituale aliquid a subditis pastor inquiritur, ignominiosum valde est si tunc querat discere cum questionem debet enodare. Sed circulis vectes inhereant, ut doctores semper in suis cordibus eloquia sacra meditantes, testamenti archam sine mora elevent, si quod necesse est protinus docent. Unde bene primus pastor ecclesie pastores ceteros admonet dicens: Parati semper ad satisfaccionem omni poscenti vos racionem de ea que in vobis est fide et spe. Ac si aperte dicat: ut portandam archam nulla mora prepediat, vectes a circulis nunquam recedant. ¶ ~~Quanta debet esse diversitas in arte predicacionis.~~

C. 23 Alius hic incipit liber pastoralis

3us liber

Quia igitur qualis debeat esse pastor ostendimus, nunc qualiter doceat demonstremus. Ut enim longe ante nos reverende memorie Gregorius Nazanzenus edocuit, non una eademque cunctis exhortacio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas astringit. Sepe namque aliis officiunt que aliis prosunt. Quia et plerumque herbe que hec animalia nutriunt alia occidunt, et lenis sibilus equos mitigat, catulos instigat, et medicamentum quod hunc morbum imminuit alteri vires iungit, et panis qui vitam fortium corroborat parvulorum necat. Pro qualitate igitur audiencium formari debet sermo doctorum, ut et ad sua singulis congruat, et tamen a communis edificacionis arte nunquam recedat. Quid enim sunt intente mentes auditorum, nisi ut ita dixerim quedam in cithara tensiones strate cordarum, quas tangendi artifex ut non sibimet dissimile canticum faciat, dissimiliter pulsat. Et ideo corde consonam modulacionem reddunt, quia uno quidem plectro sed non uno impulsu feriuntur. Unde et doctor quisque, ut in una cunctos virtute caritatis edificet, ex una doctrina non una eademque exhortacione tangere corda audiencium debet. Aliter namque viri, aliter admonende sunt femine, aliter iuvenes, aliter senes,

aliter inopes aliter locupletes aliter
laeti aliter tristes aliter subditi aliter praelati
aliter servi aliter domini aliter huius mundi sapi-
entes aliter hebetes aliter impudentes
aliter verecundi aliter protervi aliter pusil-
lanimes aliter patientes aliter impa-
tientes aliter benivoli aliter invidi aliter
simplices aliter impuri aliter incolumes
aliter egri aliter qui flagella metuunt et
propterea innocenter vivunt aliter qui sic in ini-
quitate duruerunt ut nec per flagella
corrigantur aliter nimis taciti aliter
multiloquio vacantes aliter pigri aliter
precipites aliter mansueti aliter iracundi
aliter humiles aliter elati aliter pertinaces
et aliter inconstantes aliter gule dediti
aliter abstinentes aliter qui sua misericorditer
tribuunt aliter qui aliena rapere non desistunt
aliter discordes aliter pacati aliter semi-
nantes iurgia aliter pacifici aliter admo-
nendi sunt qui sacre legis verba non recte
intelligunt aliter qui recte intelligunt sed
tamen humiliter non loquuntur aliter qui cum predicare
digne valeant pre nimia humilitate formidant
aliter quos a predicatione imperfectio vel etas
prohibet et tamen precipitatio impellit
aliter qui in hoc quod temporaliter appetunt prosperan-
tur aliter qui ea que sunt mundi concupiscunt
sed tamen adversitatis labore fatigantur aliter
coniugiis obligati aliter a coniugii
nexibus liberi aliter admixtionem car-
nis experti aliter ignorantes aliter qui
peccata deplorant operum aliter qui cogitationum
aliter qui commissa plangunt nec tamen dese-
runt aliter qui deserunt nec tamen plangunt
aliter qui illicita que faciunt etiam laudant
aliter qui accusant prava nec tamen devitant
aliter qui repentina concupiscentia superantur aliter
aliter qui in culpa ex consilio ligantur aliter
qui licet minima tamen crebro faciunt illici-
ta aliter qui se a parvis custodiunt sed aliquan-
do in gravibus demerguntur aliter qui bona nec
inchoant aliter qui inchoata minime
consummant aliter qui mala occulte agunt
et bona publice aliter qui bona que faciunt
abscondunt et quibusdam tamen factis publi-
ce mala de se opinari permittunt. Sed
quid utilius est quod hec cuncta collecta
enumeratione transcurrimus si non etiam ammoni-
tionis modos per singula quanta pos-
sumus brevitate pandamus. Aliter

pa

c. 28

ammonendi sunt viri aliter mulieres
Aliter ammonendi sunt viri aliter
mulieres quia illis graviora istis vero
iniungenda sunt leviora ut illos
magna exerceant istas vero ad levia de-
mulcendo convertant. c. 29
Aliter ammonendi sunt iuvenes atque
aliter senes quia illos plerumque severitas
ammonitionis ad profectum dirigit istos vero
ad meliora opera deprecatio blanda com-
ponit. Scriptum quippe est Seniorem ne
increpaveris sed obsecra ut patrem.
27 Aliter inopes aliter locupletes.
Illos namque offerre consolationis sola-
tium contra tribulationem istos vero infer-
re metum contra elationem debemus. Inopi quip-
pe per semetipsum Dominus dicit Noli timere quia non con-
funderis. Cui non longe post blandiens
dicit paupercula tempestate convulsa.
Rursumque hanc consolatur dicens Elegi te in
camino paupertatis. At contra Paulus disci-
pulo dicit Divitibus huius
seculi precipe non superbe sapere neque sperare
in incerto divitiarum. Ubi notandum
valde est quod humilitatis doctor memoriam
divitum faciens non ait Roga sed
precipe. quia sic impendenda est pietas in-
firmitati. ut honor tamen non debeat elationi.
Talibus quoque recte quod dicitur tanto rectius
iubetur quanto et in rebus temporalibus alti-
tudine cogitationis intumescunt. De his
in evangelio Dominus dicit Ve vobis divitibus
qui habetis consolationem vestram. Quia enim eterna
que sunt eterna gaudia nesciunt. ex presentis
vite habundantia consolantur. Offerenda est
ergo eis consolatio quos caminus paupertatis
excoquit atque illis inferendus est ti-
mor quos consolatio glorie temporalis ex-
tollit. ut et illi discant quod divitias
quas non conspiciunt possidebunt.
et illi cognoscant quod eas quas con-
spiciunt nequaquam tenere possunt. Plerumque
tamen personarum ordinem permutat qualitas
morum. ut sit dives humilis sit pau-
per elatus. Unde mox predicantis lingua
cum audientis debet vita congruere. ut
tanto districtius in paupere elationem
feriat. quanto eam nec illata pau-
pertas inclinat. et tanto lenius hu-
militatem mulceat quanto nec eos ha-
bundantia que sublevat exaltat. Non-
numquam tamen superbis divites exhor-

tatoris blandimento placandus est. Quia et plerumque dura vulnera per leviora fomenta mollescunt, et furiosi incantatoribus saepe ad salutem medico blandiente reducuntur. Eisque cum dulcedine condescenditur, languor insaniae mitigatur. Neque enim negligendum est quod cum Saulem spiritus adversus invaderet, apprehensa David cithara eius vesaniam sedabat. Quid enim per Saulem nisi elatio potentium, quid per David nisi humilis vita sanctorum signatur? Cum ergo Saul ab immundo spiritu arripitur, David canente eius vesania temperatur, quia cum sensus potentium per elationem in furorem vertitur, dignum est ut ad salutem mentis quasi dulcedine citharae locutionis nostrae tranquillitate revocetur. Aliquando autem cum saeculi potestates arguuntur, prius in quibusdam quasi alieno negotio requirendi sunt; et cum rectam sententiam quasi in alterum protulerint, tunc modis congruentibus de proprio reatu feriendi sunt, ut mens temporali potentia tumida contra correptorem nequaquam se erigat, quae per superbiam suam iudicio publico cervicem calcat; ut in defensione se quaerat, quae sententia oris sui ligatur. Hinc est enim quod Nathan propheta regem arguere veniens quasi de causa pauperis contra divitem iudicium quaerebat, ut prius rex sententiam diceret et reatum suum postmodum audiret, quatenus nequaquam iustitiae contradiceret quam in semetipsum protulisset. Vir itaque sanctus et peccatorem considerans et regem, miro ordine audacem reum prius per confessionem ligare studuit, et postmodum per invectionem secare. Celavit paululum quem quaesivit, sed percussit repente quem tenuit. Tardius enim fortasse ictus incumberet, si ab ipso sermonis exordio aperte culpam ferire voluisset. Sed praemissa similitudine eam quam occultabat acuit increpationem. Quasi ad aegrum medicus venerat, secandum vulnus videbat, sed de patientia aegri dubitabat. Abscondit ergo ferrum medicinale sub veste, quod eductum subito fixit in vulnere, ut secantem sentiret gladium antequam cerneret, ne si ante cerneret

recusaret

Aliter admonendi sunt laeti, aliter tristes. 26 124
Laetis videlicet inferenda sunt tristia quae sequuntur ex supplicio, tristibus vero inferenda sunt laeta quae promittuntur ex regno. Discant laeti ex minarum asperitate quod timeant, audiant tristes praemiorum gaudia de quibus praesumant. Illis namque dicitur: Vae vobis qui ridetis nunc, quia flebitis. Isti vero eodem magistro docente audiant: Iterum videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Nonnulli autem laeti vel tristes non rebus fiunt, sed conspersionibus existunt. Quibus profecto intimandum est quia quaedam vitia quibusdam conspersionibus iuxta sunt. Habent enim laeti ex propinquo luxuriam, tristes iram. Unde necesse est ut non solum quisque consideret quod ex complexione patitur, sed etiam quod ex vitio deterius urgetur, ne dum nequaquam pugnat contra hoc quod tolerat, ei a quo se liberum aestimat vitio succumbat. purget

Aliter admonendi sunt subditi, atque aliter praelati: 27
illos ne subiectio conterat, istos ne locus superior extollat; illi ne minus quam iubentur impleant, isti ne plus iusto iubeant; illi ut humiliter subiaceant, isti ut temperanter praesint. Nam hoc quod intelligi et figuraliter potest, illis dicitur: Filii, obedite parentibus vestris in Domino; istis vero praecipitur: Et patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros. Ephe 6
Illi discant qualiter ante occulti arbitri oculos interiora componant; isti qualiter commissis sibi exempla bene vivendi etiam exterius praebeant. bene
Sciant enim praelati quia si perversa umquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos exempla perditionis transmittunt. Unde necesse est ut tanto se cautius a culpa custodiant, quanto per prava quae faciunt non soli moriuntur, sed aliorum animarum rei sunt, quas pravis exemplis destruxerunt. Admonendi ergo sunt illi ne districtius puniantur, si absolvi nequiverint vel soli; isti ne de subditorum erratibus iudicentur, etiam si se securos inveniunt. Illi ut tanto circa se sollicitius vivant, quanto eos aliena cura non implicat; isti vero ut aliorum curas sic expleant, quatenus et suas agere non desistant, et propriam sollicitudinem fervant ut a custodia commissorum

custodia nimis torpescat. Hinc enim per Salomonem dicitur: Vade ad formicam o piger et considera vias eius et disce sapientiam. Hinc etiam Salomonis voce admonetur dicens: Fili mi si spoponderis pro amico tuo defixisti apud extraneum manum tuam et laqueatus es verbis oris tui et captus propriis sermonibus. Spondere namque pro amico est alienam animam in periculo sue conversacionis accipere. Unde et apud extraneum manus defigitur quia apud curam sollicitudinis que ante deerat mens ligatur. Verbis vero oris sui laqueatus est et propriis sermonibus captus quia dum commissis cogitur bona dicere ipse prius necesse est que dixerit custodire. Laqueatur ergo verbis oris sui dum exigente racione constringitur ne eius vita ad aliud quam admonet relaxetur. Unde apud districtum iudicem cogitur tanta in opere exsolvere quanta cum constat aliis voce precepisse. Recte ergo et huic exhortacio subditur cum dicitur: Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum libera quia incidisti in manum proximi tui. Discurre festina suscita amicum tuum. Ne dederis sompnum oculis tuis nec dormitent palpebre tue. Qui enim ad vivendum aliis in exemplo preponitur non solum ut ipse vigilet sed etiam ut amicum suscitet admonetur. Ei namque vigilare bene vivendo non sufficit si non et illum cui preest a peccati torpore disiungit. Bene namque dicitur: Ne dederis sompnum oculis tuis nec dormitent palpebre tue. Sompnum quippe oculis dare est intencione cessante subditorum curam omnino negligere. Palpebre vero dormitant cum cogitaciones nostre ea que in subditis arguenda cognoscunt pigredine depresse dissimulant. Plene autem dormire est commissorum acta nescire nec corrigere. Non autem dormire sed dormitare est que quidem reprehendenda sunt cognoscere sed tamen propter mentis tedium dignis ea increpacionibus non emendare. Dormitando vero oculus ad plenissimum sompnum ducitur quia plerumque dum prelatus malum quod cognoscit non resecat ad hoc quandoque negligencie sue merito pervenit ut quod a subditis delinquitur nec cognoscat. Admonendi itaque sunt qui presunt ut per circumspectionis studium animalia celi fiant

circa quippe celi animalia in circuitu et intus oculis plena describuntur. Dignum quippe est ut cuncti qui presunt intus atque in circuitu oculos habeant quatenus et interno iudici in semetipsis placere studeant et exterius exempla vite prebentes ea etiam que in aliis sunt corrigenda deprehendant. Admonendi sunt subditi ne prepositorum suorum vitam temere iudicent si quid eos forte agere reprehensibiliter vident ne unde mala recte redarguunt inde per elacionis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt ne dum culpas prepositorum considerant contra eos audaciores fiant sed sic si qua valde sunt eorum prava apud semetipsos diiudicent ut tamen divino timore constricti ferre sub eis iugum reverencie non recusent. Quod melius ostendimus si David factum ad medium deducamus. Saul quippe persecutor cum ad purgandum ventrem speluncam fuisset ingressus illic cum viris suis David inerat qui iam tam longo tempore persecucionis eius mala tolerabat. Cumque eum viri sui ad feriendum Saul accenderent fregit eos responsionibus quia mittere manum in christum domini non deberet. Qui tamen occulte surrexit et oram clamidis eius abscidit. Quid enim Saul nisi malos rectores quid David nisi bonos subditos designat? Saul ergo ventrem purgare est prepositos conceptam in corde maliciam usque ad opera miseri odoris extendere et cogitata apud se noxia factis exterioribus exsequendo monstrare. Quem tamen David ferire metuit quia pie subditorum mentes ab omni se obtrectacionis peste abstinentes prepositorum vitam nullo lingue gladio percuciunt et cum de imperfectione reprehendunt. Qui et si quando per infirmitatem sese abstinere vix possunt ut extrema quedam atque exteriora prepositorum mala sed tamen humiliter loquantur quasi oram clamidis silenter incidunt quia videlicet dum prelate dignitati saltem innoxie et latenter derogant quasi regis suppositi v[estem]

sancte fecerat. Sed cum ad se ipsos rede-
unt, semetipsos vehementissime vel de be-
ne missa verbi laceratione reprehendunt.
Unde et bene illud scriptum est: Postquam per-
cussit David cor suum, eo quod abscidis-
set oram clamidis Saul. Facta quippe
prepositorum oris gladio ferienda non
sunt, etiam cum recte reprehendenda
iudicantur. Sed si quando contra eos vel
in minimis lingua labitur, necesse est ut
per afflictionem penitencie cor prematur, quatenus
ad semetipsum redeat, et cum preposite
potestati deliquerit, eius contra se iudicium
a quo sibi prelata est perhorrescat. Nam cum
prepositis delinquimus, eius ordini qui nobis
eos pretulit obviamus. Unde Moyses quoque
cum contra se et Aaron conqueri populum
cognovisset, ait: Nos enim quid sumus? Nec con-
tra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. 28
Aliter admonendi sunt servi, aliter
domini. Servi scilicet ut in se semper humilitatem
condicionis aspiciant; domini vero ut na-
ture sue, qua equaliter sunt cum servis
conditi, memoriam non amittant. Ser-
vi admonendi sunt ne dominos despici-
ant, si ordinacioni eius superbiendo contradicunt.
Domini quoque admonendi sunt quia contra Deum
de munere eius superbiunt, si eos quos per condicionem
tenent subditos equales sibi
per nature condicionem non cognoscunt. Isti
admonendi sunt ut agnoscant se servos
dominorum; illi admonendi sunt
ut agnoscant se conservos esse servorum. Isti
namque dicitur: Servi, obedite dominis carna-
libus. Et rursum: Quicumque sunt sub iugo servi, do-
minos suos omni honore dignos arbi-
trentur. Illis autem dicitur: Et vos domini eadem
facite illis, remittentes minas, sci-
entes quia et illorum et vester Dominus est in celis.
29 Aliter admonendi sunt sapientes huius
seculi, atque aliter hebetes. Sapientes
quippe admonendi sunt ut amittant
scire que sciunt; hebetes vero a-
monendi sunt ut appetant scire que ne-
sciunt. In illis hoc primum destruendum est
quod se sapientes arbitrantur; in istis iam
edificandum est quidquid de sapientia superna
cognoscitur, quia dum minime superbiunt, quasi
ad sustinendum edificium corda pre-
paraverunt. Cum illis laborandum est ut
sapientes stulti fiant, stultam sapientiam
deserant, et sapientiam Dei que est stulticia
quasi stulti discant; istis vero predicandum est
ut ab ea que putatur stulticia ad ve-
ram sapientiam vicinius transeant. Illis namque
dicitur: Si quis videtur inter vos esse sapiens
in hoc seculo, stultus fiat ut sit sapiens. Istis
autem dicitur: Non multi sapientes secundum carnem.
Et rursum: Que stulta sunt mundi elegit
Deus, ut confundat sapientes. Illos ple-
rumque rationis argumenta, istos vero non-
numquam melius exempla convertunt. Illis ni-
mirum prodest ut in suis allegationibus
victi iaceant; istis vero aliquando sufficit ut
laudabilia aliorum facta cognoscant. Unde
magister egregius, sapientibus et insipien-
tibus debitor, cum Hebreorum quosdam sapientes,
quosdam vero tardiores admoneret, illis de
completione veteris testamenti loquens
eorum sapientiam argumento superavit dicens: Quod autem an-
tiquatur et senescit, prope est interitum. Cum vero so-
lis exemplis quosdam trahendos conspiceret,
in eadem epistola adiunxit: Sancti ludibria
et verbera experti, insuper et vincula et
carceres; lapidati sunt, secti sunt, temptati
sunt, in occisione gladii mortui sunt. Et
rursum: Mementote prepositorum vestrorum qui
vobis locuti sunt verbum Dei, quorum intu-
entes exitum conversationis, imitamini fidem.
Ut istos victrix ratio frangeret, et illos ad
maiora conscendere imitatio blanda suaderet.
Aliter admonendi sunt impudentes, c 30
atque aliter verecundi. Illos namque ab im-
pudencie vicio non nisi increpacio du-
ra compescit; istos vero plerumque ad melio-
ra exhortatio modesta componit. Illi se de-
linquere nesciunt, nisi etiam a pluribus
increpentur; istos vero plerumque ad conversionem
sufficit quod eis doctor mala sua saltem
leniter ad memoriam reducit. Illos melius
corrigit qui invehendo reprehendit;
istis autem maior profectus adducitur, si
hoc quod in eis reprehenditur quasi ex latere tangatur.
Impudentes quippe Iudeorum plebem Dominus
aperte increpans ait: Frons mulieris me-
retricis facta est tibi, noluisti erubescere. Et rur-
sum verecundos refovet dicens: Confusionis
adolescentie tue oblivisceris, et obprobrii
viduitatis tue non recordaberis, quia domina-
bitur tui qui fecit te. Impudentes quos delin-

quietos galathas apostolus paulus increpat dicens: O insensati galathe quis vos fascinavit. Et rursum: Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consummamini. Culpas vero verecundium quasi compatiens
Phil 4 reprehendit dicens: Gavisus sum in domino vehementer quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis, occupati autem eratis. ut et illorum culpas increpatio detegeret et horum negligentias sermo mollior velaret.

31 c Aliter admonendi sunt protervi atque aliter pusillanimes. Illi enim dum valde de se presumunt exprobrando ceteros dedignantur. isti autem dum nimis infirmitatis sue sunt conscii plerumque in desperationem cadunt. Illi singulariter summa estimant cuncta que agunt; isti despecta vehementer putant esse que faciunt et idcirco in desperatione franguntur. Subtiliter itaque ab arguente discutienda sunt opera protervorum. ut in quo sibi placent ostendatur quia deo displicent. Tunc enim protervos melius corrigimus cum ea que bene egisse se credunt male acta monstramus. ut unde adepta gloria creditur. inde utilis confusio subsequatur. Nonnumquam vero cum se esse protervos minime recognoscunt. compendiosius ad correctionem veniunt. si alterius culpe manifestioris ex latere requisite improperio confundantur. ut ex eo quod defendere nequeunt. cognoscant se tenere improbe quod defendunt. Unde cum protervos paulus corinthios adversum se invicem videret inflatos. ut alius pauli. alius apollo. alius cephe. alius christi se esse diceret. incestus culpam in medium deduxit que apud eos et perpetrata fuerat et incorrecta remanebat dicens: Auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio qualis nec inter gentes. ita ut uxorem patris quis habeat. et vos inflati estis. et non magis luctum habuistis. ut tolleretur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ac si aperte dicat: Quid vos per protervia(m) hunc vel illum dicitis qui per dissolutionis negligentiam nullos vos esse monstratis. At contra pusillanimes aptius ad iter bene agendi reducimus. si quedam illorum bona ex latere requiramus. ut dum alia in eis reprehendendo corripimus alia amplectendo laudamus. quatenus eorum teneritudinem laus audita nutriat quam culpa increpata castigat. Plerumque utilius apud illos proficimus si et illorum bene gesta memoramus. et si qua ab eis inordinate gesta sunt non iam tamquam perpetrata corripimus, sed quasi adhuc ne perpetrentur debeant prohibemus. ut et illa que approbamus illatus favor augeat. et contra ea que reprehendimus magis apud pusillanimes exhortatio verecunda convalescat. Unde idem paulus cum thessalonicenses in accepta predicatione perdurantes quosdam de vicino mundi termino quadam consternatione pusillanimitatis turbatos agnosceret. prius in eis que fortia perspicit laudat. et tunc monendo postmodum que infirmata sunt roborat dicens: Gratias agere debemus deo semper pro vobis fratres. ita ut dignum est. quoniam supercrescit fides vestra et abundat caritas uniuscuiusque vestrum invicem. ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide. Qui cum blanda hec vite eorum preconia premisisset paulo post subdidit dicens: Rogamus autem vos fratres per adventum domini nostri ihesu christi et nostre congregationis in ipsum ut non cito moveamini a vestro sensu. neque terreamini. neque per spiritum. neque per sermonem. neque per epistolam tamquam per nos missam quasi instet dies domini. Egit enim verus doctor ut prius audirent laudati quod cognoscerent. et post quod exhortati sequerentur. quatenus eorum mentem ne admonitio subiuncta concuteret. laus premissa solidaret. et quos commotos esse vicini finis suspicione cognoverat. non iam redarguebat motos. sed quasi necdum commotos adhuc commoveri prohibebat. ut dum de ipsa levitate motus predicatori suo incognitos se crederent. tanto reprehensibiles fieri quanto et cognosci abhorrerent.

32 Aliter admonendi sunt impatientes atque aliter patientes. Dicendum namque est impatientibus quod dum frenare spiritum negligunt per multa etiam que non appetunt abrupta iniquitatis capiuntur. quia videlicet ca 9

mente impellit furor quod non tra-
hit desiderium et agit commota ve-
lut nesciens unde post doleat sci-
ens. Admonendi quoque sunt impacientes quod dum
repentino impulsu preventi quedam
velut alienati peragunt vix postea
mala perpetrata fuerint post tractata
cognoscunt. quod dum perturbationi
sue minus obsistunt. etiam si qua
a se tranquilla mente fuerint bene
gesta confundunt et impetu impro-
viso destruunt. quod diu fortasse
sub labore providi construxerunt.
Ipsa namque quoque virtus custosque
virtutum est patientia. per impatientie vicium
virtus caritatis amittitur. Scriptum quippe
est: Caritas patiens est. Igitur cum mi-
nus patiens est caritas non est. Per
hoc quoque impatientie vicium ipsa virtutum
nutrix doctrina dissipatur. Scriptum
namque est: Doctrina viri per patientiam
noscitur. Tanto ergo quisque minus osten-
ditur doctus quanto minus convincitur
patiens. Neque enim potest vera bona
docendo impendere si vivendo ne-
scit equanimiter aliena mala tole-
rare. Per hoc quoque impatientie vicium
plerumque mentem arrogantie mu-
cro transfigit, quia dum despici
in mundo hic quisque non patitur, bona si
qua sibi occulta sunt ostentare conatur.
Atque sic per impatientie vicium usque
ad arrogantiam ducitur dum quia tolerare
despectum non potest defendendo se inest
[illegible] ostentatione gloriatur. Unde scriptum
est: Melior est patiens arrogante. Quia
videlicet patiens quelibet mala perpeti ma-
vult quam ostentationis vicio bona sua occulta
cognosci. At contra eligit arrogans bona
[illegible] occulta iactare ne mala pos-
sit vel minima perpeti. Quia vero cum pa-
tientia relinquitur etiam bona reliqua que iam
gesta sunt destruuntur. Recte apud Ezechielem
est in altari Dei fossa iubetur ut in ea
scilicet superposita holocausta serventur. Si
enim in altari fossa non esset superveniens
aura destrueret omne quod in eo sacrificium
reperiret. Quid vero accipimus altare Dei
nisi animam iusti, que quot bona egerit
tot [illegible] se ante eius oculos sacrificia

est in altari fossa fieri iubetur

imponit. Quid altaris fossa nisi
bonorum patientia que dum mentem ad adversa
toleranda humiliat quasi in morem fovee bas-
simo posita demonstrat. Fossa ergo in altari
fiat ne superpositum sacrificium aura
dissipet. i. electorum mentem patientia
custodiat ne commota vento impaci-
entie etiam hoc quod bene operata est amittat. Be-
ne autem hec eadem fossa unius cubiti es-
se memoratur, quia nimirum si patientia deseritur
non unitatis mensura servatur. Unde et
Paulus ait: Invicem onera vestra por-
tate et sic adimplebitis legem Christi. Lex
enim Christi est caritas unitatis quam soli perficiunt
qui nec tunc gravantur. Audiant im-
patientes quod scriptum est: Melior est patiens
viro forti, et qui dominatur animo suo expug-
natore urbium. Minor quippe est victoria
urbium quia extra sunt que subiugantur. Valde
autem maius est quod per patientiam vincitur, quia
ipse a se animus superatur et semetipsum
sibi in mentem subicit quando eum patientia intra
se frenare compellit. Audiant impatientes
quod electis suis veritas dicit: In patientia vestra
possidebitis animas vestras. Tam enim condi-
ti mirabiliter sumus ut ratio animam et anima pos-
sideat corpus. Ius vero anime a possessione
repellitur si non prius anima a ratione pos-
sidetur. Custodem ergo conditionis nostre patientiam
dominus esse monstravit, qui in ipsa nos possi-
dere nosmetipsos docuit. Quanta ergo
sit impatientie culpa cognoscimus per quam
et hoc ipsum amittimus quod sumus. Audiant et
impatientes quod per Salomonem rursus dicitur:
Totum spiritum suum profert stultus, sapi-
ens autem differt et reservat in posterum.
Impatientia quippe impellente agitur ut
totus foras spiritus proferatur, quem ideo
citius perturbatio eicit quia nulla inte-
rius disciplina sapientie concludit. Sapiens
autem differt et reservat in posterum.
Lesus etenim in presens se ulcisci non desiderat
quia etiam tolerans parci optat. Sed tamen
iuste vindicari omnia extremo iudicio
non ignorat. At contra admonendi sunt pa-
tientes ne in eo quod exterius portant
interius doleant. ne tante virtutis
sacrificium quod integre foris immolant
intus malicie peste corrumpant. Et
cum ab hominibus non agnoscitur, sed tamen

impatientia quippe impellente agitur ut totus
foras spiritus proferatur quem ideo citius per turbatio
eicit quia nulla interius disciplina sapientie concludit
se lesus etiam in presens

Et de patiencia

sub divina examinatione ... tanto deterior culpa doloris fiat, quanto sibi ante homines virtutis speciem vendicat. Admonendi itaque sunt patientes ut studeant diligere quos sibi necesse est tolerare; ne si patientiam dilectio non sequatur, in deteriorem culpam odii virtus ostensa vertatur. Unde Paulus cum diceret: Caritas patiens est, illico adiunxit: benigna est. Ostendens videlicet quia quos ex patientia tolerat, amare etiam ex benignitate non cessat. Unde idem egregius doctor, cum patientiam discipulis suaderet, dicens: Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a vobis; quasi cunctis iam bene compositis ad intima convertitur, dicens: Cum omni malitia. Quia nimirum frustra clamor, indignatio et blasphemia ab exterioribus tollitur, si in interioribus vitiorum mater malitia dominatur; et incassum foras nequitia ex ramis inciditur, si surrectura multiplicius intus in radice servatur. Unde et per semetipsam Veritas dicit: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt, et orate pro persequentibus et calumpniantibus vos. Virtus itaque est coram hominibus adversarios tolerare, sed virtus coram Deo diligere; quia hoc solum sacrificium Deus accipit, quod ante eius oculos in altari boni operis caritatis flamma incendit. Hinc est quod rursum patientibus nec tamen diligentibus dicit: Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides? Perturbatio quippe impatientie festuca est, malitia vero in corde trabes in oculo. Illam namque aura temptationis agitat, hanc autem consummata nequitia pene immobiliter portat. Recte vero illic subditur: Ypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Ac si dicatur menti inique intus dolenti et foris se per patientiam sanctam ostendenti: Prius a te molem malitie excute, et tunc alios de impatientie levitate reprehende; ne dum non studes simulationem vincere, peius tibi sit aliena mala tolerare. Evenire etiam plerumque patientibus solet ut eo quidem tempore quo vel adversa patiuntur vel contumelias audiunt nullo dolore pulsentur, et sic patientiam exhibeant

q(ui)d festuca / q(ui)d trabs

ut custodire etiam cordis innocentiam non omittant; sed cum post paululum hec ipsa que pertulerunt ad memoriam revocant, igne se doloris inflammant, argumenta ultionis inquirunt, et mansuetudinem quam tolerantes habuerunt retractantes in malitiam vertunt. Quibus citius a predicatore succurritur, si que sit huius permutationis causa pandatur. Callidus namque adversarius bellum contra duos movet, unum scilicet inflammans ut contumelias prior inferat, alterum provocans ut contumeliis lesus reddat. Sed plerumque huius iam victor est qui iniuriam persuasus irrogat; ab illo autem vincitur qui illatam equanimiter portat. Super hunc igitur victor, quem commovendo subiugavit, tota contra alterum virtute se erigit, eique se fortiter obsistere et vincere dolet; et quem commovere in ipsa contumeliarum iaculatione non potuit, ab aperto interim certamine quiescens et secreta suggestione cogitationem lacessens, aptum deceptionis tempus inquirit. Quia enim publico bello perdidit, ad exercendas occultas insidias exardescit. Quietis namque iam tempore ad victoris animum redit et vel dampna rerum vel iniuriarum iacula ad memoriam reducit; cunctaque que sibi illata sunt vehementer exaggerans intolerabilia ostendit, tantoque merore mentem conturbat, ut plerumque vir patiens hec se equanimiter tolerasse postea captivus erubescat, seque non reddidisse contumelias doleat, et deteriora rependere, si occasio prebeatur, querat. Quibus ergo isti sunt similes, nisi his qui fortitudine in campo victores sunt, sed negligentia postmodum intra urbis claustra capiuntur? Quibus isti sunt similes, nisi his quos languor gravis a vita non subtrahit, sed leniter veniens recidiva febris occidit? Admonendi igitur sunt patientes ut cor post victoriam muniant, ut hoste publico bello superatum insidiari menibus mentis intendant, ut languorem plus serpentem timeant, ne hostis callidus in deceptione postmodum maiori exultatione gaudeat, quod illa dudum contra se rigida colla victor calcat. C. 33

Aliter amonendi sunt benivoli atque aliter invidi. Amonendi namque

sunt benivoli ut per alienos bonos congaudeant quod sibi etiam sua fecerint. Sic proximorum facta diligendo laudent ut ea etiam imitando multiplicent, ne si in hoc presentis vite stadio ad certamen alienum devoti fautores sed pigri spectatores assistunt, eo post certamen sine bravio remaneant quo nunc in certamine non laborent, et tunc eorum palmas afflicti respiciant, in quorum nunc laboribus otiosi durant. Valde quippe peccamus si aliena bene gesta non diligimus, sed nil mercedis agimus si ea que diligimus in quantum possumus non imitamur. Dicendum itaque est benivolis quia si imitari bona que laudando approbant non festinant, sic eis virtutis sanctitas sicut stultis spectatoribus ludicrarum artium histrionica vanitas placet. Illi namque aurigarum ac histrionum gesta favoribus efferunt, nec tamen tales esse desiderant quales eos esse conspiciunt quos laudant. Mirantur illos placita egisse, sed tamen vitant similiter placere. Dicendum est benivolis ut cum proximorum facta conspiciunt ad proprium cor redeant et de alienis actibus non presumant, ne bona laudent et agere recusent. Gravius quippe ultione feriendi sunt quibus placuit quod imitari noluerunt. Admonendi sunt invidi ut perpendant quante cecitatis sunt qui de alieno provectu deficiunt, aliena exaltatione contabescunt. Quam infelices sunt qui melioratione proximi deteriores fiunt, dumque augmentum prosperitatis aspiciunt apud alienae semetipsos anxie afflicti cordis sui peste moriuntur. Quid istis infelicius quos dum conspecta felicitas afficit, nequiores reddit pena livoris? Aliorum vero bona que habere non possunt si diligerent sua facerent. Sicut enim cuncti in fide positi multa membra sunt in uno corpore, que per officium quidem diversa sunt, sed eo ipso quod sibi vicissim congruunt unum fiunt. Unde fit ut pes per oculum videat, et per pedes oculi gradiantur, ut auditus aurium oris lingue serviat, et oris lingua cum auribus in usum suffragetur, manibus venter, ventri manus operentur. In ipsa ergo corporis positione accipimus quid in actione servemus. Nimis itaque turpe est non imitari quod sumus. Nostra sunt nimirum que imitari non possumus, si amamus in aliis, et que amantur in nobis eorum fiunt qui amant. Hinc ergo perpendant invidi quante virtutis est caritas, que alieni laboris opera nostra sine labore facit. Dicendum itaque est invidis quia cum se a livore minime custodiunt, in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur. De illo quippe scriptum est: Invidia autem dyaboli mors intravit in orbem terrarum. Quia enim celum ipse perdidit, conditum hominem invidit, et dampnationem suam perditus adhuc alios perdendo cumulavit. Admonendi sunt invidi ut cognoscant quantis lapsibus subcrescentis ruine subiaceant, quia dum livorem a corde non proiciunt, ad aperta operum nequitie devolvuntur. Nisi enim Cayn invidisset acceptam fratris hostiam, minime pervenisset ad extinguendam fratris vitam. Unde scriptum est: Et respexit Dominus ad Abel et ad munera eius, ad Cayn autem et ad munera eius non respexit. Iratusque est Cayn vehementer et concidit vultus eius. Livor itaque sacrificii fratricidii seminarium fuit. Nam quem meliorem se esse doluit, ne utcumque esset amputavit. Dicendum invidis quia dum sese illa intus peste consumunt, etiam quicquid in se aliud boni habere videntur interimunt. Unde scriptum est: Vita carnium sanitas cordis, putredo ossium invidia. Pv 14 Quid enim per carnes nisi infirma quedam ac tenera, et quid per ossa nisi fortia acta signantur? Et plerumque contingit ut quidam cum cordis innocentia in nonnullis suis actibus infirmi videantur, quidam vero iam quedam ante humanos oculos robusta exerceant, sed tamen erga aliorum bona intus invidie peste tabescant. Bene ergo dicitur: Vita carnium sanitas cordis, quia si mentis innocentia custoditur, etiam si qua foris infirma sunt quandoque roborantur. Et recte illic subditur: Putredo ossium invidia, quia per livoris vitium ante Dei oculos pereunt etiam que humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per invidiam putrescere est quedam etiam robusta deperire.

Cap. XI

Aliter admonendi sunt simplices atque aliter impuri. Laudandi sunt simplices quod student nunquam falsa dicere, admonendi sunt ut noverint

cuncta membra corporis unum sunt

vita carnium sanitas cordis putredo ossium invidia

nunquam vera reticere. Quia eum falsa dicentem
falsitas ledit, ita nonnunquam quibusdam au-
dita vera nocuerunt. Unde coram discipu-
lis dominus locutionem suam temperans ait:
Multa habeo vobis dicere, sed non
potestis illa portare. Admonendi sunt
ergo simplices ut sicut fallaciam semper vi-
tant, ita veritatem semper utiliter proferant.
Admonendi sunt ut simplicitatis bono pru-
dentiam adiungant, quatenus sic securitatem de
simplicitate possideant, ut circumspectionem
prudentie non amittant. Hinc per doctorem
gentium dicitur: Volo vos sapientes esse in bo-
ro xvi no, simplices in malo. Hinc electos
suos veritas per semetipsam admonet di-
mathei x cens: Estote prudentes sicut serpentes, et simp-
lices sicut columbe. Quia nimirum in electorum cordibus et
simplicitatem columbe astutia serpentis acuere,
et serpentis astutiam columbe simplicitas
temperare debet, quatenus nec seducti per pruden-
tiam calleant, nec ab intellectus studio
per simplicitatem torpescant. At contra ad-
monendi sunt impuri, ut quam gravis
sit quem in culpa sustinent duplicitatis
labor agnoscant. Dum enim deprehendi me-
tuunt, semper improbas defensiones querunt,
semper pavidis suspicionibus agitantur. Nichil autem
est ad defendendum puritate tucius, nichil
ad dicendum facilius veritate. Nam dum fallaciam suam
Jere ix tueri cogitur, duro cor labore fati-
gatur. Hinc etenim scriptum est: Labor labio-
rum ipsorum operiet eos. Quia enim nunc re-
plet, tunc obruit; quos enim nunc per
blandam inquietudinem erigit, tunc per asperam
retributionem premit. Hinc per Jeremiam dicitur: Docuerunt
linguam suam loqui mendacium, ut inique a-
gerent laboraverunt. Ac si aperte diceretur: Qui
amici veritatis esse sine labore potuerunt, ut
peccarent laboraverunt; cumque vivere simplici-
ter renuunt, laboribus exigunt ut moriantur.
Nam plerumque in culpa deprehensi, dum qua-
les sunt refugiunt agnosci, sese sub fal-
lacie velamine abscondunt; et hoc in quo peccant,
quod iam aperte conspicitur, excusare moliuntur;
ita ut sepe is qui eorum culpas corri-
pere studet, appositis falsitatis nebulis seductus,
pene amisisse videat quod de eis iam
certum tenebat. Unde recte sub Judee spe-
cie per prophetam contra animam peccan-
tem et sese defendentem dicitur: Ibi habuit foveam ericius.
Ericius cum apprehenditur, et eius caput cernitur, et pe-
des videntur, et corpus omne conspicitur; sed

mox ut apprehensus fuerit, sese in
sphera colligit, pedes introrsus subtra-
hit, caput abscondit, et
intra tenentis manus totum simul amittitur
quod totum simul ante videbatur. Sic nimirum
impure mentes sunt, cum in suis excessibus
comprehenduntur. Caput enim ericii cerni-
tur, quia quo initio peccator ad culpam
accesserit videtur; pedes ericii conspici-
untur, quia quibus vestigiis nequicia
sit perpetrata cognoscitur; et tamen adduc-
tis repente excusationibus impura
mens pedes introrsus colligit,
quia cuncta sue nequicie vestigia ab-
scondit. Caput subtrahit, quia miris
defensionibus nec inchoasse se mali
aliquid se ostendit. Et quasi in manu te-
nentis sphera remanet, quia is qui corripit
cuncta que iam cognoverat subito a-
mittens, involutum intra consci-
entiam peccatorem tenet. Et qui totum
deprehendendo viderat, tergiversatione
prave defensionis illusus, to-
tum pariter ignorat. Foveam ergo ericius
habet in reprobis, quia malitiosa mens impuri
duplicitatis sese intus colligens
abscondit in tenebris defensionis. Au-
diant impuri quod scriptum est: Qui am-
bulat simpliciter, ambulat confidenter.
Fiducia quippe magne securitatis
est simplicitas actionis. Audiant quod ore
sapientis dicitur: Spiritus sanctus disci-
pline effugiet fictum. Audiant quod rur-
sum scriptura teste perhibetur: Cum simpli-
cibus sermocinatio eius. Deo quippe sermoci-
nari est per illustrationem sue presencie
humanis mentibus arcana revelare.
Cum simplicibus ergo sermocinari dicitur, quia
de supernis misteriis illorum men-
tes radio sue visitationis illuminat, quas
nulla umbra duplicitatis obscurat.
Est autem speciale duplicium malum, quod prov. x
dum alios pravo ac duplici actione decipi-
unt, quasi pre ceteris prudentio-
res se esse gloriantur; et quia districtionem
retributionis non considerant, de dam-
nis suis miseri exultant. Sed audiant
quomodo contra illos vim divine animadversionis
intentat propheta Sophonias dicens: Ecce dies domini venit
magnus et horribilis, dies ire dies illa,
dies tenebrarum et caliginis, dies ne-
bule et turbinis, dies tube et

Labor labiorum ipsorum operiet eos

clangoris super omnes civitates munitas et
super angulos excelsos. Quid enim per ci-
vitates munitas exprimitur nisi
suspecte mentes et fallaci defensione
semper ambite que quotiens earum culpa cor-
ripitur veritatis ad se iacula non ad-
mittunt. Et quid per excelsos angu-
los quia semper duplex est in angulis paries
quid per angulos excelsos nisi simu-
lantia corda signantur que dum veritatis
simplicitatem fugiunt ad semetipsa quodammodo
duplicitatis perversitate replicantur et quod
est deterius apud cogitationes suas in
fastu prudentie ex ipsa se culpa im-
puritatis extollunt. Dies ergo domini vin-
dicte atque animadversionis plena super
civitates munitas et super excelsos
angulos venit quia ira extremi
iudicii corda humana et defensioni-
bus contra veritatem clausa destruit
et duplicitatibus involuta dissolvit.
Tunc enim munite civitates cadunt quia
mentes deo impenetrabiles dampna-
buntur. Tunc excelsi anguli corruunt
quia corda que se per impuritatis pru-
dentiam erigunt per iustitie sententiam prosternuntur.
6 Aliter admonendi Capitulum
sunt incolumes atque aliter egri.
Admonendi sunt incolumes
ut salute corporis exerceant ad sa-
lutem mentis ne si accepte inco-
lumitatis gratiam ad usum nequitie
inclinant dono dei deteriores fiant
et eo postea supplicia graviora me-
reantur quo nunc largioribus donis dei
male uti non metuunt. Admonendi
sunt incolumes ne oportunitatem salutis
in perpetuum promerende despiciant. Scrip-
tum namque est ecce nunc tempus acceptabile ecce
Sap nunc dies salutis. Admonendi sunt
ne placere deo si cum possunt nolu-
erint sero non possint. Hinc est enim quod eos
post sapientia deserit quos prius di-
u renuentes vocavit dicens Vo-
cavi et renuistis extendi ma-
num meam et non fuit qui aspice-
ret. Despexistis omne consilium meum et
increpationes meas neglexistis
ego quoque in interitu vestro ridebo
et subsannabo cum vobis quod timeba-
tis advenerit. Et rursum Tunc invo-

cabunt me et non exaudiam mane
consurgent et non invenient me. Sa-
lus itaque corporis que ad bene operan-
dum accepta despicitur quanti sit mu-
neris post amissa sentitur et in-
fructuose ad ultimum queritur que concessa
tempore utiliter habita non est. Hinc
per Salomonem dicitur Ne des alienis ho- Pro
norem tuum et annos tuos crudeli
ne forte impleantur extranei viribus
tuis et labores tui sint in domo
aliena et gemas in novissimis quando
consumpseris carnes et corpus tuum. Qui
enim nobis alieni sunt nisi mali-
gni spiritus qui a celestis patrie sorte se-
parati sunt. Quis vero honor noster est nisi quod etiam
in luteis corporibus conditi ad conditoris
tamen nostri ymaginem et similitudinem creati.
Vel quis alius crudelis est nisi ille aposta-
ta angelus qui et semetipsum superbien-
do pena mortis perculit et inferre
mortem humano generi etiam perditus non pe-
percit. Honorem itaque suum alienis
dat qui ad dei ymaginem ac similitudinem
conditus vite sue tempora malignorum spirituum valetudine
voluptatibus administrat. Annos etiam suos
crudeli tradit qui ad voluntatem male
dominantis adversarii accepta vivendi
spatia expendit. Ubi et bene subditur
Ne forte impleantur extranei viribus
tuis et labores tui sint in domo ali-
ena. Quisquis enim per acceptam vale-
tudinem corporis per attributam sibi sapien-
tiam mentis non exercendis virtutibus sed perpe-
trandis vitiis elaborat nequaquam
suis viribus propriam domum sed extraneo-
rum habitacula id est immundorum spirituum
facta multiplicat nimirum vel luxu-
riando vel superbiendo agens ut
etiam se addito perditorum numero crescat.
Bene etiam subditur. Et gemas
in novissimis cum consumpseris carnes
et corpus tuum. Plerumque enim accepta
salus corporis per vitia expenditur sed
cum repente subtrahitur cum molestiis ca-
ro atteritur cum iam egredi anima urgetur
diu male habita quasi ad bene vivendum
salus amissa requiritur et tunc gemunt

homines qui deo servire noluerunt, que dampna sue negligentie recuperare nequeant serviendo perdit [illegible] cos. quibus est cum ad cor [illegible] Ammonendi sunt egri ut eo se filios dei sentiant quo illos discipline flagella castigant. nisi enim correctis hereditatem dare disponeret erudire eos per molestias non curaret. Hinc namque ad johannem dominus per angelum dicit: Ego quos amo arguo et castigo. Hinc rursum scriptum est: Fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris cum ab eo corriperis. quem enim diligit dominus

Heb. 12 castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. Hinc psalmista ait: Multe tribulaciones iustorum. Hinc beatus Job in dolore clamans ait: Si iustus fuero non levabo

Ps. caput saturatus afflictione et miseria. Dicendum est egris ut si celestem patriam suam credunt, necesse est ut in hac labores velut in aliena patiantur. Hinc est enim quod lapides foris tunsi sunt ut in constructione templi domini absque mallei sonitu ponerentur, quia nimirum nunc foris flagellis tundimur, ut intrinsecus in templo dei postmodum sine discipline percussione disponamur, quatenus quicquid in nobis est superfluum modo percussio resecet, et tunc sola nos in edificio concordia caritatis liget. Admonendi sunt egri ut considerent pro percipiendis terrenis hereditatibus quam dura carnales filios discipline flagella castigent. Que ergo nobis divine correctionis pena gravis est, per quam et numquam amittenda hereditas percipitur, et semper mansura supplicia vitantur? Hinc etenim paulus ait: Patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur; non multo magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus? Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant nos, hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius. Admonendi sunt egri ut considerent quanta salus cordi sit molestia corporalis, que ad cognitionem sui mentem revocat, et quam plerumque salus abicit, infirmitatis memoria reformat, ut animus qui extra se in elationem ducitur, cui sit conditioni subditus, ex pulsata

quam tolerat carne meminerit. Quod recte per Balaam, si tamen voci dei sequi obediendo voluisset, in ipsa sui itineris retardatione signatur. Balaam namque ad propositum tendens pergere voluit, sed eius votum animal cui preerat prohibendo immutavit. Stante quippe in prohibitione asina angelum videt, quem humana mens non videt, quia plerumque tarda caro per molestias ex flagello menti indicat deum quem mens ipsa que carni preest non videbat, ita ut anxietatem spiritus proficere in hoc mundo cupientis velut iter tendentis impediat, donec ei invisibilem qui sibi obviat innotescat. Unde et bene per petrum dicitur: Correptionem habuit sue vesanie: subiugale mutum in hominis voce loquens prohibuit prophete insipientiam. Insipiens quippe homo a subiugali muto corripitur, quando elata mens humilitatis bonum quod tenere debet ab afflicta carne memoratur. Sed huius correptionis donum iccirco balaam non est assecutus, quia ad maledicendum pergens vocem non mentem mutavit. Admonendi sunt egri ut considerent quantum sit munus molestia corporalis, que et admissa peccata diluit et ea que poterant admitti compescit, que sumpta ab exterioribus plagis concusse menti penitentie vulnera infligit. Unde scriptum est: Livor vulneris abstergit mala et

Prov. plage in secretioribus ventris. Mala enim livor vulneris abstergit, quia flagellorum dolor vel cogitata vel perpetrata nequitias diluit. Ventris autem appellatione mens accipi solet, quia sicut venter consumit escas, ita mens pertractandas coquit curas. Quod mentem ventrem dici ea sententia docet qua scriptum est: Lucerna domini spiraculum

Prov. hominis que investigat omnia secreta ventris. Ac si diceret: divina afflatio illuminationis cum in mentem hominis venit, eam sibimet illuminans ostendit, que ante sancti spiritus adventum cogitationes pravas et portare poterat et pensare nesciebat. Livor ergo vulneris abstergit mala et plage in secretioribus ventris. quia

quia cum exterius percutimur ad peccatorum
nostrorum memoriam tanti afflictione re
vocamur atque ante oculos nostros cuncta
que a nobis sunt male gesta re
ducimus et per hoc quod foras patimur
magis intus quod fecimus dolemus. Un
de fit ut inter aperta vulnera corporis amplius
nos abluat plaga secreti ventris
quia sanat nequitias pravi operis oc
cultum vulnus doloris. Admonendi ergo
sunt egri quatenus patientie virtutem servent ut
incessanter considerent quanta redemptor noster ab his
quos creaverat pertulit mala. quod
tot obiecta conviciorum probra
sustinuit. quod de manu antiqui
hostis captivorum animas cottidie rapi
ens insultantium alapas accepit. quod
aqua nos salutis diluens a perfido
rum sputis faciem non abscondit. quod ad
vocatione sua nos ab eternis suppli
ciis liberans tacitus flagella toleravit
quod inter angelorum choros perpetuos
nobis honores tribuens colaphos
pertulit. quod nos a peccatorum punctionibus
salvans spinis caput supponere non
recusavit. quod eterna nos dulcedine de
brians ipse in siti fellis amaritudinem
accepit. quod qui pro nobis patrem
dum esset equalis adoravit pro se
ipse adoratus tacuit. quod vitam
mortuis preparans usque ad mortem ipsa
vita pervenit. Cur ergo asperum creditur
ut a deo homo toleret flagella pro
malis si tanta deus ab hominibus pertulit
mala pro bonis. Aut quis sana intel
ligentia de percussione sua ingratus ex
istat si ipse hinc sine flagellis non exiit
qui hic sine peccato vixit. Capitulum

Aliter admonendi sunt qui flagel
la metuunt et propterea innocenter
vivunt atque aliter admonendi sunt qui in
iniquitate duruerunt ut neque per flagel
la corrigantur. Dicendum namque est flagel
la timentibus ut et bona temporalia
nequaquam pro magno desiderent que cum
pravis communia videant. et mala presen
tia velut intolerabilia nequaquam
fugiant quibus et plerumque etiam bo
nos affici non ignorant. Admonendi
sunt ut si veraciter malis carere deside
rant eterna supplicia pertimescant
nec tamen in hoc suppliciorum timore rema
neant sed ad amoris gratiam nutrimento

caritatis excrescant. Scriptum quippe est. Perfecta I Johis iiii
caritas foras mittit timorem. Et rursum
scriptum est. Non accepistis spiritum servitu
tis iterum in timore. sed accepistis spiritum Ro viii
adoptionis filiorum in quo clamamus abba
pater. Unde idem doctor iterum dicit. ubi spiritus
domini ibi libertas. Si ergo adhuc a pra
va actione formido pene compescit. nul
la profecto formidantis animum spiritus libe
rtas tenet. Nam si penam non metueret
culpam procul dubio perpetraret. Ignorat
itaque mens gratiam libertatis quam ligat
servitus timoris. Bona enim pro semetipsis
amanda sunt non penis compellentibus
agenda. Nam qui idcirco bona agit quia
tormentorum mala metuit vult non esse
quod metuat ut audenter illicita commit
tat. Unde luce clarius constat quia coram
deo innocentia amittitur ante cuius ocu
los desiderio peccatur. At contra hi quos
ab iniquitatibus nec flagella compescunt
tanto acriori invectione feriendi sunt
quanto maiori insensibilitate duruerunt.
plerumque enim sunt dedignatione dedig
nandi et desperatione desperandi ita
duntaxat ut et ostensa desperatio formidinem
incutiat et subiuncta admonitio ad spem
reducat. Districte itaque contra illos di
vine sententie proferende sunt ut ad cognitionem
sui eterne considerationis revocentur.
Audiant et in se completum esse quod scriptum est. Prov. xxvii
Si contuderis stultum in pila quasi tipsa
nas feriente desuper pilo non auferetur
ab eo stultitia eius. Contra hos propheta Je. v
ad dominum queritur dicens. Attrivisti eos et renue
runt accipere disciplinam. Hinc est quod dominus
dicit. Interfeci et perdidi populum istum et tamen
a viis suis non sunt reversi. Hinc rursum
ait. Populus non est reversus ad percutientem
se. Hinc propheta per flagellantium vocem queritur Je. li
dicens. Curavimus babilonem et non est sanata.
Babilon quippe curatur nec tamen ad sani
tatem reducitur quia mens in prava actione
confusa verba correptionis audit. flagella
correptionis percipit. et tamen ad recta salutis
itinera redire contempnit. Hinc captivo
israelitico populo nec tamen ab iniquitate converso
dominus exprobrat dicens. Versa est mihi domus
israel in scoriam. omnes isti es et stannum
et ferrum et plumbum in medio fornacis.
Ac si aperte diceret. purgare eos per ignem
tribulationis volui et argentum illos
vel aurum fieri quesivi sed in fornace mihi
in es et stannum in ferrum et plumbum versi sunt

quia non ad virtutem sed ad vicia gravia in tribu-
lacione proruperunt. Es quippe dum percutitur
amplius metallis ceteris sonitum reddit. Qui
ergo in percussione positus erumpit ad sonitum
murmuracionis in es versus est in medio for-
nacis. Stannum vero cum ex arte componitur
argenti speciem mentitur. Qui ergo simulacionis
vicio non caret in tribulacione stannum fit
ferro utitur in fornace. Ferro autem utitur qui vite proximi
insidiatur. Ferrum itaque in fornace est
qui nocendi maliciam non amittit in
tribulacione. Plumbum quoque ceteris metallis
est gravius. In fornace ergo plumbum invenitur
qui a peccati sui pondere premitur ut etiam in
tribulacione positus a terrenis desideriis
non levetur. Hinc rursum scriptum est Multo
Ez 24 labore sudatum est et non exivit de eo ni-
mia rubigo eius neque per ignem. Ignem quippe
nobis tribulacionis admovet ut in nobis
rubiginem viciorum purget. Sed nec rubiginem
per ignem amittimus qui et inter flagella vi-
cio non caremus. Hinc propheta iterum dicit Fru-
Jer 6 stra conflavit conflator, malicie eorum
non sunt consumpte. Sciendum vero est quod nonnum-
quam cum inter flagella correctionis
immanent incorrecti dulci sunt admoni-
cione mulcendi. Quia quos tormenta non cor-
rigunt nonnumquam ab iniquis actibus lenia
blandimenta compescunt. Nam et plerumque
egros quos fortis pigmentorum potio curare
non valuit ad salutem pristinam tepens a-
qua revocavit. Et nonnulla vulnera que
curari incisione nequeunt fomentis olei sanantur.
Et durus adamas incisionem ferri minime
recipit sed leni hircorum sanguine mollescit.

[illegible] taciti et multiloquio dediti c. 14

Aliter admonendi sunt nimis taciti atque
aliter multiloquio vacantes. Insinuandum
namque nimis tacitis est quia dum quedam vicia
incaute fugiunt occulte deterioribus im-
plicantur. Nam sepe linguam quia immoderatius
frenant in corde gravius multiloquium tolerant
ut eo plus cogitaciones in mente ferveant quo
ferveat illas violenta custodia indiscreti silencii
angustat. Et plerumque tanto latius deflu-
unt quanto se esse securiores estimant quia foris
a reprehensoribus non videntur. Unde nonnum-
quam in superbiam extollitur et quos loquentes
audit quasi infirmos despicit. Cumque os cor-
poris claudit quantum se vicio superbiendo
aperiat non agnoscit. Linguam quippe reprimit
mentem elevat. Et cum sua nequiciam mi-
nime considerat tanto apud se cunctos liberius
quanto et secrecius accusat. Admonendi sunt igitur

nimis taciti ut sollicite studeant
non solum quales foris ostendi sed etiam qua-
les se debeant intus exhibere ut plus ex cogita-
cionibus metuant iudicium occultum quam
ex sermonibus reprehensionem proximorum.
Scriptum namque est Fili mi attende ad sapienciam
meam et prudencie mee inclina aurem
tuam ut custodias cogitaciones. Nichil
quippe in nobis est corde fugitivius quod a
nobis totiens recedit quociens per pravas
cogitaciones defluit. Hinc enim Psalmista ait Cor
meum dereliquit me. Hinc ad semetipsum
rediens dixit Invenit servus tuus cor suum
ut oraret te. Cum ergo cogitacio per custo-
diam restringitur cor quod fugere consueverat
invenitur. Plerumque autem nimis taciti
cum nonnulla iniusta paciuntur eo in
acriorem dolorem prodeunt quo ea que susti-
nent non loquuntur. Nam si illatas mo-
lestias tranquilla lingua diceret a
consciencia dolor emanaret. Vul-
nera enim clausa plus cruciant. Nam cum
putredo que interius fervet eicitur dolor
ad salutem aperitur. Scire ergo debent qui plus
quam expedit tacent ne inter molestias
quas tolerant dum linguam tenent vim
doloris exaggerent. Admonendi enim sunt ut
si proximos quos diligunt sicut se minime illis ta-
ceant unde eos iuste reprehendant. Vocis
enim medicamine utrorumque saluti occur-
ritur dum et ab illo qui infert actio
prava compescitur et ab hoc qui sustinet
doloris fervor vulnere aperto temperatur.
Qui enim proximorum mala conspiciunt et
tamen in silencio linguam premunt quasi conspectis
vulneribus usum medicaminis subtrahunt
et eo mortis auctores fiunt quo virus
quod poterant curare noluerunt. Lingua
itaque districte frenanda est non insolubi-
liter obliganda. Scriptum namque est
Sapiens tacebit usque ad tempus ut
nimirum cum opportunum considerat postpo-
sita censura silencii quod congruit loquendo
in usum se utilitatis impendat. Et rursum scriptum est
Tempus loquendi et tempus tacendi. Discreta
itaque vicissitudinum pensanda sunt tempo-
ra ne aut cum restringi lingua debet per verba in-
utiliter defluat aut cum loqui utiliter potest se-
metipsam pigre restringat. Quod bene Psalmista
considerans ait Pone Domine custodiam ori
meo et hostium circumstancie labiis meis.
Neque enim ori suo parietem sed hostium poni petit
quod videlicet aperitur et clauditur. Unde et nobis
caute discendum est quatenus os discretum et
congruo tempore vox aperiat et rursum congruo tempore

pone Domine custodiam ori meo

taciturnitas clauditur. Ut considerent a quanto
sunt multiloquio vacantes ut vigilanter
aspiciant a quanto rectitudinis statu depe-
reant dum per multiplicia verba dilabun-
tur. Humana etenim mens aque more cir-
cumclusa ad superiora se colligit, quia illud re-
petit unde descendit; et relaxata de-
perit, quia se per infima inutiliter spar-
git. Quot enim supervacuis verbis a silentii
sui censura dissipatur, quasi tot rivis extra
se ducitur. Unde et redire interius
ad sui cognitionem non sufficit, quia per multi-
loquium sparsa a secreto se intime con-
siderationis excludit. Totam vero se insidianti
hosti vulneribus detegit, quia nulla se
munitione custodie circumdat. Unde scrip-
tum est: Sicut urbs patens et absque mu-
rorum ambitu, ita vir qui non potest in
loquendo cohibere spiritum suum. Quia enim
murum silentii non habet, patet inimici iaculis
civitas mentis; et cum se per verba extra se-
metipsam eicit, apertam se ad-
versario ostendit. Quam tanto et
tanto ille sine labore superat, quanto et
ipsa que vincitur contra semetipsam per
multiloquium pugnat. Plerumque autem
quia per quosdam gradus desidiosa mens
in lapsum trahitur, dum otiosa
verba cavere negligimus, ad noxia
pervenimus, ut prius libeat aliena
loqui, postmodum detractionibus eorum
vitam de quibus loquitur mordeat; ad
extremum vero usque ad apertas lingue
contumelias erumpat. Hinc enim seminantur
stimuli, oriuntur rixe, accenduntur
faces odiorum, pax tota extinguitur cordium.
Unde bene per Salomonem dicitur: Qui dimittit
aquam caput est iurgiorum. Aquam quippe
dimittere est linguam in fluxum eloquii
relaxare. Quo contra et in bonam partem
asserit dicens: Aqua profunda ex ore viri. Qui ergo
dimittit aquam caput est iurgiorum,
quia qui linguam non refrenat concordiam
dissipat. Unde e contrario scriptum est: Qui
imponit stulto silentium iras miti-
gat. Quod autem multiloquio quisque serviens
rectitudinem iustitie tenere ne-
quaquam possit, testatur propheta
qui ait: Vir linguosus non dirigetur super ter-
ram. Hinc etiam Salomon iterum dicit: In multiloquio non
deerit peccatum. Hinc Ysayas ait:

aquam dimittere est caput iurgiorum

Cultus iustitie silentium, indicans videlicet quia
mentis iustitia desolatur que ab immo-
derata locutione non parcit. Hinc Iacobus
dicit: Si quis putat se religiosum esse, non
refrenans linguam suam, sed seducens cor
suum, huius vana est religio. Hinc rur-
sus ait: Sit omnis homo velox ad audiendum,
tardus autem ad loquendum. Hinc iterum lingue
virtutem diffiniens adiungit: Inquietum
malum, plena veneno mortifero.
Hinc per semetipsam Veritas nos admonet
dicens: Omne verbum otiosum quod locuti fuerint
homines, reddent de eo rationem in die iu- — vir loquax
dicii. Otiosum quippe verbum est quod aut ratione
iuste necessitatis caret aut intentione — sermone
pie utilitatis. Si ergo ratio de otioso verbo ex-
igitur, pensandum quae pena multiloquium ma-
neat, in quo etiam per noxia verba peccatur. — c. 39

Aliter admonendi sunt pigri atque
aliter precipites. Illis namque suaden-
dum est ne que agenda sunt bona dif-
ferendo amittant; istis vero admonen-
dum ne dum bonorum tempus inconsulte pre-
veniendo preveniunt, eorum merita immutent.
Pigris itaque intimandum est quod sepe dum
oportune quod agere possumus nolumus, paulo post
cum volumus non valemus. Ipsa quippe men-
tis desidia dum congruo fervore non accendi-
tur, a bonorum desiderio funditus convalescente fur-
tim torpore necatur. Unde aperte per Sa-
lomonem dicitur: Pigredo immittit soporem.
Piger enim quasi recte sentiendo vigilat,
quamvis nil operando torpescat. Sed pigre-
do soporem immittere dicitur, quia paulisper etiam
recte sentiendi vigilantia amittitur dum
a bene operandi studio cessatur. Ubi recte
subiungitur: Et anima dissoluta esuriet. Quia
enim se ad superiora stringendo non dirigit,
per se ad inferiora negligentem per desideria expandit;
et dum studiorum sublimium vigore non — fame
constringitur, infime cupiditatis fame sauciatur,
ut quo se per disciplinam ligare dissimu-
lat, eo se esuriens per voluptatum desideria
spargat. Hinc ab eodem rursum Salomone
dicitur: In desideriis est omnis otiosus. Hinc ipsa
Veritate predicante, uno quidem spiritu exeunte
domum mundam dicit, sed multiplicior re-
deunte, dum vacat, occupatur. Plerumque
piger dum necessaria agere negligit,
quedam sibi difficilia opponit, quedam vero
inconsulte

formidat et dum quasi imminet quod velut nimis metuat. Unde quia in otio quod non ministrare torpescat. Unde recte per Salomonem dicitur: Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo aestate et non dabitur ei. Propter frigus quippe piger non arat, dum desidiae torpore constrictus agere quae debet bona dissimulat. Propter frigus piger non arat, dum parva mala metuit et operari maxima praetermittit. Bene autem dicitur: Mendicabit in aestate et non dabitur ei. Qui enim nunc in bonis operibus non insudat, tunc sol iudicii fervidior apparuerit, quia frustra regni aditum postulat, cum in aestate mendicat. Huic bene rursum per Salomonem dicitur: Qui observat ventum non

qui observat ventum non seminat

seminat, et qui considerat nubes nunquam metet. Quid enim per ventum nisi malignorum spirituum temptatio, quid per nubes quae moventur a vento nisi pravorum hominum adversitates designantur? Nubes videlicet venti impellunt, quia pravos homines immundorum spirituum afflatus provocat. Qui ergo observat ventum non seminat, et qui considerat nubes

nunquam

nunquam metet, quia quisquis temptationem spirituum malignorum, quisquis persecutionem pravorum hominum metuit, nec nunc granum boni operis seminat, nec tunc manipulos sanctae retributionis secat. At contra praecipites dum bonorum actuum tempus praeveniunt, meritum pervertunt, et saepe in mala corruunt, dum bona minime discernunt, quae necesse sit quando agant non perspiciunt. Sed plerumque acta quae ita non debuerunt agere cognoscunt. Quibus sub auditorum specie recte apud Salo-

Fili nihil sine consilio facias

monem dicitur: Fili, nihil sine consilio facias et post factum non poenitebis. Et rursum: Palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Palpebrae quippe gressus praecedunt, cum recta consilia opera nostra praeveniunt. Qui enim negligit considerando praevidere quod facit, gressus tendit, oculos claudit, pergendo iter conficit, sed praevidendo sibi minime non antecedit, atque ideo citius corruit, quia ubi pedem operis ponere debeat per palpebram consilii non attendit.

·C·20·

Aliter admonendi sunt mansueti atque aliter iracundi. Nonnunquam namque mansueti cum praesunt, vicinum et simillimum desidiae torporem patiuntur, et plerumque ex nimia remissionis lenitate ultra quam necesse est vigorem districtionis emolliunt. At contra iracundi dum regiminum locum percipiunt, quo impellente ira in mentis vesaniam devolvuntur, eo etiam subditorum vitam dissipant, quietis tranquillitatem confundunt. Quos cum furor agit in praeceps, ignorant quidquid irati faciunt, ignorant quidquid a semetipsis irati patiuntur. Nonnunquam vero quod est gravius, iracundiae stimulum iustitiae zelum putant, et cum vitium virtus creditur, sine metu culpa cumulatur. Saepe ergo mansueti desidiae torpore tepescunt, saepe iracundi rectitudinis zelo falluntur. Illorum itaque virtuti vitium latenter adiungitur, his autem suum vitium quasi fervens virtus videtur. Admonendi ergo sunt illi ut fugiant quod iuxta ipsos est; isti quod in ipsis est attendant. Illi discernant quod non habent, isti quod habent. Amplectantur mansueti sollicitudinem, damnent iracundi perturbationem. Admonendi sunt mansueti ut habere etiam aemulationem iustitiae studeant; admonendi sunt iracundi ut aemulationi quam se habere existimant mansuetudinem iungant. Ideo namque nobis Spiritus sanctus in columba et in igne monstratus est, quia videlicet omnes quos implet et columbae simplicitate mansuetos et igne zeli ardentes exhibet. Nequaquam ergo Spiritu sancto plenus est qui aut in tranquillitate mansuetudinis fervorem aemulationis deserit, aut rursum in aemulationis ardore virtutem mansuetudinis amittit. Quod fortasse melius ostendimus, si in medium Pauli magisterium deducamus, qui duobus discipulis et uno dispari caritate praeditis dispares adiutoria praedicationis impendit. Ait namque Timotheum admonens: Argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Titum quoque admonens dicit: Haec loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Quid est quod tanta arte doctrinam dispensat, ut in hac exhibenda alteri imperium, alteri patientiam provocat, nisi quod mansuetioris spiritus Titum et ferventioris Timotheum videt? Illum per aemulationis studium inflammat, hunc per patientiae lenitatem temperat. Illi quod deest adiungit, huic quod superest subtrahit. Illum stimulo impellere nititur, hunc freno moderatur. Magnus quippe susceptae ecclesiae cultor alios palmites ut crescere debeant rigat, alios cum plus iusto crescere conspicit resecat, ne aut non crescendo fructus non ferant, aut immoderate

palpebrae tuae praecedant gressus tuos

crescendo quod pertulerunt amittunt. Sed longe alia est ira que sub emulationis specie surripit, alia que perturbatum cor et sine iustitie praetextu confundit. Illa enim in hoc quod debet inordinate extenditur, hec autem se semper in his que non debet inflammat. Sciendum quippe est quod in hoc ab impatientibus iracundi differunt, quod illi ab aliis illata non tolerant, isti autem et que tolerentur ingerunt. Nam iracundi sepe etiam se declinantes insequuntur, rixe occasionem commovent, labore contentionis gaudent. Quos tamen melius corrigimus si in ipsa ire sue commotione declinamus. Perturbati quippe quid audiunt ignorant, sed ad se reducti tanto libentius exhortationis verba recipiunt quanto se tranquillius toleratos esse erubescunt. Menti enim furore ebrie omne rectum quod dicitur perversum videtur. Unde et Nabal ebrio culpam suam Abigail laudabiliter tacuit, quam digesto vino laudabiliter dixit. Ideo enim malum quod fecerat agnoscere potuit, quia hoc ebrius non audivit. (i. Reg. xxv) Cum vero iracundi alios ita impetunt ut declinari omnino non possint, non aperta obiurgatione sed sub quadam sunt cautela reverentie parcendo feriendi. Quod melius ostendimus si Abner factum ad medium deducamus. Hunc quippe cum Azael vi incaute precipitationis urgeret, scriptum est: (2 Reg. ij) Locutus est Abner ad Azael dicens: Recede, noli me sequi, ne compellar confodere te in terram. Qui audire contempsit et noluit declinare. Percussit ergo eum Abner adversa hasta in inguine et transfodit eum, et mortuus est. Cuius enim typum tenuit Azael nisi eorum quos vehemens arripiens furor in preceps ducit? Qui in eodem furoris impetu tanto caute declinandi sunt quanto et insane rapiuntur. Unde et Abner, qui sermone nostro lucerna patris dicitur, fugit, quia doctorum lingua que supernum Dei lumen indicat, cum per abrupta furoris mentem cuiuspiam ferri conspicit, cumque contra irascentem dispensat verba reddere, quasi persequentem non vult ferire. Sed cum iracundi nulla consideratione se mitigant et quasi Azael persequi et insanire non cessant, necesse est ut hi qui furentes reprimere conantur nequaquam se in furore erigant, sed quicquid est tranquillitatis ostendant; quedam vero subtiliter proferant in quibus ex obliquo furentis animum pungant. Unde et Abner cum contra persequentem substitit, non eum recta sed adversa hasta transfodit. Ex mucrone quippe percutere est impetu aperte increpationis obviare; adversa vero hasta persequentem ferire est furentem tranquille ex quibusdam tangere et quasi parcendo superare. Azael autem protinus occubuit, quia commote mentes dum parci sibi sentiunt, et tamen responsorum ratione in intimis sub tranquillitate tanguntur, ab eo protinus quo se erexerant cadunt. Qui ergo a furoris sui impetu sub lenitatis percussione resiliunt, quasi sine ferro moriuntur.

Aliter admonendi sunt humiles atque elati. (c. 21.) Illis insinuandum est quam sit vera excellentia quam sperando tenent; istis intimandum est quam sit nulla etiam temporalis gloria quam et amplectendo non tenent. Audiant humiles quam sint eterna que appetunt, quam transitoria que contempnunt; audiant elati quam sint transitoria que ambiunt, quam eterna que amittunt. Audiant humiles ex auctoritatis veritatis voce: Omnis qui se humiliat exaltabitur. (Luc. 18) Audiant elati: Omnis qui se exaltat humiliabitur. Audiant humiles: Gloriam precedit humilitas. (Prov.) Audiant elati: Ante ruinam exaltabitur spiritus. Audiant humiles: Ad quem respiciam nisi ad humilem et quietum et trementem sermones meos? (Ysa. 66) Audiant elati: Quid superbis terra et cinis? (Eccl. x) Audiant humiles: Deus humilia respicit. Audiant elati: Et alta a longe cognoscit. Audiant humiles quia Filius hominis non venit ministrari sed ministrare. Audiant elati quia initium omnis peccati superbia. Audiant humiles quia Redemptor noster humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. Audiant elati quod scriptum est de capite ipsorum: Ipse est rex super universos filios superbie. Occasio ergo perditionis facta est superbia diaboli, argumentum redemptionis nostre inventa est humilitas Dei. Hostis namque noster inter omnia conditus videri super omnia voluit elatus; Redemptor autem noster magnus manens super omnia fieri inter omnia dignatus est parvus. Dicatur igitur humilibus quia dum se deiciunt ad Dei similitudinem ascendunt.

dicatur elatis quod dum se erigunt in apostate angeli imitationem cadunt. Dicatur itaque elatis quod dum se per elationem deiectionis quod dum super tendunt ab altitudine vere celsitudinis elongantur. Dicatur humilitate sublimium quod dum se in yma deprimunt auctori suo in alto super summa coniungit. Est tamen aliud quod eis debeat caute predicari quia sepe quidam humilitatis decipiuntur specie, quidam vero elationis ignorantia falluntur. Nam plerumque nonnulli qui sibi humiles videntur, timori quem hominibus non debent subsunt; plerumque vero elatos comitari solet liberae vocis assertio. Et cum quedam iniusta fiunt contra vicia, illi reticent ex timore et tamen tacere se estimant ex humilitate; isti loquuntur per impatientiam elationis et tamen loqui se credunt per libertatem rectitudinis. Illos ergo ut praedixi culpa formidinis, istos ad increpanda que non debent, ad increpanda quae non debent sub imagine libertatis effrenato impellit tumor. Admonendi sunt et elati ne plus quam decet sint liberi, et humiles admonendi sunt ne plus quam oportet sint subditi, ne et illi defensionem iustitiae vertant in exercitationem superbie, et isti dum plus quam necesse est hominibus subesse student, compellantur etiam vicia venerari eorum. Verum considerandum quod elatos utilius corrigimus si eorum correptionibus quedam laudis fomenta misceamus. Inferenda namque sunt illis vel alia bona que in ipsis sunt, aut certe que esse potuerant quamvis non sunt; et tunc demum resecanda sunt mala que nobis displicent, cum prius ad audiendum ea placabilem eorum mentem bona fecerint que placent. Sic et equis indomitis blanda prius manu tangimus ut eos nobis postmodum etiam per flagella plenius subigamus. Et amaro pigmentorum poculo dulcedo mellis adiungitur, ut non ea que saluti profutura est in ipso ore amaritudo sentiatur; sed dum gustus per dulcedinem fallitur, humor vero mortifer per amaritudinem vacuatur. In ipsis ergo correptionis exordiis elatorum permixta laude admittitur, ut dum favores quos diligunt, etiam correptiones

recipiant quas oderunt. Plerumque autem persuadere elatis melius possumus profectum eorum nobis prodesse quam illis, si eorum ad melius mutationem pro nobis potius quam pro illis fieri postulamus. Facile enim ad bonum elatos flectimus, si eorum inflexio nobis quoque prodesse credatur. Sic Moyses quia regente se Deo desertum iter duce caelesti columna pergebat, cum Jethro cognatum suum a gentilitatis conversatione vellet educere et omnipotentis Dei dominio subiugare, ait: Proficiscimur ad locum quem Dominus daturus est nobis; veni nobiscum ut benefaciamus tibi, quia Dominus promisit bona Israeli. Cumque ille respondisset: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam in qua natus sum, illico subiunxit: Noli nos relinquere, tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, et eris ductor noster. Neque enim Moysen ignorantia itineris angustabat, quem ad prophetie scientiam cognitio divinitatis expanderat, quem columna praeibat, quem de cunctis per sedulam locutionem familiaritas Dei instruebat. Sed videlicet vir providus elato auditori colloquens solatium petiit ut daret, ducem requirebat in via ut ducere eum potuisset ad vitam. Egit itaque ut superbus auditor voci ad meliora suadenti eo magis fieret devotus quo putabatur necessarius, et quia exhortatori suo praeire se crederet, se exhortationi eius inclinaret. Unde se pertinaces exhortatoribus inclinarent.

Aliter admonendi sunt pertinaces atque aliter inconstantes. Illis dicendum est quod plus de se sentiunt quam sunt, et idcirco alienis consiliis non acquiescunt; istis vero intimandum est quia valde se despiciunt ac negligunt, et ideo levitate cogitationum a proprio iudicio per temporum momenta flectuntur. Illis dicendum est quia nisi meliores se ceteris crederent, nequaquam cunctorum consilia prae sua deliberatione postponerent; istis dicendum est quia si hoc quod sunt utcumque attenderent, nequaquam eos per tot varietatis latera mutabilitatis aura versaret. Illis per Paulum dicitur: Nolite prudentes esse apud vosmetipsos. At contra isti audiant: Non circumferamini omni vento doctrine. Illis per Salomonem dicitur: Comedent fructus vie sue; et

Margin notes: aliena; ferentes missa bo

sunt ex corporibus sanitatibus. Dicitur au-
tem ex hoc rursum scribitur: Cor stultorum dissi-
mile erit. Cor quippe sapientum sem-
per sibi simile est. quia dum mutabi-
litate se variatum exhibet, numquam id
quod fuerat manet. Et quia sicut quedam vicia
a semetipsis gignuntur, ita alia ex
aliis oriuntur. Sciendum summopere est quia tunc ea
melius corripiendo tergimus, cum ab
ipso clarius sue fonte siccamus. Perti-
nacia quippe ex superbia, inconstan-
cia autem ex levitate generatur. Admonendi
sunt igitur pertinaces ut elacionem sue co-
gitacionis agnoscant. et semetipsos vin-
cere studeant, ne dum recta aliorum sua-
sionibus foris superari despiciunt, in-
tus a superbia captivi teneantur. Ad-
monendi sunt ut sollerter aspiciant
quod filius hominis cuius semper una cum patre vo-
luntas est, ut exemplum nobis frangende vo-
luntatis preberet, dicit: Non quero voluntatem
meam, sed voluntatem eius qui misit me patris.
Qui ut huius adhuc virtutis gratiam
commendaret, hoc idem se habiturum in extremo
iudicio denunciat, dicens: Non possum ego a
me facere quicquam, sed sicut audio iudico.
Qua itaque conscientia dedignatur homo alie-
ne voluntati acquiescere, cum dei atque hominis
filius, cum virtutis sue gloriam venit osten-
dere, testatur se non a semetipso iudi-
care. At contra admonendi sunt inconstantes
ut mentem gravitatis roborent. Tunc enim
germina in se mutabilitatis arescunt,
cum ex radice levitatis abscisa
cordis... quia et fabrica robusta con-
struitur, cum prius locus solidus in quo
ponatur fundamentum debeat provideri. Nisi
ergo levitas mentis caveatur, co-
gitacionum inconstancia minime
vincitur. A quibus alienum Paulus se fu-
isse perhibuit cum dicit: Numquid levitate
usus sum? aut que cogito secundum carnem
cogito, ut sit apud me est et non?
Ac si aperte dicat: Ideo nulla mutabilitatis aura
non moveor, quia levitatis vicio non
succumbo.

Aliter admonendi sunt gule deditis, atque aliter absti-
nentes. Illos enim superfluitas
locucionis, levitas operis atque luxuria,
istos vero sepe impaciencia, sepe vero
superbie culpa comitatur. Nisi enim

gule deditos immoderata loquacitas ra-
peret, dives ille qui epulabatur quotidie splen-
dide in lingua gravius non arderet, dicens: Pater
Abraham miserere mei et mitte Laza- Luce
rum ut intingat extremum digiti sui in 16
aquam ut refrigeret linguam meam, quia
crucior in hac flamma. Quibus verbis videlicet
ostenditur, quia epulando quotidie crebrius
in lingua peccaverat, qui totus ardens refri-
gerari se precipue in lingua requirebat.
Rursum quia gule deditos levitas prorsus
operis sequitur, auctoritas sacra testatur, dicens:
Sedit populus manducare et bibere, et sur- Exo 32
rexerunt ludere. Quos plerumque edaci-
tas ad luxuriam pertrahit, quia dum sacie-
tate venter extenditur, aculei libidinis
excitantur. Unde et hosti callido, qui primi
hominis sensum aperuit in concupiscentia pomi, sed
laqueo peccati constrinxit, divina voce di- Ge 3
citur: Pectore et ventre repes. Ac si aperte di-
ceretur: Cogitacione et ingluvie super huma-
na corda dominaberis. Quod gule deditos lu-
xuria sequatur, propheta testatur, qui dum aperta nar-
rat, occulta denunciat, dicens: Princeps 4 Reg vlt
coquorum destruxit muros ierusalem. Princeps Je 52
namque coquorum venter est, cui magna cu-
ra obsequium a coquis impenditur, ut
ipse delectabiliter cibis impleatur. Mu-
ri autem ierusalem virtutes sunt anime
ad desiderium superne pacis elevate. Coquorum ergo
princeps muros ierusalem deicit, quia dum
venter ingluvie tenditur, virtutes anime
per luxuriam destruuntur. At contra nisi abstinencium
mentes plerumque impaciencia a sinu
tranquillitatis excuteret, nequaquam Petrus
cum diceret: Ministrate in fide vestra virtutem, in vir- 1 Pe 2
tute autem scienciam, in sciencia autem abstinen-
ciam, vigilanter adiungeret: In ab-
stinencia autem pacienciam. Deesse quippe absti-
nentibus pacienciam previdit, quam eis ut
deesset premonuit. Rursum nisi cogitaciones
abstinencium numquam superbie culpa
transfigeret, Paulus minime diceret: Qui non
manducat, manducantem non iudicet. Et ro 14
rursum ad alios loquens, dum de ab-
stinencie virtute gloriancium precepta perstrin-
geret, adiunxit: Que sunt racionem quidem habencia Col 2
sapiencie in superstitione et humilitate, et non ad par-
cendum corpori, non in honore aliquo ad
saturitatem carnis. Qua in re notandum est
quod in disputacione sua predicator egregius superstici-
oni humilitatis speciem iungit, quatenus plus

quia nimirum dum per abstinentiam caro atteritur, humilitas foris ostenditur. Sed de hac ipsa humilitate intus graviter superbitur. Et nisi aliquando mens de abstinentie virtute tumesceret, nequaquam hanc velut inter magna merita phariseus arrogans studiose numeraret dicens: Ieiuno bis in sabbato. Admonendi sunt ergo gule dediti ne in eo quod escarum delectationi incumbunt, lubrice se iniquitatis gladio transfigant, et quanta sibi per esum loquacitas, quanta mentis levitas insidietur aspiciant, ne dum ventri molliter serviunt, viciorum laqueis crudeliter astringantur. Tanto enim longius a secundo parente receditur, quanto per immoderatum usum manus ad cibum tenditur, iterum parentis lapsus iteratur. At contra admonendi sunt abstinentes, ut sollicite semper aspiciant, ne cum gule vicium fugiunt, deteriora subinde ex ipsa virtute generentur, ne dum carnem macerant, ad impacientiam spiritus erumpant, et nulla iam virtus sit qua caro vincitur, si spiritus ab ira superatur. Aliquando autem dum mens abstinentium ab ira deprimitur, hanc quasi peregrina quedam leticia corrumpit, et ab eo abstinentie bonum deperit, quod a spiritualibus viciis minime custoditur. Quod recte per prophetam dicitur: In diebus enim ieiuniorum vestrorum invenitur voluntas

ysa 58 vestra. Et paulo post: Ad iudicia et rixas ieiunatis, et percutitis pugno. Voluntas quippe ad leticiam pertinet, pugnus ad iram. Incassum ergo per abstinentiam corpus atteritur, si inordinatis dimissa motibus mens viciis dissipatur. Et rursum audiendi sunt, ut abstinentiam suam et sine diminutione custodiant, et hanc apud occultum iudicem eximie virtutis esse non credant, ne si fortasse magni meriti esse creditur, cor in elatione sublevetur. Hinc namque per prophetam dicitur: Numquid tale est ieiunium quod elegi? Sed frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam. Qua in re pensanda est virtus abstinentie, que pura non reputatur nisi et aliis virtutibus commendatur. Hinc Iohel ait: Sanctificate ieiunium. Ieiunium quippe sanctificare est, adiunctis bonis aliis, dignam deo abstinentiam ostendere. Admonendi sunt abstinentes, quod tunc deo placitam offerunt abstinentiam, cum ea que sibi alimenta subtrahunt, indigentibus largiuntur.

Sanctificate ieiunium

Subtile autem audiendum est quod dominus per prophetam increpat dicens: Cum ieiunaretis et plangeretis in quinto et septimo mense per hos septuaginta annos, numquid ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis et bibistis, numquid non vobis comedistis et vobismetipsis bibistis? Non enim deo sed sibi quisque ieiunat, si ea que ventri ad tempus subtrahit, non egenis tribuit, sed ventri postmodum offerenda custodit. Ut ergo nec illos appetitus gule a rectitudinis statu deiciat, nec istos afflicta caro per elationem supplantet, audiant illi quod per semetipsam veritas dicit: Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite. Ubi et pavor adiungitur: Et superveniat in vos repentina dies illa. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Audiant isti: Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit de ore, hoc coinquinat hominem. Audiant illi: Esca ventri et venter escis; deus autem et hunc et has destruet. Et: Non in comessationibus et ebrietatibus. Et: Esca nos non commendat deo. Audiant isti: Quia omnia munda mundis; coinquinatis autem et infidelibus nihil mundum. Audiant illi: Quorum deus venter est et gloria in confusione ipsorum. Audiant isti: Discedent quidam a fide. Et paulo post: Prohibentium nubere, abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum graciarum actione fidelibus et hiis qui cognoverunt veritatem. Audiant illi: Bonum est non manducare carnem et non bibere vinum, neque in quo frater tuus scandalizatur. Audiant isti: Modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Ut et illi dispositos cibos inordinate non appetere, et isti creaturam dei quam non appetunt non audeant condempnare.

c. xx

Aliter admonendi sunt qui sua misericorditer tribuunt, atque aliter qui adhuc aliena rapere contendunt. Admonendi namque sunt qui iam sua misericorditer tribuunt, ne cogitatione tumida se super eos quibus terrena largiuntur extollant, ne idcirco se meliores estiment, quia ceteros a se nutriri vident. Aliter terrene domus dominus famulorum ordines ministeriaque disponens, hos ut regant

illos uero statuit ut ab aliis regat
istos iubet ut nostra cuncta pre-
beant. illos ut accepta ab aliis
premant. et tamen plerumque offendunt qui
regunt et in prosperis familiis quam pro-
uidentur qui reguntur uix iam inueniun-
tur. qui dispensatores sunt. sunt offensione
perdunt qui aliena dispensantes
subsistunt. Admonendi sunt ergo qui iam
sua que possident misericorditer tribuunt
ut a celesti domino dispensatores se posi-
tos subsidiorum temporalium agnoscant. et
tanto humiliter prebeant quanto et alie-
na esse intelligunt que dispensant. Cumque
in illorum ministerio quibus accepta largiuntur
constitutos se esse considerant. nequa-
quam eorum mentes tumor subleuet
sed timor premat. Unde necesse est ut solli-
cite prouideant. ne commissa in-
digne distribuant. ne quedam quibus
nulla. ne nulla quibus aliqua. ne multa
quibus pauca. ne pauca prebeant quibus
impendere multa debuerunt. ne pre-
cipitatione quod tribuunt inutiliter spar-
gant. ne tarditate petentes noxie
crucient. ne recipiende hic gratie intentio
subrepat. ne dationis lumen laudis
transitorie appetitus extinguat. ne
oblatum munus comitata tristicia
obsideat. ne in beneplacito munere
animus plus quam decet hylarescat.
ne sibi quid cum totum recte im-
pleuerint tribuant. et simul omnia postquam
peregerint perdant. ne cum uirtutem
sue liberalitatis deputent audiant quod
scriptum est. Si quis administrat tanquam
ex uirtute qua administrat deus.
Ne in beneficiis immoderatius gaudeant
audiant quod scriptum est. Cum feceritis omnia
que precepta sunt uobis. dicite serui
inutiles sumus. quod debuimus facere fecimus.
Ne largitatem tristicia corrumpat audi-
ant quod scriptum est. hylarem datorem
diligit deus. Ne ex impenso munere
transitoriam laudem querant audiant quod
scriptum est. nesciat sinistra tua quid
faciat dextera tua. id est pie dispensationi

nequaquam gloria presentis uite permisce-
at. sed opus rectitudinis appetitum fauoris
ignoret. Ne pro impenso munere retributionem
requirant. audiant quod scriptum est. Cum facis
prandium aut cenam noli uocare ami-
cos tuos neque fratres neque cog-
natos neque uicinos diuites. ne for-
te et ipsi te reinuitent et fiat tibi — luce 14
retributio. Sed cum facis conuiuium uo-
ca pauperes debiles claudos cecos
et beatus eris quia non habent unde retribuere
tibi. Ne que prebenda sunt cito. pro-
beant. audiant quod scriptum est. Ne dicas
amico tuo uade et reuertere et cras dabo
tibi. cum statim possis dare. Ne sub obtentu
largitatis ea que possident inutiliter spargant
audiant quod scriptum est. sudet elemosina
in manu tua. Ne cum multa necessaria sunt par- — 1 cor 8
ua prebeant. audiant quod scriptum est. Qui
parce seminat parce et metet. Ne cum pau-
ca oportet plura prebeant. et ipsi postmo-
dum inopiam tolerantes ad im-
patientiam erumpant. audiant quod scriptum est. Non
ut aliis sit remissio. uobis autem tribula- — 2 cor 8
tio. sed ex equalitate uestra habundantia illorum ino-
piam suppleat. ut et illorum habundantia
uestre inopie sit supplementum. Cum enim dantis
animus inopiam ferre nescit si multa
sibi subtrahit. occasionem contra se impatientie
querit. Prius namque preparanda
est mens patientie. et tunc aut multa aut
cuncta largienda. ne dum minus e- — mig
quanimiter inopia irruens toleratur. et pre-
misse largitatis merces pereat. et ad-
hunc mente deterius murmuratio sub-
sequens perdat. Ne autem omnino nil pre-
beat quibus conferre aliquid parum debent audi-
ant quod scriptum est. Omni petenti te tribue. Ne uel — luce 6
aliquid prebeant quibus omnino nil conferre de-
beant. audiant quod scriptum est. Da bono et
ne receperis peccatorem. Benefac humili et ne
dederis impio. Et rursum. Panem et ui-
num suum peccatoribus prebet qui iniquis
subsidia pro eo quod iniqui sunt impendit.
Unde et nonnulli huius mundi diuites. cum
fame cruciantur christi pauperes effusis
largitatibus nutriunt hystriones. Qui — nutriunt
uero indigenti et peccatori panem suum
non quia peccator sed quia homo est tribuit nimirum
non peccatorem sed pauperem iustum nutrit

qui i[n] p[ri]mo no[n] culpa[n]t · s[ed] na[m]q[ue] diligit[ur]. Ad-
monendi sunt ergo q[ui] ia[m] sua misericordit[er]
largiunt[ur] · ut sollicite custodia[n]t ne
cu[m] co[m]missa peccata de
mo[m]entis redimunt · adhuc redi-
menda committant. Ne venale Dei
iustitiam estimant si cu[m] curant p[ro] culpis
nummos tribuere arbitrentur se posse
inulte peccare. Plus e[nim] est a[n]i[m]a q[ua]m
esca · et corp[us] q[uam] vestitu[m]. Qui ergo escam
et vestitu[m] paup[er]ib[us] largit[ur] · et t[ame]n a[n]i[m]e
vel corp[or]is iniq[ui]tate polluit[ur] · q[uo]d minus e[st]
iustitie obtulit · et q[uo]d maius e[st] culpe
admisit. Sua e[nim] Deo dedit · et se dyabolo.
At co[n]tra admonendi q[ui] adhuc aliena
rape[re] co[n]tendu[n]t · ut sollicite audiant q[uo]d
veniens ad iudiciu[m] D[omi]n[u]s dicat: Esurivi
et no[n] dedistis m[ihi] manducare · sitivi
et no[n] dedistis m[ihi] potu[m] · hos-
pes eram et no[n] collegistis me · nu-
dus fui et no[n] cooperuistis me · infirmus
et in carcere et no[n] visitastis me. Qui-
b[us] et p[re]mittit: Discedite a me
maledicti in igne[m] et[er]nu[m] · q[ui] p[ar]atus e[st]
dyabolo et angelis ei[us]. Ecce audiant q[uod]
nequaq[uam] rapinas vel q[ua]slib[et] alia viole[n]-
ta commiserunt · et t[ame]n et[er]ne gehe[n]ne
ignib[us] mancipant[ur]. Hinc ergo colligendu[m]
q[ua]nta da[m]pnatio[n]e plectendi s[un]t · q[ui]
e[st] q[uam]ta dampnatio[n]e plectendi · q[ui]
aliena rapiu[n]t · si tanta a[n]i[m]adv[er]sio[n]e
feriunt[ur] q[ui] sua indiscrete tenuerunt.
Pensent q[uo] eos reatu obliget res
rapta · si tali subicit pene no[n] tri-
buta. Pensent quid mereat[ur] iniustitia
illata · si tanta p[er]cussio[n]e digna e[st] pietas
no[n] impensa. Qui aliena rap[er]e [cupiunt] · au-
diant q[uo]d scriptu[m] e[st]: Ve ei q[ui] multi-
plicat no[n] sua. Usq[ue]q[uo] et aggravat co[n]tra se
densu[m] lutu[m]. Avaro quippe densu[m] lutu[m] co[n]tra
se aggravare e[st] t[er]rena lucra cu[m] pond[er]e
p[e]cc[at]i cumulare. Qui habitatio[n]is
spacia cupiunt dilatare · audiant q[uo]d
scriptu[m] e[st]: Ve q[ui] co[n]iungitis domu[m] ad do-
mu[m] · et agru[m] agro copulatis usq[ue]
ad t[er]minu[m] loci. Nu[m]q[ui]d habitabitis vos soli
i[n] medio t[er]re? Ac si ap[er]te dicat: Quousq[ue]
vos extenditis q[ui] h[abe]re co[n]sortes in co[m]muni mundo
co[n]sortes no[n] potestis? Co[n]iunctos
quippe p[re]mitis · s[ed] co[n]tra quos valeatis
extendi semp[er] i[n]venitis. Qui pecunias augeri
[cupiunt] cupiditate nituntur · audiant q[uo]d scriptu[m]

ve q[ui] multiplicat no[n] sua usq[ue]q[uo] aggravat co[n]tra
densu[m] lutu[m]

ca. 2
e[st]: Avarus no[n] implebit[ur] pecunia ·
et q[ui] amat divicias fructu[m] no[n]
capiet ex eis. Fructu[m] quippe ex eis
caperet · si eas bene expe[n]dere no[n] aman-
do voluisset. Qui v[er]o eas diligendo
retinet · hic utiq[ue] sine fructu derelinq[ui]t.
Qui cu[m] repleri simul cunctis opibus
inardescunt · audiant q[uo]d scriptu[m] e[st]: Qui
festinat ditari · no[n] erit innocens.
Profecto e[nim] q[ui] augere opes ambit · vitare p[e]cc[atu]m ne-
gligit · et more avium captus · du[m] t[er]re-
stre rei escam avidus co[n]spicit · quo
strangulet[ur] p[e]cc[at]i laqueo no[n] agno-
scit. Qui q[ua]slib[et] p[rese]ntis mundi lucra ap-
petunt · et q[uo]d i[n] futuro da[m]pna
paciant[ur] ignorant · audiant q[uo]d scriptu[m]
e[st]: Hereditas ad qua[m] festinat[ur] i[n] p[ri]n[cipi]o ·
i[n] novissimo b[e]n[e]dictio[n]e carebit. Ex
hac quippe vita initiu[m] ducim[us]
ut ad b[e]n[e]d[i]ct[i]o[n]is sorte[m] i[n] novissimo
veniam[us]. Qui ergo i[n] p[ri]n[cipi]o hereditati
festinant · sorte[m] sibi b[e]n[e]dict[i]o[n]is i[n] novis-
simo amputant · q[ui]a du[m] p[er] avari-
cie nequitia[m] hic multiplicari appeti-
unt · illic ab et[er]no p[at]rimonio exheredes
fiunt. Qui vel plura ambiunt · vel
obtinere cuncta q[ue] ambierint pos-
sunt · audiant q[uo]d scriptu[m] e[st]: Quid
p[ro]dest ho[m]i[n]i si totu[m] mundu[m] lucret[ur] ·
a[n]i[m]e v[er]o sue detrimentu[m] paciat[ur]?
Ac si ap[er]te Veritas dicat: Quid p[ro]-
dest ho[m]i[n]i · si totu[m] q[uo]d extra se e[st]
congreget · si h[oc] solu[m] q[uo]d ip[s]e e[st] da[m]p-
net? Plerumq[ue] aut[em] citi[us] rapto-
ru[m] avaricia corrigit[ur] · si p[er] corr[e]p[tion]is ad mediu[m]
memoria deducat[ur] · q[ui] et ditari hic
in mundo diu conati sunt · et t[ame]n in
adeptis divitiis diu manere nequi-
verunt · q[ui]b[us] festina mors repe[n]te
et simul abstulit quicq[ui]d no[n] repe[n]te
nec simul nequicia congregavit · qui no[n]
solu[m] hic rapta reliquerunt · s[ed] secu[m]
ad iudiciu[m] causas rapine de-
tulerunt. Hor[um] itaq[ue] exempla au-
diant · quos i[n] v[er]bis suis p[ro]culdubio
etiam ipsi condempnant · ut cu[m] post h[ec] v[er]ba
ad cor redeunt · imitari saltem
erubescant quos iudicant.
[illegible]

Abacuc 2
Ysa 5

Aliter admonendi sunt qui nec aliena appetunt nec sua largiuntur atque aliter qui et ea que habent tribuunt et tamen aliena rapere non desistunt. Admonendi namque sunt qui nec aliena appetunt nec sua largiuntur ut sollicite sciant quod ea de qua sumpti sunt cunctis hominibus terra communis est et idcirco alimenta cunctis profert communiter. Incassum ergo se innocentes putant qui commune dei munus sibi privatum vendicant qui cum accepta non tribuunt in proximorum nece grassantur quia tot pene quotidie perimunt quot morientium pauperum apud se subsidia abscondunt. Nam cum quelibet necessaria indigentibus ministramus sua illis reddimus non nostra largimur iusticie potius debitum solvimus quam misericordie opera implemus. Unde et ipsa veritas cum de misericordia caute impendenda loqueretur ait Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus. Cui sententie et psalmista concinens ait Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi. Cum enim largitatem impensam pauperibus premisisset non hanc vocare misericordiam sed iusticiam voluit quia quod a communi domino tribuitur iustum profecto est ut quicumque accipiunt eo communiter utantur. Hinc etiam Salomon ait Qui iustus est tribuet et non cessabit. Admonendi quoque sunt ut sollicite attendant quod sibi fructum non reddentem ficulneam districtus agricola queritur quia et terram occupat. Terram quippe sine fructu ficulnea occupat cum mens tenacium hoc quod prodesse poterat multis inutiliter servat. Terram sine fructu ficulnea occupat quando locum quem per se alius operari valuit stultus umbra pigritie premit. Sed hii aliquando dicere solent concessis utimur aliena non querimus et si digna misericordie retributione non agimus nulla tamen perversa perpetramus. Quod idcirco sentiunt quia videlicet aurem cordis a verbis celestibus claudunt. Neque enim dives ille qui induebatur purpura et bysso qui epulabatur quotidie splendide aliena rapuisse sed infructuose propria usus fuisse perhibetur eumque post hanc vitam ultrix gehenna suscepit non quia aliquid illicitum gessit sed quia immoderato usu totum se licitis tradidit. Admonendi sunt tenaces ut noverint quod hanc primam iniuriam deo faciunt quod dedenti sibi omnia nullam misericordie hostiam reddunt. Hinc etenim psalmista ait Non dabit deo placationem suam et precium redemptionis anime sue. Precium namque redemptionis dare est operi bono prevenienti gratie vicem reddere. Hinc Iohannes clamat dicens Iam securis ad radicem arboris posita est. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Qui ergo se innoxios estimant quia aliena non rapiunt securis vicine ictum prevideant et torporem improvide securitatis amittant ne dum ferre fructum boni operis negligunt a presenti vita funditus quasi a viriditate radicis succidantur. At contra admonendi sunt qui et ea que habent tribuunt et aliena rapere non desistunt ne valde munifici videri appetant et ex bonis specie deteriores fiant. Hii etenim sua indiscrete tribuentes non solum ut prediximus ad impacientie murmurationem corruunt sed egestate compulsi ad avariciam devolvuntur. Quid ergo infelicius eorum mentibus in quibus de largitate avaricia nascitur et quasi ex virtute seges peccati seminatur. Prius itaque admonendi sunt ut sua rationabiliter servare noverint et tunc demum ut aliena non ambiant. Nam si in ipsa effusione non exuritur radix culpe nunquam per ramos exsiccatur avaricie spina affluens. Occasio ergo rapiendi subtrahitur si bene prius possidendi dispositio temperetur. Tunc vero admoniti audiant quomodo hoc quod habent misericorditer impendant cum nequaquam didicerint ut bona misericordie rapine nequicia non confundant. Violenter enim quod misericorditer largiuntur exigunt. Aliud namque est misericordiam pro peccatis facere aliud pro misericordia facienda peccare que iam nec misericordia dici potest quia ad dulcem fructum non proficit quod per virus pestifere radicis amarescit. Hinc etenim per prophetam dominus ipsa etiam sacrificia reprobat dicens Ego dominus diligens iudicium et odio habens rapinam in holocausto. Ysa 61 Hinc rursum dicit Hostie impiorum abhominabiles que offeruntur ex scelere. p 21 Qui et sepe indigentibus subtrahunt quod deo largiuntur. Sed quanta eos

aut adipe ac renibus per quendam sapien-
tem digne denuntiatur dicens. Qui offert sacri-
eccl. 34 ficium ex substantia pauperis, quasi qui victimat
filium in conspectu patris sui. Quid namque
intolerabilius esse potest quam mors filii
ante oculos patris? Hoc itaque sacrificium
quanta ira aspiciatur ostenditur, quod orbati
dolori comparatur. Et tamen plerumque quanta
tribuunt perpendunt, quanta vero rapiunt
considerare dissimulant. Quasi mercedem
numerant, et perpendere culpas recusant.
Audiant itaque quod scriptum est: Qui mercedes
aggei i congregavit, misit eas in sacculum
pertusum. In sacculo quidem pertuso videtur
cum pecunia mittitur, sed cum amittitur
non videtur. Omnia ergo quanta largiuntur
aspiciunt, sed quanta rapiunt non pen-
dunt, in pertuso sacculo mercedes mit-
tunt, qui profecto eas in spe sue fiducie in-
tuentes congregant, sed non intuentes perdunt.

C. 96 et c. 23 past. lib.
Aliter admonendi sunt discordes
atque aliter pacati. Discordes
namque admonendi sunt ut cer-
tissime sciant quod quantislibet virtutibus pol-
leant, spirituales fieri nequaquam possunt,
si uniri per concordiam proximis negligunt.
gal. 5 Scriptum quippe est: Fructus spiritus est cari-
tas, gaudium, pax. Qui ergo pacem ser-
vare non curat, fructum spiritus
recusat. Hinc Paulus ait: Cum sit inter
i cor 3 vos zelus et contentio, nonne carna-
les estis? Hinc iterum dicit: Pacem sequimini cum
hebr 12 omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit
Deum. Hinc rursum admonet dicens: Sol-
eph 4 liciti servare unitatem spiritus in vin-
culo pacis. Unum corpus et unus spiritus sicut
vocati estis in una spe vocationis vestre.
Ad unam ergo spem vocationis nequaquam
pertingitur, si non ad eam unita cum pro-
ximis mente curratur. At tamen nonnulli
sepe dum quedam specialia dona percipiunt,
superbiendo donum concordie quod ma-
ius est amittunt. Ut si fortasse car-
ne pre ceteris gule refrenatione quis
edomat, concordare eis quos superat
abstinendo spernat. Sed qui abstinentiam
a concordia separat, quid admonet Psalmista
perpendat ait enim: Laudate eum in tym-
pano et choro. In tympano namque
sicca et percussa pellis resonat, in

laudate eum in tympano et choro

choro autem voces sociate concordant.
Quisquis itaque corpus affligit, sed concordiam
deserit, Deum quidem laudat in tympano,
sed non laudat in choro. Sepe vero dum
quosdam maior scientia erigit, a ceterorum
societate disiungit, et quasi quo plus sapi-
unt, eo a concordie virtute desipiunt.
Hii itaque audiant quod per semetipsam veri-
tas dicit: Habete sal in vobis et pacem
habete inter vos. Sal quippe sine pa-
ce non virtutis est donum, sed dampnacionis
argumentum. Quo enim quisque melius sapit, eo
deterius delinquit, et ideo inexcusabiliter
meruit supplicium, quia peccatum si vo-
luisset potuit vitare. Quibus recte ... qui-
bus per Jacobum dicitur: Quod si zelum amarum
habetis et contentiones sint in cordibus
vestris, nolite gloriari et mendaces esse
adversus veritatem. Non est ista sapientia de-
sursum descendens, sed terrena, animalis,
diabolica. Que autem desursum est sapientia, primum
quidem pudica est, deinde pacifica.
Pudica videlicet, quia caste intelligit; paci-
fica autem, quia per elationem se nimie a pro-
ximorum societate disiungit. Admonendi
sunt discordes ut noverint quod tam-
diu nullum bonum operis Deo sacrificium
immolant, quamdiu a proximorum caritate
discordant. Scriptum namque est: Si offers
munus tuum ad altare et recordatus
fueris quia frater tuus habet aliquid adversum
te, relinque ibi munus tuum ante altare et
vade prius reconciliari fratri tuo, et
tunc veniens offeres munus tuum. Ex qua
scilicet preceptione pensandum est, cum hostia re-
pellitur, quam intolerabilis culpa mon-
stratur. Nam cum mala cuncta bonis sequen-
tibus diluantur, pensemus quanta sint ma-
la discordie, que nisi destructa fuerint
funditus, bonum subsequi non permittunt.
Admonendi sunt discordes ut si aures
a mandatis celestibus declinant, mentis
oculos ad consideranda ea que in infimis
versantur aperiant. Quod sepe aves unius
generis ab eius societate volando
non deserunt, et gregatim animalia bruta
pascuntur. Quod si solerter aspicimus, concor-
dando et irrationabilis natura indicat
quantum mali per discordiam rationalis

nã comittat qui sancta oratione intercede-
re debet quia ira motu nulli custodit
At vero admonendi sunt pacati ne
dum plus quam necesse est pace qua pos-
sident amantur. ad perpetuam pervenire
non exspectat. plerumque et gravius in-
tentione mentem rerum tranquilli-
tas temptat ut quia non sit molesta
que tenet. eo minus amabilia fiat que
vitat. et quo delectat presentia. eo non
inquirant eterna. Unde et ipsa veritas
veritas loquens. cum terrena pace a
superna distingueret. atque ad venturam
discipulos a presenti provocaret dicit pacem
relinquo vobis. pacem meam do vobis
Relinquo super transitoria. Do mansura
Gregorius in 3o cura pastorali que dilecta est
non ad illa que danda est pervenit in-
numquam. ideo ita tenenda est. ut et
pax in corpore ita tenenda est ut et
diligi debeat. et contempni. neque in-
moderate diligitur. diligentes autem in cul-
pa capiantur. Item et admonendi sunt pa-
cati. ne dum nimis humanam pacem de-
siderant. pravos hominum mores nequaquam
redarguat. et consentiendo perversis ab au-
ctoris sui se pace disiungat. ne dum fo-
ras humana iurgia metuunt. interni
federis discussione feriantur. Unde ea
pax transitoria. nisi quedam vestigia
pacis eterne. Quid ergo dementius quam pro
quam vestigia in pulvere depressa dili-
gere. sed ipsum a quo impressa sunt. perdere
Ergo. Hinc ipse Augustinus cum totum se ad federa
amat (Unde dominus) ... adfederam
pacis interne constringeret. testatur que eum
pacis interne constringeret. testatur ut non-
malis concordiam non teneret. dicens nonne
me qui oderunt te deus oderam et super ini-
micos tuos tabescebam perfecto odio
oderam illos inimici facti sunt mihi
perfecto odio odisse
inimicos et eorum dei perfecto odio odisse
est. ut qui facti sunt diligere. quod faciunt
increpare mores pravorum premere vitam
prodesse. Pensandum est ergo quam ab increpatione
quiescit quanta culpa sit. quam cum per-
nimis pax tenetur. Unde propheta tunc hostiam
velut in hostiam deo obtulerit. quam contra
peccata pravorum inimicitias excitat. Uniam
sicut est quod levi leves in agro per gladios
per castrorum media tumulens. quem ferire
noluit peccatoribus parcere. Ideo manus
dicitur esse consecrasse (Unde phinees)
... sanguinem ... ...

tes cum inimicans pravis. et ira domini
iratus placavit. Unde per semetipsum ve-
ritas dicit nolite arbitrari quod venerim
pacem mittere in terram. non veni pacem
mittere sed gladium. Malorum namque cum in-
caute amicitiis iungimur. culpis obligamur.
Unde Josaphat qui tot de ante acta vita
preconijs attollitur. de Achab regis ami-
citijs pene periturus increpatur. Cui per prophe-
tam Jehu dicitur. Impio prebes auxilium
et his qui dominum oderunt amicitiis iunge-
ris. et idcirco iram quidem domini merebaris. sed
bona opera inventa sunt in te eo quod abstu-
leris lucos de terra Juda. Ab ipso certe qui
summe rectus est. concordia distat. cum
pravorum amicicijs a vita recta discordat
Admonendi sunt pacati. ne ad tempus pa- | dat
cem approbat. temporalem pacem si perturbare per-
nimium. sed propter quam aminonendi sunt ne eam
pacem diligunt integra intra tenendum
quam per inventionem vocis sine operis turbat-
quam utrumque David propheta probet sermo-
rem cum diceret. Cum his qui oderunt pacem eram
pacificus. cum loquebar illis impugnabant me gratis. Ecce
pacificus cum loquebar illis impugnabant me gratis.
loquens impugnabatur. et tamen impugnatus
erat pacificus. quia neque insanientes correptionis rephe-
habat. quia nec correptos diligere negligebat amicabiliter pre-
paulus ait Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus
hominibus pacem habentes exhortatur eum
discipulos ut pacem cum omnibus habeant pre-
misit dicens Si fieri potest. atque subiungit quod
ex vobis est. difficile quippe erat ut si
male acta corripuerint habere pacem cum omnibus
possent. Sed cum temporalis pax in pravorum cor-
dibus. correptione nostra turbatur. in nostro
illa necesse est ut in nostro corde servetur.
Dicit itaque quod ex vobis est. Ac si innuens | ro xii
dicat. quia pax ex duabus partibus constat
constet ex utrisque quam corrigunt expellitur
malignitas. si in vita qui corripiunt mente
servat. Unde idem rursus admonens discipulos
dicit. Si quis non obedit verbo nostro per epistolam
hunc notate. et non commisceamini cum illo
ut confundatur. Et statim adiunxit Et nolite
ut inimicum existimare illum. sed corripite ut
fratrem. Ac si diceret. pacem cum eo exteriorem sol-
vite. sed interiorem circa illum medullitus
custodite. ut pravitatis mentem sit discor-
dia vestra feriat. et pax a vestris cordibus
non abrogata discedat.

ro 32

ys x

2 par 19

co

c 26 Aliter admonendi sunt seminantes iurgia, atque aliter pacifici. Admonendi namque sunt qui iurgia seminant, ut cuius sint sequaces agnoscant. De apostata quippe angelo scriptum est: cum bonae messi zizania superseminasset: Inimicus homo hoc fecit. De cuius etiam membro per Salomonem dicitur: Homo apostata vir inutilis graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde
prov 6 machinatur malum, et omni tempore iurgia seminat. Ecce quem seminantem iurgia dicere voluit, prius apostatam nominavit, quia nisi more superbientis angeli a conspectu conditoris prius intus per aversionem mentis caderet, foras postmodum usque ad seminanda iurgia non veniret. Qui recte describitur quia annuit oculis, digito loquitur, terit pede. Interior namque est custodia quae ordinate foras membra continet. Qui ergo custodiam mentis perdidit, subsequenter foras in inconstantiam motionis fluit, atque exteriore mobilitate indicat quia nulla interius radice subsistat. Audiant
beati pacifici seminatores iurgiorum quod scriptum est: Beati pa-
mt 5 cifici quoniam filii Dei vocabuntur. Atque e diverso colligant, quia si filii Dei vocantur qui pacem faciunt, procul dubio Sathanae sunt filii qui confundunt. Omnes autem qui per discordiam a viriditate dilectionis separantur arescunt; et si boni operis fructus in suis actionibus proferunt, profecto nulli sunt, quia non
cpruite ex unitate caritatis oriuntur. Hinc ergo pensant seminantes iurgia quam multipliciter peccant, qui dum unum nequitiae vitium perpetrant, ab humanis cordibus cunctas simul virtutes eradicant. In uno enim malo innumera perpetrant, quia seminando discordiam caritatem, quae mater est omnium virtutum, exstinguunt. Et quia nihil Deo pretiosius virtute dilectionis, nihil diabolo optatius exstinctione caritatis, quisquis seminando iurgia dilectionem proximorum perimit, hosti Dei familiariter servit, quia qua ille amissa cecidit, hanc ex humanis cordibus subtrahens eis ascendendi iter abscidit. At contra admonendi sunt pacifici, ne tanti actus pondus levigent, si inter quos pacem fundare debeant ignorent. Sicut enim valde nocivum est si unitas deest bonis, ita valde nocivum est si non deest malis. Si ergo pravorum nequitia in pace iungitur, profecto eorum malis actibus robur augetur, quia quo se in malitia concordant, eo se robustius bonorum afflictionibus illidunt. Hinc namque contra illius vasis, videlicet antichristi, praedicatores divina voce beato Iob dicitur: Membra carnium eius cohaerentia sibi. Hinc sub squamarum specie de eius satellitibus perhibetur: Una uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas. Eius quippe sequaces quo nulla inter se dissensione divisionis scinduntur, eo in bonorum nece durius conglomerantur. Qui ergo iniquos sociari invicem conveniunt, vires iniquitati ministrant, quia bonos deterius deprimunt, quos et unanimiter persequuntur. Unde egregius praedicator, Pharisaeorum Sadducaeorumque persecutione deprehensus, inter semetipsos dividere studuit quos contra se unitos graviter vidit, cum clamavit: Viri fratres, ego Pharisaeus sum, filius Pharisaeorum; de spe et resurrectione mortuorum ego iudicor. Cumque Sadducaei spem resurrectionemque mortuorum esse denegarent, quam Pharisaei iuxta sacri eloquii praecepta crederent, facta est in persecutorum unanimitate discissio, et illaesus Paulus exiit, quem prius turba unanimiter pressit. Admonendi itaque sunt qui pacis faciendae studiis occupantur, ut pravorum mentibus prius amorem debeant internae pacis infundere, quatenus eis postmodum valeat exterior pax prodesse, ut dum cor eorum in illius cognitione suspenditur, nequaquam ad nequitiam ex huius perceptione rapiatur, dumque superna prospiciunt, terrena nequaquam ad usum sui deterioris inclinent. Cum vero perversi quique tales sunt ut nocere nequaquam bonis possint, etiamsi concupiscant, inter hos nimirum terrena pax construi, et prius quam ab eis valeat superna cognosci, ut quos iniquitatis suae malitia exasperat, saltem et proximi amor mitiget, et quasi ex vicino ad melius transeat, ut ad illam quae a se longe est pacem conditoris
ascendat

dedi eis frumentum vinum et oleum et [illegible]

8 Aliter admonendi sunt qui sacrae legis verba non recte intelligunt, atque aliter qui recte intelligunt, sed haec humiliter non loquuntur. Admonendi quippe sunt qui sacrae legis verba non recte intelligunt, ut attendant quod saluberrimum vini potum in veneni sibi poculum vertunt, ac per medicinale ferrum vulnus sibi mortale faciunt, dum per hoc se perimunt, per quod salubriter abscindenda sauciata debuerunt. Admonendi sunt ut perpendant quod scriptura sacra in nocte vitae praesentis quasi quaedam lucerna nobis est posita. Cuius profecto verba dum non recte intelligunt, de lumine tenebras sumunt. Quos videlicet ad intellectum pravum intentio perversa non raperet, nisi prius superbia inflaret. Dum enim se prae ceteris sapientes aestimant, sequi alios ad meliora intellecta despiciunt. Atque ut apud imperitum vulgus sibi scientiae nomen extorqueant, summopere student et recta ab aliis intellecta destruere, et sua perversa roborare. Unde bene per prophetam dicitur: Secuerunt praegnantes Galaad ad dilatandum terminum suum. Galaad quippe acervus testimonii interpretatur. Et quia cuncta simul congregatio ecclesiae per confessionem servit testimonio veritatis, non incongrue per Galaad exprimitur ecclesia, quae ore cunctorum fidelium de Deo quidquid est verum testatur. Praegnantes autem dicuntur animae quae ex divino amore intellectum verbi concipiunt, ut si ad perfectum tempus veniant, conceptam intelligentiam operis ostensione pariant. Terminum vero suum dilatare est opinionis suae nomen extendere. Secuerunt ergo praegnantes Galaad ad dilatandum terminum suum, quia haeretici mentes fidelium, quae iam aliquid de intellectu veritatis conceperant, perversa praedicatione perimunt, et scientiae sibi nomen extendunt. Parvulorum corda iam de verbi conceptione gravida erroris sui gladio scindunt, et quasi doctrinae opinionem sibi faciunt. Hos ergo cum conamur instruere, necesse est ut prius admoneamus ne gloriam quaerant, quatenus si radix elationis abscinditur, consequenter rami pravae assertionis arescant. Admonendi sunt ut caveant ne errores discordiasque generando, hoc quod eis in salutem data est lex Dei, in sacrificium Sathanae vertant. Unde per prophetam Dominus queritur dicens: Dedi eis frumentum vinum et oleum, et argentum multiplicavi eis et aurum, quae fecerunt Baal. Frumentum quippe a Domino accipimus, quando remoto obscuritatis operimento, subducto tegmine litterae, per medullam spiritus in verba interiora sentimus. Vinum nobis Dominus praestat, cum scripturae suae alta praedicatione nos debriat. Oleum quoque nobis tribuit, cum per apertiora praecepta vitam nostram blanda lenitate disponit. Argentum multiplicat, cum nobis luce veritatis plena eloquia subministrat. Auro quoque nos ditat, cum cor nostrum intellectu summi fulgoris irradiat. Quae cuncta haeretici Baal offerunt, quia apud audientium suorum corda omnia perverso intellectu corrumpunt. Et de frumento Dei, de vino et oleo, argento pariter et auro Sathanae sacrificium immolant, quia ad erroris discordiam verba pacis inclinant. Unde admonendi sunt ut perpendant quod cum ex praeceptis pacis discordiam faciunt, iusto Dei iudicio ipsi de verbis vitae moriuntur. At contra admonendi sunt qui recte quidem verba legis intelligunt, sed humiliter non loquuntur, ut in divinis sermonibus, priusquam eos aliis proferunt, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant, et cum recte cuncta de sacra scriptura sentiunt, hoc solum quod ibi contra elatos dicitur non attendant. Imperitus namque despicabilisque medicus est qui alienum mederi appetit, et vulnus quod ipse patitur ignorat. Qui ergo verba Dei humiliter non loquuntur, procul dubio admonendi sunt ut cum medicamina aegris apponunt, quae sui pestis appareat videant, ne alios medendo ipsi moriantur. Admonendi ergo sunt ut caveant ne a virtute dicti discrepet qualitas dicendi, ne aliud loquendo et aliud ostendendo praedicent. Audiant quod scriptum est: Si quis loquitur, quasi sermones Dei. Qui ergo verba quae proferunt non sua habent, cur de ipsis tamquam propriis tumescunt? Audiant quod scriptum est: Sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur. Ex Deo namque coram Deo loquitur, qui praedicationis verbum et a Deo se accepisse intelligit, et placere per illud Deo, non hominibus quaerit. Audiant quod scriptum est: Abominatio Domini est omnis arrogans. Quia nimirum dum in verbo Dei propriam gloriam quaerit, ius dantis invadit, eumque laudi suae postponere nequaquam metuit, a quo hoc ipsum quod laudatur accepit. Audiant

balahal

spiritus

discrepat

2 Cor.

quod per Salomonem dicitur: Bibe aquam
de cisterna tua et fluenta putei tui;
deriventur fontes tui foras, et in plateis
aquas divide; habeto eas solus, nec sint
alieni participes tui. Aquam quippe prae-
dicator de cisterna sua bibit, cum ad
cor suum rediens prius audit ipse quod
dicit. Bibit sui fluenta putei, si sui verbi ir- audit
rigatione infunditur. Ubi bene sub-
iungitur: Deriventur fontes tui foras
et in plateis aquas divide. Recte
quippe est ut prius ipse bibat et tunc prae-
dicando aliis influat. Fontes namque fo-
ras derivare est exterius aliis vim
praedicationis infundere. In plateis autem aquas
dividere est in magna audientium latitu-
dine divina eloquia iuxta uniuscuiusque qualitatem
dispensare. Et quia plerumque inanis
gloriae appetitus surripit, cum sermo Dei ad
multorum notitiam currit, postquam dictum
est: In plateis aquas divide, recte
subiungitur: Habeto eas solus, nec sint alieni
participes tui. Alienos quippe malig-
nos spiritus vocat, de quibus per prophetam sub
tentati hominis voce subditur: Alieni insurre-
xerunt in me, et fortes quaesierunt animam
meam. Ait ergo: Aquas in plateis divide,
et tu solus habeto; ac si aperte diceret:
Necesse est ut sic praedicationi exterius
servias, ut per elationem te immundis spi-
ritibus non coniungas, ne in divini verbi mi-
nisterio hostes tuos ad te participes
admittas. Aquas ergo in plateis divi-
dimus et tamen soli habemus, quando et exterius
late praedicationem fundimus, et tamen per eam
humanas laudes assequi minime ambimus.

c. 39 Aliter admonendi sunt qui cum digne
praedicare valeant, prae nimia humilitate
formidant; et aliter quos a praedicatione
vel aetas vel imperfectio prohibet, et tamen
praecipitatio impellit. Admonendi namque
sunt qui cum utiliter praedicare valeant, immode-
rata tamen humilitate refugiunt, ut ex minore
consideratione intelligant quantum in maioribus
rebus delinquant. Si enim indigenti-
bus proximis ipsi quas haberent pecunias
absconderent, adiutores procul dubio ca-
lamitatis exstitissent. Quo ergo in reatu constrin-
gantur aspiciant, qui dum peccantibus fratri-

bus verbi pabulum subtrahunt, morien-
tibus vitae remedia abscondunt. Un-
de quidam sapiens dicit: Sapientia abs-
condita et thesaurus invisus, quae utilitas in
utrisque? Si plerosque fames attereret,
et occulta ipsi frumenta servarent,
auctores procul dubio mortis exi-
sterent. Qua ergo se plectendos poena
considerent, qui cum fame verbi animae pereunt,
ipsi panem gratiae non ministrant.
Unde bene per Salomonem dicitur: Qui abscondit
frumenta maledicetur in populis. Fru-
menta quippe abscondere est praedicationis sanctae
verba apud se retinere. In populis autem talis quisque
maledicitur, quia in solius culpa pro
multorum quos corrigere potuit poena
damnatur. Si medicinalis artis minime
ignari secandum vulnus cernerent,
et tamen secare recusarent, profecto
fraternae mortis ex solo torpore commit-
terent. Videant ergo in quanta culpa involvantur,
qui dum vulnera mentium cognoscunt curare
ea negligunt sectione verborum. Unde
bene per prophetam dicitur: Maledictus qui prohi-
bet gladium suum a sanguine. Gladium
quippe a sanguine prohibere est praedicationis verbum
a carnalis vitae interfectione retinere.
De quo rursum gladio dicitur: Et gladius
meus manducabit carnes. Hi itaque
cum apud se sermonem praedicationis
occultant, divinas contra se sententias ter-
ribiliter audiant, ut ab eorum cordibus
timore timorem expellant. Audiant
quod talentum qui erogare noluit, cum
damnationis sententia amisit. Audiant quod Paulus
eo se a proximorum sanguine mundum cre-
didit, quo feriendis eorum vitiis non
pepercit, dicens: Contestor vos hodierna
die quia mundus sum a sanguine omni-
um; non enim subterfugi quominus annun-
ciarem omne consilium Dei vobis. Audiant
quod voce angelica Iohannes admonetur,
cum dicitur: Qui audit dicat: Veni; ut
nimirum cui se vox interna infu-
derit, illuc se etiam clamando alios
trahat quo ipse rapitur; ne clausas fo-
res etiam vocatus inveniat, si vo-
canti vacuus appropinquat. Audiant
quod Isaias, quia a verbi ministerio tacuit,
illustratus superno lumine magna
poenitudine semetipsum reprehendit dicens: Vae mi-
hi quia tacui. Audiant quod per Salomonem

promittitur

Anima quae benedicit impinguabitur et qui inebriat inebriabitur

Sedete in civitate donec induamini virtute ex alto

in illum praedicatores suos multiplicare per-
mittit. Quia enim qui obtinuit cor-
poris vitio non tenetur. Hinc na-
que anima quae benedicit impinguabitur, et qui ps. xi
inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui
exterius praedicando benedicit, interiorem au-
gmenti pinguedinem recipit. Et dum vino
eloquii auditorum mentes inebriare
non desinit, potu multiplici inne-
briatus excrescit. Audiat quid
David in munere obtulit, qui praedicationis
gratiam quam acceperat non abscondit:
Ecce labia mea non prohibebo, Domine,
tu cognovisti; justitiam meam non abscon-
di in corde meo; veritatem tuam et sa-
lutare tuum dixi. Audiat quod sponsi
colloquio ad sponsam dicitur: Quae habitas
in hortis, amici auscultant, fac me
audire vocem tuam. Ecclesia quippe in
hortis habitat, quae ad viriditatem intima
exculta plantaria virtutum servat. Cujus
vocem amicos auscultare, est electos
quosque verbum praedicationis illius desiderare,
quia vocem ejus quoque audire desi-
derat, quia ad praedicationem illius per electorum
animas anhelat. Audiat quod Moy-
ses cum irascentem Deum populo cerneret, arripi
adulterantium gladios jubet, illos Domini esse
denuntiat qui delinquentium
scelera incunctanter ferirent, dicens: Si quis est Domini
jungatur mihi. Ponat vir gladium super femur exo. 32
suum. Ite et redite de porta ad portam
per medium castrorum, et occidat unusquisque fra-
trem suum et amicum et proximum. Gladium
quippe super femur ponere, est praedicationis studium
voluptatibus carnis anteferre, ut cum sancta
studet quisque dicere, curet necesse est illicitas
suggestiones edomare. De porta
vero ad portam ire, est a vitio usque ad vitium
per quod ad mentem mors ingreditur increpando
discurrere. Per medium vero castrorum transire
est tanta aequalitate intra Ecclesiam vivere, ut
qui delinquentium culpas redarguit, nulli
se per favorem declinet. Unde et recte subju-
gitur: Occidat unusquisque fratrem et amicum
et proximum suum. Fratrem et amicum et proximum
interficit, qui cum punienda invenerit, ab
increpationis gladio nec eis parcit quos per cognatio-
nem diligit. Si ergo ille Dei dici-
tur, qui ad ferienda vitia zelo divini amoris
excitatur, esse se Dei denegat qui

Quae habitas in hortis amici auscultant fac me
qui dum cingatur, ponat vir gladium

iniquitatem sufflat. intemperanter vitam carna-
lium reticeat. Admonendi sunt hi quos
a praedicationis officio vel aetas vel imperfectio
prohibet, et tamen praecipitatio impellit, ne
dum tantum sibi officii onus praecipitatione
arrogant, viam sibi subsequentis meliorationis
abscindant, et cum arripiunt intempestive
quod non valent, perdant etiam quod implere quandoque
tempestive potuissent, atque scientiam quam inordinate
conantur ostendere, juste ostendant amisisse.
Admonendi sunt ut considerent quod pulli avium si
ante pennarum perfectionem volare appetunt, un-
de in altum tendunt, inde in ima merguntur.
Admonendi sunt ut considerent quod structuris
recentibus necdum solidatis si lignorum pondus
superponitur, non habitaculum sed ruina fabricatur.
Admonendi sunt ut considerent quod conceptas
soboles feminae si prius quam plene formentur
proferunt, nequaquam domos sed tumulos replent.
Hinc est enim quod ipsa Veritas, quae repente quos vellet
roborare potuisset, ut exemplum sequentibus da-
ret ne imperfecti praedicare praesumerent, postquam
plene discipulos de virtute praedicationis instruxit,
illico adjunxit: Vos autem sedete in civitate quo-
adusque induamini virtute ex alto. In civitate
quippe consedemus, si intra mentium nostrarum claus-
tra nos constringimus, ne loquendo exterius
evagemur, ut cum virtute divina perfecte indui-
mur, tunc quasi a nobismetipsis foras etiam alios
instruentes exeamus. Hinc per quendam sapientem ecci. 32
dicitur: Adolescens, loquere in causa tua vix, et
si bis interrogatus fueris, habeat initium responsum tuum.
Hinc est quod idem Redemptor cum in coelis sit
conditor, et ostensione suae potentiae doctor
angelorum, ante tricennale tempus in terra magister tricesi-
fieri noluit hominum, ut videlicet praecipitatis vim male
saluberrimi timoris infunderet,
cum ipse etiam qui labi non posset perfectae vitae
gratiam non nisi perfecta aetate praedicaret. Scrip-
tum quippe est: Cum factus esset annorum duodecim,
remansit puer Jesus in Jerusalem. De quo a parentibus
requisito paulo post subditur: Invenerunt
illum in templo sedentem in medio doctorum,
audientem illos et interrogantem. Vigilanti ergo medi-
tatione pensandum est, quod cum Jesus annorum
duodecim in medio doctorum sedens non docens
sed interrogans invenitur. Quo exemplo scilicet
ostenditur ne infirmus docere audeat, si ille
puer interrogando doceri voluit, qui per
divinitatis potentiam verbum scientiae ipsis doctoribus
suis ministravit. Cum vero per Paulum discipulo
dicitur: Praecipe haec et doce, nemo adolescentiam

tua contegat. Ecce vos est quod in Ecclesiaste aliquam adolescentiam invitans vocat. Sed cum audit Salomonis ad medium verba perseverant cum ait: Laetare iuvenis in adolescentia tua. Sed cum unum esse utrumque non distinguet, qui monebat in adolescentia iuvenem non vocaret.

c. xx — Aliter admonendi sunt qui in hoc temporaliter appetunt prosperantur, atque aliter qui quidem ea quae mundi sunt concupiscunt, sed tamen adversitatis labore fatigantur. Admonendi namque sunt qui in hoc temporaliter appetunt prosperantur, ne cum cuncta ad votum appetita suppetunt, dantem quaerere negligant; sed in his quae data sunt animum figant; ne peregrinationem pro patria diligant; ne subsidia itineris in obstacula pervertant; ne nocturno lunae lumine delectati claritatem solis videre refugiant. Admonendi itaque sunt ut quae in hoc mundo consequuntur calamitatis solatia, non autem praemia retributionis credant; sed contra favores mundi mentem erigant, ne in eis cum tota cordis delectatione succumbant. Quisquis enim prosperitatem qua utitur apud iudicium cordis meliori vitae amore non reprimit, favorem vitae transeuntis in occasionem vertit perpetuae mortis. Hinc est enim quod sub Idumaeorum specie, qui prosperitatibus suis vincuntur, increpantur, cum dicitur: Dederunt terram meam sibi in haereditatem cum gaudio et toto corde et ex animo. Quibus verbis perpenditur quia non solum quia gaudent, sed quia toto corde et ex animo gaudent, districta severitate feriuntur. Hinc Salomon ait: Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos. Hinc Paulus admonet dicens: Qui emunt tanquam non possidentes, et qui utuntur hoc mundo tanquam non utantur; ut exterius sic nobis quae suppetunt obsequia deserviant, quatenus non a supernae delectationis studio animum inflectant; ne lucrum nobis in hoc peregrinationis exsilio pervertant ea quae in exsilio positis subsidium praebent temporaliter, ut felices nos in transitoriis gaudeamus, qui ab intimis nos interim miseros conspicimus. Hinc namque est quod electorum voce de caelesti sponso dicitur: Laeva eius sub capite meo, et dextera eius amplexabitur me. Sinistram Dei prosperitatem vitae praesentis quasi sub capite posuit, quam intentione summi amoris premit; dextera vero Dei eam amplexabitur, quia sub eius aeterna beatitudine tota devotione continetur. Hinc rursum per Salomonem dicitur: Longitudo dierum in dextera eius, et in sinistra eius divitiae

Laeva eius sub capite meo et dextera eius amplexabitur me

et gloria. Divitias itaque et gloriam quales sint, indicat, cum quia posita in sinistra memoravit. Hinc Psalmista ait: Salvum me fac dextera tua. Neque enim ait manu, sed dextera; ut videlicet dexteram dicens, quia aeternam salutem quaereret, indicaret. Hinc rursum scriptum est: Dextera manus tua, Domine, confregit inimicos. Hostes enim Dei etsi in sinistra eius proficiunt, dextera confringuntur; quia plerumque pravos praesens vita elevat, sed adventus aeternae beatitudinis damnat. Admonendi sunt qui in hoc mundo prosperantur ut solerter considerent quia prosperitas praesentis vitae aliquando idcirco datur ut ad meliorem vitam provocet, aliquando vero ut plenius in aeternum damnet. Hinc est enim quod Israeliticae plebi terra Chanaan promittitur, ut aliquando ad aeterna speranda provocetur. Neque enim rudis ille populus promissionibus Dei in longinquum crederet, si a promissore suo non etiam cominus aliquid percepisset. Ut ergo ad aeternorum fidem certius roboretur, nequaquam solum spe ad res, sed rebus etiam ad spem trahitur. Quod liquido Psalmista testatur dicens: Dedit eis regiones gentium, et labores populorum possederunt, ut custodiant iustificationes eius, et legem eius requirant. Sed cum largienti Deo humana mens bonis operibus non respondet, unde pie nutrita creditur, inde iustius damnatur. Hinc est enim quod rursum per Psalmistam dicitur: Deiecisti eos dum allevarentur. Quia videlicet reprobi, cum recta opera divinis muneribus non rependunt, sed totos se deserunt et affluentibus prosperitatibus demittunt, unde exterius proficiunt, inde ab intimis cadunt. Hinc est quod in inferno cruciato diviti dicitur: Recepisti bona in vita tua. Ideo et bonus recipit hic mala, ut illic plenius reciperet mala, quia hic nec per bona conversus est. At contra admonendi sunt qui ea quidem quae mundi sunt concupiscunt, sed tamen adversitatis labore fatigantur, ut sollicita consideratione perpendant quanta creator ac dispositor omnium super eos gratia vigilat, quos in sua desideria non relaxat. Aeger quippe quem medicus desperat concedit ut cuncta quae appetit accipiat; cui vero sanari posse creditur, a multis quae appetit prohibetur; et

proceres numeros sub terminus quibus tota sit
heredibus promissa regnare. Contra ergo de spe
celestis beatitudinis gaudium premat, quod adversi-
tas vite temporalis humiliat, quia nisi salva-
dores in extremum convertit erudiendos, sed disper-
plures regimine divina dispensacione non re-
servaret. Admonendi sunt itaque qui in hiis que
temporaliter concupiscunt adversitatis labore fati-
gantur, ut solicite considerent quod plerumque
etiam iustos, cum crudelis potentia grassa-
tur, velut in laqueum culpa constringit.
Ita sunt temporibus huius voluntatis prospe-
rari dicuntur. David Deo amabilis rector
fuit in servitio, qui cum pervenit ad regni
tute
evenerit itaque amore iniusto de persequendo
adversario. Fortiter timuit, libere pre
prosperitate luxurie devotum militem et
subsidio fraudis extinxit. Quis ergo
opes, quis potentiam, quis gloriam querat,
etiam hoc nocere si et illi obtinent non profu-
it quibus habent, sed non obstant. Vivit hic enim
magnis dispositis salvabit labore
sibi ulteri in hiis culpa iuste morte ter-
ribatur e. quia ad hoc fuit de eligere-
batur e. Admonendi sunt ut considerent
quod Salomon qui post tantam sapientiam usque
ad ydolatriam cecidisse describitur nisi
in hoc mundo prosperitatem eidem adversitas
fidem nudo ... memoravit huius fuisse. Et concessa sapien-
tia ... ponitus cor deseruit quem nulla vel
minima tribulationis disciplina custo-

.4.

Aliter admonendi sunt **Capitulum**
Aconiugiis obligati atque aliter
a coniugiis liberi. Admonendi sunt
namque coniugiis obligati, ut cum vicis-
sim que sunt alterius cogitant, et coniu-
gi placere studeant, conjuges ut non
quisquam placeat conditori. Et ea que huius mundi
displicent, agant, ut ea appetere que Dei
sunt agant, ut tamen appetere ea que Dei
sunt non omittant. Et de bonis presentibus
non gaudeant, ut tamen in terrore solicita ma-
gis perpetuitatis gaudeant. Et de malis se
la presentibus pertimescant, ut cum consolatione
perpetuis bonis lugeant, ut cum consolatione
interno (?) eiusdem sperent in bonis perhennibus figunt. Quod
quid in tempore cognoscunt esse quod agunt
in tantum compescant facere quod appetunt, ut in ea ma-
la nudi cor frangat, cum spes bonorum
celestium roborat, ut bona presentis vite
decipiat. Eum prospera sub pari ut iudicii
mala contristat. Itaque ait Christianorum
coniugio et infirmi et fidelis, qui
et plene cuncta temporalia despicere non
valet et tamen etiam se prospere(?) pro eundem con-

iungere valet quoniam in delectatione carnis
interdum cedat, superne spei refectione
convalescat. Et si ea que in usu itineris que
mundi sunt, spret quod eam sunt in fructum per-
venciendis, ut totum se ad hoc quod agunt con-
ferat, ne ab eo quod robuste sperare debemus
studiis cadat. Quod bene et breviter Paulus
exprimit dicens: Qui habent uxores tamquam non
habentes sint. Et qui flent, tamquam non flentes.
Et qui gaudent tamquam non gaudentes. Uxorem
quippe tamquam non habendo habet, qui sic per illam
carnali consolatione utitur, ut tamen numquam ad
prava opera a melioris intencionis rectitudine
eius amore flectatur. Uxorem quippe non habendo
habet, qui transitoria cuncta esse conspiciens, curam
habet carnis necessitate tolerat. Sed eterna gau-
dia spiritus ex desiderio expectat. Ita flen-
do autem flere est, sic exteriora adversa plangere
ut tamen noverit eterne spei retributione gaudere.
Et rursum non gaudendo gaudere est de
infimis animum attollere, ut tamen numquam de-
sinat formidare supplicia. Ubi apte quoque paulo
post subditur: Preterit enim figura huius mundi.
Ac si aperte dicat: Nolite constanter mundum diligere,
quando non potest ipse quem diligitis stare; incassum
cor quasi manentes figitis, dum fugit ipse quem
amatis. Admonendi sunt coniuges, ut ea in
quibus sibi displicent alterutrum et patienter invi-
cem tolerent, et exhortatione invicem sal-
vent. Scriptum namque est: Invicem onera vestra
portate et sic adimplebitis legem Christi. Lex
quippe Christi caritas est, quia ex illa nobis et
largitus sua bona contulit, et equanimiter mala
nostra portavit. Tunc ergo legem Christi imitando
complemus, quando et nos nostra benigne confe-
rimus, et nostrorum mala pie sustinemus. Ad-
monendi quoque sunt, ut uterque eorum non tam
quod ab altero toleratur quam quod ab ipso toleratur
attendat. Et ei sua quod portavit consi-
derent, quam quod ab altero sustinetur levius portat.
Admonendi sunt coniuges, ut suscipiende
sibi prolis meminerint causa coniuncti et
cum immoderate admixtioni servientes
propagacionis articulum in usum transferant
voluptatis, perpendant quia licet extra non exeant,
in ipso tamen coniugio coniugii iura transce-
dunt. Unde necesse est ut crebris orationibus
deleant quod pulchram copule speciem ad-
mixtis voluptatibus fedant. Hinc etenim quod
peritus medicine celestis apostolus non tam

non tam sanos instituit quam infirmos
medicamentis monstrat dicens. De quibus autem
scripsistis: Bonum est homini mulierem non tan-
gere; propter fornicationes autem unusquisque suam
mulierem habeat. et unaquaeque suum virum
habeat. Qui enim fornicationis metum praemisit
profecto non stantibus praeceptum contulit sed
ne fortasse in terra ruerent lectum
cadentibus ostendit. Unde adhuc infirmantibus
dicit: Uxori vir debitum reddat similiter
et uxor viro. Cui dum in magna ho-
nestate coniugii aliquid de voluptate
largiretur, paulo post adiunxit: Hoc
autem dico secundum indulgentiam non secundum im-
perium. Culpa quidem esse innuitur quod
indulgeri perhibetur. Sed quae tanto citius
relaxatur quanto non per hanc illicitum quid
agitur sed hoc quod est licitum sub moderamine
non tenetur. Quod bene Loth in semetipso
expressit qui ardentem Sodomam fugit
sed tamen Segor inveniens tarde quoque
montana conscendit. Ardentem quippe
Sodomam fugere est carnis incendia de-
clinare. Altitudo vero montium munditia
continentium. Sed certe quasi in monte sunt qui
etiam carnali copule inherentes tamen
suscipiende prolis admixtione debita
nulla carnis voluptate solvuntur. In mon-
te quippe stare quid est nisi fetum que-
rere [in carne] non querere. In monte quippe stare
est carni non carnaliter adherere. Sed quia
multi sunt qui scelera quidem carnis deserunt
nec tamen in coniugio positi usus solummodo
debiti iura conservant. Exiit quidem
ut Loth Sodomam sed tamen mox ad mon[tana] [licet]
tana non pervenit quia damnabilis
vita relinquitur sed adhuc celsitudo con-
iugalis continentie subtiliter non tenetur.
Est vero in medio Segor civitas quae fugi-
entem salvat infirmum quia videlicet cum sibi
per incontinentiam miscentur coniuges et lap-
sus scelerum fugiunt et tamen venia salvan-
tur. parvam quippe civitatem inveniunt
in qua ab ignibus defendantur quia coniu-
galis haec vita non quidem in virtutibus mira
est sed tamen a suppliciis secura. Unde idem
Loth ad angelum dicit. Est civitas haec
iuxta ad quam possum fugere parva et sal-
vabor in ea. Numquid non modica est
et vivet in ea anima mea. Iuxta ergo dicitur
et tamen ad salutem tuta perhibetur. Quia
coniugalis vita nec a mundo longe di-
visa est nec tamen a gaudio salutis aliena.

Sed tunc in actione hac vitam coniuges
quasi in parva civitate custodiunt cum pro se assi-
duis intercedunt deprecationibus. Unde et recte
per angelum ad eundem Loth dicitur: Ecce etiam
in hoc suscepi preces tuas ut non subvertam
urbem pro qua locutus es. Quia videlicet cum deo de-
precatio funditur nequaquam talis coniugum
vita damnatur. De qua deprecatione quoque Pau-
lus admonet dicens: Nolite fraudare invi-
cem nisi forte ex consensu ad tempus ut va-
cetis orationi. At contra admonendi sunt qui ligati
coniugiis non sunt ut praecepta celestia eo
rectius sequantur quo eos ad curas mundi
nequaquam coniugalis copule iugum incli-
nat. ut quos onus licitum coniugii non gra-
vat nequaquam pondus illicitum terrene
sollicitudinis premat sed eo tanto paratiores
dies ultimus quanto et expeditiores inve-
niat. ne quo meliora agere vacantes
sed tamen negligunt eo supplicia deterio-
ra mereantur. Audiant quod Paulus cum quosdam
ad celibatus gratiam instrueret non coniugia
sprevit sed curas mundi ex coniugio nascentes
repulit dicens. Hoc autem ad utilitatem dico vobis non
ut laqueum vobis iniciam sed ad illud
quod honestum est et quod facultatem prebe-
at sine impedimento Dominum obsecran-
di. Ex coniugiis quippe terrene sollicitudi-
nes prodeunt et ideo magister gentium au-
ditores suos ad meliora persuasit ne
sollicitudine terrena ligarentur. Cui ergo celibi
curarum solutio impedit et coniugio se
nequaquam subdidit et tamen coniugii onera
non evasit. Admonendi sunt celibes ut non
se cum dampnacionis iudicio misceri se
feminis vacantibus putent. Cum enim Paulus
fornicationis vitium tot criminibus coaptando
inseruit cuius sit reatus indicavit dicens: Neque
fornicatores neque idolis servientes neque
adulteri neque molles neque masculorum
concubitores neque fures neque avari
neque ebriosi neque maledici neque ra-
paces regnum dei possidebunt. Et rursum
fornicatores autem et adulteros iudi-
cabit deus. Admonendi sunt itaque ut si
temptationum procellas cum difficultate
salutis tolerant coniugii portum petant.
Scriptum quippe est: Melius est nubere quam
uri. Sine culpa quippe ad coniugium
veniunt si tamen necdum meliora devo-
verunt. Nam quisquis bonum maius subire pro-
posuit bonum minus quod licuit illicitum
fecit

Scriptum quippe est: nemo mittens manum suam
ad aratrum et respiciens retro aptus est
regno dei. Retro ergo fortiori studio
intenditur retro respicere convincitur si re-
lictis bonis amplioribus ad minora retor-
queatur.

Aliter admonendi sunt [Capitulum] quatuor[?] [lii]
peccatores carnis experti aliter ignari.
Admonendi namque sunt peccatores car-
nis experti, ut mare saltem post nau-
fragium metuant, et perditionis suae di-
scrimina vel cognita perhorrescant, ne qui
pie post mala perpetrata servati sunt
in improbe repetita moriantur. Unde
peccanti animae numquam a peccatis desinenti
dicitur: Frons mulieris meretricis facta est
tibi, noluisti erubescere. Admonendi sunt
itaque ut studeant, quatenus si accepta natu-
rae bona integra servare noluerint, saltem
scissa resarciant. Quibus nimirum necesse
est ut perpendant, in tanto numero fide-
lium quanti se illibatos
custodiunt, et alios ab errore convertunt.
Quid ergo isti dicturi sunt, si aliis in
integritate stantibus, ipsi nec post damna
resipiscunt? Quid dicturi sunt, cum multi
se et alios secum ad regnum deferunt,
hii expectantes domino nec semetipsos re-
ducunt? Admonendi sunt ut perpetrata con-
spiciant, et imminentia devi-
tent. Unde sub specie Iudaeae per prophe-
tam dominus in hoc mundo corruptis
mentibus transactas culpas ad memo-
riam revocat, quas polluti in futuro
erubescant, dicens: Fornicatae sunt in Aegypto
in adolescentia sua. Fornicatae sunt, ibi
subacta sunt ubera earum, et fractae
sunt mammae pubertatis earum. In Aegyp-
to quippe ubera subiguntur, cum tur-
pi huius mundi desiderio humana vo-
luntas substernitur. In Aegypto puber-
tatis mammae franguntur, cum naturales
sensus adhuc in semetipsis integri
pulsantis concupiscentiae corruptione vitiantur.
Admonendi sunt peccata carnis experti
ut vigilanti cura conspiciant post
delicta ad se redeuntibus deus quanta
benevolentia sinum pietatis expandit, cum
per prophetam dicat: Si dimiserit vir
uxorem suam, et illa recedens duxerit
virum alium, numquid revertetur ad eam ultra?

fornicatae sunt in Aegypto et ibi subacta
ubera earum etc.

Numquid non polluta et contaminata erit
illa mulier? Tu autem fornicata es cum a-
matoribus multis, tamen revertere ad me, dicit
dominus. Ecce de fornicata et relicta mu-
liere argumentum iustitiae proponit et tamen post
lapsum nobis redeuntibus non iustitiam sed
pietatem exhibet, ut hinc utique colligamus
quia si nobis delinquentibus tanta pietate
parcitur, a nobis nec post delictum re-
deuntibus quanta improbitate peccatur. peccatur
Atque ab eo erit super improbos venia
qui non cessat vocare post culpam omne
quem? Hinc est quod per prophetam post delictum misericordia
vocationis exprimitur, cum averso homini dicitur:
Et erunt oculi tui videntes praeceptorem tuum
et aures tuae audient verbum post tergum
monentis. Humanum quippe genus dominus in fa-
ciem monuit, cum in paradiso condito homini
atque in libero arbitrio stanti, quid facere
quidve facere non deberet indixit. Sed homo
in dei faciem terga dedit, cum superbiens eius
iussa contempsit. Nec tamen superbientem deus
deseruit, quia ad revocandum hominem legem
dedit, exhortantes angelos misit, in
carne nostrae mortalitatis apparuit. Ergo
post tergum stans nos admonuit, quia
ad reparationem nos gratia etiam contemptus vocavit.
Quod ergo generaliter sentiri potuit dici de cunctis,
hoc necesse est specialiter sentiri de singulis. Qua-
si enim coram dispositus quisque eius verba
percipit, cum prius quam peccata perpetrat
monita percipit. Cum vero quis peccata perpetrat
voluntatis eius praecepta cognoscit, adhuc enim
ante faciem eius stare, est necdum peccando eum
contemnere. Cum vero derelicto bono inno-
centiae iniquitatem eligens appetit, terga
in eius faciem iam mittit. Sed ecce post
tergum deus subsequens monet, quia etiam
post culpam ad se redire persuadet. Aversum
revocat, commissa non respicit, revertenti
sinum pietatis expandit. Post tergum ergo po-
siti monentis audimus, si ad invitantem
nos dominum saltem post peccata redeamus.
Debemus ergo pietatem vocantis erubescere
si iustitiam nolumus formidare, quia tanto
graviori improbitate contemnitur, quanto
et contemptus adhuc vocare non dedignatur.
Aliter autem admonendi sunt peccata carnis
ignorantes, ut tanto sollicitius praecipitem
ruinam metuant, quanto altius stant.
Admonendi sunt ut noverint, quia quo
magis loco eminentiori consistunt, eo
crebrioribus sagittis insidiatoris impetuntur,
qui tanto ardentius solet erigi, quanto

se robustius conspicit vinci talibus in-
(extricabiliter) tolerabiliter dedignatur vinci. quanto
contra se videt pro integritate inferiores car-
nis castra pugnare. Admonendi sunt ut
integritatis praemia sapiant et libenter
procul dubio temptationum quas tolerant
labores calcabunt. Qui cum attenderit felici-
tatem quae sine termino attingitur leve
fit quod cum tempore laboratur. Audiant quod
per prophetam dicitur haec dicit dominus eunuchis qui
custodierint sabbata mea et elegerint quae
volui et tenuerint foedus meum dabo
eis in domo mea et in muris meis lo-
cum et nomen melius a filiis et filiabus.
Eunuchi quippe sunt qui compressis motibus
affectum in se pravi operis abscindunt.
Quo autem loco apud patrem habeantur ostendit-
ur quia in domo patris videlicet aeterna mansione filiis
praeferuntur. Audiant quod per Iohannem dicitur hii sunt
qui cum mulieribus non sunt coinquinati vir-
gines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque ierit
et cantant canticum quod nemo poterat
dicere nisi illa centum xliiii milia. Singu-
lariter quippe canticum cum agno cantare
est cum eo in perpetuum prae cunctis fidelibus etiam
de incorruptione carnis gaudere. Quod tamen
ceteri electi canticum audire possunt licet dice-
re nequeunt quia per caritatem quidem in illorum celsi-
tudine laeti sunt quamvis ad illorum praemia
non assurgant. Audiant peccatorum carnis
ignari quod per semetipsam veritas de hac
integritate dicat. Non omnes capiunt verbum
hoc. Quod in eo innotuit summum quod de-
negavit omnibus et dum praedicat quam diffi-
cile capitur audientibus innuit cum quan-
ta cautela teneatur. Admonendi
sunt itaque peccata carnis ignorantes ut
praeeminere virginitatem coniugiis sciant. et
tamen se super coniugatos non extollant
ut dum virginitatem praeferunt et se
postponunt et illud non deserant quod esse me-
lius aestimant et se custodiant quod se inanit-
er exaltant. Admonendi sunt ut considerent
non extollant ... quod plerumque actione carnalium vita continen-
tium ... cum illi ultra habitum ap-
petunt opera et isti infra ordinis sui ...
non custodiunt corda. Unde bene per prophetam
dicitur Erubesce Sydon ait mare. quasi enim per
votum maris ad verecundiam Sydon adducitur
quando per comparationem vitae saecularis atque in mun-
do fluctuantis eius qui munitus atque sta-
bilis cernebatur vita reprobatur. Saepe enim

Saepe cum nonnulli ad dominum post carnis
peccata redeuntes tanto ardentius in bonis se
operibus exhibent quanto damnabiliores se
de malis vident. Et saepe quidam in inte-
gritate carnis perdurantes cum minus in se re-
spiciunt habere quod defleant plene sibi sufficere
vitae suae innocentiam putant atque ad fer-
vorem spiritus nullis se ardoris stimulis
inflammant. Et fit plerumque deo gratior a-
more ardens vita post culpam quam se-
curitate torpens innocentia. Unde voce
iudicis dicitur Remittuntur ei peccata multa quia
dilexit multum. Et gaudium erit in caelo super
uno peccatore paenitentiam agente quam super nona-
ginta novem iustos qui non indigent paeni-
tentia. Quod cito ex ipso usu colligimus si mentis
nostrae iudicia pensamus. Plus namque terram
diligimus quae post spinas exarata fructus
uberes germinat quam quae nullas spinas ha-
buit et sibi culta steriles segetes germinat.
Admonendi sunt peccata carnis ignorantes
ne superiorem ordinis altitudine se credentes
praeferant cum ab inferioribus quanta se melius
agant ignorant. In quo namque recti
iudicis mutat merita ordinum qualitas
actionum. Quis enim considerans ipsam rerum spe-
ciem nesciat quod in natura gemmarum carbunculus
praeferatur iacincto. Sed tamen ceruleus coloris
praefertur pallenti carbunculo. quia
iacinctus et ille quem ordo naturae subtrahit species decoris
adiungit et hunc quem naturalis ordo praetule-
rat coloris qualitas foedat. Sic ergo in huma-
no genere et quidam in meliori ordine deterio-
res sunt et quidam in deteriori meliores. quia et
isti sorte conversationis vivendo transcendunt
et illi superioris loci meritum moribus
non aequiparando diminuunt. cap. xxx

Aliter admonendi sunt qui peccata deplorant
operum atque aliter qui cogitationum. Admo-
nendi sunt qui peccata deplorant operum
ut consummata mala perfecta diluant lamen-
ta ne plus astringantur in debito perpetra-
ti operis et minus solvant in fletibus satis-
factionis. Scriptum quippe est potum dedit
nobis in lacrimis in mensura. ut videlicet unius-
cuiusque mens tantum paenitendo compunc-
tionis suae bibat lacrimas quantum se
a deo meminit aruisse per culpam. Admo-
nendi sunt ut incessanter ante oculos commissa
sibi reducant atque vivendo agant ut a di-
stricto iudice videri non debeant. Unde
David cum peteret dicens Averte oculos tuos
a peccatis meis

potum dedit nobis in lacrimis in mensura
in lacrimis

paulo superius intulit: Delictum meum
cognitum tibi feci. Ac rursus dicit: Peccatum meum
ne respicias peccato. quod hic respici-
tur non recolo. Unde per prophetam dicit Deus: Et
peccatorum tuorum memor non ero. Tu autem
memor esto. Admonendi sunt ut singula
quaeque commissa considerent et dum per singula
quaeque erroris sui inquinationem deflent
simul se per totos mundent. Unde bene per
Ieremiam dicitur cum Iudee singula delicta
pensaret: Divisiones aquarum deduxit
oculus meus. Divisiones quippe ex ocu-
lis aquas deducimus quando peccatis singulis
divisas lacrimas damus. Neque enim uno
eodemque tempore aeque mens de omnibus
dolet, sed dum nunc huius, nunc illius culpe
memoria acrius tangitur, simul
de omnibus in singulis commota purgatur.
Admonendi sunt ut de misericordia quam postu-
lant presumant, ne vi immoderate af-
flictionis intereant. Neque enim pie Deus
ante oculos delinquentium flenda peccata
opponeret, si per semetipsum ea districte feri-
re voluisset. Constat enim quia a suo iu-
dicio abscondere voluit quos misericordia
preveniens semetipsos iudices fecit.
Hinc enim scriptum est: Preveniamus faciem eius
in confessione. Hinc per Paulum dicitur: Si nos-
metipsos diiudicaremus, non utique iudi-
caremur. Rursumque admonendi sunt ut pro
de spe fiducia exsultent, ne per incauta
securitatem torpescant. Plerumque enim hostis
callidus mentem quam peccato supplantat
cum de ruina sua afflictam respicit
perniciose prosperitatis blandiciis seducit.
Quod figurate expressum est, cum Dyne
memoratur. Scriptum quippe est: Egressa est Dyna
ut videret mulieres regionis illius. Quam
cum vidisset Sychem filius Emor princeps
terre illius adamavit eam et rapuit et
dormivit cum illa vi opprimens vir-
ginem. Et conglutinata est anima eius cum ea,
tristemque blandiciis delinivit. Dyna
quippe ut mulieres videat extrane-
e regionis egreditur, quando unaquaeque mens pro-
pria studia negligens actiones alienas
curans extra habitum et ordinem
proprium vagatur. Quam Sychem princeps ter-
re opprimit, quia videlicet inventam in curis exte-
rioribus diabolus corrumpit. Et conglutinata est
anima eius cum ea, quia unitam sibi per iniquitatem
respicit. Et quia mens a culpa re-
sipiscit, affligitur, admissa flere conatur,
corruptor autem spes ac securitates vacuas (te)
ante oculos revocat, quibus utilitatem tristitie
subtrahat. Unde illic adiungitur: Tristemque
blandiciis delinivit. Modo enim aliorum flagicia
maiora, modo nil esse quod perpetratum est,
modo misericordem Deum loquitur, modo adhuc
tempus subsequens ad penitentiam pollicetur,
ut dum per haec mens decepta ducitur, ab
intentione penitentie suspendatur, quatenus tunc bonum
nullum percipiat, quia nunc mala nulla con-
tristant, et tunc plenius obruatur suppliciis,
que nunc etiam gaudet in delictis. Econtra
admonendi sunt qui peccata cogitationum deflent,
ut solerter considerent in mentis arcano
utrum delectatione tantummodo an etiam consensu de-
liquerunt. Plerumque enim temptatur cor et
ex carnis nequitia delectatur, et tamen eidem
nequitie ex ratione renititur, ut in secreto cogi-
tationis et contristet quod libet et libeat quod
contristet. Nonnunquam vero ita mentis bara-
tro cogitatio absorbetur, ut nulla reni-
tatur, sed quod delectatione [illegible] con-
delectatione pulsat, et si facultas ex-
terior suppetat, mox effectibus
interiora vota consummat. Quod videlicet si iuxta
animadversionem districti iudicis respicit,
non est iam cogitationis culpa, sed operis, quia
etsi per rerum tarditatem foris peccatum distu-
lit, intus hoc consentiens operis volun-
tas implevit. Sicut primo autem parente didici-
mus, quod tribus modis omnem culpam perpe-
tramus: suggestione, delectatione et consen-
su. Primum itaque per hostem, secundum vero per carnem, ter-
tium autem per spiritum perpetratur. Insidiator enim
prava suggerit, caro se delectationi
subicit, atque ad extremum spiritus victus
delectationi consentit. Unde et ille serpens
prava suggessit, Eva autem quasi caro se
delectationi subdidit, Adam vero quasi spiritus sug-
gestione atque delectatione superatus assensum prebuit.
Suggestione itaque peccatum agnoscimus, delectatione
vincimur, consensu etiam ligamur. Admonen-
di sunt ergo qui nequitias cogitationis deflent, ut
solerter considerent in qua peccati mensura
ceciderint, quatenus iuxta ruine modum quam
in semetipsis interius sentiunt etiam men-
sura lamentationis erigantur, ne per cogitata
mala nunc cruciat, usque ad perpetranda
mala opera perducat. Sed tamen ita terreri
sunt, ut tamen nunc frangantur. Sepe enim
misericors Deus eo citius peccata cordis abluit,
quo hec exire ad opera non permittit, et

et cogitata nequa(m) tantomin(us) solue-
gu(n)to effectu op(er)is d(e)stri(n)gi(n)s no(n) ligabu(n)-
tur recte p(er) psalmista(m) d(icitur) Dixi p(ro)nu(n)-
ciabo adu(er)su(m) me i(n)iusticiam mea(m)
d(omi)no et tu remisisti i(m)pietate(m) cor(dis)
mei. Qui enim i(m)pietate(m) cordis sub di(cit)
q(uia) cogitacionu(m) i(n)iusticias p(ro)nu(n)ciare vell(e)
i(n)dicauit dixi q(ui)a ait Dixi p(ro)nu(n)ciabo
(con)tra me et tu remisisti. q(uam) s(e)mp(er)
sit facilis venia ostendit qui du(m) se ad-
huc p(ro)mittit petere. h(oc) q(uo)d se petere p(ro)-
mittebat obtinuit. q(ua)t(inu)s q(uia) usq(ue) ad
opus no(n) venerat culpa. usq(ue) ad crucia-
tu(m) no(n) veniret p(e)na. s(ed) cogitata affliccio
mente(m) t(er)geret. q(uia) i(n)iquo tam cogitata
i(n)iquitas i(n)quinasset. ·C· liiij·

Alit(er) admonendi su(n)t q(ui) admissa
plangu(n)t n(e)c t(ame)n deserunt. et alit(er)
qui [illegible] nec t(ame)n plangu(n)t.
admonendi s(u)nt enim q(ui) admissa pla(n)-
gu(n)t n(e)c t(ame)n deserunt. ut (con)siderare sola-
te(r) sciant. q(uia) flendo i(n)aniter mu(n)dat
q(ui) viuendo se n(e)q(ui)t(er) i(n)quinat. cu(m) ideo
se lacrimis lauat. ut mundi ad
sordes redeat. hi(n)c enim sc(ri)ptu(m) e(st) Canis
reu(er)sus ad vomitu(m) suu(m). et sus lota
i(n) volutabro luti. Canis quippe du(m)
vomit. p(ro)fecto cibu(m) q(ui) pect(us) (com)p(ri)mebat p(ro)i-
(c)it. s(ed) cu(m) ad vomitu(m) reu(er)tit(ur) vn(de)
leuigatus fu(er)at rursu(m) on(er)atur. Et q(ui)
admissa plangu(n)t. p(ro)fecto nequiciam
de qua male sacia(ti) fu(er)ant. et q(uia)
mentis i(n)tima deprimebat. (con)fite(n)-
do p(ro)iciu(n)t. qua(m) post (con)fessione(m) du(m) re-
petu(n)t resumu(n)t. Sus vero i(n) volut(a)-
bro luti cu(m) lauat(ur) sordidior redditur.
Et q(ui) admissa plangit n(e)c t(ame)n deserit
pene g(ra)uioris culpe se subicit. q(uia) et
ipsa(m) qua(m) flendo i(m)petrare potuit ve-
nia(m) (con)tempnit. et q(ua)si i(n) lutosa
aqua (s)e ipsu(m) voluit. q(uia) du(m) fletibus
suis vite mu(n)diciam subt(ra)hit an(te)
dei oculos sordidas ip(s)e et lacrimas
facit. hi(n)c rursu(m) sc(ri)ptu(m) e(st) Ne it(er)es v(er)bu(m)
i(n) oracione tua. Verbu(m) nanq(ue) i(n) oracione it(er)are
e(st) post fletu(m) (com)mittere. q(uo)d rursu(m) flere
e(st) n(e)c(esse). Hi(n)c p(er) ysayam d(icitur) Lauami(ni) et mu(n)di
estote. post lauacru(m) q(ui)p(pe) mu(n)d(ic)ia(m) neglig(er)e
co(n)tendit. q(ua)sq(ue) post lacrimas vite i(n)no-
ce(n)cia(m) no(n) custodit. Et lauant(ur) ig(itur) et t(ame)n
nequaq(uam) mu(n)di su(n)t. q(ui) (com)missa fle(re)

ne it(er)es v(er)bu(m) i(n) oracione tua

no(n) desinu(n)t s(ed) rursus fle(n)da (com)mit-
tu(n)t. Hi(n)c p(er) q(ue)nda(m) sapiente(m) d(icitur) Qui
baptizat(ur) a mortuo. et ite(rum) tangit
mortuu(m). quid p(ro)ficit lauac(i)o eius.
Baptizat(ur) quippe a mortuo. q(ui) mu(n)dat(ur)
fletibus a pecc(at)o. s(ed) post baptisma mor-
tuu(m) tangit. q(ui) culpas post lacrimas
repetit. Admonendi s(u)nt q(ui) (com)missa pla(n)-
gu(n)t n(e)c t(ame)n deserunt. ut districti
iudicis oculos eis se (con)siderent exhibe(re)
q(ui) venientes ad facie(m) q(uo)rumdam ho(m)i(n)u(m)
magna eis submissione blandiuntur.
recedentes at(que) i(n)imicicias at(que) da(m)-
na q(ue) valent atrocit(er) i(n)ferunt. Quid e(st)
enim culpa(m) flere. nisi h(um)ilitate(m) deuo-
cionis deo ostendere. Et quid e(st) post fletu(m)
praua agere. nisi sup(er)bas i(n)imicicias
i(n) eu(m) q(ue)m rogauerat exercere. Jacobo atte-
stante q(ui) ait. Quicu(m)q(ue) voluerit esse amicus
hui(us) s(e)c(u)li. i(n)imicus dei (con)stituet(ur). Admo-
nendi s(u)nt q(ui) admissa plangu(n)t n(e)c t(ame)n deserunt
ut solicite (con)siderent. q(uia) ita pleru(m)q(ue)
mali i(n)utilit(er) (com)pu(n)gu(n)t(ur) ad iusticiam.
sicut pleru(m)q(ue) boni i(n)noxie temptantur
ad culpa(m). Fit quippe mira (con)gruentibus
m(er)itis dispensacione mensura. ut et illi
du(m) de bono aliq(ui)d agu(n)t. q(uo)d t(ame)n no(n) p(er)-
ficiunt. sup(er)be i(n)t(er) ipsa q(ue) omnia plene p(er)-
petrant mala. (con)fidant. et isti du(m)
de malo temptant(ur). cui nequaq(uam) (con)-
se(n)tiunt. q(uo) p(er) i(n)firmitatem titubant. co(n)gr(e)s-
sus cordis ad iusticiam p(er) h(um)ilitatem veri(us)
figant. Balaam quippe tabernacula [illegible]
respiciens ait Moriatur a(n)i(m)a mea morte
iustorum. et fiant nouissima mea
hor(um) similia. s(ed) cu(m) (com)punctionis t(em)p(us) ab-
scessit. (con)tra eor(um) vita(m) q(ui)bus se simile(m) fi(eri)
et mone(n)do p(ro)poscerat. Consiliu(m) p(re)buit
et cu(m) occasione(m) de auaricia rep(er)it
oblitus e(st) q(uo)d sibi de i(n)nocencia optab(at).
Paulus vero ait. Video legem alia(m) i(n) me(m)-
bris meis. repugnante(m) legi me(n)tis
mee. et captiuu(m) me duce(n)te(m) i(n) lege pecca(ti)
q(ue) e(st) i(n) me(m)bris meis. Qui p(ro)fecto ideo
temptat(ur). ut i(n) bono robusti(us). q(ua)si
ex i(n)firmitatis cogitacione solidet(ur). Quid e(st)
ergo q(uod) et ille (com)pungit(ur). et tamen iusticie no(n) ap-
p(ro)pinquat. ille temptat(ur) et tamen eu(m) culpa
no(n) i(n)quinat. n(isi) p(er)spicue h(oc) q(uod) aperte ostendit(ur)
q(uo)d n(ec) malos bona i(m)p(er)fecta iuuant.
n(ec) bonos mala i(n)operata (con)dempnant.
Et (con)t(ra) admonendi s(u)nt. q(ui) admissa deseru(n)t
nec t(ame)n plangu(n)t. ne iam relaxatas

balaam moriat(ur) a(n)i(m)a mea morte iustor(um)
video alia(m) lege(m) i(n) me(m)bris meis

destruit culpas, quas et si agendo non multiplicat, nullis tamen fletibus mundat. Neque enim scriptor si a scriptione cessaverit, quia alia non addidit, etiam ea quae scripserat delevit; nec qui contumelias irrogat, si solummodo tacuit, satisfecit, cum profecto necesse sit ut verba praemissae superbiae verbis subsequentis humilitatis impugnet; nec debitor absolutus est, quia alia non multiplicat, nisi et ea quae ligaverat solvat. Ita et cum Deo delinquimus, nequaquam satisfacimus si ab iniquitate cessamus, nisi voluptates quas dileximus e contrario appositis lamentis insequamur. Si enim nulla nos in hac vita opera culpa maculasset, nequaquam nobis hic degentibus ad securitatem ipsa ad securitatem innocentia nostra nobis sufficeret, quia illicita animum multa pulsarent. Qua ergo mente securus est, qui perpetrasse se iniqua conspicit, ipse testis est quia innocens non est? Neque enim Deus nostris cruciatibus pascitur, sed delictorum morbos medicaminibus contrariis medetur, ut qui delectati voluptatibus recessimus, fletibus amaritudinis redeamus; et qui per illicita fluendo cecidimus, etiam a licitis nosmetipsos restringentes surgamus; et cor quod vana laetitia infuderat, salubris tristitia exurat; et quod vulneraverat elatio superbiae, curet abiectio humilis vitae. Hinc enim scriptum est: Dixi iniquis: nolite inique agere, et delinquentibus: nolite exaltare cornu. Cornu quippe delinquentes exaltant, si nequaquam se ad paenitentiam ex cognitione suae iniquitatis humiliant. Hinc rursum dicitur: Cor contritum et humiliatum Deus non despicit. Quisquis enim peccata plangit nec tamen deserit, cor quidem conterit, sed humiliare contemnit. Qui vero peccata iam deserit, nec tamen plangit, iam quidem humiliat, sed tamen conterere cor negligit. Hinc Paulus ait: Et haec quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis; quia nimirum illos emendatior vita sanctificat, quos per paenitentiam ablutos afflictio fletuum mundat. Hinc Petrus, cum quosdam territos malorum suorum consideratione conspiceret, admonuit dicens: Paenitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum. Dicturus enim baptisma, prius paenitentiae lamenta praemisit, ut prius se aqua suae afflictionis infunderent, et postmodum sacramento baptismatis lavarentur. Qua mente ergo qui transactas culpas flere negligunt, sperant veniam de ...

nolite exaltare cornu
cor contritum et humiliatum non despicit

quam ipse summus pastor ecclesiae huic etiam sacramento addendam putavit, credidit quod peccata propria contingerit. C. 31.

Aliter admonendi sunt qui illicita quae faciunt etiam laudant, atque aliter qui accusant prava, nec tamen devitant. Admonendi sunt qui illicita quae faciunt laudant, ut considerent quod plerumque plus ore quam opere delinquunt. Opere namque perversa quaeque solummodo per semetipsos perpetrant, ore autem per tot personas exhibent, quot audientium mentes iniqua laudantes docent. Admonendi ergo sunt ut si eradicare mala dissimulant, saltem pullulare pertimescant. Admonendi sunt ut eos propria perdicio sufficiat. Rursum admonendi sunt ut si mali esse non metuunt, erubescant saltem videri quod sunt. Saepe namque culpa cum absconditur effugatur, quia dum mens erubescit videri quod tamen esse non metuit, erubescit quandoque esse quod fugit videri. Cum vero pravus quisque impudenter innotescit, quo liberius omne facinus perpetrat, eo etiam licitum putat; ~~et quod licitum putat~~ et quod illicitum perpetrat, sine dubio multiplicius mergitur. Hinc enim scriptum est: Peccatum suum sicut Sodoma praedicaverunt, nec absconderunt. Peccatum suum si Sodoma absconderet, adhuc sub timore peccaret; sed funditus frena timoris amiserat, quae ad culpas nec tenebras requirebat. Hinc rursum scriptum est: Clamor Sodomorum et Gomorrhae multiplicatus est. Peccatum quippe cum voce est culpa in actione; peccatum vero etiam cum clamore est culpa cum libertate. At contra admonendi sunt qui accusant prava nec tamen devitant, ut provide perpendant quid in districto Dei iudicio pro sua excusatione dicturi sunt, qui de reatu scelerum suorum etiam semetipsis iudicibus non excusantur. Hi itaque quid aliud quam praecones sunt sui? Voces contra culpas proferunt, et semetipsos operibus reos trahunt. Admonendi sunt ut videant quia de occulta iam retributione est iudicii, quod eorum mens malum quod perpetrat illuminatur ut videat, sed non conatur ut vincat; ut quo melius videt, eo deterius pereat, quia et intelligentiae lumen percipit, et actionis pravae tenebras non relinquit. Nam cum acceptam ad adiutorium scientiam neglegunt, hanc contra se in testimonium vertunt; et de lumine intelligentiae augent supplicia, quod profecto acceperant ut possent delere peccata. Quorum nimirum nequitia cum mala agit, quod damnari valeat, iam degustat iudicium

coangit ut audiat
clamor Sodomorum et cetera

ut cum eternis suppliciis fuerint innoxia. pro hoc interius cognoscere nosit absoluta. tanto quam illic supplicia tormenta percipiat. quo hic malum non deserit etiam quod ipse condempnat. Hinc Veritas dicit. Servus sciens voluntatem domini sui et non preparavit et non fecit secundum voluntatem eius digne plagis vapulabit multis. Hinc per psalmistam dicitur. Descendant in infernum viventes. Viventes quippe que circa illos aguntur sciunt et sentiunt. mortui autem sentire nil possunt. Mortui ergo in infernum descenderent si nesciendo perpetrarent. Cum vero sciunt mala et tamen faciunt iniquitates in infernum viventes miseri sentientesque descendunt. Capitulum

mala

c. 76

Aliter admonendi sunt qui repentina concupiscentia superantur atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur. Admonendi quippe sunt quos repentina concupiscentia superat in bello presentis vite ut se cotidie positos attendant. et cor quod providere vulnera non potest scuto sollicitudinis timoris tegant ut occulta insidiantis hostis iacula pertimescant et in tam caliginoso certamine intencione continua intra mentis castra se muniant. Nam si a sollicita circumspectionis cor deseritur vulneribus aperitur. quia hostis callidus tanto liberius pectus percutit. quanto nudum a providencie lorica deprehendit. Admonendi sunt qui repentina concupiscentia superantur ut curare nimis terrena desinant. quia intentionem rebus transitoriis immoderatius implicant. quibus culparum iaculis transfigantur ignorant. Unde per Salomonem verba percussi et dormientis exprimit. Verberaverunt me et non dolui. traxerunt me et non sensi. quando evigilabo et rursum vina reperiam. Mente quippe a cura sue sollicitudinis dormiens verberatur et non dolet. quia sicut imminentia mala non prospicit. sic nec que perpetravit agnoscit. Trahitur et nequaquam sentit. quia per illecebras viciorum ducitur. nec tamen ad sui custodiam suscitatur. Quem quidem evigilare optat ut rursum vina reperiat. quia quamvis sompno torporis a sui custodia premitur vigilare tamen ad curas seculi nititur ut semper voluptatibus debrietur. et cum ad illud dormiat in quo sollerter vigilare debuerat ad illud vigilare appetit. ad quod laudabiliter dormire debuisset. Hinc rursum scriptum

Verberaverunt / Proverbiorum 23

Verberaverunt me et non dolui traxerunt

eris sicut qui dormiens in medio mari / Uniuscuiusque ensis super femur suum propter

Proverbiorum 23

et eris sicut qui dormiens in medio mari et quasi sopitus gubernator amisso clavo. In medio mari dormit. qui in huius mundi temptationibus positus providere motus irruentium viciorum quasi imminentes undarum cumulos negligit. Et quasi gubernator clavum amittit. quando mens ad regendam navem corporis studium sollicitudinis perdit. Clavum quippe in mari perdere vel amittere est intentionem providam inter procellas huius seculi non tenere. Quod cum gubernator clavum sollicite stringit. nunc ex adverso fluctibus dirigit navem. nunc ventorum impetus per oblique findit. Ita cum mens vigilanter animam regit. nunc alia superans calcat nunc alia previdens declinat. ut presentia elaborando subiciat. contra futura certamina prospiciendo convalescat. Hinc rursum de fortibus superne patrie bellatoribus dicitur. Uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ensis enim super femur ponitur quando acuta sancte predicationis prava suggestio carnis edomatur. Per noctem vero cecitas nostre infirmitatis exprimitur. quia quicquid adversitatis in nocte imminet non videtur. Uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos ponitur. quia videlicet sancti viri ea que non vident metuunt. ad intentionem certaminis parati semper assistunt. Hinc sponso dicitur. Nasus tuus sicut turris que est in Libano. Rem namque quam oculis non cernimus plerumque odore previdemus. Per nasum quoque odores fetoresque discernimus. Quid ergo per nasum ecclesie nisi provida discretio designatur. Que etiam turri que in Libano est similis dicitur. quia eorum discreta providentia ita in alto posita est. ut temptationum certamina et prius quam veniat videat. et contra ea diu venerit munita subsistat. Que enim futura previdentur cum presentia fuerint minoris virtutis fiunt. quia dum contra ictum paratior quisque redditur hostis qui se inopinatum credidit. eo ipso quo previsus est enervatur. Aliter autem admonendi sunt qui in culpa ex consilio ligantur. quos provida consideratione pendat. quia dum mala ex iudicio faciunt districtius contra se iudicium accendunt. ut tanto eos durior sententia feriat quanto eos in culpa arctiora vincula deliberationis ligant. citius forsitan delicta

Nasus tuus sicut turris in Libano

peccando abluerit. Sed hi qui sola prae-
cipitatione ceciderint, nec tardius pec-
catum solvunt, quod et per consilium solidant,
nisi enim mens quod contra desperaret,
in culpa ex consilio non perveniret. Sed et
a praecipitatione ipsi per consilium peccantes dif-
ferunt, quia cum a statu iustitiae peccando
corruunt, plerumque etiam in laqueum despera-
tionis cadunt. Hinc est quod per prophetam
Dominus non tam actiones quam cogitationum pra-
va quam delictorum studia reprehendit,
qui propter malitiam studiorum vestrorum sic
vobis. Et iterum: Ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea et succen-
datur. Et non sit qui extinguat. Hinc
iterum iratus dicit: Visitabo super vos iu-
xta mala studiorum vestrorum. Quia ergo a
peccatis aliis differunt peccata quae perpetrantur per
consilium, non tam prava facta Dominus
quam studia pravitatis inspicit. In factis
enim saepe infirmitate, saepe negligentia,
in studiis vero maliciosa semper inten-
tione peccatur. Unde contra recte beati
viri expressione per Psalmistam dicitur: Et in cathe-
dra pestilentiae non sedit. In cathedra
quippe ex iudicio prava committere
iudicis esse ut praesidentis solet. In cathe-
dra pestilentiae sedere est ex ratione mala
discernere et tamen ex deliberatione perpetrare.
Cum in pravi consilii cathedra sedet, qui
tanta iniquitatis elatione attollitur ut im-
plere mala etiam per consilium conatur.
Et sicut assistentibus turbis praelati sunt qui
cathedrae honore fulciuntur, ita delicta
eorum quae per praecipitationem contrahunt, quae per
studium peccata succendunt. Admonendi
sunt ergo ut hinc colligant quod in culpa se
etiam per consilium ligaverint, qua quandoque ulti-
one feriendi sunt, quia non pravorum
socii sed principes fiunt. ~~ca~~

Aliter admonendi sunt qui licet minima
crebra tamen illicita faciunt, atque
aliter qui se a vitiis custodiunt sed
aliquando gravibus demerguntur. Admo-
nendi sunt qui minima sed tamen frequenter
committunt, ut nequaquam considerent
qualia, sed quanta committunt. Facta enim sua
si despiciunt timere cum pensant, dis-
cant formidare cum numerant. Altos quippe

gurgites fluminum parvae sed innume-
rae replent guttae pluviarum. Et hoc agit se-
cretum latens crescens, quod patens procel-
la. Et minuta sunt quae erumpunt membris
per scabiem vulnera, sed tamen multitudo cum
innumerabiles occupat, sic vitam corporis
sicut unum grave inflictum pectori extin-
guit. Admoneantur qui cum peccata minima flere despi-
ciant negligunt, ab statu iustitiae non de
repente sed paulatim cadunt. Admonendi sunt qui
minimis frequenter excedunt, ut solicite
considerent quod nonnumquam in parva deterius
quam in maiori culpa peccatur. Maior enim
quo citius quia est culpa agnoscitur, eo etiam
celerius emendatur. Minor vero dum quasi nulla
creditur, eo peius quo securius in usu retinetur.
Unde fit plerumque ut mens assueta malis
levibus nec gravia perhorrescat, atque ad quan-
dam auctoritatem nequitiae per culpas nutrita per-
veniat, et tanto in maioribus contemnat
pertimescere, quanto in minimis didicit non
timendo peccare. At contra admonendi sunt
qui se a parvis custodiunt, sed aliquando in gravibus
demerguntur, ut solicite semetipsos deprehen-
dant, quia dum cor eorum de custodiis mi-
nimis extollitur, ad perpetranda ipso graviora
elationis suae baratro devoratur, et dum   devolvatur
foris parva subiciunt, sed per inanem gloriam
intus immensurum languore superbiae
intumescit, victa mente omnia foris in mala
maiora prorumpunt. Admonendi sunt ergo qui se a
parvis custodiunt et alias in gravibus demergun-
tur, ne ubi se stare existimant, ceciderint, intus ut
ibi cadunt, et minorum districti iudicis retribu-
tione, elatio minoris iustitiae via fiat
ad foveam gravioris culpae. Qui cum vanae
elati minime bonum custodiam parvis viribus
tribuant, iuste derelicti culpis maioribus
obruuntur, et cadendo discunt fuisse non suum
quo steterunt, ut mala immensa cor repri-
mat quod bonum minimum exaltat. Admonendi
sunt ut se et considerent, quod in culpis gravioribus alto
reatu se obligant, et tamen plerumque in par-
vis quae custodiunt deterius peccant,
quia et in illis iniqua faciunt et per ista
se extollunt, quia iniqua sunt tegunt. Unde
fit quod cum maiora mala perpetrant
coram Deo apertius iniqui sunt; et cum parva bona
custodiunt, coram hominibus praelatae sanctitatis speciem

est cum hi qui pro parvis de liquantes culicem
camelum autem glutientes. Hoc per apte dicit(?)
quia minima mala discernunt, maiora devorant.
Hinc est quod rursum ore Veritatis increpantur cum
audiunt: Decimatis mentam et anetum et
ciminum, et relinquitis que graviora sunt
legis, iudicium et misericordiam et fidem. Hec
cum negligi audiunt, est quod tum decimatione
minima dixit, extrema quidem de oleribus
maluit, sed tamen olentia memorare, ut
ostenderet quod prelatores tunc parva cu-
stodiunt, odore de se ostendunt bone opi-
nionis querunt, cum iis impleti maiora
pretermittunt, et tamen minima observant
quibus in iudicio longe lateque redoleant.

c 18 Aliter admonendi sunt qui bona nec in-
choant, et aliter qui inchoata mi-
nime consummant. Qui enim bona nec
inchoant, non sunt eis edificanda que
salubriter diligant, sed destruenda ea in quibus
semetipsos nequiter versant. Neque enim seque-
tur quod incognita audiunt, nisi prius quam
perniciosa sunt ea que noverunt incomperta
deprehendunt. Quia nec levari appetit, qui
cecidisse ipsum quod cecidit nescit, et qui dolo-
ris vulnus non sentit, salutis reme-
dia non querit. Prius ergo ostendenda sunt
quam sint vana que diligunt, et tunc demum
vigilanter intimanda quam sint utilia que
pretermittunt, quatenus videant fugienda
que amant, et sine difficultate postmodum
cognoscant amanda esse que fugiunt. Facilius
enim incognita recipiunt, si de cognitis quid
disputatum audiunt, veraciter recognoscunt.
Tunc ergo pleno voto discunt vera bona
querere, cum verso iudicio deprehendunt falsa se
vane tenuisse. Audiant ergo quod bona presentia
cita delectatione cicius transitura sunt, cum
eorum causa ad ultionem(?). Nunc transitu per
materiam(?) et iuvat quod in nihil flectitur,
et tamen quod dolet in nihil in supplicium re-
servatur. Itaque eorundem rebus terreantur sa-
lubriter quibus nequiter delectantur, ut per-
cussa mens alta ruine sue dampna
conspiciens se iam in precipicia pervenisse de-
prehendat, gressum post terga revocet, et
timescens quod amavit, discat dilige-
re quod contempnebat. Hinc est quod Ieremie misso
ad predicandum dicitur: Ecce constitui te hodie super
gentes et regna, ut evellas et destruas
et disperdas et dissipes et edifices

Constitui te, ut evellas et dis. et destruas

et plantes. Quia nisi prius perversa de-
struxerit, edificare utiliter recta non pos-
set, nisi ab auditorum suorum cordibus
spinas vani amoris evellat, nimirum
frustra in eis verba sancte predicationis plantat.
Hinc est quod Petrus prius evertit ut postmodum
construat, cum nequaquam Iudeos moneret
quid facerent iam, sed de his que fecerant
increpabat dicens: Ihesum Nazarenum virum
approbatum a Deo in vobis, virtutibus et prodigiis et
signis que fecit Deus per illum in medio vestri,
sicut vos scitis. Hunc diffinito consilio et pre-
sciencia Dei traditum per manus iniquorum inte-
remistis affligentes, quem Deus suscitavit
solutis doloribus inferni. Ut videlicet crudelitatis
sue cognitione destructi, edificationem sancte predi-
cationis, quanto ardentius quererent, tanto utilius
audirent. Unde et illico responderunt: Quid ergo
faciemus, viri fratres? Quibus mox dicitur: Agite pe-
nitentiam, et baptizetur unusquisque vestrum. Que edifi-
cationis verba profecto contempsissent, nisi prius
salubriter ruinam sue destructionis invenissent.
Hinc est quod Paulus cum super eum celitus lux e-
missa resplenduit, non iam quid recte deberet
facere, sed quid fecisset perverse audivit. Nam cum
prostratus requireret dicens: Quis es, Domine? protinus
respondebatur: Ego sum Ihesus Nazarenus, quem
tu persequeris. Et cum repente subiungeret: Domine,
quid me vis facere? Illico adiungitur: Surge et in-
gredere civitatem, et ibi dicetur tibi quid te
oporteat facere. Ecce de celo Dominus loquens
persecutoris sui facta corripuit, nec tamen illico
que essent facienda manifestavit. Ecce elati
eius fabrica iam tota corruerat, et post
ruinam se humilis edificari requirebat,
et cum superbia destruitur, edificationis verba
retinentur, ut videlicet persecutor immanis
diu destructus iaceret, et tanto post in bo-
no surgeret solidius, quanto prius fal-
sius cupidius a primo errore cecidisset.
Qui ergo nulla adhuc bona agere cepe-
runt, a rigiditate antea sue pravitatis
corruptos manu evertendi sunt, ut
ad statum post recte operationis erigantur.
Ideo altum silve lignum preci-
dimus, ut hoc edificii tegmine suble-
vemus, sed tamen non repente in fabrica po-
nitur, ut nimirum prius vitiosa eius
viriditas exsiccetur; cuius quo plus in

infirmis languor eo coquitur, eo quod parva solidius levatur. Contra admonendi sunt qui bona inchoata minime consummant, ut tanta intentione considerent, quia dum proposita non perficiunt, etiam quae fuerant coepta convellunt. Si enim quod videtur geri, sollicita intentione non crescit, etiam quod fuerat bene gestum decrescit. Humanus quippe animus in hoc mundo quasi more navis contra ictum fluminis conscendentis uno loco stare nequaquam permittitur, quia ad ima labitur nisi ad summa conetur. Si igitur inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc quod operatum est pugnat. Hinc est enim quod per Salomonem dicitur: Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Quia videlicet qui coepta districte non exsequitur, dissolutione negligentiae manum destruentis imitatur. Hinc Sardis ecclesiae angelo dicitur: Esto vigilans et confirma cetera quae moritura erant; non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. Quia ergo opera eius plena coram Deo non fuerant inventa, moritura etiam quae erant gesta praedicabat. Si enim quod mortuum in nobis est non accenditur, hoc etiam extinguitur quod quasi vivum adhuc tenetur. Admonendi sunt ut perpendant, quia tolerabilius esse potuisset rectam viam non arripere, quam arreptam post tergum redire. Nisi enim retro respicerent, circa coeptum studium ullo torpore languerent. Audiant quod scriptum est: Utinam frigidus esses aut calidus; sed quia tepidus es, et nec frigidus nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Calidus quippe est qui bona studia et arripit et consummat; frigidus vero est qui consummanda nec inchoat. Et sicut a frigore per teporem transitur ad calorem, ita a calore per teporem reditur ad frigus. Quisquis ergo amisso infidelitatis frigore vivit, sed nequaquam tepore superato excrescit ut ferveat, procul dubio calore desperato, dum nocivo in tepore demoratur, agit ut frigescat. Sed sicut ante teporem frigus sub spe est, ita post frigus tepor in desperatione. Qui enim adhuc in peccatis est, conversionis fiduciam

Et frigidus esses aut calidus

non amittit; qui vero post conversionem tepuit, et spem quae esse potuit de peccatore subtraxit. Aut calidus ergo quisque esse aut frigidus quaeritur, ne tepidus evomatur, ut videlicet aut necdum conversus adhuc de se conversionis spem praebeat, aut iam conversus in virtutibus inardescat; ne evomatur tepidus, quia a calore quem proposuit, torpendo ad noxium frigus redit. C. 19

lyo

Aliter admonendi sunt qui occulte mala agunt et bona publice, atque aliter qui bona publica abscondunt, et de quibusdam factis publice mala de se opinari permittunt. Admonendi sunt qui mala occulte agunt et bona publice, ut pensent humana iudicia quanta velocitate evolant, divina autem quanta immobilitate perdurant. Admonendi sunt ut in fine rerum mentis oculos figant, quia et humanae laudis attestatio pertransit, et superna sententia quae et abscondita penetrat, ad retributionem perpetuam convalescit. Dum igitur occulta mala sua divinis iudiciis, recta autem sua humanis oculis anteponunt, et sine teste est bonum quod publice faciunt, et non sine teste est quo latenter delinquunt. Culpas itaque suas occultando hominibus, virtutes pandendo, et unde puniri debeant abscondentes detegunt, et unde remunerari poterant detegentes abscondunt. Quos recte sepulchra dealbata speciosa Veritas vocat, foris speciosa, sed mortuorum ossibus plena, intus vero mala intus contegunt, quorundam vero operum ostentatione humanis oculis de solo foris nitore colore blandiuntur. Admonendi sunt itaque ne quae agunt recta despiciant, sed meliori ea credant; valde namque bona sua diiudicant, qui ad comparationem mercedis sufficere favores humanos putant. Cum enim pro bono opere laus transitoria quaeritur, aeterna retributione res digna vili pretio venundatur. De quo pretio Veritas dicit: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Admonendi sunt igitur ut perpendant, quia dum pravos se in occulto exhibent, sed tamen exempla de se publice in bonis operibus praebent, ostendunt sequenda quae fugiunt, clamant amanda quae oderunt, vivunt postremo aliis, et sibi moriuntur. At contra admonendi sunt qui bona occulte faciunt, et tamen quibusdam factis publice de se

mala opinari permittunt ne cum semet-
ipsos actionis recte virtute vivificant in se
alios per exempla prave estimationis occidant
ne minus quam se proximos diligant et cum
ipsi salubre potum vini sorbeant intentis
in se considerationibus pestiferum vene-
ni poculum fundant. Hii nimirum
proximorum vitam minus adiuvant illi
multum gravant. Dum student recte occulte
agere et quibusdam facta ad exempla de se
prava seminare dispendio et laudis tota
superficia calcare iam sufficit confirmationis
laudis perpetrat. Sed bonum quod agit occultat
et quasi iactato semine germinandi radices
subtrahit. Quod opus bonum quod imitandum est
non ostendit. Hinc enim veritas dicit: Sic luceat
lux vestra coram hominibus ut videant opera
vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis
est. Sed ibi illa quoque sententia promittitur que longe ali-
ud precepisse videtur. Dicit: Attendite ne
iustitiam vestram faciatis coram hominibus
ut videamini ab eis. Quid est ergo ut opera
nostra ita facienda sint ne videantur et tamen
ut debeant videri precipitur nisi quod ea que
agimus et occulta danda sunt ne ipsi laudemur
et tamen ostendenda sunt ut laudem celestis
patris augeamus. Nam cum nobis iustitiam fa-
cere coram hominibus dominus prohibet illico adiun-
xit ut videamini ab eis. Et cum rursum
videnda ab hominibus bona opera preciperet protinus
subdidit ut glorificent patrem vestrum qui in celis est.
Qualiter ergo videnda essent et qualiter non
videnda ex fine monstravit quatenus
operantis mens opus suum et propter se videri
non quereret et tamen hoc propter celestis patris gloriam
non celaret. Unde fit plerumque ut bonum
opus et in occulto sit cum fit publice
et rursum in publico cum agitur in occulto.
Qui enim in publico bono opere non suam
sed superni patris gloriam querit quod fecit abscondit
quia illum solum testem habuit cui placere
curavit. Et qui in secreto suo bono opere
deprehendi ac laudari concupiscit et
nullus fortasse vidit quod exhibuit et
tamen hoc coram hominibus fecit quia tot testes
in bono opere secum duxit quot humanas
laudes in corde requisivit. Cum vero prava
estimatio in quantum sine peccato valet ab
intuentium mente non tollitur videntibus ma-
la credentibus per exempla culpa propinatur.

non maledices surdo pones offendiculum

Unde et plerumque contingit ut qui neglegen-
ter de se male opinari permittunt per semet-
ipsos quidem nulla iniqua faciunt sed tamen
per eos qui eos imitati fuerint multiplici-
ter delinquant. Hinc est quod Paulus inmun-
da quedam sine pollutione comedentibus
sed imperfectis temptationis scandalum per hanc
concessionem moventibus dicit: Videte ne
forte hec licentia vestra offendiculum fiat
infirmis. Et rursum: Et peribit infirmus
in tua conscientia frater propter quem Christus
mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percu-
tientes conscientiam eorum infirmam in Christo
peccatis. Hinc est quod Moyses cum diceret:
Non maledices surdo protinus adiunxit
nec coram ceco pones offendiculum.
Surdo quippe maledicere est absenti et
non audienti detrahere. Coram ceco vero
offendiculum ponere est discrete quidem rem
agere sed ei qui lumen discretionis non habet
scandali occasionem prebere.

~~De exhortatione multis facienda ut sic singulorum virtutes adiuvent quatenus ex ... vitiis contraria non crescant~~

Hec sunt que presul Capitulum

Hec sunt que presul animarum in predicationis diversitate cu-
stodiat ut sollicite congrua singu-
lorum vulneribus medicamina apponat.
Sed cum magni sit studii ut exhortantes
singulis serviatur ad singula cum
valde laboriosum sit unumquemque de privatis
sub dispensatione debita condescendere instrue-
re longe tamen est laboriosius auditores innumeros
ac diversis passionibus laborantes uno eo-
demque tempore voce una et communi exhortatione
admonere. Ibi quippe tanta arte vox tem-
peranda est ut cum diversa sint auditorum
vitia et singulis inveniatur congrua et
tamen sibimet ipsi non sit diversa ut inter pas-
siones medias uno quidem ductu transe-
at sed more bicipitis gladii tumores
cogitationum carnalium ex diverso latere
incidat quatenus sic superbis predicetur humi-
litas ut tamen timidis non augeatur me-
tus sic timidis infundatur auctoritas
ut tamen superbis non crescat effrenatio sic
otiosis ac torpentibus predicetur sollicitudo
boni operis ut tamen inquietis immoderata
licentia non augeatur actionis sic inquietis
ponatur modus ut tamen otiosis non fiat tor-
por securus sic ab impatientibus extin-
guatur ira ut tamen remissis ac lenibus
non crescat neglegentia sic lenes accen-
dantur ad zelum ut tamen iracundis non addatur

incendium. Sic tenacibus tribuendi largitas infunditur, ut tamen prodigis effusionis frena minime laxentur. Sic prodigis predicetur parcitas, ut tamen tenacibus periturarum rerum custodia non augeatur. Sic incontinentibus laudetur coniugium, ut tamen continentes non revocentur ad luxum. Sic continentibus laudetur virginitas corporis, ut tamen in coniugibus non fiat despecta fecunditas carnis. Sic predicanda sunt bona, ne ex latere iuventur et mala. Sic laudanda sunt summa bona, ne desperentur ultima. Sic nutrienda sunt ultima, ne dum sufficere creduntur, nequaquam tendatur ad summa.

Sed gravis quidem predicatori labor est in communis predicationis voce ad occultos singulorum motus causasque vigilare, et palestrarum more in diversi lateris arte se vertere. Acriori tamen labore fatigatur quando uni cuilibet ex contrariis viciis languenti predicare compellitur. Plerumque enim quilibet lete nimis complexionis existit, sed tamen hunc repente oborta tristicia immaniter deprimit. Curandum est itaque predicatori quatenus sic tergatur tristicia que venit ex tempore, ut non augeatur leticia que ex complexione est supposita; et sic frenetur leticia que ex complexione est, ut tamen non crescat tristicia que venit ex tempore. Iste gravatur usu incogitate precipitationis, et aliquando tamen ab eo quod festine agendum est, cum eius impedit subito magna formido. Ille gravatur usu immoderate formidinis, et aliquando tamen in eo quod appetit temeritate impellitur precipitatis. Sic itaque reprimatur in isto subito oborta formido, ut tamen non crescat enutrita diu precipitatio. Sic in illo reprimatur oborta precipitatio, ut tamen non convalescat impressa complexionis formido. Quid autem mirum si morum medici ista custodiunt, cum tanta discretionis arte se temperent qui non corda sed corpora medentur? Plerumque enim debile corpus opprimit languor immanis, cui languori fortibus obviari adiutoriis debet; sed tamen corpus debile adiutorium forte non sustinet. Studet ergo qui medetur quatenus sic superexistentem morbum subtrahat, ut nequaquam suppositi corporis debilitas crescat, ne fortasse languor cum vita deficiat. Tanta ergo adiutorium discretione componit, ut uno eodemque tempore et languori obviet et debilitati. Si ergo medicina corporis indivise corpori adhibita servire divisibiliter potest, tantum cum una est medicina que per compunctionem superexistenti succurrit, ut contra supposite complexioni serviatur, cur ergo medicina mentis una eademque predicatione apposita morum morbis diverso ordine obviare non valeat, que tanto subtilior agitur quanto de invisibilibus tractatur?

Cum que plerumque duorum viciorum languor irruat, hic levius, ille gravius, fortasse prius illi nimirum vicio rectius subvenitur quod celerius ad interitum tendit. Et si alterum a vicina morte restringi non potest, nisi aliud quod existit contrarium crescat, tolerandum predicatori est ut per cohortationis sue artificiosum moderamen unum patiatur crescere, quatenus possit aliud a vicina morte retinere. Quod dum agit, non morbum aggerat, sed vulnerati sui, cui medicamenta adhibet, vitam servat, ut conquirende saluti congruum tempus inveniat. Sepe enim quis a ciborum se ingluvie minime temperans, iam superantis luxurie stimulis premitur, et territus, dum se per abstinentiam pugnare contra hanc nititur, inanis glorie fatigatur temptatione; quod nimirum unum vicium nullatenus extinguitur nisi aliud nutriatur. Que ergo pestis ardentius insequenda est, nisi que periculosius urget? Tolerandum itaque est ut per virtutem abstinentie interim arrogantia contra viventem crescat, ne eum per ingluviem a vita funditus luxuria extinguat. Hinc est quod Paulus cum infirmum auditorem suum perpenderet aut prava adhuc velle agere, aut de actione recta laudis retributione gaudere, dixit: Vis non timere potestatem? bonum fac, et habebis laudem ex illo. Neque enim bona idcirco agenda sunt, ut per hec nulla timeatur potestas, aut per hec gloria laudis transitorie capiatur. Sed cum infirmam mentem ad tantum

c salubre
adhibet
Ro. 13
Potestatem

complebuntur apprehendi non posse pensaret. ut
et prauitatem simul uitaret. et laudem pre-
dicator exiguus ei admonendo aliquid
obtulit et aliquid tribuit concedendo cui
lenia. subtiliter acriora ut qui ad de-
prida cuncta simul non assurgeret. dum in
quadam parum uicina aug familiaritatem
relinquitur, addita pene labore protollitur

[illegible]

~~Quod infirmis mentibus omnino non debent~~
~~alta predicari~~ C. 6 hom

c. 6iij Sciendum quoque est predicatori est ut audi-
toribus sui animum ultra uires non tra-
hat ne ut ita dicam. dum plus quam ua-
let tenditur. mentis corda rumpat. alta
etenim que de multis audientibus collegi debent
nisi paucis aperiri licet. nam per semet
ipsam ueritas ait. quis putas est fidelis dis-
pensator et prudens. quem constituit
dominus super familiam suam. ut det illis in
tempore tritici mensuram. per mensuram
quippe tritici exprimitur modus uer-
bi ne cum angusto cordi aliquid incapabi-
le tribuitur extra fundatur. hinc paulus
ait. non potui uobis loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus. tamquam paruulis in christo. lac
uobis potum dedi. non escam. hinc moyses
a secreto dei egrediens. choruscantem faciem
coram populo uelat. quia nimirum turbis
claritatis intime archana non indicat.
hinc per eum diuina uoce precipitur. ut si quis
cisternam foderit. et operire neglexerit
corruente in ea boue uel asino. precium red-
dat. quia ad alta scientie fluenta perueniens
cum hec apud bruta audientium corda
non contegat. pene reus adiudicatur. si per uer-
ba eius in scandalum siue munda siue
immunda mens capiatur. hinc ad beatum iob
dicitur quis dedit gallo intelligentiam. pre-
dicator enim sanctus dum caliginosis mundo
hic clamat in tempore. quasi gallus cantat in nocte.
cum dicit. hora est iam nos de sompno surge-
re. et rursum. euigilate iusti et nolite pec-
care. gallus autem profundioribus horis noc-
tis altos edere cantus solet. cum uero ma-
tutinum tempus iam propinquat. minutas
ac tenuiores uoces sonat uel format
quia nimirum qui recte predicat obscuris adhuc
cordibus aperta clamat. nil de occultis
misteriis indicat. ut tunc subtiliora
queque de celestibus audiant cum luci uerita-
tis appropinquant. ~~de operatione~~
~~et uoce~~

Sed inter hec et ea que iam superius diximus
caritatis studio retorquemur. ut predica-
tor quisque plus actibus quam uocibus
insonet. et bene uiuendo uestigia seque-
tibus imprimat. ut prius agendo quam
loquendo quo gradiatur ostendat. quia et gallus
iste. quem ad exprimendam boni predicatoris
speciem in locutione sua dominus assumit. cum iam
edere cantus parat. prius alas excutit et
semetipsum feriens uigilantiorem reddit.
quia nimirum necesse est. ut hi qui uerba predica-
tionis mouent. prius studio bone actionis
euigilent. ne in semetipsis torpentes
opere alios excitent uoce. prius se per sub-
limia facta excutiant. et tunc ad bene uiuendum
alios sollicitos reddant. prius cogitationum
alis semetipsos feriant. et quidquid in se
inutiliter torpet. sollicita inuestigatione
deprehendant. districta animaduersione corri-
gant. et tunc demum aliorum uitam loque-
do componant. prius punire propria fletibus cu-
rent. et tunc que aliorum sunt punienda denun-
cient. et antequam uerba exhortationis inso-
nent omne quod locuturi sunt operibus cla-
ment ~~Quod post hec omnibus~~
~~predicator ad cognitionem redeat ne~~
~~hec sua uita uel predicatio extollat~~

Sed quia sepe dum predicatio modis congruen-
tibus uberim funditur apud semet-
ipsum de ostensione occulta leticia loquentis
animus leuatur magna cura necesse est. ut
timoris laceratione se mordeat. ne qui
aliorum uulnera medendo ad salutem reuo-
cat ipse per negligentiam sue salutis intume-
scat. ne proximos iuuando se deserat ne
alios erigendo cadat. nam quibusdam sepe
magnitudo uirtutis occasio perditionis fuit
ut cum de confidentia uirium inordinate
securi sunt per negligentiam inopinate more-
rentur. uirtus namque cum uiciis renititur. quadam
sibi delectatione eius sibimetipsi blan-
ditur. fitque ut bene agentis mens me-
tum sue circumspectionis abiciat atque in sua
confidentia secura requiescat. cui iam
torpenti seductor callidus omne quod bene
gessit enumerat. eamque quasi pre ceteris prepolle-
re in tumore cogitationis exaltat. unde
agitur ut ante iusti iudicis oculos fo-
uea mentis fiat memoria uirtutis. quia
reminiscendo quod gessit. dum se apud se eri-
git. apud humilitatis auctorem cadit. hinc
namque superbienti anime dicitur. quo pulcrior
es descende et dormi cum incircumcisis
hec per diuersa quia ex uirtutis decore le-

Quo pulcrior es descende et dormi
cum incircumcisis

pertu eras i dectoc meo que posita pepe

te eleuas. ipa tua pulcritudie impellere ut cadas hinc pub ictu sperne d vir te puplicus aia repbatur eu d perfecta eras i decore meo que posueram sup te d. dns et hunc fiducia i pulcre tua. fornicata es i noie tuo fiducia quippe sue pulcritudinis aia attollit. cu de virtutu meritis leta. apud se secum gloriat q pstant eadem q fiducia ad fornicacoms ducit. qr cu lectricia me cogitaciones sue decipiunt: hac malignus spus p innumera vicia seducendo corrumpit. nond vo q d fornicata es i noie tuo. qr cu respexit meus p... mi rectors despexit. laude ptinus priuata querit. et s arrogac incipit oe bonu. q ut largitor peccio me accepit. opionis sue gloriam dilatac deprauans. satagit ut nuda... tuas innotescat sui pro ... noie fornicat a legalis thori ... pto ... repus. corrupto ... laudis appetitu subsequit tibi dand ... tradidit i captiuit tu virtute ... et pulcritudine corp i manus inimici ... captiuitate trad virtutes pulcritudo ... i manus inimici tradit. cu decepte mens antiqui hostis. ex bonu opis elacoe quatit ad ... virtuti elacoe. quanq ... plene no supat: ut tu et ... vid aium seipe temptat. eu publica vid ... tus destituit. destituta ad fortitu vocat ... d. dd. ... dixi in habundantia mea no mouebor i etnu. q de cofidencia virtutis intumuit. paulo post quid ptulit adiungit a. auertisti faciem tua a me. et factus su conturbatus. ac si apte dicat fortem me in virtutes credidi. sed quam ... me infirmus sum. deliquit agnoui ... superba d ... et statu custode ... iudicia iustie tue ... rimo ... custodia qua ... adulterio pia ... batur ... incurrit ... pctas ... pe se toruit. d. ... unifica me ... virtutes ... diuina ... pugna ... racio. ... qui p munera ... infirmitates ... adiuuet ... uocat. ne de accept... virtutibus ... mecum ... fe ... ezechiel ... auertit ... faciem tuam a me et factus su ... at

ad contemplanda celestia ducit. pius filius hois vocatur ac p hunc apte dns admoneat. d. ne de hijs q vides in elacoe cor sublimes. caute pcuade q ... ut cu summa poueris. esse te homine recogitas. q d dn vltra te rapere. ad tempus felicitatis infirmitatis tue freno reuocetis. ... nat e ut cu virtutum nobis copia blanditur ad infirma pia oculus mentis redeat. sese salubrit deorsum premat. ut recta ... sper q agit. si q agere negligit conspiciat. ut cor dum ex memoria infirmitatis atterit apud auctore robustius virtute solidet. et qr plerumq ops dei. ideo rectores meos omnis ex magna parte pficit. imperfectos tu ex aliqua parte pia derelinqt. ut cu mitis virtutibus rutilat imperfecti tedio pro tabescat et ne magnis se de magnis erigat tu adhuc cont minima innitetes laborat et. qr omnia no valet vincere de ceteris actibus no audeat superbire.

Ecce lector bone huius reg pastorale perlege libru totu ... ecce ... liber finitur ... exce ... commendas

O ... bone vir ... repletus opimi ... merito ... pulchrum depinxi hoium pictor ... alios q ad pfeccois litus dirigo qui adhuc i delictoru fluctibus versor ... in hunc ... naufragio vite ... tuc me tutela sustineat. ut quia pondus ... deprimit. tue meriti manus leuet amen Deo gracias

Anno dni m cccc lvij p Johem de Boti collegiatu magror colle ... artistaru i Crac. etatis aute ... anno ... tercio ... et ... finit ... q. duo deo laus hor et gracias actio ... amen

Finitus ... in castro ... et ... tpe paschali ... anno ...

... anno 1476 ... natus e filius ... nomine ... Wladislaus ... die ... et baptizatus die ... in ... dni ... concordia dni ... 1 IV 1456

Subiit animum dictare aliquid quod te
papa beatissime Eugeni vel edi-
ficet vel delectet vel consoletur
sed nescio quo vult et non vult exire
lecta quidem sed lenta oratio. dum contrarii
illi imperare contendunt maie-
stas atque amor. Nempe urget ille. illa
inhibet. sed intervenit dignatio tua
qua hoc ipsum non precipis sed petis. cum pre-
cipere te magis deceat. Itaque maiestate tam
dignanter cedente. quidni cedat pudor
quid enim si cathedram ascendisti. nec si am-
bules super pennas ventorum subducaris affe-
ctui. Amor dominum nescit. agnoscit filium
et in infulis. per se satis subiectus est. ob-
sequitur sponte gratis obtemperat. libere
reveretur. Non sic aliqui non sic. sed aut timore ad
ista impelluntur aut cupiditate. hii sunt qui in
facie benedicunt. mala autem in cordibus
eorum. blandiuntur coram. in necessitatibus defi-
ciunt. At caritas numquam excidit. Ego
ut verum fatear matris sum liberatus
officio. sed non depredatus affectu. olim mihi
in visceribus es. non tam facile mi-
chi extraheris. Ascende in celos. descende in abys-
sos. non recedes a me. sequar te quocum-
que ieris. Amavi pauperem. amabo pau-
perum et divitum patrem. Non enim si bene te
novi. quia pater pauperum factus es. non es pauper
spiritu. In te hanc mutationem confido factam
esse. non de te. nec priori statui tuo suc-
cessisse promotionem. sed accessisse. Quo circa
proinde te non ut magister sed ut mater. plane
ut amans. Amens magis videar
sed ei qui non amat. ei qui vim non sentit
amoris. Audiam ergo incipiam. libet ab
occupationibus tuis. quia in ipsis maiore
condoleo tibi. condoleo dixerim si et tu do-
les et tu. alioquin dolere magis dixissem.
Dolendum quippe non est condolere. ubi non est
qui doleat. Itaque si doles condoleo. si non
doleo tamen. maxime sciens a salute longius
abesse membrum quod obstupuit.
et egrum se non sentientem periculosius laborare.
Absit autem ut de te id suspicer.
Recordare quibus deliciis dulcis quietis tue
nunc. qui hec sentiebas. non potes
non longe ante habuisse tam cito. ita subito non do-
lere. non sic subtractas. plaga recens
dolore non caret. nam vetus callo obducitur
et eo insensibilior quo in se-
sensibile est. Quamquam si non dissimu-
les. non deest tibi iugis materia in-
de dolorum. a tot tribulationibus
in multis nisi fallor avulsum se a me-
a tue Rachelis amplexibus. et quo-
tiens id pati contigit. totiens dolor
tuus renovetur necesse est. Et quando non
contigit? conatus vos et incassum. Co-
natus monens et non promoves. conaris
et non datur. parturis. Tentas et abrum-
peris. et ubi incipis ibi deficis
et dum adhuc ordiris succiditur te.
Revenient filii usque ad partum et
vires non habet parturiens. nec
quiescis. nemo te melius. attrito fron-
tis es. et instar vitule Effraym
doctus diligere trituram. Pro pace tua
parce tue vos hinc absit. Sed cum ipso di-
ci datur in reglo suo. Absit ipsa pa-
ce cupio tibi pacem. non cum ipso. ni-
chil plus metuo tibi pace ista. cogi-
taris si numquam possit accidere. causa
dico tibi. si nos ut assolet ex consue-
tudine in incuria deveniat. Nolo ni-
mis credere affectui tuo. quia nec est
nichil tam firmum a...o. quod negligentia
et tempore non obsoletat. Volneri ne-
glecto callus obducitur. et eo insana-
bile quo insensibile fit. Denique dolor
continuus et acerbus diuturnus esse non
patitur. nam si aliunde non est tardetur
necesse est cedat vel fortius eius a ...
vel de remedio consolatorum respicit
aut de assiduitate stupore. Quid non
assiduitate devicatur. quid non usu vi-
dat. Quid quod paenitentia patrem prius
perhorrebat. usu ipso malo. Id dul-
ce compertum est. Audi iustum quid lamen-
tetur. Que prius tangere nolebat
tangere anima mea. ne paucitas ob
nunc pre primum et importabile vi-
debitur aliquid post ... parte si
non adeo grave indicabis. paulo post
et ... levius ... paulo post etiam
delectabitur. Ista paulatim in cordis duri-
ciam itur. opia ... hinc est
quia et continuus dolor cito vi-
... convertitur ...
... a insensibilitate hinc ...
tibi timui ... et timeo ne dilato
... quid non invitat consuetudo ... ad ...

remedio dolore non potuimus paulo
te irrevocabili desperatione immergas.
Vereor inquam ne in medijs [illegible] occu
pationibus quibus multe sunt deum diffidentes
fine frontis durities. et ita sensim te
ipsum quodammodo sensim prius insensibilem
facias quam dolorem cum multo prudentius te
illis subtrahas vel ad tempus saltem quia
paccare trahi ab ipsis. et itaque pau
latim durum. quod tu non vis. evaseris quod
ad cor durum. At purgas quere quid id
sit. Sed non comparasti tum esse sed
cor durum. quod semel ipsum non compun
ret. quod nec sentit saltem merito
gas. instigata pharaonem merito
durum cordis salute. nunquam adeptum
est. nisi que forte miseracione de
abstulit a deo ipso ezechiam cor lapi
deum et dedit cor carneum. Durum quippe
cor durum ipsum est quod nec compunctione
sciditur nec pietate mollitur. nec
movetur precibus. minis non cedit.
flagellis durat. ingratum ad beneficia
est. ad consilia infidum. ad iudicia se
vum. inverecundum ad turpia. impavidum
ad pericula. inhumanum ad humana. te
merarium in divina. preteritorum oblivi
osum. presentium negligens. futurorum im
providum. ipsum est cui preteritorum preter so
las iniurias nichil omnino non preteritum pe
nitus nil non presens futurorum nulla
nisi forte ad ulciscendum prospectio. et ut
paucis dicam. ut in brevi cuncta horri
bilis mali mala complectar ipsum
est quod nec deum timet nec hominem re
veretur. En quo cum latere te sunt occupa
tiones. hec maledicte. sed et persona ut
vides hec quidem tibi non maledicte ita totum te illis. nichil
tibi relinquens. pro di temporis. et
tu tibi reliquisti ipsis tempus. et
sed hoc nunc alterum nec tibi tenere possibile
est sicut nunc in hoc sunt multo labore
scriptis tu quoque in ipsis summo labore
comparuisse quod non sunt nisi afflictio
spiritus. et ut paucis dicam. inutilis vanitas. cenatura
cio gracie ita fructus eorum quid. nisi
amaricans tele anxie te quale est
istud. de mane usque ad vesperam li
tigare aut litigantes audire certi
na rixis dici malicia sua. non sit
labor noctis. nisi relinquitur. mentalium
vanitas quod corpusculi pausacionis passim et
et tempus ad iurgia surgit. uti dici
cenciat lites. et nocti nocti indicat
malicias. usque adeo non est respirare
a bonis non est ad alterna capesse negocia
non vel rara interseri ocia. non ambigo
te ista deplorare. At frustra istud. sed
ideo et emendare studeas. Intende tibi ipsi
ut facias horum. nec te unquam ad ista
duravit quibus ipsi vel appendi te spectans
corpus et non doluerit aut deus. michi
tibi et illis. Ipsa porro est aptare cu
rato. et a sigillis et voce quam aut est qui
cum fortitudo mea. ut pusillimica. quasi
similis inventus ut patiens agamus. fortitudo
lapidum fortitudo mea. nec caro mea enea
est. magna vero patientia si non habuerit ad
ista aptaverit. Intende impatientie et p
labilis cum nec excessus illorum parcium
quibus paulus dicebat. libenter suffertis insipi
entes. cum sitis ipsi sapientes. in fallen
tiam ironia est et non laus. sed suggilla
tio secundum magistros. quia qui dabant manibus
pseudo apostolis. a quibus et seducti erant. et
quorum ipsorum perversa et prava dogmata
ipsi se patientissime ferebant. Sunt et subdens
Sustinetis enim si quis vos in servitutem
redigit. non bona patientia cum posses esse
liber sine te pulveris. si nolo dissi
mules servitute inopia ire videris. de
netis hominis redigere libertati cordis indicium
est. quidam non sentire contumelias vocant
toune separato dat intelligentiam auditui
aut quidam. Verum est. sed si nimia res fuit
nam si sit. non plane intellectum dat. sed
tenent. deinde in ipsis tandem venit in
confusionem. conterit. Respirare ergo et per
sine servitutis ingenium. iam satis diu in ineptias
vivere iam non modicus processus. non tu
tamen sed horret aut ego non sequar. quia homini
suis semper nulla turpior servitus quam sermo
ne quam quibus praecedit. qui anxie ierunt. ego
me sequor. et ubique duos inveniet
ostendit prius. tamen quod dico quo ubi unquam
ipse liber. ubi tutus. ubi tuus. ubique
strepitus. ubique tumultus. ubique iurgium
tunc sentiet te primus. nec in repo
nas in hoc. Verum. quia aut tu certum
liber esse omnibus. omnium nec fuit hoc
longe est istud a te. nunquam habent alle

sonitibus

hominibus interveniebat in acquirendo turpis
questus. Nunc ad eum de toto orbe conflu-
ebat ambitiosorum avarorum symoniacorum sa-
crilegorum concubinariorum incestuosorum et
quorumlibet huiusmodi monstra hominum ut vel aposto-
lica auctoritate vel obtinerent honores ec-
clesiasticos vel retinerent. ergo sine fe-
cerit hoc. tibi vivere Christus est et mori
lucrum. ut plures lucrifaceres opere. non
ut lucra augeres avaritiae. Non enim quod
de pollicitis paulo industria et tante
tam libera quam liberali. simul conver-
sationi tuae proximum servas. quam nec
dignius apostolatu quam salubrius tuae con-
scientiae. quam fructuosius ecclesiae dei. Audias
vobis ipsis datur. Tempus quod pro nobis
te exspectat suum summum. Quid summus in
dignius quam pro sorte summo pontifici
quam non dico si die sed pace otio hora
impendat talibus rebus et pro talibus de-
inde quam orare quam docere plebes quam
edificare ecclesiam quam meditari in lege.
leges Et quidem quotidie perstrepunt in pal-
latio leges. sed iustiniani non domini.
Iuste nec etiam istud. tu videris. Nam
et lex domini immaculata convertens ani-
mas. Haec autem non tam leges quam lites
sunt et cavillationes subvertentes iudicium.
Tu ergo pastor et episcopus animarum qua mente
te obsecro sustines coram te semper sile-
re illa. garrire istas. fallor si non mo-
vet tibi scrupulum perversitas haec. Non quo
et ut iustum compellat clamare ad dominum
cum propheta. Narraverunt mihi iniqui fabu-
lationes sed non ut lex tua. Agitur et te au-
de liberando dixisti. Praeterea cum mole
inconveniente huiusmodi. et cum plures non
possis committere subducere. ita saltem potes et
non vis. nullo magis hinc huiusmodi
tam prope voluntas tuae. Cum non sunt
tum dominatur iniquitas. et magis
tu fortasse indignus iudicas honorem
tibi quam victum dominari. Quid interest
volens sumos an invitus. ita etsi eo
acta sunt nisi quod liberior si affectata
nimis est. Et quid me vis facere
inquis. Ut tibi ab hiis occupatio-
nibus parcas. Impossibile fortassis re-
spondebis. Facilius cathedrae valedicere
posse. Hoc licet si ipse et non magis

in utrisque ista hortaretur. Audi ergo quid
redarguam. quid persuadeam. Si quod
vivis et sapis totum das actioni
considerationi nihil. laudo te. in hoc non
laudo. puto nec quemquam qui a Salomone
audierit. Qui minoratur actu percipiet
sapientiam. Certe ne ipsi actioni expedit
consideratione non praeveniri. Si vis totus
esse vis omnium. instar illius qui omnibus omnia
factus est. laudo humanitatem. sed si plena sit.
Quomodo autem plena te excluso. Et tu homo es.
Ergo ut integra sit et plena humanitas
colligat et te intra se sinum qui omnes recipit.
Alioquin quid tibi prodest iuxta verbum domini
si universos lucreris te unum perdens. Quam-
obrem si omnes te habeant. esto etiam tu
ex habentibus unus. Quid solus fraudaris mu-
nere tuo. Usquequo vadens spiritus et non re-
diens. Usquequo non recipis te et ipse inter
alios vices tuas. Sapientibus et insipien-
tibus debitor es. et soli negas te tibi.
Stultus et sapiens servus et liber dives
et pauper vir et femina senex et iuvenis
clericus et laicus iustus et impius omnes
pariter participant te. Omnes de fonte publi-
co bibunt pectoris tui. et tu seorsum
sitiens stabis. Si maledictus qui partem
suam facit deteriorem et quid de illo qui
penitus se reddit expertem. Sane deri-
ventur aquae tuae in plateas. homi-
nes et iumenta et pecora bibant
ex eis. quin et camelis pueri Abra-
hae potum tribuas. sed inter ceteros bibe
tu de fonte putei tui. Alienus inquit
non bibat ex eo. Numquid tu alienus. Cui
non alienus si tibi es. Denique qui sibi
nequam cui bonus. Memento proinde
non dico semper. non dico saepe. sed interdum
reddere te ipsum tibi. Utere tu quoque te cum
multis. aut certe post multos. Quid in-
dulgentius. Sed cum dico semper indulgenti-
na sedem iudicium. Puto et ipso dispen-
indulgentiorem me in hac parte. Ergo
plus quam ergo inquis. Non inficior.
Quid si ita ergo. Ita tu ut confido
nunc se omnibus nichilo sane infor-
matione contentus. sed hinc alius magis
Sane per deum et si hinc dicatur quam
me audacior ergo sum in tuens

in dico apud maiestatem timiditate
quam sementate (?) prelatari, et fortassis
non secus moveri oportuit sapientem
ut sit quod scriptum est da occasionem
sapienti et sapientior erit. Audi tamen quid
senserit qui de huiusmodi sentiat. Sic non est sa-
piens inter vos aut ullus qui iudicare possit
inter fratrem et fratrem. Et infert
ad ignominiam dico vobis, Contemp-
tibiliores qui sunt in ecclesia illos consti-
tuite ad iudicium. Itaque secundum apostolum
indigne tibi usurpas tu apostolicus
officium vile, gradum contemptibilium.
Unde et dicebat episcopus episcopum instruens
Nemo militans deo implicat se
negotijs secularibus. Ego autem parco
tibi. Non enim fortia loquor sed possibilia. Pu-
tasne hec tempora sustinerent, si homini-
bus litigantibus pro terrena hereditate
et flagitantibus abs te iudicium
voce domini responderes: O homines quis
me constituit iudicem super vos? In
quale iudicium mox tu venires?
Quid diceret homo rusticus et imperitus ignorans
primatum tuum, inhonorans summam
et precelsam sedem, derogans apostolice
dignitati? Et tamen non monstrabunt pu-
to qui hec dicent, ubi aliquando quispiam apo-
stolorum iudex sederit hominum, aut divisor
terminorum, aut distributor terrarum. Ste-
tisse denique lego apostolos iudicandos,
sedisse iudicantes non lego. Erit
illud, non fuit. Itane minuitur dignitati
si servus non vult esse maior domino
suo aut discipulus non vult esse maior
eo qui se recepit, aut filius si non transgre-
ditur terminos quos posuerunt parentes
eius? Quis me constituit iudicem ait ille
magister et dominus, et erit iniuria servo
discipuloque nisi iudicet universos? Mi-
chi tamen non videtur bonus estimator
rerum qui indignum putat apostolis seu
apostolicis viris non iudicare de talibus
quibus datum est iudicium in maiora.
Quid ni contempnant iudicare de terre-
nis possessiunculis hominum qui in celesti-
bus et angelos iudicabunt? Ergo in
criminibus, non in possessionibus potestas vestra,
quoniam propter illa et non propter has ac-
cepistis claves regni celorum, prevari-

catores utique exclusuri non possessores.
Ut autem sciatis ait quia filius hominis
potestatem habet in terra dimittendi peccata et cetera.
Quenam tibi videtur maior dignitas et
potestas, dimittendi peccata an predia di-
videndi? Sed non est comparatio. Habent hec
infima et terrena iudices suos, re-
ges et principes terre. Quid fines ali-
enos invaditis? Quid falcem vestram in
alienam messem mittitis, extenditis? Non
quia indigni vos, sed quia indignum vobis
talibus insistere, potioribus quippe occupatis. Denique ubi neces-
sitas exigit, audi quid apostolus censeat.
Si enim in vobis iudicabitur mundus,
indigni estis qui de minimis iudicetis? Sed
aliud est incidenter excurrere in ista causa
quidem urgente, aliud ultro incumbere
his tanquam dignis magnis his talibus et ta-
tis intendere rebus. Itaque hec et id genus
talia dicerem si fortia dicerem, sed nota
sed fortia, non. Vivit autem ecce dies mali sunt.
Sufficit interim admonitum esse non totum
te nec semper dare actioni, sed considerationi
aliquid tui et cordis et temporis sequestrare.
Hoc autem dico necessitatem intuens, non equi-
tatem, quamquam non sit preter equitatem cedere
necessitati. Nam si liceret quod deceret absolute
potius et in omnibus preferenda, et vel sola vel
maxime colenda esset, que ad omnia valet,
id est pietas. Propheta inrefragabilis
non monstrat. Quid sit pietas queris? (?) — quis sit pietas
Vacare considerationi. Dicas forsitan in
hoc dissentire me ab illo qui pietatem diffinivit
cultum dei. Non est ita. Si bene considerans
illius sensum in meis quoque verbis. Et quid tam
expresse, quid tam pertinens ad cultum dei,
quam quod ipse hortatur in psalmo: Vacate et
videte quoniam ego sum deus? Quid tam pa-
ribus considerationis precipuum est? Quid inde
tam valens ad omnia que utique actiones
partes benigna quadam presumptione sua
facit, preagendo quodammodo et preordinando
que agenda sunt? Necessarie sane, ne forte
que previsa et premeditata poterant esse
proficua, precipitata magis periculo fiant.
Et tibimet si recordaris in quibus actio-
nibus causarum et in magnis quibusque
negocijs magis ac conciliis ...

sequitur accedisse non ambigo. Et primum quidem ipsum fontem suum, id est mentem, de qua oritur, purificat. Deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat et ordinat, postremo divinarum pariter et humanarum rerum scientiam confert. Hec est que confusa disterminat, hiantia cogit, sparsa colligit, secreta rimatur, vera vestigat, verisimilia examinat, ficta et fucata explorat. Hec est que agenda preordinat, acta recogitat, ut nichil in mente resideat aut incorreptum aut correptione egens. Hec est que in prosperis adversa presentit, in adversis quasi non sentit, quorum alterum fortitudinis, alterum prudentie est. Ubi et adverte tibi esse pulcherrimum quendam contextum complexionemque virtutum, atque alteram pendere ex altera. Sic loco vides fortitudinis matrem esse prudentiam, ut fortitudinem non, sed temeritatem esse, quemlibet ausum quem non parturivit prudentia. Hec item est que inter voluptates et necessitates media quasi quedam arbitra sedens, utrisque certis limitibus disterminat fines, istis assignans et plerumque quod satis est, illis quod nimis est demens. Atque ex altero tertiam format virtutem, quam dicunt temperantiam. Nempe intemperatum necessaria compedito censet tam eum qui necessariis pertinaciter denegat, quam qui indulget superfluis. Non est ergo temperantia in solis resecandis superfluis; est et in admittendis necessariis. Sic nempe sentire apostolus videtur, qui non fautor tuus sed auctor excludit. Curam carnis, inquit, ne feceritis in desideriis. Siquidem curam carnis in desideriis non perfici superflua cohibet. Addens non perfici, in desideriis necessaria non excludit. Sicut mihi non omnino absurde diffinire temperantiam videtur [illegible] haut [illegible] necessaria [illegible] dicat [illegible] ne quid nimis. Quid de iusticia, una de quatuor? Nonne constat considerationi mentem prius [illegible] ut se formet in ea, ut prius cogitet ut quod sibi non vult [illegible] iudicat iusticie, ut faciat utrumque alteri quod sibi fieri nolit, nec quod sibi velit fieri

negat alteri? In his duobus legitimum integrumque iusticie statum [illegible] ipsa solitaria est iusticie et eandem mentem etiam huius pulchre connexionis et coherentie cum temperantia, et utrarumque ambarum cum duabus superioribus, id est prudentia et fortitudine [illegible] circumspice dicat porro: quod sibi non vult fieri, quod alii non faciat. Porro prius quod ait Dominus: Quecumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis. Neutrum horum citra ipsa voluntas. De qua hoc tota ducatur forma [illegible] ordinata fuit ut nec velit aliquid superfluum nec tamen quod necessarium est nolit. Quod temperantie est [illegible] denique et ipsi iusticie, ut iusta sit, temperantia modum imponit. Noli nimium esse iustus aut sapientior [illegible] nimie [illegible] iusticia que temperantie moderamine non frenetur, et ipsa sapientia sic temperantie frenis [illegible] non reprobavit dicere Paulo [illegible] sapientiam sibi datam: Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Et e contra temperantie necessaria iusticia sit [illegible] illos temperantia abstinebat ut viderentur hominibus ieiunantes; erat in cibo temperantia, sed non iusticia [illegible] quia non deo placere sed hominibus intendebat. Nec minus [illegible] illa vel ista sine fortitudine [illegible] fortitudinis esse et non mediocris cohibere velle et nolle sui [illegible] angustias parum et nimis [illegible] ut sit [illegible] voluntas modo illo medio [illegible] puro solo constante [illegible] equale [illegible] utpote [illegible] que solum constat ex virtutibus [illegible] quos sit potens [illegible] potissimum trium harum virtutum medietatem [illegible] quod ita cunctis commune est, ut videatur [illegible] singularum [illegible] ipsum virtus est et nichil aliud [illegible] virtus non [illegible] omnibus una [illegible] virtus non [illegible] medulla virtutum [illegible]

ut una parte videatur obstinat-
quo id precipue communicat per
totum a singulis atque integrum possi-
detur. Ubi causa. Quid tam iusticie
quam modus? alioquin si potest modum re-
linquit, non plane virtus sed vicium quod sum-
me est. Quid tam proprium ipsius est? Fateor. Quid ta-
men proprium temperantie quam non [illegible]
temperantia est nisi quod vel immoderatum
admittit. Ego puto fatebere etiam
non minus esse fortitudinis. Cum plurima
sit ipsa sit que ab irruentibus viciis
cogitacionibus suffocatur sicut inde conatibus pu-
tari illud potest. Virtus et veritas in
quadam stabili fundata sunt bonum perdessi
virtus. Ergo modus tam est iusticie
temperantia est fortitudo est. Ego video ne
iusticia differat ut iusticie ipse in
affectu res sit a fortitudine et efficacia
eius. Porro possi alterius usque apud
temperantiam restat ut doceam ab hac
prudentia non excludi. Nonne ipsa est
in modo diu animi neglectum. post
[illegible] et viciorum invidia quasi in abditis
relictum et coopertum quadam vetusta-
tis caligine parum repperit et aditum pro-
pterea dico tibi apparuit ad utilitatem
quam paucorum prudentia est atque iusti-
cia gerit, potentia invenit, veritas
fortitudo temperantia possidet. Nam in
hoc loco proinde de virtutibus disputacione
sed duorum hortamus ad vacandum con-
templationi cum Lucifero et pha ad-
vertit. Cui tamen pro tamque utili o-
cio nullam in vita operam dare no-
ne vita sobrie est. Quid tum si tempestive
sperio? totum repente devoveas perde-
rerisque tui non ita convenienter
eris molestus quamplurimis qui qui
a patrum vestigiis deviantes neque
id videbitur agere in [illegible] cor-
de et notabile vulgari proverbio, qui hor-
tatur quod nulli imitatur omnes. Velim
que cupias admirationi fore nec po-
tes cum omnia simul et subito errata
corrige ac correcta redige in modo
sunt cum accepero tempus ut sensim pa-
riam tibi a deo data paulatim
et oportune ad sinceritatis [illegible]

satius malo aliquem in bonum quod po-
test. Exemplum sit de bonis et non de novis
sumamus exempla non defuerunt Romani
pontifices qui cum omnia vel maiora
negotia invenirent obsidio urbis
et barbaricis cursibus civium domibus
imminebat. Nunc tum istud tenuit
beatus papa Gregorius quo integram
curiam habebat in ocio. Ex memorialibus
quod eius ipsius libris liquet obscurissimam
et profundam partem Ezechielis tam dili-
genter legat et exposuit. Ex isto alii
inolevit mos. Dices aliis ceteris ali-
orum mores. Et contra paulo ante non
instant id si optant. Fraus et circum-
ventio et violentia invaluit per tot
calumpniatores multi. Defensor tamen
ubique potenciores opprimunt pauperiores,
non possum de te opinari non negare
iudicium in iniuria patientibus nisi
agerent cause audiant partes. Nec
partes iudicant quod sit. Agitur causa
sed [illegible] ita. Ibi modus qui frequentat
[illegible] plane. Tum non dico etiam
sed nec fori [illegible] nam quamvis
[illegible] religiose aures tue audire
suspicet hunc disputationes advocatorum
et pugnas verborum que magis ad subver-
sionem quam ad intentionem proficiant veri-
tatis. Corrige pravum morem et pre-
scinde linguas vaniloquas et labia
dolosa claude. Hypocrite qui acuerunt
linguas suas loquentes mendacium. Dicat
adversus iusticiam. Eruditi perversitate
sapientes sunt ut faciant mala.
Eloquentes ut pungunt veritatem lingua
sunt quo instruunt. A quibus fuerit iusticiam
[illegible] non corrupta [illegible] sint
[illegible] de [illegible] calumpnias invenerit
defensat supplicium vel obstruat in-
dicii vias. Nichil ita absque labo-
re manifestum fiat [illegible] ut bre-
vi et pura narratione. Ergo illas quas
ad te venire erit utriusque causas gene-
re quod non venire erit ut debet velim
sed brevitatem decidere aperuistas. Frustra-
torias et veneratorias [illegible]
-narum
dilationes

pcumbit

Causa vidue intret ad te causa pauperis et eius qui non habet quod det. Aliis alias multas poteris committere terminandas quam plurimas nec dignas audientia iudicare. Quid enim opus est admittere illos quorum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium. Tanta est impudentia nonnullorum ut cum manifeste ambitionis pruriginem spirat tota facies cause eorum non erubescant audientiam flagitare. Publica eos conscientia ad ultorem concitasset quo vel solius sui satis potuerant confundi iudicio. Non fuit qui retunderet attritos frontes et ideo plures facti sunt magis et induruerunt. Sed et nescio quo modo eorum copias nec copia non refugit et ubi omnes prodeunt usque nunc fetor fetet omnes et ubi causa unius avaritia avarus. Tumidus tumidum, luxuriosus luxuriosum erubuit. Plena est ambitiosis ecclesia. Non est iam horreat in studiis et molitionibus ambitionis non plus quam spelunca latronum in spoliis viatorum. Et quo discipuli [illegible] ignescat zelus tuus. Coerceat auctoritas adversus impudentiam harum generationum pessime. Intuere eorum faciem et audi dicentem [illegible] me [illegible] non parat [illegible] flagellum quod fecerat [illegible] iniquitas sit [illegible] causa tamen non tamen [illegible] negociatores [illegible] erubescat [illegible] flagellum tenens non timeant et tamen flagellum timeant nummularii. [illegible] omnis si diffidant. Ab [illegible] quam a te [illegible] et [illegible] turpium [illegible] honestioribus officiis [illegible] audiat [illegible] ad ferias [illegible] tibi [illegible] nec pauca [illegible] ad vacandum [illegible] ut duorum negotia [illegible] audiendo quedam aliis committendo

quam tua digna putaveris audientia fideli quodam et accommodo ipsi tamen compendio terminando. De qua compendio tamen hic adde aliqua consulto sed subalternis pauca prius libri

Memor promissi mei quo me iam aliquamdiu teneor apud te vir optime papa Eugeni volo ipso absolvere me. Et sero pudet dilationis si non conscius forem incurie aut contemptus. Non enim ita est. Incidimus ut ipse nosti tempus quo nec etiam ipsi pene vivendi usui videbatur indicere cessatorum nedum studiis. Cum scilicet dominus provocatus peccatis nostris ante tempus quodammodo visus sit iudicasse orbem terre in equitate quidem sed non sue oblitus misericordie. Non pepercit populo suo nec suo nomini. Nonne dicunt in gentibus ubi est deus eorum. Nec mirum cum filii eorum qui christiano censentur nomine prostrati sunt in deserto aut interfecti gladio aut consumpti fame. Effusa est contentio super principes et dominus fecit eos errare in invio et non in via. Contritio et infelicitas in viis eorum, pavor et meror et confusio in penetralibus regum ipsorum. Quam confusi pedes annuntiantium pacem. Annuntiavimus pacem et non est pax. Promisimus bona et ecce turbatio. Quasi vero temeritate hoc ipsum aut levitate usi simus. Cucurrimus plane in hoc non quasi in incertum sed te iubente imo per te deo. Quare ergo ieiunavimus et non aspexit? Humiliavimus animas nostras et nescivit? Nam in his omnibus non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta. Quam patienter interim audit voces sacrilegas et [illegible] blasphemantes: Callide eduxit eos ut perderet in deserto. Et quidem iudicia domini vera quis nesciat? At iudicium hoc abyssus multa tanta ut videatur mihi non immerito pronunciare beatum qui non fuerit scandalizatus in eo. Et quomodo tamen humana temeritas audet reprehendere quod minime comprehendere valet? Recordemur superiorum iudiciorum que a seculo sunt si forte ex consolatio [illegible] quidam ita dicit: Memor sum iudiciorum tuorum que a seculo sunt et consolatus sum. Recte dico ignota nemi-

et utinam

et nunc nemini nota nempe sic perculsit
mortalium corda quod primus cum novo non
est in veritate nescimus. Moyses educturus
populum de terra Egypti meliorem illis pollice-
tur terram. Ita quo ipsum aliter sequerentur populo
sola suspicans terram et duxit, eduxit eos terram
qua in terram promiserat non introduxit non est quod de-
ducis temeritati imputari queat tristis
et inopinatus eventus. Omnia faciebat domino
imperante, domino cooperante et opus confir-
mante sequentibus signis. Sed populus ille
dure cervicis fuit et contra deum agens con-
tra et moysen famulum eius, sed increduli
duli et rebelles. Hi autem quid? ipsos intro-
ga. Quid me dicere opus est, quod fatentur ipsi?
Dico ego unum, quid potuerunt proficere quando se
retrahebant cum ambularent, qui certi per
corde totam viam non redierunt in Egyptum? Si
illi ceciderunt et perierunt iniquitatibus suis, miramur
istos eadem facientes eadem passos? Sed num-
quid illorum casus adversus promissa dei? ergo
nec istorum. Neque enim aliquando promissa dei
iustitie dei preiudicant. Sed audi aliud. Pecca-
vit beniamin, accingunt se relique tribus ad
ultionem, et quidem nutu dei. Denique ipse
dux designavit ducem preliaturis. Itaque pre-
liantur fisi et manu validiori et causa
potiori. Et quod horribilius magis est, favente divino
et cum tribubus dei in conflictu super filios
scelerum terga dedere prelatis. ultores scele-
rum et paucioribus plures. Sed recurrunt ad dominum
et dominus ad eos. Ascendite inquit. Ascendunt de-
nuo. Denuo quoque fusi et confusi sunt ista
deo primum quidem favente, secundo et iubente
iusta in iusto certamine inierunt et succubuit
Sed quo inferiores bello, eo fide superiores
inventi sunt. Quid putas de me facerent
isti, si meo hortatu iterato ascenderent, itera-
to succumberent? Cum me audirent monentes
tuo repetere iter, repetere opus quo iam semel
et secundo frustrati forent. Et tu ipsi vita
et alteram non reputatos frustratos. Ecce ipsa
runt et superant. Sed dicet forsitan isti-
us sequi quod a deo sermo egressus sit. Cave
signa tu facis ut credamus tibi, non est quod ad
ista ego respondeam. Parcendum est verecundie
mee. Responde tu pro me et pro te ex eis
que audisti et vidisti, aut certe secundum quod tibi
inspiraverit deus. Sed forte miraris quod me
ista prosequi. Qui aliud proposueram. Statio
non oblitus propositi, sed quod a proposito non indice
aliena hec a me de consideratione ut in eum
sermo in ad tua dignationis et pauca magis

ista nos et eiusmodi considerationes non
minima, sed non sic nos magnas.
a magnis considerari oportet. Cum quoque
ut tibi studii consentiat, quod parcere
super terra non habes, sed tu summa pruden-
cia et potestate data tibi desuper fa-
ciendi de quo non est mee humilitatis
dictare tibi. Sufficit mihi sic quidquid
sufficit intimasse oportere aliquid fieri
unde et eorum consolentur et obstruatur
os loquentium iniqua. Hec pauca mee
apologie dicta sint ut ipsa consciencia
habeat conscientia tua vel me habeat
excusatum et te patet et si non apud
eos qui sua ex eventibus estimant omnia
apud te saltem. Presentia tua et absentia
excusatio, testimonium conscientie sue loquentis
proximo est ut ab illis iudicari
qui dicunt bonum malum et malum bonum
ponentes lucem tenebras et tenebras
lucem. Et si necesse sit unum fieri e duobus
malo in nos murmur hominum quam in
deum esse. Bonum mihi si dignetur me uti
pro clipeo. Libenter excipio in me detra-
hentium linguas maledicas et vene-
nata spicula blasphemantium, ut non
ad ipsum perveniant. Non recuso glorius
inglorius fieri ut non irruatur in dei
gloriam. Quis mihi det gloriari in illa.
cum propter te sustinui obprobrium, operuit
confusio faciem meam. Gloria mihi est conpor-
te fieri christi tui, a quo est: Obprobria ex-
probrantium ceciderunt super me. Sed iam
revertatur stilus ad suam materiam. Et iam
proprio tramite gradiatur oratio.
Et primo quidem nomen considerationis. Quid dicam
considerationem non enim ut proprie quod contemplationem
intelligi volo, quod hec ad rerum certitudinem, illa ad
inquisitionem magis se habeat. Iuxta quem sensum potest quid sit contemplatio
contemplatio quidem diffiniri verus certus
que intuitus animi de quacumque re, sive appre- quid sit consideratio
hensio veri non dubia. Consideratio autem
intensa ad investigandum cogitatio, vel
intentio animi vestigantis verum. Quamquam soleant
indifferenter utraque usurpari. Iam quod ad
considerationem attinet, fructum eius accipe
occurrunt tibi consideranda, iiii ordine: te, que
sub te, que circa te, et que super te. A te
tua consideratio inchoet, ne frustra extendaris

Considera: te / sub te / circa te / supra te

dare in alia te neglecto. Quid
tibi proderit si universum mundum lu-
viii creris te unum perdens? Etsi sapiens
sis, deest tibi ad sapientiam, si tibi
non fueris. Quantum vero? Ut quidem sentio
ego, totum. Noveris licet omnia mysteria,
noveris lata terrae, alta coeli, profunda-
maris: si te nescieris, eris similis aedi-
ficanti sine fundamento, ruinam non
structuram faciens. Quidquid extruxeris
extra te erit instar congestae pulveris
ventis obnoxium. Non ergo sapiens qui
sibi non est. Sapiens sibi sapiens erit
et bibet de fonte putei sui primus ipse. A
te proinde incipiat tua consideratio, non
solum autem, sed et in te finiatur. Quocumque eva-
getur, ad te revocaveris eam cum salu-
tis fructu. Tu primus tibi, tu ultimus.
Sume exemplum de summo omnium patre
Verbum suum emittente et retinente. Ver-
bum tuum consideratio tua, quae si procedit,
non recedat. Sic progrediatur ut non
egrediatur, sic exeat ut non deserat. non
In acquisitione salutis nemo tibi germa-
nior unico matris tuae. Contra sa-
lutem tuam cogites nil. Parum dixi: nil
praeter. Quidquid sese considerationi offerat quod non
quoquomodo ad tuam ipsius salutem
pertineat, repudiandum. Et haec tua consi-
deratio in tria dividitur: ut consideres
Consideratio: quid, quis es, qualis es — quid, quis et qualis es: quid in
natura, quis in persona, qualis in moribus.
Quid? Verbi gratia homo. Quis? Papa vel su-
mmus pontifex. Qualis? Benignus,
mansuetus, vel quidquid tale. Quamquam
prima id persona sit magis quam philosophi
vestigare, attamen et diffinitio hominis, quae
dicunt animal rationale mortale, si id di-
ligentius intueri si libet, licet. Non
est quod tuae in eo considerationi obviet, aut
dignitati, et non est quod saluti. Coniuncta cer-
nuntur duo haec, scilicet rationale mor-
tale, ut tibi exinde oriatur fructus,
ut et mortale quod in te est rationale humi-
liet, et rursum rationale mortale con-
fortet. Quod utrumque neglectum erit homini
circumspecto. Sed quia adhuc plus consideratio
requirit, haec tractabuntur infra. Et

forte utilius est praesens collatio. Nam quis
sis, et de quo es factus ad intuendum. Cumque
te quis disperserit, de quo id in proferendo putem
tuae vocis relinquemus cogitationi. Illud dico,
eo indignum tibi extra perfectum agere de
tanta assumpto perfectione, sicut nunc cum libe-
ras. Numquam minimum in magnis, quam te
recordari permagnum in minimis contraxisse. Non
es oblitus prius perfectorum. Non oportet ut me- Plures
tuas quod scrutata est manum, sed ne afficiatur
quidem pariter ad singula tua imperia in-
dicia instituta quae respondeantur non erit in-
utile. Sed te considerato sanctus honor totius
corporis in honore ipso. Atque id magnum.
Non recedat a pectore: clypeus tibi contra
illa a sagitta illa: Homo cum in honore esset
non intellexit. Loquitur ergo tibi: Abiectus
eram in domo Dei mei. Qualis est hic de pau-
pere et abiecto levavi super gentes et regna:
omnis ergo ego, qui in domo patris mei ut
perderem excelsior sublimior. Sane quod dico
tu amicus, ascende superius. Amicum fore
putat. Sed nusquam invenitur non expedit
quidem tamen elevari et deici. Scit Scrip-
tura. Cum alleviatus allevieris, non est quod
blandiatur celsitudo. Sublimitudo maior
illa dispendium intendit. Sed quod probat
hic attingas. Si nunc volueris tandem tu re-
dore novissimum locum tenere. Satis super-
que dissimulasti nusquam. Sed cum adsit
omnibus attendendum. Non cum ad dominandum
oportet vel et propheta cum sit levaretur, audi-
vit: ut evellas et destruas, et disper-
das et dissipes, et aedifices et plantes.
Quid horum fastum sonat? Rusticani magis
sudoris speciem quaedam labor spiritualis
expressus est. Et nos igitur ut multum sentiamus
de nobis, impositum sentiamus ministerium
non dominium datum. Non sum ego maior pro-
pheta, et si forte par potestate, sed meritis
non est comparatio. Sed loquitur tibi et doce
temetipsum quod alios doces. Puta te velut
unum aliquem de prophetis. An non satis
ad te et nimium? Sed gratia Dei es id quod
es. Quid? Scito quod propheta. Numquid plus quam
propheta? Si sapis, eris contentus mensura quam
tibi mensus est Deus. Nam quod amplius est a
malo est. Disce exemplo prophetico praesidere,
non tam ad imperitandum quam ad facti-
tandum quod tempus requirit. Disce sarculo

tibi de opus non prestro, ut opus fuerit
ab apostolis. Respondere ille non regnaturus
attendit sed potius patrimonium computas ne et tu
invenias aliquos elaborandum in agro domini
tui. Et plurimum non plane totum commit-
tendum aliquis apostolis filius patris aptus quod
agerunt reliquerunt. Alius ipsi pueris tui
tibi. Sed tu licet eo omne perstruens patrimonium
tuo relinquens eos successori et ille aliis
et alii aliis usque in finem. Littera videtur
heredi denique operarii ocii arguuntur et
mittuntur in vineam. Auctoritatem apostoli
audierunt. quia messis quidem multa opera-
rii vero pauci. paterna tibi hereditate
hereditatem, nam sunt filii et heredes. ut prophetas
heredem evigila ad curam. et non ocio tor-
peas. ne et tibi dicatur. Quid hic stas tota
die ociosus. Consternatus inventus es. aut
deliciis resolutus aut terrenarum pompis
nil horum tibi. tabule testatoris assi-
gnant. Sed quid sunt illarum tenore coheredes
sis. curam potius hereditatis et operarum
quam gloriam et divitias. Blanditur tibi he-
reditas. perspecta est sedes denique superintenden-
tis sonat tibi enim nomen. non dominium sed officium.
Sed in loco in eminenti. vim dicant pre-
spectus. quod speculator super omnia constitu-
tus. Enimvero ipsi periculum parit non
ocium cum liber gloriam. Ubi ocium non
licet, ubi locus est ocio. ubi sedula ur-
get sollicitudo omnium ecclesiarum. Numquid tibi a-
liud dimisit sanctus Petrus apostolus. Quod
habeo inquit hoc tibi do. Quid illud. unum
scio non est aurum neque argentum cum ipse dicat
aurum et argentum non est mihi. Sed hoc conti-
gat utere. non pro libitu sed pro tempore, pro ceteris
utens illis. Quod non utens ipsa quidem
quod ad animi bonum spectat. ut bona sunt
vel mala. usus tamen horum bonus. abu-
sio mala. sollicitudo peior. questus turpior
Esto ut alia quacumque ratione hec tibi ven-
dices. sed non apostolico iure. Nec enim tibi ille
dare quod non habuit potuit. quod habuit hoc
dedit sollicitudinem ut dixi super ecclesias. Num-
quid dominationem audi ipsum. Non dominantes
ait in clero sed forma facti gregis. Et ne
dictum sola humilitate putes. non etiam ve-
ritate vox domini est in evangelio. Reges gentium
dominantur eorum. et qui potestatem habent super eos
benefici vocantur. Et infert vos autem non sic.
Planum est. apostolis interdicitur dominatus. ipse
tu et tibi usurpare aude aut domi-
nans apostolatum aut apostolicus dominatum.
apostolicum

plane ab alterutro prohiberis. Si utrum-
que simul habere voles. utrumque perdes. Alio-
quin non te exceptum illorum numero putes
de quibus queritur per deum. Ipsi regna-
verunt et non ex me. principes exti-
terunt et ego non cognovi eos. Jam
si regnare sine deo iuvat. habes gloriam
sed non apud deum. At si interdictum
tenemus. audiamus edictum. Qui maior
est vestrum ait. fiat sicut minor. et qui precessor
est sicut qui ministrat. Forma apostolica hec est.
Dominatio interdicitur. indicitur ministratio.
Que et commendatur ipsius exemplo le-
gislatoris qui secutus adiungit. Ego autem
in medio vestrum sicut is qui ministrat. Quis
se tali titulo hoc inglorium putet. quo
se prior dominus glorie prefiguravit. Merito
Paulus gloriatur in eo dicens. ministri christi sunt
et ego. Et addit ut minus sapiens di-
co, plus ego. in laboribus plurimis
in carceribus habundantius in plagis supra
modum in mortibus frequenter. O preclarum
ministerium. Quo non est gloriosius prin-
cipatu. Si gloriari oportet. fertur tibi semita
prefigitur apostolorum. Apostolica gloria. parva
tibi ne illa videatur. Ego tamen tenuat
plerumque fieri in gloria sanctorum. Clamat prophe-
ta. Michi autem nimis honorificati sunt amici
tui deus. nimis confortatus est principatus
eorum. Clamat apostolus. Michi autem absit
gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi. Hoc
gloriaris opto. Hec optio gloria tua. Quod
apostolus quod prophete delegerunt. plane tu tibi incipe
tibi. Adquirere hereditas tua in cruce
in laboribus plurimis. Felix qui dicere potuit
plus omnibus laboravi. Gloria hec est sed
nihil in ea inane. nihil molle. nihil
remissum. Sed labor fuerit. mortem
invitat. Numquid quippe eum sit tam sine labore
mercedem accipiet. Ergo ille plus omnibus
laboravit. Non tu totum elaboravit.
Et adhuc locus est. Surge in agrum domini tui
et cogita diligenter quam spinis hodie et tribuli
maledicto pullulat primis aetribu-
lis. Surge, inquam, in mundum domini. Ager enim mundus
dominus. Hunc ergo creditum tibi. Sed illum non
tamquam dominus. sed tamquam villicus vide et
procurare. Unde exigendus es rationem. Surge
domino. quibuscumque tuis passibus intende
sollicitudinis et sollicite intuere, necesse
enim ipsi qui missus fuit. ire in mundum
universum. orbem terrarum tuncque percurrit corpore

si mitti[s] in ea falcem. Et tu leva oculos
tuos considera opera tua et vide regi-
ones, si non sunt magis siccae ad ignem
quam albae ad messem. Quam multas quas
putabas fruges, dum inspicis vepres
potius apparebunt, immo nec vepres quidem,
antiquae et veteres arbores sunt. Et
non profecto fructiferae, nisi forte glan-
dium et siliquarum, quas porci manducant. Sine
causa occupat terram, nonne et quomodo et quis
... videbit otiosam iacere securim pu-
tas. Videbit praeterea causa falcem applicandam
... hic quondam agricola paterfamilias
... ut ... reverterit ... fit
... et ut scriptura ... ad me-
... ille ad meditandum tu ad
... considerare noctes et tibi
... meditatio ... tempus faciendi ...
... manibus. Et nunc ... incipias
... quid est ... tempus sal-
... debeas ... messe
... vincere vi... ... sapien
opus. ... complasse vi-
... tempus putationis
... age ... tempus putationis
adest, si tamen meditatio praecessit. Et tor-
... monenda ... lingua ... mo-
... et manus ... gladio tuo
... gladio spiritus, quod est verbum Dei ...
gladium spiritus, quod est verbum Dei ...
manum et brachium ... et facie-
re vindictam in nationibus, increpationes
in populis, ad alligandos reges eorum in compe-
dibus, et nobiles eorum in manicis ferreis.
Hic si feceris, honorificabis ministerium
tuum, et ministerium te. Non mediocris
... principatus ... pacem ... ter-
ris iste ... malas bestias a finibus tuis ... quos
... patria ... tuum ... domi-
tui ... et ovibus non ... bis lupos.
... pastor ... parcendas ...
... si ... quibus ... si te
... facere non ... porro ...
non facientem ... est tibi, non eos
oblitus ... legere ... non
... et ... digne ...
... plagis ... sic ...
... fortes fuere in bello
non molles in ... Et filius
... et tu ... sit ...
... tibi nobile ... pueris
... quod non ... nobile ... qui
... ingenuitate ... fortitudine
fuit

... fundator ... primum fidei
professione fidei ... et bonis ...
Per hanc vicerunt regna et operati sunt iusti-
tiam, adepti sunt promissiones ... tyran-
...principatus ... tibi ...
ubi inspicias ... quae te contingit ...
... fortitudinem et hereditatem ... possidere fidem,
possidere pietatem, possidere sapientiam. Si sapientiam
... ipsa est ... et ... quod tuum est ...
bonis fidibus ... quod omne aedificium
spirituale constructum ... templo ...
... hac non ... possidere ... potestas
... virtutum ... potens
... demonum ... debellare ... tyra-
... bonum ... quam induit ...
... turris fortitudinis a facie inimici
... quo pacto vis eius maior in ma-
... et in clarioribus clarior ...
nulla splendidior gemma ... orna-
... potestas ... tempore ...
... illustrior ...
Arguat ... forsitan quis non satis ...
... in ... quae sibi
... qualem te
... ut dicitur ... plurimum ...
... Credo ... summo ...
... videre ... monstrum. Festinavit
... ingenuis ... illustrior ...
... deformior. Quo illustrior pares ...
Numquid potest abscondi civitas supra montem
posita ... lucerna
... super candelabrum ... in
... in solio sedes. Et ne
... audi ... Numquid ...
... gradus summus et
animus infimus, sedes prima et vita ima,
lingua magniloqua et manus otiosa,
sermo multus et fructus nullus, vultus gra-
vis et actus levis, ingens auctoritas
et nutans stabilitas. ...
... dispensatione
... et tu ... forte ... in ...
... placeas ... debeas displi-
... Volo ... tamen ...
... in ... similiter
... cum ... ambulas ... et mala
... obviam ... ut ...
... ut inter angustias ...
... mi-
... ut scias ... tibi ...
... non ... quid
... putat ... potissimum
sit

numquid quia summus pontifex ideo summus? Infi-
mum noveris te si summum putas. Quis
summus? Cui addi non possit. Erravit er-
rat si te illum existimes. Absit; tu non
de illis es qui dignitates virtutes putant.
Tibi autem experta res. Cum dignitas fuit
Augustus reliquit illa summam. Alios
quam qui summis caeli honoribus non timu-
erunt tibi? Nabuchodonosor, Alexander, Anti-
ochus, Herodes. Ceterum comparata non comparatione
summum te dici sed comparatione. Verumtamen ne putes
dictae comparationis incitatorem sed mistionem.
Sed te confitet hoc ut ministerio. Ceterum
absque praeiudicio sentias aliquando dixerim
plane mihi nostras alias nihil
summum te ad summum velle non putarem summum
te velle putari aliquando. Si ita quo-
que factis, si iam sufficis tibi. Non sit pu-
dor tibi primum vestigare quid dixit a-
pud te qui dixit virtutum. Loquere et tu vo-
ce auctoritatis tuae: Non quod iam acceperim
aut iam perfectus sim. Ego me nondum non
arbitror comprehendisse. Sed tractatorum si lo-
quere ab illa quae inflat, scientia quae apponit,
apponit et dolorem. Et dolorem sentit
nemo umquam sapiens sublimiter fugit. Et quae
medicinalis dolor, per quem stupor ille le-
talis animi duri et impenitentis excutitur.
Videtur sapiens qui dicere potuit: Et dolor
meus in conspectu meo semper. Nunc iam
repetendae reliquiae, si quae sunt. Locus illius
ago paulo amplius diutius. Age indagemus
adhuc diligentius quis sis, quam geras vi-
delicet personam in ecclesia Dei, quis es. Sacer-
dos magnus, summus pontifex. Tu princeps
episcoporum, tu heres apostolorum, tu primatu
Abel, gubernatu Noe, patriarchatu
Abraham, ordine Melchisedech, dignitate
Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Sa-
muel, potestate Petrus, unctione Chris-
tus. Tu es cui claves traditae, cui oves
creditae sunt. Sunt quidem et alii caeli ia-
nitores et gregum pastores; sed tu
tanto gloriosius quanto differentius utrum-
que prae ceteris nomen hereditasti. Habent illi
sibi assignatos greges, singuli singulos; ti-
bi universi crediti, uni unus. Nec modo
ovium sed et pastorum tu unus omnium pa-
stor. Unde id probem quaeris? Ex verbo Domini.
Cui enim, non dico episcoporum sed etiam apostolorum,
sic absolute et indiscrete totae com-
missae sunt oves? Si me amas, Petre,
pasce oves meas. Quas? Illius vel

illius civitatis populos aut regionis aut certe
regni? Oves meas inquit. Cui non
planum non designasse aliquas, sed
assignasse omnes? Nihil excipitur ubi
distinguitur nihil. Et forte putes ceteri
condiscipuli cum committeret uni
unitatem omnibus commendaret in uno
grege et in uno pastore, secundum illud: Una
est columba mea, formosa mea, per-
fecta mea. Ubi unitas, ibi perfectio.
Reliqui numeri perfectionem non habent sed divi-
sionem, recedentes ab unitate. Inde est quod
alii singuli singulas sortiti sunt plebes,
scientes sacramentum. Denique Iacobus
qui videbatur columna ecclesiae una con-
tentus est Ierosolima, Petro universi-
tatem cedens. Pulchre vero ibi positus
est suscitare semen defuncti fratris ubi
occisus est ille. Ita dictus est frater Domini.
Porro cedente domini fratre, quis se alteri
ingerat Petri praerogativae? Ergo iuxta
canones tuos alii in partem sollicitudinis,
tu in plenitudinem potestatis vocatus es. Aliorum
potestas certis arctatur limitibus; tua ex-
tenditur et in ipsos qui potestatem super ali-
os acceperunt. Nonne si causa extiterit
tu episcopo caelum claudere, tu ipsum ab episcopatu
deponere etiam et tradere Sathanae potes?
Stat ergo inconcussum privilegium tuum
tibi, tam in datis clavibus quam in ovi-
bus commendatis. Accipe aliud quod ni-
hilominus praerogativam confirmat tibi. Dis-
cipuli navigabant et Dominus appa-
rebat in littore, quodque iocundius erat in
corpore redivivo. Sciens Petrus quia
Dominus esset, in mare se misit et sic ve-
nit ad ipsum, aliis navigio pervenien-
tibus. Quid istud? Nempe si-
gnum singularis pontificii Petri, per
quod non navem unam ut ceteri quisque
suam, sed saeculum ipsum susceperit gubernandum.
Mare enim saeculum est, naves ecclesiae.
Inde est quod altera vice instar Domini gradiens
super aquas unicum se Christi vicarium de- unicum
signavit, qui non uni populo sed cunctis prae-
esse deberet. Siquidem aquae multae po-
puli multi. Ita cum quisque ceterorum habeat
suam, tibi una commissa est grandissima
navis, facta ex omnibus, ipsa universalis
ecclesia toto orbe diffusa. Haec de his.

de auctoritate ...

Domino stante in littore Petrus misit se in mare
... navigio ...

quid est

Sed noli oblivisci te cond. quid na-
et ego non sum oblitus id me promisisse
reputatione in opportunitate omnia obse-
tuc cum eo quid est cond. quam ante e-
ras condicionis quid dico eras et ne-
es: quid despicias intueri quod non
despecte. Et bona fama condicio est
quid fueris. et quid sis, nam quid
fetus. alta non eo ut ista contem-
dat illa in sententia tui. Esto ad-
fuit ut dixi quod eras. et non mag-
is est. quid quod situs est. post forte
et magis domestice et natus es nam
natus in hoc: non ille mutatus, non
reiciam illud sed istud adiciebam
Tractatus utrumque sit. nam ut prefatu
me premium, collate cum innitere
ambe res. utilior est fuit. Dixi
super condauit quid sis. nam omne
quia est hoc, nam homo natus est por-
ro ponderati. quis preponere responde-
nonne qui e corpus. quod quidem fetus
non natus est. Dumque tibi homo vide-
ad puerum et tu pueribus genuit quod fetus
ary quod natus nonne quam magis Hoc go
copulo corporis maiore quod magne es.
hominum vel quod et natus es. Nec modo
quid natus. sed qualis natus. Sed atten-
das. si non vis tue condicionis fatu-
et velate fraudari. Tolle perinde ut hec
dictavia et perizomata abiurationa
bulita. Denique velamine fidem-
claritatis ignominia. non plagam
curationi. Tolle fucum. fugacis honoris
flores. et mille collateralia nitorem
ut nude nudum conspicies. quem nudus
egressus es de utero matris tue, nunquam
insultavit nunquam mutans gemmis
aut floridus sericis aut comatus crinibus
aut sufflatus metallis. Sed nuda
et veluti nubes quaedam matutinas
velocis turbinis. et cito presturas
dispersas et pulsas a facie condicionis
occurret tibi homo nudus et pauper
et miser et miserabilis. homo dolens
quod homo sit. erubescens quod nudus sit. plo-
rans quod natus sit. murmurans quod sit.
homo natus ad laborem. non ad honorem. ho-
mo natus de muliere. et ob hoc cum reatu
brevi vivens tempore. Scorum cum metu re-
pletus multis miseriis, propterea cum
fletu et vice multis. quod corporis et ani-
mi. Quid cum calamitate vacat
nascitur in peccato. fragili corpore et mente
sterili

lb. de miseria hom

Augu. li. 2

Sed quo repletus. cui infinitas cor-
poris et fatuitas cordis. cumulata
tragice sordis moriens adiectione
Salubris copula ut cogitabis te sum-
mi pontifice. attendas pertinere
summi civium. non sufficit sed te simi-
lem cogitare. nam vivi in libertate quod
dignus e. auctorem nature summa imagi-
nis coronavis. nonne nam in persona honoris
vili limo vite spiraculo colliganeus
nonne auctoris sui persona verbum
limum quod contemperavit. Ista tibi pe-
ne forma. tamen de vite contractione
origo. quam de sacrato redditus, ut
altius sedens non alta sapiens sis. Si
suba te de te penitens. humilibus con-
scientiis? Deinde per condicio qua-
tus es. cogita condicione qualis et ma-
ioris hec te parue condicione tenet, et te-
nere a te avolare sinit, neque ambulare
in magnis. neque in mirabilibus super te
in te conspecto. Nec infra bene decet
Nec attolli supra. Nec evadere longius
Nec extendi in latius. Tene medium
si non vis perdere modum. Locus medius
tutus est. Medium perdet modum. Et mo-
dus virtus omnium extra modum hec
tatem. Sapiens consilio reputat
extra nos e ille hac in loco quod ul-
tra medium sit. Sed ne in lato quidem
quod extra sit, porro non in lato aliquo
quod altius supra altero infra sit. Denique
et longitudo optimum habere solet. et
dilatato suspirare. et altitudinem nimia
et profundum absorbetur. Dico hoc planius
ne me putas ea loqui quam despectus co-
pserdie hortatur. cum omnes sub longitudine
latitudine sublimitate et profundo
quod et altius erit disputatas et quod
Nunc ad longum dico. cum se illo longo-
rem promittit vita, latum cum in super-
fluas animum distendit curas. altum
cum de se plus presumit. profundum cum
se plus deicit. Animi in longa metu-
plus tempora. Nonne vite ingreditur iter
protervum in tempus vite brevis pro-
ductorum sollicitudine in e quod homines in-
puti a se se expulsos per oblivionem
in alia pro mane sollicitudine migrant
sola non presentia ymo ut futura
Sic animus distentus in multa. multis
laceratur curiositate et incerte im-
moderata cum tempore contemnat
et contemnitur nimia presumptio
facit

sapere non alta praesumpto. quid vero prima
facie praecipitatio est. legisti namque ante
ruinam exaltatur cor. Quid ergo hoc
nimie pusillanimitatis deiectio nisi
desperata quaedam abiectio est. In hanc for-
tis non deiicitur, prudens longiorum inte-
rim non abducetur, incerto modestus non
dabitur curas. trahit a superfluis
non decent necessariis. Porro iustus al-
tiora se non praesumit, sed sequitur tu in-
sto. Et si iustus fuero non levabo caput.
Tu ergo in hac consideratione tui caute
ambules, et tota veritate verseris, ut
nec plus vero tibi tribuas, nec plus
iusto parcas. Porro plus vero tri-
buis, non modo arrogando tibi quod non
habes bonum, sed quod habes ascribendo. Vigilan-
ter distingue qualis ex te et qualis sis munere
Dei. et ut non sit in spiritu tuo dolus. Erit au-
tem si fideliter partiens tua tibi, atque
sunt Dei Deo. pie fraude repugnes. Certe
mala, bona a Deo esse persuasum non
ambigo. Sane nunc considerandum quales sis,
certa qualis fueris ad memoriam revoca-
ndo conferendo posteriora prioribus. profeceris
ne in virtute, in sapientia, in intellectu, in
suavitate morum, an absit forte
quod absit defeceris. Patientior sis an im-
patientior, solito iracundior, levior
ne insolentior, an humilior, affabili-
or, an austerior, exorabilior an diffi-
cilior, pusillior animo an magnani-
mior, serius magis an plusculum dis-
solutus, timoratior an forte fiducialior
quam oportet. Quam latus tibi patet campus
in hac considerandi. Exemplo ego pau-
ca veluti quandam picturam perstrinxi. non ti-
bi sciens si dans semen sit. Oportet
innotescat tibi zelus tuus, clemen-
tia tua, discretio quoque moderatrix ca-
ritatis virtutum. qualis sis in donandis
iniuriis, qualis sis in ulciscendis. Quem
modum loci, temporis ob-
servator. Prius considerandum triplex in
super virtutem ne non sit virtutes
super repetunt in ipse huiusmodi
si pietas non sunt virtutes si ipsis caritas non sit in-
non sunt virtutes. Sed in opposito est ab virtute
dicunt se notorie causa est ab utr[...]
do et confundendo faciunt vicia a bono ordi-
ne et virtutes solet discretio
natura virtutes. Solet discretio
oculo caligantes altitudine tremore
timoris occupat. Porro caliginis duc-
tu cause si ira et mollior affectus
pie causa si nimia eneruat illa
sed iudicii torpida enervat. Illa pro-
cipitat. Animo ab alto non prodite

et pietas dormire. Quod semper rectitudo
Deinde cum illa oculis clausis nil
intuetur. suspensa quadam
et muliebri mollitie aspicitur.
Non videbis non eris in notitiam sed a pu-
eris cum cum forte peccandi causa par-
ce et quod fuerat punitum in tolerati-
bus quod comparate te inuictissimo nolo
dissimules. Et constate in tribus. Ita
dolere in aliena. gaude bene cordis
eius, et sicut erexerunt pueri parvi. si i jussu
sus punire fortasse impatiens
nimium in aliena compatiens te
tiam quid in operas. nec nec
quod constanter contra est utique si
debet attendas. tres. Quam varius com-
petit. quando non vel modice in prosperitate
pertransit. Relaxavit a prius custodia et di-
ligentia. Quam si incautus non fuerit ad
disciplinam. quod ignis ad ceram. quod solis
disciplina. quod ignis ad ceram. quod solis
radius ad nivem vel ad glaciem. Com-
pertum David? Sapientior Salomon fuit. Ipse
eius blandimentis. Porro robustissimus alter
a parte. alter ex toto decepit. Tanta
gratia quod incedens in adversis non comedit
nisi parvo a sapientia. Ut minor tamen prius
felicitas sit accepit. Non accepit quam
felicitas sapientiam. quam sapientiam
retinuerunt contra bonum fortuna. Quam
non perdiderunt prosperitate. Et
quod appetitur non perdiderunt prosperitate et
magnum est cui inter prospera salte risus
iuxta moderatior ad similia insolentior est, in-
moderatior tua vestes ac corporis non
incessit. Ego sapiens vere hortator sapien-
tibus in otio. Cavendum et in opere otium
est fugienda pariter otiositas mater
nugarum noverca virtutum. Inter saeculares
nugae nugae sunt. In ore sacerdotis
blasphemiae. Interdum tamen si incidant
ferende fortasse referende numquam. Magis
interveniendum caute et prudenter nuga
citati. prorsus sane in opere quod exemplo serio
quam non modo utile sed libet audiant
et suspendant otiosis. Consecrasti os tuum
evangelio; talibus iam aperire illicitum, assuescere
est sacrilegium est. Labia sacerdotis cu-
stodiunt scientiam et legem requirunt ex ore
eius, non nugas profecto vel fabulas.
Scurrile quod facetum urbanumque vo-
lunt nominare, non sufficit peregrinari ab
ore, procul et ab aure relegandum est. Foe-
de ad cachinnos moveris, foedius
moves. Porro detrahere aut detra-

frequenter audis, quid horum dampna-
bilius sit non facile dixerim. De
avaricia non est quod tuum fatigem
intuitum. Cum pecuniam tamquam paleam
ducas, sicut non proprius non est. quod
pulla timeatur a iudiciis tuis. Est
quod non minus formidem. non minore minus
impediri iudicantibus solet. De quo
maiore quam in tua conscientia labatur
latere te velim. Quid illud sit quod
acceptio personarum, non parum te
|| reprehendi contingit, pro faciens per
tatorum premiis. et non vocans can-
sas indicas meritorum. Est vero in-
tuo. cuius si te immunem reperis
unus omnes esse novi. Ex hiis qui cathe-
dram ascenderunt. sedebis in me-
dio inedite solitarius. quia vacat singula-
riter. Levasti te super te iuxta prophe-
tam. Facilitas aliorum felicitas credule
litatis hec est. Cuius calliditatem vel pe-
tule magnorum nominum compen[illegible]
satis cavisse insipientias. Iudiciis
ipsis proinde nihil in te visitet. Iudicii in-
nocentiam frequenter addicio. Iudex i-
nducta in aspectus. Gratulor et
L als affectacio — tibi. nec eum aucto[illegible] apud te ve-
recor. inter te notam. Gratulor in-
quam proinde te usque adhuc absque
honore omni querela nulla. Dum ea
sine culpa tu videris. Hinc ad ea
que sub te sunt considerando intendentia
que sunt alterius principii. hic siquidem
tuis occupacionibus finis. Superior
est competencior. ~~liber~~

Finis superior libri huius principium
ponit. Itaque iuxta promissum
illa considerata que sub te sunt.
Que namque illa non est quod di-
ne quidem putes sacerdotium opti-
me iungeri. rectius fortassis que
non sit ad ignavos orbe conferenda ei qui
non solet voluerit complorare. Quia non ad tua
forte velut proprie, putes tue dominationis
pertinet cura, putes tue dominatio se-
se aliquas regiones. Sed ipsum de-
bellaturi orbe sunt in universum orbem
deum est illis ipsi. Non vendentes tui
tas aurei gladios. Ignitum eloquium
[illegible] et ipsum vehementer. Arma potentis
sunt ad eum non puerilis. Victoris mili-
tantis non sagitte po-
tentis. filii excussorum. Et sagitte po-
tentis acute cum carbonibus de-
solatoriis. Siquidem ad omnem terram
sonitus eorum et in fines ter-
re

[illegible] — ~~liber tercius ad eugenium papam~~

ipsa corporis penetrabat et intendebant
verba in apostolos. Ignis quem dominus misit
in terra. Certabat strenuissimi bel-
latores. Sed non succumbebat. Triumpha-
bat et mortui. Nimis confortatus
est principatus eorum. Constituti sunt princi-
pes super omnem terram. Quibus tu successor
es in hereditate. Ita tu heres et orbis
hereditas. Set quatenus hic porcio nos con-
tingat aut contingit illos. Ipsa sobria con-
sideracione perpendendum. Non enim per omnem
licet modum sed quodammodo mi-
hi videtur dispensacio est super illum credi-
ta est. non data possessio. Si pergis usur-
pare et hanc, contradicit tibi. Qui dicit.
Meus est enim orbis terre et plenitudo eius.
Non tu ille de quo propheta. Et erit omnis ter-
ra possessio eius. Christus hic est qui possessionem sibi
vindicat. Et iure creationis et merito
redempcionis et dono patris. Cui enim alteri
dictum est. Postula a me et dabo tibi
[illegible] gentes hereditatem tuam et terminos terre, possessionem
possessionem et dominium cede huic. Tu curam habe illius ||
pars tua hec. Ultra ne extendas manum
Quid inquis. Non negas preesse et domi-
nari vetas. Plane sic. Qui non bene preesse
non potest in sollicitudine. Numquid non et villa
que preest in sollicitudine. Numquid non et villa
villico. Et parvulus dominus subditus est pedago-
go. Non tamen ville ille. nec iste sui domi-
nus est. Ista et tu preesse. ut provideas
ut consulas ut procures ut serves.
ut consules ut procures. ut fidelis et pru-
dens servus quem constituit dominus super familiam
suam. Ad quid. ut des illis escam in tem-
pore. ut dispenses non imperes. Hoc fac
et dominari ne affectes homo hominum. ut
non dominetur tibi omnis iniusticia. Ad pa-
rem quod intimatum est. Ad quos sibi
disputabitur. Addo et hoc. Nullum
tibi venenum. nullum gladium plus for-
mido quam libidinem dominandi. Certe
ut multum tibi tribuas. Si multum dece-
ptus non es, nil te plus existimes
Recordare
accepisse a magnis apostolis
vocis illius. Sapientibus et insipi-
entibus debitor sum. Et si non in debi-
tam te ipsam credes. Quod si putas mi-
nis debitorum molestum nomen fructu
poterit quam dominatui cognominis. Ergo in
eo audit. Cum debes domino meo
gentibus te agnoscis sapientibus et insipien-
tibus non dominatorem sed debitorem. Cu-
randum summopere tibi et tota vi
ilium ||

gulatia compendium quo etiam non sperat
et qui sapiunt non desperat. et qui despi-
ciunt resipiscant. Ut nullis rebus insipientes
infidelitate ut sic loquar insipientes
quoque et infidelibus debitor es iudeis
grecis et gentibus. Interest tua in quantum
datur quantum possis ut increduli convertantur
ad fidem. conversi non avertantur. aversi re-
vertantur. Porro perversi ordinentur ad
rectitudinem. subversi ad veritatem revo-
centur. Subversores invictis rationibus
convincantur. ut vel emendentur ipsi si fi-
eri potest. vel si non perdant auctoritatem faculta-
temque alios subvertendi. Ne omnino et
ab hoc insipientium genere pessimo tibi dis-
simulandum. Dico autem hereticos scisma-
ticosque. Ita hi sunt subversi et sub-
versores. canes ad scissiones. vulpes
ad fraudem. Hi sunt inquam huiusmodi ma-
xime tuo studio aut corrigendi ne pere-
ant aut ne perimant coercendi. Esto de
iudeis excusat te tempus. habent termi-
num qui preveniri non poterit. Pleni-
tudinem gentium preire oportet. Sed de
ipsis gentibus quid respondes. immo quid
tua consideratio respondet querenti te
quid visum est patribus ponere metam
evangelio. verbum suspendere fidei dum in-
fidelitas durat. Qua ratione putamus
substitisse velociter currentem sermonem. Quis primus
inhibuit hunc salutare iter. Nisi illis
causa forte quam nescimus aut necessitas
potuit obstitisse. nobis quid dissimu-
landi ratio est. qua fiducia. qua conscientia
christum vel non offerimus eis qui non habent.
An veritatem dei in iniusticia detinemus.
Et quidem quandoque perveniat gentium pleni-
tudo necesse est. Expectamus ut incidat
fides. Cui credere casu contigit. Quomodo
credent sine predicante. Petrus ad Cornelium
Philippus ad eunuchum missi sunt. Et si
exemplum recentius requirimus. Augustinus
a beato Gregorio destinatus est formam
fidei tradere Anglis. Et tu ... tu ita
tecum. Ego addo et pertinacia Grecorum
qui nobiscum sunt et non sunt. uniti fide
pace divisi. quamquam et in fide ipsa
claudicaverint a semitis rectis. Item
de heresi que clam pene ubique
serpit. apud aliquos sevit palam.
Nam parvulos ecclesie passim et publice
deglutire festinat. Queris ubi sit
hec? Ubi quam terra austri tamen ...

visitat. Hoc scilicet sciunt et pluries dixere.
Quid? et crediderunt per medium illorum
et turpium secus. Sed quid bonum actum
cum illis egerint ut dum audimus et
forsitan audivimus nisi parvo
hyspanie salus proposito voluisset. tunc
est et plage huius remedium inveni-
re. Hec est insipientia que ipsam ...
que modum stulta fecit sapientiam fidei
quo et ipsam catholica pene tota
hoc virus infecit. Ita dum et ipsa que
sua sunt querunt. fit ut invicem provo-
cantes. invidentes invicem concitant
ad odia. animantur ad iniurias. ar-
mantur ad lites. cavillantur ad dolos.
acuuntur ad detractiones. promptissimi
ad maledicta. opprimunt a fortiori-
bus. opprimunt inferiores. Quam dignius
et laudabilius occupatur meditatio
cordis tui adversus tam pestilens in-
sipientie genus. quo corpus ipsum christi et multi-
tudo credentium occupasse consideras.
Ambitio ambientium crux. quomodo
omnes torquens. omnibus places. nil acer-
bius cruciat. nil molestius inquie-
tat. nil tamen apud miseros morta-
les celebrius negotiis eius. Annon
limina apostolorum plus ambitio quam de-
votio terit. Annon vocibus eius
vestrum tota die resultat palatium.
Annon questibus eius tota legum canonum-
que disciplina insudat. Annon
spoliis eius omnis Ytalica inhiat in-
explenda aviditate rapacitas. Quid
ita tua ipsius spiritualia studia non sal-
tem intercidit sed abscidit. Quotiens
sancta ac fecunda tua abortiri ocia
fecit. inquietum et inquietans malum.
Aliud est quod ab oppressis appellatur
ad te. Aliud autem quod ambitio in
ecclesia per te regnare molitur. Nec
deesse illis. ut huic aliquatenus appeti-
tui. Illi vero morem fore illa. Per-
mittunt illi utrique debitor con-
illis ut erigas. istis ut reprimas.
Sed quia incidit de appellationibus
sermo. aliquatenus non erit ab
re. Magno in hiis de quo opus
intuitu est. Ne quod magna fuit
necessitate inventum. malo reddatur
inutile. Quid per me video et multa
eas posse eas provenire perniciem
si non summo moderamine actitetur.

Appellatur de toto mundo ad te. Id quidem in testimonium singularis primatus tui. At tu si sapis non primatu gaudebis, sed fructu. Apostolis dictum est: In hoc nolite gaudere quia spiritus subiciuntur vobis. Appellatur ad te ut dixi, et utinam tam fructuose quam necesse, ut cum oppressus clamat, sentiat oppressor, et non superbiat impius dum incenditur pauper. Quid tam dignum ut ad invocationem tui nominis oppressi effugiant, versuti non refugiant? Quid econtra tam perversum, tam recti alienum, ut letetur qui malefecit, et qui tulerit inaniter fatigetur? Inhumanissime non moveris erga hominem cui illate iniurie cumulavere dolorem, et labor itineris et dampnum expensarum. Nec nichilominus ignavissime non moveris in illum qui huic tot calamitatum extitit auctor et tocius causa. Evigila homo Dei cum ista fiunt; moveatur misericordia, moveatur et indignatio tua. Altera leso, altera ledenti debes. Consoletur illum resarcitio dampnorum, suorum satisfactio iniuriarum, finis calumpniarum. Istum ita confundat iniuria sua ut peniteat fecisse quod non timuit, et non derideat innocentem. Arbitror idem debere pati illum qui sine causa forte appellavit. Formula hec tibi et divine incommutabilis iusticie competit et ni fallor ipsa tabulis legum equitas. Et ni fallor ipsa tabulis legum illicite usurpata appellacionum lex, ut illicite usurpata appellacio nec prosit appellanti nec appellato obsit. Ut quid enim frustra fatigatur? Iustus sit homo qui plenus iusticie ut quod voluit proximo, hoc ipse potius reperit. Et voluit proximo inique appellasse inique. Iniquum est et inique et illicite iniquitas appellacionum se et iniquam appellacionem. Ad quam nos iniquitas iusticie inopia non cogit appellare. Iusticie inopia non cogit appellare, ut gravius. Si se gravari licet, appellandum a sententia. Ante sententiam nequaquam implere appellandum nisi ob manifestum gravamen presumitur appellacio. Appellatus qui ergo non gravatus appellat, liquet quia qui gravare intendit. Non enim causa subterfugium appellationis remedium, non causa refugium. Quam multos novimus appellasse, ut refugium interim liceret; quam multos pulsatos, quod interim liceret; nonnullos etiam quod adimpleverit, liceat. Nonnullos etiam quod licuisse appellacionum suffragia nefaria per omnium.

Ubi gratia incestum adulterium, que sit ista turpitudinum patrocinari, que ut maiore formidari a turpibus oportebat. Quousque murmur universe terre aut dissimulas aut non advertis? Quousque dormitas? Quousque non evigilat consideratio tua ad tantam appellacionum confusionem atque abusionem? Preter ius et fas, preter morem et ordinem fiunt. Non locus, non tempus, non causa discernitur aut persona. Presumuntur leviter passim plerumque et nequiter. Volentes malignari, nunc quasi terrore, eterni solebant. Nunc terrori ipsi bonis magis sunt atque a bonis antidotum versum est in venenum. Non mutato dextere excelsi. Sed appellatur bonis a malis ut non faciant bona. Et supersedent a voce tonitrui tui formidantes. Denique appellatur episcopi ne illicita audeant matrimonia solvere vel prohibere. Appellatur ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia et quae huiusmodi sunt punire, cohibere. Appellatur ne indignas et infames personas a sacris officiis beneficiisve repellere seu amovere queant. Quod tu invenis remedium morbo huic? Nec quod reptum remedium fuit, repertum ad mortem. Zelatus est Dominus domum orationis factam speluncam latronum. Tu cuius ministerii dissimulas miseris refugium datum arma iniquitati. Videas fieri passim pertos oppressos et promptos ad appellandum, non tam gravatos quam gravare volentes. Quid hoc mysterii? Tuum est considerare. Non meum commentari. Istud certum: iudicium non venit male appellat. Supervenit innocentia, malicia convicta. Si dico quod dicere ad hoc solent: nolumus vexari frustra in curia etc. Quid potius ex elimus faciat appellatoribus. Fovent autem appellacionis Ecclesiae Romane. Depreme tecum sicut alios facilius fateri meum: non omnino decerne huius dampnum. Vobis in tam crebris appellacionibus quam hodie fiunt quasi propensius. Ut inde.

x

vel inimicum restituit ille quem forte ap-
pellavit. Ipso, inquam, sic ita omnes appella-
tores iniusti et appellati rei, vero operantes
iniusti sunt. Diligite, inquit, iustitiam qui
iudicatis terram. Parum est iustitiam tenere nisi
et diligas. Qui tenent, tenent; qui diligunt
zelantur. Amator iustitiae iustitiam quaerit et
persequitur eam. Porro autem iniustitiam
persequitur. Nihil tibi et illis qui appella-
tiones venationes putant. Pudet elo-
quium quod apud ethnicos iam vulgatum pa-
rabola. Duos novimus corvos pigros
ut mitius loquar plus factioni quam
iustitiae hic. Tu si amas iustitiam appel-
lationes non affectas sed sustines. Sed tamen
quid emolumenti affert ecclesiae Dei tua
quidem homo iustitia ubi sola praevalet alio-
rum affectio. At istud loci istius erit. Tunc et
perire vitiari quod creatum te sit. Nunc vo-
lo te constituas otiose vacare. Conside-
rasti sunt qua appellationes se habent. Ad
legitimum remotos usu et praeter hunc vita
grat vel potius curet sua. Dico appel-
lationes ut non contemnendas, sed ut usur-
patas. Dico pono hoc quod implecam
haud facile deprehendi nisi quod usur-
patum. Quidam videtur induxisse contemptus
patio. Quidam de forte plus acrius inspectanda
patiatur. Dico non vice nova
quam amplius noceat. Cum non vice novitatem
esset mala in se et in partu peior nove usu-
est mala in se et in partu peior nove usur-
pata. Quod usus ius contra naturam [illegible] contemnat aut
est. Quod usus ius contra naturam ... contemnat. Aut
optimat. Ita saepe vero cum perigrissime
gravi parum. Non modo damnat sed adiuvat
gratiam. Usurpata tamen
causa premit accepti. Usurpata tamen
ab indignis indigne vero tractata in-
ne acceptavit magis habet damnosum, quia
soluta veritas non habet. Fateor grande
et generale mundo bonum esse appellationes, idque
tam necessarium quam solem ipsum mortalibus.
Revera quidem sol iustitiae est, quidem a re-
de via quidem tenebras protegens fovendo
dampnum opera tenebrarum prius fovendo
et manum tenendo sed quas contempsit vera
tas. Non calliditas ad invenit temperan-
tiae sunt. Cum opera dat. Non sollicitudo
in vanitate sed capitulatio inquit ... quod inves-
aut in contemptu. Quia ut talibus deficeret
causa de gratia certe puto ne longo excesso
atque fatigaret, plures tamen sua obviare
non sentio. Appellationes nunquam opportunas et
ecclesia nostra importunis contempserit. Dico

aliquid quod ad rem pertinet exempli causa
audita et publice. Desponsaverat
uxorem, advenit dies celebrandarum nuptiarum,
parata omnia, invitati multi. Et ecce
homo concupiscens uxorem proximi sui in
vocem appellationis inopinate erupit,
affirmans sibi traditam prius, suam po-
tius esse debere. Stupet sponsus, haerent
omnes, sacerdos non audet progredi,
frustratur omnis apparatus ille, dispergitur
quisque in domum suam, cena vacua,
tum sponsa a mensa et thalamo
sponsi suspenditur, quousque Roma reditum
sit. Parisius contigit hoc, nobili Gal-
liae civitate et sede regia. Rursum in
hac civitate eadem quidam desponsata uxore
constituit nuptiarum interim
re diem. Emergit calumnia dicentibus quibusdam
non debere coniungi. Ad iudicium ecclesiae
causa dilata est, sed non exspectata sententia
appellatum est sine causa, sine gravamine,
sola frustrationis dilatione intuitu. At
ille, sive quod impensis quas paraverat, sive dilectae
frustrari, tamen diu concepto nolens
desiderio, quod propositum contempta sive dis-
simulata appellatione exegit. Aliud
quod in Antisiodorensi ecclesia nuper a quodam
adolescentulo praesumptum est. Nempe defuncto
sancto episcopo, volentibus clericis, ut moris
est, alium eligere, intervenit et appellans
ne fieret quousque ipse iret et rediret.
Cum enim appellationi nec ipse
abusus est. Cum videret se contemni, tamen
detulit. Ita cum vidisset contempni se
quod impetrabiliter appellasset, a sede quod po-
tuit, tertia die post festum clerici
ab aliis fecerunt sua. Cum itaque ecclesiis
et talibus innumeris liquet non esse contemp-
tum usurpationis sed usurpationis con-
temptum, videris tu quod velit.
Zelus vero apud te pene vindicare illum
ista dissimulat. Vis perfectius coercere
contemptum? Cura in ipso utero perire
malum. Profecto geritur nequitia. Quae
ita fiet si usurpatio digna animad-
versione mulctetur. Tolle usurpationem
et contemptum excusationem non habebit. Por-
ro inexcusabilitas cupido expellitur
non posse deinde usurpator et con-
temptor nullus erit, quia ad modicum
vanus. Bene facis tu qui appellationem

talibus

populo dei

negato suffragio immo suffugio
nulla remittis negotia ad co-
gnitionem uel qui negotio citius
possis vel tibi et terror a melior
notio ubi [illegible] tucior [illegible]
dictior quam esse pro quam plenum pre-
quam multorum quam proinde laboribus p-
eris et sumptibus ad quos per [illegible]
[illegible] est omnino attendendum potera
ulla de [illegible] "adde" [illegible]
si maior [illegible] mea collectus
si uterer oratione dedisse aliqua
[illegible] et [illegible] quod accidit numero
[illegible] rectorum [illegible] et singulari
teget tibi dico condicione sumus
ut de [illegible] crepas [illegible]
si ut ipse de se / putavisse te [illegible]
tuentis. si [illegible] non tibi aliqui
quo pacto reputas te superiore
huius [illegible] beneficium medicas
Audi diuini animi potestate [illegible]
eos beneficia vocat. et quod de
huius qui foris sunt [illegible] amicos.
Tu medacis ad [illegible] non tam
beneficus esse quam beneficio [illegible]
intendas. parum [illegible] amici
est de [illegible] non [illegible]
ditorum si quaquam primo in summo
reperti omnium. vel turpius quam pu-
lere nihil gerendum. putes filios. non
filios debere [illegible] parentibus the-
saurizare [illegible] mediocres [illegible]
[illegible] ille [illegible] nouerc-
quiro datum si [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] ne [illegible]
[illegible] mea. auaritie [illegible]
tam [illegible] quam longe a
te [illegible] libero [illegible]
[illegible] et [illegible] tua ne-
cessitate reperies. Ad te proinde
[illegible] ista. non [illegible] te nempe
[illegible] tibi [illegible] non [illegible]
[illegible] locus auaritia corripit
a quo vitio immunis [illegible]
est. Tu et [illegible] tu videris [illegible]
[illegible] ut oblata approbibus [illegible]
[illegible] non [illegible] germani
[illegible] pridem [illegible]

non massa argenti reputata de se [illegible]
[illegible] alter [illegible] non leuati [illegible]
[illegible] omnium [illegible] repatriat [illegible]
inuita noua res. qui [illegible]
roma resedit. et [illegible] romanorum
[illegible] inchoatum alter [illegible] non
[illegible] Duo venerunt ambo [illegible]
[illegible] et ambo [illegible] [illegible] unus
[illegible] colomensis alter / Alter [illegible]
[illegible] et alter indignus [illegible] cum [illegible]
[illegible] audiuit. tu quali ueste in [illegible]
[illegible] tu tali [illegible] voce [illegible]
[illegible] libertatis [illegible] / [illegible]
[illegible] ab [illegible] [illegible] tua. [illegible]
[illegible] [illegible] plus [illegible]
ista plus modestie [illegible] [illegible]
de [illegible] [illegible] peue a finibus
[illegible] et mari [illegible]
et alienis facultatibus [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] multa. si re-
tulit non omnia tamen [illegible]
[illegible] alias. accipe quod [illegible]
[illegible] Bene fecisti [illegible] in utroque [illegible]
[illegible] in nuptias. [illegible] imponere [illegible]
ambitionis. [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] notaret [illegible] ita [illegible]
dedit [illegible] de tuo [illegible]
[illegible] uidi [illegible]
tuo beneficio in media [illegible]
[illegible] non potes abscondere
[illegible] nouiter et [illegible] audie [illegible]
et ego [illegible] liberius [illegible] tu [illegible] mo-
[illegible] audi. Hec tibi [illegible]
[illegible] tam non [illegible]
quam nec te [illegible] tua [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] percipiebat. [illegible]
[illegible] omnia fecit. Audi aliud [illegible] tamen
aliud [illegible] et fortassis [illegible]
dicat. Tua [illegible]
[illegible] non longe a [illegible]
forte [illegible] auaritie [illegible] locandi pu-
tauit. Ego non [illegible] aut
[illegible] non negauerit [illegible]
[illegible] et malas res. et ma-
las [illegible] in alto [illegible]
in alto [illegible] puta [illegible]

et p[er] "fortasse" alias licebat, quidq[ue]
male fuit consolatum. Deniq[ue] interroga
maiores tuos et dicent t[ibi]. Ab o[mn]i sp[eci]e
mala abstinete vos. Gaude nu[n]c mater
d[omi]na. Dum innuit[ur] a[n]i[m]us specialit[er] qui
in misserat. me seq[ua]tur. Et h[e]c de
illo d[icitu]r: D[omi]n[u]s regnavit, decore[m] induit.
Induit d[omi]n[u]s fortitudine[m]. Tu q[uo]q[ue] isto fort[is]
i[n] p[ro]le decoris i[n] gl[ori]a et p[er]placata [com]mi
tatore Dei. Fortitudo et fiducia fide
lis [con]stantie decor tuus, splendor bo
ne opinionis. Ista isto indue fortitudi[n]e.
Item gaudium d[omi]ni fortitudo tua. Por
ro [con]scientia tua et [con]ver[sati]o tua nichil longi
tuq[ue] gr[ati]a p[er]petue dilectis in d[omi]ne re
simul et glorie tue. Vestire dupplici
bus, quibus domesticos suos fortis
mulier induere [con]suevit. Sed p[ro] i
[con]tinentia, iustitias, infirmitas modice
fidei, n[on] sit i[n] fama. Bonus male
sp[eci]ei. et vestis duplicibus. et gaudebu[n]t
sponsi, suspensa a[n]i[m]a tua erga
sponsum. Sup[er] te d[omi]n[u]s tuus o[mn]i[um] quor-
sum [illegible] adhuc. Quid dicere
velim? Ad te tolle diutius a[n]i[m]u[m]
loqui et [con]munia causa. [illegible]
[illegible] ac demembrari. Vel
sibi vel pauce adiuncto sit. Q[ue]
plagam istam q[ua] n[on] dolent. Q[ue]
n[on] timuerunt a[n]i[m]us [illegible] sub
traheret abbates ep[iscop]is. [illegible] archi-
ep[iscop]is [illegible] Bona ne [illegible]
[illegible] p[er] [con]pensare [illegible] opus
[illegible] tanto p[re]latos vos hic pla
[illegible] p[re]latis. Si n[ost]re forte [illegible]
[illegible] potestis. [illegible] et debeatis
[illegible]. Honor ac dignitas [illegible] et
ordinis [illegible] suos [illegible] potu
[illegible] n[on] [illegible] et quedam [illegible]
[illegible] honore honorem [illegible]
[illegible] q[uod] [illegible] indicat. ut ipse a
[illegible] indicet. [illegible] opus suum
[illegible] [illegible] quedam [illegible]
[illegible] quidem an liceat. [illegible]
decet, postmo[dum] [illegible] et [illegible].
[illegible] [con]stat [illegible] utiq[ue] phi
losophia. [illegible] decere nisi q[uod] licet
[illegible] expedire nisi q[uod] decet et lic[et].
[illegible] q[uod] lic[et] dec[et] et expe
dire [illegible] erit [illegible]

p[er] [illegible] tria ipsa [illegible] et
[illegible] n[on] [illegible] volunt p[er] se
[illegible] uti [illegible] n[on] e[st] ad que appellari
[illegible]. [illegible]
[illegible] duo [illegible] q[ui] aut non
[illegible] facere volunt [illegible]
n[on] minus decenti. [illegible]
e[st] velut [illegible] n[on] [illegible]
[illegible] libertate agere ut [illegible] agere p[ro]
appetitu. [illegible] tam bestiale et [illegible]
indignum [illegible] vere [illegible]
velut [illegible] i[n] te [illegible]
tam [illegible] honor [illegible]
[illegible] de [illegible] q[uod] [illegible]
[illegible] scripsi [illegible] i[n] honore
[illegible] n[on] intelligeret. [illegible]
[illegible] et [illegible]
tam indignum [illegible] ut totum [illegible]
[illegible] toto. nisi [illegible]
quasdam. atq[ue] [illegible]
tibi credite [illegible] n[on] sit [illegible]
[illegible] nescio [illegible] adhuc facere [illegible]
[illegible] te volo. Parabole
nathan de [illegible] q[uod] [illegible] oves [illegible]
[illegible] q[uo]d erat [illegible]
[illegible] veniat [illegible]
[illegible] achab q[ui] [illegible] posside-
[illegible] et [illegible] vineam [illegible]
bat. et [illegible] audivit [illegible] 6
[illegible] a te [illegible] audivit [illegible]
disti et possedisti. Volo [illegible]
das in [illegible]
[illegible] e[st] [illegible]
[illegible] monachi [illegible] dissolutiores
fuit. [illegible] et [illegible]
te [illegible] labet
[illegible] et [illegible]
[illegible] admodum. et [illegible]
[illegible] et [illegible] in venit
[illegible] libertatis [illegible]
[illegible] lit[...]
[illegible] et male liberam vul
gus. [illegible] n[on] sit q[ui] arguat [illegible]
[illegible] religio. [illegible] n[on] sit qui
defendat [illegible] refugium [illegible]
[illegible] episcopos. [illegible]
[illegible] oculis
[illegible] q[ui] faciunt mala. [illegible] q[ui] [illegible]
[illegible] voluntas [illegible] sanguine
[illegible] ne [illegible]
[illegible] dei [illegible] ille in
[illegible] sua morietur [illegible]

[illegible] [con]p[ar]ationes [illegible]
[illegible]

de manu tua requiret. An non et occidit qui subtrahit, et cui subtrahitur? Unus qui subtrahit, quo innocentior est. Parum est ? imbecillior. Igitur autem magis an is qui murmurat solus cui mortuus est, qui instigat quomodo vivit? An non vobis reus mortis amborum, et quem praebuisti quasi gladium dedisti morienti. ... est quod decerat occidisti et perdidisti. Unde qui audiunt scandalizantur, indignantur, detrahunt et blasphemant, hoc est vulnerantur ad mortem. Non est arbor bona faciens fructus tales. Insolentias, dissolutiones, dilapidationes, simultates, scandala, odia, quodque magis plorandum est, inter ecclesias inimicitias graves et perpetuas discordias. Videsne quam verum sit quod omnia licent, sed non omnia expediunt? Quid si nec licent? Parce mihi. Non facile adducor licitum consentire quod tot illicita parturit.

Denique // Denique mutilare ecclesias, confundere ordinem, perturbare terminos, ... proponere patres, minimos ... si iustitiae est, sub cuiusque ... tuum, iusto quo potius auferre cuique sua. Iustum convenire? Erras si ut summam ita et solam institutam a Deo vestram apostolicam

[illegible] potestatem existimas. Si hoc sentis, dissentis ab eo qui ait: Non est potestas nisi a Deo. Proinde quod sequitur: Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, etsi principaliter pro te facit, non tamen singulariter. Denique idem ait: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non ait sublimiori, tamquam in uno, sed sublimioribus, tamquam in multis. Non ergo tua sola potestas a Domino: sunt et mediocres, et inferiores. Et quomodo quos Deus coniunxit non sunt separandi, sic nec quos subiunxit sunt comparandi. Monstrum facis, si manui submovens digitum facis pendere de capite, superiorem manui, brachio collateralem.

Tale est si in tuo corpore membra aliter locas quam disposuit ipse Deus. Tu putas aliud? Non ? populi ... constituit quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios doctores et pastores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi. Atque hoc corpus quod tibi ipse Paulus pro suo illo figurans eloquio et capiti convenientissime aptans, totum ex eo compactum perhibet et connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis faciens in aedificationem sui in caritate. Nec tibi vile reputes formam hanc, quae in terris exemplar habet e caelo. Neque enim filius potest facere quidquam, nisi quod viderit patrem facientem; praesertim cum ei sub Moysi nomine dictum sit: Vide ut omnia facias secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est. Viderat hoc qui dicebat: Vidi civitatem sanctam Ierusalem novam descendentem de caelo, paratam a Deo. Ego enim propter similitudinem dictum puto, quod sicut illic seraphim et cherubin ac ceteri quique usque ad archangelos et angelos ordinantur sub uno capite Deo, ita hic quoque sub uno summo pontifice primates vel patriarchae, archiepiscopi, episcopi, presbyteri vel abbates et reliqui in hunc modum. Non est parvipendendum quod et Deum habet auctorem et de caelo ducit originem. Quod si dicat episcopus: Nolo esse sub archiepiscopo, aut abbas: Nolo obedire episcopo, hoc de caelo non est. Nisi tu forte audisti angelorum quempiam dicentem: Nolo sub archangelis esse, aut quempiam alium de inferioribus ordinibus: Nolo sub aliquo esse nisi sub Deo. ... plures dispensationes? ... Non sic ... ut ignores ... apostolos vos dispensatores factos esse, non destructores. Denique quaeritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est; ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est.

utilitas dicto communis non grata
sunt vel suo est / neque plane fidelis
dispensatio sed crudelis dissipatio est.
Nonnulla tamen monasteria et divinis
cultibus que specialius deputata sunt
ab ipsa sui fundatione ad sedem apostolicam
tamen pro voluntate fundatorum quis
negat? Sed aliud est quod largitur devo
tio, aliud quod molitur ambitio
impatiens subiectionis. Sed hec dicta sunt
hactenus. Curabis ut equaliter super uni
versum mundi statum vigilet consideratio
tua. Sed plebes clericis, sed clerici
sacerdotibus, sed sacerdotes deo in ea
qua oportet humilitate subiecti sint. Sed in
monasteriis et religiosis locis sive
ordo vigilet disciplina, sed supra
opera prava et dogmata censura
ecclesiastica vigeat. Sed floreant vine
honestate et penitentia sacerdotum. Sed
flores fructus parturiant obedien
tie fidelium populorum. Sed denuo vera
apostolica mandata et instituta ca
nonica dignum est sollicite observentur.
Requiras in agro domini tui, ne negli
gentia inculcatum aut fraude surreptum
aut subtractum inveniatur. Porro
inveniri non dubitas, clericos in
promptu esse ut multa et enormia per
mittant, que passim neglecta iacent.
Non nulla etiam conciliis que plantavimus
decreta tua tempora neglecta non
nec ob tamen in remansit. Concilio se
cunda capitula promulgavit que ea
tenent omnes tenuit, falleris si tenere
putas. Sed non putas ipse peccasti. Si
patueris quod non teneret, iam quia non tenent
dissimulans. Porro capitulum aisti ut tam
episcopi quam clerici neque in superfluitate
seu inhonesta varietate colorum, sive
scissura vestium, neque in tonsura intuen
tium quorum forma et exemplum esse
debent, offendant aspectum. Sed potius
ita in suis actibus errata condempnent
et amorem innocentie conversatione
demonstrent prout dignitas exigit cle
ricorum. Qui si moniti ab episcopis suis
infra quadraginta dies non emen
daverint, ecclesiasticis beneficiis eorun
dem pontificum auctoritate priventur.

Episcopi vero si supradictam penam imponere
neglexerint, quia inferiorum culpe ad nul
los magis referende sunt quam ad desides
negligentesque rectores, tamdiu ab
officio pontificali abstineant, donec
penam a nobis constitutam clericis si
bi subiectis imponant. Illud etiam ad
iungimus adnectendum, ut nullus in archi
diaconum vel decanum nisi diaconus
vel presbiter ordinetur. Archidiaconi — Decanum
vero decani prepositi qui infra ordines
sunt prenominatos, si inobedientes ordi
nari contempserint, honore suscepto priventur.
Prohibemus autem ne adolescentibus vel infra
sacros ordines constitutis, sed qui prudentia
et vite merito clarescunt, predicti confe
rantur honores. Scola tua haec tu san
xisti. Quid officium maturitatis adhuc
adolescentes? Adhuc qui infra sacros or
dines sunt, etiam promovent? Et ad supra
capitulum prius. Super vestimentis
si non restiterint, pena dictata hic nunc
scripta est. Sed quis auget eo quod datum
fabricantibus audimus, et nunc adhuc
clericorum privatum beneficio, nemine
episcoporum suspensum ab officio legimus
ac luctu carissimo dignum est penitendo.
Quid hoc est? Impunitas incurie proles, — Impunitas
insolentie mater, radix impuden
tie, transgressionum nutrix. Sed beatus si
satagas curam omni cura prevenire
curie incuriam. Sed adhuc tu operam da
bis. Sed nunc leva oculos tuos et vide
si non ergo ut sub pellicula discolor
sacrum ordinem decolorat. Sed nunc eque
ut sub fissura enormis pene sy
inguina nudat. Solet dici: Numquid
de vestibus cura est deo, et non magis
de moribus? At forma haec vestium de
formitatis mentium et morum indicium
est. Quid sibi vult quod clerici aliud
esse, aliud videri volunt? Quod quidem
nec castum nec sincerum. Nempe
habitu milites, questu clericos, actu
neutrum exhibent. Nam neque pugnant
ut milites, neque ut clerici evan
gelizant. Cuius ordinis sunt? Cum utri
usque esse cupiunt, utrumque deserunt,
utrumque confundunt. Unusquisque inquit
in ordine suo resurget. Isti in quo ordine?
An qui sine ordine peccaverunt, sine ordine peribunt.

Aut si forte superiores dominus vacat
credere, dominus a summo usque deor-
sum vel mordicus religionem te-
nere alibi ordinatos quam usque nunc
ordo sit temporibus horrori. Jubilat
ad miserandum sponsa talibus orna-
ta pauperibus quae assignata vel
tu [illegible]. pro retinere istum non ve-
rentur. Ne amici profecto prosperi-
tatis sint [illegible] de his sanctis qui sub te
sunt. et si non ad materiam pertinet
quod est multa nimis, certe ad id quod
proposui ecce videndum tamen quae circa te
sunt. Haec ad ea. Hospitum nobis liber

quartus aperiet.   Explicit tertius liber. Incipit quartus liber.

Quartus liber — Si nuper plenius innotuis-
set acceptissime Eugeni quo-
qualiter acceptavisti sanctitas tua (?) de
fortius in reliquis processissem vel cautius
[illegible] substitissem. Quod nunc vero ob lo-
corum distantiam illud minime datum
non miretur si perdiderit quibus sermo. An-
non et verecunde fateor, quod medium pe-
regi? Jam nunc itaque considerationis
viam [illegible] supersunt; in manibus te de-
liberationis pro te [illegible] quae circa te sunt
[illegible] quae circa te sunt circa quae dum
sub te sunt. Quo priora eo importuniora
sibi nempe curam poscunt; incuria non
admittunt, non dissimulationi, non obli-
vioni; vehementer urgent. Turbulentiori
irruunt verecundum ne obruat. Circa quae
modum quem sobria et [illegible] consideratio
opus sit. Proinde te propinquo cohortatio-
nis. Non ambigo. Alioquin si non cau-
tus, non ambigo quod intueatur considera-
ta copia quae inficiat consideratio. Et
turpato continuabitur; et vero actionis
non erit modus; et spoliaverimus nocte
non tempus vacuum, non liberum cor; plu-
nem labor eorum utilitatis. Dico autem
instantia vicinitas tua cotidiana ab urbe
a curia a domestica specialiter ecclesia
sunt inquam circa te sunt clericus et populus.
cui specialiter episcopus. Ac per hoc
[illegible] specialis curae teneris debitor. Hi quos
specialis curae assistunt seniores
qui tecum quotidie assistunt, seniores
qui et orbis iudices et qui intra te do-
mestici. Curam tua et mensa tua sunt capellani
tui. Curiales ministri quoque diversi de
cubicularii. Ministri quoque diversi, de-
putati officiis et obsequiis tuis.

Hi sunt qui familiarius importunitate
quicumque pulsant, molestius importune
sollicitant. Hi sunt qui non verentur infe-
stare; [illegible] sollicitant quemquam velut extremi
tamen de lectatam. Quid illum ordinatissimus esse
quidem clericum illum ordinatissimus esse
[illegible] quod praecipue in omni ecclesia
clericorum forma processit. Denique
[illegible] quod tertiam agitur te putare id est
omne quod [illegible]

curas interioris gloriae sanctitatis tuae. Ut quos
in oculis habes ita ordinati sint, ita sint infor-
mati quibus totius honestatis et ordinis
ipsi specimen, ipsi sint forma. In ve[illegible]
[illegible] ad officia promoti
ad sacra vel ad plebes erudiendas
[illegible] circumspecti ad se custodiendos
in castitate. Quid de populo loquar? po-
pulus romanus est. Nec brevius potui, nec
expressius tamen aperire de tuis parochianis
quod sentio. Quid tam notum saeculis quam pro-
tervia et fastus Romanorum? Gens insueta
paci, tumultui assueta, gens immitis
et intractabilis usque adhuc, subdi ne-
scia nisi cum non valet resistere. En plaga;
tibi incumbit cura haec, dissimulare non
licet. Rides me forsitan fore incurabi-
lem persuasus. Noli diffidere: curam exigeris
non curationem. Denique audisti: Curam illius
habe. Non: Cura aut sana illum. Verum
dixit quidam: Non est in medico semper relevetur
ut aeger. At melius de tuis propono exemplis.

Paulus loquitur: Plus omnibus laboravi. Non ait: plus
omnibus profui, aut plus omnibus fructificavi. Vir
insolens religiosissime vitans; alios at
noverat quod quae docuit Deus, qui unicuique
secundum suum laborem accipiet. Non secundum prove-
ntum et oblatis in laboribus pocius. Et in
quo gloriando praeivit, sed alibi quod ha-
[illegible] in laboribus plurimis. Ita
[illegible] ipsum dicebat: In laboribus plurimis. Ita
quod fac tu quod tuum est, Deus quod suum e-
sto fac tu quod tuum est. Ita dico quod suum est
tua solicitudine et ampelloporum tu-
ae. abs re tua solicitudine et amplitudine cu-
rabit. Planta riga, fer curam et tu
ad quod plantasti tertios hanc incrementum
tamen. Ubi voluerit dabit Deus, non tu. Ubi
noluerit tibi deperit nihil, dicente
Scriptura: Reddet Deus mercedem laborum
sanctorum suorum. Securus labor qui nulla va-
lent dispendia. Ibi dispensem aliquid
quid sit deficere; soli dispendium aliqui-
bus iudicio domine. Potentie et bonum.
judicio domine. Potens est [illegible]
Deus indurato corde populi huius. Si potens
Deus de lapidibus istis suscitare filios Abra-
hae. Quis scit si convertatur et ignoscat. Co-
gnovit quod sit si nocuerit et ignoscat co-
nvertat et parcet; cum et non est potestas in
veritate et quid facere debeat et [illegible] Natura
dictante dico quid facere debeat. [illegible]
possum quam omnium et [illegible] omnem persuade. Ad locum
dubius et scrupulosa incidit disputatio
ita tibi adoriar dicam quod sentio. Video
satis quod nunc ut clamabit insultando
ita insultando negari non potuerit. Ego vo-
ta insultanda quidem asseveranda. Nempe
ne insultando quidem asseveranda
aspectando fuisse scio. At postea indisputati
potuisse veniam sed non reddere in inspectu
ad vero aspectandum quis neget quod constat
non modo aliquando factum sed aliquando facti-
tatum. Quid id sit dicam. Non poterit
quin non placebit satrapis plurima
veritati quam veritati favetibus. Fugiunt
ante te quos sic totos omnibus pascendos

apparuerit. Pastores opere et nomine gloriantes
nil sibi reputantes indignum nisi quod sa-
luti ovium obviare putarent. Non quaeren-
tes quae sua sunt sed impendentes impendebant
curam, impendebant substantiam, impendebant et se-
ipsos. Unde unus illorum: Et ego, ait, super-
impendar pro animabus vestris. Et tamquam dicerent:
non venimus ministrari sed ministrare. Po-
nebant cum possent sine sumptu
evangelium. Horum tantum de subditis quaestus,
una pompa, una quies, voluntas si
quo modo possent parare Domino plebem
perfectam sed omnimodis certa et multa tribu-
latione cordis et corporis in labore et in
aerumna, in fame et siti, in frigore et
nuditate. Sed nunc ista consuetudo sed
subiit dissimilis valde; longe in aliud
mutata sunt studia, et utinam non in peius.
Cura sed et anxietas et aemulatio
et sollicitudo. Fateor, permanent, sed translata
sunt, non imminuta. Testimonium vobis perhibeo
quia nec substantiae parcitis, non magis quam an-
tiquitus aut locales. Dissimilitudinem fa-
ciat abusio. Parum ad hoc legislator
magna omnis aperiunt, non timeo
ad manus omnis papale negotium ille a-
tque cum omne dabis de tota maioria ur-
git curie. Qui te et papam recepit, praeco sen-
se per ipsi non inhonoravit et te possessore
volunt dominari. Cum professi fuerint servitute,
fideles se spondent ut oporteat fide
libus, vocat ecclesiae. Non erit templum te
a quo sibi attendos putet, non servitium
quod se iugent constanti, pro foribus eo-
quam illorum, mora vel modica fecit offi-
natus ego te pro illo. Et nolo servire, ego
pure pauper novero. Nec et ego vel aliquem
fueris gloriosius, cum omnia sapientes sibi, ut
faciant mala, bona autem facere nesciunt. Hi
fama terre et caelo utrique iniecere manus,
impii in Deum, temerarii in sancta, sedi-
tiosi in invicem, aemuli in vicinos, inhumani
in extraneos, quos neminem amantes
amat nemo, et cum timeri affectant
ab omnibus, omnes timeant necesse est. Hi sunt
qui subesse non sustinent, praeesse non norunt;
superioribus infideles, inferioribus importa-
biles; hi inverecundi ad petendum, ad
negandum frontosi; hi importuni ut acci-
piant, inquieti donec accipiant, ingrati
ubi acceperint. Docuerunt linguam suam
grandia loqui, cum operentur exigua;
largissimi promissores et parcissimi exhi-
bitores; blandissimi adulatores et mor-
dacissimi detractores; simplicissimi dissimula-
tores et malignissimi proditores. Spem-

rium. Hinc plerique te atque consistorium
admonendum putabant. Verum sanctitatem te
sunt in hac parte. Iam ad ornamenta re-
transeamus. Qualis est qui de spoliis ecclesiarum
emitur? qui dicunt tibi euge, euge?
Pauperum vita in plateis divitum se-
minatur, argentum micat in luto,
accurritur undique. Tollit illud non pauperior
sed fortior aut forte qui citius praecurrerit.
A te tamen mos iste vel potius mors
ista non coepit, in te utinam desinat.
Cetera quoque prosequamur. Inter haec pa-
stor procedis deauratus, tam multa cir-
cumdatus varietate. Oves quid capiunt? Si
auderem dicere, daemonum magis quam
ovium pascua haec. Scilicet sic factitabat Pe-
trus, sic Paulus ludebat. Vides omnem
ecclesiasticum zelum fervere sola pro dignita-
te tuenda. Honori totum datur, sancti-
tati nichil aut parum. Si causa requirente
paulo submissius agere ac socialius te
gerere temptaveris: absit, inquiunt, non decet; tem-
pori non congruit, maiestati non convenit; quam
geras personam attendito. De placito Dei
ultima mentio est, nec cunctatio salutis. Nisi
quod sublime est, hoc salutare
censetur; quod gloriam redolet, hoc iustum. Ita
dicam ergo omne humile probro ducitur in pala-
tio, ut facilius quem esse quam apparere
humilem invenias. Timor Domini sim-
plicitas reputatur, ne dicam fatuitas.
Virum circumspectum et conscientiae suae calumni-
antur hypocritam. Porro amatorem quietis
et sibi interdum vacantem dicunt inutilem.
Quid ad ista tu? Evigilas, ne dormitas. Ad
istos qui tendunt tibi laqueos mortis
omnes pestilentiae pabula et propor-
ti(?) me? Imo da veniam. Non tam te-
mere quam timide haec loquor. Commu-
nem quam zelator cum te aemulatione bona.
Quam vehementer tam utile sermo ubi
hostilitas pernitiosa et subdolos se tec-
lupos oves sibi. Talium tu pastor
considerationem, qua forte in necessitate
quo si fieri posset consilia eos nec ipsi
subvertat te cum diffidimus posse
converti, in omnes casus isti in-
vertere potuerunt. Sed hic vero porro
sibi ut praestat Deus pastorem habitu
quo certe a veritate a qua ipse non
negabis nec tuum sedem tenens te
negaret hodie Petrus, hic est qui pre
terisse negatur aliquando ac gemmis or-
natus

vel sericis. non vectus equo albo ut stipatus
milite ac circumstrepentibus septus ministris.
Absque his tamen satis credidit posse im-
pleri salutare mandatum: Si amas me
pasce oves meas. In hiis successisti
non Petro sed Constantino. Consulo toleranda pro
tempore, non affectanda pro debito. Ad ea te po-
tius invito quorum te scio debitorem. Etsi pur-
puratus, etsi deauratus incedens, non est
tamen quod horreas operam curamque pastoralem
pastoris heres. Non est quod erubescas evan-
gelium, si volens evangelizas; inter apostolos
quoque gloria tibi est. Evangelizare pascere est.
Opus fac evangeliste, et pastoris opus imple-
sti. Dracones, inquis, mones me pa-
scere et scorpiones, non oves. Propter hoc, inquam,
magis aggredere eos, sed verbo, non ferro.
Quid tu denuo usurpare gladium temp-
tes, quem semel iussus es reponere in vagi-
nam? Quem tamen qui tuum negat, non satis
michi videtur attendere verbum domini dicentis sic:
Converte gladium tuum in vaginam. Tuus
ergo et ipse, forsitan tuo nutu, etsi
non tua manu evaginandus. Alioquin si
nullo modo ad te pertineret et ipse, dicentibus apostolis
Ecce duo gladii hic, non respondisset dominus Sa-
tis est, sed nimis est. Uterque ergo ecclesie,
et spiritualis gladius et materialis; sed is
quidem pro ecclesia, ille vero ab ecclesia exercendus;
ille sacerdotis, is militis manu, sed sane
ad nutum sacerdotis et iussum impera-
toris. Sed de hoc alias. Nunc vero arripe
illum qui tibi ad feriendum creditus est, et
vulnera ad salutem, si non omnes, si non vel
multos, certe quos possis. Non sum magis me-
[?]tor quam propheta mei: que illorum domi-
nator [?] occupavit. Non dico audivit sed non irri-
[?] tu insiste magis. Si forte audi-
ant et querant, insiste corripiendo. Et
credo si nimius dicar. Nimia illa
vox: insta opportune, importune. Huic si
audes nimium appellato prophete [?]
Clama, ne cesses. Ad quos nisi ad prela-
tos et pastores? Annuncia, inquit, populo meo
scelera eorum, et domui Iacob peccata eorum.
Erubescat adulter et prelatos exhibeat
et populum suum. Puta idem de hiis et si
prelati et si iniqui. Vide ne audias
Sed unum ex meis non fecisti, ut in-
fecisti. Fateor potius isti [?] nisi
ad hunc dura fronte et indomito corde
et alia indomabile negotio. Sed [?]
si quando scire possis. Sed forte quod non dicit
Sed diffidis tu. Sed apud deum non erit
impossibile omne verbum. Sed dura fronte
sit. Durato et tu econtra tuam. Nil
tam durum quod duriori non cedat. Dicit
ad prophetam: Dedi frontem tuam duriorem

frontibus eorum. Unum est quod te absolvit.
Si constanter populo illo, ut possis dicere po-
pulo meo: Quid debui tibi facere
et non feci? Sin autem fecisti, ut professus
est: demum quod facias et quod dicas.
Sed de hiis [?] calidorum et dicto. Quia
oportet me et aliis civitatibus evange-
lizare. Puto nec penitebit [?]
orbe pro urbe commutato. Venia-
ta ad collaterales et coadiutores
tuos. Hii sedule tibi. Hii intimi
sunt. Quamobrem si boni sunt, tibi potissimum
sunt; si mali, itidem tibi. Noli te di-
cere sanum dolente latere. Hoc est ne
te dicas bonum malis in virtute.
Quod si boni sunt, bonitas tua solum
que fructum afficere[?] sed in libris supra
dixisse me memini. Quid inquam emolu-
menti affert [?] tua [?]
iusticia, ubi sua prevalet aliter affecto-
rum ut tuta tua tibi bonitas. Obsessa
malis non magis quam sanitas vicio-
sum[?]. Non est quod te subducas malo
intestino, et cognitione boni domestici
tui eo amplius quo sepius innatur. Sed
sive bene sive [?]. Cui reatus
imputandus quam tibi qui tales aut elegisti
aut admisisti? Non de omnibus dico. Sunt
quos non elegisti, sed ipsi te. At potestatem non
habent nisi quam tu eis aut tribuis aut per-
mittis. Ad idem ergo recidit. Tibi im-
puta quicquid patitur ab eo quem tu [?]
facis nichil. Huiusmodi excepto alios complectens
dicito non incongruenter, ut videris eli-
gendi quique seu colligendi sunt in opus
ministerii huius. Tuum est unicuique eorum
[?]tatem et aptitudinem tibi exemplo magistri de-
[?] non invenies. Sed pueros non tam etate
quam moribus. Quos tu nosti [?]
sunt a nobis eligendi de toto orbe. Orbem
iudicaturi. Habe hunc negotio. Non se
ingerat rogans. Ex proposito non potest agendum
est ut quando a nobis rogamur, aut
extorquet importunitas aut voluntas nimia.
Dispiciendum in hiis quod via [?] ubi at non
licet quod facere volo. Quis loquitur rogat
nisi forte qui me rogat. Sic rogat ut
quod vult velle. Liceat mihi et non magis
quod velit aliquis de alio. Alius forte et pro se
rogat pro quo rogat; sit suspectus. Cum
ipse rogat pro se, iam iudicatus est. Ut inter-
est ipse an pro alio roget. Clericum tu-
[?] frequentantem quem non sit [?]
[?] ideo noris pertinere ambicionis gravis
[?]dulatem et adplacitum cuiusque loquentem, unum
de rogantibus puta. Etiam si nec rogaverit

Scorpioni vero est in facie quod formidas
sed a cauda pungit. Hi ad tactum blan-
diciis cor tuum, ut assolet, mobili
genere. Memineris scriptum omnis homo primum
vinum bonum ponit, cum autem inebriati
fuerint, tunc id quod deterius est. Pari po-
tentia earumque humilitas quam timet et
eius quam spirat. Viri callidi et dolosi qui
esse solet te precedente humiliter. Tu aliquem
obtinere voluit. De qualibus scriptura
est: Est qui se humiliat nequiter et interiora
eius plena sunt dolo. De nobis ipsis
minime sunt, sed evidens ac fami-
liare exemplum. Quantos quos supplices
admisisti postmodum sustinuisti contra
insolentes, conatos, rebelles. Quod
quidem interim malum tegunt principia, po-
steriora produnt. Verbosum adolescentem
et prudentem eloquentie, cum sapiens sit
inanis, non aliud quam iustitie hostem
reputes. De huiusmodi filiis fratribus qui abu-
sum. Magis cito nemini imponeres
manus. Exclusus itaque dominus hoc pestilenti
genere hominum. Turpe tibi magis est intro-
ducere tales quos postmodum introdu-
xisse non peniteat. Turpe est tibi se-
pius retractare quod feceris. Et iudicium
tuum frequenter periclitari non decet. Ab-
gere provide quod faciendum erit. Tra-
cta apud te et cum hiis qui te diligunt.
Tractata autem te fieri quod post factum. Sera
retractatio est. Sapientis consilium est:
omnia fac cum consilio et post factum non
penitebis. Et hoc tibi persuade, quod ad-
mittendi sibi curia posse probati
et non si sint ante probatos optime
eligi, non probandos vel in proposito
omnes recipiens pre nichorandi. Et tu
na bonos facilius recipere quam facere
consuevit. Gens sibi ista plures destruxisse
bonos quam malos perfecisse proba-
vimus. Querendi sunt quibus nec de-
fectus timeat nec perfectus optaret
ut potentiam perfectis. Itaque non volentes
nec currentes assumito, sed cunctantes
sed renuentes. Etiam coge illos et com-
pelle intrare. In talibus ut opinor
requiescet spiritus tuus, qui non sint
attrite frontis, sed verecundi, sed timorati,
preter deum nichil timent, nichil
sperent nisi a deo, qui in adventantium
non manus attendunt sed necessitates;

qui sicut vult per afflictos erudi-
ciunt in equitate per mansuetos terre;
qui sint compositi ad mores, pro-
bati ad promotionem, parati ad obe-
dientiam, mansueti ad patientiam, sub-
iecti ad disciplinam, rigidi ad cen-
suram, catholici ad fidem, fideles
ad dispensationem, concordes ad pacem,
conformes ad unitatem; qui sint
in iudicio recti, in consilio providi,
in iubendo discreti, in disponendo
industrii, in agendo strenui, in lo-
quendo modesti, in adversitate se-
curi, in prosperitate devoti, in zelo
sobrii, in misericordia non remissi, in otio
non otiosi, in hospitio non dissoluti,
in convivio non effusi, in cura rei
familiaris non anxii, alienarum non
cupidi, sue non prodigi, ubique et omnibus
circumspecti; qui legationem suam pro
Christo quotiens opus [illegible] nec missi
renuant, nec non missi affectent;
qui quod verecunde contempserint obstina-
cius non recusant; qui missi pro
auro non currant sed Christum sequantur; qui
questum legationem non estiment, nec
requirant datum sed fructum; qui regi-
bus Iohannem exhibeant, Egyptiis Moy-
sen, fornicatoribus Phinees, Heliam
ydolatris, Helizeum avaris, Petrum
mentientibus, Paulum blasphemantibus,
negotiantibus Christum; qui vulgus
non spernant sed doceant; divites non
palpent sed terreant; pauperes non
gravent sed foveant; minas principum
non timeant sed contempnant; qui
non cum turba intrent, nec cum
ira exeant; qui ecclesias non spoli-
ent sed emendent; qui marsupia
non exhauriant sed corda reficiant
et crimina corrigant; famam provi-
deant suam, nec invideant alie-
ne; qui orandi studium gerant
et usum habeant, et de oratione
plus fidant quam sue industrie
aut labori; quorum ingressus pacificus,
modestus egressus sit; quorum sermo
edificatio, quorum vita iustitia, quorum
presentia gratia, quorum memoria in bene-
dictione; qui se amabiles probeant
non verbo sed opere, reverendos ex-
hibeant sed actu, non fastu; sicut
humiles cum humilibus, et cum inno-
centibus innocentes, duros dure
redarguant

malignatos compescat, reddat
restitucionem pupillis. Qui uero de dote
uidue et patrimonio Christi se uel
suos ditare caveant, gratis dantes
quod gratis acceperunt, gratis facientes
iudicium, iniuriam patientibus vin-
dictam, nacionibus castigacionem in-
crepaciones populis. Qui de tuo denique spiritu ad
instar illorum septuaginta Moysi
accepisse censeantur, per quem sive ab-
sentes sive presentes concordant pla-
cere tibi, placere Deo. Qui ad te rede-
ant fatigati quidem, sed non farsati;
et gloriantes non quod curi-
osa seu preciosa quaeque terrarum attulerint,
sed quod reliquerint pacem regnis, le-
gem barbaris, quietem monaste-
riis, ecclesiis ordinem, clericis disci-
plinam, Deo populum acceptabilem, secta-
torem bonorum operum. Dignum mihi ar-
bitror commemorare quae fecit dulcis memorie
Martinus noster. Meministi enim cardinalis presbiter
Martinus ... legacione aliquando in Dacia functus tam
pauper remeavit ut pene expensis
et equis deficientibus vix perveniret
Florenciam. Ibi episcopus loci donavit ei equum
quo Pisas usque, ubi tunc eramus, pervec-
tus est. Post triduum, credo, secu-
tus episcopus, quia causam cum adversario habebat,
et agendi aderat dies, coepit
requirere suffragia amicorum. Cum per
singulos sollicitaretur, ventum est ad Mar-
tinum. Fiducia maior erat eo quod non
immemor esse deberet beneficii. Et ille:
Decepisti me, inquit; nesciebam
tibi imminere negocium. Tolle
equum: ecce in stabulo est. Et hora eadem
reassignavit illi. Quid dicis, mi Eugeni?
Nonne alterius seculi res est, redisse le-
gatum de terra auri sine auro, transisse
per terram argenti et argentum nescisse,
donum insuper quod poterat esse suspectum
illico reiecisse? Sed in hunc locum pul-
cherrime incidit occasio memoran-
di et nominandi praesulis Gaufridi Carnotensis, qui ...
... legacionem in partibus Aquitanie
per annos plures strenue administravit.
Res est quam vidi ipse. Eram cum eo in ter-
ritorio Nannetensi. Oblatus est ei pis-
ciculus quem vulgo vocant
sturionem. Percunctatus legatus
quanti emptus est: Non accipio, inquit,
nisi accipias precium. Reddidit ergo
illi quinque solidos

invito et erubescenti. Item cum esset in quo-
dam oppido, domina illius oppidi obtulit
ei cum devocione cum manutergio duas
vel tres parapsides pulchritudinis ligne-
as tamen. Quas aliquamdiu intuitus
homo scrupulose conscientie laudavit,
sed non acquievit accipere. Quando ar-
genteas acciperet qui ligneas recu-
savit? Non fuerunt qui dicere possent
legato: Ditavimus Abraham. Ipse vero
cum Samuele libere contestabatur
ad omnes: Loquimini de me coram Domino et coram
christo eius, utrum bovem cuiusquam tu-
lerim aut asinum, si quempiam ca-
lumniatus sum, si oppressi aliquem, si
de manu cuiusquam munus accepi,
et contemnam illud hodie, vobisque
restituam. O si talium virorum copia da-
retur qualis proposui nunc! Quid te
felicius, quid illo seculo iocundius? No-
nne secunda ab eternitate illorum tibi tempo-
rum beatitudo videretur? Tu te quaqua versum
procedens, stipatum videres tam inclito
agmine beatorum. En te novi hominis.
Et altum trahens suspirium, tecum loqueris:
Putas fore posse quod dicis? Putas hic
vivere ... sicut omnibus diebus vivere,
ut videam colligatos? O si videam in vi-
ta mea ecclesiam Dei talibus innixam
columnis! O si Domini mei spon-
sam cernam tante commissam fidei,
tante creditam puritati! Quid me
beacius? Quid vel securius? Cum eius-
modi circa me vite mee custodes
pariter et testes cernerem, quibus omnia mea se-
crete secure committerem, communicarem
consilia, quibus me totum refunderem, tanquam
alteri michi; qui si vellem aliquatenus
declinare, non sinerent; frenarent
precipitem, dormitantem excitarent;
quorum me reverencia et libertas extol-
lentem reprimeret, excedentem corrigeret;
quorum me constancia et fortitudo nu-
tantem firmaret, erigeret diffidentem; quo-
rum me fides et sanctitas ad quecumque sancta, ad
quecumque honesta, ad quecumque pudica, ad quecumque
amabilia et bone fame provocaret.
Verumtamen reduc oculos, mi Eugeni,
ad eum qui nunc est curie seu ecclesie
statum et studia prelatorum, eorum presertim
qui sunt in circuitu tuo. Sed de his hacte-
nus ego palpavi, non fodi parietem.
Tibi licet fodere et videre, ut propheta, ...

filio

De sturione

quasi perditi non est quod habeas verum dico
quia facie et fiducialiter nostri non
sunt sed presbiteri aut fratres conati
sunt ... non habent. Non antiquitas hanc non
constituit auctoritas, et si de propria consue-
tudine calumpniam struunt, melius
pristinus ordo conturbaretur
frivolum tamen satis in maiore obti-
nere id voluit. Vos sic invenimus quod
in celebritate duo presbiteri cardinales
priores assiderent, assistentes vero sedentibus priores
precedentes posteriores precedent. Si hoc
sub nomine diguitatis privilegium fecerunt
non debitum est diaconi nomine
illatus debitum est. Diaconi nomine
solempni ipsa administratione inter presbiteros
denique presbiteri ordinata consessione
ambientibus maiestate. Vos ad
pedes sedentes priores. Assistit sicut
decet pastores. In evangeliis legitur
facta contentio inter discipulos quis
eorum videretur esse maior. Et nos si
certam ita te teneret(?) sed contra an
tunc conveniendum palatio domini est
Praestat nobis hic non modo ita sed
quodam intra te sit sed est quae
varia contemplatio qua intendens de
ponere domui tue. Providere his quae
circum tuo et in genere tuo sit. Ego dico
et necessaria. Paulum audi: Si quis
domui sue preesse nescit quomodo ecclesie
dei diligentiam habebit. Item: Si quis suorum
et maxime domesticorum curam
non habet fidem negavit et est infi-
deli deterior. Sed dicas: non te mo-
neo nimis occupatum intendere in-
fimis et quod minimum sit et minimis
impendere quod maioribus debes. Unde te
intricas? Quin te eripuit deus si
iniquum omnia advertant vobis verum
est. Oportet facere etiam non obmittere
illa. Sic ille agens, ut illa etiam oportet. Primum
dicas quod per te ipsum provideat ma-
nus eius per alium sufficit.
Sed unum est custodire ministrorum et curare
ut ... tu prestes quod intendere va-
leas et tue domui. Et dum presertim
de qua scriptum est: domus Israel quam ma-
gna est domus dei, et vacuum ...
apostolice rerum mittere et velut oportet
te autem talem magnis tamen nullus
intentum. Oportet liberum quem nulla
sibi vendicet violenta occupatio; oportet
ingenuum quem nulla de corpore tra-
hat indigna affectio; oportet rectum

quem nulla ex corpore avertat sinistra
infectio; oportet cautum quem nulla
subeat furtiva suspicio; oportet vigi-
lem quem nulla abstrahat abducat
peregrina et curiosa cogitatio; oportet
firmum quem nulla concutiat repe-
tina turbatio; oportet invictum quem
nulla fatiget vel continua tribu-
latio; oportet amplum quem nulla coar-
tet rei temporalis amissio. Huius te
non dubites bonis pensandum et
sentiendum malis. Sic cum dividitis
et danda tantum pro velle regulis
volueris imperari(?). Procurandus quem
implicatus quam pro te molat. Pro te dico
non tecum. Et ne quidem pro te interiori(?) faciens
quidam pro te et alios sit quidam pro alios
et absque te. Eius sapientis intelliget
quod non est quod in te ista dormiret ... Ego vero ad-
quod tua te sub eo quem quidem nonnissime
populum locanda ... palmam ut
dispensator facies. Sed hic si non fidelis
non fuerit fraudabit. Si non fuerit
prudens fraudabitur. Querendus pro-
inde fidelis et prudens quem con-
stituas super familiam tuam. Adhuc in-
utilis est si tertium defuerit. Queris quid?
Sed auctoritas. Quid enim prodest ei
velle et scire queque disponere ut necesse
est, si non potest et vult? Non potest. Danda
est. Sed quod ... facultas agendi libitu. Sed in prima
ergo facultas agendi libitu. Sed in ... prima ... ro-
manis putas fieri. Multo
fidelem qui agere nichilominus ... ratione
nolit ... inde prudentem quam agere ni-
chilominus ratione sciat. Sed fidelis ... solam
quod voluntas te pendit cum ei affati
quod ... tota facultate maneat
supersit. Ultra esse ... tractatore
... subdendi omnes ullius pa-
rentibus ... et ... conditione
ferat(?) ... potestate habeas concludere
et admittere quod voluit mutare
ministros, transferre ministeria ... ad
... qui voluit statim sit omnibus ut
sit et voluntati ... sit omnibus ut omnibus
sit. Sed ... omnibus clandestinas et singu-
laritas delationes non recipias ...
mirans cum magis detractiones ... ce-
perit, et hanc velut generalem esse tua-
tuas regulam ut omnium quam pala-
... dicere quod in aure locutus est
suspectum habeas. Sed ... te indicare di-
cendum coram illo conveniet. ... Dela-
torem iudicas non accusatorem. Itaque
unus omnibus facienda iniungat. Et
uni omnes intendant. Tu illi habeas

recalis

Ego vero a- sedendo tue sub

r̄ agere

ab- ritas

fide vacans tibi et curae tuae, et quibus a fidelis inveniatur. A prudentibus fidelibus potius committendum. Sane quos duobus tenueris his, quamquam si idoneos non reperitur, et si minus fidelem prudentem potius copulo, quam te immergere laborinto aut laborinto. Huic accedito salvatorem sudario reconditum. Hujusmodi quid episcopo turpius quam incubare supellectili et substantiolae suae scrutari omnia, sciscitari de singulis, morderi suspicionibus, moveri ad quaeque perdita et neglecta. Ad verecundiam loquor quorumdam, cunctam substantiam cottidie omnem suam minutatim supputantium, singula de nummis et quadrantibus exigentium rationem. Non ita ille Aegyptius, qui Joseph omnibus traditis ignorabat quid haberet in domo sua. Erubescat christianus christiano suo non credens. Homo sine fide, fidem tamen habuit servo suo, domino sua constituens eum, et hic erat alienigena. Mira res: circumstant episcopos satis superque habent ad manum quibus animas credant, et cui suas committant facultates non inveniunt. Optimi videlicet aestimatores rerum, qui magnam de minimis, aut nullam de maioribus curam gerunt. Sed ut liquido datur intelligi, patientius ferimus Christi jacturam quam nostram. Cottidianas expensas quottidiano recursu scrutinio, et continua dominici gregis detrimenta nescimus. De pretio escarum et numero panum cum ministris quotidiana disputatio, rara cum presbyteris celebratur collatio de peccatis populorum. Cadit asina, et est qui sublevet eam; perit anima, et nemo qui reputet. Nec mirum, cum nec nostros quidem apud nos defectus sentiamus. Nonne ad singulas supputationes iras nostras … quam tolerabilius animarum … quam vicerim … iacturas. … non magis … Minus tu qui alios doceri patimur … tu qui alios docere doctus … plures te fore quam tua … nullo pacto … Fac ut a te … non … quam … sine pastore …

in agros dispergere sine legione pastorum. Et tu te ista sine vilitate minimorum posse tractare confido, cum modo ... studeas. A te autem ... horum multa nescias, plurima dissimules, nonnulla obliviscaris. Sunt tamen quae ignorare te nolim: mores omnium et studia. Non oportet ut vicia domus tuae ultimus scias, quod quamplurimis novimus contigisse. Itaque ut dixi, alia aliis disponantur; de disciplina tu provide. Illud nemini credas. Si insolentior coram te vel verbo vel habitu apparuerit quispiam, tua manus … Tu ulciscere injuriam. Impunitas incuriam parit, incuria … Christi domum decet sanctitudo, decet modestia, decet honestas; harum disciplina custos. Sacerdotes domestici ceteris honestiores et compositiores … la omnibus sit in vultu, in habitu, in incessu … illorum quae circa te sunt, nihil reprehensibile, nihil indecorum pateat. Capillatulos pueros et comptos adolescentes sessitare … certe inter mitratos discurrere caesariatos non decet. Et memento sapientis admonitionem: Filiae tibi sunt? Noli ostendere faciem tuam hilarem ad eas. Non austeritatem tamen suadeo, sed gravitatem. Illa infirmiores fugat, haec reprimit leviores. Illa si adsit odibilem, haec si desit contemptibilem reddit. In omnibus tamen modus melior. Ego nec severus velim nec dissolutus. Quid habet mediocritatem gravitatis … onerosi nec contemptibilis. In palacio papam, domi te praebeas patremfamilias. Ament te domestici tui; si non, facito ut timeant. Utilis quaedam custodia oris, quae tamen affabilitatis gratiam non excludat. Ergo ubi frenanda lingua … aut in convivio. Ille conversationi … sic actu quidem … verbo … Capellani et qui … horum … divinis officiis … non sit … honore condigno … talos tibi provide … ab aliis tamquam tibi … tua accipiat …

quam tu providere illos. tu videris. nec ignorantiam super hoc quae forte ab adulatoribus proponentur de dispensationibus. iudicia quaestionum. quid de cubiculariis. quid de ceteris officialibus dicendum. Verum hoc consideranti nam forma ista olim a te composita retardamur. quod tuo dignius apostolatu quid salubrius ad conscientiam. honestius ad famam. utilius ad exemplum. optius canonum. qui probat avaritiam eos calumpnia(?) et non a conscientia tua alienus est.

Libet etiam quo in lau[..]ca consona(?) de libro. sed in calce voluminis aliqua vel ante dicta quasi epilogando repetere vel addere praetermissa. Considera ante omnia sanctam romanam ecclesiam cui deo auctore praees ecclesiarum matrem esse non dominam. te vero non dominum episcoporum sed unum ex ipsis. porro fratrem diligentium deum et participem timentium eum. De cetero oportere te esse considera formam iustitiae. sanctimoniae speculum. pietatis exemplar. assertorem veritatis. fidei defensorem. doctorem gentium. christianorum ducem. amicum sponsi. sponsae paranimphum. cleri ordinatorem. pastorem plebium. magistrum insipientium. refugium oppressorum. advocatum pauperum. miserorum spem. tutorem pupillorum. iudicem viduarum. oculum caecorum. linguam mutorum. baculum senum. ultorem scelerum. malorum metum. bonorum gloriam. virgam potentium. malleum tyrannorum. regum patrem. legum moderatorem. canonum dispensatorem. sal terrae. orbis lucem. sacerdotem altissimi. vicarium christi. christum domini. postremo deum pharaonis. Intellige quod dico. dabit tibi dominus intellectum. Ubi malitiae iuncta potentia aliquid tibi super hominem praesumendum. Vultus tuus super facientes mala. Timeat spiritum irae tuae qui hominem non veretur gladium non formidat. Timeat orationem qui admonitionem contempsit. Cui irasceris tu deum sibi iratum non hominem putet. Qui te non audierit auditurum deum et contra se paveat. Quod reliquum est de his quae supra te sunt involuta ad disputandum quinto libro deo dante solvere et me pariter absolvere promitto [illegible]

Libri superiores etsi de consideratione inscribantur et titulum tenent actionis admixti tamen dum aliquas non considerationes tuas sed agendas docent vel monent. At quod in manibus modo est sola in consideratione versabitur. Nam ea quae supra sunt siquidem in se stant actu non indigent sed inspectu. non est quod in eis agas quae semper eodem modo se habent et mansura sunt porro aliqua ab aeterno. et hoc velim solerter advertas vir sagacissime Eugeni. quam sit consideratio peregrina quotiens ab illis rebus ad ista flectitur de inferiora et visibilia. sive intuenda ad notitiam. sive appetenda ad usum. sive componenda vel actitanda. Ita tamen ita versatur in his ut per ea illa requirat. haud procul exsulat. Sic considerare vel repatriare est. Sublimior est iste purior ac dignior usus rerum. cum iuxta sapientiam Pauli invisibilia dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Sane hac scala cives non egent sed exules. quod vidit ipse. quamvis sive auctor qui cum diceret invisibilia per visibilia conspici. praesignat posuit a creatura mundi. Et revera quid opus scalis tenenti iam solium. Creatura caeli illa est praesto habens per quod potius ista intueatur. videt in verbo. et in verbo facta per verbum. Nec opus habet ex his quae facta sunt factoris notitiam mendicare. neque enim ut vel ipsa noverit ad ipsa descendit. quae ibi ea videt ubi longe melius sunt quam in semetipsis. unde nec medium requirit ad ea corporis sensum. sensus ipsa sibi est se ipsam contuens(?). Optimum videndi genus si nullius egeas. ad omne quod nosse libuerit te contentus. Alioquin mutuari aliunde obsequium sed est. minus quam a perfecto esse. nec liberum quod de inferioribus eges. Hinc postremo hoc et audistis querelam superiorum quia iniuria est inferiorum operam desiderare. A qua iniuria nemo hominum praeveniri videbitur(?) dicabit nisi cum gratia eruperit in libertatem filiorum dei.

Nempe erit hoc omnibus communibiles de-
et nulla interveniente creatura
solo verbo deo repatriasse. erit hoc
posse de propria corporis in regione spiri-
tuum ipsa est deus. nunc maiorum spirituum
maiora maiora spiritu beatorum. et nec
carnis / super — licet hic vix per partes sed ymaginat
virtus est sapientia est. veritas caritas
summum bonum locus vero absque
et ubi summus vallis est. est vallis
lacrimarum in qua sensualitas regnat
et consideratio exulat, in qua li-
bere quidem et potenter sensus cor-
poris exercitatur, sed implicatus caligat
oculus spiritualis. quid mirum si ope
indigenae advenae indiget filius
hujus temporis viator qui civium functio-
nem quod tamen implere non potest in obsequium
convertere potuit, veritas non fructus
vigens non petens. quod actor
non simplex magnus ille qui usum sen-
suum quasdam veluti opes civium ex-
pendere satagit, dispensando in suam
et multorum salutem. nec ille minor
qui hunc sibi gradum ad illa invisibilia
philosophando constituit, nisi quod dulcius
illud, utilius hoc, felicius illud, fortius
istud. sed omnium maximus
qui spreto ipso usu rerum et sensuum
quantum quidem humanae fragilitati fas
est, non ascensoriis gradibus sed inopi-
natis excessibus avolare interdum
contemplando ad illa sublimia
consuevit. ad hoc ultimum genus illos
pertinere reor excessus Pauli. ex-
cessus non ascensus, nam raptum po-
tius fuisse quam ascendisse ipse se
perhibet. inde est quod dicebat: sive mente
deo — excedimus deo. porro haec
tria ita contingunt cum consideratio
etsi in loco peregrinationis sue vir-
tutis studio et adiutorio gratie
facta superior sensualitatem aut
premit ne insolescat, aut cogit
fugat — ne evagetur, aut fugat ne inquinet.
in primo potentior, in secundo liberior,
in tertio purior. puritatis sane
et alacritatis pennis alis fit ille
volatus. vis tibi has considerationis
species propriis distingui nominibus? dicamus,

si placet, primam dispensativam, secundam
estimativam, tertiam speculativam. horum
nominum rationes diffinitiones declarabunt.
dispensativa est consideratio sensibus sen-
sibilibusque rebus ordinate et sociali-
ter utens ad promerendum deum. estimati-
va est consideratio prudenter ac diligenter
queque scrutans et ponderans ad inve-
stigandum deum. speculativa est consi-
deratio se in se colligens et quantum divi-
nitus adiuvatur rebus humanis eximens
se ad contemplandum deum. puto
advertis aliarum hanc esse
fructum, ceteras vero referuntur ad
istam. quod dicitur videri posse sed non
ipsa. et prior quidem absque intuitu hu-
ius multa serit et nihil metit. sequens
vero nisi ad istam se dirigat vadit sed
non evadit. ergo quod prima optat, secunda
odorat, tertia gustat. ad quem tamen gustum
perducunt et cetere etsi tardius, impri-
ma laboriosius, secunda quietius vero.
denique quinquies satis quam ascendatur,
etiam ascendendum, etiam quo ascendendum.
dixi vos. falleris si id speras. ineffa-
bile est. tu mihi consideras loqui quod ocu-
lus non vidit nec auris audivit et in
cor hominis non ascendit? nobis autem ille
revelavit deus per spiritum suum. ergo que
supra sunt non verbo docentur sed spiritu reve-
lantur. verum ergo quod sermo non explica-
tur consideratio querat, oratio petat, me-
reatur vita, puritas assequatur. sane
cave amoris quae supra sunt. nolite
putare mihi a me proprie loqui locorum
spatia. non ipsum firmamentum
lucidum stellis, non aquas quae super celos
sunt. ista si quidem omnia, et si super loco, pretio infe-
riora et dignitate nature sunt, cum cor-
pora sint. tu porro spiritus es. quo proinde
quaeris frustra quaeris quod non est proinde
porro spiritus est deus. sunt et angeli
spiriti et hi supra te, sed deus natura, ange-
li gratia superiores sunt. unum siquidem
tu et angeli optimum non est. deus
vero non sum aliquo optimus, sed unum
optimum, totus ipse et quae cum eo sunt beati
spiritus. tribus modis velut viis totidem
ista sunt consideratione vestiganda,
opinione, fide et intellectu. quorum in-
tellectus rationi innititur, fides aucto-
ritati, opinio sola verisimilitudine se tuetur.

habent ista duo certam veritatem sed fides
clausam et involutam intelligentia
nudam et manifestam. Ceterum opinio
nil certi habens verum per verisimilia querit
potius quam apprehendit. Omnino in
his cavenda confusio ne aut in-
certum opinionis fides figat aut
quod firmum fixumque est fidei opinio
revocet in questionem. Et hoc sciendum quia
opinio si habet assertionem temeraria est,
fides si habet hesitationem infirma est.
Item intellectus si signata fidei temp-
tet irrumpere reputatur effractor
scrutator maiestatis. Multi suam
opinionem intellectum putaverunt et
erraverunt. Et quidem opinio potest putari
intellectus, intellectus opinio non potest. Unde
hoc accidit? Scilicet quod hec falli
potest, ille non potest. Aut si falli potuit
intellectus non fuit sed opinio. Verus
namque intellectus certam habet non modo
veritatem sed notitiam veritatis. Pos-
sumus singula sic diffinire. Fides
(des) est voluntaria quedam et certa prelibatio
necdum propalate veritatis. Intellectus
(lectus) est rei cuiuscumque invisibilis certa
et manifesta notitia. Opinio est quasi
pro vero habere aliquid quod falsum esse nescias.
(io) Ergo ut dixi fides ambiguum non
habet, aut si habet fides non est sed opinio. Quid er-
go distat ab intellectu? Nempe quod et-
si non habet incertum non magis quam
intellectus, habet tamen involucrum quod non
intellectus. Denique quod intellexisti,
non est de eo quod ultra requiras,
aut si est, non intellexisti. Nichil autem
malumus scire quam que fide iam scimus.
Nichil supererit ad beatitudinem, cum que
certa sunt nobis erunt eque et nu-
da. His itaque expeditis age iam
dirigatur consideratio in ea que sursum est
urbis nostre ac totius illius inco-
latus viis. Cavete et vigilate. Ne
superiores investigabilia questus tibi liceat
vel magis nobis ... donabimur.
Ergo quidem cives spiritus sunt illi po-
tentes gloriosi beati distinctos in
personas dispositos in dignitates ab
initio stantes in ordine suo

perfectos in genere suo corporis etherei immortalitate per-
petuos impassibiles non creatos tales sed
factos id est gratia non natura, mente puros,
affectu benignos, religione pios,
castimonia integros, unanimitate
individuos, pace securos, a deo
conditos, divinis laudibus et obsequiis
deditos. Hec omnia legendo comperimus, fide
tenemus. Ceterum quonam de corporibus eorum
non modo videre non est, sed cum aliquatenus
sit heret sua aliquorum sententia. Et quis
sunt opinabilia magis id ponendum ce- repe-
...erit non docendo. Porro in- rit
tellectu preditos non fide non opinione
sed intellectu capaces qui non putes hos
corporibus et deliciis participes. Sunt
et nova quedam nota nobis sed per
auditum ut quod harum beatitudinum certa quidem
non liquido mortalium percepit auditus
officia merita gradus ordines. Utraque
a nobis cogi et distingui queunt. Sed
eum quod per auditum est, ita non est per fidem,
nam fides ex auditu. Itaque opinando
ista dixerimus ad quid cum celestia nota
innotuerint. Sic me opinari quod de salva
fide aliquid liceat de verbis quorum nota sunt:
angeli, archangeli, virtutes, potestates,
principatus, dominationes, throni, cherubim
et seraphim. Hec nomina. Que significata
corpore nulla nec inter illos spiritus qui
simpliciter angeli et eos qui archangeli nun-
cupantur distantia? Quid sibi vult
gradualis distinctio? Ego puto angelos
dici in parte ... convenientia aliquorum con- tu
siderari quod singuli singulis hominibus dati
creduntur missi in ministerium secundum
Pauli doctrinam propter eos qui hereditatem
capiunt salutis. De quibus Salvator:
Angeli eorum semper vident faciem patris.
Putemus hos superiores archangelos qui conscii
misteriorum divinorum non nisi ob seriis
causas et maiores mittuntur,
ceu ille magnus archangelus Gabriel
missus legitur ad Mariam ob causam
utique qua maior esse non potuit.
Putemus super istos virtutes esse quorum
nutu et opere signa et prodigia in
elementis sive ex elementis facta ap-
pareant ad commonitionem morta-
lium. Unde est fortasse quod in evan-
gelio legimus: Erunt signa in sole
et luna et stellis. Paulo post hos

na virtutes celorum movebuntur.
hij nimirum spiritus per quos signa fiunt
ut virtutes putemus potestates superiores
per quorum virtute potestas tenebrarum com-
pescitur et coercetur malignitas aeris quae
nequaquam nocere sicut vult nec malignari
nisi per posse possit. Putemus principatus
hos quos prelatos quorum modo amne et sapientia
hos quos in terris principatus constituunt. regitur
omne in terris principatus constituunt regitur
limitatur. transfertur. mutilatur. et minuitur
tatur. Putemus dominatos adeo antistes
supereminentie prelatos ordinibus. ut in spiritu
horum acti videatur. ob administratorum
et ad istos tamquam ad duos refri
p[er]g. et ad istos tanquam ad duos. refri-
geria principatum. luctamina prelatu-
ra virtutum. revelacionis archan-
geloum cura et providentia angelorum
Putemus thronos alto etiam ab hiis
volasse recessu. qui eo quod sedent
throni dicti et quo consedent. quod sedet
deus in eis. neque enim sedere in eis. quod
sedere possit. aliis quo nos sederet possit. quid
queris quid alta serenam possessionem. summa
tranquillitate. placidissimam sanctitatem. pacem
quo comperat omnem sensum et intellectum
te quo cognoscit in thronis. deus sabbatum
talis est quo sedet in thronis. deus sabba
tho. mirans omnia cum tranquillitate. placi-
dissimo. plenissimo. paratissimo et tales sic
constituit thronos plenos. Putemus
cherubim de ipso sapientie fonte. ore
altissimi haurientes et refundentes flu-
enta scientie universis civibus suis et inde
nec vis sit. quod propheta loquatur fluminis
impetus letificat civitatem dei. Putemus
seraphim spiritus toto divino igne succensos
succendere universa. ut singuli cives
sint lucerne ardentes et lucentes.
ardentes caritate lucentes cognitione. O tu
qui nostrum bonum est. quod
...

teneat. timendo ... deo
laudando vanne. gaudendo vanno in
... hijs indulgat. tota libertate
volatu pulsat in impetu spiritus
et in profunde ... illabatur. nunc
... lucidissimis mox
pondus. et ... tota ... breve
... et subalterni quod
... illud ... reuspere
... in prima stola. sedem pacis
... nulla magis
... laqueos
... a duo ... regno ut
... in domo domini ... diebus
... et ut videam volun-
tatem et visitem templum eius ... quid
ni ibi videat cor dei ... ni ibi
... voluntas dei bona et
beneplacens et perfecta. Bona in se. placens
in affectibus. beneplacens fructibus. per-
fecta perfectis. et nil ultra querentibus ...
... salutis ... bone volun-
tatis ... clausa ...
... timere.
... digna amare ... nunc
... Seraphim
... quo amet qui ... amet
appellatur. quo amet ... fecit ...
... quo foveat ... quo
... fecit. quo foveat ... quo de-
lectet ... et ...
... ignis ...
... et pro amore
... in cherubim
... quod plenitudo ...
... quod solus sola ...
... totus est lux et ...
... totus est oculus. et
... fallit ...
... claudit. quod ...
... videat ...
... sedere ... thronis ...
... sedeat ... in hijs quod
... ipse est amans ...
... tranquillitas ...
... uita ... qui ... ipse
... et ... probacio
... et probacio

terrene est in dominacionibus quibus est dominus
maiestatis. cuius nutu imperio con
stat omni imperio virtutes et civitas
bonum est terrene est in principatibus
principum per quos omnia. et quorum a car-
dine orbis est ab ipso regnum
imperitate terrene est in potestatibus quorum
potestatem idem principes. quos regere
pertingit. contrarias potestates arcens
et propulsans terrene est in virtutibus
una vbique equaliter. presto est virtu
tem per quam omnia vivificata efficia
tur. invisibile immobile. omnia
tum movente. voluit tenere for
titer. Quae cum in numquam vorata
effecta apud mortales cupere
miracula prius prodigia vocant. Ter-
nere postremo et imitari est in an
gelis et archangelis. veritate atque
sequentia vocis illos cum ille con
tra de nobis quod talium nos et ta
tum nos deprimit rotundae dispensa
tionibus. instruite revelacionibus. pur
gationibus commonite pro volueritate sola
tiari. Si omnia contulit illis spiritibus
ipse qui condidit illos. vnus atque ide
summus spiritus. divinius dans singulis pro-
ut voluit. Et operatur in illis. Sed de
dit operari et illos sed aliter. Ardet
seraphym sed igne dei vel potius
igne deo. quod proprium est vt ad cum
sed non quantum deus. vt quo licet esse
rubinum et ipsa eminet. sed participa
pro veritatis. ac pluit non vt veritas
nec quantum. Sedent throni sed
insidentes sancto iudicat et ipsi
in tranquillitate sed non ad mensura
modum vt pax pacatus. pax que
exsuperat omnem sensum. Dominantur domina
tiones. sed sub domino dominantur. sed summo
sit quando hic est summi superiorum pu
gulari domini. Spirant principatus et re
gunt. sed regentur et ipsi. Ita ut regere
ia non noverint. si neque desperi
vocat tutela in potestatibus fortitudo. potes
tui debet qui fortes sunt. et alii
est fortis et plus. ut tam fortis
quam ipsa fortitudo est. Virtutes propria

magis ipso et potestate satagit quatenus
corda torpentia hominum compescite ceteras prosi in noua
virtus vero in eos mavult. ipsa faciunt ope- aone
ra. faciunt et ipsi. sed in comparatione cognovi
faciunt. Denique tum interest. ut quan
sint propheta dicat ad eum. Tu es deus
qui facis mirabilia magna. Et rursum
quod eo omnium facis mirabilia magna
plus adipisci angeli et archangeli. sed illeger
mavior vobis quae non vero adest. sed inest.
Et si dicas posse inesse et angelum
non inficior eorum spiritum et angelum
quo loquebatur in me. atque ita in hoc
inest angelus suggerens bona. non ingenerans
inest hortans ad bonum. non bo
num creans. Deus sic inest ut afficia
at. ut infundat vel potius ut infundat
et participet. Ita ut vnum deinde. cum
vero spiritum esse. dicte quis non timuerit
sic vna persona. vna re solum sic est
qui adheret deo. vnus spiritus est. Angelus
ergo cum illa. Deus in illa. Ille ut contuber
nalis atque inest. Deus ut vita inest.
Itaque sed ad illa videt in oculis. audit in
auribus. odorat in naribus. in faucibus
gustat. tangit in toto reliquo corpore. Sic
deus diversa in diversis spiritibus operatur. vbi
causa in aliis amante se complexu
in aliis agitatione in aliis alia faciente
post vniuscuiusque delectationem manifestatio spiritus
ad vtilitatem. Quis est hic tam commu
nis in vocibus. tam longe rebus. quomodo
que unius loquitur vbique in pura recondita
maiestate. mundos preuites et apostolus
effugit et effectus alios affectus. Dicam
nos quid loquatur hominibus. Quid exaltatur
tur celum a terra. sic est altitudo sue vic
inue. a viis vestris. Dicimus amare et
deus. dicimus posse et deus. et mul
ta in hunc modum. Sed deus amat ut
caritas. novit ut veritas. Sedet
ut equitas. dominatur ut maiestas.
regit ut principium. tuetur ut salus. o-
peratur ut virtus. revelat ut lux.
assistit ut pietas. Et omnia faciunt
et angeli. faciunt et nos. sed longe
inferiori modo. Non utique bono quod
nos sumus sed quo participamus.

Nunc iam tibi gens istos eius for
mosa sponsa dicere possit. et
tu paululum cum vidisse eos

nitentem quae diligit eam amans est.
non sane ornatu melius. quam quae est
sed ipse deus esse voluit videri, sed ostendo
clius dicere ergo esse ad patrem, ipso quod de
iubente alius coniungere summum gravi
sit nunc ad vos convertit quodam nil eo
petentibus ceteritati alias trinitatis quod deus
esse sit bonum. sit magnum. sit beatum.
sit sapiente. vel quidquid tale de eo dicere-
ris nisi hoc verbo instaurat, cum esse ne
pe hoc est esse. ad hoc omnia esse sit esse-
re tu talia addas. non recipit ab esse
tu talia addas. non recipit ab esse
sit ea duorum vel addidisti sit non
duorum nichil minuisti, sed iam sit in
nominasti alios vidisti hoc tamen singulare
tamen summum esse, Nomine in comparatione
quidquid hoc non est. indicas.

potius non esse quam esse. eundem
deus tunc quod vel est. tamen vel esse
sive ipso. quia vel ipse esse sive esset
ipse sit. ipse omnibus est. at per hoc quod
solus ipse est. qui summum ipsius est. et
omnium esse. eundem est deus. quando per se
deus esse dedit. alterum nobis dare
potuit. sed tempore positione aliquando
adaliquid perdens reperias proprio
tempus dabis. eum obviam sit quas-
tionis prius. Invicias ex ipsum
vim sive quod prius. quod quamquam incepit
tempus non sunt. quod quamquam incepit
positio ipsum nunc cepit. Non propter
aliud esse necesse est. de se cum cepit nichil,
aliud esse nec est. a quo putavit quod non erit dici
nisi forte quis putavit quod non erit dicere
potuisse. ut esse incepit. et fuisse
aliquid. cum quando esset et utrumque esse
non constat. vel permanet
non constituit. constat vel permanet
potuisse prius et vero aliud prius
fuit: prius non fuit. vero certum
neququam cepit. sed totum ab ipso cepit
eundem est deus. cum ipsa non accepe-
runt. ut reciperent. ut creatura si-
tamen eundem est deus ex quo omnia. per
quem omnia. in quo omnia. ex quo omnia
sibi non perimalit. per quem omnia
ne aliud auctore. atque alium opifi-
cem aliud arbitramur. in quo omnia non quasi lo-
co sed quasi in virtute. ex quo omnia tamquam
uno primo auctore eius. per quem
omnia. ne alterum indicaret primum

artifex. in quo omnia velut in domo indu-
catur locus. ex quo omnia non deus quo
quia non est materia deus efficiens causa
est, non materialis. frustra philosophi ma-
teriam quaerunt, non cogitantes materiam
deus, non eam officinam alius officiis
artifex fecit. ipse per se ipsum fecit que ipse
fecit. de nichilo. non sit ex aliquo
fecit quod non fecit illud. at per hoc mor-
tua absit ut de sua incorrupta
incorruptibili quod fecit. tamen nulla fe-
cerit. et si bona corruptibilia tamen
eundem. sit in ipso omnia. ipse ubi-
que nichil nusquam immo totus capiat
locus eundem ubi non sit, cum hoc
quidem dixerint eius sine deo locus
sit corporibus deus. si non parva ap-
prehendisti alius corporibus ipsi. sit hoc ubi
de eo corpore est. quod minus sit. quae
non clauditur loco. eum ipsum non
sit. quod non concluditur loco. et tamen ab
illo sublimi. atque incorporeo non
prius omnia in ipso. sit inter omnibus est de-
nique prius aut dicuntur in mundo esse
alius non ubi est. cumque mundus sicut
ubi est. non est quod quaeras vel ubi est
tu praeterquam vel est. gloria in ipso
est eundem est deus. quod vel melius
cogitari sit. cum aggrediaris non cogitare
sive esse aliquid. quo deus sit. et quo
deus non possit cum sine dubio melius
quo modo non melius deo. sit de quo
est. quod dat deo ut sit et melius
illa divinitate qua dicit deum esse
non aliud quam deum esse fatemur, non
est in deo nisi deus. eundem est inquit
negas deum esse divinitatem. Non. sed
quod hoc est, negas divinitatem deum esse.
Non, sed non alia. quam quod ipse est dicit
sit tu alia innuisti adiunctione
trinitas deus adiungis illa tota
ne totum omnia ergo quaternitatis
tas esse disiunxit. non significat
deitatem deus trinitas est deus
singula trium personarum sit quarta
divinitate addere placet interim
ergo sit quod deus non est. Proinde
inepte nunc adorandam et
puto quod et tu nescis divinitatem deum
tuum adorabis et illi supplicabis
Illa non divinitas quae proprio honore
non aut arrogari divinum

At melius contemplando hoc oro respiciamus
quam pure honorem accipiamus. Multa dicuntur
esse in deo. et quidem sane catholice
quae tamen multa unum aliqui sic diversa
putaverunt. ne quaternitatem theoricam
secundum trinitatem. Sibi credatur dicamus magnum
bonum nostrum et innumera talia
secundum nos esse unum in deo et tamen deo
compositionis. hiis multipliciter deum cogi-
tari non decet quia cogitamus melius
hunc in deo tuo cernere quod est comparatione
simplicitatis ubi in dicto. nam simplex
multiplicari autem fortius. Ideo comparatione ad theo-
ricum plenius / Non multa nequeunt
secundum unam tamen divinitate quae est in ipsa
deo. nisi per comparationem. Asserentes
ergo esse non multiplicem. simpliciter
deum dicitur / et non ad nostrum simplex
pervenisse. neque ad id quod melius
cogitari non potest / tamen non est simplex
quod vel nimium fuit ob originem formae
quia nec ergo vel nimium cogitari
non secundum loqui. nec ubi quidem
in duplo est. erit neque / hoc enim
quod vel duplex est. melius et
multiplicari autem ponendo simpliciter
simpliciter nos. magis deus ipse
catholice est. tamen non secundum hoc et illud
quam hoc et illud. Ergo inquit: Non
quam simplex integer perfectus
quod est per simplex. in quo nichil deficit. nichil
constans. per nichil deficit. nichil
de loco. vel de nobis theorie ... est
ergo deponens in eis / non theoricus quod ad nu-
merum dividat. non quod colligat ad unum /
unum quippe est et non unicum. non per-
tibus constat ut corpus. Non affectibus
disputat ut anima. non formis substat
ut oe quod ferri est. Sed neque formae ut
ipse unum est. Magna laus. Rursus deo.
ut per ab informitate vendicet.
forma una ex toto tibi hoc comite.
Certa pluribus. Deum non semper unum dicere
quod est unum. Cuius locutio sit quasi
perspicio oe. alta locutio indicabit
laus ista ut vulgo dicitur. blasphemiam
valet. Cum non plus est. Illo certe
quam uno. habet nam eius deo. ut
quod plus est ille celebras. Sic cor tamen
ipsum sentire accendere potuit. Deum tamen
ipsum non collocabis. Ipse sibi forte.
Ipse sibi causa est ipse interim quandoque per se
ipsum. et per alterum potior apparet. Ille
potius dicere nunquam vincendo. nec cogi-
tacio tua praevalet illud. quibuscumque in
altum conscendat. ultra est supra quod
cogitare posset. altissimus qui indicandus
est. stature imperium. ultra non citra
quicumque est. Accede adhuc. si potes
ad cor altius. et exaltabitur deus. non
est formatus deus. Forma est. Non est affectus
deus. Affectio est. Non est compositus deus.
merum simplex est. Et ut liquido noverimus
quid simplex dicam. idem quod unum.
tam simplex deus quam unus est. Est autem
unus. et quo aliud nil sic dici possit
unissimus est. Unus est sol. quia non potest
alter. Una luna. quia eque alia non sit
alteri ad quidem deus. Sed plus. Unum quidem
unus est cum sibi. Et hoc vis tibi declarari
declarari. Idem est sibi et unomodo. non
potest unus sol. non potest una luna. Clamat
utique. non esse unum per simplex
motibus illa et defectibus suis. Deus
at non modo unus sibi et idem unus
est. nichil in se nisi se habet. Non quidem
alterationis habet. non in se alteritatis hec
de eo Boetius. Hoc vere unum. in quo
nullus est numerus. nullum in eo aliud. praeter
id quod est. neque enim subiectum fieri potest. forma
enim est. Comparatione huius unitatis hoc
quod unum dici potest. et unum non erit
Trinitas tamen est deus. Quid ergo. Destruimus
quod dictum est de unitate / quia inducimus
trinitatem. Non: sed statuimus unitatem
dicimus patrem. dicimus filium. dicimus spiritum
sanctum. non tamen tres deos. sed unum deum
per unitatem. ut per se loquar absque
numero unus sic tria quo non numerus. Si
unum. ubi numerus. Sed haec numeros quod
numerem. et quod non numerem
Dicta una est. Persone tres sunt. Quid mi-
rum quod vel absurdum hoc. Nichil /
Si persone tres sunt a substantia catholica
dicimus. Non tamen tres persone tres substantie sunt
et una substantia. tres nempe persone quis
nunc neget. Nam vere tres sunt omnibus
notum tamen. Nam vere unum sunt quia
sic tamen facile ut putas complicatum. Di-
cendo tres dicto quod numerum
nab. / Una est essentia. Deus est

substantias. Una est deitas, una est. Non
sunt tres persone nisi in quibus quod non sunt
nisi una natura, illa una essentia, illa
una substantia, illa una divinitas. Catho-
licus esse minime sed dabis personarum
proprietates non aliud quam personas, personas
quoque non aliud quam unum deum, unam
divinam naturam, una divina et in-
divisa maiestate fides catholica con-
fitetur. Una in suppositis, quam sunt substan-
tia personas quamquam sunt. Quam sunt proprie-
tates quod ipse sunt. Aut si dividere quis
contendit, ut personas a substantia vel proprietates
a personis, nescio quo trinitatis se profi-
teri cultore possit, quia tanta rerum
multiplicitate composuerit. Decimas itaque tres
si non ad [illegible] unitatis [illegible]
unum. Si non ad dispersionem trinitatis ne-
que enim vacua sunt, neque absque
sufficiencia causa voces. Quid quod duo
sic possit esse. Sufficiat ei breve si esse
aliquid si non rem [illegible] proprietatem ut am-
biguum opinioni. Si fidei [illegible] Sancte
tu sic magnum est. Et quid de vicendum
non scrutandum. Quo pluralitas in unitate
et unitate [illegible] ipsa pluralitate. Com-
muni sic communitas est credere pietas est
tamen sic [illegible] et vita eterna est. Rerum sic ope
nosse vita. Et vita eterna est. Sicut per ope-
rum corporis. Decem [illegible] [illegible] unitatis cor-
poris [illegible] qui convenientia [illegible]
[illegible] singularis unius fiat [illegible]. Est uni-
tas quoque collectiva [illegible] ubi compa-
ctas multi lapides faciunt acervum unum. Est
multa membra [illegible] constituta sicut multa membra
unum corpus, vel multe partes unum quoque
totum constituunt. Est et coniugalia, qua
fit ut duo iam non duo sunt sed una ca-
ro. Est et naturalis, qua anima et caro unus
homo est. Est unitas [illegible] qua homo
[illegible] non mutabilis non [illegible]
virtutis non instabilis. Est et multi in unum
plurimi sunt [illegible] Est conse-
nsus quia caritate multorum hominum [illegible]
tanta cor unum et anima una. Est et votiva
cor unum. Et anima votis omnibus adherens deo unus
cum anima votis [illegible] Est et dignativa unitas, qua li-
mus est. Est et dignativa unitas qua li-
[illegible] a deo verbo in unam assumptus
unus [illegible] Quid ad illud su-
per personam: [illegible] unitate unum
unum aliquid [illegible] unitatis [illegible]
[illegible] unitatem [illegible] quomodo
quod [illegible] illorum per apostolos [illegible] quomodo

unum. Per corporis nullo. Sed et [illegible]
[illegible] concordiam [illegible] unitas trinitatis. Qua tres persone una
substantia sunt. [illegible] verbo [illegible] qua
corporis tres sunt. Una in persona [illegible]
sona sunt. Porro [illegible] et [illegible]
dei sunt una. Sicut illius unitas
unitatibus non comparatione una ap-
pellari [illegible] sobria quod probat co-
sideratio. Nec abducitur abstrac-
tionibus [illegible] trinitate. Quia hac
trinitate non recipit multiplicitate
[illegible] ut solitudine in unitatibus
Nubes [illegible] dico unum. Non me
trinitate turbat numerus, qui essentia
non multiplicat. Non variat non
partitur. Simplex [illegible] dico tria, non
me arguit [illegible] unitatis. Quia
quoque tria [illegible] illos tres [illegible]
sione cogit [illegible] singularitate redigit
sed me [illegible] fateor et de illa
unitate cum [illegible] ab ista inferiora
unum honore dedi [illegible] ubi
[illegible] et carne [illegible] confusione eo-
rum. Una [illegible] persona [illegible]
[illegible] iudicio personalis unitatis in
[illegible] negat
[illegible] ad illud quod [illegible] unitas [illegible]
qua anima et caro unus est homo. Dic-
tum [illegible] singularis [illegible]
tu homo communione constitutione
quod per hoc constitutum est [illegible]
[illegible] et [illegible] quod ideo est
et deus est. Unitatis cognitione [illegible]
modo ubi tres persone una essentia
[illegible] quadam con-
trarietate tres [illegible] sunt una per-
sona [illegible] inter
[illegible] unitatis [illegible] collocati [illegible]
co utrique [illegible] constitutus est mediator
dei et hominum homo Christus Ihesus. [illegible]
[illegible] in qua quemadmodum ut
salutari [illegible] congrua qua
[illegible] ambobus [illegible] et
salvati, videlicet et salvator. Ita sed uni-
tas duarum [illegible] media uni-
tatum [illegible] alti [illegible]
[illegible] superior [illegible]
tantum inferior superior [illegible]
denique [illegible]
unus [illegible] persona qua deus
et homo unus est Christus, ut [illegible] duo

de se inmutare predicas non erraueris
deum vero hominem et hominem deum ut
catholice pronuncians non alter plene
vel carne de anima vel alterum de
carne nisi absurdissime predicas.
Et si per anima et caro unum sit ho-
mo utrorum. Si non eque potest anima
sit propria prima vitali et propria valida
interiore connectere atque prius affi-
libus astringere per liberam carnem ut plena
diuinitas hominem illum quem predestinatus
est filius dei in virtute. Loquar catholica
et fortis ad stringendum diuina predesti-
nato ab eterno esse eum eundem longe
eternitate eundem diuinitate potentem.
Unde est quod nec morte incidente
nullatenus intercidi hec unitas po-
tuit. Et si carne et anima abiunctione
separatis. Et fortasse hec compatibile quod
sic indignum confitemur est soluere corri-
giam calciamenti huius. Ecce illa
tria sata de uno mixta et fer-
mentata in parte unum. Si quod ad
hec tria diuisit primo non incognite
id in facie videbitur eum bene
ea mulier fermentauit, ut nec
dum ponere quidem sancta carnis et
anime a carne vel anima verbum diuinitatis
separet inseparatione inseparabilis
unitas. Neque eum quem complexione con-
tigit separato potuit unitati per
omnibus permanere in totis tribus. Prius
totum est prius dispunctis duobus ni-
hilominus permanet in tribus unitas
personalis. Accipe vero post unam
personam verbi et carnis etiam
in mortuo homine permansit in utero
virginis ut ponitio ego. Commixtio
hec et fermentatio facta est. Et ipsa mul-
ier que miscuit et fermentauit illa
fermento non incerto fortasse di-
xerim fides marie plane beata
que credidit. Quia perfecta sunt in ea
que dicta sunt ei a domino perficiat non potuit
ea quoniam ipso verbum domini est ferme-
tatum totum et perpetuo fermentatum

fiat ab nobis. tamquam in morte quem in
vita sit unum atque integrum media-
torem dei et hominum cum propria deitate homi-
ne proprio. Unum addite est hec in admira-
bili sacramento iuxta nostrum salutorum nature et
secretissime distinctos. quamdam nouum an-
tiquum et eternum nouum. quamquam que de
nichilo est creata credidit. Nam in ipsa
antiquum carnem que a primo usque homine a-
dam traducta cognoscitur. eternum vero
verbum quod ab eterno patre coeternum illi ge-
nitum indubitata veritate asseritur.
Etenim huius per dictam aduitas trium diui-
ne potentie genus quod fieri sit de nichi-
lo aliquid. de vetusto nouum. eterna-
bilem que de dampnato et mortuo eundem
fecit ad vitam salutem eundem homi-
nibus ipso quidem quod peccato redacti in
nichilum statu quodam vocabimur. ut
simus initium aliquod creature eius. De-
inde quod conuersi a seruitute in liber-
tate filiorum dei translati in nouita-
te spiritus ambulantes. Postremo quod
de potestate tenebrarum vocati ad re-
gnum claritatis eterne. In quo ita et ipse
deus nos fecit in ipso. Alieni sit a vobis
qui ipsa a vobis carnem alienare conata
noua creatura in virgine eterno deo vir- / creata
ginis supplanta impie asserentes. Pulchre
spiritus propheticus loquendi orauit tamquam
prae primo blasphemie impiorum. Egre-
dietur inquit virga de radice yesse
et flos de radice eius ascendet. Numquid yesse
potuit et flos de virga. Sed maluit
de radice. ut cum virga. Inde flo-
rem demonstrare originem demonstrauit
in supplanta carne. cum comperta virgo
nisi noua in virgine quam protulit de radice
forte sub stomachans. Sed adhuc perquirimus
quomodo eundem est deus. Tum qui totiens
ita completum est tum quod diffiditur mecum in-
duo tibi propter eugeni. Solus est deus. Qui
frustra nunquam coepit. Sed nec eum inue-
niri non potest. Docebat te de hac compari-
mentum tuum de suo. Completo edito.
Nam nichil fieri quod ait. Bonus es tu
domine compatibilis in te. Ac quanta te
eundem est ipso deus? Ad vniuersum
perpetuo finis. Et ad eterne salutis
quod ad se conuenit eundem est deus o-
mnipotens voluntas omnipotens. beneuolentia
lumine eterno. incommutabilis ro-

summa beatitudo, creans universa ad participandum. vivificans ad sentiendum. attra-
hens ad appetendum. dilatans ad capi-
endum. iustificans ad promerendum. ac-
cendens ad zelum. fecundans ad fructum. di-
rigens ad equitatem. formans ad benivo-
lenciam. moderans ad servandum. ro-
borans ad virtutem. visitans ad consolacionem.
illuminans ad cognicionem. perpetuans ad im-
mortalitatem. implens ad felicitatem. cir-
cumdans ad securitatem. Quid est deus non
dans ad securitatem [illegible] qui humilium gloria
nisi vera virtus. certa equitatis directio
est enim vocabilis ... atque indeclinabilis quippe
incorruptibilis atque ubique. cui illi ... omnibus pra-
attingens ubique. cui nichil ... nichil ... Quid in
nitas conturbet. nichil est. Quid in
firmitas timidum aut distortum impi-
i haut occ ... et conquassetur. Dic vires quod ob-
stat et conquassetur. aut que negat re-
rum forte offenderit. Quid magis
tetitudo vera et fortitudo est. Quid magis
voluntatibus. tam contrarium et adversum. qui
contrari impingere est et frustra. Sed
se conari voluptatibus. sola pie perfecto amor
oppositis voluntatibus. sola pie ... amor
rerum requiritur pena. Quid tam pena
le quam [illegible] velle quod numquam erit. et se
nolle quod numquam non erit. Quid tam desp-
natum. cui voluntas addicta fuerit non-
tati volendi nolendique. ut ad utrius-
que ... vo ... nichil miserius
... non ... non obtinebit quod vult
moneat. Quid ... non obtinebit quod ut-
et quod non vult. Infelix nichil ... est prime
bit Digne ... ut ad nichil
afficitur. numquam quod decreuit. nichil umquam
locat cadat. Quis hic est. Scio[illegible]
dus ... in quo ... non ... sun
quam recto pravosque concinat. et ubi in-
vice adversantur ... non admittit ... laudat
illo alius est absit ut sit dei ... ipsi in
tibi con similium calcitrare. hoc est non se
invito durum si calcitraverit. Et et turpis
[illegible] ... quid tam in-
vero ... lux ... obscenis flagiciis ... ipso
ipsis obscenis flagiciis ... lucem
... omnis qui male agit odit lucem. Quid
dere ... non potuit ... potuit deci-
dere ... non potuit ... lucet ubique et per non ci-
nat ... omne ... lucet ubique et per non ci-
bus denique ... tenebris lucet. et tene-
bre eam non comprehenderunt. Videt te-
nebras lux. cui est hic videre lucem
... non ... a tenebris. ipsa videt. que
tenebre eam non comprehenderunt. Et videt
ergo ut confundantur et non videt ne
compleant. sunt nec aliud ... et lu-
ce videntur a quo vel a quibus. Ab omni vi-
dente. ut pro multitudine ... con-
sit confusio multa ac ... in-
iquitate ... molestioro-
rum ... non est apertus ... pre-
i celo ... que tenebrosa co-
stia. ... magis velit ... nisi
possit. non latent tenebre ut se
ipsas. Sed videt. quia aliud non videt
opera tenebrarum sequitur illas. non est
quo se abscondat ab illis nec in tenebris
quidem. Hic est qui non mentiri
incorrupta ... Quid vel invictus vel
potius invictus ... semper finit
nequaquam ... a melioribus
ut cessat ... ea que pastus
utique incorruptibilibus ... vita
horrens ... mordacem. et mortem
vivacem. Homo in ... in magnum mor-
tis ... et vite moriens ... sen-
tis ... mors quia numquam ... occidit.
mors que numquam ... occidit.
Si se occidit cuius dei illius ... semel
mori et non morientur. Infelix
qui ... ... nos
et collibus ... nos. Quid ... mor-
tem. mors ... fine ... cum
volunt. Denique immortalium mor-
tem volunt ... et non veniet ... futurum ... vi-
tam ... et non veniet ...
clarius constat mortale atque ... ut
aliquis absque ... memoria ... ne
non ... aliquis ... colligat ... itaque
durabit ... durat et memoria ...
qualis ... feda flagiciis. horrida fa-
cinoribus. vanitate turpida. contemp-
tu ... et neglecta ... sunt
... fuerint et non fuerunt. fuerunt
a maiori. Si non ... sed fecit ...
... non ... unde et si
fecit ... tempore fuit. Si fecisse ... sempiternum
facere in tempore fuit. Si fecisse in sempiter-
num manet. non fuisset ... tempore ... temporali
fuisset ... non est ... peccavit.
quod peccatum ... egisse infelix ...
... omnis ... veritate voce
illius ... et statuam contra fa-
ciem tuam. Deus locutus est cui omnes
adversario. et ubi adversarii ... ut
sit ... querela ... custos hominum ... re-
me posuisti contrarium tibi. et factus sum mi-
chimet ipsi gravis. Sed ista ... et ...
... deo ... quid. et ...
... quia arguitur a deo. ar-

guet a sensu corporeo. Non est parve cause
quod a veritate dissimulet facto a vero
intuitu acie declinet abrupta me-
bris corporis in se collecta cum va-
leat. sopitis sensibus quae in morte sen-
plurimus. Per quos utique curiosus circuit a
se ire solebat in eam quam promittit huius
mundi figuram. Videns turpibus nichil
decere eo conspectione eius perducitur specta-
culum factus deo, angelis, hominibus et spiritibus
quorum mali male omnis locuti sunt. Ve-
rum quam opposita torreta sunt directe caritatis
..... prelate veritatis oppositi-
one sit et pectus ... fremens
confundatur duplici contritione ......
tere eos domine deus meus. Quid est
deus? longitudo, latitudo, sublimitas
et profundum. Quid inquis? tenes te quaternitatem
quam abhorrebas esse professorum
aquinie(?). Abhorrebam sane et abhorreo. Vi-
sum et pertulisse plura. Sed unus est, longitudo
deus per speculum est, per captum meum non per
suo statu divisus est. Sed non ille vo-
ces diverse, sensibus tibi sed unum per
eas significatur, unus quibus non diviso
nec sic in quatuor istos opponens non
dimensiones eius et corporibus intuente
non distinctas personales gloriae trini-
tate adoras. Non nisi trinitati gloria
personis ipsis inest. Fateor et non aliud
a personis. Alioquin sunt singulum corpori deo
esse quatuor sunt, sed quatuor esse quod singulum
est nobis ut qui nos possumus cum deo
simpliciter contendere. Dum contendimus apprehen-
dere unum, occurrit velut quadruplica-
tum facit sicut speculum et enigma per quod
solum interim videre datur. Cum autem vide-
bimus facie ad faciem, videbimus sicuti
est. Nec enim te fragilis acies mentis
nostre quantumlibet vehementer intendens ali-
quatenus replicet. Dispersionem in sua plu-
ralitate colliget se magis adunabit
conformabit quod unitati illius vel potius
unitati illi ut una uni facies
respondeat faciei. Nempe plus ei si-
milis qui videbit eum sicuti est. Beata
visio ad quam incito suspirabat, qui
ait: Quesivit te facies mea
faciem tuam domine requiram. Et quod adhuc

requirendo vos est interim apud eam
quadrigam istam, utpote infirmi
et imbecilles indigentes tali ve-
hiculo. Si forte vel sic apprehendamus
in quo apprehensi sumus, id est huius ipsius vehi-
culi ratione. Nam monitus hoc
ab ipso auriga. Nam et ipse eius quoque
compositione, ut sciamus comprehendere
cum omnibus sanctis quae sit longitudo, lati-
tudo, sublimitas et profundum. Com-
prehendere dicit et non cognoscere, ut
non curiositate contenti, conspecto-
ra cura fructum inhiemus non in
cognitione est fructus sed in comprehensione.
Alioquin sciendi bonum et non facienti
ut sit quidam peccatum est ei. Et ipse
paulus alio loco sic currite ut com-
prehendatis inquit. Quid sit comprehendere
inferius dicturus. Quid ergo est deus?
longitudo est inquam. Quid ista? Eterni-
tas. Haec tam longa est ut non habeat
terminum, non magis loci quam temporis. Est
et latitudo. Et quid ista? Caritas. Quibus
et ista terminis angustatur in deo, qui
nichil odit eorum quae fecit. Ipse denique
solem suum oriri facit super bonos
et malos, pluit super iustos et
iniustos. Ergo et inimicos inclu-
dit sinus iste. Nec hic consistit
sed tendit in infinitum. Quippe non modo
affectum sed cognitionem excedit, adi-
ciente apostolo et dicente: Scire etiam
supereminentem scientiae caritatem Christi. Quid plus
dicam? Eterna est. Nescio si plus forsitan
est quia caritas est. Vides tantae lati-
tudinis quanta et longitudinis, ut perpen-
das non tantam esse, sed ipsam, id est unam,
quae altera non minus una quam duas
ut plus duas quam una. Divi-
nitas deo caritas est. Longitudo propter
extensionem, latitudo propter dispensationem
sub utraque per locales quidem extenditur temporales quoque
angustias, sed libertate naturae non
enormitate substantiae. Tali modo
immensus est, qui omnia fecit in mensura
et ipsius immensus sit, et non modus et
ipsius immensitas. Quid item deus?
sublimitas et profundum. In alto super-
omnia, in alto infra omnia, sequitur in

dignitate in quantum claudicat equaliter stare
cum iudicii firmitate constanter immobi-
liter persistit. Sublime potentiam pro-
fundum sapientiam eius considera. Sed certe
et ista nudat et sua et sublimitas
inintelligibilis et profunditas eque inscru-
tabilis cognoscatur. Paulo admira-
te et exclamate: O altitudo divi-
tiarum sapientie et scientie Dei, quam incompre-
hensibilia sunt iudicia eius et investiga-
biles vie eius. Libet et nos excla-
mare cum Paulo. Homo utrumque in-
venietis in Deo et in Deo simplicissi-
mam unitatem. Sapientia potens
attingens ubique fortiter. Potentia
sapiens disponens omnia suaviter.
Sed una effectus multiplex opera-
tionis quoque diverse. Et illa una res est.
[illegible] longitudo est eternitate, latitudo est
caritate. Sublimitas est ma-
iestate, profundum est sapientiam. Nonne
[illegible] et alibi nos comprehe-
dere non ea disputatione comprehendit sed
sanctitas. Si quo enim comprehendi potest quod inco-
mprehensibile est ut nisi possumus non desinet
amplius ut comprehendamus [illegible]
ergo comprehenditur. Queris quo-
modo? [illegible] comprehendisti et nosti
[illegible] non. Certo et tuo conjuncto [illegible]
[illegible] facit affectio sancta. Et ipsa gemina
timor domini sanctus et sanctus amor.
[illegible] perfecte affecta anima velut quibus-
dam duobus brachiis suis comprehe-
ndit, amplectitur, stringit, tenet et
dicit: Tenui eum ut dilatans certior
quidem sublimi et profundo amori la-
to longo quod respondet. Amor tam
timendum quam potestas cui non potes
resistere, quam sapientia cui abscondi
non potes. Potentat magis timeri deus
alterutro careas [illegible] perfecte
[illegible] timeas illum cui [illegible]
[illegible] omnia videt. Ut magis
potest omnia. Ama item tam admirabile
quam amorem ipse quo amas etiam a-
mantis amabiliorem [illegible] et-
nitas facit quod deus non excidit. Fo-
ras mittit perfectam [illegible]

perveniamus et loquamur [illegible] et hec
[illegible] dilatata amore tuo usque
ad inimicos et altius [illegible]. [illegible]
[illegible] sublimitatem et sublime
profundumque apprehendisti. Aut per manus
quatuor aspectibus divinis quatuor
respondet [illegible] per stupores, per pavores,
per fervores, per pestinos. [illegible] pla-
ne sublimitas maiestatis, pavet
da abyssus iudiciorum, fervorem
[illegible] caritas, eternitas perseverantiam
sustinendi. Animus stupet nisi qui con-
templatur celsitudinem Dei, animus pavet
nisi qui scrutatur profundum sapientie Dei,
animus fervet nisi qui meditatur
caritatem Dei, animus sustinet et perseverat
in amore nisi qui emulatur eternitatem
caritatis. [illegible] eternitatis quedam ymma-
gine perseverantia profert. Denique
sola est tui eternitas reddit [illegible]
potius quam eternitati [illegible] reddit
[illegible] duo. Cum perseveraverit usque
in finem hic salvus erit. Et ne adverte
in quatuor species contemplationis [illegible]
quatuor [illegible] magna contem-
platio est admiratio maiestatis.
Et requirit cor purgatum ut [illegible]
[illegible] libero atque [illegible] facile ad summa levet, interdum
[illegible] aliquas [illegible] tenuit
[illegible] et [illegible] teneat
admiratione. Secunda est necessaria est [illegible]
est eum intuens iudicia Dei, quod
[illegible] aviditatem aspectum divinum vehemen-
ter [illegible] fugat
[illegible] virtutes. [illegible]
ad sapientiam [illegible] virtutum
siquidem bonum [illegible] stabile [illegible]
[illegible] humilitas. Neque [illegible]
illa [illegible] ni nisi [illegible]
est. Tertia contemplatio occupatur
vel potius [illegible]
[illegible] et ne diminuat ingratitudo
[illegible] ad amorem be-
nefactoris. De talibus dicit [illegible] loquens
ad dominum [illegible] tue
[illegible] quarta [illegible]
oblivisci [illegible] conspecta
[illegible]
eternitatis [illegible] eternitatis.

[illegible] : [illegible] est
quatuor species contemplationis

loquimini alit et perennantie dat vigorem. Puto iam facile esse quantum uita sit quatriduum illius apostoli assequentem loquimini. Comprehendit meditatio promissorum latitudinem recordatio beneficiorum sublimitatem contemplatio maiestatis profundum inspectio iudiciorum. Quando adhuc fuerat quod nec satis adhuc invenitur et ut quod minus potest dicendo orando forte quam disputando dignus quaeritur et invenitur facilius. Proinde ibi sit finis libri sed non finis quaerendi ~~Deo gratias nunc et semper~~

vic gw

~~Explicit liber sancti Bernardi de consideratione ad Eugenium papam~~

~~Incipit liber eiusdem de xij gradibus~~ humilitatis

Rogasti me frater G quatenus ea que de gradibus humilitatis coram fratribus locutus fueram pleniori tractatu disserendo tibi transcriberem. Cui ut dignum erat et volens et timens non posse evangelicum consilium implere non prius satisfacere incepi quam sedendo computarem si sufficerent sumptus. Cum autem caritas foras expelleret timorem qui in timebam illudi deinde non computando subintravit alius timor de contrario quo magis timerem periculum de gloria si perfecisse dicerer. Hic timore et caritate velut in quodam bivio positus hesitavi cui magis tuto me crederem. Metuens quia loquendo utiliter de humilitate ipse humilis non inveniri aut tacendo humiliter inutilis fieri. Cumque neutram tutam alterutram cum necesse foret tenendam esse conspicerem elegi potius tibi que possem communicare fructum sermonis quam curari me solum portu silentii. Sit igitur fiducia sermonis hoc et si forte quod approbes dixero tuis precibus possem non superbire. Sin autem quod magis puto nil tuo studio dignum efficere de inexplicito superbire non posse.

Locuturus ergo ~~Capitulum~~ de gradibus humilitatis quos beatus Benedictus non numerandos sed ascendendos proponit prius ostendo si possim quo fructu per illos perveniendum sit ut audito fructu perveniendi nullus gravet labor ascensionis. Proponit itaque dominus nobis et laborem vie et fructum laboris. Ego sum inquit via veritas et vita. Viam dicit humilitatem que ducit ad veritatem. Altera labor, altera fructus laboris est. Unde scio inquis quod de humilitate locutus sit cum indeterminate dixerit Ego sum via. Audi apertius Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Se ergo proponit humilitatis exemplum mansuetudinis formam. Si imitaris eum non ambulas in tenebris sed habebis lumen vite. Quid est lumen vite nisi veritas que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et ostendit ubi sit vera vita. Ideo cum dixisset Ego sum via et veritas subdidit et vita tamquam diceret Ego sum via que ad veritatem duco. Ego sum veritas que vitam promitto. Ego sum vita quam do. Hec est enim vita eterna ut cognoscant te verum deum et quem misisti Ihesum Christum. Sic tu dicis Video viam id est humilitatem fructum desidero id est veritatem. Sed quid si tantus est labor vie ut ad optatum lucrum non valeam pervenire. Respondet Ego sum vita id est viaticum quo sustenteris in via. Clamat ergo errantibus et viam ignorantibus Ego sum via. Dubitantibus et non credentibus Ego sum veritas. Iam ascendentibus sed lassescentibus Ego sum vita. Patet ut reor ex premisso capitulo evangelii cognitionem veritatis fructum esse humilitatis. Accipe et aliud. Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Hic est haut dubium quin veritas secreta a sapientibus et prudentibus id est a superbis et revelata ea parvulis hoc est humilibus. Et in hoc apparet quod veritas que superbis absconditur humilibus revelatur. Humilitatis vero talis potest esse diffinitio. Humilitas est virtus qua homo verissima sui cognitione sibi ipse plus vilescat. Hec autem convenit hiis qui ascensionibus in corde suo dispositis

quod per humilitas

de vitute i virtute, ut dogdu i grad
proficiant. donec ad culmen sublimis
perveniant i quo velut i syon i ipse
culmine posti vitam perspiciunt .
inque benedictionem dabit legislator, qui
dedit legem. dabit et benedictionem
que principium sublimis perducet ad vitam
eternam. vere est legislator noster dulcis
nimis vero et rectus dominus qui dedit legem delinquentibus
et rectus dominus qui dedit legem delinquentibus. sed
tibi i via in via qui deliquerunt. sed
nunc sit qui dulci duo deliquerunt
prius quod dulcis et rectus. et dominus legem dedit
una sublimis per quam redeunt ad cogni-
tionem vite. dat occasionem recuperande
salutis. quod dulcis est. non tamen absque dignitate
plena legis. quod rectus est. dulcis quippe
verus non patitur. rectus quod punire non obli-
ve non patitur. rectus quod punire non obli-
viscitur habet et legem. qua redditur
ad vitam. Benedictus per duodecim
gradus disponit. ut per eum presit deus
precepta ac gemina dilectionis. i quo decem
denarius numerus impletur. ad superiora
tur. ita hoc duodecim gradibus ascendi-
tur. ita hec duodecim gradibus ascendi-
vitas apprehendat. illud quod est in scala
la i a quo typo sublimis Jacob monstra-
ta est. dominus desuper innixus apparuit
omnibus nobis aliud invenit nisi quod
i culmine sublimis. cognito constitut-
vitatis dominus quippe de civitate celestis
vitatis dominus quippe de civitate celestis
prospiciebat super filios hominum. tamquam
vitas eius oculi penetrant falli non
ita falli non noverit. ut videret
si sit intelligens aut requirens deum dum
non tibi videtur de alto clamare
ad dicere requirentibus se. Venite ad
me qui sitis eius. Transite ad me qui concu-
piscitis me. et a generationibus meis
implemini. Et iterum Venite ad me
qui laboratis et onerati estis. et ego
reficiam vos. Venite inquit ad
me vitatem summam per sublimis altiorem
fructu. Ego inquit vos reficiam. Sed
que est refectio quam vitas ascendentibus
promittit. precentibus reddit. Sed for-
te ipsa est caritas. Ad hanc quippe
ut ait beatus benedictus ascensionem
bus sublimis gradibus monachus
perveniunt
Vere dulcis et suavis ovibus
caritas que fessos allevat
Venite ad me qui la. et cetera

debiles roborat. mestos leti-
ficat. iugum denique vitatis fa-
cit suave et onus leve. Hoc cibus
caritas qui medio in ferculo Sa-
lomonis constratus. dumque o-
dore vitutum. velut diversorum generum
singularia pigmentorum et unctorum
reficit. iocundat reficientes. Ibi
siquidem apponitur pacta pax
benignitas. longanimitas gau-
dium in spiritu sancto. et quecumque alie
vitatis seu sapiencie gustus opa-
rati i illa. Et et simulatas in
eodem ferculo sumat epulas. panem
scilicet doloris et vinum compunctionis
quas per vitas incipientibus
offert quibus utique dicitur. Surgite
postquam sederitis qui manducatis
panem doloris. Et et tribuit
contemplativis. ex adipe frumenti
solidum cibum sapientie. cum vino quod
letificat cor hominis. ad que vitas
invitat. Comedite amici
mei et bibite et inebriamini
karissimi. media inquit caritate constra-
vit. per filias Jerusalem. propter
infectas scilicet animas. qui dum adhuc
solidum illum cibum nequeunt capere
pro. lacte interim caritatis propria
ne oleo primo nutriende
sunt. que recte media deputatur
quia eius suavitas neque incipientibus
neque perfectis sanctis negatur. propter liberationem
contemplationis. Dulcedine quidem de-
sunt amorum carnalium dele-
ctationum terroribus. timoris
amarissima potione purgandi.
non dum lactis dulcedine opperi-
untur. Illa i ancilla qua lacte consu-
lari ab introitu glorie gloriosum
delectamur nobis medius. i in hac
tibi ita in mellias quasdam
sorbiciunculas caritatis oportet
ut illos interim pro puero tenentur
ut concenti sint. Sunt igitur alii
sublimiter purgatorius cum dem-
tudine. Ceterus autem contempla-
tivus cum dulcedine. Cum contemplationis
solido cum spiritu ne-
cnon uncti. Dum diebus vitutum
confecti nascuntur super omnem sublimem

Cibabis nos pane lacrimarum et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Lacrimis quibus me invitabit ad illud vel medium ac dulce convivium commune ubi iusti epulantur in conspectu dei et delectantur in leticia. ut non iam loquens sed amans ac dicens. domine noli me condempnare. sed epulando in azimis sinceritatis et veritatis letus cantem in viis domini quoniam magna est gloria domini. Bona ergo via humilitatis. qua veritas requiritur. caritas acquiritur. gloria ... sapientie participatur. Denique sicut finis legis Christus. sic perfectio humilitatis cognitio veritatis. Ille cum venit attulit graciam. veritas quibus innotuerit dat caritatem. Innotescit autem humilibus. ergo dat graciam humilibus. Dixi ut potui quo fructu humilitatis gradus ascendere debeatis. dicam ut potero quo ad pratum benignum veritatis perducat. Quia quod veritatis agnitio in tribus gradibus consistit. prius breviter per partes distinguo quo postea clarius innotescat ad quem eorum veritatis duodecimus perducat humilitatis [gradus].

Inquirimus namque veritatem in nobis in proximis in sui natura. In nobis nosmetipsos diiudicando. In proximis eorum malis compatiendo. In sui natura mundo corde contemplando. Observa sed numerum ita dictum. Primo te doceat ipsa veritas quod prius ipsa debeat veritas inquiri in proximis quam in sui natura. post hec accipies cur prius in teipso inquirere debeas quam in proximis. In enumeratione quippe beatitudinum quas suo sermone distinxit. prius misericordes quam mundicordes posuit. Misericordes quippe cito in proximis veritatem deprehendunt. dum suos affectus in illos extendunt. dum se per caritatem illis conformant. ut aliorum vel bona tanquam propria senciant. cum infirmantibus infirmantur. cum scandalizatis uruntur. gaudere cum gaudentibus. flere cum flentibus consueverunt. Hac fraterna cordis acie mundata. veritatem delectantur in sui natura contemplari. pro cuius amore mala tolerant aliena. Qui vero ita se fratribus non coaptant quod e contrario aut flentibus insultant aut gaudentibus derogant. dum quod in illis est in se non sentiunt. quia similiter affecti non sunt. veritatem in proximis quo deprehendere non possunt. Bene namque convenit illud vulgare proverbium. Nescit sanus quid sentiat eger. aut plenus quid paciatur ieiunus. Et eger egro. et ieiunus ieiuno quanto propinquius tanto familiarius compatiuntur. Sicut enim pura veritas non nisi puro corde videtur. sic miseria fratris verius misero corde sentitur. Sed ut ob alienam miseriam miserum cor habeas. oportet ut tuam prius agnoscas. ut proximi mentem in tua invenias. et ex te noveris qualiter illi subvenias. exemplo scilicet salvatoris nostri. qui pati voluit ut compati sciret. miser fieri ut misereri disceret. ut quomodo de ipso scriptum est. Et didicit ex his que passus est obedientiam. ita disceret et misericordiam. Non quod ante misereri nesciret. cuius misericordia ab eterno et usque in eternum. sed quod natura sciebat ab eterno temporali didicit experimento. Sed forte durum tibi videtur quod dixi dei sapientiam ... didicisse misericordiam. quasi ille per quem facta sunt omnia aliquid aliquando ignoraverit. Si ergo ex his que passus est ... quod in epistola ad hebreos ad id confirmandum invenitur alio sensu quo non videatur absurdum possit intelligi. ut hoc quod dicitur didicit non ad ipsum caput referatur in sua persona. sed ad eius corpus quod est ecclesia. et sit iste sensus. Didicit obedienciam ex his que passus est. in suo corpore. Illa mors. illa crux. illa opprobria. sputa. flagella. que omnia caput nostrum Christus pertulit. quid aliud corpori eius id est nobis quam preclara obediencie documenta fuerunt

~~dom. q̄ nalis~~

4 ridicat

factus ē ad obediēs pr̄ usq̄
ad mortē. qua nitate | ut ipse
petrus | Xp̄s passus ē p̄ nobis vo
~~bis relinquens exemplū~~ ut seq̄
mi vestigia eius. i. imitamini
obedienciā eius. Nichilo̅ ergo ꝗ passus
obedienciā eius. Nichilominus ꝗ hui
ē. diffinit. Quia ꝗ p̄ un̄ hois
pec̄a oēs p obediā vnius p q̄ ia
ꝗ et deus erat. nō dubitauit
mori | ꝗ nō negi inōnoiens
nō erat s̄ d̄r. | ut obediens. ul
nō erat. fe alti alud i p̄o me
niam fili alicui aliud i p̄o me
ꝑe dixisse. Dū tn̄ sibi i p̄a
p̄sona. ul q̄ se latuerit an
ordat ꝗ ipse potuisse accidē
se ꝗ ipse sit q̄ misit a obediē
ꝗ ipse ꝗ dixit | ꝗ caput
docat. ipse ꝗ dixit | ꝗ caput
et corp̄s. Unus ē ꝑp̄us | Non ego
hūs intellectū. qui rcubit s̄ et
alio loco ip̄s ꝑpte sup̄ius ubi
tato uidet apphan | ubi d̄ mu
tatō uidet aꝑpham | ubi d̄ mi
quā eius angelos apprehendit sum
debuit fr̄ibus similari p̄ oīa ut
m̄ittorb̄ fiert

P [= P]

Rōto ꝗ h̄ i. ūba. s̄ ad caput
referenda sit. ut corpi pcēsi
taptari nō possunt | Ꝺe v
bo dei utiq̄ d̄ctū ē. | ꝗ ange
los nō apprehendit. h̄. ē. Non
i vna sibi ꝑsona assumpsit. s̄
semē Abrahe | utiq̄ eius legitur
ubi angelos sicut. h̄ ubi ūbo
ubi angelos sicut. s̄ ubi ūbo
sicut ē. | Caro de carne Abrahe
sicut ē. q̄ ille sumptio
fuit p̄ missionē q̄ ille semē sta
ē. i. ꝑp̄ quā semē ꝑp̄ue debuit
f̄ribus p̄ oīa similari. i. optimi at
f̄rib̄ p̄ oīa similari. i. optinet ac
necessit. ut plus nobis passi
ꝑ exceptō ꝑeccāe
bilis. utaq̄ oīa excepto peccāe
nem in iuriam ꝑcēt. s̄ quēo
quā utit. ut mitior nichi fiet.
qua nitic. ut mitior nichi fiet.
ad. aut ꝗ nō ꝑē ad corp̄
esse. | pe | ad ꝗ paulopost se
refert pe | ad ꝗ paulopost se
nū eo i ꝗ passus ē ipse et tempta
tus. potens ē eis ꝗ tempta
tus. potens ē eis ꝗ temptātur au
xiliari | In q̄bus ūbis quō melius
intelligi possit. nō uideo nisi ꝗ
nō pati ac temptari oīa absq̄ ab

sq̄ peccō quamuis uoluit comunicare
misericors. q̄ ē p̄ oīa fr̄ibus simi
lari. ut sit passus et temptatus
misericors ac tempatiens ꝑ̄e diffiut ꝯ
ꝑp̄niencio | ꝗ quidē ꝯꝑp̄niencio
nō dico ut sapiencior efficeretur
s̄ ꝑp̄inquior uideret. q̄s infirma
s̄ ꝑp̄inquior uideret. q̄s infirma
filij Adam. quos suos s̄ et appel
lare fr̄es nō dedignatus ē. | pas ille
infirmitates comitte nō dubita
uit. q̄ sanare illos et possēt ut
deus. et uellet ut ꝑp̄oimg et dns
fecit ut eadem passus | Unde ysayas
uirū eū appellat dolorē et scientē
infirmitatē. | Et ap̄ls nō inquit
h̄emus pontificē q̄ nō possit compati
infirmitatibus n̄ris | Sed aut possit
indicans adiungit | Temptati aut
p̄ oīa p̄ similitudine absq̄ peccō

B [= B]

eatus quippe. dicit
Esti dei filius i ea forma q̄
ꝯ nō rapina arbitratus ē esse
se equalē p̄ri ꝑp̄ul dubio inspar
philus fuis quū se exinanisset
formā serui accipiens sed misera
tur sibi ubiq̄ ꝯꝑp̄ius nō erat. s̄
ut subiectionē ꝯꝑp̄ius nō erat. s̄
nitam ut obedienciā ꝯꝑp̄niencio
nō nouerat | Sciebat quidē p̄ nāe
nō ad. ꝑp̄iebat ꝑ experiencia | Et ubi
nō at sciebat ꝑ experiencia | Et ubi
minoratus ē nō solū a seipso. s̄
etiā paulominus ab angelis. q̄ et
impassibiles sunt ꝑgratiā nō ꝑ
ipse impassibiles sunt ꝑgratiā nō ꝑ
naturā usq̄ ad illā formā i q̄ pa
ti ac subire possit. q̄ utiq̄ pu
dictū ē i p̄ua nō posset. et i passione
dictū ē i p̄ua nō posset. et i passione
ꝯꝑp̄tus miam. et i subiectione obe
dienciā. p̄ quā tn̄ ꝯꝑp̄ienciā nō illi
ut dixi scia. s̄ nobis fiducia cre
uit. dū ꝯꝑp̄lens misero gnē cognos
cit. dū ꝯꝑp̄lens misero gnē cognos
ub aq̄ longe errauerat. Unus et
ꝑp̄ior nobis | Unde eū ille appe
quāe audeamus i q̄ in ea appellab̄
quāe audeamus i q̄ nūc ap̄ls sua
dete manda. nūc ap̄ls sua
dente monuit eū fiducia ad
ire thronū grē. n̄rē. Quē ni
ire thronū grē. n̄rē. Quē ni
mirū sed alibi scriptū ē. Languores
n̄ros et tulisse et dolores por
tasse cognoscimus. Et ideo ꝗ passus

est. Utique nobis compati [potest] non dubitatur.
Non ergo contra absurdum videri si dicimus
non quidem aliquid scire cepisse quod aliquando
nescierit, sed tamen aliam ab eterno habuerit
per divinitatem, et aliter in tempore didicisse
per carnem. Unde [et] nec extremo diem
sit, id est quod duobus respectibus disponitur
de die ultimo se nescire dixit. Nam
quod illud diem nesciebat in quo omnes
thesauri sapientie et scientie sunt absconditi?
Cur ergo se scire negabat quod scitum est,
quia nescire non poterat, nunquam tamen men-
daciter voluit eis celare quod utiliter
non valuit innotescere. Absit enim
ut vel ignorare poterat cum sapientia sit,
aut necesse mentiri cum veritas sit. Sed
volens discipulos ab inutilibus inquisitionibus
cohibere cognoscere quod inquirebant se
scire negavit. Non omnino quidem, sed
sub quodam quo negare veraciter po-
tuit. Ita et se nescire dixit sub intuitu
quo omnia preterita, presentia et [alias] futura
perlustrando sciebat, sed illud palam faciebat
notum illis carnis sue sensibus com-
ceudo agnoverat. Alioquin id ipsum oris
proprii auctoritas intelligebat. Iam autem
sui corporis archangelum vocificantem
et tuba sonante, in quo sepulti mor-
tui suscitandi sunt, audiebat sed tantum
lig sue carnis. Oves hedorum qui-
bus ab invicem segregandi sunt perspiciebat.
Denique ut intelligas quod ratione co-
gnitio que per carnem fit se illud diem ne-
scire perhibuerit, vigilat invenies. Non
ait Nec ego scio, sed neque ipse filius ho-
minis. Quid est ipse filius hominis nisi nomen
assumpte carnis, eo quod ratione intel-
ligi datur quod deus se aliquid nescire
non imputat quod deus est, sed secundum hominem
loquitur. Alias quippe loquens de sua
deitate, non filius vel filius hominis, sed ego
vel me sepius ponere consuevit, ut est
Amen dico vobis antequam Abraham fieret
ego sum. Ego sum ait, non filius hominis
esset. Et dubium quin de illa eterna dixit
qua ante Abraham fuit est. Alibi quoque
hominum de se opinionem a discipulis inquirens:
Quem dicunt homines esse, non me,
sed filium hominis. Inquisivit excepit quod
se quod sentiebant subinterrogans: Vos autem
non quem filium hominis, sed quem ait me esse
dicitis. Carnalis videlicet sensus de

Filius hominis nescit illum diem nescire

carne ingressus. Nomen carnis
quod ipse est filius hominis posuit. Apostolos
vero discipulos de sua deitate inter-
rogans, non filium hominis sed signanter
me dixit. Et denique Petrus intel-
ligens quod per hoc quod dixerat me,
respectu fuisset, sua responsione ape-
ruit: Tu es inquiens non tantum filius
hominis sed et filius dei vivi. Et utique
si vidisset intellexisset veritatem dixisse,
quod in diebus interrogatis semper inter-
rogans prudenter ad intellectus
competenter quoque ad interrogata respon-
dit dicens: Tu es Christus filius dei. Ecce
videas propositum in una quidem persona
duas sibi naturas: unam qua semper
fuit, alteram qua esse cepit. Et secundum
quidem sempiternam semper esse omnia nosse;
secundum temporalem vero multa temporaliter experti
fuisse, cur fateri dubitas? ut sicut esse
temporaliter cepit in carne, sic carnis et
miserias scire cepisse illo dumta-
xat modo cognitionis quem docet de-
fectus carnis. Et utique genus sicut pro-
toplasti sapientie felicius quod nescie-
runt, que id attingere nisi stulte ne-
quirent quod non potuit. Sed plasmator
eorum Deus, requirens quod perierat opus
suum, miseratus prosecutus est descen-
dens et ipse misericordie, quo illi mi-
serabiliter ceciderant voluit experi-
ri in se quod illi faciendo contra se merito pa-
tiuntur, non sicut quidem curiositate sed mi-
serabili caritate, non ut miser cum mi-
seris remaneret, sed ut misericors factus
miseros liberaret. Factus inquam misericors
non in illa qua felix manens habuit
ab eterno, sed qua mediante miseriam in- miseria
venit in habitu nostro. Porro pietatis
opus quod per illa cepit in ista perfecit,
non quod sola illa non posset perficere, sed
quod nobis non potuit absque ista
sufficere. Utraque siquidem necessaria, sed
nobis hec magis cognata fuit. c 6.

O ineffabilis pietatis excogi-
tatio. Quis nos illa nunquam
misericordia cogitaremus, quam
precedens miseria non inveniret?
Qui illa adverterimus incognita
nobis compassione, quam passione
precedente tu impassibilis per-
duceret? Attamen si illa quam misericordiam
nescit antea non precessisset, ad hanc
cuius miseria mater est non accessisset.

Si non accessisset · non attraxisset
Si non attraxisset non contraxisset
Sin autem contraxisset nisi de lacu
miserie et de luto fecis · Nec tamen
illa misericordiam deseruit · sed hanc mu-
tauit · non minuit sed multipli-
cauit sicut scriptum est / Homines et iume-
nta saluabis domine · quemadmodum multi-
plicasti misericordiam tuam deus · Sed iam
ad propositum redeamus · Si ergo semper es
stat · qui autem non erat miser · ut
p̄s 3 d9 experiretur · quod etiam sciebat / Quanto
magis tu · non dico ut te facias
quod non es · sed ut attendas quod es ·
quod vere miser es · et per dictas mi-
serias vere miser es · et per dictas mi-
seri · quia si aliter scire non potes · nec
forte per proximi malum compatiens
et tunc non attendas · moueris
non ad miserationem sed ad indignationem
non ad adiuuandum sed ad iudicandum
non ad instruendum in spiritu le-
nitatis · sed ad destruendum in spiritu furo-
ris / Vos qui spirituales estis · ait apostolus
huiusmodi instruite in spiritu lenitatis
Apostoli consilium · siue etiam preceptum est
ut mansuete in eo spiritu fratrem egrotantem
subueniat · quo tibi vis subueniri
subuenias · et ut scias quomodo erga
tu egrotas · et ut scias qualiter erga
delinquentem mansuescere possis · consi-
derans in qua te ipsum · ne et tu temp-
teris · considerare libet · quam bene di-
scipulus veritatis ordine sequatur ma-
gistri in beatitudinibus quas supra me-
moraui · per quas misericordes
grauiter ... et apostolus cum spirituales
vocat · ad instruendum carna-
les hortaretur · ad instruendum in spiritu lenitatis fu-
les admonet in spiritu lenitatis fu-
+ struendo quippe fratrem scilicet ad-
misericordes · Opus lenitatis admi-
nistrandis · Apostolus dicit inter misericordes de-
tes · Apostolus dicit quia in semetipsis mi-
putari non potest · quia in semetipsis mi-
seros non est · Item apostolus apte con-
dit · quod superius me comprehendisse
pius videlicet veritatem esse ingrediendam
in nobis · quam in proximis · Sed compatiendo
inquirere beatitudinem quam facilius
potest ad contemplandum · et quam prius

ad perueniendum · quibus contra contemplationem
nec inaspectas misericordias · sed
quam ad praedicandum aliis in spiritu
lenitatis attendas · Aliquin si
monentem non audis discipulum
arguentem time magistrum · qui ypocri-
ta eice primum trabem de oculo tuo ·
et tunc videbis eicere festucam de
oculo fratris tui · Trabes in oculo
grandis et grossa superbia in men-
te est · que quadam corpulentia sui
vana non sana · tumida non
solida · oculum mentis obstruat et
veritatem obnubilat / Ita ut si tam
occupauerit mentem tuam tu te vi-
dere tale qualis es · vel qualis
esse potes · non possis sentire · sed qua-
liter te amas · tale te putas
esse vel speras fore · Aliud quid
est superbia · quam ut sanctus quidam dif-
finiuit · Amor proprie excellentie /
Et nos possumus dicere propriam commen-
dationem · ut ipse excellentie sue tem-
poralibus · Amor non sicut odium veritatis
bene iudicium nescit / Seus iudicium ve-
ritatis audite · Sed audio sed indi-
ctum non potest odire · non potest amare ·
non potest timere / Est iudicium odii
ut illud · Nos legem habemus et secundum
legem nostram mori debet Est timoris
ut id · Si dimittimus eum sic · venient
romani et tollent locum nostrum
et gentem / Iudicium vero amoris · ut
Dauid de filio [illegible] precepit
nisi puero absolon et legibus
ipsis statutum · et tamen in causis
humanis statutum · et tamen i causis
certaminibus · quam in placitis fraternitati
pio · Peccatis amicos suos au-
dio · non debere admitti ad iu-
dicium · ne fallant vel fallantur
amore proprio · Et si culpa amici
tuo iudicio amor illius [illegible] mi-
nuit · ac prius abscondit · quanto
magis amor tui · cum totum te
iudicium fallet · Qui ergo plene ve-
ritate in se cognoscere curat · necesse est
ut remota trabe superbie · que
oculum arcet a luce · ascensiones
in corde suo disponat per quas
in semetipsum ingrediat et proprie
quodammodo humilitatis ad primum

gradiu p(er)tigat (con)tra at vitate(m)
iuncta i(n)s(er)t. ymo se iuncto in
vitate dice(re) potuerit credidi
p(ro)pt(er) q(uod) locutus su(m) ego at h(um)iliatus
sum nimis Cap(itulu)m x

Attendat h(ec) ad tot altu(m) et
exaltat(us) vitiis ... et ad
gradu(m) sc(i)l(icet) p(re)dicto(rum) (com)meniens
dicat i(n) (con)spectu meo o(mn)is homo
mendax (con)putas sicut ordine
david no(n) tenuit putas h(oc) g(ra)t(i)a
no(n) sensit q(uod) dux q(uod) ap(osto)lus q(uod)
et nos post ipos et p(er) ipsos sensi(mus)
credidi inq(ui)t vitati dicenti q(ui)
seq(ui)t(ur) me no(n) ambulat i(n) tenebris
credidi ergo sequendo p(ro)pt(er) q(uod) locutus
su(m) (con)fitendo eamd(em) (con)fitendo vi
tate(m) qua(m) cognovi credendo
postq(uam) at credidi ad iustitiam
et locutus su(m) ad salute(m) h(um)iliatus
su(m) nimis h(oc) e(st) p(er)fecte tanqu(am)
diceret q(uod) vitate(m) cognitam me (con)
fiteri coram me no(n) erubui ad
p(er)fectam h(um)ilit(atem) p(er)veni nimis en(im)
p(ro) p(er)fecte p(otes)t intelligi ut i(n) manda
date tuis volet nimis ...
attendat nimis h(oc) p(ro) valde po(s)
tu(m) e(st) no(n) p(ro) p(er)fecte q(uod) et op(p)osi
tores ... videt(ur) asserere ...
...

(right column)

s(ed) inspirando et (con)parando om(n)is
homo mendax. q(ui)d e(st) om(n)is homo infirmus
om(n)is homo miser et impotens q(ui) nec
se nec aliud salvare possit eodem fal
lax ...

Omnis homo mendax

a se exhibere cupiunt, dum quod displicet quod
sunt, quod utique per se fore diffidunt, velut se-
metipsos lugentes, ad solam consolationem
inveniunt, ut pervenire indignos se
quod sic amore veri esuriunt et sitiunt
iustitiam, usque ad contemptum sui, districti-
orem de se exigant satisfactionem et
emendationem. Sed cum se ad id suf-
ficere non posse conspiciunt, cum omnia fece-
rint quae mandata fuerint, servos se
inutiles dicunt, de iustitia ad misericordiam
fugiunt; sed ut illam consequantur, consilium
veritatis sequuntur: Beati misericordes, quoniam ipsi mi-
sericordiam consequentur. Et hic est secundus gradus
veritatis, quo eam inquirunt in proximis, dum de
suis aliorum necessitates cognoscunt, dum ex
his quae patiuntur patientibus compati
sciunt. In his ergo tribus quae dicta sunt, id est
luctu paenitentiae, desiderio iustitiae, operibus
misericordiae, a tribus impedimentis
quae sunt ignorantia, infirmitate, stu-
dio, contraxerunt cordis aciem mundant,
quo per contemplationem ad tertium gradum per-
veniant. At vero videte quibus
[illegible], quod lectum est male
[illegible] [illegible] quod leviter
[illegible] [illegible] at a se
[illegible]. Excusat in rebus peccatis at
de infirmitate et ignorantia tegunt, ad
[illegible] excusationes in peccatis
... de infirmitate vel ignorantia blan-
diuntur, qui ut liberius peccent libenter
... Quid enim si infirmantur vel ignorant, si
ignorant vel infirmantur? ... peccant ...
profuit ... licet ipse non libere peccaverit ...
sic per uxorem tamen praevaricatus infirmitate
... defendit aut primi martyris lapida-
tores, qui aures suas continuerunt?
... per ignorantiam excusabiles erunt, quos
studio et amore peccandi a veritate
se senserint alienatos? Infirmitatem
ignorantiam praetendunt; studium ingenitum
... amore ... cum infirmitatem
amorem [illegible] veritatis ignorantiam
carnis, fervore iustitiae veritatem ...
... liberalitate repellat ...
... infirmitatem ... veritatem
... agnoscat ... magna ... vita
... veritatis ...
... rubore cognoscat. Frustra ...
... [illegible] ... confitetur ...
et non [illegible] ... confitetur ...
certe iustitiam faciens. Convertere ...

ratur miseriam quam ius ... denique ve-
debuit ... ut quae [illegible] ...
et avari quae concupiscunt ... Ab
omni ergo labe infirmitatis, ignorantiae
studio vel contracta, flendo, iustitiam esuri-
endo, operibus misericordiae insistendo
mundatur oculus cordis, cui se
in sua puritate videndam veritas pro-
mittit: Beati mundo corde, quoniam ipsi
Deum videbunt. Cum ergo sint tres gradus
seu status veritatis, ad primum ascendimus
per laborem humilitatis, ad secundum per affectum
compassionis, ad tertium per excessum contem-
plationis. In primo veritas reperitur severa,
in secundo pia, in tertio pura. Ad primum
ratio ducit, qua nos discutimus; ad secundum
ducit affectus, quo aliis miseremur;
ad tertium puritas rapit, qua ad in-
visibilia sublevamur. C. 8

Iam ut liceat ... mira-
quaedam ac divisa individuae
Trinitatis operatio, si tamen
ab homine sedente in tenebris ineffa-
bilis possit illa capi cooperantium
personarum divisio. In primo siquidem
gradu Filius, in secundo Spiritus Sanctus, in tertio Pater
videtur operari. Vis audire Filii opera?
Si ego, inquit, Dominus lavi vos pe-
des, Dominus et Magister, quanto magis vos
debetis alter alterius lavare pedes?
Formam veritatis tradebat discipulis magister,
qua in primo gradu humili-
tatis innotesceret eis. Attende et
opus Spiritus Sancti: Caritas diffusa est
in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus
est nobis. Caritas quippe donum
Spiritus Sancti est. Qua fit ut qui sub discipli-
na Filii per humilitatem ad primum iam
gradum veritatis pervenerant, ad secundum
per compassionem proximi sub magisterio Spiritus
Sancti perveniant. Audi et de Patre: Beatus
es Simon Bariona, quia caro et
sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus
qui est in caelis. Et item: Pater filiis notam
faciet veritatem tuam. Et item: Con-
fiteor tibi, Pater, quia abscondisti haec
a sapientibus, et revelasti ea parvu-
lis. Videtis quos verbo et exemplo
primus Filius humiliavit, hos quos

Deinde spiritus effundit caritatem. hos tandem in gloria pater recepit filius facit discipulos paraclitus consolatur amicos. pater exaltat filios. qui non solum filius et pater et spiritus sanctus veraciter veritas appellatur. constat quod una eademque veritas. servata proprietate personarum. tria habet in tribus gradibus operatur. Filius quidem instruit ut magister. Spiritus sanctus consolatur ut amicus vel frater. Pater astringit ut filios. Denique filius verbum sicut et sapientia patris primum quidem cum ratione potentiam que racio dicitur. cum reperit carne depressa peccato captivam. ignorancie cecatam. exterioribus dedicatam. clementer assumens. potenter erigens. prudenter instruens. introrsum trahens. ac mirabiliter utens. tamquam propria vicaria ipsam sibi iudicem statuit. Ita ut pre reverencia verbi. cui coniungitur ipsa sui accusatrix testis et iudex contra se veritatis fungatur officio. Ex qua sancta connexione verbi et racionis humilitas nascitur. Alia deinde parte que dicitur voluntas veneno quidem carnis infecta. sed iam racione discussam. spiritus sanctus dignatur visitans placenter purgans. ardenter afficiens misericordem facit. Ita ut more pellis que uncta extenditur ipsa quoque unctione superna celesti usque ad inimicos per affectum dilatetur. Et sic ex hac secunda coniunccione spiritus dei et voluntatis humane caritas efficitur. Utramque vero partem rationem scilicet et voluntatem. alteram verbo veritatis instructam. alteram spiritu veritatis afflatam. illam ysopo humilitatis aspersam. hanc igne caritatis accensam. iam perfectam animam propter humilitatem sine macula. propter caritatem sine ruga. cum nec voluntas rationi repugnat. nec racio veritatem dissimulat. gloriosam sibi sponsam pater conglutinat. Ita ut nec racio de se. nec voluntas de proximo cogitare sinatur. sed hoc solum illa beata anima dicere delectetur. Introduxit me rex in cubiculum suum. Digna quippe que de schola humilitatis in qua primum sub magistro filio ad seipsam intrare

didicit iuxta comminacionem ad se factam. Si ignoras te egredere et pasce hedos tuos. Digna ergo que de schola humilitatis. duce spiritu sancto. in cellaria caritatis. que nimirum proximorum pectora intelligenda sunt per affectum introduci. Unde suffulta floribus ac stipata malis bonorum que moribus et virtutibus sanctis. ad regis denique cubiculum. cuius amore languet admittitur. Ubi modicum hora scilicet quasi dimidia. silencio facto in celo. inter desideratos amplexus placeatur. Et ipsa quidem dormit. sed cor eius vigilat. quo interim veritatis archana rimatur. quorum postmodum memoria statim ad se rediens pascitur. Ibi videt invisibilia. audit ineffabilia. que non licet homini loqui. Excedunt quippe omnem quam nox nocti indicat scienciam. Dies tamen diei eructat verbum. et inter perfectos sapientiam loqui. et spiritualibus spiritualia licet conferri. ~~licet conferri~~ Putas hos gradus paulus non transierat qui usque ad tercium celum raptum se fuisse dicebat. Sed quare raptum et non pocius ductum. Ut videlicet. Si tantus apostolus raptum se dicat esse. quem doctior sciuit ut ductus potuit me qui procul dubio minor sum paulo. ad tercium celum ulla mea virtute. ullo meo labore peruenire posse presumam. ne vel de virtute confidam. et pro labore diffidam. Nam cum quis docetur et ducitur solum ipso quod docente vel ducente sequitur. laborare convincitur. et aliquid ex se agit. ut ad destinatum vel locum vel sensum pertrahatur. Ita ut dicere possit. non autem ego sed gracia dei mecum. Qui vero rapitur non suis viribus. sed alienis innixus tamquam nesciens quibus portatur nec de toto in se. nec de parte gloriatur. ubi nec per se nec cum alio aliquid operatur. Ad primum itaque sine ad medium celum ductus vel adiutus ascendere apostolus potuit. Ad tercium autem ut perveniret. rapi oportuit. Nam et filius

ad hec loquar de spiritu sancto ut innuaret
ascensuros ad patrem / et spiritus sanctus
missus fuisse qui perduceret ad patrem
pater vero loquitur filio et spiritui sancto. Ex
cooperatur. Numquam ait de celo descen
disse a[u]t ad ima loquitur. sufficienter
nobis loquor dico quod vita diu plena
est terra. et pleni sunt celi et terra gloria
tua. et multa loquor de filio / postea
venit plenitudo temporis misit deus
filium suum. Et ipse filius loquitur de se
ipso Exivi a patre et veni in
mundum. Nunc autem dominus misit me
et spiritus eius / loquor et de spiritu sancto pa
raclitus ait spiritus sanctus quem mittet
pater in nomine meo. Et cum assumptus
fuero mittam vobis eum. Haut dubium
quin spiritus sanctus proprie ait in pria prosa
qui spiritus sanctus. proprie ait in prima prosa
lux inaccessibilis non potest / numquam in-
telligunt nisi in celis ut vidimus et
novimus visi in celis. Et rursum
per meos qui est in celis. Et rursum
dicta per me quia eos in celis sunt unde
minime colligo quod quia primo descen
dit Ephesus ut eum videret ad ter
ram celum ascendere non potuit. quo
cum se raptum viderant. Denique
nemo ascendit in celum nisi qui de ce
lo descendit. Et ne putes de po
dictum vel solo quod est David a pre
mo celo egressio eius. Ad quod ibi
non subito raptus. non furtive
sublatus sed videntibus illis in ipsum
elevatus est. Non sicut Helias qui
raptus elevatus est. Non sicut Paulus. Ipse enim vi
rum. Non sicut paulus. Ipse enim ut
propria testante arbitrio hec po
tuit ipso se plus a[s]cendere. Ipse Deus potentia
suum ut omnipotens qui quod voluit ascen
dit ut proprio arbitrio. arbitros et
spectatores et locum et tempus. Dixit
et horam eligens. Videntibus illis
quos tanta visione dignatus est ele
vatus est. Raptus est paulus. raptus
est helias. translatus enoch. Redemptor
vero non legitur elevatus. sed est
ascendit. non aliunde adiu
torio levatus. non ipsius curru vehi
tus. Denique non ipsius curru vehi
culo. non angeli adiuvante adiu
sed propria virtute sublevatus. suscepit
eum nubes ab oculis eorum. Cum hec
audiret ingemuit animus noster
sit. Cum cadentem sustinuit absce
dit suscepit eum ab oculis eorum
suos discipulos. quod et si ipsum non
noverat postea tamen sed ultra iam
non noverunt / Nos vero ad primum
celum per hunc libet filius vocat / Nos
in celo perveniens spiritus agitat ad
tertium quod contemplacionis est exaltat
post humiliat in vobis et dum invita bra
chia locasti me. Et cogitandum in
tenebris et psallat. Et quod bonum et
quam iocundum habitare fratres in unum. De tertio
quippe scriptum est cogitandum ait
vitam Ethiopie ad arthana vitam
rapuit et aiunt. Secretum meum
mihi secretum meum mihi. Sed quid ego
misor superflua magis loquacitate
quam spiritus vivacitate. duos celos
superiores vero. quia nondum pedibus
superiores vero. quia nondum pedibus
calcavimus in inferiori la
qui repetens ad hec sub inferiori la
bore ad quod tamen ipso invitante quo
et vocate in scala coepi. Clamat
in profunde iter est quo ambulat in salu
tem dei / iam dum sum in inferiori
profundo / iam ad vocem vel compulsio
vocavit me et ego videbo illum qui
vocavit me et ego porrigo dexteram
manum tuam porrigo dexteram
cum quando duce gressus meos dirui
averas. Sed ego lentus ascensor
nevorarsi. Sed ego lentus ascensor
viator dum tenebra quo / Ne inclite
tenebre me comprehendat at si mea
fuga fiat in hyeme vel in sabbato / Dum
nunc ad lucem cum tempus acceptabile est
dies salutis est. Per festa dissimulo
quid moror. Ora pro me frater
fily. socie. et parentes per ipsius mea
Et quod est in duo omnia omnipotentem. Quoniam
per pigrum roboret potestate ut tamen non
pigrum. In vobis superbie et per eum
veniat in nos superbie et per eum
pes pigri pedibus non est. ut ad
veritatem ascendat / Tolerabilior
est tamen isto quam in ea stare non potest. ut
hoc ubi expulsi sunt et non potue
runt stare et hic de superbis. Et quia
de illorum capite / quia dicto quod de Sup-

fi

vniuersos filios superbie et ipse quippe
in qua in veritate non stetit et alibi
videbam sathanam cadentem de celo
quare lucet nisi quia superbia se mittit
et super me videntur. quia alta a longe co-
gnoscit superbientem. et illa super me terribiliter
intonet voce. Tu quidem filius excelsi
eras. sed sicut homo morieris et sicut unus
de principibus cades. Quis non absque
tonitrui voce formidet. Quippe
lubricus ad tactum angeli nervus
femoris Jacob emarcuit. quem an-
geli superbientis intumuit. emarcuit
nervus. utinam et nervum meum an-
gelus tangat. ut marcescat. si forte
expediat infirmitate incipiam proficere. quia
corpus mea infirmitate non possunt nisi de-
ficere. et ego potius quod infirmum est dei
fortius est hominibus. Et quidem apostolus de eo
nervo conquestus. quem angelus non dum
sathane colaphizabat. Responsum au-
divit. sufficit tibi gratia mea. nam virtus
in infirmitate perficitur. Que virtus? Apostolus
videat. libenter gloriabor in infirmita-
tibus meis ut inhabitet in me virtus
Christi. Sed non dicam forsitan intelligis
de qua specialiter dixit. Quia preter omnes
virtutes humilitatis pro omnibus tamen una sit
humilitatis nobis ipse commendat. Cum
ait discite a me quia mitis sum et
humilis corde. Libenter igitur et ego domine
Ihesu gloriabor si potero in infirmita-
te mea. et in mei nervi contractione
ut tua virtus id est humilitas perficiatur
in me. Ita sufficit tibi gratia tua. cum
defecerit virtus mea. pedem sustento gratie
fortiter figens. et nervum quem infir-
mus est leviter trahens. securus ascen-
dam humilitatis. donec veritati adhe-
rens. ad latitudinem transeam caritatis
Tunc psallam tibi gratiarum actione. et dicam
Statuisti in loco spacioso pedes me-
os. Sed arta via cautius scanditur
incedit. sic ardua scala. tutius
pedetentim ascenditur. et mirando
ad veritatem. licet pigrius. tamen infir-
mus claudicando attenditur. Sed heu

quia incolatus meus prolongatus est. Quis
dabit mihi pennas sicut columbe quibus
velocius volem ad veritatem. ut iam
requiescam in caritate. quia quia desunt.
Deduc me domine in via tua et ingrediar
in veritate tua. et veritas liberabit me
Verum quia de illa descendi. nisi ei prius
levius inclinavit descendissem in ascen-
dendo tam diu tam graviter non labo-
rassem. Sed quid dico descendi? nisi for-
tasse rectius dixero cecidi. nisi
forte quia si nemo repente fit summus
sed gradatim fit pessimus sed paulatim de-
scendit. Alioquin quomodo stabit illud im-
pius cunctis diebus superbit. Deinde si
sunt quos videtis hominibus recte et tamen
ad malum declinant. Est quomodo via de-
scensus sicut et ascensus est via que ad
bonum. et via que ad malum. Tu igitur ma-
lam. elige bonam. Si per te non potes. o-
ra cum propheta et dic. Viam iniquitatis
amove a me. et de lege tua mi-
serere mei. Illa scilicet lege qua dedi-
sti delinquentibus in via. id est derelinquen-
tibus veritatem. Quibus ego unus sum
qui vere a veritate cecidi. Sed numquid
qui cadit non adiciet ut resurgat?
Propterea viam veritatis elegi. qua ascen-
dam humiliatus. unde superbiendo de-
scenderam. Ascendam inquam et psallam
Bonum mihi domine quia humiliasti me. Bo-
num mihi lex oris tui super milia
auri et argenti. Duas tibi videtur
David vias proposuisse. sed unam novi-
mus esse. tamen a se diversa et diversis
nominibus appellata. Una iniquitatis propter
descendentes. alia veritatis propter ascendentes.
quia eisdem sunt gradibus ascenditur in solium
et descenditur. Et eadem via itur
ad civitatem et reditur. Una ianua
hostium est ingredientium domum et egre-
dientium. Per unam denique scalam
ascendentes angeli et descendentes
Jacob apparuerunt. Quo hoc spectat?
quid ut videlicet si ad veritatem redire cu-
pis. non necesse sit viam querere no-
vam quam non nosti sed notam qua
descendisti. quis reversis gressibus
tuis per vestigia sequens per-

per eorum contrarios humilitatis ascendas, per quos superbiendo descendas. Ita ut quo duodecimus fuit superbie descendenti, primus humilitatis sit ascendenti; undecimus secundus, decimus tertius, nonus quartus, octavus quintus, septimus sextus, sextus septimus, quintus octavus, quartus nonus, tertius decimus, secundus undecimus, primus duodecimus. Superbie gradibus in te inventis, immo recognitis, iam non laborabis ingrediendo via humilitatis.

~~De primo gradu superbie~~

Primus itaque superbie gradus est curiositas. Hanc autem talibus indiciis deprehendes. Si videris monachum, de quo prius confidebas, ubicumque stat, ambulat, sedet, oculis incipientem vagari, caput erectum, aures portare suspensas, e motibus exterioris hominis interiorem immutatum agnoscas. Vir namque perversus annuit oculo, terit pede, digito loquitur, et ex insolenti corporis motu recens anime morbus deprehenditur, quam dum circa se torpescit incuria sui, curiosam in alios facit. Que enim semetipsam ignorat, foras mittitur ut hedos pascat. Hedos quippe, qui peccatum significant, recte oculos auresque appellaverim, quoniam sicut mors per peccatum in orbem, sic per has fenestras intrat ad mentem. In his ergo pascendis se occupat curiosus, dum scire non curat qualem se reliquerit intus. Tu vero, o homo, si te attendas vigilanter, mirum si ad aliud unquam intendas. Audi, curiose, Salomonem; audi stultum sapientem: Omni custodia, inquit, serva cor tuum, ut omnes sensus custodiendo vigilent ad id. Quo enim a te, o curiose, recedis? Cui te interim committis? Ut quid audes oculos levare in celum, qui peccasti in celum? Terram intuere, ut cognoscas teipsum. Ipsa te tibi representabit, quia terra es et in terram ibis. Duabus tamen ex causis inculpabiliter oculos levas: vel ut petas auxilium, vel ut impendas. Levavit oculos suos David in montes, ut peteret; levavit et Dominus super turbas, ut

impenderet. Alter miserabiliter, alter misericorditer, ambo inculpabiliter. Tu quoque si loco, tempore et causa consideratis, vel tuam vel fratris necessitatem oculos levas, non solum non culpo, sed plurimum laudo. Illa enim operatur misericordiam, illud commendat miseriam. Si vero aliam ob causam, non David, non Dominum, sed Dynam vel Evam, non Christum, non Dominum, sed Dynam et Evam, immo Sathanam imitatorem dixero. Dyna namque dum ad pascendos hedos egreditur, ipsa patri et pudica virginitas rapitur. O Dyna, que vis videre alienigenas, que necessitas, que utilitas? An sola curiositate? Et si tu otiose vides, sed non otiose videris. Tu curiose spectas, sed curiosius spectaris. Quis crederet tunc illam tuam curiosam otiositatem vel otiosam curiositatem fore tibi non otiosam, sed tibi tuisque hostibus tam perniciosam? Tu quoque, o Eva, in paradiso posita es, ut cum viro tuo operareris et custodires illum; si quod iniunctum est perficeres, in meliorem transitura locum, ubi foret quoque tibi nec aliquo opere occupari, nec de custodia sollicitari opus esset. De ligno paradisi ad vescendum tibi conceditur preter id quod dicitur scientie boni et mali. Si enim cetera bona sunt et sapiunt bonum, quid opus est edere de ligno quod et malum sapit? Non plus sapere quam oportet sapere. Sapere enim malum non est sapere, sed desipere. Serva ergo commissum, exspecta promissum. Cave prohibitum, ne perdas concessum. Quid tuam mortem tam intente intueris? Quid illuc tam crebro vagantia lumina iacis? Quid spectare iuvat quod manducare non licet? Oculos, inquis, tendo, non manus. Non est interdictum ne videam, sed ne comedam. An non licet oculos quo volo levare, quos Deus posuit in mea potestate? Ad quod Apostolus: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Etsi culpa non est, culpe tamen indicium est. Nisi enim mens tua minus se curiose servaret, tua curiositas tempus vacuum non haberet. Etsi culpa non est, culpe tamen occasio est, et indicium commisse et causa est committende. Te enim

inuecta ad aliud facit interim in
tortuosum serpens illabitur blando al
loquitur blanditiis rerum mendaciis
timore contegit. Regnum inquiens
morieris auget curam. Dum medita
gula acquiescit ... dum suggere
rit cupiditate. Affert tandem prohi
bitum et aufert concessum porrigit
pomum et subripit paradisum. Haec
sit virgo pictura et periturosque
sitia parit et parit salus non de
sitit partus nascimur morimur
nascimur morituri quia prius mori
mur nascitur propterea gemens ingre
ssus omnes filios tuos usque in hodier
num diem [illegible]

cv. Sed et tu sequaciam siletur
suis non in paradiso sed in deliciis
paradisi positus es. Ad omnes
quem debes ... plenus gloria cre
stus decoro. Aliorum te ne quid
et fortuna te ne similitatis suos
tra in te. Ne tactus a te sed am
bulas in magnis et mirabilibus
super te. Sed quid interim quoque ob
intendis ad aquilonem. Ia terri
do. Iam te propicio nescio quam pre
te tuis alta ciuitate ...
inque sedem meam ad aquilonem
ciuitas astantibus celicolis. Dum
sede solus assistas. Fratris concordia
tocius celestis patrie pace regni
quietus in te est tranquillitas trinitatis
infestas ... intra te miser tuo
pietas durat. Ut propter te singu
lari non dubites cunctis propter mo
lestia. In initio facie regi ...
milium ministrabat ei et decies
centena milia assistebant ubi ne
mo sedet. Prophete non solus re
sidet super cherubin. Cui a ceteris
ministrari. Et tu nescio quam preterea
differentiis ... tuosque
inquirendo ... suadere
do sede tibi collocas in celo
ut sis plus altissimo quoque sine ea
fiducia mereris ... rex

preesse sine ... cogitata modo
sicut hic altissimo. Prius tam
respicere volente an vole
te. Sed quoniam malum est ... ma
chinaris, an velle an ignorare ...
cum optima voluntas perfecta est
... at et prie et nolle non du
bitas. Sed non posse ... putas
at ... te ... dubi
tauerit dubitare te non ...
de ... potentia ... commoda
sua ac bonitate conditoris quia te de
nichilo potuit tale facere tu
condere noluit. Quo dum
constituit estimas quod fieri nolit
ac refelle possit ac fortem te
videas complecti immo a te ima
ri quod post te ac ... a tu
plus in ... frequentata ...
vulgarit dici ... natus deus
Temerarios suos nutrit
An oculis tuis nequam est de
cuius bonitate ... fiducia ne
phanda sumus ... et tam
potestatis impudens. Et tam potestas
sua audax. Hic est cum omni spe
cia ... Sed est iniquitas
hic est quod cogitas. Sed est iniquitas
quia meditaris in cubiculo tuo
et ... creator operis
sui destruat ... quia
... cogitatio
mea ... et est non placet
ei talis cogitatio ... bonus est
... velit effugiam ergo ma
... potestas est ...
... timendum est ... et tu bonus
est non ut ei placeat malum me
ditatio nisi sum opera quippe
... voluntas ... ali
quid velle ... ad ...
... quicumque ... ce
lus non valet velle ultra
quam ... valet quam
bonitate ... [illegible] c. ii.

Fallis te miser, fallis
te nimis non deum te fallis
et mentitur iniquitas tibi non deo

dolose quidem agis sed in conspectu eius
te ego fallis non deum. quod de magis
eius bono intenditur tu magnum et cogi
tas malum. aperto iniquitas tua
inuenitur ad odium eius. maior iniqu
itas sua quam ut sic inde creator a te
contempnatur unde plus amari me
batur. est maior iniquitas quam
tu de potentia dei non dubitas
quin te destruere possit. quem ledere po
tuit. tocius et de multa eius dul
cedine qua speras cum nolle vin
dicare tu possit. mala pro bonis.
odium pro dilectione retribuas. et utique
iniquitas. non tam momentanea
iniquitas digna est sempiterno. quia
sed odio digna est sempiterno. quia
tuo dulcissimo et altissimo domino licet
infinito. deposcebas tu ut aspiras
equari. quatinus se uideat et doleat
dum potuit sperat te cum nollet nocu
erat eum posset. quamuis eligatur
dolere quam patiatur per se possit
quidem dicere si uelit. sed per dulcedinem
sit eius uelle non posset forte
si talis est. qualem putas. tanto nequius
agis. si non amas. et si ille aliquid
si pati. tamen si potius. quam ipse alias
faciat contra. quanta malicia est. ut
tu non parcas illi quem ipse non potest pa
tiendo tibi absque tamen absque praeter
utique dulcis est iustus non sit. qui sit
dulcis et iustus esse non possit. tum
melior sit iusta dulcedo quam remis
sa; immo uere non sit dulcedo sine iu
sticia. contra igitur clementia dei bonitate
qua gratis feruntur. ingratus existis
qua gratis seruit. qua oppressus non es. nec
iusticiam uero qua oppressus non es. nec
tuis. idem audacter committis iniquita
tem de qua tibi falso promittis impunita
tem iam erat punitus iustum quia
bonum nosti. cadens in foueam quam
parasti amatori ut dum sic tale in eum
pona machinaris. qua tu valeat
tare si uelit et ut putas non vale
ret uellet. et ideo non tamen contra bonitate
qua uenientem oppressus tu illa punire
tale iustissime iustus deus in te retorqueat
penam. quod nec valet ut vel pati pena
impune bonitate offendi. sicut utique
temperas in iudicio penarum ut sic ue
lis reses non negat uenia

Ceciditi tu diuinitatem tuam et coram
penitens. non posse uelle et non ut
pena careret. Sed iam audi talem pena
celo uenerit tu quod peccasti est. tua autem
stabellum peccandi meorum non dixit
oriens aut occidens et una aliqua
celi plaga. sed totum in celum peccasti
est non potes in parte celi ipse celum
illo totum elegit. propter in terra non
potes. quia est peccandum eius stabellum
terra etenim locus solidus est ubi petra
ecclesia fundata super firma petram cum
fratres. de celo pulsus in terra manere
non potes. elige si tibi in aere
locum. non ad pedes dominum sed ad volan
dum. ut temptasti concutere statum
ciuitatis. pena sicut tenues fluctu
ationis. Ita ego fluctuare inter celu
et terram. Sedet deus super solium excelsum
et eleuatum. et plena est omnis terra ma
iestate eius. ut nunquam nisi in ea
inuenias locum. Seraphin namque
alis quidem alios sine contemplatus
de throno ad stabellum. de stabello
de throno ad throno uolantes. Alios caput
ad thronum uolantes. Alios caput
dum pedes et uelatos. ad hoc ibi po
sitos puto. ut sic peccanti homini pa
tres puto. ut si peccanti homini pa
dei per cherubin prohibeat ingressus
ita et per seraphin. tunc tamen ex modo
imponatur. quod ut celi iam magis
impudenter qui prouidet archana. ei
uenis. ut celi nusquam consistas
terris. sed solum celestibus cordibus super
bos. quod nec inter celum et dignaueris
sed celi honoribus. sic uero et coepit in
celo et pedes in terra a te abscon
dat. et quidam tamen medium tibi in
datur quidem. ad inuicem dum aut aperit
donandum. ad inuicem dum discordat
permittitur. dum prospicias in ac depre
hendes quidem apte et accedatis ange
los intueris. Sed quod uel audeant i
nobis uel incipit si celis potius ne
pus. O lucifer qui mane oriebaris
immo non iam lucifer sed noctifer
recte tuus cursus cadit ab oriente
ad meridiem et tu preposito or
dine tendis ad aquilonem
quo magis ad alta festinas ue
lum tamen tenebrosis. O tenebrosi in labore

tue cuiosptatis ingre ponam in sedem ad aquilonem, ut aquilonem sunt corpales. ut sedem suam cum sit spus intelligo insatiabilem puto aute p aquilone reprobum dos homines fuisse designatos, pro dos homines in sedem ptate i illos. qd utique in putia dei. quito ei vicinior ta to ceteris pspicacior prudentius illo quidem sapie radio choruscantes. illo spus amore fer vescentes. velut varium repetis locum assistasti sup illos dum. quos quadam tue acuiae claritate psudequam tue malicie cstibus inflammatus. ut quo altissimus sua supra ac res. ut quo altissimus sua supra ac bonitate ... filius pue obediencie habeat ita et tu sup omnes filios supbie constitutus. tua eos astuta malicia ac maliciosa astucia regeres pgo altissimo filios eos.

12 Sed miror an i [illegible] dei sapiencia ut i speria tunc preuiderit pvitatum. Cur non cadere prudisti quia impassua sunt. ut tu tanta misteria cupiens pvitari ut velles ingere posse qm scilicet sub te aut no opprediebat pcrim bem prinope apt plagam illarum tenebrosarum qm pvitatem tenebrarum harum. Sed credibilis e q no prudisti aut aperte illa causa qua pulus dixi. qz dei bonitate attenderis. Dixisti i corde tuo. no requiret. neque impie demum irritasti. aut qz inter pvitatem te o culo statim supbie trabes oc ut quia intposita capud vide no potuit. Sic ioseph tu sua prudisset exaltacionem. no psumit sui vedicionem exaltatio quos pdr est vedicos qm exaltacio no qd tantum pvarchatum. i supbiam credidero incidisse. sic ut eos opcaui pulo pabat. ep hy q futura prudet possit phetice et s no oia. no ideo tu putasti sut illa vidisse. sed tu coerdidit i eo. q sua somnia que adhuc adolescentulis narrabat. quo ter misterio ignorabat. vanitate misterio posse notari. Ego tu misterio magis pue simpliciter pueri. depu

tandum arbitror qm vanitati, q tu sua fuit. p ea q passus legitur potuit comprari. no utilis cum aliquo aliquem de se p reuelacionem iocundam. monstratur sic et s Euang aug. absque vanitate fuit no sit. no nunq tamen veniet qd ... fratur c. sic tu ut sua vanitas impunita no sit, quia magnitudine ad reuelacionem ... ... omnis i se ut leuit exultauit. Sed et medicus no solum unguento sed igne utitur eum fero qd i vulne putrido superfluum excreuit. peccat vitet ne sanitate q ep unguento pcedit. impedit. Sic medicus aiarum deus huius aie pcurat temporibus immittit tribulatos ... afflicta et humiliata. gaudium vitet in luctum. reuelacionem putet illusionem ... sit ut et vanitate careat. et vitas reuelacionem no pcrat. Sic paulus ... lencia. p stimulos carnis repmitur et ipse reuelacionibus crebris attollitur. Sic zacharie infidelitas. lingue ob ligacione mulctatur et angeli vitas ... no i ipse manifestata sic ... ... no mutatur. Sic p gloriam ... et ignobilitate sufficiunt. dic ... plana dona q recepit communi hominem vanitate pulsari sentiunt. ut dum sup se veritate ... gratiam aliquis cernunt. no obliuiscatur q sunt. Sic quid de reuelacionibus ad tuorum de quibus ut licet p ... inter misterium in mini- sterium unde occasio supta e tuam oudire velle et regibus angelum aut capiu sui. sic ipso tuisse prude illa qua pa accepit in regibus homines diuacione. ut tu sua no ... dampnatos deq' etia no illis ... motus magis qm soluis. tota disputaciuncule ... sunt, q p tuo ... pitate auitate accedit. qd pius ... qd affectauit illicite. ... sumptuose fure i i gradibus supbie. sic tuiosptas vedicat si locum. q ... inuenta e inicium oib coie pti. Sed ... acius cohibeatur i leuitatem ... gradus e ato delabi

Secundus gradus superbie

Monachus ergo qui sui negligens alios curiose circumspicit, dum quosdam suspicit superiores, quosdam despicit inferiores, et in aliis quidem videt quod invideat, in aliis quod irrideat. Inde fit quod pro mobilitate oculorum levitate animi iam sequente, nulla utique sui cura aggravatus, modo superbia ad alta se erigit, modo in imo per invidiam nequiter tabescit. Nunc per excellenciam pueriliter hylarescit. In altero nequam, in altero vanum, in utroque superbum se exhibet: quia et quod superari se dolet, et quod superare se gaudet, amor proprie excellencie facit. Has autem animi vicissitudines nunc pauca et mordacia, nunc multa et inania, nunc risu, nunc luctu plena, semper vero irracionabilia indicant verba. Compara, si vis, hos primos duos superbie gradus ultimis duobus humilitatis, et vide si non in ultimo curiositas, in penultimo levitas cohibetur. Sicque in ceteris reperies, si alterutrum comparaveris. Sed iam ad tercium docendo, non descendendo veniamus.

C[apitulum] xiiii

Tercius gradus superbie c[apitulum] xii

Proprium est superbis leta semper appetere et tristia devitare, iuxta illud: Cor stultorum ubi leticia. Unde et monachus, qui duos iam superbie gradus descendit, cum per curiositatem ad animi levitatem devenerit, cum gaudium quod semper appetit frequenter videt interpolari tristicia, qua de bonis alienis contrahit, impaciens sue humiliacionis, confugit ad consolacionem falsam. Denique ex parte qua sua sibi vilitas et aliena excellencia intimatur, restringit curiositatem, ut totum transferat se in contrariam partem, ut quo in quo ipse videtur precellere notet curiosius, in quo alter precellere se cuiosius (?) dissimulet, ut dum devitat quod triste putat, leticiam continuet quam optat. Sicque fit ut quam vicissim vendicabat gaudium et tristicia, sola possidere incipiat inepta leticia. Hic est tercius gradus. Hunc tibi constitue, et cognosce eum signis. Vel in te deprehendas vel in alio illum quem huiusmodi esse cognoscas: raro aut nunquam gementem audies, raro lacrimantem videbis. Putas, si attendas, aut sui oblitum aut ablutum a culpis. In signis scurrilitas, in fronte hylaritas, vanitas apparet in incessu. Pronus ad iocum, facilis ac promptus in risu. Cunctis quippe que in se contemptibilia et ideo tristia noverat a memoria rasis, bonis vero, si qua sentit in se, coadunatis, ut simulat ante oculos mentis, dum nil cogitat nisi quod libet, nec attendit si licet, iam risum tenere, iam ineptam leticiam dissimulare non valet. Ut enim vesica collecta turgida vento, punctoque forata exiguo, si stringitur crepitat, et detumescens ventus non passim effusus, sed strictim emissus, crebros quosdam sonitus reddit: sic monachus, ubi vanis scurrilibusque verbis cor suum cogitacionibus impleverit, propter disciplinam silencii non inveniens ventus vanitatis qua plenius exeat, inter angustias faucium per cachinnos excutitur. Sepe vultum pudibundus abscondit, claudit labia, et dentes stringit; ridet tamen nolens, cachinnat invitus: cumque os pugnis ~~obstringit~~ obstruxerit, sepius per nares sternutare auditur.

C[apitulum] xv

Et postquam vanitas crescere et vesica grossescere cepit, necesse est ut ampliori foramine laxato sit vetositas eructetur, alioquin rumpetur. Sic monachus inepta redundante leticia, dum risu vel signis erumpere non sufficit, in Heliu verba prorumpit: En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas dirumpit. Aut loquetur
50 aut rumpetur. Plenus est sermonibus, et coartet eum spiritus uteri sui. Esurit et sitit auditores, quibus suas iactitet vanitates, quibus omne quod sentit effundat, quibus qualis et quantus sit innotescat. Inventa autem occasione loquendi, si de literis sermo oritur, vetera proferuntur et nova, volant sentencie, verba resonant ampullosa.

Quartus

[... sp]erant interrogantem. non querentem respondet
ipse querit. ipse solvit et verba collocu-
toris incepta precidit. Cum autem pulsa-
to signo necesse est intermittere colloquium
horam longam. breve causatur intervallum.
querit licentiam. ut ad fabulas redeat
post horam. non ut quempiam edificet
sed ut scientiam iactet. edificare potest sed non
edificare intendit. non curat te docere
vel a te doceri quod nescit. sed ut
sciatur quod scit. Si vero de religione
agitur. statim visiones et sompnia pro-
feruntur. Deinde laudat ieiunia.
commendat vigilias. super omnia orationes
exaltat. de paciencia et humilitate ac de
singulis virtutibus plenissime sed vanis-
sime disputat. ut tu dicas si au-
dias quia ex habundancia cordis os loqui-
tur et quia bonus homo de thesauro suo profert
bona. Si ad lubrica sermo convertitur
in his quanto peritior. tanto loqua-
cior invenitur. Dicas si audias
rivum vanitatis fluvium scurrilitatis
os eius. ut ita severos quosque animos
in levitatem concitet risus. et
ut totum in brevi colligam in multo-
loquio nota iactantiam. et hoc
colloquio nota iactanciam. et descriptum et no-
minatum fugere rem et hoc nomi-
natam hac eadem cautela tantum attende ad
quantum que notes appellantur. Ca x

xvj Turpe est ei qui se supra ceteros ia-
ctat. si non plus ceteris aliquid
agat. per quod ultra ceteros
appareat. Proinde non sufficit ei quod
communis monasterii regula. vel
maiorum hortantur exempla. non
tam melior esse studet sed videri.
non melius vivere sed videri vincere
non studet. ut dicere possit. Non sum sicut
ceteri hominum. plus sibi blanditur de uno
ieiunio. quod ceteris prandentibus
facit quam si cum ceteris septem diebus
ieiunaverit. commodior ei videtur
una oratiuncula peculiaris. quam
tota psalmodia unius noctis. Inter
prandendum sepe solet oculos iactare
per mensas. ut si quem minus comedere

viderit. victum se doleat et incipiat
crudeliter sibi subtrahere. quod
necessario cibo indulgendum providerat
plus glorie metuens detrimentum quam
famis cruciatum. Si quem macriorem
si quem pallidiorem perspexerit vilem
se reputat. nunquam requiescit. et quia
vultum suum ipse videre non potest. qualem
se intuentibus offert. manus quas potest
et brachia spectans palpat. costas
tenerosque attrectat et lumbos. ut pro
exilitate corporis sui membrorum vel macilentia
vultus sui pallorem vel colorem
coniciat. Ad omnia denique singularis stre-
nuus disputat. ad communia piger. vigilat
in lecto. dormit in choro. Cumque aliis
psallentibus ad vigilias tota nocte
dormitet post vigilias aliis in claus-
tro quiescentibus. solus in oratorio remanens
screat et tussit. gemitibus et
suspiriis aures foris sedentium de angu-
lo implet. Cum autem ex his que singulari-
ter inaniter agit apud simpliciores crescit
opinio. qui opera quidem probant
que cernunt sed unde procedant non discernunt
dum miserum beatificant in errorem inducunt. Ca

Credit. De arrogancia sexto gradu
quod audit laudat. quod agit. et
quid intendat non attendit. Obliviscitur
intencionem. dum amplectitur opinionem. Cumque
de alia re plus sibi credit quam aliis
de se solo. plus aliis credit quam sibi. ut
iam non verbotenus aut sola operum ostentatione
suam proferat religionem. sed in intimo cor-
dis credat affectu se omnibus sanctiorem. et quicquid
de se laudando novit. non ignorancie aut
benivolencie laudatoris. sed suo merito arro-
ganter attribuit. Itaque post singularitatem sextum
gradum arrogantiam vendicat. post-
hac presumptio invenitur. in qua septimus gradus
constituitur. Ca xi c xviij
Qui enim alios se precellere putat
quomodo plus de se quam de aliis non
presumat. primus in conventibus residet. in
consiliis primus respondet. non vocatus accedit

\+ no nimirus se immittit / recordinat
ordinata. reficit facta. / quidquid ipse non
fecit aut ordinavit. non recte factum. nec
pulchre ordinatum computat. Iudicat iudi-
cantes. preiudicat iudicaturis. Ad prio-
abbatem ratum non promovetur abbatem aut invidum iudicat
\+ aut deceptum / quod si mediocrem ei aliquam
iniuncta fuerit obedientia. indignatur
aspernatur arbitrans se non esse minori-
bus occupandum. qui se ad maiora se-
tit ydoneum. Sed qui se promptulus ad-
omnia magis temere: quam libere se ingerit
nit ingerere. impossibile est eum quandoque non
errare. Ad prelatum autem pertinet errantem arguere.
Sed quomodo culpam suam confitebitur. qui nec esse pu-
tat nec putari culpabilis patitur
Ideo cum ei culpa imputatur. Si ergo
cum arguitur superbus declinat cor eius
videris in verba malicie. octavum gradum
qui dicitur defensio peccatorum nonum corruisse

c xix Multis (de defensione peccatorum c. 19)
modis fiunt excusationes in peccatis
Alius dicit qui se excusat. non feci quod dicis
Sed bene feci. aut si male non multum male
aut si multum male. non mala intentione
Si autem de illa probatur sicut Adam vel Eva te-
nitatur aliena persuasione excusare se ni-
titur. Sed qui procaciter etiam aperta defendit
quando occultas et malas cogitationes cor-
dis advenientes humiliter abbati suo pro-
c xx dere [illegible] (Lugubris [illegible] c. 20)
Licet has excusationes ceterasque ma-
lignitas indicet. quas omnes ex superbia
verba malicias appellavit. confessio tempore
[illegible] et fallax et superba confessio
quam procacitas et obstinata defensio / Non
nulli enim cum de apertis excessibus arguuntur sa-
cientes si se defenderent quod sibi non crederetur
subtilius inveniunt argumentum defensionis
verba videlicet dolose confessionis re-
spondent ut scriptum est. Qui nequiter
humiliat se. et interiora eius plena sunt
dolo / Vultus dimittitur. prosternitur corpus.
aliquas sibi lacrimulas extorquet. su-
spiriis vocem. et verba gemitibus
interrumpit / nec solum si quid ei obiectum est
non excusat sed et culpam ipse exaggerat

ut dum impossibile aliquid vel incredibile
sive culpe ore suo audis additum
etiam illud quod verum putabas discre-
dere possis. et ex eo quod fatetur non du-
bitas confiteri in dubium veniat
quod certum tenebatur. Dum quod affir-
mat quod credi noluit confitendo
culpam defendit et aperiendo tegit
qui et confessio sonat laudabiliter in ore.
et adhuc iniquitas occultatur in corde
quod magis humilis quam veritatis
confiteri putetur qui audit. aptans eis
illud scripture iustus in principio accusator
est sui. [illegible] apud homines
veritate perditam quam humiliter omnes \+
apud deum perdiderunt utrumque. dum
sit a deo culpa manifesta est. quod
nulla penitentia tegi veraciter possit
nichilominus tamen voce non corde
[illegible] quia nota de
corde [illegible] manifeste tur-
bavit. [illegible] decor recte confessionis publi-
ce confessiones. [illegible] non humilitas-
te. quia ipsa quod superbia palliare se appe-
tit ne vilescat. [illegible]
cito a prelato deprehenditur. Si ad hec
superba humilitas non leviter flectitur
quo magis dissimulet culpam vel dif-
ferat penam. [illegible] figu
[illegible] fornacem et tribulationis repe-
[illegible]
[illegible] labore [illegible] abhor-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] \+
[illegible]
gradu. stare se [illegible]
simulata confessio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
in quarto stare humilitatis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

pax amittitur. laus minuitur. nec
culpa diluitur. tandem nota abbati-
bus. indicatur ab omnibus etiam omnes
vehementius indignantur quod tantum co-
gnoverunt. quod de eo prius optabatur
~~tur~~ opus est prelato. ut eo magis
ille peccare putet quo magis eos offen-
dit si vera dixerit / ~~C. xxij~~

21. Sic nisi cum inspirato divina
gratia respiciat. ut quod val-
de in talibus difficile est. minus per in-
dicijs tacitus acquiescat. frontosus
et impudens factus. tanto deterius
quanto desperatius in decimum gradum per
rebellionem corruit. qui prius latenter
arrogans. fratres contempserat iam pa-
tenter inobediens etiam magistrum con-
tempnit. Sciendum namque quod hos
gradus quos in duodecim partibus di-
stinxi in tres tantum colligi possunt. ut in sex
superioribus contemptus fratrum. in quatuor
sequentibus contemptus magistri. in duo-
bus qui restant. contemptus consumme-
tur dei. Notandum quoque quod hi duo ultimi super-
bie gradus. qui similiter ascendendo pro-
mi nuncupantur. sed quia cogitationum
apprehendendi sunt prius in cogitatione de-
prehendendi non possunt. Qui autem
apprehendi debeant quod hic aperto intel-
ligi datur. quia de tertio in regula legitur
Tertius humilitatis gradus est. ut quis pro dei a-
more omni diligentia se subdat maiori.
Ergo in tertio gradu subiectio collo-
catur. ~~contemptus est quo duo autem lo-~~
quod procul dubio sit. qui primum nomine
contemptui sociatur. Contemptus est quod
conventui auctoris iam contemptui intelle-
ducunt. Denique ubi fratrum concordia
contemni incipit magistrum. ? primam monachus expellitur quod
ultra monasterio nisi scandala
facit ~~de libertate peccandi. xi gradus. C. xxiij~~

22. Post decimum itaque gradum qui
rebellio dictus est. expulsus ut
egressus de monasterio statim po-
stea excipitur ab undecimo. et tunc ingreditur
vias que videntur hominibus bone quarum

finis. nisi deus eam sepierit demer-
gat eum in inferni profundum id est in contem-
ptum dei. impius enim cum venerit
in profundum malorum. contemnit. potest
autem undecimus gradus appellari libertas
peccandi. per quam monachus. cum iam nec
magistrum videt quem timeat. nec fratres
quos vereatur. quanto securius. quanto libe-
rius sua desideria implere delectatur
a quibus in monasterio tam pudore quam timore
prohibebatur. Sed etsi iam fratres et ab-
batem non timet. non dum deum tamen pe-
nitus formidine caret. hanc ratio renuit
adhuc minimum vadit voluntas. prodit. ut sine
aliqua dubitatione quasi per illicita profi-
cit. sed sicut is qui vadum temptat pedeten-
tim. non tamen simul toto gurgite intrat
~~De consuetudine~~ C. xxiij. xij gradus.

Et postquam dei terribili iudicio pri-
ma flagitia impunitas sequitur. expe-
rta voluptas libet. repetitur / repeti-
ta blanditur. concupiscentia reviviscente. sopitur
ratio. ligat consuetudo / in profundum malo-
rum trahitur captivus tyrannidi malorum. ita
ut carnalium voragine desideriorum absorptus
pie rationis. divinique timoris oblitus. dicat insi-
piens in corde suo. non est deus. Iam indutus
libitis. pro licitis utitur ab illicitis cogitandis
patrandis. investigandis animum manum vel
pedes non prohibet. sed quidquid in cor in buccam
pedes non prohibet. machinatur garrit et
ad manum venit. machinatur garrit et
operatur. malivolus vaniloquus facino-
rosus. Denique sicut iusti omnibus
gradibus corde iam alacri absque labore
per bona consuetudine. iusti currunt ad vitam
per bona consuetudinem. ipsi eadem pro malo opere non
est depressus in ipsis. non timoris freno re-
se rationis gubernans. non fertur ad mortem
tentans intrepidus festinat ad mortem
contendit sicut qui fatigari. angustiatur. qui
continuit metu cruciati gehenne. ut postima
nunc metu cruciatu gehenne. ut postma-
retardari consuetudinem descendendo vel a-
scendendo laborat. Supremum tamen et infimum
currunt absque impedimento et absque labo-
re ad mortem. hic ad vitam ille festinat
ille ad mortem. hic ad vitam. Ille festinat
alter alacrius. alter promptior. illum alacrem
caritas. hunc promptum cupiditas facit
caritas. hunc promptum stupor laborem non
in alto amor in altero stupor laborem non
sentit. in illo denique perfecta caritas. in
isto consummata iniquitas foras mittit ti-
morem. ille veritas. hunc cecitas dat securum.
batem potest ergo duodecimus gradus appellari con-
suetudo peccandi qua dei metus amittitur
contemptus incurritur.

Pro tali ia(m) inq(ui)t ioh(ann)es ap(osto)lus no(n)
dico ut quis oret. Et michi dic
o ap(osto)le ut quis desp(er)et ymo ge-
mat. q(uia) ille amat no(n) (com)pu(n)git(ur)
orare. ut desp(er)at plorare / Quid e(st)
q(uo)d dico. An forte nullu(m) remans(it) spei
refugiu(m) ubi oro no(n) invenit locu(m)
Audi credente(m) sperante(m). n(on) tu(m) orante(m)
Dne si fuisses h(ic) fr(ater) meus no(n) fu-
isset mortuus. Magna fiducia qua
credidit p(ro)pria p(rese)ncia d(omi)n(u)m mortem
p(ro)hibere potuisse. si affuisset q(uo)d aut(em)
quid ab(s)ens ut que credidit. vivum
potuisse s(er)vare. mortuu(m) dubitet
posse resuscitare. Et et nu(n)c scio q(ui)a q(uo)dc(um)q(ue)
poposceris a deo dabit t(ibi) deus. Deniq(ue)
venisti ubi posuerunt eu(m) Dicunt / Ve-
ni et vide. Cum obviam o martha
magna nob(is) tue fidei insignia tri-
buis. Et q(ua)re eu(m) tanta fide diffidis. Dic
m(ichi) inq(ui)t et vide. Cur s(ic) no(n) desp(er)as
no requiris et dic(is). Et requisita ei ante
desp(er)as. Cur n(on) s(er)viri p(er)ue ta fatigas
ita forte fides aliq(ui)d recepit. q(uo)d oro
no(n) p(er)dit. Deniq(ue) appropinquati cada-
veri (com)plexibus et dicis Dne ia(m) fetet q(ua)-
driduan(us) e(ni)m e(st). Desp(er)ando h(oc) dicis
an dissimulando. Et quippe ip(s)e d(omi)n(u)s post
exp(er)tione(m) sua(m). S(ed) noli longi(us) no(n). Cu(m)
tu malles eu(m) dice(re) revocare. Et
p(ro) multis p(ro) familiaribus. Si fratre(m)
amare vix. Cur ergo m(a)n(u)m no(n) fla-
gitas / de cui(us) potencia dubitare, pie-
tate diffidis. No(n) potest s(ed) Audet pie-
tate. Ita q(ue) no(n) oratos oram(us) s(ed) (con)f-
iden(tes). S(ed) diffidentes (con)fidim(us). (Con)-
f(ess)iones fide. (com)plexibus affectu(m). Dicit ip(s)e
sibi(us) non e(st) op(us). ut aliq(ui)d dicatur
quid desid(er)at(ur). Etiam qu(ia)de (com)o(n)i(a)
p(ro)p(ter). S(ed) tam grande miraculu(m). ta(m) no-
vu(m). tam inauditu(m) et(iam) ergo subiect-
potuit ualere tu(m) (con)cedit minima
merita s(er)vilissima. Sufficit nobis
potenti locum. pietati dedisse occa-
sione(m). malentes patere (com)p(ro)bare
quid velit. q(ua)m impudenter quere-
re q(uo)d forsitan nolit. Deniq(ue) q(ui)a mis
vin(us) deest verecundia forsitan supp-
plebit. Petrus q(ui)q(ue) post grave lapsu(m)

lacrima quide(m) video s(ed) p(re)cem no(n) audio
n(ec) tu(m) de indulgencia dubito. Ap(osto)le et
i(n) matre d(omi)ni d(ic)o magna i(n) miraculis
fide h(ab)ere. s(ed) in magna fide verecundia(m)
retinuit. Ap(osto)le verecundia decoravit fide(m)
reprimere (com)p(re)s(ump)tione(m) / Vinum inq(ui)t no(n) h(ab)ent
Cum breviter. q(ua)m reverenter suggessit
d(omi)no pie solicita fuit / et ut dest(er)i(s)
i(n)genui o(mn)i mag(is) pie ge(n)ere q(ua)m p(re)sta-
(con)p(re)sumptuose pietatis estu(m) pudoris tempe-
ravit umbra. Concepta p(ro)p(ter)ea fiducia
verecundie suppressit. no(n) fronto(s)e accep-
it no(n) palam locuta e(st). ut audacter
coram o(mn)ibus dic(er)et. Obsecro fili deficit
vinum. Contristantur co(n)vive. confunditur
sponsus. Oste(n)de quid possis. Et h(a)ec h(ec)
q(uo)d multo plura p(ro)p(ter)ea estuans feme(n)t(is)
loquebatur affectus. Privati tu(m) potenciam
pia filiu(m) mater adimit. no(n) potenci-
am temptans. s(ed) volu(n)tate(m) (ex)ploravit
Vinum inq(ui)t no(n) h(ab)ent Quid modestius
quid fidelius. No(n) defuit pietati
fides. voti gravitas. efficacia voto
Si (er)go ia(m) eius mat(er) e(st). mat(ri) s(ic) obli-
ta. no(n) audet pete(re) miraculu(m) vini /
Ego vilis ancilla eius. cui pro magnu(m)
e(st). filii s(er)vi ac matris esse vernacula(m)
qua fronte p(re)sumo p(ro)p(ri)a pete(re)
quadriduanu(m) /. Duo etiam i(n) evang(e)lio
cari. ip(s)u(m) alter accepisse alt(er) recre-
ari. ip(s)e legit(ur) alt(er) que amissa erat alt(er)
pisse que no(n) h(ab)uerat / Ex eius se separatus.
Et(iam) no(n) h(ab)uerat / Sanus ex (con)paratus.
Alt(er) vero cecus natus Et q(uod) (con)paratus
miraculis. nimis q(ue) clamoribus mi-
ram misericordia(m) meruit. Dum vero
cecus natus. tanto miserandus. quanto
mirabilius. ut(ris)q(ue) suis p(re)cibus s(er)vie(n)tu(m)
in illuminatore(m) beneficiu(m) (com)plorat(ur)
suscepit ille. Deniq(ue) dicitur e(st) ei fides tua te
salvum fecit. h(ab)uit at(que) no(n) / Duos vero
mortuos. i(te)m iam quadriduanu(m) le-
go resuscitatos. Sola tu(m) i(n) domo ad
porta(m) p(re)cibus p(at)ris. Duos aut(em)
h(ab)uit pietatis magnitudine
op(er)e(m) s(er)vitata / pietatis / magnitudine
sit (con)f(er)ma. s(ed) tetigit q(ue) dicens dubitat
aliqui de(m)entes s(er)vi(s) no(n) i(n) corp(or)e s(ed)
i(n) a(n)i(m)a mori / q(ua)driduanu(m) aut(em) vos adhuc

cit pulsabo et fratrum pluribus. ego
meis qualiscumque peccator pulsabo
et fratribus precibus salvatorem. Si enim
peccatores lucrati fuerimus fratrem, Cum vero
tuo merito conpaudet ubi ea vel to-
lerare vivos vel tolerari a vivis
non potuit sed incipiet conferri. De
quinque fidelibus gaudeo. Si non ea fidu-
cialiter ago ita apte audeo dicere
veni domine suscita mortuum nostrum
vivum dum cupita mortuum nostrum
corde tu suspecto. tremulus intus
clamare non cesso. Si forte deprecatione
clamare non cesso. Si forte de pro-
rum pauperum. exaudiet deus / Pratorum
corde eorum audivit aures eius. Et
id nunc mortuus facis mirabilia
a media suscitabit et constabitur
tibi / et dicit quadriduano fuerint
valebit aliquid in sepulchro nostrum tua
et virtute tua in predicatione potest
intus salvator si vult suscipere
et inspirante ...te nobis / lacri-
mis suis portaturus / mortuus. non po-
nis quia portatum mortuus. vita reddere vivis.
Bus mortuum. vitam reddere vivis.
a tre iam sepultum revocare. a
mortuis mortuum ad superiorem
illud. quod pro peccata defunctus in omni
nunc iam tortuit quarto a mortuo
cum. tamen quod non est pronus confessio
post decimum vero quod exigitur ab octavo
iam efficatur in libertatem paradisi
qui compellitur a consortio mosterii
quam quarto qui quartum tempore. Iam
at postquam quartum tempore. Iam
recte quadriduanus dicitur. dum in qui-
tum decidens per consuetudinem se-
pelitur. abripit ac a nobis sed ut ita
pro talibus. et si palam non presumimus
vel in cordibus nostris orare cessamus
cum paulus quod eos lugeret. qui sive
puta mortuos fecit. et si etiam
accommodatis orationibus ipsi se ex(c)lu-
dunt sed ab effectibus omnino non pri-
vandum tamen in quanto periculo sint
pro quibus etiam palam orare vos
audeat. quod fiducialiter etiam pro iudicibus
pro ethnicos et pro gentibus orat. Sicut
cum in patente notatum pro quibusdam
malis oretur. prelatum sit pro com-
munitate / nunc io tamen forsitan

Sed me aliud quam te quesita. quam
ipse primus. tandem complevisse cum pro
gradibus humilitatis. superbie quidem videor
descripsisse. Ad quod ego non potui dicere
nisi quod didici / non putavi convenire
me describere ascensiones quam plus descen-
dere. quam ascendere nova. Proponat tibi
beatus Benedictus gradus humilitatis quos ipse
prius in corde suo disposuit ego quod
prona non habeo. nisi ordine meo de-
scensus / in quo tu diligenter inspiciatur via
forsitan ascensionis reperitur. Si enim tibi
Roma tendenti homo inde veniens ob-
viaret. querenti viam / melius quod quam
illa quia venit ostenderet. Dum castella vel
villas. urbes et flumina ac montes
per quos transient notat suum denuntias
iter. tum tibi pronunciat ita ut eadem
loca recognoscas eundo. que velle per
transient veniendo. per hanc similiter in
descensione gradus ascensionis fortasse
reperies quam ascendendo melius tu in cor-
de tuo quam in meo codice legeris

Deo gracias finito die veneris

Expliciunt capitula de xij gradibus
humilitatis et superbie

In nomine domini amen

Cum die quadam corporali manuum labore occupatus spiritualis hominis exercicium cogitare cepissem, quatuor spirituales gradus anime cogitanti se subito obtulerunt: lectio, meditatio, oratio et contemplatio. Hec est scala claustralium qua de terra in celum sublevantur, gradibus quidem distincta paucis, immense tamen et incredibilis magnitudinis, cuius extrema pars terre innixa est, superior vero nubes penetrat et secreta celorum rimatur. Hii gradus sicut nominibus et numero diversi sunt, ita et ordine et dignitate sunt distincti. Quorum proprietates et officia, quid singula circa nos efficiat, quomodo et quid inter se differant et preemineant, si quis diligenter inspiciat, quicquid laboris et studii impenderit breve reputabit et facile pro utilitatis et dulcedinis magnitudine.

Est autem lectio sedula scripturarum cum intentione animi inspectio. Meditatio est studiosa mentis actio occulte veritatis noticiam ductu proprie rationis investigans. Oratio est devota cordis intentio pro bonis adipiscendis et malis amovendis. Contemplatio est mentis in deum quedam elevatio eterne dulcedinis gaudia degustans. Beate vite dulcedinem lectio querit, meditatio invenit, oratio postulat, contemplatio degustat. Unde ipse dominus dicit: Querite et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Querite legendo et invenietis meditando, pulsate orando et aperietur vobis contemplando. Lectio quasi solidum cibum ori apponit, meditatio masticat et frangit, oratio saporem acquirit, contemplatio est ipsa dulcedo que iocundat et reficit. Lectio in cortice, meditatio in adipe, oratio in desiderii postulatione, contemplatio in adepte dulcedinis delectatione. Lectio est quasi fundamentum et prius occurrit, deinde mittit nos ad meditationem. Meditatio quid appetendum sit diligencius inquirit et quasi effodiens thesaurum invenit et ostendit. Sed cum per se obtinere non valet, mittit nos ad orationem. Oratio se totis viribus ad deum erigens, ibi requirit thesaurum desiderabilem contemplationis suavitatem. Hec autem adveniens priorum trium laborem remunerat, dum dulcedinis rore celestis animam inebriat. Lectio ergo secundum exterius exercicium, meditatio secundum interiorem intellectum, oratio secundum desiderium, contemplatio secundum omnem sensum. Primus gradus est incipientium, secundus proficientium, tertius devotorum, quartus beatorum.

Hii gradus ita concatenati sunt et vicaria opera sibi deserviunt invicem, ut precedentes sine subsequentibus parum aut nihil prosint, subsequentes vero sine precedentibus raro aut numquam haberi possint. Quid enim prodest tempus suum in continua occupare lectione, sanctorum scripta et gesta legendo transcurrere, nisi ea masticando succum eliciamus et transglutiendo usque ad cordis intima transmittamus, ut ex hiis diligenter consideremus statum nostrum et eorum studeamus opera agere quorum facta cupimus legere? Sed quomodo hec cogitabimus aut quomodo cavere poterimus ne falsa et vana quedam meditando limites a sanctis patribus constitutos transgrediamur, nisi prius super hiis magnam a lectione aut ab auditu fuerimus instructi? Auditus enim quodammodo pertinet ad lectionem; unde et solemus dicere non solum libros nos legisse quos nobis ipsi vel aliis legimus, sed etiam illos quos a magistris audivimus. Item quid prodest homini per meditationem ut que agenda sunt videat, nisi orationis auxilio et dei gratia ad ea obtinenda convalescat

Omne namque datum optimum et omne do-
num perfectum de sursum est descendens
a patre luminum sine quo nihil possumus
facere. Sed ipse facit in nobis opera-
tur non tamen omnino sine nobis. Coope-
ratores enim dei sumus sicut dicit apostolus.
Vult namque deus ut ipsum oremus.
vult ut gratie advenienti et pul-
santi ad hostium aperiamus sinum volun-
tatis nostre et consentiamus. Hunc con-
sensum requirebat a Samarita-
na. Cui dicebat voca virum
tuum. q. d. volo tibi infundere
gratiam. liberum arbitrium tuum ap-
plica. Orationem exigebat ab ea
cum diceret. Si scires donum dei
et quis est qui dicit tibi da mihi bibere
forsitan petisses ab eo et dedisset
tibi aquam vivam. His auditis mulier
quasi lectione instructa medi-
tata est in corde suo bonum sibi
fore et utile habere hanc aquam
Ecce audito verbo et sequens super
eo meditatio incitavit eam ad
orandum. Quomodo enim esset solli-
cita in pulsando nisi prius eam in-
accendisset meditatio. Aut quid ei
precedens meditatio contulisset nisi
ea quod appetebat sequens oratio im-
petrasset. Ad hoc ergo ut fructuosa
sit meditatio. Oportet quod sequatur ora-
tionis devotio. cuius quasi effectus est contem-
plationis dulcedo. Ex his colligere pos-
sumus quod lectio sine meditatione
tepida. meditatio sine oratione in-
fructuosa. oratio sine devotione
contemplationis otiosa. contemplationis ac-
quisitio adeptio sine oratione aut mira
aut miraculosa. Deus enim cuius potenti-
e non est numerus. et cuius misericor-
dia super omnia opera eius. quandoque de la-
pidibus suscitat filios Abrahe
dum duros et nolentes acquiesce-
re cogit ut velint. et ita quasi ut vulgo
dici solet Bovem per cornu tra-
hit quando non vocatus se ingerit

ut paulo augustino et aliis. Non ideo
nos tamquam dona temptando debe-
mus presumere sed facere quod ad nos pertinet
scilicet legere et meditari in lege domini. O-
rare ipsum ut adiuvet infirmitatem nos-
tram ut videat imperfectum nos-
trum. quod ipse docet nos facere dicens. Petite et ac-
cipietis. Nunc enim regnum celorum vim
patitur et violenti rapiunt illud

[illegible] ad invicem

Ecce assignatis quibus distinctionibus
sunt isti gradus et quid operentur. Beatus
qui ceteris vacuus in his desiderat
versari. qui ceteris venditis emit agrum
in quo latet thesaurus desiderabilis scilicet vacare
et videre quam suavis est dominus. Qui
in primo gradu exercitatus in secundo circumspectus
in tercio devotus in quarto supra se eleva-
tus est. per has ascensiones quas
in corde suo disposuit. ascendit de virtute
in virtutem. donec videat deum deorum
in Syon. In lectione et audiendo verbo
corde quem ipse deum videbit. Ecce
bene verbum si [illegible] et multiplica pa-
bulum refertur ad pastum. que via nos-
tra [illegible]. qua postquam anima dulcedinem in-
venit. dicit intra se post aliquid bonum
reperit. Redeam ergo ad cor meum inve-
ni [illegible] tabo si forte possim intrare et intel-
ligere hanc medicinam. Preciosa et de-
siderabilis est res ista. cuius possessores
benedicti. Cui visio dei que est vita
eterna promittitur. quot testimoniis
sacre scripture collaudatur. Hec est ergo
plenius explicari desiderans. incipit
hanc veram masticare et frangere. eamque
quasi in torculari ponit. dum excitat
rationem ad inquirendum. quod sit res pos-
sessio tam preciosa et desiderabilis. Atten-
dens ergo sedula meditatio non re-
manet extra. non heret in superficie
intimius figit pedem. interiora pe-
netrat. singula rimatur. Pensat at-
tente. considerat. quod non dixit beati mun-
do corpore sed beati mundo corde

qr non possit a malo opere licet magis
immorari. nisi et a pravis cogita-
cionibus mundentur in mente quis enim
aspiceret in morte dum a quo stabat in lo-
co suo eius ... manibus com-
do corde. Iterum eo quod quid hanc
mundiciam desiderabat idem psalmista. ...
orans Cor mundum crea in me deus
Item iniquitatem si aspexi in corde meo
Cogitet quanto sollicitus erat in hac
custodia qui dixit Pepigi fedus cum o-
culis meis ne cogitarem quidem de vir-
gine. Item quanto artabat se virgo
qui claudebat oculos ne viderent va-
nitatem. et in cantica aspicia quod propria
infinita amarer propinqui et ... cor
dis mundiciam pertractamus propne
cogitare de eius sponso cum glorie et
quam laudabile est iudicare faciem da
quam speciosus forma pre filiis hominum. non
pretiosum abiectum et vilem et non habe-
rem nisi decorem ... in speculo ...
specierum indutum. qua vestiuit eu
talis ... coronatu dyademate
quo coronavit eum pater ... in die re
surrectionis et glorie qua fecit deus. Cogi-
tatur ... in ... erit satietas
de qua dicit psalmista Satiabor cum appa-
ruerit gloria tua

~~...~~ pertinet

Vidimus quam manant liquoris
ex minima gutta. quantus ignis
ex hac scintilla exortus est. quantum
ex modica massa. Ubi nudo ex
de quadam meditatione exorta est
... hys facilis inflammata. ma-
ria desideriis. Ecce fracto alabastro
unguentum sentire incepit. et ex non
gustu tunc majorem odoratum. et ex
colligit quanto placere debet. huius
mundicie sentire gloriosa ...
meditacionem adeo sentire in corde
quod facit laudi desiderio. contra
non invenit apud quem habere possit
et quanto magis ingerit. tanto

plus petit dum meditacionem
... apparuit et dolorem
quod non sentit dulcedinem. quam
in corde mundicia meditabatur
ex ... et non prestat.
non est cum legentibus neque medita-
tis hanc sentire dulcedinem. Non
datum fuit de ... ex lege
ad meditandum tam bonis. quam
malis commune est et ... per ... ge-
rere saporem. quia summa dei boni-
tas ... invenerunt dulce-
dinem ... quod deum cognoverunt
non sicut deum glorificaverunt aut gratias
egerunt et de ... ...
tes dixerunt linguam nostram ma-
gnificabimus. labia nostra a nobis
sunt. non meruerunt percipere. quia
potuerunt iudicare ... ...
in cogitacionibus eorum eo ... ...
et cor ... ... est. quia
eis ... hanc studium di-
sciplinae. non sapere. ... ...
dat saporem. Sapida ... ...
qui cum ... ... sapore
iocundat et reficit aqua sapi-
ens ... ... non ...
sapiencia. ... ... est ... se
officium baptizandi ... ...
... ... et dimittere
peccata ... ...
Johannes ... et
... ... bap-
... ...
... est qui sapere dat saporem. et
sapida ... ...
... datur ... talis saporem
paucis. quia distribuit deus cui
vult ... ... de ...
qui ad desideratam cogitacionis
et ... dulcedinem ...
non sufficit attingere. et quanto
magis ad cor altius accedit
tanto magis exaltat deus
... ... ad ... ...
quod non ... nisi a mundis
corde. In ... lege dum
... ... et ...

vā mundicia cordis ut ea ultimo
dia possit possim te cognoscere dne
verba volui tua dne / quoniam et
corde meo meditatus sum et in
meditacione mea exardescit ignis
et desiderium cognoscendi te. dum pa
ne parte prospicitur in fragmentis / in fra
ne parte prospicio in fracti one
cione eum panis magis cognitio
ne. et quanto plus cognosco te. tanto
plus te cognoscere desidero. non iam
in veritate littere sed in sensu spiritus
te. in hoc peto dne per merita
mea sed per tua gratia. fateor quam
indigna sum peccatrix et
catelle comedunt de micis que ca
dunt de mensa dominorum suorum da
mihi ergo dne stillicidia seu guttam
tantum saltem guttam celestis
pluvie. qua refrigerans
sitim meam quae amore ardet
[struck through] proveniunt ad contemplacionem

His et huiusmodi desideriis
H inflammat affectus et inge
dit desiderium in hiis meditacionibus
tacionibus excitat sponsum do
minum ad tuum oculis suis respiciens
et amorem eius in spiritu cordis. non
expectat donec sermonem fi
niat. sed medium eorum interru
mpens cursu festinus se ingerit
et animae desideranti festinus occurrit
celestis roris dulcedine eam
profundit. unguentis optimis de
libutus. animam fatigatam re
creat. esurientem reficit. ari
dam impinguat. facit eam
terrenorum oblivisci. mortificans
eam et post in illis carnalibus offi
ciis adeo viviat hoc carnalis contu
piscencia quod omnem usum racionis am
mittit. et sit homo quasi totus carnalis
Ita modo in hac superna contem
placione per absorbetur carnalis mo
tus in anima. ut in nullo carnis spiritu
tus contradicat. et fiat quasi spiritualis homo
Ergo o dne quo comprehendere quid
facis. et quod signum amoris et di
lectionis tue. / ut quid hec consolacio
et leticie mecum. et tecum sunt
suspiria et lacrime. Ergo ita est

nova aut frase sibi ista et huiusmodi inusitata
ta. Que cum connexio consolacionis ad
suspiria: leticie ad lacrimas. Certe iste
lacrime sunt lacrime et non potus terre
celestis desuper infusi superfluens
dacia ad interiorem mundum et exte
rioris hominis purgamentum. Sicut sacra
in baptismo parvulorum per exteriorem ablu
cionem significatur et signatur interior an
ablucio. O felices lacrime per quas in
terioris macule purgantur / per quas pec
catorum incendia extinguuntur. Beati qui sic lu
gent. quia ridebunt. In hiis lacrimis ana
cognoscere sponsum tuum: hiis inebriare
Ista sunt stupenda miracula et solia
ta que tibi tradit sponsus. gemitus
et lacrime. Ergo o dne si sunt ita dulces
dulces sunt lacrime que ex memoria et de
siderio tui excitantur. quam dulce erit
gaudium. quod ex manifesta tui visione
capietur. Ergo quid huius alloquii secreta
experimur in publicum facit inenarrabi
les affectus. verbis communibus consinuant
proprie in corpore tamen non intelligit
Sed quia ea experiencia legit in libro experien
cie. quod ipsa docet unctio aliter actra
tie. quod ipsa doctrina non potest quidquid legeret non
Lector non percipit quidquid legerit. non
dicat sapida est. hec exterioris litere mu
glosa et interiorem sensum innuat recordacio
Q anima diu per transitum sermonis istius bo
num est nos hic esse. cum petro cupio
cum contemplari gloriam sponsi et diu
manere cum illo. si vellet. Si fieret non
trai tabernacula. hic unum in quo
duo ut tria tabernacula. hic unum in quo
simul ambo simul delectaremur. Ergo dicit sponsus
dimitte me. iam ascendit aurora ia
lucem gratie et visitacionis quam desiderabas
accepisti [struck through] o sponsa

Data ergo benedictione mortuo ner-
D vo femoris. mutato nomine
de iacob in israel paratus recedit
sponsus dum desideratur. cito elapsus.
Subtrahit se quantum ad predictam vi
sionem. quantum eciam ad eo tempus conso
lacionis. quantum ad gratiam quae manet
Ergo ne timeas o sponsa. ne
desperes. ne [illegible] estimes contempni

si paulisper subtrahit a te sponsus faciem
suam. omnia ista cooperantur tibi in bonum
et de accessu et recessu lucrum ger-
is tibi. venit enim tibi et recedit
venit ad consolacionem. recedit ad cau-
telam. ne magnitudo revelacionum ex-
tollat te. Ne si semper sit apud te spon-
sus. incipias contempnere sodales / et a
continua visitacione non tam gracie tribuas
sed nature / habeat et graciam quam vult
et cui vult sponsus attribuit / non quasi
iure hereditario possidet. In vulgari
proverbio est nimia familiaritas con-
temptum parit. Recedit ergo ne forte
nimius assiduus contempnatur. ut
absens magis desideretur. desideratus avi-
dius queratur. diu quesitus. tandem gratiosius
inveniatur / Preterea si numquam de corpore
hic contemplacio solum respectu faciei. que
revelabitur in nobis enigmatica esset
et ex parte. putaremus hic nos habere ma-
nentem patriam. nunc vero requirimus futu-
ram / ne ergo putemus patriam dum pe-
regrina. venit in castra et recedit
hinc eciam unicuique statum suum infir-
mitate commutat. paulisper committit
nos gustare quam suavis est. et ante-
quam plene senciamus subtrahit se. et ita
quasi pennis suis nos alis provocat nos ad
volandum. quasi dicat. parum gustastis quam
suavis sum et dulcis. Si vultis plene
saciari hac dulcedine. currite post me
in odore unguentorum meorum. Sursum ha-
bete corda ubi ego sum ad dexteram dei
patris sedens. ubi me videbitis non per
speculum in enigmate sed facie ad faciem.
et plene. gaudebit cor vestrum. et gaudium
vestrum nemo tollat a vobis

~~De cautela sponse per recessum sponsi~~

Sed cave tibi o sponsa. cum absen-
tat se sponsus. non longe abest.
et si non vides eum ipse te videt.
plenus est oculis ante et retro. Impu-
ne eum latere. sed eciam contra te inimicos
speciales suos. qui sagacissimos exploratores
res. ut videant quomodo absente sponso
converseris. et te accusent coram eo si
aliqua signa lascivie et levi-
tatis in te deprehenderint zelotipus
est sponsus. si forte aliud amato-
rem receperis si alii magis placere
desideraveris. statim discedit a te. et
adolescentulis adhibebit. Delicatus
est sponsus iste nobilis et dives
speciosus forma pre filiis hominum. ideo non
nisi sponsam dignatur habere specio-
sam. Si viderit in te maculam
sive rugam. statim avertet oculos
suos a te / nullas enim immundicias
potest sustinere. Esto ergo casta. esto
verecunda. esto humilis. ut possis a
sponso merearis frequenter visitari.
Timeo ne me dimittat
sicut ipse est qui contulit michi ma-
terna fortalis. pro dulcedinis
qua ego non pertrahebam potatoque
sed nescio qua eius dulcedine tra-
hebar intus. Dulcis ergo et amore
sibilis suavitas vel ad modicum
in primo initio. caveat sponsa
ne post contemplacionem quia elevata
fuerat usque ad celos. inordina-
to nisu cadat usque ad abyssos
ne post secretum dei visionem. ad la-
trinas mundi eatur et carnis
illecebras convolvatur.

~~De processu contemplacionis~~

Animus vero vicinus habitue aci-
es in forma habitudine illius
continue diucius sustinere non potest ad
ad aliquem tamen gradum descendit per quos ascen-
derat. et alternatim modo in uno
modo in alio persistit motu liberi
arbitrii per racione loca in unus de-
moretur. tanto tamen est deo denuo
cior quanto a primo gradu remocior

Deo gracias qui vicit et rexit in ...

Auditum est in terra nostra et celebri sermone vulgatum ubique quid factum sit de vobis a domino. Distuli tamen scribere hactenus, tacitus cogitabam. Expectabam litteras vestras et preveniri a vobis in benedictionibus dulcedinis. Expectabam virum fidelem qui veniret a latere tuo qui diceret cuncta per ordinem quomodo, ut dixerim, cuncta acta essent. Expectabam si quis forte de filiis meis reverteretur qui leniret dolorem patris ac diceret: Joseph filius tuus vivit et ipse dominatur in tota terra Egipti. Hinc est quod non sponte non voluntate sed vi et prece amicorum compulsus scribo, quibus et amicorum et precibus negare non possum. Aliud modicum quod superest residuum vite mee, quid queso est residuum vite mee? Quid cepi loquar ad dominum meum? Jam enim filius in patrem mutatus et filius patri post me est mutatus. Qui post me venit ante me factus est. Sed non invideo, quia quod michi deerat in ipso fore confido. Quod non sum ipse, et tamen per me venit. Si tamen dignari me... Ego quodammodo per evangelium te genui. Que est ergo spes nostra et gaudium nostrum et corona glorie? Nonne vos ante deum? Denique filius sapiens gloria patris est. Verumtamen non jam filius vocaberis, sed vocaberis nomine novo quod os domini nominavit. Hec est mutatio dextere excelsi, et multi in mutatione ista gaudebunt. Sic enim quemadmodum olim Abram in Abraham, Jacob in Israel, et ut magis de predecessoribus tuis tibi proponam exemplum, Simon in Cepham, Saulus in Paulum, sic et filius meus in patrem mutatus est. Leta prorsus et utilis ut spero tua translatione promotus es. Dignitas dei est iste: Suscitans de pulvere egenum et de stercore erigens pauperem ut sedeat cum principibus et solium glorie teneat. Amplectere ut sic hac mutatione tua

ipsa ecclesia que tibi commissa est domino sponsa mutetur in melius, et jam nequaquam vocetur Sarai sed Sara. Recte nomine intellige. Quid dico? Dabit enim tibi dominus intellectum. Sed amicus sponsi es, ne dicas dilectam ejus principem meam sed principem tuam, nil tuum in ea vendicans, nisi quod oportuerit animam dare pro ea. Si Christus te misit, existimabis te non venisse ministrari sed ministrare, et ministrare non solum substantiam sed animam ipsam. Verus Pauli successor dicet cum Paulo: Non quia dominamur fidei vestre, sed adjutores sumus ~~fidei vestre~~ gaudii vestri. Petri heres audiat Petrum dicentem: Neque ut dominantes in clero sed forma facti gregis ex animo. Sic enim non ancilla sed libera etiam et formosa sponsa proximis sponsi per te in desideratos accersitur amplexus. Alioquin per quem alium hec tam debita libertas sperabitur? Et tu quidem absit in propria querens que tua sunt, quia et ante dedicaveras non dico non tua sed te. In hac ergo fiducia tolerare hucusque, que in ullo predecessorum tuorum a multis vel temporibus visa est. Exultat mater ecclesia et ubique gloriatur in domino omnis cetera sponsorum, specialiter illa cujus utero te portavit et cujus ubera tu suxisti. Quid? Ego non gaudebo cum gaudentibus? Nunquid non ero unus de numero letantium? Exultavi fateor, sed in ipso motu exultavi, sed in ipso exultationis mee articulo timor et tremor venerunt super me. Ego enim etsi nomen patris deposui, sed non timorem nec affectum. Nunc usque pristinus. Considero gradum et casum vereor. Considero ~~universum~~ fastigium dignitatis et intueor faciem abyssi. Jacens(?) considero altitudinem honoris et continuo periculum reformido, pro eo quod scriptum est: Homo cum in honore esset non intellexit. Quod ideo causa magis quam eo tempus dr

bitror resciendum ut per intelligat
decem cum in honore gestet non intellige
rit at si dicit hor absorbuit in
tellectum Et quidem elegeras abiectus
esse in domo dei tui et vivere in
novissimo loco in convivio eiusdem
placuit dicere ei qui te invitaverat
amice ascende superius Itaque ascen
disti in altum post altum surrexisti
me. ne forte contingat sero nimi
serabile emittere illa voce de sa
cre indignacionis tue elevans alli
sisti me Alcior quippe locus sor
titus es. sed non tucior et sublio
mior. suo sermone Tribulis pri
mus. Tribulus locus est iste. locus
inquam in quo stas. terra sancta est. locus
petri est, locus principis apostolorum
ubi steterunt pedes eius locus
ipsius est quem constituit dominus dominum
sue et principem possessionis sue
Si forte declinaveris a via domini
in eodem sepultus es loco ut per ibi
tam te in testimonium ... tibi pasto
ralis nutricio commissa est eciam cu
ius tenera. adhuc in cunabu
lis esset. cum dotata ingenio et
exemplo educata. oraciona ad
tarct. utpote qui compensat magis
suas abor numerus. qui dicebat. de
corde puro et copia bona ingetavi
et cumque non est in ... videt au
tem moriar vidi eciam dei. sed
in diebus antiquis. quam aspli lapabat
recta in captura. non angeli ulamen
sed in capturam araps erunt cupio
illius te hereditate voce cum adeptus
es sede per Ecclesia iniqui tua. tenuit
in predicacione vox tonitrui vel
magnificencie et in tuba ad cuius
terrore confundari et contanctum
retrorsum. cuius qui admirans sponsa. hec
vehementer compotat. et sic comperit
a te nunc tua. hec filius matris
tue. pupilli eius maioribus deplu
rat. hec supputat. ut plantaret
qua non plantavit per cetera

tuis manibus eradicet. Ad hoc enim
constitutus es super gentes et regna
ut evellas et destruas et edifi
ces et plantes ... audito hoc
verbo ... apud se ... sem
per ad radicem arboris posita est
multi sicut in corde suo flores
apparuerunt in terra vita. tempus pu
tacionis advenit. in quo sarmenta
sterilia recidentur ut ea que prevalet
uberius fructum ferant. conforta
tare et esto robustus. manus tua
in cunctis inimicos tuos re
dita tibi ... constancia et vigore
primus presbiter qua dedit te obtrafico
tuos opes pro qua et tulit de
manu amorrei in gladio et ar
cu suo super alios ... operibus tuis
memento te et honorum. ut tuer
cuius qui aufert spiritum principum. et
tibi per an oculos tuos ante
in brevi Romanorum pontificum
mortes tuis oculis aspicere
spero te decessores tuos tue cer
tissime et tristissime decessiones admo
neant ut modicum tempus decesse
ponens eorum durationis eorum. parva
latam dierum meorum nunciavi
tibi ingi ... meditacione
nec hic maxime ... blan
dimenta mentavi novissima tua
que quibus ... in fedem. ...
sine dubio ... ad morte

Cardinalia

Domine et prelato reverendissime
Cardinalibus et Episcopis omnibus
qui sunt de curia romana ...
nostras qualescumque oracionis par
cat vobis deus qui fecerunt se
pultum horum revocasti ad lo
priores. fugitante curas eius
bas. curiosi demum implicasti
et turbis. fecisti novissima vi
tam. et eciam novissima illius pe
riculosiora prioribus. A mortuus
mundo. pro vos revixit mundo
et qui elegerat abiectus in domo di
cum ipsis vos in ... elegisti
sunt coplia incopus confusibus

ista

Cum pauperes hos et media et
compuncti cordis iudicium conturbasset, currebat. heu quam vobis
vicina est semper vias eius. a diuturnitate, gressus involvere qui descendit de iherusalem et non magis ascendit de iericho. se incidit in
latrones atque se tanquam violentis gubernacula dyabolicis manibus tamquam illecebris et ydolatrie scilicet potest corrumpere
erat. non tamen valuit effugere marinis vias. Heu ideo tyrannus
deperiit ut recipiet romanus
Heu quod una etiam non sustinuit
incedentium. duratur in ei etiam recipiebat. quam eam tamquam remedio
corporis huius. defunctus primus potius
sunt recepta iniurie in corporum. mysterium.
etiam. latentem inicere manus
et compressa carnalibus petri et apostoli
ut legionem in palatium trahere. se
natum in cathedra. iudicem primarie
pugna. arripere gladio. ad faciendam vindictam in nationibus. mente
pacifice et proprie ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles
eorum in manicis ferreis. Sic non cunctis
nunc vos sapientes et quod civitatis
vestra pater conveniant. Fuit
enim ipsa pars conveniat sudiculum perfecto videtur. paucorum hoc
nunc agnoscere apud vos prudentium
principibus mirandum esse dicere.
gratia dei dispositione divina iniquia
seditiosum omnium malorum planum
virum hoc non nego non diffido
posse fuisse hoc etiam opus dei qui
facit mirabilia magna solus. perdiximus cum audivimus. ipsum. hoc dilectionis. quam a deo factum est sperandum
Sed ut ergo oblitus sum iudicem
de antiquis et peritie plurimus
narrationem et privata seu etiam
rusticana vita olim assuetos
volentem ad regendum populum
eius nomine ut unum e pluribus
mediocrem et tali quodammodo. elegit
devinum sed sunt etiam et suscitabit eum

et regibus omnium et deposuit scelestos
arripuit eum ita inquam ita. et
de viro eugenio in templo deo
potuit contigisse, non solum sententiam
tamquam qui sibi delicatus est et tenera
verenda etiam aperta potius otio
et quieti quam tractandis consortiis
sunt, timendum quia ne ea auctoritate
qua oportuit prelatus presidentia
expugnatur. Quid putatis generis omnium animi
vite hoc illud quod de potestate in fine
contemplationis et amica solitudine
cordis. tamquam infirmus gemitus et presumens subito perturbatus tamquam
etiam se ad medium vidit et quo
modo ad victimam ductum. et tamquam
improvida et imparata. nisi deus
supponat manum suam. Heu nunc
est obruatur. et opprimatur onere
impositio et minimo quod et gigantibus
intolerabile vel ipsis quoque angelicis.
Quocirca formidabile videtur. Sed
quia res tanta a deo facta est, et plurimarum
ministeria a deo factum est. Deus interea
vestris fervoribus studiis. fidelibus quoque obsequiis solicite confovendum
quod vobis constat manibus elaboratis
Sed quia hoc consolatio in vobis. pro
qua vestra causa in deo. Sed quia
ministerio pietatis. Sed quia compassio
iustitia. assistite et collaborate
illi in opere quod assumptus est per vos
a deo Sanctus fuit. quaecumque pudica. quaecumque iusta. quaecumque sancta, quaecumque
amabilia. quaecumque bone fame hec
ei suggerite. hec persuadite. Sic agite
et deus pacis erit vobiscum

~~Deo qui dispersit [illegible]~~

Nobilibus et optimatibus atque
universo populo romano fratribus dilectis. declinate a malo et
facite bonum. Quoniam cum ad te
ipse sublimis et illustris. cum sit
urbis egregia quam persona ac nullius
penitus momenti homuncio. licet quidem
verendum atque ancipitem in scribendo
ratione quibus scribam sit quam quantum
valet hoc aliquid indicare possit. Sic huius

vereor verecundia apud quos predicatum
quam condempnari apud deum. propterea
vero taciturnitatem et absconsionem
justicie ipse cum dicit. Annunciaui
meo [illegible] coram [illegible] in con-
[illegible] ad [illegible] dominum [illegible]
et potero justiciam tuam non abscon-
di in corde meo. veritatem tuam et
salutare tuum dixi. Et hujus si ta-
ceo non vereor. quin verecundia re-
[illegible] propter mea [illegible] scribere
de longinquo ad [illegible] atque
[illegible] [illegible] [illegible]
culi atque [illegible] romana-
nos [illegible] forte audiant et [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] qui non [illegible] potentem ni-
mis. non [illegible] fortitudo no-
[illegible] quondam in babilone. ad uo-
cem pueri junioris [illegible] ille
[illegible] qui [illegible] iniquis judicibus [illegible]
[illegible] fuit. [illegible] cum ad [illegible]
[illegible] cum [illegible] in [illegible]
[illegible] illa [illegible] nunc [illegible] adole-
scentulis [illegible] ego et [illegible]
[illegible] dico. non [illegible]
tate sed [illegible]. [illegible] ty-
[illegible] et vota mea. voce [illegible]
tibi per quam fiat ut [illegible] que
[illegible] constat [illegible]. ad
[illegible] veritatem. [illegible] ego [illegible]
ad eos qui non [illegible] ad [illegible]
[illegible] indignacionem ne [illegible]
hoc [illegible] nec [illegible] est. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible]
et non [illegible] [illegible] et magis
Dolor nempe in capite est. atque [illegible]
[illegible] [illegible] ne a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] corporis. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] adhuc. [illegible]
[illegible] dolor major [illegible]
[illegible] major [illegible] est et [illegible] capitis
non [illegible] non esse et corporis. [illegible]
[illegible] ego [illegible] non dolere [illegible]
te clamat. [illegible] caput [illegible]
incomodum [illegible] [illegible]
[illegible] ut plagam [illegible]
apud vos dolorem meum. [illegible] meum

tatum sed et tercio ecce nunc ipsi
vero est. Hodie [illegible]
Caput meum doleo. [illegible] magis
uel nouissimo romanorum in toto
per orbe quod non [illegible] caput
quod ambo illi gloriosi principes terre
alter commisso alter submisso
in hoc capite suo triumpho extu-
lerunt. suo sanguine ornauerunt
Ad omnem itaque spectat romanorum
iniuria deploro. Et per quos in omnem
terram exiuit sonus eorum [illegible]
[illegible] eorum ab omnibus iustis sentiri
unusquisque plagam et doleat
cum ipsis et vobis. O romani
offendere principes [illegible]
ante speciales patronos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tam intolerabili. quam in [illegible]
bili in vos ipsos prouocastis. [illegible]
[illegible] et apostolica sede. diuinis
regalibus quoque priuilegiis [illegible]
publicata [illegible] sacrilego in-
[illegible] [illegible] [illegible]
contendistis [illegible] omnes
[illegible] defendere debuistis. [illegible]
[illegible] Romanam non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
caput [illegible] atque [illegible] non
[illegible] [illegible] magis
[illegible] omnibus parcendum
a vobis foret si utilitas [illegible]
[illegible] in urbe [illegible]
[illegible]. vos urbem
[illegible]. orbi facie fabulam
Eu petri heredes. petri sede et
urbe an nobis pulsi estis
Eu vobis et domibus suis [illegible]
[illegible] spoliati [illegible] cardinales
[illegible] [illegible] [illegible]. Ipse [illegible]
[illegible] et [illegible] O columba
seducta non habens cor. Nonne
caput [illegible] oculi tui [illegible]
[illegible] nunc roma sine ca-
pite truncum corpus. sine oculis
frons effossa facies tenebrosa
[illegible] [illegible]. Aperi
oculos tuos et vide desolacionem
tuam

parum parumque [illegible] inunctae caruerunt
in libum mutatus est color optimus
facta est quasi vidua domina gentium. principes
provinciarum. Vae initia malorum
graviora timeo, nunquam non pre
interitum eos persensit. Redite
redite prevaricatores. Redite ad cor
tuum. Agnosce iam vel sero quanta
a quibus patiaris vel passa sis.
Recordare quia causa quo fuit. pro
quo et in quo ipsis non loqui aud[i]
hos dies. audiam quod [illegible] cale-
pars omnis ornatus et composita ampli-
gatus est. quondam in altaribus et
altarium vasis. quondam in ipsis pa-
rietis imaginibus dum vel angeli-
reperiri te potuit. nec alibi inna-
nior direptum et asportatum est
quod vos qui orbis. tu in tuis nunc
marsupiis in venis. porro
domus domini irreprehensibiliter perijt
[illegible] quod tibi visum est in eternum
malicia. innovantur super te dies
malos. quid modo vel lucem an-
plorisnt ceterorum spectacula [illegible]
tibi. nisi quod nova tua ter-
runt immanior a partibus. quod
quidem multi non solum de plebe
sed et de clero etiam et de principibus
non ulli per orbem in [illegible] illo
faveant tibi, nunc vero pro magna
tua tota omnis. sic nam quondam
contra te [illegible] est a sanguine tuo
mundus omnis preter te sola et filios
tuos qui in te sunt. sed ego inter
ipse miseranda. et vae duplo
quam ante. non ab externis na-
tionibus. non a feritate barba-
rorum. non a militibus armatorum
vel tyrannis a facie tuorum. Et vae a
domesticis et amicis. a clade
intestina. armata proditione
a corporibus vestris. Agnosce
iam quod non omnes pacifici qui et
domestici. nec omnes amici qui
videntur. Ceterum alias non erat
quod tibi te manifestius ostenderet
alicui veritate illius sermonis

domini quem dixit. Erunt inimici hominis do-
mestici eius. Sed frater a fratre in mor-
tem tradetur et filius a parentibus. Sed non
a gladiis sed a lingua mendacij et
a lingua dolosa. Itaque malum in
malo vos alterutrum confortastis
et a gladijs laborum inimicorum
scuti. invicem [illegible] et ab in-
vicem consumamini. Congregamini omnes
dispersi. redite ad pascua. redite ad
pastorem et episcopum animarum vestrarum. Redite
prevaricatores ad cor. Sed loquor non
quasi hostis convicians sed quasi amicus ob-
iurgans. Sed vera amicitia non nunquam
obiurgationem. adulacionem nunquam
sed iurgium et obsecrationem. obsecramus
sed pro [illegible] precibus vos
Petrum loquor et Paulum. quos utique
in vanis et [illegible] pro eugenio
suis sedibus et edibus effugastis. Lic-
ciam inquam. orbis principibus. ne
forte incipiat pro eis pugnare
orbis terre contra insensatos. Alioquin ne-
scitis quia huius offensam nil omnino vale-
bis. huius [illegible] nil omnino timetis.
Non inquam timetis sub horrendo tuta-
mine ipsi ceciderunt te urbem in-
clita. civitas fortium. certe lic[et]
prandi illis sit et nullibi martirio
enim quidem apud te sed contra te sunt
ipsi grande periculum quod prestiti in se et
ipsis. Recordare etiam ad omnem terram
quod ubique terrarum audito hoc verbo scan-
dalizatur. Sed alioquin pagina ista contra
te in testimonium erit. Sed vere apostolos et mar-
tiros tuos stabilis in magna constan-
cia adversus eos qui sic augustiam et
et qui absolverunt labores eorum. Sed
iam fuit locus. Sed audias pro annun-
ciatum inferiam. Primaciam sedis
vitatem. Non variis hortatur ad
meliora fructus. ut ad clavis ci-
vis commoverit [illegible] de ista
eminencia [illegible]. Ita [illegible]
blasphemia [illegible] et [illegible]
et [illegible] timore et [illegible]
[illegible] quod [illegible] orbi

Summum bonum deus est quia
incommutabilis est et cor-
rumpi omnino non potest Creatura
vero bonum est sed non summum est quia
mutabilis est et dum sit quidem
bonum non tamen esse potest et summum.
Immortalitas dei invisibilis eius
incommutabilitas est. Nam et angeli
et anime immortales sunt sed incommu-
tabiles non sunt. Ideo quia solus deus
dicitur immortalis quia solus incommuta-
bilis. Nam anima moritur cum deserente
deo de bono in malum mutatur. Sic
et angelus cum deserente deo est lapsus.
Materia creaturarum secundum suam conditionem mu-
tabilis est quia de informi ad formam
transit. Angeli vero non secundum naturam immuta-
biles sunt sed quia deus gratia bene et stabilita
sunt ista in deo in incorruptione immor-
talitatis in incommutabilitate iuncta
merito creature. Ponitur creature
opus non complendi apud deum. Nec
variari eum quia pro varia tempora diversa
precipit sed manens idem incommuta-
bilis et eius quod curatum cognitum est
tempus ab ipsa eternitate in cuius magestate
prefinitum consistit. Non enim in eo aliud
deum putare et aliud pulcritudinem
eius atque aliud magestatem eius sed
aliud et hoc et aliud pulcritudo eius
quia deficiente pulcritudine homo manet
ac perit quia ita intelligit deum corpo-
reum esse credit dum pulcritudo dei ipse
est. Ideo deus se simplex sive
non amittendo quod habet seu quia non est
aliud ipse et aliud quod in ipso est.
Inordinate dici seu conferri virtus
solet ea que in deitate deo sunt ut
pote simplicitas que aliquando dicitur pro stulti-
cia et non est apud deum vero simplici-
tas est summa iuxta hanc rationem eter-
nitas estimanda sunt

2 Non ex eo aliud

Celum et terram implet deus non ut
contineat eum sed ut ipsa po-
cius contineantur ab eo. Nec particula-
tim deus implet omnia sed cum sit
idem unus ubique tamen totus est. Non
ita putandus est esse deus in omnibus ut
unaqueque res pro magnitudine por-
tionis sue capiat eum in maiorem
modum et minima minus. Dum sit
pocius ipse eterna. totus in omnibus sive omnia
in ipso. Omnipotentia divine maiestatis
cuncta potestatis sue inmensitate con-
cludit nec evadendi potentiam eius
quisquam invenire aditum poterit quia ille
omnia tamquam constringit. Cuncta enim
intra deum inclusa omnipotentem co-
artantur sive que continenda sunt ut
salva sint seu ea que amputanda
sunt ut pereant. Nullatenus ergo pos-
se est effugere deum quispiam. Qui enim
non habet placatum nequaquam evadet
iratum. Inmensitas divine magnitudinis
ista est ut intelligamus eum intra omnia
sed non inclusum extra omnia sed non ex-
clusum. Et ideo interiorem ut omnia conti-
neat ideo exteriorem ut incircumscripte ma-
gnitudinis sue magestate inmensitate
omnia concludat. Per id ergo quod exterior est
ostenditur creator esse per id vero quod in-
terior gubernare omnia demonstratur.
Ac ne ea que creata sunt sine deo essent
deus exterior est ut omnia concludantur
ab eo ac conservatore aliquo sint. Dicatur
prefato deus esse qui non est situs
quo est prefitus. Sed sicut sermone
de ipso nostro serviunt inopia sed nec
et reliqua verba quibus [illegible] id
quod ineffabile est nequaquam dici
poterit. Quamquam de deo nihil sit quod digne
sermo dicat. Deus localis non est.
Dicitur localiter tamen ambulat in sanctis
suis. Deus de loco in locum predicatur
ab eis nam deus qui nec loco movetur
nec tempore. In sanctis tamen suis et tempore
et loco movetur quando ab eis
localiter predicatur. Deus de deo nec
qualitate nec sedium situ nec ullo situ
aut motu aliquo digne dicatur.
In deo tamen est quedam latitudo caritatis
qua nos ab errore abstrahit
et continet in veritate. In deo est
et longitudo qua nos longani-
miter malos portat donec
emendatos patrie superne resti-
tuat. In deo est et altitudo per quam
omnium sensum sue scientie inmensitate
superat. In deo est et profundum. Et
quo dampnandos inferius iniqu-
itate vel in ipso equaliter dampna-
dos deus in suis sedibus dispo-
nens preordinat

Quum de deo loquens scriptura plerumque dicat esse deus non est visibile cui dicitur quod ubique pure significat pro eo quod dicat [illegible] de deus vel quod magnus dum [illegible] nullus possit sensus attingere cum ut angelus quivis nisi ad pluralitatem angelicam similem post reputationem referat ad contemplandum deum indefessa comparat. Unde cum eius puritatem non valet plene quamvis ipsa perfecta angelica in totum attingere. sic secundum apostolum quod ait Et pax dei que exsuperat omnem sensum ut [illegible] cum angelo sola eius trinitas sibi integre. nota est et quantitas a [illegible] [illegible] trina est in trinitate ipso intelligibili quodam miro modo dei eterna patri [illegible] deo [illegible] opus [illegible] quod utique [illegible] non per atque iudicia a illo penitus sciunt. Dei secreta vel iudicia eius non posse penetrari vel angelico vel humano etiam oculta sed iusta [illegible] ea veniam opus est et tunc non de parte [illegible] inquirere secundum apostolum qui ait quis cognovit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit

Cur creature pulchre [illegible]

Sepe ad incorpoream creaturam [illegible] magnis creaturis corporea magnitudo comparatur ut magna consideret ex parvis et ex visibilibus invisibilia [illegible] primentur atque compulentur factorem effectorem operum agnoscant non tamen parvulitate consistit sed comparatione subdita et creatura sunt bonum [illegible] [illegible] artifice utroque laudem [illegible] Ita verum creator per creaturam sua laudatur et [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] monstratur. [illegible] pulchritudine [illegible] creature pulchritudinem sua quam [illegible] facit deus intelligi ut [illegible] vestigiis venerantur [illegible] ad deum quam amplius est. utique per amo-

rem pulchritudinis creature a [illegible] forma se abstulit. [illegible] per creaturam se de [illegible] ad creatorem pulchritudine [illegible] [illegible] [illegible] intelligere per creaturam [illegible] ad intelligendum deum creatorem. Ideo a [illegible] sensibilibus [illegible] ad invisibilia [illegible] ad creatorem intelligentia [illegible] laudat deum [illegible] et insensibilia non [illegible] per nos deum ea [illegible] [illegible] deum laudamus. Ideo [illegible] laudare [illegible] quod causa laudis [illegible] [illegible] causa [illegible] [illegible] causa [illegible] quod non [illegible] [illegible] est aliud quod ex [illegible] scintilla [illegible] et [illegible] ignis in [illegible] utique sibi sentit [illegible] vita non sentit

De [illegible] [illegible] dei [illegible]

Nostro usu deus zelari dicitur [illegible] doleri homo cum motum apud deum perturbatio nulla est. apud quem tranquillitas summa est. Ideo ita perpetuanda est [illegible] deum posse deo furorem vel [illegible] [illegible] attingere perturbationem. [illegible] equitate iustitie quod [illegible] [illegible] punit dicit sacra [illegible] nominavit. [illegible] quidem videatur equum est. furor est et indignatio [illegible] Ita [illegible] intelligere opus est et alias passiones quas de affectione humana [illegible] scriptura ad deum. ut et [illegible] [illegible] et [illegible] per [illegible] et [illegible] [illegible] ut facilius intelligat [illegible] locutus est et [illegible] [illegible] [illegible] appellatur [illegible] [illegible] deus [illegible] [illegible] infirmitati. utique cum [illegible] est non possumus agnoscere [illegible] [illegible] nobis [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] qualitatem [illegible] et passionum indigna dicta [illegible] non [illegible] [illegible] ad [illegible] per [illegible] [illegible] et deum [illegible] nobis [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] deum deus se [illegible] de inferioribus rebus [illegible] ad se trahit quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] esse et incorporeum constat plerumque de corporibus ad deum [illegible]

qualiter sp(eci)es q(uod) e(st) i(n) deo sit. q(uia) in
q(uan)t(um) a n(atur)a incorporeus e(st). et in(n)um(erabilis)
sp(iritu)s (et) p(er) efficaciam causarum res
i(n) ipso s(un)t (con)sistu(n)t. ut q(uia) o(mn)ia videt
d(icitu)r oculus et s(ic) de s(i)mil(ibus). q(uia) audit o(mn)ia
d(icitu)r auris. p(ro) eo aut(em) q(uod) audit(ur) et
ambulat p(ro) eo q(uod) q(ui) (com)p(re)he(n)dit. stat.
sic et i(n) ceteris ho(m)i(num) s(imi)lib(us) ab huma
nis n(on) rebus t(ra)nsfert(ur) s(imi)lit(er) ad deu(m)
sed ex tabulis p(ro)fecit et incorporeus hic
e(st) q(ui) et p(ro)ph(et)a d(icit) iuravit d(omi)n(u)s (per) dext(er)a(m)
tu(a)m p(er) d(e)xt(er)am sua(m). io q(uod) de(us) a(u)d(it)
h(ab)et. s(ed) h(ec) m(odo) (con)narrat affectu. et
alibi s(imi)li figura et veteris et n(ov)i
lib(ri) intell(igitu)r. ut nu(n)c s(ub) e(odem) libr(o)
sig(ni)ficacionib(us) figurat(ur) q(uod) usq(ue) ad u(n)i
us passionu(m) s(ecundu)m carnis co(n)tulerat
deprehendisse cog(n)osci(tur). u(n)a et p(ro)p(ter) agnus
no(n) p(er) natura(m) s(ed) p(er) innocencia(m). et
leo p(er) fortitudinem. n(on) p(er) n(atur)a(m). et s(er)pens
p(ro) morte et sapi(enti)a no(n) p(er) n(atur)a(m) s(imi)l(ite)r
na et i(n) p(ro)ph(et)a. p(ro)ludi(um) portat (con)fe
nu(m) s(un)t d(icu)nt(ur) ad deu(m). et h(ec) o(mn)ia
io p(er) figura(m) corp(or)is. q(ui)a n(on) e(st) corpo(ralis)
p(ro)p(ri)etate s(imi)li(ter) eius. no(n) s(ecundu)m eas
p(ro)p(ri)etate s(imi)li(ter) n(on) s(un)t d(ici)t(ur) ad deu(m) n(ost)r(u)m
s(ed) s(ecundu)m s(imi)li(tudin)e(m) p(ro)p(ri)etate s(ed) p(er) efficacia(m) cau(sa)r(um)
et s(imi)li(ter) et credit(ur) deus nu(m)q(uam) vi(sibi)l(ite)r
d(icitu)r et credit(ur) deus nu(m)q(ua)m r(e)p(re)s(en)tat
hominib(us) ap(p)aruisse nisi p(er) assumptam
creatura(m) s(e)c(un)d(u)m s(e) (con)stituit. q(uo)d a(ute)m
l(ib)ro d(icitu)r legit(ur) ad ymagine(m) dei
fact(us) e(ss)e homo(inem). (con)stituta(m) d(icitu)r e(ss)e
corporeu(m). divino cato q(uod) e(st) corp(us)
s(ed) a(n)i(m)a q(ue) e(st) sp(iritu)s dei ymaginem
h(ab)et. no(n) q(uod) e(st) corp(or)is s(e)c(undu)m i(n) deo
h(ab)et. no(n) q(uod) ad ymagine(m) sua(m) fecit
q(uod) ho(min)em ad ymaginem sua(m) fecit
creavit. [illegible] quale corp(us) h(ab)et
creavit. cogita i(gitu)r quale corp(us) h(ab)et
n(atur)as. et deu(m) i(m)mensa(m). q(ue) e(st) deus
v(er)itas. et deu(m) i(m)mensa(m). h(ec) e(st) de(us)
facies dei i(n) s(cri)p(tu)ris no(n) cato s(ed)
diuina cog(n)icio i(n)tell(igitu)r. [illegible] n(on)
qua qua p(er) facie(m) (con)spectu(m) q(uo)q(ue)
cog(nosci)t(ur). s(ic) et cu(m) i(n) ore d(icitu)r
dico q(uo)n(iam) nobis facie tua d(e)p(re)-
d(icitu)r. da nobis cogitac(i)o(n)e(m) tua(m)
d(e)icit(ur) d(e)p(re)ca(ntu)r [illegible]
q(ue) p(er) lingua(m) fiu(n)t s(un)t d(ic)ta illa
et illa i(n) q(ui)b(us) et p(er) dei v(er)bo o(mn)ia po(n)it(ur).

q(uia) nos e(st) ut o(mn)ia v(er)ba for(m)ant(ur)
et p(er) volu(n)tate(m) q(ue) locacionis illo
de mirari q(uo)d ib(i) q(uod) (con)ficit(ur). p(er)
id q(uo)d efficit(ur) n(on) ratu(m) h(ab)e(n)t ob p(er)
v(er)bo ponis. s(e)d lingua p(er) v(er)bis.
s(e)d manu(m) p(er) litteris. vestigia d(e)i
s(un)t q(ui)b(us) nu(n)c p(er) sp(ecu)l(u)m d(omi)n(u)s
nos(ci)t(ur) ad p(er)f(ec)ti(on)em v(er)o op(er)is recep(ti)
repetu(n)tur d(ominu)m in futuru(m) facie ad fa
cie(m) q(ui)b(us)q(ue) electis p(re)sentabitur
ut ipsa(m) sp(eci)em contemplet(ur)
cu(m) n(un)c vestigia (com)p(re)he(n)d(er)e
conat(ur) h(ic) et q(ue) v(i)d(e)n(tu)r p(er) sp(e)-
culu(m) d(icu)nt(ur) s(e)d et acta

~~Q(uod) deo nulla t(em)p(or)um p(re)t(er)ita
ap(p)arent~~

Omnia t(em)p(or)a p(re)cedit divina et(er)
nitas p(re)t(er)itu(m) [illegible] futuru(m)
nec aliq(ui)d recedit s(ed) o(mn)ia p(re)s(enti)a
i(n) eo d(icu)nt(ur) q(uia) et(er)nitati sua cu(n)
cta (com)plecti(tu)r. alioq(ui) mutabi
lis e(ss)et deus credendus. s(i) ei p(re)t(er)i-
ta vel t(em)p(or)a ap(pro)pi(n)quant. s(i) p(re)t(er) e(ss)et deo
aliqua venit t(em)p(or)a. no(n) e(ss)et p(ro)p(ri)us
s(ed) esset et(er)nitas ut mutarent(ur)
s(ed) si starent p(ro)p(ri)us p(re)t(er)itu(m) et
futuru(m) n(unc) e(st) h(ic). no(n) d(icitu)r. v(er)
bi g(rati)a dum p(er) p(re)t(er)iti t(em)p(o)r(is) co
dic(tu)r. p(ro) p(re)t(er)ito tenui. p(ro) futuro
tenebo. p(ro) in(n)umerabili v(er)o deus
tenet et p(re)tenuit et tenebit
tenet. [illegible] nec ip(s)o an
gelor(um) [illegible] acc(e)ssio(n)e. ac(c)essio e(st) t(em)p(or)um
na d(ic)ens (con)stat et in creatu
ris. q(ui)a s(ic) vicissitudo t(em)p(or)um no(n)
valent angelo agg(re)dit(ur) s(ed) p(re)t(er)it(um)
q(uo)d commutatio i(n)cipit creat(ur)e
p(er) matr(ic)e(m) illius informe
p(ro)ius q(ua)n(do) o(mn)ia ista. que
t(em)p(or)aliter iam volunt(ur) forma
rent(ur) fuerunt utiq(ue) valebat
t(em)p(or)is accedit t(em)p(or)us cu(m) no(n)
ad eas creaturas q(ue) s(upra) celos sunt s(ed) ad eas q(ue) sub celo
sunt p(er)tinet. no(n) cu(m) angelis
accedunt t(em)p(or)a vel recedunt s(ed)
nob(is) q(ui) sub celo vivimus i(n) hoc
infimo mundo. ~~De t(em)p(or)ibus in~~

Nulla aut(em) p(r)i(n)cipiu(m) mundi t(em)p(or)a
fuisse q(uia) d(icitu)r c(re)at(ur)a t(em)p(or)um cum
creatura i(n) p(r)i(n)cipio t(em)p(or)is mundi

futu͡ru et credendu͞ e͞ ideo pu͞ tyge
q op͞ ipo cepit verē in tp͞e
ex ordiu͞ / nullu͞ spaciu͞ temporale
fuit tp͞a q͞ ante ab scedunt
tpe q͞m veniat . ideo q͞ʒ in reb͞
nullus status e͞ tpu͞ q͞ celeri re-
atu͞re motu mutat͞ n͞ certu͞
an͞ vnu͞ tpus e͞ n͞ ven͞ an͞
vnu͞ tpus e͞ / n͞ ving͞ n͞ie͞
vnu͞ tpus e͞ n͞ dies n͞ hora
vnu͞ tpus q͞ oia p͞ticul͞ p͞terit
q͞ dicit q͞ oia p͞ticul͞ p͞terit
p͞us et decidunt . quo vnu͞ diu͞
q͞ no p͞ est . itud p͞t p͞tito
e͞ q͞ no p͞t est . itud p͞t p͞terito
futu͞ ve tpus sed p͞us est
futu͞ vi tpus sed p͞us est
p͞re q͞ vbi e͞ e͞ʒ adulte p͞teritu͞
et futu͞ et p͞ta et futu͞ et
p͞ucia . i alio sunt p͞ong͞ requirda
oia ista p͞ta p͞ucia et futu-
ra . i alio tu͞ in memo͞ p͞ta re-
cordando . p͞ucia cotinuedo et
inspiciendo . ex p͞tato e͞ p͞ang͞ i adhuc
futu͞ expectando . retolig͞
in memoria p͞t p͞ucia . recolig͞
tu͞ p͞t oia asspic͞

de mundo

Mundu͞ q͞ in̄ reb͞ q͞
sunt in̄ investigabil͞ costat
factu͞ at q͞ rem͞ inp͞ . corpu͞
hō at q͞ rem͞ inp͞ . corpu͞
alta quod͞a i fracu͞ creat͞ est
mundu͞ hō mundu͞ de in̄ corp͞ dam
da e͞ hoie . ita p͞d p͞ dimensiones
creat͞ ad finē hō vgit ista et
mundu͞ p͞t q͞ distendit͞ tpus
deficit / q͞ vnd hō aliq͞ mundu͞ re-
p͞t videt͞ . inde vt q͞ p͞mmi͞
frustra d͞ . p͞ tanta retrop͞a do
vacauit . nona p͞ mundo faciendo
orta fuisse cogitacō . qui i p͞io
cop͞lo manet eterno hing͞ indi-
costmacō n͞ tpus n͞ p͞u͞
si et͞nitas fuit tpus vo͞ a p͞us
sitiud͞ creatur / no creatura
tp͞us q͞ tpe . cu͞ndu͞a aut cu͞nd
fa͞ciebat deq͞ aliq͞u͞ tecla faciet
dicit nova voluntas i deo ut
mundu͞ cop͞heri orta e͞ e͞ʒ no
na voluntas i deo orta no e͞
q͞ et p͞ mundu͞ no c͞at p͞ncta
tu͞ noc et cop͞lo c͞at decuit

quida͞ q͞ p͞ bulto nolunt fuisse mdie
q͞ cu no fuit . voluntari dei mu-
tari arbitrantes / q͞ alij volunt
qd͞ alij no volunt . cuiq͞ videndu͞
e͞ voluntas dei deus e͞ . q͞ ipse no
aliud e͞ . aliud voluntas ei͞ e͞ʒ h͞ e͞
ip͞i velle . qd͞ ip͞e e͞ et qd͞ ip͞e e͞
virtuʒ eternus e͞ in comutabilis est
h͞ e͞ voluntas ei͞ mat͞ia q͞ q͞ forte
e͞ mundu͞ . origie no tp͞e res ap͞
fectas p͞p͞t ut sonus cantu͞ / sonus
cu͞ e͞ sonu͞ cantu / q͞ puanitas ti-
tubat ad sonu͞ vocis . no sonu͞ p͞-
tinet ad suauitat͞ ac p͞ h͞ vtriq͞ p͞t
p͞t e͞ʒ ille ad que p͞tz cantus porte
i sonu͞ mat͞ia q͞ qua celo tract͞
formata e͞ . io informis vocata
est / q͞ no do͞ q͞ ea forta creaut
est / q͞ formari restabat . tm ip͞a mat͞ia
q͞ formari restabat . tu͞ ip͞a n͞a
q͞ nichilo facta ... e͞at aliud q͞ facta
fieri posse aliud si n͞ie͞ est
fieri n͞ie͞ e͞ q͞d deus natur͞
inspiravit si at posse e͞ q͞d q͞
inspiravit si at posse e͞ q͞d q͞
rup͞d indiuid͞ n͞aes creatori ut
faciat quiq͞ voluit reseruauit
io q͞ hoc s͞lam h͞re tenebr͞ q͞
q͞ dicit p͞ p͞phetam ego deus for-
mans luce͞ et creans tene-
bras si q͞ angelica na͞ q͞ no e͞
p͞uaricata . lux d͞ / illa at que
p͞uaricata e͞ . tenebrar͞ nomen in-
cupat / lux et ap͞uo lux a
tenebris diuidit͞ e͞ʒ q͞ et hos
et illos deus creauit . inde for-
mans luce͞ . et creans tenebr͞
dicitur bonos angelos no tm cre-
ans si etia͞ formans malos vo
creans tm . no formans / s͞ aut
et de hoc bonus . malisq͞ p͞ncipi
cudu͞ e͞ post adminicula celi tre
q͞ creatura ideo nova i genesi
q͞ʒ creatura ideo noua i genesi
spus f. ut q͞ p͞phi eius p͞tebat͞ dra
autor alla noiq͞ reut͞ q͞ndu͞ dilator creator
spus f. p͞phi dicit͞ q͞d et cop͞lius
in dicat . eu͞ p͞ p͞emi uictori na
clarat͞ demirat . io p͞phi aquis

at vitatis

spūs ferebatur quia domū ē diuīo sub
sistentis requiescēs atq; ptegēdo
nos supferebatur nobis. Terra quecq;
nā suo pondē nititur Ignis autē
et oleū incitq; supiora appetunt Et
qz p maior signiā. supfer uniuse cr-
eatuie spūs scūs appbat. Dies pri-
mus angeli sunt. qm̄ pt' unitate
scientie inuicem adad nō dies primus s; dies di-
ctus ē unus Et ideo ipse repetitur
p in operacione creatuie. qz dies ē
ē nā angelorum. qm̄ creatura ipam
contemplabatur quod et vesperā pre-
bat. nō at p mane. ī eius crea-
ture constitucōe s; laude eius ad
deum referens. eam qz in lege diui-
nis rone conspiciens. continuo
mane fiebat Et vō p mane fi-
ebat neglecto creatore. ī creature
aspectu. iam nō vespera s; nox vi-
tiqz fieri putaret. Dū sic creatura me
lius videtur qm̄ ī seipsa nouerit.
Ipsa sua cognicio quia maior ī deo ē.
Dies et lux dicitur cognicio vō ī se ipsa
ipa. ad conpationē cognicionis illius
q ī deo est. qz longe inferior ē. ves-
pera nocatur Ideoq; post vesperam
mane fiebat qz dū sua ī se cog-
nitione bn̄ satisfacit nō constitit. ut
se plenius nosse potuisset. ad deum
sepe referebat creaturā Sicut si dies
melius cognoscēdo fiet. nō sic quē-
admodum nos temporaliter dicimus.
fiat aliquid. sic deus dixit fiat ē-
fficiat aliquid. Illud enim sine tempore ve-
lud ipsum. Illud enim sine tempore
ī q verbo unico deum ē. Et tempo-
re deum ē a deo fiat. Erit utique
creatura aliqua. vnde ad talis fiet
nox Et qz enim dicit fiat. nulla
compellit creatura ipsum fiat qd di-
ctum ē in eternum verbi. nō ī vocis
sono enunciatum ē Nō sic pcius a
deo visa ē creatura set pcius qz lau
data ē creatura. q autem quam fiet
postea ab illo visa ē. Et qz dū nos
singula videntes laudamus. tamq;

ipse videat laudetq; p nos Ad illud
nō est q loquimur s; spūs ipius q
vō proinde sed ipse loquitur p nos
Ita videt et laudat p nos. sed
ipse pcepit ac semper videt
p nos vō temporaliter Attende vni-
uersaliter creaturam ī suo valde
bona vocari singulariter vō tamen
bona quia et membra corporis cum
sint singula bona. magis tamen bona
faciunt. sed singula omnia bona valde
bona efficiunt Decor elementorum
rum omnium ī pulchro et apto con-
sistit Et pulcherrimum ē qd pul-
chrum ē per se ut homo qui animo et
membris omnibus constans. Aptum
vō ē ut vestimentum et victus hominis
qz hominem dicat pulchrum a se. quia
nō vestimento et victui hominis ne-
cessarius s; ista homini Ideo qz ī aptum
q nō per se sed hoic pulchra a se
s; ad aliud i. ad hominem accommo-
data. nō phiberet natura hoc et
de ceteris elementorum natura dicendum
est Cuncta q sunt et facta sunt mi-
ra valde sunt. s; consuetudine
viluerunt Ideo qz sic diuina pon-
tari debent opera. ut si cogites ea
noua esse. Fecit deus omnia valde bo-
na. nichil ergo naturaliter malum. quia
et ipsa q in creaturis videntur esse
penalia. s; bn̄ vtentibus et bona
et prospera sunt Et male vtentibus
nocent Ita procedendo ē crea-
tura ex suo genere nō bona. s;
ex parte naturam valde bona

~~vnde malum inuentum sit~~

Malum a dyabolo nō ē creatum
s; a dyabolo inuentum Et ideo
nichil ē malum quia sine deo fa-
ctum ē nichil Deus autem malum
nō fecit. Nō qz alicubi est aliquid
creatum malum vnde fiet dyabolus ma-
lus. s; quia natum ē. Dum enim an-
gelus bonus. superbiendo factus
ē malus Et ideo recte dicitur ab eo
inuentum malum. nullam esse crea-
turam naturam malam. quia natura omnibus
ei incommutata est ut deus dum

comunia vt creatura est / aga
tu vero eo natura infecta est / qr accide
do in bona nam efficit eam vi
ciosa. Dum depredit natura ma
net. et malum quod inerat nusquam
est / Ideo eo qr vicium nocet nature
auferat vicium. natura non esse qr nil
quod nature est noceat. Dum natura bona
depravatur. propter voluntatem malam ipsa
voluntas testis est nature bone. que
in tantum testatur eam bona. vt
illa depravata malo. non relinquat
inultam / Creditur ab hereticis mete
a deo: mala a dyabolo esse creata.
Sunt et ab ipsis due nature bona et
mala putantur. Sed natura mala non
sunt. et dum vie a dyabolo sunt. non
sunt creata sunt omnium ob causam per
nupserit deus mali abortum statu nupi
vt eo quod ipsos malis bone nature
decorem primaret eo modo causa iste
in verbis est cognitur quomodo anti
tesa dicitur quod in latino oppositum vel
contrapositum nominatur. Et fit pulchra
locutio cum inceptio contraria propriis
preferuntur. Ita in rebus per inicio tu e
malum vt nature bonum ad compa
rationem mali excellet. Sic radius
suprtatur lucis. per eam vero demus
totius corporis nigris fedata
ten. Ita est in universitate crature
rerum [illegible] vermiculum malum
[illegible] diversis. universe creature in mira
factis facta mala per peccatum pro
mi hominis per pena sunt translata in
universa quam vis / perinde
quamquam videtur mali. propter
sumit origine. propter culpa mala
dicit multa in creatura per ipsi. vt
ignem qr vrit. vt ferum qr occidit
vt feram qr mordet. Sed comoda
rerum non intelligimus hoc. attamen
in illis quod hoc peccato dum imputatur
Cumque de eo efficta sunt ista non
propria. qui ille eo eo [illegible] suadet cum
peccati subiecta / Sive vicio non
peccati sua natura nobis mala sunt. eamque
nobis noceat. Ita lupus dum sit
bona. pro peccatis oculis nostris
est. et in oculorum [illegible] volu
cris est sicut et cetera. Cum creature

[illegible] simulis et elementorum adversa
tibi hoc vbi [illegible] peccati hominis. Origit pena
ut deo superbiens homo. ea que infra ipsum
sunt patiatur adversa sibi et ipsa legi
qui deo pugnabat. cum eo cuius creaturas cum in
[illegible], agnito quod peccatorum hominis actum est in
nobis propterea homo. mutentur in adversa sibi
et talium creatura condescipat in tormentis
adversus in iustos / et levior est ad bene
adversus in iustos qui in deum confidunt / ideo ci
[illegible] caro subiecta anime in eterna ... sed ag
caro subiecta anime vt creatori. Tunc at vere
non erunt subditi creatori. Tunc at vere
subiciuntur nobis omnia que sub nobis sunt
subicimur et ag° nobis illa sub
se nos subicimur et ag° nobis illa subi
ta sunt / Ita ergo videtur esse subiecta. et
qui deo subditus non est ille potius subicitur
eis. qui sua voluntate subiungat animo
corpus quod si subiecta constat. De angelis

Angelorum nomine officii est non nature. T. 10.
Angelorum nomine officii est non nature. Quia
spiritus [illegible] omnes spiritus in quantum
Qui enim de celis ad annunciandum
hominibus mittuntur. Ex ista annunciacione
angeli vocantur. Natura enim spiritus sunt
Tunc ad angeli vocantur quando mittuntur
Natura angelorum mutabilis est quamvis
illis mutabilitas in natura. sed facit eos
immotos caritas perpetua. Gratia non
natura incommutabiles. sicut natura incommutabiles
Diabolus itaque non accidisse [illegible]
Tunc. dyabolus itaque non [illegible]
beati itaque nature suffragatur in illis. Ante
placeo creatorum sui et [illegible] est apo
stata angelus. Deus fortitudinem suam non a
deo. sed a se voluit custodire. Ante omnem
creaturam angeli facti sunt. Deus creavit
ffiat lux. De ipsis dicitur superbia potenciam sed
creata est sapientia. lux enim dicitur propter [illegible] dum
do lux esse sapientia non dicitur. que
in [illegible] sapientie. et [illegible] sunt mutabiles
nature. non eum sunt eos contemplationem
tamen divinam ante omnem mundi
creationem creati sunt angeli. Et ante omnem
creationem angelorum dyabolus conditus est
Sed superbia est ipse est primus creaturarum dei
sic et eius comparatus angelorum. Archangelus
appellatus est. Primus ei creatus constat. ex
divinis placere. non temporis quantitate. Prima
Et de angeli est [illegible] voluit [illegible]
angelos dyabolus. Ex qua fiducia occi
dit Ita ut pene reparatione labentium
tamen placeo est excellencia quanta [illegible]

verbis annunciat. Cedri non fuerunt
altiores in paradiso dei. abietes non
adequauerunt summitatem illius. Omne
lignum paradisi non est assimilatum illi
quoniam speciosiorem fecit eum deus.
Distat conditio angelica a condi-
cione hominis. Homo enim ad dei similitudinem
conditus est. Archangelus vero qui lapsus
est signaculum dei similitudinis appella-
tus est testante domino per ezechielem
prophetam: Tu signaculum similitudinis, ple-
nus sapiencia, perfectus decore, in
deliciis paradisi dei fuisti. Quanto
eum sublimior eius natura, tanto ple-
nius constitit ad similitudinem diuine
bonitatis expressa. Prius de celo dicitur
cecidisse dyabolus quam homo conditus.
Et aptum est racioni ut sicut est in super-
biam erexit et precipitatus est de ce-
lo prostratus mox, [illegible] ab ini-
cio mendax fuit et in veritate non ste-
tit. Quia statim ut factus est cecidit.
Fuerunt quidem a veritate conditi, sed non
stando [illegible] a veritate est lapsus. [illegible]
non suppliciter lapsum deo [illegible]
[illegible] se conferat, et hoc [illegible] et dam-
num se [illegible]. Et hoc rursus ad [illegible]
bolus. [illegible] Dyabolus vero
inferiorem se cognouit
in hoc potentior quia se deo estimauit
equalem [illegible] deo superiorem
[illegible] apostoli dictum qui ait de an-
ticristo qui aduersatur et extollitur super
oe omne quod dicitur deus aut quod colitur. Dyabolus
eo iam non petit veniam. Quia vero co-
pungitur ad [illegible] recipe-
re ypocrisi deprecatur quod tamen prima
compunctia [illegible] adipisci non meretur.
Dampnat [illegible] iniusticia quam ea circum-
prouocatur [illegible] prestare veniam. Deus
inficio comparatur homini quia ipse homo
inferiori traxit quod per te [illegible] in [illegible]
mitate [illegible] detinetur [illegible]
qua inclusa [illegible] detinetur. Dyabo-
lo autem angelo [illegible] veniam non habet.
als // quia carnalis infirmitatis [illegible] fragilitate nulla
infirmitate [illegible] ut [illegible]

hominis. At post peccatum conditio vertitur
ad veniam, quia praua per carnis lubrica mu-
tena pondus traxerunt infir-
mitatis. Ideo quia [illegible]
[illegible] conditor redditus per hominem
ad salutem. Sed [illegible] qui se fecit
signaculum [illegible]
per [illegible]
[illegible] Postquam
postquam angeli ceciderunt reli-
qui in permanencia eterne beati-
tudinis solidati sunt. Si enim et post
eorum creacionem in primo ceperunt
fieri firmati, et firmati voca-
ti sunt celi summi ordines quia
post angelorum ruinam hii qui
permanserunt firmiter permanse-
runt eterne permanencie et beatitudinis
quam auctores ruine acceperunt.
Post dyaboli deieccionem angelorum
bonorum collata est stabilitas perseueran-
tiam et beatitudinem quam numquam amitte-
rent. Bonum est agnoscere quia malorum
iniquitas bonorum firmat utilitatem
quia in malis consistunt. Inde boni
perfecerunt. Bonorum angelorum nu-
merus qui per ruinam angelorum
malorum est diminutus, hominum
electorum numero supplebitur. Quis numerus
soli deo est cognitus. Sunt angelorum
distancia [illegible] est et per gradus
dignitatis iusticia eorum
distributa. Alios quia alii perfecerunt
[illegible] qui [illegible]
[illegible] subministrant in alios
precepta atque obediunt iussis. Unde
[illegible] Zachariam angelus
angelum mittit [illegible]
[illegible] debeat [illegible]
[illegible] ut ordines
angelorum [illegible] testatur
id est angeli archangeli troni
et dominaciones, virtutes, principatus
et potestates, cherubin et seraphin.
Horum ordinum nouem [illegible]
[illegible] distribuit [illegible] non
[illegible] lapidum. Eadem [illegible]

apo[illegible]

apostate angelo loquitur: Omnis lapis
preciosus operimentum tuum, sar-
dius, topazius et iaspis, criso-
litus, onix et berillus, saphi-
rus, carbunculus et smaragdus.
Novem nomina lapidum, ipsi ordines
signati sunt angelorum, quibus aposta-
ta angelus antequam lapsus est, in ve-
stimento ornamenta sua assumpsit,
habuit. Et quidem comparacione dum se
clariorem cunctis aspexit, conspe-
ctum intumuit et corpus(?) ad
superbiam erexit angelus, sed in deo
gaudet. Non in se capitulo vocatur inde
dyabolus, quia non quod dicti sunt sed quod sua
requisivit. Nulla est maior
iniquitas quam non in deo sed in se
quempiam velle gloriari. Angeli
verbo dei cognoscunt omnia antequam
fiant in re, et que apud homines ad-
huc futura sunt, angelica re-
velatione deo noverunt. Sane incar-
nationis angeli etiam priusquam an-
nunciata non tamen cognoverunt, vim a-
tamen sui creatoris angelica condi-
cio non potest attingere, a nullo viget
in sensibilitate nature. Comprehensa tamen
revelacione superiori prelatum eciam
deus quoque flagello huiusmodi
irrapit, ad ministerium vindicte
apostate angeli mittuntur, quod cum
divina potestate cohibentur, ne tantum
noceant quantum cupiunt. Boni
autem angeli ad ministerium salutis
humane deputati sunt, ut curam ad
ministrent mundo et regant omnia
iussu potestate apostolo. Nonne omnes sunt
administratorii spiritus in ministerium
missi propter eos qui hereditatem capiunt
salutis. Angeli corpora in quibus hominibus
apparent de superiore aere sumunt, ex
lucis et splendore celesti elemento
induunt, per quam humanis obtutibus
manifestius demonstrantur. Angeli
... propter angelos sunt cre-
dendi quod audiunt, teste evangelica-
nunciatione(?) loquendo. Ego vero veni

ut nunciarem tibi. Sed princeps
regni Persarum restitit mihi, et post
alia, non est qui me adiuvet nisi
princeps vester Michael. Sed omnes
angelos simul semper vident, loquente domino
in evangelio: Amen dico vobis quia ange-
li eorum semper vident faciem patris mei qui
est in celis. Unde Petrus in canonica
apostolorum cum prepararet iamiam di-
xerit: in quem angeli cupiunt prospicere. Nam an-
geli continue et vident. Cum Pe-
trus apostolus dicit: in quem desiderant
angeli dei conspicere. Item cum deum
non continuo non videant, quomodo in-
spicere ... deum angeli ... vi-
dent fa(ciem) p(atris) q(ui) in celis est. Sed hoc ubi
quia est non videat. Ergo quidem angeli
et vident et videre desiderant. Et sunt
et semper desiderant et amant et vincu-
re nituntur cum semper videre desi-
derant, ut affectu desiderii non pe-
reunt. Desiderio sunt necessitate,
sed necessitas ista venalis est et a-
bsens angelis omnis pena longe est, quia
numquam simul pena et beatitudo conveniunt.
Rursus per eos dicimus deum visione
saciari. Sed sacietas ista fastidium
generare solet, et semper eos dei visione
saciari et desiderant. Fastidire non posse.
Quod ergo est nisi ut miro modo
simul utrumque credamus, quia et desiderant
et saciantur. Desiderant per cellaborem(?)
et saciantur sine fastidio ne ea sit
necessitas in desiderio desiderantes
saciatur vel sacietatem ne sit in sacietate
fastidium saciati desiderant. Videt
ergo angeli faciem patris, unde sacietate
eius quia sacietas ista fastidium nescit
angeli desiderant in eum prospicere sed
utrumque in scripturis sacris per de angelis
ponitur. Non vero non spiritus sanctos
sed per incarnationem dispensationem solius
filii intelligitur. Ante divinam incar-
nationem aversio et discordia
inter angelos et homines fuit.
venientem per pacem iste et ange-
lus et homines fecit. Ecquippe

nota angeli non est petrus prelatus
Guarde
Su

nato clamaverit angeli in terra
pax hominibus bone voluntatis. Per incar-
nacionem christi non solum deo reconcili-
atus est homo. Verum etiam pax inter
angelos et homines reformata est. Quon-
dam enim ante adventum christi homines et an-
gelos fuisse. Et id maxime cognoscitur
in salutacione. In veteri testamento ab
hominibus angeli despiciunt resalutare
eos quod in novo testamento a johanne
factum non solum venerant angeli
suscepit. Unicam ne faciat in iber-
dicit. Ab ipse homo in veteri testamento
re despiciat in salutacionem ab angelo. Eo
quod homo non deum tunc. In deum
susceperat ab homo a deo et veniunt
salutacionem ab angelo. Ideo etiam maria
gabriel angelum legitur salutasse
et johanni angelum salutavit. Ab
eodem angelo. Vide ne feceris
conservus enim tuus sum et fratrum tuo-
rum. Per hoc agnoscitur per incarnacionem
q̃r nostram pacem hominibus fuisse et an-
gelis redditam. ~~De potestate [illegible]~~

c xvi Omnia sub celo facta sunt propter homi-
nem. Homo autem propter se ipsum. Unde omnia
propter eius salutem referuntur.
Homines omnia cum homine naturalia esse
communia omnibus rebus que constat et in homine
cum omnibus rebus que continentur atque in eo omnium rerum
omnia continentur. In universis creaturis homo
namque magna portio est. Tanto quod
quidem inter ceteros excellencior quanto in
magis divine ymaginor. Quanto cete-
pptr teris creaturis prestat homo dignitate
virtutis condicionem veneracionem separatur
creacione. Dum cetera dixit deus
Fiat. et facta sunt. Creacionem vero hominis quon-
dam eterni consilii deliberacione voluntate
d. Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem
nostram. Cum deum boni sumus co-
natus valet. Culpe vero merito
condicionem namque mali sumus effecti. Sed
permanet dum homine peccatum iuxta
et permanet qualiter illud per quam
gratiam reparavit. Quo suo deliberacione
deperire potuisset originalibus
adam et ewa sunt creati sunt

Operatur vero postea multa de labi-
li formata est. Sunt ergo condita sunt
utraque racionis ordine. Non sunt temporis
unitate. Unde ad ymaginem dei factus
est conditum ad ymaginem vero formata est
sunt et illa lege nature sibi consonem
ut sit obsequentissimus sensus et
omnem ad adiutorium vero creata
est. Ipso sunt peccatum et tradita diya-
bolo qui audivit terra eos et ter-
ra alius. Tunc eciam deum est dyabolo
terra maledictus. Unde et propheta
ait de sparte: Pulvis comparans
eius vero paris ad dyabolum pul-
vis impii et ipse sunt alibi dyabolum
quam prava voluntate. Ad ymaginem col-
labitur. Sed et ad bonum agendum
tum labore compungitur. Quod non ita
esset enim delectato flagicium pe-
nitus hominum non prevaricari. Qui
ad bonum via tum velle sufficeret
et pure difficultate stati acto obtinera-
tur. Divinitas et pugna ut sit in
homine suo pena peccati est ipso homine
in omnibus eius filios propagata. Ut qui
a deo noluit conveniens esset
in permanencia divina ut qui inpo-
permanens deo noluit esse subditus sic
racione deo noluit esse subdita. Sic
rebellionem in pluribus conveniret atque rebellionem in
pluribus potuit subiugari. Quod prius
deo non fuit subditus. Pluribus quoque funi-
volens quod deo noluit fuit volens
omnium varie per diversa hominum de-
fluxerit. Quod de se ab una stabili-
tate maiestate divini solidare sub-
traxit. Nam dum opus quod liberius
appetit quod ut in ea requie meliori
insigat non a suffecit mutata
in tenere ad alias atque alias
actiones trahit. Dum quod per diversa re-
quie solida querit. Et inveniet
in labore nisi in variacione venit
et varians manet atque quis
racione mutabilitatis non sit hominum concedita
promisso sed iudicaverit illa autem
sed iam tu reus eris. Quia ipse sunt
pro et mors in omnes homines transiit

c. 12 Vita corporis anima, vita animae Deus
est. Et quidem corpus mortuum est
sine anima; ita anima mortua
est sine Deo. Anima hominis non est homo,
sed corpus quod ex limo factum est
vel tantum homo est. In habitando autem
in corpore anima corporis proprio tan-
tum hominis nomen accepit. Quod
et apostolus dicit interiorem hominem et exteriorem hominem
nominans. Non carne est condita
ad imaginem Dei, qualis quorundam est
[illegible] a quibusdam anima hominis esse cor-
porea. Quod si ad Dei imaginem
facta est, utique non incommutabilis
ut Deus, sed [illegible] incorporea ut Deus
condita; sicut angeli ita et anima. Ha-
bent cum initium, sine ullo fine. Na-
quaedam in rebus temporalia sunt, quaedam
perpetua, quaedam vero sempiterna. Tem-
poralia sunt quibus inest ortus et
obitus, ut caro. Perpetua quibus
ortus et non terminus, ut anima. Sem-
piterna quibus nec ortus nec terminus,
ut Deus. Animam non esse partem di-
vinae substantiae vel naturae, nec esse eam
aliquam corporum materiam, sed tan-
tum creatam, quae et corpori cre-
atur cum ad nascendi venitur.
Philosophorum sententiae dicunt animam esse prius
quam narratur in corpore, quod num-
quam ullis approbatur indiciis. Na-
[illegible] verum animae ad superiora, ut ipsi nomen
nec corpus hominis dicatur homo, non
est homo quem videmus, quod quem videmus
est magis quam est in videndo. Ge-
telas autem et Hermetica de anima di-
sputatione conatur, ex quo de illa
aliquid recte putet sentire quam audio
rerum ad eius imaginem. Facta est
non non noverunt. Ecce multa
[illegible] creata est deserta mutabilis
est anima et non localis. Sed qualiter
in suis affectibus corporalis et loco et tempore

mutabilis est, et tempore mutatur et loco
[illegible] est corpus mutatio locorum;
sed est ad alium mutabilitas co-
gitationum. Haec varietas ma-
le movens te vice inficit,
quia ab aeterno contemplatione per
quod recedens in illo statu noluit
a quo male recessit, et in sua
damnatione insistans per rerum
carnalium varietate defluit. Ex
hoc quod sua vana splendore per-
didit anima, sed perfecta conmixti-
one carnis, qua retinetur
inclusa quod eius cum pleni[tudine] virtute
ad percipiendum infirmitas. Salomon
dicebat: corpus quod corrumpitur aggravat
animam, et deprimit terrena inhabi-
tatio sensum multa cogitantem.
Non virtute. De sensibus carnis
Non sensu corporis sed ratione mentis c. 13
nobis communibus animalibus ceteris, quaedam
rebus corporeis utendi suf-
ficit sensus carnis, non spiritali-
bus capiendis. Intellecti autem hominis
ipsum corporalem rerum. Nam pu-
taverunt aliqui esse quinque quod sen-
su carnis concipiunt, sicut pre-
cellunt corpora [illegible] [illegible]
cum ista [illegible] virtute [illegible]
[illegible] percellunt. Ita visus auditus
odoratus sapor et potentia locus
et secundum longinquitatem [illegible] au-
res odoratum longius quam auditus
quam odoratus. Et oculi auribus
longius quam videre quam audiendo.
Audimus autem et loco et mediis
his omnibus sensibus superfertur
in arce cum capitis constitutus,
quod ille corporis non attingit. Ipse
intellectus conducit. Animus quae-
lit oculos per certis affectibus quae
quidem quae ad alios pertinent sensus
videmus, veluti cum dicimus: vide
quo sonat, vide quo sapit,
et et cetera. Tunc animo et eodem
ut ista et aliquid recta videt, ipse
non intuetur. Alias autem rerum

origines suas et magnitudines pro[pri]e-
tatis, de se et de tanta re informata suffi-
citur. ut in hijs omnibus vel certius
compleatur. Ideo qui minus fidei re-
altitudine et maior profunditate ani-
mi tui abyssum intra. et numera-
re si potes quanta cogitationes sine
specie carnis et sine imaginibus
vivis. animo tuo retinetis
intuerit. memoriaque sibi
cas fingere tamen quanta sunt
intelligis speciem quam lignum quis plene
non possunt innumeros et ineffabiles
ope non est innumerosas cogitationes
quam motum quem gerit mente: non dicam
complere potest in ore ac persequi illius
est in brevibus non cuiusque admotum et
voluntatem non dicam obtemperat illis singula-
tatis corporis. ut a se nocte potest. sed
cogitationem mouetur. Et hac quidem
sa vocabulum sortita est cogitatio
cogitare quidem ab imaginibus memo-
rie commendatum est. Sed cogitatio
secundum omnium thesaurus memoria. et
ipsa quidem custos ~~[illegible]~~
intellectus — ipsa quidem custos. ipsa cogitat. de
rebus in mente. ipsa cogitat de
qua dicam difficile est aliquid aliquid
disputatione quam grandis est eius plenitudo
et magis. ipsa est imago ab omnibus con
porrecta. sine spiritualitate relu-
quit in memoria. Sed hic quod non primu-
sed — gimus sicut et ita sed grandium
sine imagine immutatur. ita oblivio
pene imagine. non possumus ad certum se per-
meantes. non possumus adesse rursus oblivisci commu-
nicare. et aliud esse memoria multi-
tudinem et aliud interiorem intellectum nisi spe-
cie aliam internalem intellectum (?)
mi tui perdito rursus resurgere in spatio
tate corporis per species carnis. non
intelligentia intuens est. De filio c. xl

c. xl. Filius dei perfecta nativitas. non
recipit esse ut desinit non perfecta sit.
se dessit. et non nisi perfecta per adsumptio-
nem. Sed per eterna sit et perfecta. Ideo in ea
sit. Sed per naturam eternitatis et perfectio fecit
natiuitatem. Verum in genere minor est patre corporis. In humana
vero in genus minor est patre corporis. In huma-
na assumptione non iniuria deum sed
Christus in forma sui sunt et in forma
forma sui. non sunt homo solum quippe
sui deus sunt in forma sui homo dicitur
Christus. forma sui Christus continens et
intelligentia deus est homo et ipse per ipse
carnis non tamen quo carnis libidinosa

contagione. Mediator dei et hominum homo
Christus Jesus. neque tamen aliter in humanitate
et aliter in divinitate. Sed in utroque
unus filius unus est. ut unus homo cons-
tus est. ut unus homo ex anima est et cor-
pore. ut deus est homo et accepit homo
deus verbum manens incommutabile. Vi-
cem quam ille non pre corpore suo spe-
ciem formans corporea assumpsit carnem
pro salute humana. in qua et impassibi-
litas pati et immortalis mori. et
eternus ante secula temporalis posset oriri. Ergo
Mediator dei atque hominum. Ideo filius
hominis aliud sit corpore. et alius ex
virgine. non tamen alius corpore alius ex
virgine. Ipse eternus ex patre. ipse temporalis
ex matre. ipse qui fecit. ipse qui factus est.
ipse de patre sine matre. ipse de ma-
tre sine patre. Ipse conditor templi
ipse conditor templi. ipse auctor ope-
ris. ipse opus auctoris manens unus.
de utraque et in utraque natura. ut nec natura
copulatione confusa. ut nec ratio distin-
ctione geminata. Ideo deus incarnatione
venit. Quia superbis ab hominibus cognosci
non potuit. Ideo unde nobis complevit
inde deceptorum protulit inde conspiciens.
infirmitatem qua pro nobis suscepit. Ideo
infirma deposuit. Ubi enim infirma et
superbus dei elegit. ut fortia con-
fundat mundi elegit. ut fortia con-
fundet cibo forte inualidos
infans capere non potest nisi a matre
primus carnem lactis pinguidine
ut quod in cibo non poterat inpegendo
posset in lacte pascere. ita et nos. Sic
infirmi ad concupiscendum verbum
eius infirmi ad concupiscenda verbi
eternum ipsum est verbum caro. ut
enutriti per carnem. fortiores effecti
cibum solidum. id est verbum dei cum patre sem-
piternum contemplando ut angeli sacie-
mur. Precia dei dona et quis nos
custodit. Quidam carnem pub-
licam ex otio natu culpe: iustos nos et credentes
venit medicus pabescerit volens. co-
pulavit semetipsum. et sua morte
aptauit nobis medicinam. ut non
est auctor tue voluntatis sed saluator
sanum ad ipsum venit. Sed esse
ut non sit missus nisi ad oves que
perierunt domus Israel ad vestem ad ipsum
promittit sanum venit ex quo non erant edita
illa non tacuit. Sed primum ad eos
dicens: alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili

dabo

et vidit et non cavit. consentit ergo
qui iniret consilium. contristatur
videt illum quem cum celestibus tremuit
Sed Ecce servus meus suscipiam eum
electus meus complacuit sibi in il-
lo anima mea. Dedi spiritum meum super eum
iudicium gentibus proferet. Quamvis
ordinem nostre liberationis nesciret dya-
bolus sensit tamen quod per salvatorem suorum
operis advenit. Sed quod per eius mortem nos
morte redimeret ignoravit unde
et eum occidit. Ita per illo Christus per mor-
tem suam redimere humanum genus scivisset
non eum utique permisisset. Et novit
dyabolus per salutem humani generis Christum venire
cum beatus dominus docuit quem ut videt
cognoscendo pertimuit. Unde Quid nobis
et tibi Ihesu fili dei venisti ante tempus
perdere torquere nos. Christus sicut petrus quod
pena dignum est non admisit sed pe-
nam peccati non suscepit ut per indebi-
tam penam suam debita absolveret cul-
pam nostram. ut per hoc amitteret dyabolus
quos reos tenebat. Deum vivum in se
cit quem nichil peccati admiserat secun-
dum quos iuste tenuit amisit. quem inve-
sti redemptorem nostrum occidit. Illum
est dyabolus morte dedit qui amisit. Nam
ousia sine carnis mortalitate quam
in Christi mediatore ille appetebat. abscondit
divinitatem ut laqueum quo eum velut ame
impunitatem prudenti irretiret decipi-
pula. Nam sic improvidus se non occidit
illo Christo dyabolus per humanitatem adiectus non
absolvit dyabolus deum in corpore carnem humana
nitate impetit quam petebat. cum huma-
nitate capta eius captus est quod latebat. sicut
mo divinitas Christi humanitas. Et ita ac cava
in corpore humanitas divinitas.
Linea genealogia quod in Christo recitatur
Lucas et Matheus lineam duos per se-
cundum quod dicit apostolus caput Christi deus.
Et Lucas lineam generationis Christi ab imis
ad summa conscendens inchoat a Ioseph
et terminat in deum. Deus autem ut filius
et Matheus lineam generationis dicit
descendens in infimum descendit
Dico ab eo non potest diffiniri
ut his quod ab eo non ... ad
tempus. nam apertus reitendi ad
celos celum testimonium Ysaye prophete dicentis
Dominum ... nam ut tu
fuerit liberator Ita quippe Christus

cum fundamentum populi qui in infima
descenderat. post iter ad celos redite
in reverti Ita corporis spiritum ipse
sati ut de corpore concluit. mox ad
celeste habitaculum ascendit. quod antiquos
patribus non dabat regna eum adductu sal-
vatoris. quamquam sine pena supplicij tamen
non in celo sed in inferno solebant tene-
bantur. per quos absolutis deus in infirmi
descendit Christus in celum ascendens. dis-
cessit quidem carne sed spiritus est maiesta-
te presens est. quod ait Ecce ego vobiscum sum
usque ad consummacionem seculi. Sedet vero ad dex-
teram patris. Dextera corporea non
est patris sed dextera patris beatitudo est sed sinistra
sed patris sed dextera patris
De spiritu sancto et eius mis- .17.
missione
Spiritus sanctus creator est cum patre et filio
Spiritus domini fecit me
et spiraculum omnipotentis vivificavit me
Spiritus sanctus patris et filii est. Unde una
Spiritus sanctus patris et filii est. Unde una
par pater et filius et spiritus sanctus. Sed quod hic pre
fuit pater nec filius non eum vero una sub-
quia non hic filius non eum vero una sub-
stantia non hic filius potius est ab eis procedere
non temporalis potius est ab eis procedere
est sed in esse vero unum sunt a quibus procede-
re dicitur Spiritus sanctus vigens accepit eterna ut
dicit Spiritus sanctus vinculum sicut credentes torquens
per eum unum fiunt credentes
pare pater et filius unum eternum sunt proprio
salvatoris ad patrem dicentis. ut sint unum
sicut et nos unum sumus. Et non tamen a patre
sed etiam a se ipso missus est terram dicente
Spiritus attendite ad me et audite Non
a principio in abscondito locutus sum vobis
ex tempore antequam fieret ibi eram et nunc
dominus misit me et spiritus eius. Spiritus sanctus
dominus misit me et spiritus eius
per eo quod consolator est. paraclitus nunc nun-
cupatur. Ita latine paraclitus dicitur consola-
tor quod Et re vera deus dona sacra-
tis distribuit consolacionem autem per beat-
Credo equidem quod magna consolacio Lebeta
sentit. quod aliquid revelatione spiritus dicat
Dona spiritus sancti nobis esse singulariter
quantitate. et singulis. singula dona tri-
buere Christus autem plenitudinem gratiarum
sicut deo vero largitur filius gratiam et veri-
tatis. In Christo plenitudo gratiarum est
nam singulis electis singula dona tri-
buuntur in spiritu sancto. Omnes gratiam donorum
consistit ipse eum prout vult. Et nunc
dona largitur. Aliis datur sermonem
sapientie. Aliis scientie. Aliis fidei. Aliis ita
miraculorum virtutem spiritus sancti dominio
gratiarum tribuit. Et in ... unus
... ipse est eorum ineffabilis
electus Doctor

q[uo]d p[ro]ph[et]e gratias sermo non post d[omi]ni adve-
ntu[m] d[omi]n[u]m tenuit p[ro]phete et pauca q[ue] de
ip[s]o n[ost]re domi[ni] sp[iritu]s s[an]c[t]i nu[n]ciabat.
Post adve[n]tu[m] a[utem] d[omi]ni sp[iritu]s s[an]c[tu]s i[n] cu[n]ctis
e[st] credentib[us] distributus iuxta q[uod] p[er] p[ro]phe-
tam d[omi]n[u]s loquit[ur] d[icens]: Et erit i[n] no-
vissi[mis] dieb[us] effu[n]da[m] de sp[irit]u meo
sup[er] om[n]em carne[m]. Cu[n]ctis e[nim] ge[n]tib[us]
nu[n]c gr[ati]a sp[irit]us s[an]c[t]i tradita e[st], no[n]
i[n] p[ar]te ut i[n] p[o]p[u]lo Isr[ae]l. Sic i[n] om[n]i
credentiu[m] multitudi[n]e s[an]c[t]i sp[iritu]s gr[ati]a
manet. Aliq[ua]n[do] no[n] dignis e[x] gr[ati]a [illegible]
sp[iritu]s s[an]c[t]i [illegible] tribuit. Sicut Saul[i] da-
ta e[st] p[ro]ph[eti]a et Balaam. U[n]de et multi
dicturi s[un]t d[omi]no: Virtutes i[n] tuo no[m]i[n]e
fecim[us], quib[us] dicturu[s] e[st] d[omi]n[u]s: Nescio vos.
Ante adve[n]tu[m] Chr[ist]i adventu[m] no[n] ta[m] plebs
Iudea et s[an]c[t]i p[ro]phetantes co[n]gregavit
quam fuerit c[um] ad i[n]carnacio[n]e[m] plenius
Q[ue] s[an]c[t]i viri p[ro]ph[et]ie donu[m] h[abe]re[n]t. Q[ui]b[us] p[er]
[illegible] revelabat[ur] et a q[ui]b[us]
[illegible] co[n]p[ro]babat[ur]. Adve[n]tu[m] a[utem] ba-
laa[m] q[uo]d utiq[ue] de ip[s]o p[re]dicaverat
adventu[m] Chr[ist]o [illegible] veri p[ro]ph[et]e
latebat. S[ed] t[ame]n i[n] co[n]sp[ec]tu dei c[ontinetur]. Ut
s[an]c[t]i [et] a s[an]c[t]is p[ro]ph[et]is cred[ebatur]. [illegible]
[illegible] p[re]dicabat[ur] adventu[s] ip[s]i[us]
[illegible] cu[m] q[uo] in qua venire
d[ebe]r[et] p[ro]ph[et]a agn[osce]re co[n]tigit. Q[ua]n[do] advenit t[em]p[o]r[e]
[illegible] revelatu[m] [illegible]
[illegible] ca[r]nalib[us] latebat. Spiritualib[us]
vo[luntate] [illegible] no[n] dubiu[m] manifeste
declarat[ur] eo t[em]p[o]r[e] [illegible] venit.

De eccl[esi]a et h[er]esib[us] — cap[itulum] 16

Gemina e[st] eccl[es]ie pulc[h]ritudo. Una
qua hic [illegible] [illegible] co[n]sequitur,
altera qua illic [illegible] gl[ori]e [illegible]
[illegible] gemine tribulacio[n]es
[illegible] a pagani[s] p[er]-
tulit i[n] martirib[us]. Alie quas ab he[re]-
ticis p[er]fert i[n] diu[er]sis [illegible]
[illegible] aut p[er] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
eccl[es]ia catholica [illegible] male [illegible]
[illegible] patie[n]ter ita a se male [illegible]
[illegible] repellit. S[an]c[t]a eccl[es]ia [illegible]
[illegible] [illegible] p[er] [illegible]
[illegible] [illegible] et pacis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pacis [illegible]
[illegible] [illegible] eccl[es]ia male [illegible]
[illegible] patie[n]t[er] tolerat ita male [illegible]
[illegible] a se repellit. Causa [illegible]

nitatis h[er]eticor[um] doctri[n]is e[st] p[ro]pagata
eccl[es]ie. Ita aute[m] [illegible] [illegible]
se vigebat h[er]etico[rum] i[n] [illegible]
p[ro]pagata s[un]t doctores i[n] fide. Et
[illegible] h[er]eses. Eccl[es]ie [illegible]
sunt. Ita [et] clari[us] [illegible]
veritas [illegible] patuerunt [illegible]
[illegible] S[an]c[t]a eccl[es]ia i[deo] d[icitu]r catholica
p[ro] eo q[uod] [illegible] p[er] om[n]e[m] [illegible]
diffusa. Na[m] h[er]etico[rum] eccl[es]ie i[n] p[ar]tib[us]
mu[n]di coartant[ur]. H[ec] v[er]o i[n] toto or-
be co[n]pandit[ur] diffusa. Paulo teste
Ap[osto]lo: Gra[tia]s ago deo p[er] [illegible]
b[us] vob[is] q[uia] fides v[est]ra annu[n]ciat[ur]
i[n] universo mu[n]do. H[er]eses a[utem] [illegible] i[n] aliq[uo]
angulo mu[n]di a[ut] i[n] una ge[n]te i[n]ve[n]i-
unt[ur]. S[an]c[t]a v[er]o catho[lic]a p[er] totu[m]
mu[n]du[m] e[x]tendit[ur]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] h[er]etica [illegible]
relicta eccl[es]ia dei p[ri]vatas elegerunt
[illegible] de q[ui]b[us] d[omi]n[u]s d[icit]: Duo mala
fecit p[o]p[u]l[u]s meu[s]. Me dereliquerunt fonte[m]
aque vive et foderunt sibi cisternas
[illegible] [illegible] no[n] valent
[illegible] causa h[er]es[is] [illegible] [illegible]
aquas. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
i[n] qua [illegible] h[er]etica. Aliud q[ua]m
[illegible] [illegible] intelligu[n]t [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] h[er]eses [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] studio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ne ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
eccl[es]ie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] h[er]etica [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] alterutru[m] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut to[tam] eccl[es]iam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] eccl[es]ie [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] h[er]eses [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] no[n] ideo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
reliquit.

De h[er]eticis c[apitulum] 17

Non posse h[er]eticos [illegible]
[illegible] [illegible] catholica[m] fide[m]
[illegible] Iob no[n] p[er] se placare deu[m] [illegible]
potuerunt nisi p[er] [illegible] [illegible]
obtulisset [illegible] [illegible] q[uod] h[er]etici [illegible]

et iustitia eorum vel omnis prodesse testante domino per Ysaiam dicentem. Animi mei oblitus es. Ecce ego annunciabo iustitiam tuam et opera tua non proderunt tibi. Contra quinos legem et prophetas adimpleverunt. Quod licet tamen quod catholica non sunt non est dignum eorum meritis pro duo testante domino. Si steterit Moyses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. Ecce eos a facie mea et egrediantur. Per Moysen quippe et Samuelem legem accipere et prophetas communis generi opere implevit. Quos ostendatur quod error tamen impietate a vultu dei procul et a iustorum cetibus separauit. Paganum et hereticum ille qui numquam fuit eum dei populo sed qui recessit a dei populo. Et vetera recedens a dei populo ad dyabolum rediit. Paganus pertinet qui ab ydolatria ad populum dampnum vel hereticus rigavit ius in psalmum. Ad malum labitur ad malum. Et suum non de malo labitur. Quod de infidelitate errore cognoverunt. Quod de infidelitate errore et cognoverunt aliud tenuerunt. Cuius doctrina quasi vere aliud sumpserit nuncupatur sed et propheta ei. Huius et filius nuncupatur sed et ypocritas matris eius. Amorreus pater tuus et Cethea mater tua. Quod ergo et duo non utique nascendo sed exempla et duo non utique nascendo. Sed imitando. Ecce et in melioribus partibus filii imitando dicuntur. Et precepta dei custodiunt deinceps nuncupantur. Quod nos non natura sed adoptione dei et nos non natura sed adoptione. Denique deus dicitur pater noster qui est in celis. Non solum tamen natiuitate sed imitatione eorum non solum tamen natiuitate sed imitatione possumus filios alicuius vocari. Nam iudei secundum carnis propagationem carnis filii Abrahe secundum corruptione filii dyaboli nuncupantur. Ad pharisei illi sunt semine Abrahe quod eius imitantur fidem non quod ex eius coniunctione sunt carnis. De errore auctoris trahitur a quibusdam et nomen et culpa ut ipsius vocabulo reputatur. Eius errorem et sequitur sed catharus eius errore et thiatire in apocalipsi dicitur. Pergamum et Thiatire in apocalipsi dicitur. Habentes teneant doctrinam Balaam et Iezabel doctrinam. Ad Balaam et Iezabel dicitur habere per imitationem Iezabel dicitur habere per imitationem non per prauam corporale

~~De gentibus et~~

18 Philosophi gentium non solum quod solum querentes in dictis incideret penalitatis non solum quod est plus mediator ad mortem dyabolus sed ad vitam populus multum inde vi phi predicant in diuinis speciebus creaturarum consideratione ac dispositione eiusdem. Et tamen licet non sicut deum glorificauerunt volando cum superbe ut aues aeris et emergentes in profundo ut pisces maris et ut pecora quadrupedia tra descripserunt. Veruntamen tota predicte auctorum eorum intelligere noluerunt. Ammonebant non putant animalia bruta interrogare quod non habent ratione neque ratiocinari. Ideo non dissimiles gentiles homines animalibus extiterunt qui etiam non eo perdiderunt. Sed et ipsa amplius diligentes ipsa ad eorum cultum eruauerunt eorumque. Reuertuntur vero ad quod est quibus ea non gerendo non est quo veniat ad populum dei. Ditur non est quo veniat ad populum dei. Phi vidi utique deum cognouerunt. Sed quod illis displicuerunt humilitas per iniquitatem tenuerunt et non in via filio quod eum despexerunt gloriam dei tenebrarum mutauerunt. Et rectitudine vie relinquentes in anfractus inciderunt erroris. Sed cum veniunt tamen est sicut qui appetat ceterum non est ut id quod ipse appetat sed cum ipse attendat. Iniusta quippe pars tenet apprehendat. Iniusta quippe cum quo tendas scire et vere cum quo tendas scire et quod expediat ire. Animi eum ydest. Si quis quod expediat ire. Aliud eum yde si quis fame et ubertatis regionem vadat et via propria ad illa vadat ignorat quam quis ignorat. Quanto ecce veniam qua quis ignorat. Quanto non perdidit errando perdit. Non sed ut via perdidit errando perdit. Non sed et ambulat ambulat
sufficiendo. Quanto quod plus anhelat tanto magis ab eo quod querit elongatur. Quod viam regiam in populum deserit. Animi viam regiam et populum deserit et se videat vitare a lege videtur. Et qui ipsum quo ad eam attingit et in prauam non est quo ad eam qui ipse non est. Quo dicens per deiectum leonum quod ut et se videns per deiectum sanctorum redarguat. Dicit incurrit. Faciunt redarguat. Dyabolum faunibus sepent ~~Delege~~ c 19
in dyabolo
Iterum via propria itur ad populum. Iterum via propria vadit ad deum. Quod ea ut qui intelligunt scripturas spirituales altitudo qui melius pascere sunt ad quod dum quasi inter consentit pascere et deficientes refectione se inuenisse cognoscunt in spiritus sancti qui in moralibus sensibus. Veniunt sicut sublimia intelligunt. Quod generis contemplatores ad eum erigunt. Et simplices qui per ea alia inueniunt modestos intellectus ad quos ipsi humiles repugnant. Scriptura sacra infirmis et sensu paruulis. Secundum hystoriam humiles vidit in verbis. Cum deo deliciis cum alias intercedit deo suam mysteria pandit. Ac phe

utrumque manet communis et parvu-
lis et perfectis. Scriptura sacra pro
uniuscuiusque lectoris intelligentia va-
riatur sicut manna quod in populo veteri
pro singulorum delectatione varium dabat
saporem. Iuxta sensuum autem capaci-
tatem singulis sermo divinus congruit,
et dum sit pro uniuscuiusque intellectu di-
versus in se tamen permanet unus. Doct-
rinis sacris quaedam obscura quaedam aperta re-
periuntur, ut intellectus lectoris et studium
augeatur. Nam si cuncta paterent facili
intellectu, vilescerent. Rursus si cuncta clau-
sa consisterent, continuo diffidentia ge-
nerarent. Ne ergo de obscuris desperatio fi-
at, ea quae manifesta sunt satiant. Ea quae
de intellectu fastidium generant, ea quae
clausa sunt desiderium excitant. Nam
plerumque quanto magis latent, tanto
magis gratiam placent. In scripturis
sanctis saepe ea quae futura sunt quasi facta
narrantur, sicut istud est: Dederunt in
escam meam fel, et in siti mea pota-
verunt me aceto. Sed cur futura
quasi praeterita scribantur, nisi quia adhuc fa-
cienda sunt tempore, iam facta sunt in prae-
destinatione divina? Nobis igitur quali-
ter accedat, quae a conditore omnium sine tempore
providentur. Praedicta prophetia rerum futurarum
gesta praeteritis miscuerunt verbis, ut
ita crederentur iam esse futura quemadmodum
ista cernuntur esse completa. Enoc autem
suo in praesentia de futuris loquitur sicut
in persona velut de [illegible]. Et tamen in pro-
phetia efficaciam de [illegible] facta divi-
nis plerumque dicta ponuntur, ideo
quia non operatione manuum deus sed de
imperio operatur. Quod est: dixit et facta sunt,
mandavit et creata sunt. Quaedam in
scripturis sacris una vice repetita
sunt, aut confirmationis causa, aut pro-
pter mysterium, sicut lex et gratia, sicut ini-
quum et peccatum, sicut bonum et malum.
Lex divina in tribus distinguitur partibus,
id est in historia, praeceptis et prophetiis. Hi-
storia est in his quae gesta sunt. Prae-
cepta in his quae iussa sunt. Prophetia
in his quae nuntiata sunt futura. Lex
divina triplici sciendum est modo: primo ut
historialiter, secundo ut tropologice,
tertio ut mystice intelligatur. Histo-
rice namque iuxta litteram, tropo-
logice iuxta moralem scientiam, mys-
tice iuxta spiritualem intelligentiam.
Ergo sic oportet historiam fideliter tenere
ut eam et moraliter debeamus inter-
pretari et spiritualiter intelligere. Tria et
septem decem praecepta. Sed tria ad a-
morem dei pertinent, septem ad hominis. Illa
tria quae ad deum pertinent in una tabula
scripta fuerunt, reliqua septem in secunda.
In prima tabula primum mandatorum
hoc est: Diliges dominum deum tuum.
In secunda: Honora patrem. Continuatione bona
hoc est quod salvator scribe ait interro-
ganti quod praeceptum primum est in lege:
Audi Israel, dominus deus tuus unus
est. Hoc est primum. Secundum autem simile huic:
Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Unum
namque praeceptum de prima tabula
dixit quod ad dei pertinet amorem, alterum
vero de alia tabula quod ad hominis
pertinet dilectionem. ~~De vii regulis legis~~

Septem sunt inter ceteras regulas 2° 10 / 20
locutionum sacrae scripturae quae
sapienter exposuit. Prima regula
est de domino et eius corpore, quod de uno ad
unum loquitur atque in una persona coniun-
gitur caput cum corpore, sicut Isaias ait:
Induit me vestimento salutis
quasi sponsum decoravit corona, et quasi
sponsam ornavit monilibus. Cum sit
una et persona, duplici vocabulo
nominatur, et caput id est sponsus, et corpus
id est sponsa manifestatur. Proinde vi-
dendum in scripturis quando specialiter caput
describitur et quando et caput et corpus,
et quando ab utroque transeat ad utrumque,
aut ab altero ad alterum. Porro quid
capiti, quid corpori conveniat, prudens
lector intelligat. Secunda regula est
de corpore domini vero et permixto. Se-
cundum loquitur scriptura ut et boni
condempnantur cum malis, et ma-
li laudantur cum bonis. Sed quod ad
quem pertineat, quae prudenter legentes
discernunt.
Secunda regula est de corpore domini vero et per-
mixto, et ponit in Canticis videtur
[illegible] in persona ecclesiae: Nigra sum
sed formosa, ut est vox Christi. Eius corpus
[illegible] Delevi ut nubem ini-
quitates tuas et sicut nebulam pecca-
ta

Conuertere ad me et redimam te quia
~~conuertantur peccata eorum delebuntur~~
hic ad unum conuertit ita alteram
vox est. Deleui peccata deleuit. Ergo
quasi nubem eorum et alteram cum dicit
conuertere ad me et redimam te quia
conuertantur peccata eorum delebuntur. Non
hac enim ratione scriptura ad eos loquitur
sepius ut et boni redarguantur
cum malis et mali laudentur
cum bonis. Sed quis ad quem pertineat
qui prudenter legit discernat. Tercia
3 regula est de littera et spiritu, id est de lege et gratia
per quam precepta facienda monemur
per gratiam ut operemur iuuamur. Sed
quod lex non solum hystorice sed etiam spiri-
tualiter sentienda sit. Nam et hystori-
ce oportet fidem tenere et spiritualiter legem
intelligere. Quarta regula est de
4 specie et genere per quam pars pro toto et
totum pro parte accipitur, sicut cum
sub uni populo vel ciuitati loquitur deus
et sic intelligitur omnem terram mundum.
totum est Nam adversus unam ciuitatem Babilo-
niam per Ysayam deus comminatur
sed dum contra eam loquitur transit ad
generalem speciem et conuertit totum mundum
sermonem. Scilicet per hoc dicit aduersus
uniuersum orbem non addidit infra quam
licet: Et disperdam omnem terram et visi-
tabo super orbem mala. Et tamen que
sequuntur ad iniquitatem mundi pertinent.
Item et adiecit: Hoc est consilium
quod cogitaui super omnem terram, et hec
est manus extenta super omnes gentes. Sic
sub postquam sub persona Babilonie cer-
tum uniuersum mundum et tempus
ad caudem qui de gente ad speciem reu-
titur deus dicit eidem ciuitati spe-
cialiter contigerunt. Ecce suscitabo su-
per eos Medos. Nam regnante Bal-
thasar a Medis obsessa est Babi-
lonia. Sic et in omnis Egypti per-
sona omnipotens totum vult intelligi
mundum. Sed et contra fama Egyp-
tios aduersus Egyptios regnum ad-
uersus regnum. Et Egyptum non mul-
ta regna sed unum regnum habuisse
dicatur. Quinta regula est de temporibus tem-
pus per quam aut maior pars temporum
per eorum uiorem (?) indicatur aut pars
minima temporis pro se maiore in-

telligitur. Quod est de triduo domini
sepulture. Dum non pleniis tribus
diebus ac noctibus iacuerit in
sepulchro. Sed a parte totum triduum
accipitur. Vel sicut id quod quadringen-
tis annis predicat deus quod Israel in
Egypto seruituros et post inde
regressuros. Nam in ipsorum diebus ante
Joseph in Egypto dominati sunt non
statim post quadringentos annos re-
gressi sunt ut fiat promissum. Sed
quadringentis triginta annis facti
de Egypto recesserunt. Est et illa
de temporibus figura per quam quedam que
futura sunt quasi iam gesta narrantur
ut est: Foderunt manus meas
et pedes etc. Et cetera plura quibus futura
tamquam si iam facta sunt ita dicuntur.
Sed cur que facienda adhuc erant
iam facta narrantur, quia que nobis ad-
huc futura sunt, apud dei eternitatem
iam facta sunt. Unde propter quod aliquis
faciendum esse pronunciat secundum nos
dicitur. Cum uero que futura sunt ut
gesta dicitur secundum dei eternitatem accipien-
da sunt, apud quem iam omnia facta sunt
6 que futura sunt. Sexta regula est de re-
capitulatione quidem non est ambiguum uel recapitu-
latio cum futurus inuisit sed gesta omnia
in genesi dum sexto die homo creatur
suscipit. Sequitur: Deinde recapitulat
formatum deus formauit in dies
de adhuc magis sicut ut in
completis omnibus operibus dum dicitur deus
septimo die requieuisse recapitu-
lando subiungit. Iste sunt generationes
celi et terre quando creata sunt in die
quo fecit dominus celum et terram et omne
virgultum agri antequam oriretur
sol super terram et homo non erat qui
operaretur. Sed fons ascendebat de
terra irrigans omnem superficiem
terre. Sic omnia recapitulando in serie nar-
rationis rebus futuris factis nar-
rantur. Cum infra sex dies facta
1 patrata sunt iudicantur. Septima
regula est de dyabolo et eius corpore.
Quia sepe dicitur eius capitis que pro
magis conueniunt corpori, sepe etiam
eius uideri dicta membris
que non nisi capiti conueniunt. Sicut
in Ysaya dicitur contra Babiloniam. Hic
est contra dyabolum corpus multa dicuntur

perdicionem p de [illegible]

sumo pontifex . nempe ad capitula
ad dyabolum oraculi [illegible] derivat
. cuius de celo cecidisti lucifer
qui mane oriebaris

De duobus testamentis c. xxi

21 c. Quidam eo non recipiunt vetus
testamentum pro eo quod aliud in tempore
prisco aliud cogatur tempore novo
non intelligentes quod deus unicuique tem
pori congrua quadam concessit
distributione sed in lege oculum pro oculo
aufferi iussit et vo altarem probe maiorem
[illegible] Et id pro tempore fragili
[illegible] · pro novo perfecto utrumque tempus
quemque conveniens commodans Et cum
ipsa mutacionem · non est credendus
deus mutabilis sed inde potius ad
mirabilis predicandus est · quia mutans
incommutabilis quod cuique tempori
dividit ut duorum congrua cum distribu
/ sunt cione concessit Sub veteri testamento
vitiorum culpe cavit peccata · quia [illegible]
[illegible] veritatis · sed umbra veritatis ad cat
[illegible] in testamento novo recepit alteri
bus manifestata eadem facta sunt que in illo
[illegible] umbra veritatis designaverunt
despicienda nobis peremitur Illic cum
fornicatio et retributio inimice
permissa sunt ut non esset in testamento
at novo gravi animadversione damp
nati sunt admittantur

De symbolo c. xxii

c. xxii Fides simbolo et dominica oratione
tota lege premissis ecclesie [illegible]
[illegible] sufficit [illegible]
omnis eius latitudo scripturarum in [illegible]
dem oratione dominica et simbolo [illegible]
concludit. Unde et propheta ysayas
abbreviationem inquit audivi a domino
deo exercituum super universam terram
dicit et eloquium audimus ne [illegible]
[illegible] ad intelligendum [illegible]
[illegible] lege et prophetas in duobus
preceptis dilectionis dei et proximi pendent
[illegible] orationem dominica vel sim
bole [illegible] in quibus ut predictum est
omnium scripturarum continetur in [illegible]

De baptismo et communione c. xxiii

. c. 23. Sola ecclesia catholica [illegible] bap
tismum dat salutis. Zacharias
propheta testatur in die [illegible]
patens domus david et habitantibus
ierusalem in ablucionem peccatorum donec
[illegible] domus [illegible] david et

et iniquitatem. Quia ecclesia est in qua manat
fons in ablucionem peccatorum heretica autem
ad sola ymaginaria [illegible] fa-
ciunt [illegible] quod illis baptismus non ad
remissionem peccatorum sed ad [illegible]
[illegible] datur. pro solo originali pec
cato sunt in inferno [illegible] nati mancipati
infantuli [illegible] sunt revocati per la
vacrum non fuerint. pro inde cum hac
[illegible] nunc natus infans dampna[illegible]
si non regeneratur. quia origine [illegible]
[illegible] punitur. Cum [illegible] peccato primi
originali careat per baptismum etiam
[illegible] actuali delicto a bestiis
[illegible] quod actores lamantur. Si in cau
[illegible] est baptismus eius a pena eterna
[illegible] non apud [illegible] libatur
[illegible] libantur per bap
[illegible] baptismi [illegible]. non
[illegible] putaret baptismi [illegible]
illud eternum sed ergo soluto reatu peccati
manet tamen quedam temporalis pena ut ista
vita [illegible] regeneratur. quod fit apud
[illegible] aliena [illegible] negat [illegible]
etiam post baptismum quo peccata delentur
cottidie [illegible] in isto [illegible] ad deum
nos debere converti eo quod [illegible] -
missione [illegible] cottidie agendum [illegible]
[illegible] sufficiat qui in [illegible]
[illegible] sunt. eo quod [illegible] baptizari
non [illegible]. quia qui natus adhuc [illegible]
adam non est. [illegible] non
[illegible] eum [illegible] eum regeneratio
non potest. quem generatio non precessit
[illegible] intra ecclesiam non [illegible]
ecclesie [illegible]. Si fide [illegible] verbo [illegible]
operibus [illegible] legis multipli
cati sunt [illegible] ut [illegible] in
[illegible] perseveratorum [illegible] vi-
[illegible] in ecclesia. et communitate non [illegible]
[illegible]. putantes se tali communione
mundari. [illegible] ad quem da
[illegible] [illegible] propheta quid est
quod dilectus meus in domo mea fecit
[illegible] multa. numquid carnes sancte au-
ferent a te malicias tuas [illegible]
[illegible] al [illegible]. et [illegible] de pane
illo edat et de calice bibat

De matrimonio c. xxiiii

c. 23 De [illegible] adversitate nulla non
[illegible] sed [illegible] vel
[illegible] offert [illegible] vir be-
[illegible]

Atque e contra ad martirium eliguntur
qui nos doctores ad perfectionem
producunt. Et quidem sunt ordine poste-
riores, sunt nonnumquam in certamine pri-
ores. [illegible] ultro se in agonem per cer-
tamine non debet offerre iustus. Si tamen
per agonis fructum videt uberrimum
non debet declinare laborem periculum.
Si vero maior est labor quam augeat
lucrum, declinandus est labor quem
minimum comitatur augmentum. Unde
et cum fecit apostolus, qui et periculis se
ultro dedit ubi maiorum lucrum
ac dedit vidit, et sapienter se peri-
culo periculo se abstulit in quo potiorem — forte [illegible]
laborem quam lucrum esse perspexit. Ul-
tro se paulus apud ephesum periculis
obtulit, quia potiorem periculo lucrum
vidit. Damasco muro at idem periculo se sub-
traxit [illegible]. Quia ultimum periculum — sunt
[illegible] arbitratus est fructum. Atque quo
se ad martirium offerat, quamquam ultro
vel quo invita [illegible] dei cingatur
ab alio. Et quo non vult ipse ducatur
[illegible] quia et per gloriam futurum deter-
minat, et [illegible] iustus gaudet, et per pas-
sionis violentiam refugit subire
et dolet. Atque ipse exemplum ad eandem
sub trepidatione martirium de [illegible] vel
laude in quo [illegible] quamquam in [illegible] et
per audaciam certamine ingreditur et
per timorem cunctatione moratur. Itaque — [illegible]
atque exemplum martirum de repara-
tione humani corporis ad salutem [illegible] — [illegible]
[illegible] de ipse reparatus gaudet et de in-
[illegible] membris et de [illegible]
tulis metuit at periculo

~~[illegible]~~

Et si apostolis data est virtus signorum
[illegible] fidem gentium nutriendam,
[illegible] data est virtus operum [illegible]
[illegible] fidem ornandam. Certum [illegible]
[illegible] apostolis plus [illegible] mirabilius virtutum
operum quam virtus signorum. Sicut [illegible] in
ecclesia plus est bene vivere quam signa
facere [illegible] non ecclesia [illegible] miracula
faciet quae sub apostolis faciebat. [illegible]
[illegible] est quod tunc oportebat mundum
credere miraculis. Nunc vero iam
credere [illegible] bonis operibus [illegible]
[illegible] signa fiebant exterius
ut interius fides roboraretur
[illegible] in fide miracula [illegible] re-
quirit vanam gloriam ut laudetur
quaerit. Propterea est quod linguae in
signum sunt non fidelibus sed infide-
libus. Ecce signum non est fidelibus
[illegible] quia iam crediderunt sed infide-
libus ut convertantur. Ita paulus
per non credentium infidelium patrem
publii de infirmitate febrium
[illegible] curat, infirmitate vero ti-
motheum fidelem non oratione sed
medicinali [illegible]. Ut nonnumquam
miracula per incredulis non per fi-
delibus fieri [illegible] antiquus ap-
parebit virtutes ab ecclesia et signa
cessabunt [illegible] abiectiorem
[illegible] audacius [illegible] vi-
litate cessabunt [illegible] ab
ecclesia miracula et virtutes ut per
[illegible] clareat patientia. Et reprobi
qui scandalizabuntur [illegible]
et [illegible] audacia fortior
efficietur. ~~[illegible]~~ t. 26.

Omnis qui [illegible]
[illegible] non vivunt [illegible]
[illegible] autem est plerumque anti-
christi [illegible] non vivunt [illegible] in
membris antichristi [illegible] ante
veniat antichristus multa membra eius
precesserunt. Et [illegible]
caput [illegible] apostolus
[illegible] iniquitatis misterium ope-
rari illud affirmat [illegible]
veniet. Magnitudo signorum [illegible]
fiet sub antichristo ut electi si fieri potest in er-
rorem mittantur. Electi quos in er-
rorem mittendi [illegible] in errore
titubationem ad modicum per multitudinem
signorum non tamen deiciendi sed a stabi-
litate sua [illegible] impulsi [illegible]
[illegible] et si possibile fieri potest quia electi perire — perire
non possunt. Si per [illegible] resipiscunt [illegible]
errore religioni cohaerebunt [illegible]
a deo [illegible] ut [illegible]
adversarii non conturbentur [illegible]
mira facturus est. Et [illegible] et signa
[illegible] antichristus ut etiam electis
quaedam [illegible] scrupulum
[illegible] in illis [illegible]

pugna fuerit in decapitatione regibus et
electorum probatione eadem pugna fit in qua quae
prepararum glorie erunt. sed non per iniusta
sed martiros fuerunt. porro illi autem
et persecutores puniebuntur et factores
prodigia perinde et durius bellum susti-
nebunt. qui non solum totum prophetas
sed etiam totum miraculis choruscantes di-
micaturi sunt. Dominus sub aliquo tempore
totum certamen deponit synagoga. quia
in ipso adiuncte salvatoris christianos
esse preparata. Dum in martires dyabolus
iam poterunt crudeliter etiam ligatus
crudelior tum erit sub aliquo tempore. qui
etiam erit solutus. nam si tanta ligatus
potuit facere. quanta solutus faciet
Quanto principiis fine mundi dyabolus
videt. tanto crudelius persecutiones fa-
ciet quia se totius dampnandum perspicit so-
cios sibi multiplicat cum quibus gehenne
ignibus adiciatur. Quanto brevius tempus
videt sibi restare dyabolus ut dampnetur
tanto in magna persecutione ira mo-
vetur divina iustitia permittente. ut
compleantur iusti. sordidentur iniqui. et
ut dyabolo durior reservetur pena damp-

~~De requie [illegible]~~

Inchoato pacis statu erit hec
vita non perfecta. Erat enim plenitudo
pacis. Dum ad dei contemplatione. absorpta carnis infirmitate
convaluerit Eorum requiem morbum
omnem ut apostolus ait in virum perfectum in
mensura etatis plenitudinis christi. futura est
mensura etatis sicut in nebulis. quod perfectu
non indiget et absque inclinacione
defectus in perfectione contrariaque parte et
plena est et robusta. Christianus vero
plena est et robusta. filios dei homines fideles vocavit. ideo
filiorum dei homines fideles vocat. tam
ex eo quod hac carnis servitute patiuntur
adhuc iugo servitutis adducti sunt. at-
taquen plenam filiorum dei libertatem
ceperunt. In quem induit incorruptionem
dum corruptibile hoc induit incorruptionem
vite deus proprie cognoscitur in fu-
turo ait quod electi facie ad faciem
videbunt ut ipsam speciem contemplan-
tur. nunc per speculum videre conati
sunt. Sed vita electorum nunc ad dei bene
[illegible]

rarum constructum et regibus quam ad
iustitiam pertinet. etiam deus con-
plet. In fine autem sicut zyzania a
fructu disiunget ~~de iudicio~~ c. 8

Iudicium dicitur noverit quod christi con-
ditor et sic deus. noluntate sua
dicat idem deus pro prophetam. Deus vero
ciones in corde meo iudicat. Et vero
negare sunt nolle iudicare de domo
dum sed scriptum est incipit iudicium
dum electi. i. domus dei hic per flagella in
electi. Impiis vero illic ad dampnacionem
iudicari sunt. Dum et scriptum est. Sed de domo dei
iudicari a nobis. quis erit. quod non cre-
diderunt ad distincti spacium iudicis
ut iusti iusta sententia est impie-
tate divina. ut et yspa dicit. Qua
quod iustus est. de iustificatione iustificatus
aliquis apud deum et ipsa pars est
aliquis. Quod autem iob innocentem et impium
consumit dominus. quippe a deo in
nocens quod ipsa innocentia. Hic divinus
respecta et divine innocentie comparata
sunt efficitur impius et ubi divine
pietate iustificatur. Consumit igitur
deus impios. qui spacium divini iu-
dicii publicum tenere requirunt. eo quod debita
impietas iudicatur et dampnatur.
Consumit sicut innocentes et impios. sicut
sine carnis non pena dampnacionis
docti sunt et indocti morientur. sicut
morte carnis non pena dampnacionis
quia ad regnum adventum locum. Duplex
per mortem corporalem in tribus terminus
iustos et impios. Sed ubi et distinctius
sed per eundem Salomonem et eundem plures
sapiens a stulto nisi [illegible]
ubi est vita. quo omnes in tumulo rediguntur
ubi vita est. non potest reperiri
Generale est divinum iudicium. Iudicat
quod et hic iudicatur homines in futuro seculo
quod hic per [illegible] iudicatur nec ille in
[illegible] diversis. Quibusdam ad purgacionem
dicet. Quibusdam vero
temporalis proficit pena. quibusdam vero
hic inchoatur dampnacio et illic perficitur
in iudicio reprehendam te
statuam per [illegible] Iudicat est. videbatur ut de-
us. Hic in qua iudicatus est. videbatur ut do-
cent divinus vero eum non videbunt
ut gaudeat cum eis et divitias eorum
ut ad gaudium et ignominiam [illegible]
tecum eum nihil appellat iniquos
electos et [illegible] reprobos. Nam qua
homines [illegible] tulerit [illegible]
et iudicem habebat ut manifestum pena
[illegible]

in parte iniquorum. patet ex illis verbis apparet
quod ... vitalis accusat. Quidam dicunt
quatuor esse ordines hominum in iudicio
scilicet duo electorum et reproborum quia cum dividuntur
scilicet in maiorem partem sanctorum unus ordo est qui cum
Christo iudicat et alius qui iudicatur
utrumque tamen cum Christo regnabit. Similiter
ordo reproborum partitur in duos. Sunt qui duo
ultra ceteros sunt mali. iudicandi sunt
et dampnandi. Omni vero contra ceteros
sunt inveniendi vero scilicet iudicandi sed
tamen dampnandi. Primus igitur ordo eorum qui
cum Christo regnat opponitur ordini il-
lorum qui iudicantur et pereunt. Opponitur ordini il-
lorum bonorum de quo scilicet qui iudicantur et
regnat. Secundus ordo eorum qui non iudicantur
... et pereunt. opponitur ordini
illorum electorum in quo sunt hii qui non iudicantur
et regnant. Tertius ordo eorum qui iudicantur
et regnant. illi ordini est contrarius de quo
sunt qui iudicantur et pereunt. Quartus or-
do eorum qui non iudicantur et regnant
opponitur illi contrario ordini in quo illi sunt
qui non iudicantur et pereunt. Dampnati
punientur pena inferni. Dicitur a ... pro-
prius meritis ... ...
bunt in veritate videat. Et dicitur ...
dampnabuntur. ut debitas penas ...
nat ~~de gehenna et ...~~

Duplex poena dampnatorum est
in gehenna. frigus et calor venit
in anima et corpus flamma inferni
vorago ... ut in ... tracta
... que ... corpus ... et
et corpore puniantur. Igne gehenne
ad aliquid non ... ad aliquid ...
ad aliquid ... ut videat
quod est ... ad dampnationem. ut videat
... unde doleat / et non ...
ad consolationem. ne videat unde gaudeat
dicant ... sit comparatio de cami-
no trium puerorum ad exemplum ignis
gehenne. ... ille ignis non ...
ad trium puerorum supplicium ...
ad comburendum ligamina vinculorum
ita ignis gehenne et lucebit miseris
ut ad augmentum penarum ut videant
unde doleant et non lucebit ad con-
solacionem ne videant unde gaudeant
... vite et future infelicitati ...
... ... depressio ...
... et miseria est ... ...
... dolorum et ... ...
...

... angelorum ... ...
... vita in miseria est ...
... in inferno ad utrumque ...
~~de poenis inferni~~ ... .20.

Sicut fasciculi lignorum ad
comburendum de similibus
colliguntur. ita in iudicii die ...
... reos ... ... ut
equa pena constringat quos in facinoribus
... quos actio ... fecit in malis
... ... in futuro iudicio
... ...
... et ... ...
... condempnabuntur. ... decet
... in supplicio futuro dampnatorum ordo
... qualitate criminum. ...
... erit penarum ...
... vero supplicium suorum ad-
detur etiam pena ... apud
inferos ... ut ...
... ... suppli
... ... commoti ammonent
... et meditantur ...
... et ... in iudicio ...
... ...
... ...
... ...
... ... ab ...
... bonorum angelorum et hominum ... ...
qui ... in igne ...
mittendus est ... publicatus ... ...
ut dampnati ... ... qui in cor-
... ... in ... ad iudicium
... ...
... tales ... ...
... ... purgandi sunt. ... quis
... ...
... ...
... purgabitur. ... ...
... ... publicatus ... timebit ...
... et ... purgabitur ...
... ... in die iudicii
... ... et ... ...
... ... iudicium ad ...
... et devorabit abyssus ... ...
... ...
... devorabit ... illos etiam inf-
... absorbebit ... ...
... ... de quibus ...
... ... in die ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... 21.

Non faciet in futurum cor mi-
seri iustorum de compassione
dampnatorum condolendi affectio
ubi tamen erit scorum contemplacio gau-
dium. ut tristicie nullus tribuatur
introitus. sicut compacto colore candi-
dus nigro colori fit pulchrior
ita et scorum requies compata dampn
ita et scorum requies compata dampnatorum malorum glorior erit. sic
iusticia iniusticie. sic virtus vicio
crescit ergo scorum gloria cum debita
dampnatorum miserij pena postre-
mum. dicite fratres in carne proficisci
est celorum ascripto dicete ad patrem
pater volo ut ubi ego sum. et mi-
nister meus. Et cum membra capitis
sunt et unum sunt et in nobis est
sicut et unum cum et in nobis est
corpus. utique ubi ipse ascendit et
nos ascensuri sumus

Omnis qui scit est. beatus est
deum sapiens est. beatus est
Beata vita cognitio divi-
nitatis est. cognitio divinitatis virtus
boni operis. virtus boni operis. fructus
eternitatis est. Omni fructus fructus sapiens
eternitatis est. dum stultus est tamen et
est. stultus dum sapiens est. ab a sapiencia
stultus magis sensus. querere deum
primum est sapiencie studium. quere deum
deinde honestate vite cum innocentia
cie operum nullus sapiens abstrahit a bonum
tempus nisi qui se abstrahit a bonum
tempus terrena contendit. Deum et spiritu
actionum sapiens perhibet in ipse ocij. et qui
est sapiens perpetuat tempus non
in oratione actu. ipse perpetuat tempus non
ad ipse intelligitur docet probare
qui sit secreta dei se penetrare non
posse. Sicut deum recte cognosceret qui
cum perfecte scire non desinit. sed ita
quidam nescire. tamen nullus autem
in culpa maior est quam ille qui deum
nescit. Investigatorum veri multum
reperit. investigatorum veri multum
est querere sed paucorum invenire. Et
at qui super hoc intelligentia sunt pon-
tanda non sunt sicut super hominis
intellectum est scrutandum non est. Non
plus autem divino ut hoc
credatur iusticia esse quod placuit deum
quod iusto complacet iudici deo

scripta est sciencia et opinione consistit
excelcior est at cum sciencia veniens quam
opinatore sciencia non illa via est
sciencia dubia. Nam maiorem culpe cum ipsam
tu committit scientie. quamquam qui scit quod debet
at et peccavit nolle quod scit tamen dixit
dominus noster sciens volumtatem domini sui et non
faciens digne plagis vapulabit multis
et peccabilis. sciendi magis bonum et non facta
aut peius est et. Simplicitas cum ignorancia
nia. vocari stultitia. Simplicitas bene
cum prudencia vocari sapiencia. sicut et
multum scire et recte vivere. Et si utrum
non valemus melius est ut bene vivendi sa-
pientiam quam multa sciendi sequamur. Non
dum quam multa sciendi sequamur. Non
potest ad beatitudinem consequenda sciencia recte vi-
vere ex libris multa scire sed magnum est bene
vivere. Nil potest omnino scire prudens
viventi tamen ignorancia dei. Et melius
tamen venit. cum ignorancia dei. ignorancia mundi
obest sequentibus deum. ignorancia dei
potest at scit qui deum suum et ipsam non
ipse sed pro deo sunt. Nil obest cuiquam. si
simplicitas aliqua de elementis indignis
sciat dicit de deo vera prenunciat. Nam quis
de corpus incorporis et quo aliis negat
quam disputare. libri tamen illud fa vita
recta cum fide
Non posse ad beatam vitam pervenire
nisi per fidem. beatam ac et qui credit
deo eum vivit. et bene vivendo fidem
verbum custodit. Deus pro credit sed
to inmortali et quitur ad ipse tue
posse laudare qui et credit. Non tamen
credendo est. quod sequi et mundi. divi-
ni credendum est. quod scire carnis divi-
nius. sed magis credit quia melius intellexit
cognitum est. Deus summe fidem nemo
sicut deo placere. Sed cum qui est in fide non
portum est fides nequaquam vi coget
sed ratione atque exemplis suadet. Quibus
aut cogitur nolet. persuaderi est
non potest. Exemplo persuadet fidem
ut aut quidam novelle arboris
cuius si quis cacumen voluerit im-
presserit. dum laxatur denuo in id quod
fuerat. Concepti redit. sed si libero
arbitrio sanitas sua sponte dimittit
ad eo sua et sua inclinat componere
deinde reuniunt ad deum. ut et li-
bertas arbitrij et persequi voluntate
et beneficium gratie passiva fidei si
nisi cordium respicit deus
fidem ubi se homo non potest aspicere

qui ore simulat virtutis professionem
et corde retentat erroris simpli-
citatem. Quod nichil proficiat fides que
ore retinetur et corde non creditur.
Ita nil proficit confessio fidei que corde te-
netur sed ore non profertur. Et tali cum
fide ita ypocrisis coniungitur. Dicitur periit
fides ablata est de ore eorum. Fides
enim que corde creditur confessio oris
ad salutem profertur. Sic attamen et sine
operibus fidem. Et frustra sibi de sola
fide blanditur qui bonis operibus non
ornatur. Omne enim mortem portat [illegible]
do mori; sicut ita sine [illegible] mortificatione
se ipsum est ferre et non mori. Simu-
latio ypocritarum est omnis per fidem
cognitionem dei habent et operibus ob-
scurant. Exemplum Balaam se qui de-
cuit cadens ore, apertos oculos
habuit per contemplationis fidem. Carnis
loco se quidem non presumit. Ait pro
commodo querere temporalium et
dicit Quia nec non que vidisse
signa sed que maduerat de panibus
sperans malis. Ideo sicut corpus sine
anima non vivit, etiam ypocrisis si
doctrina qua verbo colit abortiva tem-
porum, facile perdit adulta fidem tem-
poralis sit. Opera vero a ypocrisia
discernunt opera quod fidem ypocri-
ta corde non amat. Sed si quando tere
cauda per ypocrisim terre se simulat
et estimo putat ypocrite mali. Perditione
ficte boni non patitur. Quamdiu
mundi pugnat aliquid pro fide
et alius quidem proficiet. Ipsi vero a
mente interius implicata celestia
non querunt. Sed verbo tamen fide defen-
dunt. Quando pro fide etiam hereticos
impugnant, sed per arrogantiam eos qui
intra ecclesiam sunt cognoscunt ad
suos quidem fidem confitentur et
infideles. Sed fideles timent sapi-
entes publice. De Ypocrisi c. iij
Quamvis non ulla fide atque
operibus sanctis. Videantur esse
participes. Tamen quod frustrantur

caritate sine dilectione. Nullum sunt
incrementum virtutis. Nam sicut aut
apostolus. Si tradidero corpus meum ut
ardeam, caritatem autem non habeam, nichil
michi prodest. Omnis amor caritatis. Qui
nisi perfecte credat ad beatitudinem
pervenire non potest. Quare taliter virtus
caritatis ut etiam ypocrisis et mortalium
pene. Tamen nil que credunt. Nullum
premium caritati comparat. Tantos
eum virtutum operum obtinet premia
patiuntur et venialia professionis
tantos ab apostolo dicitur. Eo quod vinculo
virtutes cum vinculo religat dei
loco dei mortem comparat. Dicitur
Salomonis. Fortis est ut mors
dilectio, quod sicut mors violenter
separat animam a corpore, sic dilectio
dei violenter separat hominem a mundo
et carnali amore. Quare propter deum
contempnit. Deum non diligit neque
eum neque diligit per odio legis eius
Quoniam tenenda est eius nimis parvi
benignitas caritatis. Et quibus se comprehen-
bit trahit mundo. Tanto opus est ut se
apponat bonorum corporis erat
at in se dilectio dei. Quod a caritate non
considerit. Ypocrisis cum a suprema so-
cietate privetur, a divine caritatis
participatione privatur. Nam potius deum
diligere, quod non potest in ypocrisi dilectione
diligere. Ypocrisis deum celo diligit. Ita
totum quod ypocrisis non diligit quod deo
odit. Bonorum dispositio enim non odisset
personas sed culpas. Et recta dicta per
filios non reperit. Sed [illegible] hoc ypocrisis omnino
misericordia sit in dei amore. Propter a
vicus reparari disponit sed per do-
vicarum gravari. Nec per condempnati-
onem que optat relinquere nec voluntas
virtutis male. De Ypocrisi c. x.
Quamvis non deserit vana
spes indulgentia de dei pietate
requirit cum a recte querentem ab
actore sed ab actore prava [illegible]
nunc consuetudine valde est ut
neque per speciem venie qua permittitur
deus prevenerat parcentem neque
sed iuste peccata distinguit venia de-
[illegible]

Sed utroque periculo cautelato et a
malo declinemus et de pietate diuina
uenia speremus. Quibus quippe iustus
fortitudine spe et formidine nititur quia nunc
illum ad gaudium spes erigit nunc
ad formidinem terror reliquie adicit.
Justificati per gratiam. De gratia c. v.
c. i. Justitus nobis superna deus dona non
retrahit. ut ad spem diuine
propiciacionis mentes humanas coniungat
na non sit consilium suum. que per
caritate sue beneficijs prouocat ad
se reddere confessione hominis non querit
se reddere. Confessione hominis non querit
sequatur uirtus. Jta sed confessione bo
ni operis. non a nobis deus operatur
ni operis. non a nobis deus operatur
cum persona sed confessio et magis
cum persona sed confessio et magis
tera opus eius ab illo cum nobis
omnia bona gratia preueniente donata
omnia bona gratia preueniente donata
sunt. Boni operis dedit. per quod confes
sionem fideliter accipere meretur. Confessio
sicut fidei accepte meretur prosperas
hominis dona. Dei enim est ut qui
hominis. sed a deo corrigi. Non enim quidquid
quid sed a deo corrigi. non eum quidquam
bonum habet in hoc. cuius dona non eius
sunt testante propheta. Dicitur enim quod
sit testante. propheta. Accio dicitur quod
est super eum. nec uiri est ut am
bulet et dirigat gressus suos. Cauendum
bulet et dirigat gressus suos. Hanc le
bos arbitrij defensores. uel per
se in bona superna principaliter uirtute ui
se in bona superna principaliter uirtute ui
sed diuine gratie sistentur inuamine
tum et prophetam dicit propheta tua
tum et prophetam dicit propheta tua
dona ipse. tu in me auxilium tuum
qui dixit corporis meo merito. ut
sed quia corporis meo auxilio. Hominis nullo
falunt in me auxilio. Hominis nullo
superna gratiam. non ut ueniret in ma
alter superna ueniunt facta. utique ad
sed postquam uenire ueniens fit in ea
indigna mente remanet et post in
mentem quod remanet. quod auxilium quod se
ueniat ut perueniret. Quoniam cum quod se
ille labro meruit. quod de faucibus mor
tis crucem ascendit. Et iterum crucis patibu
lum sanctus ... ille et ferro sanguine
sed uenit cruentus diuina gratia in
uenit cruentus. Diuina gratia in
crucem mutatus est. Quociens et non
stetit in gratia in hijs quod nec agimus
sit per in justicia in hijs quod nec agimus
et dei gratia. eo quod cum inicaum sit
cum et gaudes. Et accipientes
cum et paucis mens diciis quae
est hos sed et parue populus sparsa
in deo accipe populus sparsa
sunt deo accipe. populus sparsa
sed grandis non omnibus distribuit ...
eis gratia non omnibus distribuit ...
electis donat. non omnium aliquis est fides
quod lex et per plenum suscipiunt. opera
quod lex et per plenum suscipiunt. opera
ut fidei non consequitur. In dimipe
dominorum diuersa recipiunt diuersa ma
nera. non tamen conceditur omnia

ut sit prophetule in studio quod alter mi
retur in alto. Jta quod in gehenna alia
lira ale. alia ad alterum peruenitur
uirtutes depugnant propter mutuo se
affectu prouocatum. alter alterius quo
exemplo innititur sese conuersatione conu
uera gerere. alij ista alij uero donat
in eis dat ita ... ut non congaudet
alter possit si non est dubium. ut hoc quod
quidem uirtutem concludunt quantumcumque
de respectiua gratia principiis. que cum
dei scilicet prouenit. et dum sit consue
do societas subito efficitur. cum
oue postmodum subito efficitur conuenire
uirtus prima. Dum quisque aliquid domino
accepit non appetat amplius quam quod
meruit. ne dum alterius meliori of
ficium rapere temptat. id quod meruit
perdat. Conturbat enim corporis ordinem
totum. quod non suo contentus officio sub
repit alienum. Equalia dona ad domi
nationem accipiunt. per illorum ad dei
laudem. sed quod uariis uirtutibus. Bonis
mala uertuntur. sed ea que illis a deo do
nata sunt in malos usus assumunt
ad ingenium. sed et certa dei dona equal
ia dei dona habemus quos a deo per
cepisse cognoscimus. Jta superbos suum
cepisse cognoscimus. Jta sapientes suum
per diuitibus quam pauperes confirmant
non alterius sed potius diuinis munere
pie. Jtaque ipso optime beneficijs di
uinis. quod et deum non penitebat dedis
se. et nobis utile sit accepisse.
Auferre deus hanc dona aliquorum
quod quo non habent. in quod quo habent non me
ruit. Et deus de obduratione hominum
non eis faciendo duriciam. sed non auferen
do eam. quia sibi ipse nutriuit. Sic non
alter obcecat deus quosdam deos. non ut
in eis eandem ipse cecitatem faciat sed
quod per eorum inutilibus meritis. cecitatem
corporis ab eis ipse non auferat. Plerisque
dei donata dona per prouidentiam uero dom
non dat. Jnde est quod quidam principia
temporis habent bona. finem uero malo
concludunt. Electi uero accipiunt et eorum
pronum donum. et perseuerantiam donum
da uero causa est quod quidam et bene inchoa
uerunt et bene finiunt. De predestinacione
Gemina est predestinacio. siue electo
rum ad regnum. siue reproborum
ad mortem. utraque diuino agitur
iudicio. ut electos semper superna et.

· C vj

interiora sequi faciat. Et quia rep-
bos ut infima et infirma et
potiora delectet despiciendo permit-
tat. quid ignorat hoc lumine lu-
cis et tenebrarum. ut utriusque
rei quod est suis. Ita plerumque ne-
scit quis cum suum sive lucem iuste
renuntiat vel quis peccatorum tenebris
usque pro lumine obtenebratur. A
quibus post lapsum tenebrarum co-
rpus repugnat ad lucem contra
h dico patet et homines latet. Quamvis
iustorum comparatione hic habet vita.
probabilis esse iudicetur hominibus et.
ad quem est sive predestinatis sunt via
reservari. Sic etiam comparari contra
dispensatio superne distributionis. Per...
hec iustus amplius iustificatur
perversus sordidatur. malus ad bo-
aliquando convertitur. bonus ad malum
aliquando reflectitur. Et quis ex bonis
et non valet alter ex malis
et non permittitur iubetur. Et
quis ex bonis. et valet aliquando ut
a datur ut est bonus pertinaciter
in errore et morte. Ille in bono
quod cepit perdurat. Tamen diu iste
stat. quousque cadat. Ille diu in ma-
le vivendo in fine salvatur. Nisi pro-
pter convertitur velut desperatus in bono o-
pere usque ut prevalet vult non
in malis et prevaleat. Iste vult
deo vacare. et cito impeditur.
Ille negotiis implicari cupit et
non perficit. Ut malus malis bono
bonus dampnatur. Pro impio pius
donatur. Pro iusto. Et hic habet tanta
obscuritate non vero hoc divina per-
scrutari dispensationis et occulta
predestinationis ordinem penderen

Non [...] xiij

Non inchoantibus premium pro-
mittitur. Sed perseverantibus da-
tur. Ideo scriptum est. Qui perseveraverit usque
in finem hic salvus erit. Et ...

placet deo corpore una qui bonum
quod inchoavit perseveravit fine te-
plerumque. Ita scriptum est. Ve hiis qui perseve-
rantiam perdiderunt. id est bonum opus non
consummaverunt per negligentia peccatorum
...

Ubi quippe nisi intra et
clausura ... ut. Nisi ante
veteri ... dicens. Quia ecce nunc
tempus acceptabile. ecce nunc dies salutis
... nisi conversio. Qui similiter
ad ... mutatione
de quibus dicitur talium est regnum celorum
... est. Quanti sunt ...
in iustitia vel quanti fulgore radio
iustitia clarent nisi qui prius tot ne-
... id est affectu convertuntur ad deum
qui ipso lumine quo illustrantur et ...
... agnoscant. Et lumine quo
recto corde intuebantur intelligant.
... cum intangibile attingere per // intelligere possit
... Sed tamen quamquam sequi ...
... temptavit quia lumen non intelligit
nisi cum videt judicium quod in homines po-
testate consistit. Conversionis est gratia
... indicare. Flectere
mala in ... et bonis ...
deo nobis est solidum in ... tri-
... corporis
... corrigendi a malis
... faciendi bonum. Itaque ...
boni operis ... ita quia ait propheta
Solve fasciculos deprimentes. Ma-
li est emendatio. Quod vero adiecit. Frange
esurienti panem tuum operis boni
est actio. Unde vero quod subiungitur. Tunc
erumpet matutinum lumen tuum. Operis
boni est retributio. Quo non perficit fa-
cere bonum nisi correctum fuerit malum
nec potest quispiam ad dei contemplationem ...
... nisi se prius in bonis studiis
actibus ... modo ...
... ut ... cor ... atque ...
... magis crebescit ... tam diu
... ut redierit. Ita nunc mi-
nus. nunc plagas ut ...
... ut quod voluntate converti
... correxit. Et ... corrigantur.

plerique sola mentis devotione
convertuntur ad deum / Nonnulli vero co-
acti plagis convertuntur qui ex devotio-
ne convertebantur. huius capituli pro-
di in pharaone et servo maiori
las cor constringere qui non ad penitendum
ad te plerique ac dum devotione
non convertuntur plage stimulis ferie-
runtur qui tamen non sub virga perma-
nent aliquatenus corriguntur per egri-
tudines quia et penas luit et emen-
dare nequivit. De talibus ei ait
propheta percussisti eos et non doluerunt
attrivisti et renuerunt accipere
disciplinam. Nonnulli vero plerasque ca-
ce mentis tuentes. quomodo
conversi ad deum. religiosa sepultu-
obediencia vestiuntur. ceterum antea culpi-
tudine mundiali turbabat pompa
superbie elatione in studium humili-
tatis convertit alios commutat quidam
sunt qui iam secreto conversi sunt quo-
rum conversio non procedit ad publi-
cum apud ecclesiam humana illos
fuerunt. tales adhuc putantur
esse / iam tamen in dei oculis surrexe-
runt. Item quidam adhuc humano
iudicio stare creduntur. iam tamen in
dei oculis ceciderunt. ita qui
prius homines reprobi sunt et apud
deum electi atque iterum nulli apud
homines electi putantur et apud deum
reprobi existunt. Salomon dicit
vidi impios sepultos
qui adhuc vivunt in loco sancto e-
rant et laudabantur in civitate
tamquam iustorum operum / nullus ergo electus
se putet. ne forte apud deum
sit reprobus. ~~De trimodo gene-~~
~~re~~ trimodo ~~conversorum~~

C. 8. Triplex genus conversorum ad deum.
inchoantium cum dulcedine
mediocres mediocrium cum labore / perfectorum cum
requie. Sed tamen plerique aliqui
incipiunt a dulcedine / alii ab
amaritudine temptationum / alii
conversionem ad compunctionem inchoantes
peccatorum cepit turbari ad desperationem

peccatorum / Prius cum lacrimis pur-
ganda sunt vitia que gessimus et
sic mundata mentis acie id quod
quesivimus contemplemur. ut David can-
tando flendo peti a nobis tali-
ter dicit. mundatis oculis cordis
libere superna inspiciuntur. Alii
cum timore convertuntur ad deum ut metu
futurarum penarum carnales illece-
bre devincantur. deinde exhorta-
tione ad amorem vite eterne tempore
perfecta cum caritas foras mittit
timorem quantum ad actum vero sed ac
ad habitum. qui ac timet penam
sed ex non est perfectus. Unde et apostolus
ait Non enim accepistis spiritum servitutis
iterum in timore sed accepistis spiritum adop-
tionis filiorum. que servitus non perit pena
suos constringit sed amor intrepide li-
beros reddit. Ratio est conversi
ut post timorem compungi ad caritatem
dei debeat. qui servus non qui sub timore
ne lateat qui servus erit cum amore
ut conversionis ordine per deum ut
patrem diligimus quem prius sicut vel
te ut dominum formidamus. In mor-
dia conversorum blandimenta resolvenda sunt
modus. ne si ab asperitate inceperi-
nt conterriti ad priores lapsus redeant
Quia cum compunctione leuitate cre-
dit. conparare peccata quam corrigere
novit. conversus quisque antea ab ope-
re cingendus est. postea vero a cogitatione
ut prius reficiat pravum actum. de-
inde appetitum delicti. ut qui iam
in opere appetit. in cogitatione ne-
quaquam perducit. Nova con-
versio adhuc consuetudine veteri conver-
sio ad hoc conversione vitiorum cum illo
letione / Nota nequaquam ei iusto
perfectus ad homines oculos dei. donec
conversatione vetus sordibus ab eo conver-
petur eum quod deditionem melior-
re cepit. caveat de accessu exp-
tolli virtutibus. ne unquam per vanam glo-
riam corruat qua prius per lapsorum vitia
non carebat ~~De conflictu conversi~~ C. 9
Quisque conversus. si motus
carnales stimulos tantum
superare constanter virtutum subito
contendat. si adhuc alicui adversa de

se carnis molestia toleat non fra-
gatur quia dispugnator bonorum nouit
adiutatos repente victos superare
pone virtutum quam magis singulari
se quisque impulsu victos agnoscit
dum ad cognitionem dei accesserit. Unde
plus ipse quem ori omne ab egiptiis
premitur. dum per moysen diuina illi
cognitio aperitur / ita cum aucto-
ritatione qui pati habet in hostem / qui ad
quem compellitur atriore virtute consur-
git / Sicut ad inimica tempora
pharaon prius blandiebatur atque ubi
stat blanda tempora quam pharaon aggra-
uabat multos hec conflictus dei
potentie. ex retardatione operum pha-
raonis. ex contrarietate operum ... tentationes
vnde agit ... per tempus. certa-
nobilitas motu libidinis pertinet
quod tunc ad dampnationem non tolerat
sed ad probationem sicut ut hec homines gerit
tienda inertia hoste tum rep-
stant. dum non consenciunt. Unde
et nouerint servi dei se esse a pecca-
tis emundatos. Sic tum cogita-
tionem adhuc interpellatione pul-
sarum / tu temptatione cum perdit tur-
bam / sic peccatorum post temptationem sequitur
ba peccatorum post temptationem sequitur
turba temptationum. Illa se obiciunt
nunc ne ad deum contationem pertineant
nut ne ad deum contauisse ... ne libere cordis oculis
se ingerunt ne libere cordis oculis
dum arripias / Sic intrinsecus tumultus
insolentia nobis gignitur interea
quorum ex fraude subtitudo int-
concludit / utile est dei suo. post con-
clusionem temptari. quos a temptatione
negligentie solicitabilibus viciis ad
virtutes animi per operacionem preparat va-
cione
De remissa temptatione ex-
ordium
Multos remissa temptatio in
pristinos errores reducit
ac immedia tempore resoluit
Horum ergo exempla quisque temptatus
cauta. ne dum timorem dei a tem-
pore incipit. rursus mundanis
erroribus immergatur. Tepidus
in temptatione ociosa verba et vana
nabat cogitationes nociuas et corpo-
rum / quod si a tempore meliora non cau-
tilaverit. ea que leuia constitu-
bat. confestim quasi horrenda tamquam a-
trocia pertimescit. Sic ergo et de-
pendia in omni bono opere formidanda
sunt fraude facimus deo in omni opere — *margin:* officies
opere bono nostro. nosmetipsos non
deum ledimus dependimus agimus quasi
viribus per temporem languidi ca. quia — *margin:* torpore
dei sunt opera nostra. Sicut corda quasi
strenuos amatores habet. et ad cor-
repciendum impressiones. Sicut prudenter
sic et pueros habet operibus suis commu-
nicandum. Deus vero diuinum tedio — *margin:* ul operis
replet hec retardatos languidos tor-
pentes hec peccatores languidos tepi-
dos pigricie inercia alligatos — *margin:* cogela tos
Sic quia prudenter quia labor corporis non per
uti sic perpetua remunerationem dif-
fertur. Ideo quia dum corpora laborem me-
tiendis rebus non statim consequitur
spe penitus dissoluta languescunt
Sicut et magna corporis gloria predicatur
quae recte tempore vite principia
angusto solicitore consumat. atque
eo ad percienda retributionem clario-
res prouectus. quod famis durum itineris
labores et inchoant et consumant
Unde sub temporis calore ad vir-
tutes sese attingunt. accedente vero
aestu. Dum in moderate tremens re-
bus incumbit pulueris infirmi ap-
petitum obseruant. Sicut et deus de bo-
nis de bonis semibus dei aut
cecidit in spinis hii sunt quia audiunt
verbum dei et sollicitudine secularis uel fallacia
diuitiarum suffocant verbum et sine fru-
ctu efficiuntur / Nemo tamen nequaquam
debent in tuis operibus principio ra-
sse implendi. confestim quasi plantata
arbuscula et necdum radices pre-
fixa tenuerunt et arescunt ualet
interdum tempus preparare salubre. Uni-
tatio locorum plerumque cum dicitur mutatur
locus mutatur. certa nec affectus
cognitum est ei certa inde certa tem-
pus ut eueniat. ubi quisque illecebris
deseruiuit. ita locum ubi prauo
quemquem uiguit sed in aspectu nec
opponit quod sed illi uel cogitamur
uel gerit — De exemplis ... — c. ii
Ad temporum seu ad conuersationem
Amortalium multorum pertinent exempla
sanctorum

certa perfectionis
nam nisi per doctorum exempla mo-
res inchoantium nequeunt revo-
care ad bene vivendum. Respiciat
non attendunt dogmata bonorum
quos imitentur et nichilominus proponunt
sibi exempla malorum quibus ad propri-
orum [illegible] utantur et ve-
nimus ad haut utilitatem sanctorum
sanctorum nunc et reparationem. ut qui
ipsorum faciat humane salutis me-
dicinam per lapsum penitendo reper-
veniat. Dum considerat sanctorum venia
tam fuisse omnia per ruinam pec-
catorum aut flagicio debiti ad quam va-
litate eorum exempla provocatur sanctorum
sunt ut [illegible] fuit quod imitentur ad
[illegible] ad deum eorum comparatione du-
reparacionem [illegible] + reparacio
nus de inobedientia puniuntur. Perita-
vi virtutes sanctorum ad exemplum nostri dei
proponit ut exemplo de imitatione eorum
nostri simul nobis insistere primum
tanto de perseverantia. Malo sunt
conmovere documenta. Sicut ad bo-
num incitamentum divina quibus admo-
nemur precepta de caret per se nobis
sanctorum exempla sufficiunt. Et cum de
et nos docens precepta sunt ad mo-
neat et vite sanctorum boni operis
nobis exempla proponat. Ita est
nobis compassio quod et lo-
rum de celo [illegible] pulsat quando
de auribus nostris pulsat
doctorum et sanctorum documenta bonorum. cordis
nostra intima provocat. Scriptura
nostrorum sancte sanctorum exempla. cur
non imitemur sanctorum digna credo
placita sunt. Si apti sumus imitari
in quibus in mala currimus pigri sumus
imitari in istos in bonum. Tradi-
ta est deus. ut virtutes quas sancti
ravit ad eterna. nobis ad prepa-
ratum sit pronte. non ad penam. Iste
ducunt ad ad perfectionem nostram. Sicut
exempla volumus imitari vitu-
tum. Certe si ea bonorum ad imitan-
imitati fuerimus ad dampnacionem
nostram erit quod legendo ea im-
plere negligimus. Multa alia
vita imitamur et de moribus
alterius effigiem vitiorum sumimus

tamquam si ymaginem quamquam imitandam
et decoris pulchritudine sanctorum picta for-
met. Sic quamquam fit ymagini pictor
ille qui ad speculum venit ymaginis
sanctorum vero imitatur quod exemplar
aliquod intuetur. Sponsus [illegible] qui in
speculo perficit ut adiciat quod de-
esse videtur agnoscit. Alius cum se
ipsum in speculo considerat si dum
altius intuendo in eorum conspectu
adicit perfectiorem et iam more non que-
libet sanctorum imitando si eorum
vitam intuendo ad eius ymagi-
nem fit [illegible] operari [illegible]
indicat quod scilicet efficiatur
ad ymaginem et similitudinem ut [illegible]
intellectu imitanti imitatur ad
eius factus est similitudine. Iste ergo tamen
est. ut non egeat [illegible] demonstra-
tione nisi ipsorum contemplatione
imitetur. Instruit exempla sanctorum
quibus edificatur [illegible] varias consecta-
tur virtutes. Humilitas ex Petro / devocio
ex Petro / caritas ex Johanne / obediencie
de Abraham patre de [illegible] / tolerancia
de Job / castitate de Joseph.
etiam de Job castitate de Joseph.
mansuetudinis de Moyse constancie de
[illegible] benignitatis de Samuele orationis
de David / abstinencie de Daniele.
Et cetera sanctorum [illegible] quod laborare quo-
dam et moderamine. Quia [illegible] iterum
compunctionem generat aliis tenere vir-
tutes imitando considerat. De compunctione

Compunctio cordis est humilitas mentis cum lacrimis oriens de re-
cordatione peccati et timore iudicii. Illa
est compunctio cordis que
omnes a se carnalium desideriorum affecti-
ones repellit et intentionem suam totam mentis
studio in dei contemplatione defigit.
[illegible] est compunctio. quam [illegible]
ita cum sit [illegible] afficitur. Dum considerat
[illegible] mala considerat vel dum desiderio
eterne vite suspirat. Quatuor sunt
qualitates affectionum quibus mens iusti
tedio salubri compungitur. Hec est me-
moria preteritorum facinorum. recordacio
futurarum penarum. consideratio peregrina-
tionis sue in huius vite longinquitate
desiderium superne patrie. Quod cum

quatenus valeat pervenire. Quibus
memoria peccatorum compungit ad lamen-
ta. Sed se faciat visitari dei clemen-
tia quando in eo quod se admisisse recolit
interius erubescit sicut quia videtur
penitendo iam perit. Unde et Petrus
flevit. quem in eum dominus respexit. Unde
et propheta. Respexit in eam et commota
est et contremuit terra. Gressus
dei petit in corde hominis interiorum quia
bona desideria perfugit. ut tale
mala ... ista in corde hominis
sunt. penitendo est et deum compungens
cordi humano perit. Dum sic et ita
... lo acuerit ad compunctionem dicitur
petit deum uberius operante. quo
uicinus iusti hos ... compunc-
tione rapit et qualiter infirma
ta resistat degustata lucis
magnitudine. illa nosse posse qui
iam aliquid inde gustavit. Sed
non ... compunctione per-
accusatores fuit. Sed ... per-
catores assignat ut ... ita ...
litate confessorum locum inveniat
De confessione peccatorum et pena
peritatis
iiij Ecce eo quod vingessimus iusti esse
incipit quod quo sui accusator
extitit ... ac semetipsos per-
catores fatentur. et semetipsos
apertos subtrahunt magna iam iustic-
... semetipsum nosse quod pravum
nos est. ut ... diuine ... est
sunt. ut ... quod ... per ... agit
... quod quo pena non ... iudicat nisi in hac vi-
ta ... se iudicat ne iudicetur a deo dampnacione
ta. ne iudicetur a deo ... iudicium ...
perpetua ... dei ... iudicium ...
... qui per digna peniam pena puni-
sunt qui ... condempnat amando punire fa-
cta condempnat ... subtilius discutiat
animum et pena facta subtilius discutere
et dona dei que contempsit plorando
concurrat. Nichil autem peius est quam
cognoscere culpam non agnoscere nec deflere
culpam non agnoscere. ... penitentiam omnis peccator
duplicem debet habere ... bonum nosset
per negligenciam bonum ...
... per audacia perpetrat
per quem mala ... et quod
quod oportuit non gessit. et quod
sit quod agere non oportuit. Ille penitentiam
digne agit qui reatum suum satisfactione
legitima plangit condempnando scilicet ac
deflendo quod gessit. tanto in deplora-
do sit promptus. quanto in peccando
extitit proclivius. Ille penitentiam digne
agit. qui sic preterita mala deplorat ut
futura iterum non committat. Nam
qui plangit peccatum et iterum admittit hoc
quis ... quis lavet laterem crudum
... quanto magis laverit tanto am-
plius lutum facit. Angustia est quantum sit
plus lutum facit. Angustia est quantum sit
peccator et impius. si ad penitentiam con-
... veniam posse credit
tat. ... de bonitate dei dubitet ... peni-
... de ... indulgentia peccatorum
tentia ... confiteri indulgentiam peccatorum
tentia ... sola desperacione ... ab
... indulgentiam denegat sub hac
confiteri indulgenciam denegat. Sub hac
vita tantum patet penitencie libertas
post mortem vero nulla correctio libe-
ra est. Dominus et dominus ... operari o-
portet eum quod me misit donec dies est
... venit nox quando nemo potest operari ...
et propheta ... dum ... ...
... antequam tenebrescat. Antequam moris
... est sub hac vita dum ... et ...
... penitentiam ... ...
... penitentiam operantibus. Dum in ... ...
in futuro iam non operantur. Sed ...
... deterior ...
... iam non ... ad penitentiam ...
... qui ... differendi ... quia illa
... accipiunt ... ad penitentiam
mora vincendi non utitur ad penitentiam
... ad peccandi usurpat audaciam
sed ad peccandi usurpat audaciam
... malo ac in deterius vadit. qui
... indultum ad penitentiam. ad libe-
tatem ... ...
... ad deum penitendo ... ne
unquam ad deum penitendo ... se ...
... noluit. cum tarde voluit
dic non possit. Unde propheta ait ...
te dum ... invenire potest ... invocate
... dum prope est. Et ubi inveniri potest
eum dum prope est. in qua ... et
nisi in hac vita. in qua ... et
prope est omnibus invocantibus se. Sed tunc
longe erit quando dixerit. Ite in ignem eternum
... non videtur et prope est. Tunc vide-
bitur et prope non erit. quando videri po-
terit. et non poterit inveniri. Sed qui
... peccare ... ...
... ab omni ... corrigit non
... moriens. ad eternam

turpiter vitam duxit qui autem prave viven-
do penitenciam agit in morte sicut eius
sic eius dampnatio incerta est sic remissio
dubia. Qui ergo cupit certus esse in morte
de indulgencia sanus peniteat sanusque
perpetrata facinora defleat. Quicunque
penitentibus servire cito pollicentur
quibus licet per confessionem dei curat contricionem
sibi pecti veniam cum ignominia aliquos pavo-
Pavor. et non est pavor sine ignominia curat
contricione qui peccavit et non legittime
penitenti remittit servilius quando pe-
cosus sunt quod absconditum fecerit. Ideo
confusi sunt non penitendo sed penas suf-
ferendo. Aliter enim confunditur coram iudice
reus dum plectitur aliter qui de malo
opere erubescens corrigitur. Ille enim quia
comprehensus confunditur iste quia se mala
Penitencia fecisse memorat. Quamvis per penitenciam per-
fectorum venia sit. sine metu tamen
sit quod non dicitur quod penitentes iudicio. Dimis-
sio enim peccatorum divino non humano pen-
sat iudicio. Unde misericordia dei occulta est
de quo nisi plene vitae est fletus. ergo cum vivit
multis ergo de peccatis habere fletum. Ma-
ior penitencie de peccatis habere fletum. Ma-
ior penitencie de peccatis habere securitas negligentiam parit. negligencia
securitas neglegentiam parit. negligencia
autem sepe incautum ad vicia reducit
deinde dum per penitenciam absolucione vicia
tuta fuerint expulsa: si forte post hec iubere
fuerit expulsa: sic forte post hec iubere
deinde servire. quia culpa subrepserit
confessio delectacionis postmodum per nemo
tormentum audimus irrumpit. pulsatores
quia hominum inspectus operibus gravius
intrabunt. ita ut se nonnulla illis
peccatoribus sponte. De desperacione et remissione .xiiij.

c. xl Non plorare et affectum bonum ad
desperatio sed per affectum bonum ad
malum itur. recedere autem a deo re-
gressus. Peccatum sed gressus non
est eius gressus peccato sed gressus morti
cum propinquare ad deum per-
elongamur. propinquamus ad deum per-
petrare flagitium aliquod mors animae
est desperare. Unde penitenciam et mane in
culpa desperare est descendere in infernum post mortem.
Ergo peccare ad mortem pertinet desperare
est descendere in infernum. Unde et
ait non inferni descensum ... ex ...
in penitencia aut pietatis deum. Quippe desperatio
corda peccatorum ad penitenciam et convertitur
peccatoribus quos fugere ad penitenciam
appetit. in vanitate precepto perpetuas

ad desperacionem deducit ut si tracta
spe venie trahat ad diffidenciam
qui in culpa potuit retinere per penitenciam 13
in culpa sed peritus. Unde de
callidos contra spes insidias hostis
semper dei iusticiam metuat ut
... primus et magnus sceleribus
de misericordia eius confidat de impietate
deum de anima desperata et aliquando
deum qui de ea quam iniquum sunt perdita
Filio de prodigo filio quia mortuus fuerat
ad de ... et revixit. perierat et inventus est. De
et transivit. perierat et inventus est. De
cuius regressu magnum fit gaudium
patribus non aliter coram deo et angelis
confugimus est gaudium de eo quod a
periculo liberatur. quam de eo quam nun-
quam novit peccati perisse. Quanto enim eo
qui non novit peccati perisse. tanto magis
trinitati ... letificatur de eo qui
se fuerit inventa letificatur. Unde in
evangelio pastor ille confidat quod ovem
perditam in veteris querens pressam
reportat. Illis desperare de sola
voluntate etiam per ita fine vitae ad pe-
veniam etiam in fine vitae ad pe-
nitenciam convertat. Nunquam dei
misericordia de vita perdita mundi
de sua fine. non de vita perdita mundi
tat sit quippe et legis testimonio et doc-
et de suo primo iustificem. quod deus
quod deus de suo primo iustifice ... sit
per agni primogenito. Ovem in sit
offerri et hostiam per in unum diem
vitae ponens mutatur et in nocte
bonum finis et ... et cauda in boni
offerri est hostia. in vita prima et pecuniam
aliter ... refert gratia et prima
... et suo deum ... per penitenciam. Et
per eius ad deum ... cotidianis
cum mala gesserit cotidianis
fletibus purgat atque in bonos factis
mala gesta commutat. Quam iuste
toto quod deliquerat. quis perpetrata
quod male gesserit pauco dedicavit
sunt in vita hominis. finis quicunque est
quisque deus non respicit quales ante
fuimus sed quales circa finem vite sumus.

De his qui a deo deseruntur .xv.

Deo deserente illis penitere deo
respiciente sua unumquemque fit ve-
re ... et plage et vin tetendit contraria
... voluit et ita despiciunt a deo ut
deplorare mala non possunt etiam si
velint. Tempus in uno desperant
esse. ut tempus negatum est post
perseverantiam veniam ad iustitiam ob pe-

rare aditum penitentie cupiunt. ne vel
ipsi reuertantur ad deum. eosque socios
in perdicione sua contendunt quibuscumque frau-
dibus impetitos. ut aut desperauerit a
deo. aut per flagelli immanitatem de
spectu. In gemiscendum est iugiter. et pro-
posita seruitute lugendum. ne dei pote-
state et iusto iudicio desperatus quis et
perditus in potestate demonum relinquatur.
nam quem deus deserit. demo-
nes suscipiunt. Nam conceptos per
cepti status ut auertit a deo a va-
riis vitiis occupatur. a quibus etiam
ut malefaciat persuadetur. hinc
est illud apostoli. primitos dei per-
sequuntur tenebre. quod intelligitur de-
monis. Illud etiam [illegible] immissiones
per angelos malos. Quia reprobos
in potestate demonum occulto dei iudi-
cio et iustissimo redigitur. ysaya testan-
te. Ecce misit sorte eis. et manus
eius diuisit eis eam in mensura usque
in eternum possidebunt eam. eiusdem
[illegible] dicitur. diuina iustitia iudice
in errore peccati. et tamen miseratione eius re-
ducti de suo conuertuntur. Dehinc et
per ysayam dominus loquitur. Et dimisi eum
et reduxi eum. et reddidi ei consolationes
etiam eius reuertentibus. Sic enim
Nonnumquam etiam rursum affligendo visi-
que desperauerat rursum affligendo visi-
tat et per lamenta lacrimarum ac peni-
afflictionem a peccatis expurgat. Unde Job
ad deum. Quid [illegible] impetus qui letitia
[illegible] nec rursus [illegible] mirabiliter me cr-
ucias. Reuertens eum [illegible] cruciat. deus
quem paratum desperauerat flagel-
lando ibi visitat. [illegible] actibus
tamen nos amplius. celeste iracundia
nequaquam prouocare debemus. quis scit
penitendo. digna deo acta gessimus
[illegible] eius in clementiam commutabimus
ita ille qui nos malos tolerat non de-
bitum est qui corpus clementer ignoscat.
ut a [illegible] non [illegible] vite. ut
non [illegible] morte [illegible]. Sed
datur nobis locus satisfactionis. hoc
totum prebet de dei clementia. ut
nos non dampnet crudeliter sed expe-
ctat ad penitentiam patienter.

Irrisor est et non penitens
qui adhuc agit quod penitet.
nec videtur deum poscere subditus
sed subsannare superbus. Canis reuer-
sus ad vomitum. penitens ad peccatum.
Multi enim lacrimas indesinenter
fundunt. et peccare non desinunt. Qui-
dam accipere lacrimas ad penitentiam
et effectum penitentie non habent. quia inconstan-
tia mentis nunc recordatione peccati lac-
rimas fundunt. nunc vero reuiuiscente alias nouum peccatum
te usu. ea que fleuerunt iterando co-
mittunt. Quia et ysaias vult plagam
et accionibus flebilibus intubare peccata
emendationem non habet. Quia adhuc agit
quod penitendo deflere possit. ysayas
peccatoribus dicit. Lauamini et mundi estote.
Lauatur enim et mundus est qui plangit
preterita et non deserit et post lacrimas
quod plorauit repetit. Sed denique
et alibi ad eum penitentie atque ibi
delinquentes. Sic dominus increpat
dicens. Quam vilis facta es nimis. ite-
rans vias tuas. Ille enim tumultuosus
peccatis plorat. hic autem est modo
peccata commissa defleat
commissa vero [illegible] committat. Sic enim
ne ibi flenda committat. Sic vero
et penitentie [illegible] quod et penite-
ntia negligo retroacta. et adhuc commit-
to penitenda. De peccato. c. xviij. c. 1a

Duobus modis peccatum committitur.
aut amore cupiditatis. aut metu
timoris. Dum vel quis vult adipisci
quod cupit vel timet ne incurrat
quod metuit. Quatuor modis
committitur peccatum in corde quatuor
et perpetratur in opere. Admittitur in cor-
de suggestione demonum. delectatione
carnis. consensione mentis. defensione
elationis. Committitur in opere nunc late-
nter. nunc palam. nunc consuetu-
dine. nunc desperatione. His ergo gradibus
et corde delinquitur. et opere malicia
perpetratur. Tribus modis peccatum geritur
hoc est ignorantia. infirmitate. et industria.
Ignorantie itaque non parum peccauit
so [illegible] apostolus dicit vir non est seductus
sed mulier in preuaricatione fuit. ergo
[illegible] parauit ignorantia. Adam vero indu-
stria quia non seductus sed sciens et pru-
dens peccauit. Qui vero peruenit
quod [illegible] committat [illegible] vel cuidem ignorat.

Per infirmitatem autem petrus deliquit
qui metu interrogantis ancille christum
negavit. unde et post peccatum amaris-
sime flevit. Gravius infirmitate quam
ignorantia quemquam delinquere. graviusque
quam industria quam infirmitate peccare.
industria namque peccat qui studio ac
deliberatione mentis male agit. infir-
mitate autem qui casu vel precipitatione
delinquit. Nequius autem cum indu-
stria peccat. qui non solum non bene
vivit. sed adhuc bene viventes. si
potest a veritate divertit. Sunt enim qui
ignoranter peccant. et sunt qui scienter
Sunt etiam qui per ignorantiam culpam
suam scire noluerunt. ut minus culpa-
biles existant quod eis scientes non mi-
nuit sed magis decipiunt. Nescire pertinet
ad ignorantiam. perinde noluisse vero scire
ad contumacie superbiam voluntatis.
quippe aliud est nescire. aliud velle nescire. quia
aliud est quam velle deum superbiendo
contempnere. Nemo igitur de ignorancia
se excusat. quia deus non solum eos
iudicat qui a cognitione sua recedunt
sed etiam illos qui nescierunt. teste apostolo
Si ... [illegible] dispersa inquit homines
suos ... [illegible]
a facie terre. et eos qui audire noluerunt
legem domini. et qui non quesierunt dominum nec
investigaverunt cum vivens offende-
rant tamen in grege quia eum non noverant.

De levioribus culpis. xviij.

Multi vita sine crimine fie-
runt. sine peccato non possunt
nam quamvis in hoc seculo magna
iusticie claritate quisque resplendeat mi-
nime tamen ad plenum peccatorum sordibus
caret. iohanne apostolo attestante qui ait
Si dixerimus quia peccatum non habemus ip-
sos seducimus et veritas in nobis non
est. Quedam sunt facta peccata pro
sua bona tamen fiunt non sunt peccata
... [illegible] pietas sed non vlasphemie(?) se
respondit. sed magis corrigendi studio
... [illegible] Levium autem sunt peccata
levia que ab incipientibus cottidiana
satisfactione sunt purgantur. quamvis a

perfectis viris velut magna existimantur.
Quidam enim homines de magnis peccatis
bus agere ... quem et perfecti levia queque
delicta quasi grandia lugent. Nam populi
... [illegible] levia sed et levia sunt peccata tamen
... [illegible] cum levia vocantur ... [illegible]
... [illegible] solet a parvis et minimis
... [illegible] immensa flumina crescere
... [illegible] coacta.
... [illegible]
incipientibus levia sunt perfectis vi-
ris gravia reputantur. Tanto enim
magis cognoscitur peccatum esse quanto ma-
ior qui peccat habetur. Crescit enim de-
licti cumulus iuxta ordinem me-
ritorum. et sepe quod minoribus ignosci-
tur maioribus imputatur. De gravioribus culpis. c. 19
Pro minorum peccatorum
negligentia ... [illegible]
alius incipiunt(?)

Depulsis(?) minoribus ... [illegible]
Quidam maiora committunt pecca-
ta peccatorum ... [illegible] magnis ... [illegible]
ut ... [illegible] feriantur ... [illegible]
levibus qui de parvis corrigi noluerunt
iudicio dei ... [illegible] reatu ...
... [illegible] maiore labuntur qui distingue maiora
... [illegible] facta ... [illegible]
... [illegible] committunt qui dei ...
... [illegible] neglegentia
... [illegible] noverunt. ...
... [illegible] non venerant ideoque ... [illegible]
... [illegible] iudicio ... [illegible]
... [illegible] facinorum. ...
... [illegible] deterius addere. Sepe peccatum ...
... [illegible] pena peccati est. quod cum committitur
aliud ... [illegible] ipso quasi pia sobole oritur
... [illegible] solet nasci libidine ...
nimia ventris ingluvie pena ...
peccati. peccatum admittitur. quod ... merito
... [illegible] peccati. ... [illegible] aliud
peccatum deterius ... [illegible] amplius
qui ... [illegible] sordidatur ...
peccatum. causa est sequentis peccati. sequens
vero peccatum pena est precedentis. delicti
precedentia itaque peccata sequentium sunt
criminum causa. ut illa que sequuntur sunt
pena precedentium. Et precedentia peccatorum
pena ... [illegible] vocatur ... [illegible] veniunt
de divina iusticia. Sic est quod aut

Propheta induravisti cor nostrum ne time-
remus te. neque cum deus cor cuiusque iusti
a deo pellitur ut malus fiat. sed
dum malus iam sit indurat ut de-
teriores constant sicut et apostolus ait
eorum veritatem dei non receperunt ut
salvi fierent immisit illis deus operationem
erroris. facit ergo deus quosdam operante-
sed in quibus iam talia precesserunt peccata
ut iusto iudicio eius mereantur in
deterius ire alia. quippe peccata
precedentibus aliis peccatis prolabuntur
in penam. quia peccata merentur esse
quedam de ira dei veniunt peccata que
pro merito aliorum precedentium peccatorum
fiunt. inquit tu iratus es et nos
peccavimus in ipsis fuimus semper. tamen pro
dixit quod semper in peccatis fuimus. iratus es
ut deterius peccaremus. Quando enim
sic ira dei venire quod provenit
peccatis levior est pene gravior
namque est ira qua provocatur quam
ea qua movemur. namque meminit que
ignorando peccamus. provocamus quam
scimus bonum facere. nec volumus
sed transeundum vivimus. vitare pos-
sumus timeamus ergo ne veniente illo
terrore iudicij sentiri possit. in-
terim non possit.

De manifestis et occultis peccatis c. xx.

20 Maior est culpe manifeste
quam occulte peccare. dupliciter
enim est reus. qui aperte delinquit.
quia agit et docet. De talibus Ysayas
ait et peccata sua sicut Sodoma pre-
dicaverunt nec absconderunt multi
cum publice delinquentes sine ul-
lo pudore sua flagicia predicant
nec ulla mutantur verecundia victi
... iustitie portio
... ab se ... et
est inique ... ab se ... et
in principio de peccatis ... eum-
bestie. perpetrare peccatum enim est
peccatum predicare clamor est de quo
etiam apostolus dicit sit clamor au-
feratur a vobis cum omni malicia.
Tu ipsis peccatis ... quo quisque
peccatum quod agit abscondit indicium
iam est iudicium. quod ideo erubescet

nis de superiore notu. ideo de-
quod ipso quod quisque de suo peccato e-
rubuerit ipse iam iudex sit.

De peccati amore c. xxi. c. 21.

Aliud est non peccare amore
dilectionis dei. aliud timore
supplicij. Qui enim amore caritatis
dei non peccat horrescit omne
malum. amplectendo iustitie bonum
in quo delectatur peccatum etiam si se
liceat impunitas permittatur.
Qui vero sola pena supplicij in se
vicia reprimit. quamvis non compleat
opus peccati. vivit tamen in eo
voluntas peccandi. dolet quoque sibi
illicitum quod lex prohibet. Ille enim
boni operis mercedem percipit. qui
amando iustitiam facit. non is qui
eam solo metu penarum invitus
custodit. Quidam non diligunt peccatum
sed faciunt. quidam diligunt tamen et
sed faciunt. Plerique non faciunt tamen
et non diligunt. amantes peccatum non
faciunt. sed tamen iustitiam oderunt. Gra-
vius est peccare quod non solum peccatum
diligit sed facit. quam qui non facit et di-
ligit. Gravius quoque interdum qui diligit
et non facit. quam qui facit et odit. Gra-
vius est non solum facere sed et di-
ligere peccatum. Ita sunt quidam qui de-
lectati pacto flagitio confunduntur
Et sunt qui non solum non dolent
post malum sed etiam de ipso malo
superbe gloriantur. Facere quidem ad comparationem
male sit deterius. Quidam de vicijs
gratulantes extolluntur in peioribus de
talibus ait Salomon. Cum malefecerint
exultant in rebus pessimis.

De peccati natura c. xxii. .22.c.

Interdum mali qui sunt natura
potius quam voluntate constringuntur
tenda est ad necessitatem mali
in voluntate boni. Plerique voluntate
sed sola necessitate peccant. Plerumque
sic temporale inopiam. et dum ...
celi necessitatem refugiunt a futuris
bonis privantur. Itemque non velle peccatum
voluntatis est. non necessitate committunt
illa que coacti inopia committunt. neque
sed ... cupiunt esse mali. Neque enim

ipsam rem generat qua appetitus
sed ipsam tantum peccati malicia
delectatur. De peccandi consuetudine

c 23 Melius est cum peccatum causa qui
emendare. facilius enim repellitur
hostis a quo non dum victi sumus
quam cui a quo iam superati sumus et
devicti cognoscimur. Quare peccatum
nunquam admittitur. cum post primum
peccatum certius ac tempore sit. ipsum
vincit leve estimatur et prius nullo
metu committitur. Sed frequentibus
et crebris [illegible] convalescit de
peccati cogitatio namque prava delectatio
consensum parit. delectatio consensionem
consensio actionem. actio consuetudinem
consuetudo necessitatem. Sic his
vinculis homo implicatur. quadam
catthena viciorum tenetur astrictus
ita ut abea evelli nequaquam
valeat nisi divina gratia manum
iacentis apprehendat. peccatum admittere
cadere est in puteum. consuetudine vero peccandi
facere os putei est coangustare.
ne is qui cecidit valeat exire
nisi dominus eum tales deus liberat
Est autem eum talis de suo libera
dum eorum desperacionem ad confugium liberat
et commutat. ideo cum misericorditer
peccata dimittuntur. qui peccare sit
peccata dimittuntur. quod peccare sit
nec in deterius peccando cadunt.
Nequissimum est peccare. peius est peccatum
in consuetudine facere ab illo facile
[illegible] cum labore repugnat. [illegible]
[illegible] malo consuetudini repugnatur
malo consuetudine per pravitatem
male agendo. consuetudine [illegible]
[illegible] assentit [illegible]
[illegible] quadam lege [illegible]
[illegible] non vult peccatum admittere
ut eum qui non vult peccatum admittat.
[illegible] cito repugnare non est in
[illegible] lege peccati [illegible]
peccatum [illegible] lege consuetudo est quia
[illegible] consuetudine [illegible]
peccando concipit. et non abea. [illegible]
volens descendit quia iam necessitate
[illegible] consuetudinem retinetur
veri amoris agit [illegible] repul-
[illegible] mali consuetudinis lege
[illegible] et audacter [illegible]
[illegible] valenter respuit [illegible]

[illegible] impugnat [illegible]
[illegible] consuetudine [illegible]
[illegible] malo [illegible] plerumque
nobis deus ad salutem operatur. quan-
to [illegible] est. tanto [illegible]
[illegible] constitute ita sal-
[illegible] a viciis [illegible]
[illegible] et vicia multiplicantur
[illegible] et salutem non adipiscantur.
Ergo [illegible] cadere. aut
[illegible] a lapsu repugnare. [illegible]
[illegible] consuetudo est [illegible]
[illegible] peccatum [illegible]
[illegible] consuetudo. [illegible]
[illegible] cito eum corrigitur
culpa. [illegible]
curatur. [illegible] putrescentibus
[illegible] post [illegible]
adhibetur [illegible] peccati gravior est. [illegible]
[illegible] morbus [illegible] veniat. [illegible]
[illegible] [illegible]
peccati in [illegible] facit [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] peccatum. [illegible]
[illegible] tardat [illegible]
[illegible] iniquitate [illegible]
[illegible] prolongavit
iniquitatem [illegible]
iniquitates suas. [illegible]
[illegible] peccatorum c 24

Bonum est homini [illegible] oculos [illegible]
[illegible] delicta. [illegible]
[illegible]
[illegible] peccati. [illegible]
[illegible] defleendo [illegible]
memorare delictum [illegible]
recordatio peccati [illegible]
[illegible] et cupiditati [illegible]
[illegible] superbia [illegible]
[illegible] peccati [illegible]
[illegible] peccati [illegible]
tanto recordatio [illegible]
[illegible] lacrimans confitetur
[illegible] in [illegible]
[illegible] cogitatio
tibi [illegible] confitebor [illegible]
[illegible]
[illegible]

ossa mea h' e non sed confessionem alius
confessionis quod quod ipse tacuisse tacuisse se
penitet nisi quisque peccatorem qui dela
masse dolet iuxta defensorem peccatoris malorum
qui ego peccatorem meorum defensor volitis
nate est ut penitendo attruset. qui pu
rbiens prave admisit
De cogitacione c. xxiiii
c. 24 Bipertita est causa peccandi id est operis
et cogitacionis quarum una iu
iquitas dicitur que opere geritur aliud in
iusticia que cogitacione admittitur prius
actio reprehendenda est postea cogitacio
prius prava opera postmodum depellen
da sunt incipit at et a cogitacione
opera procedunt et ab opere cogitacioni
sit imitius et si ab opere malo quisque
vacet propter tu prave cogitacionis
malicia non erit innocens unde
et deus per ysayam propheta inquit au
ferte malum cogitacionum vestrarum ab
oculis meis. Non enim solum factis set
cogitacionibus delinquimus si eis illi
cite quis delectatur. Sicut vip
pera a filiis in utero positis lacera
ta perimitur. Ita nos cogitaciones nostre
intra nos enutrite occiderunt et
concepto interius vipereo veneno
consumunt animam quam crudeli vul
nere perimunt. Non est arbitrii nostri
cogitaciones prave suggestionibus
preveniri placere autem et in animo cogitacionem
pravam nostre attinet voluntatis. Illud
at ad culpa non redigitur. Istud
culpe ascribitur. Ita cogitaciones
illicitas ortu demonum est cogi
tacionibus prius consentire. Inrepe
plerumque fieri solet ut immunde cor
palium species. quas didicimus in pu
tibus opponant et noctes eas cogi
tacionibus quoniam ab eis arceri me
reamur. quecumque ab eis aliquando me
tis auferre nititur tanto magis se
se eis ingerunt. obsistens quod in nobis
motibus obrepunt sed quod fit prodicione
mortali quia meruit semper homo
in pena sui peccati. Sed unusquisque divina
illuminacione prevenit. statim molestiis
turpium cogitacionum pulsatur. Sed di
fug nudicas timore dei eas tempus
tamenta a semetipso removit, bo
nusque obitus cogitacionibus turpes
a se repellit custodia observacionis
est ad custodiam cordis adhibe
da quia a bone et male rei ibi
consistit origo. Ita sed scriptum est
ex corde exeunt cogitaciones male
Longe sunt prius cogitacioni resistimus
quam lapsu operibus non incurrimus. Non
est timendum si bona mala que quis co
gitacionem venerit set magis consentiendi
est si incurrens mala ab omni intel
lectu remotis discernat. Sterquilinium
q. inter bonum et malum semper pru
denciori discernit. ut inter opere et mala
cogitata caveat. et bona intellecta
faciat. De confessione peccatorum c. 26
Humana condicio dum depulsa
viciorum pravitatibus mente perturbat
et iam cum penas peccatis non timet carnis
anime appetitu ad penas inferni pateat. confessione
omnia fugere potest homo peccator corpus non
tamen a se reici quisquam recte ubicumque ei
abierit reatum sui conscientia illum non de
serit. quamvis fallat iudicia publica effugiat
linguis. quamvis male agit. iudicium se te
omnis qui male agit. iudicium non potest vitare alius
scire sine effugere non potest. Nam et pravis
celat quod agit. sibi tamen celare non potest
qui plerumque novit malum et quod gessit
dampnatur fit in eo iudicium conscientie co
gnoscit nec natum putet et alius pecuniam
sue pena dampnacionis. Sed quod dicitur abyssus
abyssum invocat in voce cataractarum
tuarum abyssus est abyssum invo
cat et de iudicio conscientie sue ire ad
iudicium dampnacionis. Perveniens in voce
cataractarum id est in predicatione secundum
De intentione mentis c. xxvii c. 27
Oculus hominis intentio operis eius est.
Ergo intentio bona est. opus in
tencionis eius bonum est. Aliquando ma
le intencionis opus eciam si bonum in
facto appareat. bonum iam non est tamen
que prava intencione et probatur bonum ad
reprobat indignum Bona ergo in
tencio quam procedens est et mala atque e
pro terreno lucro aut vanam gloriam
Omni opus bonum. Bona intencione
non faciunt propter quod magis oratur opus
peccati sumere potuerint. Nunquam
bonum opus quod agit intencione bona
agat, quod propter mala intencione plerumque

bo
opus q(uo)d agimus p(er)dimus. et q(ui) n(ost)ri
a culpa vacatis s(aepe) q(uia) ap(u)d
ho(min)u(m) iudiciu(m) bona patz. ap(u)d
examen districtissimi iudicis rep(ro)
ba detegit(ur). Et io o(mn)ib(us) s(an)c(t)is re-
vocat(ur). ne forte bonu(m) q(uo)d agit
p(er) aliqua(m) a(n)i(m)i intencio(n)e(m) i ocu
lis dei reprobu(m) fiat

De p(er)spectu carnis et mortis

Morbus
t 29
Per sensus carnis mors irre-
pit mentis. Unde et p(er) p(ro)phetam
d(icitu)r o(mn)is cogitacio(n)e breuis ab
aquilone venient et ponet
unusquisq(ue) soliu(m) su(u)m i(n) introitu por-
tarum urbis. Regina aquilonis vi-
cario urbis q(ui) sensus n(ost)ri i portis
cia sunt. q(ui) sensus carnis et me
ponunt cum p(er) istos carnis et me
us calamitates labem aut in-
gerit. Ideo q(uia) i(n) ip(s)is portis i
gerunt ideo q(uia) i(n) ip(s)is sensib(us) regnat. Neq(ue) eni(m)
ip(s)is sensib(us) regnat. Neq(ue) eni(m)
aliu(n)de p(ro)fluunt n(isi) videndo au-
diendo odorando gustando lo-
quendo atq(ue) tangendo. Unde et ab
sciando atq(ue) tangendo. Unde et ab
stando atq(ue) tangendo mors p(er) fenestras
ingreditur mors p(er) fenestras
Et alibi extranei ingrediebant(ur)
p(er) portas eius et sup(er) urbe(m) mitte-
bat sortes. Extraneos quippe
i(n) mundos sp(iritu)s notandu(m) e(st) q(uia) tanq(uam)
Hec
portas. ita p(er) sensus carnis an(im)a(m)
irrepunt et ea(m) illecebritate
devincunt

De sermo(n)e p(ro)prio

t 29
prava
Sermo quida(m) vicioso uba
prauia. no(n) cultas in
magnis lingue p(er) labium tri-
ni(n)c. Et d(icitu)r facta q(ui)da(m) inco(n)-
tinua libe(re) et sine metu co(n)-
suet(ur) ad pociora scela et fla-
gicia labunt(ur). Sed
verenda p(er)ti co(n)suete labunt(ur). Sed
plerumq(ue) multi loquax studicia
reprehendunt(ur). Ita neq(ue) nimis
taciturnitatis vicio denotat(ur) ille et
taciturnitas
vicia
tacendi vicio denotat(ur) ille et
satis laxando lingua(m) ciuitatis
vicia defluat. Et neq(ue) nimis ta-
cendo q(ue) utili(te)r te(n)pescant. sin-
periti sunt negant loqui ita no(n)
sunt tacere apte eu(m) i(m)eruditi

ore loquacitas ubus p(er)sequit(ur). se-
niciter dicitur. Sed falsitatis crime(n)
a p(er)sequutab(us) p(er)timescit. Ita oc-
cia uba a p(er)fectis viris vitantur.
sa ut ait quida(m). Nec p(er) p(ro)p(ri)o sermo(n)e
Pr(overbia) uibo ro(ga) p(er)sq(ue) sit a p(er) sermoe iniusto
p(er)ua (con)polluntur. Vani sermones
i o(m)ne p(ro)p(ri)anit. ee no(n) s(unt). Ita p(ra)ua
los mores. bona colloquia cor-
rumpunt. Ita p(ra)ua colloq(uia) bonos
mores (con)rumpunt. Custodia oris p(ro)
uitat. Du(m) q(ui)s n(on) se (con)strid. sed q(ui)
magis viri est potencie fatet eq(ua)-
nu(m) sup(er) os ponit. q(uia) bos oppleat
ne p(er) os ponit. q(uia) male locutus cul-
gue corrupcio(n)e operit. Et manu(m) p(er)
p(er) os ponit. q(uia) male locutus cul-
pas. bone actionis velamine te-
git. Loquens q(uod) ad deu(m) p(er)tinet. nec
faciens. et p(ro) utilis te no(n) e(st) au-
faciens. et p(ro) utilis te no(n) e(st) au-
ditab(us) tu(n)c p(er)cepit. Qui de sapia
se laudari affectat loquendo p(er)hac
attendat. Ne q(uia) sapiencie cui i(n)
oculis uris et cora(m) vobisme(t)
ip(s)is p(ru)dentes. Hec est p(ro)ua d(ic)ta ex-
uali sapiens gustu in Du sapor
pudat a q(ui) audiendo eu(m) p(ro)ua dici-
at p(er)s(ecu)tc arrogatior. q(uia) sine scien-
ciam dic(it). Dicitur p(ro)lata d(ic)to d(icitu)r. no(n)
satatt dicit. Dexpla p(ro)ua d(ic)ta. no(n)
scipiencia. Ille eni(m) sapit q(ui) recte et
p(er)ce d(e) deu(m) sapit. In p(ro)ua d(ic)ta
p(ro)ui ea to tu(n)c
belli doctores. p(er) d(ict)a sunt dicta ab
eis sapiet. nimi ut et eloquet
horrent eu(m) sapia(m) stiis ubor am
bitu ac fuco mundialis eloque(n)-
cie et inflati sermonis porna
cie et inflati s(er)monis porna-
tu. unda curios delectam(en)-
audire q(uod) sapientes. no(n) ut vi(r)ty
ab eis q(ui) graues sunt facundia s(er)mo
ab o(mn)ib(us) agnoscunt. m(od)o poetaru(m)
q(uia) magis (con)pocitu(m) verbor(um) q(uam) se-
tentia(m) vi(r)ty sequit(ur). Quadrimoda
e(st) d(i)c(t)i ro. qua p(ro)uidendu(m) est
qui(d). cur. qu(an)d. ul quo aliq(ui)s
p(ro)ferat(ur). Item quadrimoda e(st) d(i)c(t)i
ro. qua a(n) bn sentiendo quod b(e)n(e)
p(ro)ferat(ur). Et ne sentiendo. vel dum(m)

aut parum sentiendo loquacitas sola
ondit. vel optime sentiendo neglegit
proferre quod intelligit. Item quadripertita
est modus loquendi. quia vel bonum bene
vel malum male. seu bonum
male. vel malum bene profertur. Bonum
quippe bene loquitur. qui ea que recta
sunt simulet videt annunciare. Malum
male loquitur. qui quibus conatur prava
de flagicium. Bonum male loquitur.
qui quecumque recta. arrogat prodire
sentit. Malum bene loquitur. qui aliquod
narrando vicium. detestatur vt ab
eo homines auertat. Corde bene loquitur
qui caritatem non simulat. ore bene loquitur
qui veritatem annunciat. Factis bene loquitur
qui alios bonis exemplis edificat.
Corde male loquitur. qui interius cogitacionis noxias meditatur et cogitat.
Lingwa male loquitur. qui per eo quod male agit. flagellatur et non mutat.
Factis male loquitur. qui male viuendo
exemplis suis. alios ad praue agendum informat. Semel bene loquitur
qui se peruenerit redarguit. Bis bene
loquitur. qui bene viuendo alios instruit.
Semel male loquitur. qui post vicium
non cito corrigitur. Bis male loquitur
qui et male viuit et male docet.
Item bis male loquitur. qui et bonum quod
debuit male cogitat. et male resonat
cogitata. Item bis male loquitur. qui
et bonum quod debuit non egit. et
malum quod zelo optabat admisit
et mala reddit pro bonis. et
aduersa pro optimis. Boni bonum redde
det pro malis et prospera pro aduersis.
Aduersus tamen vicium lingue. fortitudo
adhibenda est paciencie. vt tempta[cio] vbi
[illegible] impugnat. tolerancie vir-
tute deuicta decidat. Non enim qui
patitur obprobria iniustus est. sed qui prauitate
inmoxius patitur. ille tamen instus
est. Iustus vituperatores lingue et ob-
probria hominum. isto se in medio menti
iusti corroborat. vt tanto solidius
in deum figatur interius quanto
ab hominibus exterius semper repellitur. Qui
illatas sibi contumelias tran-

quillo animo perfert. dolore cordis aperit et iniuriis quas fernet in animo facile vincit. velut enim mens apta
cibo palatum. clausa vero iniuria
que vlcerat cum dolore inmanie
clauso pectore tegit. quanto amplius plectio. linguam premit tanto acriore dolore intimus vri-
trit. sicut et vere quidam poetarum
gentilium dixit. Quanto magis tegitur
pectus. tanto magis estuat ignis
Tectus enim languor vehemencius
est ac nimius quia tacitus viuit
sub pectore vulnus. ~~De mendacio e[ius]~~
Mendaces faciunt vt nec .30.
vera dicentibus credatur. Nec
enim saepe hominum multa falsitas
eciam in veritate suspectum reddit
promittit quod falsa dictum est. vt [illegible]
[illegible] acciperent fidem. Ad veritatem
mendacia audientes credulos faciunt
aliquando videntur vera esse. que falsa sunt. et
non esse dicto. sed opere mendacia locuntur. Nonnumquam falsitas veriloquio
adiungitur. et plerumque a veritate incipit. qui falsa confingit. latens sepe venena circumlita melle. et tamen dicta
circumlinita
deceptor veritatem simulat. quatenus
fallendo decipiat. Nonnumquam veri
est mendacium mediatum quam loquitur va- /in vita
ne. dum quisque incautus solet et
quietacio loquitur mendacium. medi
tari autem non potest nisi studium
Grauius ergo ille ex studio mentitur
Sibi quam ille qui ex precipitacione solet
mentiri. Summopere cauendum omne
mendacium. quamuis nonnumquam sit aliquod
mendacium generis culpe lenioris. si quis
mendacium pro salute hominum mentiatur. Sed quia scriptum
est. Os quod mentitur occidit animam. et perdes
eos qui loquuntur mendacium. Hoc quoque me-
dacium perfecti viri summopere fugiunt
vt nec vita cuiuslibet per eorum fallaciam
defendatur. ne sue anime noceant
dum prestare nituntur alienę carni.
quamquam hoc ipsum genus peccati credamus
relaxari. Nam sed quibus culpa sequenti
mercede purgatur. quanto magis facile absterget quia mentes ipsa comitatur

a multis metuitur, multaque fingunt
fieri vel hominum laude. Perversi sunt
ut ipsi nesciendo peccant. Ceteros
quos laudat ad vane glorie ruinam
perducat. Quid sibi plus dixeris non
metuet alicuius lingue commendatio
ita etiam laudatur ab alio non debet
non quod alicuius laudis errore attol-
li debet sed magis magisque testimonium conscien-
tie considerat. Cui plus ipse notus est
quam ille qui laudat. Ipse quidem sui
magisque perspicit ut aut a pluribus extolle-
retur semetipso [illegible] glorie [illegible]
vel occulte in sua conscientia non opera
laus vel aliena lingua postquam alta
radice fundata sunt etiam si flammis
laudis ac vituperationis utrumque
vetorum inter duo turbent impul-
su. Fundata tamen non deiciuntur, quod pro-
pter firmitatem radicis ad se redde-
bunt. Bona mens ad malum ve-
nit. Bona mens ad malum ve-
nit ut iconibus [illegible]
nimis favore blandicijs nisi per-
mixta oblectatione quoque decipiat
ut ea sugat favoribus quia laudatur
a fragat favoribus [illegible]
vel auditorum amore inserit hic vana
tibi etiam non ficte laudatur. Hoc est si
vana sunt quod de illo dicitur. De iura-
mento capitulum
31 Sicut non potest quod non loquitur mentiri non potest qui iurare
non appetit. Cavenda est iuratio
non appetit. Cavenda est iuratio
nec ea utendum nisi in sola neces-
sitate. Non est contra Dei preceptum iura-
re. Sed dum usum iurandi facimus, per-
iurij crimen incurrimus. Numquam ergo iu-
ret qui periurare timet. Multi quo-
que loquentes iurare se delectantur. Dum
optat tamen sermonem vel orationem.
Non non. Quamvis enim quam est etiam non est
a malo est. Multi ut fallant periurant
ut per fidem sacramenti fidem faciant, ubi
fallendo dum periurant credi-
bile [illegible] decipiunt.
Hominem incautum decipiunt
et plus lacrimis seducunt
decipiunt et credunt dum plorat.
Plerumque quibus non est credendum
in tanto loqui disponunt [illegible]
eorum qui non credunt. Quid dicunt iurare
compellimus. Talique necessitate iurandi
consuetudinem faciunt. Sunt multi ad
credendum pigri qui non movent

adfidit. Ubi Graviter ergo delinquunt
qui sibi iurari cogunt. Quacumque arte
verborum quisque iuret, Deus tamen qui conscientie testis
est ita hoc accipit sicut ille cui iuratur
intelligit. Dupliciter autem reus fit qui et
Dei nomen in vanum assumit
et proximum dolo capit. Non est servandum
iuramentum vel sacramentum quo malum incaute
promittitur, veluti si quispiam adultere
perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur.
Tolerabilius est enim non implere sacramentum
quam permanere in stupri flagitio. Iurare
est Dei illa providentia qua statutum
non convelli statuta. Iurare autem Dei ne
non convelli statuta. Non penitere autem Deum pro-
ratum mutabilem est. Non revocare ut est, iuravit Dominus
et non penitebit eum, id est quod statuit non mu-
tavit. De viciis capitulum xxxii

Dispensatione divina a Deo potestati vitiorum
traduntur plerumque electi, ut dum pati in
possessione vitia resistendo vin-
cere tendit, respirat et per toto ad-
nisu conatur superare vitia. Nec
contingit quod agit, hic quod non solum
obtinet vitia sed toto ea amore peccaturus
vult. Delectatione se palpat quod vult. Puer la-
bore vitia superare dum patitur legem qua
vitio dominando vincere fecit. Puer vio-
lencia dolorum repetere non possit, po-
tentia remaneat vitio quod consuetudine
firmiter vincitur. Vel perpetrando peccatum, nam aliis
datur non peccare et data occasione
peccare, tu tibi et reus. Et
peccaverit. Tu tibi et reus et
iudex es, quod et commissa dampnas
et dampnata committis. Sic tibi et
iudex et reus est qui vitia accusat
et perpetrat. Cavendum autem vitia dum non
perfecte vitat. Prius ipse faciat resiliat
auctoritatem. Ita si unum vitium diffinite
vitetur et alia neglegat, in vanis labor
est. Sic enim per unius observationem virtutis
corda profundant. Cum alia vitia dominantur
in corde non ius horum sequatur
vitia superata, quia inimico qui prius
ea volendo subiecit socia postea
sunt etiam nolentes stimulorum. Non
nulli reatum tunc ex corde vitiorum la-
buntur nisi prius interiora ferentis perdi-
derint oculos. Sicuti sanpson non
ante ab allophilis ad errorem
ligatus est mola nisi postquam fuit
ad molam ligatus et ne actum in [illegible]

et lima oculorum extincta quidam
vigetis mentis fovet. vitiorum pravitate
in captivitate redacti deinde interiorum bo-
norum operum perdit. Sicut rex babilo-
nis in oculis sedechie prius filios
suos interfecit, et postea oculos
suos eruit quia post malorum
operationum consuetudinem et interruptionem
bonorum parit quandam et tacito
…
Sic gignuntur ex parvis magna. ut
dum non cavetur parva
mandatur in maiora, et dum defe-
nduntur admissa nec lamentatur ... sola
dum ad superbiam itur. Unde fit duplex ut
gerio ... qui et admittit
... et defendit ... repro-
bata per voluntatem ... ex vicio gig-
nitur vicium. Sic david qui ...
... adulterium ... se-
... sic virtus ex virtute concipi-
tur. ex vicio autem gignitur vicium sicut david
qui dum non cavit adulterium per-
petravit et homicidium. Sic virtus
virtute concipitur sicut per virtutem evangelii
predicacionis virtutem martirii apostoli me-
ruerunt. In cordibus sceleratis vicium
in vicem sibi succedunt vicia ut
dum unum abierit succedat aliud.
Iuxta iohelem prophetam residuum quod autem residuum
eruce comedit locusta et residuum
locuste comedit bruchus et residuum
bruchi comedit rubigo. Per id ergo sta-
bilia comedit rubigo alia ergo sta-
vicia sub viciorum allegoria colligitur
quia sicut expergiscimini ebrii et flete aliqui
qui se ... et in minimis viciis
peccatur videlicet et in minimis vicijs
peccatur. Unde legimus
que maiora verbis cavebant. Rogemus
ut maiora ... permittente potius
ne apostoli maiora peccaverunt ... ante
ne maiora peccaverunt. ... ante
ne vicia quam virtutibus non vicijs
pravatur. vicia quam virtutibus non vicijs
concluduntur. quoniam ad quedam latera
vicia ... apparent quam ab alijs vicijs
gignuntur ... ex virtutibus ... oriuntur

38 Interdum ipse virtutes ... vicia gi-
gnunt. quod fit per immoderatum ap-
petitum. Cum non sufficit donum quod
appetitum cum non sufficit donum quod
meruit nisi inde et laudes aut
lucra conquirent damnanda. Interdum
virtutes vicia gignunt. dum aliquis per
virtutes ... oportet minime relaxat. ... sic
... fit ut quod cognito loco virtutes ...
... incognito vicia deputentur.

Veluti si per se sit adiectu canonicum
non probatur ieiunium virtutum ... di-
screcionis a paulo premissa quod ad tempus
egit quod agendum solito prohibuit. Item
quedam virtutes dum discretioni non serviunt
in vicia transeunt. Sicut sepe iusticia dum
suum modum excedit. crudelis superiorat
prius modo excedit. crudelitatem
gignit, et nimia pietas dissolutionem
discipline peperit ut zeli studium dum
plus est quam oportet in iracundiam transit. Itemque
tanta mansuetudo corporis pigritie gignit
prudentia sapientie vi discreto solerter
prudens ne vi discreto solerter prospi-
ciat ne bonum inmoderate agat. et
sic ne bonum inpaciter agat et
de virtute in vicium transeat. Item apud
quosdam ex virtute vicium gignitur. Dum
de castitate et abstinencia gloriantur
quidem de castitate et abstinencia gla-
quia de elemosina vane gloriantur
ista etiam ex virtute vicium fecit. Sic et
impetit ex virtute vicium fecit. Sic et
qui de sua iusticia arrogantiam ... etiam de
qui de superbia arrogantia ... etiam aliquid
iusticia premium appetit. etiam aliquid
dona dei quod meruit in laude pia
... et in malos usus assumit
convertit. ac in malos usus assumit
procul dubio virtutem transfert in vicium
homines de virtutibus vicia nutriunt
ex quibus pereunt. Item deus autem e contra-
rio ex quibus pereunt. Item deus e contrario
conversa vicia virtutes facit
tentissima ... vicio virtutes facit
quibus nos ab iniquitate reformat. 37.
De … virtutibus …
Quedam vicia speciem virtutis preferunt
Quo quia periculosius suos sectato-
res decipiunt. quia sub velamine virtu-
tis tegunt. nam vicia que statim virtutibus
contraria apparent. cito dum in palam
eminuerint emendantur. Propter quod sepi-
us eos ... flebilibus criminibus cumberunt
carnales ac plerumque per insensibili-
tatem mentis non agnoscunt vicium
esse culpam. quod dignum videtur deflere.
Item quedam vicia speciem virtutum
ostendere videtur sed tamen virtutes non sunt. Nam
iniuria sub pretextu iusticie crudeli-
tas agitur. et putatur esse virtus quod in mi-
ne vicium. sed remissa segnities
mansuetudo esse creditur. et quod agitur
torpentis per negligentiam putatur agere
indulgentia pietatis. Nonnumquam etiam
virtutem largitatis imitatur vicium
prodige effusionis. et virtutem parcitatis
tristis tenacitas imitatur. Contu-
macia obstinacie absconditur sub virtu-
te constancie. Itaque timor ex virtute
obedientie occultatur et virtus humilitatis

quod ita vicium est. Tercio ¶ Sepe paratas voc-
pluritatis libertatem accipitur et vicium
prodigalitatis quoque virtutis imitatur.
porro vicium inquietudinis virtutem
se vult vocari sollicitudinis. et deprehen-
sionis fallacitas. Furor bonum stu-
dium querit. et bonum agendi tarditas co-
gitur quorum mora esse videtur. Dum ita ista per
plures mora illa vicium ¶ Tale quoque exemplo
utrumque illa vicium imitantur. Et inde
vicia per virtutum imitationem. Et inde
se non ulli iustos esse confidunt. Vi-
rtute non rebellat. ¶ Apud exemplum vitiorum
maiorum reprobat. Apud exemplum viciorum
de latinis spe sunt. Ita quod quorumpiam diis
latro perdit seipsum iter agentibus inmer-
fingens se prius donum decipiat inm-
sidiis. et dum subito erumpit ad contu-
riam. et dum subito erumpit ad contu-
latro manifestus ondit. Ita se invicem
intendunt periculose virtutibus vicia. et
inter bonorum operum efficaciam. ¶ inper
usque omni bonum operum efficaciam. in per
usque rapiat ut omnia quod sibi est pla
cens de virtutibus decepta se comparat
at viciis dampnabilibus.

~~De ascensu virtutum et ...~~

. c. 36. Ad virtutes difficile consurgimus,
ad vicia sine labore dilabimur.
Ista enim prona, illa ardua sunt. ¶ Unde
ista eum sudore ascendimus, ut ad il-
los cum sudore ascendimus ut ad ce-
lum tendere valeamus. ¶ Quemadmodum ad
virtutem tendentes culmine non a
summis inchoat sed a modicis aperi-
summis inchoat sed a modicis ad maiora pertingat
sunt ut semper ad altiora pertingat
¶ Ita et qui dilabuntur ad vicia non statim
a magnis omnibus incipiunt sed a
modicis corruunt et post majoribus
¶ Ita enim paulatim homo a mi-
primis enim paulatim homo a mi-
nimis viciis vacat in magis per-
vuit. Ita et a modicis virtutibus per-
dati ad ea que sunt excelsa conscen-
datur ad eam moralitatem virtutis perfe-
ctionem nititur. Cito precipitantur. Sic
de nititur cito precipitatur. Et ea
rursus ut quemque velox ad perfe-
ctionem tendat sine dubio attendit
¶ Sed herbe que salto fiunt
finiant. ¶ Sed herbe quae cito crescunt
tempus pereunt quanto celerius
crescunt. ¶ At contra arbores alta ra-
dice fundate diu perdurant. Sicut eius
que gradatim ad perfectum tendunt nichil
potest admixto malo agere aliquid bo-
num. Sed prius est cohibendum a malo
deinde ad faciendum bonum. ¶ Sic enim
in diuina prophecia dicitur. ¶ Quiescite

agere perverse. discite bene facere. Prius enim
corrigenda sunt in homine. deinde impe-
tranda virtutes ¶ Ita colhere et coniungi
sunt vicia cum mendacio. pudor cum
petulancia. fides cum perfidia. castitas
cum luxuria. ¶ Unde patet sunt virtutes
tutes quidam vero medie ¶ Fides spes
caritas. summe sunt virtutes. Ita ut a
quibus habitis vivatur. Habitis ¶ Alie virtu-
tes medie sunt ¶ que ad utilitatem et ad per-
niciem possunt haberi. Sed de eis quicumque ar-
rogantia tumuerit. utputa doctrina
ieiunium castitas scientia. sive temporales
divicie. ¶ Quibus sic et bene operari pos-
sumus et male. ¶ Unde ex deteriore
sumus melior esse compellit. Caveat de
laqueus accepto tolle virtutibus neque minus
acceptus corruat quam prius ex lapsu
pravitatis iacebat ¶ Quae Deus iustificans
viciorum iacebat ¶ que Deus iustificans ta-
cat hunc itaque de virtutibus se erigat
¶ Unde ille virtutis dona tribuit
retrahit ut ... de corde hoc
quod ... de eo quod inopinata
erigitur ¶ Item de eo quod ... humiliter ¶ ... dona
sine cognoscit humiliter ... dona
tolerans quae inspirata ad virtutes erigi-
tur. forte moderante Dei manu. aliquis
per forte moderamine de acceptis
adiuvante respiciat. ne de acceptis
virtutibus attollatur. frangimur ...
et sic ipsum ex plagis humiliat exquam
fiet. ipse vel dubio virtutis emergit ¶ exponitur

~~De pugna virtutum contra vicia et e contra~~

Genuit enim super racius a viciorum
collusione et collisione dirigitur.
Quod ab eis contra singula vicia virtutes
singule opponuntur. ¶ Sed vicia etiam
virtutibus ad utilitatem confligunt ut ipso
... vel metu operatur. alioquin vel
ab elacione corruptis atque repugnat ¶ Ad
versus impetus viciorum contrarios vir-
tutibus est pugnandum. ¶ Contra luxuriam
castitas est. ad habenda mundicia. Contra
cordis et ad habenda mundicia contra
odium dilectio et expanda ¶ Contra iracun-
diam et pacientia. ... porrecta. pro
ro contra timorem fiducie ad habenda
virtus ¶ Contra torporem zeli plenitudo
est virtus. ¶ Contra gaudium aviditatis fortitudo et ma-
gnitudo largitas. Superbie humilitas oppo-
nitur ¶ Sicque virtutes singule na-
scenda ... se vicia respuunt. ac tem-
perancia contra motus virtute ... cari-
tatem restringunt. libidinem abstinencia
... recedat. Ita quanto corpus inedia do-
matur vel frangitur. tanto mens ab illi-
cito appetitu revocatur. ¶ Adversus iram

tolerantia dimicat. Ira aequanimitate
vincitur. Consuetudo autem pa-
tientie victoriam portat. Disperacie
merorem spes eterni gaudii pe-
pat. Et que turbata mens co-
tidianis afficitur, dulcedo interioris
tranquillitatis lenit. Adversus invi-
diam preparatur caritas. Et adversus
ire incendia mansuetudinis adhi-
betur tranquillitas. Superbia dyaboli
imitatur superbi. Adversus quam
opponitur humilitas Christi, quam hu-
milem electi. Principaliter septem
viciorum regina et mater superbia est.
Ex eadem quippe septem principalia vitia de se
parit vicia, que ita plurima gen-
erant confusione iunguntur, ut per alto-
rum oratione? ... principes septem
vitiorum superbia nos eorum principibus
subdidit. Ita Christus septiformi gratia
plenus a dominatu viciorum nos eruit,
ut quos illa addicit septemplici
vicio, Christus liberat septiformi dono.

~~De superbia c. xxxviii~~

Gr. Omni vicio deterior esse pro-
batur superbia, sive quod a summis per-
sonis et primis assumitur, sive quod de
opere virtutis et iustitie exoritur, mi-
nusque eius culpa sentitur. Luxuria
vit. vero carnis ideo notabilis omnibus est,
quia statim per se turpis est. Et tamen dum utraque
Ysid. gravia sint, superbia minor estima-
tur, tamen Deo. Qui superbia et non sentit,
qui detinetur superbia et non sentit,
labitur in carnis luxuriam, ut per hanc
humiliatus et a confusione consurgat.
Et a superbia omnis peccans superbus
est, eo quod faciendo vetita contemptui
habeat divina precepta. Recte ergo su-
perbia initium omnis peccati dicitur, quia
Gr. nisi precessisset contemptus mandatorum,
inobedientie transgressio non sequeretur.
Ideo in omnibus superbia tanto in imo iace-
t, quanto in altum se erigit, tanto quippe pro-
fundius labitur, quanto excelsius eleva-
tur. Qui enim per superbiam attollitur,
Deo humiliatur. Qui per superbiam
Dei iustitiam inclinat, per ... vicio
inflamatur. Vicio pestiferum superbia
ria inflatur. Omnis enim pastores suos
et subditi vetus i. superbie pestis
pastus. Omnis depressus ... superbiunt.
Cum ipsis prius indicandi sint operibus
quibus per virtutibus vivunt, quia tamen
bona non bona voluntate faciunt

na re vera. Quae simulate vitia quasi et pone-
tantes victorum deputantur. Contra superbie
dyabolus apprima? similiter tormenta. Quidem ergo
de virtutibus attolluntur, dyabolo incitante,
et confundentes tumens corruunt, quia de concesso
labuntur. Superbia sicut origo est omnium crimi-
num, ita ruina cunctorum virtutum. Ipsa
est enim in peccato prima, ipsa in conflictu post-
rema. Hec enim aut in principio mentem prosternit,
aut novissime de virtutibus eicit.
Ideo et peccatorum omnium peccatorum est maxima, quia
per virtutes que principia. Sua causa mente
tamen per virtutes omnium vicia. Superbia mente
contemnat, ibi cadit superbia ubi et una
sit: ut non sit superbia aliud culpa a-
liud pena, sed ipsa culpa sit illius pe- culpa
na. De superbia nascitur arrogantia, non
de arrogantia nascitur superbia. Ita prius
occulta elatos mentis, non sequitur
aperta iactantia laudis. Ita ergo in culpa
superbia arrogantie sed postea
proponit superbia arrogantie ad elationem eminen-
tie et originem plerumque ad elationem eminen-
tie. Et origine plerumque ad elationem eminen-
datorum prudentia Dei aliquociens capti non
nulli cadunt, quo capti respiciunt a se-
metipsis humiles sapiunt et de munici-
bus Dei laudari non affectant, ita laudem
suis Dei laudari non affectant laudari se vo-
lentes aliquociens acceperunt. Unde laudatione vo-
lunt arrogantibus quidem
liter ... est enim arrogantibus ... post casum Deo fieri
vicio labi et humiles post casum Deo fieri
quam per elationem superbie graviorem ruine
~~de superbia superbiam puniunt.~~
Comparatione per superbiam
~~De luxuria et fornicatione~~ c. 39.
Ex culpa superbie plerumque in abso-
nanda carnis immunditiam
itur. Nam altius pendet quam alto cadit
iter. Nam altius ... in prostitu-
tiones libidinis. Ita per humiliter ... mentis pal-
tione libidinis. Ita per humilitatem mentis
na sit castitas carnis. Deus autem
nonnumquam diruit occulta mentis superbia
per carnis manifesta ruina. Libidinis
per carnis immunditia de aliis occulta super-
bia exemplo primi hominis, qui moverit
bia exemplo contra Deum tumuit, statim
per superbiam libidinem persensit et pudenda
carnis libidinae persensit et pudenda
operuit. Quam ergo magis superbie depu-
tet culpe quam cecidit. Et sicut li-
bidine vincitur quia nisi precessisset
latenter superbia non sequeretur libidinis
manifesta ruina. Nonnumquam geminio
vicio per patiencia a dyabolo capitur, et
occulta per elationem et publico per libi-
dinem. Ex ... cum elatione libidine
cadit in elationem, sed dum instante
declinat elationem, sequitur in libidinem
cadit

Et quia ex occulto vicio elacionis itur in apertum libidinis, et de aperto libidinis itur in occultum elacionis. Quia deus hominis utrumque despiciens perpendens, permittit libidinem ut non incurrat elacionem, et permittit elacionem ut non revolvat animum in libidinem. Luxuriosos itaque superbis demones plus [illegible] res gestiunt. Quid quia ex actis [illegible] maligni spiritus despiciant, superborum maiori familiaritate iunguntur, cum sit [illegible] iniqua desideria simulare. Porro istis duobus viciis dyabolus, quando cum dominatur, id est per superbiam spiritus et per luxuriam carnis, [illegible] et [illegible] loquitur ad beatum Job de dyabolo dicens: Sub umbra dormit in secreto calami et locis humentibus. Per calamum enim inanis superbia, per loca humencia carnis denotatur luxuria. Sic enim duo vicia dyabolus possidet, vel dum humanum genus possidet, vel dum per superbiam erigit, vel dum per luxuriam carnis corrumpit. Multi luxurie subditi sunt et contra [illegible] luxurie opere gravantur et [illegible] magis elati sunt. Unde hii [illegible] debuerant ad compunctionem humiliari, deteriores quia non solum flagicia committunt, sed etiam de ipsis flagiciis vanitatis laudes predicant. Honores [illegible] ut scriptum est: Laudatur peccator in desideriis anime sue. Et cum peccatores [illegible] miseros gaudent de quibus in flagiciis [illegible] debuerant [illegible] deplorare. Quanto libido est magis [illegible] videtur. Unde quidam sapiens ait: Prima tela sunt oculi, secunda fornicacionis verba. Qui non capitur oculis, capitur verbis. Ubi adhuc affectus [illegible] animi delectacionem [illegible] suggestio non sufficit ad consensum. [illegible] cum libido [illegible] non accomodat [illegible] titillatur [illegible] delectacioni [illegible] ad consensum [illegible] temptatur, quia sola [illegible] cogitacione [illegible] carnis temptacione sollicitat. Stimulus carnis

quem in paulo [illegible] sathane angelo [illegible] quem legimus [illegible] in [illegible] libidinis [illegible] quam [illegible] deo in se [illegible] pugnat [illegible] et de [illegible] libidinose titillacionis virtute [illegible] glorificamus. [illegible] de [illegible] carne [illegible] amore [illegible] intemperancia [illegible] que [illegible] delectat [illegible] permittit. [illegible] non deserit. [illegible] carnali [illegible] elati lapsu carnali corruunt, ut [illegible] superbie [illegible] de virtutibus tumuerunt [illegible] de virtutum affectibus [illegible] superbi ut cadat, carnis vero [illegible] ut purgat. [illegible] adulterium in opere, iam adulterium [illegible] cogitacione [illegible] primum fornicacionis [illegible] ut non [illegible] in opere [illegible] per psalmistam [illegible] vias [illegible] de libidine [illegible] non [illegible] libidinis inmoderata [illegible] modum [illegible] viciorum [illegible] carne [illegible] nec plus [illegible] ad alia [illegible] demonibus [illegible] inmoderate [illegible] dominis [illegible] paulatim [illegible] adicit. [illegible] amarum [illegible] amicicia [illegible] carnis [illegible] libido [illegible] delectat [illegible] fornicacio dum primum committitur [illegible] maiore delectacione [illegible] in ipso [illegible] dulcior fit, ut [illegible] difficile possit. Unde [illegible] consuetudine delinquere [illegible] captivum ad [illegible] violencia [illegible] in nobis [illegible] volu[illegible] [illegible] plus oblectat [illegible] delectacio fornicacionis quam amor castitatis. Adhuc [illegible] regnat [illegible] delectat [illegible] consuetudo

intime castitatis. Ita non regnant
peccata sed regnat iusticia. Ideo non solum
sed commissa fornicatione peccatum regnat
sed si adhuc delectatur aliquis animum teneat
procul dubio regnat fornicatio carnis
adulterium est. Fornicatio autem similiter ydo
lorum est. Est autem corporalis fornicatio
secundum quod dominus ait: Qui viderit mulierem
ad concupiscendum eam iam mechatus
est eam in corde suo. Quibus immunditiis pol
lucio. Fornicatio dicitur, quibus diversi
turpitudinis voluptate prostituta et
delectatione eius fornicandi varia com
mittuntur flagicia quibus regnum dei clau
ditur et homo a deo separatur. Inter cetera
septem vicia fornicatio maior est quia corpus
quod per carnis immunditiam templum dei
est violat. Et tollens membra Christi facit
membra meretricis. Quapropter carnis lu
xuria humani generis subditur dyabo
lo. Quanto peccata vicia, cum ille variis
quos peccata illectos homines concutit,
temptamentis: magis tamen mechandi desiderium
pruritum suggerit. Quia utrumque corpus et animam ...
egrotare intendit. Demones spiritus
pulsent. Est autem castitate spiritus hac
homines angelicis meritis equari. Et quia
ipsi lapsi sunt, unde prelapsi invidie
propterea corporis ... desiderium
et libidinis quas a celestibus decorpus
deiecta animam pertrahant per quas
incurrunt glaucos ad tartara ducat.
Unde impulsu demonum mens ad de
... fornicationis impellitur. Unde in
dilectationem fornicationis ... cum tormenta mente
... mentis atque etiam tormenta ...
dicunt ante oculos proponit, quia nimium
... pena ... supplicium fornicandi
separatur. Sed enim clavus clavum ...
... ita sepe recordatio crucis ...
ardore ... luxurie ... in
invectum luxurie ... in ...
invectum luxurie vincebat. Et sic eligunt
te continentes sine delectatione. Et tamen eligunt
castitatem. Sunt qui eos libido suos habe
... se ... in ...
continentes vocandi sunt, quod in invectum
superant luxuriose, tales cum non habent
premium quia labor tamen non habuerunt
tales enim ... gloria ... habuerunt labo
riosa certamina. De continencia et pol
licio dat continencia si petitur et

Accipiens autem attribuitur. Quid dicit
gentium ... predicator ... Plato

est virginitas ... illud enim bonum ...
optimum coniugium ... est virginitas tamen
... amenita ... quia nimis ... bonum est virgi
nitas. Quia et si ... mundus ... pri
mittitur et omnium ... castitas ...
... virgines feliciores sunt
vita eterna Ysaya testatur. Hec dicit dominus eu
nuchis. Dabo eis in domo mea et in
muris meis locum et nomen melius
a filiis et a filiabus. Nomen sempiternum da
bo eis quod non peribit. Non dubium quod ... sa
... et virgines angelis
... coequales. Munda est pulcri
tudo castitatis. Cuius delectatio degustata
dulcior invenitur quam carnis volup
tas. Castitas enim fructus suavis est, pul
tas ... inviolata, securitas castitatis san
titudo ... sanitas corporis ... et aliquis
tas mentis ... invenimus abstinentia
gentium ... virtute libidine frange
... ne ... vita carnem
... luxuriosa ... ducit
... debilitat ... penitentia re
ad penitentiam ... virginitas autem si labi
tur ... reparatur. Ita quis penitendo
... incorruptionis
fructum ... recipiat ... virgo cor
... reparatur ... regnis
... prophetis ... virginibus sal
... et ... veniens ... dico
... nescio vos, ubi cum iudicaverim ... iudicas
... carnis ...
corrupta invenerit ... carnis pollu
bio incorruptum ... nichil ...
... incorruptum ... carnis vel integ
... Ubi non est virginitas mentis ...
tas. Ubi non est virginitas mentis ... sal
... valet mundum esse corpus quod polluta
... est mente ... regibus quam carnis
... corruptele contagium ... quod
... corruptele ... corpus ita et ...
ad inferendum ... bonum fecunditate
... et mente ... bonum ...
... de virginibus gaudent. Si ca
... perversis operibus non ...
lis pravis operibus non inservierunt
... continentie ... et ab aliis
... desideriis non ...
... luxuria carnis non polluat.
... mundane ... corpora ...
... virgines de ... glo
... non ... quam
... ... intra
bona ... foris ... intra
... debuerint. Tales
... ad premia celestia non pervenient
quia ipsi virgines ... premium ... accionis
... / Hic ... in evangelio

ecce virgines non habentes in vasis oleum, id est
non servantes intra conscientiam boni operis
testimonium, sed facie gloriam apud homines,
non in corde apud deum. Femina adul-
Desperata nuptia terii concipit, destinacione matrimonii
excluditur. Est uxorem ducere quam pro libidinis
ardore perire. Quidam coniugale debitum
non pro gignendis filiis desiderant, sed hoc
+ per [illegible] carnis et libidinosa
consuetudine appetunt. Porro bono
male utuntur, vicia propter mala sunt.
Coniugia vero et prelatus propter que bo-
na sunt, per ea vero que circa ea sunt mala
consistunt. Coniugia enim per id mala sunt
quod ait apostolus: Qui autem cum uxore est
cogitat que sunt mundi, et quomodo
virginitatis placeat sue uxori. Sic et pre-
latos per elationem et oppressionem et presumptio-
nem prevaricationem consistunt male. Nocent enim
nupcie, nocent et prelatos, sed per id quod eis
iniusta ponunt, non propter contemptum itineris
[illegible] iniusta que prime nascuntur, quod per-
[illegible] alacritatem nostram ob quod recto itinere
gradiuntur. De cupiditate c. xxi

c. xxi Non posse quempiam spiritalia bel-
la suscipere nisi prius carnis edo-
muerit cupiditates. Non potest ad con-
templandum deum mens se libera con-
siderare huius mundi et cupiditati-
bus inhiat. Neque alta conspicere
potest oculis que pulvis claudit.
Omni peccato peior est avaricia et ava-
rior peccator. Unde per Salomonem
dicitur: nichil est scelestius quam amare
pecuniam. Hic enim animam suam venalem
facit, quia dum vita sua proicit intima
sua. Cupiditas omnium criminum ma-
ter est. Unde et apostolus ait: Radix omnium
malorum est cupiditas, quam quidam ap-
petentes erraverunt a fide. Cupido
peccatorum radix criminum. Non pul-
lulat inde soboles peccatorum ex hac pul-
lulat. Iam ipsam fidem crimi-
[illegible] Cupiditas enim perve-
nerunt [illegible]
dedit sua et plerisque rebus alie-
nis [illegible] est desiderandum. Unde [illegible]
homicidium perpetrare non veretur
propter Achab, qui appetitum cupiditatis sue sua-
[illegible] supplevit effusione. Necesse itaque
mala omnia que ex cupiditate [illegible] asseque-

questus de effectu mali desiderii for-
tius puniantur. Electos autem prius deus
non dimittit in suo desiderio malorum
proficere, sed in mente eorum convertit in do-
lore ab hiis que a proposito nequeunt, appare-
[illegible] ut habeat [illegible] re-
[illegible] ad deum que ab hiis mente [illegible]
deum ergo per [illegible] noluit [illegible]
[illegible] temporalibus concupiscit non permittitur
adimplere. Secreto autem dei iudicio fit
ut divites [illegible] hii. Quanto cupidi-
tate [illegible] effectus actionis [illegible]
[illegible] satiari nonnumquam cupiditas, quia eo
amplius eget quanto magis acquirit. Tan-
to amplius querit, non solo desiderio agendi
[illegible] etiam amittendi metu
afficit [illegible] in hac vita
[illegible] a vita bo-
[illegible] mundi [illegible]
tura tanto amore [illegible] bo-
[illegible] tanto amore amplectuntur
[illegible] potestates. Tanta cupiditatis rabie
inflammantur ut [illegible]
[illegible] permittunt
[illegible] que coniungi-
[illegible] domum ad domum et agrum ad
[illegible] agrum copulatis usque ad terminum loci.
Numquid soli vos habitabitis in medio ter-
re? Tales quippe homines in infernum
[illegible] ad [illegible]
[illegible] dila-
tavit infernus animam suam et aperuit
os suum absque ullo termino, et descendent
fortes eius et sublimes gloriosique eius
ad deum [illegible]
non ignibus deputentur, qui vincti fla-
mma cupiditatibus [illegible]
runt [illegible] cupiditatis [illegible]
flatu dyabolice inspirationis [illegible]
[illegible] enim [illegible] superbia, ut
de ligno vetito manducaret Adam;
[illegible] Cayn mente invidia, ut fra-
trem occideret; accendit Salomonem
[illegible] ut pro amore libi-
dinis ydola adoraret; accendit A-
chab cupiditatis, ut homicidium [illegible]
[illegible] inspirationibus
dyabolus corda hominum occulte [illegible]
cupiditatibus. De gula c. xxii c. xxii

Prima concupiscentia [illegible] gula
est, cui [illegible]
[illegible] ebrietatis vero [illegible]

to primum ananias et daniel partem mense regis babilonis non comederunt. Et ideo corpus
[illegible] non impleverunt. Prima enim luxurie
materies saturitas panis. Unde et propheta sodomam de saturitate panis accusat. Dicitur [illegible] iniquitas sodomorum
superbia et saturitas panis et habundantia
aque. Propterea quippe sodomite immoderate pruriebant in turpitudine. Dei
perpetraverunt flagitiorum atque inde incurrerunt comminacionem sulphureum de celo
sibi adveniri intendens. Eo quod modum
non tenuerunt ebrietatis. Utile est tamen gula ciborum et concupiscentia [illegible]
eum tamen noxium. Quod ut aug. scribit
ventri et esce quod sit destructa. Testatur apostolus et dicente. Deus autem hunc
et has destruet. Proxima enim ventri
libido sit locata. Sic et vicio. Ubi enim
ventris cura ibi et corporis. Circa ventre
prepositura sit ordine naturali membrorum. Genitalia ventri iunguntur. Aliud quod unum est
talia ventri iunguntur. Aliud ad libidinis immoderate refertur. Aliud ad luxuriam
vel ad saturitatem. Sicut et corpus postulatum
ad saturitatem. Si quod ut corpus sustineatur
epulis est utendum ita ut post differat
tibi in ventre sit ut contineat aliquantum
non ut corrumpat cum nimium cibus
ventrem. Quanto magis ventre pascitur
tanto magis sensus mentis obtunditur.
Ita grecia dixerunt ex crasso ventre
subtilem sensum gigni non posse. Ita
gule saturitas nimia aciem mentis
obtundit. Ingenium et ebriosum facit.
Libidinum ignes ciborum fomite inflammantur. Corpus ad quod abstinencia frigit. Temptatio non operit. Sic tres
pueros abstinentes flamma babilonis
incendij et [illegible] non voluptas que
nimiorum et delicatorum carnalium ignibus abstinentium mentes inflammat.

luxuria ad corpus carnis corrupcionem

Quia ad corpus carnis corrupcionem
non operit. Sicut [illegible] epulas
ardentis divitis. Inde dampnati sunt
cum tanta in inferno ignes cum
inopia. Quanta hic epulas fuerunt
copia. Sicut et sepulcro cupitur et extremo
luit. Gutta illic nec flammas seculi
stillam aque sperat nec meruit

[illegible] qui vescuntur arguuntur
comestores et sumptuosa convivia
per prophetam. Ita ut cominetur deus et
hanc non relaxare iniquitatem. Ipso
eam libenter ambiunt. Sed dicit per
quod propheta. Ecce gaudium et leticia occidere vitulos et iugulare arietes. Comedere carnes et bibere vinum. Et dimittere si iniquitas vobis donec
moriamini. Unde omnis carnales cupiditates. Abstinencia repellitur. Ita
omnis ac vicios. Ebrietatis vicio
destruitur. Inde est quod princeps quorum
muros ierusalem subvertit et que certerum
fuit [illegible]. Vicia autem destituit
Nam cum sit quispiam vicium prorsus
attingere nisi prius ventris edomuerit
ingluviem. Nemo potest dimicare contra
vicijs nisi prius ingluviem
ventris restringerit. Nec quisquam foras
se potest a semetipsis spiritus immundos
expellere nisi per abstinencia gulosque
eum hostes qui contra nos hostes sunt
fortius superantur. Qui prius contra
nos sui vicia contigitur. Ita frustra
foris agit bellum qui intus habet
plurimum. Non quanto ciborum si corrupcio
tanta cupiditatem. Ita sepe acturam quanta
fiunt gule corruptio de gustatu
et sepe abiecta et vilia edendi
cupiditate sumuntur. Potest sit ut non
sit in culpa ciborum qualitas si illud
reputetur vicium quod cum desiderio
degustatur. Cavendum sit gula distinctionum in gule appetitu. Quid. Quando
quantum et quo appetatur. Unde cum rem
non propter appetitur. Secundum lectionem
quantum quod appetatur. Cum ad se in voluntarium
non ad immoderantiam refertur. Unde
ad impatiantiam sumptus appetitur. | ad in voluntatem vel

Nullus homo tam importunus
exactor qui venter qui cotidianam
refectionem. Quotidiana famis exactione adimplet. In ceteris vicijs
et per intervallum reprimitur. Hoc non cum eis
moriamur. Cum isto et nascimur et
morimur. Plerumque voluptas [illegible] | volutas
de vescendo. Ita sub obtentu necessitatis
surripit ut deus putatur frui necessitati
voluptas. Desiderio serviatur. Nec facile
discernitur utrum quod accipitur gula an
digestio deputatur

c 43 [O]ste crapula. potus ebrieta-
tem generat. Ebrietas autem
perturbacionem mentis gignit fu-
rorem cordis. flammam libidinis. Ebri-
etas ita mentem alienat ut ubi
sit nesciat. Unde eciam et malum non
sentit quod per ebrietatem committitur.
Nimis diligentia fornicacionis et ebrietas
aufert cor. fornicacio dicitur ut aut
sensum infatuat sapientem. Ebrie-
tas sicut in Loth sensus tunc contumelias
[illegible] potentes nimis quam
iracundi sunt. vinum non habeat
ne cum biberint obliviscantur sapien-
ciam. plerisque laus est multum bibere. et
non inebriari. audiant hii ad ipsa
se dictum. Ve qui potentes estis
ad bibendum vinum et viri fortes
ad miscendam ebrietatem. Vino multo
deditos et luxurie vinctos ysayas
sic arguit dicens. Ve qui consurgitis ma-
ne ad ebrietatem sectandam et pota-
dum usque ad vesperum ut vino estuetis.
Unde alio loco dicitur. Ve tibi
De talibus alio loco dicitur. Ve tibi terra
cuius rex puer est et cuius
principes mane comedunt. Ergo tam
a mane usque ad solis occubitum eb-
rietatibus et gule voluptatibus serviunt
non intelligunt cur nati sunt set
velud belluina deditum luxurie
tantum. tota die. epulis et infinitum
clamat propheta. hii qui ebrietati deservi-
unt dicens. Expergiscimini ebrii et flete
et ululate omnes qui bibitis vinum in
dulcedine. Consecrato non autem flere
omnes qui bibitis vinum. ut bibere omnino
non liceat set adiecit in dulcedine. quod ad
voluptuosam potus effusionem et prodigam
naturam quedam dicit. neccessitati educatione
bibere dixit apostolus. vino modico utere.
Non solum ex vino inebriantur homines set
eciam ex ceteris potandi generibus. que
variis modis conficiuntur. Unde et na-
zareis qui se sanctificabant deo. preceptum
est vinum et siceram non bibere. Sicera
eciam statum mentis evertit et ebrio-
sos facit. luxuria quoque carnis utrosque
cogit. Ingenuit enim continentes
sed parce cum pondere comedunt

ita et aquam cum inopia sumunt assu-
etes. cum castimonia sumus eciam aque
abstinencia convenit De ieiunio c. xliiii

c 44 [H]oc est perfectum et racionabile ieiunium
quando noster homo ieiunat exterior et in-
terior orat. Facilius per ieiunium oracio
penetrat celum. Tunc enim homo spiritualis
effectus angelis coniungitur. deo quoque liberius
copulatur. Per ieiunium eciam occulta misterio-
rum celestium revelantur. Danielque secundum
archana pandit. Nam daniel ange-
lo revelante misteriorum sacramenta cogno-
scere meruit. Sic enim virtus et angelorum
manifestaciones et comminaciones ostendit.
Ieiunia tela fortia sunt adversus temp-
tamenta demoniorum. Cito enim per ab-
stinenciam devincuntur. Unde eciam dominus et sal-
vator noster. eorum superare incursus ieiu-
niis et oracionibus premonet dicens. Hoc genus
demoniorum non eicitur nisi per ieiunium et
oracionem. Inmundi enim spiritus. ibi se magis
iniciunt ubi plus viderint escam et potum.
Sancti quamdiu hanc sunt vitam
ducuntur. Sancti quamdiu hanc vitam
inhabitant. desiderio superni amoris corpus
suum cum dolore portant. Unde et Psalmista. Sitivit
anima mea ad deum fortem vivum quam multipliciter tibi
caro mea. Caro enim et deum sitit quando
caro mea abstinet et arcetur abstinencia et
ieiunio abstinet et atteritur vivificat animam.
vivificat et occidit. Sepe abstinencia
et [illegible] corpus necat.
plerique agit ieiunia quod per ypocrisim occultam
simulat eum media corpus simulamat
contimentes sed aut vultu famelicos.
ut appareant hominibus ieiunantes. Dicere namque
palescunt. corpus attenuunt cordis alta su-
spiria ducunt. ante mortem morbus
suppliciis tradunt. Talium quoque miseri
laborum precium. non per dei amore. sed
pro sola laude humanitatis sectantur. Quibus
eciam incredibiliter abstinent ut hominibus
tribus sic appareat. Sed hoc bonum ab
stinencie in talibus virtus non est reputa-
tum sed vicium quod bono male utuntur. Ieiunium
enim et elemosina in abscondito fieri oportet
ut solus deus qui inspicit omnia meritum
bonorum operum rependat. Nam qui hic pub-
lice manifestacione fecerint nequaquam
a deo iustificantur quod in mercede sermone
omnia eorum ab hominibus receperunt mercedem.
Ieiunia enim bonis operibus deo acce-
ptabilia sunt. Qui ab aliquibus se abstinet

et prava agunt, demonesque imitantur,
quibus non est esca et nequitia pravis
mentes. Ille enim sibi se abstinere a ci-
bo, qui et a malitie actibus et a mundi
ambitionibus ieiunat, omni concupiscentie
studio. Non abstinentie voto ab es-
cis carnalibus se suspendit, sed his
poris comparandi sunt, quod de se terra
rura temporis [illegible] spiritus concepta, [illegible]
turi; nichil enim fidelibus imputatur
nisi quod meditatur. Unde attesta-
te Apostolo qui ait: Omnia munda mundis,
coinquinatis autem et infidelibus nichil
est mundum, sed polluta sunt omnia eorum
et mentes et conscientia. Spirituale ieiunium
et [illegible] refici neque
quod in neque replerie [illegible]
enim reputanda est abstinentia ubi
fuit ventris saturitas sub peccata
Spirituale ieiunium. Quod in neque delicias
... corporis .. Ysaya [illegible] Ecce
tiis ... in die ieiunii vestri invenitur volun-
tas vestra. Voluptas enim divitie
intelliguntur. Unde enim repetitio de
diti et lites, et contentio et percu-
tiunt, et delicie improbat a per-
so. Ita et dolore in die epulas et
in ieiunio tota enim die epulas
cogitatione ruminat, quod ad ... compleret
daret gula veste ... sub [illegible] deli-
tias non est corpori ad [illegible] immo
tias non est corporis ad [illegible] Immo
dicata abstinentia, ne dum amplius
gravatur caro pondere medicinet
malum agat postea, ne bis factum
incipiat, et quod adierit ut opus ma-
lo careat sit et boni officium. Dum
vis [illegible] Dolenda in die
certe certus est modicum dare
[illegible] integre fugat a
tenenda [illegible] sufficientie cor
... late labet [illegible]
nis nimia [illegible] ad [illegible]
perunge nemo sit. Ita gravius [illegible]
amore corporis tractat. Corpus tamen non va-
let opus meritum. Cum deserviret
donatur cordis intentione. Corporis
debilitas in [illegible] cum virtus ante
frangit, mens quod fit ingenuum mar-
tyrie ne valet quantum boni [illegible]
imbecille est prosit [illegible] nimis. Pro
quanto tamen et tanto sit salutare
est quando aut nimis est et ultra mo-
dum est, et [illegible] studium plus in
contrarium vertit. Sic omnium operum modum

et temperantia dei [illegible] quod perdit
periculosum est. Sicut aqua que si nimis
nubibus profluit, non solum vitam opum
adhibet sed etiam periculum exhibet.

Decimus octavus

Omnipotentis Dei subtilitas perit
interius ut testis [illegible]
... Ita [illegible]
[illegible] ut verum sit testimonium
[illegible] est et testis et iudex
... indig-
[illegible] et digna [illegible] agenti
na agenti et [illegible] flagella cotidie
[illegible] et [illegible]. Ordinata est [illegible]
[illegible] hominem per flagella a
[illegible] prius sic [illegible] emendat. Et postea ab eterno
[illegible] liberat. Electos enim dei dolo
[illegible] libet [illegible] vite atterit ut perfectiora ... perfectorum
... vite future [illegible] Nequaquam deus
... qui
[illegible] flagella
... temporali ad purgationem ferit. [illegible]
... eterno [illegible] religio. [illegible]
... quod male
in [illegible] penitendo [illegible] deus [illegible]
ad [illegible] temporalia fla-
gella ad eterna [illegible] gaudia [illegible]
[illegible] in [illegible] gaudeat. [illegible]
pius in prosperitatibus timere [illegible] in-
... et iusti-
[illegible] et bonos hic
[illegible] indicat. Et illic per mi-
[illegible] remuneratur et malos
... remuneratur per temporalem clementiam
et illic punit per eternam iustitiam. Sic hac
vita deus probat [illegible]. Et tamen
non probat electos in illa probat electos
non tamen probat iniquos periculosa
est [illegible] vita securitas malorum
et bonorum dolor [illegible]
iniquos post mortem [illegible]
dus [illegible] labo-
re [illegible] non tamen de corporalibus
passionibus sed etiam de [illegible]
intelligi, ut quanto [illegible] a corpore
a [illegible] mente flagella [illegible]
[illegible] fine remunerari [illegible] Ce-
re oculto dei iudicio [illegible] fla-
gelli [illegible]
to. [illegible] multa [illegible] committere

vindicaut / despiciti tu a deo vito e
mendacia vbere feriunt & plus cor-
ripit qui ardo diligit sicut permanet
dicit Amos propheta tantum vos cog-
novi de omnibus nacionibus terre / ideo visi-
tabo super vos omnes iniquitates vestras
Quem enim diligit dominus corripit / fla-
gellat autem omnem filium quem recipit /
Valde necessarium est iusto in hac vita
et viciis temptari et vexari fla-
gello. ut dum viciis pulsetur de
virtutibus non superbiat dum vero a ce-
teris carnis dolore atteritur a mundi
amore retrahatur / Temptati autem quomodo iusti
sunt temptacione plage non temptacioni
Sed temptacione plage ... electos suos deus
laborare Dum ... ut dum fortius
in hac vita agitur. ut illos ob
flagelli stimulis feriuntur / ut illos ob
lectabiles presentis vite delectaciones
celestis patrie ubi eterna spes requies
appetat .. desiderant despiciunt / Electos
appetat et vitem adversitatibus ... probari. ut
vite ... adversitatibus ... iudicium a domo dei in-
cipiat ... petrus / iudicium a domo dei in-
cipiat dum in hac vita deus electos
suos. iudicii flagello castigat

De gemina percussione c. ij

c. 2 Gemina est percussio divina / Una
scilicet bona pro ... qua percutitur cas-
tigandus ut emendetur / alia qua ulcis-
cenda ut ... ut deus arde-
ramus contra eos ... ut deus ..
tamus diligas. Secundum modum dei iram
tuus diligas Secundum modum ad ... advenire
vel ad vindictam vel ad veniam / advenire
vel ad vindictam vel ad vindictam post
manum ... petrus ad vindictam et ...
secta sodomorum secundum ... et vapulando
temptat / Trimoda ... quos voluit
percutit. i. ad dampnacionem reprobos ad pur-
gacionem quos videt errare electos ad
probacionem iustos / primo namque modo egiptus
percussa est ad dampnacionem secundo maria lepro-
sa est ad purgacionem / tercio percussus est
lazarus ad probacionem / flagellatur hoc plerumque
iob ad probacionem / flagellatur hoc plerumque
ad peccatum a deo ne malus sit ut paulus
qui sathane angelo instigante carnis
tolerabat stimulos / flagella con-
tra ... et post peccatum ut corrigatur. ut ille in
apostolo qui traditur est sathane in interitum
carnis ut spiritus salvus sit in die domini
Non tamen iniuste murmurat quod nescit
cur vapulat. Ita eo deus ple-
nius iniustum flagellat, ne peccata
imperia sua ... in hac vita deus
+ tanto magis studet ne peccat

quanto magis ... flagellat sed
alios feriendo corrigit / de quibus dicit
Ego quos amo corrigo et castigo
alios feriendo punit quos incorrigi-
biles delinquentes aspicit / quosdam non
sub disciplina ut filios percutit sed districta
dampnacione ut hostes adversarios percu-
tit / Unde dicit flagello inimici percussi
te castigacione crudeli / et iterum quid
clamas ad me super contricione tua insa-
nabilis est dolor tuus / Quia ...
festinet & timeat ne plus feriatur
cuius vita cum culpa / flagellum namque
cuius vita cum culpa. cum mutavit vita
te dilevit culpa. cum mutavit vita
na eius mores non mutat actiones
non ... percussio divina. quia pur-
gacio presentis vite est. et initium secundae
gacio ... quibusdam flagella ab
sequentis / Quia quibusdam flagella ab
hac vita inchoant et in eterna per-
petua percussione perdurat / Unde per moysen dicitur
ignis accensus est in ira mea. et ar-
debit usque ad inferni novissima
quibusdam dicta solet non iudicat deus
bis in idipsum / quia non attendunt
i. quod scriptum est / Iesus de terra egipti po-
pulum liberavit. secundo eos qui non credi-
derunt perdidit / Sicut ... sed una vel
pro ... non peccabit / Una tamen percussio
pro ... non percutit / ... illic perficitur
intelligi quod hic cepta illic perficitur
ut in illis quos hic non corrigitur
percussio flagellorum. sequentis
precedens percussio flagellorum. sequentis
tum sit initium tormenti ... est
quod i. pro scriptum est ... induite vos duplici
de contricione ... dupplici vestimentum est. quod figuraliter induunt
qui temporali pena et eterna dampnacione
Unde et Ieremias / contricione super contri-
cione i. dampnacione gemina et hic et in futuro
et iterum alibi / Duplici contricione contere
eos i. gemina pena. puniendo sunt et
sentencia quibusdam secreto dei iudi-
cio hic male est / alter bene. sicut dum
hic castigati corriguntur a dampnacione
liberantur / quibusdam vero hic bene. illic
male. sicut diviti illi accidit. qui
post potentem claritatem correptus post
mortem iehenne ignibus traditur / Quibusdam
vero ... quibusdam et hic et
illic male est. quod corrigi nolentes
et flagellari in hac vita incipiunt
eterna dampnacione ... percussione
tum est cum tanto in ...

despatos p fudo ut n pflagel
la valeant emendari. De qbus p
psalmu d' ffustra pcussi filios
vros. disciplina no receperut
ploruq3 iustu plagis et nesciut
vtru p oibus pctis quis puitia pa
titur flagella. an pmo tn. et
nesciut q pt culpa illa. p qua me
ruit pati eiusmodi supplicia. et
p ipo ambiguo neqore i meto
re vsat' animus flagella insu
a pctis absolvat. adhuc tn sb
vindicte metu turbat'. ne
instates ei plage suffitiant ad
purganda delicta. p inde go du
puitia pati'. et futura ptimescit
quodado sd ypha ait p pmo pctis
supplicia recipit ~~De f . . . c. ij~~

Alique no nullos eius de qlitas
honores. q nesciut corrigi nisi
alios viderint flagellari. Et q
pficiut copatoe malo. du s
id accidere timet. i q' perire alios
vidët. Immo dd etia pctiores deus
vultu pcatrie posse i salute
flagellat eos. ~~tempora insir~~
~~mitate~~ ne pceret. ut eis vtilis
pt frangi languoribus ad salute qm
mane incolumes ad dapnacoi
Quo scda videtur deus nolle
pio voto corrigi. adiuptatis
tangit stimulos eius et corp
taget stimulis. [sic]
diputacio dei ut si i bono ut sr
i malo recipitur i bonu ei acci
pitur. sd id supta nos i salutari
bus i malo vo nsp id sucipe
vbucos psibet. Tribus de caus
infirmitates accidut corpi i ex
peto. ex teptatoe, ex passioe intem
perancie carnis ex hui tn nomis
sine hta medicia pt peccre plus
bis gnetas sola dinie miccami
valetores sut et sani. vtile e
illis infirmari et no peccare
ne p vigore salutis sordidatos se
illicitis cupiditatu et lbidinie dep
deriss. petrut Duricia ei quic
alterii puit. Hoc peutit' utilit
ipsus mactas i carne ut peniciat'
atq3 intellecta emendetur. Illa

ricia vilia carnis fecut i qm ait pdo
q pcauis flagella creatos eius cor
rigit. Hoc quippe indicat. i paulo
culus sequitur infidelis. q ddu ma
late fut p i mor pacco. i oculis car
nis cosensu soluta e duricia mitis
et pniciosa sanitas q ad inobedie
honem ducat. Et et salubris infirmitas
q p diuina correptio. mens duricia
fragit. langwo ait. i. peccato infirmitas
pniciosa e. De qua etia apls ait. Quis
infirmat et ego no infirmor. Quis scada
lizat. et ego no vror. Illa infirmitas e
ius vale. qr ide aplus ait. Cu infirmor
tc fortior su. ~~De vbi . . . dive corrept.~~ c. iiij

Nonnumqa i flagellis dei pator
homo no dz, qz mdiore p' q cor
rigit emendat. Nonnuq qsq3 aute
et longi portat q pati'. s pua displicit
mala p quis ille infert' retribuco iusta
reputat et no minime q mala pati' cau
si ignorat. cur mala pacia'. et p' iuste
se mala pati arbitret' p q' ab illo in
dicat'. cuius num q iniusta iudicia sr
dui flagella sustinet et cui dd mur
muat. iusticia iudicaris accusat. Qui
vo se cognoscit a iusto iudice pati. qd
sustinet. etia si hic p q' pati igit
se tn iustificat p qd et ipsu accusat
et dei iusticiam laudat. Ddu correctus
p pecc vtilia iusti exempla pstat. Sibi
libus inere e ed etu. et adiuptatibus ta
gi qd eius pacia copleat'. ut demo for
titudinis eius documenta ex co seuat
q pptetatis eius temperatia agneunt ei
passioibus aut impedialt adiugato
atur. no idiro credat se alienu a
q tlia pati'. s magis deo comedabile
se et conistinet. s dd hi pati laudet
deu poccq qui accipit. Et magna vtili
tate diuio iudicio mes iusti diuisis
passionu teptacoibus agitat'. ppt quas p
deo gras egerit. sue qz culpe. et tlia
pt dignu pati reputauit. hic qd ex passi
one ei accidit. p virtutibus reputabit'
qz et diuina agnoscit gram. et suam
culpa intelligit ~~De by . . . op~~. c. xv

Multis temptatoni calamita
tibus meus iusti i hac vita pul
satur. Et ideo et optat absolui seculo
i ancilli fudibus. qr et corpis carcat

et fortia illa certamina quibus invenient iniu-
cas pravas quas iustorum cordi pati-
atque eas quas iuste permittit diabo-
lus tollit nullum interest. Ita quemque fort-
has quas interius lugent quam eas quas
exterius sustinent. Has autem et loco
civitatis et tempore illas vero loco vel tempore
preter civitatem. Non aliquando temptat electos
diabolus quam divina voluntas permittit. Semper
tamen ad profectibus serviunt et quod nolens
tamen ipsorum utilitati servit diabolus quia eos
temptationibus suis non decipit sed potius
erudit. Ita temptationes quas ille ad
interitum hominum movet, inter-
dum superius ad exercitium virtutum salu-
bri utilitate convertit superne dyaboli atque
astutie quamvis sunt atque illut quia
tos quos devorent confundat. Apta
te tamen divina non cessant ne tantum
noceat quantum malignare contendit.
Nocerat quantum virtus tanta tole-
rare potuisset. Si superna dispensatio-
nis moderamine pio nequitiam demo-
num non refrenaret. Deliquit diabolus
temptationes iustis quas inferre cupiat
sed a deo potestate non accepit nulla-
tenus adipisci potest quod appetit. Unde
et omnis voluntas dyaboli iniusta est
tamen permittente deo quod potestas eius iu-
sta est. Ipse enim quidem iniuste temptare
appetit, sed eos qui temptandi sunt non
nisi temptari deus iuste permittit.
Unde et in libro Regum de dyabolo scrip-
tum est: spiritus domini malus irrue-
bat in Saul. Ubi iuste queritur
domini cur malus, si malus cur domini.
Sed duobus verbis comprehensa est et dei
potestas iusta et dyaboli voluntas iniu-
sta. Nam spiritus malus per nequitiam
voluntatis, et idem spiritus domini per acceptam
tamen iustissimam potestatem. Dyabolus non
est immissor sed incentor vitiorum nun-
quam alibi fomenta con-
cupiscentie (?) ... nisi ubi prius prave
cogitationes delectationum appropit. Quas
si a nobis pellimus sine dubio ille
confusus discedit. Statimque frangitur
iacula concupiscentie eius contempte
iacent et sine ... facere illius

quam ubi eius appropit

contingitur. Volente hostis impedi-
menta intelligi potest et cave sicut dei gr-
atiam ipsorum innocentia dei contempta sim-
pliciter ut tunc eum simplicitate optavit
prudente enim prudentia simpli-
citatem non miscet iuxta preceptum colum-
ba est seducta non habens cor. Quia
columba est, quia simplex est. Ideo autem colum-
bis, quia ignara prudentie est. Spe-
ciosis fallacie ... cordibus
aspicitur, qui per speciem boni ange-
lum lucis se simulat lucem dum nititur
electos decipere, detegitur atque
contempnitur. Sicut et verba fallacie
doctrine dulcis suos facit intel-
ligi, quibus dyabolus errorem interi-
us aspirat. Ac solicite caveat dicens
agnoscat, ut inter bonum et
... malum ... dividat
malum. Prodesse ... bonum falla-
re eos dyabolus per speciem boni falla-
... cum veritate ... dicat
noster et an adversariorum ...
sic et ... Est separans ...
sed a vola ... ob meum ... Cum
cum bone indicat sunt qui eos de
fallacia demonum temptantem
facit intelligere multi decipiuntur
a dyabolo et ignorant se esse deceptos.
Declarante ...
propheta Ozee testatur: Comederunt
alieni robur eius et
ipse ignoravit. Alieni enim maligni
spiritus sunt ... qui virtutes mentis
comedunt. Sed hii corda negligentium
non intelligunt. Tamquam inermis
dyabolus ... qui decipere nequit ...
honore de premia convertat ... armat
vo ... incedit ... per speciem ...
tis et virtutes ea que facta sunt despo-
qui et quod decipit ... non
sentit sed tamquam virtutes que sunt vicia
sectatur et diligit. Sunt oculis tar-
nalium dyabolus terribilis est in ocu-
lis electorum. Terror eius vilis est
ab incredulis ut leo timetur
a fortibus in fide ut vermis con-
tempnitur. Atque ad momentum cum
eius repellitur. Cum suggestiones dya-
boli non recipit iniquas in eius
insidias minime capit. Ita facile
in ... eius repellitur, si pa-

oblectamenta eius respiciat. Dyabolus
enim serpens lubricus. cuius si capi-
ti .i. prime eius suggestioni non resi-
stitur. totus in interna cordis dum non
sentitur illabitur. Item dicit. Dyaboli tempta-
menta sunt fragilia que si non consenti-
tur pravum nil consequitur. surgunt in
novissimis fortius temptationes. Item ut
ait magister. a. cum difficultate virtutum,
dum in tota vita dyabolus hominem superari
cum cupiat. amplius tamen molitur decipe-
re in fine hic est quia primo tunc protho-
plastum serpens est deceptus. et in insidia
hostis callidior eo quanto nimio-
rum que dyabolus in reliqua parte vite
non decipit. in novissime supplantatione
dissoponit. Inde quamvis quisque sit in
servis numquam notum est ut in hac vi-
ta sit securus. sed illi similis caveat
sed quia nec in fine temptationis pollui
tus pertimescat. Dyabolus suos fau-
toribus blanditur. Dei vero fidelibus mo-
litur temptamenta contraria compo-
pulo dum quod se post baptismum pri-
mus est a dyabolo temptatus. Dyabolus
suos omnes non tenendo possidet
sed temptando prosequitur. Nam quod co-
in eis regnat intrinsecus, contra eos
exterius pugnat. Sicut interius ad
rumpit dominium. exterius commovet
bellum. Unde contra eum quem possidet
dyabolus exterius sevit. qui se vim
te dicta. ab eo compellendum cog-
nit. et mundus servus te tenet
decerpsit precepta et quod putabat quod
ad ipsum imperium. compulsus ab eo
coactus est ad sanctum et ad Job ve-
ba respicit. ubi in novissimis vehe-
moth cauda sua que cedrus
astringit. plus dyabolus contra eos di-
versis temptationibus insistit. quod putat
et aliis sua utilitate prodesse. ut
dum ille impediatur non proficiat
qui discedi possit aliquis in spiritus hoc.
quod intra nos nundare cupit
sive interius temptat. iterum
sordidare. Dei ego. Per rago spiritu

cor insidias prognoscunt, et ipsi
in semetipsis tremunt sentiunt inde-
fuerit operibus suis consumptum. ut
de intimis puri inveniantur.
Unde blandimento per dyabolum decipiun-
tur homines. quod prothoplasti in pa-
radyso sunt decepta multis eiusdem vicio
rum prestigiis nictos reprobos. Sa- *(margin: prestigiis)*
thanas temptando deludit, nunc
cum promissis decipit, ne rebus tempto-
rum quod in variis videt. Nunc etiam sperat
vitiis suppliciis quam levia aestima-
tionem suggerit, quibus in missione corda
totum suggessit, quibus in impiorum corda
in cupiditate lascivia quam dissolvat
vel mentis ad tenebras ducat argumenta *(margin: temptationum)*
secumque ad tenebram ducat argumenta
malarum quam cogitationum
vel delectationum malarum quam cogitationum
sermone. quia in cordibus hominum dyabolus fundit
ita sepe capta undique implicat me-
ta sepe capta undique implicat me-
ter. ut quocumque parte evadere quisque
temptatur. sive periculo quoniam non
possit, velut si iterum hoc facere quod
si feceris peccas. Si non feceris temptas
per ferrum peccas. Sed in tanto ergo mali discrimine
minus sit in tanto ergo mali discrimine
ut evadendi aditus pateat. minora
potius eligenda sunt. ut maiora vite-
tur. Dyabolus qui decipit querens inveni-
tur. Dyabolus qui decipere querens inveni-
fuerit nam vestigiis intendit. et
inde se applicat. Unde aptum hominem
ad peccandum inspexit, ex ea parte dyabolus
homines temptat. qua eos per complexionem
fluore facile inclinare ad vicia conspi-
cit. ut per eorum fluoris complexione. ad- *(margin: complexione)*
hibeat et temptationem. Lege Balaam
qui in figura dyaboli contra populum dei per ea
parte munitos tendere laqueos cepit per
qua facilius perspicit eos esse lapsuros
Nam et aqua alicubi deducit non
enim per aliam parte mittit inspirabi
inspectum eius intendit. Nullus culpam
non consistimet. quia ex gratia passione *(margin: corpore)*
sustinet. Sed quantum valet contra id quod
tolerat pugnet. Nam si complexione *(margin: complexio)*
cedit tempori ut vicio. Neque enim
repetit dyabolus contra in patris eloquiis
vehemoth .i. animal dicitur quod de celis la-
psus ad terras cecidit. Item leviathan
.i. serpens de aquis. quia in huius seculi mari

volubili versucia astucia. Quamvis vo-
rat tamen hystoria quod scriptura ad al-
ta sustollit. Hic recte hystrionibus vo-
cabulis appellatur, quod propria nuncupatio
demonum qui avis nuncupantur per terram
tra ut animal brutum sit ymnia de-
lectatur. Serpens ut nil quasi stabilitatis na-
ri in parva iactetur fluctuatione. Sp
hic quod per membra sua diabolus operatur
per titulos vocabula. ita ut quod sin-
guli agunt incitante illo ipse
nominetur opere. Cum enim non decipit
diabolus, tunc est alius hic, dum per carnis
luxuriam temptat, unde spiritus est
hic concupiscentiis et nocendi malicia
hic est ad nocere decipit. intelligatur
Cum autem est hic est per superbie ruinam
Lei. spiritus atius est. hic est per superbie ruinam
undique et dolos parat quousque inve-
niat viam per quam incautum decipi-
at. Aliud est intrare in mentem cuiusque
at aliud est inhabitare. Ita enim
dyabolus aliud vero inhabitare. Ita enim
corda reproborum ingreditur dum malas
suggestiones inspirat sed non in-
habitat in eis. quos vero in suo corpore
eos traduxerit. Cum vero in corpore
eos inhabitat quia ipsi sunt templum
sunt. ipsos inhabitat quos ipsi sunt templum
eius. Et sicut inhabitat vinctis electo-
rum dyabolus. non autem in eis regnat
sed in cordibus reproborum. Itaque talem
sed in cordibus reproborum ita ut occupat ab
fidei nostre excitatur ut occupat ab
electis. Nonnulli quos iam avido ore dyabolus
devoravit. rursus divina indicii con-
siderationis misericordia ab eius ore eripiun-
tur et saluti restituuntur. Ita sepe vel-
ut latrones quos antiquus hostis leonis pec-
tore quos iam in ore tenuit. Divina potestas
verbo per penitentiam ab eius faucibus
tracta per penitentiam ab eius faucibus
tracta. Cum de bonorum interitu
ipsa dyabolus electos est dyaboli esca. Cum
ipsa dyabolus electos est dyaboli esca. cum
albi decus sit de illo scriptum sed hos
commedet inquit quod oculis dyaboli se
unum sunt. quia electus cibus perfectus homines
esse videtur. Aut per hic quia de bonorum
memoria perierit apud homines apud
deum sanctum convertuntur. Sed cum dyabolus
devorasse dicitur quem perfectos potest de-
vorasse videtur. Sed vero quem non de-
glutivit opus perfectionis sed temptationum
illecebris mordet ut devoret

adhuc qui in magnis illa manducaverunt
et paulus hic stimulos carnis quibus
bus humiliaretur non hic parandi per-
fectionem qua dyabolus deglutiat. Ob dyaboli
verba eius sunt, verba vero eius inspi-
rationes occulte sunt quibus corda hominum
alloquens ... vivit cupidi-
tatibus. Quidam ob incorrigibile
iniquitate sponte non corri-
guntur immundis spiritibus impeni-
tentes traduntur. ut accipiendi eos de-
mones corpore. hominum potestati
tribulationibus eorum affligi quatenus
ut peniteant ad salutem. Unde et
apostolus Corinthiis scribens ait
Tradidi huiusmodi hominem sathane
in interitum carnis. ut spiritus sal-
vus sit. Talis est enim quidam per
tinentes ut ante salutem. Satha-
ne corporaliter deputari. quatenus corpora
correptione futurum iudicium timeant
et decreto delinquere caveant. Qui
dam autem potestati demonum ad emen-
dationem deputantur. Quidam vero
desperati ad solam perditionem traduntur.
Nonnunquam dyabolus adversus homines
iustos tribulationes cordis illi con-
gerat. et dolores corporis suscitat. hoc est quod apostolus ait Datus
est mihi stimulus carnis mee. an-
gelus sathane qui me colaphizat.
Sepe iusti multis variis vexantur
cum doloribus ... demonum cru-
ciatu. ... ad despa-
ratur. ... angustia coartatur
ratis ... angustia coartatur. Sepe ma-
iori ... dei amore ... in-
neti ad ... et ipsa talis angustia ad merita
tu perficit. Ita sunt in alio sunt
in corpore per instinctum immundorum
spirituum. Quia adversa iustus patiatur
a deo utique permisse ut patitur
ex parte hic ipsum ad gloriam dei ... qua-
lis referat et dicat. quod per potestatem
corporis Job dyabolus non bona super
pinguem demanum dum ... ad
... non sustinuisse. Iste non separa-
tur a deo. sed ei coniungitur, quem alteram
angustia torquetur. Quidam in
stes adversa in alio iusti instiga-
gatione demonum. sed talibus temptantur

petire a vite eterne non potest / quia pig
dus ad desperacionem ruitque mente non
respicit quod de pie miseracionis pro-
missione volens in peccatis perseverat
vel ubi peccaverit ubi cupiditate vel
voluntate deflectitur / et ubi violenter
aut adicitur. et postea factus aut fla-
gicium non est / miseria tamen perflagi-
cio et facinore est. Pro quo deum per ir-
rogata laudat miseria conuer-
sa procul dubio euacuat faci-
nora ¶ De temptamentis sompniorum capitulum .vi.

Plerumque demones in noctibus
occurrentes humanos sensus per
visiones sompniorum contur-
bant ut formidolosos et timi-
dos faciat aliquociens et desperatos
pectora mentesque corporis per soporem co-
turbat / horrenda quoque vehementer popu-
lis minatur. nonnumquam autem et contra-
ria impugnacione crassantes humana
corpora verberat quod tamen permittente
deo malis fit ad vindictam iustis
ad toleranciam et gloriam. Plerumque in-
mundi spiritus eos quos inherere seculi
amore conspiciunt. dormientes qua-
rundam vane spei prosperitate illudunt / quos-
dam vero quos formidare aliqua adversa
conspiciunt dormientes inani terrore
conterunt. Ceterum miserorum corda va-
riis illusionibus pertemptantes. mo-
do vana prosperitate demulcent, modo va-
cua formidine terrent. Cum autem
ullos a vicijs corporis sui deditos a
vicijs a vero erroribus fatigant
nocturnos sed placido sopore quie-
scentes. interdum etiam per soporem
quedam archana et mistica contuen-
tur ac vident. Qui vero corda prava g-
nionibus vicijs polluerunt. cogite-
pacione illusionis spes tenebras appi-
ciunt. Fallax enim imago mentes
miserorum. Quibusdam illudit in ima-
ginibus. et quos vigilantes in vicia
traxit: dormientes fatigat
ut nunquam securos quiescere sinat
Nonnumquam etiam electorum mentes hor-
rendis imaginibus sompniorum spiritus
immundi tristificare conatur. Electos vigi-
lantes vicijs temptat et in sompnis

acriter dormientes impugnat. Sed ad
eorum admonicionem. cum huiusmodi visionibus
commoneatur. moyses tamen evigilantes
illusionum vanitates despicit inten-
tione quia per pluries ad deum convertu-
ntur. Diverse qualitates sompniorum. Quedam enim
ex saturitate / vel ex inedia / pre inanitate.
quedam eciam coniectura nota sunt. Quedam vero
ex propria cogitacione oriuntur. Ita saepe que in
die cogitamus in noctibus recogitamus / Non-
nulle autem visiones per quas virtutes divine
fuit illusiones Salomonis approbante
Multos enim errare fecerunt sompnia
et illusiones vane, porro quedam sunt
visiones id est superne revelacionis misterio
ut legitur de Joseph filio Jacob qui sompnio
suo fratribus preferendus predicitur et sicut in
ewangelio de Joseph sponso Marie cui
ut fugeret cum puero in egyptum sompnio
admonitus est / Nonnumquam et permixte
accidunt visiones id est cogitaciones simul
et illusiones Atque ita cogitaciones et re-
velaciones danielis dicuntur. Tu rex cogi-
tare cepisti in stratu tuo quid esset
futurum post hec. Et qui revelat misteria
ostendit tibi que ventura sunt. Item saepe
ea inquit cogitacione animo superveniunt por-
rigit. quedam mentes per typum revelan-
tur. Demonstracionis non nulla vi-
dentur esse sompnia. Facile tamen credi eis non oportet
est. quia diversis ymaginacionibus generibus
oriuntur et unde veniat raro cognoscitur.
Tam facile ergo sompnijs fides adhibenda
non est. ne forte sathanas in an-
gelum lucis se transfigurans. quempiam in-
cautum fallat et aliquo errore fraude
decipiat / Nonnumquam interdum demo-
nes. deceptoria fraude vana quasdam
curiosos observantes illudunt. ut
quedam sompnia non aliter eveniat. quam
ostendunt et eum in multis fallat. et
vera interdum pronunciat Quod si quis
ita accidat contempnenda sunt ne forte
de illusione procedat recolentes scripture
dicentis non decipiat vobis et ita eve-
nerit non credatis. Sompnia apta
sunt auguriis et qui ea intendunt nec
auguria noscunt. Sciendum autem debemus
non esse vana sompnia que cogitacionis aliquam
die notum quia plerumque ymaginatur

mentes eius non numquam ingerit sibi compa-
nia. sicut sepe cum dum ponderum ma-
la preteritorum memoriam ac desiderium vi-
dendi in nobis ipsis recolendo yma-
ginum singuli mentis ymaginatione aut
de preteritis admissis aut de futuris suppli-
ciis memoria vigilantibus sicut et pre-
visiones propria que occurrunt. cogitacionem
mentes continuant. Ita vera vi memo-
rie fiunt utraque sive vigilantibus sive
dormientibus nobis taliter cum aliquando memori-
one horribili pavore eciam per quiete co-
tuitur et quam grauia sint que commisimus
et quam dura que perpetiamur necessario. mentis affec-
tu eciam in sompno contemplamur. Non est
peius quam nolentes ymaginibus noctur-
nis illudimur. Sed hoc est peius si autem
quam illudimur cogitacionis affectibus pre-
veniamur quippe ymaginaciones
quas in veritate gessimus. sepe dormien-
tibus in actu apparent sed innocentes no-
bis concupiscendo occurrit cum nocturna
illusione polluimur. Quis et si opus meo
narrare tempus cogitacionum se ferat in-
quantum. tum hoc ut temptaret ...
tribuat. providentiam dictam fletibus
tergat. De oratione c. iij

H Oc est remedium eius. qui per viciorum
temptamenta concutitur mente ut
quociens tangitur quolibet vicio. toci-
ens ad oracionem se subdat. quia frequens
oracio viciorum impugnaciones extinguit.
Tamen perseveranter intendere debet animo
suo in orando atque pulsando, quousque
importunas desideriorum carnalium sug-
gestiones que mentibus obstrepunt sensi-
bus fortissima intentione superamus. ac
tamdiu insistere quousque persistendo
vincamus. Ita negligentes oratores nec
ab ipso homine impetrare valent quod no
... orat. sicut ad se ipsum ad
vocat. At ubi venit confestim demo-
niorum temptamenta. que se mentibus huma-
nis immergunt. pravia eius fre-
no persistentes effugiunt. Oracio cordis
est non labiorum. Neque enim verba depre-
cantis attendit sed orantis cor aspi-
cit. quod si tacite cor orat et vox
sileat. quamvis hominibus lateat. deo late-

re non potest. qui conscientie presens est. Melius est
autem cum silentio orare corde. sine
sono vocis. quam solis verbis sine
intuitu mentis. Nunquam est sine ge-
mitu oracio. Ita recordacio
peccatorum merorem gignit. Dum enim
oramus. ad memoriam culpam re-
ducimus. Magis reos tunc nos esse
cognoscimus. Ideo cum deo assistimus. gemere
et flere debemus. reminiscentes quam
gravia sint scelera que commisimus. quam
dura inferni supplicia que timemus.
Agens quale se in oracione offerat. tam
talem post oracionem conservet. Ita nil
proficit oracio. si de novo committitur
unde iterum venia postulatur. Ille enim
precibus desideratum effectum sine dubio per-
cipit. qui quod orando abluit postulat
delinquendo non iterat. agens ..
tale est. et tunc orando deum libere conte-
platur qui nullis terrenis curis aut
erroribus impeditur. Ita contra cum ad
ferventi in pura via malicia vero tur-
batur. Pura est oracio cum in suo tem-
pore non interveniunt curis. lon-
ge autem a deo est animus qui in oracione cogi-
tacionibus seculi fuerit occupatus. Tunc
vero vacant oramus. quando aliunde non
cogitamus. sed valde pauci sunt qui tan-
tas oraciones habeant. et licet in quibusdam
sint difficile. tamen est ut ... sunt agens
in ... oracioni vacamus a deo. illa ...
terrenis cogitacionibus occupati. dum nos
oracioni venit confestim. illas ymagines
rerum. quas nuper cogitavimus occurrit
rerum. quas intencionis obstruunt. nec se
aditum que ... obstruunt. necesse
mens libera. ad celeste desiderium
erigatur. purgandus est itaque animus
atque a temporalium rerum cogitacionibus segrega-
dus ut pura acies cordis ad deum
vere et simpliciter dirigatur. Ita tunc vere
impetranda divina munera credimus
quando simplici affectu assistimus cum oramus.
Quibus modis interrumpitur oracio
intentio. Dum se vanitatis mundi per in-
curiam ingerunt. Nonnumquam autem
oranti cum dyabolus magis cogi-
tationes curarum secularium hominis inge-
rit. qui oranti est aspirat
duobus modis oracio impeditur,
ne impetrare quisque valeat quod po-
stulat. Hoc est si aut quisque mala co-

mittit d' p delinquētib' i p debita
nō dimittit. Et hoīnum male
dū q̄ppe a s̄ctis p̄ris abs̄cīt. p
ting s̄tiug studio orōis incūbut
et ad ea q̄ impetrāe petib' cupit
mentē deo libē erigit. Nam si ledi
tur nō despat orāe p ledētib'
alioqn inxta sniam dei petat cui
pūnuit nō orat. Qd nullus p̄s
it i uellit mediacoe s ad fuc
frūt i eo ē. Ista uel p̄ficit oro illi
tuig adhuc dolor i uecte. uel odiu
ureniet in pectore. tantū discer-
nemet in pectore cauti discer-
ga deū. orat, affectus ut nō despet
p̄cib' effectū. Iuenit ad orōis spe
fiducia nō habens. petat ergo ut
ait aplus. Iac. i. in fide nil he
sitās. Na q dubitat silis ē unde
maris. q a vēto fertur atq dispe
gitur diffidencia. Inquit impetrandi
p p̄ce adhuc aliq̄ terrat ita p̄tandi
affectiōe opari nō pt. cū hēt petis
ita fiducia. q' adhuc i p̄cepti dispi
grītat. et pcti delectat' recordacoe.
cum a p̄cepto dei auertit'. q̄ in orōe
postulat nō meretur. ut impetrat
ab illo bonū qd postulat. cui gle
gi nō obedit. Si enim id qd dnō p
cepit facis. id qd petis p̄ue dubio
obtines. Ita sc̄ptū ē. Qui auertit au-
rem suā ne audiat legē, oro ei
ūpcabilis erit. Oportet ap' deū
utrumq' simul connectat. ut orōe
opacio. et ope fulciat' oro. Vn et
Jeremias ait. Leuem' corda nra
cū manib' ad dnm. Corda cū
manib' leuat. q' orōm cū opere
publicat. Na q'ppe orat et nō opa'
cor leuat et manus nō leuat. Si qs
uō opat' et nō orat. manu leuat
et cor nō leuat. Oz qr opari neāe
ē et orāe. hinc inde utrumq' dicit
leuem' corda nra cū manib' ad
dnm. Ne de negligīa mandatorū dni
corde reprehēdam'. Qd salutē nō
statim obtinēe a sola orōe. ā sola
orōne totondimus. Postquam bo'

opus agis. Lacrime orōm fundatur.
ut mentis actus humilitas impetret
p̄cib' culpabilis manus ad dnm expa-
dit. q' sicut pua orādo iactat. p̄dit
sicut phariseus in templo iactat' orabat
si qz magis quā deū de opib' iust'
laudare volebat. Quōm ōn orō i
pctis tolli. sicut de sūda p̄uitoē scibi'
orō eius fiat i petm. Qui cū iacta
tor orat. laudē humana appetendo
nō solū eius orō delet petm. sz et
ipa uti' i petm. Sicut iudei et heretici
q' hijs ieiunāe et orāe uidentur. eo
q' hu orō nō illis ad purgacōem
p̄ficit meritū. sz multa' potius i
petm. Ideo interdū orō electorū in
p̄ptiiis eorū differtur. ut impiorū
p̄spitas augeat' Auges. Ita dnō iusti spa
liter audiuit. et eorū fit salute. qui
eos affligūt. ut illis tpali remedio
subueniūt. p̄mencō anb' ad terminū
appetiuit'. Sic estud puerorū fugadi ignis
fuit ut nabuchodonosor. dnm deū cogno-
scet. Sicut et scripta i p̄s ait. Ipe' inimi
cos meos expecte. Inde tardi
exaudiunt' quida orōes ut dnō diffe-
runt. forte ut dignitate maiori p̄se-
nis cumulat. Exempla hūimodi
et res ppe messis i agris quo tardi
sata serius expectut. tāto ad fruge
cumulatus crescūt. Alicius oratores
nō cito exaudiunt' nra sci ordis m̄
opponāq. ut hec ipsis q' differim'. dicit
nunc iustis reputet'. et culpe nre
Interdū ex p̄seuaūt' oratores nō ci
to exaudiunt'. uel qr nūc ē nō ad
uoluptatē. Sepe enim deus multos nō ex
audit ad volunt'. ut exaudiat ad
salutē. Aliqu oratores nō exaudiunt'
prudetie illis deo meliora quā petūt
Eius cōtīgit sol primus q' ne i pho
lis uapulent. deū exorat. sz nō
datur illis postulatos effectus. ex
impedit talis exaudicō ad p̄fectū
nō alit' cōtingit quibusdā electis
Deprauat' eius deu ita nonnullis
uite huius commados uel aduerso
prudentia ergo diuina. tpali corpori
detrio nu me copulit qr melior
illis in eiusmodi p̄mittit. Oratio

privatis locis oportunius fundit, magis quam intentum impetrant. Deum devotam tantum teste deprimit. Quum autem opportunum tempus est offerre preces in oratione videamus quorum fructus est a deo non placere sed gloriam ab hominibus comparare. Non in multiloquio, quia auditur homines a deo, quam plurimis verbis eum convenit; in fletu nempe eum conciliat eum. Multiplex oratio sermo si pura fuerit quam oratio intentio. Bonum est corde psallere, orare. Bonum etiam et sono vocis deum spiritalibus hymnis glorificare. Nichil est solacio tamen canere. Sine corde intentione, sed apostolus ait: Cantantes in cordibus vestris. Sic non solum voce, sed et corde psallentes. Psallam spiritu, psallam et mente. Sed in orationibus requiritur. Ita psalmorum studiis delectemur. Psallendi enim utilitas tristia corda consolatur, gratiores mentes timentes facit, fastidiosos oblectat, inertes excitat, peccatores ad lamenta invitat. Nam quamvis dura sit carnalium corda pariter, ut psalmi dulcedo insonuit, ad affectum eorum pietatis animum inflectit. Ad quem vero non vocis modulatio sed verba divina quibus dicuntur debentur armonie. Nescio enim quo pacto modulatione canentis maior nascitur compunctio cordis. Multi enim reperiuntur qui suavitate cantus commoti peccata sua plangunt, atque ex ea parte magis flectuntur ad lacrimas ex qua psallentis insonuerit dulcedo suavissima. Oratio in presenti tempore pro remedio tantum peccatorum effunditur; vita pro decantatione, verba dei psalmorum ac laude deputat in gloriam sempiterna. Sed laude deum laudat in domo tua domine, scriptum est: Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Huius operis ministerium quisquis fideliter intenta quam mente peragitur quodammodo angelis sociatur. De oratione et lectione. iiij.

c 8 Orationibus mundamur, lectionibus instruimur. Utrumque bonum, si liceat; si non liceat, melius est orare quam legere. Qui vult cum deo semper esse, frequenter orare debet et frequenter legere. Nam cum oramus ipsi cum deo loquimur; cum vero legimus deus nobiscum loquitur. Omnis profectus ex lectione et meditatione procedit. Que enim nescimus lectione discimus; que autem didicimus meditatione conservamus. Geminum nobis confert donum lectio sanctarum scripturarum, sive quod intellectum mentis erudit, sive quod a mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem dei perducit. Excitati enim sepe illius sermone subtrahimur a desiderio mundane vite atque accendimur in amore sapientie. Tanto vana spes huius mortalis vite nobis vilescit quanto amplius legendo spes eterna clarescit. Geminum est lectionis studium: primum quomodo scriptura intelligatur, secundum qua utilitate vel dignitate dicatur. Erit autem ante quisque promptus ad intelligendum que legit, sequentibus idoneus ad proferendum que didicit. Lector strenuus potius ad implendum que legit quam ad sciendum promptissimus erit. Minor enim cum pena nescitur quod appetatur; quam ea que scitur non adimpletur. Sicut enim legendo volumus, non adimplere; sic fiendo quod didicimus appetimus conspirante. Legere diligenter debemus lege dei et primum scire et implere. Nam si ea primum est quam pena legentibus, eadem pena vero que cum bene vivendo custodiunt. Pena vero qui eam male vivendo contempnunt. Sed ubi a prophetis tradita vite, qui quod mente recipit opere ostendit. Sicut enim ille propria dei superbit ope, generis caute propria dei legere vel audire potest corde suo; quamvis in suo non cognitione repleri confunditur. Quia id quod non cognoscit neque generat, et tempore contraria intentione agitur. Sic et daniel propheta deprecatur quis patienter non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Gravius itaque unusquisque confunditur, qui mandata dei vel legendo vel audiendo respuit quam vivendo contempnit. Cordis enim replendi dominum monuit, meditatione docetur quod non mandatorum meditatione docetur quod non implevit opere quod divina didicit impositione.

De legendi assiduitate c. ix.

.c 9. Nemo potest sensum scripture sacre cognoscere nisi legendi familiaritate, sicut scriptum est: Ama illam et exaltabit te; glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Quanto quisque magis in sacris eloquiis assiduus fuerit, tanto ex eis uberiorem intelligentiam capit. Sicut enim terra quanto amplius excolitur tanto uberius fructificat; quanto amplius ad qualem artem homo contendit, tanto magis ad honorem ars ipsa descendit. Sicut in lege scribitur: Moyses in monte ascendit et deus descendit. Sicut est de ocio spiritali quia tantum perfecta dulcior

spiritalium mandatorum quasi ab aeterne
breve tunc. auctorauit dum ex te-
dula familiaritate scripturis sanctis
inhaeserit. Ita per totum ex vero
per quidem utique ambulare, sed
non tamen libertate. Dum caecus
progrediens quo non videt offendat,
videns vero offendicula cave-
at. Et quo post progredi agnoscat.
Sicut qui in nubilo terre tunc supra
sit, qui temptat dei perscrutari mysteria
non valet. Ex caligine curiosus non
videt ille tenuitudine effi-
sed re non valet, quia sepe de explica-
tionibus sibi tunc abstinet, et totum
se scripturarum meditatione defigit.
Quidam sunt intelligentie ingenio
sed negligunt lectionis studium, et
quae legendo scire potuerunt negli-
gendo contempnunt. Quidam vero a-
morem sciendi habent, sed tarditate
sensus praepediuntur, qui tamen assidua
lectione sciunt quod ingeniosi per de-
sidiam non noverunt. Ingenio tar-
dus et si non per naturam assiduitate
tamen lectionis augmentatur intelligentiam
‖ recipit. Ita quibus sensum hebetu-
do obsistit, frequens tamen lectio intel-
ligentiam adhibebit. Quod qui tardus est
ad capiendum, pro intentione tamen boni
studii praemium percipit. Ita qui praestitu-
tum a deo sibi ingenium intelligentie
negligit, condempnationis reus consistit,
quia donum quod accepit despicit et
per desidiam delinquit. Quidam dei
scie in otio donum scientie quod accepe-
runt negligunt ut divinis de-
rebus creditis putant. Tardio-
res autem eo quod scire cupiunt difficul-
ter acquirunt, aliter inveniunt, ut pro
conatio laboris mercedem premii
habeant retributionis. ~~De doctrina~~
~~sine gratia~~ c. x.

c. 10 Doctrina sine gratia adiuvan-
te quamvis infundatur auribus
ad cor numquam descendit; foris
quidem perstrepit, sed intus

nichil proficit. Tunc autem sermo dei infusus
auribus ad cordis intima pervenit, quando
dei gratia mentem interius ut intelligat
tangit. Ad eum effectum ‖ frigidos corpore ‖ a
terre deserit, ut sine corpore perstant
‖ Flamma tamen sic deus illuminat ‖ b
ut vitaliter sapiat. Sicut scriptum est fri-
frigidos ut supra
Plerique maiore intelligentie vivacitate
consistunt, sed loquendi inopia angustantur.
Quidam vero in utroque pollent, compote-
di copiam et dicendi habent efficaciam.
~~De superbis doctoribus. c. xi.~~ c. 11.

Plerique scientiam acceptam scripturarum non
ad dei gloriam sed ad propriam laudem utuntur,
dum eo ipsa scientia extolluntur et ubi per-
rant ubi peccata mundare debuerant mu-
tant; quam ceperunt legendo perfectam scientiam certo
gatos ita quomodo sapientes in superbiam mi-
grant. Medullitus tamen vitalis archana
non tangunt, ex superbie nube praepediuntur
ex cum superbi legunt, querunt et numquam in-
veniunt. Divine legis penetralia humi-
libus et bene ad deum intentibus patent.
Ita quibus superbis claudantur, ita quibus
... at atque superbis et arrogantibus sunt
divina eloquia in lectoribus arrogantibus sunt
aperta in mysterio, tamen clausa atque occulta
sunt. Dum sermo dei fidelibus lucescit, repro-
bus autem superbis quodammodo tenebrescit
et unde illi illuminantur, inde ipsi cecantur.
~~De carnalibus doctoribus. c. xii.~~ c. 12

Nequaquam legentes intelligunt qui car-
nalia verba legendo percurrunt, sed qui
eam sensu interiori scire perspexerit. Ita quia
litteram legis intendunt, eius occulta pene-
trare nequeunt. Apostoli enim non intelligen-
tes requirit spiritales scripturas, ut eas recte sapien-
do spiritaliter intelligant. Involuti sunt atque inde
erroribus defluxerunt. In solis fidelibus
religata est lupi tempestate duo per scripturam
legem testimoniorum legere in discipulis meis.
Ligata est non enim a iudeis, qui hereticis intel-
ligat, quod non est, quo dispalis et veritate.
Legatur ergo quod docuit non sequitur de-
pacequam dominus dixit. Simulque cognoscet omnes
ideo dum dixit in iudicio, sed diligentes inter-
cipe nemini dispensit scriptura. Si dilectum
nos spiritualis ... scripturas legere sanos sensu
non sapiunt, sed eas ad errores prave
intelligentie ducunt, neque semetipsos
earum sensibus subdunt, sed eas perverse
ad errorem suum pertrahunt. Doctores

error pravis perversisque argumentationibus ita praestigiis fraudulentiae suae illigat auctores ut eos qui laborant implicitos quocumque modo valeat. Tanta est haereticorum calliditas ut falsa veris, mala quoque bonis permisceant, salutaribusque rebus plerumque errorem sui virus interserant, quo facilius possint pravitatem falsi dogmatis sub specie persuadere veritatis. Plerumque sub nomine catholicorum doctorum haeretici sua dicta conscribunt, ut indubitanter vera credantur. Plerumque blasphemias suas latenti dolo libris inserunt. Doctrinam quoque verorum adulterando corrumpunt, sive addendo quae impia sunt, sive auferendo quae pia sunt. Caute meditanda cautoque stilo probanda sunt quae leguntur, ut iuxta apostolica monita et teneamus quae recta sunt et refutemus quae contraria veritati consistunt, sicque a bonis instruamur ut a malis alieni praemuniamur.

De libris gentilium c. xiii

c. 13. Ideo prohibetur christiano figmenta legere poetarum, quia per oblectamenta inanium fabularum mentem excitant ad incentiva libidinum. Non enim solum thura offerendo daemonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libentius capiendo.

cum Quidam plus meditari delectantur gentilium dicta propter tumentem et ornatum sermonem quam scripturam sanctam propter eloquium humilem. Sed quid prodest in mundanis doctrinis proficere et inanescere in divinis, caduca sequi figmenta et caelestia fastidire mysteria? Cavendi sunt igitur tales libri et propter amorem sanctarum scripturarum vitandi. Gentilium dicta exterius verborum eloquentia nitent, interius vacua virtutis sapientia manent. Eloquia autem sacra exterius incompta verbis apparent, intrinsecus autem mysteriorum sapientia fulgent. Unde et Paulus ait: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Sermo quippe Dei occultum habet fulgorem sapientiae et veritatis repositum in verborum vilissimis vasculis. Ideo libri sancti simplici sermone conscripti sunt, ut non in sapientia verbi sed in ostensione spiritus homines ad fidem perducerentur. Nam si dialectica acumine vel rhetoricae artis eloquentia editi essent, nequaquam putaretur fides Christi in Dei virtute, sed in eloquentiae humanae argumentis consistere, nec quemquam crederemus ad fidem divino inspiramine provocari, sed potius verborum calliditate seduci.

Omnis saecularis doctrina spumantibus verbis resonans ac se per eloquentiae tumorem attollens per doctrinam simplicem et humilem christianam evacuata est, sicut scriptum est: Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? Fastidiosis atque loquacibus scripturae sanctae minus propter sermonem simplicem placent. Gentili enim eloquentiae comparatae videntur illis indignae. Sed si humili mente intendunt, conspicient quam excelsa sunt quae in illis despiciunt.

In lectione non verba sed veritas est amanda. Saepe autem reperitur simplicitas veridica et composita falsitas, quae hominem suis erroribus illicit et per linguae ornamenta laqueos dulces aspergit. Nihil aliud agit amor mundanae scientiae nisi extollere laudibus hominem. Nam quanto maiora fuerint litterarum studia, tanto animus arrogantiae fastu inflatus maiori tumescit iactantia. Unde et bene psalmus ait: Quia non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini.

Simplicioribus litteris non est praeponendus fucus grammaticae artis. Meliores enim sunt communes litterae quia simpliciores et ad solam humilitatem legentium pertinentes. Illae vero nequiores quia ingerunt hominibus perniciosam mentis elationem.

Meliores esse grammaticos quam haereticos. Haeretici enim haustum letiferi succi hominibus persuadendo propinant. Grammaticorum autem doctrina potest etiam proficere ad vitam, dum fuerit ad meliores usus assumpta. si

De collatione c. xiiii

c. 14

Cap.

Quamvis sit utilis ad instructionem
lectio, adhibita tamen collatione ma-
iorem intelligentiam praebet. Melius est enim
conferre quam legere. Collatio docibili-
tatem facit. Nam propositis interroga-
tionibus cunctatio rerum excluditur,
et saepe obiectionibus latens veritas
approbatur. Quod enim obscurum aut dubium
est, conferendo cito perspicitur. Multi
propter in collatione figurae sed ei quae
nimis persuadentur per comparationem
facile capiuntur. Nam saepe sub specialia
insinuat scripturae divinae spiritales
causas et nisi per evidentem compara-
tionem apparet occulta legis mysteria.
Sicut instruit sobria collatio, ita con-
tentio destruit. Sed relicto sensu veri-
tatis generat et pugnando verbis cae-
citatem generat. Et blasphemiam irrogat. Haereticis
deo blasphemia irrogat, fidelem
et persuasa omnia quae subito
fides corrumpit veritas. Scinditur ca-
tholicos. Contentiosorum studium non veritati
sed appetitum laudis certat. Tanta quoque eis
est perversitas ut veritati cedere nequeant.
Haeretici ... recta doctrina evacuare
nituntur. In disputatione fidelium
contendunt. In disputatione cavenda
est promiscue fidei artificiosa fal-
tanea. Sed et collationes obscuritatibus reticeat
falsitas quae calliditas ... veritas
dicit. Ita enim verbis apertionibus pro-
dit. Ita enim veritas ... in nodatur, ut non
in disputatione innodatur.
simulet esse quod persuadet. Ideo
memoriae eget auxilio. Qui sunt
ingenio tardiores, frequentia tamen me-
ditationis acuitur, ac legendi assi-
duitate colligitur. Saepe pluralia
quitate colligit. Longitudinis causa incon-
lectio. Longitudinis causa memoriam
legentis oblitterat. Quod si bre-
viter sit sub mora quae libri supra-
nus sit sub mora quae libri supra-
reteretur. Tunc sine labore
legitur, et ea quae lecta sunt recole-
do a memoria minime excluditur.
Acceptabilior est sensibus lectio taci-
ta quam aperta. Amplius enim intellectus
instruitur, quando vox legentis quiescit et
sub silentio lingua movetur. Nam cla-
re legendo et corpus lassatur et
vocis acumen obtunditur.

De contemplatione et actione. Capitulum

c. xv Activa vita innocentia est
operum bonorum, contemplativa specu-
latio supernorum. Ista communis est
multorum, illa paucorum. Activa
vita mundanis rebus bene utitur,
contemplativa vero mundo renuntians
soli Deo vivere delectatur. Qui prius
in activa vita proficit, ad contemplationem
bene conscendit. Merito enim in ista sub-
levatur, qui in illa utilis invenitur.
Quisquis ad temporalem gloriam et carnale
desiderium adhuc aspirat, contemplationem
adhuc prohibetur. A contemplatione prohibetur ut
prius in actualis vitae operatione pur-
gatus ... per exercitium bo-
ni operis cuncta quae hauriendo pertinet
vitia, ut iam ... pura mentis
acie ad contemplandum Deum
... conscendat. Licet quisquis
statim ad contemplationem conscendere cupiat,
cogitet ut prius in activae
vitae operatione versetur. Horum utrasque activae
et contemplativae vitae de Iacob prime
qui sedit ad Rachel, id est ad visum principii
quae contemplationem significat, illa Lia
fecundior, quae laboriosa vita supponitur, quae activam
designat. Sed sepulti ab omni negotio
terreno quantum ista contemplativa vacationes
ab omni actuali occupatione auferuntur, ita
pro ab activa vita conscendentes in contem-
plationis quiete sepeliuntur. Ita ab acti-
one seculi recedentes, eos activa vita
sepeliendos suscipit. Ac per hoc
qui sepeliendos suscipit activa vita et vitae
vitae mundanae activa vita. Et vitae
activae contemplativa sepultura est. Sicut
sed a secreto contemplationis eruditi
ad publicum actionis transierunt,
ab actionis manifesto ad secretum
contemplationis intime redeunt, ut in
contemplationis laudent, ubi acceperunt unde
ad eius gloriam operarentur. Sicut aquila
fortis ad eius gloriam operantur. Sicut aquilae
nimis est oculorum obtutus in
radium solis defigere, ut deflectere
nisi ... solis obtutu. Ita sancti a
contemplatione ad actualem vitam inter-
dum reflectuntur, considerantes illa
summa sic esse utilia, ut tamen ista
humilia. Sicut paululum mente indige-
re necessaria sunt activae vitae quae

Gula

hicdum interius perpendunt interdum in
contemplatione aciem sepe premunt nulla re-
cuit quod divinitate contemplandi
lassatur. De ipso animalia et ezechiele
qui ibant et non revertebantur. pertinet
ad vitae activae perpendentiam. Contrario
ea animalia quod ibant et revertebantur
pertinent ad contemplativae vitae mensuram. in
deum quippe intendit. propria revertebatur
infirmitate reflectitur. Aliquibus vero
natura interius ad ea unde depe-
nata dicet. nunquam erigitur quod se in activa vita
nisi potest. de qua se quippe deflectatur
ad commodum. statim minor operi
potest fieri. Oculum dextrum statim
dalizate que deus euelli precipit
vita contemplativa est Duo oculi ipsa
vita activa et contemplativa vita in
fronte. cum in contemplatione vitae dis-
cretione. inhibetur ut euellat
dicit in errore. melius est ut euellat
contemplationis oculum. et fuerit regnum divini
te actualibus obtutum. ut potest vitalibus
illa per simplicem actionem ire ad vitam
illa per contemplationis errore mitti in
quam per contemplationis errore mitti in
jehennam. Sepe mens ab imis ad
summa erigitur. Sepe a summis ad
summa erigitur. sepe a summis ad
infima pondere carnis inclinata
reflectitur exultet per carnalibus dei
sua gratia visitat et ad contemplationis
fastigium elevat aliorum a contemplatione
labentes iusto iudicio deserit et lap-
sos in terrenis operibus debere
sos in terrenis opibus dimittit. De contemptu mundi

·c·16·
sola

Quia qui amatoribus mundi carnalia sunt
omnino velut adversa refugiunt. plu-
ra adversitatibus mundi gaudent qui pro-
speritatibus delectantur. Alieni sunt a deo
quibus hec solum ad omne commodum prosperitate
quibus hic solum ad omne commodum prosperantur.
Eius autem dei. cuncta huius mundi gratia
sunt autem deo ista adversa fecerunt. ad ce-
lestis desiderium ardentius excitentur magis
respice desiderium ardentius excitentur. Magis
apud deum refulgeret gratia qui fuit unum
deo contemptus fuit. Terrena natio est
ut que mundus odit. diligatur a deo.
Electos viros in hoc seculo peregrinos et ho-
spites esse oportet et replendi premiis
quod tabernaculum in monte cogitavit
quod sanctis in hoc seculo tabernaculum non est
quibus patria et domus in celo est.

Et cum in contemplatione cupiunt mundum
et motum mentis ad superna revocare
ut ibi se colligat unde defluxerat
et inde se subtrahat ubi dispersit.
Justi qui rebus et honoribus huius vite
et blandimentis renunciassent unde se
ab omni terrena possessione mortificavit
ut deo vivat. Ideo quod huius seculi bla-
dicias calcat. ut validior ad vitam
illam. De huius vite mortificatione conspi-
gat Cuncta opera temporalia qui hec vive-
tes arripuit et inseruit. Io propter eius
rebus qui nunquam arripuit. recte ista
dei huius contempsit quod in eis stabilitate
non aspicit cum post renunciationem
mundi ad superna priorum inhiat. ab
hac terrena intentione qui quibusdam
pennis sublevatus erigitur. Cum quo
lapsus est propter granitum conspicit. Et
ubi pervenit cum gaudio magno in-
tendit. Cum vero a contemplatione reflexus
curas huius seculi incurrit. se ad nego-
ciam sui reputat. propterea ingemiscit
quantumque fuerit tranquilla quam perdidit
et quantum confusa sit in quibus tendit. quam
quam ipsa sui laboris difficultate cognoscit
Quando cum in hac vita laboriosis
quam terrenis desideriis exurare as
quando hic seculo, quam hic seculi nichil
appetere. Cum hunc mundum dili-
gunt turbulentis eius curis et solli-
citudinibus conturbat. Cum autem odiunt
eum ut serviunt in eius quietis tran-
quillitate fruuntur. Sed nec pars requi-
em. qua ille expectat hic quodam-
modo inchoavit. De spiritus qui pia
secula contemnere properant. c. xviij

Sancti viri studiis seculo renun-
ciantes. ita huic mundo mo-
riuntur ut soli deo vivere delectan-
tur. Quorum animus ab huius seculi conversa-
tione se subtrahunt. tanto interna
mentis acie. presentie dei et angeli-
ce societatis frequentia contemplan-
tur. Alorum tam prima sunt opera mani-
festa. ut hii qui superna primum depre-
dant. non solum mores eorum
sed et consortia fugiant. Cum eum ·c·18·

corporaliter separari desideravit ab iniquis ut eorum non involvatur delictis / non nulli etiam non corporali distinctione spiritali tamen ab eis intencione recedunt. Omnis etiam se communes sunt conversacione districti se tamen corde et opere. Et licet sepe in medio carnalium vitam degens perseverat electo rum. tamen satis rarum est. ut cognoscunt se. rum. tamen satis rarum est. ut contingit periculo voluptatibus positus. a viciis maneat illibatus. quibus etiam si non cito implicetur alicui tamen attrahitur necesse est ad sentinam diver... et sine periculo propinquus est. Ista sunt ubi esse potest. quod periculo propinquius est. Vita monachi sine cupiditatibus offendiculo vita monachi. sine cupiditatis offendiculo impedimento dum et quiete et tranquillitate mundi abstrahitur. Et tempestatis a consorcio mundi abstrahitur. ut tempestatis eam obligat conscientie suo cruciat se- curitate. Bonum est ei corporaliter esse semotum a mundo. sed multo melius est voluntate. Verum quia non perfecte ille non perfectus est. qui tamen corpore non perfecte. Ille vero perfectus est. qui et corde et corpore districtus est. Omnia gerere ut cum Job contempnit tamen te et non tecum convivium solacium temporum. Sed ad eam hic vite appetitur. Propterea contemp- nere hanc vitam appetitur. Propterea contempnunt. ut eam ab eis quod vita desperatur unt. ut eam ab eis sua vita futura inveniatur. De preceptis abdicacionibus monachorum. capitulum [...]

18. Alia sunt precepta que dantur fidelibus communiter in seculari vita degentibus, alia sunt precepta renunciantibus illis ceteris / Alia sunt precepta que dantur ut sua omnia bene operantur et serviant ut sua omnia relinquant illis precepta generalia preter sua omnia derelinquat / Illis precepta generalia preter ea generalia parcia omnia relinquunt / Isti precepta generalia liberis astringuntur. Isti vero ad perfectionem summa vivendo sustentantur ad perfectionem. non sufficit nisi abnegatis omnibus suis etiam se ipsum quisque abneget. Quod est quid est seipsum abnegare. nisi voluntatibus propriis renunciare. et qui superbus erat sit humilis. et qui iracundus esse mansuetus studeat. Omni nativitas esse mansuetus studeat. omnia renunciet omnibus que possi- debat si ita quisque renunciet moribus det. ut suis non renunciet moribus non potest esse discipulus. Qui enim suis rebus non potest esse discipulus. Qui vero renunciat sua abnegat / qui vero renunciat pravis moribus semetipsum ab- negat. Unde et dominus. Qui vult post me venire abneget semetipsum. capitulum 19

19 De corpore monachorum

Qui non ingrediar in alterem professionem monachi sectatur / quanto sepius amoris prolongato dissoluta appetitur. tanto prolixius ad mundi amorem devinco reducitur. Nam professio non constat pro quis vite sex tit desperacio in quibus etiam si non dum se alliget. Monachus opere iam tamen alligatur cogitacionis amore / Illo- rum quippe est adeo aug... Cum hec adhuc vita dulcis est. In eam quam desperatis appetat. quid de infi- mis fugiat nescit / Ita pro septi- mo est. Omnia apponit sciens apponit dolorem / quanto quisque potuerit prie su- perna quam appetat. tanto arcius de infimis quibus inhesit dolere debet / propterea quod eum et Jacobus apostolus dicit afflicti estote et plorate ululate et lugete risus vester in luctum convertatur et gaudium in merorem. Sicut enim dominus ait Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Et rursum Ve vobis qui ridetis quia flebitis. Omnis ad hoc conversacionem / plebi de... appetit. ut alios quisque perfecte sanctitatis appetit. ut alios quisque per se deperderet. iste non districtus est sed pravi- tatis sectator consistit quia non pro deo sed proprii amoris portare studet crucem sed proprii labore. De humilitate monachi capitulum 20

Summa virtus monachi humilitas. c. 20

Summum vicium eius superbia est. Summum vicium eius superbie. Tunc enim se quisque monachum indicat tunc autem se quisque monachum indicet cum se minimum censuerit etiam cum que se minimum gesserit. Omni maiora virtutum opera gesserit. Omni mundum deseruit et tamen virtutes prope propter pure cordis humilitatem scivit propter pure cordis humilitatem sed qui de excelso sui ruerunt. quia qui de excelso seu virtutum gradu ceciderunt deterius per vicium elacionis deciderunt quam per vicia plebis potuerunt. Omnis qui per vicia plebis potuerunt. Omnis dei servus despicit monachis non debet se tollere. dum posse videat commissione libus sibi placere alios sibi fieri nonnumquam cum omnibus se alterius non monachum ponere sanctitatis. Per copiam servi dei humiles esse debent. et tristes sicut per humi- litatem non superbiat et per utilem merorem coram lasciviam non dissolvat. Dei servus dum opus bonum aliquod agit / ad bonum remuneracionis utrumque ei proficiat quod facit. Multum est. Hec sentencia districcione celestis iudicis reus reperietur et in huius

et in hiis que dei sunt neglegentior, cum publice
aliquis occupatus esse invenitur. Sicque
ipse tristis mestusque efficitur atque
indesinenter turbatur. Remissius (?)
procul dubio scriptum est: Maledictus
qui facit opus dei negligenter. Nam varia-
ter te depinam per te temporem (?)
ea que bona sunt agimus. Dei servi-
tute intermissione. lectione oratione opera-
tione. ne forte mentem ocio dedita-
m carnis fornicatio surripiat. Cedit
enim labori voluptas. quam autem
vacantem cito preoccupat. Testante
Salomone: ocium multis forni-
cationibus involutum et per fornica-
cionis vicia usque in ydolatriam
lapsum est. De monachis qui in negocio secu-
li patiuntur. c. xxi.

c. 21 Hii qui pro dei amore seculo renun-
ciant et iam superveniendo fami-
liarium implicantur. Quanto se-
cularium studiis occupantur. tanto divine
rei ipsos subtrahunt caritati. Qui enim se
et terrenis curis parere et in di-
vinis se operari student utramque
[compleri] re[m] complere non valent. Nam duas in-
[prime] ras inesse pectori habeas non pos-
se. et duobus servire dominis. Unum des-
se. facile placere etiam sermo manifestat
dicens. Nemo potest duobus dominis servire. Nisi
prius a pertinacibus cordis appellatur
importuna secularium multitudo curarum
neque anima que in his vacat mortua ne
non ... Ita deum semper immun-
quam respicit. Ita deum semper ...
... seculi cogitaciones respicit. Ad eo
mentes seculi cogitacio surripit. Ad eo
... sui se ... vitalem colligit ...
... corpore quod deo vacare
cupiunt ... et mundo renunciant. et ca-
lentes. et mundo renunciant. ... sed deum principaliter
nostras ... appetunt. sed deum principaliter
utilitates preveniunt. a dei amore se
separant. Et ... per verba ...
... principium. ut deum illis grauiter
... carnis student. ipse a ...
... proposito non declinet. Igitur eum
in proposito non declinet ... amore ... non solum
monachorum amore ... sed etiam secularibus ...
terrenis curis sed etiam secularibus ...
gestis involuti sunt. et per priorum temporalium
salute suas animas perdiderunt sunt

deum ordinata dispensatio est. deum negat pa-
rentibus quod prestatur contrario. ut non
venias non pietatis prohibens officium.
Sed negari carnalibus affectibus parentibus
tibi eum non carnaliter prestatur. quod
extraneos pie impedit. Sed nobis
unum non odienda est anima. Sed ergo car-
nales huiusmodi odio debemus affectus. Ita
ut putes a nobis odio habendi sunt
sed corporis impedimenta. quia nos a biti (?)
pie recto precedunt. Dum tamen deus ita
precepit a nobis putes odire. per et
animas nostras significat sicut ... vero proposito
ab renunciatum. vaccas designasse
allophilorum archa dei gestantes. Na-
m ille pergunt affectibus a vitulis tunc
mugiunt. digressi sunt ita et nunc plus (?)
mundo abrenunciantes non declinabo
proposito ... De hiis qui amore
mundi prepediuntur. c. xxii.

Multi cupiunt convolare ad graciam 6 / 22
dei. sed timent carere oblectamentis
mundi. Provocat eos quidem amor
Christi. sed revocat eos cupiditas seculi.
Dum prudenter obliviscuntur voti. quia
capiuntur illecebris variis. O quemque
mens procellis huius mundi. nunc voluntas
lignum confugere crucis. ut a mari i-
lignum confugere crucis. ut a mari i-
a tempestate huius seculi liberetur. Nam nullus
te a latu mortis huius salvabit.
Nisi tristis cruerit. Qui seculo renunciare
disponit. tunc ... ... voto ... perditiono (?)
deposuit. ... mutavit. Dicit eum in deprehensione
eum indicii arguendi est. quia quod profes-
sione sponderat. implere opere contemp-
serit. carnalibus conversatione a vo-
luptatibus mundi huius. conati ad deum
redire. retinentibus eum cupiditatibus
seculi et quasi dormitans conatur surgere
et torpore sopitur. Desinit. Ille eum
ad bonum novit redire et voluptatem
carnalibus non sinit. Ille melius eligit
vigilare. Sed sopor torpore tenetur a bo-
no in deterius lapsus sunt carbo-
nes frigidos fieri nigriores quando (?)
pore mittitur ab igne caritatis. Et peccatis se dis-
et per mundi appetitum linire super illi.

niacos puati. nig dnc petros si
paul. Unde ab intencione bone
opacois metu ostiguuit in opie
ut pmittut. infirma mete dsp
sata psice. et eu indigisce i mundo
metuut. a glia supna semetipsos
abscindut. aliis copiosis argumentis
insidiat eis dyabls. i cogredo plu
ma q pauci et modici deuoce
vint ec cotenti. opponens i cor ne
tos futuras filios egestates. ppara
tos futuras filios egestatis. pp
det ipe plura q sibi egenus q
sufficiat. Quibus ni hiis blandimentis
intencionis bone deuotos psiluitat
atqz i terrena lucra decepta mente
reducat. ayliis argutis dyabls impedi
atur eis. q reuultat secto ut eius
se itiq amori subsistat. Granius
aut i corpus suis alios ferit. quos
post inutacionem ad mudi amorem
per [illegible] et maiore [illegible]
[illegible] et supbiam subicit dyabls
alios p mollediam subuertit dyabls
[illegible] ut que p spirit amore retti
ne no potuit. ab sunlit s culmine
ne no potuit. et pp sic tuore sibi sub
subiciat et pp [illegible] tuore sibi sub
dicitur fat dei sing [illegible] fallentes
dyabls impedias primo dz et magis
i bonis opibus cordis dz adhibe cau
tela. ne p vanam gloriam perdat pe
metipsum. cuetam [illegible] q re
perdat agendo obtineat Capitulum [illegible] c
23 Genus i dictis
aliqui i factis sperent e tameu
sed esse iactantia. fienda tu e vni
na. sibi. querit magis qui deo
placere et laude ab hoibus copare
vanitates et errore plenus e aug. Firma
appetere et ad capienda terrena lau
dem studium dare. Circumspice tamen
[illegible] sibi arrogans [illegible]
[illegible] no declinet
te sit [illegible] solum no declinet
ad dexteram q no [illegible] deo [illegible]
na q agit. lex ad sinistram contra
se. q de diuina indulgencia pretendi
indulgenciam no [illegible] q sepsa
aut [illegible] via ambulate i ea nequ
ad dexteram neqz ad sinistram declinate. [illegible] e qz na oppetat in
laudibus delectari. Si e [illegible]
no i se [illegible] laudetur [illegible] spiritu et
in duo laudabit aia mea. Vere
vana gloria [illegible] aliud ge
nus elacionis incidit dz i se
quis [illegible] [illegible] totu perit
absconditi laude. Circumspice totu
ergo [illegible] et fructu boni opibus
ipse que ipi sibi auferunt [illegible]
mane iactancie. qz sua appetat sedite
q vane glie fauore diligit. et per
didisse bonum opus doleat. qd plura
na ostacione fecerit. Amator vane
glie unde possit laudari agre no
quiescit. et subinde illi vanitatis
vincit. prauus appetitus auget bom
operis inchoata no dz pala ato
ad hoium cognicionem venire ne dubium
inchoata humanis oculis reputatum
virtute [illegible] in amesitat apto sit
du eam [illegible] ne messes flore
tos cito pereat germina qz copiunti
na fuit. Virtutes suas p ostacionem appe
titu. Duo i mundo [illegible]
[illegible] qz d miciat suas al
dis. p iactancia pdidit. et [illegible] poi
deis. p [illegible] audiuit. ut pp sta
turas p [illegible] [illegible] suas du p vale
ret dei sine virtutes suas du p vale
studio glie pdidit. [illegible] denuo
post opm duos fecit sed ille p ostacionem
[illegible] suas duos fecit opera
caldeos verum [illegible] et nota sit opa ua
i illa diptects. ut et occulta p nuta
ad augenda gloriam dei. et publicare bo
da laude humana sic at dz publicatio bo
qd agit. q tam [illegible] humilite studiaty e
ut ulla iam elacione cogitet [illegible] ita ib
qui se intelligit ad hunc amore laudis
pulsari. sed sua bona in occulto agat.
ne forte qd egerit perdat. Iuxta dd vi
sti dd cupiet studiis sua mutabilite tiore
corrige aliqu tiore tangit elacionis
que cordis actionis inspice dz ab huius per
reptionis malo. humilis copunctione purga
tur. Vi sti no nuqz de se [illegible] audie
tos inspuunt. et [illegible] hiis altaris corda
ordine custodiunt. ne d alios a terrena in
tencione erigunt ipi i terren laudis appetitu

diuerguntur. Quidam enim per inmania uir-
tutum iactancia relabuntur ad uicia, et
quidam dum uiciorum impulsu frequenter
pulsantur, de ipsa infirmitate ualidius per
humilitatem conualescunt. Plerumque utile est
arrogantibus deseri a deo, quo se infir-
mitatis conscii ad humilitatem redeant. et
humiles post casum constat. Nonnulli fla-
giciosos opinione arrogancie se perfectos esse existi-
mant dum non sunt, qui ab ortis temp-
tacionibus innotescunt. Quanto quisque sibi ui-
Uiciorum tatus / tanto se longius ab eo arbitretur,
hic cum humilis est que deum dono intuetur,
ceteros in iactancia oculos quibus deus
uideri poterat claudit. Cum solis ra-
dius dum conspicitur acies oculi ebetatur,
et quanto inmoderacius altiora se scrutatur,
ab intencione ueri luminis obtunditur.
Cum aquila ex alto ad escas collabitur,
se quod ab alto bone conuersacionis per car-
nale appetitum dimergitur. C. ~~xxxviii~~

De ypocritis

Ypocrita uerba
professorum legis, uita non legis. et quos ser-
mone doctrine genuerint, non fouent
exemplis sed destruunt. Quia quos uerbo edi-
ficant uita et moribus destruunt. ypocri-
te simulatores dicuntur, qui iusti esse no-
lunt sed tantum uideri cupiunt. hii mala a-
gunt et bona profitentur. Per ostentacionem com-
pe apparentur, per actionem uero mali com-
sunt. Omnia uicia sunt a simplicibus
perpetrari. Simulacio uero et ypocrisis
non committitur nisi a male astutis
uolentibus et callidis ualentibus uicia sua operire
uirtutum celare et non uanitate obi-
te. Cui non solum se tamen super modum
suum esse non appetunt. Sed eciam hoc
ipsum uideri refugiunt quod esse meme-
runt. Ypocrite autem maliciam suam occul-
tantes ante oculos hominum quandam
innocencie speciem se ingerunt ut uene-
rentur. Quos bene diuina uoce dicitur: Ve
uobis ypocrite qui similes estis sepul-
chris dealbatis, que foris quidem apparent
hominibus speciosa, intus uero plena sunt
ossibus mortuorum et spurcicia. Ita et
uos foris quidem apparetis hominibus iusti,
intus uero pleni estis auaricia et
iniquitate. Duplici dampnacione ypocrite
tenentur

siue per occultatam siue per apertam simu-
lacionem. Ab illo enim contemplatur qui
inuisibilis est, conspectu quo cernitur quod nos-
tro sensu latent ypocrite, quorum iam
prodest eis non patet. Sed in tantum quorum uita
corporis finiatur. Quia simulate uixerunt
deteguntur. Omne enim quod per conceptum permanet
non simulata sunt. diuturna et non
sunt / Non enim diu perseuerat simulacio quia
ad ipsa aliquando tempore sapiunt dum putant
celata in occultis agere uel insistere.
hii meliores sunt ypocritis qui cogunt mali
sunt aperto et in occulto boni; ypocrite
uero occulte mali sunt et bonos se pa-
lam ostendunt. Ypocrita iustus arguere
prohibetur, ne deterior castigatus constat.
Unde Salomon: Noli arguere derisorem
ne oderit te. De inuidia C. xxxv[?]

Liuor alicui boni sine primum c. 27
auctorem ita uero bonus proficere
uidet inuidus totabiliter hominis
prauis uinctos. Sed de bonorum semper
si bonis simulatur. ita de corporis recte
factis boni quorum perseuerancia confundit.
Inuidus est membrum diaboli obtinens.
Inuidia mortis introiuit in orbem
terrarum. Sed et similibus membrum est diaboli
de quo scriptum est: Omne sublime uidet
et ipse est rex super omnes filios superbie.
nulla est uirtus quam non liceat grauiter in-
uidie malum. Sola miseria caret
inuidia. Omnis enim inuidetur c. vi
miser. Cui uero liuor obest, sed
sola misericordia adhibetur. Occulti et
bonos imitari nolunt. et de bono-
rum profectibus inuidie liuore contabe-
scunt. et sic fit ut nec illi corrigat
locum a malo suo set per inuidiam deterio-
res fiunt. et bonos a recto studio conuer-
tunt in ipsis est. Si potuerint deprauare
conuentum, malos bonum profitere
uideant, non scandalizantur. Si quae fuerint
per hec latum maiore coguntur. Hoc
inuidus alienis prosunt uirtutibus. quod
inuidus Job satham prestitit. Ita dum eum
latur persequitur, conmouet aduersa-
tionem cum diabolo credidit posse pertem-
ptare. Cuius aucta sunt merita. Atque
inde claruerunt per Babiloniam docti
uicta paucis. Ita regnum inuidie co-
rum male fame per quam bonorum uita
maculent sed quod tribuat hostium dominice

ut domum loth nocturni intrarent
illi vero cecitate erroris percussi vide-
bant hostium non inveniebant. Non
aliter invidi in videndo veluti pre-
tereas virtutes dissimulat vitia vero
inquirit per que corde concepta viciat

De simulacione c. xxvj

Fraudulentie genus in modum pharetre subtiliter insidiarum sagittas
celat ut fraus faciat securitatem
decipiat quia callide eum contra que o-
culte molitur insidias. Cavendus est
inimicus qui manifestus est. sed magis ille
qui videri non potest. facilius enim vincimus
eum quem videmus. quem autem non videmus dif-
ficile a nobis compellitur. Raro vero cer-
te ledit eum non ledat
ab omnibus. si enim non ledat
magis eum insidiis ... Quorum aliorum
in pectore latent proprie venena crude-
litatis malle verborum et tamen diu deceptor
bonitatis simulat quousque fallendo decipi-
at

De odio c. xxvij

Non levis est vicia odio perire suum
da. effectibus autem deplorandum est
quod odio in fratre cor habere est. et
tot malos peniteant dolum eius fraternitate
a regno eum dei separant se, quam se-
met ipsos a caritate separant. Ecclesia
tenet etiam. parane ab hostibus hereticis
peccatis. Sic eos venientes ad se
benigna caritate amplectitur. Ita et singuli
inimicos persequi con-
vertentes materna imitacione am-
plecti fratres debemus. Cito enim ignoscendum cum-
que eum venia postulat. Non enim posse
peccata dimitti ei qui in se peccanti debita
non dimittit. Forma enim indulgencie
deus quo mente cordi nostre imposuit
dum ita nos orare precepit Dimitte nobis
debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris
iustum est enim dei iudicium. tantum
peccatori a se indulgeri credidit. quantum
alter utrique vnusquisque offenso ipse indul-
get. Quando de peius considerantis mitis
pigre in se delinquentibus veniam prestat
nichil proficit illebatum esse a culpa
quia non est paratus ad veniam. Sicut peccatum
ita magna peccat culpa. qui tardius re-
concilium fratrua delicta. Cum frequenter

tardius sibi reconciliat. Deum sibi
tardius placat. frustra eum sibi pro-
pitiari deum querit. qui cito placari
sibi proximum negligit.

De dilacione c. proximi

Non sit erga dilatores proximi c. 28
conservanda. Nimirum ne quis ma-
lum inferat proximo alterius ut bonum
non impediatur alius ut bonum impedat
proximum ut caveat ledere. Verum ut
dicunt per totum amicicia est duorum so-
cietas, sed quippe a duobus incipit
vera numquam certum inter duos est dilatio
non potest. antiquis dixerunt de societate
duorum vna anima esse in duobus
corporibus. et vnius amoris vero cari-
tatis ipsorum legimus Erat illis cor vnum
et anima vna non compacta corpora vnam
sed caritatem. sed quo vinculo et igne
caritatis coniuncti vnum obligabit pre-
caritatis dispositione suspiciebat amicicia et
prosperitas. Nobis dulciores sunt adver-
sa. Vnione temperat leniores nos
sed quod dum in tribulacione amici cor-
pus adiungit. non frangit aut nec ca-
lamitas pati. Tantum vere amicus amat. si
non propter se sed pro deo amatur. Cum vero propter se
non propter se sed pro deo amat. Cum vero propter se
amicum diligit impie eum ample-
ctitur. Cum in terra dimittit, est qui
carnaliter hominem moriturum plus di-
ligit quam oportet. Enim eum intemperanter
amicum amat propter se magis quam pro deo
illum amat. Cum eum bonum est qui
pro deo fratrem diligit. tanto perniciosius
proximum amplecti plerumque
quia ipsum sepius quem a se odit. ut pote
diligit talis hos qui a se odit. ut potius
in infatibus fiamus eum quadam cor-
ruptione. et sic in nobis odium quo gignit
gravior est nobis quam lapides et
certa quia licet diligamus, ut sic volumus
hoc esse eum si possumus.

De simulata amicicia 29
Isto per adversa fraudulenter
est amicus vera in prosperitate
incerta est amicicia. Non scitur
verum propria an felicitas diligatur
Sepe per simulacionem amicicia colitur
ut qui non potuit aperte decipere
decipiat fraudulenter. Tunc quippe

magis sit pietati inimicus diuinegz qui despiciat amicum aliqua aduersitate
pressum, quam ire et plus occasionem tol
lit et erga consortem suum propter crudelitatem
pressit veluti fecit c inter lazarum vel
ricorum diuitemqz supplicium patiturum in
et apud corporabat si vtique ve diligat
deus et proprius amicus dum aduersa penditur
deus et proprios amicus fraudulentos detegit. scanii qz de
amicus fraudulentis detegit sanctis qz de
amicus spiritu que se diligere simulauit amicicia
spernit que se diligere simulauit amicicia
vna ulla in concludit ullo tenebroso
tur subitoque cum scintillis tempus illa simu
latur fuit quod usque ad finem constituta
est. Hanc nullos a caritate aduersitas tempo
ris. Ita nullos a caritate aduersitas tempo
ri cotenuo qz actionum amicitie. Sepe et
a cotenco qz actionum amicitie sepe et
p honore quorundam mutantur et mores.
Et quos antea conglutinatos caritate sene-
ctus quos antea conglutinatos caritate habue-
runt. postquam ad culmen honoris peruenerunt
antiquos fratres despiciunt. ¶ de amicitia
ciuos fratres despiciunt. ¶ de amicitia
c 30 Inter veros amicos amicitia con
beniuolentia oritur. quam inter fictos beue
beniuolencia oritur quam inter fictos simulacra
scissa adiungitur. non sunt fideles in amicitia
quos munus non gratia copulat. amicitia
quae munus non gratia copulat. Amicitia
deserit nisi suum acceperint. Dilectio eum
quae munere conglutinatur eodem munere dissoluitur.
soluitur. Illa vera est amicitia quae nichil
querit de rebus amici nisi solam beniuolentiam
ut scilicet amet amantem. plerumque amicitia
sequitur gratis amet amantem. plerumque amicitia
pecunie vel indigentia nascitur. ut per
tenuitatem vel indigentia nascitur ut per
Per quam quod desiderat consequatur. Illa autem
per gratiam quod desiderat consequatur. Illa autem
vocatur quam cum egendo odium appetit
nata illa de inopia breuis est et fugitiua
ista pura atque perpetua ¶ c xxxi
ista pura atque perpetua. de discordia malorum.
c 31 Amicitia in rebus tantum bonis fun
data est. nam que ea in malo vtitur
non plus amici sed inimici consistunt
non plus amici sed inimici consistunt
heretici optandum est vt parte bonum he-
reticorum optandum est ut male
aut inuicem sint discordes. Immo tamen
in inuicem sint discordes bonis esse contraria pau
quippe malorum bonis esse contraria. pau
lus apostolus approbat. quod malos contra
lus apostolus approbat quod malos contra
se diuidit. quos in nece sua con-
concordasse se diuidit quos in nece sua concordasse
dem esse consperserunt. unde et in lege ruit
rem. nubium in malorum hominum concordia
diuidetur. ut electorum via tendentium
beatitudinem non impediatur. impeditur
cum inter bonorum finem. vnitas
non diuidetur inimicorum. ¶ c xxxii
¶ de correptione fraterna.
c 32 Dum de vicia aliorum corripere que
adhuc viciorum contagionibus sunt
implicitum est eum arguere quoquam sed in
alio. Qui adhuc reprehenditur in semetipso
Qui vacat velut sine corriperi
at se nunc infirmitatis tale se prestare
vtilitate studeat ut eum que corripere
cupit simul corde admoneat. et hoc
faciat ex compassione quam communitatis publi-
ce forte et ipse subiciatur temptationi.
Quod spiritualis vir alterius poterit emendare
oportet. ita pro ceteris delinquentibus
descendo insultet. et quantum in ipsis
est eos insanabiles putat. in declinat
cor ad consanandum. multarum sed supplicitos
detestatur atque blasphemiat. Nonnumquam
accidit ut inter amicos aliqua reddat
genitorum enutrita discordia. maiorem
caritatem parturiat. ut puta cum cor
reptum est quod displicet in amico vndere
sequitur eam. quia non sunt quadam e
libet grande. Nimia non sunt quadam e-
libet quidem sunt. non fine quadam e-
simulatione admonitis suscepit. sed
correctus postmodum gratias agit. At
contra multi ex propria lepide vitium correctionis
respiciunt. et ab amore dilectorum suorum pro-
rescindunt. et ab amore dilectorum suorum se
spernunt. Plerique correptionem
officium caritatis existimant. Plerique non
sit vitium quod ex caritate corripiunt ad mi-
li vitium quod ex caritate corripiunt ad iniu-
riam contumeliamque trahunt. Unde et eueniat
ut quod ex deuotioris efficacius perquo eius
dari obediant potuerunt. Salubriter
accipiunt iusti correptiones de suis excessibus
arguunt. Superflua autem ac humilitas corripi
quod se egisse accusat. Qui non admiserit
quod se egisse accusat. qui non admisit
ami vero sincere rogati a bono sancta seu pa-
ciat pro dubio nequaquam peccat
niciat procul dubio nequaquam peccat
Est quidam spiritualis pastorum quod dum peccantes
facinoribus arguuntur. verba instorum pro cor-
facinoribus arguunt. verba instorum procor-
pia declamando abiciunt. sinatores dimi
no iudicio. quod puniendi sunt durius.
no iudicio quod puniendi sunt durius.
do temporali correptione se iudicari ab hoi
bus reuinquis molesta est vitas et ama
ra disciplina iustitie. ut delectetur audire
nisi placentia. Prauus imbecillitatis pruri-
nisi placentia prauus imbecillitas primi
nent fecundi. et steriles viri. coci ad
parere fecundi. et steriles vi. coci ad
contuenda luce. et oculati ad tenebra
ad apprenendum errore. Landa reprobos
rem. lubrica sunt ad male consentiendum et
lubrica sunt ad male consentiendum. probat
vanitas ad bonum consentiendum durissima probat
vatibus. Et in isti emendatione corriguntur
Caton. Et iusti emendatione corrigunt
et stulti obstinatorum amantur. Dicitis
ecce iustum et festinabit accipere de
tore iustum et festinabit accipere de
stulto dicit. Qui erudit derisorem ipse
sibi facit iniuriam. Nolli si tale.

vel correcti sua emulacione detrahunt proprium de ...

putant honores quos divi ipsi a malo
corrigi negligunt correptores vita
sua emulacione detrahunt et sui sceleris
solacium reputant si ut plus corre-
ptores ad infamiam honoris obi-
ciant quod est illud oppositione bona
in malum convertunt impiis et electis
imponunt maculam / Sic ait et illi
qui cum peccata renuunt vitam corrigere
et honore non desinunt detrahere
et bonorum non desinunt ... plerumque mali sunt plus in malum
defendunt et proximo suo honores
... honorem suscipiunt
... ne inde displicet
... ut
... delicta ut
... de alio
... putant eius ...
defendunt ~~...~~

Nonnulli etiam et qui eximiis virtutum
donis pollent ... mortificatorum ... carnis
debet / et dispensatione ... ordinem
divinis ... voluntate dei preveniunt
... huius guber-
nacionis ... suscipere ...
... et
... vitae et
... salutem ... et
... regi
... alios volunt ... renuunt ... copulatis
... arbitrantes ... vitam eligere quam
lucris ... in ... accedere
... argumento ... fallentes
... agunt ... nequaquam proficiunt
... bonorum ... ut ... a pastorali
officio ... nequaquam proficiunt
... vobis atque exemplis instrui
... et ... occupa-
tiones ... curas appetunt
... sola ... ordine ... suppositas ge-
... ab ... meliorem
... subditorum
... fugiant ...
... portant quas ... ... timentes
... ... festinant
occulta dei dispensacionem suscipiunt
... fugiunt ... vitam ...
... et ibi ... quod
... voluntas dei ... subditos
... ordinationibus ...
... corde ... fugiendo ...
... dispensando ~~...~~
~~...~~

Non sunt ... promovendi ad regimen
... quod adhuc vitiis ...

Hic ... David ... edificavit
... templum ... sanguinum bel-
lorum frequentia esset sua figura ...
... admonet ... adhuc corrupt-
... ne templum edificent
... honores
... etiam ... perfectos tra-
... quod ... subditos tra-
... suscipere ... ... sublimi-
... vite meliores ... cum
... ad hoc ... ut subditorum cul-
... corrigant ... vitiis ... communi-
... corrigat ... locum eius
... suscipere ... quod ... locum eius
non eius dignum ... non perpendat ...
... dignus ... non ... ut illa vitiorum
... sacerdotii nomine ut illa vitiorum
... vota maculari ...
... indignus suscipit quod
... sacerdotii co-
... ... ad ... dignitas
... et ... discernat ... pro-
... honori ... ... discre-
... accedat ... dignus ... tor ... cre-
... ... genuat ... quod ...
... quippe ... ... appetat ...
... ad sacerdotale culmen appetat ... vacat
~~... tanto magis ...~~
~~... cadet maior ... virtutis~~
plus quam ... honorem ... de-
... ysidorus ... honorem ... de-
plorat ... sed ... ministerium ... ...
... nodis ... ... suscip-
... regimine ... ordinis ... tri-
... regimine ... timeo ... ne deterior-
... relinquere cum
... suscipiendi ... relinquere cum
plus formido ... ... metuo
... et ... quod ... perpendo
... tanto ... quod ...
... cuiusque ... tanto maiore ...
quanto ... cadet ... virtutis ...
... ... crescit
... ... delictorum ...
... culmine ... ... delictorum ...
ad ... ...
sacerdotes ... magis ... virtutibus ...
... ... ut ...
... ... dignitates ...
... ... sublimita-
et honore ... suscipiunt cum sublimita-
te ... pastoralem regimine-
tis culmen ... non pastorali regimine-
... honoris ambitores ...
... ... appetunt digni-
tate ... ... dignitatis ...
... dignitatis ... non
... mali sacerdotes deo ignorante non
... a deo ignorantur ...
... ... et ... ...
principes ... dei ... ...
~~...~~ 37

Sicut nulli et peccatores ministerium pa-
storale assequi placebunt ita
indocti et imperiti a tali officio re-
trahantur ... illi cum exemplis ... vita

bonorum corrupit. per isti ignavi prelati iniquos
corrigere nesciunt. quomodo enim docere poterit
quod ipsi non didicerunt. designat locum
dominandi suscipere qui nescit docere. Igno-
rantia quippe populi vite non cognovit
[illegible] cecus cecum si ductatum prebet
ambo in foveam cadunt. Sacerdotes
indoctos dominus per Ysayam prophetam im-
probat dicens ipsi inquid sacerdotes ig-
noraverunt intelligentiam. Et iterum speculato-
res eius ceci omnes omnes id est imperiti. Ca-
nes nescierunt [illegible] canes muti non
valentes latrare id est plebes corruptos
non valentes resistendo malis per verbum
doctrine defendere. De doctrina et exem-
plis prepositorum. c. xxxvi

c.36 Sanctorum doctrina quam vita clarere
debet. quia doctor doctrina sine
vita arrogantem reddit, vita sine
doctrina inutilem facit. Sacerdotis predi-
catio operibus confirmanda est. Itaque doc-
tor verbo instruat exemplo. Vera est enim illa
doctrina quam bene vivendi sequitur forma
nam nichil turpius est quam si bonum quod
quisque predicat explere opere negligit. Tunc enim
quisque predicatio utiliter profertur quando efficaciter
adimpletur. Summus namque doctor et bone
actionis et bone predicationis habere debet studium
nam alterum sine altero non fit perfectum
sed contendat iuste bene agere ut sequen-
ter possit bene docere. Omnibus utiles do-
ctores plebium sublimitas. Ita se constare de-
bet doctor plebium in specie doctrine ut quanto claret
atque in specie doctrine ut quanto claret
verbo tanto clarescat et merito. Na-
verbo tanto clarescat et merito. Nam
quod apostolus precipit Timotheo cum ei in-
quit apostolus precipit Timotheo cum ei in-
perio doctrine non hortatur ad timorem superbie
sed ad bone actionis et vite auctoritate
vel ne libertate perdet predicandi si bene
docet et male vivet. Sed et dominus qui
docet et male vivit de mandatis istis minimis
solverit unum de mandatis istis minimis
et sic docuerit minimus vocabitur in regno celorum.
Quia auctoritate magisterii caret qui
quod docet non facit. Sed in numismate
metallum et figura et pondus inquiritur.
Ita in omni doctore ecclesiastico quid sequatur
Ita in omni doctore ecclesiastico quid sequatur. Quid
doceat et quo vivat. Per qualitatem ergo me-
tallum doctrina. Per figuram similitudo pa-
trum. Per pondus humilitas designatur. Quod vero
ab his tribus discrepaverit non metallum sed
terra erit

De his qui bene docent et male vivunt. c. 37
Instructio doctoris vicio carens doctri-
na utraque vigebit, et qui non vi-
vit sicut docet, ipsam quam docet
veritatem contemptibilem facit. Utrumque
perversus est lingua magisterii doce-
re bene et vivere tamen male. Est
eo quasi conversus arcum sagittam emit-
tit. Dum sua prava vita ipse
linguae ictu confudat alios consolatione
cum divina predicat et operibus pro-
dicta dignitate vivere nunquam desiderat.
Habentes verbum dei in ore et in
vita habentes, ista bona docentes
opere non habentes, imitantur ba-
nichil aut operantes imitantur ba-
laam ariolum qui correneus operte
apertos oculos habuit ad contuenda
Qui bene docet et ma-
le vivit, tanquam es aut cimbalum so-
num faciens aliis. ipse tamen sibi inani-
net insensibilis. Qui bene docet inspe-
et male vivit et docet bene vivere
et male vivit se-
vero male vivit se
vitiis perficit. Sacerdos digniter
ipsum occidit. Si sacerdos digniter
vivit ut sacerdotem decet. mire
rum eius et ipsi et aliis utile consi-
digne ut vivat aliis quidem utilis
est loquendo sed ante nil facit male
vivendo. Et per hoc quasi in illo mortuum
est proximum eius quod non vivit in eo. Ita sa-
cerdotium ministerium quod est vite alienum
est. Qui bene docet et male vivit
videtur ut cereus qui aliis esse bo-
na lucem prestans se ipsum in malis
consumit atque extinguit. Qui
bene docet et male vivit bonum
malo videtur coniungere lucem tene-
bris commiscere aliis conferre vita
tatem mendacio commutare.

De exemplis sacerdotum et prepositorum. c. 38
Sepe per quos iustitia docetur
per ipsos peccati morbus irre-
pit et mores ad plebem per tur-
pit et mores ad plebem pertran-
sit. Si quidem ut male docent ut
plerique sacerdotes faciunt prava plerique sa-
cerdotes et clerici male vivendo fon-
tem cetos in malum convertunt. Qui
in bonis exemplum esse debuerunt
hij eum quamquam exemplo male
conversationis sunt perdunt. De illis
sine dubio ratione reddituri sunt.
Exemplo carnalium propositorum exemplo
plerumque vita deterior fit subdi-
torum et plebis merito tales fiunt

sacerdotes q exemplo dictiom ipsius de
struat et no edificant et merito eius
plebis no incipit esse depravata. quis
petimus cornat qui secutus caput la
guescit. cetera corporis membra insistunt
unde scriptum e omne caput languidum et
omne cor merens a planta pedis usque
ad verticem no e in eo sanitas. caput
enim languidum doctor e agens peccatum
cuius malum ad corpus venit. dum eo ut
cuius malum ad corpus venit. dum eo ut
patitur tale prave docere. pestifer
[?]
tionis languor ad subditos transit. destructores
sunt qui suis exemplis sive doctrinis
vita morti qui sunt bono per ...
hys qui seculares alios praedicantes diripiunt
hy cum ea que contra nos sunt. sed ty ca
que intra sunt auferunt. corruptores vero
nocent. ipse vestros decipiunt. quia
vero divitie hominum mortis copiunt ad
tu eius dictat. dampna morum ad usque
nis rerum temporalium. dum ista potest sunt mo
res vero in nobis. De prepositis secularibus
Capitulum ...

139 Providentia
plerumque divina corporibus ordinatur
sponte mundana et optiora pro
tractatos. ut dum temporalibus rebus
rectores impediuntur. spirituales tutiores
vitam contemplationis obtineant. et dum
vitam contemplationis obtineant. et dum
e quiete vivere volentibus pertinacium
episcopalium providet. saepe deus curis
deditos secularibus ad pastoralem regi
minis. ut dum hy optiora sive tedio re
nuunt. spirituales rebus intendit pro eius in
currunt. spirituales rebus intendit pro eius in
pedimento ratione terrenarum desinunt
dei gloria ordine accusat a quo instituitur
dei gloria ordine accusat a quo instituitur
que eos condempnat. dum magis spiritualia sed
magis terrena sectatur. sed deinde cum gu
bernaculi dispositionem obnixius minus fundas
in 4 et turbines quosdam instituit episcopos se
cularibus curis implicitos. ut hy qui
interius superna despiciunt. nullo consistere
ter terreno negotio. liberius sed quod amat
intendat. non e igitur indicandum a ple
be rector inordinatus. dum magno mo
verit populus. qui fuisse meriti prius re
gimine suscepisse vocatos. sed a merito
plebium disponit vitam rectorum a deo
exemplo david peccantis ad corporis vi
tium. que ex merito plebis sonat actui
tium. et inia dampnat. Chayn filii Noe qui
nicia dampnat. chayn filii Noe qui
prox culpas propter in publico y ...

pro Cham qui puderda patris non
operuit sed deridendo intravit.
Chaam sunt merentum sem et ja
phet qui verentur operuit quod pa
tres suos corporis cognoscere. sed ty
trés suos corporis cognoscere. sed ty
patrum sua non delegat. sed ty operi
ant ut imitentur. mala sunt que ipo
pitos suos pure indicat. dum tre
nis studijs plus videt vobis esse
intentos. tal sic ea patrum ipsi de
secularibus cogitacionum rectores cognoverunt [1]
go indicandi sunt a deo. a quo aute
subditi nequaquam indicandi sunt. exem
plo dum que ipse. vedentes columbas
et nummularios mensas quos eiecit
flagello et eiecit a templo. alia
pro deus stetit in synagoga deorum in
medio autem deos diiudicat. ut
diximus . . . sic a fide exorbitaverit
diximus ... sic a fide exorbitaverit
rector. tunc est arguendus a subditis.
pro moribus vero reprobis tolerandus ma
pro moribus vero reprobis tolerandus ma
gis quam deprecie[ndus] a plebe.

De iracundo doctore Capitulum 80

Iracundi doctoris et rabiem
furoris disciplinae modum ad in
humanitatis crudelitatis convertunt
et cum emendare subditos potuit
inde potius vulnerant. unde sive
nuquam ulciscitur culpas propter
mansuetudinem. et cor eius despicit in modum
iracundiam. et tollit in amore nimis
tus. no tollitur in amore cum
dictus eorum cum polita in diversis
no astringit cathedra terri sed ma
le lexata ad omnia dato moue

De superbis doctoribus Capitulum 81

Bonus doctor e qui ceteris simul
tate sunt disciplina. et ye dis
ciplina no merito superbus
elati autem pastores plebes tyra
nice premunt alios punit non regit
enim no dei sed suam gloriam a sub
ditis exigunt multi sunt qui in obo
doctrinae no humiles sed arrogantes
existunt. et quia ipsa que praedicat no stu
dio contendit. sed uitio elatos cum
dio contendit sed uitio elatos cum
ciat multi sunt qui no ex consultu edi
ficatos sed ex tumore superbie docet
hi ut ipsi sapientes sunt. sed utra
vis ut prius sapientes sunt. sed utra
pientes videantur docere student.
Sacerdotum prava arrogantia sacerdotum
per quam mutantur sese rigore disci
plinae. et fere negligunt curam affirme
rigidi apertius rigidi premitate et violent
forma quam lenitate compescit. ut
magis turbulos quam mites appareat.

[1] correxerunt

Superbi doctores vulnerare potius quam emendare noverunt, Salomone attestante qui ait: In ore stulti virga superbie, quia increpando rigide feriunt et compati humiliter nesciunt. Bene autem cum peccati emendanda vitia corripit quis, hoc cum cordis dilectione et humili compassione faciat. Laetus qui delinquentem superbo vel odioso animo corripit, non emendat, sed perimit. Cuncta enim que protervus vel indignatus animus protulerit obiurgantis, non dilectio corrigentis, sed furor est.

De humilitate prepositorum. c. xlij

c. xl Qui preficitur ad regimen, talem erga disciplinam subditorum se prebere debet, ut non solum auctoritate, verum etiam humilitate clarescat. Sed tamen ita in eo virtus humilitatis, ne dissolvantur vita subditorum vitiis, atque ita auctoritas adsit prelatis, ne per tumorem cordis severitas consistat immoderata.

de Hoc est in dictis sacerdotibus vera discretio, quod nec per libertatem superbi, nec per humilitatem remissi sunt. Hic est quod sancti multa remissi sunt, redarguerunt etiam priori constantia, in quibus cum summa humilitate vitia. In quo loco tamen ratio libertatis opera loco tamen ratio libertatis increpabat aliquos transgressores iustitie. Increpabat aliquos nos omnes subditis animo esse humiliores, quamquam facta subditorum a nobis iudicantur, nostra vero Deus iudicat. Agnoscant episcopi servos se esse plebis, non dominos; quod tamen caritas, non condicio exigit.

De discretione doctrine. c. xliij

xlj c. Non una eademque omnibus doctrina est adhibenda, sed pro qualitate morum diversa exhortatio erit. Nam quosdam increpatio doctorum emendat, quosdam vero emendat exhortationis blanditas. Sicut periti medici ad varios corporis morbos diversa medicamenta inveniunt, ita ut iuxta vulnerum varietatem medicina sit diversa, sic et doctor ecclesie singulis quibusque congruum doctrine remedium adhibebit, et quid cuique

optat, pro etate, pro sexu ac professione annuntiabit. Non omnibus ea que clausa sunt aperienda sunt; multi enim sunt qui capere non possunt, quibus si indiscrete manifestentur, statim aut detrahunt aut negligunt. Primo docendi quidem parvuli et causam quam doctor optat construere populorum rudibus seu carnalibus plana atque communia, non summa atque ardua predicanda sunt, ne immensitate doctrine oppressi magis opprimantur quam erudiantur. Unde Paulus apostolus ait: Non potui loqui vobis quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus, quasi parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam. Carnalibus quippe alta, ut alta nimis de celestibus, ut terrena commemorationis mediocriter, ut vitia comprobari. Sed mediocriter ut vita commorantes deprehendunt edoceri. Corvus dum pullos viderit suos albi coloris, nullis eos cibis alit, sed tantummodo attendit eos donec paterno colore nigrescant, et post frequenti cibo reficit. Ita et doctor strenuus nisi eos quos docuit viderit ad prava plene per veram confessionem nigrescere et decore animi nitore declarari, deposito lenitatis habitu, deposito candore induere, utpote potioribus introductione indignos. Adhuc in carnalibus non apta intellectu spiritalibus profundiora mysteria ligantur; ne dum audita non sapiunt, plus in contemptum incipiant quam venerari. Aliter agendum est erga commissa celestia aliter agendum est erga commissum regimen; si offendunt qui nostro commissi sunt, aliter cum his qui nobis commissi non sunt. Illi enim si nostri sunt increpandi sunt; eos vero qui delinquunt pro sola caritate, ut locus est, non tamen cum severitate corripiendi sunt. Non tam cum his qui nobis commissi sunt; seniores plebis ut patres tenendi sunt, facilius docentur ... exemplis increpationis facilius ... fidelibus similiter commoda fidelibus ... et alios docere ... Nam doctoris est in aspectu a laudibus corripere quos salubriter obiurgando corripere cupit. Unde apostolus ad Corinthios scribens a laudibus inchoat, in increpationibus quos probat errantes apud Corinthios, quos et laudibus et contemptibus dignos censuit et increpationibus.

Ille vero indifferenter per utraque continens lo-
quitur, ut omnibus utraque convenire vi-
deantur. De plebis doctore. Capitulum xliiii
Pro malo merito plebis aufer-
tur doctrina praedicationis, pro bono
merito audientibus tribuitur sermo
doctoris. In potestate divina consistit cui
velit Deus verbum doctrinae dare, vel cui au-
ferre. Scilicet pro docentis et audientis fit
merito, ut modo pro culpa plebis
auferatur sermo doctoris, modo vero
pro audientis merito tribuitur. Ita et bonis
doctor bonus, malis malus, et bonus
malis bonum quod tribuitur pro
malo. Et malis bonum non omni tempore con-
iuxta meritum plebis. Non omni tempore con-
gruit doctrina. Salomon enim dicit:
tempus tacendi et tempus loquendi. Non
quidem pro timore, sed pro dispensatione tempus ma-
lorum incorrigibilium iniquitas provenit,
electos quoque a doctrina cessare subditum
doctores ecclesiae. Talem tamen auditores
conveniunt et docendo quia non est qui au-
diat, propheta testante: Civitates austri
clausae sunt et non est qui aperiat. Qui
docendi accipit officium, interdum ad tempus
sectae propinquum taceat, quia corrigere statum
non estimat, ita si corrigere potest et dissi-
mulat. Illud est quod consensum alicui
errori habeat. Plerique sunt doctores
pro mala potentia, qui iniquis vero
dare nequeunt huius tacere disponunt
[illegible] calore spiritus quod agunt. Sive non pu-
sillanimes, verum timore pastores pro pluri-
mis ipsorum. De praedicanda sacerdotis
libertate et fortitudine in plebe. Capitulum xlv
Quibus docendi forma commissa
est in ecclesia, nullatenus silere
debent a peccatis, vanitati resistere nolen-
tes. Dicit propheta doctorem ecclesiae impe-
rat usque ad finem iustitiae pervenire
et ante mortem pro veritate certare
sicut evangelistas [illegible] ut perveni-
ret merito suo et gradu consequi
nequeat ne forte debeat a docendo timore
restringi. Audit: Exalta in fortitudine vocem
tuam, exalta, noli timere. Deum et dicen-
tem: Accinge lumbos tuos et
surge et loquere ad eos, ne formides
a facie eorum, ne cum timeo te faciam
vultum eorum. Non enim et ostendit quod non timet
Deum, dici et tam personam potentis
accipit et veritate loqui pavescit.
Multi culpae sua. Multi
etiam sacerdotes metu potestatis veritatem
occultant et a bono opere vel iustitiae
praedicatione, vel alicuius formidine
potestate terrente avertuntur. Hi ideo
dolorem inde metuunt quia amore
rerum praelatum implicantur, vel quia aliquo
facinorum opere confunduntur. Multi pro
sulcis terrarum timentes ne amitti
terras perdant, et molestias odiorum
incurrant, potentes non arguunt
et corripere oppressores pauperum vere-
tur, neque pertimescunt de veritate non
tacendo, veniens (?) pro eo quod tolerentur a
plebibus et contemnantur qui apostolus
pauperes opprimunt. Ad eripiendos
pauperes, sacerdotes pro iniquitate quidam
scilicet bonum sacerdotes placeant, quantocius
servire non verentur. Unquam
lividae iniquitates molestias. Si oppri-
mi pauperes palam arguunt. Intere-
a proprii communicant, numquam me-
pauperes et communicat nec inprudias etiam
tuunt eorum nocendi insidias. Etiam
sed non valent. Pastor enim bonus
pro ovibus suis animam
suam ponit, pro ovibus suis. Ita et Dei sacerdos pro
custodie sollicitus esse debet, ne inimi-
gregem Christi sollicitus esse debet, ne inimi-
cus vastet, ne persecutor infestat
tetur, ne potentis cuiusque cupiditas vita
pauperum inquietet. Porro autem pasto
res non habet curam de ovibus. Sicut in
lege et in evangelio de mercenariis videt
lupum venientem et fugit. Tamen
enim fugiet qui potentibus et malis
tacendo resistere metuunt. Capitulum
De exemplis sacerdotum eorum qui
delinquunt. Capitulum xlvi
Sacerdotes pro iniquitate po-
pulorum damnantur, si eos aut
ignorantes non erudiant, aut peccan-
tes non arguant, testante Domino
ad prophetam: Speculatorem dedi te
domui Israel; si non fueris locutus
ut custodiat se impius a via sua,
ille in iniquitate sua morietur, sanguinem

sanguinem eius de manu tua requiram. Sic enim
Heli sacerdos pro filiorum iniquitate dam-
natus est. Et licet eos delinquentes
admonuit, sed tamen ut oportebat
non redarguit. Sacerdotes operire (curare)
debent peccata populorum et sagaci sollicitudine
vivunt quietius (?) vobis iuxta testimonium
divinum ad Ieremiam dicentem: Probatorem me
dedi te in populo meo robustum, ut
scias et probes viam eorum. Sacerdotes
studio corrigendi sollicita perscrutari
debent subditorum, ut emendatos lu-
crifacere possint. Qui autem peccatorem
contemnit arguere, ita in ipsum non po-
terit (?) arguere. Ita (?) debet de his
altari sacerdotes curam (?) debent habere de his
qui pereant, ut per redargutionem cor-
rigantur de peccatis, aut per incorrigibilitatem
ab ecclesia separentur. Alio
...(?) ab ecclesia separentur. Alio
ceptus itaque arguunt qui decipiendo
...(?) non solum quia non arguunt
peccantes, non solum quia non arguunt
peccato, sed etiam adulationem decipiunt
dicentes: propterea. Et enim qui laetificat populum
ipsum seducit, et qui beatificat ipsa
putari. Alio itaque arguunt, qui
peccantem non recipiunt, sed despiciunt
et spernunt, ut alterius delictum tamquam
alienum ingemiscunt. De talibus propheta
...(?) ait: Qui
iam dicunt: recede a me, non appropinques
mihi, quia immundus es. Isti ut fumus
erunt in furore meo, ignis ardens
tota die. Hic est quod apostolus dicit omnibus
omnia factus sum, non imitatione et
ratione, sed compassione se apponens,
ut ita aliena flere vitia
quemadmodum sua et ipse implicaret.
Debent boni pastores populi debet
... deflere et totos se plan-
delicta deflere et totos se plan-
ctibus ... imitatione Ieremiam
dicentis: Quis dabit capiti meo
aquam, et oculis meis fontem la-
crimarum, et plorabo die ac nocte
interfectos populi mei. Tamquam in propria
delicta plebis peccata sacerdos
deflere debet affectu compatiendi, non
actioni communi (?). Nonnulli populos
greges quos ... peccato a commu-

omne exeunt, ut praevideant quomodo ... gli-
sente vivere debeant ad melius ex-
hortando non visitant, cum quos Dominus
sermo divinus increpans comminatur
pastoribus qui pascunt populum meum: Vos
dispersistis gregem meum et eiecistis et non
visitastis eum. Ecce ego visitabo su-
per vos malitiam studiorum vestro-
rum. Vos studia sacerdotum nulla de
bonorum studia sacerdotum nulla de
ligentia, extrema plebium facta propter neg-
ligentiam ... subdi-
runt, ut dum in minimis peccatis subdi-
torum se acrimonia praestant, maiores
in malo cautos sibi subditos et sol-
licitos faciant. Sed medici morbos
incipientes curandos suscipiunt, fu-
turos vero ne irrepant medici-
nae quadam providentia attendunt ab
obitu. Ita et doctores boni ... ca-
vent ut ea quae
male acta sunt reprehendat, ut ea quae
admitti possunt, ne perpetrentur, doctrina
praecaveant. Fremitat qui blando verbo
castigatus non corrigitur, acrius neces-
se est ut arguatur. Cum dolore enim ab-
scindenda sunt quae leniter sanari non possunt.
Qui admonitus secrete corrigi neglegit, pa-
lam arguendus est, ut vulnus
quod occulte sanari nequit, manifeste de-
beat emendari. Correptio peccatis ... pub-
lice arguenda, palam
occulta correptione purganda; palam
eum sunt arguenda qui palam nocent, ut
dum aperta obiurgatione sanantur, hi qui
eos imitando deliquerant corrigan-
tur. Dum enim unus corripitur, plurimi
emendantur. Melius est enim ut pro multo-
rum salvatione unus condemnetur, quam per
unius licentiam multi periclitentur. Sicut ergo
in delinquente sermo est per fraudem posse cas-
tigatione ... correptionis postulat salus ... si
qui corripitur, ... ad salutem
opus est aliud medicamentum ad salutem
opus est alius: lenitate tamen
verba increpationis aspergere. Lenitate tamen
cordis opus est retinere doctoribus, non
nimium duris ferire increpationibus
subditos, qui tamen a caritate corripiuntur. Quibus corri-
piunt non tardius saepe excedente mensura ar-
rogantibus videtur esse superbia. Et quod a bo-
nis pie fit, crudelitas putatur a ma-
lis: quia non discernunt recto oculo quod a

bonus vero sit actio (rectoris) ab omni potestatis ce vehementer ut tanto cautius erga commissos agat quanto durius a Christo iudicari formidat. Item. Sed sepius enim in quem inepcia nostra fratribus remittetur vobis cottidie cum omnes delinquimus et in multis erroribus dilabimur. Qui etiam in nostris delictis clementes sumus alienos pro rigore nequaquam terrere debemus. alii aliorum vitia tenent. pia non aspiciunt. et cum ipsi maioribus criminibus obnoxii teneantur, minora peccata fratribus non dimittunt. ypocrite trabem in oculo suo consistentem non considerant et festucam in luce fratris intendunt. facilius reprehendimus aliena vitia quam nostra, nostra sepe peiora quam aliis indicamus. in nobis notabilia esse minime sentimus. et que in aliis reprehendimus agere nos erubescimus. Facilius autem vitia vigilamus quam virtutes intendimus. nec quid boni quisque gesserit agnoscere cupimus, sed quid mali egit perscrutari festinamus.

De subditis cap. xlvij

Propter peccatum primi hominis humano generi pena divinitus illata est servitutis, ita ut quibus aspicit non congruere libertatem his misericordius irrogat servitutem. Et licet per peccatum humane originis pena venisset servitutis, tamen equus deus ideo discrevit hominibus vitam, alios servos constituens, alios dominos, ut licentia male agendi servorum potestate dominantium restringatur. Nam si omnes sine metu fuissent, quis esset qui a malis quempiam cohiberet. Inde et in gentibus reges principesque electi sunt, ut terrore suo populos a malo cohercerent atque ad recte vivendum legibus subderent. Quantum attinet ad rationem, non est acceptio personarum apud deum, qui mundi elegit ignobilia et contemptibilia, et que non sunt ut ea que sunt destrueret, ne glorietur omnis caro, id est carnalis potentia, coram illo. Unus enim dominus equaliter dominis et servis fert consultum. Melior est enim subiecta servitus quam elata libertas. Multi enim inveniuntur deo libere servientes sub dominis constituti flagitiosis, qui etsi

sibi preest illos corripere, prelati tamen se metire.

De prelatis cap. xlviij

c. 48.

Vir iustus aut potestate seculari aut abstinetur aut si aliquam eam tenuit sub illa incurvatur ut sub ipsa tremeat, sed eam ita sibi subiciat ut humilior innotescat. probat hoc apostoli exemplo quod data sibi potestate cum non usus est ad quod licebat, sed dum posset uti licita re-abnuit, seque ut parvula in medio eorum quibus preerat ostendit. Erat in appetendis honoribus seculi et prosperitatibus mundi instanti dispendant labore et sic et in futuro vacuus inveniretur a requie. tantoque est parvius peccato gravatus, quanto a bonis operibus alienus invenitur. Quanto quisque amplius preclarus honore dignitate publicatur, tanto gravius ponderibus curarum aggravatur, eiusque crescente et cogitatione subicitur (magis). quibus sublimi gradu preponit, ita ut quendam patrum aut omne quod supereminet plus meroribus afficitur quam honoribus gaudet. Quanto quisque curis mundi maioribus occupatur, tanto facilioribus vitiis pervincitur. Cum vix valet animus peccata devitare quietus, quanto magis occupatione seculari devictus. Non statim utile est omne potestatis insigne (esse oes), sed tunc utile est si bene geratur. Tunc bene cum geritur, cum subditis prodest quam terreno honore offertur. Potestas bona est que deo donante est, ut malum timore coherceat, non ut temere malum committat. Nichil autem peius quam per potestatem libertatem peccandi habere, vel quam infelicius male agendi felicitas vel facultas. Qui intra seipsum bene temporaliter imperat, sine fine in perpetuum regnat, de huius seculi gloria ad eternam transmeat gloriam. Qui vero prave regnum exercent, post vestem fulgentem et lumina lapillorum (pepillarum) nudi et miseri ad inferna torquendi descendunt. Reges a recte agendo dicti sunt, et ideo recte faciendo regis nomen accipiunt, ita peccando amittunt. Nam et viros sanctos proinde reges vocari in sacris eloquiis invenimus, eo quod recte agant sensusque proprios bene regant et motus resistentes sibi rationabili discretione componant. Recte ergo illi reges

vocat quam tam secretos quam subditos
sub regendo modificare. Nonnulli autem
dum ipsum nomen regiminis vel dignitatis
ad immanitatem crudelitatis superbiunt
studiaque ad culmen venerint honoris
in apostasiam confestim labuntur tantoque
tumore extolluntur se ut cunctos subiec-
tos in sui comparatione despiciant. eosque
quibus preesse contigit non agnoscant. quibus
congrue per ecclesiasticum dicitur. Ducem te con-
stitui noli extolli sed esto in illis quasi
unus ex illis. Dum mundi reges subli-
miores se ceteris sentiunt morta-
libus se ibi esse aspiciant ut regni gloriam
qua in hoc seculo sublimantur aspiciant
opus quod secum ad inferos deferunt
attendant. Si ergo carebunt huiusmodi
gloria. illa agant que post finem sine fine
possideant. Dum apostolus dicat non est potestas
nisi a deo, quomodo deus per prophetam de
quibusdam potestatibus dicit ipsi regnaverunt
et non ex me. quasi dicat non me propicio
sed irato. Unde et inferius per eundem
prophetam dicitur dabo inquit tibi regem
in furore meo. Quo manifestius tibi e-
lucet bonam malamque potestatem a
deo ordinari sed bonam propicio ma-
lam irato. Reges cum boni sunt est
muneris dei, cum vero mali sceleris
est populi. Secundum enim meritum ple-
bium disponitur vita rectorum te-
stante Job. qui regnare facit
ypocritam propter peccata populi. Irascente
enim deo. talem rectorem populi susci-
piunt. qualem pro peccato merentur. Nonnum-
quam pro malicia plebis etiam reges
mutantur, et qui ante videbantur boni
accepto regno fiunt iniqui.

De iusticia principum. Capitulum l.

c. 49 Qui in seculo recte utitur regni potestate ita
se prestare omnibus debet ut quanto cel-
situdine honoris claruit tanto
semetipsum mente humiliet, proponen-
s sibi exemplum humilitatis David
qui de suis meritis non tumuit.
sed humiliter sese deiciens dixit vilis
incedam. et vilis apparebo ante deum
qui elegit me. Qui recte utitur regni po-
testate. formam iusticie factis magis quam ver-
bis instituit. Iste nulla prosperitate
erigitur, nulla adversitate turbatur, non
innititur propriis viribus, nec a deo recedit
cor eius. regni fastigio humilis presidet
non eum delectat iniquitas, non
inflammat cupiditas. sine defrau-
datione alicuius ex paupere divitem fa-
cit et quod iusta potestate a populis extor-
quere poterat sepe misericordi clementia
condonat. Dedit deus principibus presu-
latum pro regimine populorum, illis eos
preesse voluit cum quibus eis una est
nascendi moriendique conditio. Pro-
desse ergo debet populis principatus, non
nocere. nec dominando premere sed
condescendendo consulere ut vere sit uti-
le hoc potestatis insigne. et dono dei
utantur pro tuitione membrorum christi. Mem-
bra quippe christi fideles populi. quos
dum ea potestate quam accipiunt optime regunt
bonam utique vicissitudinem deo largi-
tori restituunt. Bonus rex facilius ad
iusticiam a delicto regreditur quam de
iusticia ad delictum transfertur, ut no-
veris hoc esse in casu illud in proposito. In
proposito eius esse debet nunquam egredi a
veritate. quod si casu titubare con-
tigerit. mox resurgere.

De paciencia principum. Capitulum li.

Plerumque principes iusti etiam quo-
rum malorum errores dissimulant non
nunquam. non quod iniquitati consen-
tiant. sed quod aptum correctionis tempus
expectent. quo eorum vicia vel emendare
valeant vel punire. Alii adversus
principes contumaces timere debent
quod probare volens deus clemen-
ciam principum. illos male cogi-
tare permittit. istos vero depre-
hendere. De illorum malo isti bene faciunt. De
de illorum malo culpas quas illi agunt. isti in-
culpas quas illi agunt, isti mise-
ricordia indulgent. Redditur ma-
lum pro malo. vicissitudo iusti-
cie est. quod clemencia addit iusticie
est quod non malum pro malo culpatur
non malum pro malo offensis im-
pendit, sed bonum pro malis offensis im-
penditur.

De delictis principum sine exemplis. Capitulum lii.

Difficile est principem regredi
ad melius si vitiis fuerit occu-
patus atque implicatus. Populi enim
peccantes iudicem metuunt. et
a malo suo legibus coercentur.
Reges autem nisi solo dei timore
metuque gehenne coerceantur
libere in precipitium ruunt et per abrup-
tum

[illegible]

[illegible]

de portatis

insig

[illegible]

c. 51

licentia in omne facinus vitiorum labuntur.
Multo quippe in superiori constitutus loco
tanto in maiori versatur periculo. Et quan-
to splendore honoris celsior quisque est,
tanto si delinquit peccato maiori obno-
xius. Potentes enim potenter tormenta
patiuntur. Cui enim plus committitur plus
ab eo exigitur etiam cum usura penarum.
Reges vitam subditorum facile exem-
plis suis vel edificant vel subvertunt. Ideo-
que principem non oportet delinquere, ne for-
mam peccandi faciat peccati eius impuni-
ta licentia. Nam rex qui ruit in vitiis
subitis abrupta ostendit errorum. Sicut le-
gitur de Jeroboam qui peccavit et pecca-
re fecit filios Israel. Illi namque ascri-
bitur quidquid exemplo eius a subdi-
tis perpetratur. Unde nonnulli bonorum
principum subditorum. Quo placita sunt
sequuntur ita facile nimis prava eorum
exempla sectantur. Plerique autem eorum
apud iniquos principes necessitate
magis quam voto mali existunt. Dum
imperio eorum obediunt. Nonnulli autem
sed quia sunt peccati reges in malum ita
pigri sunt eos imitari in bonum. De-
pe unde mali reges peccavit unde
bonum iustificat. Quid prodest enim cum
perdit et malicia contingit. Na-
m vita pravis eorum communicat. Si
illi diripiuntur, retinetur isti.
Et cuius peccatum quisque sequitur necesse est ut
eius sequatur pena. Namque cuius imi-
tatur errorem consors est
par supplicio. Cuius errore consors est
ui inicio. Ut principes legibus te-
neantur. Cap. lii.

c. 52. Iustum est principem legibus obtempe-
rare suis. Tunc enim iura sua ab omnibus
custodienda existimet, quando et ipse
illis reverentiam prebet. Principes te-
neri legibus suis nec in se posse dampna-
re iura que in subditis constituunt. Iusta
est enim vocis eorum auctoritas si quod
populis prohibent sibi licere non patiantur.
Sub religionis disciplina potestates
seculi subiecte sunt. Et quamvis culmine
regni sint prediti, vinculo tamen fidei te-
neantur astricti, ut et fidem Christi
suis legibus predicent et ipsam fidei
predicationem bonis moribus conservent.
De potestate principum in ecclesia. Cap. liii.

Principes seculi nonnumquam
intra ecclesiam potestatis adepte
culmina tenent ut per
eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam
muniant. Ceterum intra ecclesiam po-
testates necesse non essent nisi
ut quod non prevalet sacerdos efficere
per doctrine sermonem potestas hoc im-
peret per discipline terrorem. Sepe
per regnum terrenum celeste proficit
regnum, ut qui intra ecclesiam positi contra fidem
et disciplinam ecclesie agunt, rigore
principum conterantur, ipsamque di-
sciplinam quam ecclesie utilitas ex-
ercere non prevalet, cervicibus superbo-
rum potestas principalis imponat,
et ut venerationem mereatur virtu- (al[ias] virtute potestatis impertiat)
te potestatis efficiat. Cognoscant prin-
cipes seculi deo debere se rationem red-
dere propter ecclesiam quam a Christo tuendam
suscipiunt. Nam sive augeatur pax
et disciplina ecclesie per fideles prin-
cipes sive solvatur, ille ab eis ratio-
nem exigit qui eorum potestati suam ecclesiam
credidit. De iudicibus. Cap. liiii.

c. 54. Ad delictum pertinet principum
qui pravos iudices contra vo-
luntatem dei populis fidelibus preficiunt.
Nam sicut populi delictum est quando prin-
cipes mali sunt, sic principis est
peccatum quando iudices iniqui existunt.
Boni iudices sed non omnibus nequit
ista per diversis ordinibus novit aliis cu-
stat temperamenta iustitie aliis bo-
nitatis, quod iudicia sine acceptione
personarum suscipit. Non infirmat
iustitiam avaritia flammante, nec
studet auferre alteri quod cupiat sibi.
Boni iudices iustitiam ob solam
obtinendam salutem eternam suscipiunt
nec eam muneribus acceptis distri-
buunt, ut dum de iusto iudicio
temporalia lucra non appetunt, premio
eterno ditentur. Qui recte iudi-
cat stateram in manu gestat; in
utroque penso iustitiam et misericordiam por-
tat; sed per iustitiam reddit peccati sententiam,
per misericordiam temperat peccati penam,
ut iusto libramine quedam per equitatem
corrigat, quedam vero per miserationem
indulgeat. Qui dei iudicia oculis
suis proponit, semper timens tremensque
in omni negotio reformidat ne de-

iustitie limite devians ca-
dat. et vix non iustificatur inde
post condempnacionem. De stultis
et imperitis iudicibus. c. lx
c. xx. Nocivitate stultorum vel impe-
ritorum operatur iudicium. Nam
stultus per ignoranciam ignorat iusti-
ciam, imperitus autem per cupiditatem cor-
rumpit ipsam quam didicerit. Nam ut
draconis latrant a primis pre-
datoribus pauperes. Qui a structis
hostibus, itaque eciam pro tam cupi-
dus in aliquibus. Qui iudicio ini-
quus in prius latitans in arcessis
faucibus ac latebrosis latratus
insidias ponunt. Isti palam ava-
ricia rapacitatis ponunt, hostes
eciam in aliquorum sanguine sitiunt.
intendunt iudices mali quam
crudelissimi carnifices civium
oppressione sua pravitorum vita oppri-
munt omni eciam destruunt inl-
quunt. tam sic qui presides legum
et principes. tam multi qui
moderamine regunt, pollicentur
boni iudices sunt. sed nunc
raptores sunt, horum signa ut
aut quidam tragicus stilla pinget.
atque describitur ipsa quedem bestia spe-
cie forma sed capitibus carminis
acuta et caudata fertur non
aliter quibusdam prelatis accidit
ut ipsorum severitate in mani-
bus iniusto sociorum perturbet.
Sepe iudices pravi cupiditatis
causa differunt atque protrahunt inde
causa ne finiunt cepta negocia
ne marsupia eorum quando causa
quamque exhauriat. Non causa sed
tunc compendium cum iudicant
donum considerant negligentes sunt in discus-
sione causarum sed in eorum deposi-
cione solliciti sunt. Iudices pravi
iuxta prophetam sicut lupi
vespere non relinquunt in mane.
hic est de presentis vite commodis
tantum cogitat. non de futuris.
futura enim ista vespere. futura
vero mane accipit. Et bene ait
quasi lupi. quia cuncta more lupo
rapiunt et vix pauca pauperibus
derelinquunt. De verbosis et clamosis
iudicibus. Capitulum lxi.

Verbosi iudices et clamosi ut ta-
pientes iudicant. nec distinguunt
causas sed afferunt. sic quia conturbant
iudicii ordinem. Quando contentioso
affectio aliena presumunt quidam
dum iudicare incipiunt iniusticie pro-
pter iudicii furorem cum insania utuntur
quibus recte per patientiam condiscere con-
tenti in furore iudicando omni eciam
iratus iudicat in furore iudicium
mutat. Et aliud profert furorem qui
agnoscat ferventer a iudice. in mente
gravem veri non valet attingere con-
siderationem cum turbata furore ab con-
templatione alienatur iusticie servandus iudex
iudicii examen conteneri non valet
quia caligine furoris non videt Qui autem
quia caligine furorem dissuit facilius ad eo
repulso furore dissuit facilius ad eo
tuendam vitam mentis serenitate consu-
git et sine ulla perturbatione ad equi-
tatis intelligenciam pervenit
De accepcione personarum c. lxii. ·xx·
Non est in iudicio persona dispi-
cienda sed causa. Scriptum est non
accipias personam in iudicio. Domini non
misereberis pauperis in iudicio. Quidam cum
constringuntur aut avaricie favore sive
inimicicie odio iudicium pervertunt
in ipsa quam iniustam et vitas prestare
nocturnis sunt. iudices errant in vite
sue. dum intendunt in qualitatem persone
et conculcat sepe iustos. dum impios
defendunt iniquos omni ac provide
nocte studet. ut palpare plerumque ve-
niat. nec cohibere a iustitia declinat.
De muneribus. Capitulum lxiii. c. xx
Qui recte iudicat et premium inde re-
munerationis exspectat fraudem
in Deum perpetrat, quia iustitiam quam gratis
impertire debuit, acceptione pecunie
vendit. Bono male utitur qui iuste
vendit. Boni iudicat. Tales ad vite
temporalis lucro iudicant
non iusticie defensio sed amor premii
provocat. Animus sed plerosque muneribus
confestim a iusticie defensione recedunt
acceptio munerum alias munerum sua
nitas vite et sermo et privatio omni
corrumpit magis grates ad ea munere
corrupti hostiat. Dives muneribus citius
corrumpit iudicem, pauper autem non habet quod
offerat, non solum audiri contempnit
sed eciam contra veritatem opprimitur. Cito vi-
olatur auro iustitia, nullam quia reus
pertimescit culpam quam redimere nummis
existimat

plus cum obtinet iusticie respectum amor
lucri quam castitas iudicis. Tres sunt
munerum acceptiones quibus iusticiam
humana vanitas mutat: scilicet a-
mor amicicie, adulacio laudis
et corporalis acceptio muneris.
Faciliusque autem pervertitur aliquis iudex per
corporalis muneris quam per laudis
vel favorem. Quatuor modis hu-
manum iudicium pervertitur: timore,
cupiditate, odio et amore. Timore
dum metu alicuius potestatis veritatem
loqui pavescimus. Cupiditate dum premio
alicuius muneris corrumpimur. Odio
dum contra quemlibet adversarium molimur.
Amore dum amico vel propinquis pre-
stare contendimus. His quatuor causis
sepe equitas violatur, sepe inno-
centia leditur. De testibus c. lix

Sit per mendacium gravius d. quam
to magis si venale quam
mittitur cum sciverit convictus falso
sub tali pena sit inmunis testis.
Falsidicus testis tribus est personis obnoxius:
primo deo quem periurando contempnit,
secundo iudici quem mentiendo fallit,
postremo innocenti quem falso testi-
monio ledit. Temporibus falsis conviccionis
tarde mendacii falsitas reperitur
cum si separati fuerint ex animi ve-
ce sui separati fuerint
indicantes cito manifestantur. Nam
sed in unitate plurimorum grandis
est fortitudo, ita in separatione maior
infirmitas. Fraudulencia cito se
prodit. Mendacium falsidicorum
cum testium testiomonio plurium non conveniunt
vel pene cuiusque sunt. Et qui fle-
ctit veritatem convincit. Et qui supprimit veri-
tatem convincit. Et ille obesse vult et iste pro-
desse, et ille obesse vult. Peior autem est qui
desse non vult. Peior autem est qui
et ledere. Quoniam qui prestare non vult
non ille malignus est. Iste inimi-
cus. Sicut per iniquus testis qui veritatis me-
ritate veritatem corrumpat, verbum
quod impediat. Iste est ille apud deum
obesset qui adversus innocentem
falsum testimonium dat. Et cui tribus
credit. Nam non solum reus est

quam plus de alio proferat. Et is qui ci-
to aurum. Tribus uberior. Qui metu
potestatis veritatem occultat, iram divinam
super se celitus provocat, quia plus pertime-
scit hominem quam divinam trepidat in-
dignationem. Testis cuius testimonio inno-
cens a periculis obiectis purgatur,
propius cuius predicatione etiam iniquus
reprimitur. Neque enim deus honorem mor-
ti obnoxium proderet et ad effundendum
sanguinem infelicem. Unde testificatores
ple. Hinc cum nisi hos. Tunc ad
ministerium dei et salutis. Iam cum indi-
gnatores et tribulatores et iniusticia
per angelos malos. De causidicis et fo-

rensibus c. 60.

Negociatores forensium sectatores.
Nonnulli pro dilatione placiti negotium
differre dicunt, ut diu maneant pro
causa negocium perpetratur fraude. Sed
quia per causam est, ut sint iniustis ali-
quibus per causam est reicere con-
tra mancat, post spoponderat et tamen
ut spondet dilato antequam fore-
spacio ut fallat. Facundiam
sua eloquencia. Omnia facundiam
interpellabat, ex quo causidici in causam
bus causas obnoxii. Quia agunt velut
canes albatum sepe latrant. Pugna
quasi causas ad in iustas partes com-
mutat. De oppressoribus pauperum c. lxi

Pauperum oppressores te sapientes
perimere dignos puta. Qui propria
vel ... His quibus nocere voluerit
nam tanto atrocius in futuro sup-
plicio condempnandi sunt, quanto hic fortio-
ribus contra miserorum vitam invalu-
erint. Audiat iudices et qui presunt
populis, quia pro temporalibus molestiis quas
plebibus ingerunt, eternis incendiis
mancipabuntur, testante deo per Ysayam prophe-
tam: Iratus sum super populum meum
et dedi eos in manu tua. Sed non posu-
isti eis misericordiam. Super senem aggravasti iugum tuum
valde. Descende, sede in pulvere. Sede ta-
ce et intra in tenebras. Veniet
super te malum et nescies ortum
eius. Et irruet super te calamitas quam
non poteris expiare. Veniet super te
repente miseria quam nescis. Egregios
de male facientibus. Qui mala pa-
cientibus debemus dolere, illi enim mala
faciendo in malum proficiunt, isti pa-
ciendo a malo corriguntur. Deus enim
per malas voluntates aliorum in aliis multa
operatur bona.

aliquatenus hominum voluntas ne
quaquam posset impleri nisi deus
concedit potestatem. Ita diabolus deo per
mittente mala que concupiscit
perficit. Ipse enim facere quod permittit
dicitur. Unde est quod scriptum est per prophetam: Si erit
malum in civitate quod deus non fecerit.
Securitas quod unusquisque malum ex voluntate
concipit, ideo deus perficiendi dat potestatem
per suam bonam voluntatem, quia de nostro
malo ipse multa operatur bona. Quidam
tamen dei voluntati resistunt ne
scientes dei consilium faciunt. Quo
niam sic deo placita decreta ut
et ipsi qui eius dispensationi adversantur
eius impleant voluntatem. Ceterum
in hac vita boni iudicantur
a malis, ut in futura vita ma
li iudicentur a bonis. Sive etiam
ut sit hic bonis temporalis afflictio
et illic eterna retributio. Ideo ne
cessarii sunt mali, ut quotiens
boni offenderint, flagellentur
ab ipsis malis. Hinc est quod Assy
riam virgam furoris sui testatur dominus. Sed
quotiens ita fit de dei indignatione
procedit, ut deus per illos in eos sevi
at quos flagellando emendare dispo
nat, sed illa nesciat voluntatem illi
us sepe crudeli intentione sed per
prophetam dicit de eodem Assur: Ipse autem
non arbitrabitur sic, sed ad conterendum
erit paratum est cor eius. Atrocem fu
rorem super eos. Dum ... furi
ose qui consistunt persecutores et
... fidelibus in consolando eorum
per prophetam deus pios. Ita iudicare
permittit. Adversus eos iniquos cum
iudicaverint te, ego iudicabo et
iudicaverunt te, ego iudicabo et
cibabo hostes tuos carnibus suis
et quasi musto sanguine suo inebria
buntur. Sed aliquando ipsi et malorum mi
nistri electos dei suis viribus
quassant, quod iniquorum(?) vita impiorum
laniant, atque per hec vita impiorum
sibi deserviunt. Impiorum autem non perit
sibi deserviunt. Iniquorum vero perit
proficit. Quod eos mali per tribulationes
non rapiunt ad presentem vitam odiendam
et futuram desiderandam erudiunt

Quid eos mali per tribulationes
potius cruciat et prodest pravorum per
verpitas utilitati iustorum. Quia
eos malicia erudiunt et ad
regna celorum requirenda molestia
temporali impellunt, probat hoc ex
emplo israhelitice plebis, que dum
durius angebatur in egypto, que
sivit eum per moysen clamore con
fessionis vocari, et ex malis que
in egypto patiebatur discedere et
ad promissam patriam festinare. Iniqui
dum constantiam iusti in adversitatibus
aspiciunt, mox sue consuetudinis tha
bescunt et dum prospera intendunt nec
veniunt. Tandem de sue prosperitatis
insania confunduntur. Stulti cum
bonos studium sic assumunt contra
dum prosperitas elucet, iactantur de
suis meritis gloriantur et bonorum
atque iustorum afflictionibus detrahunt
Dumque eos adversa contigerint, mox
ad blasphemiam pusillanimitate
convertuntur. Qui quidam simpliciter
nescientes dispensationem dei in ma
lorum prosperitatibus scandalizantur. Dicentes
cum propheta: Quare via impiorum
prosperatur? Bene est omnibus qui prevari
cantur et inique agunt. Qui que
stionem dicunt, non mirentur quod premio
rum bonorum temporalem et caducam
aspiciunt prosperitatem aliis felicitatem,
sed magis novissima eorum attendant
quia eos post hec eterna supplicia
preparant. Dicente propheta: Ducunt in
bonis dies suos et in puncto ad in
ferna descendunt.

De tribulacione iustorum c. lxij c. 62

Iustus in adversis probatur si se cog
noscit. Non deicitur, quia plus sper
at videntem prosperitatem que adversa
quod deus suos prospera deiciant, adver
sa vero erudiunt. Ideo sicut constan
tia ita portant deus adversa ut fra
gi non queant. Sicut enim magis
sunt oculi domini super iustos, qui
eos ab iniquis flagellari divina
providentia permittit. Parat his eis
gaudia disponitur eterna. Dum
presenti tribulatione probantur. Omnis
vite huius tribulationis acquis

comparantur praesentibus comparata. sed quamvis
in hac vita accidant tribulationes
non sentit si toleret tempus qui vi-
tae futurae praemia dulciter recogitat.
mala omnia vitae praesentis aequanimiter
portat, quia et illius dulcedine huius
amaritudinem temperat. et pro aeternitate
illius brevitatem huius despicit tempta-
tionis. Gravati diversis malorum pa-
ssionibus pro communi utilitate est quod vitae
huius mala persentiunt qui dum in dolore
gravantur, cupiditatis et luxuriae incita-
menta et ceterorum mala non appetunt
plus ... presumpt saluti temptationis solli-
citudine [illegible] ita ut prosperitate in-
in deterius. contemptatores dolore
[illegible] [illegible] ad tempta-
tionum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] temptatio [illegible] per-
nunt pro imperante advenit [illegible]
[illegible] omnia adversa meditatione an
[illegible] [illegible] quae non [illegible]
lia eius [illegible] De ama-
toribus mundi. Capitulum lxiij.

Mundi amatores non solum hoc
ipso rei sunt quod infima pro sum-
mis appetunt, verum etiam et
miseri pro eo quod eodem amore cruciante
ad ipsa desiderata pertingunt. Gravius
torquentur impii mundi ad conquirenda
gerenda commoda quam iusti ad
toleranda adversa. Omnis enim qui mundi
bona diligit, velit nolit timoris
et doloris poenae succumbit. Quia plus
quam oportet res diligunt, tanto maiores
maiorem sibi ingerunt dolorem rebus
ablatis, quantum amorem perhibebant
possessis. Cum grandi dolore amit-
tuntur quae cum magno amore ama-
tur. Quamvis autem carendo dolemus
quae nunc possidendo diligimus. Et si-
cut soli [illegible] peccatores quanto
sunt vana et adversa quae diligunt, quae
etiam [illegible] in hoc saeculo [illegible]
gravi conquirunt, et quibus in futuro
supplicio perenniter dolebunt. Hi qui
in voluptate saeculari [illegible] per-

sistunt. Bene autem testimonio prophetae eos
vocat dicens [illegible] quam
pauperes [illegible] quae non renun-
tiatur, id est ita obtinuit caritate
[illegible] amorem ut nunquam respi-
ciunt ad divinum amorem retorque-
[illegible] quibus mortuus est mundus
[illegible] [illegible] mundo mortui non
sunt. Bona enim saeculi diligunt. et tamen
ipsa quae diligunt minime consequuntur
sunt utroque vacui, quia et futura per-
dunt et praesentia non acquirunt. Egestas
est electorum. peregrinatio a bonis
[illegible] et in hoc saeculo diutius
immoretur. Egestas est reproborum qui
[illegible] vitiis. et virtutibus vacuati
[illegible] inopes nesciunt. Unde re-
probatur per Apocalypsin Iohannis quod cum
[illegible] amatoris [illegible] ait dicitis quia mundi
divites et locupletes et nullius egentes.
et nescitis quia tu miser es et misera-
bilis et pauper et caecus et nudus.
Gloriae temporalis sequaces et si ni-
tidi sunt foris fulgore potentiae inte-
rius tamen vacui sunt elatione superbiae.
Sed calamo comparantur quod cum nitet
foris interius vacuat. Ob hoc reprobi
[illegible] sunt nitidi ut calami interius
vacui. Electi vero comparantur qui corticis
arborum sordidi interius solidi. Quod si quis
sancti [illegible] audiat per Aggeum que-
admodum detestatur corporalia orna-
menta et de [illegible] sicut cultus corpo-
ris et ornatus hic pro suavi odore
fetorem et pro zona funiculum. Legat
per Aggeum divites. Quo spectat opulentia est
audiat eum dicentem: Hoc quod opulentia est
multo cum [illegible] potentia est
tanto magis liber a peccato est. Nemo
[illegible] grandis tempus est plus ad
[illegible] honores in hoc saeculo propter suam po-
tentiam, quam pro simplicitate [illegible]
[illegible] cum magis [illegible] divites
et quoque honores [illegible] despiciunt. Sunt
quidam iusti qui sine laesione conquisi-
tis rebus utuntur. Sicut sunt quidam
divites humiles quos non inflat
superbia rerum. veluti plerique fuerunt
sancti veteris testamenti qui et affluebant divi-
tiis et humilitate pollebant. At contra quidam
superbos divitiis. tamen ea [illegible] elatos
[illegible] [illegible] opes in vitio sed voluntas

nudi

culta

al voluptas

agentes ... in rebus non est vitium sed in usu
vicinis ... elatio pauperum quos
in iudicio elevat et volun
tas ... superba est ... per opes
depulit ... timore ...
... superbi divites ...
... vult esse dives ... pauper
non vult ... quo erit dives qui
tus que suis stimulis ...
ne ... inquietu
... elegit cupiditas potius
inquietum esse et timidum esse divi
tem quam securum et pauco contentum
... et pauperem ...
... utuntur qui divitias ...
... rebus salutaribus perfruuntur ...
... lucro ...
... boni ...
... malis male uti ...
... operibus ...
... uti ...
... coniugali ...
... bonum est ... bono bene
uti ... est ... bono male
uti ... est ... malo male
uti pessimum est. De avaritia
cap. lxiiii ...

[illegible] ... divitiis ... a deo
... rebus salutaribus ... superbis
... utuntur ... in
... pauperibus ...
... despiciunt et inde mag
... delicta ...
... bonum ...
... pro vita ...
... temptatio est ...
... tanto maiora supplicia
... culpa ma
... potentes ...
... patientur ... tormenta ...
... augendo ...
... perit ...
... rebus ...
... erogatum ... non possunt ...
... morte ...
... divitie ...
... alii de rebus ... perierunt ...
... rapuit alii vero salvati

Dum in carne ... conditas pulchritudo
... laudatio ...
... opus ... celestia bona ...
... vocabula sortita est ...
... peccatis ... vincendo ...
... elemosinis ...
... peccatis ...
... elemosinarum ... indulgentiam ... qui ab
... peccata ... peccatorum ...
... opus ...
... venia ... elemo
... peccata ... non est elemo
... misericordie
... iniustitie ... in terrore
... apud deum
ab ... laude
... et fla
... non recipit ... eius
... pauperum ...
... opus ...
... futuri ...
... iudicis futuri
... vestris ...
... et dedistis mihi manducare ... fui
... et dedistis ... hospes eram et
... et cooperuistis me
... venite benedicti
... patris mei ... regnum
... elemosinarum ...
... perpetue ...
... et non dedistis mihi manducare ... et
... non ... a
me maledicti in ignem eternum qui paratus
est diabolo et angelis eius ...
... pietatis
... exemplo ...
... in inferno ...
... divites ... in inferno ad te
... petenda ...
... negare non timuit ...
... perit ...
potuit ...
... divites ... aperuit ...
... requiescentem vidit ...
... ianuas ... despexit ...
... et ... et ...

bu[illegible] largit[ur] impedit vel p[ro] alijs
indigentib[us] largit[ur] s[ed] cu[m] vni[us] d[e]
ligit et lugentib[us] affectu co[m]patitur et
co[n]solatio[n]e impe[n]dit, cu[m] quib[us] na[tur]a
tantu[m] co[m]plures ad habet. elemosina
p[ro]ul dubio sp[irit]ualis et doctrine et discipline
... bona elemosina e[st] et nu[n]c. et
elemosine carnalis eminentior e[st] q[uam]
... n[on] egenus possit eum ... s[ed] si p[ro] in
digentib[us] simulet et toto ille corde
co[m]prehendu[m] e[st]. et licz ille fortas
se flat[us] indigeti spe[m] p[ro]ferat. h[ab]et ...
q[ui] simpliciter impe[n]dit. fructu[m] iusticie
n[on] amittit ... q[ui]q[ui]s peregrinis
... tribuat egeni. ... qui ...
... inopie p[er] p[re]tende[re] qui ...
... saluatore cu[m] ... frigidica
... indigenti ... na[m]
... n[on] ... benigne
... ... p[ro]ul dubio non
... ... et e
... ... longinq[ui]
... n[on] ... s[ed] de[us] fallit cu[m] ...
... n[on] ... n[on] ...
... elemosine ...
... potius ...
...
...
...
... n[on] est ele
mosina cu[m] ... ne
comitante tristicia ... penit[us]
... at ... tribu[er]e. qui co[m]
pensata ... et ... hylaritate placet deo et apostolus
... hylarem en[im] datore[m] diligit deus
... e[st] ... ne ...
... oblata ...
... tristis ...
De rapinis alicuius elemosina fa
cere no[n] e[st] officiu[m] ... s[ed] ...
... salutem offert
... de rapina pauperu[m]
... qui ... filiu[m] ...
... cum ... tollit
... ... alteri
... ...
placet quod ab alio male extorquet
... pre
stare diuitib[us]. et de ...
... fauores ...

... aqua tollere et flu...
q[uo]d n[on] indigent irrigare. Nu[m]qu[am]
laudabilis ... p[ro]diga
n[on] ad vtilitatem s[ed] ad clarorum
effu[n]deret. co[m]parata ... no[n]
ad edificatione[m] ... audiendu[m] s[ed]
ad ... aggerandu[m] cu
mulum ... e[st] superflua
effusio largitiua q[uam] ...
... amor ... talis ...
e[st] largus. ... n[on] ...
p[ro]digus s[ed] ... largiri ...
... vt ... pro
curad ... plurimis

De breuitate huius vite c. ... c. 67.

Tantu[m] in hac vita lucidu[m]
e[st] opari bonu[m]. ...
n[on] ... conferatur ...
... meritoru[m]. q[uia] vita impijs
longa et g[ra]ta e[st] in oculis at iustorum
amara et breuis. licet ... vita
breuis sit. morte[m] ... fieri e[st]
... quibus breuis sit ...
... vinculi ... amari
p[ro]ul dubio longa e[st] ... pe[r]
longiorem n[on] de ... spacio s[ed] de ...
... q[uia] sit breuis et
... vita
... in ...
deficit breuis e[st] ... augmento
... quod ...
... deficit ...
... vita breuis ...
n[on] ... s[ed] ...
... filijs et vita ...
... diebus singulis ...
in hac vita viuit. quibus ...
augmentu[m] ... decrementu[m] ...
... posset aug
mentu[m] ... etatu[m]
ad mortem tendit ...
longa vita ... ad ...
... cristianus ... i. eterna
... dei ... co[m]mendu[m]
n[on] ad ista ad q[ua]m ... te — Aliqua ad eam
... vita eterna ... vita vita
... ista mortalis e[st] ...
... in carne ... ne moriat
... creditur — Vite
... morieris ...
... de morte vite ...

tedium pati iusti eo quod ad deside-
randa premia tarde perveniat
et vite presentis erumnas serius a-
mittat. De fine vite hominis

c. 66 Quamvis sit a vite huius erum-
nis liberari cupiant cito vo-
lentes exire de corpore dei dispensa-
tione tamen plerumque diu in hac
vita servantur ut per longum toleran-
tie experimentum solidius eorum
patientia roboretur. Multi hanc vi-
tam tedio habent et timent mo-
ri timent. quod plerumque in angustia
contingere solet. Unde quodam affectu
et vivendi habent tedium et morien-
di metum. Voluntate dei unusquisque
vivere et per terminum vite sue con-
siderare ut de contemplatione huius
seculi blanditias caveat. Scriptum est
in omnibus operibus tuis memorare
novissima tua et in eternum non pec-
cabis. Futuri exitus ignorantia in-
certa est. et ideo mori quisque non ex-
istimat. tollitur [illegible] unusquisque fe-
stinet ne in iniquitatibus suis ra-
piatur. Si quis finiatur vita ex culpa
[illegible] interitus [illegible]. eos quos vivere
tes accendit ad vitam subito
morientes [illegible] ad tortu-
ra [illegible] in hac vita
fallaci [illegible] gloria [illegible]
[illegible] gesserunt. repente hora
qua nesciunt. in ipso exitu ra-
piuntur atque ab sorbente profundo
inferni eternis gehenne incendiis de-
putantur. De quibus per Iob dicitur. Du-
cunt in bonis dies suos. et in
puncto ad inferna descendunt. Su-
perius moriens quem imitatione
sua multos ad culpam traxit de-
bitatione peccati. multos revocat a
culpa terrore tormenti [illegible] pos
tortura [illegible] letabitur iustus cum viderit
vindictam manus suas lavabit
in sanguine peccatoris. [illegible] suggeret
[illegible] lavat manus
[illegible] pena [illegible]

[illegible] vita mundatur. Cuius
cum talibus exemplis operis [illegible]
non solum qui videt resurgit sed
etiam alios ab imitatione illius
quam valuerit exhortatione
compescit. In exitu vite [illegible]
[illegible] nimio terrore metu [illegible]
utrum ad premium an ad supplicium
transeat [illegible] aut [illegible] in spe
[illegible] purgantur a levibus quibusdam pec-
catis. [illegible] vero in [illegible] sine pro
[illegible] exhilarescunt. et horum contemplatione
bonorum [illegible] in hac vita
[illegible] sit iustus. tamen de corpore
egrediens pertimescit ne [illegible]
supplicio sit [illegible]
[illegible] necesse [illegible]
[illegible] iudicio. cum etiam de otio
se verbis reddenda sit ratio [illegible]
[illegible] optime commendat [illegible]
[illegible] tranquilla. ut ex eo intel-
ligatur [illegible] consortium an-
[illegible] ab hoc corpore sine [illegible]
[illegible] tollatur [illegible] ra-
[illegible] a [illegible] an
[illegible] mortem. ut
[illegible] in [illegible] qui
fuerunt [illegible] in [illegible]
[illegible] fidelibus
[illegible] hic [illegible]
[illegible] deplorandus
in morte quem [illegible]
[illegible] vita recepit non quos
celestis aula [illegible] in-
cludit. Deo gratias

Explicit Ysidorus de summo bono
[illegible])
[illegible] per Iohannem de [illegible] anno
domini 1270 [illegible])
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Capitula primi libri

Cap. secundi libri

Cap. tertii

Finis tocius [illegible] compilationis

Tantum ne opinionis as-
sumpsisse homines. ut alii con-
tra principia constituerent
deum et exemplar et materiam. sicut pla-
to et discipuli eius. et ea esse incor-
rupta et increata ac sine initio
esse asseverarent / deumque non tamquam crea-
torem materie sed tamquam artificem ad exemplar
hoc est ydeam intendentem fecisse mundum
de materia quam vocant ylen. que gig-
nendi causas rebus omnibus dedisse asse-
ritur ipsumque mundum incorruptum nec
creatum aut factum estimarent alii quoque ut
aristoteles cum suis disputandum putavit. ut
et duo principia ponerent. materiam et speciem
et tertium cum his quod operatorium dicitur cui
suppeteret competenter efficere quod adoriendum
putasset. Quid igitur tam inconveniens
quam ut eternitatem operis cum dei omnipo-
tentis coniungerent eternitate vel ipsum opus deum
esse dicerent. ut celum et terram et mare
divinis prosequerentur honoribus / ex quo
factum est ut partes mundi deos crederent
quamvis de ipso mundo non mediocris
inter eos questio sit. Nam pitagoras unum
mundum asserit alii innumerabiles dicunt
esse mundos ut scripsit democritus cuius
plurimum de phisicis auctoritati vetu-
stas detulit / ipsum quoque mundum semper fuisse
et fore aristoteles usurpat dicere. Contra
plato non semper fuisse et semper fore presumit
astruere / plurimi vero nec fuisse semper nec
semper fore scriptis testificantur. Inter has dis-
sensiones eorum que potest veri esse estimatio.
cum alii ipsum mundum deum esse dicant.
quod ei mens divina ut putant inesse
videatur. alii partes eius alii utrumque in
quo nec que figura sit deorum nec quis numerus nec
quis locus aut vita possit aut cura co-
gnosci. Siquidem secundum mundi estimationem vo-
lubilem mundum ardentem quibusdam
incitatum motibus sine sensu conveniat
deum intelligi. quod alieno non suo mo-
tu feratur. Unde divino spiritu providens
sanctus moyses hos hominum errores
fore et iam forte cepisse in exordio
sermonis sui sic ait. In principio fecit
deus celum et terram initium rerum.
auctorem mundi. creationem materie
comprehendens. ut deum cognosceres
ante initium mundi esse vel ipsum esse
initium universorum sicut in evangelio dei
filius dicentibus tu quis es respondit
initium quod et loquor vobis. et
ipsum dedisse gignendis rebus ini-
tium. et ipsum esse creatorem mundi
non idea quadam duce imita-
torem materie. ex qua non ad ar-
bitrium suum sed ad speciem propositam
sua opera formaret. pulchre quoque ait in
principio fecit. ut incomprehensibilem celeri-
tatem operis exprimeret. cum effectum
operis impleti prius indicium ce-
pte operationis [illegible]. Quis hoc dicat ad-
vertere debemus. Moyses utique vir erudi-
tus in omni sapientia egiptiorum. quem
de flumine collectum filia pharaonis
dilexit ut filium et publicis re-
galibus fultum [illegible] per doctrine
disciplinis informari atque instrui
desideravit. Qui cum de aqua no-
men acciperet non putavit tamen dicendum
quod ex aqua constarent omnia ut tha-
les dixit. Et cum in aula esset edu-
catus regia maluit tamen pro amore
iustitie subire exilium voluntarium
quam in tyrannidis fastigio peccati per-
functione deliciis acquiescere. De-
nique priusquam ad plebis liberande
munus vocaretur. naturalis equitatis
studio provocatus. ulciscebatur iniu-
riam de plebeis suis ulciscens in-
de se regis dominio extulit. et devi-
tans tumultum in ethiopie secessit partes ubi
procul a ceteris
negociis remotus. toto divine
cognitioni animum intendit ut gloriam
dei videret facie ad faciem

Cui testificatur scriptura quia nemo surrexit amplius propheta in Israel sicut Moyses qui sciuit deum facie ad faciem. Non in visione neque in somno sed ore ad os cum deo summo locutus. Neque in specie neque per enigmata sed presentia presentie diuine dignacione donatus. Hic itaque Moyses aperuit os suum et effudit que in eo deus loquebatur secundum quod ei dixerat cum eum dirigeret ad Pharaonem dicens Vade et ego aperiam os tuum et instruam te quod debeas loqui. Etenim si quidem que de populo liberando dicturus esset a deo acceperat, quanto magis que de celo loqueretur. Denique non in persuasione humane sapientie, non in philosophicis simulatoriis disputacionibus sed in ostensione spiritus et virtutis tamquam testis diuini operis ausus est dicere In principio fecit deus celum et terram. Non ut aliqui per fortuitam mundum concursionem mundi conditum crediderunt, nec serum atque ociosum expectauit negocium, ut disciplinam quandam materie contemplando mundum posset efficere. Sed auctorem deum comprehendendum putauit esse. Aduertit enim vir plenus prudencie quod visibilium atque inuisibilium substanciam et causas sola diuina contineat mens, et non ut philosophi disputant validiorem athomorum conplexionem perseuerantie causam indicauit adiungens prestare causam. Aduertit eciam quod celum et terram creaturus esset ut in mundi iniciis et in substantia celi que per sui inicium et terris principia daret. Quia ut fortuitu ac temere dissolui iungerentur ita fortuitu ac temere dissolui nescitur nisi ipsi gubernator diuina virtute constarent. Sed in incerto gubernatorem nesciunt qui non nouerunt deum per quem omnia reguntur et gubernantur. Sequamur ergo eum qui et auctorem nouit et gubernatorem ne vanis abducamur opinionibus. Quid enim hoc ordine ut in principio ingressus, quantum ad hoc ordo ut ipsum afferret quod negare consueuerant et cognoscerent prius esse mundi principium et mundum sine arbitrarentur principio esse. Tum de celo et terra et mari loqueretur ac omnia in sapientia fecisti dedit

ergo prius modum dedit creationis in principio. Nam ne angelorum ne in tractu et diuturnitate consorte fabricationi complectere addidit fecit ne mora in faciendo estimaretur ut videl incomparabilis operator quod tantum opus breui momento sue operationis absoluit ut voluntatis effectus sensum temporis preueniret. Nemo eum operantem vidit sed factum operatum. Ubi ergo mora cum legas Quia ipse dixit et facta sunt ipse mandauit et creata sunt. Non arti non virtuti qui momento sue voluntatis maiestate tante operationis impleuit ut ea que non erant esse faceret tam velociter ut neque voluntas operationem preueniret neque operatio voluntatem. Opus miraris, operatorem queris qui principium tanto operi dedit, quis tam cito fecit, subiecit statim dicens Deus fecit celum et terram. Audisti auctorem, dubitare non debes. Hic est in quo benedictus est Abraham in Melchisedech. Credidit Abraham deo summo qui fecit celum et terram. Extendo manum meam ad deum summum qui fecit celum et terram. Videsne quod non sit inuentum sed deus antevertit. Deus et Melchisedech qui erat sacerdos et iustitie ut principium suum sine initio. Non numquam ergo sed deus qui sine initio principium omnibus dedit ut que non erant esse incipiant. Non erant esse, incomparabilis ergo deus qui omnia virtute sua continet et maiestate immensa complectitur. Fecit et que videntur, quia et ea que non videntur fecit iam quae non videntur. Ipse que videntur potencia et quibus ne ipse que palam sunt. Et quis dubitet deum qui non videtur quis non fecit qui per prophetam locutus ait: Quis mensus est aquam manu et celum palmo et uniuersam terram clausit manu? Quis statuit montes in libra et rupes in statera et nemora in iugo

ad cognitum spiritum deum q quod compla
nis eius sunt. et quod inspirit eidem
quod est alibi legis qz licet omnibus celum
et terra velut inexplicitum fecit. Celi
sempiternos aut dii qui non fecerunt ce-
lum et terram pereant a terra et de sub
celo isto. Dominus qui fecit celum et terram
in virtute sua et correxit orbem
in sapientia sua et in sua prudentia ex-
tendit celum et multitudinem aquarum in
celo. Et addidit Infatuatus est homo ab
scientia sua. Cum corruptibilia videt sem-
per et corruptibilis putat quod divine possibilitatis
comprehendere virtutem. Quo non infatua-
tur vanitate disputationis astucia? Tan-
tum tu oracula audias quibus testi-
ficatur deus qui fecit mundum. Nobis cum
sine principio esse credendum. quod qui ipsam uni-
versitatem credideris ut nullum eius principium
spectare videatur. Sed cum intonuerit qui
in tribus omnia commovebuntur, et unde
incipiat ubi finiat non facile com-
prehendas diversitas penitus semper colligitur
impossibile licet. Nemo enim quod principium re-
periri. ut ubi caput globi huius. et
ubi dirimat immensa linea distan-
tiam non si ipse non comprehendas. Et
circo non occurrit. Quamque dirimat
est ipse circulum vel atramento vel
graphio vel circino comprimas. Non
cernas quam ubi diremerit intervallo inter-
vallo. non facile ut oculis colli-
gas vel mente reperias. et tamen cepisse
et desisse et ipse est tamen eos. nam
esse sensum effugit. Ut ... non pre-
ruit ... at initium habet. et finem
habet, et quibus finis datur principium datum
constat. Finem autem mundi futurum specialis
narrator deus in evangelio dicit. Celum et
terra transibunt. Econtra, Et verbum
suum usque ad consummationem seculi. Cum
ergo certum deo mundum apparuit
et creatorem suum predicat atque celestem gratiam
disputat. Creatura corruptibilis principiale
mundo immunis ille atque immateriali-
nate divine consumptionem putat. Cum
Christum scripturam sanctam predicare posse

necesse. quia cuius partes corruptioni et
mutabilitati subiacent summam quoque eidem
et vanitati usque partibus quibus
ipse portiones eius sunt obnoxie
subiacere. ~~In principio fecit deus~~ quod dixit In
principio fecit deus celum et terram. Principium aut
ad tempus refertur. aut ad numerum. aut ad
fundamentum. quemadmodum in edificanda domo
initium fundamentum est. ~~Principium~~ quoque conver-
sionis. et depravationis dici posse scrip-
turarum cognoscimus auctoritate. Est principium et artis.
ars ipsa ex qua artificium diversum de-
inceps sequitur opus. Est et principium bo-
norum operum. fides optima, ut misericordie
principium in deo placere quod facias. Est etiam
ad cognitionem hominibus propositum. magis ap-
notamus. Est etiam virtus divina que hac
comprehenditur appellatione. Ad tempus refer-
tur si velis dicere In principio fecit deus ce-
lum et terram, id est in exordio mundi quasi si quis dicat
sed sapientia ait Cum pararet celum cum illo
eram. Ad numerum autem si referas. sic convenit
ut accipias In primis fecit deus celum
et terram. deinde colles regiones. fines
inhabitabiles. Vel sic dicere reliquas vi-
sibiles creaturas. diem noctem ligna
fructifera. animantium diversa genera. ce-
lum et terram fecit. Si ad fundamentum refe-
ras. principium terre fundamenta. ex legisti dicere
sapientia cum faciebat fortia fundamenta terre. Est
principium illud compositionis. Est et bonorum principium
disciplina sicut illud principium sapientie timor
domini, quoniam qui timet deum declinat errorem
et ad virtutis semitam vias suas dirigit.
nisi enim quis deum timuerit non potest re-
nunciare peccato. Est etiam et de illo pascha
accipere ... mensis hic initium mensium
erit nobis, cuiusque et de tempore ipsum donare
voluit quo de pascha dominus loquebatur. quod
veris initio celebratur. In hoc ergo principio
mensium celum et terram fecit. quia inde mundi
capi oportebat exordium ubi erat opportuna
omnibus verna temperies. Unde et annus
imaginem mundi expressit. ut post hibernas
glacies atque hiemales caligines serenior

solito vernum tempus splendor elucescat
dedit ergo formam futurum amorem cum
rulis mundi primus exortus. ut ea legi
ancepaucos surgentes atque inicie cuius
quia alii produceret terra nova seminum
germina. quod primum deus deus dixerat
germinet terra herba virentem facientem
seminantem semen secundum genus et secundum speciem
et lignum fructiferum faciens fructum. Et
statim produxit terra herbam facientem et
lignum fructiferum. quod nobis commode
rationis prebere divina prudentia et
voluntas terre germinantis ad creatorem
vernum suffragatur ecclesia. Nam et si quon-
dam tempore et deo iubente responderunt.
et terre obediencie nature. ut inter hyber-
nas glacies et hyemales pruinas
celestis imperii. fetu germinans terram
fetum produceret. Nunc dicente tamen dispositore
tempore rigido stricta gelu vincula
subito fructus laxate arva atque her-
bidis pruinis florulenta nuptiam
rebus. Ergo ut ostendit epistola veris tempora
Ergo ut ostendit quod constitucione mundi aut incepit hinc
in constitucione mundi aut incepit hinc
vobis initium incepit primus est vobis
in mensibus anni pro rudimentis vernum
tempus appellans decebat eum primum sancti-
tempus appellans. et quam generatione mol-
liorem esse generationis. et quam generationem mol-
lioribus auris foveri. neque eam alit
posset tenera rerum exordia. a asperiore
labore tolerare frigoris aut torridi estus
iniuria sustinere. Simul id adventu lucis
quia iure coenit. ut eo tempore videatur in
hac generatione. atque in hoc opus tributos quo
tempore ea hac generatione. in generatione legitur
est tempus Siquidem verno tempore filii israel
est tempus relinquentes et per mare transierunt
egyptum relinquentes et per mare transierunt
baptizati in nube et in mari ut apostolus dicit
Ideo eo tempore singulis annis ihesu xpi
pascha celebratur. hoc est transitus
a viciis ad virtutes. a passionibus
carnis ad gratiam. sobrietate quia vetus
a malicie nequicie quia fermento
ad veritatem et sinceritatem. Regenerati itaque

Quod accepistis hoc vobis incepit, primus
est vobis in mensibus anni diluvii
eum et depresit quod abluit intel-
ligibile illum pharaonem principem
huius mundi id est. diabolum et diabolus
et angelis suis et operibus suis et
imperiis suis. Nunc ita sicut celum
tremens tempus corporis passionibus vel
depravate mentis erroribus quod demer-
sa est malicia vite hominum bonis
operibus. dextra leva que unitur in
oblatus sit hic servata studet vera
crucis tempore sunt sub lege quod quod liberatur
de manibus aut superbia principum nationum
amalech et pravitate eius superbus converti
qui est omnium nationum primus Amalech
lech. Et quia per imperatorem amalech
nos accipit iniquitate. Inimici autem
gentes sunt inde ne primitiva huius mundi
accipere debeat. Qui imperat nationibus
voluntate sua facietibus eius pravitatem
subicit. Hoc autem vero eius misterii transfi-
delitas sunt. quibus aut deus deus corporis
diabolo operis Et eam inicium misterii
ut est in Ego primus et novissimus
inicium et finis id est in creato.
Scripture quod interrogatus dominus cuius
esset Iudeis principium quod et loquor vobis
Unde vere et secundum dominum est inicium
omnium. quia nemo ante ipsum, et finis
omnium. quia nemo ultra ipsum. Et secundum eum
inicium est rerum deus in opera eius.
ut per ipsum dicitur huiusmodi generis mag
deum primo. et operari opera deum in hoc
deo primo. in Cristo fecit deus celum
et terram. quia per ipsum omnia facta sunt
et sine ipso factum est nichil. Quod factum
est in ipso vita est. quia in ipso constat
omnia. et ipse est primogenitus omnis
creature sicut quia scriptus. quia primogenitus
et prius sicut. ut primogenitus ipse
vero quia ante omnes. Et quia sanctiorem
teris Ecce ait deus prius omnium
creaturarum. et secundum corporis principium
quia solus sine peccato. solus sine vanitate

Ubi autem creatura cepit esse venit
possumus etiam intelligere In principio fecit
deus celum et terram, id est ante tempus quod
initium vie nondum via, principium
domus nondum domus. Denique a-
lii dixerunt in cefaleon quod in capite
quod significat in brevi et in exiguo mo-
mento summa operationis impleta.
Sunt ergo etiam qui principium non pro tempore acci-
piant, sed ante tempus et cephaleon
vel caput, ut dicamus latine quasi sum-
mam operis, quod rerum visibilium quasi sum-
ma celum et terram, quae non solum ad
mundi huius creationem videntur originem
sed etiam ad indicium rerum visibilium et
quoddam argumentum eorum quae non videntur,
ut est illud propheticum: Celi enarrant gloriam
dei et opera manuum eius annunciat
firmamentum. Cui sententie apostolus in aliis
verbis eadem sensa conclusit dicens: Quia in-
visibilia eius per ea quae facta sunt intellecta
conspiciuntur. Auctorem enim angelorum
et dominacionum et potestatum facile in-
telligimus eum qui momento imperii sui
hanc tantam pulchritudinem mundi
ex nichilo fecit esse quod non erat, et non
existentibus quae rebus aut causis donavit
substantiam. Est ergo hic mundus divine
specimen operationis, quia dum opus vi-
detur, prefertur operator. Itaque istarum
artium alie sunt activae quae in solo cor-
poris motu aut sono vocis consistunt,
motu aut sono nichil superfuit aut
remanserit spectantibus vel audi-
entibus. Alie theoreticae quae vigorem
mentis exerceant. Alie huiusmodi ut ces-
sante operationis officio opus ma-
nens appareat, ut edificatio atque
textura, quae etiam tacente artifice peri-
tiam eius ostendat, ut operatori opus
suum testimonium suffragetur. Cui simile hic
mundus. Divine maiestatis insigne
est, ut per ipsum dei sapientia manifestetur,
quam videns propheta ait, et ad invisibi-
lia eius oculos attollens ait: Quam magni-
ficata sunt opera tua domine, omnia in sa-
pientia fecisti. Non utique ociose
scriptum legimus, quod gentiles plerique qui
coeternum deo mundum voluerunt esse
quasi adumbrationem virtutis divine
asserunt eum sua sponte subsistere,
et ipsius causa eius deum esse fateantur,
ita tamen factum volunt non ex voluntate
et dispositione sua, sed ita ut corpus
umbre corpus est. Adheret enim umbra
corpori lumine lucis naturali so- magis
cietate quam voluntatis arbitrio.
Pulchre ergo ait Moyses: Quod fecit
deus celum et terram, non dixit quod sub-
esse fecit, non dixit quod causa mundi
ut esset prebuit, sed fecit quasi bonus
quod foret utile, quasi sapiens quod op-
timum iudicabat, quasi omnipotens quod am-
plissimum providebat. Quomodo ergo quasi
umbra esse potuit, ubi corpus non erat?
Quod in corpore dei corporea adum- incorpori dei
bratio esse non possit, quo et in-
corporei luminis splendor possit
esse incorporeus. Et si queras splen-
dorem dei, filius est imago dei invi-
sibilis. Qualis ergo deus talis et i-
mago est invisibilis dei. Etenim ymago
invisibilis est cum splendor est
patris atque eius ymago. Sed in principio
iam fecit deus celum et terram. Et factus est ergo
mundus, et cepit esse quod non erat. Verbum
ad deum in principio erat, et erat semper cum
angeli dominationes potestates et si aliqui
ceperunt. Erant tamen iam quando hic mundus
factus est. Omnia itaque creata et condita
sunt visibilia et invisibilia, sive sedes
sive dominationes, sive principatus, sive potestates.
Omnia inquit per ipsum et in ipsum creata sunt.
Quod est in ipsum creata sunt, quia ipse
est heres patris, eo quod a patre ipsum sus-
ceperit hereditatem, sicut ipse dicit: Postula a
me et dabo tibi gentes hereditatem
tuam, quia in eo hereditas a patre transivit
in filium, et in ipsum rediit a filio.
Egregie itaque apostolus eodem loco
filium dixit auctorem omnium et maiesta-
te sua continere omnia. Et ad Ro-
manos de patre ait: Quoniam ex ipso

et principium et in ipso sunt omnia. Ipse principium et origo est universorum, id est eius voluntate omnia et potestate creata. Cum ergo voluntate omnia creentur, quia unus deus principio omnia creavit. Tamquam qui potest quecumque voluit fecit. Principium continuacio primo ipsos fuit. Et ita principium continuatus fuit et in ipso tempore ergo nota. Principium creacio qua lucem initi et constitucio universa. In ipso quod quamdiu volebat omnia et bonitate maneret atque conservatur. Et fuit considerandi voluntatem. Et ergo eius arbitrio resolvitur. In principio itaque temporis celum et terram deus fecit. Tempus cum alia mundo. Non cum mundo creatum ab tempore post. Non prius. Et quia lectionis series possumus respondere quod primo dierum fecit deus et nocte. Quod sunt vices temporum. Et secundo die firmamentum quod dividit aquas que sub celo est et aquas que super celum. Tertio vero est ad similitudinem aspectum. Quod primo celum fecit enim pro creatura creatore primum causa. Et terram fecit in qua omne genus substancia. In hiis eciam quatuor sunt elementa creata sunt. Quia quia quatuor continentur omnia ista que in mundo sunt. Elementa autem quatuor aer ignis aqua et terra que in omnibus ista mixta sunt. Quare et in terra reperies ignem que lapidibus et ferro frequenter excutitur et in celo cum sit ignis et nitans fulgentibus stellis. Potius aqua esse posset intelligi. Quia ut super celum esse ut quod de illo superiori loco in terra. Largo ut frequenter imbre demittit. Quod plurimis exemplis colligere possumus. Sed quid ad considerandum ista curiosius tractare videremus. Ergo quia hiis occupari infructuosum negocium est ad illa magis intendam animum in quibus est vite profectus eterne. De celesti. Et scriba celi satis est ea premittere quia in scriptura sacre scripture reperimus et mechanicis et operatis simoniis quod celum vocatur celestis

dicitur esse. Quod firmavit celum sed firmum subtile et nature. Non soliditatem quoque eius declaravit ad sensum. Quod quod eius quod ipse de celi firmato locutus est. Quia firmavit deus celum sicut camera que nos circumhabitantes universa claudatur. Que vel magis generatur ut nostris omnibus sed significare. Tamen legitur quod deus celum extendit sicut pellem aut tabernaculum et tectoribus habitaculis quam semper. Vel quod liber ut plurimorum scribat omnia que scripturam fidei et devocionem meruerunt. Amen dicit laudete quod omnia vestra scripta sunt in celis. De terra quoque vel que de ubi vel proponeret nichil proderit ad spem futuri superius sed ad plurimam quod scripturarum divinarum peritos constat quod suspendit terram in nichilo. Quid nobis disputare utrum in aere sit suspendatur an super aqua ut inde narratur. Quomodo racio quo aer natura tenuis et mollior molem possit sustentare terrenam. Quomodo super aquas non demergatur in aqua. Quomodo timeri ruina. Quomodo in aqua vel mari unda non cedat etiam lapsu. Quod eius loco proprio mota diffundatur. Alii eciam in medio aeris terram dant esse dispositam. Et mole sua immobilem manere. Quod equali motu hinc atque inde vergat eius parte procedat. De quo satis putamus dictum a deo ad Iob sermo per quem per nubem locutus ait Ubi eras cum fundarem terram. Indica mihi si habes scienciam. Quis posuit mensuram eius si nosti. Aut quis tetendit super eam lineam. Super quo bases eius solidate sunt. Aut quis dimisit lapidem angularem eius. Et infra Quis conclusit mare ostiis. Et dixi usque huc venies et non procedes et hic confringes tumentes fluctus tuos. Nonne evidenter ostendit deus omnia maiestate sua consistere. Non numero pondere atque mensura neque creaturam legi tribuit sed accepit et firmat acceptam. Non ergo quod in medio sit terra que equali lance suspenditur. Sed quia maiestas dei voluntate sue lege eam constringit

ut pensi instabile atque inaue
stabiliter permanet. Unde dicitur. Qui stabilita
testatur. Et fundavit terram super firmi
tatem eius. non inclinabitur in seculum
seculi. non utique sicut quidam terrenus artifex
fecerunt. sed qui opus suum condidit. quia non tan
tum quondam terram super pericula suspen
dentem firmamento. ut eam in
clinari faciat. non ergo incerta
centri. sed mediam divini artificis de
bemus. quia non arte incerta est sed
potestate. incerta in se. incerta
cogitatio. quia omnia non tamen incerta
porrexit. eius sciaz sed cognoni
eius diuinam pubiarem dumque
et cum legis. Ego confirmavi colum
nas eius. ut columpnis ea firmissima
portari estimare sed ea virtute qua susci
piat stabilem terre atque firmitatem
que quasi in potestate dei super terre corpo
re etiam sicut collige quod super eam omnis
appareat terra et sit eam terre. Et
alibi. Nisi sunt fornicatores. et ergo contra
rio terram non ergo prius liberauit eos
enim sub manet sed frequenter dicunt
tu et arbitrio commouet. Unde
et Job dicit quia deus commouet eam
a fundamentis columpne autem eius concu
tiuntur. Et alibi unde infra in
corpore eius et non in mente ergo
lucem locum. Extendens boream super va
cuum. suspendens terram super nihilum.
alligans aquas in nubibus suis
Columpne celi contremiscunt. et pa
uent ab increpatione eius. In fortitu
dine mitigavit maria. disciplina
tenuit celum. Claustra autem cele
stia eius voluntate vult diminuere
manet et in seculum terra statum celo
stabilis super eam et voluntate dei movet
et mutat. Non ergo fundamenta suis
inserta subsistit ut fulchris suis
stabiles permanent sed deus statuit eam
et firmamento voluit. sue est quod
in manu eius omnes fines terre. Et

Sed et simplicitas argumentis ceteris
aut tollit. laudat alii quod ea inque
decidat terra. quod sicut navis in medio
regione pendeat. sicut ea quod non
per manus eam in regione sua. non in
parte inclinari alias. quia cum navis
non commouet sed sicut navis artifex
diuinus et operator eius. Ut hec que ex illa
cuncta eius artificum non ab illo ac
ceptum quibus dedit multiplicibus
tractatibus scripturas et vitam disciplina
Ergo tu quod confundi maiestas eius et
artis excellentia neque confundere
nec disputatione me liberaris co
mitto atque incerte sed omnia reposita
in eius existimo potestate quod voluntas
eius fundamentum stabilitatis et cetera
est adhuc innumera que remaneat
que apostoli et huius auctoritatis
exemplo. Scriptum est enim quod vanitati
subiecta est creatura non sponte sed prop
ter eum qui subiecit eam in spe. liberabitur
autem et ipsa creatura a seruitute corrup
tionis. Quando autem affulserit renouan
dorum dies. Et cetera de celo dicit. ergo libere celi
quod creatore ea que disputatoribus
suis placet tripartite. tum alii composita
celum ex elementis quatuor. asserat. Alii
quintam quandam naturam novi corporis ad
constitutionem eius inducunt atque affin
gat ethereum esse corpus. cui neque ignis
admixtus sit neque aqua. neque
terra quod et quidam clausa sunt quedam
fecit cursum atque ipsum et motum naturam
ut superiora demorat et superiora fi
xantur vacua et leuia in superiora
se erigant. Et eum circumiuisse
tud superficie aut circuitu ipsa confu
dit. et unum sint autem omnino qui
spera in orbem suum voluit. et superio
ra inferioribus. superioribus quod inferiora
mutari. Ergo aut secundum eum motu
mutari sic sicut corporum natura semper
mutari solere quibus et statum

spere

quintum defendis ethereum corpus
et ne videatur corruptioni obnoxium
quintum et compositum ex corruptibilibus ele-
mentis esse. nature enim ut solvatur. nam
hoc ipso quod diverse cause sunt elementa
nature simplicem et inviolabilem motum
habere non possunt cum se diversorum elementorum
motus impugnent. Quoniam et motus qui-
bus aptos esse non possunt elementis et di-
stantibus convenire. Ita cum levibus acco-
modus est sit incommodus gravioribus
elementis. Itaque cum ad superiora motus est
nature. terrenus gravatur. cum ad inferio-
ra deorsum compellatur. igneus vigor
ille violenter attrahitur et contra nature sue
impetum deorsum cogitur. Omne autem quod in gravem
cogitur non nature famulatur sed necessitati
cito solvitur. et in ea solvi debet quod videtur
esse compositum in sua quaque regione sin-
gulis redeuntibus. Sed et alii contradicentes
stabile esse non posse ethereum corpus
celi stellarumque arbitrati sunt quintam
quandam naturam corporis introducentes quo
diuturna celi putarent mansura esse.
probant. Sed non ista opinio prophetice po-
tuit obviare sententie. qua divina quod
dominus noster Ihesus Christus maiestas in evangelio
comprobavit dicens. Tu in principio terram
tu fundasti domine. et opera manuum
tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem per-
manes et omnes sicut vestimentum veterascent
et tamquam amictum mutabis eos. et
mutabuntur. Tu vero idem ipse es
et anni tui non deficient. Quod etiam
comprobavit dominus in evangelio ut diceret Celum
et terra transibunt. verba autem mea non
transibunt. Nichil igitur agit qui ad celi
appendicia perpetuitatem quintum corpus ethereum
introducendum putaverunt. cum corpus in-
dicat dissimile ceteris adiuncta membris
unius portione. labem corporis magis
asserere convenisse. Sed illud advertendum
quod propheta dicit. terram prior loco no-
minavit et postea celum creat-

dicit opus domini esse declarandum. que
cum dixit et facta sunt. vel intra
est quod prius quam priores. adverti-
mus quod sunt factus sunt ne saltem pro-
gratia celi divine videatur ad-
iudicata fuisse ut primogenite
creature privilegio potior esse
mereretur. Itaque illos prius relin-
quamus contentionibus qui mutuis
se disputationibus refellunt. no-
bis autem satis est ad salutem non
disputationum controversia sed
preceptorum veritas. non argumentorum
astucia sed fides mentis. ut servi-
amus potius creatori quam crea-
ture qui est benedictus in secula. Terra autem
invisibilis erat et incomposita.
Bonus artifex prius fundamentum
ponit postea fundamento posito edi-
ficationis membra distinguit. or-
namentum adiungit. posito igitur
fundamento terre et confirmata celi
substantia. duo enim ista sunt cardines
rerum subtexuit. Terra autem erat
invisibilis et incomposita. Quid est
erat. et ne forte in infinitum
et sine principio extendat opinionem.
et dicat hanc materiam i. ylen
sicut philosophi dicunt. et sicut gentiles divinam
scripturam non habent nisi cum fecerit
hec dicentibus videbis. quod scriptum est
Erat autem cum operaretur terram. et
de eo quod Iubal dictus est hic scriptura
hic erat pater qui demonstravit psal-
terium et cytharam. et hoc erat in
ausitidi (?) regione cui nomen Iob
disputat ergo de verbo de quo questionem
movet. cum prestimus primo ipsi sunt
Moyses quod fecit deus celum et terram
Erat ergo quod quo facta est. Quia prius
prius etiam dicit. Et iam non solum
dictum sed etiam ylem quam prius dic-
tus. Diffinivit ubi erat
Erat in loco. ergo et locus prius prius

fuisse astruitur in quo erat materia
rerum quam prius non habebat. Eadem si ab
surdum videtur de loco eodem in
quiritur ne forte volatilem terram debeamus
estimare. que non habuit fundamentum alarum
remigiis suspendebatur. Si enim ergo eam
alatam putamus nisi forte hinc deri-
vata sunt commenta inter platonem
quem proferentem terre prodigia audivimus et
illud ne terre animum ponere. Sed si per
aerem magis in quo aere volabat
terra sine aere cum volare non po-
terat. Sed aer adhuc esse non po-
terat. Quia non erat sine ratione
elementorum facta distinctio. Tunc ipsa ad
huc elementa facta non erant. Ubi ergo
erat ista terra alarum fulta remigiis.
In aere non erat. quia aer tunc erat
corpus aut esse aerem docet lectio. quia cum
corpus sagitta in locum quem iacula
missa tendit incorporeus aer statim in
se ipsum revolutus est. Ubi ergo erat
Sileon nisi forte dicat quandam ele
menti intercessionem. quia in deo erat. Ergo deus
qui est invisibilis nature atque inviolabilis
lucem habitans inaccessibilem incorporalibus
visibilibus et invisibilibus corporibus locus erat mun
dialis nature. et erat in deo mundi
potestas. Tunc de hoc mundo non sit vel
portio. tunc de his scriptum habemus
meus similorum eius sed scriptum habemus
.... mundo non sit. Sed et ego non
de mundo. Erat ergo invisibilis visibi
lis mundo et ordine et decore dona
libus. et ei quem ordinem et decorem copulabitur
nisi omnibus incomposita copulabitur
nisi forte. quia dixit. Terra autem erat in
visibilis. invisibilis erat proprie
erat. et non ideo quia aquis operta
visibilibus corporeis oculis esse non po
terat. quemadmodum plerique in profundo
aquarum sita visum oculorum aciem que
penetrant. non enim deo aliquid est invisibile
creatura mundi. creature vero estimare
si creatura videtur. quia non dum
erat sol qui illustraret mundum. non dum sol
luna que illustraret mundum. non dum sol
cum luminaria facta sunt celi
posita cum luminaria facta sunt celi
si solis radiis plerumque in aquis operta
illuminat et profundo merita splendore

pro hominibus prestitit quod dubitet deus ea que
in profundo sunt invisibilia esse non
posse nisi forte per accipias invisi-
bilem terram. quia non dum verbo dei et
provisione visitabat quam hominem non
habebat. Respexit deus respicit in terram
quod scriptum est. Dum respexit super filios
hominum. ut videat si est intelligens
aut requirens deum. Et alibi de celo
iaculatum est iudicium. terra tremuit
et quievit. Et merito invisibilis. quia
incomposita que seminum et germinum cogi-
cuit adhuc et cogitat a propheta est dicta non
Sed fortasse dicat aliquis cum deus sit dixit
et facta sunt. Nonne potuit ornatus quem con
gruos et congruentibus donaret elementis
qui non potuisset celum imperio suo stellis
subito ut creatum est refulgere et flo
ribus et fructibus terram vestiri. potuit
utique. Sed ideo prius facta. postea composita
declaravit. ne vere increata atque
pie crederentur si species rerum velut in-
generate ab initio non postea videntur
addite. incomposita terra legitur et tamen
a philosophis eternitatis quibusdam privilegiis
donatur. Eadem diceret si ab initio
compositudo vernasset. Demersa
aquis despicitur velut eundem putes
potius afflicta naufragio. et adhuc
a nonnullis facta non creditur. Eadem si
decoris imaginitudo vendicaret
Accedit illud quod imitatores nos
sui deus voluit esse ut prius faciamus
aliqua. postea venustemus. ne dum simul
utrumque possimus implere. fides autem
virtus quondam et sanctum tercium spiritu sanctum pie immi
nuta et ostensum est. fecit deus. postea venusta. ut cum
feceris ornasse quem fecit. et fecisse quem
ornavit. ne alterum putemus ornas-
se. alterum creasse. sed eundem utrumque esse
operatum. ut prius faceret postea componeret.
ne alterum alterum dicere videretur. Habes
in evangelio huius rei eiusdem testimonium.
Resuscitaturus Lazarum dominus iussit ut
Iudei removerent lapidem de sepulchro
ut viderent mortuum postea resuscitatum
crederent

Deinde vocavit lazarum et surre-
xit. et ligatus manibus et pedibus pro-
dijt foras. Nonne poterat lapidem
removere qui potuit mortuum susci-
tare. et qui potuit vitam defuncto red-
dere. non potuit solvere nodos vin-
culorum. Cum vinctis pedibus consurrexit
sic non potuit ruptis vinculis
incessum reddere. Sed utique adiutus esse vo-
luit per ministerium mortuum. ut con-
fessus plus crederent. Deinde resuscitatum
esse iubet. ut ipsa vincula funeris
solverent. ut ut ipsa fides infunderetur
infidelibus. et processu gradus consultus
nature. Fecit ergo primo deus celum et ter-
ram. ut ea tamen que non videntur sequi
temporibus creature comparatione voluit se-
rie. Unde in ysaie libro ait. Tollite in
celum oculos vestros et aspicite in terram
deorsum, quia celum ut fumus solidatum
est terra autem ut vestimentum veterascet.
Si terra est quod autem erat incomposita, non quia
si terra est quod autem erat incomposita
eum erant maria quo fine districta
certo vago fluctu et profundo gurgi-
te terram inundabant. Corpus quia eram
te terra inundabat. Composita quia eam
ut palustri uligine terra informis horror
compleverit. nec parietes erant ingenij
ubi infusus humor tribus inundabat. Erat
ergo incomposita utpote solertis agricole
inarata cultura. quia adhuc non erat
cultor. Erat incomposita. quia nuda ger-
minum. ut toris herbosa riparum
ut opaca nemoribus. ut leta se-
getibus. ut montium umbrosa supercilijs
virgultis. ut odora floribus. ut grata vi-
neis. ergo incomposita. quia ornatibus
indigebat. Cum dixerat virtutem ter-
ra germinum. Deinde eam voluit deus
quia ut mundus ipse sit et gratiam sup-
erum vario cultu. operatori ornari appetit
celum ipse intextu nubibus. Hor-
rore oculis, mestiora diis speciale
compleverit. terra ymbribus madefacta
fastidio et maria procellis turbata
quos non inveniunt metus. pulchri-

tudo est primo opus. Sed quid sit oper-
tum? lucem. proprie tempore. proprie ad
cognitionem. quibus autem demersa pol-
luus lucebat concordia. Tolle solem
terris. tolle celo stellarum globos.
omnia tenebris inhorrescunt. Sic ut autem
antequam lumine deus hunc mundo
infunderet et non ipsa alt. quia tenebre
erant super abyssum. Tenebre erant quia
splendor deerat lucis. Tenebre erant quia
aer ipse tenebrosus et aqua ipsa sub
nube tenebrosa est. quia tenebrosa aqua
in nubibus aeris. Erant ergo tenebre
super abyssos aquarum. non enim malas
intelligendum potestates arbitror
quod deus earum malicia creaverit. cum
utique non substantiales sed accidentes sint mali-
tia. quia a natura bonitate deflexerit.
Itaque in constitutione mundi opinio ma-
nifeste interim processerit, ne divine
operationi et pulcherrime creature ea
que decolorata sit ammixtione vi-
deantur. Maiore tamen sequitur. Et spiritus
dei ferebatur super aquas. Quem etiam
aliqui pro aere accipiunt. alii pro spiritu
quem spiramus et carpimus aure hu-
manalis spiritum. Nos tamen cum sanctorum
et fidelium sententia cognitores spiritum
sanctum accipimus. ut in constitutione mundi
operacio sancte trinitatis claruit. premisso enim
quia in principio fecit deus celum et terram. id est in
Christo fecit deus vel dei filius deus fecit
vel per filium deus fecit quia omnia per ipsum
facta sunt. et sine ipso factum est nichil.
Supererat plenitudo operationis in spiritu. sicut
scriptum est. Verbo domini celi firmati sunt. et
spiritu oris eius omnis virtus eorum. Itaque
quemadmodum in psalterio dictum est
operatio verbi. quia est verbum dei. et di-
vinitate quam debuit spiritus sanctus. ita hic
prophetiam repetitam oraculis quia
deus dixit. et deus fecit. Spiritus quoque dei
"ferebatur" super quia sic preferebatur
aquas

novorum partuum semina germinaret
sicut per prophetam psalmista emittes spiritum
tuum et creabuntur et renovabis
faciem terre. Deinque sicut qui vicium
e hebreo et syro consonat in
plerisque et cognovit. per hoc Et spiritus
dei ferebat aquas. i. vivificabat
ut in novas cogeret creaturas. et
fotu suo animaret ad vitam. Nam etiam
sicut spiritus legitur creatorem dicente Iob
Spiritus divinus qui fecit me. Omnino spiritus
sanctus ferebatur super aquas tenebre con
trariarum virtutum super eas erant non po
terant ubi locum sibi tanta gratia vendica-
bat. prius ut quidam voluit aere acci
pitur: vindicavit quam vocem spiritum dei
dixerunt. cum pater fuit spiritui nuncupare
Deinde quod voluit a domino deo nostro iuxta
unam elementa generata. celum terram mare
aerem. eo quod cunctorum ignis et
aer terra et aqua sunt. ex quibus mundi
species constat et forma. Ubi in tenebre
nequiciarum spiritualium locum habere potuerunt
cum angusto huius decore figure mun-
dus induerit. Nunc malicia sibi
deus creavit. Sed ea quod nobis orta
non a creatore deo condita monstra
bonitate generat. illam creature huius
progenitam. ut auctoritas sermonis
sensu mutabili et erroris prolap-
sionis. Radicem habuit deus vult de-
cem singulorum animo ipse generaret cum
psalmista clamet. Desinite a maliciis
vestris et scripture sancte dicit: Declina a
malo et fac bonum. Absurdum ergo est
inicium damni a deo Est et opinio
secularis ipsorum est. quam perturbata cola
sam putaverunt huius marcionis.
huius valentini Hec petrus illa ma
nicheorum. funesta scriptorum metibus tempe
ravit inferre contagia. Sed nobis
ipsum in lumine vite tenebras mor
tis terminum. Deinde doctrina divina salutem
suggerit. Inter odorem fraglantem ut
puritate legens cupias. non si-
cupiatur diximus iniquitas Dimplicat
lege o deus / non tibi ipse fomentum
pravum intrinsecus effodias. Dimpe
sumo est quod fecit deus celum et terram
fecit quod non erat. non quod erat. Et terra
erat inviscibilis quia quo fit cum terra. et erat
inviscibilis. quia confundebat aqua et o-
periebat eam. et erat super eam te-
nebre super. quia non dum erat lucem
dici, non dum solis radius. qui solet
et sub aquis latencia declarare. Sed
ergo dicitur quod deus condidit malum. cum quod
contrariis et adversis. nequaquam sibi est
vita generatur. sicut est cum vita mortem
generat. ut lux tenebras. Non cum sed
mutabilitates affluunt. ita etiam mu-
tatores. pro gressiones generacionum sunt. Ille et
quod contrariis in contraria proveniunt de fluctuare
videtur. Iste non quod contrariis in adversa de
flectitur. Si quod cumque generatur ut aucto-
ritatibus vel causis creature in solitu vel
sui referuntur auctorem. Omnia in divinis
Sed cum neque principium caret quod increata.
neque a deo facta. unde hoc namque malicia
non mala est in hoc mundo. utique sup-
ernis denegamus cum sit tamen sequentis
in hoc solo lapsus ad mortem. Et ex his
quam nam duximus colligere possumus. quia non est
viva substantia. sed mentis atque animi depravatio
a tramite virtutis vel virtutum devia
qui in talibus animis obrepit frequenter. Non
igitur ab extraneis est nobis. quod a no
bis ipsis maius periculum est. intus est adver-
sarius. intus auctor erroris. intus inquam
clausus in nobis metipsis. Propositum tuum
speculare habitum tue mentis explora. ex-
cubias obtende. adversus tue mentis
cogitaciones et animi cupiditates. Tu tibi ipse
causa es iniquitatis. Tu ipse dux fla-
giciorum tuorum atque incentor criminum.
Cuius aliena naturam accersis. ad ex-
cusacionem tuorum lapsuum. Vicia tamen
non impellentes. vicia non peccata terras
que sanctis in moderatoribus que indignacionibus

Foncam

a cupiditatibus q nos innocuos ve
lut q̄buscā retibus tenet. Tritte
i nobis ē moderari studia. cohibē
iracundiā. cohercē cupiditatē. Ymo
bis ē etiā indulgē lasciuie adolē
libidines. inflamatur iracundia uel
inflamari autē accomodatur. ele
uari magis in superbia. effundi in
uicia. quā reprimi sublimitate. Di
ligē magnitudinē. Quid namque at
tinet o homo. Sed illa qdā imbecilli
tas senectutis et infirmitate. Ergo senectus
ipsa i bonis opibus dulcior in con
silio utilior est constanciā subeunde
mortis paratior ad reprimendas libi
dines forcior. Infirmitas quoque corporis
sobrietas mentis est unde ait apostolus
Cum infirmor tunc potens sum. Itaque
non i virtutibus sed i infirmitatibus
gloriabatur. Responsum quoque diuinum refulsit
per oraculo salutari. quia virtus i infir
mitate perficitur. Illa tamen quod
nā volūtate perdunt. delicta innu
merabilia. passiones corporis
amorem ergo nos sequi deum. Hominum
cupia optimus non requiramus ne deri
menus in aliis. Sed agnoscamus ea que
ipse vita sit. Quod cum possimus non fa
cere si nolumus. Huius mali clarius
nobis potius debemus ascribere quam alijs
Ideo etiam in iudiciis istius volunta
rios reos. non quos necessitate compul
sos culpa stringit. pena condempnat
Neque enim si per furorem aliquis inno
centem perimerit. obnoxius est mor
ti, quem etiam ipsius diuine legis ora
culo Et quia per imprudentiam intu
lerit necem. accepit impunitatis
precium refugii facultate. ut possit eua
dere. Hec ergo de eo quod ipse videtur
mala sint dictum. Mala enim non sunt
nisi que crimine mentem implicant
et conscienciam ligant. Tenebra

pauperiem. ignobilitatem. egritudinem mor
tem. Nemo sapiens mala dixit. Nec
i malorum sorte numeravit. quia nec
contraria ista i bonis habentur maioribus.
Quid alia nobis ponam. Alia quoque commo
ditate accidere videntur. Non enim ocio pro
nobis compungis iste propterea. utique
barenus tenebras. et abyssum super
accipienda. Erat enim tenebre de
umbratione celi. quia omne corpus umbram
facit qua adumbrat ad finitima
uel inferiora. et ea magis quoque operi
atque includi videtur. Includit autem
polus celi. quia sub camera celum con
tendit. quemadmodum supra dictum. Tamen
Non ergo principalis erat tenebrosa sub
sed que umbra secuta est mundi corpus
caligo tenebrarum. Itaque in meridie di
ei nunc proprior nimius assurgens
intra se includit umbram. ut per quos
in eius medio quem sol meridianus
illuminat locum. aliquem repente obscu
rat et densis ramorum frondibus
tegatur. Non quia splendidior foris
sed loci eius effulgeat. Sed hic horri
di despicitur scena gurgustium ea intra
obscurum sit aut vnum antrum clausum
undique. Quomodo locum vocauerunt nisi
quod atro inhorrescat situ atque obfu
sione tenebrarum. Iste ergo tenebre super
aquarum abyssos erant. Ita abyssum
multitudinem et profundum aquarum dici locus
nos enim docet ubi rogabant salua
torem demonia ne iuberet illis ut
i abyssum irent. Sed quia docebat volu
tatis demoniorum non quia faciebas.
precepit illis ut irent i porcos. Por
ci autem se i stagna aquarum precipitaue
runt ut quod recusabat demonia.
non euaderent sed digno precipicio demer
gerentur. Erat ergo hec mundi incomposita
species et forma. Et spiritus domini ferebatur super
aquas

Et dixit deus fiat lux exordio primus
operis dei ubi diuina incipere scribebat
operis. Fiat inquit lux. Unde uox dei in
scriptura diuina debuit inchoare nisi
a luce. unde mundi ornatus nisi a luce
incipiendum. Frustra enim esset si non
uideretur. Erat quidem deus ipse in luce quia
lucem habitat inaccessibilem. et erat lux
uera que illuminat omnem hominem uenientem in
hunc mundum. Sed eam lucem fieri uoluit
que oculis corporalibus comprehenderetur. Ergo sicut
quasi architectus edificium aliquod dignum
habitaculo patrisfamilias struere disponit
antequam fundamenta ponat. unde lucem
infundat explorat. et ea prima est
gratia. que si desit tota domus deformi
incultu. Lux est que reliquos domus
commendat ornatus. Fiat inquit lux.
Plena uox lucis non dispositionis appa-
ratum significat. sed operationis fulgore effulgurat
nature opifex. lucem locutus est et creauit.
Sermo dei uoluntas est. opus dei natura
est. lucem creauit. tenebras illuminauit.
Et dixit deus fiat lux et facta est lux
non ideo dixit ut sequeretur operatio sed
dicto absoluit negotium. Unde pul-
chre dauid dicit. Ipse dixit et facta sunt
quia dictum impleuit effectus. Auctor
ergo lucis deus. locus et causa tene-
brarum mundus est. Sed bonus auctor
ita lucem dixit. ut mundum ipsum
infuso lumine aperiret. atque eius speciem
uenustaret. Refulsit ergo subito
aer. et expauerunt tenebre noua
lucis claritate. repressit eas. et quasi in abis-
sos demersit repente per uniuersa mun-
di fulgor lucis infusus. Pulchrita-
que et proprie dixit. Facta est lux. Videmus
quomodo lux celum terras maria illuminat
et momento temporis sine ulla comprehen-
sione ueteres purgeret diei splen-
dore regionibus nostris circumfudit aspectum

Ita ortus eius cito compleuit.
Quando mirantur si deus locutus
est lucem. et tali gratia mundo lu-
mine emicuit. quam quidem si quis
inter aquas mersus oleum ore
miserit. clariora faciat ea
que profundum tegebat obscuritas. Di-
xit deus non ut per uocis organa
quendam sonum sermonis exprimeret. nec ut
lingue motu celestem formaret
alloquium atque aeris istum quibusdam
uerborum strepitus uerberaret. sed ut uo-
luntatis sue cognitionem operationis
comis effectus. Et diuisit inter lucem
et tenebras. Et uidit deus lucem quia
bona est. Dixit et omnium auctor nullus
audiuit. Diuisit et operationis
molimina nemo deprehendit. Vi-
dit et oculos eius intentos ne-
mo aspexit. Et uidit deus inquit
lucem quia bona est. Non quod ignorabat uidit
nec id quod nesciebat cum non ui-
deret approbauit. Sed bonorum operum
proprium est ut commendatore
non egeant. Sed eorum que uidentur
ipsa teguntur. plus est quod probat auctor
quam quod laudat sermo. Deus ei te-
stimonio utitur non alieno suffragio
Ideo si apud nos iudicium oculis
committitur quibus sit et gratia uenusta-
tis et mensura comprehenditur. quanto magis
quod deus uidet quod probat uidet. et quod ui-
det probat secundum quod scriptum est quia oculi domini
super iustos. Lucis uero natura est
ut non in numero. non in mensura. non
in pondere ut alia. sed omnis eius in aspectu
gratia sit. Propriis itaque sermonibus. naturam
lucis expressit. que uidendo complacet
quia ipsa uidendi officium subministrat pm +
Non immerito sibi tantum predicatorem
potuit inuenire a quo iure sermo lau-
datur. quia ipsa fecit ut cetera mun-
di membra laudibus sint digna. Vidit
ergo deus lucem. et uultu suo illuminat

Et q: e bo vidit pro corpe di
h quale videbid e. Itaqz nos
splendore tius h. i. ci. utilite gra
tiaz plat. Et divisit et
int lucem et tenebras ut separa
lucis iux. atqz tenebrarum nichil
videat. inter se sed hoc confusum ee.
Vocavitqz deus lucem diem et tene-
bras noctem ut i. noie ipo diem
noctemqz distingueret. Adiungit vero
q lux ornatus. autem solis diem
videat apire. ipa dici. ng
spatio claudit. Sic q tpibus statu=
tis limites noctis et diei videte
ee scriptu diem sol clarificat. lux
fit frequet. celum nubibus tegit
ut sol tegat nec ullus radius eius
appareat. lux tu diem donat
tenebras abscondit. Et factum e vespe
et mane dies unus. Advertit aliqs
tamen vespere postea mane spa
tia memoravit ne forte noctem
prius qui diem signficare videretur
adiunxit q p. prmisit diem. Et
Et vocavit deus lucem diem. et tene
bras noctem. Deinde q vesp finis
diei est. et mane finis noctis
gerit progatiua et primatus nati
uitatis diei dedit. prius sine diei
significavit. postqz sentencia nos
esset. deinde postea sine noctis adiun-
xit. Et tamen nox diei septima
antesicut no potuit. ut et diei et
noctis tpa diei cocluserit appellaret
et tanqz principalis auctoritate nois
vendicaret. Et hac septie ec consue
tudine ut potior appellari dignu
tudine. ut potior appellaret digni
tot significationibus ecom plus probamus
Liquide et Iacob dixit. dies vite
mee pusille et mali. Et iterum omnis
dies vite mee. Et dd posuit dies
dies vite mee. Non dixit et noctes
annorum meorum. Non dixit et noctes.
Sed adiungit ea q nunc ipse hysto
riam adiutus eam q nunc ipe hysto
ric tradidit. unum statuisset legis im-
posterum. Primum q go diei xxiiij hora e
Fiat lux et facta e lux. finis diei e vero
sca e. Iam sequens dies et noctis
fine succedit. Ceteria at dd cuidos
qz diem p° vocavit lucem et post
tenebras vocavit noctem. Pelare ter
tuum. non primum dixit diem. nasceti
tuto scdo et tercio die et deinceps
reliquos. Primum potuit dici et hoc
ordo videbatur. sz lege statuit ut
xxiiij hore diurne atqz nocturne
diei tm noie diffiniantur ut si di
cet xxiiij horarum mensura vno dici.
tpus e. sicut et viror qui a° copulet
et intellige etiam feminas, que nutus
posteriores sctam. Ita etiam videntur, et
noctes estimant ad nocte quo go cum
tur vnu. Ita dies unus ita pleriqz
etiam ebdomada una. vnum diem
dicunt q ipse qui unum redeat diem.
et qui sepcies i se retrahat. Est at et
et qui septies i se retrahat. Est at et spera
anitus figuram. a se incipe et i se
redit. Unum et septem unum in modum spe
tura dixerat et p alios locos secula
appellat videtur magis duplicatos
statuunt publicorum ut negociorum
significe. que sctorum puteptores aliquas
dissinire, qr Domini dies magnus
et plerumque. Et alibi ut qui nobis esse
diem dixi et hi tenebre et non lux qn
diem dixi et hi tenebre et non lux qn-
diem dixi et hi tenebre et no lux cn-
inferendum e vim qui male constissis et
indignis. dies ille tenebris sit.
quo fulgebit innocencia. et incens
hospicia contrabit. Etiam qui precinta-
velatoe nocturm et putepiores tene
brarum. dies pretiosus ille remanet
rationis eterne. Futurus est sepultura
nos deus pulchre ait vite utriqz
vnu dicturus dicens matutino cum
fine conclusit ut et aliis ncessarie
diem doret et in luce depinge non
ei e integrum diei tpus et noctis
nisi fuit completum. Sicut et nos scp-
tum i die honeste ambulemus ut
abiciamus opa tenebrarum noctes
eo ad quietem data esse cognouimus
non ad munera cuiuqum et operis
fuctione q sopno et oblivione tu-
recium. Non sit i nobis commessatio
ebrietas. cubile impudicicie. Non
diem tenebre et puteptores operiunt
nos et q sit sit si videbit aliqs
scit in nobis amor lucis. cum
honestatis et tanqz i die ambulantes

contra
vero

opera mea coram deo lucere cupiamus
cui est honor laus gloria et perpetuitas cum
deo nostro ihesu christo et spiritu sancto a seculo et
nunc et semper et per omnia secula seculorum amen

Dum primum tamquam unum
manauit cum ut prophetica
sermones rogatam ut potius
absoluerim in quo conditum cela . . .
terra creata aquarum congregacionem
diffusum aere. discretionem factam lu-
cis atque tenebrarum. dei omnipotentis
et domini ihesu christi. spiritus sancti quoque operacione
cognouimus. dominus ergo non inuenit
diuersis membris dispare mundi
in corpus unum astringere et insolu-
bili concordie caritatis quadam lege in
societate et congregacione pietatis
discordancium conuenire ut ea que distanta
natura sunt in unitatis et pacis uin-
culum uelut indiuiduam compassione
necterent. aut quis ea uideris pos-
sibilitate racionis infirmo ingenio
(com)primeret que omnia uerbis diuina incompre-
hensibilibus uirtutibus et ineffabi-
libus sermonibus uoluntatis sue caus-
sa uolens ... conuenit. fecit ergo diuina
auctoritate ... et ea qui auctor esse pre-
fuit et terra. et ea qui auctor esse pre-
cepit. non tamquam figure inuentor sed
tamquam operator nature. itaque quo se con-
uenit operatoria impossibili dei
uirtus. et possibilis nature iura. tamquam
alia ab alia quod indiguerunt mu-
tuantes. iura per increata materia
reddidit ergo deo. creandi potestas. nature
defuisse et ab ea operacioni pulchra
certa mutuata. si uero incorpora-
ta. minime ad modum creatura deo
natura. decore sed non potuisse com-
facere. que prius non creatore acceperit
sed prius tempore ipsa possederit. plus
ergo inuenit operatori omni. quod con-
tulit sui inuenit materia a qua posset
operari contulit aut figuras que deco-
rem inuentis rebus afferret. primum
crepusculum ceteris. tamquam diebus uni-

non confundit cum ceteris tamquam pri-
mus dies. Iam firmata terre omni
posita et terre esse ceperint. quibus
undique uirgultis creatis ful-
ta sola est. iam nature non ad sensum dici
miranda opera sermo nobis pro-
diderat. quam eminencia non secum-
deret atque nuda possibilitate sed secundum pro-
torum uirtutem ad laudem refunda-
tur creatorem. Nos ergo quo universali
constare que diuinis probabitur ac perpetua
mente et sedulo ingenio percipe-
re digne non secundum philosophie tradicionum
inanem seductionem suasoria uer-
bosa collegeris. sed secundum regularum
uiciis. que oraculis diuinis sermones expressit
nuncius et contemplacione caritate manife-
state. fidelium pectoribus infudit.
quod scriptum est confirma me in uerbis tuis
narrauerunt mihi iniusti confabula-
ciones. sed non ut lex tua. domine omnia
mandata tua ueritas. Uos ergo secundum
elementorum uires sed secundum sermonis. qui
omnia fecit que uoluit fundans ple-
nitudine diuinis sue compendiumque
quod facta sunt. nature possibilitatem inicio
generis racione eam cum in eius lege per-
curraret ceteris usum refunderet
perpetuus quod accedat et preparabat illa. me-
diante ordine recognouit. sed potestate
domini miratus dedit ut scriptum est deo
laudem nostri secundum numeros omnium operum
et corporibus siderum. inquit de qua ele-
mentorum contendit manus sua.
moyses ut diuideret nature nubes
sed diuine imperio potestatis obtemperant
dum cantice dicit dextera manus tua
domine magnificata est in uirtute dextera
manus tua confregit inimicos. Illo
in sancta plebis eleuamine tua
et totum animum confer deo. Uos pro
deus uidet. quemadmodum homo deum in
corde. homo in facie. non sicut ergo homo
uidet. quemadmodum deus aud(it) quo deus

vidit et laudavit. Noli ergo tuis oculis estimare que facta sunt opinionibus quam collegeris. Que deus vidit et probavit, ea tu retractanda (margin: retractanda) non putes. Et dixit deus: fiat firmamentum inter medium aquarum et sit dividens inter aquam et aquam. Et factum est sic. Audi verba dei. Fiat dicit. Iubentis est non estimantis. Imperat nature, non possibilitatem observat, non mensuras colligit, non pondus examinat. Explicata est in virtute doctrina [illegible] voluntas eius mensura rerum est, sermo eius finis est operis. Fiat firmamentum inter medium aquarum. Firmamentum est omne quod statuit deus. Et pater pulchre principio: fiat firmamentum, deinde subiecit: inter medium aquarum, ut tu prius credas firmamentum dei precepto factum quam aquarum profluvia considerares. Dubitares enim elementorum considerans quomodo inter aquas solidatum sit firmamentum. Illud profluit, istud constringit; illud currit, hoc manet. Et sit, inquit, dividens inter aquam et aquam. Ergo aque confundi non desinunt, solet enim non quod sint sedes elementorum variorum esse. Quid ergo cum sermo eius ornatus nature sit, iure usurpat dare legem nature qui nature originem dedit. Ergo prius considerandum quid sit firmamentum, utrum ipsum sit quod in superioribus celum appellavit an aliud, et si duo celi an plures sint. Nam sunt qui unum celum esse dicant, neque alterius celi faciendi, cum esset una ylorum, ut ipsi aiunt, potuisse superesse materiam, quia cum omnem superiore celi consumpsisset, nichil reliquum fuit quod ad edificationem secundi celi et tertii proficeret. Alii vero innumeros celos ac mundos esse asserunt. Quos irrident philosophi. Non cum illis nobis maior quam cum superioribus pugna est, quod geometricis numeris

et necessitatibus concludunt probationibus quod aliud celum esse non possit neque patiatur natura, ut a scripturis recedunt. Sit hec virtutis operatoris idoneum ut multos celos faciat, et quis non habet corporum artificem facundia irridendum. Cum tu ergo una atque eadem causa plura et singularia ab hominibus fieri posse non ambigas, dubitas utrum plures celos facere potuit? De quo scriptum est: dixit autem celos fecit. Quid enim tam difficile ei cui velle fecisse est? Et illius impossibilitatem vos tu de deo disputas, cui vere dicitur quia impossibile tibi nichil est. Itaque nos non solum secundum celum sed et tertium negare non possumus, cum apostolus raptus sit ad tertium celum, scriptorum priorum testificatione confirmet. David enim celos celorum in illo laudandum deum constituit choro. Quem imitatos philosophos septem stellarum et solis et lune globorum consonum motum inducere, eorum orbibus vel potius globis connexa memorant omnia, quos et innexos et veluti insertos in contrarios retro et contrario ceteris moveri. Hi itaque ferri abnuant eorum impulsu et motu ipsorum orbium dulce quendam et plenum suavitatis atque artis et gratissimi modulaminis sonum reddi, quoniam scissus aer tam artifici motu et acuta cum gravibus temperante ita varios concinit cantus efficiat (margin: concentus) ut omnem superiorem imperitiam suavitate superet. Si queras atque expectas sonum nobis et auditu probare, ... quo tanto motu orbium contorqueatur ille celestis orbis cui affixos ferunt stellas, et quos qui intermissione volvitur concitatione habeat compositum atque acutum sonum excitet. Sunt autem gravissimi non audiatur a nobis cum leniora audire solemus. Fide ergo eius disputationes

pro terrestrio usu. et audiuimus nunciare quo-
rumdam probari. refertur obsurduisse pre-
cipue aures incolas et ebetiorem sensum audi-
endi fecisse. sunt illa a primo generati sunt co-
cepta sonitu consuetudine. Et exemplum
affertur quod nilus fluminum maximus eo
scilicet loco ubi se ex altissimis montibus
in abdita profluuii illa precipitat tanta ma-
gnitudine fragoris sui aures accolarum
obstruat. ut audiendi munere
carere dicantur. Ergo facile huius ipsa rerum
ueritas scilicet quod tonitrua audimus nubium
collisione generata. tantorum orbium con-
uersiones quos maiorem utique fieri estimanda
sonum ita uehementiores sonitus concitabit
non auditur. Addunt preterea eo sonum hunc
non peruenire ad terras. ne capti homines
suauitate eius atque dulcedine qua celer-
rimus ille celorum efficiatur motus ab orien-
talibus partibus usque in occasum. diuina ne-
gotia atque opera dereliquerint et omnia hic
ociosa remanserint. quoddam humane ad
celestes sonos mentis excessu. Verum quod
sunt aliena a nostro studio. et a diuine lectionis
serie hec quod foris sunt relinquamus nos
inherentes scripturarum celestium magisterio
proponentes nobis. quod dixit deus fiat fir-
mamentum in medio aque. et sit diuidens
inter aquam et aquam. Et hunc tractatus
utrumque hoc firmamentum appellet. quod ante
iam fecit deus quod scriptum est in principio fecit deus
celum et terram. non fallet quamquam aliqui nos
ita acceperit. eo quod super creatum ante
a deo et conditum celum scriptura composuerit
hec compositione operum factorum quod diffu-
derit. Ibi quod summa operis breuiter co-
plexa sunt. hic operationis qualitas per partes
conuentu rerum digesta sunt singulas. Sed
monet nos quod et nomine aliud signi-
ficatur et species solidior et causa distin-
ctior et prima cooperatorum adiungitur
euidenter sic scriptum est. et diuisit deus inter me-
dium aque que erat sub firmamento et inter me-
dium aque que erat super firmamento. Et primo uolu-
it distinguere quod frequenti scripturarum lec-
tione uolutamus animis et uirili in cre-
tibus

quod aque super celos esse non possunt
dicentes rotundum esse orbem illum celi
cuius in medio terra sit. et in illo
circuitu aquam stare non posse. quod
necesse est ut defluat et labatur
tu de superioribus ad inferiora de-
currens. Est enim quomodo cum aqua super
orbem stare ut aiunt potest cum orbis
ipse uoluatur. hoc est illa uersuta dya-
lectice artis. Sed tamen uiri tibi aliquid
quid pro dono det. nullum ubi pro-
ferrere potest. si concedi aperiri celi
torqueri motu concito orbem
et terre esse immobilem. ut asserant
aquas esse super celos non posse.
quod omnis eas uolubitudo sui axis ef-
fundet. Quam uero ut concedam illis
quod postulat. et secundum opiniones
eorum uideamus. Negare possunt
in illa altitudine et profundo et lon-
gitudinem esse et latitudinem qua ne-
mo potest comprehendere nisi is qui im-
pletus in omnem plenitudinem dei. ut ait
apostolus. Omnibus enim facile potest esse diuini
operis estimator. Sit ergo latitudo in
ipsa celi altitudine. sunt enim ut
de hiis dicamus que sunt possumus plerumque
edificia foris rotunda intus qua-
drata. et foris quadrata intus
rotunda. quibus superiora plana sunt
in quibus aqua hererere solet esse
tamen iste dicimus. ut adiuuat opi-
niones suas. opinionibus uero plerumque
reuinci posse. et deputant totum
opus dei humane operationis et ne-
possibilis contemplationem metiri
nos autem scripturarum seriem atque ordi-
nem sequimur. et opus contemplamur
estimantes auctorem. quid dixit sit
et quid disposuit. et cui disposuit. Fiat
inquit firmamentum in medio aque. et sit
diuidens inter aquas. Audio fir-
mamentum fieri. Accepto quo diuiditur
aqua et ab inferiore superior discer-
nitur. Quid hoc manifestius. qui
iussit diuidi aquam iubente
et medio firmamento precedente que-
admodum diuisa atque disperata
manere possit. Quomodo dei uerbo esse.

nac. atq diuturnitas solet q adusq
uelit ea manere q statuit sed
sēptu ē statuit ea in sclm scli
preceptu posuit et nō ꝑteribit
Et ut sciās q̄z de istis aquis. hec
dixerit quas tu negas posse in
superiorib celis esse. Audi ꝑpha
laudate eu celi celoꝝ. et aq̄e
q sup celos sūt laudent nomē
dni. Nōne qui adūsanti tibi dixit
dum ipe dixit et fca sūt ipe mā
dauit et creata sūt. Statuit ea
in sclm scli preceptu posuit et nē
ꝑtibit. An nō videt t̄ auctor
ydoneus q̄ legē opi suo daret
Deus ē q dt. variabili nā- in-
variabiles magtudie. inq̄ in
renunciatōib. incorruptus i cōpi
bus. Cuius alti ue sapie qd̄ inue
stigatōe scōbilis ē. te dt filio suo. i.
brachio suo. dt vtuti sue. dt
sapie sue. dt iustie. et fcus filius
q̄ potens. qui vtus dei. et fcus quā
qui sapia dei. qui iustia diuina. Cu hec
audis quid miraris si sup firmamtu
celi potuit tāte maiestatis o
ꝑatōe vnda suspendi. De aliis
tu collige de hijs q videntur ocli
homi. Cum ad iudeoꝝ temptati-
onē cit sic vnda diuisit
si nōne qsitis sic vnda diuisit
nō solet hoc ē nā ut aqua
se discernat ab aqua et i ꝑfundo
intsupone aquaꝝ tre separet
Celauerit inq fluctus et firma
menti specie cursu suo insolito
sine frenauerit. Nōne potuit alit
etiā hec nō posset libare s; tibi
volui ondere ut eo spectaculo etiā
ea q nō vidisti estimares. Et hec
de unda Iordanis q retrorsu an-
nei i sūo fonte reuertitur. hecnē
aqua labitur impletorum. Nonquid
diuie i supiora sine vllo repagu
lo impolle teneatur. Et quid impossi-
le ei q dedit posse qb volui de
ei q dedit posse infirmantib. ut insi-
nus dicat. Oia possum i eo q me

cōfirmat. Dicant ergo quēadmodu
aer cogat i nubē atq ī pluuia
nubib gn̄ctur aut sine nubibus
colligatur. Unde plerūq nubes
cōpirē de montib. Quero utru de t̄-
ris aqua ascendat. Aut ea q sup
celos ē largo ymbre descendat. Si
ascendit utiq totū nāq ē. ut
ascendat i supiora q grauior ut
portetur aere. Cu aer cōtubit
d̄ p conta orbis totaq motu ra
pitur. Ita primo orbe diffunditur. Si
sicut ut volunt nō defluit. utiq
nō deficit rapi q sit apolis celi
si moueantur. Ita et aqua si haurit
Si descendit manet i ungit supe
celos q hz unde descendat. Deinde
quid obstat si cōfiteantur q supra
celos suspensa sit nā q vbo dicit
terra i medio ē suspensa et imo-
bilis manē. Cu utiq sit grauior qm aq.
ea rōe possit dici nō reputari
aqua orbis illius celestis. Nōne
pone q sup celos ē. Quid cu tra
mauis suspendi s; vode libra
to vndiq immobilis ꝑseuerat. Sic et
aqua a sciētoribus a equis cu tra
podērib cōparantur. Ideo nō fati
le suspendit i mare tris sup eu in
betur ꝑire. Deinde tu ipi dicunt
volui orbe celi stellis ardentibus
refulgētē. Nōne diuina prudētia
necessario ꝑspexit ut intra orbe celi
et sup orbe redundaret aqua q
illius feruēt axis incendia tem-
peraret. Ppterea q̄ inundat ignis
et fluctus etia aqua cōmodaunt. In
tribus ne assurgeret solis et stellaꝝ
incautus ardor cōurerent et te-
nera rerū exordia. Insolitus
vapor reddit. Cum fotos flu-
mi lacus irrigat tras. q ea
intus quedam ignis vaporat
Sic ad arbores. q manet

fact

a frutecta uel prata proserpunt uel
orta coquerent, nisi ea mitior quam
ignis arderet qui etiam frequenter de
saxis excutitur et de ipso sepe ligno
dum teritur compellit. ideo sed ignis ne
cessario creatur ut ordinata et di
spensata permaneant. celi quoque genera
tia temperet aquarum rigorem. ita etiam
aquarum redundantia non superflua
ne alterum altero consumeretur nisi
quantum utriusque mensura sit. sed
aqua comparant. ita et aqua extin
guunt ignem. ideoque deus et mensuram
comparauit mensura parata cum
cepit et pollicetur pluuiarum. sed
in libro Job legimus Scientes quod alterum
facile deficit ut plenitudine uni
uersitatis. si alterum consumpserit ab al
tero. ita utrumque temperauit dispendia
ut neque ignis plus concoqueret ne
que comburet aqua quam in minimo
fieret utrumque moderata. quod et super
fluum detraheret et nimium reseruaret
Cuius ita tanta de terris erumpant
maiorum fluenta omnium. Nilus
effusus egyptum stagnans pluuiis
Danubius quoque occidentalibus partibus
barbarorum atque romanorum inter
secans populos donec ponto mare re
condatur. Renus de iugo alpium
usque in oceani profunda cursus sui
digerens. romani decorandus ad
uersus feras gentes. murus imperii.
padus maritimorum commeatuum
italicis subsidiis fidus inuector
Rodanus rapido concitus cursu
tirreni equoris scindit freta in quo
non mediocre fertur nauigantium
periculum. dum inter se maris fluctus et
amnis fluenta decertant. iam quid
de septentrionali parte eius spiritus amara
scis motibus superius cum pluribus aliis
in eximium se precipitat mare ple
rumque singulorum preter fluminum
nomina. que uel in unum mare deriuata
uel comminantur oceano Eufrata

uel ubertas aquarum sit terra ple
rumque mundi hanc plagam tor
reretur ardoribus atque estu solutum
fatisceret in puluerem. nisi per tradita a
gricole labore corrupto ut fre
quenter ad potum pereant puteis
arido gurgite subsidium uitale
deficiat. Et certe quod eremum dicunt abyss
per deserta crebris et omnis fluminis per
tabores sed per spacium seculi mutauit
Sed etiam usque ille dies aduenerit
diuino constitutus arbitrio non mi
nimum et ut se ipsa elementorum natura
dissoluerit. Crebro itaque a inundatio
nibus mundus ibi quatitur a nimio
estu et ariditate uaporatur. Soli
uel incredibile opinari aquarum
multitudinem. si respice ad uim ca
loris et incredulus non eris multum
esse quod ignis absorbet. quod uel compositio
nobis docet esse manifestum. cum mediocri
uasa quedam angusta. ore planiora
deorsum. intus concaua. lenibus lucerne
recepto lumine affigunt corpori. quem
admodum calor ille omnem in se
rapiat humorem. Quis ergo dubitet
quod ignitus ether et magno feruens
uapore inflammaret atque combureret
omnia. nisi lege quadam sui cohi
beretur auctoris ut nec flumina nec
lacus nec ipsa maria uim eius
possent restinguere. Et ideo desuper aquarum
impetu quodam descendens in tan
tos plerumque imbres rumpitur ut
flumina lacus plerumque impleantur
ipsa maria concrescant. Unde et fre
quenter solem uidemus madidum atque
rorantem. in quo euidens dat indicium
quod alimentum sibi aquarum ad temperiem
sui sumpserit. Datum est aliis im
pugnandi uel studium. ut solem
ipsum negent talis nature esse
eo quod albus sit non rubicundus
aut rutilus in speciem ignis. et ideo
aiunt quod nec ignitus nature sit. et si
quid habeat caloris. fieri ex nimio
motu concussionis accidere
ad id deus putat. ut mihi uidetur
humoris consumi. quod calore humor

ul minuitur uel plerumque consumi
tur. unde hec naturalium rerum uel agit
tur ista composuit. quia uel intus
est utrorum calorem et natura quibus hec
at an comparatione cum aliquo ex
tanta. quia ignis omnibus compositionibus
gnorum est uel similiter naturae quam
flamma consueuit conuertere natura
sine ex lignis haud quaquam sem
per existens. sed ut se tollens ignis ex
cussus concipiatur foliis etiam fla
ma adolet atque se de igne acce
ndas facere. sine de flamme lumine
dabis facere. sine de flammis lumine
lumine accendas eandem speciem et na
turalis ignis
est lumen atque se de non naturalis ignis
adoluerit sed quem accidens causa
conuenerit sol hic saltem contempla
tur solis calorem. et diuersa eadem
constituit cursus sui loca et in
ne se sit in eadem morarentur locis
cottidiano ea uaporem conuertit
eamque ipsum conferunt ipsi salsam
atque amara aquam hanc quam ea
que de pluuiis in freta influant
calorem absumatur tantum. quia uaporem
diurno consumunt. quantum cottidie
ex diuersis fluminum fontibus inue
hatur et ex solis quadam diiudi
catione fieri prohibetur quod quod purum
et leue est sibi rapit. quod graue
atque terrenum relinquit. ex quo remane
at salsum illud atque aridum. quod sine
ipsi et pluuiae potandum. Sed
reuertamur ad propositum Fiat firmamentum
in medio aquae non manebat pro
ia dixi quia supra aut celum hoc dicitur fir
mamentum unde et dauid dicit Celi e
narrant gloriam dei et opera ma
nuum eius annuntiat firmamentum hoc
est uidi opus cum uidetur primum
laudat auctorem in magistro et ma
iestas eius per ea que uidetur agnosci
et uidetur in nomine communi esse
quia plures celos scriptura testificatur

nomine et speciale firmamentum esse designauit
ita et hic hoc est uocatur deus firmamentum
celum. ut uideatur super generalis di
xisse in principio celum fecisse ut omnes celestis
creature fabrica comprehenderet hic autem
speciale firmamenti huius exterioris soli
ditatem. quod dicitur celi firmamentum Unde legimus
in ympno prophete benedictus es in firmamento
celi. nam celum quod uranos grece dicitur
latine quia in missa stellarum lumina ve
lut signa habeat tanquam celatum appel
latur sicut argentum quod quibusdam stellis emi
nentibus refulget celum dicitur. ouranon
noe aut anatoyopa eo autem dicitur
quod uidetur supposita diactonem ius
quod obscurior est ouranoe namque ca
tur quia obscurior est ouranoe nam
patur quia lucidum est tanquam inspici
tur puto et id dictum volatilia
celi et volatilia in firmamento celi
eo quod peraetos quasi sunt in alto uisibi
loco conuertunt hec omnia et scribitur habeat
//pno conspectibus deum clausum celum
deum est temporibus helie quam achab et
iezabel perfida regnabat tunc populus
regali sacrilegio deseruiet. eo quod nec
ad celos oculos erigeret nec eius
auctori te veneraretur. sed ligna et
lapides adorabat. Unde hoc colli
gitur quia et in maledictionibus populi
israel dixit deus Erit tibi celum super
caput tuum ereum. et terra tua
ferrea. quam pristinum perfidie lucens po
pulus iudeorum interempte celi et
terre infecunditate multatur
de celo autem est ea fertilitas Deinque
et moyses benedictionis tribubus
ioseph a summis celi et rore a
byssi decorum fontium et pomorum ho
rum a solis cursu et a coniu
nctionibus mensibus et auiter mo
tuum et collium eternorum dedit. eoque
modo dicit eorum celestis terrarum fecundi
tas nutriatur. Secundo ergo celum
est. quod ultimum conuidat huiusmodi

qui nullis occlusus nubibus prius
rumpitur. Est etiam situ alto subob-
scurus aer spissus atque nebulosus
colore ferrugineo, qui rigore fri-
goris stringitur terra. Et veluti sy-
caput [illegible]. Humor subsistens videtur
et pyromonicta in nubila plerumque
etiam glacialibus ventorum flatibus
rigentes aquas solidatur in nive et ru-
pto aere nix funditur, itaque cum fir-
mamentum hic per rupi aliquo fra-
gore. Ideo et firmamentum dicitur quia non
sit invalidum ut remissum, secundum
et de tonitribus quia concepto intra
sinum nubium spiritu cum se vehementer
eruptionis elident, magno concre-
pant sonitu ut aut potentia sui fir-
mans tonitrua a firmitate. Ergo fir-
mamentum est nuncupatum. Vel quod divina
virtute firmatum sit. Secundum spiritualia nos
docet. David laudate eum in firmamento virtutis
eius, ut exprimeret retulisse aliquibus celos
celorum ad intelligendos virtutes, firmamentum
ad operatorias. Et non laudare celos ad
enarrationem gloriam dei, annunciare firmamentum.
Sed non quasi spiritualia sed quasi indicio opera
enarrant. Quidam vero super dictis alij
quo purificatorias virtutes, inter supra
et super aquas quasi super celos sunt. Dicere-
pimus licet qui ad tractatus de consilio
nobis aut non aliquid videtur, neque
absurdum. Super aquas vero [illegible] illam
causam quam dixerit intelligamus ita et
ros et gelu et frigus et estus. Propheta
namque prophetiam benedicunt dominum
benedicit et terra. Et illa non ad intel-
ligibiles naturas referimus, sed ad veritatem
laudat etiam dracones dominum quia natura
corporis et speciem cum videtur non minimum
decoris effundit vel [illegible] rationis [illegible]
dit. Vidit deus quia bonum est. Facit filius
quod vult pater. Laudat pater quod facit filius
vel in illo nature dignitatis invenimus
cuius opus eximia non dedignatur vo-
luntas. Videt utique non oculis
corporalibus intendit, sed definiunt
placentia quia convenire ut in-
de eius indicium cognoscerent nos.
Cum volumus etiam de his quae de
anima disputamus. Et quid non-
num sit de opere tractare possit, quia
de ipsius operatoris commendatione fa-
ciunt, commonens ipsius in indicium
vocat ipsius inequale et de-
generem dissentire conatur. Ideo
legis: Et dixit deus. Et fecit deus.
Locutus pater et filius maiestatis ho-
norabatur nomine. Et vidit deus quia
bonum. Dixit tanquam omnia quae pater vellet
fieri, et vidit tanquam omnia quae fi-
lius faceret sua tenens et efficacis
operatione consortij. Viditque bonum
non utique cognovit quod nesciebat
sed probavit quod placebat. Non quia
incognitum placuit opus, quia
ut sibi incognitus pater quo complacitus
in filio. Ad scriptum est: hic est filius
meus dilectus in quo mihi bene complacui.
Sicut aut sit filius voluntatis patris et pa-
ter filij. Et audit patrem filius, sit ei pater
filium per unitatem nature voluntatisque
sic denique testatur licet in evangelio pro fi-
lius dominus ad patrem Iohannes quia pater
audis. Ymago eius est invisibilis
dei filius omnia patris quasi ymago pos-
sidet omnia eius, quasi splendor glorie allu-
minat nobis atque manifestat.
Videt et filius patris opus. Sed et
pater filij sed ipse dominus declaravit. Quia
non potest filius facere a se quidquam
nisi quod viderit facientem patrem. Vi-
det ergo facientem patrem et videt pa-
ter facientem in unitate nature et audit pater.
Denique aut sicut audio iudico. Et
iudicium meum verum est quia non sum
solus, sed ego et qui misit me pater. Hic
misticum est, illud morale. Vidit
non probavit in actu deus probavit
tamen reprehensibile ne diceret, omnia
quae deus mandavit tamen commune

Bom ne dispereas scriptum tibi est memo-
res. quod nomen dei ne blasphe-
mes confirmatur bonum. quidem ma-
gis eius creator etiam per adriani no
sit. encominiam reclamet
laus. degeneris fructus de te
non laudat inquam deus quod bonum
Solet artifex. singula prius
facere et postea abinde commissa
connecte ut quod vultus hominis vel
pectora concludit de marmore
vel ere fingitur vel certis committi
non tamen sciunt quemadmodum plu-
res possunt membra singula convenire.
et qui ante afferat futura conceptio
et ideo ad laudem non audet aut
per parte laudat. deus vero tamquam qui
creator ministri. providens futura
putant. qui pars ea laudat. quod ad hoc
sunt. quod in principio operibus sunt per ordinem. fuit
in primis operibus sunt principio. fuit
operibus tamquam fuerunt non mirum
apud quem vera perfecto. non repu-
natore operis. si in fine perfectione
est voluntas laudat singula quod eo
nouentia futurorum laudat plem
tudinem singulorum venustatem eo
voentalla cum est via pulchritudo et
in singulis membris est quod decerat
et in toto ut in singulis gratia. in
bus fore convenientes pleni laudibus lau
detur. deus ea prius in nobis laudatur
dies ne dum operibus astruis firmati
infirmiores eos quod audiunt dicere
de pluralitate faciatis dum nocte si
non perducitur quod adhuc tamquam luce
stellarum quod lucem non videtur luminaria
creata sunt. vel obstructe possit
affere renuntiatus sit ut cibo po-
tum ferventur corpora ne aut a pu-
latibus fragilitas carnis de nocturno
quod ieiunio queratur

Dies igitur nobis in fine eo
dic. napat que ortus est
creatore declarans dies quia fir-
ram a naufragio liberavit die

recte duo congregetur aqua quod celo
lo est in una congregatione de aqua pre-
fatione ad omnem platam congregetur
aqua dicta est. et congregata est
et frequent quod congregetur plus. et
non congregata non mediocris est pu-
dor. iussio dei ius si pia cuncta
dor. iussio dei in sepulcra claruita
pare. et homines non obediunt quibus
passio ab ipso auctore tributus est et
fortasse hic pudor fecit ut hodie
plures convenientes ne quod dicitur congre-
gata est aqua in congregatione una
eo die pluribus neque quid congregatus
in etiam dei videt nisi hic solum obe-
dientes aque exemplum hiemis non
et alibi scriptum est viderunt te aque
deus. viderunt te aque et timuerunt
neque cum vigiles non videtur de aquis
dicta. quid alibi est psalmographa ait ma-
re vidit et fugit. iordanis conver-
sus est retrorsum. hic eum vere fecit. quod
ignorat quod ob hebreorum transitum mare
fugerit. et quod se unda dimisit fu-
givit plus pulmicelo vestigio.
perisse mare credebas. fugisse plu-
ctus denique credidit hoc est ipse
iussus est. sed illis redijt unda. que
fugerat novit quod aqua congregari
et timere et fugere quod deus precepit/ hanc
iniuntur aqua et una congregatio
dud. una etiam noveris congrega-
ta est hic quoddam aqua. ex omni val-
le. ex omni palude. ex omni lacu val-
lis est hec. vallis est tellus. et
deus motu est. non vallem denique
deus motum est. non vallem denique
in etiam exultacio est in hec per este
tribulatione fletus et meror vim ait
dispositum in convalle fletus. eo
omne quod valle congregatus est plus ca-
tholicus iam non nulle congregationes
fuit. sed una est congregatio. una est ec-
clesia deum est et hic congregetur aqua
ex omni valle et facta est congregatio

spiritualis. fons est unus plus quam here-
ticis et gentilibus repleta ecclesia.
Vallis est scena. vallis est circus.
ubi currit equus mendax ad salutem
ubi similis et abiecta contentio ubi
litium feda deformitas. Ecclesiis er-
go qui cursu inherere consueverant
fideles crevit ecclesie quotidianus cetus
augetur. Palus est luxuria. palus
est intemperantia. palus est incontinen-
tia in qua volutabra libidinum stre-
pitus ranarum passionum latibu-
la. ubi demersi quicumque inciderint
et non emergunt. ubi labuntur pedum
vestigia. fluitant singulorum incessus
ubi fulice se dum lavant polluunt
ubi desuper flebiles gemitus columba-
rum ubi pigra testudo ceno heret
in gurgite. Denique aperit in paludibus te-
nuis ad fetores. Ecce ergo paludes ubi
quondam rane veteres canebant querela con-
gregata est puritas ecclesie. nec est sim-
plicitas congregata est aqua quod in lacu
et quod in fovea. ut nemo fodiat foveam
proximo. neque ipse incidat. sed omnes
se invicem diligat. omnes se invicem fo-
veat. et quasi unum corpus diversa se mem-
bra sustineat. Quibus non mortiferi can-
tus acromatum scenicorum. qui mentes
molliat ad amores. sed concentus ecclesie
sed consona circa dei laudes vox populi et
pia vota delectent. cui non purpu-
rea peripetasmata. non aulea preci-
osa spectacula voluptatis. sed haec pulchri-
tudo mundi fabrica. hanc dilatatam
inter se elementorum copiam. celumque came-
rarum extentum. ut inhabitatores in hoc
mundo tegat. terra ad operandum data.
diffusus aer. clausa maria. populus
hunc divine operationis organum in quo di-
vini modulamine resultet oracula
et dei spiritus operetur templa sanctum sa-
crarium fidelis domicilium sanctitatis et
ecclesiam sanctam in qua refulget aula ce-
lestis. Denique dictum est. Dilata lo-
cum tabernaculorum tuorum et au-
leorum tuorum fige ne parcas. Lon-
giores fac funiculos tuos et
palos tuos conforta. Adhuc in
dexteram et sinistram extende
et semen tuum gentes hereditate posside-
bit. et civitates desertas inhabi-
tabis. Sic ergo aulea quibus attollitur
bona vita. peccata tegit. culpa
obumbrat. Hec est ecclesia que super
maria fundata est. et super flumina
preparata. Quis nos enim firmata
est et preparata. que per flumina purior in
eam fonte decurrit dicentibus de ea. Ele-
vaverunt flumina domine. elevaverunt
flumina fluctus suos vocibus. A
voce aquarum multarum mirabiles ele-
vationes maris. mirabilis
in altis dominus. Bona flumina. Hau-
serunt enim ex illo perhenni et ple-
no fonte quod fluxerunt. qui autem
crediderit in me sicut dixit scriptura de
ventre eius fluent aque vive.
Hoc autem dicebat de spiritu
quem incipiebant accipere. qui
crediturum erant in eum. Bona ergo et
bonus iordanis videtur. nam ti-
midum metum in origine. Congregetur
igitur aqua que sub firmamento est in con-
gregationem unam et appareat arida.
Et factum est sic. Fortasse aliquis cre-
didit ab superioribus sermonibus nostris
versus quibus tractavimus implebi-
le fuisse nobis terram quod aquis
operta tegeretur. ut corporeis ocu-
lis non posset videri. sed se eam
propheta retulit. hoc est ad nostram cogi-
tationem non ad divine maiestatis
naturam. que utique omnia videret. ut ad
utilitatem quod non quam ingenii pro-
bandi gratia sed nature causa inspicere
preciperemus hunc tractandi laborem
aspirabit nobis pericula locorum
que aspice probat post congregationem aquarum.

que erat super terram. et post deriva-
tionem eius in mari apparuisse ari-
dam. Respondeat ergo a nobis qui
dyalecticis disputationibus movere
negocia solent. dicebat enim
terra in initio cum omni corpore natura-
lis et color. iuxta quod dicitur autem
color sit subitus apparuisse. clama-
vit dei vox. Congregentur aque
et appareat arida. Et rursus
scriptura dicit. Congregata est aqua in
congregationem unam. et apparuit ari-
da. Quid opus sunt hec itera-
ri super ostendit commentibus indicas-
se. phalone videlicet dicere, non dum
in initio sedem namque habuit. sedem super
superficie aquarum. Denique addidit
sublato velamine apparuisse ari-
dam que antea non videbatur. Equi-
dem quoniam aquas imperavit deus congre-
gari in congregationibus diversis aqua erat
in congregationibus superioribus
enim per ille congregationes in superioribus
erant. non defluebat ad illum
locum ad quem postquam divino imperio deri-
vata est naturaliter aquarum ad inferio-
ra sponte prolabitur. Unde in infe-
rioribus erant ille congregationes. quo-
niam natura ad superiora conscen-
dit. Itaque aut sedem naturalis tempus
imperio non exegit. At cum namque im-
perio prefixe non potuit. Cum quoniam
facile iudicabo. Si in principio autem re-
spondeat. cum preceptum divinum habere
aquarum fuisse. namque ut laberentur
ut flueret. Non enim quoniam hec
secretorum elementorum. sed speciale et
secundum non quodam ordine secundum
magis quam voluntate et opere dei su-
mamus enim imperavit deus. Audivi-
mus enim. Vox autem dei effectus natura est. Dum
vocem operationis effectus implevit
cepit labi aqua et in una fluere
congregationem que antea erat diffusa per
terras et plurimis receptaculis
inherebat. Cursum eius non autem legi

motus eius non autem didicerit ut mens
oculus vidit vel auris audierit.
Stabat aqua diversis locis. ad vocem
dei mota est. novum videtur quod namque
et longe vox dei fecit et perfecta crea-
tura preceptum. et ipsi fecit quasi legem
pia et constitutionis legis formam in-
posterum dereliquit. Denique dierum
semel facta et nocte / ex illo ma-
net utriusque successio et diurna
reparatio. Iussa est omnis aqua terre in
congregationem. et ex illo currit. fon-
tes labuntur in flumina. per freta
currunt flumina. derivantur lacus in
maria. Ipsa se aqua procedit. ur-
get et sequitur. Longus est ductus unius
corporis. et cum sit altitudo diversa in di-
versa tamen corpore eius est equalitas.
Unde et equor appellatum arbitror.
quod in superficie eius equalitas sit. Unde
sed illorum opinionem ille ut ridicant
sed in Ebreis nunquam viderunt fontes quod
in ... superioribus saturare, de paviment
inferioribus surgere. quibus ea cogit unde
aqua surgere. quod non de
principio secreta natura. quo non de-
fieri eo non fit. ut terra solidiora
aqua moventur. sedem occulte ... vi
naturae lectum omnibus ingerat quod rapido
plerumque impetu in yma descendens
in superiore se subrigat. atque in supra-
ma montis attollat. plerumque cana-
libus manu artifices deriva-
ta. quantum descendit. tantum rursus a-
scendit. Itaque si vel impetu suo fer-
tur vel artificis ingenio contra-
natura sua ducitur et elevatur. Cogita
namque si divini operatoris preceptum aliquid ad
usum nature eius accesserit. quod in opu-
ere non sunt. Dicat non in quo tamen
contrarium congregavit aquas maris
ut scriptum est, quo de petra eduxit
aqua aquam potuit de petra aquam pro-
ducere quod erat percussit petram et fluxe-
runt. Clamat deus et torrentes inun-
daverunt. Et alibi. Super montes stabunt
aque, hebraice. Ut tu quidem esset

procella et magnus in mari mo-
tus ita ut timerent apostoli periculum
naufragij. excitaverunt dominum
cum in puppi dormiret ihesus et exsur-
gens imperavit vento et mari
sedata est tempestas. fit refu-
sa tranquillitas magna. potuit im-
perio totum mare sedare. non po-
tuit aquas imperio movere. atque
in diluvio fecit aperiri. que rumpe-
runt fontes abyssi. et que indu-
xerit postea siccari. separavit a-
quam. si noluit obedisse natura ipsa
quam elementi imperio dei que consti-
tuit. sic concedat potuisse imperio
vento aquas crescere quas cottidie
videmus in mari. ut inde aque
crescant. cum flaverit ventus concite-
ravit. per moysen concitato austro va-
lido separatum est mare. eo quod modo
separari non potuit congregatio aquarum
et in mare profluere aqua que postea
divisa est a profundo. et distat nempe
posse contineri. quam petra aquas flu-
xit. et ferri aque supernatavit
quod utique helizeus orando facere
meruit. non imperando. Sed igitur
helizeus ferrum levavit tamen natura
corporis aquas movere non potuit.
Sed movit qui potuit dicere lazare
veni foras. et mortuus suscitavit.
Actus eius quod iubet fit. Itaque pari
exemplo dictum accipe. Congregetur
aqua. et congregata est. deo ad congregata
non solum movit eam de loco. sed etiam
statuit in loco. ut non preterflueret
sed maneret. hec utique maior est mira-
culi. quo omnes congregatos in una co-
gnoverunt defluxerunt et una congre-
gatio non adimpleta fit. ita et superna
gratio non adimpleta fit. ita et superna
hec. mira mirabilia constituit deus omnes
torrentes eunt in mare. et mare non ad-
implebitur. utrumque in precepto dei
ut et fluat aqua et non superfluat
circumscripta sub imposito sibi mare
clauditur. ne perfusa terris inundet
orbem. et destituto ornatu cultu munera
terrene fecunditatis impediat. Cog-

servat in deum ex precepto. operationem sequere
lege quod ait cum dicit per nubem ad iob.
Nec alia etiam de maris clausura
posui ei fines. apposui claustra
et portas. dixi autem ei huc usque ve-
nies et non transgredieris. sed in te ipso con-
terentur fluctus tui. Nonne ipsi videmus
mare frequenter undosum ita ut in
altum fluctus eius tamquam moles aque
ruptis ingruat. sibi impetu
fervens ad litus illiserit. in spumas
resolvi repagulis quibusdam arene
finibus refugisse. secundum quod scriptum est
me non timebitis dicit dominus. qui
posui arenam fines mari. infir-
missimo itaque omnium vilis sabulosi
pulveris maris in tempestate
cohibetur. Tamen velut habenis
quibusdam. celestis imperij a preceptis
sine revocatur. molestique equoris
fluctus in se frangitur atque in reductos
sinus suos sinuatur. Denique nisi vias
statuti celestis vis inhiberet. quid ob-
staret quominus per plana egipti quam ma-
sitare humilioribus iacens vallibus ca-
pere. ferunt aperiri mare rubrum egip-
pestribus pelago misceretur. denique hic docet
qui voluerunt hic duo sibi maria co-
nectere atque ipsum transfundere se rostris
egiptius qui antiquior fuit. et darius
medus qui maior conatu potentie
in effectum voluit adducere. quo ab in-
digena fuit aut temptatus. et res
inditio est. quod superius est mare indi-
cium in quo mare rubrum quam equor
egiptium quod inferius claudit et
fortasse ne lacus mare effu-
disset de superioribus ad inferiora precipi-
tans. ideo mollimina sua reportavit
revocavit. Ante nec tum dispersit. Col-
ligatur aqua in collectionem unam. que
non diffusas per latus. paludes
stagna aquas et fluvias vallibus
et campis. sed quasi planioribus
locis crescentes fontibus atque fluminibus
una potius recipe collectio. cu-

hodieque divisa sunt maria ut est Indi-
cum mare Siculum et Tyrrhenum et Adria-
ticum et Iudaicum et Pontum et Egiptium
et Propontidem et Hellespontum et Eu-
xinum Egeum Ionium Atlanticum
plerique etiam Creticum et septentriona-
le Caspium appellant mare. Deum et
corporeum scripture verba que librato co-
nsiderantur sunt triturata. Colligatur inquit
aqua in collectionem unam. Una aque
iugis est et continua congregatio
est sed divisi sinus maris. Ut quidam
de scriptoribus forensibus ait namque por-
tus maris nostri sinus amplissimi.
Merito itaque in diversis locis diver-
sa sunt nomina. Que vocabula aquis
ex regionum vocabulis adheserunt.
Una est congregatio aquarum eo quod in-
gis unda atque continua ab In-
dico mari usque ad Gaditanum oram
littoris. Et inde mare rubrum
extremo circumfuso orbe terrarum in-
cludit occeanus. Interius est Thir-
renus Hadrias Hadriaticum. Ma-
ria inseruntur nominibus distincta non
fluctibus. Unde pulchre habes quod
deus congregationes aquarum vocavit
maria. Ita et una generalis est
collectio que dicitur mare. Et multe col-
lectiones que maria per regionibus
nuncupantur. Sed cum multe terre
ut Affrica Hyspania Thracia
Macedonia Syria Egiptus Gal-
lia atque Ytalia per regionum vo-
cabulis appellantur et una est terra.
Ita multa dicuntur per locorum appella-
tionibus maria et unum est mare. Sed
ait propheta Tui sunt celi et tua est
terra. Orbem terrarum et plenitudinem eius
tu fundasti aquilonem et mare tu
creasti. Et ad Iob ipse dominus ait Con-
clusi mare portis. Ut quid de u-
na collatione diversa illud occurrit
Licet tu ponis fieri terram arida

per terram fuerant diffusa per val-
lestria [illegible] concava montium
planicie camporum immodica
equoribus sua congregatio una
potuerit omnes illas aquas reci-
pere atque exinanire terras que ante
fusis per universa fluminibus stagnaba-
tur. Nam si ita ostenta eduntur [illegible]
cum dicant nisi etiam imperfecta
vel locis omnibus esset deformata. Si
diluvium tunc nox abscondit et mon-
tes cum aquarum tam et super celos
et infra firmamentum fuerint sita dis-
creto, quanto magis dubitationi non
potest etiam montium vertices illa
superfusione latuisse. Non enim omnis
aquarum redundantia derivata est
quod receptacula ea tam continua
atque concava absorbere potuerunt.
De quo multis potest nobis sermo suppe-
tere primum quia potuit creator omnium et
iussione terrarum spacia diffundere et
aliquatenus conformatos [illegible] po-
tuerunt siccare. Ego quid facere po-
tuerit non pretermitto quod fecerit. quia
apte scripturarum non didici auctoritate
quod si creato [illegible] ne forte [illegible]
[illegible] alias plurimis [illegible] narrat
Assero tu sermonem scripturas quia potuit
locorum humilia et camporum aperta
diffundere sed ipse ait Deus Ante te am-
bulabo et montes planos fa-
ciam. Potuit etiam ipsa aquarum
vis profundiora facere ea quibus impe-
diebat tanto fluctuum motu tanto
estu concitationis elevata que concidere
ima pelagi torquere et arenas
separare solebat de profundo [illegible] inde
sonat. Inquietum sit id magnum et in-
ampium navigantibus atque intemptatum
nautis fundat mare quod Britannias
frementi includit equore atque inul-
tenora et ipsis fabulis incognita
secreta se porrigit [illegible] inde
colligit quantum boreino et aureo

i ytalia. tyberiadis i palestina.
et ei latum quod inter palestinam et egip-
tum arabie deserta protendit. et pro
bus diuus augustus atque traianus
retentis quod per uniuersum orbe insignis
addiderit mare. Quod sit etiam non co-
pia lacus et stagna que non nisi pro-
auxilio fluctibus ut larius et benacus
albanusque quod alii quod plures. Dicuntur
una congregatio aquarum. Quod quedam
non dicitur quod fecit deus duo luminaria
i. solem et lunam. cum sit utique et
stellarum lucida sola etiam congregatio
quod cum sit plurime aquarum et animantur
quod non conferunt. Ut videtur quibusdam de
quo non loquebatur aliquem quandam
uniuersa absque noticia. Congre-
gationes quidem aquarum aut duo congre-
gationis. Congregatione. et appa-
reat arida et non dixit terra. et
... volare potuit quod non adulat terra.
et pro et luto mixta aquis
madida cuius species pressus aquis
non apparuit arida. et non solum
ad genus sed etiam ad species terrarum reficiunt
ut pote utilis pocula abilis et apta
cultura. Quod perfectum est. ne videatur
solem magis quam deus propter pocula
sole magis quam deus terra
ta, et arida facta est antequam sol cre-
aretur. In. 7. distinxit mare et terram
aut de duo deo tamen ipse est mare
et ipse fecit id. et aridam fundauerit
et ipse. Arida cum expressio est in
manu eius. arida cum expressio est in
tue terra appellatio quasi regio ...
quam ipse habeat propter aut ei aculeo genus...
confirmatio est tamen ... proprium aliquod
et excellens. Et tale est proprium elementi
et terra conuenit propter dici vel pa-
sta et terra ... aquis vel deserta et inuia et
terras aquis, ideo et ille qui stabat aquis
inest ut habeat ariditatem. Remota
enim aqua incipit esse arida. pro dictis
spiritus ... flumina in desertum. et ex-
itus aquarum in sitim hoc est desertam ad
sua aridum fecit. ... ergo terra ...

... propria. quod et singula elementa
sunt. nam et aer humida qualitate et
aqua frigida et ignis calida et hec
est propria ipsius elementi singulis ... ...
colligitur, coniunctione ad se ... et cor-
... per velud velut conexa et co-
porta reperies. ut pote terra arida et
frigida. aqua frigida et humida. aer
frigidus. et humidus ignis calidus et per-
calidus et humidus. Ignis calidus et per-
... et per se sibi per habitus ... in ...
qualitates singula miscentur elementa
nam terra cum sit arida et frigida.
qualitates conectitur aque per cogna-
tionem qualitatis frigide. et per aquam
aeri quod humidus est aer. ergo aqua
tamquam brachiis quibusdam duobus
frigoris et humoris. altero terram
altero aerem videtur amplecti. frigi-
do terram. aerem humido. Aer quoque me-
dius terra. ... duo conpugnancia per
diiungit duo conpugnancia per
natura sunt enim aqua et ignis utri-
que id elementum conciliat sibi. quod
et aquis humore et igni calore
coniungitur. Ignis quoque cum sit calidus
et prorsus natura aeri calore annectitur
... in communione terre potest
parcitate i communem terre potest
refunditur atque ita ... concentu
et quodam quadam concordie societate
conueniunt. Unde et grece stoicheia
et ouoia dicuntur, quod elementa latine
dicuntur. quod sibi conueniant et concinnant
...ursus ... quod scriptura aut quod
... vocauit aridam hoc est quod
deus terram vocauit aridam hoc est quod
... quoniam ... rubeunt proprietate
naturalis cum proprietas perscrutatis
est ... proprietas ... ut
... go proprietas ... ut
frigida hoc non ... proprietas ... pro...
... humida sit. a quarum affinita-
te sortitur, ergo ad ... istud alienum
... quod arida alienum quod humida.
... arida auctoritate nature quod humi-
da auctoritate ... proprio dona
... tenuit, quod ad ... causa.

essentiam quae nondum de superioribus id est non operationibus terrae debuit correctionis definitione ut sedem propagativam fertilitatis eius informaret. Nunc cognoscamus quod vidit deus quia bonum. Non praeterit quod aliqui in hebraeo putant esse nec in ceteris interpretationibus: quod congregata est aqua in collectiones suas et apparuit arida. Et vocavit deus aridam terram. Constitutiones quoque aquarum appellavit maria. Et tum vidit deus quia bonum est. Sed cum dixerit deus, quia satis esse putavit vocem imperatoris ad declarandum operationis indicium, quia in aliis quoque tractatibus et distinctionibus praeceptionis et repetitione operationis aut indicium vel effectus, ideo nos non putamus absurdum id quod prohibetur additum etiam a ceteris interpretationibus ubi veritas dictat, sed proprietate velut auctoritas ista, cum non ociose a septuaginta viris hebraicae veritati addita et adempta constringuntur. Vidit ergo deus quia bonum mare. Et sit pulchra species huius elementi, vel cum surgentibus albescit cumulis atque verticibus undarum et cautes nivea rore aspergit, vel cum aequore crispanti clementioribus auris et blandienti sereno tranquillitatis purpureum praefert colorem, qui eminus spectantibus frequenter effunditur, cum non violentis fluctibus vicina tundit littora, sed velut pacificis ambit et salutat amplexibus. Quam dulcis sonus, quam iocundus fragor, quam grata et consona resultatio. Ego tamen non oculis aestimatam creaturae decorem arbitror secundum rationem operationis, indicio operatoris convenire et congruere diffinitum bonum. Et mare bonum quia terras umore suffulcit, quibus per venas quasdam

venas

occulte subolem quandam subministrat. Bonum mare tamquam hospitium fluviorum, fons imbrium, derivatio alluvionum, invectio commeatuum, quo sibi distantes populi copulantur, quo proeliorum removentur pericula, quo barbaricus furor clauditur, subsidium in necessitatibus, refugium in periculis, gratia in voluptatibus, salubritas valitudinis, separatorum coniunctio, itinerum compendium, transfugium laborantium, subsidium vectigalium, sterilitatis alimentum. Hoc pluvia in terras transfunditur. Siquidem de mari aquam radius solis haurit et quod subtile eius est rapit, deinde quanto altius elevatur, tanto magis etiam nubium obumbratione frigescit et fit imber, qui non solum terrenam ariditatem temperat, sed etiam ieiuna arva fecundat. +
Quid enumerem insulas quas velut monilia plerumque praetexit, in quibus hii qui se abdicant intemperantiae saecularis illecebris fido continentiae proposito eligunt mundo latere et vitae huius declinare dubios anfractus. Mare ergo est secretum temperantiae, exercitium continentiae, gravitatis secessus, portus securitatis, tranquillitas saeculi, mundi huius sobrietas, tum fidelibus viris et devotis incentivum devotionis, ut cum undarum leniter alluentium sono certent cantus psallentium, plaudant insulae dant [illegible]
tranquillo fluctuum choro, hymnis sanctorum personent. Unde mihi ut omnem pelagi pulchritudinem quam vidit operator comprehendam. Et quid plura? Quid aliud ille concentus undarum nisi quidam concentus est plebis, unde

mari plerumque. nec cogitaverit carere
quod prius ingredientes populi agmine toto
vestibulis undas vomit. donec
in oratione totius plebis. tamquam undis
refluentibus stridit. et responsoriis
psalmorum cantibus virorum mulierum
virginum parvulorum consonus undarum
fragor resultat. nam illud quid dicam
quod unda peccatum abluit. et spiritus sanctus au-
ras salutares aspirat. det nobis dominus
[illegible] fluctu. prospero ligno cur-
rere. tuto portu consistere. nequitie spiritua-
lis graviora quam ferre possimus temptamen-
ta nescire. fidei ignorare naufragia
habere pacis profunda. et si aliquando aliquid
sit. quod graves nobis seculi excitet fluctus
evigilantem pro nobis habere gubernatorem
dominum Jhesum. cui est honor laus. perpetuitas
a seculis et nunc et semper. per omnia secula seculorum. amen

Desidente aqua. conveniebat
ut species terre daretur et gratia. ut
invisibilis et incomposita depingeret
cetera. nam plerique eam sic dicunt esse in-
visibilem quod species non habet. et eo accipiunt
terram invisibilem fuisse, non quod videri non
posset a summo deo vel angelis eius, sed quia
adhuc homines creati non erant vel etiam
pecudes. quod propria species erat species
autem terre est germinatio et viriditas agri
quam ut visibilem eam et compositam faceret
deus ait Germinet terra herba feni
seminantem semen secundum genus suum et lignum
fructiferum faciens fructum secundum genus
cuius semen sit in ipso. audiamus verba vi-
talis. quorum series salus est audientium
Ymnica cum illa voce dei singulis con-
atque inspirata [illegible]. loquacitate
[illegible] tribus in se cum [illegible]. fu-
ture [illegible] damna [illegible]. que-
admodum vel gramen vel fructifica-
de in reliquum usum adolescit. prima
cum germinatio est. quando nascendo videntur
tur erumpere. deinde cum profecit et
eruperint germine fit herba. herba

quod ubi pabulum adoleverit
fit fenum. quam utilis quam ve-
hemens vox. Germinet terra
herba feni. et ipsa quidem per se
utilius aliquis dirigat auxilium
non cuiusquam indiget. nec ullo
Solet enim plerique dicere nisi
clementius solis calor depre-
serit terras. et quodam radiis
suis foverit. non fit germina-
tio. et ipsa gentes divinum
divinum honore deputavit
soli. quod virtute caloris sui terre
gremium penetret simul. spar-
sa que foveat semina. vel
rigentes gelu venas her-
barum relaxet. audi ergo do-
minum velut hac voce
emittentem. Cessent inepti
sermo hominum qui futurus est. faces-
sat vana opinio hominum. an-
tequam fiat solis lumen herba
nascatur. antiquior eius est
quam solis. ne error hominum con-
valescat. Germinet prius her-
ba quam fotum solis accipiat
Cessat homines solem auctorem
non esse nascendi. dei clemen-
tia terra relaxatur. dei indul-
gentia prope fatur fructus. Quo-
modo sol vitalem [illegible]
[illegible] oriundus. qui illa prius
[illegible] operationi vivificatione
sit edita. quam sol in lucem ve-
nedi usus veniret junior
est herbis junior feno. Sed for-
te mirentur aliqui quod prius pe-
cori pabulum quam cibus homini
sit creatus. In quo primum profundi-
dei hominis adverte quod etiam
minima queque non negligat. Sed
[illegible] respi-
cit volatilia celi quia
serunt neque metunt neque
congregant in horrea. et pa-
ter celestis pascit. In [illegible]
vos pluris estis illis. Cum cum
iam pascat dei gratia. nunc

plebi de pra cplicet dei industria
et virtute blandiri. Denique quod sim-
plicem victum et naturalem cibum debere
reliquis cibis anteferre. hic cum
sobrietate cibus est. reliqui deliciarum
atque luxurie. hic communis omnibus
animalibus cibus ille paucorum. Sim-
plex itaque frugalitatis magiste-
rium parsimonie est herbe simpli-
ci victu oleribus que vilibus et pa-
ratis contentos esse omnes oportebit
que natura obtulit que liberalitas
Nota dei donavit. Ille salubris iste
utilis cibus. qui morbos repel-
lat. qui reprimat cruditates. nullo
hominis partus labore sed divino
effusus munere. preter rore fruges
preter semine tamen dulces et gra-
tie repletas voluptati atque
ut sit. Denique ad imaginem dei
...ad speciem imagi-
nis... humane creature homini at-
tribuit... magisterium et sapientie opera-
tricis ingenium conspicua. Subiec-
tum terminum sue. et in illo
virtutis herbe munere ymago
est vite humane et nature. condicionis
humane. quoddam in speculo presta-
ret spectaculum eius. Illa herba
et flos feni. figura est carnis hu-
mane. sicut bene dominus sanctus insi-
nuans organo suo vocis expressit
prophetica... Clama. Quid clamabo? Et
dixit: Clama. omnis caro fenum. et omnis gloria hominis
ut flos feni. Aruit fenum. et
flos decidit. Sibi dicat dominus magis
in eternum. Dei sapientia vox prima
est... Clama. Et in ipso ysa-
ya loquitur ille qui dixit. Quid cla-
mabo. Et tamen quod loquitur
admonet. Audisti omnis caro
fenum. Et vere: viret enim gloria hominis
fenum. Et quasi fenum carnis putatur
in carne sua sublimis. Exigua sicut herba
est. permanet in flore caduco. qui
semper germinet viriditatem ipse
non in fructu. soliditatem

exhilaracionem vite qui floris pendens
iocunditate. longioris spacio occupa-
tur herba feni. quod prius quam evellatur
arescit. sicut fortitudo in carne
quam salubritas sit ac dubia. Hodie
vides adolescentem validum pubescentis
etatis virtute florentem. gratia sue suavi
coloris rubore. cras tibi facie et ora mutata
tus occurrit. et qui pridie tibi decore for-
me visus est gratus. alio die miserandus
apparet. egritudinis alicuius infirmi-
tate solutus. plerosque aut labor fati-
gat. aut inopia macerat aut cruditas
vexat. aut vina corrumpunt. aut
senectus debilitat. aut cachinnatio de-
liciis reddit. luxuria decolorat.
Nonne verum est quia aruit fenum. et flos
decidit. Alius ab avis atavis nobilis
et maiorum honestatem insignibus
preferens veterum clarus. insignibus ami-
cis abundans. stipatus clientibus. utrim-
que latus tectus. producens magnam ac regifluam
familiam. aliquo accidenti periculo
mole repente turbatus destituitur
ab omnibus. a sodalibus derelinquitur. a propriis
impugnatur. Ista vita est. que pro feno
vita hominis. prius quam evellatur arescit
Est etiam qui ob opulentiam affluens co-
piarum libertatis fama. pro ora afflu-
ens populorum. clarus honoribus. pre-
cinctus potestatibus. tribunalibus celsus.
solio sublimis. ... preconum clamore deducitur. subi-
to ... carceris in tenebris retrusus
quos alios ipse detrudebat ... nos
quos ... previdere ...
... pridie ... plaudentium. et
innumera frequentia domum eius
pompa deduxit. et ...
... deducens ... aboleat. ...
at repetunt ... dolor ...
gaudiis. luctuosa ...
... admiscuit. ... in gloria
hominis sicut flos feni ... deflorescit

nec operibus adiungit propria nullus
fructus adquirit et terre amictum
ornamento caret. Omnium gratia honoris
et qua deprius obumbrabat refecta
destituetur. Et quia nullus amica-
bat atque ultima amictum. Hac
herba de qua ait deus Germinet
terra herbam feni seminantem secundum genus et secundum
similitudinem. Semen secundum genus [illegible]
audi dicentem. [illegible] nos querere [illegible] divinitatem. Si
quando tamen [illegible] possis admirari [illegible]
nolo longe sit ab uno [illegible] in ipso cum mo-
ueri [illegible] et [illegible] quedam [illegible]
[illegible] et [illegible] hec [illegible]
[illegible] semine non in carne. Si [illegible] non cum
[illegible] carnalia sed spiritualia seminare [illegible] ad
[illegible] volens [illegible]
non ignoras quod ad ymaginem et ad similitudinem dei
factus es. Herba [illegible] suo [illegible] tu non re-
spondes [illegible] tuo. Tritici granum sparsum
[illegible] reddit. Et tu degeneras.
Fruges non adulterant [illegible]
tu adulteras [illegible] vigore [illegible]
[illegible] corporis [illegible] te non [illegible]
bus [illegible] ut [illegible] ille te formavit et tu
manifeste adulterando tibi [illegible] auctorem
deus [illegible] ad filium faciamus hominem ad ymaginem
et similitudinem nostram. Et solummodo [illegible]
[illegible] adhuc [illegible] non erat. Et tu
[illegible] dicis quod dissimilis est pater filius
[illegible] totum quod [illegible]. Pro qua
patri [illegible] equalitate [illegible] dicit
faciamus. Et tu cooperatorem negas [illegible]
[illegible] filius fecit. Et equalem negas [illegible]
tuit. [illegible] Germinet inquit terra herba
feni secundum genus [illegible] nascentia terre
[illegible] [illegible]. Sit her-
ba [illegible] fenum [illegible] sit [illegible] nasca-
tur [illegible] de radice [illegible] ut arbores
[illegible] non [illegible] et [illegible] aliarum arborum [illegible]
In arundine videmus quod in [illegible] ve-
lut quedam sit nodus [illegible] alia
arundo [illegible] Est ergo in radice [illegible]
dum seminarium [illegible] in [illegible] ger-
minant. Alius ergo a radice. Alius [illegible]
[illegible] adquirit. Iu[illegible]
cum nascentibus [illegible] alii

seminaria et ea secundum genus. Utque ma-
[illegible] et a [illegible] quod [illegible]
vel [illegible] de radice. Ex [illegible] ger-
minat de tritico triticum. De mi-
lio milium. De piro pirus
albo flore [illegible] castanea
[illegible] de castanea radice.
Germinet inquit terra herba feni
[illegible] et [illegible] par-
[illegible] terra novos se fundit
[illegible] se amictu vi-
riditatis. [illegible]
[illegible] corrupta [illegible]
[illegible] ornatus [illegible] ta
[illegible]. Quanto maiora
miracula [illegible] singula
quo vel iactata semina in terram repul-
lulant. At ubi mortua fuerint non
multum fructum afferant. Ea vero fu-
erint quadam [illegible] morte [illegible]
ta in uberiores fetus [illegible]
Suscipit ergo granum tritici putris
gleba. Et sparsum cohibet occasio
ac velut maternis terre gremiis fo-
uet et [illegible] inde [illegible]
[illegible] herba generat [illegible]
[illegible] herbe [illegible]
ti ergo [illegible] ut
in ipso [illegible] stirpis [illegible] cuius generis
herba sit recognoscas atque in her-
bis fructus appareat. Paulatim
quod adolescat ut frumentum culmo [illegible]
pubescens erigitur et assurgit. At
ubi se geniculata iam spica sustu-
lerit vagine quedam future frugi
parantur in quibus granum formatum interius
ne tenera primordia frugis ledat
aut solis estus exurat aut ventorum incur-
sus aut imbrium vis [illegible] de-
[illegible]. [illegible] quedam in ordine [illegible]
mirabili arte formate vel ad
[illegible] vel ad tutamen [illegible]
quedam velut se naturalis colligatione
astricti. Qua prudentia divina
formavit [illegible] ne [illegible] [illegible]

ponderis velut quedam credat fultura culmorum vaginis quibus desuper spicarum nucleus includitur. ut germinat viribus fruges possit multiplicare pastu vite. ne impetat oneri culmi [illegible] in terra. Item sicut spinarum spica vallum struitur aristarum ut quasi quadam in arce pendeat. ne avidi morsibus parva [illegible] fructibus. a vestigiis perterat. Quid dicam quemadmodum clementia dei hanc prospexit ut alta seriatam terra restituit quod accepit scilicet semine centuplo multiplicatum homines sepe decipiunt et ipsa seriatorem suum sorte defraudat. Terra fidelis manet et si quando non solvit. si forte [illegible] fuit frigoris inclementia aut nimia siccitas aut immensa vis imbrium. alio anno superiorum anni dampna compensat. Ita et quando proventus spes destituit agricolas. nichil terra delinquit. et quando arridet ubertas fecunde se matris pectus effundit. ut unusquisque illud dispendium suo inferat creatori. Nunc vero species [illegible] agri. que odor. que suavitas. que voluptas agricolarum. quid digne explicare possum. sed non verbis alloquimur. Sed [illegible] scripture testimonia quibus agri species [illegible] benedicta et gratie [illegible] adulta comparata dicitur [illegible] odor filii mei sicut odor agri pleni cui [illegible] purpureas violas. candida lilia. rutilantes rosas. depicta rura. nunc aureis. nunc variis. nunc luteis. nec lacteis floribus in quibus [illegible] amplius florum [illegible] odoris allectat. pascitur [illegible] conspectu. [illegible] latius odor spargitur. [illegible] replemur [illegible] dulcedine [illegible] agri meum est. Cum

Inclementia

ipso est cum quamquam formant omnibus cum aliis artificis possit. tanta rerum singularum conservare venustate. Considera agri quibus sit candor in foliis quemadmodum stipata ipsa folia ab imo ad summum videantur assurgere ut formam scyphi [illegible] ut auri quedam species intus effulgeat. que tamen in circuitu vallo foliorum obsepta ulli pateat iniurie. Si quis hunc florem decerpat et sua solvat in folia quis tanti est artifex manus que possit liliis speciem reformare. Quis tantum imitator nature ut florem hunc redintegrare presumat. cui dominus tantum testimonium reddidit ut diceret. Nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. [illegible] et [illegible] inferior indicatur quam huius floris pulchritudo est. Quid enumerem herbarum succos salubres. Quid virgultorum et foliorum remedia. Cernis [illegible] ramusculos olive [illegible] sit locusta quod folia olive [illegible] ab egritudine. Rubi folia [illegible] interimunt. Cum Culex non tam [illegible] herba [illegible] oleo et eo [illegible] Sed fortasse dicat aliquis quod cum utilibus etiam venenosa genuit terra [illegible] tritico [illegible] quod ut alimenta vite [illegible] et [illegible] fuit [illegible] salutis nature [illegible] alia [illegible] helleborus [illegible] ditur. Aconita [illegible] frequenter et [illegible] colligere. Sed [illegible] ita est ac si [illegible] nephandas [illegible] homines ab bona [illegible] augetur in celo. Sol ipse [illegible] calore [illegible] Adurit [illegible] concordia. Luna [illegible] latronum [illegible] signum est ut [illegible] habentes [illegible] aliqua [illegible] creatoris [illegible] qui [illegible] creari [illegible]

q vcm uro diuina indulgentia ministrat
diffluente nobis copie sui et non solu
q voluptate q̄tinent et corpis salubritate
singula ar cor q gniant e trib pua
lem quadd roiy que q gpunt porco
ne compleat uinea pleni matrie alia
go cpu alia potui alia ueptuit ipui
nichil vacat nil inane tenge inat
qd tibi putas inutile alys utile e
pmo tibi ipi intuendo necum frequenti
aly e ipui utile. cu qd ceteri no adin
nat medicina suggerit. et sepe eade
q tibi ugena sit. a auibg. a feris
inopiad ministrat pabulu denique
sturni uesptit conio. u frandi e
cab cyty qualite sui corpis venenu
letalis sunt euadunt frigida ei vis
cag e sua. qua subtilibg poris t cor
poris sui sede ducitibg proque di
gestione puenint. pius qui uitalia
ipa penetret helleborii piti locum. qua
ipe alimonie coturnicu. eo q nat ex
cepe alimonie de quantib sui cor. ut pabuli no
dam euitant. etiam si tone medi
tine. pleruque ad salubri. H. huiq cor
pore. cui ude. ex grud. cuto magis
sperari nat ad cibu ppitit. qd me
dicinali tunc cibo totali ad salute pman
dragoram q somnus frequet accept
ubi vigilanctis egri afflictant. uico
modo. ita quid de apio loquar
qd cor nobis cotidiano ite ipi in
notuit. qui dolores. eo gustu inter
nos sepe uiperini sopiuit. ut id pee
ret qd conio plerique fuoris libi
diud indtuerit. et helleboro ue
tusto purgos corpis ecis sui salute
no solu sil in hys ulla nepho cura
toris. si cerud incniend e q̄tia. h
quid e. qd ad picliu putas ee quicu
ad remedia tibi salutis opatur. uid
et id qd picli e. p grudoina secla
turis. etiam qd saluti p industriam
no animati. ad uod aues et cetera

ca q si nopia sui deslunt. dedicet
et solo odore p q̄dā natē ministrand
tu sit romoch c̄ptos. tone tu e.
nā tende picli ut tueinde salub
aggrait nopia qz parit at pfitica
distigit ita plerique cu armata
venenis tela pertit. notas petit
herbas atque hys remediu uluen
ducant. adhibet eis illis ipo medi
cina e. et repellit sagittas uidebs ul
ne et fugat venena no sepe de
nique cuius alys venena e. Colubri
cwm fugit. leone interficit draco
elephante ligat. cuius ruina mors
victors e. et io piaue utriq etat
ut ille pede alliget ita caput uiti
b note no possit ipse ne postiac
q̄tinus pede talle capiat angu
sto. ubi al ipe se no quat torque
al draconē graui uestigio pteret ul
sepius elephas amplius no ipe
bys ex inusualibus aialia no
rut qbg b a medicentur herbis
a subsidys opey afferat. ho ne
sit cui rationalis sensus innasit
a ita aliena a uo e. ut q niqz
apta sit ipui nunc displicedat
a ita natē ministratg bonis. ut
qui taurini haustu sanguinis leta
lis e hoi. iure putat laboriosum
lis e hoi. pute putat laborioru
al. au nasta no debuisse. ut sue
pigute debuisse quare cuius vey
adulti agni utilis. ad ipsi plan
trond alulis. ad alimonias piaros
trond alulis ad alimonias puans
duisse nunc refulget agricolis
qbg deus si bona sua noruit uni
qui hys deus si bona sua norunt uni
c̄ pa donauit de diuitiis sua her
bam feni speciosi genus si geyo lo
solu ciud spontaneum alimonia co
pendit cum e in herbis et radicibg
arbord. reliqs qz fructibg si cam
q industria copat et cultu ru
stant labore adquirit. nu deterud
aut q no stati fudit tunc pauce
uenit et fructs si b germiae de
inde herbescit capos statut posita

Colubri
Draco

studiu[m] proiecte sunt quibus. semine adolescente
ut nunq[uam] arboreum granum vacaret
quanto primum decipere vinaret po-
stea fructum utilibus suggereret. Certum
forte quibus dicat Cum studium cuius[que]
terra confert semina. tum plerumque semina
iacta degenerant. ut cum bonum tri-
ticum fuerit seminatum decolor eius species
et inferior sapor reddatur. Quod si
aliquando accidit. non ad translatione[m]
generis sed ad egritudinem quandam et ine-
qualitatem seminis videtur esse referendum. non
enim desinit esse triticum. Si autem frugem
aduratur aura vel ymbre madidetur species
colore quod et odor-
magis quam genere mutatum est. denique frugem
rursum madidata fuerit in suo genere
iterum restituitur. Erat sole a singulis
studiis restituit a diligentibus commissa
torrerentur. aeris temperie tranquilli
cultoribus. Uberitate fovebantur. Separatur
seratum ubertate fovebatur itaque
itaque in sobole quod degenerat in
parente non preditatum. nec pa-
ptum quod deo. cuius natura inolevit in
reliquum successionis vicio destitutum
sit. sed hodie quod in seminibus generibus suis
sit. ut lolium et tri-
puritas resurgit Ita lolium et reli-
qua adulterina quod frugibus supervenit
quod nuncupari zyzania evangelium
sermo. lectione cognovisse sed ea que gignuntur
generis sunt. Ita quod triticum semine in
aliud genus semper decoloris mutata
tamen translata. degenerent corpore natur-
tamen translata. Sed de hac dubio dicit Simile est regnum
Denique si de hoc dubitatur. dicit. Simile est regnum
celorum homini qui seminavit bonum semen
in agro suo. Cum autem dormirent homines
venit inimicus eius et seminavit zi-
zania super triticum Audistis itaque quod
zizania et triticum. utraque semina
zyzania et triticum videantur esse diversa Denique sunt
et genere. videatur esse diversa Denique seminant
diversi ad patrem familias dicunt.
diversi ad patrem familias dicunt
nonne bonum semen seminasti in agro tuo-
unde ergo habet zyzania Et ait illis inimicus
homo hoc fecit. Aliud est semen dya-
boli quod fecit. Aliud est semen dyaboli
aliud semen Christi quod serit ad iusticiam
Denique aliud filius hominis aliud dyabolus
seminavit a deo. Dissipanda est ubi-

usque semina. ut generis seminata sit
ad seminat. Sicut regnum est dei. Quod se-
minat dyabolus peccatum est. Quomodo ergo peccatum
generis est regnum. atque peccatum Ecce cuius
regnum dei quemadmodum si homo iactet se-
men super terram Et et hoc quod seminat ver-
bum dei quod scriptum est Qui seminat verbum
seminat Sic et hic verbum seminavit super terram
quando dixit. Germinet terra herbam et
pubito terrarum germina pullulaverunt
et diverse species rerum refulserunt. Ex his
pratorum virens gramina. Hec pabulis
ministravit. Subito tempore spica fla-
ventis ymagine pelagi fluctuantis
commotio segetis uberioris conspexit. Ipso
te omnes fructus terra suggerit Et ra-
rata sine cultore cui non poterat. no-
dum erat solertis agricola. inarata tamen
opimis messibus redundabat Et haud
dubito maiore proventu. Ergo quidem nec
cultoris desidia terrarum ubertate poterat
destitui. Nunc eam fecunditas multiplex
promerito laboris adquirit. Ubi cultus ag-
ro operatur et negligencia vel offensa
vel diluviis pluviarum ariditatibus
terrarum. Ictu grandinis quocunque
causa corrupti aeris sterilitate multa
tur Tunc ex proventu spontaneo terra foe-
tus orbis inuchebat. quem ut preparat
laboris ut bonum cum desisti-
de tempore plerique nobis eum deciperem-
ficabat et terris. Nunc vero adhuc erat terra
maledicto dampnata Antiquiora mundi
nascentis exordia. que nondum peccata sunt
et refectior culpa. Erat quidem ut deceptati
sunt in pudore vultus nostri panem manducare
alimenta nescire Denique hodie fecundi-
tas terre veterum affluencia sponta- [?]
neo usu fertilitatis operatur Cum nulla
sit eam qui adhuc sponte germinant Quoniam
etiam in hiis ipsis que manum contulerit
magna copia manet nobis diuina
beneficia. ut frumenta ipsa. que serendo
inferat et exponit de hac lectione
compleat de terra dicit Sic est regnum
dei quemadmodum si quis iactet super terram
semen et obdormiat noctu. et exsurgat

nocte ac die. Et semen germinet
et increscat dum nescit ille. Ultro
enim terra fructificat primo herbam. deinde
spicam. deinde plenum triticum in spica
Et cum produxerit fructum statim mittet
falcem. quia adest messis. Dormienti
igitur tibi homo et nescienti fructus suos
ultro terra producit. Dormis et
surgis. et frumenti per noctem incre-
menta miraris. Quid de herba se-
menta mirari? Quid dicam de fructuoso ligno
faciente fructum. Genesis primo. cuius semen
sit in ipso. Dixit et facta sunt. sub tempori-
bus ut prius floribus herbarum vestita
tibi terra hic nemoribus terra vestita
est. Concrescunt arbores. consurgere
plene. Ubertas morum repetit frondi-
cium. Hic pinus. hic cypressus in alta
se extulerunt cacumina. cedri et pi-
ce convenerunt. Abietes quoque non contenti
ve circuis radiis atque aera vibra-
ta circuis radiabus atque aere vitre
cum capite marinorum tuto puli
tura remigio. non solum ventorum flat-
tura vagitur naves et
fluctibus statura. progreditur et
laurus assurgens odore suo. dat
semper sui quoddam velamen
qui ilices vite protulerunt in-
brosque horrente coma herbis et tempori-
bus horrente coma herbis et temporibus
sua natura hic cum in singulis privilegium
naturae tenuit in reliquum quod substitutum
nae tenuit in reliquum quod substitutum mu-
di nascentis accepit initio et inde na-
uet sua successibus prorogatam. manet
ti possessio. ut illa veri eas sua eius
dispoliant honore. Uniuscuiusque autem
floribus in mixta terrenis sunt primis
floribus et pulcherrimus flos sine ulla
rosa. et pulcherrimus flos sine ulla
fraude vernabat. Postea spina gra-
tia gravis floris. tamquam speculum
na gratiae floris. tamquam speculum
speciosis vite. quia suavitatem confitentes
specius vite. quia suavitatem conferentes
sue finitimis curarum stimulis. Sepe
eo pungat. Vallata est cum elegantia
vite vestre. et quibusdam sollicitudinibus
obsepta. ut tristicia ea sit distincta
gratia. Dum ut unusquisque et meminit sortis
a superiorum curis successibus gratulatur
meminisse cum tenuit culpe. propter quam

nobis in paradiso amenitate floribus
primi meriti aetas quam seculo inteneo
despuas a te. accepti sunt hoc in vitalibus
lis o homo. a splendore nobilitatis. aut
fastigio potestatis. a fulgore virtutis sit tibi
spina propria est. Sunt in inferiora respice
tua Sunt per prius comminab... in vita
gratia manet. Sentit unusquisque decompo-
sitas flore marcescit. Manent caduca
ta tibi voluptatis communia et cum floribus
ista tota leta cum vitibus quibus generatum
vinum quod cor hominis letificat. Itaque vitibus
o homo huius generis imitatores exemplum
ut ipse tibi leticia. iocunditatem fru-
ctificans in te ipso suavitatis tue gratia est.
fonte pullulat. in te manet. Intus tibi
sit te ipso quenda est iocunditas tue
conscientie. Ideo ait bibe aquam de vasis
tuis et de puteorum tuorum fontibus
tuis et de puteis tuorum fontibus
primum omnium nichil gratius. Floret
deo vites. sequitur de flore carnis fr-
uctus quod potissimum. poculi genus conficit quod
et voluptati et saluti sit. Deinde quibus
non miretur quoque aliam vinacea vite
nexibus in arboribus suis cacumina
prope. quem velut quandam amplexione
fovet. et quibusdam brachiis ligat et
circumdat. Laetis pampinis vestit. stipes
coronat ornandas ad imitationem
vite nostre. primum vinea defigit radi-
ces deinde carnis flexibus et ca-
tenis. de complexibus et brachiis quibusdam ita cla-
duta est. quibus brachiis quibusdam ita cla-
viculis. quidquid comprehendit stringit. huius
et se erigit et attollit. Huius exemplo
plebs ecclesie quam velut quandam fidei
radice plantatur et reprimitur humilitatis
propagine. De qua pulchre ait propheta
vineam de Egipto transtulisti et plan-
tasti radices eius et replesti terram
operuit umbra montes eius et ar-
busta eius cedros dei. Extendisti pal-
mites eius usque ad mare et usque ad
flumen propagines eius. Et propheta an-
dus locutus est. Vinea facta est

inutiles

dilecto in cornu in loco uberi et ma-
ceria circumdedi et circumfodi vineam
posuit et edificavit turrim in medio
eius. Circumdedit eam velut vallo
quodam celestium preceptorum et ange-
lorum custodia premunivit. Angelus
domini in circuitu timentium eum. Posuit
in ecclesia velut turrim apostolorum et prophetarum
atque doctorum qui solent pugnare pro ecclesie
procurare. Circumfodit eam. Sponsa
nihil terrenarum mole curarum [illegible]
cium magis nocte onerat quam seq-
uendi solicitudo et cupiditas. Ut pecunie
vel potencie. Quod tibi demonstratur
in evangelio cum legis quod in muliere que habebat
spiritum infirmitatis inclinata erat ut supe-
rius respicere non posset. Curvata enim
erat anima eius que inclinabatur ad terrena
compedita et a celestibus gravis non videbat.
Respexit eam Ihesus et vocavit et
statim erecta est. Terrena deposuit
operibus terrenis cupiditatibus illorum oneratos
fuisse denuntiat quibus ait: Venite ad
me omnes qui laboratis et onerati estis
et ego reficiam vos. Quod in muliere
anima mulieris que circumfossa reparavit
et erecta est. Sic eadem vitis ubi circum-
fossa fuit religatur et erigitur ne in
fossa reflectatur. Reducitur alia par-
tim [illegible] alia propagantur. Ea que inclu-
ta [illegible] liquorum [illegible] reducuntur [illegible] propa-
gantur. Ea que bonus agricola iudi-
cavit fructifera. Quid ergo aliud
[illegible] ordines [illegible] iugationes[?] que
describuntur quam vere atque manifeste
equalitatem docent in ecclesia servandam esse
ut nemo dives et honoratus
se extollat, nemo pauper deiciatur
ignobilis que despectus. Omnibus est in ecclesia
par atque una libertas. Omnibus im-
partiatur iustitia communis et gratia
[illegible] tribus in medio est. Que [illegible]
plus de illis rusticanis. De illis autem
ferat [illegible] quod verum arcem
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] affectus [illegible] et [illegible]

cubilibus iaceat sed ... quoque mens
ad superiora se subrigat. Excaudat
dicens: Mea conversatio in celis est. Sponde-
mus quibus possit reflecti
et tempestate deduci. Clavicu-
lis et [illegible] amplexibus
[illegible] complectitur et in toto
[illegible] requiescit caritas. Et [illegible]
omnibus [illegible] quoque imperit [illegible]
[illegible] [illegible] in caritate in deo manet [illegible]
[illegible] ait: Manete in me et ego in vo-
bis. Sicut palmites non possunt fructum af-
ferre nisi manserint in vite, sic et vos
nisi in me manseritis. Ego sum vitis,
vos palmites. Ostendit ergo
[illegible] ad usum vite insertos affectum
[illegible] et [illegible]. Quod primum veris tempe-
state tempore germinare [illegible]
deinde [illegible] carnecorum [illegible]
bus fructum emittere. De quibus oriens
uva formatur, paulatim que augescens
inmaturum [illegible] arbus-
te [illegible] et [illegible]
[illegible] interea [illegible] pam-
pinis vinea [illegible] frigus
[illegible] immunda non [illegible] mi-
nuitur [illegible] et a [illegible] de-
fenditur. Quid [illegible] ut [illegible]
[illegible] fructum adulterinum [illegible]
[illegible] velut [illegible] | vu
[illegible] monilia [illegible] | rib
aureo colore [illegible]
[illegible] gemmas fulgen-
[illegible] ardo-
[illegible] adulter
[illegible] admoni te [illegible] imma-
turos fetus tuos [illegible] in
[illegible] opa
impetrata [illegible] cum fructus
[illegible] dulce
[illegible] ad maturitatem [illegible]
[illegible] frigus
horride mortis [illegible]
[illegible] obumbrat [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ma[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible] velut [illegible]

palmetu serta nitent. Corpus est
singuli fideliu pulchra arazonici
ta delectanti maturitate pru-
dentie. fidei splendore confessionis
decore. iustitie pulchritudine, ubertate
misericordie ut dicatur tibi uxor tua
sicut vitis habundans in lateribus domus tue
sed vitis fructifera
eo quod redundancia vitis fructifera
munie copiose libertatis innitens
Et quid ego in sola vite moror
cum omnia genera arborum utilia sint alia
ad fructum nata alia ad usum data
et quibus non fructus uberior sed
usus prosper. Cedrus supperede-
dificandis tectorum apta culminibus co-
quia hujusmodi materies et prepara sit
spatius. Et omnia quedam jactibus. lacu-
naribus quoque commendantur fastigiis
abiles et cypressus. Unde etiam dicit
in canticis canticorum trabes domorum
nostrarum cedri, laquearia nostra cypress-
ina. cedri laquearia decora ornamentis
pulchris et declarans decora ornamento
ta sui fastigii quoque trabes virtu-
te sua virtute sustineat et fasti-
gium eius coornet. Laurus et palma
ad insigne victorie, lauro victores
capita coronant palma manus vi-
ctricis ornamentum est. Unde etiam ait
ascendam in palmam tenendo altitudines
eius. que eminentia videtur ubi et
homo per ad eius altitudinem possit ascen-
dere et ad fructum sanctum dei ascendam in
palmam. ut omnia relinquat inferiora
et ad superiora conscendat. ad brachium
christi ut et manus eius fructus carpat
et gustet. Enim et eventus
fructus. simplus quoque tonitus arbores um-
brosa victricibus et palmis lenta vi-
tibus abiles vimineis. Sed aliud
mystice declarat nisi bonum ac vin-
cula christi. quia vocatione non solvit vin-
cula gratie vincla carnis ut magnificis
vinculis suis gloriosus sed et gloria sua
paulus. Et paulus vinctus ihesu christi
dixit etiam vinculis ligatus dicebat
ab nos reparabit a caritate christi[ihesu]. Vinculis
abstinentie vinctus caritatis. hijs ligatus
vinculis etiam david aiebat in psalte-
rio in medio eius suspendimus organa nostra
Igitur quoque clementior apicibus vitibus
consuetis leva materia usu pueri-
lis manus insigniat Unde ait scriptura
Scribe buxo sit ut admoneat
te ipsa materia quia viret nunquam
spe viriditatis nec unquam folys exui-
tur ne unquam spera tue dissimulatione
nudetur sed quod tibi per fidem generat spes
salutis. Quid ergo numerem qualiter va-
rietas arborum quod diuersi in singulis et
pulchritudine ornatus. quam patule fagi
quam fragiles abietes. quam comantes pi-
nus. quam umbrose ylices. quam
populi bicolores. quam nemorosa
et rediviva castanea. quia sit ut excisa
et rediviva castanea quia pullulare consueverit
tamquam silva quomodo in arboribus in pestilentibus tempes-
quemadmodum in arboribus in pestilentibus tempestas
quamvis a novella de plurimis
a senilibus a novella re plenditur
junioribus et quoniam robustos ramos
antiquioribus validiora et nodosa
sunt brachia. Illis folia lenigata
atque diffusa istis tota rigida et a-
spera. Sunt etiam arbores que sensili
atque emortua radice pertussione
sui si forte cedatur reparare hono-
rem. Sunt alie quibus a inuecta vivet. | iuuenta
a vel fecundior est. quibus de corpo lu-
tro porcus quam de fimo ut
per plures suas rediviva fructificatione
retonuenit hedos. Est etiam quo-
miri aspectus. sicut in pomis
et cypressis. sicut in arboribus larum
nidos palmam quia dactilos generat
plerumque inclinare ramos suos
et subiacente corruptione atque am-
plexus suos pertendere eius arborum | mare
quam marem appellant pueri rusti-
corum. Illa ergo palma femina
est et propria sua fructificatione
testificatur. Unde cultores locorum
iaciunt ramis eius dactilos ad
palmam femina maturationem
limon

quibus illi feminee arbori velut qui
busdam scrupulis perfectius infunditur
et quod petiit conubii gratia presentatur
Quo modo redonata rursus erigitur
atque eleuat ramos suos et in ve-
terem statum comas suas rursus
attollit. De ficu quoque eadem est opi-
nio. plerique siquidem domesticam et fru
ctiferam ficum agrestem ficulneam
ferunt inserere. eo quod tanto studere
illius fructus et domesticae ficus
uel aura tentari aliqui uel estu de-
fluere sternantur in terra. Quam quasi
huius remedii grossis arboribus
agrestibus alligatis ad illam feracem
arborem medentur eius infirmitati
ut possit fructus suos seruare. ta-
rimanque si deferent remedia la-
psuros secundo admonentur velut con-
natae cuiuslibet. non refugere eos
qui aura fide et consortio separatis
eo quod et gentiles si quis fuit adquisitus
quo grauior fuit assertor errorum.
eo vehementior possit fidei defen-
sor posse. Et si quis de hereticis
conuertatur. velut confirmat experi-
entia quam se commutata opinione totum
libenter maiore se habeat aliquis di-
lectione nature ut in medicina eius
possit esse sua. Sed ad iuuentutem
ei attencio sobrietatis obser-
uantia castitatis perfunde gracia
cum studium tenet. ut sibi uere fructi
fere illius ficus depuncta et con-
iunctione agrestis illius arboris tua posse
commoderari virtute. Iacuntia ue
dissolueret infectio et diligencia fructus
et gratie reseruabit. Cum vero multa sit aut
quae docent naturale diuitias posse diligen-
ter studio temperari. quibus affert cul
tus ruralis exemplum. Ita plerumque
cito florent malogranata et fru-
ctum afferre non possunt nisi congruis
partes remediis exspectant. Nam plerumque
fructus vacuetur interior cortex eius

species pulchra pretenditur. quod non
immerito comparatur ecclesie ut habes
in canticis ad ecclesiam dictum. Et cortex
mali punici genetuc. Ex infra ha
floruit vitis. floruerunt malogra-
nata. Ecclesia enim bonum fidei fulgorem
confessorum quoque pretendit. tot martyrum
sanguine percussa. et quod est amplius crucis
ipsius dotata. Sed plurimos inter se fru-
ctus vnius operis ponit sub vna vni-
tionis consignatos et virtute negocio-
rum multa complectens. Ecclesia cum
sua celat negotia. Amygdalis quoque
hoc quasi medicari ferunt agrico-
le. ut ex amaris dulciores fructus fiant
et terebrent eius radice arboris.
et in medio inserunt surculum eius
arboris quam greci peucen nos
picea dicimus. quo facto sua a-
maritudo deponitur. Et sic agricultura
conuertit serpinum quod literis nouerit stu-
dio studio doctrine et discipline at-
tentione mitigari possunt que egri
tudines passionum. Nemo est potius
ut in adolescentia uel in temperatione
lubrico. de sua corpore desperet.
lingua plerumque in meliores vertuntur
usus. et non possunt hominum corda mu-
tari. Non tamen non solum ut diuersi generis
arbores esse sentiunt diuersis. sed plerumque
in eadem specie arborum congruunt pleri-
que fructus. Alia enim sexus masculorum. Alia
femineorum sentiunt prout de dactilis pre-
dicimus. Sed at posset comprehendere varie-
tate specie gratiam quoque pomorum singulorum
quoque utilitatem fructuum. succedit quoque praeterea te
quia cuique rei apta videantur. quecumque
egris instrumentis hominum amariora po-
ma mederentur et inflacione appri-
matateque temperent interiore. Quecumque
rursus humore apta pomis dulci-
bus temperet. Denique ea medi-
cina antiquior sanitas que herbis cu-
rare consueuit et sucis. Sic vtilla
firmior sanitas quam que salubribus

reforet alimentum uni. Si nam dominum
rerum qui sola nobis esca medicina
e herbis item ulcera aperta clau-
duntur herbis interna curatur. Medo-
rum medicorum e opus. herbarum para
que medicorum uerborum propter herbarum utilitatem
inolevit. Et ad simplicia poma re-
uertamur. Sunt alia sunt que coquuntur. Sole
alia que testis et corticibus clausa cohe-
rent ut mala et pira ubi omnia que
gura omnia nuda et obita sunt soli
nuces autem et melones nucleique filii
et testa optimus et cortice alitur. tum
et ipse calore solis nutritur. Itaque
primo tempestate nucleus abscondi-
tur. Deinde dum prouidentia sit
tanta deinde dum prouidentia fit
ut ubi mollior fructus ibi folii
crassitudo ualidius tegumentum tuen-
do deferat poma. que uidemus in fructu
ficulnee. delicatiora ualidioribus
munienda sunt ut ipse dominus per prophetam
dixit. Sicut ficus istas bonas re-
cognoscam transmigratos iuda. quos emi-
si de loco isto in terram caldeorum in bonum
et confirmabo oculos meos super
eos in bona. Itaque delicatos ei
uelut quadam misericordie sue ualidiori
protexit tegmine ne teneri fructus
maturius interirent. Denique de ipsis
ait in posterioribus delicati mei am-
bulauerunt uias asperas. Cum igitur
ait consolatos estote filii et proclama-
te ad dominum. Hec est solum aduersum omnes po-
tentes colles atque iniurias inuiolabile
tegmen. impenetrabile munimentum
etc. Ubi ergo teneri fructus ibi crassio-
ra tegumina et munimenta foliorum
etc. At ubi fructus ualidior e ibi
teneriora folia ut mali arbor
dorum poma cum ualidius non multo
indiget protectionis amminiculo. Itaque pa-
protectionis crassioris umbra po-
nitis plus nocet. Deinde dorum nos
pampinus nature gratiam et diuine prouidentie
curie in sapientia uideres cum eum ita
scissum atque diuisum ut foliorum speciem
uideatur. Unde ita per media distin-
cta. ut nisi inferioribus hererent spe-
rata separatibus uidetur. Ita autem re
uidetur formata nature ut et solem
facilius admittat et umbra ob-
tegat. Denique precium media pro-
tegat. Denique et in ipsa summitate tenuatur
cum extenditur et in ipsa summitate tenuatur
et plus pulchre que tegumentum pro-
ferret. Ecce brauii speciem uidere
effingere significans quod uua me pe-
dentes ceteros fructus habeat prin-
cipatum. tacito quodam iudicio
nature se diuinitati iudicio innatitur
et prerogatiua uictorie. Uerum in
spes et prorogatia uictorie Uerum i-
hec brauium summum. quo minime plu-
ribus aduersus iniurias uel quo
prebet aduersum imbrium molestia et
actis puteis imbrium molestia ac
impeditum non afferunt ad recipi-
endum solis calorem. quo tepefacta
alitur. colatur augetur. ficulnee quod
solum est propter ut pampinus qua-
drifida intercindit diuisione
o eo clarius uidetur. quo manus
que folium habere non ita ut pampinus
uel ora et uel sutare crispanti
Sed cum in ficulnee folio crassi-
tudo ualidior sit in pampino spes
elegantior. Crassitudo in folii pro-
ficit ad tempestatis iniurias repel-
lendas intercisio ad fructus gratiam
uaporandi. Denique hec genera poma
gaudens non cito maturitate per-
que late uidetur aduersus iniurias
et pate ad gratiam. Quid de foliorum
describam diuersitates quemadmodum alia
rotunda. alia longiora alia flexa
alia rigidiora sunt alia uelles fa-
cile uentis labentia alia que leui
motu decutiuntur aurarum. Inter
plicabile e singularum rerum species
species uel diuersitates earum mani-
festa testificatione distinguere uel late
tes occultas que tantas. Indefici-
entibus decurrunt aperire. Poma
namque atque eadem e aqua. et
in diuersas plerumque species mutat

aut in harenis flava aut in nive candens
aut in spumis nivea aut in nemoribus
viridantior aut in floribus varia co-
loris aut in liliis fulgentior aut in
rosetis rutilantior aut in gramine liqui-
dior aut in palude turbidior aut
in fonte perspicacior aut in mari ob-
scurior assumpto locorum quibus influit
colore decurrit. Rigorem quoque pari con-
mutat ratione ut in vaporatis
fervescat in umbrosis frigescat
sole perusta estuet nivibus perfri-
gerata glaciali humore constringat. Que-
ciam admodum saporem ipse contulit ut vel
asperior vel clarior vel vehemen-
tior vel austerior vel dulcior
preciosorum quoque infusa fuit qualitate
variet. Asperatur in maturiori-
bus fructibus tunso cortice mali-
foliis quoque corticis amarior fit absin-
thio vino vehementior nunc auste-
rior nunc dulcior aliis veneno-
sior. Melle dulcescit. Et in quo
generatur therebinti quoque fructum ut
ei lentisci ... nutriant in ob-
mutis ... facile diffunditur. Fuit
more enim facile diffundit. Et ut
altius sit alitrix omnium virgultorum. Diversos
singulis usus ministrat. Sic radicis
alat vel nubibus sursa depredat
dignitas dat omnibus vires radicem im-
pinguat corticem pulchrit. ramos
diffundit. Folia vestire facit. Fetum
diffundit. Semina pomorum auget. Ipsa per e-
alit. Semina pomorum cadere sit omnium nutrix
uit. Ergo aut cadere sit omnium nutri-
vit. Ergo ad arborum genera tristiores fert
alia arborum genera tristiores fert
alia tardos alia prematu-
ros. Ipse quoque in ipse dissipat suavitates
rosas ipse quoque in ipse dissipat suavitates
alia suavitates in vinea alia in olea
ceteros alia in terrapis alia in ficu alia dis-
tincta in malo. Dispar in dactilo-
rum ... ipse quoque alibi levius alibi a-
cutius ipse pinguior est pon-
derior. Plerumque pigmentorum est pon-
derosior. Plerumque ipse distat frequenter in ipso. Nam
de quo distat frequenter in ipso. Nam
plerisque locis gravior. Plerisque
lenior estimatur. Ipsa in ipsa reperitur
ipsa in se dissipat. Dissipat etiam

ut sint lacrime arborum que eiusdem aque
alluvione generantur. Et cum una sit
omnium causa diversus singulorum usus
diversa est natura. Alia enim lacrima
arborum lacrima alia lentisci diversa-
rum quoque balsami gutta odoratas o-
rientis ligna sudare produxit. Diverso
quoque lacrimarum genere virgulta ferularum
in Egypto ac Libia quadam vi nature
secretoris illacrimant. Quid ac tibi
referam clementer lignorum de humore co-
electrum lacrima virgulto sit. Et
in tantum recipit soliditatem lacrima dure-
scat. Hoc levibus id astruunt testimoniis
quod folia aut surculorum minutissime
portiones aut exigua quedam animantium
genera in electro sepe reperiantur que
videntur tunc adhuc gutta et molli-
or recepisse et solidata tenuisse. Sed
quid ego vilem humorem decerno cum
alta atque preciosa nature cum isto humore
... ingenio. Nam aut
omnium genitricia prima formavit
seu est velut habens quibusdam
arborum cohibenda diffusio est. Neque
Salomonis spectat sapientie munere di-
vinitus videtur esse collatum cognoscere
topice videtur esse collatum cognoscere
arborum et virgultorum radicum. Et cetera
sunt abscondita et in prima sua sepultura
est quod nec ab ipso tamen manifesta produci
ut in videatur potuisse cum disputa-
tione de virgultorum quibusdam non potuisse
tamen plerumque de secretiori nature copulam
tamen ratione que per irriguis aquarum
plerumque leviores sunt et videns fabe
et ortos multorum supputatur gratia si
... et vidensque torrens pluviorum convi-
vidatio ripa decorat. Quod ad vi-
Di bu dum quod quod aquarum esse est re-
dantibus subito trabalia virgulto
tum omnes effloruit. Sermaruit ta-
pi. Vero commissa sibi fruge est de-
vorata orti olenti gratia florum

inarula ginuare · ripe fluu p
vestie · nutibus p̄crauerunt arbores
cito surge · cito se in flore induce
vitam herbis · pecori pabulu mistre
fetus communis e oibz · p̄pris gs datus
e oibz · est virtus arbores ginua-
rit aliud q^o vestime aliud q^o refri
gerante umbra defendunt a ple
libus i fructu e · auunitabi i fo
lijs sy · q^z p̄stia est prudencia cre
atoris · q^d s^z hoim maiore audi
atori · q^d s^z hoim maiore audi
tas fructu vendicaret · reliqs p
nidit aiantibz · ut specale huso do
naret alimonia · Ita q̄ta hus no
medioctis i folijs e corticibz q
plucstribz · Ea q̄s q^o ad vsu mede-
di p̄ficeret · i pura lacime · pururli-
ret · ministrata sit · Itaqz ia q̄ posita
operimento vsui · exemplo utilia co
gnoui · ea a pio creatore vsui
apta donauit · et p̄stia sue ma
iestatis de si im tre iussit germi
are · iussit dns ut germinaret tra
herba feni et lignu fructiferu · fa
ciens fructum scdm genus · cuius seme
ent i eo ne forte qs dicat · In multis
arborib neqz fructu · neqz semen
uideri · et putat dium i alicu in
tillari p̄ceptu · Sit ciuitate sit du
biu · d adiutat oma ueciqua fia
pt ut no aut i semmbz vitant
vniusa p̄giuencia a^o habeat aliqz · q
uideri · cu vtute seminu conue-
nire · Itaqz si qs dilr attedat ma
nifesta testificatoe potit cophende ni
chil videri seminis hre salices · hui
tu i folijs gramu qdda q^d hz v-
tute seminis · ut eo commisso tr
taqua porto surgat arbor de p̄r
culo et taqua de semine se copriri
tet · Granu itaqz illo radio p̄a
tale sit · de radice pullulat no
sola salices · sz eciā reliqua ad plurie
(illegible) arborum silua · Hac etra
dicis vtute et seib vsupletur ea

rone incunctam p̄n nemorqz pa
gauerit · Magna dei vtus i figu
lis nec mirer ab · Qui i virgultis
magna dei dyrii ee vtute · Quide
magna vtute pra i locusts esse
dyxit et bruco capere diuie ma
iestatis offensa · magno modo ce-
lestis sterilitatis iudicare atqz in-
uiue sterilitatis iudicare alterius in-
ope puniret · Magna cu vtutis
paciencia · magna vtute prouide
cia · Indigna cum caueat ut viciu
fecunditate terrena · q^z traz lepsant
et vt magis q̄ nisi pe-
creatore · Et vt magis q̄ nisi pe-
rabili famie nephas tante ini-
pietatis vlcisit · Itaqz si magna
dei vtute sterile bruerit tra gma
uit · quato magis vtute magna
q̄ fecunda sit · peracta · Quis p̄mcas
uideb no stupeat · tata diuio p̄
cepto arctari incolita iussit atqz
nac · qui candido ab ipso centro di
stantibz licz inequali pari astringat
glutino · q^o prius fouet fructus · Ita
qz p cuictu eade sis et ordo sinata
et quide in singulis plagis inclu-
dit partus cooperat atqz i or
dinem reddit fructus et grana · Ita i p̄-
ncia · tam magnae p̄ui na virt
comprime · q^z a p̄o illo diuio celesti
qz mandato p̄uilegia accepta cu
stodit et partus suos · quadam
auoq vice et ordine refert do-
net copiato t̄pib implicat · Qz
ut i hc fructus gtatem sui specie
signat · Ita etia i nutribz · x · hu
libz virgultis · figuratur in hac calli-
ditatis opposit · Est cu simplia cor
de viri · Ubi qz iusto sit · et grauiter
s̄plicitate qz apud bonos p̄tendit
ac vicos seminu vbiqz glutina
Ita etia i aqs et in desertis comi-
rio quoda vsu hc virgulta na
scuntur vini et seminas dubia uoce
atqz sincera miricibz coparauit

Germinet aut terra et spaciosa ops
surget germine tra completa est
Et hoc est diliges dominum deum tuum
et no e caritas dei infusa omnibus
visceribus Enim dicta sunt cordalium
quando diuitiam saporum Terra fru
ctus indebitos nobis ministrat
du auctori obsequendat nos de
bitum munus negamus · Ita non ve
neramur auctorem Vnde ut in par
uulis prudentia dei · et comprehe
hendere non potest · nitimque quo
alia sic florencia resernauit alia
mutacionum hiemis voluit spoliacos
amictu Sicut tamas iuniu
amictu fratr carnas viuin
Et mit tamas viuin.
(see next)

ciones participias copulata utinam tri
buat nobis dominus a rore celi ha
dancia vini et olei atque frumenti
Cui est honor laus gloria perpetuitas
a seculis et nunc et semper et per omnia
secula seculorum amen

In vindemia colligit
Qui vasa prius quibus vinum in
fundit mundare consuevit
ne sordes aliqua vini gratiam decolorent
cuius eius per dispositionem vite por
dulce fodere est annis a gratis
pulcros ducere putare subrigere ad
iungere ulmis palmites et quo
da connubio copulare per tanto la
bore vina quesita in vase coarctat
matutinos quos solis ortus per quis
spectare desiderat emundat oculos
suos ne quid pulveris ne quid
sanguinis cetero oculis eius insidat
quo intuens sceleri et obstruere ob
obtuitus ne ne aliqua caligo ne
bulosa corporalis visus spectantis
obducat nobis in lacte ceteris
est sol quod autem non fuerat ex in ea die
sive sole tempus sed ego sine sole
sine sole tempus erat sine sole cetera
tempus quarto die iubet deus fieri luminaria
solem lunam et stellas Sol incipit
tale lunam et stellas oculos mentis et hic ante eius
vide oculos mentis ne qua festuca
interioris obtuitus ne qua festuca
peccati aciem tuam perstringat ingenii
et puri cordis turpet aspectum sume
da aurem ut vase pulcherrimo sentire
diutius nitida fluenta percipias ne
qua ingrediatur contagio per cedit
Sol magnus imbarum dierum magis
mundo complens lucem vaporans
calore Cave o homo sola eius pendere
magnitudinem ne nimium fulgor eius
visus tue mentis obteret Cave
ne si radium eius intenderis re
tergiotie radium eius intendit re
percusso luce oculorum subito aspectum
amittit ac nisi in retractis pertus
velle suum oculos quos coniuncta conti
net se vult videre eminentissimum
ne esse fraudatum Sed non deflectit
obtuitus integrum sed officium suppe
ditat Cave ne et tibi radius
eius coruscans confundat aspectum

Celo prius fundamentum celi quod ante sole
factum est aspice Aspice terram quod antequam sol
prodiret cepit esse vivere atque composita herba
nita eius aspice antiora solis luce
clarior rubus quam sol antiquior her
ba quam luna prior ergo dum credere
cui videtur deam nimia contemplata deos
deos eius facti sunt et sole nemo consuevit
et lucis claritas fundavit Sicut et
dies prima lucem quod prior est solis primo
in tanto te splendor solis tenere convit
tas oculis eius videri iocunditas
dici pulchritudo celi gratia nature spectaculum
creatione Sed qui hoc vides auctorem
creationis eius quem hunc mirans prius
eius conspicua quia hunc mirans prius
ipsius creatorem lauda Sed tamen quantus
est sol coruscus et princeps creature quia
bonus est iste sol iustitie Sed tam velox
est iste ut rapidus quibus diem ac noctem
lustret omnia quanto ille qui ubique semper est
et maiestate sua complet omnia Et ad
mirabilis ille iubetur exire qui supra
admirationem quod dicit Sole et non exori
tur ut legimus Sed magnus est quod pro ho
rarum vices locis aut accedit ac
recedit cottidie quibus vero qui etiam eum
exinanivit ut nos possemus eum
invenire Erat lux vera quod illu
minat omnem hominem venientem in
hunc mundum Sed pretiosissimus quod obie
ctu terre patitur sepe defectus cuius
maiestas est quod adhuc semel et ego
ego movebo terram Sol itaque abscon
ditus mutuo propter eius nunc valet
nisi volutus eius sua fulciatur Sed
certo dampnum est huius solis gratiam non
videre quanto magis peccatori dampnum
veri luminis munere defraudari ac
perpetue noctis tenebris puniri Er
go cum vides solem attende terram quod
ante fundata est attende herba feni
quod prestat ordinis privilegio Attende
de lignum quod plaudit quod poma celi
lumen esse reverent Nunc necessita
feni maiora quam solis Et nunc
potior lignum progata absque
insera tanti muneris conferamus
ministerio eius ergo prevideat altitudo

sapiencie et sciencie dei ut sinibus incipe
rent lignum esse. quam illa duo lumi
naria et quidam oculi celestis fabri
ce ut cognoscerent omnes divine te
stimonio lectoris. terram sine sole esse
fecundatam non quia potuit sine
sole prima rerum generare semina
sed utique accepta nutrice pia
et proprio fotu sine calore solis parcius
edere. hanc in voce gratia piorum ini
nerum clamat non deus quidem
sol sed ministro non imperio. bonus
sol fecunditatis adiutor sed non
altor creator. deus incorruptus altor
fructuum sed non auctor. Sunt duo p
fructum sine nobis ipse advenit. frequen
tius et dampnus est plerisque in
locis indotatam relinquit. non
sit ingrata cum suo. coniuncta est in
usum datus concessum labor est maci
peratus concessum servitus est vanitati incerta
et impossibiliter servituti concessum co
promisit et reparavit ut filiorum
veniat adopcio. et spiritus gratis re
dempcio. quod nos possumus esse a servi
dempcio. quo nos possumus esse a servi
tio liberi concessum assistens laudat
auctorem concessum inimicum sed deo
auctore concessum vindicat deo
deo uno. ubi maior est eius gracia
ibi merito est et communis consorcium
Ubi sol splendidat ibi terra splendescit
splendescunt ligna fructifera. splendescunt
pecora. splendescunt volucres in mari
portus illum nauta attestat. in
montibus illum pastor
deprecatur in montibus illum pastor
declinat ad mea grauia. ad meas
festinat arbores quibus concertans
obumbret. ad meos fontes per
cus et lapsus occurrit. Sed in oculi
toto sermone iudeant testio vicem
erunt eum admirare cum cele
stibus oraculis duobus quia et sacris
testibus stat omne verbum. Audi dicen
tem: Sicut luciferi firmato celi ad
illuminacionem terrae. Dixit deus dicit
et tum dicit nisi filio deus pater dicit
fiat sol. et filius fecit solem. Dignum
enim erat ut solem mundi faceret. sol

iusticie ipse ergo eum illuminat ad lucis
ipse eum illuminat ipse eum fundacionem
pietate donavit. Sicut sol. ideo
et ipse servivit. qui dictum est sicut
sol terra et permanet permanet usque
tota terra dies. quia omnia serviunt
Certum eum dies serviat. quod non servit
Sol. quia sicut in potestate diei quod
non servit luna et stelle. quia sicut potestate
potestate noctis. Certum quanto maiore
huius gratiam donavit. ut acri solito
amplius solis claritate resplendeat. dies
semper lucebat. noctis illumenent te
nebre. per lucem stellarum que fulgore ste
lla velut quibusdam floribus ornatum
sta igitur luminibus innocet. ut prati
sollicitus vernantis depictum spe
ratum rosarum vivis incolibus re
nitente. Quanto ergo amplius huius decoro
ris videt esse collatum. tanto amp
lius cui eum plus committitur. plus de
bet. Celo bonum plerisque ornamentum celi
est nuncupatum. eo quod sit stellarum
monile sicut aliquid ut stellarum
quod stellitas terrarum non calorum so
lus aperibit sed indulgencie divine
deputatum. Quod propheta omnia a te expec
tant ut des illis cibum in tempore da
te te colligent et aperiente te
manum tuam. omnia implebuntur ub
ertate. Confirma conmitte spiritum tuum et
creabuntur et renovabis faciem terre
Et in eius cupiditate volatilia celi
que neque serunt neque metunt neque
metunt. et pater vester celestis pascit
in quo ergo sol et luna fecunditatis au
ctores sunt. Sed per prophetam dominus istis om
nibus liberalitatis fertilitatis tribuit
pulchre atque proposuit nobis propheta
quod sed quia ipse ait. Omnia fecit deus
solem in potestate diei. et lunam in potestate no
ctis. et in isto prius accepcio. Ergo
super utriusque opposito positus legem in tempore
Sol cognovit occasum suum. Certum cum
dies horas suas compleverit. occasum
Sol debitum quod agnovit occasu

Et ergo dici

Est ergo in diei potestate sol et luna
in potestate noctis. quae certis vicibus
obedire compellitur. et nunc impletur
luna atque vacuatur lucis ple-
nitudine. locum mysterii. de quo
et ecclesia videatur accipere. quae
agnovit post passionem corporis
qua autem praeclarifica filium. ut
illo occasu suo. omnibus vitam do-
naret et utique. quia postea morti
urgebatur occasu. et ecclesia
tempora sua habeat persecutionis et pa-
cis. nam videtur sicut luna defice-
re. non deficit. Obumbrari
sed non deficit. non potest enim aliquis
potest. sed deficere non potest. alicuius
quidem persecutionibus discessione
minuitur. ut martyrum confes-
sionibus impleatur. et effusi san-
guinis per Christo glorificata vi-
ctoriis maius devotionis et fi-
dei sue toto orbe effundet lucem
nam luna lucis immunitatem
habens non corporis aliquam per incre-
menta depone videtur lucem
mutuatur a sole. quod
facile puro caelo atque perspicuo
quam illa cum obducta nebula
caligatione sit. colligi potest. orbis
enim integer manet lucis et
si non plenus totus ut post eius efful-
geat. et qualis videri solet. cum
plena est lucis. talis est magnitudine
sed per umbra quandam lucis sic ut
si videatur apparere in cornua eius
refulget quod corpus eius in orbem
diffundit sed velut deficientem
portionis luce sui corporis tem-
poris luce sui temporis cor-
porata. ut fiat lumina-
re ad illuminationem. quae dividat
super terram ad illuminationem. quae dividat
inter diem et noctem. quod et supra
cum ubi lumen fecit disparat sepa-
rat deus inter lucem et tenebras
et lucem vocavit diem. et tenebras vocavit noctem
Et ideo competenter aliud
diem vocavit. Non enim aliud lumen solis
est lunae diei. aliud lumen solis

et lucis et lunae stellarum eo quod sol
ipse radiis suis fulgore diurno
lumini videatur adiungi. quod ad ortum
diei potest producere ut occasus nam an-
te solem lux quidem. sed non refulget
dies. quia clarus est meridianus so-
le resplendet. quod ostendit propheta
David. et educet sicut lumen iustitiam tuam
et iudicium tuum tamquam meridiem. non
solum cum lumen sed etiam lumen meri-
dianum sibi iustorum comparavit de-
um non solum unum signum. sed etiam duo esse
voluit. ut diei discretionem faciat
et solis occasus. et itinera lucis de-
fectus. et stellarum ortus. ut occasum
diei distinguat et noctis exordium
nam ubi occiderit sol manet tu-
men adhuc aliquid reliquiarum diei donec
tenebrae terram operiant et luna ori-
atur et stellae. et de nocte quidem
aperte liquet. quia luna et stellarum il-
luminatio noctis gratia testatur. Signa de-
prehendere fulgore illum lucere stella-
rum omnium. sol exortus abscondit ul-
tra. ipsa solis fragrantia. docet nos ut
divisa diurni luminis et solis esse
naturam. et ipsarum speciem ex discolore
corpus cum lucis et species ut lunae pre-
habeat. At vero sol. non solum virtutem
sed illuminandi. sed etiam vaporandi ignis
enim est ignis qui illuminat et exurit ut
deus volens Moysi ostendere. sic operationem
miraculi. quo eum ad obediendi studium
provocaret atque ad fidem inflammaret eius
affectum in igne visus est in rubo et rubus
non exurebatur. sed tamen splendor ignis
ipse videbatur alterum in munus ignis
vacabat alterum operabatur vacabat ex
ustionis vis. operabatur illuminatio. Ideo
stupebat Moyses quod contra naturam suam
ignis non exurebat rubum qui in vehe-
mentiore natura comburendi exurit. Sed
dei ignis illuminare solet. exurere non so-
let. dum forte dicas. quia scriptum est
ego sum ignis consumens. hic admonitionis
non solet consumere nisi peccata sed
[illegible] meritorum colligens divini ignis

naū ut alios illuīet alios ꝯmtat
illuīet iustos. ꝯmtat iniquos. Non
aequū q̄ alleviat. ꝯmtat et q̄ ꝯu-
rat illuīet. Sz allevatio cōs instruc-
bilis ē. ad ꝑfectiōne bonoꝝ. ꝯstitio
vehemens ad suppliciū pctōꝝ. Sz
revitam' ad distinctiōem diei et noctis
Cnete dici lume, noctis fugat. noctē
te die noctis infudit. Nō ei ē luci
societas cū tenebris. Quid de nāli lege
h' duo ī ipa ꝯmcide quā ꝯstituit. Et
eū cū lume sciat distinctōe fcit ut
lucē et tenebras. Denique ipo die
cū sole tā infuso videas umbra vel
ab sole vel virgulti, aliq a lume sepa-
tionē vel virgulti. aliq a lume sepa-
ut mane ad occasū digat. neque
retorqueat ad oriente meridianis ho-
ris ad septentrione declinet. lumi-
ne nō ꝯfundit. atq̄ miscet' sz cedit
et refugit. Sed et noctē videt cedere
et refugit. Sed et noctē videt cedere
diei et se ab eiq luce declinare. Sz cū
ut pictores ꝑbant q̄ nos ut etate
ut lumine ꝑumbrā. umbra tñ
ut lumine ꝑumbrā corporis adhe-
nāli cū umbra corpis adhet. atq̄
adiungit'. adeo ut etiā pictores vim
... corpis ꝑnus quā ꝑūxerunt
tat' ꝯpūe. vitq̄ arte et asserunt
nō intermittē vim nāe. et q̄ nā
nō intermittē ꝑumbrator fiat'. ...
lis iuris ꝑnaverat fiat'. ...
altra etiā umbra ꝑa nō ꝯpmat
Ergo sed. die cū creatiōe solis aliq
corpus occīt q̄ ea pte q̄ra lumen
repetitā umbra subsistit. Sz deinde
te die creatiōe huius ei ē plus tre
obiectu occīt. obumbrat' aer vel
loquet q̄ nocte faciat umbra te-
nebraꝝ. Fecit deus duo sole et luna
et stellas et ꝯstituit eis inequales tpr
et stellas et ꝯstituit eis nocturnas
soli diurnas. luce stelles q̄ nocturnas
ut iste augeat diei gratiā. ille un-
ut iste augeat diei grām. ille vi-
braꝝ tenebrāsq̄ illuīet. Et sint ī sig-
na et tpa et dies et annos. Denique tpa
et tpa et dies et annos

hnt. parēsq̄ inequalis ꝑncipiū vi-
cibq sol et luna cū stellis et ī signa
nō possū negare q̄ ꝯ sole et lu-
signa aliq colligat' pta et duo dant
sunt signa ī sole et luna et stellis
ꝯfectibq aplus ꝑmī adueniat q̄
rudit. Sol obscurabit' et luna nō

dabit lumē suū et stelle cadent
de celo. Sz dicit fore signa futuroꝝ con-
pacois. Sz concinens de tñ inv-
niepta suā. Denique nō ulli nati-
uitatū tetavit q̄ ꝑmū ꝯsilio sci-
lis futurū sit uniq̄ q̄ nascit-
cū h' nō solū vanū sz etiā inutile
sit quietibq impossibile pollucitibq
quid ē tam inutile quā ut uniq̄
ꝯsts ꝑsuadeat. Sz qz q̄ nascit
ē ñ ego de vita sua morbo q̄
mutare. Sz eriti q̄ melior fiat
Sz ī ea ꝑsuasiōe neq̄ pbe potest lau-
dare. ut īmū ꝯdenare q̄ nātati
natiui ꝑne viā videnti. Quando
dus ā bonis ꝑnia ponat. ā im-
pbis penas. sz faciat necitās de
cōplexiōe et ꝯīūctiōe stellaꝝ q̄ cur-
sus informet. Sz quid ē aliud quā
honoꝝ de hōie cōpte sz vel moribq
vel institutoe. vel studiis delinquit
quā multos videmus ceptos cū nibq
quā multos videmq ceptos cū nibq
atq̄ pctis ī meliore statū ꝯre co-
atq̄ pctis ī meliore statū ꝯre-
nos. Sz petrus et aplus ab ꝯgregati
cū pctoribq. nō utiq̄ natiuitas sz pre-
gra. Sz pcpe eos ꝑficiunt adueniente
hora. Sz quē passionē redderunt a
et hora. Quē passio redderunt a
morte. latro ut q̄ cū duo crucifixis
ē. nō bñficio natiuitas sz fidei
ꝯfessiōe ad padisi gaudia transiit.
Jonā ī mari nō vis natiuitat
sz dissilacio dñice ꝑceptoꝝ ꝑpheta
uit offensa. Eū de q̄ cetū ꝯmpsēs
ad iudiciū futuri misteriū post
triduū revomuit et ꝑsentē gre-
memto reservauit. Petrū de carce-
mmetti morte ꝑmedia. angelus
ꝑpi nō stellaꝝ series liberauit.
paulū ceitas ꝯuertit ad gram.
et ꝑtessio a vipera. turbatiq̄ nau-
fragio nō natiui' remedia sz
deuotois merita reservavit. Quid de
illis dicā q̄ ꝯpetēbq cū morti essēt
ī ꝑncepte. Sz ... illos sua natiui-
tas cū ... grā reservabat. Quid
tas hnt ... grā reservabat. Sed
opus fuit se ieiuniis preuibq q̄ co-
mitte. sz ad q̄d volebat natiui-
bñficio ꝑtant ꝑuenire. Sz sedz
nō ꝯpataret fatoꝝ nātate, nūq̄
ad tantā grām ꝑuenisset. Sz utiliter
ī' ista ꝑsuasio. etiā nō ī nota. peccat

Hic ... de natiuitatibus

inpossibile. Ita ut de hora alicuius digni-
tatis sue ag. redarguendi gratia. Vo-
plandi. Magnam vim dicunt esse in mo-
mentis vel eorum minutis comprehensa et
certis opinionibus momentis colligi. Ac
nisi verius colligatur simila esse
distantia. Bene enim atomo et
quo momento distare nativitates
inopes et potentes, egentes et divites,
innocentes et noxii. Et plerumque
eadem hora geminorum longe vite debi-
tum et prima pueritie etate mor-
tuorum. Si reliqua disparia sunt. Et pun-
cto aliquo distincta. Hec quemadmodum pos-
sint colligere videant. Constitue pa-
rturientem fere obstetrix utrique cum primum
... exploravit vagitum quo nati
cognoscit ... Attendit utrius-
que nativitas colligit. Attendit utrum
masculus an femina. Omnibus his ut
singulas horas sciret momenta po-
ne mathematicus paratus ha-
quando his sit inter puerperio. Dum ma-
dat obstetrix, audit Chaldeus, po-
nit horoscopum in alterius sorte. Ia-
nati fata migravit. De altero
quirit et alterius genitura ponit
ponere vanam ex opinione de ra-
tione vanitatibus. Non sit via
collatio, puncta transeunt. Fugit tempus
inreparabile. Non est dubium quod tempus
in athomo et in momento sit oculi. Ad
ducas ut credas. Qui omnes in athomo
in momento oculi et in novissima
tuba resurgemus: et mortui re-
surgent incorrupti et nos immuta-
bimur, ut apostolus protestatur. Immuta-
bimur ut apostolus protestatur. Ecce mi-
sterium vobis dico: omnes quidem resurgemus,
sed non omnes immutabimur. In athomo
in momento oculi. Habet esse spatium
et puncti depositum quod rigoris
fletus ejus et initium. Quia athomi
... et hic ut supplet ista diuturn-
na et tempi vitale. Illa partes duodecim
annum in duodecim partes dividunt. Singulis
diebus duodecim partes faciunt ejus
... quod revolutione sit quo
temporis solis anni circuitu compleatur.
Singulas porciunculas quas minutias
istis vocant. Unum quemque de duodecim illarum
describunt portionem partium quas porciun-
culam hi vitios conferunt. Singula

unum quemque de illis .lx. sexagesimas pe-
tant. Deinde unumquodque in sexagesimas sexage-
simo sexagesime porciuncule. Mo-
menta nativitatis constituunt. Et quis sin-
gulorum signorum sit motus et stetero
in nativitate nascentis. Quod cum impossi-
bile sit tam subtiles minutias per co-
rporum comprehendere ab inmutato in-
venitur vanitatis errore. Totidem negocio
venerat vanitatis. Disputatores
tum plenum et vanitatis. Quomodo ab e-
orum opera sunt resistunt, quomodo ab e-
orum inventa ad sibi innuit(?) veniat
Conveniunt ad sibi invicem
ingrat: cetero vel alias quod futura sunt.
Demitat dicitur enim hic credere quod si
possent et potius prudentes. Iam illud
quod ineptum ut si quis in signo arietis
ortus sit, ex dicat quod ipse pecudibus
estimet, prestantissimus corporis qui gena
acquirit eminet potens et locuple-
tior. Eo quod vestimenta habeat aries nati
et qui omnibus lucrum capiat indumenti
eo quod inter illa familiaria videantur
et quod et copendia sunt et de thauri
et de piscium signis argumentantur ut
opera velut arantur celi motus et
vitas exprimunt probantes his
inter splendidas estimet probantes si
bus qui vincendum nobis decreta co-
sistunt et nobis alimenta vera. Arietis
thaurus et pisces. Morte imprimunt de
supplicia. Demo quod de celo nobis tan-
tam ex celo per ... accessu
fas ... et planum vite hujus accessu
ex ipsis celestibus ignis causas motus
ex qualitatibus nubes creantes imper-
tiunt. Nubibus aiunt signum ortu arie-
tis natus, Lana
tu. Eo quod hominis prius aries nominatus
deponat. Et hinc de virtute mallet vi-
bus creantes nature deputatur quem celo su-
lis creantes nature deputatur quam celestis
nobis et seritas fulget et pluvia
sepe descendit laboriosos et patientes
futuros fore. Quod nascentes thaurus
aspexerit, quod hic arat laboriosus et aspectus
iugo spontaneus fruenti colla subdit
pastore quod vinci nativitatis sepius in
sua parte complexio sunt: et maliciae vene-
na renovanti eo quod ab venatus ve-
sit armus in auctoritate immundi dicto-
rum signorum celestium digne probantes. Et de
multis quibusdam argumenta assertiones
assumit. Ita si de aliis assumpte hujusmodi
motus protestantes celi motibus imprimunt
et ipsum videtur bestialibus nature prelati

esse sublatum. quoque causas vitales substantiae quas
hominibus impertiret accepit, quod sola abhor-
ret a malo. Nos vero multo magis ridiculum
veri eos subsidio destitutos hanc suae fidei
vel disputationis asserere. Deinde ut com-
prehendamus quod planetas ea signa appellant
quae motibus suis formam asserunt vitae
nostrae nativitatis. Quae nunc ergo ut nomen
sonat quod vagentur sive ut ipsi dicunt quod
errato motu ferantur et detractis milesies
in die et per hoc incredibile videtur ut multi-
plicem spatiorum initia sui temporis commutet
fide caret. quod tam vago suo errore et
tam celeri motu fixa vobis et immo-
bile vincendi stellarum sortem quod destinavit.
Vidimus non esse aequales omnium motus
sed aliorum celeriores, aliorum tardiores esse
cursus. ut in eadem hora et videatur
sic frequenter et frequenter abscondatur. Dum
aliud ab alio praeteritur. Dicunt autem plurimum
referre utrum orta quidem benefica signa
videantur an malefica et noxia. et
in eo nativitatis esse distantiam quod benefici
signi aspectus plurimum conferat, e contra
malefica et noxia plurimum noceat. Sic
enim eadem signa quae vocantur appel-
lare consueverunt. Haec eadem habeo co-
rum uti nominibus quorum utor assertioni-
bus ne ignorata magis quam varie-
tate destituta sua argumenta commune-
sita atque destituta. In illum vagum caelestium mo-
tum. Itaque cum illum vagum caelestium mo-
tum requirat comprehendere. saepe fit per illa
puncti et momenti incomprehensibilis subtilitate
ponatur benefici signi aspectum ubi genus
atque noxiam meruit offensam. Et quid
nisi ibi homines deludantur. ubi signa
innoxia blasphemantur quasi vana no-
xia esse credantur. Quibus ergo singula argu-
menta dixi et credantur. Quibus ergo singula argu-
sic fecerit quod malum est. et sunt impii.
Si vero propria voluntate putatis
operari, cum vero propria voluntate putatis
assumpsisse quod noceat impotentibus. et ulli
adhuc facinora pessimi. Si coactus sunt
quibus ascribis poena, cum culpa quod tam
irrationabile quod etiam irrationabilium bestiarum
non concedat immanitas. ut vere
fraudis aut gratiae non mentis hominum depu-
tet sed signorum motibus deferat. Sed
inquit ille deliquit. sed noxia eum stella
compulit. Ostium ei sidus occurrit. aut
sic paululum. et eruptum a parte absolvit

et crimine absolvit. Nec ergo sapientia
tela araneae comparatur in qua si culex
aut musca inciderit. evadere non
potest. Si vero validior aranearum ullarum
genus incurrerit visum est perrupisse. et
casses rupit infirmos atque inanes
laqueos dissipavit. Talia sunt retia
chaldaeorum. ut in his infirmi haereant
validiores sine ulla offensione haerere non
possint. Itaque vos qui validiores estis
cum videritis mathematicos dicite.
Telam araneae texunt. quae nec vim ha-
bet nec vincula. si tu non quasi
culex aut musca tuae infirmitatis inretitus
sed quasi passer aut columba casses invali-
dos spretis volatibus celeriter dissolvas.
Et cum quis praedictum credat quod signorum
motus quos ad dierum saepe mutatur. et
multiplicetur in se recepit insignia de-
ferunt. praestatum praeparatus sit ita esse. quae te
ad diem regalium nativitatis comprehende-
runt. Signa cotidie ergo reges
nascuntur. Hic regales temporis mitteret
in plebeios successio. Sed ille quod diversa sta-
tu quaerunt imperiales adquirerent
potestatis orientem. Quibus ergo regum generatio
ratione filii sui colliget. si ea debeantur. non
quid imperium successione regum in
suo tristibus arbitrio legimus quod
Abiud genuit Asaph. et Asaph genuit
Iosaphat. et Iosaphat genuit Ioram
et Ioram genuit Oziam et reliqui omnes
usque ad captivitatem regum reges generis
paterni et honoris debita successio est.
Numquid qui reges fuerunt. signis caeles-
tibus formatos motus suos imperitare
potuerunt. omnes eundem in his partibus
lineae ductum. Deinde si ad necessitatem
hanc ducatum. Deinde si ad necessitatem
genitalem non ad instituta morum
actus vitae referatur. Cur leges
ponuntur. sancita ea conda promulgata. quibus
aut poena impiis decernitur. aut sic
civitas deferetur innoxiis. Cur non
venia datur eis. qui utique ut ipsi
aiunt. non sua voluntate sed ex necessitate
deliquerunt. Cur laborat agricola
et non magis exspectat ut inelabo-
ratos fructus privilegio suae nati-
vitatis invehat receptaculis.

horreorum. Sed ita vastus est ut te dimicet
atque opes effluat utique operatur ut plu-
rimos auctos redditus sine ullo sanie
terra parturiat. non vomere aratro im-
primat non tunc manus falcem admoveat
non legende vindemie compendia spectat
sed ultro ei in os fructus. fluenta vina
fundat. Sponte oleum ei ullis inserta
candelabris pluviis oliva bacca dependet
neque diffusis agris tussitator periculum
vel salutis sollicitus incubator horre-
orum sed satis ociosus poterit quadam et amenitate
spatiari. Saeculi genitali diviciarum thezaurus al-
porte genitali. Sed non hoc est vivorum suia. Denique
labi. Sed non hoc est vivorum suia demique
inusinger de ipso aratro terra fundit a-
gricola. nudus arat. nudus serit. Im-
dus sole fervente tostas estu in area
terit fruges. et negociator inspe-
ctus flantibus euris plerumque nauti-
cus pulsat mare unde importune
gio pulsat mare. unde importuna
corporum temeritatemque condempnabit. Pha ait
Erubescere sydon ait mare. hoc est spicula
nos non movet vel pudor compunat
verecundia confundat. Erubescere sydon id est
qua ullus virtutis locus. ulla salutis
tura. ulla inventus pro operibus pa-
rere. bello dedita. armis que potita
Sed omnis solitudo de questu. omne studium
mercature lucrum aut mercatorum pro
mercatoris hominum aut mercatorum pro
inopes. quod ait invectus hoc christiano
pro non concupiscentia sed conmutitate eu-
ntibus per as et opera corporat. Ubi ce-
ritas pietas et opera corporat. Ubi
directa veritas. Ibi inhonorata
industria. agilitas diversis. plura nobis
necessitas ea quam a nobis. De corpore asser-
tionibus usurpata ad refellendum ad
cognoscendum assumpta arbitretur. Ita
quam pueri risimus. ea senes quod eo
mecordare possimus. Ut ad ea que sedu-
lectores supponunt. Distinguet stelli. Et singuli
lectorum supponunt. Distingat stellis
lunata in signa et in tempora et in dies
et annos. De signis diversis tempora ac-
cipiamus que sunt nisi mutationum vices hyemis
que sunt nisi mutationum vices hy-
emis ver estas atque autumpnus fu-
isse in temporibus a vel cum circuitus solis

et tardior. Alia perstringit radiis
pruinis. Alia inflamat caloribus
Itaque cum sol meridianis partibus im-
moratur hyems nobis est. Ita
cum sol longius abest. terra riget
gelu. stringitur frigore. et pluvia no-
ctis umbra terra operit. ut multo
prolixiora sint noctis spacia quam
diei. Sed contra oritur ut hyber-
nis flatibus nimia vis nimi-
nis flatibus nimia vi nimium
pluviarum que fundatur. Cum vero a meri-
dianis decedens partibus super terram
redit. noctis ac diei coequat tem-
pora et quo magis moras suas adiungit
eo paulatim temporum ac-
cessibus. eo paulatim temperiem aeris
suis reducit et renovat auram
clementia et fovet omnia. repleta
clementia et fovet omnia. repleta
dos cogit imparatus ut tunc ge-
dos cogit imparatos ut tunc ger-
minet. et hac repleta seminibus
seminia revirescat. reviviscant
arbores ad potentius que confirmandi
genus corporum. vel que in terris sunt vel aquis
gaudent. animus fotibus. ut procreatio
gaudet animis fotibus. ut procreatio
propaget. Sed ubi ad extremas communio
nos in septentrione se prolongit spa-
cia diurna producit noctes ar-
tat et astringit. Itaque quo magis
terris assiduo aeri herit copulatur
usque adsiduo aeri herit copulatur
atque miscetur. eo amplius et aerem ipsum
vaporat et terram humore comparat
adolescere facit sementia. et toxicum in pu-
tos vides maturescere poma et
arborum. tunc que flagrator est mino-
res umbras facit quasi in meridiano
rus umbras facit quasi in meridiano.
quippe quod ex alto herit illuminat locum.
Unde et synagoga dicit in Canticis
canticorum. Annuncia mihi quem diligit anima
mea. ubi pascis. ubi manes in
meridiano ne forte fiat circumamicta
post gressus sodalium tuorum. Sed est
Annuncia mihi quem diligit anima
mea. Cur non pocius que diligit
Sed synagoga diligit. Ecclesia diligit
nec unquam ita commoda mutat
affectum. Sola inquam. Pascis in ma-
nes in meridiano. Ego te cupio

quasi aliquam quae quasi copulata au-
retinebam. et quaeres tuos quos qui re-
quiescis meos in meridiano pa-
stibus hoc est in calido loco umbra
non est. ubi maiores sunt dies
ubi iustitia resplendet. ubi re-
fulget iudicium sicut meridies.
quod eius sol iustitiae tamquam aestivis
temporibus diutius immoretur. De-
nique dies domini non est brevis sed
magnus quia scriptum est: Dominus veniat
dies domini magnus. Sed et Iacob
ait: Pauci dies vitae meae et
ego breves et maligni. Est enim
maligna lux dubia. Ideo dies
breves. Dubie lucis sunt et umbrose.
Dies magnus sine umbra sicut in
pluribus in aliquibus locis meridianis
his vero exemplo quae cognoverunt.
Umbrosus itaque in diebus brevibus et
malignis Iacob typum plerumque Ia-
cob in persona sua composuit. Nec
perfectus eius umbra habebat. Plenam
quasi solem iustitiae non videbat. Et
videbat illum non ex alto supra caput
suum. Sed ex meridiano illuminante
quo hyemps erat. Sed cum autem hy-
emps abiit et recessit flores in-
venti sunt in terra nostra tempus messis
advenit. Dum adventu Christi hyemps
advenit. Dum adventum eius flores sunt
erant post adventum eius flores sunt
verus estas et messis. Domini
diano sed et ex quadam conspectione
illum illuminante. Iudeus obum-
bratus populus ad quem dictum est. quod erat
confusionis. Gentiles qui sedebant
in tenebris. lucem viderunt magnam.
In sedebant in regione umbrae mor-
tis lux orta est eis. ergo lux
quam illa umbra interi-
pulit mortis. Domino ex alto illumi-
nat quod et hic scriptum est. Dicit Zacha-
ria: In quibus visitavit nos oriens
ex alto. illuminare his qui in tenebris
sedent et in umbra mortis. Est ergo
hic et alibi salutis umbra. non
mortis. ut est ad Christi umbra alia

mea protege nos. Et umbra quidem
quae corporis est. umbra quae creatur.
Sed umbra salutis quae invenitur. Potest
eatur in iustitia et mortuorum re-
surrectione. Exemplum possumus capere
quod dies hyemales breves. Et um-
bras maiores habent. aestivi ma-
iores sed umbras minores habent. Quo-
tidie die quam minor umbra quam
in principio est vel in fine diei. Et hoc apud
nos in parte occidentali. Ceterum scio quod
dicitur quod per duos totos anni dies sine
umbra fuerint in partibus meridianis
eo quod sole habentes super verticem suum
undique perfecto illucent. Unde et
aperte dicuntur in umbrati. plerique
etiam ferunt. quod e regione ex alto fieri
sole ut per angusta puteorum aqua
quae in profundo est videatur refulgere.
Quae autem dicuntur in meridiano quae am-
phiscii vocantur. id est ambumbrati. eo quod
umbra ex utraque latere transmittatur.
Umbra e regione solis ambulan-
tibus post tergum est. Ut puta si contra
orientem pergas matutinis horis
Et contra meridianam plagam conten-
das medio die. Et contra occidentem
in occasu diei. Et his go partibus fit
tibi sol obvius ex oriente. Primum
die et ex occidente. Mane et sero
post tergum est. Meridie ex latere. Adique
ad septentrionem, nec quidem est sol. Et contra
umbra si contra septentrionem digas
sive mane sive sero sive meridie
[illegible] post tergum sol est. Et cum
hi quae nos incolimus orbem
in hora meridie positi qui in au-
strale plagam vident umbram trans-
mittere. Hic autem si dixeris primo aestu. Cum
ad aquilonem sol digreditur. Post nos
autumnum temporis instringit. Et
aestiva magnitudine. Sed paulisper rela-
xato ac derepto calore per tepidum
moderamine, sive frondes nos atque
illa nostra flatibus [illegible] hyemam
libet. Erat etiam in diebus. Non ut si
erant dies sed ut eis hyemis principatum

ut occidua ulteriori sol illu-
minet gratia. et per totum diem de-
signandi eius sicut potestate cuius-
cumque munere. Sed accipiunt pro ista
quod ait ipsa Sole in potestate diei
lunam et stellas in potestate noctis
terrae fecerunt cum lumine in annos
quo ordinati sunt. sol et luna luna per
triginta dies duodecim vicibus
cursum suum perficiens computat annum
secundum hebreos aliisque diebus ab-
solutis romanos suppositis
itemque solum intra quinquennium unius diei
[illegible] adiectione celebrato. Solsticialis
quod annus est. cum sol completo per omnia
signa circuitu id est xii punctis [illegible]
suppleta recurrit. Annua cum stem-
et totius spatii est confectus. Sunt
[illegible] duo [illegible] magna luminaria:
possumus accipere non tamen aliorum
comparatione magna quam suo mu-
nere ut est celum magnum et mare
ut est celum magnum. Ita et magnus sol
magnum. quod complet orbem terrarum suo ca-
lore et luna suo calore vel luna
suo lumine. ut sol terras [illegible]
et mare [illegible] facie [illegible]
quae partes celi fuerint illuminant omnia
quae [illegible] a cunctis ut ea tangi
ea quae [illegible] innovari. et plu-
rimis regionibus luce singulis pl-
tatem [illegible] lucis [illegible]
credat. cum [illegible] lucerat [illegible]
ut nemo [illegible] corpora aliis. quam
ipsi esse arbitretur. Exemplo corpo-
ris magnitudinis evidens est quibus
horis orbis lune idem videtur
nam si inter [illegible] augeatur lumine
eius atque minuatur. tamen eadem per
eius atque minuatur. talis
nocte qualis in [illegible]. talis
et orbis. nam si longe positus mi-
nor videtur. proximus atque conspectu
tibi maior fulgeat. [illegible] an-
gustiarum et [illegible] videri
terra reliqua alia longe posita
minora arbitramur. proximus co-
tuentes maiora credimus [illegible]
magis finitimus fuerit eo [illegible]
eius rei quanta cuius magnitudo

cumulatur. Solis radius ullo proior
ullo longinquior est. Sol et luna globus
equalis est orbibus. Similis sol in medio et in
terminis. eodem modo videtur cum oritur et
cum vergit in occasum. minor apparet
quam occidentalibus cum oritur inferior
quam cum orientalibus comparatur. Ante dis-
tat namque oriens ab occidente [illegible]
terris distant. Ille propior illis ab
propior [illegible] temoveat [illegible] tantum tube-
talis est orbis videtur cum oritur [illegible] to-
talis quantum inter partes spatii nec solum
[illegible] et terras. quod aspectus noster infinitas
sine magno spatio non potest capere dispen-
dio. Caligat aspectus noster. Nunc per sol cal-
igat et luna. Angustius noster obtutus [illegible]
quod ideo angustiora efficit quod videt
[illegible] minuit. magnitudo non detrahitur
[illegible] minuitur [illegible] passibus. passu
[illegible] et [illegible] passibus
luminarium aspice debes conectere aspectu
[illegible] estimatione indicium.
Noli ergo [illegible] eius estimatione indicium sed
spectaculi minor figura. non sui forma
[illegible] subito. ubi et ni-
de primo [illegible] campum spectatione dependeb. atque
oculis tuis camporum spectatione [illegible]
illic cuncta perspecta. Sicut formi-
carum corpora pusilla indicabis. Si maris
[illegible] corpora speculator aliquis litoralis
spectes in specula aliqua litorali. nos
ne tibi navigium magis in corulle-
os fluctus vela candentia refulgentes
velut columbarum volitantium species em-
inus posito videtur obtutu qui [illegible]
nus posito videtur. terrarum orbem dif-
fusis quam augusto fine constans [illegible]
fundi quemadmodum rotunda apparent de aspe-
ctu. quemadmodum rotunda apparent de aspe-
ris. Corpora de raris [illegible] infinitos
vix tum [illegible] et corpora quae astruimus pe-
nitus [illegible] arbitror. [illegible] accipi-
dem. Ergo magnitudo solis non solum o-
culo [illegible] sed etiam corporis comparatione co-
nsidera quanti stellarum globi. Sicut celi
[illegible] integre et [illegible]
lucibus. non queunt tenebras noctis
et celi nubila debere. Sicut ut ortus
sol. pro signa [illegible] stellarum ig-
nes [illegible] lunaris fulgore va-
nescunt [illegible] aer. celique facies pur-
purascenti rubore [illegible] adhuc [illegible]

 // polere

raus | coortum etiam montana
celeriter pleni luminis splendor mi-
cat, surgentis solis prima aurora dilucescat
apparuit dicit nuncius quasi maior ma-
gnitudinis orbis esset. quo magnitudo pos-
set illuminare orbem terrarum. Quid ad
dectato loquar tam paucis. et mo-
deramine conditoris quod eam inepta
nimi solis attribuit. ut neque vapor-
antis igneus. ut videtur terra venas
ac poros. rerum quoque species infusi corrumperet
negotiis prestata mundi spacia. ref-
rigeratur. nullum tantis sentire calorem
inolet. sed remissum atque inopem hu-
moris deliquescens ad nullam fertilitatem
gravem vaporaret. Gratia de luce tac-
toremur que de corporis eius a fre
nostrumque liquide i. id se induit
ministerium i. quod et frigus. ut illuminet te-
nebras. foveat semina augeat
fructus. habet etiam plerique a fratre di-
stincta. et quem toto die calor humo-
rem siccavit. eidem exiguo noctis
tempore ros reponat. Nam et ipsa luna
tempore roris asseritur. Denique cum
serenior nox est et luna pernox. tunc
largior ros fertur arva perfundere.
Et plerique requiescentes. quo magis
sub luna fuerint luce. eo plus hu-
moris se capite collegisse sen-
tiunt. Unde et in Canticis dicit sponsus
ad ecclesiam Caput meum repletum
est rore. et cincinni mei noctis gut-
tis. Tum deinde minuitur et au-
getur ut minor fit cum resurgit
hona res. cum fit minuta cu-
mulat. Hinc grande misterium
na et defectui eius compatiuntur ele-
menta et processu eius que fuerint exina-
nita. cumulantur ut animantium ce-
rebrum et maritimorum humida ce-
spude pleniores ostree reperiri
feruntur. multaque alia. cum globus lu-
naris adoleverit de arboribus

que intuitus ipse allegat quod hoc
vero ipso coperuit. videmus
quod ortum eius et defectum. Quoniam
est non infirmitas hinc eam
tantam rerum mutationem dabit
ut non potestate virtute habet etiam
a conditore collatam. Nam quoniam non-
nulli docti etiam et proprii viri
allegaverunt quod ortu hunc solis mu-
tari. sed per illud mutationis luna-
ri quadam violentia. Nam orientem eius
ortu intercipitur nubibus celum
pluvie fundebatur. Denique tum
an esset serenus de pluvia. quod forte
utilis dicitur. Aut scilicet Ecce nos
menia dabit eam. Et signis
cuprum esset imbrium. tum eius-
modi assertiones vanas esse no-
libus. Denique de lectis suis quod
nullus imber effusus est. donec
ore probus datus. manifestatur
non de initiis lune accidendum
sed de providentia et gratia creatoris
Cave eum eurippi. cum quo videt
undique secum reliquas species lune
et acceptos fructus infundat. Sed
etiam ipse magno feratur impe-
petu. in ortu tum eius stat placi-
di. quod ardua lunari per lune e-
At vero ubi eam diversa acce-
rint receperint. rursus in cursus re-
fluos revertitur. Aristoteles quod
in oceano esse perhibetur. cum reliquis
quibus ordine suo fuisse videtur
lunari cooperante. eiusdem mutationem
que fertur iudicium dicit ut mare
Hispanie occidentale quod Aristoteles pro-
batur. posito amplius accedat et
recedat. et maiore estu feratur.
tamquam lune quibusdam appropinquantibus
incursum erigatur. et illius eadem
impulsu ac retractu in superio-
rem spacium refundatur. Superni-
tas eius defectum luna patiatur
cum tanta virtute sue innitationis
habeat. Eapropter et non magnum esse
misterium est eius exemplo eius

sit o ho. ut vere huana sore
posse. et mudane potius creature
pro q' no aliqui repleuat. Ita si etiam
luna tui tantu dns conmisit mi-
sterium ut illuiaret orbe terrar et
crescit et deficit. om q' crucis
crescit et deficit. om q' crucis
lo orta. usq ad psadiu venie-
rut. et itm p facta minuuntur
Cum no
celu ca et tra pteribunt
ad modacions assiug. ut neq i
adipis abiciaq aliq cum cu om
facile te q pt
fecit gomichilo. facile te q pt
ad suma et psen puche. Et nu-
nus ne gotollamur i pspers. neq
tptate aliq nos diuicijs q ia-
ctrmq. neq i vilg corpib aut
pulchre gticur. In q c facilis
torup crebra mutaco. sed
manete i fauy ai grauy to se
quam. Ita si te luc cotristet
occasus. q se repat et resurit
multo mag te cotristae debz
si aia psom vitutz impleta tu
fuit postea p incostacia et inco
tinecia nict atz incuria a
suo desfloa spoito. sua studia
sepe comutet. q e psto inspie
et insciencie. Vn et scriptura ait
Stultz ut luna muta. Et ideo
sapiens no tu luna muta. sed
pmanebit cu sole. Sz tu no luna
e ptriteps insipie stultie. q
no luna mutat. ut stultus
h stultz ut luna. Deniq semey
insi sed luna psta mechin
uet et tist sicut. i celo aliud
e cu fugi mistio aliud cruci
ingenio et sp infinitu te simy
no lure puam. luna pte laborat
et ppt volut dei subdita e. Vani
tati ei creatura sub ta e. no spote
cām si ppt eu q subiecit i spe. Illa go
no spote muta. tu sponte mu-
taf. Illa cogenita et copatitur
i sua mutacony. tu no intelligf

et gtulas se. Illa tua redeptis
frequet copitat. ut a commu-
tacq creature fruicio libet. tu
et illg. et tue libertati affert
et tue redeptioni et illg libtati
affert impedimentu. Tuc go. no pe
stultic e. q dud tu coptas. et
u pero contrey. ad huc et illa
nuta. Noli go luam oculo tu
corpib estiare. si mctis vimari te
agnuat luna ut replat elemta
hec e vie magnu misteriu do-
naut h. ei q olg donat
gram. gmanuit cay. ut reple-
at. q cuid se gomanuit. ut ob
repleret. Gomanuit cu se. ut
despendet nob. Descedit nob. ut
ascedet olg. Ascedit eid aut sup
celos. ut impleret om. Itaq q q-
inanity venat. De plenitudine
sua. Aplos ad impleuit. Vn aug
q hijs dona de plenitudine eig nos
omn accepimg. Ergo annuciat luna
misteriu p. Ro mediori. i qua
signu fit. sue poput. Ro medio
crib q typu lz. solete catie ad ps
fecit. Ropta dns. Orict i diebus
eig nustia et hndacia pacs donec
gotollat luna. Et in canticis dns
de sponsa sua dt. Que ha e h pspicies
tanqm diluculo speciosa ut luna. e-
lecta ut sol. Et merito. sed luna eccla
q toto mundo refulsit. et tenebs
hmig secli illuians d. nox pcessit
dies appropinquauit. pulchre aut
pspiciens qi suos de supiore gsitas
sd habes. dns de celo pspiciat super
filios hom. Pspiciens go eccla sd luna
lz defectus et ortus frequent. Sz defectibz
suis creuit. et hijs meruit amplia-
ri. du psecucoibz minuit. et cofessorz
martirijs conat. Hec e vera luna que
de fris sui luce ppetua. lume imor-
talitatis et gre mutua. fulget ei eccla
no suo si xpi lume et splendore plebi ar-

coepit de sole ut dicat vivo autem iam
non ego, vivit vero in me Christus. Beata
plane, quae tantum impugnare meruisti
vim te pro tuis neomeniis. Sed
typo ecclesie libertatem te dispensat. In illo
cum fratribus in hoc diligere. Quam ridi-
culum autem quod te plerumque homines cre-
dunt magicis carminibus posse de-
duci. Aniles iste fabule et vulga-
ri opiniones orbis cuius opus dei tanto
ministeriis deputatum arbitrentur. Chal-
deis superstitionibus posse temptari / lap-
sus sic ille tunc significat. Sed in angelis
suis sic ille et deductus voluntate divina non
carminum potestate. Hanc etiam in hoc etiam
qui putaris posse de loco tuo et
statione deduci cogit tentatur etiam
si magice artis ea carmina noce-
re non putes. Nichil incantatoris valet
ubi Christus quotidie canticum decantatur.
Sed incantatorem suum dum sequitur per quem
magorum incantatum carmina exper-
pentium venena vacuavit. Et ipse
sed serpens exaltatus devorat colu-
bros egyptiorum feralia licet carmi-
nibus nunc habitat. In Christi nomine
Et hymeneum Paulus magum non solum
ille magice artis infirmitate. Sed et
oculorum amissione excecavit. Et Petrus
Simone alta celi magico
volatu petentem dissoluta carmi-
num potestate deiecit et stravit. Paul-
lum autem arbitror coepit dies quar-
te ut arbitror coepit dies quar-
tus. Nunc in quarta plerique compu-
tus. Nunc in quartum plerique compu-
nerint cavere et inutile putant ha-
nerint cavere et inutile putant hec
mio aliqui ordiri, quo totus nova
luce mundus emicuit. Dum primum
Sol coepit auspiciis. Et quo possunt
alias bona signa dare, quae et eligere
alios qui nesciunt exortus. A quo
dierum qui signa probat cuius ortum non probat
eius signa probat cuius ortum non probat.
Nunc etiam dierum quod et quarto die cre-
aturam etiam quarta decima dierum signat pa-
par. Et quarta decima dierum signat pa-
bulis dum duplices vides quod nisi pelum
celebrat respectu ideo demones de-
clinandum esse persuadet nisi ergo

corpus destituta non gratia est ideo gentiles
nichil ad oriendum asserunt, quod seman-
te primum artes suas vacare coepisse
et gentiles populos ad ecclesiam devenisse.
Lunam etiam quartam, quia pura fiunt
necessario obtusis cornibus. Dant religiosi
diebus usque ad actum mense iudicium
serenitatis constituunt. Noluit ergo ipsum
exordiis inchoare quibus serenitas in-
choatur. Et iam cavendum ne nobis
in fine dies quartus occidat. Cadunt
enim umbre maiores de montibus
umbra cum minuitur. Umbra cum nula
lumine minuit.

Vestita diversis terra germinibus vi-
rebat orbis. Celum quoque sole et
luna geminis vultus sui luminibus
stellarumque insignita decore ful-
gebat. Superat elementum sine ma-
gebat. Superat elementum aqua vivificatorum
rerum. Ut et ipsa gratia vivificatoris
divini munere provenirent. Et hoc ergo
eundem spiritum orbis terrarum fetus aluit. Terra
quoque viva soluta semina vivificat
et maiore tamen primum verbo dei iussa
viriditatem vivificatoris pro munere
pullulabat. Vacabat aqua et a
divine operationis ferata (?) beneficio vi-
debatur. Sed adhuc creator quod illa vo-
cat quod munia terrarum possit exercere
ferat. Quo munia terrarum possit exere
deferebat ei ut et ipsa spiritum exerce-
re deberet aliquid progenie collati peri-
tiale aliquid progenie collati peri-
muneris vendicaret. Sed vivificavit
primus terras. Sed etiam qui spiritale non ha-
bebat aqua iubetur producere ea quae
vivendi acciperent vigorem digitum quam per-
ferrent et sensum tuende salutis
et fugiende mortis acciperent. Di-
xit itaque deus: Producant aque re-
ptilia animarum viventium secundum genus
et volatilia volantia super firmamentum
celi. Fiebant mandatum et subi-
to aqua nisi foetus fundabatur in
partus. Generare flumina vini
fecundatiores fetus cepit. Di-
versa reptilium genera parturire

pul

et predam gregis effunde quecumque for-
nerit. non omnium gurgites
illos, cenosas paludes vacabat
qui omnia datam sibi creandi as-
sumeret potestatem. pisces complebat
de fluvio. delphinos fluctus ludebant
in fluctibus conchis saxis ostrea
adherebat profundo. adolescebat echini
Sed nondum homini caput allectabat
nec mater luxurie alia homini
nec mater deliciae propter hominem tentata quam
natura creata dereliquit. alimen-
ta que tua creatura presumpsit. Hec
ta dedit. non vitia prescripsit. Hec
formam dedit. ne tibi aliqua ve
ut queri ne dicatis tibi suos fetus
sed quia vendicatis tibi pastores et ami-
tia producat tibi pastores et aui-
tia producat. et suos fetus sues generant
prosperos et eos fetus suos generant
aqua et hiis non contentus. in edicta
tibi aliqua gustasti. ad cuius dicta
tua tibi omnia congesserunt ut pri-
tato tue aviditatis orietur
neque quia nulle species et nomina sunt
possimus enarrare quod omnia movere
to dixit. precepto creata sunt. Cal
coibat forma corporis. et operaba-
tur vitalis. et iam vigor aliquis
virtutis repleta est terra germinibus
impleta est arantibus. Iam in-
numerabilis pullulabat. sed repleta
pabulabat in terris non aqua prime ve
lignant portones lambunt
generant pisces aquarum. et opera sibi
iam pisces aquarum. et opera sibi
iam reperiunt bulicos quos et ra
nam reptilium culicos quos et ra
nutum. terra genitales strepunt
paludes. et ipse audierunt in ea dein
tu dum dicebat. producat aqua repti
lia animarum viventium. Reptili
lia dici generaliter sunt. eo quod sic
per terram repunt. et ultro magis
omne quod natat. reptandi species
vel natans ita est in profundo. quod si
demerserint per aquam videantur
innatantium. tamen in superficie innatabit. re-
pit toto corpore. quo superficiem
quoniam dorsa aquarum. Et dixit aut
Hoc mare magnum et spatiosum
Illic reptilia quorum non est numerus.

quamvis tamen plerumque pedes habeant et
ambulandi usum. eo quod sunt amphibia
et in terris vel in aquis vivant. ut
sunt foce. cocodrilli. equi fluviales
quos ypotamos vocant. eo quod hii generan-
tur in Nilo flumine tamen eum in alto aquarum
sunt non ambulat sed natat in vestigio
velut pedum ad incedendum. sed tamquam
remo ad reptandum sequitur et na
nis acta remis labitur. et aquas pel
cat catina. producat aqua reptilia di
sunt diversis brevis sermo sed vehemens. et
late patens. communem et marinis
et maioribus natura infundit eodem
momento producit balena. quia mira
non latere in operatione immensitate. non la
cunque ut opacos in maioribus ut fastidiri
borrat deus in maioribus ut fastidiri
minimis. Non doluit natura particulas
delphinos. sed non doluit tamen congrue
muricos coclearum producere. atque
o leo quanta plura in mari quam in terris
sunt. numerare potest omnium piscium ge-
nera vel minutorum vel maiorum. sp-
pias polipodes. lucios. tructas. ca
rabos. cancros. et in hiis innumerabi-
lia sunt genera. Eadem dicta generatim serpen-
tium. dracones murenas. anguil-
las et scorpiones scorpiones. ranas
testudines mustelas quas et canes
maritimos. vitulos marinos.
cete immania. delphinas focas
leones Eadem antequam etiam memi-
las. turdos. pavos quoque. quorum etiam
colores in avibus videmus compositos.
ut nigri merule. pavi diverso co-
lore dorsa et colla picta sunt. turdi
albo varii et cetera quorum ex terrestribus
et nomina vendicantur. Ita sub in mari
ista ceperunt diversi fluviis. Reputidem
aqua per aeris ministerium reptilia
quoniam nutu imperata producunt.
Hoc haud gratum quod ea que timemus
in terris in aqua innoxia sunt ut
in terris atque
angues venenosi in terris atque
sine veneno in aquis
pisces sanguis sine veneno in aquis
leo terribilis in terris dulcis in fluctibus
aquarum quam ferunt aliqui habere.

fibra

equus flu-
vialis

balena

nonnullos. cetera praeterea et bona hae-
rent in paludibus et torrentibus in aquis
dulcibus fere praestat alimentum plura si
quis velit cognoscere a diversis locorum
piscatoribus exquirat. nos enim omnia perse-
qui non possumus. canes sane et in mari ca-
nes quos et in scriptura molestos et
et cavendos apostolus docet dicens cavete
canes cavete malos operarios.
concisionem [margin: cum stela] tenuis odor in terris in aquis
suavis. thymalle se novit vindicasse
toris ulcisci si non moriere sed gra-
tia capta quam libas. neque te inhonoratum
nostra praetereat oratio thymalle. cui
a flore nomen inolevit seu ti- [margin: thimidi]
cini unda te fluminis seu amoeni
athesis unda nutrierit flos es.
denique sermo testatur. quod de eo cum quis re-
dolet suaviter dictum sit piscem aut
olet aut flos ipse sic idem pronunci-
atus est piscis odor ut floris. Quid
autem specie tua gratius quid
suavitate iocundius quid odore fragran-
tius. quod mella fragrant hoc cor-
pore tuo spiras. quid loquar tot
nostrorum in luporum tenuitudines [?]
nunc quid lupos agnus timet. tantam
nequit [?] vituli sign-
e aquarum gratia. quarum vituli sign-
cant et leones. ut ibi compleretur
id quod dictum est [illegible] [margin: iune]
tur lupi et agni simul pascentur. leo
et bos simul paleas manducabunt
ut murenae quae quidem etiam in scriptura
comparantur ut per domum ablata nec
quicquam in noctibus comparentur
quid etiam purpuras memorem
quae ornant regum communia amictus
imbuunt. aquarum est quod in regibus
adoratur. aquarum est quod in ...a quod fulget.
adde porcos marinos etiam pude- [margin: porcus]
ndos. quia nichil est commune quod
non aqua abluat et tamen communes
eos sed in terra editos extimavere non
puto. iunii itaque usus in unum ge-
nera piscium alii generant ova

ut varii maiores quos truttas
vocant. et aquis fontanis committ-
tunt. aqua quae enim alat et creat ad
sui mandatum illius pertinent tamen
legis potuere numquam quod cepere.
blanda quaedam mater animantium quae
alii vivos fetus edunt de proprio cor-
pore ut mustelae et canicule et
cete ingentia delphines et focae
alia quae cetera huiusmodi quae cum ediderint
partus siquidem forte in-
sidiarum terrores perceperint circa ca-
tulos suos quoquam moliri quo
tueantur eos. vel tenere etatis pa-
vorem materno affectu comprimat
aperire ora et innoxio dente partus
suos dente suspendere interno quoque re-
cipere corpore et genitali feruntur alvo
abscondere. quis humanus affectus
hanc piscium pietatem possit imi-
tari. oscula nobis societati sunt
illis non satis est aperire viscera
natosque revocare ac recipere in-
tegros atque iterum quodam fotu eos
sui caloris animare et spiritu alere. du-
os quoque in corpore uno vivere donec
aut securitatem deferat aut corporis sui
obitu natos suos defendat.
quis haec omnia videns. etiam si possit
obtinere non tantae pietati piscium
cedat quis non miretur et stupesce-
at. ut servet in piscibus natura
quod non servat in hominibus plerique
sunt parricidae novercalibus odiis
occiderunt filios alii in fame et
liberos suos parentes comederunt.
speluncis piscibus mater spelunca
sua est. piscium plebi paterna vi-
scera sunt murus vallo quo oblectant
intimorum viscerum pignora
inoffensa conservat diversus igitur
piscium generis. diversus usus
sunt alii ova generant alii vi-
vos pariunt atque formatos. et
qui ova generant non nidos te-
xunt ut aves. non diuturni
fotus laborem induunt non cum
sui molestia nutriunt. cadit

ovu qd aqua gnatio quoda nae
pie qi nutrix blanda suscepit et
ad celeri fotu reddidit. Cotinuo ei
tactu parets aiatu ovu excidit
et piscis exivit. Cum deinde pu
ra atq inviolata successio. ut nullus
alteri se nisi suo gnri misceat. Timallus
alti se suo gnri misceat. Timallus
timallo. lupus lupo. scorpena
tiballo. lupus lupo. scorpena
q castitte imaculati connubij gnu
suo servat. Itaq se pudicicia genit
suo servat. Itaq se pudicicia genit
q vertit scorpena. se reficit. Respuit
i alienor piscium adulteriua con
tagia sed ea q docuit apud nos equa
rius ut se gnra. magna cura
rius ut se gnra. magna cura
hom pretraut. sal vircp eidem
apud mistent. quod vir adulterina
nat ut utriq mag c. q dr i nac
natura utriq mag est. q i nac
collunione comitti. qui q ipso
ne iniuria. Et o ho ipsas petat
inter pecus adulterij inmeulatis
et illud ad ppinus putas q ad
ulteriu. qui qd vni e. ipsa gra
sta cofudis. Diuplaq misces se
mina. atq ad vetitos coitus ple
rumq tollis. ipsos. et hc indu-
striam vocas. hoc q de hoibz fact
no potes. ut duar gnus comistio
no potes. tollis hoi qd
fetu possit sociare. et vir viro conis
natus e. et vir vir viro conis
abscisa q corpus pte. sexu negas
spadone effias. ut qd i hoibz ne-
gavit nat. implet audatia.
Qm bona at est mater aqua.
ecia sunt corpa. Tu o ho docui
sti abdicatos patrem i filios. se-
sti abdicatos patrem i filios. se-
pacios odia. offensos. Ipse que
sit parets et filios necitudo. viui
pisces pue aqua. nd put. ut a pue
parets coporis separi. Certe a pue
nutrios dixim nutrie et sit hc
na quadaq. ut separati aliquo mo
riantur. Certe eiu ut aer hominem
vivat spiramie corriendi spus
et respirandi na hiis no possetu

Aliogi pro aquis se no possent
vivere no capiendo spus infusiq
qd nobis spus. hc illis e aqua
Et qd nobis spus. ita illis e aqua
vivendi. ministrat sbam. Nos ine
ctis commeatu spus. statim optur-
guim. pisces qs sublati de aqua
pue sba sui viuere no pot. Et hec
causa manifesta e. quam nobis pul-
mo pro thoracis laporiora penet
nio pro thoracis laporiora penet-
la recipit spus. et cuspit ipse ple
risq penetralis spus infusio e
interiore calore refrigeat. Et sic
ra eius ut suscipit alimenta
ita pfiua ciboq et succos salubs
pasfuetq q distruit. sit pulmo p-
nius. unde facilis adeu pt aspi
ratio pvenire. Pisces vo brau
cias hnt. quas nuc plicat et
colligut nuc coplicat et apernit
Subaut fto collecto et apione
du suscipit aqua et tuq mittit.
ac penetrat. respiracoe minuit
videt impleri. q a i na e piscium
nc comunis cum ceteris speciebus.
eta ceteris vivendi qda separata et
pereta sba. ptea no nutriuntur
neq ut terrena aiala. mang hnc
tactu et alimento. et delinime-
to aliq delectant. eaedq se suant
i vivarijs. puis qmd ad dicam
de pietate dentium no eius ut bos
a omis copa pte dentes hnt
se utraq pte armata e dentibz
quod in aqua put. et si diuciis cibu
teparent. et no cito tumittent
aquarum alluuione dentibz corpa
possit aufri ac dilui. Ideo dentes
et acutos hnt. ut cito incidat
cito conficiat cibu. facile et pue
aliq hora et dilacoe tumittat
Denique no ruminat. Solus
tn scaurus i his ruminare
phibet. ut ferit. qbz a cunctis

Pisces

branias hut

quoniam ipsis fuit a principio ut illa
comprehenderent. Caue et tu a piscibus
potentie euasisse violentiam. et
auaricie potorum subiti ubique
inferiores sunt. quod quisque nisi minor
eo preda est. et plerique quidem
herbis pascuntur et minutis
vel nullis. Sunt tamen qui inuicem se
deuorent et contra tamen parati
conuiuia apud illos. contra minores
est. Turpis ipse maior a validiore
inuaditur et fit contra alterius pre-
dator alicuius. Itaque vsu venit. ut
tum ipse aliud deuorauerit ab alio
deuoretur. et in unum ventre utrumque
deuoretur. et cum vorat ore proprio deuo-
ratus sit. Et sic in uno ventre predator
discernitur et prede consortium. Coniungit postea pro-
ditorem consortium. Sed in uobis
te et accrevit iniuria. Sed in nobis
non communia accepit. si quo auaricia a
natura. que aduersum homines dati sunt: pugnant
quasi facti sunt. ut in hiis minorum mo-
rum vicia videmus exempla. Sic
quis pocior inferiorem inuadit
datur et ipse potentiori exemplum
iniurie. Ita quod alterius ledit ex lacu
iniurie. Ita quod ipse incidat et
parat. in quem ipse incidat. Et
tu piscis es qui vicinia inuadis
aliena. qui demergis infimum. qui
credentem persequeris ipse in periculum. Ca-
ue ne te dum illud persequeris ne incidas
in validiorem et deducat te in alie-
nas insidias qui tuas vitat inimi-
nas. Prius quam tua opperiatur crimi-
na. qui te persequente iam reformi-
na. qui te persequente praeda reformi-
dat. Quid interest inter diuitem
improbe cupiditatis ingluuie absor-
bentem infirmorum patrimonia et per-
hibentem minorum piscium visceribus
aluo repletum. Defunctus est diues.
et nichil ei preter spolia profuerunt immo
magis eum rapinarum suarum detesta-
biliorem facit infamia. Captus est
plurimus et inutilis praeda detecta est
cum in eo repperiuntur quos alios deuorauit

et tu diues habes in sinu tuo alterius
predatorem. Ille habebat facultates pau-
peris quibus inuaserat. Tu eas opi-
mentis tuis priorum tuis facultati-
bus addidisti. et adhuc non satia-
ris tanto augmento. et dicis te
alios vindicas. Tu eadem committis
quod vlciscentis iniusto iniustior. Inui-
quo iniquior. auaro auarior. Inde
ne forte te quod persequeris illum sinus in-
ueniat. Hamum caue. Recia caue
quibus prouenis de potencia quam nec tu pos-
sis repperire. prouidebat et plurimos. quod
hamum et nemo iacit. nec recia
tendit. et si incidisset [illegible] distin-
guet. et tu fuscina non euasisti ne
pet. et tu fuscina non euasisti ne
Sed et ea validiorum iaculis moritur. quibus
se non possit euitare. Sine dubio et hominum
iniquitas quod grauiora commisit. eo ma-
gis pericle sine tuta esse non potest. quia
si scelera sua dissoluat quod per scelerum precio eo
stat difficile posse vitari pericula. Ideo et
o homo audi quod simile est regnum celorum re-
ti misso in mare quod ex omni genere piscium
congregauit. Cum autem esset impletum edu-
xerunt ad litus et sedentes elegerunt
bonos in vasa sua malos autem foras
miserunt. Sic erit in consummacione seculi.
Exibunt angeli et malos separabunt
de medio iustorum. et mittent eos in
caminum ignis. Sunt ergo et boni et
mali pisces. boni seruantur ad precium
mali statim ardent. bonum piscem
non recia involuunt sed eleuant. nec
hamus interficit atque inficit sed
precioso vulnere sanguinis perfundit sui cuius
omnes confessione bonum piscem repperit
quo tributum apostolorum et ecclesie possit
exsoluere. Et cum piscis est dicente domino
Reges terre a quibus accipiunt tributum vel
censum a filiis vel ab alienis. Et dicen-
te petro ab alienis dixit dominus: Vade
ad mare et mitte hamum. et eum pis-
cem qui primus ascenderit tolle et aperto
ore eius inuenies staterem. Illum sumens
da eis pro me et te. Noli ergo o bone
piscis petri hamum timere. non occi-

dit. Si te operiat (mat) noli metuere vi-
lem despicere quia vides corpus inf-
mum. Habes in ore tuo quod et p
Christo et Petro offeras. Noli timere
Petre retia cui dicit Dominus: duc in
altum et laxate retia. Dicit ei in
sinistram partem mittat sed in dextram
sed iussus est apostolus noli timere
singula quia dictum est ei ex hoc eris
homines capiens vivificabis. Ideo
rupit retia et compleverunt. Sic
Stephanum qui de ewangelio primus
ascendit. Hunc in ore suo statim
inspice in constanti confessione cla-
mavit dicens. Ecce video celos aper-
tos et filium hominis stantem a dextris
Dei. Ubi pertinere stabat Dominus Ihesus
Continebat eum in ore eius et prem
in tempus denique glorioso martirio
et Petri iudicium ac doctrina. Et
gratiam Christi locuples assertor adim-
plevit. Nec te moveat quod per mari
evangelium populi Cum est in quo Christus
ambulavit. Evangelium est in quo legitur
baverit Petrus qui negavit ter. Dubitavit
ra ipse fide nimium metu succumbens in
venerit. Evangelium est de quo martir-
apparuit Evangelium est mare in quo pre-
tenditur. Evangelium est rethe mittitur
secunt apostoli in quo Evangelium
cui simile est regnum celorum. Evange-
lium est in quo Christus figuratur misteria
est in quo Christo sponsa Christi ecclesia
est mare in quo plantur
et dimittit ... Mare semper
predicata est sed de ... ipse
maria fundavit super eum Evangelium est mare
in quo Hebreis evangelio Egiptiis inter-
ceptus est... populus ... super undas.
Ideo quia ... non te offirmat
quod ... tempestas est
Unde ... ; ... fluctus ei ... sinitas
petere altum ... fundum ... ei securitas
lude in fluctibus ei procella cave a
scopulo pelagi ... ne te in rupe saxis
... illidat ... Capitulum est omnis ... cautus
apparuit predictos sed perpetuos. Et quod de pa-
rvitatibus a puris exempla proponitur
est Signum ... cantia querenda ... et per-
venienda coniugia. Diligamus custodia
nobis consortia. Et si hii qui longi-

quis fuerunt ortus sui terre regionibus separati
iure se coniungunt. Et si vir ad peregrina con-
tendit, nulla longinquitas, nulla absentia
complacitam minuat caritatem. Eadem lex
serventes universos quod conectit. Una nature vinculum
inter distantes et compellentes coniugalis cari-
tatis iura constringit. Eodem iugo benedictionis
utriusque colla sociavit. Etiam si alter alteri
absit separatos regionum longa dimor-
tia. Quia non corporis, ne iste sed mentis iugi-
tia. Quia ideo corporis ... si mentis iugi-
ter recipere. Vipera nequissimum genus
bestie et super omnia que serpentini generis
astutior ubi coeundi cupiditatem assumpserit
murene maritime nota sibi requirit
copulam vel nova preparat progressaque ad
litus sibilo quo testificata sui presentiam ad
coniugalem amplexum illa evocatum ire-
na ad invitata non deest et venenate
serpenti appetitos usus prebet impetit coniun-
ctionis. Quid sibi vult sermo huius nisi fieri
ciones ... quod sibi vult sermo? Et si absens est
dos esse mores coniugum. Et si absens est
eius operienda quam presentia hic licet asper-
eius fallax incondita, lubricus temulentus,
fallax incondita quod in coniuge mu-
quid peius veneno quod ... coniuge mu-
rena non refugit. Vocata non deest.
et serpentis lubricum sedula caritate comple-
ctitur. Ille mala tua portat et levita-
tis feminee facile tu virilem tuam non
potes mulier sustinere. Adam per Evam
deceptus est non Eva per Adam. Quem vocavit
mulier ad culpam iustum est ut eum
gubernatorem assumat ne iterum feminea faci-
litate labatur. Sed horridus et incultus est
semel placuit. Numquid vir frequenter eligendus est
Dominus est compare suum et bos requirit. Et
equus diligit. Et si mittere alius ... tore
iugum nescit compar alterius non ... tuum
putat tu ingalem repudias tuum. Et
putas sepe mutandum. Et si unum de-
fuerit diem disceptari videtur. Et statim in-
cognita causa quia cognitam pudet ... co-
eius in iniuria vipera absentem requirit
absentem vocat et blando proclamat sibi-
lo. Atque ubi adventare comparem persensit
venenum evomit. Reverentia marito de-
ferens

disceptari repudias

fecundata imperiale gratiam. tu mulier
advenientem maritum de longinquo re-
pellis contumeliis, vipera maritum expectat
ita coniugis complorat. tu iniuriis
tua viro obstrepis. tu litium novos
venena non reicis. tu coniugalis am-
plexus tempore dirum virus conspicias. non
cubiculis imprimas. non veneriis ma-
ritum sed etiam tu vir (possumus etiam accipere
accipe. depone tumorem cordis. asperita-
tem morum cum tibi sedula uxor oc-
currit. expelle indignationem cum blanda
coniux ad caritatem provocat. tu non es do-
minus sed maritus. non ancillam sortitus
es sed uxorem. Gubernatorem te deus voluit
esse sexus inferioris. non dominatorem. red-
de studio vicem. redde amori gratiam
vipera venenum suum fudit. tu non po-
tes duritiam mentis deponere. sed si natura-
lem rigorem. debes temperare eam. contem-
platione coniugii venenata commotionis s-
(sit expositum) Nolite queso viri alienum thorum
nolite inquirere alienae copule gratiam
est adulterium. nature iniuria. Duos primum
fecit deus Adam et Evam. hoc est vi-
rum et uxorem e viro. id est de costa A-
de et iussit ambos esse in duo. et in
corpore dam et iussit ambos unum spiritum corpus unum
uno spiritu. Quid unum separas corpus unum
quid eius? spiritum natura adulterium est et hoc
genus? eius, et vipera non in regenero?
dotum munera et vipera non integre
dotem libidinis copulatis amo-
rem? sed ardore libidinis ... alienam pro-
plexus. Dispice o viri quod aliena pro-
le querit vipera. cum serpenti sibi ad-
pare cupiat coniubernium etiam certa
tempore? ipse serpenti sit. festinat ad vi-
te paudis ipse serpenti sit. festinat ad vi
peram. quae se gremio viri non directo ex-
mite vitatis sed lubrico devii amo-
ris infudit, festinat ad eam. quae venenum
suum respuit ut vipera. quae fortasse pacto
coniunctionis munere. venenum quod evo-
muerat rursus haurire. Adulteram
vipera est. Unde et Salomon ait. quia hoc quod sunt
turbulentus. cum pruritum libido fervens
conspexerit. tamquam colubri ictu concu-
ditur. et tamquam aconitum ita diffun-
ditur. et ut scias quod de adul-
tera dicit. Adulterium. Ubi tamen non vide-
runt alienam. ob tuum loquitur populo
non quamquam velut contraria possumus non
credat. ut ad bonum et ad malum ipse

serpens conspexit utrum cum ad inicium
tacitis utrumque pertinat. sed cubiculas ac-
cedere non completur. dilatio cum prohibet
spirans ac relinquentes spatia coniugia
lubrica et notitia salutaribus pre-
ceptionibus? quod sciat quod cum serpente ministerium
Ceteri de astucia cernimus sermonem sublata
quam vero quisquis suum iuvenem et de-
cipere intuitus. et in novas se fraudes compo-
nere. ut quod vi non valet obtinere cir-
cumscribat dolo et fuco quodam artis ob-
ducat fraudulentiam. Vel polipus ingenium
non persibo qui vadoso in litore petram
nactus affigitur. et Atque eius nebuloso
ingenio colorem sibi variat et spectare
terra obducatur plurimos pisces sine ulla
suspicione fraudis et lapsos dum notat. non
precavet et parum opinatur cassibus suis
ne artis includit et sinum quodam spe-
ne artis intercipit. Hic apostolica veniet sequun-
da. et talibus argutus capitur: qualia se-
cus quod ingenium suum sepe commutavit
et diversas nocendi artes movet. ut
singulorum vultus moveat. ut singulorum
vultus semper quod contemptus cum continua
bus sunt comitatis? precate. in conti-
intemperata. tamquam devii a studio ea
et demergere? intemperantie volupta-
tibus. ut quos audivit ac videt. incau-
tos facile sibi credat. eo quod ticius la-
baverit dum declinare non novit. nec
cavere quod noceat. dum gravior sit. et ma-
gis noxia improbitas. brachiis obvium
brachia velare. Et eo cavendi sunt quod omnes
sue fraudis et brachia longe lateque dispe-
gunt ut speciem induunt multiformem etiam
cum pisces sunt. nervis plerosque habent. et al-
liorum? ingeniorum vestigia. quibus in retia pos-
sunt. quodque in scopulos sue fraudis inde-
runt. Cancer quoque aquas cibi gratia vestigias sen-
ut namque et ipse ostreo delectatur. et carnis
eius epulam sibi querit. Sed ut appetens cibi
ita suspiciens et periculi. quia eum difficilis est
venatio tam periculosa. difficilis quia testis
validioribus esca interior includitur. Nam ve-
lut muris quibusdam mollitie carnis ipse
cepti imperialis intra progressu? naturam munit
quam medio testarum quodam sinu collocato
nutrit ac fovet. et quasi in quadam valle
diffundit. Et ideo cassa omnia testamenta sunt
cancri. quia aperire clausum ostreum nulla

vn pt. et maloque e pt telay eq includit
ad angusta cofugit. et mgedias noua sta
de molit itaqz qr oia gna delectacoe
vtilitate? deplorat pt qu ostreu rome
tis in locis ab oi vicio con solis radi
os depticu id sud apiat et reperit clau
sura tegetari ut libeo ac vasteris sui vo
sure capiat. et ic clauiculo al
supratic qmda capiat et ic clauiculo al
cula cmittens impedit coclusionem
oprct / At pr apta claustra repperit. tuto
inperit telas aranea qz infra depapat
ut aut hoies vicos sut. q tamen usum
Ecie i hoies vicos turpissimas irrepit et infir-
tabiliter vna cuppas irrepit et infir-
mitate dia vtutis asm cdi fulcint
sti dolu nectit et alterius paptu corp
ug. Tu ac uijs eto colecto et alie-
na. Tu ac vijs eto coitu et alie
vel dapna te vo paptat Bong tibi
e simplicitas innocetie pue bo hut
inpedian negat alienis. vt auantie
incaderet facilis. cui lucru conue-
ad vtute dispendiu e. ad cupidite inte
dum fito bta e. p bona pia nouit
cu vitate paupertas. et omb pfeunda the-
sauris. qr melig e exiguum cu dei
timore. qui thauri magni pice tio
re/ qntu e cui q hoiem alat et si
tis cq cod alios laudet adgram. et
qs no vilitu e melior e ciu hospita
litas in oleribz cu gra. qui vitulos
piguiu pparato cu discordia: vtaut
go ingenio ad quendam grauem et salute
tuenda . no ad aliena turbenda
innocentia . hiq nobis vti exemplo
maritimo ad ptiu nre salutis. no
ad alienu piculu. Echinus al exiguus
vile ac despicabile maritimu. loquor
plerumqz indicio futuri tempestatis a tra-
quillitatis amicis solet et nauigantibus
denique ubi pcellarum ventorum pcepit cal
culo valido arripit eu qz velut sa-
burra vehit et tanqua anchora trahit
ne excuciat fluctibz. Itaqz no se ipsis li
beat . . . . . vlg alieno stabilitu
regit pondere. qo indicio naute velut
signa futuri pturbatos caperunt et plu
praeuenit ne eos imparatos turbo inp-
pus inueniat. Quis mathematicos
q astrologus. q al caldeus pt sid
cursus pt celi motus et signa cop
hende. q ingenio ista collegit. q do
ctore ppriet. qd ei fuerit tali inter-
pres auguris. Saepe homines cofusionem
aeris videt et saepe fallitur. qd plerumqz
etia pt tempestates deprauat. echinus
no fallit. Echinum sane neququam pigra
pteriit dum exiguu ai mali. ut
tata pia futura prescit. Quomagis in
co vult e. qo tanta posset hie pdicta
Crede q pr indulgentia dum rerum
om ad qz pinc nuqz accepit. Etenim
om ad qz pnc nuqz acceptit. Etenim
scerud dous fipit vtit. ut nimirum pt
pastit volatilia. Si pauit coruis etia
pulli eiu coru ad dnm clamant. Si
mulieribus sapiam texture dedit. Si ara-
neam q subtilit et docte laxos casses
nectit i sidibus sapie no reliquit im-
pspedit. i fortibz sapie no reliquit im-
mune Si ipse virtute eq dedit. et
soluit decoriu eius formidinem et ge-
nlet i tempestibus. et gaudens regibus
arridet. odoret bellu eminus. excitatur
bet sono tube. Si et irrationalia ple-
raqz et alia inspicibilia. ut formi
et lilia repleuit pue dispositos sapiam
quid dubitas q in echinum contulit
quid dubitas q in echinum contulit
hinc grauem pcie. nichil eum incopplo-
ratu. nichil reliquit indisimulatu
oia videt. q pascit oia. oia replet
sapia q oia fecit i sapia ut sciptu e
Si ergo echinum nupetatonem. oporteret
no ptest inspicit. Si eu copendiat et fu
turorum iudicijs informat, tua no
copendat. Immo no copendat pro textu eius
dnica sapia d. Si respicite volatilia
Si pastit i. Nonne vos pluris estis
illis. Si fenum agri qd hodie e et cras
i ignem mittitur. deus pt vestit. quato
magis vos nunc fidei. Si no pue gra
dote nac pitibus mane etia illa pu
tamus grauiu q unu quodqz ges pertunita
scripta pbe domuncula hut. q pu gnus
vllus pcedat. no incrat aliquis. Et
geometria hijs diuisit habitacula pullis
geometria sup tribus Si geometria audimus
rupeda tribus Si geometria audimus et tu
thalassiometria nunqz audiuis. et tu
pites hinc pia norunt. no nu
gis verbis potius qz scripturis. no edi
ficijs domorum. no agris finibus limitatu

satis sit unicuique quantum ad usum sufficit
non quantum aviditas quaedam immoderatius
vindicet. Lex quaedam naturae est tantum quaerere quantum
sufficiat ad victum et aliorum modo sorte
terreni patrimonii. Hoc genus piscium in illo ma-
ris sinu alitur et gignitur, illud in alio. Deni-
que proprios [?] confusa genera piscium sed quod hic ha-
bundat alibi deest. Scaros [?] ille sinus maris
cephalos alit, lupos ille, ille scarabos [?]
locustas. Alius non est liber vagandi per pelagus
nec tamen quasi interclusa motibus copia quasi flu-
viis inter labentibus turbetur impetus. Sed
ipsius naturae est impressum tamquam patriis fini-
bus unumquemque se retinere et intra meo-
tis [?] se prodere suspectum, at nobis longe alia
sententia mutare confinia domus incolarum frau-
do tenere, adiacentia captare grangia [?] tussi [?]
do tenere [?] ... quos peperit patrimoni [?]
re timeo [?] ... agrum ad agrum iungere, domum ad domum,
agrum ... terra hominibus, scinduntur et maria.
Deficiat terra hominibus [?] ... subito incidit [?] terram
fugiens per singula [?] ... ut insulas faciat, ut
re infundit [?] ut insulas faciat, ut
possideant freta. Spacia maris sibi vendicat
iure mancipii piscium iura [?] quae
sicut vernaculorum condicione sibi subditi [?]
tertia [?] contectat [?]. Iste inquit sinus maris
meus, ille alterius. Dividunt sibi ele-
menta potentes. Hic ostrea in fluctibus
nutriuntur, hic in vivario piscibus
includitur, luxuriae vero maris efficit [?]
ut apothecas habeat ostreorum, stagna
statio corporum muniunt et piscium re-
ceptacula instruunt, qui tamen communi
tamen maris possit implere. Iam vi-
divitis [?] maris possit implere [?] quibus
ni ipsorum auribus audiunt, quibus
oculis possessiones corporum intuentur,
quemadmodum concogitat die noctuque
ut aliquid proprio auferat. Unusquisque patrimoni [?]
habitabilis terra clamat. Proiecta cogno-
scat hic deus et vindicte refugiat ... cu-
piat ... aliena piscibus aviditas rapina
to aliena piscibus ... captat secreta et ultra te-
rra naturalia captat secreta et ultra terminos
minores [?] orbis terrarum maris novit [?]
quod ille interpolat insule vero terra ali-
qua inter iacet vel alterius [?] rolla [?] sit po-
sita. Illic vero ubi diffusum late mare
omnium spectandi usum, vehiculorum gra-
navigandi intercludit audacia con-
tinue se fertur. Et est vita in nimia [?]

quia aequalia motibus corpora
ut nobis tradiderunt qui videre po-
tuerunt. Illic quietum eius continere
secretum quaerunt ab insulis et ab om-
nibus maritimarum urbium contagiis
separatas sibi regiones putant et ha-
bitacula distributa agnoscunt in huius
officio vicinorum limite, in vago
turpiter mutatos quaerunt locorum. Sed
tamquam patrium solum diligunt et in hiis
immorari dulce arbitrantur, quae co-
elegerunt ut solitaria vita remota
possit arbitrorum interpolacione fugere.
Sunt tamen alia genera piscium quae non inge-
nii facultate loca mutant sed sancienda [?]
partus necessitate. Qui opportuno atque
legittimo peractos [?] tempore, cooptivis [?] lo-
tis ad diversos sinus maris in unum
velut communi consilio conventos co-
nuncto agmine aquilonis flatus pe-
tunt et ad illud septentrionale mare
partum quadam naturae lege contendunt.
Dicas si ascendentes videas venena
quadam esse vita prorumpunt, fluctus quidem inspe-
ctant per Propontidem in Euxinum vio-
lento impetu confluentes. Quis piscibus
hec annunciat loca, prescripta tempora quis
tribuit dispositionem meandi, comea-
ndi ordinem metas quoque revertendi,
homines sunt imperatorem habent cuius opus
tantum imperium prendit [?] thessaura pro-
tant [?] imperium, prendit thessaura [?] pro-
nuntur edicta principalibus ut conve-
niant tribuni militum, litterae diriguntur
dies statuti, et plerique ad dies sta-
tutos occurrere non queunt. Quis impe-
rator piscibus preceptum dedit, quis
doctor, quis hanc disciplinam tribuit
quis metatores itineris disponuit
quis duces iter dirigunt, ut nullus
deesse occursus [?] cognoscitur. Quis ille sit
imperator qui ordinatione divina sensibus
universorum sensus effundat imperium, qui
tacitis mutis animantibus naturalis disci-
pline ordinem tribuat. Non solum ma-
gna penetrent sed etiam minima que
se fundat divinae legi pisces obsequuntur
et homines contradicunt. Pisces sollempniter
obaudiunt mandata caelestia et homines
irrita faciunt dei precepta, an contemptus

tibilis t videtur qr mutus e roie
q3 operes Quid vide ne tu tibi mag
incipias qre cotemptui Sit i ronabili
irronabilibus dephendari. Quis at roia
bilis. hic pistu tiptu. cui roie
qde libis no oplicat. Si fait loquitur
pgnt eu qtate tpe ad fretu poti
co q reliquo mari sinu hic ping dul
ciorsit. Non et tam diu sol i hi fre
to quam diu estiuis immoratur. cauz
sit causa. ut non omnium aqua co-
hauriat. q dulcis atq potabilis
sit Quis at ignoret q etia aqua q sit
maritima. a qs plerumq dulcibus de
letatur. Denique cum flumia sequntur et
ad pisciora aspradut. frequent alie
ni piscos gnus. capiunt fluuiis
Cum hic causa potius illos faciat
gratione vel q estus tpet. pollquis
illic flatus aqlonis. te oportuis-
nay ceteros indicat. i q guari
et partus suos possit enutrire qd
tenen fetus. labore aliene regiosi
fre vix possit. qd illic fonet actis
magna clementia Itaq pacto mu-
nie omnis sit eo q venerunt agmine
renitur Quia ista sit ro tepidiag
Obitus e ponti sing borei cetibus
q ventorum violentissimis flatibus vide
q ventorum violetissimis flatibus vide-
gramus illic pcella furit. et tau-
pestates mouent Ita ut deprsso
arena vert Cuius rei fluctus haec
nopus indito e q ventorum motu
altius insurgens. tu podie gnior
haud dubie non sola nauigantibus h
etiam maritimis aiautibus intol-
lerabilis hiatur Accedit ad q eu plu-
rima et maiora poto flumia mgre-
na et maiora poto flumia ingre-
diur. tu hyberno tpe sing ipe fri
gidior et hiemen rigescit allapsu
nota piscos tamq arbitri fluento-
rum estate illic aspirant. aute cle
mentia captabat reportrencrut Cuius
amenitate perfecti. rursus hyemis
aspa declinabat totendul excepturi
oualis plage pena fugientes in
reliquos se sinus conferunt Inqbus

aut ventorum mollior sit placiditas
a solis solicat vernac tepidos Nouit
i pistis pariendi tpus atq redeundi
qd primages nusqd dnos seppia salomis
nouit tpus eundi atq redeundi Nouit
tpus perfruendus et iactatus et nouit
tpus ut queat falli. Qr non ronis estia
ut queat falli. qr no ronis estia
ut eo et disputatios argutos utitur sed
inspiratioe nae. q via e ingra piscis
Denique omnis aiautes scripta hunt tpa
pariendi. Hos solos indiscreta atq tofu
pariendi. hos solos indiscreta atq tofu-
sa Relig gra clementia tpis querunt
aquilonis sole pruus pros inclementer
effudit Una eum et intpaus libido
gnandi vaga pariendi etate cohibiz
pisces tata maria transmittit. ut
utile aliquid gnu pro qrat Vos q dic
fuga cotra tufficetas. H quto honestius
q pietissimo amore qui qd petrue aui-
ditate prstiplex. Denique illis ad plebe
nobis ad qstud tui misso deputat Illi
sobole pserunt. Nos mentibus tariore
hos morte. loge impare ad pecuni
vite. mipra lucri cupidie reportamus
Itaq ille patria repetiunt. Nos reliqui-
mus Illi natado incrmetu gnus
adquirunt. nobis nauigado minuitur
Quis i negot infusu illis diuturnis in-
genua a hgud atq utute. cu videat
istos i aqlone tam sollerte obeunte
fecunditatis pegrinatorum rimari inge-
nio copiose alios i exiguo corpore
tantum validitatis assumere. ut vima
primas nauium plenis carentes
velis i medijs fluctibus sistant. sed
breuis pisciculo cohibens tata facultate
inmorat. naui ingentem statue
ut qui radicata mari heret videas
ut moueri aliquadiu eni i mobi
le seruat diu et haerit putas sine tra
toris munie. tatu potuisse vir
tutis pisscere. Quid gladios loquar
a serras a canes maritimos. a
balenas. a zygenas Quid etia tur
turis aculeu centru et hic genito
mortue Quid eum ipse os. si quis
calcauit veteris dimutaat. Quis
qui venenu voce perhibetur

et immedicabile vulnus serpe. Ista etiam
turtur aculeo suo mortua et amplius
quam viva periculum afferre memoratur. Ne-
quaquam ergo timidum aliud in terris in mari
formidabile. cita et quod facile non pos-
sit ausu cautela [illegible]. Absolvunt
enim te creator noster in mari [illegible] ab
insidiantibus et serpentibus. ut qui parva
quae nocerent. qui in operibus suis positus
armis fidei et scuto devotionis [illegible]
[illegible] a deo tuo debeas [illegible] prudenti
[illegible] Veniamus ad athlanticum mare.
quam ingentia illic infinite magni-
tudinis cete. quae si quando supernatant fluc-
tibus enatare insulas putes mon-
tes altissimos summis ad celum verticibus
eminere. quae non in arctis nec in litoribus
sed in athlantici maris profundo ferunt-
ur videri. ut eorum conspectu naute a na-
vigando in illis locis [illegible] removeant-
ur [illegible] elementorum adire [illegible] per-
[illegible] terrore mortis [illegible] iam
[illegible] de profundo maris. et ali-
[illegible] ut emergat atque ad
[illegible] subrigat. Operitur ea quae
superiora se [illegible] et plena sit [illegible] quo
[illegible] soliditate aqua ut [illegible]
in salis [illegible] cedat. quod de britannicis salibus
saepe [illegible] valide [illegible]
nihil [illegible] metalli [illegible] candore
ris eiusdem metalli [illegible]
resplendet salubres corporibus [illegible]
[illegible] Quod etiam [illegible]
[illegible] coralium in mari herba sit [illegible]
lapis [illegible] lapis [illegible] soliditate
[illegible] ostreis [illegible] margari-
tam [illegible] Quo [illegible]
[illegible] molli [illegible] solidavit quod [illegible]
in tam [illegible] inveniuntur [illegible] in litori-
bus apud [illegible] et [illegible]
bus qui [illegible] colliguntur. Autem etiam vel-
ris et cautibus colliguntur. Autem etiam vel-
[illegible] aqua nutrit et lanam in [illegible]
[illegible] metalli gignunt litora. cum colo-
[illegible] adhuc [illegible] diversi ob-
[illegible] vellera mutari potuit. adeo ma-
ritime [illegible] implere nequit
industria. Cuius [illegible] vellera
omnium etiam [illegible] curent. Sint
licet optima. nequaquam [illegible] fucus in-

innascatur. hic [illegible] color est. quem aliquis
adhuc fucus equavit. [illegible] cum purpuris
vellus est [illegible] et ipsi [illegible] quod insigne
dat regum sunt maritimi. et quod prato
[illegible] ut [illegible] amenitas [illegible]
[illegible] maris equiparare picturam. vel
[illegible] licet in pratis flores refulgeant
[illegible] fulgore in mari lana resplen-
det. et illi cito marcescunt ista diu
durata servatur. Lilia in ortis eminus
nitent vela in navibus [illegible] odor illic lilia
[illegible] aspirat quod utilitas in foliis navi-
bus [illegible] commercia. lilia [illegible] na-
[illegible] vela salutem hominum [illegible] Vide
[illegible] et delphinas ludentes
Vide [illegible] fluctus [illegible]
Vide [illegible] naves ad litora [illegible]
de litoribus [illegible] ut [illegible]
[illegible] quadrige [illegible] studio specta-
[illegible] Equus [illegible] in vanum
[illegible] non [illegible] navigia [illegible] in
[illegible] vacuus Ista ad utilitatem [illegible]
plena [illegible] Quid [illegible] que
[illegible] victoris [illegible] ubi
[illegible] omnes fautores [illegible] ubi
navis vincit [illegible] Omnis
[illegible]
ubi palma [illegible] salutis victoria
[illegible] Autem [illegible]
[illegible] et [illegible] Isti [illegible]
tur [illegible] Adiunge [illegible] to-
ta litora [illegible] an-
[illegible] Itaque [illegible] plausu ma-
[illegible] vota [illegible]
Quid de Iona digna loquar. quem
cetus [illegible] ad vitam. reddidit ad
[illegible] aqua. que
[illegible] in ute-
ro ceti [illegible] in terris. et ut utri-
usque [illegible] non [illegible]
[illegible] salus in mari [illegible]
filii hominis [illegible] Ione. [illegible] in utero
ceti sic Ihesus in corde terre. In utroque
remedium. [illegible] in mari [illegible]
[illegible] quem [illegible]
que [illegible] Et que [illegible]
mines [illegible] piscatores [illegible]
Petrus [illegible] in mari titubat [illegible] non
labebatur. Confessus est in fluctibus. quem
negavit in terris. Illic itaque [illegible]
tus manu [illegible] Inquit

oblitus aspectu detrusionis concutitur
hominum rogo ergo dominum. ut sermo noster cum
ionas eiciatur ad terras. ne diutius
in salo fluctuet. et bene iam exhibet
tutum sibi. que obumbret nos a ma
lis vtriusque. et ipsa procedente sole ar
dentia. admonet requiescendo ne inter
quare incipiamus ingenio et vobis
etiam verba deficiant. certe plurimum
in minutis data est in aqua immissio
patrum. Et cum paululum tacuisset re
rum sermone adorsus ait. Effugerat
vos fratres dilectissimi natura avium dispu
tatio. et sermo sequitur nobis cum ipsis a
nibus evolaverit. sic et in ea quoniam
ut hii quem aliqui intuetur vel dicere
compleret voluit. coram que lectis. que vel intu
entur vel loquitur assumat. ut et cum
purgioribus immorentur. et cum velo
cioribus celeri raperentur aspectu. stilo quoque
tibi. celeri rapiantur aspectu. stilo quoque
et tardiore vitam. a rapido itaque cum
tanto ne mari dimersa perirent
et aquis opta me latuit. effugit
de volatile. quia dum inclinatos singu
aquarum gurgite scrutor aereos vo
respexi volatus. nec umbra saltem
penne. me spectatio perlustravit. quam in
aquis relucere potuit. Secum vbi de
negocio expedito putavi. et ab
solutio me de credidi. et dierum quietum
competentem arbitratus sum. Sicut nunc
reliquum aliud. quod cum erat cu
rum recordatio avium. que cum erit cu
bitum quodam pacto letitie munere exhi
beret. quod tantum vilescere conpenerint. quod
velut sollempniter surgente et occidente
die instaurare consueverunt ut deum
sed vel adoratio noctem diurno quam
pie laudes suo referat creatori.
Magnum est incitamentum excitandi vo
bis devotionis auctoritas. Cum ei se su
bis devotionis auctoritas. Ubi ei sepe
hominis gens ho... sepe psal
lentis celebritate dierum claudere. cum con
monere celebritate dierum claudere. cum con
minutissime aves. sollempni devotione
et dulci carmine ortus dierum et no
ctium prosequantur. Reddat et nobis va
latus sermo quam pene fuerat elapsus.
et oculis. Et aquile modo alta petens
volatus suos dirigat nubibus supra
quam oculos abluti aqua dudum de gur

gite levans. Ad celum speculari varia
avium volatibus ferri ad unumquodque tempus sibi pu
tamus de revocandum. Et vos indices
quod estis ibi aucupes. leta copulatius
evolasse an velit vestra in terra sin
relapsus. Nec vicor ne fastidium vobis
obrepat in volatilibus recensendis. quia non
obrepsit in gurgitibus perscrutandis. Que ab
nobis in disputatione obdormiat. cum post
sit avium talibus spectari conspectu quod inter
me moratus tamen pisces ad volatilia
prescrutanda reuenerit. Non dubito quod
inter canoras aves somnum sentire non
possit. quod in tali ad vigilandum gratia pro
vocetur. Neque vero vile putetur quod potuit
ponitur. cum sit terra post in acquatibus, cantu
terra cum gratia canorum de non dubium
Terra cum gratia canorum de non dubium
est tremendum. volatile. aquatile. Deinde
in se scriptum est Educant aque reptilia animarum
viventium secundum genus. et volatilia volantia
super terram secundum firmamentum celi secundum genus. Re-
vocamur ad superiora sed oblivione re
atores. quod cum intoperto perticet ipsa
reuertentes vestigia. incurrere sue mul
tum repetiti itineris labore suscipiunt
Est hic etiam hos viator. quod discedendo re
gressus reliqui itineris. compendiosa re
forte conpescet. ut in faciendo ar
bitror. maior enim de avibus sermo sit
quod solent homines oculos volatus spe
ctare. Sed avium cantu convenit in
vestris pergere. avium cantu convenit in
hiis immorari in quibus celebras placere
consueverunt avidius atque inexplebiles
in celi gradu scripturis. Sermo nam canoris
resonet ac resultet. Hic vox nuncii ti-
gurea carmina que etiam sub gravi mora
Tunc ubi frontem delectabit. Sunt in illos
vocalos modulos cantilene. quibus etiam pa
vales reponunt. cantus edunt dulcissimi
ludos reponunt. cantus edunt dulcissimi
suavitatem. Reu in voces prestant. dul
cedinem quam merulam. Sed tunc saltem
lusciniam cantat quam dormientes astupe
no oportet. Sed cum avibus significat solis
diei surgentis exortum. et effusorum
diluculo diffore leticiam. Et que pilla
prauitas decet. Se gemitus turtu
res et varie volucre. Cum est vox con
varum plana voce plurimum vocat

tigurea

lusciniam

Sed iam rursus aliud avium sermone pro-
sequamur. Itaque quia nos docuerunt ru-
sticam prosequamur. Et quia de aquati-
libus reptilibus diximus arduum est ut su-
bito ad aves celi sermo noster ascendat.
Et ideo de hiis avibus prius dicamus quarum ea
aquas maris fluminumque versatur cum quibus
possunt emergere. Itaque ab alcione sermo-
alcione nem exordiamur. Ea est avis maritima
que in litoribus fetus suos edere solet ita
ut in arenis ova sua deponat me-
dio fere hyemis, nam id tempus fovendis
sibi deputatum partubus quo maior in-
surgit mare, litoribus vehementiorque
fluctus illiditur, quo magis repentine pla-
ciditatis sollempnitate avis huius eluceat
gratia. Namque ubi undosum fuerit mare
positis ovis subito mitescit et om-
nes cadunt ventorum procelle flatusque aurarum
mitescunt ac placidum ventis stat
mare donec ova fovet alcione sua.
Septem autem dies fotus sunt quibus decur-
sis educit pullos fetusque absolvit. Ali-
os septem alios adiungit dies quibus partus
suos enutriat donec incipiant ado-
lescere. Nec miremur tam exiguum nutri-
menti tempus, cum absoluto fetuum tam
parvorum sit dictum. Tantam autem gratiam
minuscula avis divinitus indultam habet
ut hos dies quattuordecim nautici pre-
te serenitatis observent, quos et alchioni-
das vocant, quibus nullos motus procello-
re tempestatis horrescant. Pone vos
passeribus pluris estis ait dominus. Si enim
avis minuscule contemplatione impingit
mare et repente comprimitur atque aspero
hyemis inter ingruentes procellas tem-
pestates quoque ventorum desinit, celi nubi-
la fluctusque componit clementius, quibus
subito infesta tranquillitas quieta pre-
sumere debeas. De bonitate dei o homo, qui
ad ymaginem dei factus es, si tu
huius avicule fide studio devocionis
imiteris. Illa tempestates undas
impingere ventos servire, inter hyberni
seva non revocatur, neque reflectitur
sed impellitur. Denique in litore sua ova
sic constituit ubi ea relabente fluctu

madida adhuc arena prospiciat, ut impin-
gentes fluctus quibus imminet minatur atque ali-
bi videat resorberi videat. Et ne putes
quod ovorum videatur hic contemptus. Columba
ubi deposuerit ova nidificat et pro
partus corpore fovet, et nec salutis
ipse alluvione litoris patitur iniquitatis sed
secura de dei gratia se ventis committit et
fluctibus parata est. Hoc adiungit totidem
alios ad nutriendum dies, ut inter procel-
las tot diebus infidi maris tranquillita-
tem videtur. Restat quod merito sua
natura eam sollempnitate fundatum et tene-
ros fetus non latibulis aliquis abscon-
dit a tectis, non includit tamen nimis
sed nudo et rigenti committit salo, non
defendit a frigore sed divino fotu quo
magis certa desperat. Tuciores fore
perestimat avis nostri parvulos suos
non vestimentis tegat. Tectis quoque abscon-
dat, quibus non claudat eos pectus cubi-
culorum omnium ita diligenter undique fe-
nestras obstruat, ne qua possit au-
ra penetrare, exercito quod tam sollicite
induimus ac fovemus, communis eos re-
lique clementie involucro. Alchione
vero quod nudos pariat eos divino ve-
sit vestimento induendos. Nec vos
scribo (mergi) quibus hoc nomen adhesit erge
ab assiduitate mergendi, quando sepe
mergentes aurarum signa colligitis
et prudentes futuram tempestatem
pro medio volatu cognoscitis et
ad litora tuta cum blandiciis cum cla-
more, quando etiam fuerit marino
no delectantes profundo refugien-
tes postea. Prerupit commotione
maris in vado ludit. Ipsa ardea ar
que in paludibus inherere consuevit
notas sedes deserit ymbresque
formidans supra nubes volare
procellas nubium sentire non possit.
Considerantque diversas volucres ma-
ris quemadmodum inminente ventorum
motu ad tuciora et terris dul-
ciora stagna se conferant atque in
abscondita terrarum sinum incognita
sibi alimenta riment. Nocturnas

anserum qui non minus excubias
quam vigilias suas etiam cantu assi-
duitate testantur. Denique eciam
romana capitolia a gallo obsi-
diata sunt. merito illis debes ro-
mana quod regnas. dii tui dormiebant
et anseres vigilabant. Ideo diebus
illis anseri sacrificabas non Iovi.
Cedunt enim dii tui anseribus a qui-
bus se sciunt esse defensos. nec
tu ab hoste capereris. Pulchre
autem post descripcionem piscium de
auibus quia a principio sunt aquis
hiis auibus quam a principio sunt aquis
simul preceperit, quia et corpore plurimum
natandi et nunc delectantur. Vna
prima cognatio videtur auibus ipsis
esse cum piscibus quia natandi co-
munione quedam videntur vtriusque
generis esse consorcia. Quedam quoque cogna-
cio generis est auibus et piscibus est. com-
munis auibus et piscibus est. communis
volandi vsus quidam sit natandi.
Sicut enim aquam natando piscis in-
cidit ita auis aerem volatu se-
cedit. Ita auis aerem volatu se-
leuiter secat atque vtrique generi simi-
liter cauda suppetit alarumque remigium,
vt piscis ad prora se alis subrigat
atque adultiora procedat. Cauda quoque gu-
bernaculo vel quo velut facile se
conuertat. vel impetu quodam erigi oc-
iter suum dirigant. Aues quoque aere
volatibus suis velut aquis enatant
et qui quedam extendunt brachia. Tan-
dem quasi se ad superiora demergunt. Non
quam non illos idem vsus coniungeret
cum ipso de aquis vtrumque genus
natiuitas diuina preceptione processit
Dixit enim deus producant aque repti-
lia animarum viuentium secundum genus et vola-
tilia volancia secundum firmamentum celi.

secundum genus. Non immerito agitur quod de
aquis vtrumque genus producitur. Nata-
di volandique vtriusque superextat. Ba-
ne et cum coluber lubricus sit. Ob-
quod serpens. Ideo cum nouerit serpentes
quam serpens. Ideo cum non sit ambulare
est inditum. quia non potest ambulare
et serpere dracones quoque plurimo. Sunt pre-
terea pisces plerique sunt. vt illi auium
diebus pisces plerique sunt. vt illi auium
genus piscium officio carent quod omnibus
licet est terris. et ideo pedum munere

fulciuntur. quia liquidi ad terram quietudo indi-
gent. In piscibus itaque alie volucres vn-
guibus armantur ad raptum vt accipitres
et aquile quas rapina venatusque exercet.
alie vel ad incedendum. vel ad cibu-
m parandum vsui nuncius quod parantur vel
potius accomodo. Nonnulle autem nomi-
num sunt gratia diuersa. quod quis possit nomi-
na et cogitacione complectendo. Summitatis
via et cogitacione complectendo. Summitatis
aues quod carne vescuntur. Ideo hiis vn-
gues asperi. curuatum atque acutum
os. velox volatus. quia rapto viuunt
vt possit facile corripere predam quam
ore vel ore vel vnguibus con-
prehendunt. Sunt etiam aues que rapto pa-
rcunt alie diuerso et fortuito cibo
se pascunt. Alie diuersas copulas. quasi gra-
cilis est eciam diuersitas copulatorum. quasi gra-
est eciam diuersitas copulatorum. Nam
carent fere que intendunt rapinis. Nam
preter auiditatem predandi. vel preter insidias
preter auiditatem predandi vel preter insidias
copulorandi. vt ipsis inter se conueniunt
et ideo declinat sui copula defugit
eum auaricia consorcia plurimorum. Laude
communis plurimorum facile vna se constituit
hiis quoque auibus nichil est copulatorum
preter ingale consorcium. Longo accipitribus sit
vsus vite. Columbe vero columbe. grues.
sturni. cornices. cornices eciam turni
sturni. corniceque. cornices eciam turni
gaudent plurimorum congregacione. Alia quoque
auium gratia curiosia quam manent in locis
per alia aduenticia. quod obeunt regiones.
alias et peracta hyeme reuertuntur. Sunt
alia quam hyeme redeunt. estate pegri-
alia quam hyeme redeunt. estate peregri-
nati a nobis. siue quod alia hyemis
tempore ad calidiora se conferant. siue quod ple-
rique. neque estate in hiis locis congregant
que ameniora noscuntur. Turdique denique
in autumpni siue hyemis confinio. quia ex
acta estate sepe referunt. quidem genus in ho-
spitali hyeme molimur insidias. et di-
uerso fine. nunc insidias pede decipere
nunc visco eos fallere. vt laqueis
eos captare contendimus. Ciconie reditus
vexillum attollit. Grues quoque que alta
petunt amant frequenter peregrinari. Alie
aues ad manum se subiciunt et mi-
tescentes assuescunt. tactuque mulcentur
Alie reformidant. Alie apte quibus
hominis domiciliis delectantur. Alie

secretam in desertis vitam diligunt que requirendi sibi victus difficultatem libertatis amore compensant. Alie vocibus tantum strepunt, alie canore delectant suavique modulamine. Quedam garrule, alie secundum institutionem diversarum vocum obloquuntur discrimine, ut homines putes loquentium cum locuta sit avis. Sunt dulcis emulacio quam expressa vox est psittaci. Sunt alie simplices ut columbe, alie astute ut perdices. Gallus iactancior, pavus speciosior. Sunt etiam vite in avibus et operum discrepancie ut alie vivant in commune consorcio et collatis viribus velut civitatem quandam lege et [illegible] sub rege vivunt; alie rempublicam [illegible] sibi comparant, imperium recusant, ut quieti sibi [illegible] velint communi servicio indigno se capiant [illegible] ab his ordiamur que vero ipsi nimia [illegible] tenue dederunt. Sunt illis eciam devocio quedam et malicia naturalis in nobis coacta atque similis quam iure [illegible] ipsi et voluntate gerens

grues nocte sollicita exercent custodiam. Dispositos in nocte vigiles ordinas et ceteris corporibus quiescentibus gruibus alie circueunt et explorant ne qua ex parte insidie temptentur atque omnem deferunt in pigro sui vigore tutelam. Post ubi vigiliarum fuit tempus impletum, perfuncti munere in somnum se prius clamore composuit ut excitet missa dormientem, cui vices muneris traditura. At ille volens suscipit sortem, neque ut nos invita et pigrior somno renunciat, sed impigre suo excutitur strato, vices exequitur, et quam accepit gratiam pari cura atque affectu refundit. Ideo nulla desercio quia devocio naturalis, ideo tuta custodia quia voluntas libera. Hunc eciam volatus ordine servant, et hac moderacione omnem alleviat ut per vices fugantur ducatum suum, ut per vicem prerogativam, et cetera prestito suo tempore cetera ante

peruenit peruenit dignitatem deinde committit eque quieti sortem diuersi agminis tradit. Quid pulchrius et labore omnibus et honore esse communem, ut pauci ardorem [illegible] potentiam sed quadam in se voluntaria forte transscribi. Antiqui hec reipublice munus et instar libere civitatis erat

primo accepto a natura exemplo policia honoris exercere ceperunt, ut communis esset labor, communis dignitas, per vices singuli partiri curas discerent, obsequia imperia que dividerent, nemo esset honoris exsors, nullus immunis laboris. Hic erat pulcherrimus rerum status, nec insolescebat quisquam perpetua potestate, nec diuturno servicio frangebatur; quia et sine invidia erat ordo muneris et temporis moderacione delata promocio tolerabilior videbatur. Quod omnium claudebat sorte custodia, nemo audebat alium servicio premere, cui ipse succederet. Nemini [illegible] honore munia fore sub eius fastigia nemini labor gravis, quia dignitas sua tuta reverteret. Sed postquam dominandi libido vindicare cepit indebitas et susceptas nolle deponere potestates, postea quam militie nominis [illegible] cepit esse et servitus, postea quam non ordo factus est suscipiende potestatis sed studium vindicande, cepit eciam sed labor factus durius [illegible] non est voluntaria. Ideo locum reliquit incuria; honores quam inviti subeunt vigiliarum munia quam egre vix quisque in castris nostris [illegible] pectus fortius excubat. Ad tuendum et regali preceptione committitur, et penam deserendi [illegible] nunquam obrepit incurie. Non servat excubie [illegible] cum quod invito imponit obsequium, affert plerumque fastidium. Nichil enim est tam facile quod non fiat difficulter, quod facias invitus. Ergo et ingens labor [illegible] affectum et continuata diuturna potencia gignit insolenciam. Quis enim [illegible] homo qui sponte deponat imperium et ductus fieri cedat insigne fiatque volens ultimus? Postremus ex primo hos autem non solum deponi sed eciam de medio consurgendi et primos disturbare in communis vendicandi [illegible]

delatus fuit. vobisque quoque petitum
ideo inter grues equanimitas
in laboribus similitas in potestatibus
admonet ut concenant custodie
vicarias, nos admonet ut de potesta-
te decedat qui ibi natalis quies
sopiri interpellanda. Sic volucrie
sunt utiles gratia proposito lauda est. Ciconi-
as ferunt collecto confestim agmine
sic quo congaudium putant ut sit ple-
rique terra onerete locis in uehi et
rursus terra militari pulsu omnes
qui tessera militari pulsu omnes
moueri. Sorcitus credas eiusmodi
regionis pergit. Et omnes viandi co-
mitandi quoque et preuidi ordine si-
nat. Cornices ac deducunt
casus ac dirigunt et velut quibusdam
turmis contubernalibus pergunt. Ideo
ut adiuncta quadam bellatibus
aduersus inimicitias aues confer-
re credatur, et quisquis periculis bella
re credat. Cuius rei indicium
aliena suscipere tamquam rei iudicium
est quod ille proprio vulnere reportat aliquis
in illis locis requirit repente et quod
cum vulneribus reuiuiscere manifesta
quadam sanguis sui voce ceteris
loquitur indicium. Cuius peccat
quod sub ipse conflictum alis in-
terminum subiisse conflictum ad i-
tantum pena desertionis indicat
illis pena desertionis indicat.
quibus delicta milicie supplicia pro-
sit formidolosa. Ut nulla pro-
se pertinentibus hospitalibus Ciconiis sepe
sub celo nutant sed ciuitati ob deduc-
tionis minime officio quoque fugantur.
Instat homines hospitalia fugacium
ira et cum auibus cogitat. Quid reli-
gionis hospitibus sit defendendum quod
obsequia deputanda ubi tot mi-
nores etiam pericula pra negatur non au-
deant. Nos in nos ianuas clau-
dimus quibus aues etiam alas pan-
dimus. Ut quibus ille consortio perse-
cuti ferunt. Ut quibus tecti prohibemus
tur diximus. Et quod ille bella per-
hospicia. Et quod ille bella frequenter in-
pingit. Nos bella frequenter in-
ferimus exterorum non condemnita-
nis sed fuit causa supplicii. Aut
egiptius furor gentili hospite di-

bellum conati infra hospitales pe-
nas in fide naufragio plebis ex-
soluit. Qua non tolerabilem non con-
cedat pietatem ac prudentia auis hic
clementia commendando, qua ut posse
exemplum quidem inreuocabilem quoque
uiri imitari potuit. Nam depositi
pennis artus per longeuum senectutis plu-
marum teguntur alarum remigio mu-
datos constanti sobolis semis genus
dantes et quid dicam collato cibo pa-
scunt. Et quid etiam ipsa reparat. Nam dispendia
sit qui etiam ipsa reparat. Nam dispendia
ut senior atque inde sublevatos sene-
fultro alarum suarum advolandum cre-
auit et in pristinos usus desueta depicta
iam reducunt pii patris membra. Quis
iam leuare egrum non fastidiat pa-
trem. Quis fessum sene humeris suis
tre. Quis fessum sene humeris suis
imponat. Quid in ipsa hystoria vix
credibile licet quis ut pius sit non
hoc sumbus iniungit obsequium. At vero
hoc simbus non est genere. Quod pietas est plenum
auibus non est genere. Quod soluunt debito nature
non conceptum. Quod soluunt debito nature
Non recusant aues parte precium quod
etiam scripti natura. Cum pluribus pena
vel plerique hominum recusatum aues
non scripta sed nata lex constringit. Aues
adhuc nunquam ullo conveniunt precepto
sed generalis officio aues doctrina
sed generalis reuehendi senis membra por-
bestit renuendi senis membra por-
tant. Est enim uictoria pietatis quod co-
ntra frequenti testificatione perhibent
ut cognite mercede summa cum
inuenitur. Nam romanorum lingua
auis vocatur, et quod vix veni supra vix
tot consulto senatus delatum di-
citur. Hec ipse aues in commemorationem
nutrisse sunt eo aues ipse de certa paterna
ad hoc insigne clementie pietatis eius si
bos vates inter optime iudicio po-
tuisse etiam humanorum suffragia
rebus beneficiorum suorum impetrar-
no repellat per longos eam cico-
giosis appellat. Ut est ab hyberno-
nia dicitur. Virtus itaque ab hyberno-
nie accepit. Cum relatio gratitu-
dinis vocabulo nuncupata
ciconie amare sobolis erga cul-
tus patres pietatis exempla ac-
cipiatur matre maternae pedulitatis

hyrundo i filios g'tude docuit^u hyrundo minu-
scula corp(or)e s(ed) egregie pie(tatis) sublimis af-
fectu q(uae) indigna rer(um) om(n)i(um) p(re)ciosiores
auro nidos instruit q(ui)a sapie(n)cie nidi
fiat / nidus eni(m) sapie(n)cie p(re)ciosior e(st) auro
q(ui)d eni(m) sapiencius q(ua)m ut volandi
vaga libertate poci(a)t(ur) et ho(m)i(nu)m do-
miciliis p(ar)vulos suos et tecto co(m)me(n)-
det ubi sobole(m) nullus incessat / Vid(e)n(dum) e(st)
pulchru(m) · ut ap(u)d ortu(m) pullos suos hu-
manae co(n)tuberniis usu assuefacit et
p(re)stat ab i(n)imicar(um) avi(um) i(n)sidiis
tuciores / Tu(m) i(d) p(re)clar(um) q(uo)d quadrata(m)
domu(m) sibi sine ullo adiutorio tign-
ariis q(ua)si q(ua)dam co(m)ponat / legit eni(m) festu-
cas ore easq(ue) luto illinit ut co(n)glu-
tinari possit / S(ed) q(uia) lutu(m) pedibus no(n) p(o)t(est)
deferre su(m)mitate(m) pennar(um) aqua i(n)fundit
ut facile puluis adhereat et limus fiat
q(uo) paulati(m) festucas minutas sive ru-
sculas sibi colligat atq(ue) hoc facit eo g(e)n(er)e
ut sibi fabricam struit · et q(uo)d pavime(n)tu(m) so-
lidi fabrica(m) struit et q(uo)d pavime(n)tu(m) sp-
lo pulli ei(us) intra edes suas sine offe(n)sione
pone(re) co(n)suetu(do) n(on) pedu(m) ac i(n)ferat p(ro)
sone(?) ... frigus
rimulas ... tecti frigus
increpat / S(ed) h(oc) i(n)dustrie officiu(m) p(ro)ce
co(m)mune e(st) multis avibus / illud v(er)o singul(ar)e
[illegible] q(uo)d e(st) p(re)clara cura pie(tatis) et p(ru)d(e)ntis
i(n) q(u)o e(st) p(re)clara et cognitio(n)is i(n)signe / et q(uo)d
i(n)tellectu et cognitio(n)e insigne / et q(uo)d
arte medicine periciu(m) / q(uo)d si qua pullor(um)
fuerit cecitate suffusi oculos sive co(m)-
pu(n)cti h(abe)t q(uo)da(m) medendi gen(us) q(uo) possit
luci(s) in(con)c(ussum) usu(m) reformare ·
Nemo i(gitur) de inopia q(ue)rat(ur) q(uia) vacuas
Nemo i(gitur) ... paup(er)ior
pecunie edes reliq(ui)t / paup(er)ior
e(st) yrundo q(uia) vacua auri ... indu
stria edificat n(on) i(m)pedit tecta at-
stria ... auferet p(ro)p(r)ium ... et p(ro)ximi ...
tollet ... ad nocendu(m) alii co(m)pel
tecta et pauperte(?) ad nocendu(m) alij co(m)pel
lit(ur) · n(on) i(n) gravi filior(um) i(m)becillita-
te desperat / Nos v(er)o et paup(er)tas afficit
et inopie necessitas vexat · et plerosq(ue)
q(ue) indigentia cogit · i(n) flagiciu(m) i(m)-
pellit i(n) crime(n) / lucri o(mn)e studiu(m) i(n)stan
des · usq(ue) i(n)genium · captivu(m) affe-
ctu(m) · atq(ue) i(n) g(ra)vissimis passionibus p(re)cip
itamur · atq(ue) i(n) gravissimis p(er)ic(u)lis · p(ro)p(ter)
deponimus ... voluimur

(inserted above line: mercedes)
inspi(ra)ndi et vectores · iacemq(ue) tu(m)
de divina inspiratio(n)e te spandum cor-
amplis sit · cu(m) bestia p(ro)p(ri)a d(e) vinc(ul)o
secerunt / Dicitur h(om)i(n)es amare
filios · ex ip(s)a p(ro)p(ri)etate cor-ni-
tu(m) · q(uia) etia(m) volantes filios co(m)mi-
tatu sedulo p(ro)seq(ui)t(ur) et sollicite
ne i(n) itinere forte deficiant cibu(m)
suggerunt · at plurimo t(em)p(o)re nutrie(n)-
di officia n(on) reliq(ui)nt / At v(er)o fe(m)i(n)e
n(ost)ri g(e)n(er)is · cito ablactant etia(m) illos
q(uo)s diligunt · et q(uo)d ditiores s(un)t lactare
fastidiunt / pauperiores abiciunt p(ar)-
vulos et exponunt et dep(re)he(n)sos
abnegant / Ip(s)e q(uo)q(ue) divites · ne p(er)
plures suu(m) p(at)rimoniu(m) dividatur
i(n) utero suos fetus parricidalibus
succis i(n) ip(s)o genitali alvo · pignora
ra sua ventris extinguunt p(ri)usq(ue) au(tem)
fert(ur) vita q(uam) tradat(ur) / Quis do-
cuit nisi h(om)o abdicari (filios) · Quis rep-
perit tam inmitia patrum iura ·
q(uo)s int(er) n(atur)ae fr(atr)ia consortia · fr(atr)es
impares fecit? p(ri)mis divitiis filii
diverso sorti cedunt · alius totu(m) pat(er)-
ne sortis assumit honoribus inundatur (c)o(n)gule-
alius hereditate p(at)rie deplorat exhausta te(n)-
atq(ue) inopem portione / Numquid natura
divisit merita filior(um) · Separi o(m)ni-
bus tribuit q(uo)d adnascendi atq(ue) vi-
vendi possit h(ab)ere subsidia(m) · Ip(s)a vos
doceat n(on) discernere ... p(ro)inde
q(uo)s titulo g(e)n(er)avit(is) equasti / etiam
q(ui)bus dedistis com(m)une ee q(uo)d nati sunt
n(on) debetis (in)videre com(m)une h(ere)ditate(m) / Accipit(er)
q(uo)d vita n(on) substitit(?) sed i(n)videat ac(cipi)t(er) / Accipit(er)
p(ro)p(ri)os fetus durac(?) eo adulta filios
fetus h(abe)re i(n)clementia q(ua)m ubi eos
adv(er)terint tentare volatus s(u)mmor(um) (?)
de nidis eiciunt · et nimio p(er)eli-
minat at s(ed) morarent(ur) repulsant
pennis atq(ue) precipitat · u(b)erratalis(?)
cogitetq(ue) audio q(uo)d tendat ut ullu(m)
postea deferre eis munus alimo(n)ie
quod(?) ... t(ame)n s(ed) raptu(m) (?) ... nutrire

fastidiunt. Considerandum eos ad hoc esse
generatos ut etiam aves ad timendum
formido erudiat. ut passi quod
relaxent si pericula praedonibus decli-
nanda praesciat. Deinde cum his
nascitur numquam praedandi involuerit ma-
gis a teneris pullos suos instruere
videntur ad praedam. quam partus abdi-
cant conspectibus. cavent ne in tenera
etate pigritantes. ne solvantur delicijs
ne marcescant ocio. ne discant cibum
magis exspectare quam quaerere. ne naturae
suae deponant vigorem. intermittunt
studia nutriendi ut in aucupes audeant.
Compellat aquila quam plurimo sermone reprehendunt
patet quod suos abdicet fetus. Sed non utique
quod utrumque. unum ex pullis duobus quod aliqui
ex utroque putaverunt. genus duorum alimentorum
sibi putaverunt. Sed id non arbitror facile
ad fastidio. Sed id non arbitror facile
credendum. praesertim cum Moyses tantum
testimonium pietatis in pullos suos huic
dedit avi. ut diceret: Sicut aquila protegit
nidum suum. et super pullos suos confidit
expandit alas suas et assumpsit eos
et suscepit super scapulas suas. Dominus
solus ducebat eos. Quomodo ergo expandit
alas suas et occidit alterum? Unum puto non
avaritia nutriendi eam inclementia-
tem sed examine iudicandi. Nam cum
ferunt quod probat quos genuit ne generis
fertur probare quos genuit ne generis
sui inter omnes aves quodam regale fasti-
gium degeneris partus deformitas de-
coloraret. Itaque asserunt quod pullos suos ra-
diis solis obiciat atque in aeris medio
pendentes ungue suspendat. Atque si quis
pullos suos intrepidis oculos
repercusso solis lumine intrepido
acie inoffensus intuendi vigore
servaverit. is probatur quod veritatem naturae
servavit. Qui vero lumine inflexerit
luminis obtutus conspectu reflexerit
qui vero lumina pia perstrictus radiis solis
flexerit quasi degener. et tanto
indignus parente reicitur. nec censetur
educatione dignus. quae suscepit intime
indignus. Non ergo cum acerbitate naturae
sed indicij integritate condemnat nec
quasi suum abdicat sed quasi alienum recu-

sat. Hunc tamen ut consensum videtur
regalis avis inclementia plebeie
avis compensat clementia. Avis enim
quam Graece dicunt fene suscepto illum sive
abdicatum sive non agnitum aquile
pullum cum pia ple connectit atque in-
ter nutrices suis eodem quo proprios fetus
materne sedulitatis officio et pietatis nut-
rictoris simul et pietate pascit et nutrit.
Ergo fene alienos nutrit. Nos vero
nostros inimica crudelitate proicimus.
Aquila non proicit. non quasi suum proicit
sed quasi degenerem non recognoscit. Nos
quod peius est quos nostros recognoscimus abdi-
camus. Sed veniamus ad turturem quam
tamquam legis dei velut castae hostiae munus
elegit. Denique cum Dominus circumcideretur
electa est quia scriptum est in lege Domini
oblata est quia scriptum est in lege Domini
ut darent hostiam par turturum aut
duos pullos columbarum. Hoc enim est verum
Christi sacrificium pudicitia corporalis et
spiritalis ad turturem refertur
gratia spiritalis ad columba gratia confertur cum
pudicitia. Ubi iugalis praesertim fuit avis
turtur. Ubi iugalis praesertim fuit avis
prione viduata. perpetuum ipsum thalami
nomen quod hunc coniugij copulam sivimus
amor fefellerit eam dilecti morte
decepta. quia et infidelis ad perpetuitate
fuit. et amarius ad gravius quod plus
doloris quam suavitatis commodum refutat. non
itaque iterare coniunctionem refutat. nec
pudoris iura aut complacitum viri resolvit
fedus illi soli pia reservat. Ille custo-
dit nomen. Uxoris disciplinae mulieris
quanta sit viduitatis gratia quae etiam in
avibus praedicatur. Quis in has leges tur-
turi dedit? Si hominem quaero non invenio
tamen ut vero. Hoc enim nullus est ausus. quia nec
Paulus ausus est leges tenendae vi-
duitatis praescribere. Denique ipse ait. Vo-
lo ergo iuniores nubere. filios procreare
matresfamilias esse. nullam occasionem
dare adversario. et alibi. Bonum est
illis si sic permaneant. quod si se non conti-
nent nubant. melius est enim nubere

quam viri optat. Paulus in mulieribus
quod pronuntiat in turturibus; et alibi iu-
niores hortatur ut nubant quia mulie-
res nec turturum pudicitiam usque im-
plere possunt. Ergo turturibus deus huiusmodi in-
fudit affectum, hanc virtutem continentie
dedit qui solus potest prescribere quod omnes
sequantur. Turtur non uritur flore iu-
ventutis, non temptatur occasionis
illecebra. Turtur nescit primam fidem
irritam facere quia castimoniam servare
novit primis conubiis sorte permissam nomen fe-
minae. Dicamus de viduitate avium. Cum
quod ab illis primum cepta est virtute
Dicamus de integritate etiam, que in pluribus
quidem avibus ita esse asseveratur ut
vultur deprehendi possit etiam in vulturibus.
Negantur enim vultures indulgere concu-
bitu et coniugali usu nuptialis
copule sorte misceri atque ita sine
ullo masculorum concipere semine et sine
coniunctione generare natosque ad etiam
longevos vite eorum series producatur nec
facile eos angusti evi finis comprehendat.
avi Quid aiunt qui nostra solent irridere mysteria
cum audiunt quod virgo generavit et impossibile
innupte cuius pudorem nulla viri con-
suetudo temeraverit existimant partum.
Impossibile putatur in dei matre quod in
vulturibus possibile non negatur? Avis sine
masculo parit et nullus refellit, et
quia desponsata virgo Maria peperit pudo-
ri eius faciunt questionem? Nonne advertimus
quod dominus ex ipsa natura plurima exem-
pla ante premisit quibus suscepte incar-
nationis decorem probaret et veritatem
astrueret. Vivit age que avis velud quan-
dam rempublicam curie videatur compe-
gisse rempublicam, ut etate agere sub-
ditam atque vite huius etate agere sub
legibus. Et cum reipublice usus est le-
gibus hic communes atque obsequium
prestet omnibus communi vinculo se tene-
ri, non aliud esse quod aliquibus li-
ceat aliquibus non liceat, sed quod liceat
sibi intelligat non licere. Sed quod liceat
omnibus liceat, et quod non liceat omnibus
non licere. Esse communem reverentiam
natorum consilio rempublicam gubernare.

Communem omnibus urbis domicilium,
prescripto omnibus unum esse consilium, com-
munis conspirationis officium prescriptum.
Magna hec, sed quanto in apibus prestan-
tiora, que sole in omni genere animantium co-
munem sobolem omnibus habent, unam omnes
incolunt mansionem, unius patrie clau-
duntur limine. Communis omnibus labor,
communis omnibus cibus, communis operatio,
communis usus et fructus est, communis
volatus. Quid plura? Communis omnibus
generatio, integritas quoque corporis virgina-
lis omnibus communis est et partus, quia
nec ullo concubitu miscentur nec li-
bidine resolvuntur nec partus doloribus
quatiuntur, et subito maximum filiorum
examen emittunt, e foliis atque her-
bis ore suo prolem legentes. Ipse sibi
regem ordinant, ipse sibi populos creant,
et licet posite sub rege sint, tamen libere
sunt. Nam et prerogativam iudicii tenent et
fidei devotionis affectum, quia et tamquam a se
substitutum diligunt et tanto honorant
examine. Rex autem non sorte ducitur
quia in sorte eventus est, non iudicium, et
que irrationali casu sortis melioribus
sepe ultima queque prefert. Neque imperite
multitudinis vulgari clamore signatur
que non merita virtutum expendit, nec
publice utilitatis emolumenta rimatur,
sed mobili fluctuat nutu. Neque pri-
vilegio successionis et generis regalibus
thronis insidet. Siquidem ignarus
publice conversationis cautus atque eruditus
esse non poterit. Adde adulationes
atque delicias que teneris impolite eta-
tibus vel alacre ingenium enervare
consueverunt cum institutoribus spado-
num, communem plerique magis suo commo-
do quam usui publico amici regibus inclu-
nant. Apibus autem rex nature claris
formatur insignibus ut magnitudine
corporis prestet et specie. Tum quod in rege
precipuum est, morum mansuetudine.
Nam etsi habet aculeum, tamen eo non utitur
ad vindicandum. Sunt enim leges nature
non scripte litteris sed impresse moribus

ut leniores sint ad puniendum qui maiora
apes potestate potuerunt. Sed et apes ille qui non
obtemperaverit regis imperio penitentia se
dampnacione se multant ut immoriantur
aculei sui vulnere, quod Persarum populos
dicunt quod sunt adhuc dicuntur. ut pro commissi
precio ipsi in se penas mortis exequantur
suarum. Itaque nulli sic regi non Persarum
consuetas in subditos sunt leges non
Indi non populi Sarmatarum tanta
quanta apes reverentia devotos obser-
vant. ut nulla e domibus prodire au-
deant. non in aliquos procedere pastus
nisi rex fuerit egressus. et volatus sibi
vendicaverit principatum. progressus autem
est per rura redolentia ubi in-
halentes orti floribus ubi fugientis
rivus per gramina. ubi amena pulchri-
tudo? illic ludus alacris iuventutis
illic campestre exercitium illic remis-
sio curarum. opus ipsum suave de flori-
bus de herbis dulcibus. fundamina
castrorum prima ponuntur cum eum
e favis nisi quedam castra proces(?) denique
ab hiis principibus apum fucos arcet
ac castra quadrata tum ponit licear
tis et que quecum sunt ceteris fenorum(?)
tis. cum quadam minute ac rotunde cellu
le compage invicem fulciunt.
le conexione sibi invicem fulciunt.
quis architectus eas docuit. qua-
nis architectus eas docuit. quam indiscreta late
conia illa cellarum indiscreta late
rum equalitate componere ac tenues
inter domorum septa ceras suspendere
mellas et intexta floribus
stipare mellas et intexta floribus
horrea nectare quedam distentare ceteras
nas omnes itare de munere alias in-
vigilare requirendo victum. alias per-
licita castris adhibere custodiam
alias futuros imbres et speculari
arte concursus nubium. alias decur-
ptibus ceras fingere. alias rore nisu
in floribus ore colligere nullam tum
alienis insidiari laboribus et raptu
vita querere atque utinam raptorum
insidias non timeret. Sunt tamen et spe-
culam sua et inter mella sua dulce

venenum. Si fuerit lacessita aculeos que po-
nit in vulnere ardore vindicte, quo
mediis castrorum vallibus liquor ille
roris infunditur. paulatimque procedente
tempore in mella cogitur. cum fuerit
liquidus ab exordio et eo halitu re-
rum florumque odore fraglare mellis
incipit suavitate. Merito quia bonam
operariam scriptura apem predicat dicens
Vade ad apem et vide quo operaria
est operacionem quam quam venerabilem mercatur
cuius labor est regis et mediocris
ad salutem sese ingerit. que est apta
bilis cunctis est omnibus et clara. unde quis
dicat ipsa apibus utique te ut api
culis illius sequaris exempla. imi-
tare illius operacionem. Vides quam laboris
teris operacionem. Vides quam labo-
ris est. quam grata sit. fructus eius ab omni-
bus desideratur. et quantum proprio-
rum diversitate desiderantur. Sed indiscreta
cum grata regibus sit ac mediocribus
equali suavitate dulcescit. Ut solum
voluptati sed etiam saluti est. fauces ob-
dulcat. vulnera curat. interiorumque
medicamentum infundit visceribus itaque
cum sit infirma robore apes. valida
est vigore sapientie. et virtutis amore deum
qui regem suum summa pietate defendit
qui regem suum pulcrum putat pro eo
et pire pro eo pulcrum putat, incolu-
mi rege nesciunt mutare iudicium
sed amisso fidem servandi
mente inflatere amisso fidem servandi
mete delinquunt atque ipse sua mel
munera diripiunt quod is qui principatum summe
la diripiunt quia is qui principatum sum-
munerum interemptus est. Itaque cum
aves alie vix in anno edant fetus
apes geminos creant fetus et duplici
ceteros fecunditate prouendicavit. Com-
munem coquendo(?) sit quod ait Producant aque
reptilia animarum viventium. et volati
lia volantia super terram secundum firmamentum
firmamentum celi. Cur super terram dixerit
tertium est quia vento de terra surgunt. per-
tus firmamento celi. quomodo eum aquile
ultra cetera aves volant. et tamen
ipse non precius firmamentum celi sed quia grece +a
c- ouranos celum dicitur. id est a videndo eo quod
acer perspicuus sit et ad videndum purior

B +a Ouranos dicitur quod latine celum appellatur. Ouranos autem
a videndo id est ouraton videndo.

et in aere volatilia grandia dixit autem
eis ut ne moveat quod ait secundum
firmamentum celi non ipsum firmamentum hic po-
suit sed abusive eo quod compactione ube-
ri illius corporis etiam ipse aer quem
propriis oculis comprehendere qui transsi-
et dicitur vice firmamenti. Sunt
quedam que volatilia quam nam
que volitant et gradiuntur et ea pauca que vol-
litant et gradiuntur cum nimia dexteritate pedes-
tris neque tamen atque
tamen sunt plura ex eisdem generibus tamen aves
ipse quamvis se diversitate habent
corporum sive membrorum communibus pedes
de pedibus cornicis velut quibusdam digitis distantibus
seperatos atque diversos. cornicis enim
que atque pullorum alit. etiam anata
que atque pullorum formatos que carne
pedes avium formatos atque sinuatos
reperiuntur quasi in unos atque simuatos
velut ad predam paratos. Item que
natandi habent usum et consuetudinem
latos habent pedes et quadam membra
na illos digitos pedum sibi coniun
ctos atque coniunctos. Ita quod admi-
labilis pro sua natura. ut et illa ad
volandum vel ad rapiendum cibum
accomodo ipsa accomodo fulciatur. et ista ad
natandum adminicula habent. eo
natandum aquis possit superna-
tare. et quasi remis quibusdam itapedi
cignus bare. et quasi membrane illius compositione
bus pedibus. membrane illius compositione
lateribus aquarum fluenta compulsent
Cignus quod cur collo preciorem vitat
in promptu est ut quia est paululum segior
corpore nec facile per aquarum infe-
riora penetrare. tamen contendat
ad predam quod quasi primis reliquum cor-
pus gravia quia invenit rapiat atque
eruat de profundo. Id est quod suavior
et magis canorus. per certa modu-
lus colla distinguunt et longiore
cicada citatione purior longe resultat. qui
dulces etiam in longiquo cicada canto
gutture catilena quarum ... nec
dio estu arbusta rumpitur. eo quia
qui carnes meridianis caloribus
quo puriorem aerem id temporis attrahunt
spiritu. eo cantus resonat clariores

ne apes ipse in pauce qui dicta tamen
habent cum gravitate in tanto illo sue vocis tubi-
nantes sonitu. ... lenimine vide autem
imitari. quo strepitu ad concitandos
alios in vigore nichil aptius est. tamen
et alias illius gravamen. tamen pulmone
respirandi quoniam numquam atque visu neque
quam habere credantur sed aere vescens spira-
mine denique si quis eos suffundat
oleo ipse necatur. eo quod sub strictis poris
ac enim spiritum id habentes non pos-
sunt. Certissimo quod si quis aceto super
fundat illico reviviscunt. eo quod vis
aceti cito illos poros quos contractione
oleo obstruit. fecerat aperire. Et quia
de volatilibus dicimus non putamus alienum
ea complecti que de verme indico tradit
historia vel compertam relatio que videre potuerit
vermis fertur sed nigrum vermis tonitruum primo in specie
caulis atque in eam mutari namque deinde
postque quoddam sit bambilinus. Nec tamen
per figuratur custodit sed laqueis
ter forma figuraque custodit sed laqueis
et lateribus foliis mollia illa vestes
de pectore vellera quam diversas species
nitos vendicarent. Tum autem dos cand-
corpus in dextera vide honorum mollibus
cameleon vestimentis indutum. Item quod molla
bus vestimentis in domibus regum sit. Cam-
eleon quod diversas species fertur vario
lepus colore vestiri. Lepores item quod de proprio
fulvo colore hyeme albescunt. in primo
colore redire non dubium est. Ita cum libera
ni ut ad commutationes fidorum. quasi reperi-
ri nostrorum facta est. etiam illa exempla
nos provocet ita in commutationem illa
... quam apertius confessus est cum dicitur
dies quidem resurgemus sed non omnes im-
mutabimur. Et infra ait Et mortui
resurgent incorrupti et nos immuta-
bimur. Apostolus enim corruptibile hoc induere
immortalitatem. plerique cum commutationis
et formas quas non acceperunt
et formas quas indebite per superbos
in inter quadam indebite presumpto
et incognita usurpatione everterunt. Sequitur
que aves in locis arabie fertur degere
atque ad alios quingentos longeva eta-
te protrahere. quem cum fuerit vite advenient
adesse. facit sibi theca de thure et mirra

et veteris odoribus in quam impletam
te sue tpe intrat et morit' de cuius
humore tabidus · vermis exurgit paullati qz adolescit · at quoddam statutis tpibus
induit alarum remigia atqz i superioris auis species forma qz reparatur
Doceat i' nos hec auis ut exem-
plo sui resurrectionem credere qz et sue exemplo · et sue vacuus proportione
ipa sibi insignia resurrectionis instaurat · et utiqz aues propter homines sunt
non homo propter aues · Sit i' exemplum
nobis qz auctor et creator auium
sanctos suos in perpetuo perire non patitur
qui auem unicam perire non passus est
qui aue vnica perire non passus est
resurgere eam sui semine voluit
reparare auis i' huic annuntiat dies
mortis ut faciat sibi tecam et imple-
at eam odoribus bonis atqz ingrediatur
in eam · et moriatur alibi ubi odor
i eam · et moriat' aliis ubi odor
fetor funeris possit abo-
lere · fac et tu o homo tibi tecam · et expoliatus veterem hominem cum actibus suis
nouum indue · Teca tua vagina
tua xpus est · qui te protegat et abscondat
i die malo · Vis scire qz teca protectio
est · pharetra inqt mea protexi eum. De-
ta go tua e fides · imple eam bonis
odoribus virtutum · hoc est castitatis misericordie
atqz iusticie i ipa penetralia fidei
dei · suaui · fetorum precacium odore redolentia · tutus ingredere · ea te amictu
fide opertus hec vite in veniat · ut possint ossa tua pinguescere · et sint sicut
ortus ebrius · cuius cito semina pullulant
Cognosce ergo diem mortis tue sicut cognouit
et paulus qui ait · Certamen bonum certaui cursum
sum consummaui · fidem seruaui · reposita est mihi
corona iusticie · Intrauit i' tecam suam
quam bono repleuit odore
martirii · interrogabo te · tu autem vide
in verbo vulturum morte hominum
quibusdam presagiis annuntiare consueuerunt
quo iudicio docti atque instructi sunt
ut cum bella lacrimabile inter se adiuncte
acies instruunt · multo pacte volucres
sequantur agmine et eo significant quam multitudo hominum casura sit bello sicut

pda vulturibus · quod utiqz experientie instructionis humane quadam videtur racione
colligere · Sed iam ad locustam diuina gratia locusta
penetrauit · qui cum agmine conferto ·
regionis tu ... occupauerit la- cuiuscumque
titudine · innoxio sumat feriatur
spectaculo · nec fructus i hospitali in-
cursione depascit · nisi diuine pgnu
preceptum acceperit · Sicut sed i egipto le
gimus ea qz celestis vlcione offensos
Dominus sequeritur per ministra vindicte · hanc pia
aute auis deuorat selencis · hec ei
quo auis hec nuncupat nomen datam ad
remedium malorum qui consueuit infer-
re · cui creator inexplicabile dedit
deuorandi · namque ut insaciabili pa
stu · plaga que super dupos possit extin
guere · Hec quid hic est · dum sermone producimus
eciam et noctue aues circuuolant
et i eo ipo i quo finiendum sermone ad
monent · Sermo qz ad affectum commemoracionis perducit · Repetat diuine aues
varietas · quas vespere cogit Deseret
gratiana sua · quas vespere cogit dece-
de et i latibulis suis abducunt · ca-
nora occasu diei carmine prelocutores ne immunes haberi gracias
quibus cantores sunt oibus cantica collau- cantore
dat · hec eciam nox carmina sua · quibus
vigilibus hominum videtur consueuit · hec
et noctua cantus suos · quid de lusi- luscinia
nia dicam · qui peruigil custos · cum oua
quodam sinu corporis fouet · insompne
longe noctis laborem cantilene suauitate solat' · ut in videatur hec esse pu-
nitate solat' · ut in video · hec e pu-
ma eius intencio · quo possit non minus
dulcibus modulis · quam fotu corporis
animare fetus · oua qz hac imitata tenuis illa sed pudica · incussum
mola lapide brachio trahens · ut
possit alimentum parui sui prebere · si non desperet · nocturno cantu me-
tum paruiuli · videtur affectum · Et quibus sua
imitare lusinie · non possit imitatem
imitat' tu eam sedulitate · pietas noctua noctua
ipa · quemadmodum glaucos oculorum pupil-
lis · nocturnarum tenebrarum caligantium
non sentit horrorem · Et quo sunt noxia
obstruunt · eo comodius vsu extero animi
inoffensos exercet volatus · Sorto

aut die et circumfuso splendore solis visus eius hebetatur. quam conversa sit in tenebris, quo indicio declarat quod aliquis qui tam patulos habeant ad videndum videre non soleant. et usum sui officii solis fugatur in tenebris. de noctuis loquor. qui sunt sapientes mundi et non vident. In luce nichil cernunt. et in tenebris ambulant. dum demoniorum in tenebris vivant, et celi alta videre se credunt describentes mundum ratione et mensura colligentes, porro autem a fide devii perpetue cecitatis tenebris implicantur. Huiusmodi in proprio dicam et luminis eorum cecitate. et nil videntes aperiunt aperiunt qui sentientes cum. Acuti ad vana. hebetes ad eterna. et longe disputationis anfractu perdentes ingenium veritatem. Itaque dum cupiunt sublimes volitare sermonibus quasi noctue in [illegible]libus vanuerunt. Vespertilio animal ignobile a vespere nomen accepit. Est autem volatile, idemque quadrupes. et dentibus utitur quod in aliis avibus non reperies. Parit ut quadrupedia. non ova sed pullos videtis. Volitat autem in aere. avium more sed crepusculo vespertino. [illegible] offendi volitat at[illegible] non aliquo pennarum sed membranarum suarum fulto remigio. quo suspensa velut pennata remigio volatu concitur atque vegetatur. Habet et hoc vile animal quod sibi invicem adhereant et quasi in speciem botrionis ex aliquo loco pendeant. et si se ultima relaxaverit omnes resolvuntur quod fit in modum quendam caritatis que difficile in hominibus huiusmodi reperitur. Est etiam galli cantus suavis in noctibus, nec solum suavis sed etiam utilis, qui quasi bonus cohabitator et dormientem excitat et sollicitum admonet. et viantem solatur. processum noctis canora significatione protestans. Hoc canente latro suas relinquit insidias. Hoc ipse lucifer excitatus oritur. celumque illuminat

hoc canente mestitiam trepidus nauta deponit, omnisque crebro vespertinis flatibus concitata tempestas et procella mitescit. hoc devotus affectus ad precandum exsilit. legendi quoque munus instaurat. hoc postremo canente ipse petrus ecclesie culpam suam diluit quam priusquam gallus cantaret negando contraxerat. Istius cantu spes omnibus redit. egris relevatur incommodum. minuitur dolor vulneris. flagrantia mitigatur febrium. lapsis fides revertitur. Ihesus titubantes respicit. errantes corrigit. Denique petrum respexit. et statim error recessit. pulsa est negatio. secuta confessio. quod non fortuitu accidisse sed ex sententia domini lectio docet. Sic enim scriptum est quia dixit Ihesus ad Simonem. Non cantabit gallus priusquam me ter neges. Bene fortis in die petrus. nocte turbatur et ante galli cantum labitur et ter labitur ut scias non incogitata collabitur sermonis effusione sed mentis quoque turbatione. Idem tamen post galli cantum fit fortior iam dignus quem Christus aspiciat. Oculi enim domini super iustos. Agnovit venisse remedium post quod iam errare non posset. et in virtutem ab errore mutatus amarissime flevit ut piis lacrimis errorem deleret. Respice nos quoque domine Ihesu ut et nos recognoscamus nostra errata. solvamus piis fletibus culpam. mereamur peccatorum indulgentiam. Ideo consulto sermonem protraximus ut nobis quoque gallus cantaret. loquentibus subveniat. quod si quid delictum obrepsisset in verbo. culpa post donaretur. Da quoque lacrimas petri. nolo letitiam peccatoris. Fleverunt Hebrei et per mare sunt debitis undis liberati. letatus est Pharao qui Hebreos tenebat inclusos. et in mari submersus est cum populo et cecidit. Exultavit et Iudas in mercede proditionis sue. sed utique se eodem laqueo strangulavit. Flevit Petrus et meruit ut alienos aboleret errores. Claudi debet

vespertilio

tempus est quo mutus et tacet cum fletur.
Tempus est quo celebratur indulgentia pecto-
rum nobis quam gallus iste misticus in sa-
cris cantat. quem iam petrum gallus in uno
sermone cantavit. Fleat pro nobis petrus
qui pro se bene flevit. et in nos pia christi
ora convertat. Appetet ihesu passio que
cottidie delicta nostra condonat et munus
remissionis operatur. Bonus dominus. dimitte-
re ieiunos non vult ne quis in via defi-
ciat. Ecce ille dicit misereor super turbe
quia triduum est quod perseverant mecum et non
habent quod manducent. et dimittere eos ieiunos nolo
ne deficiant in via. cum inuicta fumi-
maria. apparatus recusabat epularum
quanto magis nos considerare debemus quoniam
multi sunt qui in verbo dei vivunt. et non
refecto corpore deficiunt. Certe illi non
mirum hic post triduum laboriosum quod
certo quem cum avibus luximus. cum gallo con-
tinuo iam diu cantavimus misera. et con-
corpus sepe convenit aquile pastor
ablutione renovare. Jam enim ille via
gnus. cum nobis Jonam reddidit et gra-
lam quod festus est nobis vespere dies quietus
fiat nobis. mane dies sextus. Amen

Sextus iste dies. quo mundane
creationis origo concluditur. et non
certa sermonibus nostris. que de die
nostro exordiis assumpsimus finis patur
rem quod et si quamquam iam dies. non mediocrem la-
borem nobis protulerit. tamen hodierna
die maiorem curarum adfert fervore
Et in hoc et superiorum dierum periculum est. et to-
tius summa certaminis. Certum si infideli-
bus in cantibus athletarum coronatio-
nibus crebris licet et maioribus ludicris. tamen
superiores dies sine ullo certamine transiguntur
dispendio postremus aut dies licet certam
certamen ingo et deuincendi periculum est et certan-
di obprobrium et vincendi premium. quanto
magis tamen hoc tanto agone sapientie non
tantum paucorum sed universorum iudicio
nobis velut quedam certamina pro-
dit maior sollicitudo augetur nec et

superiorum effundam laborem dierum et spiri-
tus prebeamus pudorem neque eadem
dicendi conditio est. que canendi atque luctandi.
Cum illic liudi offensione in isto lap-
sus fit mortis. Illic si peccetur spec-
taculum fastidium est. hic dampnum est audien-
tium. Assistite igitur tanquam coronae in-
dices et ingredimur mecum. Sed magis
nunc et admirabilis totius universitatis theatri
creatione Certum cum ibi is qui explorat non
vestrorum adiectum hospitium pro toto concedam
diuturnitatem vobis ambitum. Plurima certe
opera demonstrans. non mediocrem
longat gratiam. Auditu magis nunc fasti-
dio accipere debetis qui velut quendam
sermonis manum perhabent convivium
vobisque conducto patria. et singularum
species rerum et quam demonstro. quodam collo-
quio rerum. et quam vobis creator univer-
se rerum ... quanto vobis creator univer-
sorum gratiam ubertatem protulit. quam uni-
versis donavit. Redolens in hoc certa-
mine proponit vos hodie cupiunt iudi-
cio certamini. Nostrum vos athletarum mo-
re luctam certa depositis si vide sunt
vestre carnem quod donari per vos quedam
creaturas primitiva penetrare dum-
nam si cum ceteris nobis commune corpo-
ris est fragilitatis esse experimini spectatores tamen vos
cum virtute constare. que sola nobis cum-
mune cum ceteris. Nunc age nobis bestiarum
dicamus et hominis generatione. Audio enim laudandum
aliquibus superiori dictos quam diu
aliena dispertis et nunc nescimus quam diu
de reliquis animantibus docuimus quidam
et inquieti pro nos ignorare. Illud dicat
quod in nobis sit. unum nunc igitur nonem
et est iusta cognitio. Ergo ordo servandus
est. quam scriptura contexuit. pro quo non
est. quam possumus plenius vos cognoscere super servus si
possumus plenius nos cognoscere super se. quod
sit una omnium animantium cognitionis producat
terra animam viventem secundum genus quadrupe-
dia et serpentes et bestias terre secundum genus
et pecora secundum genus et omnia reptilia ad
genus. Et fecit deus bestias terre. et omnia pe-
cora ad genus. et omnia reptilia terre ad
genus. Et vidit deus quod bonum. Et dixit deus
faciamus hominem. Hoc loco non ignoro quosdam
bestiarum et pecorum et reptilium terre species
alio retulisse. et hec ad immutabiles cum

stulticia verborum. neglecta referunt
cogitationum. Ego autem simplices natura
utrumque genus accipio. ut vicior ne
quis me pauperis convive superbo
m[i]n[us] putet, conferendum quod studio curavit
quam plures rogetur. ut hi quidem qui nisi
viles et usitatos apponat cibos
et mensa pauperis tenui appa-
ratu plus repletionis inveniat. conpa-
tus studio convivarum. qui tunc referuntur
ex hospitalitatis affectu. ut cum Helizeus
dicit quod malum convivia agrestia olera
apponere refutavit. Talem vanis re-
apponere refutavit illud. et accuratum o-
lerati bus compositum illud. et accuratum o-
laribus non comparare. ego sepiam atque
piperare commune est. ego sepiam atque
piparare convivium et vel quod pul
turtures seorsum apponit et vel quod pul-
lus vel pullus manducat infertur
et ostreis est et cum spondolis pocula
bibit. quod diverso colore atque odore alibi
cnos mutet sapores quantum ter-
nis. terrena maritimis farciunt, ho-
est replendere prudentia creatoris que nobis
ad victum omnia donavit quod nolla nu-
trit. Ut dulcia primo videt et
fuerit, sed hic dulcia primo videtur et
postea fiunt amara, quando cum cupiditor
fuit luxurios. eo pericior in postea
fuit luxurios. eo pericior in postea
et Heliseus aut amara apposuit sed
postea facta sunt dulcia. Denique quod an
in illo morte putabant postea in co pu-
anitatis et vite gratiam adeptum est. Neque
vireris formidam ne plures videar in-
vitasse quam possum facere pasci. et vobis
nitasse quam possum facere pasci. et vobis
panis. Uborum in cor deficiat. Quod Heli-
sens et si mecito invitabilis. nobis
invitandis fidem non cordavit quibus pa
nos hiret. sed quod habebat dividi omnibus vo-
luit. reficere omnes indicavit. Itaque dece
panes ordeaceos dividi iussit mi-
stro et dixit ministro quid dabo hec in con-
spectu virorum centum. Da et manducent
quia hec dicit dominus comedent et relinquent.
Fidei vero faciet hunc de pauperibus lu-
hoc convivium ut vereor ne ieiunia
vos edaciores faciat quod magis repleti
et cruciatos ac vacui reveriamini.
quia scriptum est. Confirmat iustos dominus.
et in diebus famis saturabuntur. Multo
pulchrius est ordeaceos panes non

erubescere et apponere quod habeas. quod
negare. Heliseus qui hec vel reliquit
plus habundavit Heliseus ordeaceos panes
non erubuit apponere
non erubescam simplices intelligere
tractatus quam simplicibus et puris declara-
tur vocabulis. Celum legis. celum
accipias. Terram legis. terram frugiferam
intelligas. Quod in quercere
quod sit eius mensure cuius quam geo-
metre octoginta milibus stadiorum
esse clamaverunt, libet me fateor ne-
scire. quod nego. immo quod scire vel perdepre-
hendere. que sit totius terre spacia.
orbis est quam scire terrarum quam spatia
occeani insinuatis barbarorum
regionibus. suffusa atque immania palu-
dibus. horres quod sunt quo possum compre-
hendere quod impossibile est omnibus demon-
strat. Dicente domino. Quis mensus pu-
gillo aquas et celum palmo. Quis inter
super terram clausa manu. Quis statuit
montes in libra et rupes in statera.
Et infra quod tenet
et memora in iugo et infra quod teret
girum terre et habitatores eius ca pedum loca-
statis. quod statuit celum sed camerata
quem equale sibi cum deo audet pa-
ciens vel equale sibi cum deo audet pa-
cum veritate. ut quod deus maiestatis
fuit esse. quod non signavit oraculo. sibi
so ad cogitationem repetere posse presumat.
Certe Moyses eruditus erat in omni sapientia
egyptiorum sed quod spiritum dei accepit. Qui mi-
ster dei in arcana illa et superna pato-
riam perfecte doctrina utatus fuit
post habuit, ea que descripsit quam non
spei accomoda iudicavit. quod deus
terram fecit. quod perdixit terra inyota
oppositum dei imperium et operacione
deum in terris occulta de terris et omnem
aut vincere se dixit quam in non illa pu-
tavit. Quis quanto actio spacia oc-
cupet umbra terre cum sol recedit
a nobis. dicens quod abducit inferiora
ignis illuminans. et quemadmodum in regi-
one hominis incidens hunc globus
eclipsim faciat. Quod vel ad nos
qui uterque profutura peteris. Audit hic
in spiritu sancto. non illas mancipavit, iam
sapiens vanitates sequendas quam rebus

inexplicabilibus uincte uirtutis eorum prout ludunt, quia opera sed ea potius describenda que ad virtutem pertinent. Perfectum inhortator. Apostolus dicit: Invisibilia per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur, quia verba describunt hominum eloquia, perducat inquit tra- hominum eloquia perducat inquit tractatum. Audi argumenta moralia. Ubi cuidem creaturas brutorum testantur. Quia ad contra in constitucione mundi nati sumus eum. Et publica ... creatura dei verbum, ut publice ponemus creatura dei verbum ut ... quando decreuit omnia que statuit deus ... to decrevit omnia que statuit deus creatura ... et instituit lege ... sua produxit. ... ex ... pre... uniuersa psalte persepta. ... sicut gens ... ut leo leone generat. tigris tigridem. ut aquila aquilam. Semel preceptum ... aquila aquila. Semel preceptum ... inoleuit nature. et ideo minime ... obsequium. ... terra non ... obsequium. ... deficit. ut prisce ... species ... species deficit ut prisce ... repabilis ... in nouas ... reparabili generis successione in nouas reparentur etates. Tu ... ... derivacione ... generis nature ... consortio ... ... gratiam ... ... humanam. ... ... pecorum bestiarum ... in ... natura ... ... aliud ... aliud ... pedibus sustinetur ... quadrupedia corpora magis ... ... librari ... ... non ... facultate ... ... regunt et ... ... voluptates. ... o homo solas sequi voluptates. Cave ne ... ... pecorum ... ... corpore ... cupiditate ... ... non tam corpore quam cupiditate ... flectas corporis tui forma ... ... vigorem ... et ... sola ... ... natura non ... ... natura est ... nocte et ... ... intus pectore ... ... corporalibus ... ... passionibus ... ... intellectum tibi adiunxit que ... creator

attribuit. Cave ne in iniustis comparas a quibus te deus voluit segregari. Noli ... sicut equus et mulus, quibus non est intellectus. Cave ne per te ... equi intemperanciaque delectat et hinnire ad feminas voluptati est. Delectet iniusti in freno maxillas tuas ... ... fugi. Ne crudelitas ... ferarum ... rabies est. quia ... ... crudelitatis ... ... inmanitas ... pigerrimus ... ... tardior. quid aliud ... nisi ... ... corporis ... pigriore debes ut ... ad fidem. Que ... ... cofugie quam ad fidem ... ... fraudulenta vulpes ... ... latibulis ... ... fructuosum ... ... odio ... ... rapina ... ... infirmitatis et ideo ... ... salutis ... insidiatur alienis ... astuta ... aliena ova diripit ... ... que ... ... alterius et corpore fovet suo. ... fraudis ... ... non ... educaverit ... pullos suos amittit eos ... ubi vocem eorum audierint, quia ova ... ... ad illa se naturali quodam ... ... et amore ... quia ... ... genitricis ... matre ... nutricis fugit officio ... ... parentum ... ... incassum ... illa ... laboris ... fraudis sue ... ... Jeremias ait: Clamauit perdix et congregauit que non peperit, id est ova congregauit et clamat ... ova fraudis sue ... sed ludit ... ... labore ... ... opera ... diu ... ... imitator diaboli est ... ... creatoris ... tendit ... ... vigore ... potuit congregare ... ... corporalibus ... ... pullos suos ... ... matris

amore complectitur. Loquitur cum parvulis
dicens quos non creaverat. Sed ubi in
eius pro ... voce eruperit, ad eum se
potissimum contulerunt, quos sub umbra
alarum suarum suscepit, et matri eorum nu-
triendos dedit. Leo naturae suae vi sup-
Leo erbus ferocitate sua aliarum ferarum gene-
ribus misceri negat, sed quasi rex quidam plu-
rimorum dedignatur consortium, qui etiam
cibum fastidit hesternum. Etiam ipsas cibi
reliquias aspernatur. Quae autem ei se sociare
fera audeat, cuius voci naturalis tantus
inest terror, ut multa animantia, quae
velocitate possent impetum eius evadere,
rugientis eius sonitu velut quadam
vi attonita atque icta deficiant. Nam
de pardi specie ut scriptura prodit, quae vari-
pardus etate coloris motus varios animi pro-
dat. Et cui semitas suas mutavit. Sed mutavit
Ethiops pellem suam et pardus varietatem
suam. Non solum enim de figura sed etiam de mo-
bilitate furoris istud accipite, eo quod te-
nebrosis et ingeniis atque mobilibus fidei
mentis atque animi mutationibus decoloratus
plus iudicio boni propositi gravis ira
terrere non possit. Ut ad illa eme-
dationis correctionis quae temeraria sce-
lerum induerit in mutare. Et cetera con-
tra naturam quadrupedum quod imitari nos ipsos
adhortatur propheticus exemplo. Cautus
quidam conspicuite ut infirmitate corporis
a virtutum studio ne reflectamur neque
revocemur ab illius propositi magnitudine.
formica Exigua enim est formica, quae maiora proprius
angebit viribus, neque servili ad operandum
cogitur sed spontanea providentiae prospicien-
tie futura alimenta compendia sibi pre-
struit. Cuius et imitari industriam
scriptura te commonet dicens: Confer te ad
formicam o piger, et emulare vias
eius et esto illa sapientior. Illa enim nullam cul-
turam possidet, neque qui se cogit habet
... sed duo agit, quemadmodum separant
pro detritis laboribus tuis messem
granum quod ... Et cum tu plerumque egeas, illa
non indiget. Nulla sunt ei clausa hor-
rea, nulle impenetrabiles custodie,
nulli inviolabiles acervi. Spectat

custos forte quod potestas au-
deat. Accipit praeda dampna
possessor, ut vindicet. Nigro
commeatur agmine, praeda plena
. Fervet semite comitatu
meantium, et quod comprehendi angu-
sto ore non potest, humeris grandia
frumenta trahuntur. Spectat hec
dominus messis et erubescit tam pre-
industrie negare compendia. Quid
Canis autem de canibus loquar, quibus insita est
natura quaedam referendae gratiae et sollici-
tas excubias pro dominorum salute pro-
tendere? Unde ad inmemores beneficij
et desides atque ignavos clamat
scriptura: Canes muti nescientes
latrare. Sunt igitur canes qui noverint
pro dominis latrare, noverint sua
tecta defendere. Unde et tu disce vocem
tuam pro Christo exercere, quando graves lupi eius
incursant ovile Christi. Disce in ore tuo
verbum tenere, ne quasi mutus canis com-
missa tibi fidei custodia quadam
prevaricationis silentio deseruisse vi-
dearis. Sed talis canis qui viator et
comes angeli est, quem Raphael
in libro prophetico non otiose sibi et
Thobie filio putavit ad ingrediendum
comitem proponit, ut Asmodeum fugaret,
copula firmaret coniugii. Etenim affectus
gratiae pellit demonium, stabilitur
coniugium. Itaque bestie presen-
tis Raphael angelus Tobie in-
nuebat, quae ad tuendum recepta
ad remunerationem gratiae tendebat affectum.
Quid autem non erubescat gratiam de
se merentibus non referre, cum videat
etiam bestias refugere crimen ingrati-
tudinis et illius impertire alimonie servat
memoriam. Tu non servas salutis au-
ctorem. Ursa insidiarum et fraudium plena Ursa
tua ait. Est enim plena fraudis
fera. Tamen fertur informes utero
fetus edere sed natos lingua fingere
atque in speciem suam similitudinemque for-
mare. Non miraris in fera talem vo-

Ursa

officia. cumque natura pietatis expressit.
ursa in partu suos ad suam effigiem per
mulceat. tu filios tuos instruere. plerum
tum non potes. quid quod etiam medendi
di industriam non pretermisit. Hec igitur
gravi affecta cede et sauciata vul-
neribus mederi se novit herbe cui
nomen est flomi ut greci appellant
vlterin ulcera subiciens sua. ut solo curent
attactu. Serpens quoque pastu feniculi
serpens cecitatem repellit. excepta. Itaque ubi
oculos sibi abduci senserit. nota
remedia petit. nec fraudatur effectu.
testudo Testudo visceribus pasta serpentis. cum vene
num adverterit. sibi se origano. medi-
cinam salutis exercet. Et cum sit voluta
bris. palustribus mersa. curare se
tamen ipso novit antidoto. utroque prin-
cipio. auxilio. potentia etiam. herbarum. ipsa se
pie comprobat. Vulpes etiam resine la
vulpes crimula propria medetur. Et talium
remedio imminentibus dispendiis. sua
remedio clamat ipse deus in Ieremie
tia persequitur. clamat ipse deus in Ieremie
libro. turtur et hirundo agri. passeres
custodierunt tempora introitus sui. populus autem
meus non cognovit iudicia domini.
hirundo Novit et hirundo que veniat. que etiam
nativitatis. Novit quoque pia avis. avium
ritae adventus sui tempore veris
indicium. Novit etiam formica exploro
formica rate serenitatis tempora. Nam cum adulteri
madidos ymbre fructus suos humescere
exploratum diligentius aere. que ingenio
ferunt cooperit tempore. acervos ape
rit suos et de cavernis foras
suis humeris exportat. ut ingit so-
le ipsa frumenta siccentur. Denique
haud quaquam diebus illius imbribus
rupit de nubibus ymbres videbis
nisi cum fruges suas horreis suis
revocavit formica. Boves imminen-
boves dente pluvia ad propria se tenere no-
verunt. Idem ubi natura mutan-
tatione celi collegerunt foras spec-
tavit. et ultra presepia se tendunt
suas cervices. unanime omnes species. ut pro
dire se velle testentur. Ovis sub
ovis adventu hyemis turpo placabilis

ad cetera insaciabiliter herba car-
pit. eo quod asperitatem hyemis pre
sentiat affuturam. ut se prius her
bie pabulo farciat. quam gelu
adveniente. omnis herba deficiat.
Ericius iste terrenus. quem vulgo
herecium vocat. si quid insidiarum
presensit. spinis suis clauditur atque
in ipsa se arma colligit. ut quicunque
eum contigendum putaverit vulneretur.
Idem ericius futuri provide. gemi- Ericius i. herecius
nas sibi spirandi vias novit
Ut cum borea flaturum cognoverit
ad septentrionalem se conferat. ut
flatus declinet obvios. et cum ex-
flatus decliret obvios et cum
orientem nebulas ventorum digna laudi
deum propheta deo detulit. quoniam cum
magnificata sunt opera tua domine. omnia
in sapientia fecisti. Que penetrat divi-
na sapientia. implet omnia. quoque locu-
pletius ex irrationabilibus disputet
colligitur. Validum est enim nature testi-
monium. que docuit argumentum
cui cavendi incognitum est. quem ad
modum sua tueatur salute. sive utrumque
prospicit respiciendo. Cui velocitas
fugiendo. sive astucia providendo. Omnibus
enim usum medendi. herbarum que
docuit habere noticiam. Homines sepius
ex ipsa specie herbarum fallimur. et
plerumque quas salubres putamus
noxias reperimus. Ostendere inter dul-
ces epulas. letales cibis irrepsit.
et inter ipsas aulicorum epulas
ministerio vitalia regum feralis contra
penetravit. Fere solo novit odo-
re noxia. et prefutura discernere ullo
sensus. ullo pregustatore carpitur
herba. nec ledit. Conclude enim ma
gistra vitalis natura. Hec sine ullius
magisterio saniat suavitatem. nostris
infundit sensibus. eadem dolorem
acerbitatem docet effugiendam. Est enim
vita dulcior. mors amarior
Hec commendat leene catulos suos
immitem ferarum materno mollit
affectu. Nam et tigridis ut pellat tigris
feroci imminente cum preda reflectit

Nam ubi raptae vacuum sobolis
cubile reppererit illico vestigiis ra-
ptoris insistit. At ille quamvis equo
vectus fugacem videns tamen velocitate
ferae se posse superari ut evadendi
ullum suppetere sibi posse subsidium talem
hujusmodi fraudem molitur. Ubi se conti-
guam viderit speram de vitro proicit.
Illa imagine sui luditur et sobolem
putat. Revocat impetum colligere de-
siderans fetum. Rursus inani specie rete-
nta ad comprehendendum equitem totis se
viribus fundit et iracundiae stimulo ve-
locius fugienti imminet. Ille iterum spe-
rae obiectu equitem retardat, nec tamen sedu-
litatem matris memoria fraudis expu-
lit. Falsam versat imaginem et quasi lactatura
fetum residet. Sic pietatis suae studio de-
cepta et vindictam amittit et prolem.
Quid nobis scriptura affert? Quia dicit: Filii
diligite parentes vestros, et parentes nolite
ad iracundiam provocare filios vestros. Natura
hoc bestiis infudit ut catulos proprios
ament, fetus suos diligant. Illae nesci-
unt odia novercalia, nec mutato
concubitu patres a sobole depravantur,
nec noverunt praeferre filios posterioris
copulae et priores negligere, sed no-
runt pignora sua. Nesciunt caritatis dif-
ferentiam, odiorum incentiva, offensionum
scandala. Hominum ferarum natura est, nescit
discordiam. Hanc enim ferarum natura est, nescit
vitatis calumnias. Hec enim omnia tempe-
ravit deus, ut ipsis migrationibus durat
plus affectus indulgeret. Hec vero fera
pro catulis suis, vero ipsi potissime se
offerat morti. Hec fera fetus suos
inermis licet obiecta tunicis arma
toto non suis vestibus tegat. Illa pro-
catulos suos nudo sui corporis
septos munimento praestat periculi. Quid
dicit homo? Omnia dolum negligit. Nam
oblitterat. Filios proprios despicit, pr-
abdicat filium et haec putat iusta esse
ubi damnatur fecunditas. Si potius
pro damno ducat quod fuit esse irritum quod
genuit. Et haec auctoritas esse putatur
ubi sterilitas non multatur. Sorte
de cane rerum canum nemo dubitaverit

tis sensus eius naturam conditoris. Ceteros
eius societate sentiendi vim sibi ratio-
nis parte. Denique quod pauci in gym-
nasiis constituti, qui tota in dispendio vi-
tae longaevitate contriverunt, vix po-
tuerunt cognoscere ut syllogismum com-
iunctionis componerent, hoc naturali canis
eruditione comprehendere facile potest. Exi-
mii. Nam ubi vestigium leporis
aut cervi reppererit atque ad diverticulum
semitae venerit, ut quoddam viarum
compitum quod in partes plurimas scinditur
invenerit, singularum semitarum exordia
tacitus secum ipse pertractat, et velut syl-
logisticae vocis sagacitate colligendo o-
doris emittit: Aut in hanc partem
inquit deflexit aut in illam, aut in hunc an-
fractum se contulit; sed nec istam nec illam
ingressus est; superest ergo ut in istam partium
se sine dubitatione contulerit. Quod homines
vix plurima compositione artis meditatione
composuerunt, sic canibus natura suppetit
ut aut mediatum deprehendat, et postea
falsitate repudiata veritatem inveniant.
Nonne totos dies conterunt philosophi proponentes
sibi in pulvere dimidiantes quo radio
sibi describunt singulas et quibus tam
una earum variam esse necesse est. Duas
tamquam mediatio confes-
sio insufficiat
tres, et sit in ea relicta virum veritatis
sic diffiniunt. Quis tam tenax beneficii
sit esse et amator sicut quidem pro
domino etiam eas nos implere noverit
et quibusque accessus prohibere nocturnos
et mori pro dominis sit pati. Saepe etiam
necis illatae evidentia canes ad
redarguendos reos indicia prodide-
runt, ut muto eorum testimonio ple-
rumque sit creditum. Antiochiae ferunt in
remotiori parte urbis crepusculo ne-
catum virum, qui canem ad munitum sibi haberet.
Quidam praedandi studio minister ce-
dis exstiterat. Tectus idem tenebroso
adhuc diei exordio in alias partes
concesserat. Latebat inhumatum ca-
daver. Frequens spectantium vulgus
astabat. Canis questu lacrimabili herile
deflebat incommodum. Forte hic qui necem

intulerat ut se licet in precia humani
ingenii cum quo visendi in medio au-
ctoritate/ reperta fide ad scire in
noverce · turpitudinis ipsi attraxit co-
nati et velut ministrantes appro-
quavit ad finem. Sicut canis seq-
strato penitus questu dolosi ar-
ma ultionis assumpsit · atque apposite-
sum tenuit et velut epilogo quo-
dam miserabile carmine inmut-
munitas vinculos convertit in lacrimas
fide probationi detulit · quod solum te-
nuit complevit ut dicitur nupsit/ Veni-
que perturbatus quod tam inauditum viam
dicere · namque odii neque inimiciarum
neque invidie vel alicuius inimicic-
potuit obviare vacuare · cum eum di-
nimis inquirit repellere/ Itaque quod
erat difficilibus ultionem preventus est
quod defensionem prestare non potuit
quidam vos dignum · in vos referimus
auctori · cuius cibo vestimur et dissi-
mulans iniurias · et proponimus
ea quas a deo accepimus · quem-
dam sensibus quidam agniculus simi-
lis · quibus minutule primulosis
plicis quibus in magnis
partibus infantie · Depe compositis in magis
agniculus per ovilia tota
vagatur errata matre · et cum eam
reperire non possit balatu frequenti
absente incitat · et responsa vo
cem concitet · et eam sono errabunda
replicet vestigia licet vix per
in milibus ovium · recognoscat voce
parentis · festinat ad matrem · lactis
quod maternum notos plus fontes requirit
quamvis cibi depositio teneatur et potus
tutatur cum aliena pruderetur? q
licet fructe pervenerit · sola matre
requirit · solus quod materni ubera
paucos fetus significat hic date
Illa quod inter milia agniculorum mi-
lia solum filium novit · unus plurimorum
balatus eadem specie · licet cum ea fetum suum
discernit a ceteris · et solum filium tacito
pietatis testimonio · recognoscit pastor
errat in distinctione omnium agniculorum

in agnitione matris negat errare pastor
fallitur specie ovis · non fallitur pietate.
Unus odor omnibus licet cum licet una odore pia
domesticum · quem sobolis specialis quasi
videtur proprie redolere/ Sic probus
est et fetus domesticos · unus infestu-
lo reperat dictos primo · et iam nequit
pia arma temptare/ nondum catulo de
terris · et tamen serit ore proprio se quod ulcisci
nondum enim cornua · et tamen fronte pludit
atque ea quo nondum completus sunt tela minitat
Lupus si prior hominem videt vocem eripit
et despicit cum tamquam victor vocis ablate.
Si deinde se prius prevenisse sentit · deponit ferocita-
tem et non potest terrere/ Leo gallum et ma
xime album veretur/ Capra vulnerata di
ctamnum petit et de vulnere sagittas ex-
cludit. Novit et bestie sua reme-
dia/ Leo eger simiam querit ut devoret
quia sanari/ Leopardus capre agre-
stis sanguinem bibit et vim languoris
evitat omnis fera egra · canis hausto
sanguine curat/ Cervus eger fornicas
devorat/ Cervus olee ramusculos
ne audit/ Quod fere novit ea appetere quibus
remedia sua
esse proveniunt · tu igitur o homo remedia tua
ten nescis? Eximio virtute eripias adver-
sario · ut te tamquam prius lupus effuge-
re non possit · ut oculo tuo vitet eius
insidias deprehendas et prior ipsum verborum
eius impudentia et acumine deprecatione
obtundas · et si te ille prevenit vocem
tua aufert · et obmutescere solet a-
rrictum tuum ut sermone resolvas
Et si in te lupus insurrexit · petra accer-
pe et fugit · petra tua Christus est ad
ipsum confugias · lupus fugit · ut Sicut
ipsum confugias cum dicta allio homo de quo allio
te potuit quidam dicta allio homo de allio
letari et id ad ceterum similem · quod et leop-
ardus fugit · Denique si cubi allium aliquis
contritum putavit/ Leopardus inde
exalit ut refugit/ Lupus venenata
fera odore non potest sustinere · in pectibus
suis et vestibus infudisse in terris
mediorum interdum doloribus Cu-
ratur per medicamentum non pectibus

a minore ad maius si fere et bruta animalia norunt

leo gallum victor

alta simearum simiarum

virgo egens

cerva curas

allio

fiat ab esitantibus nec ab epulantibus
medicamentum quibus et ieiunium fugio
quo maius aliud reperire possis reme-
dium / ieiunii spiritus spiritu speciem protegit
mortis. Vides quanta vis ieiunii sit,
ut et spiritu suo hostem tremendum superet ut
fiat et merito spiritualis / quanta dominus
circa minimalis infudit providentia / Tur-
tur nido suo ne pullos suos incursent
lupi, squille folia superiaciat / Novit enim
quod squille folia lupi fugere consueverunt
Novit vulpecula quomodo posteritatem
foveat sua / et tu ignoras. hinc ne-
gligis quo adversus lupos spiritales ne-
quicie posteritate vite huius habeas tuis-
rerum sed revertamur ad seriem nature et
rerum. Sed qua ratione dominus aliis bestiis
corporum quam ... tolla formavit ut leoni-
bus angustiora colla formavit ut leoni-
bus atque tigridibus / ursis quoque et aliis
prolixiora ut elephantis et camelis no-
ne evidens causa est. Quia illis feris que
carne vescuntur / non erat opus pro lupitudine
te cervicis necessaria tras pascendi gratia
incurvare atque ora deicerent sed a cervice in-
clinare atque ora deicerent ut boves ovesque disponunt
nascitur a bove ovemque disponunt
camelus vero cum sit altior quo herbis
/ nimmittatis pascitur nisi longiora usque
ad terram colla demitteret pascendis potentia
det / Itaque camelus procerioris ... plura
ora colla porrecta est / Equus pari ratione
bos plurimo. Sed et pascitur herbis ele-
phantus ac ora prominente pronus ...
phantus ac enim eminentior cuncta inclinare
sed. quia cum sit eminentior inclinare
se ad pascendum non potest / Itaque prominente
eius ad colligendum cibum utitur ministerio
ea immanis bestia largo potum infundit
humore sequente ... quod ad repugnandum
de tante bestie sitim plenos latus
humidat ac collecto flumine possit exhaui-
dare unda reportare / Ceruus sane
minor est quam portat tanta corporis
moles ut ea quae corpus magis ... superet
moles ut ea quae corpus magis gemina flatit. quia
quod usu / ideo ut gemina flatit. quia
rigidioribus opus fuit cruribus. quo re-
lut columnis tanta posset membra ma-
china sustineri / Calcaneum leonum
rigidiori ... cruribus ... sed ... in antiquas nos sepe
ad ... non ... in antiquas nos sepe

deponit / Ita se bestia pro tanta defle-
ctere exercito quod non soluendi se neque
elevandi usum cum ceteris animalibus
pro habere commune / Fulcitur sicut
maioribus trabibus ut in sopore ali-
quantulum sine periculo reflectatur. quia
pes eius nulla articulorum commotione disti-
guitur / Itaque velut quedam ful-
tra eorum quibus hic usus est parati
ingenio / feris ac et agrestibus. que
nemo homini quibus sustentari haud
fulcra sustinuit. Hec ratio uenatoribus pre-
tuli / Itaque arborem ruinam ac contas
frigat ac in sopore se reclinat. quia non
numquam vincta atque inflexa tanto
corpore frangitur atque ille qui se in eadem
refunderat corruit / Nec erigere atque
elevare se potest ibique iacens interit
ac gemitu suo proditus sternitur / Dum
venter eius quia in ipso molliora
advolvens pateat / Ita dorsum eius ceteri
quam ceteriora nulla facile solent tela pe-
netrare / Chunt at quippe ebur illius in-
sidias parat. ut arbores eius quibus
se applicare solet ex alia parte. qua in-
frequentior eius usus est aliquantulum recti
frequentior eius usus est aliquantulum recti
dat. et reflectere se elephanto pondus
nimium eius sustinere non possit. ruina
que eius ac cessat / Sed si quis parva reprehe-
ndit reprehendat etiam altiores edificiorum
que cito sustinent ruinatur ruinam.
et difficilius lapsa reparantur / Verum
illa se parte pulchre ac parte speculam
frequenter attollit / Quod in elephantis pro
bare debes. quia magnum rebus bellicis
usum nostrates ... indigenae persarum ferorum
bellis. validas sagittas omnium telorum
iactu quia de superioribus ad inferiora
validiore nisu tela torquentur. ac ipsi
eorum velut turribus septa prodit
In medio tapis tamquam de muro
dimicat et velut in arce quadam et
specula collocati. spectat magis bella
quam subeunt / Ita alienum a periculo videntur
tuti molibus bestiarum ... et cum eos
adire audeat. cum desperatis facile
fugere nisi eorum elephantorum celeritatem ...

Denique cedunt illis acies et arma-
torum cunei et castra illa quadrata
solvuntur. Intolerabili namque impetu
in hostes ruunt et nullo agmine
bellatorum, nulla constipatione militum,
nullo clipeorum retardanda obiectu
velut quedam mobiles turres per-
vertuntur vel prostrant et ut colles alto c-
onvicti vertice mugitu, fragore omnium
perturbat confidentiam. Quid lupus faciat
pedestris quivis lacertis validus et ma-
gna ... cum sibi septum armatorum
plus ... mota quod ... ora-
rat quid faciat eques cum equus ag-
perterritus tante bestie immanitate dif-
fugiat. Quid faciat sagittarius cum de-
spiciat vitorum corpora iaculi ictu pe-
netrari non possit. bestia quoque vel nuda fa-
tire non possit et multa lori-
cis penetrabilis sit fortis et multa lori-
cis obvias quas periculo acies per-
terrat turmas. Itaque ut incepta edifi-
cia ita elephanti fundamentis validiori-
bus sustinentur alio quam paribus fulti pe-
dibus inter bene habentur. eratque ut aut
decentur et amplius fertur annis vita pro-
ducere quia omnia sibi ad magnitudinem membra
convenerunt. Porro quod non distincta ut nos
sed compacti artubus sunt. quo sit robustio-
res quam homines. Cum diu steterint et ve-
locius currerent. inguit quod ambulantes
genua reponant et plana. Coniuncta
enim et articulata. facilius quam tota
atque solidata a dolore peragunt et cauti of-
... emittunt. Et quid nectaris
scorpionis emittunt et quid ... timent. quem quidem
... dentibus suis tactum ... specialis quod ar-
mati sunt ... quedam involuti
nervi ... quodam ... ruunt in-
... involuti ...
... quedam altissimi dra-
conis ... quos aperiunt spiris fla-
...
gellat. plerumque ... orbe colligunt ma-
... cum dextra eius legitur et potius hau-
rit. Documento itaque nobis sunt quod nichil
superfluum sit creatum et ... tante no-
bis bestia ... nobis imperiis servit huma-
nis. Et cum qui dominus creatura dicitur
peius ... eius ... et plebem

debet. Videbatur nichil elephanti contra
hec robustius, nichil tam terribile ut
... tam feram quam leones et
tigrides sunt, et tamen serviunt homini et natu-
ram suam ... institutione deponunt quod
nata sunt obliviscuntur. induunt quod iu-
bentur. quod nulla docetur ut parvuli
serviunt ut infirmi. verberantur ut ti-
midi. corriguntur ut subditi. Mores
nostros tenent, quorum motus ipsos pro-
... sunt equabiles in natura ... maioribus quare
... duo ... mirabiles in ...
nis. Ideo cum non magis plana ...
quam montana alta mirantur. Nec plus
altitudinem cedri quam virtus ... olee brevis-
simitudo. Ita non amplius miror elephan-
tum quod parvus est quam mure quod terribilis
est elephantis tanto nature ... potentia est. ut
tribula aliis, aliis meticulosa sunt
et cum donata. prerogativa quadam singulis
creaturis ut quibusdam propriis privilegiis ful-
ciantur. Formidabiles ... ele-
phanti, murem timent. Leo quoque rex
ferarum exiguo scorpionis aculeo exa-
gitatur et veneno ... Ipsa leo-
nis pelle ... leones et tigres ...
... cum ... potentia ... attol-
lit ora. Et quis non miretur tam
brevi scorpionis aculeo ut incorpora-
bilium ... corporis ... mortem
putes ... respondeat. quod creator sev-
... alia quam ut ...
... herbam ... venenata nutriunt
... ad ... ?
... ad deformacionem. Itaque ignavis aut
... a ... plerumque offensioni
atque terrori sunt aliis. Ita sunt ... ut ...
... parvulis amari videtur.
... et molesti. formidabiles ...
... libertate lascivie ... negat. ...
... puerilis ...
tate ... coercet. ne puerilis ...
... defluat. terrore constringit. Sic ...
... austeritate fugi ... sobrietate
... laudis magis quam ... dediti
... quam tribula ... flagella ...
et ... flagella sunt. ...
... et quedam pueribus ...
... fortioribus ut ... non
possit. Denique confidenti in domino ... est

de leone

de scorpione

Cum apprehende et baptista ambulabit
et Daniel leo et Dan paulus mome
dit vipera et putabant eum qui peto
rum viro de naufragio fluctu ve
neno esse moriturum. Et postea tu invi
olabilis inaptent Concussa in igne vi
pera. plus apud incredulos veraco
nis invenit. Et et ipse deus ad omnes
ait: omnia credent et baptizatus fuit sal
vus erit qui vero non crediderit condem
nabitur. Signa autem credentium hec sunt
ipse ut serpentes tollent manu
venena hos atque mortiferum eius si
biberint nocebit non potest. Sua in tibi
magis o homo incredulitas que vene
na serpentum metuenda sit timet hu
illa. ut saltem dum formidatur ad si
dem provocare te possit. Et si deum no
dum times vel ulticia perfidie venena
timeas. Ut et elephantes vides et
formidas leones et pardos et leones esse
subditos et leones et pardos nostre
corporum o homo qui non ut ferunt apposi
tum in sino salomonis. Sed sit vel
limus pertinens salomonis. Sed sit vel
qui ait: nisi cognoveris te formosa et inter mu
lieribus, cuius nullo cum moyses re
liquis, corpus suum sapit. Attende tibi homo
de verbo homo sapit. Attende tibi homo
tibi attende ait. Leo et. plura ait:
nisi cognoveris te formosa inter
in mulieribus nisi anima que in illis forma
rum substantia possidet pulchritudinis et me
rito decorum est. Que non terrena sed celestia
nec corruptibilia sed incorrupta dependit
non corpus sed perire non potest. Corpo
ri quia decus perire non potest corpo
ralia cum omnia prosperitatis etatis a cogitationis
iniquo manifestum. Quo attende et
nosce te summi qualis totus es. Quomodo melior
moysis ubi qualis totus es. In quo melior
tui potior est. Denique in te plato est
deus quid sis tu deus. Attendite vobis
deus quid sis tu deus. Attendite vobis
a filiis prophete isti eum alium debuit autem
mente formavit. Non ergo caro tu es
mente formavit caro sine anima gubernatio
animus eius est caro hodie perimit
et nichil vigere caro temporalis. Anima dim
tus deponetur caro temporalis. Anima dim
turna caro amicti est. Aliud que in
turna caro amicti est. Vero tu ve
duet corporis vestimento non tu ve
stimentum es. Si quod vestimento utrisque
tibi dicit ut expolians veterem hominem
cum actibus eius novum induas quod non
corporis qualitas sed spiritu nichil etiam est

renovatur. Non inquam caro es tu neque
eum carni dicit templum dei estis quod
templum vos et alibi templum dei vos
estis et spiritus sanctus habitat in vobis. Quod
renovatis dicit et perdicibus in quibus permanet
spiritus dei in carnalibus autem non permanet
quod spiritu est non permanebit spiritus meus
in istis quia caro sunt. Et spiritus vite creaturam
perficere conspicimus faciamus inquit hominem
ad ymaginem et similitudinem nostram quis hic dicit
nonne deus qui te fecit. Quid est deus ca
ro an spiritus non caro utique sed spiritus
cui similis caro esse non potest quia corpore
immunis est. Caro autem et videtur et te
netur. Cui dicit non plene utique quia non
sibi dicit faciamus sed faciat non angelis quia
ministri sunt. Sed ait cum deus et opera
tum auctore non potest operator suo cosor
tium Sed dicit filio etiam si iudei nolint
etiam arriani repugnent. Sed et iudei
etiam arriani repugnet. Et arriani cum suis pribus
conticescat. et arriani cum suis pribus
commiscat quod deum unum a consortio
divine operationis excludat. plures appe
titu operatos excludat plures appe
nit. et prerogativa quam filio negat
similis donat. Sed isto ut amiculo
suo deo cooperandi indignus in
deus operatio communis est deo cum
dicatur. Et operatio et angelis ymago co
gnoscit, nunquid deo et angelis dixerit faciamus
unum est. Quod ymaginem et similitudinem nostram. Ego
ad ymaginem et similitudinem dicite omnes vos
quid sit ymago ducit dicere omnes vos
qui eduxit de potestate tenebrarum et trans
tulit in regnum filii claritatis sue in quo
habemus redemptionem in remissionem peccatorum qui
est ymago dei invisibilis et primogenitus
est ymago creature ipse est ymago patris. Qui
vivere creature ipse est ymago patris quod
semper erat ipsum denique ymago est
sicut dicit philippe qui videt me videt et
patrem et quo tu eum ymaginem videas
patrem. Et quo tu eum ymaginem videas
patrem vivere vivens. Dico quod dicit nobis
patris vivere vivens dicit nobis
patrem. Non credo quia ego in patre et pater in
me est. ymago dei virtus est non infirmi
tas ymago dei sapientia est ymago dei
iustitia est. Sed sapientia divina est et sempiterna
iusticia ymago est solus ille qui dicit. Ego
et pater unum sumus ita sed pleni ut di
vinitatis et plenitudinis sed unitate sube
dicit faciamus quod innegalias eterni dicat
ad similitudinem nostram. Ubi est dissimilis

De ymagine dei et similitudine

Quia in eo ubi dicit Ego et pater unum
sumus utique non una persona est, ubi
autem unum sumus nulla est discrepantia
divinitatis aut operis. Non ergo in utroque una
persona, sed una substantia est. Et bene addidit sumus
quia se esse dividuum esset, ut doceret te
duas, que dissimiles esse putabas.
Et unus est eius de quo dicit Moyses quia
est nisi tunc. Pulchre etiam illud
premisit Ego et pater, ne, si patrem pre-
misisset, tu minorem filium indi-
cares. Sed premisit filium, quem non conve-
niret credi patre superiorem. Adiunxit patrem
ut adunitas esset patrem et filium ig-
ordinis preiudicio non teneri. Attende
de inquit tibi soli. Aliud est quod sumus nos,
alia sunt nostra, alia que circa nos. Sumus
hoc est anima et mens, nostra sunt corporis
membra et sensus eius. Circa nos pe-
cunia est, servi sunt et huius vite apparatus.
Tibi ergo attende et te ipsum scito. Hoc
est non quales lacertos habeas, non quanta
corporis fortitudine, non quantas possessiones,
quantam potentiam, sed qualem animam et
mentem, unde omnia consilia proficiscuntur,
ad quam tuorum fructuum refertur. Illa est
enim plena sapientie, plena pietatis et iu-
sticie, quoniam omnis virtus a Deo est. Dicit
Deus: Ecce ego Ierusalem pinxi muros
tuos. Illa anima a Deo pingitur que
habet in se virtutum gratiam renitentem pietatis
et splendorem. Illa anima bene picta est, in
qua est splendor glorie et paterne ymago
substantie. Secundum hanc ymaginem que
refulget pictura preciosa est. Secundum hanc
ymaginem Adam ante peccatum. Sed ubi
lapsus est, deposuit ymaginem cele-
stis, sumpsit effigiem terrestris. Fugiamus
hanc ymaginem que intrare civitatem Dei
non potest, quia scriptum est: Domine in civitate tua
ymaginem ipsorum ad nichilum rediges.
Non intrat indigna ymago, et que
intrat conclusa, quia non intrabit
// in eam vult qui facit execracionem et
mendacium. Sed ille intrabit in eam
cuius in fronte Agni nomen scriptum
est. Et ad ymaginem. Hec anima nostra
Dei est. In hac totus es homo, quia
nichil sine hac, nichil es, sed
terra es et in terram resolveris.
Denique ut scias quia sine anima ca-
ro nichil est: Nolite, inquit, timere
eos qui possunt corpus occidere, animam
autem non possunt occidere. Quid ergo in car-
ne presumis, qui nichil amittis si car-
nem amiseris? Sed animam cave, ne
anime tue defrauderis auxilio. Quam
enim dabit homo commutacionem pro
anima sua? In qua non exigua sui por-
cio, sed totius humane universitatis summa constat.
Hec est ad ymaginem Dei, corpus autem ad y- +pone
maginem bestiarum. In hac pium di-
vine imitacionis insigne, in illo
cum feris atque beluis vile consor-
cium terrenis tractatur climatibus. Quid
est ad ymaginem Dei? Est ergo in Deo.
Terra. Quia caro terra est, ergo corporeus
deus. Ergo ut in finem et caro passi-
onibus est subditus. Et forte caput
tibi videtur ad similitudinem Dei, quia emi-
net, aut oculi quia intuentur, vel au-
res quia audiunt. Sed altitudine eminere
numquid procerior videtur? Quia paululum
ceteris eminemus a tribus. Nam non
pudet nos similes Dei dici quam serpen-
tibus, reptilibus quoque ceteris aut dam-
mulis aut ovibus aut lupis capreis
sumus. Sed quid ad ea pertinet? Cameli non
sunt atque elephanti procerioris sunt
obtutus. Et quidem perstans perspicacie
elementa mundi cognoscere quod nullus
annunciat, sed animus deprehendit aspectu.
Et eciam hoc ipsum quod est quod videt. Ut
ergo ad similitudinem Dei nos esse dicamus,
quia omnia videt, omnia spectat, latentes
deprehendit affectus, scrutatur cordis
occulta. Non pudet hoc dicere? Cum ipse
totum videre non possim. Quod ante
pedes est video, quod a tergo videre
non possum. Sed et quod audimus

cum et quod paululum distat videre et
audire non possumus. Sic interiecti parie-
tes sunt impedimento auditus et impe-
dit aspectus. Denique corporis intus he-
rens angusto includitur corpore
sed omnibus fere laciores sunt homine. Ob
certa velociores non ergo caro sed an-
ima ad ymaginem dei est. Cum anima nostra quasi libera
est et diffusis cogitationibus atque conspe-
ctibus huc atque illuc vagatur quasi conspi-
ciendo spectat omnia. Ecce ut sumus
in ytalia et cogitamus que ad orientales
et occidentales partes conspectum videatur
et cum illis versari videmur qui in persida
sunt constituti. et illos videmus qui a-
pud sunt in affrica. sed quibus cognita nobis
sunt in terra sunt positi. Sequitur efficacite-
tos in hierusalem peregrinantibus copula
mur absentibus alloquimur separatos de-
functos quos ad colloquium resuscitamus.
eosque ut viventes complectimur et
tenemus et vite huius officia utique de-
ferimus. Ita in est ad ymaginem dei. que
nec corporea estimatur quia nichil vigore
absentes videt. cum magna visu non
nit. per celum aspectu et scrutatur abdi-
ta huc atque illuc. uno momento
cursus suos per totius orbis fines mu-
di quasi secreta transfert. quia deo .. iungit
ipso adheret dependit in infinitum atque
aspicit libera. versatur in celum denique
vera audi dicentem. At conversatio in celis est.
non est in ad ymaginem dei. in qua deus
non est et. Sed audi qui ad ymaginem
dei. Sicut apostolus. Nos itaque omnes re-
velata facie gloriam dei speculantes
ad eandem ymaginem reformamur a
gloria in gloriam sicut a domini spiritu. Quia qui
cognovimus hominem et animam ad ymaginem
dei condidimus utique de anima potuit
dici faciamus hominem ad ymaginem nostram.
Sed audi et istud quia anima nomine homine
nuncupatur. Scriptum est enim in genesi sic
liberi autem Joseph qui sunt in egypto sunt ille
anime nomine. Sed et ante quam introierunt
cum Jacob in egyptum homines multo
specimus anima vel homo latine vel greci

antropos grece

altius abstrahitur. altius ab intuendo
huius vivacitate. quam magis ante y
gratia corporis convenire non dubium est
Cui ratione etiam quod convenit dictum in se-
mina. Bonus est dum sus instinctibus
cum ante quam et illum de hominibus dixit
et animam adiciendam putavit. Religi-
quam ista sed plasmavit abductus se a
corporis sensus et a cupiditate carnali
ipsa est ad ymaginem dei conformis domi-
num quia et conformes filii dei. sed pau-
lum quia et eligimus dicente paulo. Scimus autem quoniam
diligentibus deum omnia cooperantur in bonum
hiis qui secundum propositum vocati sunt sancti. quos
prescivit et predestinavit conformes filii
sui fieri. ut sit ipse primogenitus in multis
fratribus. Quos autem predestinavit hos et vocavit
~~hos et iustificavit. Et quos vocavit~~
hos et iustificavit. Quos autem iustificavit
hos et clarificavit. Scriptum est secundum conformitatem
ante secula animam iustificatio est conformi in
dentem. quo videas sed dubitare non
potes. cum iustitia unde iustificatio
derivata est. nichil utique non corpo-
sit. Pictus es certo o homo. et tu pictus
a domino deo tuo. bonum habes artificem
atque pictorem. Noli bonam delere pictu-
ram non fucum sed veritate fulgentem
non cera compositam. Si gratiam delectas pictu-
ram vult. pro vultu tuum naturali cando-
re oblinas: sed adquisito rubore perfu-
das. Illa pictura vitii non decoris vicij
est illa pictura fraudis non simplicitatis
est illa pictura temporalis aut pluvia aut
sudore tergitur. illa pictura fallit de-
cipit. ut nec illi placeas. cui
placere desideras. qui intelligit non tuum
sed alienum esse quod placeas. et tuo displi-
ceas auctori. qui videt opus suum esse
deletum. Dic michi si super artifice aliquem
inducas alterius qui opus illius superiori-
bus operibus obducat. Nonne indig-
nationis ille quod opus suum adulteratum esse
tur. ille quod opus suum adulteratum esse
cognovit. Noli picturam dei tollere et pi-
cturam meretricis assumere. quia scriptum est. Tol-
lam ergo membra christi et faciam membra
meretricis. Absit. Deus sed quod adulterat
opus dei grave crimen admittit. Grave
enim est ut putes quod melius
te homo quam deus pingat. Grave est

ut dicat dete deus non agnosco altu
quem ipse formaui Seruio go cum me
mi non cessauit quem ego te pinxoit
cum illo sceto reportem Ab illo fu
me charam. cui mercede dedisti
me suam. cui mercede dedisti
Quid videbis. quod si grauie e. adul
terare opus dei. quid de illis di
tiug. qui inficiunt opus dei. qui
humanam faciem fudunt. qui vitam
quam deus donauit extorquent
q' dicunt. tollas inspiciam qui inutilis
e nobis Quam bn lectu e hodie ul-
pes foueas habent. et volucres celi
nidos vbi requiescat filius autem hominis
non habet vbi caput reclinet dimisit
nido fuat. hominis non abscondit in fo
uea decipit. fouea os hominis
est fouea alta. iusto e hostis. vbi sunt
mozoria et fraudulenta consilia ma-
le cogitantes. Tu ambulas et ali-
bi foueam parat In medio laqueo-
rum ambulas quos absconderunt in
via inimici tui. Ora ergo dominum
ut fugias sicut damula de retibus
et sicut auis de laqueo. Damula re-
cia aspectus vinacitate declinat
auis laqueos euitat. Si ad superiora
se conferat et terrena superuolet. Supe-
rioribus enim nemo tendit recia
laqueum nullus abscondit. Ideo tuus
conuersacio in supernis e. hominis non solet
i preda ne captura Et enim mirandum
si ipse ab homine decipitur. cum filius hominis
vbi requiesceret non habebat. et illeque
tale fecit hominem. in quo caput suum re
clinaret Et postea quam in pectore non
requies. cepit esse sibi fouea.
postea quam alter alteri. nectere caput
insidias. que innate sunt. caput
suum ipse auertit a nobis Et postea in
nvaluit ad mortem officere nobis.
Noli ergo esse fraudulentus. crudelis im-
mitis ut in te ipsius caput reclinet
Deinde tu fecisset primum beluas
tu fecisset feras et bestias
non requieuit Requieuit autem postquam
hominem ad ymaginem suam fecit. Inquo
requieuit Audi dicentem super quem requie-
scam nisi super humilem et quietum et
trementem verba mea. Esto ergo humilis
et quietus. ut in tuo intellectu requie-
scat deus qui non requieuit in bestiis.
multo magis non requiescet in pectore
bestiali. Sunt enim et bestiales. sunt
sub forma hominum indute de quibus dominus
dicit Attendite vobis a falsis prophetis
qui veniunt ad vos in vestimentis ouium
intus autem sunt lupi rapaces. In hiis ergo
non requiescit deus Et requieuit in hominibus
spiritualibus. quos fecit ad ymaginem et similitudinem
suam. qui fecit virum qui non debet velare
caput suum. quia ymago et gloria dei e
Capitis vi. ante Ecce ego in manibus pinxi
te. Non dixit pinxi ve-
nustos tuos. Non dixit pinxi superiora
tue tua. Non dixit pinxi muros tuos
tua Et dixit pinxi muros tuos de-
valida se asserens hominum murorum de-
discere presidia ut peruigil speculator
i portis sit obsidionis periculum propulsare
possit Dicit itaque. non tibi voluptates
dedi. non illecebras voluptatum. non in
centiua luxurie. non alienum decoris
Et dedi tibi fundamenta mura-
to cupiam. Et dedi tibi turrium excelsa fasti-
bula dedi tibi turrium excelsa fasti
gia in quibus constitutus oppugnari ab hoste
non metuas ut intra deuincientes le-
nium temptamenta licet ter tua formides
Denique hos in Ysaya ex nostra ait ut ce
terus dicit Ego ciuitas munita ego ci-
uitas obsessa munita per ipsum obsessa
per diabolum Et non debet obsidionem vereri
cui ipsius adiutor e Spiritualium graui
munitur et plurimis periculis obsedetur
sum et in canticis hos dicit Ego mu-
rus et vbera mea turres ecclesiarum
e ecclesia. turres eius sunt sacerdotes quibus
fundat et de naturalibus verbum. et de mira-
bilibus disciplina Cognosce ergo te decora
ta. quia ymago dei es. Audi quod gloria
ipsa dicit opera sacra sancta tua rome
quia e in medio ope tuo sancta maiestas
In corporis homo tua sapientia predicat. Id
me vehementer intueor que tempus cogi
tacionibus occultis et internis affectibus
deprehendit sicut tue agito misteria Cognosce

go te / ho. quibus sis et attende tibi
ne qu(an)do laqueis implicatus diaboli fias
preda venantis / neque in fauces tri-
bulis leonis incurras q(ui) rugit. circuit
querens quem devoret. Attende tibi
ut consideres q(uo)d in te intret. q(uo)d corpore
operatur / non de cibo dico q(ui) absorbetur
et egeritur s(ed) de cogitacione dico. De
sermone asserto. Non te intret alicui
[illegible] non [illegible] irrepat
thori concupiscencia. non rapiat oculus tuus
tua mente. non rapiat oculus tuus
recipientibus forte pulchritudine / non [illegible] illu-
dat non sermo tuus temptatorem. man-
dat non in dolo perdat
animas [illegible]. non in dolo perdat
non maledictum proprio ore [illegible] appar-
gat / venatorem te deus fecit. non co-
pugnatorem q(ui) dixit. Ecce ego mit-
to venatores multos / venatores
non criminis s(ed) absolucionis. venatores
non culpe utique s(ed) gracie. Piscator v(er)o
est tunc q(uan)do homines capi-
ens vivificabis. Ut tua mitte
retia. sic mitte oculos. permitte
sermones tuos. ut illos opprimas s(ed)
absolvas fluctuantes. Attende ergo
tibi. sic s(ed) ne cadas. Et certe ut
ad bravium pervenias. Et certo ut
sepe declinas. quia longinquo certamine de-
betur etiam copulas eos hoste deli-
betur [illegible] ne tibi noceat [illegible] irre
propugna ne tibi noceas. [illegible] irre
pat Athleta eos. manibus ad ipsum
prior esto quam vultu ne oculu-
tum fallat / liber sit obtutus. ac-
tutum fallat / liber sit obtutus. ac-
gutus ingressus. ut irruente effundas
sanguinem. vigilanti aspec-
tu occupes. velut vigilanti asp-
tu opprimas. forti congressu repellas
ex si fueris vulneratus. attende tibi et
re ad medicum. que prebet remedium
Attende tibi qui carnem habes que
labitur. ut veniat bonus curator nec
dicas sermo divinus. Accomodat et
oracula domini tamquam medicamenta
salutaria. Attende et ne fiat verbum
absconditum in corde tuo iniquum.
Serpit enim venenum q(uo)d ex lethalis
lia infert contagia. Attende tibi
ne obliviscaris deum q(ui) fecit te. ne

nome eius in vacuum accipias
Attende tibi. lex dicit ne tu man-
ducaveris et saciatus fueris et do-
mos edificaveris. Ut tantae rerum
pecoribus tuis repletus fueris et
auro et argento habundaveris. et
omnibus que tibi fuerint in multitudi-ne
exaltes te in corde tuo et obli-
viscaris domini dei tui. Audi et
hoc o homo q(uo)d non accepisti / Nonne
s(ed) omnia sicut umbra pertransiunt. Nonne
domus tua pulvis et cinis est. No-
ne s(ed) omnia fabula. Nonne sola thezau-
rus vanitas est. Respice in sepulcra
hominum et vide. quid ex te nisi ci-
nis et ossa remanebunt. hoc est
ex corpore tuo. Respice inquam et dic
mihi quis dives. quis pauper sit. di-
scerne inopes et potentes. Nudi om-
nes nascimur / nudi morimur / Nulla
distancia inter cadavera mortuorum
nisi forte. quia gravius fetent corpora
divitum distenta a luxuria. Numquid
audisti pauperem crudeliter defunctum
prodest illi inopia sua / q(uo)d cetero corpori
non oppressit. Licet tu audivisti iustum
delictum. ut Lazarus eius [illegible] pauperem
eum q(ui) bene operatur in terra sua hudat
alimentis. Attende ergo tibi dives. quia
et tu carnem portas sicut pauper.
Attende tibi pauper. quia anima tua pre-
ciosa est. et si caro mortalis. quia
divina anima. et si tibi deest pecunia.
non deest gracia. Et si non est domus am-
pla. non diffusa possessio / celum patet
terra libera est omnibus in commune. Elemen-
ta donata sunt. patet cum divitibus
atque pauperibus ornamenta mundi. Numquid
pulchriora prosperitate domorum au-
rata laquearia quam celi facies
stellis insignita fulgentibus. Numquid
laciora divitum rura. quam terrarum
spacia. Sed eius ad eos q(ui) domum ad domum
et villam ad villam iungunt dicit. Numquid
soli vos habitabitis super terram. Maiorem
domum tu habes pauper. in qua cla-

mas et gaudiis. Dicit enim propheta
Magna est domus dei et ingens
locus possessionis eius magnus et non
habet finem. Altus et immensus. Domus
dei diviti est communis et pauperi
Difficile est tamen divitem intrare in regnum
celorum. Sed forte doles quod nullum tibi au-
ratorum lichnorum lumen refulgeat
Sed multo illustrior tibi luminis or-
tus ipsa luna resplendet. De hyeme
forsitan queris quod nulla tibi ypocau-
sta anhelantibus ignibus vaporet. Sed
habes solis calorem qui tibi orbem terrarum
tepet et hyberno tempore te defendet
a frigore. An illos beatos putas qui
suorum requietum superantur tabinis. Sed
qui alienos pedes requirunt. pedibus uti
nesciunt. Denique a pauperibus precedunt
a plurimis portantur. Nisi forte illud
miraris quod fulgeat auro argento pe-
cunia cunctis fulgent vides. Cunctis
egrant non vides. Sed eburneis le-
ctis accumbere prosperum putas. et non ce-
des preciosiorem esse terram quam paupe-
ribus thoros genuinum stravit. In quibus dul-
cius est requies. Suavissimus sompnus que
ille aurea composita sponda. tota
pervigil nocte gemit et non caput
composito ille te beatiorem iudicat
vigilans quiescentem. Illud preterea
multo est prestantius quod iustus quisque ibi equi-
erit illic fundabit, et qui hic laborem
toleravit. illic consolacionem habebit. et mat
quod bonum recepit. illic mercedem compe-
rare non potest paupertas eum mercedem
sua restituat. Tempus abscidit. Attende ergo
tibi pauper. Attende dives. quia in pau-
pertate et divicijs temptamenta sunt
dicto quod sapiens dicit. Et quia hoc sic pe-
rierit dicit. Beatus est eum homines qui sufficit
quod divicie ut epulis vetere ita animam
curis solicitudinibus quas distendunt. Sed
petit consilium. Sed quod opus sit et suffi-
ciencia ne repletus negem mediam siciam
Et dicam quis me videt et pauper
factus furtum faciam. et iure inoc-
dum sicsiendam. Ut uel concedam sit tenta-
menta. Sed ne paupertas deponet

ne opulencia insolescat. Scriptum est
enim. Cum opulenciam gravitas. et tepens
uti tris caro ne dicas. Vt in mea
et manus mea hanc in possessionem pa-
ravit. Sed est quod opes suas merito a
scribit suo. Et ideo qui repletus plenius non
agnoscit errorem. Sed longo trahit fune
peccatum. Ita si credat quod acquisito pecu-
nie ac fortuitus eventus aut turpis factu-
ra sit. non habet locum insolencia. Inqui-
ta sit. non habet locum insolencia. In qui-
bus ut nulla laus. aut manus laboribus
a cupiditas in verecunda sit. modo
nescientes ponere voluptatem. Quia etiam
de ipso aliqua dicta sunt corpore hominis. — De corpore hominis ad instar mundi
que prestancior est ceteris decorem et gra-
tiam si una atque eadem omnium frequens ratio
pondus videatur esse. Gloria. Firmitudo
et paritas compositio maior in bestijs
formam tamen humani corporis est venusti-
ssimam erectus et mediocris
ortus statu ut neque enormis sit proceritas. neque
vilis et abiecta sit parvitas. Tamen
ipsa habitudo corporis suavis et grata
ut neque beluina vastitas oneri sit
ut gracilitas tenuis infirmitati
sit. Primo omnium consistat humani corporis fa-
brica ad instar etiam mundi. Fabrica
ut celum eminet aeri terris mari-
que. quod velut quedam membra sunt mundi
ita etiam caput supra reliquos artus — caput
nostri corporis cunctis eminet prestan-
tius corporis ut inter elementa celum
tamen est omnium ut inter reliquas urbes me-
tropolis. Cetera inter reliquas vrbes me-
dia in arce hac regali quadam se-
dem et capitis sedem prefectum dictu-
tare sapientia sed capite eius. Habet
qui oculi sapientis in capite eius. Hac
et ceteris prestanciorem. Est illa omnibus
membris vigore. Prudenciaque dis-
cernit eum robur et validitas la- — lacerti
certorum proficiat. quod velocitas pe-
dum. nisi capitis velut principis
sui imperialis quedam admiracione
potestas. Quod agat fortitudo nisi oculo
duce utatur in prelio. Quid fuga si
despicit obtutus. Carcer est totum corpus
tenebrosum. Hortatus sit nisi oculorum — oculi
illustretur aspectu. Et ergo solet luna

in celo | Hec sunt oculi sponse. Solet luna
duo mundi luminaria oculi dici quedam
tamen prefata fulgent desuper et inferiora cla-
ra illustrant lumine. sunt pacientia noctis q
bus cum nos tenebris implicat. Specula-
tores quedam arce die ac nocte excu-
bant. Ita et proprie membris ceteris circu-
spiciunt et vigilantes cuncta spectant om-
viciniores sunt cerebro unde omnibus ma-
nat vis vigendi. Neque non congruenter
hic despexisse me credat. qui relato
uitet oculos perdere. cum aliquam no-
bilem in prole laudat oculos
sunt summa rerum in parte laudat oculos
eius eminens est capitis portione caput
itaque oculis explorat quia oculi
ta rimatur, cognoscit abscondita Audi-
qui alios agat in tribus specie ac uxor ca-
pitis. quam suauis et utilis quam specio-
sa conspicuos. quam reuerenda senibus
quam honoranda in sacerdotibus quam tribu-
tis bellatoribus. quam decora in adolescen-
tibus. quam compta in mulieribus. quam
dulcis in pueris Aliud specie crinita Aliud
specie comptam non decet Ex arboribus lig-
neis quam humani sunt grata capitis comam su-
capite arborum. omnis est fructus ibi omnis
pulcritudo Illius comea nos. aut
a pluuiis tegit a aspide defendit sol
le arbori coma et tota arbor in-
grata est Ex his in humani corporis con-
natus que cerebrum unum hic est sedes. origi-
nemque utroque semper capillis capi-
tis munit et tegit ne a frigore ve-
xentur a calore Illic eius fons virorum
est. et eo ubi nimia uocatur vbi-
cia preminet eundem pure capite est
llo. cum totus sit in capite sed capt-
videns honorem agnoscis. Hec caput
dexit illa agnito esse sit Itaque tamen
tus ignobilis sine honore sine no-
mine sola erit super principe capita
et ducti vultus de ore vel de mar-
more adorauerunt ab hominibus Romani
to in honore qui sepultori suo ectamen
bra famulatur et transferunt illud fi-
nibus gestamine sed numerum atque
in publicum locatum velut sui corpo-
ra potestate quod vult digitis condu-
obsequia singulorum et propterea signum

obediendo detrimento Ludeas impe-
ratori suo singula concito dispen-
dio militant Alii portant alii pa-
scunt Alii defendunt vel ministeri-
sunt exhibent parent ut pug-
pi et dno Inde velut quedam prede-
thesaura qua debeas obire regionem
que milicie munia manu copi-
mandi operibus coaptent. que vete-
abstinendi vel exuendi formam impo-
nere tenent disciplinam Sunt feros
liba mundis apta tympanibus. que
nec sub habitu specie sua producatur Sunt
leta nec tristior. nec distorta ad
seueritatem. nec ad leuitatem remissior
quibus fortibus. infra corpus mat vo-
luntate. ymago quedam ac loquitur
in vultu. fidei vas in qua custodie no
nec dum scribitur et tenetur. earum gemi-
ne superciliorum sequitur oculos.
munimenta protendunt grauiter ut et
decorem arridentem. et dilu-
uium stans decoris astat En quidem
genera protectionis assistat ne quidem
de capite sordidum decidat. a aera
nec pulueris a ros nebule a tu-
nc sudor excipit super-
ciliis ne tenue offensa acie visionis
mollium praesideant oculorum Adhuc
reat velut quaedam motum ingre-
palpebra oculis. ut et protegente no-
stis tutiores sint et tamen
in primo locati de quadam sic superpe-
riora cuncta prospectat Itaque excelsi-
ores sunt ante aures vel hos ipsos
natura interiores sunt Specula est
"ex" excelso est. ut aduentum hostium
exploratores possit aduenire
ne impune occupent otio vacare
vel urbis vel imperator
Sic latum quorum tamen inimicus
est exploratoribus in muris a mo-
tibus a turribus excelsis super loca-
ti ut desuper conspiciant plana regio-
nis in quibus insidie latent latebre
non possunt humare quas portus si quis
te appropinquare sic in campania
tis fastigia et celsa antemuralia
nis fastigia et celsa antemuraro
cominus vox exploratoris accedit
et adhuc inuisibiles reliquis na
uigantibus terra salutat Et forte

Dicas

dicas [et] specula editior nequa sunt
tur nos sup summu vertice capit o-
culi constituti sunt sed tamen vel
//stravabis i summo sunt. quibus licet nullum
caput appareat. colla ac dorsa tum
cetero corpis celsiora sint [et] illis
testa valida. nobis tenuis mem
brana sed nobis. que facile possit of
fendi. tuborumque et ceterorum intus pendi
fendi. tuborumque et ceterorum intus pendi
fendi ... cursu ... alys quam grantibus ...
speciebus alys quam quantibus ...
e ut possit oculos ad advitum
tos fuerit ut equi ac boues et ipse mo-
do ambos fert aut ad alas ut aues
quo tota quiete potiatur nobis at
et summa corporis pte constitui oportuit
tanquam i arce et ab ore ut minima
offensione defendi quod duos plus corpu
ruancia videbatur [Nam] si i humili
essent constituti ppt tutamentum mi-
nus impedite impenderent [Sed] ubi
te pateat ad iniuria sita ne al-
iniuriis alicui detineret ut aliqua
ad pulsandum iniuriam ppicietur celo
to oculos constituit. cum pupilla de
sup vos minimum ptectorum impriat
Subter male aliquantulum eleuate
ut porgmd minutos adiungatum
tenere pte ponit. nares posteriore
q frontis malarum quam plus conuberat
conube-
raunt
[Et] lig ob sui compage cum opa cete-
quata conuinia muallantur videatur
uit tum sunt medii oculorum orbes
tuti ad contuendum et liberi ad intu-
endum et decori ad grana ut pote ut
cristalli specie refulgentes in confinie
dio pupille sunt quod videndi munus
operantur ac ne qua incidentis iniu-
rie offensione ledantur pilis sunt inde
tegente velut quodam vallo pertu
tum mununtur [Sed] totum plus aux
lium postulans ppha ait Custodi me
domine ut pupilla oculi. ut ptectoris
ge ut pupilla oculi tam solicita et tuta
diuinitus fiet ei. tam pupille oculi qui tu
tissimus quodam nature vallo munie
dignatus est si aliqua innocentia ebrite-
gritas leui sorde aspersa violatur

et gre sic nunquam admittit [Et] ideo
ppiciendum ne quis tam pulueris
erroris oblimat ac nulla vexat sic
scuta pti. quod scriptum est [Eice] primum
trabem de oculo tuo et tunc yui
debis eicere festucam de oculo fratris
tui [Itaque] ppt oculos serui medeu
de pti cerebrum sicut i capite locatum
alios ac uiri corporis sensus ppt cerebri
fruitimo quodam quasi domicilio co
stitutos sumum cum neruorum et
omnium sensuum voluntate commotos de cord.
cerebrum est. atque inde ois corporis quod dicitur
causa manat sumum ac arteriarum
inpiti calore quo aiant et tabescat
vitalia. cor quasi plerique arbitrantur
[S]eptum ac singulorum velut organum
neruis sunt. quod velut corde et fides
neruis sunt quedam de cerebro oriuntur et per ptes corporis
eq sunt ... si quod ... officia deriuatus [Ideo]
i singula queque officia derivata ...
mollis est ceteris cerebrum. quia ob pte
pit sensum vel alius nerui quam ...
vnusa quod vel oculus viderit. vel au
ris audierit vel odor inhalaverit
vel lingua interpretur vel os sa-
poris acceptit [Sed] cum molle ad
corporis apertus est ac dure ol
to passionis neruorum ad agendum offi
quod rigore neruorum quod audiendum ...
tatus ppstantissimus sit grauis [Ideo] an
mus est ut visus sup gravis [Ideo] an
res operationes et ut ornatus de-
corem ppferat et occuparet. oc illud
quasi de vrtice sordium lauoris
defluxerit sicut ut i corporis finibus re...
repressa sine offensione interioris
ingrediatur aufractus [Nam] si ita esset ut
quis nos ad omnes sonores pnos
vocis attonitus redderet. cum int
ipsa subsidia frequent inprouiso
ictus clamore nos obsurdescere
faciat [Et] cum velut quedam ppugnacula
videas ptende adusus frigoris
asperitate. caloris quam flagrantiam
ut neque frigus ductus patentes
penetret neque estus aduerat
nimius [S]imulato aut nitidos

modulandi quedam virum prestat et
et disciplina. Siquidem per anfractus
tus aurium quidam rithmicus efficitur
hic citur et modulus quibusdam ingressus con-
sonus vocis consonuit. tenaces per-
sonas sermonis accepti ipsos et an-
fractus aurium ipsis ipse nos docet
Siquidem vel in concavis nemorum
vel in recessu rupium vel mansta
tu fluminis vox auditur dulcior
et rursum suavia refectis cello re-
sultat. ipse quam sordes aurium non mun-
dos quam vocem ligat ut tenacior in no
bis et memoria sit et gratia. De nari-
narus bus at quid loquar quam immo cy-
ceno foramine aurium quidam receptacu-
la odoribus prestant ut non presum-
dis odor turpat sed diuicius here-
tione odor turpat sed diuicius here-
at naribus. ut eorum diuicius celebri
persus quam depascat. Ideo diucius odor
fraglat accepcus quam sermo resonat
aut visus apparet plerumque quod
bilii monitio siccus odoratus tota
tibi dic spirat in naribus per eas quam
putredinem capitis defluunt et pu-
fraude atque offensione. alicuius corporis
derivantur. Sed etiam non mediocris sanitas
in tactu atque iterum voluptas sincere
ergo indicium plerumque eum tactu plu-
rimus quam oculis prebere non possumus. Sed
ob lingwam gustum quam officium est oris et lingue
quod ex omnibus vires ministrat. Scia vero
oculus vigore videndi licet ministret vim
terris sensu corporalis accepit quam cibo de-
fertur et potu. Nam aures audiendi
et nares odorandi et manus tangendi
nisi corpus ore confortatur alimentis de-
ficiunt eo vibus nisi eas cibi assi-
duitate parumque. Denique perfecti sa-
me nullis oblectantur. ferme volup-
expertos tatibus sed qui expertes eorum deliramenta
non sentiunt. Quid ergo de dentibus dictum
de dentibus valles quo cibus conficitur et plene sit
vallis vocis compositio quam sine dentibus alimo
moria delectaret. Denique cum ma-
turitatis plerumque tibi minus

hec ipso diucius senectutis quam amissis den-
tibus vel rarum possit tibi virtute va-
lidior assumere. Itaque multa insidia
quod non licet adhuc organica vocis lingue
quod non solum in loquendo sed etiam in eden-
do munus prebens est etiam cum ve-
lud plectrum loquentis et quodammodo den-
tis est porrecto. Magnus est atque de-
fluente cibum dentibus suggerit et mi-
nistrat. Sed quod aeris quodam remi- vo
gio vehitur et per inane portatur
candem quam vi aeris vibrat. Sine tonum
net. ut demulceat audientis affectus
iratum mitigat. fractum erigit. so-
latur dolentem. Sed vox nobis commo
nis comune cum avibus sed apud quem
quo sono vocis utatur quod est rationabile
non sit cum omnibus animantibus irrationabi-
libus sic esse comune. Sed per sensus to-
minuunt nobis sunt cum ceteris anima-
tibus. Et tu non eadem hiis cetera animantes
industria utuntur. Erigit bubulcus ad
celum oculos. sed quid pecus ignorat
Erigunt ferre erigunt aves. omnibus est est
liber aspectus. sed soli homini conloque ob
apperiat affectus sunt pecus spectat
oculis ortus. obitusque syderum videt
ornamentum celi aspirat stellarum orbes
fulgores quam dispositos intelligit syderum
cum vesperi surgat. qui lucifer exurit
ille vesperus irradiat. quibus motus
orion lucescat. Quod luna defectus quando gutt
modum sol suos novit otiamque diuitum
custodiat.
Sed cursus suum sollemniter. custodiat.
claudunt etiam animantes cetere sed pter-
hominem audiendo cognoscit secreta sapie-
solus homo corporibus gravibus qui in terris sunt au
ditu et meditatione et prudencia col-
ligit quod sit dicere audiam quid loquatur
in me deus deus. qui hic est corporis sui
hominis vocis sit organum. et cor- magnus
poralibus labiis consonuit celeste ora-
culum sed illud est clama sicud cla-
mabo Quid caro fenum Atque quod
dicit. Et clamant sibi licuit pru-
dentiam suam quod radio celi spacia terrarumque
describit Sibi licuit intellectum primum

Ac ergo dominus dicit et intellectum prebeam
retribuam. Nam minos ac modos siue
modulos numquam sapiencie constitua
loco sed eam copiam diffusius de
qua dicit psalmista incerta et occulta sapi
encie manifestasti michi. Quid autem
loquar de osculo oris quod pietatis
et caritatis pignus est osculatur se ecco
osculu labie si quid ad osculum humani vomi
state quo amicicie insigne humanis
quod profulgens in quo plene caritatis fidelis
compromittit affectus. Cum et dominus velut
prodigii gratiam in proditore congruens
aut Juda osculo tradens filium hominis
hic est caritatis insigne. Solus ad signum
proditoris et infidelis judicio quod est
pacis. Hic pignore utens ad offici
um crudelis hospitale in oris ob
sequio infecerit potius nece quam
tantus foeda defecerit. Diuine angust
tantus illud quod percipimus quod
oraculo vocis illud quod precipuum quod
soli hominis ore comprimimus quod cordis est
timing itaque cogitatos tacitemus
oris sermone signatis. Quid est in
ob oris homini nisi quidam aditus sermonis
foris disputatos. aula verborum princip
fons disputatorum. aula verborum princip
tuarium voluptatum absolutius velut
quandam humani corporis gratiam regia
in qua sit licet velut quedam quan
titas portionis. Forma tamen est unum
gutt[ur] status. Sequitur guttur per quod totius
corporis vitale commotum et quodlibet
commeatus infunditur. Succedunt bra
chia valida lacertorum thori. valida
de ad operandum manus et percutionibus
digitis abilis ad tenendum. hic ap
digitis ad tenendum. Sic ap
tior usus operandi. Licet scribendi ele
gancia. et ille calamus scribe velo
citer scribentis. quo diuine vocis comprimun
tur oracula manus est quo tibi con
manu[s] ministrat manus quo preclaris enitet
factis. quod conciliatrix diuine gratie sacrificio
infertur altaribus per quam offerimus et
sumimus sacramenta celestia manus quod
operatur parit atque dispensat diui
na misteria cuius vocabulo non
dedignatus est se filius dei declarari
dicere dominus dextera domini fecit virtutem
dextera domini exaltauit me manus
est quod fecit omnia sicut dicit opus digitorum tuorum
manus mea hec fecit omnia manus quod
totius corporis propugnaculum. capitis de
fensatrix. quod etiam sit loco inferior. totum
uertice tenuit et honesto venustat
ornatu. Quis digne compleret pec
toris pec[tus] toris craterem. vectris quod molliore alit
eum visceram molliora non possent
foueri et intestinorum durius haud
dubio ossibus delerent. Quid tam salu
tare quam ut pulmo cordi finitimo li
taret quem ut cum ignem exarserit cor
nite ingentem iracundie et indignatione. pulmonis sanguinea
ira et indignatione. pulmonis sangui
pulmo ne atque humore citius temperetur. Ideo
quod pulmo mollior est. quod madet
ut rigore indignacionis emolli
atque hec non sentium percipimus. ut tamen
iudicari omnia perstringe non tamen me
diei plenius scrutari uideamur. et pro
sequi in nature latibulis abscon
lien dita sunt. lien quod cum iecore licet vici
niam sanguinea. quod dum asperitatem
pastat abstergit. quando sordium de
profundit. ut per fibras iecoris nu
tritorem ciborum possit transmitere
atque scatentes reliquie tusine quod ver
tantur in sanguinem. Ventres quod conficiant
etiam cum fimo et sordibus egerunt
intestina intestinorum vero anfractuosi orbes et spi
ne aliquo licet modo ... in unitatem
nem quod aliud nisi diuina prospici
encia creatoris ostendit. ut non cito
cibi a stomacho de
cta perstrat et stati a stomacho de
statim quod si fieret. iugis fames et co
tinua vorandi libido homines ...
gerent commanentes cum visceribus
et cum hausta. Dum moncrania et
fusione vacuatur. nature esset in conple
bile atque insaciabile cibi et potus
guam cupiditas. quia sine dubio mors
matura sequeretur. Ideoque prouide est
circumquaque in utero superiore de
inde corporis in iecore. Cuius est
vapore digestus transfundit puris
cius in reliquas corporis partes. Cateraque
omnia artus alitur humani. quamquam
iuuenes accipiunt ad incrementum
senes ad prouenientia. Reliquum

dicta hanc ad ... corporis hominis formata

ac velut supplicium per intestina deducitur / et per illud corpus vero hostium derivatur. Denique tota in genesi archa noe ad fabricam humani corporis accipitur de qua dixit deus fac tibi archam ex lignis quadratis nidos facies in archa et bituminabis eam intus et foris bitumine. et sic facies archam [illegible] inferiora autem facies eam bicamerata et tricamerata facies eam / hoc ergo significat duos quos hostium eius / hoc ergo significat duos qui hostium ex posteriori parte per quod egeratur superflua de toto eius creator noster. Ductus reliquiarum a vultu hominis abducens ne sedium alium purgationis aperiret. Nedum illud conspicua quo per inquinaretur sub illud corporis quo pu[...] doris plena sunt. eo loco constituta sunt. ubi operta vestibus deducta sunt. ubi operta vestibus non possunt. venarum pulsus ultra non possunt internuntii ut salutis infirmitatis internuntii et salutis sunt. Sed et cum toto diffuse sint in corpore neque nude atque intecte sed ita levibus operiuntur exuviis ut copia sit explorandi et celeritas sentiendi / cum nulla enim tanta crassitudo quae pulsum possit obducere sed tenuia operta sunt. offa et omnia tenuia operta sunt. ossa et renicta nervis perspicue ossa que et revincta nervis perspicue vestimenta tota corio. et post autem capitis levi tecta corio. et post aliquem adversus imbres et frigora hirsute munimentum capillis decora herere munimentum capillis decoram induuntur. Quid de genitalibus loquar quae venis exigitione [...] per renes lumbos que deductus genitale seminarium ad suscipiendum. Quid minus et gratiam profundi. Quid de officio pedum quo totum corpus sine ulla sustinet oneris iniuria flexibile genu. quo praecipue dominus mitigatur offensa. mulcetur ira. provocatur gratia / hoc cum patris semper ei vocatur gratia / hoc enim patris semper et notum dominus filius domini est ut in nomine eius omne genu flectatur caelestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confitea[tur] / quia dominus Ihesus Cristus in gloria dei patris est. Duo autem sunt quae exercitium quibus humilitas et

Ad

fides. Hos itaque exprimit humilitatis affectum et sedule servitutis obsequium fides. Aequat filium patri atque unius eiusdem gloriae confitetur. Et nos plures quam duos homini pedes at non plures quam duos homini pedes quaternos et pedes feris ac bestiis dedit. Binis avibus et tu quoque avis es qui de volatilibus qui alta nisu petas et quodam remigio volitas et sublimium cogitationum et id de eo dictum est. Renovabitur ut aquilae iuventus tua. eo quod propior sit caelestibus et sublimior aquilis. quibus et sublimior ad conspectum in caelo possit dicere nostra autem conversatio in caelis est. Sed iam sermonis finis nostri sit / quia et sextus dies finis est. et mundani operis summa conclusa est. Perfecto videlicet homine in quo principatus est universorum animantium et summa quaedam universitatis et omnis mundana et summa creature. Certe deferamus requie creaturae Certe deferamus [...] / quia requievit deus ab omnibus operibus mundi. Requievit autem in recessu hominis ... requievit in eius mente atque proposito. Fecerat enim hominem rationis capacem. imitatorem virtutum aemulatorem sui caelestium cupidum gratiarum. In his operibus suis requievit deus qui ait super quem requiescam nisi super humilem et quietum et trementem verba mea. Gratias ago domino deo nostro qui huiusmodi opus fecit in quo requiesceret. Fecit caelum non lego quod requieverit. Fecit terram non lego quod requieverit. Fecit solem lunam et stellas nec ibi lego quod requieverit. Sed lego quod fecit hominem et tunc requievit / habens hominem cui peccata dimitteret. Vel forte iam tunc futurae dominicae passionis praefiguratum mysterium revelatum est. quo requiesceret Christus in homine. qui requiem sibi praedestinabat in corpore pro hominis redemptione sicut ipse dixit. Ego dormivi et requievi et exsurrexi quia dominus suscepit me. Cui est honor perpetuitas a saeculis et nunc et semper et in omnia saecula saeculorum. Deo gratias.

Finis exameron beati ambrosii [illegible] [...] sexto die [illegible] dictus anno domini [illegible] [...] anno eius pre [illegible]

In die felicis et aucti (?) finitus

Quousque enim dissimulo et ignis quem intra me abscondo triste pectus adurit, interiora depascitur? Clausus latius serpit, sevit acrius. Quid michi et cantico huic, qui in amaritudine sum? Vis doloris abducit intentionem et indignatio Domini ebibit spiritum meum. Subtracto enim illo per quem mea in Domino studia utcumque libera erant, pariter et cor meum dereliquit me. Sed vim feci animo et dissimulavi usque huc, ne affectus fidem vincere videretur. Denique plorantibus aliis, ego ut advertere potuistis siccis oculis secutus sum invisum funus, siccis oculis steti ad tumulum, quousque cuncta peracta sunt exequiarum sollempnia. Indutus sacerdotalibus, solitas in eum orationes proprio ore complevi, terram propriis manibus ex more ieci super dilecti corpus, terram mox futurum. Qui intuebantur flebant et mirabantur quod non flebam ipse, cum non illum quidem, sed me potius qui illum amisissem omnes misererentur. Cuius enim vel ferreum pectus super me ibi non moveretur, quem videret Gerardo superstitem? Commune dampnum erat, sed pre meo non reputabatur infortunio. At ego quibus poteram viribus fidei reluctabar affectui, nitens vel invitus non moveri tributum nature, universitatis debitum, conditionis usum, potentis iussum, iudicium iusti, flagellum terribilis, Domini voluntatem. Ex hoc et deinceps crebra meroris mei non indulgere multo fletui. Multum tamen turbatus et mestus, non potui imperare tristicie quod potui lacrimis. Sed ut scriptum est, turbatus sum et non sum locutus. At suppressus dolor altius introrsum radicavit, eo ut sentio acerbior factus quo non est permissus exire. Fateor victus sum. Exeat necesse est foras quod intus patior. Exeat sane ad oculos filiorum, qui scientes incommodum planctus compacientius estimabunt, dulcius consolabuntur. Scitis o filii quam iustus sit dolor meus, quam dolenda plaga relicta michi. Cernitis nempe quam fidus comes me deseruit in via hac qua ambulabam, quam vigil ad curam, quam non segnis ad opus, quam suavis ad mores. Quis ita michi necessarius, cui ego ita dilectus? Frater erat genere, sed religione germanior. Dolete queso vicem meam vos quibus hec nota sunt. Infirmus corpore eram et ille portabat me, pusillus corde eram et confortabat me, piger et negligens et excitabat me, improvidus et obliviosus et commonebat me. Quo michi avulsus, quo michi raptus e manibus, homo unanimis, homo secundum cor meum? Amavimus nos in vita, quo in morte sumus separati? Amarissima separatio, et quam posset non efficere nisi mors. Quando enim me vivus vivum desereres? Opus omnino mortis, horrendum divortium. Quis enim tam suavi vinculo mutui amoris non pepercisset nisi totius suavitatis inimica mors? Bene mors, que unum rapiendo duos furiosa peremit. An non et michi mors ista? Immo plus michi cui vita servata est infelicior omni morte. Vivo ut vivens moriar, et hoc dicam vitam? Quanto mitius me penitus privasses, o austera mors, usu quam fructu vite! Nam vita sine fructu peior morte. Denique duplex malum ligno parat infructuoso, securis et ignis. Ergo invidens laboribus meis elongasti a me amicum et proximum, per cuius maxime studium, si quid erat fructuosi, fructuosum erat. Satius prudens fuisses si te qui erat fructuosus. Que tua, Gerarde, peritia in publica vita, qui tua in studiis meis sollicitudo, mei in meis et in domo studiorum sollicitus, cui fidelis adiutor, cautus et animator. Cur ergo te amavimus, cur amisimus nos? Dura conditio, sed mea miseranda fortuna. Dura conditio, sed tu tamen frater carissime ab illis, nos et illi quia tui. Veruntamen utrique recepisti, quem vos misisti. Cariores utrique recepisti vos. Misisti, quem consolato manet potius nunc unicum solatium meum. Placuit sunt te unicum solatium meum, placita fuit utrique pariter societas corporis, per mortem concordia. Sed me solum divisio vulneravit. Commune quod libuit, quod triste et lugubre meum. In me tuper inscite sunt in me fore. Iram tuam... ira et furor erat ambobus alterius consummatus et furor erat ambobus alterutrum grata presentia, dulce colloquium, pariter, grata presentia, dulce colloquium, sed tantas utriusque delicias ego perdidi, tu mutasti. Et quidem in mutatis illis retribuco multa. Tanto fervore gaudiorum ac benedictionum cumulo hec tibi pro immutata repositum tibi pro puritate repnitur. Ipse duo pater abesse a nobis. Tunc auge locum admixtis choris... nunc et tu cantor tu de vita est tibi pro extracta presentia tibi affatim. Sed presenti quam consolans dulcis maiestatis indulsit. At ego pro te quidquam velle scire quid sentias, ut de me illo unico tuo medio inimicabere curis et penis.

destituto te baculo imbecillitatis mee
si tamen liceat adhuc licet cogitare de miseriis
ingresso abyssum luminis atque illo pelago eter-
ne felicitatis absorpto. Forte enim et si novisti
nos secundum carnem, sed ut iam non nosti. Et
quia introisti in potentias Domini, memorare
iusticie eius solius, immemor tui. Ceterum qui adhe-
ret Deo unus spiritus est, et in divinum quendam
totus mutatur affectum, nec potest iam sentire
et sapere nisi Deum et quod sapit et sentit Deus,
plenus Deo. Deus autem caritas est, et quanto quis
coniunctior est, tanto plenior caritate. Porro
impassibilis est, sed non incompassibilis, cui proprium
est misereri semper et parcere. Ergo et te necesse est
misericordem esse, qui inheres misericordi, quamvis
iam minime miser sis, et qui non pateris,
compateris tamen. Affectus proinde tuus non est
imminutus, nec quia Deum induisti, nostri
curam te exuisti. Et ipsi enim cura est de
nobis. Quod infirmum est abiecisti, sed non quod
pium. Caritas nunquam excidit. Non oblivi-
sceris me in finem. Videor mihi audire quasi
te dicentem: Numquid mater potest obli-
visci filii uteri sui? Et si illa oblita fuerit,
ego non obliviscar tui. Non expedit pror-
sus. Scis ubi versor, ubi iaceam, ubi
reliquisti me. Non est qui porrigat manum.
Ad omne quod emerserit respicio ad Gerar-
dum ut consueveram, et non est. Heu tunc in-
gemisco miser, quippe sine adiutorio.
Quem consulam in ambiguis? Cui in adver-
sis fidam? Quis portabit onera? Quis
pericula propulsabit? Nonne ubique gressus
meos Gerardi oculi anteibant? Nonne tuum
Gerarde pectus cure mee notius quam
meum ipsius herebat familiaritas instabat.
acrius urgebat. Nonne in lingua tua
illa placabili et potenti meam a sermo-
nibus seculi perfectissime vindicabas? Amico
reddebas plectro. Dominus dedit illi linguam
eruditam, ut sciret quando deberet proferre sermo-
nem. Itaque denique in prudentia responsio-
num et in gratia sibi data desuper et domi-
sticis satisfaciebat et ceteris, ut pene
me nemo requireret, cum forte prior Ge-
rardus occurrisset. Occurrebat autem adven-
tantibus, opponens se subito ne otium
meum inquietaret. Eos quibus per se satisfacere ne-
quibat, hos perducebat ad me, ceteros remit-
tebat. O virum industrium, o amicum fide-
lem, et amico gerebat mores et officiis
non deerat. Cuius vacua ab eo re-
cessit manus? Dives consilium, pauper
subsidium reportabat. Nec querebat quod pra-
erat, qui se mediis ingerebat curis

otium meum

Ut ego vacarem, exponebat omnibus ut dicit humi-
lius, maiorem demum quietis fructum quam
si vacaret ipse. Interdum postulabat ab
solum et alteri cedere quam qui melius provideret.
Sed ubi ille innotuerit nec petulanti ut
assolet aliquo in eo officii detinebat affectu,
sed solo intuitu caritatis. Et quidem plus omnibus
laborabat, et minus omnibus accipiebat. Ita ut
sepe cum aliis necessaria ministraret, ipse egeret
in pluribus, ubi circa cibum aut vestem demum
cum se sentiret deceptum comprimere. Deus meus,
tu scis quam quidem in me fuit. Ut optarem contem-
erat in corde tibi vacare, sed implicitum me
tenuit timor tuus, et voluntas fratrum, et
studium obedientie, super omnia abbatis patris et fra-
tris germani dilectio. Ita est. Gratia tibi fuit pt
de fructu meorum. Si quid est in me studiorum,
tibi debeo, si profeci, si profui. Tu intrica-
baris, et ego tuo beneficio feriatus sedeba-
m vel in divinis obsequiis securius occu- totaliter
pabar, ut doctrine filiorum utilius intenderem.
Cur enim securus intus non essem, cum te fore
agente foris manum dexteram meam, lumen
oculorum meorum, pectus meum et linguam meam,
et quidem indefessa manus, oculus simplex, pec-
tus consilii, lingua loquens iudicium. De ipso
est: Os iusti meditabitur sapientiam, et lingua
eius loquetur iudicium. Et quidem dixi foris
agente illud qui intus ne nesciret Gerardus
ac spirituale esset opus domorum. Norunt
spirituales que verba eius spiritum
redoleant. Norunt contubernales quam
mores eius et studia non carnem saperent,
sed fuerint spiritus. Quis illo rigidior in custo-
dia discipline? Quis in castigando corpus
suum districtior vel suspensior et sublimior
in contemplando? Subtilior in disserendo? Quo-
tiens cum eo disserens ea didici que nescie-
bam, et qui docturus adveneram, doctus
magis abscessi. Nec mirum de me, cum magni
ac sapientes viri idipsum nichilominus in illo
se attendisse testantur. Non cognovit littera-
turam, sed habuit litterarum inventorem, sen-
sum habuit et illuminantem spiritum. Nec in ma-
ximis tantum, sed et in minimis maior erat.
Quid ubi tam in edificiis, in agris, in ortis,
aquis, cunctis denique artibus seu operibus
rusticorum, quid inquam vel in his reperitur genere
Gerardi subterfugit periciam? Cementariis,
fabris, agricolis, ortulanis, sutoribus
atque textoribus facile magister erat. Cumque
omnium iudicio omnibus esset sapientior, solus
in suis oculis non erat sapiens. Utinam
nullos esse nec sapientes non plus tangeret
illa maledictio: Ve qui sapientes estis

in oculis vestris. Breviabo ista loqui et ad-
huc plura de illo cognitis et maiora pro-
eo tamen quod caro mea et frater est. Hoc tamen secun-
dum addo quia in his utilis et in omnibus et pre
omnibus fuit utilis. In parvis et in magnis
et privatis et publicis, intus et foris.
Merito ergo ex eo pendebam totus qui mihi totum erat.
Solum mihi pene relinquebat principis honorem
et nomen. Ita opus meum faciebat. Ego
vocitabar abbas, sed ille preerat in solli-
citudine. Merito requievit in eo spiritus meus, per
quem licebat delectari in domino, predicare libe-
rius, orare securius. Per te, inquam, mi frater,
mi sobria mens, certa quies, sermo
efficacior, pinguior oratio, frequentior lectio,
et fervidior affectus. Heu sublatus es et
omnia simul tecum, omnes pariter abiere delicie
et letitie mee. Iam cure irruunt, iam mo-
lestie hinc inde pulsant et angustie undique
sepiunt. Hec me reperierunt; solum in te abeunte re-
solutum me repererunt; solus sub sarcina gemo, dum ponere
nequeo. Solus sub sarcina gemo, dum ponere
necesse est, quia tu tuos humeros
subduxisti. Utinam celeriter mori potero
ut te tua fraude et gratia
non potero nolim, ut te tua
porro semper vive michi. Labor et dolor, vita
quo adversum iter ante me via in merore et
mestitia, ut mendo affligar.
Et post consolatus ut ... manu domini. Etenim ma-
nus ... sed inimabo manum domini. Tetigit et
non parcam. Quod tetigit me quem in me tetigit et
me ... vocavit ad ...
... Non illum qui vocavit ad ...
... et percussit illum, amicus et ...
que plantavit in vita ...
... quis dixit. Que plantavit in vita
illi vite causa fuit. In plane
illi vite causa fuit, in plane ...
mors, a morte mortuum dixe-
mors, quia obdormivit in domino in domino.
Sed non sic ut ... prout cupientes
fluite, fluite lacrime, iam prorsus cupientes
fluere, quia is qui vobis meatum obstruebat
non est. Aperiantur cataracte miseri,
commeavit ... fontes aquarum, si for-
tasse et erumpant fontes aquarum, si for-
te sufficiant sordes diluere culparum quibus
merui. Consolatus sum super me deus.
Si forte consolari, si non
te fortasse ... consolari, si non
penitus a merore. Nam qui luget ...
labuntur ... condescendat ...
et in spiritu lenitatis, qui spiritualis est, instruat
lamentabile luctum meum, quando ...
affectum non usque. ... mortuos
affectu, ... plangere mortuos suos. Flerem tali-
ter de plage mortuos suos. Fletum vel-
tem et fructum ultimum non culpare affectum
nisi eum ... modum sed causam, ille
in minor nunc est. ... turbatio pena
peccati, sed vanitas et peccatum. Etenim ...
nisi fallor plorant ... carnis
vite presentis incommoda. Et plorandi qui
ita plorant nunquam ego ... in affectu
sed alia causa. Displiceo in ...

in pace cum illa de oculis qui fuit mundi, sublatus
qui fuit dei ... dolens fidelem amicum.
salutare consilium Gerardo lugeo. Gerardum enim
causa sed carne. Sed ... socius sponte
assumpsit anima mea ... et unam fecit de
duabus non consanguinitas, sed unanimitas car-
nis quidem necessitudo non defuit, sed plus ...
societas spiritus, consensus animorum, morum confor-
mitas. Dum ergo ... cor unum et anima una
hanc meam pertransivit gladius
et scindens media parte locavit in celo, partem
terre in sterco reliquit deseruit. Ego ego in-
quam misera in luto iacens, truncata parte [margin: truncata]
mea, et parte potiori. Et dicitur mihi: ne fleveris?
Avulsa sunt viscera mea a me, et dicitur mihi: ne
fleveris? Sentio, sentio vel invitus quia non fortitudo
mea, ut caro mea enea est. Sentio prorsus
et doleo, et dolor meus in conspectu meo
est. Non parce vos potius duritie et impieta-
tis ... quo illos de quibus
... et non doluerunt affectu
... confessus sum, et non negavi ... carnalem
meum, confessus sum. Ego hanc non nego sed vel
me hominem. Et ... sufficit ... carnale
me hominem. Etenim et ego carnalis sum, venum-
datus sub peccato, addictus morti, penis et
erumnis obnoxius. Non sum, fateor, insen-
sibilis ad penam. Mortem horreo meam
et meorum. Meus Gerardus erat, meus plane
erat. ... consanguine erat, professione
... non meus quia fuit ... intimus affectu
filius ... corpore spiritu intimus affectu
... recessit a me. Sentio ... et vulnus ...
filius, ymo sic filius vite mee, dolete pariter
... meum salte vos amici mei qui
experimini quam ... recepi de
... manu domini. In ...
manum domini. In ... digne vivente ... dure
me digne ... vive me absque Gerardo
... quis ... Gerardo ... ne
nisi qui ignoravit. Quid in eum Gerardo, ne
tu consideres singularem ... ut reprehendo in-
tu ... quo ... dignus est ...
... recepit ... quod debui penam ...
qua metuit. Ego quam ... nunquam
... petro ... reprehendendo ... hanc
est illud ... quam ... affi-
... erga caros ... delectabi... cum ... sit
... nolestie non erit ociosa
... consorcio ... amicos et [margin: ...]
socialis ... quid efficit ... amor ... publicis
quod affectus ... amor in ... publicis
honor indicat separatus, et dolor ... mu-
tue separationis dolor ... te, Gerarde carissi-
me ... dolendum sed ... ablatus ... et ... fortasse
non ... dolendum ... super me potius quam ... tibi
dolendum in ... super me potius quam ...
amavimus et solus dolendum ... solus ...
non eum ... tu ... ego patior ... solus
sed pati qui ... dolui ... se amittit
...non te amisero sed premisero. Ut vel
tandem aliquando sequar te quocumque ieris. Non enim

dubium quin ad illos iveris quos in media
nocte tu invitabas ad laudem
cum in vultu et exultacione vocis subito
erupisti in illud davidicum stupentibus qui
assistebant. Laudate dominum de celis, lau-
date eum in excelsis. Iam tibi frater mi nox ad-
huc media diescebat. Et nox sicut dies
illuminabatur prorsus in nox illuminacio tua in
deliciis tuis. Accitus sum ego ad illud
miraculum videre in morte exultantem hominem
et insultantem morti. Ubi est mors vi-
ctoria tua. Ubi est mors stimulus tuus. Iam
non stimulus sed iubilus. Iam cantando mo-
ritur homo et moriendo cantat. Usurparis
ad leticiam mater meroris. Usurparis ad
gloriam glorie inimica. Usurparis ad intr-
oitum regni porta inferi et fovea
perdicionis ad inventionem salutis. Idque ab homine pec-
catore iuste nimirum quia tu in quondam hominem in-
nocentem et iustum presumpsisti temeraria usur-
pacione. Mortua es o mors et confossa
hamo quem incauta glutisti. Cuius vox
est in propheta: O mors ero mors tua, morsus
tuus ero inferne. Illo inquam hamo perfo-
rata transeuntibus per medium tui fidelibus
letum latumque quoddam pandis ad vitam. Ce-
vandus te non formidat larvalis
effigies. Gerardus per medias tuas fau-
ces transit ad patriam non modo securus
sed et letabundus et laudans. Cum in super-
venisse ad complementa psalmi me audiente
complesset, suspiciens in celum
clara voce commendo spiritum
ait: Pater in manus tuas.
meum. Et repetens eundem sermonem ac fre-
quenter ingeminans: Pater, pater. Conversus ad
me exhilarata quidem facie: Quanta
dignatio dei patrem hominum esse, quanta gloria ho-
minum dei filios dei heredes esse. Nam si
filii et heredes. Sic cantabat quem nos lugemus,
cuius fateor luctum pene in cantum
meum convertit. Dum intueor gloriam eius ferme
obliviscor miseriam meam. Sed revocat me ad me
vehementer pungens dolor. Facile quoque a sereno illo in-
tuitu tamquam a levi excitat sopore perstringens
anxietas. Plaga est quam super me quam super illam
vetat eo. Puto eum sic oportunitas dicetur
non dicit nobis: Nolite flere super me sed super
vos flete. Planxit merito David super
parricida filio. Cum Petrus scit obstru-
ctum ... de ventre mortis ...
eterno. Super Saul et Ionathan quibus eque
... Samuel ... non separat. Eiusdem
absorptis sunt non ad vitam, immo ad eternam
repugnent. Sed ut vivi in morte infelices moriantur.
... de Ionathan non conveniebat

flere pietas ... et sicut ita pupilli plan-
gendi ... illa. Plango primum super
mea ipsius plaga atque iactura huius domus.
Plango deinde super pauperum necessitatibus,
quibus Gerardus providebat. Plango etiam super
universo statu nostri ordinis ...
que de tuo, Gerarde, zelo, consilio et exemplo
robur non modicum capiebat. Plango po-
stremo et si non super te, propter te tamen. Quoniam vehemens
quia afficior gravius, quia vehementer amo.
... molestum sit dominus, non debere sic affi-
ci. Eo benignus Samuel super reprobo rege,
et pius David super parricida filio satis
fecit affectioni, et non ad iniuriam fidei non
in superni praeiudicium iudicii. Absolon fi-
li mi, ait, fili mi Absolon. Et ecce
plus quam Absolon hic. Salvator etiam videns
... et pendens ... flevit
... Et ego ... et quoniam in ... de eo
super eum. Et ego ... plagam meam recentem
lacrimis non ... dolorem. Ille flevit, compatiens
... non dolorem. Ille flevit ... et cum ad
eo. Et ego patiendo non audeo. Et cum ad
tumulum Lazari ... flentes, arguit ut
a fletu prohibuit. Super super et flevit cum fle-
tibus. Et lacrimatus est magis ... Fuerunt
lacrime ille testes nature non indices
diffidencie. Denique et prodiit mox ad vocem
... ne tollimus pietas
... et mortuus ne ...
fidei preiudicium doloris affectus. Et nec fle-
... infidelis est ... sicut ceteri
... iudicium. Sic ... ploro. Arguis fe-
... rientem. Sed ... pietate ... ...
flentem ... et ... mea dolore.
... plena non sum et ... Nusquam
... non plorem iuste propter ... quod
completo et ... et adhuc dico. Be-
atus est ... dulces et recte dominus,
ne ... et iudicium cantabo tibi domine.
... misericordiam et iudicium quam fecisti cum servo
tuo Gerardo. Canet et iudicium quam
nos portas in alto bonos in alto iustos
in utroque laudabilis. Dum solus laus
... est et iustus. Iustus es dominus et
bonum tibi. Et ... iudicium tuum, Gerardum tu dedisti
nobis ... tu abstulisti. Et si dolemus ablatum non
tamen obliviscimur quod datus fuit. Et gratias
agimus quod habere illum meruimus quod carere
... non volumus inquantum expedit
... recordare ... mei et miserationis
tue ut magis iustificeris in sermonibus
tuis et vincas cum iudicaris. ...
... causa. ... ...
... egrotavit ille et invaluit
languere cum in propria videret vocato

ego exerrime foris conviviter peregrinari
me et illum conviviter relinquere in terra
aliena ut repperiatur filios quos in eum conspe-
rauit quo amabatur ab omnibus sed erat
amabilis valde conversus ad orationem cum fletu
et gemitu Aperta inquam domine vestigia ad
reditum Restitutum quietem tolle eum iam si
vis et non cantabor Exaudisti me
domine et valuit. Opus perfectum quod in tempore
vas reddi iumentis cum ponderatione reportan-
tes manipulos pacis. Porro ego oblitus
sum conversionis mee sed non tu. Pudet singul-
tum hoc quod prevaricatorem me arguit
tuum quod plura repetisti commendatum. recepi-
sti tuum. finem verborum indicant lacrime
tu tuum ... illis domine finem. modum [illegible]

Bernardus super Cantica 28

Quos ergo superius super apertum vestes preciosas
substernerunt dicitur dignitates salvato-
rem sed salutem nequaquam inspiciunt nude
rem sed salute nequaquam ... quia non vestitum innumerit
ate. quia vero non vestitur innumerit ... Et tu ecclesia
doctrina et moribus apostolorum. Et te ecclesia
professionum huius future felicitatis circumdata
varietate et formata sed in vestitu deaurato
circumdata varietate gratiarum atque virtutum

De

Sermone 23 Bernardus super Cantica

Audiat hoc prelati qui
plus commissis volunt semper esse formidini quam
utilitati. Erudimini qui iudicatis terram. Discite
subditorum matres vos esse debere non dominos.
Studete magis amari quam metui. Et si
interdum severitate opus est, paterna sit non
tyrannica. Matres fovendo, patres vos corri-
piendo exhibeatis. Mansuescite, ponite feri-
tatem, suspendite verbera, producite ubera. Pecto-
ra lacte pinguescant, non typo turgeant.
Quid iugum vestrum super eos aggravatis quorum
potius onera portare debetis.

Sermone 24

En ego nec primus
Quem se putat aliquis scire non dum scit que-
admodum oportet eum scire. Et hic ait vides
quia non probat multa sciente si sciendi modum
qui non pepercerit. Vides inquam quo fructum et uti-
litatem scientie in modo sciendi constituit. Quid
in se ut scias quo ordine, quo studio, quo fine
quemque nosse oporteat. Quo ordine ut id prius
quod maturius ad salutem. Quo studio ut
id ardentius quod vehementius ad amorem.
Quo fine ut non ad inanem gloriam aut
curiositatem aut aliquid simile sed tantum ad edificationem
tuam vel proximi. Sunt namque qui scire volunt eo
fine tantum ut sciant et turpis curiositas
est. Et sunt qui scire volunt ut sciantur ipsi
et turpis vanitas est. Sunt qui scire volunt
ut scientiam suam vendant verbi causa pro pecu-
niis vel honoribus et turpis questus est.
Sed sunt qui scire volunt ut edificent et
caritas est. Et item sunt qui scire volunt
ut edificentur et prudentia est. Horum
soli duo non inveniuntur in abusione
scientie. quippe ad hoc volunt intelligere
ut bene faciant. Denique intellectus bonus
omnibus facientibus eum. Reliqui omnes au-
diant. Scienti bonum et non facienti
peccatum est illi. Ac si per similitudinem dicat Sumenti
cibum et non digerenti periculosa
est. Cibus siquidem indigestus et qui male
coquitur et corrumpit corpus. non nutrit. Ita
et multa scientia ingesta stomacho anime
quae est memoria. Si decocta igne caritatis
non fuerit et per quosdam artus anime mo-
res scilicet et actus transfusa et digesta
quos ipsa de bonis quo novit vita at-
testante et moribus bona efficiatur
nonne illa scientia reputabitur in peccatum tamquam
cibus conversus in pravos noxiosque humores.
An non malum humor peccatum? an non
malus humor est. Prauos mores dum
non inflatos et torsiones conscientie patietur qui
scit bonum et non facit? An non
sentiet in se mortis et damnationis
totiens in semetipso habebit conversiones
quotiens recordabitur sermonis Domini: Servus
sciens voluntatem domini sui et non fa-
ciens digne vapulabit plagis multis.

PL 183, 885

Sermone 38 in medio

Et nos ignorantia dei tenet quo spa-
...minus in eum qui ignorat Eum quo
similes erimus putantes nos aliquid
esse cum nihil simus Et ut superbis
ut desperatis perire. Et nunc ad periculum
in parte si aliquis subeat .... metu quanta
cura et solicitudine ambas istas repellere
a nobis ignorantias debemus quarum
altera initium, altera consummatio
omnis peccati. Sicut duarum istarum
Sed duarum ... notitiarum initium
sapientie una. Pro alia gignitur Illa timor
domini... Ista caritas quam scientia ad
Timorem domini. Et initium omnis
peccati superbia. Et quo perfectionem scilicet sapientie
vendicat amor dei. Ita desperatio sibi
omnem malitie consummationem. Et quemadmodum
ex notitia tua venit in te timor dei atque
ex notitia dei amor dei. Sic e contrario ex igno-
rantia tui superbia ac dei ignorantia desperatio
venit. Sic autem parit superbia ignorantia
tui cum meliorem quam sis decepta ac
decipiens tua cogitatio te esse mentitur.

hec quippe est superbia. hec initium omnis
peccati. cum maior es in tuis oculis
quam apud deum quam in veritate. Ideo
et ille primus peccavit hec grande peccatum dyabolus
locus, de ipso dictum est, quod in veritate non stetit
sed mendax est ab initio, quia quod
in sua cogitatione fuit, non fuit in
veritate. aliud si in eo disponderet a veritate,
ut minorem se inferiorem quam putaret.
quam veritas haberet compensaret eadem
dubio sua ingratia et nunc requi
taret superbus. nec tam inveniretur
eius iniquitas ad odium. quam humilitas
fortassis ad gratiam. Si enim. quoniam una sit
fortassis ad gratiam. Si enim quoniam
bu confessio unicuique nostrum haberet
deus liquido constringi. nec prius inferior
secundum debemus. veritati in omnibus aequi
parentes, nunc autem quod amplius hic propter
tenebris. latibulum suum. et quomodo ab
absconditus est a nobis. Ita ut nemo
sciat si est dignus amore vel odio su-
perat. si est dignus amore vel odio in ista
prius tuorum quod christo in ista ipsius
veritatis amplius. novissimum nobis locum
eligimus. de quo per modicum cum hoc
non prius educamur. quam superbum
alciore. unde eadem nostre optat
rubore non est ego pie quibuscumque
me humilies. quantumcumque reputatio me-
te humilies. quantumcumque te veritas habet.
nemo quam sibi. hoc est. quam te veritas habet.
Est autem grande malum humiliande quod
preclarum. si vel modice plus vero extol-
latis. Si vel veni, vel in tua te cogitatione
tibi parcorum. ut
peioras. que forte tibi parcorum. ut
tas indicat, a eorum superiore Quie-
adivus si per hostium tuas. tuus supplici
nimie ut intelligentia loquar ni-
mium bassum sit, non noceret quan-
tumque te humilians, noceret autem si
vel tantum digiti spacio plus quam hoc
sicut patitur ne per ea crepare. Ita ut
impingas et capite quassato colli-
daris ita in anima plane non est ti-
menda quantalibet humiliatio. horrenda
ad nimium quamvis paucula vel minima
presumpta elatio erectio Quapropter
noli te homo comparare maioribus. noli
minoribus. noli aliquibus. noli uni
omnibus. sed unius esse quam ho. sed ipse que
forte omnium vilissimum atque miserrimum
reputas. tuus vita sceleratissimam

Sermo 39

atque sicut fetidissimam horres. et ipsiusque
illum putas superandum, non modo si te.
et forte tam sobrie et iuste et pie vi-
vere confidis, sed etiam preterea omnibus scelera-
tisque omnium scelestissimum, quid scis inquam
si melior et te et illis. mutatione dextre
excelsi in se quidem futurus sit in deo vero iam
sit Et propterea nec mediocrem. nec vel penul-
timum. non ipsum saltem inter novissimos eli-
ge locum. nam sola voluit Qui recumbe inquit in
novissimo loco. ut solus videlicet omnium novissimus sede-
as te quam nemo. non dico preponas sed neque
pare presumas hec bernardus in sermone 38

Sermo 39

Iste forte autem semper in se et displicens sibi in
omnibus malis offert cogitans et respiciens
terrena ab omni via mala et carnali co-
operatione sua Si ignorat quam bonum sit deo
quam suavis et mitis et quam multus ad
ignoscendum sit pone sua carnalis cogi-
tatio arguet eum et dicit Quid facis,
Et vitam istam vis perdere et futuram
maxima sunt et nimium multa. neque
tot et tantis nec si te ipsum totiens
satis facere conplorio tenera est. vita
consistit delicata, conpunctio difficile vinces,
per quas et plebis desperatus repulit miser,
ignorans quam facile opus bonitas. que
minime vult perire. certa ista displicet
repuit ex impenitentia. quod est defectus ma-
ximum et blasphemia irremissibilis precordi
a turbatis nimia tristicia absorbetur
et refertur in profundum. nunc eum ut to
solacium recipiat emergens eum spiritu
est peccator cum venit in profundum malorum. co
tempnit, et ipse dissimulans et sibi
qualiumcumque verbis blandiens ratione re-
novat se in irrationabili ipsius eum profundum
et deliciandum in omnibus hiis eius que ad honorem
Cum autem dispulit per ea et securitas te respicimus
repentinum ei interitus et non effugiet
Ista quoque et de ingratia dei veniens mal
re cooperatio venit quod est desperatio invidia
de quo ingratiam dei quidam habet Ergo ait
dico ob ignorare deum qui noluit convertere
ad eum neque cum ob aliud procul dubio re-
naturam nisi quod carnem experientia ymaginatur
quod pius est. durum et inexorabilem. quem
mitem est. ferum et terribile. quem amabilem
et mitem iniquitas sibi informans sibi ydolum
pro eo quod non est ipse aliud tamen mentes modice fidei

ut peccata nolit dimittere. Sed assistebat cruci cum suis manibus, que tenere et deligari quasi. Sed ipse novit figmentum nostrum quia male aperti et ligati perdiderunt. Sed deus solvit compeditos. Forte ne irritati in manuitate et ultime comminationis. eicerit porrigere manum adiutorii. Sed ubi habundavit delictum, superhabundavit et gratia. Sermo ibi.

De Solitudine Sermo xl

Pulchre sunt gene tue sicut turturis.
Sede itaque solitarius sicut turtur. nichil tibi et turbis, nil tibi cum multitudine ceterorum. Et adeo populum obliviscere et domum patris tui et concupiscet rex decorem tuum. O sancta anima sola esto, ut soli te serves omnium ex omnibus quem tibi elegisti. Fuge publicum, fuge et ipsos domesticos. Secede ab amicis et intimis, etiam ab eo qui tibi ministrat. An nescis te verecundum habere sponsum et qui nequaquam praesentiam suam velit tibi indulgere presentibus ceteris? Secede ergo sed mente non corpore, sed intentione, sed devotione, sed spiritu. Spiritus ante faciem tuam Christus dominus. Spiritus exigit solitudinem. Et quin interdum non corporis solitudine, cum qui interdum non oportere et corpore te separas cum oportune potes, presertim in tempore orationis. Trabes tibi enim et mandatum sponsi et forma Domini in mentibus tuis ... intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora patrem tuum. Et quod dixit fecit. Sed solus in oratione pernoctabat, non modo ab solus in oratione pernoctabat a turbis sed ut velud quidem discipulos ne ullum domesticorum admittens, donique tres secum intimos pluribus adducere, vicina ultra progreditur ad mortem anxius orare voluit. Ergo et tu facere aliquis orare volueris. De cetero sola in spiritu qui orare voluerit. De ceteris spiritus. Solus est dicitur in mente solitudo et spiritus. Solus es si non communia cogitas. Si non affectas praesentia. Si despicias quod multi suspiciunt. Si fastidias quod omnes desiderant. Si iurgia declinas, si dampna non sentis. Si non recordaris iniuriarum, alioquin nec si solus corpore tunc solus es. Vides nempe posse et te corpore solum esse in turbis et multos non solum solos esse. Et vide solum te et in qualicumque hominum frequentia tamen caveas. Alienae conversationis curiosus esse explorator aut temerarius iudex. Et si forte aliquid quod deprehendas non iudices proximum, magis excusa. Excusa intentionem si opus non potes. Puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Et si omnino dissimulatio ... carens ... Solus ... verax ... in sede, et dicito apud temetipsum: vehemens fuit nimis temptatio. Quid de me illa fecisset, si accepisset in me similem potestatem? Sermo ibi.

Sermo xl

Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea.
In hiis verbis libet accipere tempora, tempus in quibus perisse et nunc facinora salutis. Postea et in quantum filiorum Israel de Egipto. Obscurius quam illo mirabili maris obsequio et cruentum sit populo dantes ac vincentes de hostibus, baptismi gratia quondam designatum hominis. Et cum apud simonigentium salvatis dominus ... amplius sermonibus fuerint. Et est enim numquam ... baptisati sunt in nube et in mari. Sermo ibi.

Sermo xli

Collum tuum sicut monilia. Colla ornari collia monilibus. Non ipsis comparari. Sed ut ille faciant, glorie quod de ipso non est decorem aliunde ... et ut mendicet unde se speciosum inveniat.
... Murenulas faciemus tibi. Et sunt aurum ornamenta.

Sermone xliiii

Fasciculus mirre dilectus ... Sponsa namque, ut quis dicit, ... sponse laudes et ... quidem ... ut ... quem ... velut ... in oratorio ... voluit appellare. ut quasi clarius ... ipse voluit appellare, ut quoniam ... ille vellet ... aperiret quamvis ... vos moneo dilectissimi ... ut ... strenue ... interesse pure ac strenue divinis interesse laudibus. Strenue quidem ut sicut reverenter laudibus Strenue quidem ut sicut reverenter ... ita alacriter deo assistatis. non pigri non somnolenti. non oscitantes. non parcentes vocibus non praecidentes verba dimidia. non integra transilientes. non fractis et remissis vocibus. muliebre quiddam balba de nare sonantes. Sed virili, ut dignum est, et sonitu et affectu voces Spiritus sancti depromentes. Pure vero ut nichil aliud dum psallitis, quam quod psallitis cogitetis. Nec solas dico vitandas cogitationes vanas et ociosas. vitande sunt et ille ... quas officiales fratres pro communi necessitate quasi ... frequenter admittere compelluntur. Sed neque ... quidem ... tempore ... recipere consulerim, quas forte paulo ante sedentes in codicibus legistis. qualia et nunc ... viva voce ... auditorio ... recentia gratia non recipiet ... aliud quam debes, neglecto eo quod debes, obtuleris ... facere volueris ... Sermo ibi in fine sermonis

fulcite me malis citra illa [illegible] depopulata eius amplexabitur me. Et eclesia eius tamquam

Gratiarum actio

sit non est sponsa grata adeo non ingrata ut secundam gratiarum actione pervenit [illegible] dispensacione in refundendo graciam non expectandis aut singulis dispensare ad singula dona gracias agere debitum meum. [illegible] quod tibi [illegible] potuit, ut videlicet nulla dei dona debita gratiarum actione frustrentur non grandia non mediocria non pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta ne pereant id est ne minima beneficia obliviscamur. Sed ingrate meum non perit quod donatur ingrato

Ingratitudo ingrato

Ingratitudo inimica est anime exinanicio meritorum virtutum dispersio beneficiorum perdicio. Ingratitudo ventus urens siccans sibi fontem pietatis rorem misericordie fluenta gracie. Ideo [illegible] sponsa mea ut graciam de [illegible] mens sponsa mea ut gratiam suam [illegible] recipit, non [illegible] plenius recipit. gratias egit [illegible] quod in [illegible]

Sermo [illegible] Vox turturis

[illegible] hyemis undecim est tempus [illegible] filiorum [illegible] adimplebitur Vox turturis non dulce sonat admodum sed dulciter sonat ipsa animi [illegible] magis. sed [illegible] la [illegible] non magni. et vox [illegible] [illegible] est. Et vox [illegible] menti [illegible] plior. [illegible] nos admonet [illegible] libenter audio vocem quo sibi plangendo placendo [illegible] turture [illegible] gemitu doceas. et [illegible]

De predicatore

[illegible] sermone [illegible] de via. id magis [illegible] mundo [illegible] oportebit complendo [illegible] in aliis [illegible] [illegible] vocem tuam. [illegible] et illud videris [illegible] vale [illegible] te illud [illegible] qui [illegible] oris est vox [illegible] ut [illegible] quam [illegible] est vox [illegible] et non solum me [illegible] loquens. et non solum [illegible] libertas [illegible] [illegible] te [illegible] ad te [illegible] dicat [illegible] ad [illegible] et [illegible] ac [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] veritatis. [illegible] vox turturis audita est [illegible] in terra nostra [illegible] terra et [illegible] terra [illegible] mellis et lacte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] turturis [illegible] [illegible] [illegible] terra [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non est vox turturis audita in terra nostra. Ubi vox regnum celorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] futura [illegible] tota [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in terra vox turturis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regnum celorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] vox turturis audita est in terra nostra [illegible] [illegible] lacrimas et gemitus [illegible] [illegible] absencia [illegible] te [illegible] [illegible] et gemitus meus a te [illegible] non est absconditus laboravi in gemitu meo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lavabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum rigabo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diligunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ipse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lugere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ab eis sponsus et tunc lugebunt [illegible] et vox turturis audietur. [illegible] creatura [illegible] [illegible] ingemiscit et parturit usque adhuc [illegible] filiorum dei expectans non solum [illegible] et nos ipsi [illegible] [illegible] [illegible] intra nos gemimus. adoptionem filiorum [illegible] [illegible] corporis nostri [illegible] a te [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gemitus [illegible] celo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inopum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vox ista gemitus [illegible] [illegible] patria vox ista gemitus [illegible] et [illegible] [illegible] gemitus [illegible] et dicebat [illegible] secretum meum [illegible] [illegible] [illegible] aiebat [illegible] gemitus meus a te non est absconditus [illegible] [illegible] [illegible] non est absconditus [illegible] dicam [illegible] [illegible] potuit vox turturis audita [illegible] [illegible] [illegible] palam clamatum est

Tunc profecto sub quiete ubi Christus in dextera
dei sedens ad omnes iam cepit pertinere
spiritus gemitus turturis et vna omnibus ge-
mendi ratio quia obsistebat diuinus sibi qui in se
nuit legis. Et confiteor me a minimo usque
ad maximum qui dicis / Ei mihi gemitus
quid sibi vult vox crebro vox turturis
inquit / o mane non turturis fortasse apostolus
ad solum ubi ait omnia ipse spiritus postu-
lat pro nobis gemitibus inenarrabilibus
Ita ipse induit gemitus qui gemitus fa-
ciat. Hec in illo i pomtif

Sermone 66. In medio
Cum seruum tuum et non confiteri seruum nonne
plus est quam mortuum suscitare. Quod magis
est non potes. et quod maius est vis credi
tibi quotidie latus tuum ad latus iuve-
cule est iunctum. latus tuum ad lectum eius
oculi tui ad oculos illius
in camera / oculi tui ad oculos illius
in colloquio manus tue ad manum ipsius
in opere et continens vis putari. Esto ut sis
sed ego suspicione non careo. Scandalum
michi es. Tolle scandali causam quo te probes
ut es. Tolle scandali causam quod te probes
viri ut iactitas emulatorum
unum ut scandalizauit unum de ecclesia nonne
omni scandalizat illum. Cum ecclesiam scandali
zanti condempnat illum. Cum ecclesiam scandali
cum condempnat et demoliens vineam Iudeam
per vulpes et demoliens vineam humane
me socii ut capiatur sub pondere capite vos ca-
nobis o angeli sancti. Vulpecula est valde callida
est iniquitate et impietate sua. plane tam pu-
sula et subtilis ut facile fallerit huma-
nos obtutus. Et ipsa et vobis / Igitur vobis
illa ad vos ut potentes sodales sponsi Capi-
te nobis vulpes paruulas. Ergo facite
quod iubemur. Capite nobis hanc tam vafri-
pellem vulpeculam. quia tam diu frustra
insequimur. Docete et suggerite qualiter
fraus deprehendatur hec et est capisse vulpem.
Omnia loquitur plus nocet. falsus catholicus
quam sit verus apparet hereticus / Non est autem
hominis scire quid sit in homine nisi forte ad
hoc sit illuminatus spiritu dei vel angelica
informis industria. Et infra post

testionem fidei d. in eodem sermone
Denique si fidem interroges nichil chri-
stianius. Si conuersationem nichil irreprehensibi-
lius. Et quod loquitur factis probat. Videas ho-
minem ad testimonium sue fidei frequentare
ecclesiam. honorare presbiteros. offerre munera
sua. confessionem facere. sacramentis communicare
Quid fidelius. Iam quod ad vitam moresque

spectat neminem circumuenit neminem
supergreditur / pallent insuper ora ie-
iuniis / panem non comedit ociosus
operatur manibus unde vitam sustentat

Et in precedenti eiusdem sermonis tangit
tempestatem quorundam vulpium que sunt
adulatores. detractores ac seducto-
res quidam spiritus. ignari et apparenti
mala sub specie boni inducere

Sermone 66 circa medium
Cum legis et comperis hereticos phari-
seos nichil esse quam phariseos persuade-
bit. nisi quod hereticum est. Suspectum ut
de reprobis apostolice prophetie istos al-
ligaturum qui agitur abstinent nam-
que hii ut prius dixi a cibis quos deus crea-
uit de bonis ad percipiendum cum gratiarum
actione. hinc quod hereticos se probarent se
non pane quia abstinent. si quod heretici
abstinent. Ita et ego interdum absti-
neo. sed abstinencia mea satisfactio
est peccatis. Non superstitio pro im-
pietate / Num reprehendimus paulum
quia castigat corpus suum et in seruitutem
redigit abstinens a vino. quia in vino
luxuria est. Quod si infirmus sum modico
utar iuxta consilium pauli abstinens
a carnibus ne dum nimis nutri-
unt carnem simul et vicia carnis nu-
triant pane ipso cum mensura sa-
debo parcius ne onerato ventre stare
ad orandum tedeat et ne etiam insu-
per in Christo quod pane meo ro-
ret ut in saturitate Sic ne simpli-
citer quidem aqua ingurgitare ne ad-
mixtione distento pane ventris
pressura ne distento pane ventris
usque ad titillationem perurget libidinis /
Hereticus aliter reprehenderet hoc et
quod ego continencia pocius onere
qui est contra procreatur

In eodem sermone
Tolle de ecclesia honorabile coniugium et thorum
et thorum immaculatum. Nonne replebis
eam concubinariis incestuosis semini-
fluis mollibus masculorum concubito-
ribus et omni denique genere immundorum

bus Simoni. 11. hospitij in medio

Invenerunt me vigiles qui custo-
diunt civitatem. Qui sunt vigiles hij?
Nempe illi quos salvator in ewangelio beatos
pronunciat, si cum venerit invenerit
vigilantes. Quam boni vigiles (custo-)
qui nobis dormientibus ipsi pervi-
gilant, quasi racionem pro animabus nostris reddi-
turi. Quam boni custodes, qui vigilan-
tes animo atque in oracionibus pernoctantes ho-
stium insidias sagaciter explorant,
anticipant consilia malignancium,
(eludunt) deprehendunt laqueos, eludunt retia,
laqueos retiacula dissipant, machina-
menta frustrantur. Hij sunt fratrum
amatores et populi christiani, qui multum
orant pro populo et universa sancta civitate. Hij
sunt qui multum solliciti pro sibi commis-
sis ovibus, cor suum tradunt
ad vigilandum diluculo ad dominum
qui fecit illos, et in conspectu altissimi
deprecantur, scientes suam insufficienciam
in custodienda civitate, quia nisi dominus
custodierit civitatem frustra vigilat qui cu-
stodit eam. Porro cum dominus ita precipiat:
Vigilate et orate ne intretis in
temptacionem, liquet quia absque duplici vel ter-
cio fidelium studiorum custodum non
est secura civitas, non sponsa.
Non omnis horum differencia [illegible]
sunt. Civitas propter collacionem, spon-
sa propter dilectionem. Civis vero magni-
tudine civium facit. Et sponsa quidem
(civitas) civitas est etc. Vidi inquit sanctam iherusalem
novam descendentem de celo a deo pa-
ratam sicut sponsam ornatam viro suo.
Tamen sed sponsam ornatam. Hoc denique omnibus liquido ap-
prehendendum, et hic recordemur. Primus ille
parebit si recordemur Petrum ille
custos Petrus loquitur: eratis sicut oves
committitur. Quam attente sit deca-
nus commonitus est, quia utique tanta
non credit? ... custodiam
curam sapiens crediderit alicui custodi
nisi sciret ipse sponsam
non sanctificatam, ut sibi utique rudenti commi-
tteret. Audite hoc anime spon-
sus tercia: Audite hoc animi sponse
sic sicut tu amici ad patrem dum ei
amici carissimi sunt, quod quam humile
amicissimi sunt ergo quem pervile
ergo tantum facilitatis donatum
non ociosum totiens repetitum est
petre amas me, pasce commissione

omnium. Et ego quidem id specialiter p-
inde puto dici ille Dionysius theologus
et testimonium perhibet tercia quem me amas
et valde perfecte quia amas hic est plus
quam tua, plus quam tuos, plus eciam
quam te, ut huius repeticionem merito numeris
impleat. Nequaquam suscipias curam
habere, ut te intromittas de omnibus
meis pro quibus sanguis meus utique effusus
est. Talis fuit et qui posset eciam im-
pavidus quamvis tyrannorum corda contem-
pnere. Attendite vobis quanti qui
ministerium huius sortiti estis, attendite inquam
vobis et precioso deposito quod vobis cre-
ditum est. Civitas est, vigilate ad custo- (providete)
diam, concordiam quia sponsa est, studete
ornatui. Oves sunt, intendite pastui.
Et tria ad illa dum trina sententia
tanc forte non incongrue putamus videre
tione. Porro custodia civitatis sunt peritis
triphharia est: a vi tyrannorum, a frau-
de hereticorum, a temptacionibus demonum.
Sponse vero ornatus in bonis operibus et
moribus et ordinibus, at pastus ovium
quidem in pascuis scripturarum tanquam
in hereditate domini. Est distinccio in illis
in hereditate domini ... est distinctio in illis
ita sunt mandata quidem et carnali-
bus imponunt ad legem vite et di-
sciplinae. Et sunt alta dispensacionum que
infirmis et pusillis corde de compassione
ministrant. Et sunt simplicium solida
nunc apponunt. Et sunt simplicium solida
fortia que inimicis sapiencie ponunt
fortia quia que intimis sapiencie ponunt
et qui exercitatos habent sensus ad di-
screcionem boni et mali. Parvulis tanquam
agnellis ad exhortacionem lac potius dat.
Non cessat. Ad hec boni solliciti pastores
impinguare pecus non cessant bonis
electis quam exemplis et pius magis quam
alienis, nam si alienis et non suis
pecunia non proficit
ignavia est illis, et perverse non proficit
sicut viri causa. Ergo quia videor mihi
vos pastores gerere curam vobis apponam
perfecto exemplum magnificum, pacientiam Job,
misericordiam Samuelis, David severitatem,
excepta qua sunt huius exempla bonorum in-
nitis ipse et impaciencius atque nutoris
et nunc prius sum ut vereor minus
rapide veniet. Et vos minus aliud ca-
pietis. Reliquum hoc supremum pietati relinquo

ut quod vobis nisi quod nobis est. ipsa supplerat. et quod perperam ipsa corrigat. Nunc vero pastor bonus est qui curabit. ut secum cum curabit in veniat. Sal Grecis scripto Scitis quod summo sale ex silici. qui tu placuit ad gratiam. toto poterit ad salutem/ sicut intero de custodia civili/ atque ornatu sponse verbo et pastu quando dicta sunt. Volo tamen adhuc eadem paulo expressius designare. Audite eos quos dum aspicit nimis honoribus inhiant [unde] nisi prudentes quibus se supponunt omnia/ supponunt periculis. ut petiat adiungendos/ se supponit periculis. ut periat adversus venerit sed seipsum dum erit ad hoc veni venerit sed seipsum dum erit ad hoc veni si ni fallor ad sola civilis custodiam. ut quidem satis est generaliter. opus est vero forti spirituali fideli. forti ad propulsandas iniurias. spirituali ad deprehendendas insidias. fideli quod vero quae sua sunt querat. Porro autem ad mores honestandos et corrigendos quod utique ad decorem pertinet sponse cuius non liquido agnoscat se veniam fore. curanda quidem diligentia disciplinae tamquam Eya vero tamen vestri moribus inculcat/ opus est. Volo illo quo autem apostoli operis fuerat zelo illo quo autem apostoli sponse dum ait emulator vos dei emulacione. despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Iam quis a diviciis eloquio expressit. Educeret quos ducturos pastor. Pastor si et quidem doctus fuit. non ydiota sed et oppulentum tamen inquit in se bona verbi ne non tamen intrat doctrina vbi alis uberi quam non trat vita stili. Verum itaque et a [illegible] ptet. sed oris affluitur absque sui pectore vitaque laudabili et sic [illegible].

Sermo lxxvij in fine

Duo igitur ex his sermonibus quales in nullis sunt ambulans velleris ger[e]ndos. non quales honest/ longe dispares. Nostri per sedes amici sponse. Quod sola sponse sicut sunt apostolicis curis/ et ut vulgo aiunt tamen quis ad dexteram videtur/ pauca admodum sunt quae non quae sua sunt quae virtute corporis curiosis/ diligunt munera. ut sint qui diligentiam quae magnis fratres defendunt mammone sunt que incedunt nitidi et ornati concinniter vestitu tamquam sponsa procedens de thalamo suo. Nonne si quispiam talis repente eminus procedere aspiceret. sponsam potius putabit. quam sponse custodem/ Eum non habet illis quam cubertie affluentiam vestium splendorem. in magnam luxuriae cognitionem. vasorum argenteorum et aureorum inst de bonis sponse sunt est qui ea pauper et inops et nuda relinquit facie miseranda. inculta hyspida expallens/ non sunt non est hoc tuo ornare sponsam sed spoliare/ non est custodire sed perdere/ non est defendere sed exponere/ non est instruere sed destituere. Non est parare eam sed mactare. Et denotare. Dicite de illis duo cum de verbis vertit plebem tuam ut cibum panis [cibum] et quod comederunt Iacob et loeti eius desolaverunt. Et in alio psalmo. peccata populi mei comedent. Qui dicat. peccatorum pena quae comederit. et peccatoribus debitis sollicitudine non in quibus et peccatum debito solitudine non inquit in ipsis pastorum vocabulum dabis. in die non ... vestrorum quod non plus in nigelis subditorum ... audiens non in paupertatis. qui nexis ... pauperibus. ubi quod orando placet in ... ut placabile deo/ Illemora loquuntur. ... inducit iudicium. Sine causa nos quod ... illis innorantur que non audiunt nos. Sed et si libros fortasse mandentur ista que dicimus. De digitalibus lege si forte legerit in indignabitur quamvis ... sibi hoc facimus sed ubi quamvis ... ubi.

Et infra in eodem.

Sed quid nunc sunt illi vigiles a quibus remunerata phibet sponsa. nempe apostoli atque apostolici viri. videlicet sunt qui custodiunt civitatem/ in eam ipsam quam invenerunt ecclesiam. Eo quod vigilans quo in temporis quamvis prelata eo quod vigilans quo in temporis quod prelati tamen conspiciunt a malo utique domesticorum et intestino sed septuple semper. Sermon... domestici eius. neque et quia ... ad sanguinem restiterunt pro diligentibus paternis testimoniis destituta. sed protegunt et custodiunt eam die ac nocte in morte et vita eam die ac nocte. et ad morte et vita pro Et si sponsa est ad corpus domini mortis per eius non ambigo ... quam etiam tanto per eius non ambigo ... quam etiam tanto in morte potius ad agat. quod in ipsa in morte potius ad agat. quo in ipsa amplius confortatum est participatum cum.

[Custodes civitatis]

Et infra testimonium de.

Super muros tuos ... constitui custodes tota die et tota nocte in perpetuum non tacebunt. Et in opere intelligentia inferioris

nam et si angeli sunt custodes civitatis cum etiam hominis perpetua ... tractatus eorum faciat ut ... omnibus ...

s. 81 82 in medio sermonis

Que sunt voce carentia animalia vel
meatur quod per deliberationem ita liber
tate carent pecora agunt sensuali
impetu, rapiuntur appetitu, neque eum
iudicium habent quo se diiudicent sive re-
gant sed nec instrumentum iudicii id est
ratione sunt et quod non iudicant quia non
iudicant. Sola namque quippe rationis ab
hijs purgatur [illegible]. qua non acceperunt
hanc vim a natura solus homo non patitur
et non solus, sed et avaritia liber. Et tamen
inhumanitate peccato patitur quamdam vim
et ipse sed a voluntate, non a natura, ut nec
sic ingenita libertate privetur eum
quod voluntarium et liberum. Et quidem
cum voluntarium est et corpus quod corrumpitur
peccato factum est
i. corpus si status
Corpus quod corrumpitur aggravat animam
sed amore non mole. Nam quod resurgere anima
per se iam non potest, quod per se cadere potuit,
voluntas in causa est, quod corrupti corporis
viciato et vicioso amore languens
et iacens, amore pariter iustitie non ad
mittit. Ita nescio quomodo peccato pravo
et miro modo ipsi sibi voluntas per
cato quidem in deterius mutata neces
sitate facit, ut nec necessitas cum volun
tate fit, excusare valeat voluntatem,
tamen sit, excusare valeat voluntate/
ut voluntas cum sit illecta excludere
necessitatem. Est enim necessitas haec quodammodo
voluntaria. Est favorabilis vis quedam
premendo blandiens, et blandiendo premens
unde sepe voluntas tracta ... semel peccato
consensit, ut consentire iam possit, ut consensum
causa illatione de ratione queat sed qui
la illa rapit veluti gemens sub onere
necessitas hoc dure iugi vim patiatur. Unde
Sermo. Sed rursus sciens quod non iuste cau-
satur adversus deum cum voluntas sua
ipsius propria causa forte attendit quid
sibi necessitas intulerit. Quid dicam aut quid
videlicet in tam misere servitute
iugo non alio quam quadam voluntarie
nubas. Et enim per servitutem quidem inexcusabiles
sed propter voluntatem voluntas enim
est quod se cum esset libera, servam fecit peccati
peccato consentiendo, voluntas ut explorandum
est quod se sub peccato tenet voluntarie serviendo
Unde quid dicas ait ad hanc vo-
luntarium dicis quod necessarium ad consentire.
Mirum quidem est quod voluntas seipsam addixit
sed non ipsa se retinet, sed magis retinetur et vo
luntas dico hoc pulchre dabis quia retinetur. Sed in
ceptat retinere voluntatem, et quia retinetur
fateris. Itaque voluntatem volente dicis, non
utique voluntas retinetur non volens, vo
luntas enim volens est non nolens. Cum se vo
lens retinetur ipsa se retinet. Quando ergo di
cis a quo videlicet et eam ipsa fecit servam
fecit. Sua se fecit unde dicitur ex factis peccatum servus
est peccati. Quia eum peccavit, peccavit autem
cum peccato obediens decreuit sua se fecit sed per
libera sed adhuc non fuit, facit autem in eadem
servitute se retinens, neque eum non volens
voluntas tenetur, voluntas enim est. Ergo quia
voluntas est sua se ipsa non modo fecit
volens est. Sua se ipsa in multa de hoc habentur in eodem s.
s fat

Sermo. 82. primo loco de anima

Anima et vite ingenuitate, morum probi
tate defendere negligat iusto auctoris
iudicio factum est, non quidem ut libertate
ipsa nudaretur, sed tamen superinduceretur, sed du
plicide confusione sua. Et bene diploide duplo
de, ubi veste veluti duplicata ma-
nente libertate propter voluntatem servilis ni
hilominus conspectio probat necessitatem. Hoc de
[illegible] simpliciter quod de immortalitate anime additum est
et mali est, ea per se bona conditionis appellat quod
non per se inimmunod similitudinis propter et dissi
militudinis diploide adoperta dum non
diploide ubi non innata sed asscripta et
quadam quasi accidente peccati asscripta est foris supe
rinducta. Mors immortalis, necessitas liber
tate neque est anime simplicitati prebet duplici
tas contra, non nature immortalitati mors
a voluntaria peccati a natura corporis, non
arbitrij libertati necessitas voluntatis servitus
sit a bonis nature mala adventitia dum
non succedunt sed accedunt, turpiter utique
ea non expellunt, conturbant non de
turbant. Sic anima dissimilis deo sic dissimilis
est et sibi sic corporata in medijs in peccatoribus
et sibi sua est illis sed quod legitur conturbasse
glorum suam in similitudine vituli comedentis fe
num. Sic homo tamen vestes duplicis
et fraudis formam habet. Ecce parte
vestes sic spernit, ypocrita vestem habet
sic in Salomone, unde contens hoc
in vincto. Quando autem apparet quod
non sit

q[uod] plus rapit more bestiali incubitus
venus. more bestiali corrumpit toris
audi aliud quid mirum si plenum potuit
capere. q[uod] et plenum semel intratum su
eius horribili nisi de plane bestiali ille
tam impiens ardor i[n] coitu. tam
immoderatus dolor i[n] partu. Ita ut ho[mo] in
concepti et coitu i[n] vita et morte
corporatus e[st] in uincis miseris actis facti
corpus e[st] in uincis. Quod q[uod] libera creatura appeti
e[st] illis cum regit ut domina sed seruit et obse
quitur ut ancilla. Nonne et i[n] hoc se
assimilat et animat ceteris animalibus
q[uod] ut n[on] i[n] libertate vocauit sed
condidit i[n] seruitute. Sunc pro vectri
appetitum obediens. Nonne tibi merito
confunderis p[ro]plebei vel quas tan plus deus
io q[uod] aut contristasti iniquum q[uod] credimus s[ed]
multis et infert digna te extra. cum
non e[st] ipse videres dominus ait. quis tam plus
s[ed] dic dictaverat qualibus mici e[st] peccata
tristis et iniquae. Eius mod nam argui
contristasti iniquum ait. Et n[on] dicit contristata
si aia vel contristasti hoc. q[uod] ero tu plus
sic statuat iniquus cum faciem suam
et cum vultu quodam morbidu putri
duos inutiles hos pro sistat. ut dissi
mulare a declinare n[on] quid impunitus
corporis sine si videat vel inuitus sordes
peccatorum suorum. Virorum q[uod] imperat deforma
nitatem, neque ad potest constare deu
tum plenum s[ed] Si q[uod] diffidens p[ro] illis tanta
displicere quid videbis puto conclamabit
et dicit. Dic q[uod] plus tu cum quidem deum
p[ro] voluntariam et nomina displicet. Nam
vna plenitudo manet. certo pluria displicet
q[uod] ista manet. Quantum bonum ista quam
ex malo ita. comunitas tibi collatione
utrumque nos i[n] grue pro vel eminet. Ergo
aia i[n] se vna. tanta nos distans erit
quid ni clamet inter spem et desperationem
utrumque porta dicit q[uod] plus tum trahitur
i[n] desperationem p[ro] tanto malo. sed reuocatur i[n] spem
a tanto bono. Si e[st] ut q[uod] bis plus displicet
i[n] malo q[uod] i[n] se videt. eo se erigit ad
bonum q[uod] eque i[n] se conspiat. Eius attingat
si f[acit]. ad q[uod] sita e[st] spes et vera et timens
deum ac recedens a malo. Quid ni aut
dicere possit a q[uod] decedere potuit. Quod tamen utramque

diuersis de gratia proueniunt n[on] de natura. Sed
ne de industria quidem. Neque saltem sapientia vi
et malicia n[on] de industria vel
natura ut decet occasio proueniunt etc.
Ibidem infra
Et dicit de bone natura plus plenum s[ed] quid
corpus vix sensus. Sentit paruam terre
te ut infirmum te fruetur plenum
q[uod] dissimile n[on] videbat. s[ed] et te intu
endo consabit. Ergo qui tam affirmit
plus et cum. Qui videtur cum penitere
puta quod de difficultate magis. Quin de
impossibilitate ista venit post actionem
dicit quod plus tibi dicit s[ed] hic magis probas.
vero e[st] admirans. admirata prorsus
et stupenda i[n] a plenitudo. qua deo visio
comitatur. Immo q[uod] dei visio e[st]. Ergo
ac dico i[n] caritate. Caritas i[n] a plenitudo
do e[st] cuius n[on] stupeat taliter dei speci
et reuocatus capitur iniquus i[n]c argumentum
pr[i]us inductus. dei plane ut vsurpas sibi
cum diligendo iniquitatis neque possit diligere
neque deum. Et eum hoc cum diligit
iniquitas odit malum sua. Sancta i[n] de
medio iniquitate q[uod] tam q[uod] q[uod] p[ro]pter dis
similitudinem facit erit unio s[ed]mus. erit
mutua visio. mutua q[uod] dilectio. Sicque
vouete q[uod] p[ro]fectum e[st]. euacuabitur quod ex
parte e[st]. Erit ad altiorem casta re
copulata dilecto. agnita plena visio
mata connectio firma. Societas in
diuidua. plenitudo p[er]fecta. Tunc cognoscet
aia sicut cognita e[st]. Tunc amabit sicut
amata e[st] etc.

Sermone xvi[j] Super [Cantica] de confessione
humili. Et e[st] i[n] lamentum de peccatis in corda
humili. Et e[st] i[n] lamento de peccato incorra
Iudas actua d[ixit] I. Omne q[uod] remordet eo
peccatum confiteri humilitate pure fideliter.
Et infra. Sunt q[ui] gloriantur cum malefece
rint et exultant i[n] rebus pessimis. Et peccatum
suum sicut Sodoma predicauerunt. Et infra
Et de hiis q[ui] religiose vestiti et reli
gione p[ro]fessi. non vix audiuimus aliquos
i[n] nostra et iactanter impudentissime ma
la sua peccata q[uod] ubi aliqua vel forte
gladiatorio vel argute litterio gesta
conflictu seu aliud quod peccatum mundi
quidem vanitatis fauorabile. Peccatorum
aie saluti nocitura. s[ed] d[icit] d[e]us
uero velare ad hoc ai indicanda

Et humilis hu(m)ilitas q(ue) gestat(ur) a talibus
no(n) e(st) novitatis s(ed) meritu(m) s(ed) p(ro)p(ter)
vetustatis operculu(m) nonnulli (enim) p(e)cc(at)a
q(ue) dolendo et penitendo rememorant
s(ed) gl(or)iam intercede captantes. co(n)fite(n)tes
p(ec)c(at)a no(n) deluunt s(ed) se ipsos illudu(n)t
na(m) deus no(n) illuditur. Veteris homi-
no(n) conveniunt s(ed) novo palliant no(n)
p(er)ditur q(ui) p(ro)iat(ur) vetus Sincumti i(n)
co(n)fessione s(ed) statuit. secu(n)du(m) i(n) junc-
tauerunt ossa mea du(m) clamare to-
ta die. pudet i(n)iq(ui)tatis q(ua)mvis tanti
p(ro)terviam ut no(n) pudeat eos cu(m) q(ui)
ultacione. lugenda iactitatione q(ui) et
post suprap(ositum) h(abi)tu(m) su(um) calide que-
piam supplantaverit et invenerit
i(n) negocio s(uo) q(uo)d talione p(ro) con-
uicio tal(iter) maledicto i(d est) malu(m) p(ro) ma-
lo ut maledictio p(ro) maledicto an-
dacter reddiderint. (Haec) e(st) co(n)fessio co(m)pe-
randa talibus noxia. q(uo) subtilius va-
na. cu(m) ipsa cor(am) inhonesta et tur-
pia de nobis detegi no(n) vicemur
no(n) q(ui) humiles su(m)us s(ed) ut esse putemur
appetere at de humilitate laude(m) humi-
litatis e(st) no(n) virtus s(ed) subversio. Veri
humilis vilis vult reputari. no(n) hu-
milis p(re)dicari. Gaudet co(n)temptu su(i) h(umi)-
lis solo sane sup(er)bus q(ui) laudes co(n)tempnit
q(uo)d p(ro)p(ri)us. quid indignius. ut
humilitatis custos co(n)fessio. sup(er)bie fa-
militet. et inde vis videri melior
vn(de) videris deterior. agnabile ia-
ctantie genus ut no(n) possis putari
...

pro apu

tu(m) multu(m) novus coegent. s(ed) p(ro)pt(er) non
co(n)fessio e(st) s(ed) defensio. u(bi) placat s(ed) pro-
cat. sequens monstrat. in q(ua) talibus
et q(uo) minor reputat(ur) culpa. eo et m(a)i(us)
p(ro)vet g(ra)cia indultoris. Si cu(m) nimis li-
bent. bus tecu(m) datur q(uo)d nimis gr(atia)e ni(mi)s
no(n) p(re)venire potest. Demu(m) sibi p(er)-
inde abiudicat q(uo)d minus largitoris
attenuat. g(rati)a q(uo)d omnes q(ui) reatu(m) suu(m) al-
leviare verbis conat(ur). facit. sanu(m) a po-
stremo s(an)c(t)i hos dehortent(ur) exemplum
ut culpam p(ro)pe(n)de diffitens. n(on) tu co-
sequeris veniam. No(n) dubia q(ua)m obs(ecra)tus
mulieris admixtione. Hemus co(r)rupserit.
e(st) cu(m) agnosceretur aliud incusare. porro
occupat te velle q(uo)d corripere q(uo)d sit no(n)
mime fructuosa. s(ed) et p(ri)ncipio s(uo) deu(m) de
uid utroq(ue) v(er)ba respe malicie exe-
cracionis in p(e)c(ca)tis appellat ne i(n) ea de
clinet cor s(uu)m rogans et supplicans ex-
n(on) quidem i(n) aliam etia(m) p(ro)fert s(ed) s(ed) s(e)
corrupat. repellens q(uo)d inde a se indulge-
cie medicina et sit vita b(ea)t(us) ip(s)o ore (in)t(er)-
cludens. Et q(uia) m(agis) maior malicia q(ua)m
in salute. et lingue tue te-
r(ra)m armari in salute. et lingue tue te-
me(m) tipsum. misericordie cofodere deum
q(ui) sibi nepu(m) cu(m) bos e(st) sit. at et fide
lis co(n)fessio ut co(n)fitear in spe de indul-
gencia penitus no(n) diffidens. ne tuo te
ore. no(n) tam iustificet q(ua)m co(n)dempnet
Judas iste p(ro)ditor d(omi)ni. et Cain fr(atr)icida
co(n)fessi sunt. alter p(e)cc(av)i inquit tradens sangui(nem)
iustu(m). alter maior e(st) iniquitas mea q(ua)m
ut veniam merear et veram. Sed nichil
eos p(ro)fuit infidelis co(n)fessio s(ed) n(on) v(er)a ve(r)iam

Et infra in eod(em)

In apo(sto)lo habitat plenitudo sanctitatis et virtu(tis)
e(st) s(an)c(t)us ad unctionem de(us) venit. i(n) plen(itudi)ne
t(em)p(o)ris. plenum p(ro)inde venire se indicans
Eme plenum q(uo)d me unxit p(ro)p(ter) oleo letitie
p(rae) p(ar)ticipibus suis. unxit et misit plenu(m)
gr(ati)e et v(er)itatis. unxit ut ungeret o(mn)ibus
ab eo uncti sunt q(ui) de plenitudine ei(us) meru(er)-
unt accipere. Sp(iritu)s d(omi)ni sup(er) me eo
q(uod) unxit me. ad evangelizandum mansuetis
misit me ut mederer co(n)tritis corde.
ut p(re)dicarem captivis indulgencia(m) et clau(sis)
ap(er)tionem. ut p(re)dicare annum placabi-
lem d(omi)no. veniebat ut a(n)gelus magni co(n)si-
lii suo leve dolores p(ro)p(ter)
co(n)tinuat. Venit mansuetus et m(itis)
venit unctus. Venit mansuetus et mi-
tis. et in libe misericordie m(ulti)s p(ro)p(ter)
d(e)scendebat ad infimos se descende(n)s. co(m)p(er)tie-
bant ad infimos se de(s)cende. co(m)h(ab)ita-
tionem optimi. Et quem nullo cerni ins(trume)nto
medicamina curavit ac

fere attulit spiritus sapientie et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientie et pietatis et spiritus timoris domini. Vides quot phialas plenas odoramentis celestibus medicus preparavit ad sananda vulnera illius miseri qui incidit ad latrones.

Et infra ibidem ait

Syrus enim vite erat in phialis concupiscentie. Infudit oleum misericordie veluti infudit vinum. Non vinum quem prius infudit... et omnia commiscebat infirmitatibus ut misericordiam superexaltet iudicio quemadmodum vinum oleum superfertur infusum.

Et infra

Sana me domine et sanabor, psallam nomini tuo et dicam: Oleum effusum nomen tuum. Non vinum effusum nolo credere tuum. Non intres in iudicium cum servo tuo, sed oleum... me. In misericordia et miserationibus coronas me. Oleum plane quod domini supernatat cunctis liquoribus, liquido indicat quibus immisceri... nomen quod est super omne nomen. Nomen quod est suave et dulce et perdulce, pre electis super omne et exaltatum. Ista et super excelsum et super exaltatum. Ita et hoc oleum quod complanat faciem hominis. Hoc est caput ieiunantis impinguat. Ut quod caput... oleum peccatoris non perunciat. Hoc nomen quod vocavit os domini nominavit. Quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Non solum videns sed et sic corpora ... inmo per... non solum ... salus erit ... tavit ... effusum est, sicut pater donavit filio sponso ecclesie. [illegible] sermone xvi super cantica

Sermone xv super cantica

En unde vobis nomen quod oleo merito comparatur. Et quo merito dicta consulta to comparatur ... quidem sponsi vocabula sparsa per omnem divinam paginam leguntur... duo omnia vobis in universa complector, nullum ut arbitror reperies quod non aut pietatis gratiam aut potentiam maiestatis sonet. Ita dicit spiritus etiam per suum familiarissimum organum: Duo hec audivi, quia potestas dei est et tibi domine misericordia. Ergo sedem maiestatis ... et tu nomen eius sedem pietatis. Non est aliud nomen sub celo datum hominibus in quo nos oporteat salvos fieri. Sed exemplis magis proprium facitur. Et nomen quo vocabitur eum dominus, et ... nomen potentie, ... fortis et iustus... Nomen potentie... vocabitur nomen eius ... pietatis ... [illegible] vos vocatis me magister et domine, et bene dicitis, sum etenim ... maiestatis. Non enim nomen tum est dominus

doctor autem sapientis qui plebe eorum corporis et anime ... ipsa vocabitur, inquit, nomen eius admirabilis, consiliarius, deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Primum tantum et quidem maiestatem sonat, reliqua pietatem. Sed quod horum effunditur? Effuso maiestatis ac potentie nomine in id quod est pietatis et gratie quodammodo transfundit spiritus, quod effunditur per ihesum salvatorem, spiritus unum. Quod nomen ubi causa quod deus est nomen id quod nobiscum est deus. Hic est emmanuel, liquefit et desinit. Sic admirabilis id quod est consiliarius. Sic deus et fortis in eius fit pater futuri seculi et princeps pacis. Et dominus in sanctum ... et miserator dominus. Non dico novum quid, quondam quod in ... Abram in Abraham et Sarai in Sarram effusa sicut ... celebratum prefiguratum et salutiferi effusionis ... misterium recordamur. Ubi iam id est apud antiquos tam crebro quam frequenter inculcare solebat: Ego dominus, ego dominus. Auribus dictare ... Ordo cuius patris dulce nomen patris non ... sub fiducia obtinendarum petitionum. Amici et servi non ... vocavit ... discipulis suis in quibus annuntiat resurrectionem... Ut veniat plenitudo temporis, effusum est oleum. ... Hoc deo quippe quod per Iohelem promisit ... adimplete et effundere de spiritu meo. ... omnes ... apud hebreos olim contulisse lego. Credo vos recolitis ... quid velim. Quale erat inquit quod sciscitanti moysi ... Ego sum qui sum. Et qui est misit me ad vos. Ne ... quidem ipse moyses capere ... nisi ... effunderetur. Effusum est et captum est, non modo effusum. Sed infusum iam erat et iam celum ... sed effusum ... angelis innotuerat. Et quod angelis ita erat infusum ut esset privatum, effusum est in homines. Certa ut iam ... merito clamaret: De terra oleum effusum nomen tuum. Si non ingratae plebis contra ... obstitisset. Dicit eum: Ego sum deus Abraham et deus Isaac et deus Iacob. Convertite gentes ad manum e... salus effusum est nomen ... in vocaverint salvus erit. Angelorum deus etiam hominum deus se vocat. Oleum ... Iacob et descendit ... Date nobis de oleo vestro

Si nolunt rogare dominum olei ut mit-
tat et nobis dicite dura obstina-
tio ne ergo repulsam malivolus (?) dile-
ctae (quia a finibus terrae evocare placuit
tibi) tanto utique dignatio quanto minus
digna. Deinde ne obstupesco ut benignum pro-
fitemur (?) familiaribus invitatos suos nequaquam excludat
Ego sum ait Deus Abraham Deus Isaac et
Deus Jacob et nunc amplius effunde effunde aperi
manum tuam adhuc et imple omne animal
benedictione. Veniant ab oriente et occidente
et recumbant cum Abraham et Isaac et Jacob
in regno caelorum. Veniant veniant tribus tri-
bus Domini testimonium Israel ad confitendum no-
mini Domini. Veniant et recumbant epulentur
in nomine Domini et delectentur in laetitia et unus ubique reso-
net in voce exultationis et confessionis sonus
epulantis et oleum effusum nomen tuum. Divi-
ne (?) scio Philippum et Andream hospitiorum (?)
gratia (?) repulsa ... non patimur ... si ... con-
fugerimus (?) ... volumus Ihesum videre ...
oleum petimus ... dicite Andreas et
Philippus ... dicite Ihesu ... ad quem ...
et Philippus dicit Ihesu. Ihesus ait quid ...
nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit
ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit
ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit
multum fructum affert. Moriatur ergo granum et purgat
... Oportebat pati Christum et resurgere a
mortuis et praedicari in nomine eius paenitentiam in
remissionem peccatorum non solum in Judaea sed etiam
in omnes gentes. Quod ab uno nomine quod est Christus
et christianus dicatur credentium et
milia milium christiani dicuntur. Agnosco
dicit oleum effusum nomen tuum. Quod et in Isaia legitur: Servos suos
vocabit nomine alio in quo qui benedictus est
super terram benedicetur. Amen. O nomen benedictum,
oleum usquequaque effusum ... De caelo
in Judaeam et inde in omnem terram excurrit et
de toto orbe clamat ecclesia: Oleum effusum
nomen tuum. Effusum plane quod non solum cae-
los et terras ... perfudit sed apud inferos ad-
... ut in nomine Ihesu omne genu flecta-
tur caelestium terrestrium et infernorum et omnis lingua
confiteatur et dicat: Oleum effusum nomen tuum. Ecce
Christus, ecce Ihesus. Utrumque infusum angelis,
utrumque effusum in homines et illos homines qui
... effusum in homines ... incorrupta ...
... erant ... quemadmodum ...
homines et iumenta salvabis quemadmodum multi-
plicavit misericordiam suam Deus. Quam carum, quam vile
... Si vile non esset, nunquam non effu-
sum; si salubre non esset, nunc non lucrarentur ...
Si salubre non esset, ... et sum heres ...
participes nominis sum. Et sum quod dicor. Heres sum Dei
frater Christi sum, si sum quod dicor, heres quidem Dei,
coheres autem Christi.

Oleum vero per sponsi effusum est nomen
cum re quod effusum sit ... sanctitatis ...
manavit forma servi accipiens ... De-
nique ait ... aqua effusus sum ... effusa est
plenitudo divinitatis habitans super terram corpo-
raliter ut de ea plenitudine omnes qui corpus
mortis gestamus capiamus ac in ... odore
repleti dicamus Oleum effusum nomen tuum.
Sed quod nomen effusum et qualiter et quomodo
Cur vero oleum ... hoc non ... diximus ...

Est procul dubio inter oleum et nomen spon-
si ... ut ... alterutro
... comparavit. Ergo ait dico in triplici quadam
qualitate olei quod lucet pascit et ungit.
... nos nisi non haberes ... igne ...
nutrit carnem, lenit dolorem, lux cibus
medicina. Vide idem nunc de sponsi
nomine. Lucet praedicatum, pascit recogi-
tatum, invocatum lenit et ungit. ...
Unde putas in toto orbe
tanta et subita lux fidei nisi de praedi-
cato Ihesu nomine in quo nos Deus
vocavit in admirabile lumen suum. Quibus
illuminatis et in lumine isto videntibus
lumen dicat merito Paulus: Fuistis aliquando
tenebrae, nunc autem lux in Domino. Hoc denique
nomen coram regibus et gentibus et filiis
Israel portare iussus est idem Paulus
et portabat nomen tamquam lucem et
illuminabat patriam et clamabat ubique
Nox praecessit, dies autem appropinquavit. Abiciamus
ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis. Sicut
in die honeste ambulemus. Et monstrabat
omnibus lucernam super candelabrum annuntians
in omni loco Ihesum et hunc crucifixum. Quomodo lux
ista insplenduit et perstrinxit cunctorum
intuentium oculos cum de ore Petri tamquam
fulgur egrediens claudi unius corporales
plantas solidavit et bases, multos
spiritualiter caecos illuminavit. Numquid non ignem
sparsit cum ait: In nomine Ihesu Nazareni
surge et ambula? Nec tamen lux est nomen
Ihesu sed et cibus. An non totiens confor-
taris quotiens illius recordaris? Quid aeque
mentem cogitantis impinguat? Quid ita
exercitatos reparat sensus, virtutes roborat,
vegetat mores bonos atque honestos,
castas fovet affectiones? Aridus
est omnis animae cibus si non oleo isto infu-
sus est; insipidus si non hoc sale condi-
tur. Si scribas, non sapit mihi nisi legero
ibi Ihesum. Si disputes aut conferas, non sa-
pit mihi nisi ibi sonuerit Ihesus. Ihesus
mel in ore, in aure melos, in corde
iubilus. Sed et medicina est. Tristatur
aliquis vestrum? Veniat in cor eius Ihesus et
inde saliat in os et ecce ortum ...

nominis lucem nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando? Nonne si invocet nomen vitae confestim respirabit ad vitam? Cui aliquando stetit ante faciem salutaris nominis duricia, ut assolet, cordis, ignavie torpor, rancor animi, languor accidie? Cui siccatus forte fons lacrimarum invocato Ihesu non continuo erupit uberior fluxitque suavior? Cui in periculis palpitanti et trepidanti invocatum virtutis nomen non statim fiduciam prestitit, depulit metum? Cui quaeso in dubiis estuanti et fluctuanti non subito ad invocationem clari nominis emicuit certitudo? Cui in adversis diffidenti iam iamque deficienti, si nomen adiutorii sonuit, defuit fortitudo? Nimirum morbi et languores anime isti, illud medicina. Denique et probare licet: Invoca me, inquit, in die tribulationis, eruam te et honorificabis me. Nichil ita ire impetum cohibet, superbie tumorem sedat, sanat livoris vulnus, restringit luxurie fluxum, restinguit libidinis flammam, sitim temperat avaricie, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cum nomino Ihesum hominem michi propono mitem et humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, et omni denique honestate et sanctitate conspicuum, eundemque ipsum Deum omnipotentem, qui suo me et exemplo sanet et roboret adiutorio. Hec omnia simul sonant cum insonuerit Ihesus. Sumo itaque michi exempla de homine et auxilium a potente. Illa tamquam pigmentarias species, hoc tamquam unde acuam eas, et facio confectionem cui similem medicorum nemo facere possit. Hoc tibi electuarium habes, o anima mea, reconditum in vasculo vocabuli huius quod est Ihesus, salutiferum certe, quodque nulli umquam pesti tue inveniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in Ihesum et sensus dirigantur et actus. Denique et invitaris: Pone me, inquit, ut signaculum in corde tuo, ut signaculum in brachio tuo. Sed hoc alias. Nunc vero habes in brachio medicamentum et corde, habes inquam in nomine Ihesu unde actus tuos vel pra-

vos corrigas vel minus perfectos adimpleas, itemque unde tuos sensus aut ne corrumpantur custodias aut si corrumpantur ut sanes. Habuit et Iudea quondam Ihesus, quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illi enim nec lucent, nec pascunt, nec medentur. Ideo synagoga in tenebris est usque adhuc, fame et infirmitate laborans, et non sanabitur nec saciabitur quousque sciat meum Ihesum dominari Iacob et finium terre, et convertatur ad vesperam et famem patiatur ut canis, et circueat civitatem. [illegible] praemissus fuit tamquam baculus ad mortuum, praeveniens et [illegible] nova nec-tum [illegible] quippe [illegible] super eum mortuo baculus est, et non erat vox neque sensus, quia baculus erat. Descendit qui baculum misit, qui salvum fecit populum suum a peccatis eorum, et nos [illegible] quod dicebat [illegible] probavit se esse quod dicebat. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Nimirum qui dicit: Salus populi ego sum, dicit Dominus. Iam vox, iam sensus est, et probat eum non [illegible] humane portare nomen ad instar [illegible] et beneficium non tacetur. Intus ergo infusa salus et [illegible] et confiteor et confessio foris vox [illegible] a mortuo tamquam qui non est perit confessio. Vita indicat [illegible] ecce vita [illegible] confessio [illegible] integra est requiritur [illegible] aliud [illegible] mors corporis est [illegible] mors anime est nec corruptionis vita peccatum quod [illegible] relinquat vocem et sensum. Sic enim et peccata dimittit et vere mortuus [illegible] et dicit anime mee: Salus tua ego sum [illegible] utrumque restituit. Et dicit [illegible] recedit mors ubi vita [illegible] corde creditur ad iustitiam et descendit iam corde [illegible] ore confessio fit ad salutem. Iam oscitat puer et dicit: Septies in die laudem dixi tibi. Videte hunc septenarium sacramenti [illegible] si alii hoc [illegible] sermonem [illegible] non vacat [illegible].

S[ermo] XI in Cant[ica]

Nolo vos indiscreto notari opprobrio de quibus scriptum testatur quod non fuerint memores beneficiorum eius et mirabilium eius que ostendit eis. Sane ipsum bona que largiri hominibus non cessat numerans et [illegible] dus, [illegible] et intelligere omnia omni homini impossibile est. Quis enim loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? Illud saltem quod precipuum est opus, videlicet nostre redemptionis, a memoria redemptorum aliquatenus non recedat. In quo opere duo potissimum que mihi occurrunt studiosius intimare curabo breviter: modum et fructus. Est modus quidem exinanitio Dei, fructus vero nostri de eo repletio. Illud meditari spei sancte seminarium est, illud summi amoris incentivum. Utrumque profectibus nostris necessarium, ne aut spes mercenaria sit si amor non comitetur

opera re- demptionis [illegible]

quia amor tepescat per infectiones putet. Porro
totum tale compertamus in amore generale ipse
que amans promisit mensuram iniquiores ple-
na et conserta et coagitata et supereffluente
dabit in sinum vestrum. Mensura ista ut audio est
sine mensura. Sed vere sine eius rei futura est
mensura ut potius immensitas quam remittitur
oculus non vidit deus absque te que preparasti dili-
gentibus te. Dic nobis tu quem preparas. Credimus
confidimus te via secundum promissiones replebimur in bonis
domus tue. Sed quibus quo bonis aut qualibus? forte
frumenti vino et oleo, auro atque argento, lapidi-
bus vel preciosis. Sed hec vidimus et novimus et videmus
et fastidimus. Sed querimus quod oculus non vidit nec
auris audivit nec in cor hominis ascendit. hic placeat
hic sapit hic delectat inquirere quicumque est id. Erunt
inquit omnes docibiles dei. et ipse omnia in omnibus
ut audio plenitudo quam expectamus a deo,
non erit nisi de deo. Omnes vero comprehendat
quam magna multitudo dulcedinis in bonis isto
sermone comprehensa est. Erit deus omnia in omnibus
Ut de corpore taceam in anima tria intueor
voluntate et memoria. et hec tria par-
rationem.
ciam ex tantum cuiusque horum in puris [illegible]
de integritate sua et perfectione. Sentit omnis
qui ambulat in spiritu creature hoc. Nisi est deus
non dico est omnia in omnibus hic cum et non perfecte
in iudiciis fallitur et voluntas quadruplici
perturbatione iactatur. et memoria multiplici
oblivione confunditur. Triplici huic vanitati
nobilis creatura subdita est non volens in spe.
Tu vita que replet in bonis desiderium anime rationi
futurus est plenitudo lucis. ipse voluntati multi-
tudo pacis. ipse memorie continuatio eternitatis.
O veritas. caritas. eternitas. O beata et beati-
ficans trinitas. Ad te mea misera trinitas
inseparabiliter suspirat, quam a te infeliciter ex-
ulat. Discedens a te quibus se intricavit er-
roribus doloribus et pavoribus. Heu me quale
pro te commutavimus trinitatem. Cor meum contur-
batum est. et inde dolor / dereliquit me virtus mea
et inde pavor / et lumen oculorum meorum
non est mecum. et inde error. En quam dissimilis
trinitati o anime mee trinitas consulans incorrupti-
bilem quare tristis es anima mea et quare con-
turbas me. Spera in deo quoniam adhuc confite-
bor illi. Cum error videlicet a ratione, a voluntate do-
lor, atque a memoria timor omnis recesserit et
successerit illa quam speramus mira serenitas,
plena iucunditas, eterna securitas, primum

id faciet unitas deorum. O dilecta trinitas
deus deum summa potestas deus ut
sit deus omnia in omnibus. rationi conspi-
cuum lucem inextinguibilem, volun-
tati pacem imperturbabilem, memorie mo-
ra fonti indeficienti eternitatis adhe-
rete hec dicere dicit fructu
Modo quoque que per votoliter dicere genera-
ni ratione diffinimus, tria iterum propone
vobis intuenda commendo. Non enim
sufficit quod modica in comparatione fuit
sed semetipsum exinanivit usque ad tamen
ad mortem. ad tertium quod digne perpendit
quante fuit humilitas, mansuetudinis digna
tionis divine maiestatis carne indui
multari morte. turpari cruce.
Sed dices. Non valuit opus suum reparare
creator absque ista difficultate. Valuit
sed maluit cum iniuria sui. ne pessimum
atque odiosissimum vicium ingratitudinis occa-
sione ultra reperiret in homine. Sane multe
fatigationis acquisivit quod multe dilectionis
hominem debitorem teneret, commonerentque
gravem actionis difficultates redemptionis
misera
Sex diebus condidit omnia. At vero per totos
xxx annos operatus est salutem totam meam.
Dic ore. O quantum laboravit sustinens
carnis necessitates / hostis temptationes / crucis
patibulum ignominiam et mortis horrorem medi-
tandum / in hiis conspersum talibus odoramentis
replete universa vita quam diu corpus odor
molestior peccatorum / hiis unguentis. Non enim
pervenimus quam salutaribus
Et de sermone xl[?] premisso

et iustitiam eorum nec eos per bonitatem testa
duo praesentia. d. cum mei oblitus
es dicit ego annuntiabo iustitiam tuam
et opera tua non proderunt tibi / Exstra
quamvis legem et prophetias adimpleat
qui hereticus est catholicus non fuit non est
conservatus in eternum / ipso duo testa
quinque (marginal: quinque)
dens i eorum meritis ipso duo testa
te Si steterit moyses et Samuel co
ram me non est anima mea ad populum istum
eice eos a facie mea et egrediantur pro
moysen quippe et Samuel legem
activitatem et prophetias quibus hec omnia
impleta esse intendat per christum impleta
a vultu dei procedit et dicit dominus in
qui admirabile est nomen tuum in
Emmanuel dominus in nobis. Christus
stans in medio discipulorum

Affectu filiali quo constringor ne dum ceteros meos et alias re ligionum sodales sed et incipiam a vo ragine sed contra malum viciorum primo ne oculos patulos reddere meo licet impolito sermone de hiis perti qui sub votis cadunt omnis religio sorum quorum baratro dampnatos ti meus quanto eminenciori refulgeant prerogative statu tanto cauciore est ut peruigili cura se vi ciorum circumspiciant ne per devia er rorum in precellorum sic mari navi gantibus navicula religiosorum sub incertitudinis ita ubi periculum magis imminet ubi procul dubio cautius est providendum Sed cum doctor egregius sanctus bernhardus scribens fratribus suis sermone xxix super cantica conse timet ne propter sui incertitudinis ob servancia regulari angelo sathane se transfiguret in angelum lucis al legans racionabile debere esse obsequium fratrum suorum non quod contentorum eo rum vita non communibus ieiuniis non sollempnibus vigiliis non in cura eis imposita vestium et alimentorum Si inquam tam fer ventibus fratribus timet dampnatos nostris quid sentiendum est non dico fervidis sed pigris et torpentibus qui magis talenti quam fervido indi gent qualis non paucos hodie cum in sacra religione quibus ista causa est sufficiendi non amor gracie sed cupiditas sicut posita meorum tam arcus distentus nullam sagittam regularis disciplinae emittunt En by ego cum mori ita religionis uiter ipsa cum ea que religiosum in se more damps per trahunt patres trac tatum primam copulacionem grossorum dem stilo per simplicioribus fratres utentes quam ut plurimum amplius quam lacte et potu in talibus carpende consue verunt alterutrum altiora reliquens que tamen pabula rejicio famine ne dulcedine mentes consuetorum norunt pabulacionem religiosorum quippe non tam alte tumbre preparatos pauc

ordinacio sed ne via ut filii sub tilior se pabulo reficiantur ne eis impertur beatus apostolus qui scripsit ad hebreos v Imbecilles inquit facti estis certum non debetis iugi esse per tempus rursum indigetis ut vos doceamini que sint elementa exor dii sermonum dei et facti estis quibus lacte opus est non solido cibo omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iusticie parvulus enim est Et Ber nardus doctor similiter in eodem sermone super cantica fratribus suis scribens Immo et nobis qui successores et similiter vitula et novellus sum Nobis inquam fratribus alia quam aliter quam ceteris loquenda sunt no bis revia tamquam ea prioribus non lacte opus dicere se solido cibo prima haec et iura ea et ceterorum maturite tui stredig et altiora petentibus statu enim perfectis prudencie ingenii de in firmis loquentibus sed et statibus re ligiosis quibus lac per apostolum datur non esca per apostolum propria qui dum legis mandata sua et ne possit At nobis mandata legis ceperunt cum adolescente primo in quo aliquid ergo faciens vitam eternam possidebo et rursum angelis magnum comple vus ad vitam ingredi serva mandata Math xix Nobis inquam hoc non est satis Immo sed hoc quod tantum a deo salvatore aliquid ergo faciens vitam eternam possum non dico nobis sufficit tibi serva mandata consequamur hoc in nobis perponunt ita ut vere dicere debeamus cum primo omnia servavi a iuventute mea immo ipse preciperet Si vis perfectus esse vade vende omnia que habes et da pauperibus et veni seque re me Math xix Et tribus nobis tam in natura duces nec mittens manum ad aratrum et respiciens retro aptus est regno dei Luc ix ad opus religiosos qui se digne aggresso viam perfeccionis cuius status est in religione viam vite claudi qui inceptis perseverauerint non committunt veniunt et petrus apostolus voce terribili talibus commatus dicit Melius erat eis viam veritatis non agnoscere quam post agnitam retrorsum converti ii pe ii Et viam illo incitus prouentur

sclaros prius corporibus quam religiosis
propriis ceteris prius Bernhardus cottidi-
ana conspiciunt quod quia ab illis pa-
timur quam nobis familiariter conuiu-
unt consolatione utique tolerabiliorem
ab aliis nobis inferuntur testante beato
Gregorio in quadam omelia. Religiosorum antem
quoque sed domestica dei et qui tribu-
larii Christo sunt et secretarii quibus
dominus per se ipsum apostolorum dicit Jam non
dicam vos seruos sed amicos quia omnia
audiui a patre meo nota feci vobis
Bernardus super b. bernardus in epistula ad fratres de
monte. d. non est nostrum longanimiter
circa dei precepta. ut querere quid precipiat
deus sed quid velit aliorum est sine deo
deum. fieri aliorum ingenium est cum metu
deum. fieri aliorum cum amore sed cum
et timore agere. uestrum est amore. sed cum
tor est infero cum felices reli-
giosi si statui suo satisfecerint. tan-
to sunt contemptibiliores si arcto
tramite penitencia crucis se diffunderint
Eius exemplum ponit propheta ezechiel
capitulo xv de ligno vitis quod inter omnia
genera lignorum nobilissimum est. dum in sua
fecunditate permanserit. Econtra autem omnium li-
gnorum inutilissimum si fructum suum pro-
duxerit. Et ergo sic poteris quod nobis in-
natum religionis agendum est. ne a via recta
deuiemus. Ducat nos beatus moyses
qui bathsamat per sumpta ad regem qui
prius pharaone prelata. Abimus
uiam trium dierum in solitudine. Iste
eum sanctissimus moyses populum dei reduc-
turus ad terram promissionis prius eos e-
duxit de terra egipti. quod egiptus te-
nebre interpretatur quasi innuens patet
per quas ad terram promissionis. id est ad patriam ce-
lestem anhelat. prius mundana cur-
ta et sclaria se abicere debere que men-
tem humana obtenebrat ne uerum
lumen ac claritatem agnoscat. quod in illud
dominus saluator. Ambulate dum lucem
habetis ne tenebre vos comprehendat Joh xii
Ad hanc terram promissionis via trium
dierum nos perducit sed thematis inte-
rim nos ducit sed quibus non
nouerim. Eas quidem vias si quis non
apprehenderit vel apprehensas cum fine sed

postposuit non aliud sibi restat quam
via dampnacionis. Hec autem iste sunt vie non
utique occulte sed manifeste puto neminem
nostrum posse ut debet ignorare
qui religionem sacram intrauit. aliquin
si quis eas ut vos ignorauit. timendum
est ne adhuc ad eas non intrauit. posset
ergo talis dicere cum beato thoma apostolo
Quomodo possumus viam scire. Et hunc videlicet
saluator. Ego sum via veritas et vita
Joh x. Iste in hoc quod in peculiarem
sibi populum nos elegit in se ipso vias
has ostendit. Iste enim capitis filius. Ecce
via prima. Iste pauper et amator. Ecce
via secunda. Iste seruus obediens patri usque
ad mortem. Ecce via tercia. Ecce
sub uno verborum contexu paupertatem
nunciare et castitatem sed ea voluit
paupertatem tercia via abdicacio proprietatis
has tres vias legislator noster beatissimus
Benedictus in regula scripsisse cum tercias
inter oculos proponit et proponit
hanc dicit legem sub qua militare in
capitulo de viuencium. Ecce
lex sub qua militare vis. Si po-
tes obseruare ingredere. Si non potes
liber discede. Dicat enim con-
tes in sola noscia hinc quasi qui ve-
niunt ingressi religionem a nobis
abicienda sunt videlicet scientia secularium: corporis
voluptatem. et propriam voluntatem
sunt arma Saulis regis in quibus David
pugnare non potuit sed ea
abiecit ut legitur i regum xvii. Cum istis
dicit armis nullus religiosorum umquam
ad terram promissionis peruenit sunt de
dante audiunt. Et ve omnibus religiosis
qui predictis tribus viis omissis vel ali-
qua eorum se putat ad terram viuen-
tium posse venire. Dic enim talis
aut cum pharaone superbo in mari sub-
mergetur. Aut cum dathan et abiron
terra deglutiente suffocatur. Aut ab exter-
minatore occidetur. Et ve tibi
huius comitatis super quem dominum. primatus
non fuisset hoc iste. Cum hoc ista
tria vota aut saltem unum aliquod cor-
temnit audet contrauenire. Non tamen
vero est quod prouenit non est religiosus
vel monachus sed sub pelle ouina menten

thoma

s. math

2

3

gerit anima. Hec via pro hoc non
potest dici nisi quod hominem habent aliqui
que de sua gloria ut dicitur a quo ergo certe
talis usque hic vere modus fecit ut
fitis. pro hoc deputis aliquibus p
tempora et habitu deo mentientes
non utique sperans aliquod mercedis
a deo pro operibus suis recipere. Sed magis
ea phariseis et scribis supplicia
sepulcra tamen de albata sunt que
bat intus et sunt plena ossibus
mortuorum. Tunc eis Christus dixit recepe-
runt mercedem suam Mathei 6. Accedo
ad has tres vias est que
per professionem contendit. Prima
via est mundicie et castitatis
hoc est via summe necessaria est ad hanc pro-
missionem id est ad vitam incorruptibilem tenen-
dam. sapiencie 3. Incorrupcio facit
proximum esse deo. sapiencie 6. Ita utique
veteris et novi testamenti libros deo
familiarissimos esse novimus ob castimo-
niam decoris hoc merent. Tunc in
promptu est helizeus et helias et
ieremias. daniel. Iohannes baptista in
quo nullus maior inter natos mu-
lierum maior surrexit virginitas sibi ti-
tulum consecravit. Et ipse salvator
matrem virginem filius et ipse virgo
Angeli eius sunt. Quid plura iubet non
iubet. sufficit nobis persuadere de
carnis et cordis castitate qua certe
ipse salvator ut accepta et gratissima
sibi ostendet planum virtutis suam ante
pedes. virgini iohanni commendavit
quem ab amplexibus nuptialibus
revocaverat. secundum eundem Iohannem. Augu-
stinus. Est cognata est virginitas. Nunc
observancia castitatis religiosi est
vita angelorum cognata et deo con-
sacratur carnis corruptione. demonibus confe-
derat. quod in porcis petierunt a deo
mitti. id est in mentibus spurcissimis in-
mundicie deditis. Tunc et demonium
asmodeus septem viros carnis vicio
deditos occidit. Sarra casta virgina
remanente ut tobie 3. ad hanc
castitatem quam hic precipue religiosi
impendant. Ita corpus religiosi delicta-
bilissimum est templum spiritus sancti dicente pau-
lo apostolo. Nescitis quia corpora vestra templum

spiritus sancti sunt. Tunc ad demergendum illud
templum fedare et tamen nobilissimum hoc
spiritu turpitur expellendum sunt execrantur
secta modernorum hussitarum ecclesias
et monasteria destruunt et defedant
multo magis execrare debent. Quis hoc
templum violavit corpus vestrum sui non est.
secundum apostolum. Disperdet illum deus et forni-
catores et adulteros iudicabit deus
et condempnabit secundum beatum paulum. Contra
ad puritatem illud templum corpus mun-
dum perpetue servari indicat. Pauci religiosi
corpus ut est hoc quod quasi cottidie in hoc templo
corporis mei servatur per secundum legem
mundus ad celebrandum ab ingressu accipere
et a manducare oblatorum in veteri testamento
et ab quem agnum paschalem. Quid putamus
quanta incluta supplicia quod vim Christi corporis
non suo fetido non vitetur sumere corpore
non sine dubio. secundum Augustinum. Non tantum
sordescat carnis putredo clamor oculos
humanos. quantum nauseat spiritus sanctus
a corde immundo per lubricum carnis. Ecco
sed certe potens huius vicii feditatem
aspiciunt. Ex cottidiana experiencia. Sicut
cum ex coitu viri et femine nullos
colligatos maxima est teste deo in aut
cum obviam relinquet hoc pig et ma-
tre sua et adherebit uxori sue. Hec
opordet hoc coitu et vir et mater
est et naturalis. Et tamen per adulterium alter
illorum sequitur ut nuntiatur. sed inter eos fit
et generatur intimum odium. ut vix alter
alterum patitur se intueri. Ex illo clare
potius. quantum displicet deo macula
carnis et placet ei mundicia castitatis.
Quin et casti sequuntur agnum quocumque ierit
secundum Iohannem in apocalipsi quod de aliis nunquam legitur.
Tunc ex hoc nos pena crudelissima a deo
pestifero huius vicio. Ita multa mi-
lia hominum prostrata sunt in diluvio tempore noe qui
cum filii dei cum madianitis naturalibus for-
nicati sunt. In cuius etiam augmentum principes
populi iussi sunt suspendi contra solem in pati-
bulis. Ex quo datur intelligi quanta pena di-
gni sunt prelati quod a subditis suis cum omni
diligencia hoc vicium non excludunt. Pauci
et per dei graciam in hac sancta congregacione
non valde fervet huius vicii turpitudo
nunc non valde est mediata. Nec illa
ubi mortis non proprie. Ergo prius

Hortatio inquit pro dictis et concordantiis
habent cronica via et munditiei igitur
et auctoritate prima hortamur / vasa
vestra munda sint i. corpora. 2 Reg.
xij. commendavit quod forte vasa dicit et
non solum corpora munda sunt sed primo magis
corda in quibus cordibus oritur quibus omnis
pullulatio libidinose commotionis contra
deo salvatorem. De corde exeunt cogitationes mala
male homicidia adulteria forni-
cationes / quod cor per non fuit deliteri-
scondita. totum corpus nostrum in ruina ce-
cidit. Et ideo sapiens admonet dicens
ne de custodia / spontanee cordis. Omni
custodia serva cor tuum / quoniam ab ipso
vita procedit / vitanda sunt blandimenta
contra optiora. tamquam serpentium quorum sermones
et consolationibus noxiis. Vita patrum libro
primo capitulo Cottidie cum mulieribus esse
et mulierem non tangere plus est quam mor-
tuum suscitare. Et non solum de actibus
nisi premunire sunt occasiones pro deo.
Et et a corde precise cogitationes deo per
Ysaya dicit Auferte malum cogitationum
vestrarum ab oculis meis / precise cum co-
gitationes separant a deo sapientie 1. Ita patet
habetur in collationibus patrum. col. 6 castis-
tas non solum violatur corpore sed et cor-
de. Sicut legitur de contra puram beati Basilij
Cesariensis episcopi Et mulierem inquit ignoro
et virgo non sum Ecce testatur sanctus iste
se mulierem non tetigisse. et tamen vir-
ginem non esse / propter hoc insinuans cor cor-
de virginitatem amitti. et castitatem mer-
cedem per affectiones et concupias por-
te. Unde sicut quis religiosus ad hoc impre-
se videtur ut virtute castitatis inviolabilem
custodiat. Ita nec ea omnia opera superadi-
ficata. quod in pulvere disperguntur / Ergo
sine virtute et mentis fundata cogere re-
ligiosi. ad hunc pulvere professione non
dat ad viam quartam ad terram pro-
missionis. Secunda via sit
voluntaria paupertas et necessaria. Et per tam
ut illis religiosorum quibus contra nostris
in aliis virtutibus absque ea potest via
invenire. Unde dominus dicit contra deo
nisi qui renuntiaverit omnibus quae possidet
non potest meus esse discipulus. Et
quod hec via modernis perversa est
ideo summo desiderio est amplectenda.
Sed valde timeo ne forte multi
religiosi hanc viam ignorantes
ambulant in inviis et non in via
et formidandum est multos iniisse
et hodie multos ire in dampnationem et
non miramur nostris temporibus in quibus
habundavit iniquitas et refriguit
caritas multorum. Et in monasteriis
voluntaria paupertas locum suum. sed non
magis ut credo in pluribus de publi-
cis et corporalibus questas ita ut
in convento vestro in isto duodenario
apostolorum. quos Christus ex omnibus electis elegit.
unus ex eis inventus est. et tanta
aviditate hunc vitio adhesit. ut
saguinem nostrum ex precio tradidit /
Juda dico scharioth. Et hodie avari-
tia et hodie multos ex continua-
toris in sacra religione. nec solum in
schola Christi. sed et in schola prophetarum.
Legitur sicut Jesi discipulum Helisei
prophete. Cum sit Jesi ut vitio huic
avidius implicatus prophete adhesit
ut quod ille totum quicquid preste plus ne
quivit / usurpavit. Et in tantum
in eo suo zelum presbiteri excrevit.
ut sicut Judas Christum vendidit. Sic
Jesi graciam sanitatis quam Naaman
Syro pro vestibus preciosis vendere non
erubuit. Non solum vicium precium ...
prophetarum cooperto set in primitiva
ecclesia. Cum sit in perfectissimo suo statu
fundabatur non defuisse legitur actuum
iiij de Anania et Zaphira quod
aliquos agros vendentes de precio agro-
rum ex parte reservatos. parte autem
pedes apostolorum posuerunt sicut quod
velutt ... illius tempus cum sit
nunc malus dignabat perpetuam
tractatione sicut cum pedes posuerat
propinquatos omni vilia reputabatur
et temporis bona terrena. quo modo
temporibus ... tam grosa et cara
estimant in quibus ... cum
tes sit iuda. ... Et Anania et
Zaphira. comparare potuimus

pena proprietariorum. Ita Judas laqueo
se suspendit. Jesy lepra perpetua in-
peccabiliter interiit. Ananias vero et
Zaphira subitanea morte ad so-
lum verbum Petri apostoli perierunt. Ex his
ergo finis proprietariorum in quo intelligere
possumus quod nullus religiosus proprietarius
bono fine ab hoc mundo discedit.
Sine dubio enim quicunque sunt pares in vi-
tiis pares sortiuntur [illegible] con-
[illegible] et pena. cum pena culpe pro-
portionetur. Sed ne videamur super fundato
[illegible] edificare. et ne quis forsitan
de ignorancia huius vitii scilicet proprietatis se
valeat excusare. dicendum est igitur quid
sit proprietas. et in quo proprietatis vitium com-
mittatur. Secundo ad clariorem declara-
cionem declaratorum ponam primo quod sit proprie-
tas. ut unusquisque se recognoscat. Secundo
utrum in tali vicio iacuit qui aliquid habere
retinuit. et qui non iacuit in futurum
ad hoc detegetur. Dicitur itaque proprie-
tas est cupiditas mentis qua quis
appetit possidere aliquid ab eo quod sit suum
habendi. sive privatim sive palam. sive ut
cum consensu sui superioris habeat. sive non.
Pro cuius descriptionis declaratione prius debes
scire quod non solum per actualem rerum possessionem
qua quis actu proprie vel palam possi-
det. aliquis dicitur proprietarius. sed etiam ex
voluntate completa. qua quis ex delibera-
tione cupiat. et appetit aliquid proprie
habere. licet forte non possit habere actu.
isto vicio proprietatis tenetur obnoxius.
Ita sicut appetitus usure facit usurarium
et appetitus symonie facit symoniacum
sic appetitus possidendi facit proprietarium. Quod
utrumque testatur salvator in evangelio dicens
Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam
iam mechatus est in corde suo. Ecce sic
videns mulierem ad coeundum cum ea ex de-
liberato. iam tenetur reus de adulterio.
Sic monachus appetens aliquid habere quod
forte numquam habebit. iam ut proprietarius
tenetur reus. Non enim multum differt
immo paris culpe est apud deum.
et per consequens paris pene et dampnabilis
qui actualiter aliquid habet contra preceptum et qui
[illegible] non. sine affectu deliberato vellet

habere. si posset. Sequitur in glossa super capitulum in
collationibus patrum. collatione iiii ubi
in capitulo xxv sic ait. Itaque non solum
pecuniarum cavenda est possessio. verum
etiam voluntas ipsa de animo penitus
est excludenda. Non enim tam effectus
proprietatis vitandus est. quam affectus
ipsius radicitus amputandus. Hec
dicit ibidem. Nil enim proderit pecuni-
as non habere. si voluntas in nobis
fuerit possidendi. Hec sunt dampnat-
ionem actualiter proprietatem habentes. quam et
voluntate et cupiditate ad eas habendas.
Et licet [illegible] in monasteriis con-
tentis. omnium temporalium possessionem
non tamen hoc sufficit. immo et principaliter
ab affectu et a desiderio [illegible]
[illegible]. [illegible] Judith [illegible]
danda. Ergo nullus [illegible] blandia-
tur. proprietarius [illegible] sit [illegible]
deo. si non est [illegible] pauper sit.
dicente domino Beati pauperes spiritu
[illegible] non absolute dicit beati pauperes. sed
et addidit spiritu id est voluntate. perfecto
[illegible] pauper est in animo [illegible]
[illegible] magis. quam in [illegible] rerum
possessione. Ecce [illegible] cum multa
[illegible] non est proprietarius. quia tamen coram
deo sunt proprietarii. Ideo cum videris
faciem. deus autem intuetur cor. Unde
[illegible] timendum est multos esse aposta-
tas in religione. quamquam non corpo-
raliter [illegible] [illegible] est ea
quia in [illegible] sunt religiosi [illegible]
appetendo habere. non potiuntur habere.
sine dubio. sic [illegible] sunt de apostasia
coram deo. sed [illegible] a nostro
[illegible] B. [illegible] timet et de-
plangit in sermone [illegible] super
super [illegible] [illegible] ne
[illegible] [illegible] [illegible] timen-
dum est animo. ne quis a corde solo ac-
cidat corpore fiat apostata. legimus enim
de filiis Israel qui corde redierunt in E-
giptum. [illegible] corpore remanserunt [illegible].
[illegible] talos. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ego [illegible] fratres ne forte sint
aliqui. quibus [illegible] pudor negat apostasiam

torpus · tepor faciat cordis ut ex
i situ religiosi. cor gerat seculare
Et quamdiu solaris consolacionis invenire
poterit sibi suspirat. ut s. Hinc
beatissimus doctor in scribus suis clare-
valensibus · sciens eos de obtineri sta-
mundi vel spe · dicit timet eos
de dampnacione · si solo corde et affectu
dependarent possidere · utendo solacii-
bus consolacionibus · multo ergo magis
viris temporibus timendum est · ne multi re-
ligiosi timeant si non vitare poterint
scire simulat pauperes voluntarie. Sicut fecit
beati petri sociam qui cantos ad vo-
luntatem renuisi · cor gerentes solare sub
veste religiosorum. Sicut cum talis · sunt
quidem pauperes corpore · sed non spiritu
effectu sed non affectu / Tamen sepissime
videmus multos indignari · murmurare
et dolere in cordibus rancorem gerere
cum ipsis persuadeamus [illegible] de-
serere · et ad manus abbatis totum repo-
nere. Et [illegible] quod vel dubio non ob
aliud · nisi quia [illegible] et possidere de-
sideravit · et cum leticia et delectacione
id habeat. Et igitur · quia ea cum dolore
solet amitti · quod cum amore possidetur
Sani ad hylarem vultu et sicut cetera
omnia ad manus abbatis relinquere · cui
donis [illegible] est · quia sine amore possidet
Cum de quodam sic vicio [illegible] labo-
rante narrat Cassianus in collacionibus
patrum collacione vii c. xi dicens Novi ego
quendam · qui renunciasse audiat mo-
nachum · [illegible] debitus · de [illegible]
fatione blandite: qui receptus in ceno-
bio · cum a suo moveretur abbate ne
revertere ad illa quae renuncians abdi-
caverat · prorsus de radice omnium malo-
rum cupiditate tenuis [illegible] laqueis
corripere ac si mallet [illegible]
passionibus eiusdem quibus cum [illegible]
singulis monitis videbat [illegible] vigi-
lans cessaret affectare ea · quae ut antea
quidem possederat / quam sine dubio
nexibus corporis · ad purgacionem
suorum viciorum penitus pervenire non
posset / truculentum eius pro ab-
bati reddere [illegible] Et tu

hos plurimos cum proprietas · ne
sibi sic cur [illegible] sic et Cassianus no-
minat eum non monachum · quia tunc cura-
toris scribus situ religiosi [illegible]
bat. Tamen intelligere possumus quod nullus
proprietarius est vere monachus · sic et pictus
[illegible] color · interius nullam [illegible]
vera monachi proprietas. Et ad talis nudus
relinquit. non ipsi mundum / sed eos
mundus ad se vocet. per amorem
proprietatis. Tamen ut narrat in collacio-
nibus patrum collacione vii [illegible] Basi-
lius Cesariensis episcopus ad quendam
Sindetium nomine · de senatore ad
situm religiosi [illegible] · qui cum tu re-
nunciasses seculo · quedam de propriis facul-
tatibus sibi met reservavit volens
[illegible] manuum suarum proprietatem
[illegible] sed fertur dixisse. Et Sena-
torem in Sindetium perdidisti · et
monachum non fecisti. Et de
[illegible] in temporis quod dignitates seculi et di-
vicias abiecisti · et tu postmodum
ad eas dependendas rursus [illegible]
possum dicere · et seculum reliquisti et tu
monachum non fecisti / Tamen tales sine
dubio · ut in confessionibus absolvuntur
a suis confessoribus nec umquam digne
celebrant. quia ut plures confitentur
ut umquam sine peccato mortali sunt / quia
proprietatis [illegible] relinquere nolunt. et
[illegible] excommunicacionem [illegible] inno-
centi · et si in illa celebrant irregulares
efficiuntur ut dicitur vii c. vi Sic et
quanto periculo tales sunt · quia ultimum
magis esset [illegible] quod timendum est nulli
[illegible] peccato decesserunt. pro quibus non plus
orandum est · quam [illegible] umquam canis
[illegible] b. augustinus [illegible] in anima ipsius mei in
inferno esse [illegible]. non plus pro pocia
[illegible] quam pro lucifero / [illegible] al
[illegible] tangit in prima [illegible] de pro-
[illegible] quia dicitur proprietas est cupiditas mentis
[illegible] · [illegible] aliquos optimi
in monasterio quod posset sine [illegible] tangi
Abbates ut officiales subditi · Differ
quia quis ubi hic nomen [illegible] tenet

sed vbi/ et tunc vz sed generaliter ad
includendum omnes et ad concludendum
nullos. Ob cum pectus sibi beati bndicti
in gravem sequi regulam nec ab
ea teneri deniet. Aliquando sed beati
s. benedictus submittit sibi ut ab ab-
bate sego quo infertur quod et nos abba-
tes et officiales possumus contra genera-
rii. si non sit dispensas fleas nec
steriorum ad utilitatem communem sed ad
libitum proprie voluntatis. non peccatores
cuius sit nostriorum bonorum non curia
sunt fratres/ vni non dicimur dominii
bonorum. sed dispensatores et provisores
gratie nobis beato paulo. Et nos consi-
met homo ut ministros christi et dispen-
satores misteriorum eius. Tradidit enim
nobis deus bona sua ad dispensandum
non ad possidendum. Cum autem au-
ctoritate a iugo regule absolui pos-
sumus. ad non sumus super eam sed sub ea
ra gratia s. benedicto. Neque enim abbas
est super eam. cum et prelatura
voluit se submisit sicut qui alios
iudicio proprietatis corrigit/ proinde du-
bio in nobis ipsis tenere debemus
vnde pater noster s. benedictus benedictus patrie
hortando abbates. non multum pro
pie sibi parum sed dicit. Et cum dispen-
sauerit omnia gratia sua operibus me-
ret non congrega nec dicta medica-
ret non cogenda. nec dicta medi-
cura te ipsum/ Nobis enim et factis
procedere debemus vita preditorum nostros
Iesum etiam doctrina exemplo dominus
saluator. Conuenit Apostolorum regulas
non preter sed primum sic communem dei-
recapitatorie necesse eos prima Et
et studiosius volumina sub terminibus penis
sub pena ingressus ecclesie constituit
et mandat nobis superiores insti-
tue in statutis provincialibus ne vz et
nos superflue in cure spiritualibus im-
plicaremur et ab operibus iuge sa-
lubribus implicatarum impedire-
mur. Et rectores tunc debet
pena proprietariorum. si aliter quam
communitati expedit. nos et fa-
cultates nostriorum dispensetur
timentes illa tamen longum dum palliat/

puniam ad villicum iniquum qui bona domini sui
dissipauit. Redde rationem villicationis
tue. Luce 16. Ex quibus omnibus infero
quod tam officiales. quam et nos abbates
nostri proprietatis incidere possumus sed etiam
Et ulterius infero premissum excommunicationis. quia
quod abbas super dispensatos suos profert quam
ab ordine statuto non solum super alios
sed etiam super seipsum profertur. Ita sic excommunicationis
sententia lata in capitulo generali. contra omnes
proprietarios generali capitulo subiectos/ Dum
quia abbates sunt generali capitulo subditi. seipsum
quando quidem et contra seipsos profertur/ nullus enim
abbas est editor vel dictator sententie. sed
solum executor prout habetur in distinctionibus
distinctione et capitulo palleatum/ licet enim plures
sepius. non sit excommunicationis sententia innodare
quando ipse dictator est sententie. sic tamen et seipsum
ligare. quando ipse est executor sententie. sicut co-
dem tenuit sicut in quo sunt alii quod eadem sententia
ligatur. Et ad hoc intellige debere dicere predicta
qua quis et cetera. Et ne ad dubium in qua
re consistit proprietas vel in prima vel in ma-
gna Subiungitur in distinctione aliquam tamen de
proprietas est cupiditas mentis qua quis appetit
possidere aliquid. Et hic nomine aliquid est tum
cum dicens/ vnde omnia includit sine pre-
cedens/ sine magna Et in invenit quod proprietas
sine magna consistit etiam in qualicumque vili re/ non enim
attenditur quid habetur sed potius quo animo
possidetur/ ut cura est de dominio de quantitate
rei possesse sed magis intuetur cum possi-
dentis. possideat enim alter rem magnam
cum nullo affectu/ et alter paruam quid
cum magno amore. Ideo illorum plus
possidet/ vtrumque ibi quam paruam rem. cum in-
gno affectu licet. sed saluator mar. xii. de
duobus minutis vidue. et maiori
sua diuitie/ comparatis fauens dixit vidua
plus obtulisse. non attendens premium
sed mentis offerentis/ prout est in libro primo
Ille de quodam sene quam plus cattum suum
quam b. gregorius totas suas diuitias
diligebat. Dum de talibus quam multa in
mundo reliquerunt. et tamen affectum tenuerunt
vnt

et dilectionem in monasterio contra proprietates
quidem Abbas Daniel in collatione quarta
circa ultimum libri. Quid enim differt
utrum quisque perturbationem cupiditatis largas
opes amplas atque magnificas an
erga viliores exerceat etc. immo quanto
reprehensibilior indicatur est qui in
quibus minora contempserit et minimis
alligatur etc. quia ad perfectionem cordis
abrenunciatio non obtinet quam contempsit
paupertas. non abiecit voluntatem divi-
tiis. Ex quibus omnibus satis evidenter clarius
quod proprietas tam in magna quam in
parva re equaliter fit si potest. Item nota sive
sanctus legislator in regula sua de mi-
nimis rebus sic tractans dicens de co-
dice de mappula de tabula sive
[illegible] etc. Item debet aliquis com-
monitus [illegible] et in capitulo de indumentis
fratrum. Item designas quod et vilius
quanti [illegible] ulla videtur. Item [illegible]
per [illegible] Item et munuscula [illegible]
prohibet recipi sine iussione abba-
tis et ad hoc insinuandum. Ponitur
in descriptione proprietatis [illegible] aliquid. qui
dicit: qualecumque [illegible] sit. sive parvum
sive magnum sive [illegible] sive po-
[illegible] ne forte [illegible] blan-
dus dicat ego per me nihil possideo
[illegible] et in communi est reposi-
tum ut de communi repositorio re-
cipiam [illegible] quod in placet animo
de quo [illegible] sit. sequens clau-
sula descriptionis declarat dicens si-
ve [illegible] sive palam intendens
non est a vitio proprietatis alienus [illegible]
aliquid possidet licet non [illegible] palam
[illegible] [illegible] mea res. non est [illegible]
ego iam in actuali possessione non habeo
[illegible] ad meam voluntatem ha-
bebo. [illegible] sive [illegible]
tu mea bona possideo. [illegible]
[illegible] audet uti. [illegible] ego [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] actu non possidet [illegible]
[illegible] Item [illegible]
[illegible] monasteriorum abusus. in
quibus fit communi repositorio ad
[illegible] [illegible] [illegible] fratres

et quod nullus imposuit nullum re-
cipiat [illegible] modicum [illegible]
[illegible] non [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut in actibus apostolorum [illegible]
[illegible] agros [illegible]
[illegible] sua vendebat. precia eorum
ad pedes apostolorum ponebat [illegible]
ut ipsi soli. quod inde quod imposui-
[illegible] recipiunt [illegible] fit. [illegible]
unicuique sive imponens sive non
imponens. quantum necesse erat [illegible]
inde tollet. Item [illegible] communis
repositorii non ficta et dolosa
[illegible] modis [illegible] aliquando compone-
bat [illegible] debat [illegible] de [illegible]
[illegible] singulis [illegible] unicuique opus
erat non autem accipiebat unusquisque
solus de sua [illegible] qua imposuit
[illegible] alter [illegible] si modo fieret
non dubium quin tales nominarent
communiter non imponentes eos [illegible]
[illegible] ducit ut salvasset [illegible]
ubi non sparsisti. [illegible] ubi non se-
minasti. Item quod [illegible] non
conveniunt [illegible] sua [illegible] in depositorio
quod alius [illegible] de communi. Unde
salubriter [illegible] faciunt [illegible] ad commune
depositum deponunt. et omnes [illegible]
inde recipiunt. quantum necesse est uni-
cuique. non ipsi soli quod declarat clau-
sula sequens descriptionis [illegible] tamen [illegible]
sit [illegible] proprietatis quod [illegible] palam
[illegible] aliquid [illegible] quod [illegible] non
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] significatur quod [illegible]
ut ad sua [illegible] proprietatem pertineat
et non ad alienam [illegible]
[illegible] in qua clausula officiales mo-
nasterii ut bursarii cellerarii et
ceteri quibus commissa est providentia co-
munis [illegible] in monasteriis. [illegible]
a vitio proprietatis [illegible] [illegible]
[illegible] sua [illegible] non [illegible] possidet
ut [illegible] [illegible] ut alienam.
Item [illegible] [illegible] in [illegible] sua

i c' pacto Subdit dr̃ quidq̃ liceat
fr̃e mſi qđ ħ Abbas Dedit aut
pmiserit Dedit inqȝ ibi vbi
Abbas ꝑꝑe fribȝ necc̃a mistrat
Aut pmiserit vbi p officiales
fribȝ ꝓuidet Ex q̃ īfero cõit'
ꝙ oĩa q̃ ħnt monachi: cõmuia
sut // Sic vltenꝰ īfero · ſcḋm q̃
dictũ cuiusdã doctoꝶ Oĩs religio
ſus q̃ ꝑ̃ intēcoe et delibacõne
ꝯ ħt ꝑ̃ ꝯ meri: ꝓꝑ̃cetarius e · et per
ꝯñs peccat mortal' q̃ cõn voti
sui et cõt ꝓfessioñ ſua mete'
nititr aliq̃ ħře ꝓꝑ̃u / Sic ꝯꝓꝑ̃
putauis nimy cõtinue facis ꝯꝑ̃u
Et adh' ī̃simaciũ dicȝ c̃ i· de
ſtãe no ti̅ ꝓꝑ̃e ħnd Et ſi for
tasſ̅ nitit' ꝑ̃ ab ꝯ excusare p
Abbatꝭ sui licencia · aſſerẽs ꝑ̃ ħ̃
ut ꝙ ħře ab abbate cõcessũ ꝓ
ꝑ̃u fore Jdeo ſubdit' i ꝯ̃ꝑ̃ꝭ om
ultio · ꝑ̃iic ꝙ ħeat cu licencia
Abbatꝭ ꝓueniẽ que clausula
int' oẽs cet'ꝭ videt' rigo
roſior Et ti̅ v̅ã · et io tenẽda
et corde et cõpiciẽda e · Naȝ
ceu̅a eius licẽcia a p̃lato data
ſȝ ut monachus aliq̃ ħeat ꝓꝓꝑ̃
ꝓꝑ̃u ꝯtra ꝑ̃cꝑ̃to o no licẽcia
ſz ꝓđ absolucõ a pecco per
ꝑ̃cꝑ̃ta ab eo q̃ no ħȝ clauꝭ
ligãdi et ſoluẽdi · ulla c ſȝ deci
pitur · tam absolutꝰ ꝙ̃ abſo
luciõm recipiẽꝭ · q̃ru̅ abſol
uit ꝓꝑ̃ contto / Na abbas no
c ſup ꝑ̃ꝑ̃ ſz ſub ꝑ̃ꝑ̃ dicȝ c
ꝙ q̃ꝑ̃ eciã ꝓꝑ̃e c ſub ꝑ̃ꝑ̃ exꝑ̃
ꝑ̃ꝑ̃ ꝓꝑ̃it abſtinẽc̃ aucto ꝑ̃ꝭ
ꝑ̃đ ꝑ̃ꝑ̃ diu audiuꝭ / Nō ꝑ̃ꝑ̃
Juior dare licẽciã · i q̃ maior
ligat Sed ut nullꝰ audieꝭ
e · cõn ꝑ̃cꝑ̃tu̅ regꝭ / Na q̃ꝑ̃
quãto p̃latus ꝑ̃t cet'ꝭ · tanto
magꝭ oȝ eũ ſollicite custodire
ꝑ̃cꝑ̃ta ꝑ̃c · q̃ꝑ̃ de ꝓꝑ̃ꝑ̃ capi
tul' de Abbate / Nerȝ eciã vota

maioꝶ ꝯꝑ̃ꝑ̃ ſubditoꝶ a p̃latꝭ ſolu
ꝑ̃ut dicte ſꝑ̃ ꝑ̃to ꝑ̃do in libro de
ꝑ̃cꝑ̃to et diſpenſacõe Abbas meꝰ
vota mea no minuat ſuc ita
nãt' / ſup fratrũ tñſgreſſoꝶ · no
ſup patrũ ꝯ tradicõꝭ ꝯſtituit'
Abbꝭ elig' meoꝶ vltor et ma
datorũ cultor / ymo i · c · deceden
do Abbate dicit' et ꝑ̃cipe ut i ꝑ̃
bus ꝑ̃a ꝑ̃aꝑ̃ ꝯſueuit Na i ꝑ̃ꝑ̃
ſiõe mea ꝑ̃cipiuũ ħt ꝯmiſſꝑ̃ ab
dicatoȝ ꝓꝑ̃ ꝑ̃ꝑ̃ ꝯmiſſo cõu
ſiõe moꝶ meoꝶ et obediãn
ſcḋm ꝑ̃ꝑ̃ ſci bñdicti Et io tam
dans licẽcia q̃m ea vtens · pari
dampnaciõe ſe īuoluut / et ille ot
cacione ꝑ̃ꝑ̃ ꝑ̃ꝑ̃ · et iste cõuf'
votũ ſuũ retro aſpiciẽs / Sicut btꝰ
bñdictꝰ i · c · dediſpa proprietatu
ſcḋm ꝑ̃ ꝑ̃ fr̃ib' / vt ſi aliq̃ndo
alit' fecit · a deo ſe dampnãd ſciat
q̃ue irridet / Vo i ꝑ̃ talꝭ p abba
tem potit excuſare / limites ei q̃da
poiti ſut abbatibȝ q̃s no dȝ trãſ
gredi i ſuis diſpenſacõibȝ · ne ceci ce
cos ducẽtes ambo in fouea ca
dant Nec mirũ q̃ Abbas i talibȝ
no potit diſpenſare na ymo nec ma
ior abbate / ymo ꝑ̃ꝑ̃ quo inf' viuos vllꝰ
maior ſȝ nec papa potest q̃ ad ħt
diſpenſare Na c decretalꝭ Jnnocentij
tcij · de ſtatu monachoꝶ et canonicoꝶ
regulariu̅ q̃ incipit Cu ad cõſtitu
ꝑ̃ ꝑ̃ ſinitur Nec eſtimet abbas q̃
ſup ħnda ꝓꝑ̃ꝑ̃ potit cu monacho diſ
penſare / cu abdicato ꝓꝑ̃ꝑ̃ꝭ et ab
dicato ꝓꝑ̃ꝑ̃ · ſic ſut annexa regle
monachali · ut nec ſumꝰ pōtifex po
tit cõn ea licẽcia indulgere Et ce
ꝑ̃ꝑ̃ mei ꝑ̃ nullꝰ relīquit' monacho
locus · q̃ poſſit aliq̃ re tam ꝓꝑ̃ia
vti · ſi ſaltē v aĩa ſua vult ſaluari
nec ꝑ̃ ꝑ̃ ꝯcludit' q̃ Abbas ꝑ̃
monacho cõcedẽ vſu rei aliꝭ ad tꝑ̃s
ꝑ̃ꝑ̃ · no aſſignãdo ſibi rem / Na aliud
ꝑ̃ vſus rei · aliud ꝓꝑ̃ꝑ̃ rei Na ab
locanꝭ alicui domũ p pcio annali
cõcedit ei vſu rei · ſȝ no aſſignat

sibi separatim vita sue; licz diuinu do mo
licz usu et utilitati alterius cesserint
Dum in arbitrio abbatis stabit / cui
et cui voluit ista rem alterius collo
care si cui magis utile erit Si i[n]
mim[en] impetraverit aliquis religiosus.
Si abbas suus ei iusserit aliquam
rem alteri dare / nomine fratris iste. nempe
tunc quam habuit Sed licet v[ero] monachus
qui dicit habere cum vestes cultellos
tectis scrinia. et q[uod] ad usum nature cum vi
dentur necessaria. ut puta numme ad
voluntatem abbatis in continenti resignet
et cui abbas iusserit dare. aliquin
proprietarii vicio convictus videbitur iste
implicatus Sed cum materie contra vi
tia dubia in c. ut non liceat maribus
scilicet a collegiis et quibus mancipata
accipere et dare nullatenus liceat Sub
dit Et non contriste[n]tur fratres. cum forte
id directum fuerit. ne detur occasio
maligno Tu cum quidem habeo tamen
fratres mea sit cum aliquis. et ad ab
bate spectat considerare cui magis hoc
sit utile. Si v[ero] recusavit dare ab
bati ad sua postulatum. quid aliud
facio cum quo in me. proprietatis re
tineo. et prequis pecc[at] / Sed licentiam
nullus remittat se. super licentia ab
batis sui de habendo temporalibus. pe
cuniis et rebus aliis tamen propriis
vel etiam ad tempus vite sue. ut forte
post mortem eius monasterio cedant
non ei sint faciendi mala. ut ve
niant. bona. Et licz aliquis abba
tes per importunitatem vel negligentiam
vel errorem tale licentiam tribuat
Sit tamen haberet. ac si a non habente
potestate. obtineat Quod h. Kuntz
in summa sua in c. de filiis nobilium
vel pauperum quos suscipiat Simplici
ter casus omnes tale iudicium inter
esse scilicet de h[ic] rebus at pueros
tali a parentibus petere ipsi parentes
puer. promittat sub iuramento
se nunquam proprie. nunquam per suspectam
personam neque quolibet modo. aliquid puero
alicui dentur. ad tribuat occasionem
Sed Sic parentes pueri prohibent
sub iuramento alicui puero dare

tempore vite sue / nec cessus nec alias
res quascunque Sed an ipsi parentes
sunt monasterio aliquid conferre qui
puer aliquam partem habet dubitat
h. Kunczo. Vel certe si hoc facere
voluerint / Sed si parentes delibe
rato animo intuitu pueri aliquid dare
voluerint et aliquid offerre volue
rit in elemosinam monasterio per merce
dem sua Sed dic hoc ait h. Kuntz
monasterio in elemosinam / non de pueri
tempore aliquid ad tempora vite sue legari
faciant nunquam de rebus suis puer que
puero debeantur per tentationem ex
ceptio. quas dare volunt monasterio.
donationem intuitu prelati Sed h. Ku-
tz qui id legata. i. donata.
non dicunt dare puero quo ad suam personam
sed monasterio. i. communitati. ut eos
qui iste rebus sustentant / non solum puer
Et ne credes quod puer possit habere
usumfructum illarum rerum ad tempora vite
sue. et post mortem pueri devol
vantur bona illa ad monasterium. quia
sub pretextu dictarum. hoc concludo Sub
dit in sua Responsione plus. super illa vo
luerit usufructuario. i. quod parentes
sunt per eos placere plurimis. non pueros
reservare usumfructum illorum bonorum
ita quod id proveniat sibi referantur
parentes. non ad pueros. Sed per fratres
magistros dare vellet Si parentes aliquid
volunt dare. hoc dicunt dare toti commu
nitati. et sunt sibi reservare usumfructum
i. possunt uti illis bonis. interim quod
parentes vivunt ita quod post mortem
parentum devolvantur ad monasterium vel
puer de illis bonis nil plus habet
quam alter confrater Et ne forte
puer postmodum occasionem sumeret
dicens. illa bona ad se pertinere quia sibi
data fuisse a parentibus / singulariter et
caute admonet h. Kuntz de istis
rebus disponi ut sic omnis suspicio
donationis a puero subtrahatur vel in
ferat aliqui ita omnia observantur hoc est
ista donatio. ne a puero alienetur

ut nulla suspicio remaneat puero
i. ut nullam spem habeat puer in posterum
de ipsis rebus a parentibus suis donatis
proprietarius deceptus putans sua esse ista
sed ut sibi donata posset petere. hoc
dampnari sed repetendo ea que monasterio
fuerat legata intuitu suo quod co(m)pri-
mento dicitur se didicisse. Extra. i. c. de dis-
pensatione suscipiendorum fratrum dicitur. Et si quis
legitur. aut eroget parentibus pauperibus a sua
possessione donatione monasterio conferat
nil sibi reservans ex omnibus / quippe
qui ex ea die ut corporis sui potestatem non
se habiturum sciat. quid clarius dici possit /
Ecce fratres carissimi estimo vos intelligere
quod monachus non potest licite eciam ad tempora
vite sue etiam cum licentia abbatis sui
sed prius dictum est. sub precepto dappropriatione
Item se dicitur b. bern. pecunia dedi-
cisse / sed monachus dilectissimi vos. si
aliis quibusque aliquos census. ut eciam aliud
a parentibus vel amicis suis etiam de proprio
nio fuerint quod providet animabus suis
ne pereant. Et si fortasse aliqui cogitarent
apud se. Ecce filii divitum et nobilium
ad tempora vite sue vel de proprio suo
prout habere. et nulle elemosine de per-
venirent a monasteriis. que et parentes non do-
narent aliqui monasteriis. Et si post mor-
tem filiorum bona parentum ad consanguineos de-
volverentur, quia corpore devoto extincto
filio cessaret a monasterio. Ad hoc vero
salvator. Quid prodest homini si totum
mundum lucretur. anime vero sue detrimentum
patiatur. Aut quam commutationem dabit homo
pro anima sua. Non prodest unquam anime pla-
cenda est. quam si totum mundum. rebus tem-
poralibus perire. nam post sanguinem suum fu-
erit pro animabus. non pro temporalibus rebus dedit
se per dictis consentit. quod anima ipsius filii qui
se habet. tempus suum ad tempora vite sue
conatur dampnandus. melius esset quod non
secundum temporibus ipsis in proprium fuissent
et anima salvaretur. quam quod monasterium tem-
poralitate vel anime divitias crescens
acquireret. nequaquam enim divicie acquirere
nullum proponendi periculum saluti / nam parentes
suo filio dantes tempus. quod post mortem

eorum monasterio animam filii sui per-
dubio darent dyabolo. Et ipsi
secundum dictum apostoli hic edificant fenum
in stipulis. Et si est aliquomodo in
talibus studiis que parentibus non
infero sed plenius super hoc extra
ubi per capitula declarare proprietatis
clericus quod sit proprietas / que volun-
tas et cupiditas habendi. licet actu
nil habeat. Clericus esse quod quilibet
posset esse proprietarius. sive sit abbas
sive sit officialis. Clericus esse in
quantumque vivare posset esse proprietarius
dum iam vos habeat intuitu proprie
proprie. Clericus ultimate. quod nulla licencia
sit alique excusat a vicio proprietatis
Sed dubitatur an quesisse possit de-
proprietas monacho est prohibita. ut
nullam dispensationem admittat. nec
ipse etiam abbatis. Ad hoc vero dicitur quod fa-
ma et professio mea fuerit super-
ueta aperte. ut sit vos conformem
statum primitive ecclesie
in quo omnes credentes habebant propria
omnia communia. et nec aliquis suum esse
dicebat actuum 3 et 4 c. bern. b. seculi
ad hoc respondendo sepius. Omnis ratio que
sic allegat dicta primitive ecclesie
ut in capitulo. Si debeat omnes esse
intra atque habebit dividi
batur singulis prout unicuique o-
pus erat. Et alibi erat illis omnia
communia et tota tota regulis fun-
dat vivere sua. Et quod obedientiam
secundum ista regula per magis ut
contra professionem. Et per capitulum de di-
sciplina suscipiendorum fratrum regularis
non admittit dispensationem super
proprietate. Aliam rationem assignat Cas-
sianus in collationibus patrum col. viij
q. hec rabies i. cupiditas sive proprie-
tas sive secundum eundem philargiria
nullam humilitatis. nullam caritatis
nullam obedientie. non dicam bonitatis
sed nec umbram quidem retinere
admittit. sed talis sit possidens
aliquid indigna ad omnia. et ad
singula murmurat. et velut
equus indomitus fertur-

ad paupertatem. ut victum cottidianum vel
solito indumento careat. non diu-
tius que tolerari possent. Tu talis
proprietarius [illegible] instabilitas
[illegible] Iam itaque ad transmigra-
[illegible] ad omnia precepta
vii [illegible] Proprietas possi-
[illegible] a monasterio [illegible] in monasterio
quiete vel vivere sub [illegible] institu-
tione permittit. Non ordinem [illegible]
nia. non [illegible] modo. Non
[illegible] custodie permittit
[illegible] proprietas totum
[illegible] disciplinae [illegible] tollit
[illegible] instabilis inobediens. ac in-
[illegible] fit monachus. et ideo sub
tam arta pena precipitur abdicanda
[illegible] religiose. et ultra permittitur
ad viam perfectionis [illegible] Adeo igitur
contrarium omnis [illegible] illud
[illegible] vos [illegible] Unde videtur
[illegible] monachus et [illegible] obliti
non valet [illegible] monachus
[illegible] et voluntatis paupertatem [illegible] regnum
regnum celorum [illegible] salvatoris
beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum
[illegible] dolor [illegible]
religiosis reperiuntur. quod modernis
temporibus paucissimi pauperes actu et
voluntate inveniuntur. Unde [illegible]
multos ire in dampnationem. Secundum [illegible] Cassianum
in collationibus patrum collatione vii c. x [illegible]
multi professores sunt obliti. qui [illegible]
deo voverunt voluntariam paupertatem. po-
[illegible]
[illegible]
[illegible] regnum dei et in
[illegible] adiacentibus
[illegible] defuncti et [illegible]
[illegible] apostolorum. dyaboli effectus [illegible]
et traditor Christi [illegible] Iudas [illegible]
tarius. a domino dyabolus est appellatus
[illegible] ego vos xii elegi et
unus ex vobis dyabolus est. Iohannis vi [illegible]
[illegible] Iudam [illegible]
[illegible] capitulo [illegible]
[illegible] filii dyaboli [illegible]
[illegible] Iudas loculos [illegible]

[illegible] dampnacionis [illegible]
[illegible] in monasteriis [illegible]
[illegible] legendis [illegible]
[illegible] in vigiliis et [illegible]
[illegible] flagellantur [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] temporalibus [illegible]
[illegible] in futuro dampnacionem [illegible]
et in futuro corporis molestias pati
[illegible] sunt tales. [illegible]
[illegible] de presenti gaudio
ad luctum [illegible]
[illegible] de luctu [illegible] ad luctum
[illegible] Secundum Cassianum
in collationibus patrum col. vii [illegible]
[illegible] ac [illegible]
[illegible] vo-
[illegible]
tales pena [illegible] non [illegible]
[illegible] sepul-
tura [illegible]
[illegible] sepelire
[illegible]
[illegible]
de statu mortuorum [illegible]
in libro dyalogorum [illegible]
[illegible] monasterii [illegible]
[illegible] capitulo [illegible]
[illegible] a patribus antiquis [illegible]
[illegible] pecunias [illegible]
proprietarii mortuum [illegible] pecunia
sua [illegible] in [illegible] et beatus Augustinus
[illegible] dampnatorum
[illegible] deflevisse [illegible]
[illegible] proprietarios in co-
[illegible] Ita vero
[illegible] Ananiam
et Zaphiram in conventu [illegible]
[illegible] Iudam Scarioticum. qui omnes [illegible]
[illegible] morte [illegible]
[illegible] interierunt. [illegible]
lepra [illegible] ut [illegible]
[illegible] proprietarius [illegible]
[illegible] bono fine finivisse [illegible]
[illegible] credendum et iudicandum
[illegible] in monasteriis [illegible]
culpe [illegible] penas
[illegible] beatus
[illegible] mandata [illegible]

instabat p obseruacōe huius viam
et ad ipius ~~dilatacōm~~ ~~maiorem~~
maiorē: baptisat hic vicium ne-
quissimū ipm̄ notans i. c. p̄mato
rato. nō ob aliud p cul dubio nisi
qz totum fundatum religiosi phs vi-
tium radicitus euacuat. In eodē
pit prius huius etiā pentā fratrum
scrutari dūs, lecta fratrum ab abbate
frequēt scrutanda sunt pit opus pe-
culiarē ne inueniat. Qz huius vi-
cij concisiōnem et intrantū
psat vltionis abbatis et totius of
ficiales fratrib contractalibus nātia
suffi nō inistruccis Eū ad cognō
nō allegabis ob bonis tribuantur
Et eū ad cōi budicti i. ca. quod de
induimentis fratrum. Vbi p̄dicto anno
net. d. Et ut hoc vicium peculiaris
radicitus amputet pouit ab abba
te oīa q nāria sunt i. cuculla tu-
nica. pedulos caligē braciale
cultellus. graphium acus. mapu
la tabule. ut oīs excusatio aufe
rat necessitatis. Sibi ez q hic audiut
sane intelligat q d q nāria sūt.
nō go q sūt superflua dz dai. Et in
ca. de collatō nostorum fratrum
constituta annonam sive aliquo
tempo vel mora offerat. ut nō
scandalizet Et i actibus aplōrum
dr nobis geor egens nisi eos odi-
t d. a. go demones nū q
an nos inperint et tepus huius
et vltos exēpt nostro a pati
bus suis ordinauerunt. et nō sic
rigorosē inpererint ob dampni
sūt. qbus nos sanctiores volumus
Et ad qd viden et si eiusmodi dap
nati sūt. nō iudico. s; hoc illi
iudicē suum q; hoc dicimus affirmo Si
tam vita pfessi sūt et non sic
pcepta inperint. nō aliud sencio
ē nisi eos peccasse. et si pena nō
supinauit. timeo eos penam non
euasisse Et ci i ra cōi budicti

q dicitur nouicio i. ca. i. auo pro
batos tēp dz legi Et sibi dici
tale lex sub qua militare vis
si potes obseruare ingredere. si
nō potes liber discede Et si lege
nouat oculata vota religiosi. de
qbus vnū ē abdicatio pprietatis. qua
lege si nō seruauit quod aliut pe-
riculū ē quam pena dapnacōis incurrisse
Vn Subdit in eodē. c. Et si hīta pe-
nu deliberacōe pmiserit oīa se cu
stodire. et cuncta sibi impata seruare
seruat q; ex illa die nō liceat col
lū excutere de subiugo regule quam sub
tam morosa deliberacōe licuit ex
cusare Et ne forte credeum leue
pena transgressoribus infligenda Statim
subiungit Suscipiendus at in orato
rio. coram oībus pmittat de stabi
litate sua et conuersione morum suorum
In quo includit abdicacio pprietatis. et
continencia castitatis et obediencia cora
deo et scīs eius. q d e signū pstiti
iuramenti Ad si aliquid aliter fecerit a
deo se dampnandum sciat quem irridet
Et c q videat ipsi. si q; quoscūs
nūd pfectis huius vt tempus dapti
sunt ut saluati exstatis a dr S. berū
a deo se dampnandum sciat quem irridet
nō soluendo qd vouit, vnde go se pe-
nitentes excusit pena qz pt se deo rez
reddet, ut numq alium i culpa potius
excusare Tamen go eum distraugi
eius Et ne itato at se excusant. dus
nō aliter pfessus sum quam tenebi in noui
ciu sum nostrum ingressus Igr votum
meum ad aliter obseruandum se nō
extendit. na et b. berū i. li. de p-
cepto et dispensacōe dispensacōe
Sed sine dubio nō aliter quis pfitetur quam qd
pia illorum cura habere videtur cum quibus
deinceps viuere disponit Ad hoc
videtur se dns exponens te nō mi
co sine nequi. Sic obedienciam fecis-
tam. s. b. budicti pmpsti in hac
cartula pfessionis tue manu tua scripta
signo crucis me ptē volunte co
signata coram me et scīs meis in
altari meo oblata sub signū dampnacōis
tue retineto, i. ra qq s budicti tibi
tociens lecta. Frinolas tuas excusacōes

"nō

quod apostotare intendis non admittet.
Nec eciam professionem tuam recepit secundum viam
tuam erroneam fatuorum. Seniorum tuorum
sed secundum sanctam intencionem tuam quam habere
debuisti [illegible] et sic tanta professio [illegible]
[illegible] benedicti cum iubetur in [illegible] [illegible]
[illegible] in capitulo de disciplina suscipiendi
fratres ut sit contra te ibi in [illegible]
tue [illegible] procul dubio in facie tua
obiciendam in die iudicii, quam iudex in[illegible]
bilis dicit Arguam te et statuam contra
faciem tuam. accusatorem contra te [illegible]-
ducere pro patre benedicto. cuius [illegible]
[illegible] professionem aut oblitus [illegible]
ta et doctrina contempsisti / Unde
dicere poterit in illum salvatorem. Nolite putare quia ego accusaturus sim
vos coram patre meo Joh. v. Nota ali-
quem monachum relevat quod de dictis
Sancti benedicti fuit oblitus [illegible]
solum de consuetudinibus ipsis minus
sub professione non contentis in quibus
do se potest aptare fratribus ad quos venit
quod sunt quodammodo indifferencia [illegible]
ta non dampnat. sed quod ad mores
honestatem et decenciam a senioribus
sunt instituta. de quibus etiam regula [illegible]
non tacuit. d. i. c. de hospitibus
peregrinis ut [illegible] Si hospes per-
egrinus contentus fuit consuetudine
loci quam invenit. suscipiatur quanto
tempore cupit Per istud ait quod in professione
[illegible] et quod sub professione [illegible]
[illegible] Predicta verba sunt benedicti [illegible]
intelligi [illegible] quod dicitur eius in eodem
libro ubi ait Cum quidam boni usus
a via non discordat [illegible]
Si a via [illegible] discordat non
sunt usus boni sed pocius corruptele
[illegible] etiam non [illegible] / Unde et
alibi in eodem libro ait Dum [illegible]
cum bonis consuetudinibus concordat /
non ergo cum pravis consuetudinibus
[illegible] et subdit de stabilitate con-
versione morum et obediencia [illegible]
[illegible] quod in professione tenetur [illegible]
[illegible] in aliquo monasterio per irreligio-
sitatem et simplicitatem [illegible]
obtinere forte noscuntur [illegible]
spiritu libertatis [illegible] indubitate

suadeo ad illum locum ubi non im-
pediatur reddere vota sua que distin-
xerunt labia sua. Et in versibus [illegible]
dicitur sanctus doctor Bernardus talis
[illegible] per consuetudines [illegible]
contra professionem et contra [illegible] / notat
irreligiosos et simplices fratres
ipse suadet discedere. Non ergo ipse
intendit [illegible] consuetudines
[illegible] approbare. sed solum bonas
et que conformes [illegible] professioni / [illegible]
to etiam quod ab [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] velle [illegible] /
Adhuc pro illa [illegible] talis non
[illegible] ut [illegible] possum [illegible] / quia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de statu religiosorum
quod [illegible] fragat / et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ex
[illegible] infero quod omnes abbates [illegible]
ad [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] officia vel [illegible]-
[illegible] ad tempora vite sue. et se et subdi-
tos suos laqueo [illegible] involvunt
[illegible] eos [illegible] Si videbas furem
[illegible] cum eo [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] notatum [illegible] cum [illegible] [illegible]
Samuel [illegible] iniquitate [illegible] filios
tuos et non eos corripuisti / [illegible]
eius filios tuos plus quam me. dissi-
mulas [illegible] quod ego odi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i. c.
qualis debet esse abbas. [illegible]
dissimulet peccata delinquencium
Sed mox ut ceperint oriri radi-
citus ea ut prevalet amputet / [illegible]
[illegible] periculi Heli sacerdotis de Silo
et in eodem c. [illegible] Sciat abbas
bas culpe pastoris incumbere / quicquid
in ovibus [illegible] utilitatis minus po-
tuerit invenire. [illegible] intelligitur [illegible] pa-
storis [illegible] quicquid [illegible] velis
[illegible] familias poterit [illegible] in [illegible]
omnibus

quid superaddendum est aliud nisi quod iniqua
subditorum opera pastoribus imputabuntur
dicente eis domino per ezechielem prophetam Ecce san-
guinem autem eius de manu tua requira(m)
vel verbis delictum iuvando dei egi
vocat autem cum ratio non dicat ad magistrum
respicere quidquid a discipulis delinquitur
Et dominus per prophetam. Sacerdotes in peto non
piciendum de me. Prelatorum ingressus
esse ... / Item abbates vero tha-
sici paciantur Erunt vero abbates in se
ut suppono sunt in omnibus actibus Si de-
linquentium vitam dissimulaverint Sufft-
icit quod ad dampnum vii viii Ezech. iii.
Et eis custodi virum istum. qui si inte-
rierit. erit anima tua pro anima illius Item
quin oculatos voluit esse pastores
non solum quo ad se. sed etiam quo ad sub-
ditos speculatores enim sunt consti-
tuti super domum domini. ut omnes erratum
vias precludere debeat ullas dissimulare
Sed ultius dolentes referimus ut ad con-
pietam commixtionis quod ordo noster per hoc ho-
tor. malis istis temporibus pene in famili-
larum redactus sit. non reputatur ab
omnibus pedibus calcatur / Vindemiat
eum omnis qui pretergreditur viam. Non
absolutum sine dubio. nisi quia propter
vos subditorum suorum. excessus nec cor-
rigunt. ut ... sicut timendum est. prelatus
exempla exhibuit non spinas et
tribulos tiruie ... undique
terra ordinis nostri germinat / quia non
sunt qui eas evellant cumque etiam spe-
ciosissimam secundum dictum ab exordio suo
plantatores instituerunt deformatam
vel doctor Bernardus in suo apologetico
deplorat. Sed proh dolor iuxta rumorem ho-
minum. ut quid ad hunc nimo
ordinem ... deveniisse ordinem nostrum. quoad
ultimas priores ... tribus plus augebit
prelatos ... in quo tunc ordo noster
coepit ad tantam credit inertiam
... devenisse ... iste prius
pro predictis ruinas ordinis nostri de-
plorat temporibus suis quam utique in primo
institutores ordinis nostri vixerunt

Hodie putamus deplorant quomodo
statum ordinis nostri conspiciant Ipsi
enim patres ordinis nostri venerabiles
institutionis virtute et efficacia
Ipso qui dicunt istis diebus Vinea
quidem patris mei est i. statum
dicti habitus. sed fera pessima devo-
ravit Joseph. et mortuus est ...
ordo. sed plus hinc est tior quam ... -
quod ... et subditi ... de
vestis Jacob ... dictus ordinis
suis sunt laudi. sed manus sunt Esau
i. opera sunt pessima operibus prelatorum
Vinea est i. statum religionis
patrum instituta sanctorum patrum de
egipto transtulisti i. de seculari vi-
ta eduxisti. ejecisti gentes. vitia
et cupiditates seculi eradicando
et plantasti eam sanctis salu-
taribus doctrinis et preceptis imbu-
endo et implevit terram dila-
tando vota et famam a mari
usque ad mare. Operuit valles et con-
vertit et extendendo. et terram sancte
... in medio ipsius erigendo et
torcular regularis disciplinae in ea
construendo Et sic hodie dicit qui plan-
tavit dextera tua vinea sunt et vide
quod propheta dicit ... ubi modo
ubi / Sed inde cum vinee primus
plantator dolendo conqueritur dicens
per prophetam Si populus meus qui religi-
osi ~~in viis meis ambulassent~~
me audisset. et quis i. viri contem-
plativi. sed in viis meis ambulasset
secundum primordia institucionis sue
inviolabiliter conservando. per nichilo
forsitan inimicos eorum humiliassem
manum meam ... cos per
tegendo. et super tribulantes eos
misissem manum meam / contra
iniurias et molestias vindi-
cando. sed dimisi eos secundum despec-
tum in quibus perveniunt vitam monasti-
cam non servando Ideo ibunt in
perdendo

admunctoribus suis post partes u-
tr cursum illa prima sed magis
supplicando pro ipsis recipiendo
dez Sed quia duabus viis quibus nos eundum
est in statu religionis secundum thematis
nostri tenorem prosecuti sumus nunc de tercia
ad tria promissa restat ut terciam
dictam aspiciamus ut hic [illegible]
[illegible] dico [illegible] potestis quod quedam
via est via obediencie que ceteris dua-
bus viis est excellencior et gracior
deo et hominibus. Per viam namque pau-
pertatis voluntarie morimur mundo
et concupiscenciis eius [illegible] nos [illegible]
Per viam castitatis morimur carni nostre
crucifigentes eam cum viciis et concupiscen-
ciis. Per terciam viam scilicet obedienciam ex-
cidit in nobis quod excellencius est
scilicet propria voluntas. [illegible] via [illegible]
[illegible] religiosorum [illegible] [illegible]
est. ymo ut religiosi est. Hec autem
via obediencie et ista [illegible] de eo
qui dixit Ego sum via Johannis xiiij.
Ipse namque ait Super cathedram moy-
si sederunt scribe et pharisei que dicunt
facite. Et in alio loco Qui vos au-
dit me audit. Et qui vos spernit [illegible]
Et sanctus paulus ad hebreos xiij obe-
dite prepositis vestris et subiacete eis
ipsi enim pervigilant quasi racionem reddi-
turi pro animabus vestris. Et licet via obe-
diencie duabus viis predictis perfeccior
est via eas includit. Et ideo [illegible]
dicte [illegible] [illegible] ordinator
[illegible] et beatus benedictus ad hanc viam reli-
giosam tendere volens non longe post
principium sue regule de obediencia disseruit
[illegible] tota vitam
monachi in [illegible] superiorum obediencia
debere consistere. Et ut cetera que in profes-
sione [illegible] professi-
one. Et obedienciam secundum regulam
beati benedicti. Tante enim perfeccionis est
via obediencie ut quamvis cetera bo-
na agat monachus tamen si sit sine obedi-
encia [illegible] non erit acceptum deo
sed presumpcioni deputabitur ut testatur
idem sanctus benedictus in c. de quadrage-
sime observacione asserens Quod
[illegible] offert deo abbati suo

suggerat et cum eius fiat oracione et
voluntate. Quia quod fit sine permissione
patris spiritualis sit presumpcioni depu-
tabitur. Et [illegible] non mercedi
[illegible] via obediencie. ut eciam
bonum opus si fiat absque obediencia
non solum non meretur mercedem
sed quod maius est penam. Et licet tante [illegible]
[illegible] est. ut eciam [illegible] bonum si
fiat cum obediencia. maioris meriti
reputabitur quam magnum opus sine
obediencia. Et in vitas patrum scripta re-
commendabilis redditur ut facilius
[illegible] ad perfeccionem ipsa obediencia pro-
ducit in discipulum. Et [illegible] vero
in tempore ad viam perfeccionis [illegible] festi-
nat per obediencie viam. Id quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
commendat nobis unigeniti
patris auctoritas dicens. Non veni facere
voluntatem meam sed voluntatem patris qui
misit me. quam usque ad mortem
[illegible] [illegible] dicit beato pau-
lo factus est obediens [illegible] ad
mortem, mortem autem crucis. Sed
ne putaremus omnem obedienciam di-
scipulo esse fructuosam et ob hoc [illegible]
et per ipsa [illegible] a deo mercedem
[illegible] obedienciam in triplicem [illegible]
distinguimus [illegible] enim est obediencia
coactiva vel [illegible] alia est [illegible].
Alia est [illegible] obediencia [illegible] pa
tat malum metu pene et [illegible]
penam inobediencie evadit sed meritum
non acquirit. Et ista est servorum quorum
est timere. Secunda est que fit commodi 2
temporalis. [illegible] [illegible] g-
[illegible] [illegible] lucrum vel commodum
temporale. Et hec est mercenariorum. Et ille
ambe obediencie sunt imperfecte. Ter- 3
cia est caritativa que expulso timore et
temporalibus [illegible] [illegible] filiali
amore fertur in opus [illegible]
De prima dicit [illegible] xl. filii [illegible] [illegible]
[illegible] quod precipit nobis [illegible] faciemus
et obedientes erimus. De secunda [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] videmus
[illegible] [illegible] imperando [illegible]
et placida Et [illegible] [illegible] vultu
imperando adversa. De iij dicit beatus bernardus

in libro de precepto et dispensacione: Perfecta
obediencia legem nescit, terminis non ar-
tatur, non angustiis prescriptis contenta lar-
giori voluntate fertur in latitudinem cari-
tatis et ad omne quod iniungitur spontaneo vigore
liberalis alacrisque animi modum non con-
siderans in infinitam libertatem extendi-
tur. De hac Petrus ait: Castificantes
nos corda vestra in obediencia caritatis. Quam
pulchre per hoc eam sequestramus ab
illa inerti et fucorum obediencia nec
propinqua caritati sed obnoxia necessitati.
1 Prima obediencia pudorem post terga proiectat
2 ingressum ad terram. Secunda autem obediencia
ut uincatur prope dici obediencia. Non enim quod
cupiditate obediens superiori obedit set
magis superior plus sequitur eius talis
impetus suum appetitum non superiorem
suum motus. Non enim talis dicit: Domine
quid me vis facere? Sed potius dicit
tu prelatus: Quid vis ut faciam tibi?
Tertia obediencia obedit, inge. Secunda pre-
uentio tercia autem superiorum voluntati conse-
quitur quia obediunt cum cupiditate. Aliqui
eciam qui obediunt cum timore. Pauci si-
quidem qui obediunt cum caritate. Sicut enim
obediencia optima secundum Augustinum optimus in-
ter bonus minister est, qui non a te hoc
audire expectat, quod ipse voluit, sed
hoc velle, quod a te audierit. Multitu-
l do enim reperitur obedientium in prosperi-
tatem perpetuam adiqua facies coram
... in auctoritatis rotunda in nubilo
pietate. Sunt enim rugis in rugosa. Sextus
obediencia et prosperum non declarat an obe-
diencia prelato an voluntati. Sexta obediencia
ut pote inordinata est aliquid facere de
no non proprio sed secundum decretato ut dicit Cassianus
in collationibus agendo eius primum attendi-
tur difficultate minoris operis, promptitudo
et simplicitate intencionis, promptitudo
et alacritate operantis. Unde sunt
non est quod se promptissima voluntate
superiorum suorum precepta indiscussa
sumpsa cum tanta alacritate execu-
ti sunt ut eciam impossibilia imperata
facere non dubitabant, ut aridum
lignum usque ad florum producere rigare
ut recordatur in vitis patrum et dico quod
in clibanum succensum non dispulit

intrare et illesus exiuit et de illo
qui inchoatam literam perficere obmisit
sine superiorum suorum precepta cum sit in totum
oculi perfecisse videtur. Et tamen multa
de quibus et in collacionibus patrum et in
vitas patrum legitur quia iam in tradicionibus
legitur. Non in modernis reperitur sed
hodie tam paucos professos in ordi-
nibus reperimus. Et in centuplum quod
dominus omnibus promittit qui ipsum secuti
sunt hodie recipiunt in contemptum
sed laudamus de eius subiunctum spiritualium gau-
diorum consolacionem quod cibus spiritualibus
gaudiis excellunt. Sicut Ieronimus
super Lucam in exposicione eius: Dicit Sy-
mon Petrus ad Christum: Dominum magnum
de illis qui reliquerant omnia et ad
vomitum sunt reversi, quo ipse acce-
perat templum. Sunt quidem locutum
sed non perficit solum sed et propriae voluntatis
servitute. Deinde vias suas et studia
sua qui promissa templum gratiam
sed de eo tanquam. Tertio: Dubium quis in-
veniat angulo a dispensionem sue
propriae voluntatis et inobediencie. Sed similiter
quidem de quodam abbate sed contra
sua superiorum prepositorum querit quod non ea
dicit ab amico, sed ab ante
omne pastor strictius restitutat. Ea
to ab incepto luxu spiritualium inordi-
natum in vitis patrum narratur de quodam
abbate sudente cum quod ad eum
veniunt dicens: Velle habere abbatem
meum meam voluntatem et mansi cum
eo. Cui respondit abbas: Tu queris
abbatem non sequantur eius voluntatem
sed ut ipse sequatur tuam. Nulla proprio
sit modo compaciat ab obediencia
propter relevacionem in mandatis illi-
citis et a deo prohibitis. Sed dicit Rabanus
quod hoc est de obediencie superiorum nisi pro-
tale in quo nullo compararet igno-
rancia. Sed eciam talis obediencia meri-
toria sunt nimie et reclamacione
cordis sunt. Sed sicut dicit Bernardus: Volu-
ntas obediencia est acceptat
cum deo et dulcis. Nam quod in-
hibetur non tepide non tarde non trepide

q̃ cū nimie ut cū noletis re
spōe efficiat̃ nā cū malo aīo
s̄ obedis dyabo et nō solū ore
viocata corde. s̄ murmurauit et s̄
adimpleat imponit tū acceptū ia
nō est deo q̄ cor respicit murmu-
nicauit s. ymo et peccat mur-
murantiū incidit cū dathan et
abyron ut legitur i li. nūerorum q̄s terra
viuos absorbuit / Quā eos superioribus
suis inobedientes. preualos sunt dispo
state. voti et pfessio sue tūc sponso-
res. et coguntur i penis dapnosis ito
eos / Quia eciā inobedientia adam et
Ewam eiecit de paradiso. Saule
de regno. lucifēm de celo. Et ei
et multis de statu corporis / et
cū pecto nil periculosius ē inobe
dientia. et nullus morbus peyor
sed libido. Et nullus morbus pericu-
losior ē i lepro quā lepra. Et nullus
morbus dampnabilis ~~ē i religioso~~
qm̃ pīa voluntas. Et sed nō ē morbus
periculosior quā lep̄ i lepro. sed nō
est morbus dapnabilior voluntas pria
in religioso / Ita rā vā difficilime
curabilis et pone insanabilis ob
stinata inobedientia i dicto religioso. Eciam
qui adulterium. homicidium cōmittu-
ntur. et ambicione potius invenitur.
Ad vnū v̄bū et corde penitentis
dicatis peccaui. peccatum ē relaxatū
Sed Saulis inobedientia et fletibus
Samuelis post hec aliqua itatis
nullis fletibus ex parte nō potuit
vtilis fletus. hystoria, ymo et
regno et ecclesia penitencia
possitate sua ē priuatus. Cū nō
ergo nō sit aliud nomine datum sub
celo i q° oportet nos saluos fieri q̄
nomine obediencie. cogitet ille quis
parabolis sibi caret. q̄ cor huius ad
obedienciam suis superioribus dimpersit
erecto collo incedentes cōtumacia
data superiores suos sicut cū dathan
et abyron / nimis / Pro solū moysen
loquentes ē deus / nam et nobis lo
quentes non ē / nō obediens ei a. nisi
plati solū habent super nos dicant sed
nisi solo platos deus inspirauit
via salutis et nos haud via s[illegible]

nō adiuterunt ad prophetam / labia sacerdotis
custodiunt sciam et legem requirat ex ore
eius / Angelus enim eorum dicitur ē propterea
platus. Et cū et digni sunt tales pena co-
rundem contradictori et murmurantium
chore dathan et abyron quos viuos terra
absorbuit. Et nos timendum ē nō
quod viuos sed mortuos. terra nō viue-
nd sed inferni eos dampnatos ab
sorbebit //. Nos at fratres karissimi nō sit
sed sicut doctrina apostolica obedite prepo-
sitis et subiacete eis. ut nō dicat
vobis a deo id quod deus Samueli di
cebat / Nō enim te abiecerunt sed me
ne regnem super eos. Hec via eius qui
platum contemnit. deum a se turbat. vindicatur
ē eppellit et perit. Cū ab eo tui sunt
sit a se. haut dubium qui ad tene-
bras exteriores mittatur vbi fletus
erit et stridor dencium. Quod a nobis
auertat ille q̄ ē super oīa benedictus deus i
secula seculorum Amen. S. Deo gracias

Populi eius i firmamento celi ut illumi
nent terra. gen. i. Verba ista alite-
et alit deseruint nob et sublic cum
tractare et presertim cleri sollemni con
gregacione quando ad yris sciencia qui aulicia
tor. Vbi sciendum. q. ē clarus secundus
et rectus / clarus sermonis eloquencia. et
vite eminencia. secundus vtrtutum af-
fluencia et morum eiudencia. Rectus
puritatis intencione sermonis doctrina elo
quencia / Hec tria i presenti auctoritate verbo
tangit designatur / cū dicitur populi / popes
cognitum signum manifestatur. distincti
nater ē signum manifestacionis. distinccio
et stabilitatis / Sedeo eū eos posuit ut
manifeste: ut dispnat. et ut stabi
liter i suo loco ordinet. De primo gen. i.
ponat arcu meum i nubibus celi / vbi
duo i nuit scilicet clemencie manifestacionem
De 2° i p̄ Sicut oues i uersiuo posuit
De 3° sicut oues distinguunt suis propriis
formis et figuris. sicut pictores p̄ qui te
cunus De 3° Job 3a. Vbi eras quando
ponebat fundamenta terre. Sermonis igitur
claritas et vite stabilitas declaratur
i vite manifestacione. Altum enim et sup-
eminens sed probat carnium motum
citus eluxerit. Clarum et lucidum
ē manifestatur superius dicitur apostolus
omne q̄ manifestat i luce est:.

virtutum atque fecunditas innuitur in ipsa
distinctione constitutio namque est plurium distinctorum
pulchra varietas per quam in proposito virtutum
influencia designatur. Rectitudo
autem intellectus innuitur in ipsa stabilitate
Aut enim solum mens nostra et intellectus
stabilis est cum summo bono innititur. Secundum
illud Augustini Inquietum est cor nostrum donec
quiescat in te etc. Et ideo est quia de bonum contra
contemplatum et receptum. et ideo dicit conformiter ad
cepto non quietatur appetitus. quia non habet
racionem eius bonum Solus autem deus bonus est
qui bonum superstitis est. et est omne bonum
bonum. quia secundum Boecium in 3. metaphysica in eo consistit
gregatus perfectionis omnium bonorum. solus
perfecte quietat appetitum et ideo racione
quietacionis rectitudo intellectus designatur. Itaque praedicatio nostra est summa
vivacitas. virtutum fecunditas. virtutis
stabilitas. quod fieri non potest nisi ab eo
qui posuit stellas in firmamento celi.
tunc gracie et duce
Cum ista papa sit persona precellens filius
sapientie prius alium eleccionis qui principaliter
sapientia est, prius ut velit et ordinet
ita superiora ut velit et ordinet
quod eius largitate inferioribus communicetur
igno quod eius nobiliora in nobilioribus
ponuntur secundum quod apparet tam in spiritualibus
quam in corporalibus in corporalibus quidem quia
videmus quod ultima spera quae maxima est et non
habet aliquas auctoritates. eas spheras inferiores
planetarum ordinat locat. et disponit
celum enim stellatum et quasi planetarum
suo motu. ipsis inferioribus earum figuras
et qualitates imprimit. et unicuique
suam proprietatem efficit secundum quod dicit Alkabicius
in suo libro et Ptholomeus
in almagesti, et idem est invenitur
in spiritualibus. ut secundum Dyonisium angeli
superioris ierarchie illuminatos a deo
acceptas influunt in medios. et
medii in inferiores. ut sic infima
reducantur per suprema per media. Et per
se supremum in genere infimorum attingit
infimum in genere supremorum. Et sic
apparet ordinatissima eorum dispositio tam
in spirituali quam in corporali natura. Secundum
quod secundum Dyonisium a celesti ierarchia
Ecclesia militans est ad instar et
exemplum ecclesie triumphantis ideo
exemplum ordinis in celesti ierarchia
velucet quia ut sit quidam superiores
plati quidam inferiores et publici
plati namque sunt superiores. et si non
per opera vite meritis. saltem tamen quo ad
ministrandi officio/ sicut autem celestis
ierarchie ordinem legislator in verbis
precedentis nuptiis distribuit dicens posuit
eas in firmamento celi etc. stellas ergo
quidem verbis statum prelatorum et rectorum
eleccionum describit. quorum attria, signo
ad quorum officium reducuntur. Racione ad primo 2
sue perfeccionis plenitudinem. et quo ad
fructum. et utilitatis magnitudinem. Primum virtutis
rectitudo est inobliquabilis/ perfeccionis
plenitudo est inexhaustibilis.
utilitatis magnitudo est incomparabilis. Rectitudo
auctoritatum primum. quo
tam prelati quam clerici in suis officiis
sunt instellati. tangitur cum primitus
posuit per ipsum dominus auctoritate divina
et electione canonica/ plenitudo perfeccionis
utroque ipso innuitur tunc sic utroque
dicitur eas per stellas magnitudo utilitatis
et fructus habetur in eo quod sic infirmitatis
ut luceant super terram. Est ergo sensus
quod in firmamento celi id est in ecclesia militante.
dominus posuit id est instituit
auctoritate divina et electione canonica
stellas id est tam prelatos quam clericos
ut luceant per verbo et exemplo
super terram id est super corda terrenis af
feccionibus dedita. Cum ista namque di
ligencia disquirendum est quilibet tam
prelato quam clerico quali intra
verit. quantum veniat et qualiter
reperit dicenturum omnibus in examinem
a districto judice insolubilis
est. Monetur de primo qualiter
intravit secundum illud Matthei 22 Amice
quomodo huc intrasti non habens ve
stem. id est in tuo officio institucionis
regularis. De secundo quantum reperit
dicitur Luce 22. Domus tua est autem
qui quid tu facis nescio dicitur et plane
quale dixi. quis vel quod vel quando
quid vero quod. sed quale quid. id est non
est pastor sed ydolum. Ordinem ad aliquid
sine relacio. secundum commentatorem super
mete

nummay sz cuit[?] po sit nunnat
de placdonis pfectione Cap[?] sz est
voit / Heb. v. et sz vbi e grop q
daty e tibi / hung tripx in erogab
mentu dt Plus Greg i pastorali

i pheb pendu valde est ad culmine re
· i · c · i giminis qualit quis veniat / q ad
pu · atqz ad hoc rite puemens
qualit vivat · q ad sedm Et bn
vivens qlib doceat · quid ad iij.
Dz go p auctoritz auctoritatiua puij
regula institui tripl p p ut
se no ingerat ut ambicosi sz ut
vocet a deo tanqz aaron ad heb. v.

N. nec adpat sibi honore sz q
vocat a deo tanqz aaron · sz virge p
floricoe · frondicoe et fructificacoe
na plati et clici · flore dz i puri
ricte coeptoe florere · Honesta
coivsacoe · ffructificaie i vrta opo
ne · Dz go vocari a deo clici · no
se ingere sit ambicosi · Et cuz
no ambicose sz laboriose · vnu quo
q debeat ad honorē puenire Luc. i.

deu p laborib multis · puei
dit bus casz pactib strenuis · cous
orig loci puiud debet / Et solo i
q hō dignitz ambit · indignu se
fat ut dt b. Greg Et po viij
q. i · Et sedm prinz lbz Aug q po
ibidem Sicud lotus regiminis depidum
tibz c negādz · ita suggetibz offeru
dus Scdo ut no occupet velut
dis Scdo ut no occupet · velut
xx violenti · xx · c · v · ii · 20 · Cum plati plus
assunt iniuste / obiecty / hoc iō e quia
plerunq talos sut insufficies et
ignari quiq dissuadet · pō vir
eci · a · noli velle fi iudex / Nisi
valens irrumpe iniqtes / Quia Augus
potuit victa iustic · et pria pote
auctoitatiua ptate fat Sola aute
ptate turphat · q violenta pebuu
ptate triplicat · Tercio ut lotu no emat p
trauit Tercio ut lotu no emat p
symoniam de qbz b · Greg i pastoli
symoniam deqbz b Greg i pastoli
cyliti hodie i ecclia positi sut qs
no merita sz pecunia ad dignit
gradum pduxit Et hione dicit Greg
qi symoniaci sut i ecclia dei h
ci sut hodie q no pcio ut pcio fa
uoc sanguinis vel amore · potencia
vel violencia Scdauit dca popule ·

Lou qs dt i auctre gdta popunt sz
dus · qz diuidz · Dz institui vel regi
laic · ab hijs q sut vicarij p Ecclia
pz p · i sz rectitudo auctoritatiua puij
q tam plati qm clici in suis officijs
Dz institui q · nota tu dt popunt
ceti dequo pui Cap i volumus pout
dignitatum maior qm minor et
vt om clicor status · quid ad p
fectos plati vel · cu puldi cas sz stel
las Ad cuq euidencia sciendu · qm
qda stelle sut maiores · q minores
ut ptholomeus dt i almagesti · et
q clariores ceteris vni plate utz p
phy vi ad cor · differas stellarum
claritas · ac differes mazo i magnitas
drute arguit pfectionem status platorum
et gnar clicor / A Magnitate a stellarum
pclarissie sz solis / platorum pfectio
opprimitur / Quid duo pō roe · pg medij
scdo roe influxus · Pati pō duo op
fecto platorum pfolic conueniet opprimit
roe · pus medij / Sol naqz planetar
c medius · cetera i oiu puiorū et
dus · vel ambi i epaincrō Sol e
oculus mundi · iocunditas dei · pul
tiudo cel / mensura temp · vita et vigor
tue naturā / dus planetaz · de
cor et pfectio om stellar / Sic platus
dz e superior vita medius influens
Et pulidite pfde · ut exemplo posi
medio fedeat / medius naqz poellet
gēma capacitate efficatia et equalite
sedeat plats i medio ut diuina
capacius recipiat · ut recepta effi
cacius influat · ut lucificia equalig
distribuat Sicud potest dicere cu opo
in medio vestro deus et plats i me
dio statit · qui nec oat ne · ut sanguinis
ut timore ut liuore ut pce · corruptio
ut amore pliato se subrtat a tra
mite vitl ut relinquit mediu
virtutis Scdo dicit q pfectio platorum
pfolic conueniet opprimitur · roe
influxus ro Alijs cu planetis hic
inde puagantibz sub zodiaco Sol
sz sub ecliptica cetz dirigite Sic
plats semp iustic · q maior sepe
ut pncipatibz et regnantibz

dz intrare zodiacum legis divine et
ibi recte currere per observanciam man
datorum et per iusticiam distributorum mu
torum beneficiorum, ita quod non obliquetur
odio nec fugatur tedio, ut currunt
ocio sed se recte currat per primum horalo-
gium id est per decem preceptorum ~~catholicum~~
decalogum. Quarta autem clericorum prelati est
clara ut lux meridiana in meri
die cum est umbra brevior. hora
clarior. terra fertilior, aura calidior.
Sic quando prelatus sedet in medio vir
tutis tunc breviatur umbra vanitatis
generatur hora virtutis inflammatur au
ra caritatis. et fructificatur terra cupiditatis
Tunc cum prelatus recte est in situ meri
diano quando non flectitur ad oriens va
nitatis. nec ad aquilonem nobilitatis
nec ad occidens cupiditatis Sed proh dolor
nunc competentibus peccatis. raro inveni-
tur prelatus in medio situatus, pre
lati cum minus tempus plerumque flectun
tur ad oriens nativitatis prioris et
beneficia cetera consanguineis non pau
peribus conferendo Secundo flectuntur ad aqui
lonem nobilitatis plus de progenie quam
de virtute presumentes, respiciendo quia
nobilitas generis ordinatur ad nobilitatem
moris. alias nulla est ut dicit per Boecium
in de consolacione philosophie Tercio deflectuntur
ad occidens cupiditatis Sunt [?] ... [illegible]
acceperunt munera et pervertunt
iudicium Auro cum pecunia violatur
iusticia dicit Ysidorus et post per paul
lo tale [?] ... Status clericorum inve
nitur nomine stellarum quia sicut situs
stellarum est altior ita clericorum status
est eminencior, Sed cum esse clerici est
pro quo elevati per vite eminenciam
ut possit dicere cum apostolo nostra con
versacio in celis est Igitur in lege per naza
reos prefigurabat nazareus enim inter
pretatur sanctus. mundus. unctus. flori
dus Sic clericus verum erit naza
reus si fuit sanctus in consciencia. mundus
pudicicia, unctus gracia. et flori
dus innocencia Talis enim fuit ca
didiores nive, nitidiores lacte et
et [illegible] [illegible] pulcriores [illegible] [illegible]
in statu prelatorum et virorum clericorum

Quinque [?] tercio [?] in viris ... de
clarantur status fructuosus et utilitas
cum subinfertur ut illuminet eorum
in corda tenebris affectibus dedita.
Colligitur autem eorum triplex utilitas secundum
triplicem stellarum proprietatem Est enim in stellis
considerare fulgorem. fervorem et vigo
rem fulgore claritatis ad umbram
noctis expulsione fervorem estatis
ad nebularum resolucionem. vigorem
virtutis. ad vegetabilium generacionem
Sic prelati et viri clerici. Sic contemplacione
et erudicione splendidi. zelo et cor-
reccione fervidi. boni exempli
et virtutis operacione vigorosi. et sic compa
rantur angelis secundum triplicem ierarchi-
cum statum eorum [?] ... secundum Dyonisium est
illuminare secundus purgare et tercius per
ficere Sic cum erudicio ad illumina[ndum]
zelus correccio ad purgandum, virtuosa
operacio ad perficiendum, Erudicione enim per eorum
illuminatur, correccione a malicia expurgatur
exemplo virtuoso creatus in bono perficitur
Primo dico quod prelati et clerici. Sic contemplacione
et erudicione splendidi. nam sicut partes aeris
superiores. copiosius lucem solis perci
piunt Sic prelati et clerici eminencia
status elevati. amplius contemplacione lucem
Sic esse perditi. utpote tamquam alloquendo
doctores et directores in-
cumbit enim eis maior docere per ...
b. ambrosio de officiis in persona validolo
quente Iam non possum ... effugere
docendi officium quod nobis imposuit
... invitis ... et precedo tales ...
tudo Et Ysidorus super epistola ad ...
pastoris ... ... non ...
... ... sit ... ...
... que respicit illa autem ... opera
prelati et clerici ... inbuti ...
... est theologia ad cuius ... omnes
alia ... nulla est ... teste beato Ieronimo
... ...
rat ... clerici admonentur ut in
theologia studeat .22. et .xxx. q. in
Sic quo diget ... et doceat
ignorans ... cognitis dus ... .28.
Speculatores ... quod ...
... ... et ... q. ...
... que ... lumine ...
... ignorat, et inde ...
... ducat ...
errorem et ... incidunt ut ...
...

ozee. xx. Bo dz ee zelo et correctioe
feruida. ut amore correctionis et
no furore indignacionis corrigat aut
delinquentes corrigat dico pena
simpli. no perpetuali. ad hoc invitat
exempla magistri. qui zelo amoris
pro delinquente se morti exposuit
qui tn̄ furore correctionis feriendo
ostrauit exemplum cui dz esse i cor
rectoe solliciti ut hētr 23. q. 8.
qui cuncta q̄ emendat pt. no
corrigit ipse ea comittit Greg.
b grē munda dz ee manus
que sordes tergit et po 1. q. 1. Illos
pus purgandi sunt p q̄s alior
culpe feriunt ut qui mundi per
vencione veniant. q̄ alios mun
dicia corrige festinat Ergo potissi
dolor noster tpibus. pauci plati
zelo amoris suos subditos cor
ripiunt ideo scribitur Zach. xi. c.
Ve pastor & ydolū et vasa pastoris
stulti. i. negligentis et indigni
Sumat. ecce ego suscitabo pasto
rem i terra q̄ delicta no visita
bit et quod stat no nutriet
carnes pinguium comedet. et
ungulas eorum dissolvet. Vasa
pastoris sunt panis et pera i
virga pastoralis et fistula. ca
nis cu fune ē zelus cu di
sciplina. Panis cu virga au
ctoritas gravis cu correctione
mediocri. cornu cu fistula
timor comi grauius. et expos
cu dulcedine sermonis. Ista
vasa aufert a pastore
ydolo ignavi et stulto. Ita delicta
no visitat. peruersos ad pniam
no exspectat / et dispersa no colligit
. i. errantes no reducit. confracta
no sanat crimina temptationes
et conquassatos subditorum no
curat. illud quod stat no enutrit
quia perficientes i conualescencia no fi
rmat. Carnes pinguium comedit
quia q̄d de pinguedine et temporalibus
i pauperum usum conuertit talis re
prehendit b bernardus. quod no dt dns co
mede et mulge sed custodi et pasce
lege

Ero tam plati quam clerici dz
ee exemplum bonum ouium et vir
tuosa opera vigorosum / ut ei dz
lucere verbo tm̄ sed et exemplo. unde
exemplo vos prius dz facere quam do
cere. Ideo dt b Ieronimus ad nepoci
anum. Opa tua sermone tuum no
confundat et videat. Attende ne
vox sit Jacob. manus vero esau
Ad virtuosa et operatorum imitatores
b grē in pastoralem. Il̄ operatorum mag
estis. eandem premunt. et quid perfec
tum. auctoritate potest qui nouerit de
monstrant. ut actio concordat nomi
et nomine indicat actioni ne sit ho
sublimis. et vita leuis / ne deificata
professio. et illicita actio / ne sit gradus
excelsus. et deformis excessus / ne in
terra cathedra sacerdotalis habeat
sublimior. et coram respiciat humilior
unde et ea loquitur b bernardus ad Eugenium
monstruosa res e gradus summus et ani
mus infimus. sedes prima et vita ima
lingwa magniloqua. et manus ocio
sa. sermo multus et fructus nullus. Ad
virtuosa ergo operatorum imitatur nos sp. ipsos filios
p Ierosolomitanos motos vel ad adiectio
facit eorum nale / quod sicud stella superior
os inferiores secum rapit. et i eos suos
influit ita plati virtute
motum influit ita plati virtute
sue operationis omnes alios ad actum corporis
allicere dz ut ipse possit dicere cum apostolo
imitatores mei estote sicut filii ca
rissimi. Rogemus i. dnum i. vim ipsum
qui ita regulat officia sua intre
quod ita regulatur officia sua ...
mus intrando sicut vias sic vivag
nuendo ita doctaz. ut cum ipso
premium gaudeamus eterna nobis p. d. ap
hetur gaudia eterna nobis p. d. ap

587 =1

[...] et aliis seu eis quibus [...] seu tangere [...] prefato domino Stanislao principali [...]
bus et singulis in dicta commissione contentis de iustitia responsuri ac in toto negocio cause et causis huiusmodi ad omnes et singulos actus
gradatim et successive et usque ad diffinitivam sententiam inclusive debitis et consuetis terminis et dilationibus precedentibus prout moris est procedi et
procedi visuri aliasque dicturi facturi allegaturi audituri et recepturi quod iustitia suadebit et ordo dictaverit rationis. Certificantes nichilominus eosdem
citatos quod sive in dicto citationis termino ut premittitur comparere curaverint sive non nos nichilominus aut dominus surrogandus auditor
ad partis coram nobis comparentis instantiam in causa et causis huiusmodi ad premissa omnia et singula et alias prout iustum fuerit procedemus eorum cita-
torum absentia seu contumacia in aliquo non obstante. Et insuper attendentes quod lite et causa huiusmodi sic ut premittitur in Romana curia
coram nobis indecisis pendentibus nichil sit in partibus per quempiam innovandum seu attemptandum, idcirco auctoritate apostolica predicta vobis
omnibus et singulis supradictis quibus presentes nostre littere diriguntur committimus et mandamus quatenus post legitimam dicte citationis executionem
reverendo in Christo patri et domino domino n. Episcopo Cracoviensi eiusque in spiritualibus et temporalibus vicario et officiali generali ac universis et singulis
iudicibus officialibus executoribus subexecutoribus delegatis subdelegatis ac commissariis quibuscumque quavis auctoritate fungen-
tibus eorumque locatenentibus et prefato Derslao de Barzmolb principali adversario predicto omnibusque aliis et singulis quorum interest vel inte-
resse poterit quolibet in futurum quibuscumque nominibus censeantur communiter vel divisim de quibus pro parte prefati domini Stanislai prin-
cipalis vigore presentium super hoc fuerit requisiti seu alter vestrum fuerit requisitus inhibeatis quibus et nos etiam communiter vel divisim tenore
presentium inhibemus ne ipsi seu eorum alter aut quivis alii in causa et causis huiusmodi per se vel alium seu alios publice vel occulte directe vel
indirecte quovis quesito colore in litispendentie huiusmodi necnon iurisdictionis apostolice preiudicium vilipendium et contemptum et dicti domini Stanislai prin-
cipalis preiudicium et iuris sui lesionem lite et causa huiusmodi sic ut premittitur indecisis pendentibus quicquam innovare seu attemptare presumant. Et si quod
factum fuerit id totum revocare et in statum pristinum reducere curabimus iustitia mediante. Diem vero citationis et inhibitionis vestrarum huiusmodi atque
formam et quicquid in premissis duxeritis faciendum nobis aut domino surrogando auditori prefato per vestras patentes litteras sigillis autenticis sigillatas
sive instrumentum publicum harum seriem seu designationem in se continens sive continentes remittere procuretis fideliter. Absolutionem vero
omnium et singulorum qui prefatam nostram excommunicationis sententiam incurrerint quoquomodo nobis vel superiori nostro tantummodo reservamus. In
quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes litteras sive presens publicum instrumentum huiusmodi nostras citationem et inhibitionem in se con-
tinentes sive continens exinde fieri et per notarium publicum nostrumque et huiusmodi cause coram nobis scribam infrascriptum subscribi et publicari
mandavimus nostrique sigilli iussimus et fecimus appensione communiri. Datum et actum Florentie in domo habitationis nostre sub anno
1 VIII 1440
a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo, indictione tertia, die vero lune prima mensis Augusti pontificatus
prefati domini nostri domini Eugenii pape quarti anno decimo, presentibus ibidem discretis viris magistris Theoderico Spruneck et Alberto Ozen notariis
publicis scribisque nostris clericis Leodiensis diocesis et Paderbunensis civitatis testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Et ego Wernerus de Cloden clericus Halberstadensis diocesis publicus apostolica auctoritate notarius prefatique reverendi
patris domini Petri Martini de Camerinis auditoris et huiusmodi cause coram eo scriba, quia huiusmodi dictarum cita-
tionis et inhibitionis petitioni et decreto omnibusque aliis et singulis dum sic ut premittitur agerentur et
fierent una cum prenominatis testibus presens interfui eaque omnia sic fieri vidi et audivi ideo presens publicum instrumentum per
alium fideliter scriptum exinde confeci subscripsi et in hanc publicam formam redegi signoque et no-
mine meis solitis una cum dicti domini Petri Martini auditoris sigilli appensione signavi rogatus et requi-
situs in fidem et testimonium omnium premissorum.

Haec opuscula S. Joannis Cantii manu scripta quum vetustate rerum edacique tempore vestitu privata fuissent, iterum vestienda curavi, atque in honorem Viri Sanctissimi haec pauca adnotanda esse censui. Jam in Schedelii (Hartmanni) Chronico Norimbergensi A. 1493 mentionem factam fuisse de sanctitate Viri diligentissimi in exscribendis manuscriptis Codicibus a 1478 demortui, nec tamen ante a. 1767 in Sanctorum numerum relati. Et non solum Schedelium de cura canonisatione a. 1493 sed Broscium quoque a 1620 questum fuisse curiosus lector in exemplari Chronici Schedeliani, quod olim Jo. Broscii κτῆμα fuit, ~~si libebit,~~ ~~curiosus talium rerum lector videre poterit~~. si libebit, videre poterit.

Bandtke.

[illegible]

Egregie [illegible]

BANDKE. 1814. FRIEDLEIN.